

BILTEN
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2014. GODINA

БИЛТЕН
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2014. ГОДИНА

Sarajevo, 2015.

BILTEN USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

2014. GODINA

BROJ 25

ISSN: 1512-6366

Izdavač:

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, Ulica reisa Džemaludina Čauševića 6/III

Za izdavača:

MIRSAD ĆEMAN

Urednik:

MATO TADIĆ

Redakcijski odbor:

MATO TADIĆ
MIODRAG SIMOVIĆ
ARIJANA DŽANOVIĆ
ERMINA DUMANJIĆ
AMELA HARBA-BAŠOVIĆ
AZEM KRAJINIĆ

Lektura i korektura:

JEZIČKI ODJEL USTAVNOG SUDA BiH

DTP:

AMELA HARBA-BAŠOVIĆ

Štampa:

ŠTAMPARIJA FOJNICA d.d., Fojnica

Tiraž: 300

DEUTSCHE STIFTUNG FÜR
INTERNATIONALE RECHTLICHE
ZUSAMMENARBEIT E.V.

Štampanje ove publikacije podržala je Njemačka fondacija za međunarodnu pravnu saradnju (IRZ),
Ministarstvo za pravosuđe i zaštitu potrošača Njemačke i Ministarstvo vanjskih poslova Njemačke.

KAZALO

Uvodna riječ	9
Predgovor IRZ-a	11
Nadležnost - VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine	17
Odluka U 10/14	19
Odluka U 13/14	57
Odluka U 17/14	89
Odluka U 19/14	105
Nadležnost - VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine	133
Odluka U 29/13	135
Odluka U 22/14	161
Nadležnost - VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine	175
Odluka AP 4698/13	177
Odluka AP 2860/12	187
Odluka AP 4926/13	195
Odluka AP 1962/12	213
Odluka AP 157/13	219
Odluka AP 839/12	225
Odluka AP 3744/09	231
Odluka AP 5657/10	237
Odluka AP 5746/10	249
Odluka AP 4340/10	277
Odluka AP 4196/13	291
Odluka AP 3364/10	307
Odluka AP 5595/10	329
Odluka AP 2840/13	343
Odluka AP 993/10	361
Odluka AP 5957/10	373
Odluka AP 4771/13	387
Odluka AP 4606/13	407
Odluka AP 1092/11	447
Odluka AP 2143/11	461
Odluka AP 2400/11	493
Odluka AP 1245/11	511
Odluka AP 1730/11	521
Odluka AP 2185/11	537

Odluka AP 2303/11	547
Odluka AP 1623/13	563
Odluka AP 5070/10	573
Odluka AP 5582/10	599
Odluka AP 373/11	619
Odluka AP 1853/11	635
Odluka AP 2414/11	653
Odluka AP 2451/12	665
Odluka AP 1655/11	681
Odluka AP 2699/11	707
Odluka AP 4007/11	747
Odluka AP 4064/13	769
Odluka AP 1560/14	795
Odluka AP 1591/11	813
Odluka AP 2062/11	827
Odluka AP 2486/11	845
Odluka AP 4161/11	861
Odluka AP 501/13	875
Odluka AP 1381/11	895
Odluka AP 4393/11	909
Odluka AP 1971/14	933
Odluka AP 4810/11	949
Odluka AP 3280/13	969
Odluka AP 1020/11	997
Odluka AP 3821/11	1045
Odluka AP 2276/11	1059
Odluka AP 3555/13	1075
Odluka AP 4989/11	1109
Odluka AP 4319/14	1121
Registar odluka po nadležnosti	1143
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	1153
Registar odluka po katalogu prava	1157
Abecedni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	1173
Abecedni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	1177
Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	1181

SADRŽAJ

Uvodna riječ	9
Predgovor IRZ-a	11
Nadležnost - VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine	17
Odluka U 10/14	19
Odluka U 13/14	57
Odluka U 17/14	89
Odluka U 19/14	105
Nadležnost - VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine	133
Odluka U 29/13	135
Odluka U 22/14	161
Nadležnost - VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine	175
Odluka AP 4698/13	177
Odluka AP 2860/12	187
Odluka AP 4926/13	195
Odluka AP 1962/12	213
Odluka AP 157/13	219
Odluka AP 839/12	225
Odluka AP 3744/09	231
Odluka AP 5657/10	237
Odluka AP 5746/10	249
Odluka AP 4340/10	277
Odluka AP 4196/13	291
Odluka AP 3364/10	307
Odluka AP 5595/10	329
Odluka AP 2840/13	343
Odluka AP 993/10	361
Odluka AP 5957/10	373
Odluka AP 4771/13	387
Odluka AP 4606/13	407
Odluka AP 1092/11	447
Odluka AP 2143/11	461
Odluka AP 2400/11	493
Odluka AP 1245/11	511
Odluka AP 1730/11	521
Odluka AP 2185/11	537

Odluka AP 2303/11	547
Odluka AP 1623/13	563
Odluka AP 5070/10	573
Odluka AP 5582/10	599
Odluka AP 373/11	619
Odluka AP 1853/11	635
Odluka AP 2414/11	653
Odluka AP 2451/12	665
Odluka AP 1655/11	681
Odluka AP 2699/11	707
Odluka AP 4007/11	747
Odluka AP 4064/13	769
Odluka AP 1560/14	795
Odluka AP 1591/11	813
Odluka AP 2062/11	827
Odluka AP 2486/11	845
Odluka AP 4161/11	861
Odluka AP 501/13	875
Odluka AP 1381/11	895
Odluka AP 4393/11	909
Odluka AP 1971/14	933
Odluka AP 4810/11	949
Odluka AP 3280/13	969
Odluka AP 1020/11	997
Odluka AP 3821/11	1045
Odluka AP 2276/11	1059
Odluka AP 3555/13	1075
Odluka AP 4989/11	1109
Odluka AP 4319/14	1121
Registar odluka po nadležnosti	1143
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	1153
Registar odluka po katalogu prava	1157
Abecedni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	1173
Abecedni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	1177
Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	1181

САДРЖАЈ

Уводна ријеч	9
Предговор IRZ-а	11
Надлежност - VI/3а) Устава Босне и Херцеговине	17
Одлука У 10/14	19
Одлука У 13/14	57
Одлука У 17/14	89
Одлука У 19/14	105
Надлежност - VI/3с) Устава Босне и Херцеговине	133
Одлука У 29/13	135
Одлука У 22/14	161
Надлежност - VI/3b) Устава Босне и Херцеговине	175
Одлука АП 4698/13	177
Одлука АП 2860/12	187
Одлука АП 4926/13	195
Одлука АП 1962/12	213
Одлука АП 157/13	219
Одлука АП 839/12	225
Одлука АП 3744/09	231
Одлука АП 5657/10	237
Одлука АП 5746/10	249
Одлука АП 4340/10	277
Одлука АП 4196/13	291
Одлука АП 3364/10	307
Одлука АП 5595/10	329
Одлука АП 2840/13	343
Одлука АП 993/10	361
Одлука АП 5957/10	373
Одлука АП 4771/13	387
Одлука АП 4606/13	407
Одлука АП 1092/11	447
Одлука АП 2143/11	461
Одлука АП 2400/11	493
Одлука АП 1245/11	511
Одлука АП 1730/11	521
Одлука АП 2185/11	537

Одлука АП 2303/11	547
Одлука АП 1623/13	563
Одлука АП 5070/10	573
Одлука АП 5582/10	599
Одлука АП 373/11	619
Одлука АП 1853/11	635
Одлука АП 2414/11	653
Одлука АП 2451/12	665
Одлука АП 1655/11	681
Одлука АП 2699/11	707
Одлука АП 4007/11	747
Одлука АП 4064/13	769
Одлука АП 1560/14	795
Одлука АП 1591/11	813
Одлука АП 2062/11	827
Одлука АП 2486/11	845
Одлука АП 4161/11	861
Одлука АП 501/13	875
Одлука АП 1381/11	895
Одлука АП 4393/11	909
Одлука АП 1971/14	933
Одлука АП 4810/11	949
Одлука АП 3280/13	969
Одлука АП 1020/11	997
Одлука АП 3821/11	1045
Одлука АП 2276/11	1059
Одлука АП 3555/13	1075
Одлука АП 4989/11	1109
Одлука АП 4319/14	1121
Регистар одлука по надлежности	1143
Регистар одлука по критеријумима допустивости	1153
Регистар одлука по каталогу права	1157
Абecedни индекс кључних појмова - хрватски језик	1173
Абecedни индекс кључних појмова - босански језик	1177
Азбучни индекс кључних појмова - српски језик	1181

UVODNA RIJEČ¹

Sukladno dosadašnjoj praksi ostvarivanja načela javnosti rada Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine, između ostalih aktivnosti, i ove godine pripremili smo publikaciju Bilten Ustavnoga suda BiH. To je periodična publikacija koja izlazi jednom ili dva puta godišnje, a sadrži izabrane odluke iz prethodnoga razdoblja rada ove institucije. Radi ravnopravnosti dvaju pisama i tri službena jezika u Bosni i Hercegovini, i u ovome biltenu odluke tiskamo kombinirano, na latinici i ćirilici, u hrvatskoj, bosanskoj i srpskoj jezičnoj varijanti.

Tijekom 2014. godine, od 1. siječnja do 31. prosinca, u Ustavni sud primljena su 5.733 predmeta, od čega 28 zahtjeva za ocjenu ustavnosti i 5.705 predmeta iz apelacijske nadležnosti Ustavnoga suda. Iz ranijih godina prenesen je 7.871 nezavršeni predmet tako da je u ovom razdoblju bilo u radu ukupno 13.604 predmeta. Od navedenoga broja predmeta Ustavni sud je do 31. prosinca 2014. godine riješio 7.369 predmeta, od čega 27 U i 7.342 AP predmeta. U 2014. godini Ustavni sud je donio 2.761 odluku, od čega 803 odluke o dopustivosti i meritumu i 1.958 odluka o dopustivosti. U 637 predmeta donesene su odluke u kojima su utvrđene povrede prava apelanata.

Tiskanje i objavljivanje odluka Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine u formi knjige svojevrsan je doprinos izgradnji vladavine prava, zaštiti i promicanju vrijednosti i značaja ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i boljem funkcioniranju pravne države, a time i razvoju demokratskoga društva u cjelini.

S obzirom na ograničene financijske mogućnosti, ali i na činjenicu da ova publikacija treba predstavljati izbor odluka sa značajnijim stavovima Suda, još jednom podsjećamo na to da se sve donesene odluke Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine kontinuirano objavljuju na internetskoj stranici Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine www.ustavisud.ba na službenim jezicima Bosne i Hercegovine.

Za Bilten Ustavnoga suda BiH za 2014. godinu izabrali smo 59 odluka donesenih u protekloj godini. Odluke su razvrstane prema nadležnostima Ustavnoga suda BiH, a unutar toga prema pravnoj osnovi iz Pravila Ustavnoga suda BiH. Daljnje klasificiranje urađeno je prema vrsti odluka, na odluke o meritumu i odluke o dopustivosti.

---

¹ S obzirom da je ova publikacija pripremljena pravovremeno a tiska se sa izvjesnim kašnjenjem, Redakcijski odbor napominje da je zadržana Uvodna riječ tadašnje predsjednice Ustavnoga suda BiH, sutkinje Valerije Galić.

Bilten također sadrži registre odluka u kojima su odluke razvrstane prema nadležnostima Ustavnoga suda BiH, prema kriterijima dopustivosti i prema katalogu prava. Uz registre, tu se nalazi i abecedni/azbučni indeks ključnih riječi.

Ustavni sud BiH tumači ustavnopravne standarde i predstavlja jedan od mehanizama za njihovu praktičnu primjenu, što je iznimno važno u odnosu na ustavnopravne instrumente zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda, nezaobilaznu komponentu demokracije i vladavine prava.

Ovaj bilten, kao i svi dosadašnji, predstavlja još jednu mogućnost za sve zainteresirane osobe, a prije svega pravne praktičare, da se bliže upoznaju s načinom rada i rezultatima Ustavnoga suda BiH. Nadamo se da će novi pravni stavovi Ustavnoga suda BiH, prezentirani u ovoj publikaciji, doprinijeti boljem razumijevanju ustavne stvarnosti u kojoj živimo.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine posebice se zahvaljuje Njemačkoj fondaciji za međunarodnu pravnu suradnju (IRZ), Ministarstvu za pravosuđe i zaštitu potrošača Njemačke i Ministarstvu vanjskih poslova Njemačke na financijskoj podršci za tiskanje ove publikacije.

Još jednom podsjećamo na to da se sve odluke Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine kontinuirano objavljuju na internetskoj stranici Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine www.ustavisud.ba na službenim jezicima Bosne i Hercegovine.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

VORWORT DER IRZ

Die Deutsche Stiftung für internationale rechtliche Zusammenarbeit e.V. (kurz IRZ) unterstützt seit 1992 Transformationsstaaten bei der Reform ihres Rechtssystems, bei der wiederum den Verfassungsgerichten eine besondere Bedeutung zukommt. Deshalb spielt die Zusammenarbeit mit diesen Gerichten eine große Rolle in der Tätigkeit der IRZ. Da die Fragestellungen, die Verfassungsgerichte beantworten müssen im Bereich des Grundrechtsschutzes universal sind, werden in Südosteuropa neben der bilateralen Zusammenarbeit mit den einzelnen Verfassungsgerichten auch regionale Projekte durchgeführt. Im Rahmen der letztgenannten Aktivitäten bestand bereits eine Zusammenarbeit mit dem Verfassungsgericht Bosnien und Herzegowinas. Diese wird durch die Unterstützung der vorliegenden Publikation von Entscheidungen dieses Gerichts jetzt im bilateralen Bereich erweitert und fortgesetzt.

Ziel ist es, durch die Publikation den Zugang der ordentlichen Gerichtsbarkeit und der Verwaltung zu diesen Entscheidungen zu erleichtern und so dazu beizutragen, dass die Rechtsprechung und Verwaltungspraxis im Sinne dieser Rechtsprechung vereinheitlicht wird. Ebenso kann der vorliegende Band auch zur Information der verfassungsrechtlicher Wissenschaft und Forschung beitragen und als Lehrmaterial für Studierende dienen. Schließlich wird auch die verfassungsrechtliche Diskussion in der Region durch die Publikation der Entscheidungen der verschiedenen Verfassungsgerichte bereichert.

Die IRZ möchte sich bei einer Reihe von Personen und Institutionen bedanken, ohne deren Unterstützung dieses Engagement der IRZ nicht möglich wäre. Dies sind zum einen das Verfassungsgericht von Bosnien und Herzegowina und sein Präsident Mirsad Ćeman, sowie dessen Vorgängerin Valerija Galić, denen hier für die stets angenehme und effektive Zusammenarbeit gedankt werden soll. Weiter sind dies das deutsche Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz (kurz: BMJV), das die Tätigkeit der IRZ mit einer institutionellen Zuwendung erst ermöglicht und das Auswärtige Amt (kurz: AA), das die Tätigkeit der IRZ insbesondere in Südosteuropa durch eine Projektförderung aus dem deutschen Beitrag zum Stabilitätspakt für Südosteuropa nachhaltig unterstützt. Verbunden ist die IRZ darüber hinaus der deutschen Botschaft in Bosnien und Herzegowina, die die Aktivitäten der IRZ in Bosnien und Herzegowina seit Jahren engagiert und konstruktiv begleitet.

Dr. Stefan Pürner, Rechtsanwalt
Bereichsleiter für Bosnien und Herzegowina,
Mazedonien, Montenegro sowie Serbien der IRZ

ПРЕДГОВОР IRZ-а

Њемачка фондација за међународну правну сарадњу (Deutsche Stiftung für internationale rechtliche Zusammenarbeit e. V., скраћено: IRZ) од 1992. године подржава транзицијске земље при реформи њиховог правног система у којој су уставни судови од посебног значаја. Због тога, сарадња с тим судовима има значајну улогу у раду IRZ-а. Будући да су питања на која уставни судови морају да дају одговор у подручју заштите основних права универзална, у Југоисточној Европи, поред билатералне сарадње са појединим уставним судовима, спроводе се и регионални пројекти. У оквиру поменутих активности већ је постојала сарадња са Уставним судом Босне и Херцеговине, која се сада у билатералном подручју проширује и наставља путем подршке овој публикацији са одлукама овог суда.

Циљ је да се путем ове публикације редовним судовима и администрацији олакша приступ тим одлукама, те да се на тај начин допринесе уједначавању судске и административне праксе у њима. Исто тако, овај зборник може да допринесе и информисању науке и истраживачком раду који се бави уставним правом, те може да се употреби као наставни материјал за студенте. И, на крају, уставноправна расправа у регији обogaђује се објављивањем одлуке појединих уставних суда.

IRZ би хтјела да се захвали великом броју лица и институција без чије подршке овај ангажман не би био могућ. То су Уставни суд Босне и Херцеговине и његов председник Мирсад Ђеман, као и његова претходница Валерија Галић, којима бисмо овом приликом жељели да захвалимо на увијек угодној и ефикасној сарадњи. Даље, њемачко Министарство за правосуђе и заштиту потрошача (Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, скраћено: BMJV) без чије институционалне подршке рад IRZ-а не би био могућ, те Министарство спољних послова (Auswärtiges Amt, скраћено: AA), које дјелатност IRZ-а, посебно у Југоисточној Европи, трајно потпомаже пројектним средствима из њемачког доприноса Пакту за стабилност Југоисточне Европе. Уз то, IRZ је повезана и са њемачком Амбасадом у Босни и Херцеговини, која већ низ година ангажовано и конструктивно прати активности IRZ-а у Босни и Херцеговини.

Др Stefan Pürner, адвокат
Водитељ Одјелења IRZ-а за Босну и
Херцеговину, Црну Гору, Македонију и Србију

ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

ОДЛУКЕ
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Nadležnost - VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine
Nadležnost - VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine
Надлежност - VI/3а) Устава Босне и Херцеговине

Predmet broj U 10/14

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Bakira Izetbegovića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedatelja Predsjedništva Bosne i Hercegovine, i Željka Komšića, u vrijeme podnošenja zahtjeva člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, da se utvrdi da je Odluka Vlade Republike Srpske o vršenju provjere točnosti i istinitosti podataka prilikom prijave prebivališta na teritoriju Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 31/14) u suprotnosti sa odredbama Ustava Bosne i Hercegovine

Odluka od 4. srpnja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 10/14**, rješavajući zahtjev **Bakira Izetbegovića, predsjedatelja Predsjedništva Bosne i Hercegovine, i Željka Komšića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak 2. alineja b), članka 59. st. 1. i 2. i članka 61. st. 2. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica
Miodrag Simović, dopredsjednik
Tudor Pantiru, dopredsjednik
Seada Palavrić, dopredsjednica
Mato Tadić, sudac
Constance Grewe, sutkinja
Mirsad Ćeman, sudac
Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja
Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 4. srpnja 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev Bakira Izetbegovića, predsjedatelja Predsjedništva Bosne i Hercegovine, i Željka Komšića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da Odluka o vršenju provjere točnosti i istinitosti podataka prilikom prijave prebivališta na teritoriju Republike Srpske („Službeni glasnik RS” broj 31/14) nije sukladna članku III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Ukida se u cijelosti Odluka o vršenju provjere točnosti i istinitosti podataka prilikom prijave prebivališta na teritoriju Republike Srpske („Službeni glasnik RS” broj 31/14), sukladno članku 61. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Ukinuta Odluka o vršenju provjere točnosti i istinitosti podataka prilikom prijave prebivališta na teritoriju Republike Srpske („Službeni glasnik RS” broj 31/14) prestaje važiti narednog dana od dana objave ove odluke u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, sukladno članku 61. stavak 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Bakir Izetbegović, predsjedatelj Predsjedništva Bosne i Hercegovine, i Željko Komšić, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelji zahtjeva), podnijeli su 9. i 13. svibnja 2014. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjeve kojim traže da se utvrdi da je Odluka Vlade Republike Srpske o vršenju provjere točnosti i istinitosti podataka prilikom prijave prebivališta na teritoriju Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 31/14, u daljnjem tekstu: osporena odluka) u suprotnosti sa odredbama Ustava Bosne i Hercegovine. Podnositelji zahtjeva su podnijeli zahtjeve za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud privremeno stavio izvan snage osporenu odluku, odnosno obustavio primjenu osporene odluke do donošenja konačne odluke o zahtjevima. Predmetni zahtjevi su registrirani pod br. U 10/14 i U 12/14.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je, sukladno članku 32. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju navedenih zahtjeva o kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem U 10/14.

3. Na temelju članka 16. stavak 1. točka a) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), od Vlade Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vlada RS) zatraženo je 12. i 15. svibnja 2014. godine da dostavi odgovor na zahtjeve.

4. Vlada RS je dostavila odgovore na predmetne zahtjeve 11. lipnja 2014. godine.

5. Sudac izvjestitelj je, na temelju članka 16. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, od Ureda Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: OHR) 2. lipnja 2014. godine zatražio da dostavi stručno pisano mišljenje povodom predmetnih zahtjeva.
6. OHR je dostavio mišljenje u svezi sa predmetnim zahtjevima 25. lipnja 2014. godine.

III. Zahtjev

a) 1. Navodi iz zahtjeva broj U 10/14

7. Podnositelj zahtjeva ukazuje na odredbe članka I/2. i I/7. Ustava Bosne i Hercegovine, članka II/5. Ustava Bosne i Hercegovine samostalno i u svezi sa člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, člankom II/3.(m) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 2. Dopunskog protokola broj 4 uz Europsku konvenciju za ljudska prava i temeljne slobode (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), članka 1. Dopunskog protokola broj 12 uz Europsku konvenciju u svezi sa pravom na prijavu prebivališta iz članka 4. Zakona o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 32/01 i 56/08), članka IV/4.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka III/3.(a) i III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa Aneksom 7. uz Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini. Podnositelj zahtjeva primarno traži da se predmetni zahtjev razmotri kao zahtjev za rješavanje spora sa Vladom RS zbog donošenja osporene odluke. Ukoliko Ustavni sud ne odluči na ovaj način, podnositelj zahtjeva traži da se predmetni zahtjev tretira kao zahtjev za ocjenu ustavnosti osporene odluke. Pri tome podnositelj zahtjeva ukazuje da je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine 2001. godine usvojila Zakon o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 32/01 i 56/08) koji na jedinstven način regulira dva pitanja, i to prijavu prebivališta i boravišta državljana Bosne i Hercegovine i tzv. olakšanu prijavu raseljenih osoba u Bosni i Hercegovini. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, jedinstvenost ovog zakonskog rješenja za cijeli teritorij Bosne i Hercegovine leži u činjenici da zakonska rješenja moraju biti uniformna i jednaka za sve državljane Bosne i Hercegovine. Prebivalištem se rješava jedno od prava (pravo prijave prebivališta i boravišta) koje je inherentno državljanima Bosne i Hercegovine iz članka I/7. Ustava Bosne i Hercegovine. Podnositelj zahtjeva ističe da u Bosni i Hercegovini ne postoji bilo koji zakonski ili podzakonski akt na nižoj entitetskoj razini koji regulira isto pitanje.

8. Dalje, podnositelj zahtjeva je naveo da sporna odluka na pravno obvezujući način regulira uvjete pod kojim određeni državljanin Bosne i Hercegovine ima pravo prijaviti prebivalište. Sporna odluka, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, grubo krši Ustav Bosne i Hercegovine u smislu državnih prerogativa, ali i prava državljana Bosne i

Hercegovine koja proizlaze iz ustavnopravnog okvira u Bosni i Hercegovini. Podnositelj zahtjeva navodi da je spor nastao tako što je Vlada RS donijela pravni akt, odnosno osporenu odluku, te je na taj način entitet izvršio „upad” u ustavna i zakonska prava Bosne i Hercegovine, tj. njezine nadležnosti, na koji način je došlo i do kršenja Ustava Bosne i Hercegovine u smislu prava i sloboda koje državljani Bosne i Hercegovine uživaju prema Ustavu Bosne i Hercegovine. Istaknuto je da, kada se govori o prerogativima države, onda se misli, prije svega, na Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, osporena odluka utječe kako na otežavanje ostvarivanja prava državljana Bosne i Hercegovine, tako i nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine.

9. Podnositelj zahtjeva je naveo da su osporenim odlukom taksativno navedeni alternativni dokazi koje državljanin Bosne i Hercegovine mora pružiti radi potvrđivanja utemeljenosti prijave prebivališta. Istodobno, pitanje prebivališta je regulirano državnim Zakonom o prebivalištu, a ustavna nadležnost Bosne i Hercegovine jasno proizlazi iz odredaba čl. IV/4.(a), II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, kao i članka III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa Aneksom 7. uz Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini i člankom II/3.(m) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 2. Dopunskog protokola broj 4 uz Europsku konvenciju.

10. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, ustavnu ovlast za reguliranje ove oblasti predstavlja tzv. isključiva zakonska ovlast u korist Bosne i Hercegovine. Ona ne inkorporira samo iscrpnu normativnu nadležnost već uključuje i formalnu zakonsku ovlast za razradu ovog zakona putem podzakonskih akata koja je dodijeljena, također, državnoj instituciji Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine (članak 32. stavak 2. Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH). Podnositelj zahtjeva navodi da se predmetni spor tiče više pitanja po Ustavu Bosne i Hercegovine, i to: a) Kakav je karakter osporene odluke entiteta i je li suglasan standardima članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, b) Ima li Republika Srpska bilo kakvu ustavnopravnu ovlast za reguliranje materijalno-pravnih pitanja prebivališta i boravišta iz Ustava Bosne i Hercegovine i c) Ako je odgovor pod b) pozitivan, je li Republika Srpska prekoračila svoje ovlasti? Podnositelj zahtjeva je naglasio da je pitanje prebivališta iznimno bitno ustavnopravno i administrativno pitanje, te da je predmetni spor ozbiljan ustavnopravni spor koji zaslužuje prioritarnu pozornost Ustavnog suda.

11. Podnositelj zahtjeva je napomenuo da, ukoliko se predmetni zahtjev odbaci iz formalnih razloga, on se ima smatrati kao zahtjev za ocjenu ustavnosti osporene odluke u smislu članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

12. Dalje, podnositelj zahtjeva navodi da je u konkretnom slučaju entitet Republika Srpska imao namjeru „umotavanjem” ovog akta u fiktivnu pravnu normu izbjeci prisilnu

jurisdikciju Ustavnog suda za njezino preispitivanje. S tim u svezi, podsjeća na djelovanje u nedavnoj prošlosti javne vlasti entiteta Republika Srpska kada su zakonodavnim aktima dane forme uredbi ili pravilnika, te poslovnika koji su „nedostupni” nadležnostima Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (odluke Ustavnog suda broj *U 58/02* od 27. lipnja 2003. godine, točka 15, i broj *U 7/10* od 26. studenog 2010. godine, točka 22. i dalje). Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, Ustavni sud se ne može oglušiti o rezultate analize čiji je cilj ukazati da entitet Republika Srpska izbjegava kontrolni mehanizam državnog ustavnog sudstva putem davanja lažnih formi pravnim aktima, budući da takvo postupanje krši temeljne standarde pravne države.

13. Također, podnositelj zahtjeva ukazuje i na odredbu članka 43. stavak 3. Zakona o Vladi RS, te navodi da iz spomenute odredbe jasno proizlazi da se odlukom rješava određena pojedinačna i konkretna situacija. Pored navedenog, podnositelj zahtjeva ukazuje da sadržaj osporene odluke predstavlja tipičnu *materiae legis*, tj. zakonski pravni akt u materijalnom smislu. Navedenu tvrdnju podnositelj zahtjeva potkrepljuje prostom usporedbom državnog Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH (čl. 6. i 8). Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, osporenom odlukom se navedeni kriteriji ne razrađuju, već se dopunjuju. Dakle, Vlada entiteta Republika Srpska je putem osporene odluke faktički dopunila a time i izmijenila državni zakon. O drugačijim zakonskim rješenjima, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, može se samo raspravljati na način da se mijenja zakon u forumu koji ga je i donio i prema proceduri koja je propisana, ali nikako na način da se dopunjuje, korigira ili mijenja na način koji je protivan Ustavu Bosne i Hercegovine. Prema tome, osporena odluka, bez obzira što je nominalno definirana kao individualni upravni akt, ona po svom sadržaju predstavlja *materiae legis*. Osporena odluka po svom sadržaju nije ni opći upravni akt (uredba) jer se njom ne razrađuje, već dopunjuje zakonska materija. Stoga, formalnopravna narav spornog akta ne bi smjela biti prepreka za prihvaćanje nadležnosti Ustavnog suda u konkretnom slučaju. Dalje, osporena odluka, bez obzira što predstavlja upravnu odluku, u formalnom smislu mora biti predmetom preispitivanja Ustavnog suda, jer grubo krši veoma bitna ljudska prava i slobode. S tim u svezi, podnositelj zahtjeva podsjeća na stav Ustavnog suda u predmetu broj *U 7/10*.

14. Podnositelj zahtjeva navodi da je Parlamentarna skupština BiH usvojila Zakon o prebivalištu i boravištu državljana BiH, te da navedeni zakon na jedinstven i iscrpan način za sve državljane Bosne i Hercegovine na cijelom teritoriju države propisuje način i uvjete prijave prebivališta. Donošenjem Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH odgovoreno je na neophodnost da se osigura jedinstvo postupanja nadležnih tijela radi unapređivanja slobode kretanja, uključujući i slobodu izbora mjesta prebivališta i pravo na povratak izbjeglica i raseljenih osoba. Istaknuto je da je zakonodavac ostavio prostora za

razradu državnog zakona putem podzakonskih akata. Međutim, navedena formalna ovlast je dana državnim institucijama, točnije Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine (članak 32. stavak 2). Prema tome, entitet Republika Srpska nema bilo kakvu (pod)zakonsku nadležnost kada je u pitanju Zakon o prebivalištu i boravištu državljana BiH. Podnositelj zahtjeva ukazuje da entitet Republika Srpska ima isključivu nadležnost izvršavati državni zakon, a ne razrađivati ga ili dopunjavati. Ukazano je da je navedeni odnos više i niže razine vlasti sasvim uobičajen u složenim državama posebice u onim u središnjoj Europi. Prema tome, pitanje prebivališta je podijeljena nadležnost države i entiteta, ali zakonodavna nadležnost pripada isključivo Bosni i Hercegovini. Postupajući suprotno, entitet Republika Srpska je prekršio spomenute odredbe Ustava Bosne i Hercegovine koje su osnova za zakonodavnu nadležnost države kada je u pitanju prebivalište.

15. Podnositelj zahtjeva ukazuje da je sasvim legitimno da entitet Republika Srpska želi da se njegovi interesi nađu u zakonskim rješenjima državnog zakona. Upravo Ustav Bosne i Hercegovine predviđa odredbe koje garantiraju državnim članovima Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH (članak IV/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine) da štite entitetske interese prilikom usvajanja odluka u tom tijelu. Međutim, u konkretnom slučaju entitet Republika Srpska ima sasvim pogrešan stav u artikulaciji tih interesa kada smatra da se ti interesi mogu zadovoljiti preuzimanjem državnih prerogativa i usvajanjem vlastitih odluka umjesto unutar procedura i foruma koji su predviđeni Ustavom. Na navedeni zaključak ne utječe ni činjenica da entitet Republika Srpska smatra da država ne uvažava te interese. U tom slučaju, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, iniciraju se druge zakonske i/ili ustavne procedure (npr., pokretanje postupka pred Ustavnim sudom). Samo tako funkcioniра pravna država, jer se u protivnom vrši pravno nasilje.

16. U zahtjevu je istaknuto da, uslijed nedostatka nadležnosti za zakonsko reguliranje ove materije, izlišno je raspravljati o povredi pojedinih odredaba samog Ustava Bosne i Hercegovine (Odluka Ustavnog suda broj *U I/11* od 13. srpnja 2012. godine). Međutim, podnositelj zahtjeva navodi da će iz razloga predostrožnosti objasniti zašto sporna odluka entiteta Republika Srpska ne predstavlja bilo kakvu „provjeru točnosti i istinitosti” prijave prebivališta, već nameće sasvim nove kriterije za prijavu prebivališta.

17. S tim u svezi, podnositelj zahtjeva ukazuje da je člankom 3. stavak 1. točka 7. Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH propisano da se pod prebivalištem smatra općina ili distrikt u kojem se državljanin nastani sa namjerom da tamo stalno živi. U članku 6. navedenog zakona taksativno je propisano koje to podatke državljanin Bosne i Hercegovine nadležnoj instituciji iz članka 5. Zakona mora dati radi uspješne prijave prebivališta. U članku 8. spomenutog zakona zakonodavac je nametnuo obvezu državljaninu Bosne i Hercegovine koji prijavljuje prebivalište da dostavi točne podatke. Iz same definicije bitna

je namjera osobe koja prijavljuje prebivalište dok se prebivalištem smatra općina na kojoj se nalazi prijavljena adresa. Prema tome, zakon apsolutno ne propisuje bilo kakav uvjet imovinskopravne veze osobe koja prijavljuje prebivalište i imovine u kojoj namjerava živjeti. Navedeni zaključak posebice važi za izbjeglice i raseljene osobe koje potpadaju pod tzv. olakšani režim prijave u smislu članka 16. i dalje Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH.

18. Podnositelj zahtjeva smatra da se propisivanjem obveze dostavljanja dokaza iz točke II. stavak 1.1)-1.4) osporene odluke nameće nova pravna i administrativna barijera koja može biti definirana i kao financijska barijera, jer su svi dokazi vezani za određene upravno-notarske obrade i takse. Dalje, jasno je da se ovim dokazima traži i uređeno individualno vlasničkopravno stanje a što za mnoge državljane može biti veliki problem, jer je općepoznato da mnoge prijeratne nekretnine nemaju, zbog opravdanih razloga, urednu dokumentaciju (uništena ili nestala za vrijeme rata, nepostojanje zemljišnih knjiga ili organizacije KPU, nedovršena gradnja, uplanjivanje i sl.).

19. Također, podnositelj zahtjeva ukazuje da je sasvim jasno da Bosna i Hercegovina, a posebno njezini entiteti nisu omogućili izbjeglicama i raseljenim osobama tzv. održiv povratak koji bi uključivao ne samo činjenicu povratka imovine već i omogućavanje ekonomskih, socijalnih i drugih uvjeta da ta populacija u punom kapacitetu faktički i prebiva u mjestu prebivališta sa perspektivom opstanka. Zbog toga, mnogobrojne izbjeglice i raseljene osobe obnavljaju i danas porušene objekte, vode upravne i sudske postupke radi dokazivanja prava na povrat imovine, sklapaju radnopravni odnos tamo gdje im se nudi posao, crpe socijalna prava tamo gdje su ih ostvarile u posljednjih 20-ak godina, pohađaju škole tamo gdje nisu diskriminirane, borave ili prebivaju tamo gdje nisu fizički ugrožene, ili gdje postoji elementarna životna infrastruktura itd. Međutim, sve te prepreke održivog povratka ne smiju biti razlogom da se dozvoli nadležnim tijelima na terenu da negiraju izjavu takve izbjeglice i raseljene osobe da se želi nastaniti na određenoj adresi s namjerom da tamo trajno živi. Stoga, nije čudno da članak 20. Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH propisuje samo dva uvjeta za prijavu prebivališta: utvrđen identitet osobe i dokaz da je na toj adresi živjela prije rata. Vlasnički i obligacionopravni odnosi prema imovini (vlasništvo, posjed, zakup...) nisu od značaja.

20. Podnositelj zahtjeva napominje da se ne smije zaboraviti da su s mjestom prebivališta povezana i mnogobrojna građanska i politička prava, uključujući, a ne ograničavajući se na pravo glasovanja. Ukoliko se traže imovinskopravni dokazi za utvrđivanje veze između raseljene osobe /izbjeglice i imovine u kojoj je živjela prije rata, stvara se prepreka da upravo te osobe koje su etnički očišćene s tih teritorija na jedan izrazito „brutalan” način ne mogu imati politički utjecaj na stvaranje „mira, pravde, tolerancije i pomirenja”

(alineja 2. Preambule Ustava Bosne i Hercegovine). Time entitetska vlast nameće dodatne prepreke kako povratnička populacija ne bi putem demokratskih izbora utjecala na stvaranje prilika i atmosfere za održiv povratak. Time se doprinosi stvaranju jednog začaranog kruga prepreka za održivi povratak.

21. Drugi vid kršenja normi Ustava Bosne i Hercegovine podnositelj zahtjeva vidi kroz faktičku diskriminaciju Bošnjaka i Hrvata u Republici Srpskoj. U svezi s tim, ukazano je na Odluku Ustavnog suda broj *U 5/98 III* od 1. srpnja 2000. godine, točka 79, u kojoj je navedeno da diskriminacija ne postoji samo kada zakon formalno pravi razlike bez opravdanja već i kada „zakonodavstvo i administrativne prakse sa diskriminacijskom namjerom ili efektom” budu usvojeni. Podnositelj zahtjeva navodi da je u toj svojoj odluci Ustavni sud naglasio da postoji nekoliko načina diskriminacije. Sličan opis diskriminacije dan je i u Obrazloženju (*Explanatory Report*) za Protokol broj 12 uz Europsku konvenciju (ETS broj 177, točka 22) u kojem je navedeno da diskriminacija postoji ne samo u slučaju tzv. formalne diskriminacije nego i kada se država faktički ponaša na diskriminirajući način, kada država svoje diskrecijsko pravo upotrebljava na diskriminatorni način ili bilo kojim drugim aktom.

22. Podnositelj zahtjeva navodi da je točno da formulacija sporne odluke ne pravi razliku između pojedinaca ili skupina u smislu etničke pripadnosti. Međutim, podnositelj zahtjeva smatra da u stvarnosti osporena odluka sadrži inherentne distinkcije etničke naravi ako se promatra u povijesnom kontekstu. Distinkcije između pojedinaca i skupina su pravljene u prošlosti kada su protjerivani državljani Bosne i Hercegovine u Republici Srpskoj mahom bošnjačke i hrvatske etničke pripadnosti (statistike iz Odluke Ustavnog suda broj *U 5/98 III* od 1. srpnja 2000. godine, točka 129. i dalje). Prema tome, podnositelj zahtjeva smatra da sada, kada se te izbjeglice pokušavaju prijaviti na prijeratnim mjestima prebivališta, stvaraju se neopravdane pravno-administrativne barijere koje još, uz to, nemaju ustavno uporište, kako je već obrazloženo. Stoga, podnositelj zahtjeva smatra da osporena odluka nije sukladna standardima iz prava na povratak izbjeglica i raseljenih osoba samostalno i u svezi sa zabranom diskriminacije, te da neopravdano ograničava pravo na prijavu prebivališta. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, navedeno vodi ka povredi članka II/5. Ustava Bosne i Hercegovine samostalno i u svezi sa člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članka II/3.(m) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Dopunskog protokola broj 4 uz Europsku konvenciju i članka 1. Dopunskog protokola broj 12 uz Europsku konvenciju u svezi sa pravom na prijavu prebivališta iz članka 4. Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 32/01 i 56/08).

23. U odnosu na zahtjev za donošenje privremene mjere, podnositelj zahtjeva navodi da je osporena odluka već stupila na pravnu snagu danom njezine objave. Njezina efektivna

primjena je, također, počela. S tim u svezi, podnositelj zahtjeva ukazuje da terenska ispitivanja pokazuju da su sve policijske postaje (npr., Srebrenica, Dobojo, Rogatica, Bosanska Gradiška, Bosanska Dubica...) objavile obavijest na osnovi kojih se državljani Bosne i Hercegovine informiraju da moraju dostaviti, između ostalog, jedan od navedenih dokaza iz točke II. osporene odluke (takva obavijest Policijske stanice Srebrenica je dostavljena u prilogu zahtjeva). Time su, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, posljedice za mnogobrojne građane nastupile a posebice za izbjeglice i raseljene osobe koje žele prijaviti svoje prebivalište. Ukazano je da se radi većinom o pučanstvu koje je živjelo na prijeratnim adresama i koje pokušava urediti svoju administrativno-pravnu situaciju. Podnositelj zahtjeva ukazuje da svako odbijanje zahtjeva za prijavu prebivališta ima dupli efekt. S jedne strane, ono onemogućava da određena osoba i njezini članovi obitelji reguliraju ovo administrativno-pravno pitanje uz koje su vezana i druga bitna pitanja (socijalna pomoć, školovanje, naplata poreza i drugih javnih prihoda, prijava na biroo za upošljavanje itd.). S druge strane, „eho” svakog pojedinačnog slučaja odbijanja prijave prebivališta obeshrabruje povratak i stvara demotivirajuću atmosferu za povratak. Istaknuto je da je za sve izbjeglice i raseljene osobe, ali i sve druge državljane, posebice sad u ljetno-proljetnom razdoblju svaki dan bitan. Na koncu podnositelj zahtjeva je ukazao da su posljedice koje bi nastupile ukoliko se privremena mjera odbije, a zahtjev usvoji kao utemeljen, u svakom slučaju bile znatno teže od posljedica koje bi se desile da se primjena sporne odluke privremeno obustavi, a da se zahtjev odbije na koncu postupka pred Ustavnim sudom. Stoga, prema shvaćanju podnositelja zahtjeva, ovaj test tzv. duple hipoteze opravdava donošenje privremene mjere. Također, podnositelj zahtjeva je predložio i prioritarno rješavanje predmetnog zahtjeva.

a) 2. Navodi iz zahtjeva broj U 12/14

24. Podnositelj zahtjeva ukazuje na odredbe čl. I/2, III/3.(b) u svezi sa alinejama 2. i 6. Preambule Ustava Bosne i Hercegovine, I/4, II/2. (članak 2. Protokola broj 4 uz Evropsku konvenciju), II/3.(m), II/5, III/5.(a), IV/4.(a), X/2. Ustava Bosne i Hercegovine i točku 7. Aneksa I. Ustava Bosne i Hercegovine (članak 12. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima).

25. Podnositelj zahtjeva smatra da entitet Republika Srpska nije imao ni ustavnu, niti bilo koju drugu pravnu osnovu za donošenje osporene odluke, budući da je Parlamentarna skupština BiH usvojila Zakon o prebivalištu i boravištu državljanina BiH („Službeni glasnik BiH” br. 32/01 i 56/08) u vršenju svojih ustavnih nadležnosti propisanih člankom IV/4.(a) Ustava Bosne i Hercegovine a u svezi sa, između ostalog, čl. I/4, II/2, II/3.(m), II/5, III/5.(a) i točkom 7. Aneksa 1. Ustava Bosne i Hercegovine (članak 12. Međunarodnog pakta

o građanskim i političkim pravima). Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, donošenjem ovakvog zakona odgovoreno je na svu neophodnost da se osigura jedinstvo postupanja nadležnih državnih i entitetskih tijela u svrhu unapređenja slobode kretanja, što apsolutno uključuje i slobodu izbora mjesta prebivališta i pravo na povratak izbjeglih i raseljenih osoba. S tim u svezi, pitanje prebivališta i boravišta državljana Bosne i Hercegovine uređuje se na državnoj razini, a nadležnost za donošenje pravilnika, uputa i instrukcija, uključujući i one koje su sadržane u osporenoj odluci Vlade RS, zakonom je povjerena Ministarstvu civilnih poslova BiH (članak 32. Zakona), a provedba samo određenih pitanja je rezervirana za nadležna entitetska tijela bez davanja tim tijelima ovlasti za reguliranje takvih pitanja.

26. Imajući u vidu navedeno, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, osporena odluka se mora proglasiti neustavnom, budući da se njome normativno uređuje pitanje koje prema Ustavu Bosne i Hercegovine ne pripada entitetima. Podnositelj zahtjeva smatra da ne postoji nikakav ustavni temelj za donošenje ovakve odluke u smislu nadležnosti Republike Srpske da uređuje navedenu materiju, budući da cjelokupna materija ne izlazi samo izvan okvira nadležnosti izvršne vlasti nego iz okvira nadležnosti zakonodavne vlasti Republike Srpske utoliko što je, prema Ustavu Bosne i Hercegovine, država Bosna i Hercegovina nadležna za reguliranje ove materije sukladno čl. I/4, II/2, II/3.(m), III/5.(a), IV/4.(a) i točki 7. Aneksa I. Ustava Bosne i Hercegovine.

27. Istaknuto je da članak III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine razlikuje tri međusobno neovisne hipoteze da će Bosna i Hercegovina preuzeti nadležnosti (1) u onim stvarima u kojima se o tome postigne suglasnost entiteta, (2) stvarima koje su predviđene u aneksima 5-8. Općeg okvirnog sporazuma, ili (3) koje su potrebne za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine sukladno podjeli nadležnosti među institucijama Bosne i Hercegovine prema članku III/3. i III/5. Ustava Bosne i Hercegovine. Stoga, podnositelj zahtjeva smatra da je pitanje prebivališta definitivno u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine, budući da je navedenom materijom obuhvaćeno pitanje prebivališta i boravišta raseljenih osoba u Bosni i Hercegovini, što je u izravnoj vezi sa Aneksom 7. Općeg okvirnog sporazuma.

28. Dalje, podnositelj zahtjeva navodi da usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH nije u isključivoj nadležnosti institucija BiH, nego u dodatnoj nadležnosti institucija BiH, konkretno Parlamentarne skupštine BiH. Navedeno budući da članak III/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine sadrži odredbu prema kojoj će Bosna i Hercegovina preuzeti nadležnosti u ... stvarima koje su predviđene u aneksima 5-8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Dakle,

Aneks 7. Sporazuma o izbjeglicama i raseljenim osobama je sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine, pa jedino Parlamentarna skupština BiH ima nadležnost odlučivati o usvajanju navedenog zakona. Ukazano je da se osporenom odlukom Vlade RS prilikom prijave prebivališta na teritoriju Republike Srpske uskraćuje izbjeglicama i raseljenim osobama pravo na povratak. S tim u svezi, prema Aneksu 7, sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove, pravo na vraćanje imovine koje su lišeni u tijeku neprijateljstava od 1991. godine, kao i pravo na naknadu imovine koja se ne može vratiti. Što raniji povratak izbjeglica i raseljenih osoba važan je cilj rješavanja sukoba u Bosni i Hercegovini.

29. Također, podnositelj zahtjeva navodi da se osporenom odlukom Vlade RS krši Zakon o prebivalištu i boravištu državljana BiH zbog sljedećih razloga:

1. Uređenje materije obuhvaćene osporenom odlukom povjereno je Parlamentarnoj skupštini BiH i/ili Ministarstvu civilnih poslova sukladno članku 32. Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH;

2. Točkom II. osporene odluke proširuju se i/ili postavljaju dodatni uvjeti za prijavu prebivališta (bez pravne osnove u državnom zakonu), čime se krši Zakon o prebivalištu i boravištu državljana BiH;

3. Osporenom odlukom Vlade RS krši se Zakon o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine utoliko što navedena odluka ne sadrži uvjete specifične za povratnike i raseljene osobe, što je slučaj sa državnim zakonom. Stoga se osporenom odlukom krše odredbe čl. I/2, III/3.(b) u svezi sa alinejama 2. i 6. Preambule Ustava Bosne i Hercegovine, I/4, II/2. (članak 2. Protokola broj 4 uz Europsku konvenciju), II/3.(m), II/5, III/5.(a), IV/4.(a) i točka 7. Aneksa I. Ustava Bosne i Hercegovine (članak 12. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima).

30. Podnositelj zahtjeva ukazuje na jurisprudenciju Ustavnog suda (odluke Ustavnog suda br. *U 14/04*, *U 2/11* i *U 25/13*) prema kojoj neusklađenost entitetskog zakonodavstva sa državnim zakonima pokreće pitanje usklađenosti sa čl. I/2, III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i mogla bi predstavljati povredu Ustava, ali da bi takvo zakonodavstvo bilo neustavno, takav akt, također, mora dovesti do kršenja ustavnih nadležnosti države prema Ustavu. Stoga, podnositelj prijave naglašava da uređivanje pitanja u svezi sa prebivalištem spada u nadležnost države sukladno alinejama 2. i 6. Preambule Ustava Bosne i Hercegovine, čl. I/4, II/2. (članak 2. Protokola broj 4 uz Europsku konvenciju), II/3.(m), II/5, III/5.(a), IV/4.(a) i točki 7. Aneksa I. Ustava Bosne i Hercegovine (članak 12. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima).

31. Ukazano je da određivanje dodatnih i strožih uvjeta za prijavu prebivališta državljana, a koji nisu predviđeni u Zakonu o prebivalištu i boravištu državljana BiH, kao i neuključivanjem specifičnih uvjeta za prijavu prebivališta za povratnike i raseljene osobe osporena odluka krši članak I/4. u svezi sa člankom II/3.(m) i člankom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine.

32. Dalje, podnositelj zahtjeva navodi da same izjave najviših zakonodavnih i izvršnih funkcija u Republici Srpskoj, kao i politički kontekst u kojem je osporena odluka donesena, kao npr. obrazloženje premijerke Vlade RS, impliciraju da je poduzeta opća mjera s ciljem da se povratnicima i raseljenim osobama onemoguću da prijave svoje prebivalište na osnovi državnog zakona, što je u suprotnosti sa člankom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine. Štoviše, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, može se smatrati da je osporena odluka donesena s ciljem ograničavanja glasačkog prava državljana Bosne i Hercegovine koji svoje biračko pravo žele ostvariti na teritoriju Republike Srpske. Osporenim odlukom krše se odredbe čl. I/4. i II/3.(m) Ustava Bosne i Hercegovine utoliko što se njome ugrožava jedinstvenost državnog regulatornog okvira na način da se predviđaju stroži uvjeti koji su u suprotnosti sa državnim zakonom, što predstavlja povredu slobode kretanja osoba, kao i prava na slobodu kretanja i prebivališta zajamčenu u Ustavu Bosne i Hercegovine sukladno državnim zakonu. Pored toga, sama osporena odluka, kao i politički kontekst i motivi zbog kojih je donesena predstavljaju kršenje odredaba članka II/4. i II/5. Ustava Bosne i Hercegovine.

33. U odnosu na zahtjev za donošenje privremene mjere, podnositelj zahtjeva je naveo da same okolnosti navedenog predmeta pokreću vrlo ozbiljna i složena pitanja koja se odnose na ustavnost osporene odluke, uključujući naročito kršenje jednog dijela odredaba Ustava Bosne i Hercegovine. Dalje, provedba osporene odluke može dovesti do nepopravljivih štetnih posljedica za veliki broj državljana BiH (uključujući izbjeglice i raseljene osobe koje kao rezultat rata u Bosni i Hercegovini nisu u posjedu svoje imovine u Republici Srpskoj i/ili žive u inozemstvu). Provedba osporene odluke, također, može dovesti u pitanje cijeli sustav registracije prebivališta, kao i pitanje organizacije i provedbe izbornog procesa za Opće izbore 2014. godine. Također je prisutan i opravdan rizik od diskriminatorne provedbe osporene odluke.

34. U odnosu na osnovu za dopustivost zahtjeva, podnositelj zahtjeva upućuje na Odluku Ustavnog suda broj *U 4/05* u kojoj je zaključeno da Ustavni sud može preispitati ustavnost pravnih akata nižeg ranga od zakona kada takvi akti pokreću pitanja kršenja ljudskih prava i sloboda zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine i Europskom konvencijom. U odnosu na navedeno, podnositelj zahtjeva smatra da, ipak, takvo tumačenje suda, budući

da se člankom VI/3.(a) ne predviđa takvo razlikovanje, limitira obvezu Ustavnog suda da podržava Ustav u jednom broju sporova koji se mogu javiti među različitim razinama vlasti sukladno članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine u slučajevima gdje se radi o neustavnim podzakonskim aktima koje su donijele vlasti. Navedenim se onemogućava rješavanje eventualnih sporova pred nadležnim Ustavnim sudom kao konačnim arbitrom, te se na taj način postiže efekt da jedan dio odredaba Ustava BiH postane neučinkovit.

35. U konkretnom slučaju podnositelj zahtjeva ukazuje da je osporena odluka Vlade RS donesena u kontekstu nastojanja Narodne skupštine RS da donese zakon u oblasti prebivališta, a što je nastalo kao rezultat spora između političkih aktera unutar Parlamentarne skupštine BiH i predstavlja regulatornu odluku čiji je cilj da se postigne efekt sličan namjeravanom postupanju Narodne skupštine RS. Osim toga, navedeni stav Ustavnog suda ugrožava učinkovitost članka III/3.(b) Ustava utoliko što se kršenja odredaba državnog zakona putem podzakonskih akata koje donose različita entitetska tijela ne bi mogla osporavati pred Ustavnim sudom.

36. Stoga, podnositelj zahtjeva smatra da se osporena odluka Vlade RS mora proglasiti neustavnom, budući da se njome normativno uređuje pitanje koje, prema Ustavu BiH, ne pripada entitetima. Podnositelj zahtjeva smatra da ne postoji nikakav ustavni temelj za donošenje osporene odluke u smislu nadležnosti Republike Srpske da uređuje navedenu materiju, budući da cjelokupna materija ne izlazi samo izvan okvira nadležnosti izvršne vlasti nego i iz okvira nadležnosti zakonodavne vlasti RS utoliko što je, prema Ustavu Bosne i Hercegovine, država Bosna i Hercegovina nadležna za reguliranje ove materije.

b) Odgovor na zahtjev

b) 1. Odgovor na zahtjev broj U 10/14

37. U svom odgovoru na zahtjev Vlada RS ukazuje da je dosadašnja praksa Ustavnog suda bila usmjerena na kontrolu zakonodavnih općih akata, a ne akata tijela izvršne vlasti i upravnih tijela. S tim u svezi, ukazuje na Odluku Ustavnog suda broj U 58/02 od 27. lipnja 2003. godine. Istaknuto je da država Bosna i Hercegovina i entiteti imaju zajedničku obvezu da osiguraju najvišu razinu zaštite ljudskih prava i da garantiraju jednaku implementaciju ovih prava, te da osporena odluka teži tom zakonitom cilju (pravu na slobodu kretanja osoba zajedno sa drugim osobama), prevazilaženju nastalog vakuuma, odnosno pravne praznine i pravne situacije nastale zbog nedonošenja zakona na razini Bosne i Hercegovine. Ukazano je da je ustavni temelj za donošenje osporene odluke sadržan u članku 21. Ustava Republike Srpske, Amandmanu XXXII stavak 1. toč. 10. i 18. na članak 68. Ustava Republike Srpske, članku 43. stavak 3. Zakona o Vladi

RS („Službeni glasnik RS” broj 118/08), članku I/4. Ustava Bosne i Hercegovine, kao i članku 1. Aneksa 7. Sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

38. U tom smislu Vlada RS naglašava da su odredbe osporene odluke identične određenim odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine, čije je stupanje na snagu opstruirano, a u tijeku procedure kroz koju je prošao. Ukazano je da su na nacrt i prijedlog izmjena zakona suglasnost dale odgovarajuće institucije na razini Bosne i Hercegovine: Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ured za zakonodavstvo Vijeća ministara BiH, Ministarstvo pravde BiH, Direkcija za europske integracije, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH i Agencija za zaštitu osobnih podataka BiH.

39. Prema mišljenju Vlade RS, osporenom odlukom nisu oduzeti prerogativi države Bosne i Hercegovine, jer na državnoj razini postoji Zakon o prebivalištu i boravištu državljana BiH („Službeni glasnik BiH” br. 32/01 i 56/08) koji na cijelom teritoriju države uređuje prebivalište i boravište državljana BiH i boravište raseljenih osoba u BiH i nijedna zakonska odredba ne smije se tumačiti tako da ograničava pravo na slobodan izbor mjesta prebivališta.

40. Istaknuto je da osporena odluka ne predstavlja *materiae legis*, zakonski pravni akt u materijalnopravnom smislu, kako to navodi podnositelj zahtjeva, budući da se odnosi na proceduralna pitanja provjere točnosti podataka, odnosno dokaza vezanih za prijavu prebivališta. Ukazano je da je identičnu odluku donijela i Vlada Distrikta Brčko BiH („Službeni glasnik Distrikta Brčko BiH” broj 56/10) i Odluku broj 01.11-1031DS-10/13 od 5. srpnja 2013. godine.

41. Prema mišljenju Vlade RS, osporenom odlukom nije došlo do povrede pojedinih normi Ustava Bosne i Hercegovine, jer ona predstavlja „provjeru točnosti i istinitosti” prijave prebivališta i ne nameće nove kriterije za prijavu prebivališta. S tim u svezi, ukazuje da je člankom 6. Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH zakonodavac točno naveo koje to podatke državljanin BiH nadležnoj instituciji iz članka 5. Zakona mora dati radi uspješne prijave prebivališta. Dalje, u članku 8. Zakon je nametnuo obvezu državljaninu BiH koji prijavljuje prebivalište da dostavi točne podatke. Ukazano je da se osporenom odlukom ne vrši diskriminacija Bošnjaka i Hrvata u Republici Srpskoj, kako to navodi podnositelj prijave.

42. Navodi se da osporena odluka ne sadrži niti jednu odredbu koja stavlja u povoljniji ili nepovoljniji položaj bilo koji od konstitutivnih naroda, niti utječe na ustavno pravo na povratak izbjeglica i raseljenih osoba, već da sprečava zloupotrebe prijave prebivališta

u političke i druge svrhe. Naime, istaknuto je da je bilo situacija u kojima su državljani prijavljivali prebivališta na adresama javnih ustanova, vjerskih objekata, nepostojećim adresama, u stambenoj jedinici od 10 m² bilo je prijavljeno 27 osoba, kao i na mjestima gdje apsolutno nije moguće stanovati, dakle, na livadi, brdu i sl.

43. Ukazano je da je odredbom članka 5. stavak 1. Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH propisano da prijavljivanje i odjavljivanje prebivališta, kao i adrese stanovanja, u okviru svoje nadležnosti, u Federaciji BiH vrše kantonalna ministarstva unutarnjih poslova, u Republici Srpskoj Ministarstvo unutrašnjih poslova RS i u Distriktu Brčko BiH nadležno tijelo koje funkcionalno djeluje kao državna institucija. Dalje, člankom 8. stavak 1. izričito je propisano da su državljani dužni prilikom prijavljivanja i odjavljivanja prebivališta ili boravišta dati točne i istinite podatke, a člankom 8a. predviđeno je da, ako nadležno tijelo u postupku provedenom po službenoj dužnosti ili po zahtjevu stranke koja ima pravni interes, utvrdi da je državljanin BiH prijavio prebivalište ili boravište suprotno odredbama članka 8. stavak 1. Zakona rješenjem će poništiti prebivalište. Stoga, prema mišljenju Vlade RS, nesporno je da iz navedenih odredaba proizlazi pravo nadležnog entitetskog tijela da vrši provjere točnosti i istinitosti podataka prilikom prijave prebivališta na teritoriju Republike Srpske na cjelishodan način koji ne izlazi iz ustavnih i zakonskih okvira, a ne ugrožava prava i osobni integritet državljana BiH.

44. Vlada RS navodi da je na državnoj razini bilo pokušaja da se izmijeni i dopuni Zakon o prebivalištu i boravištu državljana BiH i približi primjerima iz europske prakse radi prevazilaženja praznina iz ove oblasti i započetih aktivnosti na provedbi Strategije reforme javne uprave u Vijeću ministara i Zastupničkom domu, a koji je zaustavila Stranka demokratske akcije (SDA) u Domu naroda zbog politizacije pitanja prebivališta u Bosni i Hercegovini.

45. Točnost navedenog potvrđuje Odluka Ustavnog suda BiH broj *U 27/13* od 29. studenog 2013. godine kojom je utvrđeno da Izjava Kluba delegata bošnjačkog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH o destruktivnosti po vitalni interes bošnjačkog naroda u BiH u Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH od 17. srpnja 2013. godine ispunjava uvjete proceduralne ispravnosti iz članka VI/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine, te da Prijedlogom izmjena i dopuna spomenutog zakona nije povrijeđen vitalni interes bošnjačkog naroda u BiH. U navedenoj odluci Ustavni sud je ukazao da Prijedlog navedenog zakona ne stavlja u povoljniji i nepovoljniji položaj bilo koji od konstitutivnih naroda, u konkretnom slučaju bošnjački narod, niti utječe na ustavno pravo na povratak izbjeglica i raseljenih osoba zbog čega nije povrijeđen vitalni interes bošnjačkog naroda.

46. Navedeno, prema mišljenju Vlade RS, upućuje da se predmetni zahtjev ne odnosi na pravno, već političko pitanje. Stoga, Vlada RS ukazuje da, imajući u vidu nadležnosti Ustavnog suda BiH iz članka VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine, taj sud nije nadležan rješavati spor/davati savjete i mišljenja, te da se u tom dijelu predmetni zahtjev odbaci. U dijelu kojim se traži ocjena ustavnosti osporene odluke Vlada RS predlaže da se zahtjev odbije, budući da ne postoji povreda Ustava Bosne i Hercegovine u smislu nadležnosti Ustavnog suda BiH iz članka VI/3.(a), (b) i (c) Ustava Bosne i Hercegovine.

b) 2. Odgovor na zahtjev broj U 12/14

47. U svom odgovoru na zahtjev Vlada RS navodi da se zahtjevom osporava akt niže pravne snage od zakona, odluka tijela izvršne vlasti, Vlade RS. U tom smislu Vlada RS podsjeća na dosadašnju praksu Ustavnog suda koja je usmjerena na kontrolu zakonodavnih općih akata, a ne i podzakonskih akata (Odluka Ustavnog suda broj *U 3/04*). Također, ukazuje i na Odluku Ustavnog suda broj *U 4/05*.

48. Istaknuto je da je predmetom ovog postupka podzakonski akt nižeg ranga koji je po svojoj naravi instruktivnog karaktera i koji se odnosi na segment materije koja regulira pitanje prebivališta i boravišta građana na području Republike Srpske. Stoga je ukazano da osporena odluka nije istog logičkog tipa kao zakon, te da se odnosi na mali dio dane materije i ne predstavlja temeljni opći akt.

49. Vlada RS navodi da nije sporno da Ustavni sud može vršiti kontrolu ustavnosti pravnih akata nižeg ranga od zakona kada takvi akti pokreću pitanja kršenja ljudskih prava i temeljnih sloboda zaštićenih Ustavom BiH i Europskom konvencijom kao što je to Ustavni sud uradio u svojoj Odluci broj *U 4/05* od 22. travnja 2005. godine. Međutim, Ustavni sud može vršiti takvu kontrolu samo ako je ispunjen uvjet iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine.

50. Vlada RS naglašava da se osporenom odlukom ne krše ljudska prava i temeljne slobode propisane čl. I/2, III/3.(b) u svezi sa alinejama 2. i 6. Preambule Ustava Bosne i Hercegovine, I/4, II/2. (članak 2. Protokola broj 4 uz Europsku konvenciju), čl. II/3.(m), II/5, III/5.(a), IV/4.(a) i točkom 7. Aneksa 1. Ustava Bosne i Hercegovine (članak 12. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima).

51. Osporenom odlukom, prema mišljenju Vlade RS, ne krši se sloboda kretanja, jer ne ugrožava pravo građana garantirano Ustavom Bosne i Hercegovine, niti onemogućava građane da sukladno zakonu prijavljuju prebivalište i boravište. Međutim, osporenom odlukom se onemogućava da građani lažno prijavljuju prebivalište, odnosno da daju netočne i neistinite podatke.

52. Vlada RS ukazuje na odredbe čl. 3. stavak 1. točka 7) i 8. i 8a. Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH. Ukazano je da se pod prebivalištem ne smatra i ne može se smatrati općina u kojoj se državljanin nije nastanio i nema namjeru tamo živjeti, a želi u njoj imati prijavu prebivališta da bi mogao glasovati za zastupnička tijela općine, entiteta i BiH ili ostvariti neko drugo pravo koje proizlazi, ili je u svezi sa prijavom prebivališta, nego općina u kojoj se državljanin nastanio sa namjerom da tamo živi. Pod pojmom „nastaniti sa namjerom da tamo živi” se podrazumijeva da se osoba uselila u stambenu jedinicu odgovarajuću za život u kojoj namjerava živjeti. Svaka osoba koja se uselila u stan ili kuću za useljenje ima pravnu osnovu u vidu dokaza o vlasništvu ako je vlasnik, ili dokaza da je stan ili kuću iznajmila ako je podstanar.

53. Dostavljanje navedenih dokaza, prema mišljenju Vlade RS, predstavlja dokaz da se osoba nastanila na teritoriju općine u kojoj prijavljuje prebivalište a samim tim i da je dala istinite i točne podatke prilikom prijave prebivališta.

54. Pošto se osporena odluka odnosi na provjeru točnosti i istinitosti podataka prilikom prijave prebivališta, ona je sukladna spomenutim člancima državnog zakona.

55. Ukazano je da se odlukom Vlade RS niti stavlja, niti se može staviti izvan snage bilo koji članak Zakona, nego se njome instruktivno preciziraju dokazi na temelju kojih se utvrđuju točnost i istinitost podataka koje daju državljani prilikom prijave prebivališta i boravišta. Uvjeti u osporenoj odluci nisu stroži od onih koji su predviđeni Zakonom, jer se radi o istim uvjetima koji predstavljaju osnovu za poništenje upisa prijave prebivališta. Prema mišljenju Vlade RS, zahtijevanje od građana da dostave dokaz o točnosti i istinitosti podataka prilikom prijave prebivališta ne ograničava prava i slobode građana, već onemogućava „izborni inženjering” političkih stranaka i ostvarivanje onih prava koja im ne pripadaju, kao i bilo koju zloupotrebu.

56. Istaknuto je da se odluka Vlade RS odnosi na sve građane i da ne pravi razliku na nacionalnoj, rasnoj, vjerskoj, spolnoj ili bilo kojoj drugoj osnovi, niti stavlja u povoljniji položaj domicilno pučanstvo nauštrb povratničke kategorije pučanstva, budući da ne dira u prava povratnika na olakšanu prijavu prebivališta propisanu državnim zakonom i ne regulira drugačije odredbe od onih propisanih zakonom koje se odnose na raseljene i izbjegle osobe.

57. Ukazano je da je odredbom članka 5. stavak 1. Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH utvrđeno da su Ministarstvo unutrašnjih poslova RS, Policija Distrikta Brčko i kantonalna ministarstva unutarnjih poslova nadležna vršiti prijavljivanje i odjavljivanje prebivališta, kao i adrese stanovanja, voditi evidencije o njima, da Ministarstvo civilnih poslova BiH u postupku prijave i odjave prebivališta ima nadzornu i prizivnu nadležnost,

te da Ustavom Bosne i Hercegovine materija prijave - odjave prebivališta nije propisana kao izvorna nadležnost BiH, odnosno da se u konkretnom slučaju radi o podijeljenoj nadležnosti BiH i entiteta, nastaloj prijenosom dijela spomenute nadležnosti sa entiteta na institucije BiH, u pogledu nadzorne i prizivne nadležnosti. Dalje je navedeno da je Vlada RS, sukladno članku 43. Zakona o Vladi, nadležna donositi odluke u djelokrugu svoje nadležnosti, te da osporena odluka nije materijalno neusklađena sa odredbama Ustava BiH i odredbama Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH.

58. Također, Vlada RS smatra da je zahtjev za donošenje privremene mjere neutemeljen, budući da osporena odluka ne može dovesti do nepopravljivih štetnih posljedica za državljanu, a posebice za izbjegle i raseljene osobe kao što je to već navedeno. Ukazano je da osporena odluka nikog ne diskriminira i da ne može dovesti u pitanje organizaciju i provedbu izbornog procesa za Opće izbore u BiH 2014. godine. Stoga, na temelju svega navedenog, Vlada RS predlaže da se, zbog nedopuštenosti zahtjeva za ocjenu ustavnosti zbog nenadležnosti Ustavnog suda BiH, zahtjev odbaci, kao i da se odbaci zahtjev za donošenje privremene mjere.

c) Mišljenje OHR-a

59. U svom mišljenju OHR je naveo da je osporena odluka usvojena dok je Nacrt zakona o prebivalištu i boravištu u Republici Srpskoj bio upućen u parlamentarnu proceduru s ciljem da obustavi primjenu Zakona o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 32/01 i 56/08) na teritoriju Republike Srpske. Nacrt zakona o prebivalištu i boravištu u Republici Srpskoj bio je potom zamišljen kao odgovor na neusvajanje Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine izmjena i dopuna postojećeg državnog Zakona o prebivalištu i boravištu koje je bilo predložilo Vijeće ministara BiH u srpnju 2013. godine.

60. Istaknuto je da su Visoki predstavnik i šira međunarodna zajednica izrazili svoju zabrinutost zbog ove situacije koja se tiče poštivanja odluka koje donose institucije BiH a koja bi, također, mogla utjecati i na provedbu izbora, slobodu kretanja u cijeloj BiH, kao i na druga prava zajamčena Ustavom Bosne i Hercegovine. S tim u svezi, ukazano je na zajedničku izjavu od 8. svibnja 2014. godine specijalnog predstavnika Europske unije/delegacije Europske unije, veleposlanstva Sjedinjenih Američkih Država i OHR-a kojom su u svezi sa donošenjem osporene odluke izrazili zabrinutost. U navedenoj izjavi je, između ostalog, navedeno da je „pitanje prebivališta regulirano na državnoj razini i da zahtijeva političko i zakonsko rješenje na toj razini. Važno je da Bosna i Hercegovina izmijeni i dopuni postojeći zakon i približi ga najboljim primjerima iz europske prakse, a radi prevazilaženja praznina u ovoj oblasti. Istodobno, moraju se poštivati prava povratnika

da se vrate, kao i sloboda kretanja svih građana Bosne i Hercegovine. Na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine moraju se primjenjivati jedinstveni standardi, a vlasti širom zemlje trebaju primijeniti postojeću legislativu jednako za sve građane, bez ikakvog oblika diskriminacije i na način koji gradi povjerenje javnosti u rad vlasti. Postojeći zakon na državnoj razini kojim se regulira pitanje prebivališta mora se poštivati sve dok ne bude izmijenjen. Jednostrani pokušaji da se ovo pitanje regulira na entitetskoj razini, kao što je nedavna odluka Republike Srpske..., izlaze iz okvira postojećeg zakona i neprihvatljivi su. Jednako je neprihvatljivo da drugi politički akteri blokiraju funkcioniranje državnih institucija, kao što je Dom naroda BiH, čime se sprečava uobičajena demokratska dinamika između predstavnika različitih interesa koja može dovesti do kompromisa oko donošenja potencijalnih amandmana na državni Zakon o prebivalištu”.

61. Također, u mišljenju se upućuje i na 45. izvješće Visokog predstavnika o provedbi Mirovnog sporazuma za Bosnu i Hercegovinu podneseno generalnom tajniku Ujedinjenih naroda.

62. OHR smatra da je država Bosna i Hercegovina nadležna za ovu materiju i da je Parlamentarna skupština BiH donijela Zakon o prebivalištu i boravištu u vršenju tih ustavnih nadležnosti. Prebivalište i boravište državljana Bosne i Hercegovine se uređuje na državnoj razini, a nadležnost za donošenje pravilnika, uputa i instrukcija, uključujući i one koje su sadržane u osporenoj odluci Vlade RS, zakonom je povjerena Ministarstvu civilnih poslova BiH (članak 32. Zakona), dok je uloga u provedbi određenih odredaba dana nadležnim entitetskim tijelima.

63. Prema mišljenju OHR-a, uspostavom uvjeta koji se primjenjuju isključivo u jednom dijelu države, to jeste na teritoriju Republike Srpske, osporena odluka pokreće pitanje usklađenosti sa načelom slobode kretanja osoba/pravom na slobodu kretanja i boravka zajamčenu prema čl. I/4. i II/3.(m) Ustava Bosne i Hercegovine, te pokreće pitanje usklađenosti sa odredbama Ustava Bosne i Hercegovine kojima se jamči pravo povratka izbjeglicama i raseljenim osobama prema članku II/5.

64. Istaknuto je da je sloboda kretanja svih osoba u Bosni i Hercegovini nužan element državljanstva Bosne i Hercegovine. U tom pogledu osporenim odlukom se stvaraju nove prepreke za mobilnost na cijelom teritoriju BiH dok zakoni na državnoj razini imaju cilj eliminirati ili reducirati prepreke za slobodno kretanje, te podsticati na stvarno korištenje zajedničkih prava na slobodu kretanja. S tim u svezi je ukazano da, prema zvaničnim pokazateljima UNHCR-a, još uvijek ima 84.500 interno raseljenih osoba i 27.419 izbjeglica koje se žele vratiti u svoje prijeratne općine. Stoga će glavninu novih zahtjeva za ponovnu prijavu prebivališta u Republici Srpskoj vjerojatno inicirati ove ugrožene skupine.

65. OHR navodi da državni Zakon o prebivalištu i boravištu oslikava zakonsku obvezu koja proizlazi iz Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članka II/5. Ustava BiH, te da sadrži jedno cijelo poglavlje, to jeste poglavlje kojim se uređuje tzv. režim olakšane prijave za povratnike. Cilj ovog poglavlja jeste da se uklone prepreke za povratak izbjeglica i raseljenih osoba i provedbu Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir, kao jednog od najvažnijih ciljeva za razrješenje sukoba u Bosni i Hercegovini. Prema mišljenju OHR-a, odlukom Vlade RS o vršenju provjere ignoriraju se ove odredbe državnog zakona i ne uključuju se specifični uvjeti za olakšanu prijavu prebivališta za izbjeglice i raseljene osobe, a što se predviđa državnim zakonom. Na ovaj način osporena odluka bi mogla imati štetne posljedice po izbjeglice i raseljene osobe koje se nastoje vratiti u svoje prijeratne općine naročito u Republici Srpskoj.

66. Dalje se navodi da osporena odluka dovodi u pitanje jedinstvo državnog regulatornog okvira, te da određivanje dodatnih i strožih uvjeta za prijavu prebivališta za državljane koji se primjenjuju isključivo na teritoriju Republike Srpske ograničava slobodu kretanja osoba, kao i pravo na slobodu kretanja i prebivališta koja se jamči prema Ustavu, a koje se provodi prema državnom zakonu. Pored navedenog, neuključivanje specifičnih uvjeta za olakšanu prijavu prebivališta za povratnike predviđenu državnim zakonom vjerovatno bi moglo imati štetne posljedice naročito po povratnike.

67. Mišljenje OHR-a je da, ukoliko se osporena odluka ne stavi izvan snage, čl. I/2. i III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine bi postali neučinkoviti. Prihvatanje da osporena odluka ostane na snazi dovelo bi do priznavanja mogućnosti da jedan entitet supstituirati institucije BiH onda kada predstavnici izabrani iz tog entiteta u institucije BiH nisu u mogućnosti osigurati da njihovi stavovi prevladaju. Sukladno tome, to bi predstavljalo supstitut za potrebu iznalaženja kompromisa između entiteta i konstitutivnih naroda (zajedno sa Ostalima) o pitanjima koja se moraju urediti na državnoj razini.

68. OHR smatra da, ukoliko Ustavni sud ne odluči u meritumu ovog predmeta na narednoj sjednici, trebalo bi razmotriti donošenje privremene mjere na toj sjednici kojom bi se obustavila primjena osporene odluke do donošenja konačne odluke Ustavnog suda. Navedeno budući da provedba navedene odluke može dovesti do nepopravljivih štetnih posljedica za određen broj osoba, i to naročito izbjeglica i raseljenih osoba koje kao rezultat rata u Bosni i Hercegovini nisu u posjedu svoje imovine u Republici Srpskoj i/ili žive u inozemstvu i koje bi se mogle suočiti s administrativnim preprekama u nastojanju da prijave svoje prebivalište u Republici Srpskoj. Dalje, provedba osporene odluke bi mogla dovesti u pitanje načelo pravne sigurnosti iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Također, prema mišljenju OHR-a, osporena odluka bi mogla imati i negativan utjecaj na organizaciju i provedbu izbornog procesa za Opće izbore u 2014. godini, budući da

je prebivalište osnovni element za prijavu državljana Bosne i Hercegovine koji imaju biračko pravo. S tim u svezi, ukazano je da se Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine posebice definira značenje prebivališta radi preciznog utvrđivanja kategorija birača.

IV. Relevantni propisi

69. U **Ustavu Bosne i Hercegovine** relevantne odredbe glase:

Članak I
Bosna i Hercegovina

[...]

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina će biti demokratska država, koja funkcioniše sukladno zakonu i temeljem slobodnih i demokratskih izbora.

Članak III
Nadležnosti i odnosi između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta

[...]

3. Pravni sustav i nadležnosti institucija

[...]

(b) Entiteti i sve njihove niže jedinice u potpunosti će se pokoravati ovome Ustavu, koji dokida one odredbe zakona Bosne i Hercegovine i ustava i zakona entiteta koje su protivne Ustavu, kao i odlukama institucija Bosne i Hercegovine. Opća načela međunarodnog prava su sastavni dio pravnog sustava Bosne i Hercegovine i entiteta.

Članak IV
Parlamentarna skupština

[...]

4. Ovlasti

Parlamentarna skupština je nadležna za:

a) Donošenje zakona potrebitih za provedbu odluka Predsjedništva ili za izvršavanje odgovornosti Skupštine po ovom Ustavu.

[...]

Članak VI/3.a)

Ustavni sud će podržavati ovaj Ustav.

a) Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali se ne ograničavajući na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

U **Zakonu o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 32/01 i 56/08) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Ovim zakonom se uređuje prebivalište i boravište državljana Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: državljanin) i boravište raseljenih osoba u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: raseljene osobe).

Sve odredbe ovoga zakona odnose se jednako na sve državljane, osim ako nije drukčije predviđeno u posebnim odredbama u poglavlju IV ovoga zakona.

Niti jedna odredba ovoga zakona se ne smije tumačiti tako da ograničava pravo državljana na slobodan izbor mjesta prebivališta/boravišta.

Član 2.

Podaci obuhvaćeni ovim Zakonom se obrađuju, pohranjuju, koriste i dostavljaju s namjerom zadovoljavanja potreba državljana u uživanju njihovih prava i obavljanju dužnosti i bit će korišteni za praćenje broja i kretanja stanovništva u Bosni i Hercegovini. Sukladno ovome Zakonu, podaci se prikupljaju u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita osobnih podataka u Bosni i Hercegovini, te sa zakonom kojim se uređuje središnja evidencija i razmjena podataka u Bosni i Hercegovini.

Član 4.

Državljanin prijavljuje i odjavljuje prebivalište i boravište sukladno s ovim zakonom.

Prijavljivanje i odjavljivanje prebivališta, kao i adrese stanovanja, obvezno je za sve državljane, osim slučajeva iz članka 9. stavak 4. ovoga zakona.

Prijavljivanje i odjavljivanje boravišta je dragovoljno, osim ako ovim zakonom nije drugačije regulirano.

Državljeni mogu prijaviti samo jedno prebivalište na teritoriju Bosne i Hercegovine.

Član 5.

Prijavu i odjavu prebivališta, kao i adrese stanovanja, u Federaciji BiH obavljaju kantonalna ministarstva unutarnjih poslova unutar svoje nadležnosti, u Republici Srpskoj ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srpske i u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine nadležno tijelo koje funkcionalno djeluje kao državna institucija (u daljnjem tekstu: nadležno tijelo).

Nadležno tijelo rješava kao drugostupanjsko tijelo u žalbenom postupku protiv odluka toga tijela koje je rješavalo u prvom stupnju za prijavu i odjavu prebivališta, kao i adrese stanovanja.

Stranka nezadovoljna odlukom drugostupanjskog organa može uložiti žalbu Ministarstvu civilnih poslova i komunikacija BiH (u daljnjem tekstu: MCPK).

Član 6.

Državljanin koji prijavljuje svoje prebivalište ili boravište nadležnom organu daje slijedeće podatke o svom novom prebivalištu ili boravištu:

- 1. jedinstveni matični broj (JMB);*
- 2. ime;*
- 3. prezime;*
- 4. spol;*
- 5. datum rođenja;*
- 6. mjesto rođenja;*
- 7. općina rođenja;*
- 8. zemlja rođenja;*
- 9. prebivalište ili boravište;*
- 10. poštanski broj;*
- 11. ulica;*
- 12. kućni broj/broj stana;*
- 13. entitet;*
- 14. županija prebivališta;*
- 15. državljanstvo BiH;*
- 16. naziv entiteta;*
- 17. promjena imena;*
- 18. boravišni status (prebivalište ili boravište).*

Državljanin nije dužan da se osobno odjavi u prethodnom mjestu prebivališta ili boravišta. Odjavu izvršit će službena osoba u prethodnom mjestu prebivališta ili boravišta.

Državljeni izvješćuju nadležni organ o promjeni kućne adrese.

Državljeni nisu dužni da prijave promjenu adrese stanovanja, ako je do te promjene došlo usljed odluke lokalnih organa da promjene naziv osobe ili broj kuće/stana. U tom slučaju nadležni organ će po službenoj dužnosti upisati promjenu u evidenciju prebivališta i boravišta.

Član 8.

Prilikom prijavljivanja i odjavljivanja prebivališta ili boravišta državljani su dužni da daju točne i istinite podatke.

U roku od 60 dana od uspostave prebivališta ili 60 dana nakon stupanja na snagu ovoga zakona, koje god razdoblje je dulje, državljani podnosi zahtjev za prijavu prebivališta/boravišta nadležnom organu u mjestu svog prebivališta ili boravišta navodeći svoju kućnu adresu. Zajedno za zahtjevom on podnosi osobnu iskaznicu ili drugi dokaz o identitetu.

Pri prijavi prebivališta malodobnika, koja je uzrokovana promjenom prebivališta osobe/organi koji su navedeni u članku 7. stavak 2., postupaju sukladno s postupkom navedenim u stavku 2. ovoga članka podnoseći rodni list malodobnika.

Pri prijavi prebivališta po rođenju djeteta osoba/organi navedeni u članku 7. stavak 2. prijavljuju dijete kod nadležnog organa u roku od 60 dana nakon rođenja djeteta postupajući sukladno s postupkom utvrđenim u stavku 2. ovoga članka, podnoseći rodni list djeteta.

Odjava prebivališta može se izvršiti neposredno kod nadležnog tijela ili po službenoj dužnosti. Nakon zaprimanja zahtjeva za prijavu prebivališta, sukladno postupku utvrđenom u prethodnim stavcima ovoga članka, nadležno tijelo prijavljuje prebivalište državljanina po prethodno izvršenoj odjavi prebivališta. Nadležno tijelo kojem je podnesen zahtjev za prijavu prebivališta po službenoj dužnosti izvješćuje nadležno tijelo u mjestu ranijeg prebivališta državljanina, radi odjave prebivališta. O odjavi prebivališta izvješćuje se nadležno tijelo kojem je podnesen zahtjev za prijavu prebivališta.

Postupak od podnošenja zahtjeva za prijavu prebivališta do odjave ranijeg prebivališta i od prijave novog prebivališta ne može trajati dulje od 15 dana.

Nadležni organ je dužan da državljaninu odmah izda potvrđenu presliku obrasca prijave, koja će služiti kao dokaz da je osoba izvršila prijavu prebivališta kako je predviđeno ovim zakonom. Potvrđeni obrazac također služi kao dokaz da je nadležni organ omogućio odjavu ranijeg prebivališta državljanina.

Član 8a.

Ukoliko nadležno tijelo u postupku provedenom po službenoj dužnosti ili po zahtjevu stranke koja ima pravni interes utvrdi da je državljanin BiH prijavio prebivalište ili boravište protivno odredbama članka 8. stavak 1. ovoga Zakona, rješenjem će poništiti prebivalište.

Član 11.

Tijelo nadležno za vođenje središnje evidencije, sukladno zakonu kojim se uređuje područje središnje evidencije i razmjene podataka, vodi i održava središnju evidenciju podataka o prebivalištu i boravištu državljana (u daljnjem tekstu: središnja evidencija) elektronskom obradom podataka.

Entitetska ministarstva unutarnjih poslova mogu održavati elektronsku evidenciju podataka o prebivalištu i boravištu državljana na području entiteta.

Svaki nadležni organ putem elektronske obrade podataka vodi i održava lokalnu evidenciju o prebivalištu i boravištu državljana (u daljnjem tekstu: lokalna evidencija).

Podaci navedeni u članku 6. ovoga zakona se održavaju i u centralnoj, entitetskoj i lokalnim evidencijama.

Član 12.

Nadležno tijelo dužno je redovito dostavljati tijelu koje vodi središnju evidenciju na razini Bosne i Hercegovine podatke iz svoje lokalne evidencije. Tijelo koje vodi središnju evidenciju može osigurati podatke iz središnje evidencije nadležnome tijelu kako bi ono ispunjavalo svoje dužnosti propisane Zakonom.

Poglavlje IV - POSEBNE ODREDBE

Član 16.

Osobe na koje se odnose odredbe iz ove glave su raseljene osobe i povratnici.

Član 17.

Povratnik u svoje prebivalište prije sukoba iz kojeg se nije nikad odjavio odnosno nije odjavljen time, ponovo uspostavlja svoje prebivalište prije sukoba i nije dužan ponovo prijavljivati prebivalište.

Član 18.

Povratnik koji se, prije stupanja na snagu ovoga zakona, odjavio ili je po službenoj dužnosti bio odjavljen iz svog prebivališta prije sukoba ima pravo na olakšanu ponovnu prijavu kako je to navedeno u ovome poglavlju.

Član 19.

U slučaju da u prebivalištu prije sukoba nadležni organ više ne posjeduje evidenciju koja sadrži podatke o prebivalištu za određenog državljanina, nadležni organ u prebivalištu prije sukoba dužan je utvrditi mjesto u kojemu je osoba imala prebivalište prije sukoba kod organa koji trenutno posjeduje navedenu evidenciju.

U slučaju da iz bilo kojeg razloga nije moguće utvrditi njegovo prebivalište prije sukoba u smislu stavka 1.ovoga članka, povratnik ima pravo da mu se olakša ponovo prijavljivanje sukladno s odredbama ovoga zakona.

Član 20.

Povratnik koji ima pravo da mu se olakša ponovno prijavljivanje nadležnom organu predočava odgovarajući dokaz identiteta i dokument kojim dokazuje svoje prebivalište prije sukoba u roku od 60 dana nakon povratka u svoje prebivalište prije sukoba. Za olakšano ponovno prijavljivanje ne može se tražiti nijedan drugi dokument osim dokumenata kojima se dokazuje identitet ili prebivalište prije sukoba.

Ako ne može predočiti dokument kojim dokazuje svoj identitet ili prebivalište prije sukoba, povratnik ima pravo da dokaže svoj identitet ili prebivalište prije sukoba drugim sredstvima, uključujući i izjave tog povratnika ili izjave koje daju druge osobe u korist povratnika.

Član 21.

Putem olakšanog ponovnog prijavljivanja povratnik uspostavlja svoje prebivalište prije sukoba, o čemu se izdaje potvrda.

Član 32.

Nadzor nad provođenjem ovoga zakona vrši MCPK tako što:

- 1. kontrolira zakonitost upravnih akata i radnji nadležnih organa;*
- 2. predlaže, odnosno pokreće postupak ocjene zakonitosti upravnih akata nadležnih organa;*
- 3. nalaže nadležnom organu izvršenje određenih obveza koje su im nametnute ovim zakonom;*
- 4. donosi upute i instrukcije radi jedinstvenog postupanja nadležnih organa.*

U roku od 90 dana od dana objavljivanja ovoga zakona MCPK donosi podzakonske akte o:

- a) jedinstvenom obrascu prijave i odjave po odredbama ovoga zakona;*
- b) pravilniku o vršenju nadzora nad provođenjem ovoga zakona;*
- c) svim drugim pitanjima nužnim za provođenje ovoga zakona.*

Tijelo koje vodi središnju evidenciju, sukladno zakonu kojim se uređuje područje središnje evidencije i razmjene podataka u BiH, u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona donosi propise:

- a) o zaštiti podataka u središnjoj evidenciji, sukladno zakonu kojim se uređuje zaštita podataka u BiH;*
- b) o načinu dostave podataka;*
- c) o načinu razmjene podataka između tijela koje vodi središnju evidenciju i nadležnih tijela.*

Odluka o vršenju provjere tačnosti i istinitosti podataka prilikom prijave prebivališta na teritoriji Republike Srpske („Službeni glasnik RS” broj 31 od 24. aprila 2014. godine) u relevantnom dijelu glasi:

Stav I.

Ovom odlukom utvrđuje se način provjere tačnosti i istinitosti podataka koje daju podnosioci zahtjeva prilikom prijave prebivališta na teritoriji Republike Srpske.

Stav II.

Prilikom prijave prebivališta na teritoriji Republike Srpske, a sa ciljem provjere tačnosti i istinitosti podataka koje daju podnosioci zahtjeva, podnosilac zahtjeva dužan je da dostavi jedan od sljedećih dokaza:

- 1) da je vlasnik ili suvlasnik ili posjednik stana, kuće ili drugog objekta za stanovanje,*
- 2) ovjeren ugovor o zakupu ili ovjeren ugovor o podstanarskom odnosu, uz ovjeren dokaz o vlasništvu ili suvlasništvu ili posjedu stanodavca,*
- 3) potvrdu da se pred nadležnim organom vodi spor o vlasništvu, odnosno da je pokrenut postupak legalizacije ili uknjižavanja objekta, stana ili kuće na adresi na kojoj se prijavljuje prebivalište,*
- 4) izjavu stanodavca kao dokaza za prebivalište ukoliko je iz iste vidljivo da stanodavac ispunjava uvjete propisane pod t. 1), 2) i 3) ove tačke i da stanodavac daje pristanak da određeno lice bude prijavljeno na njegovoj adresi stanovanja.*

Stav III.

Za realizaciju ove odluke zadužuje se Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske.

Stav IV.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objave u „Službenom glasniku Republike Srpske”.

V. Dopustivost i meritum

70. Ustavni sud, kao prvo, napominje da će, zbog složenosti predmetnih zahtjeva i pitanja koja su njima postavljena, zajedno razmatrati dopustivost i meritum zahtjeva.

71. Ustavni sud zapaža, imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, da su predmetne zahtjeve podnijeli ovlašteni subjekti.

72. Pošto je predmetnim zahtjevima osporena odluka koja je niže pravne snage od zakona, Ustavni sud će podsjetiti na svoju jurisprudenciju u ovakvim slučajevima. S tim u svezi, Ustavni sud ukazuje da je u svojoj dosadašnjoj praksi, u situacijama kada je pokretano pitanje usuglašenosti nekog općeg akta koji nije izričito naveden u odredbi članka VI/3. (a) Ustava Bosne i Hercegovine, u svakom pojedinačnom predmetu ocijenio okolnosti konkretnog slučaja u odnosu na nadležnost koja mu je dodijeljena na temelju navedenog članka. Tako je u predmetu broj *U 4/05* Ustavni sud, polazeći od teksta iz članka VI/3.(a) Ustava BiH, *uključujući ali ne ograničavajući se na to*, zaključio da može vršiti kontrolu ustavnosti i pravnih akata nižeg ranga od zakona kada takvi akti pokreću pitanje kršenja ljudskih prava i temeljnih sloboda zaštićenih Ustavom BiH i Europskom konvencijom (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 4/05* od 22. travnja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 32/05). U predmetu broj *U 7/10* Ustavni sud je zaključio da se zahtjevom prvenstveno postavlja pitanje usuglašenosti odredaba Poslovnika o radu Ustavnog suda RS sa Ustavom RS, pa je zaključeno da se ne može zasnovati nadležnost Ustavnog suda u smislu članka VI/3.(a) Ustava BiH (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj *U 7/10* od 26. studenog 2010. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 24/11). Dalje, u predmetu broj *U 1/09* Ustavni sud je zaključio da nije nadležan ocjenjivati tri podzakonska akta, te odluku koju je donijela Vlada Federacije BiH, kao provedbene propise kojim je omogućena provedba Zakona o izmirenju obveza po osnovi računa stare devizne štednje, a kojim je država BiH preuzela i obveze i odgovornost za staru deviznu štednju (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 1/09* od 20. svibnja 2009. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda, www.ustavnisud.ba).

73. U konkretnom slučaju, iako su podnesena dva zahtjeva, Ustavni sud zapaža da se suština oba zahtjeva svodi na to da je donošenje osporene odluke od entiteta Republika Srpska, odnosno u konkretnom slučaju Vlade RS, u suprotnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine, budući da je pitanje prebivališta regulirano Zakonom o prebivalištu i boravištu BiH („Službeni glasnik BiH” br. 32/01 i 56/08) koji je donijela Parlamentarna skupština BiH. Stoga, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, pitanje prebivališta je u

isključivoj nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine, odnosno Parlamentarne skupštine BiH, a ne u nadležnosti entiteta.

74. Imajući u vidu navedeno, Ustavnom sudu se postavlja pitanje pokreće li se osporenom odlukom koju je donijela Vlada RS pitanje postojanja ustavnog spora, odnosno pitanje sukoba nadležnosti između entiteta Republika Srpska i institucija Bosne i Hercegovine u pogledu nadležnosti za reguliranje pitanja prebivališta.

75. Ustavni sud podsjeća da je u svojim odlukama br. *U 15/08* i *U 15/09* ukazao da je Ustavni sud, prema odredbi članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, jedini nadležan odlučivati o bilo kojem sporu koji se javlja prema ovom ustavu između Bosne i Hercegovine i jednog entiteta. U navedenim odlukama Ustavni sud je zaključio da akti i aktivnosti jednog od entiteta mogu pokrenuti pitanje postojanja spora između tog entiteta i Bosne i Hercegovine o nekom pitanju iz Ustava Bosne i Hercegovine za čije rješavanje je jedino nadležan Ustavni sud (vidi, Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *U 15/08* i *U 15/09*, objavljene u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” br. 73/09 i 84/10).

76. U kontekstu navedenog za Ustavni sud je, u konkretnom slučaju, ključno odgovoriti može li sukob nadležnosti u svezi s tim koja je razina vlasti u Bosni i Hercegovini nadležna donijeti određene pravne akte dovesti do spora u smislu članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine za čije rješavanje je nadležan Ustavni sud prema navedenoj ustavnoj odredbi. Ovo pitanje Ustavni sud će riješiti prvenstveno kroz tumačenje relevantnih odredaba Ustava Bosne i Hercegovine.

77. Općenito govoreći, pitanje sukoba nadležnosti između različitih razina vlasti u Bosni i Hercegovini u odnosu na ustavnu nadležnost (nadležnost prema Ustavu Bosne i Hercegovine) za donošenje određenih pravnih akata može dovesti do pokretanja ustavnog spora iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Naime, ako se ima u vidu tekst druge alineje članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, jasno je da Ustavni sud ima nadležnost odlučivati o sporu u kojem se tvrdi da određeni *zakon* nije sukladan *ovom ustavu*, jer ovlaštenu podnositelj tvrdi da je taj *zakon* donijelo nenadležno tijelo, te da su time povrijeđene ustavne odredbe u odnosu na podjelu nadležnosti. Međutim, postavlja se pitanje može li do ustavnog spora doći ukoliko ovlaštenu podnositelj tvrdi da je nenadležno tijelo donijelo *podzakonski akt*, te da je time došlo do povrede Ustava Bosne i Hercegovine u odnosu na podjelu nadležnosti prema tom ustavu. Ovo se pitanje postavlja prvenstveno zbog toga što u tekstu druge alineje članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine nisu navedeni *podzakonski akti*. Navedeno je samo „...ustav ili zakon...”.

78. Prema mišljenju Ustavnog suda, iz relevantnih ustavnih odredaba proizlazi da pitanje o tome što čini spor prema Ustavu Bosne i Hercegovine nije iscrpljeno kroz alineje 1. i

2. članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Upravo posljednji dio rečenice članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, koji glasi *uključujući ali ne ograničavajući se*, daje pravo Ustavnom sudu da u svakom konkretnom slučaju, izvan onoga što je eksplicitno propisano alinejama 1. i 2. članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, odluči što je to spor u smislu navedenog članka Ustava Bosne i Hercegovine.

79. Stoga, pitanje sukoba nadležnosti između različitih razina vlasti u Bosni i Hercegovini u odnosu na ustavnu nadležnost za donošenje (i) podzakonskih akata može dovesti do pokretanja ustavnog spora u smislu članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Upravo imajući u vidu odredbe iz članka VI/3. prema kojim će *Ustavni sud podržati ovaj Ustav*, kao i odredbe iz istog članka koje u relevantnom dijelu glase *...uključujući ali ne ograničavajući se...* u svezi sa kojim odredbama Ustavni sud promatra i odredbe o podjeli nadležnosti iz članka III. Ustava Bosne i Hercegovine, te imajući u vidu (i) ustavno načelo pravne države iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud smatra da može zasnovati nadležnost i odlučiti o ustavnom sporu u kojem se tvrdi da je nenadležno tijelo *donijelo podzakonski akt za čije donošenje nije imalo nadležnost prema Ustavu Bosne i Hercegovine*. Prema mišljenju Ustavnog suda, sve navedene ustavne odredbe bi bile lišene svakog smisla ukoliko bi niža tijela javne vlasti donosila podzakonske akte iz nadležnosti državne razine javne vlasti, ili, obratno, ukoliko bi državna razina vlasti donosila zakonske ili podzakonske akte iz nadležnosti entiteta ili nižih razina vlasti.

80. Dovodeći navedeno u kontekst predmetnih zahtjeva, Ustavni sud zapaža da je Parlamentarna skupština BiH, u smislu svojih ovlasti iz članka IV/4.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, donijela postojeći Zakon o prebivalištu i boravištu državljana BiH, koji je objavljen u „Službenom glasniku BiH” br. 32/01 i 56/08. Navedeni zakon nesporno predstavlja odluku institucija Bosne i Hercegovine u smislu članka III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine. Odredbom članka 1. navedenog zakona je propisano da se navedenim zakonom uređuje pitanje prebivališta i boravišta državljana Bosne i Hercegovine i boravište rase-ljenih osoba u Bosni i Hercegovini. U istom članku je propisano da se sve odredbe ovog zakona odnose jednako na sve državljane osim ako drukčije nije predviđeno u posebnim odredbama u Poglavlju IV. Zakona. Dalje je propisano da se niti jedna odredba Zakona ne smije tumačiti tako da ograničava pravo državljana na slobodan izbor mjesta prebivališta/ boravišta. Člankom 6. navedenog zakona je propisano koje podatke državljanin daje nadležnom tijelu prilikom prijave prebivališta i boravišta. Člankom 8. Zakona je propisano da prilikom prijavljivanja i odjavljivanja prebivališta ili boravišta državljanin su dužni dati točne i istinite podatke. Dalje, odredbom članka 18. Zakona daje se pravo na olakšanu ponovnu prijavu povratniku koji se, prije stupanja na snagu ovog zakona, odjavio ili je po službenoj dužnosti bio odjavljen sa adrese iz svog prebivališta prije sukoba. Člankom

32. Zakona propisano je da nadzor nad provedbom ovog zakona vrši Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija BiH, kao i da je navedeno Ministarstvo nadležno da donosi podzakonske akte u pogledu provedbe ovog zakona.

81. Iz navedenog proizlazi da je državnim zakonom, koji je donijela Parlamentarna skupština BiH, regulirano pitanje prebivališta i boravišta državljana Bosne i Hercegovine. Navedenim zakonom su propisani način prijave i odjave prebivališta i boravišta, evidencija prebivališta i boravišta, pravo na olakšanu ponovnu prijavu povratnicima, kao i nadzor državnog ministarstva nad provedbom tog zakona.

82. Međutim, Ustavni sud zapaža da je Vlada entiteta Republika Srpska 17. travnja 2014. godine donijela osporenu odluku kojom se utvrđuje način provjere točnosti i istinitosti podataka koje daju podnositelji zahtjeva prilikom prijave prebivališta na teritoriju Republike Srpske. Tako se osporenom odlukom propisuje koje dodatne dokaze podnositelj zahtjeva mora podnijeti prilikom prijave prebivališta. Radi se o četiri dokaza, i to: dokaz o vlasništvu ili suvlasništvu ili posjedu na stanu, kući ili drugom objektu za stanovanje, ovjerenom ugovoru o zakupu ili o podstanarskom odnosu uz ovjeren dokaz o vlasništvu ili suvlasništvu ili posjedu stanodavca, potvrdi da se pred nadležnim tijelom vodi spor o vlasništvu, odnosno da je pokrenut postupak legalizacije ili uknjižavanja objekta, stana ili kuće na adresi na kojoj se prijavljuje prebivalište, kao i izjavi stanodavca kao dokaz za prebivalište. Dakle, navedenom odlukom se propisuju uvjeti za prijavu prebivališta na teritoriju Republike Srpske putem dodatnog podnošenja odgovarajućih dokaza. Za realizaciju osporene odluke zaduženo je Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske.

83. Imajući u vidu važeći Zakon o prebivalištu i boravištu državljana BiH, te dovodeći u svezu sa ovim zakonom osporenu odluku, Ustavni sud primjećuje da se osporenom odlukom ne razrađuje već postojeći državni zakon, već se navedeni zakon dopunjuje putem propisivanja dodatnih uvjeta za prijavu prebivališta na teritoriju Republike Srpske. Ustavni sud ne može prihvatiti navode iz odgovora Vlade RS o tome da osporena odluka ne nameće nove kriterije za prijavu prebivališta. S tim u svezi, Ustavni sud ukazuje da se u stavku II. osporene odluke eksplicitno navodi da *prilikom prijave prebivališta... podnositelj zahtjeva je dužan dostaviti jedan od sljedećih dokaza: ...*Navedeno nije propisano odredbama čl. 5. i 6. državnog zakona na koje odredbe Vlada RS ukazuje u svom odgovoru. Dakle, predmet osporene odluke je pitanje koje je nesporno regulirano odredbama državnog zakona. Stoga, proizlazi da osporena odluka regulira zakonsku materiju koja je već regulirana državnim zakonom i da kao takva ne predstavlja podzakonski akt, već se može promatrati kao zakon. Pri tome Ustavni sud zapaža da državni zakon ne sadrži uvjete koji se uspostavljaju osporenom odlukom. S tim u svezi, Ustavni sud ne može prihvatiti ni argument Vlade RS da se navedena odluka odnosi samo na proceduralna pitanja,

kao i na mali dio materije koju regulira državni zakon zbog čega osporena odluka nema karakter zakona. Kao što je već naglašeno, osporena odluka, prema mišljenju Ustavnog suda, nesporno regulira zakonsku materiju propisujući uvjete za prijavu prebivališta koje ne sadrži državni zakon.

84. Prema tome, sama činjenica da je pitanje prebivališta i boravišta državljana BiH regulirano državnim zakonom, koji je usvojila Parlamentarna skupština BiH, dovoljna je Ustavnom sudu da zaključi da je ovo pitanje u nadležnosti države, odnosno njezinih institucija u smislu članka III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine. Imajući to u vidu, entitet Republika Srpska ne može osporenom odlukom regulirati pitanje prebivališta, budući da time izlazi iz okvira postojećeg državnog zakona, te krši ustavni princip odgovornosti entiteta iz članka III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, kao i ustavni princip vladavine zakona iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, koji podrazumijeva harmonizaciju pravnih propisa u pravnom sustavu prema njihovoj hijerarhiji u kojoj Ustav Bosne i Hercegovine zauzima najviše mjesto.

85. Ustavni sud naglašava da, ukoliko je postojala potreba za uvođenjem novih uvjeta za prijavu prebivališta, navedeno je bilo potrebno uraditi osporavanjem postojećeg državnog zakona ili izmjenom postojećeg državnog zakona kroz proceduru utvrđenu zakonom od nadležnog tijela, odnosno Parlamentarne skupštine BiH. Eventualni izostanak pozitivnog rješavanja ili neuspjeh u ovom pravcu ne može biti opravdanje za donošenje osporene odluke kojom se uvode novi uvjeti koje ne sadrži postojeći državni zakon. Naime, Ustavni sud ukazuje da je zakon opći pravni akt države koji u unaprijed utvrđenom zakonodavnom postupku donosi njezino zakonodavno tijelo, dok su podzakonski akti niže pravne snage od zakona i njima se razrađuju određena zakonska pitanja. Nadležnost tijela za donošenje podzakonskih akata se propisuje samim zakonom. Dovodeći navedeno u kontekst konkretnog slučaja, Ustavni sud naglašava da je postojeći državni zakon kojim se regulira pitanje prebivališta i boravišta donijela Parlamentarna skupština BiH, a da je donošenje podzakonskih akata, u smislu provedbe tog zakona, u isključivoj nadležnosti Ministarstva civilnih poslova i komunikacija BiH (članak 32. Zakona). Dakle, entiteti nisu ovlašteni da svojim zakonskim i podzakonskim aktima dopunjuju državni zakon uvođenjem novih uvjeta za prijavu prebivališta. S tim u svezi, Ustavni sud upućuje na svoj stav koji je usvojio u svojoj Odluci broj *U 16/11* o tome da se eventualni problemi u provedbi propisa koji je donijela Bosna i Hercegovina ne mogu rješavati tako što će Republika Srpska donijeti zakon koji će *de facto* derogirati propis Bosne i Hercegovine. Ustavni sud je naglasio da takva situacija vodi kršenju Ustava Bosne i Hercegovine. S tim u svezi, Ustavni sud naglašava da postoje utvrđene procedure i mogućnosti za izmjene i dopune propisa koje su donijela tijela Bosne i Hercegovine (pa i konkretnih odluka Vijeća ministara) koje se u ovakvim i sličnim situacijama mogu i trebaju koristiti (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U*

16/II od 13. srpnja 2012. godine, točka 47, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 105/12). Ustavni sud je slično naglasio i u svojoj Odluci broj U I/II u kojoj je naveo da jedan entitetski zakon mora biti proglašen neustavnim ukoliko se tim zakonom normativno regulira materija koja ne pripada tom entitetu prema Ustavu Bosne i Hercegovine bez obzira što se entitet pozvao na određeni ustavni temelj iz svog ustava (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U I/II od 13. srpnja 2012. godine, točka 68, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 24/11). Prema tome, princip je da se izmjene i dopune zakona vrše isključivo unutar predviđene procedure za izmjenu i dopunu zakona, i to od nadležnog tijela koje je taj zakon donijelo. Sve drugo vodi ka kršenju Ustava Bosne i Hercegovine. U tom pravcu se izjasnio i OHR u svom mišljenju kada je naglasio da se postojeći zakon na državnoj razini kojim se regulira pitanje prebivališta mora poštivati sve dok ne bude izmijenjen. Jednostrani pokušaji da se ovo pitanje regulira na entitetskoj razini, kao što je osporena odluka, izlaze iz okvira postojećeg zakona i neprihvatljivi su. Također je naglašeno da je nadležnost za donošenje pravilnika, uputa i instrukcija, uključujući i one koje su sadržane u osporenoj odluci, zakonom povjerena Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine (članak 32. Zakona).

86. Stoga, imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da pitanje prebivališta spada u isključivu nadležnost države Bosne i Hercegovine u smislu članka III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, budući da postojeći državni zakon kojim je regulirano pitanje prebivališta predstavlja odluku institucija Bosne i Hercegovine. Sljedstveno tome, proizlazi da entitet Republika Srpska, bez obzira o kojem tijelu entiteta se radi, nije nadležan osporenim aktom uređivati pitanje prebivališta, budući da je navedeno pitanje u isključivoj nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je entitet Republika Srpska donošenjem osporene odluke prekršio članak III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Pri tome Ustavni sud zapaža da, iako se u zahtjevu koji je registriran pod brojem U 10/14 eksplicitno ne navodi odredba članka III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, na navedenu odredbu se u tom zahtjevu ukazuje kroz navode o podjeli nadležnosti između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta.

87. Na navedeni zaključak Ustavnog suda ne utječe ni činjenica, na koju u svom odgovoru ukazuje Vlada RS, o tome da je identičnu odluku donijela i Vlada Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine. Navedeno budući da odluka Vlade Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine nije osporena pred Ustavnim sudom kao što je to slučaj sa osporenim odlukom Vlade RS, te da nije u nadležnosti Ustavnog suda da *ex officio* ispituje ovu odluku ako ne postoji zahtjev kojim se ona osporava.

88. Imajući u vidu navedene zaključke, Ustavni sud smatra da nije neophodno predmetne zahtjeve razmatrati u odnosu na ostale navode na koje ukazuju podnositelji zahtjeva.

VI. Zaključak

89. Ustavni sud zaključuje da je Odluka o vršenju provjere točnosti i istinitosti podataka prilikom prijave prebivališta na teritoriju Republike Srpske („Službeni glasnik RS” broj 31/14) u suprotnosti sa člankom III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, budući da je pitanje prebivališta regulirano državnim zakonom iz čega proizlazi da je ovo pitanje u isključivoj nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine, a ne bilo kojeg tijela entiteta Republika Srpska.

90. Na temelju članka 59. st. 1. i 2. i članka 61. st. 2. i 3. Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

91. Obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebice razmatrati prijedloge podnositelja zahtjeva za donošenje privremene mjere.

92. U smislu članka 43. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke čini izdvojeno mišljenje suprotno odluci dopredsjednika Miodraga Simovića, kojem se pridružuje i sudac Zlatko Knežević.

93. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Izdvojeno mišljenje o neslaganju suca Miodraga Simovića

Ne mogu prihvatiti stajalište Ustavnog suda u ovom predmetu *u pogledu dopustivosti*, u kojemu većina sudaca Ustavnog suda polazi od teksta iz članka VI/3.(a) Ustava BiH („uključujući ali ne ograničavajući se na to”), zaključivši da Ustavni sud može vršiti kontrolu ustavnosti i pravnih akata nižeg ranga od zakona kada takvi akti pokreću pitanje kršenja ljudskih prava i temeljnih sloboda zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. O čemu god da se radi, primjećujem:

(1) Polazeći od nadležnosti Ustavnog suda utvrđenih člankom VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine, dosadašnja praksa Ustavnog suda odnosila se, uglavnom, na kontrolu zakona, a ne i akata tijela izvršne vlasti i upravnih tijela. Akti Vlade Republike Srpske ne mogu biti predmetom ocjene ustavnosti pred Ustavnim sudom u smislu članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, jer Ustavni sud ocjenjuje samo ustavnost zakona.

Podsjećam da je, prema klasičnom pravilu, mjesto zakona u hijerarhiji pravnih akata odmah ispod ustava, a iznad uredaba i drugih općih akata izvršne vlasti. U sustavu formalnog ustava zakon je glavni predmet kontrole ustavnosti. Kad se kaže ustavno sudstvo, prvo se misli na kontrolu ustavnosti zakona.

(2) Odluka Vlade Republike Srpske o vršenju provjere točnosti i istinitosti podataka prilikom prijave prebivališta na teritoriju Republike Srpske ne predstavlja zakonsku materiju - da bi mogla biti predmetom ocjene pred Ustavnim sudom.

(3) I ova odluka Ustavnog suda otvara ponovno pitanje može li ovaj sud ići u pravcu neograničenog, odnosno „novog sudskog aktivizma”, i dokle i koliko je sadašnja pozicija Ustavnog suda u svemu kompatibilna sa ulogom i misijom ustavnosudskih institucija u modernim društvima kao neovisnih državnih tijela čija je uloga, pored ostalog, politiku podvesti pod pravo, odnosno ustav. Preciznije rečeno, pitanje je dokle se može i u kojoj mjeri se može prihvatiti rastući proces „oslanjanja” političkih institucija na Ustavni sud, odnosno gdje je granica izlaženja u susret očekivanjima aktera političke vlasti - da ovaj sud preuzima i rješava, s pozivom na Ustav Bosne i Hercegovine i pravo, najkrupnije i vrlo složene konflikte u zemlji, odnosno sporove sa izrazito političkim sadržajem, a da pri tomu ne ugrozi svoju poziciju neovisnog i politički neutralnog kontrolora poštivanja Ustava.

Dakle, Ustavni sud, kao uostalom i svi ustavni sudovi tranzicijskih zemalja, mora naći odgovor na ovo, prema mojem mišljenju, ključno pitanje kako bi u vremenu koje dolazi

odredio stvarnu mjeru i način svojeg djelovanja, ne zaboravljajući nijednog momenta svoju misiju određenu Ustavom, koja ne smije biti u sjenci onoga što od njega očekuje politička vlast ili pak opća javnost. Naime, pitanje je kako osigurati da Ustavni sud ne sklizne u politiku, ili da ne počne vršiti poslove iz nadležnosti institucija zakonodavne, izvršne i sudske vlasti i može li ovaj sud biti siguran da će u spomenutim okolnostima uvijek imati dovoljno snage da ostane neovisan i neutralan. Ustavni sud mora biti ograničen ne samo Ustavom već i samoograničen i uzdržano aktivan u svakom smislu.

Predmet broj U 13/14

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev trideset četiri (34) poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti Zakona o pravima povratnika u prijeratno mjesto prebivališta u entitetu Republika Srpska i Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 35/14)

Odluka od 4. jula 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 13/14**, rješavajući zahtjev **trideset četiri (34) poslanika Narodne skupštine Republike Srpske**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav 2. b) i c), člana 61. st. 2. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Tudor Pantiru, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Mirsad Ćeman, sudija

Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 4. jula 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev trideset četiri (34) poslanika Narodne skupštine Republike Srpske.

Utvrđuje se da Zakon o pravima povratnika u prijeratno mjesto prebivališta u entitetu Republika Srpska i Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 35/14) nije u skladu sa članom III/2.c) i III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ukida se Zakon o pravima povratnika u prijeratno mjesto prebivališta u entitetu Republika Srpska i Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 35/14), u skladu sa članom 61. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Ukinuti Zakon o pravima povratnika u prijeratno mjesto prebivališta u entitetu Republika Srpska i Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine

(„Službene novine FBiH” broj 35/14) prestaje da važi narednog dana od dana objave ove odluke u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, u skladu sa članom 61. stav 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Trideset četiri (34) poslanika Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) podnijela su 20. maja 2014. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o pravima povratnika u prijeratno mjesto prebivališta u entitetu Republika Srpska i Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 35/14, u daljnjem tekstu: osporeni zakon).
2. Podnosilac zahtjeva zatražio je donošenje privremene mjere zabrane primjene osporenog zakona do okončanja postupka ocjene ustavnosti pred Ustavnim sudom.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, Predstavničkog doma i Doma naroda zatraženo je 23. maja 2014. godine da dostave odgovore na zahtjev.
4. Predstavnički dom je dostavio 10. juna 2014. godine Izjašnjenje na predmet broj U 13/14 sa napomenom da će Ustavna komisija Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH zauzeti konačan stav o ovom predmetu koji će odmah biti proslijeđen Ustavnom sudu. Međutim, do trenutka donošenja ove odluke, a kako je navedeno, konačan stav nije dostavljen.
5. Dom naroda je dostavio odgovor na zahtjev 12. juna 2014. godine. Dom naroda je dopunio odgovor 19. juna 2014. godine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

6. Podnosilac zahtjeva smatra da je Federacija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: FBiH) donošenjem Zakona o pravima povratnika u prijeratno mjesto prebivališta u entitetu Republika Srpska i Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 35/14), i to od čl. 1. do 20. (u daljnjem tekstu: osporeni zakon), prekršila član III/2.c) i III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine. Osim toga, podnosilac zahtjeva tvrdi da se osporenim zakonom mijenjaju status i definicija pojma povratnika sadržani u svim relevantnim propisima kako na teritoriji Republike Srpske (u daljnjem tekstu: RS), tako i na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: FBiH), te u Prijedlogu Zakona o izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine, raseljenim licima i povratnicima koji je u proceduri usvajanja u Parlamentarnoj skupštini BiH.

7. Podnosilac zahtjeva ukazuje da je u članu 3. Zakona o raseljenim licima, povratnicima i izbjeglicama u Republiku Srpsku (u daljnjem tekstu: Zakon o povratnicima RS) regulirano da RS propisuje način i uvjete za utvrđivanje statusa navedenih kategorija lica i da se stara o ostvarivanju njihovih prava u skladu sa Konvencijom o statusu izbjeglica iz 1951. godine i Protokolom o statusu izbjeglica iz 1967. godine, drugim međunarodnim dokumentima iz oblasti humanitarnog prava i osigurava punu pravnu zaštitu ovih lica u skladu sa Aneksom VI (Sporazum o ljudskim pravima) i Aneksom VII (Sporazum o izbjeglicama i prognanicima) Općeg okvirnog sporazuma za mir. S tim u vezi, ukazano je da i Prijedlog Zakona o izbjeglicama iz BiH propisuje da su za provođenje ovog zakona nadležni organi entiteta, Distrikta Brčko (u daljnjem tekstu: DB), kantona, gradova i općina, te da se status raseljenog lica i povratnika uređuje u skladu sa entitetskim zakonima i drugim propisima entiteta i kantona na osnovu ovog zakona.

8. Podnosilac zahtjeva ukazuje da se odredbama osporenog zakona nad povratnicima koji su u nadležnosti RS zadržava nadležnost FBiH u pogledu (samo) nekih statusnih prava, a što kao posljedicu ima ne samo zadiranje u nadležnost entiteta RS nego se cijepa i statusna cjelina prava povratnika na prava koja ostvaruju u jednom i prava koja ostvaruju u drugom entitetu. Prema stavu podnosioca zahtjeva, na ovaj način su narušene ne samo odredbe o podjeli nadležnosti već se stvara i haotično stanje u pogledu statusnih prava ove kategorije lica, te, najzad, proizvodi stanje pravne nesigurnosti protivno principu vladavine prava kao jednom od osnovnih principa prema kom funkcioniра država BiH.

9. Dalje, podnosilac zahtjeva je u prilog svojim tvrdnjama izričito ukazao i na pojedina zakonska rješenja iz osporenog zakona.

10. Podnosilac zahtjeva smatra da rješenjem iz člana 1. osporenog zakona prema kom se ovim zakonom „uređuju uvjeti, način i postupak za ostvarivanje i korištenje prava stečenih na osnovu federalnih zakona i propisa povratnika u entitet RS i DB iz oblasti socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, branilačko-invalidske zaštite, zdravstvene zaštite i prava iz oblasti poreza na dohodak” očitno pokušavaju stvoriti uvjeti za važenje federalnih zakona i propisa na teritoriji RS i DB a što je suprotno ustavnim odredbama o podjeli nadležnosti.

11. Podnosilac zahtjeva smatra da se rješenjem iz člana 2. stav 1. osporenog zakona koji definira termin „povratnik” na način da je to „lice koje je ostvarilo ili će ostvariti povratak iz FBiH u entitet RS ili DB, uz obaveznu prijavu mjesta prebivališta u mjesto povratka, bez ograničenja u pogledu datuma prijave prebivališta u mjestu ranijeg prebivališta” uvodi paralelizam u pogledu ostvarivanja već postojećih prava povratničke populacije predviđenih sistemom zaštite važećim na području RS, a čime se, također, ne poštuju ustavne odredbe o podjeli nadležnosti. U prilog navedenom, podnosilac zahtjeva ukazuje da je, prema važećem Zakonu o povratnicima RS, regulirano da „RS uređuje sistem zaštite raseljenih lica, izbjeglica i povratnika, propisuje način i uvjete za utvrđivanje statusa ove kategorije lica i stara se o ostvarivanju njihovih prava”.

12. Podnosilac zahtjeva ukazuje da se rješenjem iz člana 3. stav 3. osporenog zakona prema kom prava prema ovom zakonu imaju lica koja su „prije stupanja na snagu ovog zakona imala boravište, odnosno prebivalište u FBiH, pod uvjetom da ta prava ne ostvaruju prema propisima RS i DB” stvara realna mogućnost za manipulacije i zloupotrebe u vidu dvostrukog korištenja prava, pravni haos i nesigurnost a što je neprihvatljivo sa aspekta principa pravne sigurnosti. U prilog ovoj tvrdnji ukazano je da, s obzirom na to da je reguliranje prava povratnika nadležnost entiteta, ne postoje jedinstvene evidencije o korištenju prava povratnika, pa da se, u vezi sa ovim članom, postavlja pitanje koji organ bi kontrolirao da li pojedinac koristi odnosna prava na području jednog ili oba entiteta.

13. Podnosilac zahtjeva ukazuje da se rješenjem iz člana 4. stav 4. osporenog zakona prema kom se uspostavljaju porezne olakšice za povratnike sa prijavljenim mjestom prebivališta na području RS ili DB u pogledu „dohotka od nesamostalne djelatnosti kod poslodavca na području Federacije” zadire ne samo u odredbe o pravima povratnika već i u privredno-pravne i finansijske propise, koji su ponovo u nadležnosti entiteta. U vezi s tim je ukazano da je ovakvo rješenje, pravno posmatrano, iracionalno, jer je i faktički, a i pravno nemoguće da jedno lice ima prebivalište, tj. da je trajno nastanjeno na području jednog, a da porezne olakšice u vezi sa dohotkom koji stječe ostvaruje na području drugog entiteta.

14. Podnosilac zahtjeva ukazuje da su rješenja iz člana 8. stav 2. osporenog zakona kojim je regulirano da povratnici iz FBiH u RS i DB pravo na primarnu i specijalističku konsultativnu zdravstvenu zaštitu mogu ostvarivati u općini posljednjeg prebivališta, odnosno boravišta u FBiH, odnosno po svom izboru u drugoj općini koja im je komunikacijski najbliža mjestu povratka, te iz stava 3. istog člana da „pravo na bolničku zaštitu ostvaruju prema mjestu zadnjeg prebivališta, odnosno boravišta prije povratka u RS ili DB” lišena pravnog rezona, jer ne stimuliraju povratak u smislu olakšavanja života ovoj populaciji, već da kreiraju dodatni teret i troškove življenja u smislu življenja na teritoriji jednog, a liječenja na teritoriji drugog entiteta. U prilog navedenom ukazano je, primjera radi, da bi povratnik u Trebinje, u slučaju bolničkog liječenja, morao da ide u, npr., Bihać ako mu je to posljednje mjesto prebivališta, odnosno boravišta u FBiH prije povratka, da je nejasno da li bi, u slučaju da povratniku bude pružena zdravstvena zaštita u bilo kom vidu u RS, za Fond zdravstvenog osiguranja FBiH, odnosno kantona nastala obaveza refundiranja sredstava, te, najzad, da je nejasno na koji način bi sve ovo uopće bilo moguće s obzirom na to da je propisima RS regulirano da povratnici ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu na isti način kao i ostatak stanovništva na području RS.

15. Najzad, podnosilac zahtjeva, prema njegovom mišljenju, kao najočitiji primjer povrede ustavnih odredaba o podjeli nadležnosti ukazuje na član 16. osporenog zakona kojim je određeno da nadzor nad njegovom primjenom vrše pojedinačno pobrojana federalna ministarstva u okviru svojih nadležnosti, odnosno da inspekcijski nadzor vrše federalne resorne inspekcije. Ovakva rješenja, prema tvrdnjama podnosioca zahtjeva, stanovništvo RS stavljaju pod nadzor institucija drugog entiteta za šta ne postoji pravni osnov u Ustavu BiH, a čime se vrijeđaju ustavne odredbe o podjeli nadležnosti. U prilog navedenom ukazano je i da, primjera radi, ukoliko bi neko lice odlučilo da koristi prava na zdravstvenu zaštitu u oba entiteta, ne postoji mogućnost nadzora ili kažnjavanja od bilo kog entiteta, već je, naprotiv, data mogućnost frauduloznog ponašanja u smislu dvostrukog korištenja prava iz iste oblasti, čime bi se ova lica dovela u nezakonit i pravno neprihvatljiv povlašteni položaj.

16. Podnosilac zahtjeva posebno naglašava da je Ustavom BiH utvrđeno da se ustavno uređenje BiH temelji na garantiranju i zaštiti ljudskih prava i sloboda u skladu sa međunarodnim standardima, a jedan od tih standarda je i pojam povratnika, te obavezi teritorijalno nadležne vlasti u odnosu na mjesto povratka da mu osigura prava garantirana međunarodnim normama na način utvrđen Ustavom. S obzirom na to da je za neometano funkcioniranje sistema zaštite osnovnih ljudskih prava povratničke populacije predviđeno reguliranje njihovog statusa od entiteta na čiju teritoriju su se vratili, podnosilac zahtjeva smatra da je nedopustivo prekoračenje podjele nadležnosti ustanovljene članom III/2.c) i III/3.b) Ustava BiH, na način kako je to učinio federalni zakonodavac, koji je, izlazeći

materijalnopravno iz okvira svoje nadležnosti, donio osporeni zakon, te tako neosnovano i neustavno ušao u oblast ličnih prava povratnika u RS koja je u njenoj potpunoj nadležnosti.

17. Podnosilac zahtjeva, dalje, ukazuje da se osporenim zakonom određena pitanja iz oblasti zaštite povratnika u RS i DB prenose na nivo institucija drugog entiteta, dok se na pitanja koja se tiču konstituiranja drugih obaveza u odnosu na ovu populaciju imaju primjenjivati zakonski propisi RS i DB. Na ovaj način, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, ne samo da se derogiraju odredbe Ustava BiH o podjeli nadležnosti već se i na pravno neprihvatljiv način zadire u nadležnost organa vlasti u RS. S tim u vezi je ukazano i da se ostvarivanje prava iz ličnog statusa pojedinca u svim državama veže za mjesto prebivališta bez obzira na to da li se prethodno i sadašnje mjesto prebivališta mogu razlikovati u rješenjima u pogledu vršenja statusnih prava pojedinca. Dalje, ukazano je da zakonodavstvo RS ne sadrži niti jednu odredbu kojom bi povratnici bili dovedeni u diskriminatorni položaj u odnosu na ostatak populacije, pa da je „navodna briga” federalnog zakonodavca da na ovaj način „stimulira povratak u RS i DB” politička improvizacija kojoj nema mjesta u pravnom poretku BiH.

18. Najzad, u prilog svojim navodima, podnosilac zahtjeva je ukazao na stav Evropskog suda u predmetu *Carson i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, prema kom su sistemi penzijskih i socijalnih beneficija neodvojivo vezani za mjesto življenja, odnosno prebivališta pojedinca, te da su lična prava primarno regulirana tako da „udovolje životnim potrebama pojedinca u odnosu na njihovo mjesto življenja” i „u skladu sa životnim standardom okruženja”. Prema njegovom mišljenju, osporenim zakonom u potpunosti se potiru navedeni principi iz presude Evropskog suda, čije poštivanje je, svakako, jedan od standarda međunarodno priznatih ljudskih prava i sloboda u smislu člana II/4. Ustava BiH, koje u cjelini mora poštivati i sam Ustavni sud.

19. Podnosilac zahtjeva je zatražio da osporeni zakon u cijelosti bude proglašen neustavnim i stavljen van snage.

20. Najzad, podnosilac zahtjeva je zatražio i donošenje privremene mjere zabrane primjene osporenog zakona do okončanja postupka ocjene ustavnosti a zbog nesagledivih posljedica koje bi mogla izazvati i njegova privremena primjena.

b) Odgovor na zahtjev

21. Predstavnički dom u Izjašnjenju na predmet broj U 13/14 obavijestio je Ustavni sud da ekspertna grupa Ustavne komisije ovog doma, nakon provedenih konsultacija, smatra da postoji valjan ustavni osnov za donošenje osporenog zakona, da će Ustavna komisija, kao nadležni organ za ovu problematiku, održati sjednicu u punom sastavu (članovi Komisije

iz poslaničkog i ekspertskeg sastava) u što kraćem roku, te usvojiti konačan stav koji će biti obavezujući za ovaj Dom pred Ustavnim sudom, da će opunomoćenici, koje Dom odredi za zastupanje u ovom predmetu, iznijeti u pisanoj i usmenoj formi konačan stav o ovom predmetu, kao i da će ovi stavovi biti blagovremeno dostavljeni prije zakazivanja prve rasprave u ovom predmetu.

22. Dom naroda je u odgovoru na zahtjev najprije ukazao da je neosnovan zahtjev za donošenje privremene mjere s obzirom na to da se navodi o „nesagledivim posljedicama” bez navođenja i u čemu se one sastoje, prema njegovom mišljenju, ne mogu prihvatiti kao razlozi u smislu člana 77. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Također, ukazano je i da će RS od primjene osporenog zakona imati samo koristi, te, najzad, da bi usvajanjem zahtjeva za donošenje privremene mjere i *de iure* i *de facto* štetu imali samo povratnici, kao najranjivija kategorija, jer bi bili onemogućeni u ostvarivanju stečenih prava.

23. Dalje, kao neosnovano je ocijenjeno pozivanje na član III/2.c) Ustava BiH, jer osporeni zakon nije u suprotnosti sa navedenom ustavnim odredbom. U prilog ovom stavu ukazano je da je osporeni zakon u potpunosti kompatibilan sa Ustavom BiH i Evropskom konvencijom, te da je njime ispoštovan član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Također, ukazano je da je navedenom odredbom garantirano pravo svakog fizičkog i pravnog lica na neometano uživanje imovine, a da se pod imovinom podrazumijevaju i novčane naknade za invalidnost iz oblasti socijalne zaštite (invalidna lica, civilne žrtve rata), kao i iz oblasti branilačko-invalidske zaštite. Najzad, ukazano je da, u skladu sa članom 2. Protokola broj 4 uz Evropsku konvenciju, svako ko se zakonito nalazi na teritoriji jedne države ima pravo na slobodu kretanja i slobodu izbora boravišta.

24. Kao neosnovano je ocijenjeno i osporavanje definicije povratnika i pozivanje na zakon koji se nalazi u parlamentarnoj proceduri. U vezi s tim je ukazano da je definicija povratnika u osporenom zakonu data tako da obuhvata i lica koja su ostvarila pravo na povratak i lica koja će to pravo ostvariti bez ograničenja u pogledu datuma prijave mjesta prebivališta, čime je eliminirana diskriminacija u pogledu vremena povratka, što je u skladu sa evropskim standardima.

25. Kao neosnovana je ocijenjena i tvrdnja da se osporenim zakonom „zadire u nadležnost” entiteta RS. U vezi s tim je ukazano da je pravo na naknadu po osnovu invalidnosti osnovno ljudsko pravo uspostavljeno u svim demokratskim društvima i da prati korisnika bez obzira na mjesto prebivališta, odnosno da je to pravo iz člana 1. Protokola broj 1, te člana 2. Protokola broj 4 uz Evropsku konvenciju. Stoga, lica koja ostvare to pravo prema propisima FBiH nastavljaju da ga koriste i nakon dobrovoljnog povratka u RS.

26. Kao neosnovana je ocijenjena i tvrdnja da se osporenim zakonom pokušavaju stvoriti uvjeti za važenje zakona FBiH na teritoriji RS. U vezi s tim je ukazano da su prava iz oblasti socijalne, invalidske i branilačko-invalidske zaštite vezana isključivo za status korisnika prava. Naime, djeca ratnih vojnih invalida, poginulih i demobiliziranih boraca Armije RBiH i HVO-a ne mogu koristiti pravo na stipendiranje, pravo na besplatne udžbenike, oslobađanje od plaćanja školarine upravo zbog statusa njihovih roditelja. Prema mišljenju Doma naroda, ovdje se konkretno radi o diskriminirajućim propisima RS, a Evropskom konvencijom je zabranjen svaki vid diskriminacije. Najzad, ukazano je da su sva prava iz oblasti branilačko-invalidske zaštite u entitetu RS osigurana isključivo za pripadnike Vojske RS.

27. Kao neosnovana je ocijenjena i tvrdnja o mogućem uvođenju paralelizma u pogledu već postojećih prava povratničke populacije, te dvostrukog korištenja istih prava. U vezi s tim je ukazano na član 11. osporenog zakona kojim je zabranjeno korištenje istih prava prema propisima RS. Također, ukazano je i da općine oba entiteta vode evidencije o korisnicima prava i da će razmjenjivati podatke u skladu sa principom pružanja pravne pomoći i saradnje.

28. Dalje, ukazano je da je nejasno zbog čega se osporava pravo povratnika na korištenje zdravstvene zaštite u FBiH a kako je određeno članom 8. osporenog zakona, odnosno u obimu i na način kako su to pravo ostvarivali i prije dobrovoljnog povratka. U vezi s tim je ukazano da se institucije entiteta RS, u nemogućnosti da ostvare adekvatnu zdravstvenu zaštitu, obraćaju institucijama izvan zemlje, odnosno da se nerijetko lica sa prostora istočne Bosne upućuju na dodatne preglede i pretrage u ustanove u Republici Srbiji. Prema mišljenju Doma naroda, ovakvo postupanje je protivno Aneksu VII Dejtonskog mirovnog sporazuma, odnosno ne postoji prostor za ovakvo postupanje posebno prema povratnicima, a naročito starim i iznemoglim, kojim je bliže i lakše ostvariti to pravo na području FBiH, čiji klinički centri posjeduju sve resurse za pružanje adekvatne zdravstvene zaštite. Najzad, ukazano je da je upućivanje povratnika u drugu državu suprotno obavezi iz Sporazuma o izbjeglim i raseljenim licima prema kojoj će strane omogućiti izbjeglicama i raseljenim licima siguran povratak bez, pored ostalog, rizika od uznemiravanja, a da se upućivanjem u drugu državu radi ostvarivanja zdravstvene zaštite povratnici upravo izlažu riziku od uznemiravanja.

29. Kao neosnovane su ocijenjene i tvrdnje u vezi sa zakonskim rješenjem iz člana 16. osporenog zakona prema kom je nadzor nad njegovom primjenom povjeren organima FBiH. U vezi s tim je ukazano da je intencija ovog člana da se vrši nadzor nad radom organa i ustanova na području FBiH koji vode postupke i odlučuju o pravima iz člana 1. osporenog zakona. Također, ukazano je i da osporeni zakon ide u korist građana RS i

entiteta RS, pa da poslanici Narodne skupštine ne treba da „se brinu” o ličnim pravima povratnika koji su „navodno ugroženi” donošenjem osporenog zakona. Najzad, ukazano je i da osporeni zakon ne opterećuje budžet entiteta RS, već donosi olakšanje, jer FBiH preuzima obaveze za ona lica koja bi, inače, bila u pravno neriješenom statusu.

30. Dom naroda je u prilog tvrdnji da je osporeni zakon u skladu sa Ustavom BiH i Evropskom konvencijom istakao da je osnovni princip ovog zakona da se prava ostvaruju na osnovu zahtjeva stranke, tj. prema slobodnom izboru i opredjeljenju. U tom smislu je ocijenjeno neosnovano ukazivanje podnosioca zahtjeva na presudu Evropskog suda, koja se pritom odnosi na konkretan slučaj i koja ne može djelovati *erga omnes*, te, najzad, da bi preuzimanje pravnih i finansijskih obaveza od RS u vezi sa pravima iz osporenog zakona bio pozitivan čin da se zaštite stečena prava povratnika u RS.

31. Također, ukazano je i da se institucije i ustanove u RS koje pružaju zaštitu pri ostvarivanju prava koja su garantirana osporenim zakonom ne pridržavaju obaveze o proporcionalnoj zastupljenosti zaposlenika po etničkoj pripadnosti. Zbog toga, prema mišljenju Doma naroda, ne postoji afirmativna akcija da se otvori prostor u kom bi, u komunikaciji sa povratnicima, u ime ovih institucija razgovarala lica koja dolaze iz povratničke populacije, shodno čemu ne mogu imati povjerenje zajednice. U vezi s tim je ukazano da postoji veći broj lica koja su direktno pogođena stradanjima i ratnim zločinima, koja nisu izgradila dovoljno povjerenja prema institucijama i ustanovama u lokalnoj zajednici u koju su se vratila nakon rata, odnosno da oni faktički ne ostvaruju svoja prava u lokalnoj zajednici. Zbog toga, postoji opravdan razlog da im se osigura pristup alternativnim izvorima institucionalne zaštite, odnosno pristup institucijama u koje imaju povjerenje, a što, kako iz prakse proizlazi, jesu institucije i ustanove u FBiH i njenim kantonima.

32. Najzad, ukazano je da se osporenim zakonom daje potpuniji doprinos realizaciji Aneksa VII, kojim su strane potpisnice potvrdile svoju opredijeljenost i poštivanje prava izbjeglih i raseljenih lica i povratnika.

33. Dom naroda je uz odgovor na zahtjev dostavio i obrazloženje Prijedloga osporenog zakona koje je sačinila Vlada FBiH, a u kom je, u dijelu I Ustavni osnov, navedeno: „Za donošenje ovog zakona ne postoji izričit ustavni osnov, ali bi kao isti mogla poslužiti odredba članka IV.A.20 (1) d) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, kojom je predviđeno da je Parlament Federacije, pored ostalih ovlaštenja, nadležan za donošenje zakona o obavljanju dužnosti federalne vlasti. Budući da se predmetnim zakonom uređuju uvjeti, način i postupak ostvarivanja i korištenja prava stečenih na osnovu federalnih zakona i drugih propisa povratnika u entitet Republika Srpska i Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine

ne (...) iz oblasti socijalne brige i brige porodica sa djecom, branilačko-invalidske brige, zdravstvene brige i prava iz oblasti poreza, a što spada u obavljanje dužnosti federalne vlasti, navedena ustavna odredba, prema našem mišljenju, predstavlja ustavni osnov za njegovo donošenje.”

34. Dalje, uz odgovor je predočeno i Mišljenje o Nacrtu osporenog zakona koje je izdalo Federalno ministarstvo raseljenih lica i izbjeglica, a u kom je, pored ostalog, naveden već citirani stav o ustavnom osnovu za donošenje ovog zakona, te je izražen stav o pojedinim rješenjima koja su zastupljena u osporenom zakonu.

35. Najzad, Dom naroda je uz odgovor na zahtjev predočio i Izjašnjenje Radne grupe na Mišljenje Ureda Vlade Federacije BiH za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima Evropske unije o Nacrtu osporenog zakona, a iz kog, pored ostalog, proizlazi da je razmotreno mišljenje Ureda, te da je prihvaćeno „da se ugradi u obrazloženju zakona ustavni osnov (...)”.

36. U dopuni odgovora od 19. juna 2014. godine Dom naroda je dostavio Izjašnjenje na zahtjev Federalnog ministarstva raseljenih lica i izbjeglica. U Izjašnjenju su izneseni identični navodi kao i u odgovoru na zahtjev koji je dostavio Dom naroda, a koji su dopunjeni u dijelovima kako slijedi.

37. Tako je, u pogledu neosnovanosti zahtjeva za donošenje privremene mjere, a u prilog tvrdnji da bi na taj način jedinu štetu pretrpjeli upravo povratnici, ukazano na Zakon o zaštiti civilnih žrtava rata („Službeni glasnik RS” broj 24/10) koji u članu 35. izričito propisuje da lice koje je steklo određeno pravo kao civilna žrtva rata ili član porodice civilne žrtve rata po propisima FBiH ili neke druge države u okruženju nema pravo da podnese zahtjev za priznavanje prava po ovom zakonu. S obzirom na ovu odredbu, kao i niz drugih administrativnih prepreka sa kojim se susreću povratnici i vremenskih ograničenja koja su uspostavljena čl. 35. do 38. navedenog zakona, povratnicima je kao građanima RS, kako je navedeno, uskraćeno jednako pravo na zaštitu, čime su diskriminirani u ostvarivanju svojih prava. Također, ukazano je da se radi o pravima višestruko obespravljenih, traumatiziranih građana, da su udruženja civilnih žrtava rata institucijama oba entiteta, te domaćim i međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava u više navrata upućivala zahtjeve da se prevaziđu problemi koji nastaju činjenicom da povratnik povratkom gubi pravo u entitetu FBiH, a u entitetu RS nema pravo da podnese zahtjev da bi to pravo ostvario. Pritom posebno je ukazano na žrtve ratnog silovanja, seksualnog zlostavljanja i torture koje, prema propisima u RS, moraju imati najmanje 60% oštećenja da bi ostvarile naknadu iako ova vrsta traume ne mora da izazove oštećenja organizma, odnosno da u FBiH žrtve ratnog silovanja ostvaruju pravo

na materijalnu zaštitu na osnovu dokaza da su to iskustvo preživjele, a ne na temelju oštećenja organizma. Također, ukazano je i da se Komitet UN protiv torture u svojim izvještajima i preporukama uvijek bavi pitanjem položaja civilnih žrtava rata, posebno žrtava ratnog silovanja i torture, insistirajući na ažurnijem rješavanju pitanja s kojim se ova populacija suočava, kao i da ne postoji jedinstven osnov za podršku i zaštitu ove grupe građana, pa da entitet FBiH smatra opravdanim, u okviru zakonskih raspoloživih mogućnosti, pružiti podršku posebno žrtvama ratnog silovanja koje bi trebale da ostvaruju pravo u mjestu ili pred licima koja su povezana sa tim teškim iskustvima.

38. Dalje, u prilog neosnovanosti tvrdnji u vezi sa rješenjima iz osporenog zakona koja se tiču zdravstvene zaštite, te nadzora nad provođenjem ovog zakona (član 16), ukazano je i da se prava iz ovog zakona ostvaruju isključivo po zahtjevu stranke i da stranka svojom voljom i dobrovoljno odlučuje da li želi koristiti prava u skladu sa osporenim zakonom. Također, ukazano je da je uređenje pitanja poreznih olakšica po osnovu plaća u nadležnosti entiteta na čijoj teritoriji lice ostvaruje dohodak. Najzad, u prilog zaključku da je osporeni zakon u skladu sa Ustavom BiH i Evropskom konvencijom, ukazano je da se pod pojmom imovina, u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, podrazumijevaju i novčane naknade za invalidnost iz oblasti socijalne zaštite i branilačko-invalidske zaštite, odnosno da, prema članu 2. Protokola broj 4 uz Evropsku konvenciju, svako ko se zakonito nalazi na teritoriji jedne države na toj teritoriji ima slobodu kretanja i slobodu izbora boravišta.

IV. Relevantni propisi

39. **Ustav Bosne i Hercegovine** u relevantnom dijelu glasi:

Član I
Bosna i Hercegovina

(...)

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

3. Sastav

Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske (u daljem tekstu „entiteti”).

Član II
Ljudska prava i osnovne slobode

(...)

5. Izbjeglice i raseljena lica

Sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje domove. Oni imaju pravo, u skladu s Aneksom 7 Opšteg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. i da dobiju kompenzaciju za svu takvu imovinu, koja im ne može biti vraćena. Sve obaveze ili izjave u vezi sa takvom imovinom, koje su date pod prisilom, ništave su.

6. Implementacija

Bosna i Hercegovina, i svi sudovi, ustanove, organi vlasti, te organi kojima posredno rukovode entiteti ili koji djeluju unutar entiteta podvrgnuti su, odnosno primjenjuju ljudska prava i osnovne slobode na koje je ukazano u stavu 2.

Član III
Nadležnosti i odnosi između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta

1. Nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine

Sljedeća pitanja su u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine:

(...)

f) Politika i regulisanje pitanja imigracije, izbjeglica i azila.

(...)

3. Pravni poredak i nadležnosti institucija

a) Sve vladine funkcije i ovlaštenja koja nisu ovim Ustavom izričito povjerena institucijama Bosne i Hercegovine pripadaju entitetima.

b) Entiteti i sve njihove administrativne jedinice će se u potpunosti pridržavati ovog Ustava, (...) kao i odluka institucija Bosne i Hercegovine. (...)

40. Aneks VII Općeg okvirnog sporazuma za mir – Sporazum o izbjeglicama i raseljenim licima u relevantnom dijelu glasi:

Republika Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska („Strane”) dogovorile su se o sljedećem:

Član I: Prava izbjeglica i raseljenih osoba

(...)

Strane će preduzeti sve potrebne korake za sprečavanje aktivnosti, unutar svoje teritorije, koje bi ugrozile ili spriječile siguran i dobrovoljan povratak izbjeglica i raseljenih osoba. (...)

(...)

Izbor odredišta ovisit će o pojedincu ili porodici, te se mora sačuvati načelo jedinstva porodice. Strane se neće miješati u izbor odredišta povratnika, niti ih smiju prisiliti da ostanu ili krenu u situaciji ozbiljne opasnosti ili nesigurnosti, ili u područja gdje nedostaje osnovna infrastruktura neophodna za nastavak normalnog života. (...)

Član II: Stvaranje pogodnih uslova za povratak

Strane se obavezuju stvoriti na svojim teritorijama političke, privredne i socijalne uslove pogodne za dobrovoljni povratak i skladnu reintegraciju izbjeglica i raseljenih osoba, bez davanja prednosti nekoj određenoj grupi. (...)

41. Zakon o izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine i raseljenim osobama u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH” br. 23/99, 21/03 i 33/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ovim zakonom se utvrđuje sticanje i prestanak statusa izbjeglice iz Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: izbjeglice iz BiH) i raseljene osobe u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: raseljena osoba), povratnika, prava izbjeglice iz BiH, raseljene osobe, povratnika; način ostvarivanja njihovih prava i sredstva za podršku u ostvarivanju uslova za povratak izbjeglice iz BiH i raseljenje osobe kao i druga pitanja koja se odnose na izbjeglicu iz BiH, raseljenu osobu i povratnika.

Član 2.

Izbjeglica iz BiH, raseljena osoba i povratnik pored prava koja im pripadaju na osnovu ovog zakona i zakona entiteta, uživat će ista prava i slobode garantovane međunarodnim propisima i zakonima BiH i entiteta kao i drugi građani i neće biti diskriminisani od uživanja bilo kojeg prava po bilo kojoj osnovi.

Član 8.

Povratnik je izbjeglica iz BiH ili raseljena osoba koja je nadležnom organu izrazila volju za povratak u ranija prebivališta i koja je u procesu tog povratka, kao i izbjeglica iz BiH i raseljena osoba koja se vratila u svoje ranije prebivalište.

Status i prestanak statusa povratnika stiču se na osnovu ovog zakona a po postupku propisanom zakonima entiteta.

Povratniku prestaje status protekom roka od šest mjeseci, računajući od dana kada se ponovo nastanio u svoje ranije prebivalište, odnosno trajno nastanio u drugo mjesto prebivališta u BiH.

Član 12.

Izborom drugog mjesta prebivališta od strane izbjeglica iz BiH i raseljenih osoba, neće se ograničiti pravo na povratak izbjeglica iz BiH i raseljenih osoba koja su odlučila da se vrate u ranija prebivališta.

Član 19.

Izbjeglica iz BiH i raseljena osoba svoja prava utvrđena u III poglavlju ovog zakona ostvarivaće pod uslovima i postupku utvrđenim propisima donesenim na osnovu Aneksa 7. Opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH.

42. Zakon o raseljenim licima i povratnicima u Federaciji Bosne i Hercegovine i izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 15/05) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se: osnovna prava i obaveze raseljenih lica i povratnika, sticanje i prestanak statusa, njihov povratak u prebivališta iz kojih su raseljeni (u daljnjem tekstu: prebivalište), način vođenja evidencija o tim licima, osiguravanje sredstava za povratak i ostvarenje drugih prava, kao i druga pitanja u vezi sa pravima i obavezama ovih lica na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija).

Član 2.

Pitanja u vezi sa raseljenim licima, povratnicima u Federaciji i izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine uređuju se u skladu sa Zakonom o izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine i raseljenim licima u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH”, br. 23/99, 21/03 i 33/03), ovim Zakonom i propisima kantona.

Član 5.

Povratnik je izbjeglica iz Bosne i Hercegovine ili raseljeno lice koje je nadležnom organu izrazilo volju za povratak u ranije prebivalište i koje je u procesu tog povratka, kao i izbjeglica iz Bosne i Hercegovine i raseljeno lice koje se vratilo u svoje ranije prebivalište.

Povratnici to prestaju biti istekom roka od šest mjeseci, računajući od dana kada su se ponovo nastanili u svoje ranije prebivalište - adresa prebivališta.

Povratnikom, u smislu ovog Zakona, ne smatra se lice koje se nastanilo u drugo mjesto prebivališta unutar Bosne i Hercegovine.

Član 41.

Nadzor nad provođenjem ovog zakona i propisa donesenih za njegovo provođenje vrše Federalno ministarstvo i kantonalni organ, svako u okviru svoje nadležnosti.

43. Zakon o raseljenim licima, povratnicima i izbjeglicama u Republici Srpskoj („Službeni glasnik RS” br. 42/05 i 52/12) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se prava raseljenih lica, izbjeglica i povratnika u Republici Srpskoj (u daljem tekstu: RS), izbjeglica iz Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: izbjeglice iz BiH), utvrđivanje i prestanak statusa raseljenih lica i povratnika, resocijalizacija i povratak ovih lica, organi i organizacije za provođenje zakona, način finansiranja i osiguravanje sredstava za ostvarivanje ovih prava i druga pitanja od značaja za zaštitu tih lica u RS.

Član 2.

(...)

Povratnik, u smislu ovog zakona, je državljanin BiH, koji se kao izbjeglica iz inostranstva, odnosno raseljeno lice u BiH, vratio na teritoriju RS u svoje ranije prebivalište, kao i raseljeno lice koje je nadležnom organu izrazilo volju za povratak i u procesu je povratka.

(...)

Član 3.

Republika Srpska uređuje sistem zaštite raseljenih lica, izbjeglica i povratnika, propisuje način i uslove za utvrđivanje statusa ove kategorije lica i stara se o ostvarivanju njihovih prava u skladu sa Konvencijom o statusu izbjeglica iz 1951. godine i Protokolom o statusu izbjeglica iz 1967. godine kao i drugim međunarodnim dokumentima iz oblasti humanitarnog prava i obezbjeđuje punu pravnu zaštitu ovih lica u skladu sa Aneksom VI i VII Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Okvirni sporazum).

Član 10.

Povratniku prestaje status, protekom roka od šest mjeseci od dana kada mu je nadležni organ izdao potvrdu o povratničkom statusu.

Povratnik, izbjeglice i raseljena lica imaju pravo na zdravstveno osiguranje šest mjeseci po prestanku statusa, ako to pravo ne može ostvariti po drugom osnovu.

Povratnik ne gubi pravo na obnovu i rekonstrukciju svoje imovine nakon prestanka statusa, kao i pravo učešća u Vladinim programima resocijalizacije raseljenih lica i povratnika.

Član 29.

Nadzor nad primjenom odredbi ovog zakona, koje su u nadležnosti RS, vršiće Ministarstvo.

44. Zakon o pravima povratnika u prijeratno mjesto prebivališta u entitetu Republika Srpska i Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 35/14) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

(Predmet zakona)

Ovim zakonom uređuju se uslovi, način i postupak za ostvarivanje i korištenje prava stečenih na temelju federalnih zakona i drugih propisa povratnika u entitet Republika Srpska i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Brčko Distrikt) iz oblasti socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, branilačko-invalidske zaštite, zdravstvene zaštite i prava iz oblasti poreza na dohodak.

Član 2.

(Definicije)

(1) Povratnik u smislu ovog zakona je osoba koja je ostvarila ili će ostvariti pravo na povratak iz Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) u entitet Republika Srpska i Brčko Distrikt, uz obaveznu prijavu mjesta prebivališta u mjesto povratka, bez ograničenja u pogledu datuma prijave prebivališta u mjestu prijeratnog prebivališta.

(...)

Član 3.

(Lica koja mogu ostvariti, odnosno nastaviti koristiti stečena prava)

(1) Prava iz ovog zakona mogu ostvariti osobe koje su se dobrovoljno vratile i prijavile prebivalište u mjesto prijeratnog prebivališta u entitetu Republika Srpska ili Brčko Distrikt i koja su imala prebivalište ili boravište u entitetu Federacija, po osnovu statusa raseljene osobe.

(...)

(3) Lica iz stava (1) ovog člana zadržavaju korištenje stečenih prava i ostvaruju prava u skladu sa ovim zakonom ukoliko su prije stupanja na snagu ovog zakona imala

boravište, odnosno prebivalište u entitetu Federacija pod uslovom da ta prava ne ostvaruju po propisima Republike Srpske ili Brčko Distrikta.

Član 16.

(1) Nadzor nad primjenom ovog zakona vrše: Federalno ministarstvo raseljenih lica i izbjeglica, Federalno ministarstvo za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata, Federalno ministarstvo zdravstva, Federalno ministarstvo finansija i Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, svako u okviru svoje nadležnosti.

(2) Inspeksijski nadzor nad primjenom ovog zakona vrše nadležne federalne institucije.

V. Dopustivost

45. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne Hercegovine.

46. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to pitanje:

(...)

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

47. Ustavni sud ukazuje da podnosilac zahtjeva, trideset četiri poslanika Narodne skupštine RS, traži ocjenu ustavnosti osporenog zakona koji je usvojio Parlament FBiH, jer smatra da su na taj način prekršene odredbe Ustava BiH. Osim toga, u konkretnom slučaju radi se o „sporu koji se javlja po ovom ustavu između dva entiteta”, koji je pokrenuo ovlašteni podnosilac u smislu već citiranih ustavnih odredaba. Ovaj ustavni spor odnosi se na sukob nadležnosti između dvaju entiteta, konkretno RS i FBiH. U ovom ustavnom sporu entitet RS tvrdi da je entitet FBiH donošenjem osporenog zakona povrijedio nadležnosti entiteta RS koje su mu date Ustavom Bosne i Hercegovine. Također se tvrdi da je entitet FBiH donošenjem osporenog zakona povrijedio odredbe Ustava Bosne i Hercegovine koje se odnose na podjelu nadležnosti između entiteta, te između entiteta i države, te da je, stoga, osporeni zakon neustavan, odnosno nije u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

48. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv, zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

49. Podnosilac zahtjeva navodi da osporeni zakon nije saglasan sa članom III/2.c) i III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

50. Ustav Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Član III

Nadležnosti i odnosi između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta

(...)

2. Nadležnosti entiteta

(...)

c) Entiteti će ispuniti sve uslove za pravnu sigurnost i zaštitu lica pod svojom jurisdikcijom, održavanjem civilnih ustanova za primjenu pravnih propisa, koje će funkcionisati u skladu sa međunarodno priznatim standardima uz poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda, iz člana II ovog Ustava, i poduzimanjem ostalih odgovarajućih mjera.

3. Pravni poredak i nadležnosti institucija

(...)

b) Entiteti i sve njihove administrativne jedinice će se u potpunosti pridržavati ovog Ustava, kojim se stavljaju van snage zakonske odredbe Bosne i Hercegovine i ustavne i zakonske odredbe entiteta koje mu nisu saglasne, kao i odluka institucija Bosne i Hercegovine. Opšta načela međunarodnog prava su sastavni dio pravnog poretka Bosne i Hercegovine i entiteta.

51. Ustavni sud smatra da se predmetnim zahtjevom, u suštini, pokreće pitanje da li je Federacija BiH, u skladu sa nadležnostima koje su entitetima dodijeljene Ustavom BiH, mogla donijeti osporeni zakon kojim će urediti pitanja koja se tiču prava i obaveza povratnika u entitet Republika Srpska.

52. Ustavni sud ukazuje da su politika i reguliranje pitanja imigracije, izbjeglica i azila, u skladu sa članom III/1.f) Ustava BiH, u nadležnosti institucija BiH.

53. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj praksi već usvojio stav da institucije BiH u reguliranju pitanja iz isključive nadležnosti u smislu člana III Ustava BiH moraju poštivati Ustav BiH, posebno odredbe o podjeli nadležnosti između države i njenih administrativno-teritorijalnih jedinica i funkcionalnog kruga djelovanja pojedinih organa, a kako ne bi preuzele nadležnosti koje ne spadaju u državne i time povrijedile princip iz člana I/3. Ustava Bosne i Hercegovine, ili kako ne bi preuzele nadležnosti drugih organa i time povrijedile princip podjele vlasti, kao inherentni element principa vladavine prava iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 3/08 od 4. oktobra 2008. godine, stav 61, dostupna na web-stranici Ustavnog suda, www.ustavisud.ba). Ustavni sud smatra da nema razloga da odstupi od navedenog stava ni kad je u pitanju član III Ustava BiH u dijelu kojim je regulirana nadležnost entiteta. U tom smislu ni organi entiteta uspostavljeni za vršenje poslova iz citirane ustavne odredbe ne mogu preuzimati poslove iz nadležnosti države ili drugog entiteta, odnosno preuzimati nadležnosti državnih organa ili organa drugog entiteta. Na ovakav zaključak nesumnjivo upućuje i član III/2.c) Ustava BiH prema kom će entiteti ispuniti sve uvjete za pravnu sigurnost, te član III/3.b) kojim je određeno da će entiteti i sve njihove jedinice u potpunosti poštivati ovaj ustav, te odluke institucija BiH.

54. Dalje, Ustavni sud ukazuje da je, shodno članu III/1.f) Ustava BiH, Parlamentarna skupština BiH još 1999. godine donijela Zakon o izbjeglicama iz BiH, raseljenim licima i povratnicima u BiH (u daljnjem tekstu: Zakon o povratnicima BiH), te Zakon o imigraciji i azilu.

55. Zakon o povratnicima BiH u članu 2, pored ostalog, propisuje da povratnik, osim prava koja mu pripadaju na osnovu ovog zakona i zakona entiteta, uživa ista prava i slobode garantirane međunarodnim propisima i zakonima BiH i entiteta kao i drugi građani i da neće biti diskriminiran u uživanju bilo kog prava prema bilo kom osnovu. Članom 8. definiran je pojam povratnika prema kom je to izbjeglica iz BiH ili raseljeno lice koje je nadležnom organu izrazilo volju za povratak u ranije mjesto prebivališta i koje je u procesu tog povratka, kao i izbjeglica iz BiH i raseljeno lice koje se vratilo u svoje ranije mjesto prebivališta. Istim članom je određeno da se status i prestanak ovog statusa stječu na temelju ovog zakona a po postupku propisanom zakonima entiteta. Također, ovom odredbom je regulirano da status povratnika prestaje protekom roka od šest mjeseci, računajući od dana kada se povratnik nastanio u svoje ranije mjesto prebivališta. Glavom III Zakona regulirana su prava koja se ovim zakonom garantiraju povratnicima (pravo na povratak, pravo na izbor drugog prebivališta, pravo na povrat imovine, pravo na povrat stansarskog prava), te članom 18. prava koja povratnik ima za vrijeme trajanja ovog statusa. Članom 19. Zakona regulirano je da izbjeglice iz BiH i raseljena lica prava utvrđena

ovim zakonom ostvaruju pod uvjetima i u postupku utvrđenim propisima donesenim na osnovu Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir. Ustavni sud podsjeća da su članom 1. stav 3. Aneksa VII BiH, FBiH i RS preuzele obavezu da preduzmu sve potrebne korake za sprečavanje aktivnosti unutar svojih teritorija kojim bi se ugrozio ili spriječio siguran i dobrovoljan povratak izbjeglica i prognanih, a članom 2. da će stvoriti na svojim teritorijama političke, ekonomske i socijalne uvjete za dobrovoljan povratak i skladnu integraciju bez davanja prednosti nekoj određenoj grupi.

56. Ustavni sud primjećuje da iz liste prava koja se garantiraju Zakonom o povratnicima BiH proizlazi da se ona ne odnose na prava iz oblasti kao što su penzijsko osiguranje, zdravstvena zaštita, zaštita civilnih žrtava rata, boračko-invalidska zaštita, oporezivanje dohotka i sl. Ovakvo rješenje je razumljivo kad se ima u vidu da se radi o pitanjima koja su, shodno članu III/3.a) Ustava BiH, u isključivoj nadležnosti entiteta, te dosljedno slijedi princip iz člana I/3. Ustava BiH. Stoga je članom 2. Zakona o povratnicima BiH, pored ostalog, regulirano da, osim prava koja su izričito garantirana ovim zakonom, ova populacija uživa i ista prava i slobode koji se garantiraju i zakonima entiteta svim drugim građanima (misli se na građane koji žive na područjima entiteta). Ovakvo rješenje slijedi i obavezu preuzetu Aneksom VII da će svaka od ugovornih strana na svojoj teritoriji osigurati političke, ekonomske i socijalne uvjete za dobrovoljni povratak.

57. Slijedeći navedeno, a u skladu sa ovlaštenjima iz Zakona o povratnicima BiH, oba entiteta su, također, donijela zakone kojim su regulirala ovu oblast na svojoj teritoriji. Pri tome oba entiteta su dosljedno slijedila, pored ostalog, princip sadržan u članu III/2.c) Ustava BiH da će ispuniti sve uvjete za pravnu sigurnost i zaštitu lica pod svojom jurisdikcijom, kao dio nadležnosti entiteta utvrđen ovom odredbom, kao i principe sadržane u članu I/2. i I/3. Ustava BiH. Tako, Zakon o raseljenim licima i povratnicima u Federaciji BiH i izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine u članu 1. određuje: „Ovim zakonom uređuju se: osnovna prava i obaveze raseljenih lica i povratnika, sticanje i prestanak statusa, njihov povratak u prebivalište iz kojih su raseljeni (u daljnjem tekstu: prebivalište), način vođenja evidencija o tim licima, osiguravanje sredstava za povratak i ostvarenje drugih prava, kao i druga pitanja u vezi sa pravima i obavezama ovih lica na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine.” Zakon o raseljenim licima, povratnicima i izbjeglicama u Republici Srpskoj u članu 1. regulira: „Ovim zakonom uređuju se prava raseljenih lica, izbjeglica i povratnika u Republici Srpskoj (u daljem tekstu: RS), izbjeglica iz Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: izbjeglice iz BiH), utvrđivanje i prestanak statusa raseljenih lica i povratnika, resocijalizacija i povratak ovih lica, organi i organizacije za provođenje zakona, način finansiranja i osiguravanje sredstava za ostvarivanje ovih prava i druga pitanja od značaja za zaštitu tih lica u RS.”

58. Ustavni sud ukazuje da iz odredaba kako državnog, tako i entitetskih zakona o povratnicima proizlazi da je stjecanje statusa povratnika na jedinstven način regulirano u svim zakonima, tj. da je to lice koje se vratilo u prijeratno mjesto prebivališta, ili lice koje je izrazilo volju za povratak nadležnom organu i koje je u postupku povratka. Također, na jedinstven način je reguliran i prestanak ovog statusa, tj. protekom šest mjeseci od dana kada se lice nastanilo u svoje ranije prebivalište. To je i razumljivo kad se ima u vidu da su ovakva rješenja ustanovljena Zakonom o povratnicima BiH koji, u smislu člana III/3.b) Ustava BiH, predstavlja odluku institucija BiH, koju entiteti moraju poštivati, te koji je odredio okvir u kom entiteti mogu djelovati. Dalje, u skladu sa ovlaštenjem iz Zakona o povratnicima BiH, oba entiteta su u svojim zakonima uredila postupak za stjecanje i prestanak ovog statusa na svojoj teritoriji. Pritom u uređivanju ovih pitanja Zakon o povratnicima BiH nije dao u nadležnost entitetima da pojam povratnika mogu definirati i u vezi sa ostvarivanjem drugih prava izuzev onih koja su određena ovim zakonom. Na ovakav zaključak nedvosmisleno upućuje član 2. Zakona o povratnicima BiH, kojim je određeno da, izuzev prava određenih ovim zakonom, povratnici uživaju prava koja se garantiraju zakonima entiteta kao i svi drugi građani. Također, navedenim zakonom (Zakon o povratnicima BiH) entitetima nije dato ovlaštenje da mogu svojim zakonima uređivati status i prestanak statusa povratnika na području drugog entiteta, kao ni prava i obaveze ove populacije na području drugog entiteta čak i kad se radi o pitanjima koja su, shodno članu III Ustava BiH, u njihovoj isključivoj nadležnosti.

59. Iz osporenog zakona proizlazi da se njime reguliraju uvjeti, način i postupak za ostvarivanje i korištenje prava stečenih na osnovu federalnih zakona i drugih propisa povratnika u entitetu RS iz oblasti socijalne zaštite i zaštite porodica sa djecom, boračko-invalidske zaštite, zdravstvene zaštite i prava iz oblasti poreza na dohodak. Dalje, pojam povratnika podrazumijeva lice koje je ostvarilo ili će ostvariti pravo na povratak iz FBiH u RS uz obaveznu prijavu mjesta prebivališta u mjestu povratka, odnosno mjestu prijeratnog mjesta prebivališta bez ograničenja u pogledu datuma prijave mjesta prebivališta. Osporenim zakonom je određeno i da prava iz ovog zakona mogu ostvarivati lica koja su se dobrovoljno vratila i prijavila prebivalište u RS i koja su imala prijavljeno prebivalište ili boravište u FBiH. Najzad, osporenim zakonom je određeno da ova lica zadržavaju prava koja su stekla, te da ostvaruju prava u skladu sa ovim zakonom ukoliko su prije njegovog stupanja na snagu imala boravište, odnosno prebivalište, u FBiH pod uvjetom da ova prava ne ostvaruju prema propisima RS.

60. Dalje, iz osporenog zakona proizlazi da se njime određuje status povratnika licima koja taj status stječu u postupku koji je propisan zakonom entiteta u koji se vraćaju, odnosno licima koja su taj status već jednom stekla prema propisima entiteta u kom su

ostvarila pravo na povratak, a koji, shodno zakonima o povratnicima, prestaje u roku od šest mjeseci. Dalje, osporeni zakon regulira status povratnika i za lica koja su u postupku povratka, a koji se, shodno relevantnim odredbama sva tri zakona o povratnicima, ostvaruje na način, pod uvjetima i u postupku propisanim zakonom entiteta u koji se lice vraća. I u jednom i u drugom slučaju kao uvjet je propisana obavezna prijava mjesta prebivališta u mjestu povratka, i to bez ograničenja u pogledu datuma prijave mjesta prebivališta. Najzad, kao uvjet za ostvarivanje utvrđenih prava, pored obavezne prijave mjesta prebivališta u mjestu povratka, propisana je i prethodna prijava mjesta prebivališta, odnosno boravišta u Federaciji BiH.

61. Osporenim zakonom Federacija BiH je regulirala pitanja koja su, shodno ustavnoj podjeli nadležnosti iz člana III Ustava BiH, nesporno u nadležnosti entiteta, odnosno radi se o pitanjima u kojim entiteti uživaju široku diskreciju u pogledu izbora mjera koje će primijeniti i kojim će se rukovoditi pri njihovom uređenju. Pritom, a shodno članu I/2. Ustava BiH, ova supremacija se prvenstveno i u pravilu odnosi na teritoriju entiteta, tj. zakoni se primjenjuju na lica, imovinu, događaje nastale na teritoriji odnosno entiteta.

62. Dalje, entiteti su, shodno članu III/2.c) Ustava BiH, nadležni da osiguraju zaštitu lica pod svojom jurisdikcijom a, prema mišljenju Ustavnog suda, povratnici koji se vraćaju u određeni entitet su nesporno pod jurisdikcijom tog entiteta. Shodno navedenom, Ustavni sud smatra da osporeni zakon kojim se uređuju prava povratnika u RS i DB nije u skladu sa članom III/2.c) Ustava BiH, jer je osporenim zakonom FBiH uredila pitanja u odnosu na lica koja nisu pod njenom jurisdikcijom i time prekršila obavezu da zaštiti pravnu sigurnost koja je inherentan element principa vladavine prava u smislu člana I/2. Ustava BiH. Shodno navedenom, proizlazi da osporeni zakon nije u skladu ni sa članom III/3.b) Ustava BiH, kojim je određeno da će se entiteti i sve njihove administrativne jedinice u potpunosti pridržavati ovog ustava, kao i odluka institucija BiH.

63. Ustavni sud ukazuje da je pri usvajanju ovakvog stava imao u vidu i član II/5. Ustava BiH. Navedenom odredbom određeno je da sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje domove. Shodno Aneksu VII, BiH, FBiH i RS preuzele su obavezu da unutar svojih teritorija zaštite sigurnost, te stvore političke, privredne i socijalne uvjete pogodne za dobrovoljni povratak i skladnu reintegraciju izbjeglica i raseljenih lica. Imajući u vidu da su politika i pitanje izbjeglica i raseljenih lica, u skladu sa članom III Ustava BiH, u isključivoj nadležnosti države, prije svega, obaveza države je bila da uredi ovo pitanje. U tom smislu donesen je i Zakon o povratnicima BiH, kojim je definirano pravo na povratak (izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje ranije prebivališta), kao i da će se ovo pravo ostvarivati pod uvjetima i u postupku utvrđenim propisima donesenim na osnovu Aneksa VII, te da se status i prestanak statusa

povratnika stječu na temelju ovog zakona. Stjecanje i prestanak statusa povratnika Zakon o povratnicima BiH vezuje upravo za ostvarivanje prava na povratak, kao i ostalih prava koja su određena ovim zakonom. Najzad, stjecanje i prestanak ovog statusa ne mogu se propisivati i određivati u svrhu ostvarivanja i drugih prava. U tom smislu članom 2. Zakona o povratnicima BiH je određeno da, izuzev prava određenih ovim zakonom, povratnici uživaju prava garantirana zakonima entiteta ravnopravno kao i svi ostali građani. Ovakvo rješenje očigledno je u skladu i sa obavezom preuzetom Aneksom VII da će BiH, FBiH i RS unutar svojih teritorija, pored sigurnosti, te političkih, privrednih i socijalnih uvjeta za dobrovoljni povratak, omogućiti skladnu reintegraciju izbjeglica i raseljenih lica.

64. U tom smislu ni član II/5. Ustava BiH ne kreira osnov za izuzetnu jurisdikciju na strani FBiH, koja bi mogla opravdati donošenje osporenog zakona.

65. Dalje, prema mišljenju Ustavnog suda, ni Predstavnički dom, kao ni Dom naroda u odgovorima na navode podnosioca zahtjeva nisu ponudili niti jedan razlog ili argument koji bi govorio u prilog zaključku da Ustav BiH entitetima, tj. konkretno FBiH, pruža osnov za donošenje osporenog zakona. U tom smislu ne mogu se prihvatiti konstatacije Predstavničkog doma da ekspertna grupa Ustavnopravne komisije ovog doma smatra „da postoji valjan ustavni osnov za donošenje osporenog zakona”, odnosno Doma naroda da osporeni zakon ni u jednom dijelu nije u suprotnosti sa članom III/2.c) Ustava BiH. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da i iz predočenog obrazloženja prijedloga za donošenje osporenog zakona proizlazi da ne postoji izričit ustavni osnov za njegovo donošenje. Dalje, Ustavni sud ukazuje da je na temelju analize postojećeg pravnog okvira kojim su uređena pitanja od značaja za povratnike utvrdio da je povratnik lice koje je pod jurisdikcijom entiteta u koji se vraća. Shodno navedenom, zaključeno je da je osporeni zakon u suprotnosti sa članom III/2.c) Ustava BiH. Pri tome Ustavni sud posebno naglašava da se ograničio isključivo na ispitivanje postojanja nadležnosti u smislu navedene ustavne odredbe, ne upuštajući se u osnovanost, provodivost i opravdanost pojedinih zakonskih rješenja, a na što je, u najvećoj mjeri, ukazano i u zahtjevu za ocjenu ustavnosti osporenog zakona, kao i u odgovorima na zahtjev. Na ovaj način Ustavni sud je slijedio ranije iskazani stav da se zaštitom javnog interesa, i kad on nesporno postoji u najširem smislu te riječi, ne može pravdati donošenje propisa kojim se krše odredbe o podjeli nadležnosti iz Ustava BiH (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 1/II* od 13. jula 2012. godine (Zakon o statusu državne imovine koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske i pod zabranom je raspolaganja) i Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 16/II* od 13. jula 2012. godine (Zakon o provođenju Aneksa G Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske), dostupne na web-stranici Ustavnog suda, www.ustavnisud.ba).

66. Najzad, Ustavni sud primjećuje da se u odgovorima na zahtjev ukazuje i da se postojećim zakonskim rješenjima, odnosno praksom u RS diskriminiraju povratnici u ovaj entitet, posebno dio ove populacije koji je žrtva rata, pa da je osporeni zakon donesen kako bi se ova diskriminacija otklonila. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da, ukoliko takva situacija i postoji (a tim pitanjem se Ustavni sud nije bavio, jer se ograničio na ispitivanje ustavne nadležnosti za donošenje osporenog zakona), onda ona mora biti korigirana kroz osporavanje ustavnosti konkretnih zakonskih rješenja kojim je i kreirana, kako bi se osigurao jednak tretman za žrtve rata na cijeloj teritoriji BiH. Shodno navedenom, ovakva situacija ne može biti korigirana donošenjem zakona u jednom entitetu kojim se reguliraju određena pitanja u drugom entitetu i tako krše ustavne odredbe o podjeli nadležnosti. Najzad, u vezi s navodima iz odgovora na zahtjev da se osporenim zakonom stvaraju uvjeti za zaštitu stečenih imovinskih prava, Ustavni sud ukazuje da imovinska prava uživaju zaštitu shodno članu II/3.k) Ustava BiH i članu 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju koja se direktno primjenjuje na teritoriji cijele BiH i bez usvajanja osporenog zakona.

VII. Zaključak

67. Ustavni sud zaključuje da Zakon o pravima povratnika u prijeratno mjesto prebivališta u entitetu Republika Srpska i Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 35/14) nije u skladu sa članom III/2.c) i III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

68. Na osnovu člana 61. st. 2. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

69. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati podnosiochev prijedlog zahtjeva za donošenje privremene mjere.

70. U smislu člana 43. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke čini izdvojeno mišljenje suprotno odluci sudije Mirsada Ćemana.

71. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Izdvojeno mišljenje o neslaganju sudije Mirsada Ćemana u predmetu broj U 13/14

Ocjena ustavnosti zakona (u nekim sistemima i drugih akata, kao i ocjena zakonitosti) predstavlja primarnu nadležnost ustavnih sudova, odnosno drugih sudova ili tijela koji, zavisno od ustavnopravne tradicije, vrše ustavnosudsku kontrolu. Najčešće se radi o veoma složenim ustavnopravnim pitanjima. Autoritet odluka ustavnih sudova kao vrhovnih tumača ustava, uglavnom, doprinosi usklađenosti zakonodavstva na nivou principa i načelno, ali i sasvim konkretno, sa „najvišim zakonom” u zemlji, čime se osiguravaju kompatibilnost i funkcionalnost sistema, odnosno poretka u cjelini (odluke ustavnih sudova su „konačne i obavezujuće”). Tako je u društvima i državama u kojima postoji razvijena institucija ustavnog suda, odnosno praksa nezavisnog ustavnog sudovanja.

Prema članu VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine će „podržavati ovaj ustav”. U okviru ovako postavljene nadležnosti (i misije), Ustavni sud BiH je kroz svoju dosadašnju praksu, uz primjetan oprez i samoograničenja, iskazao i respektabilan nivo ekstenzivnog razumijevanja i interpretacije ustavnoga teksta („slovo i duh” ustavne norme), te više ili manje doprinio uspostavljanju visokih standarda u legislativi na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini.

Jedan od zornih primjera je, svakako, prihvatanje dopustivosti u predmetima ocjene ustavnosti zakona koji je donijela Parlamentarna skupština BiH. Naime, iako u tekstu Ustava BiH ne stoji izričito (????!!) da Ustavni sud BiH, „podržavajući ovaj ustav”, vrši ustavnopravnu kontrolu zakona koje je donijela Parlamentarna skupština BiH, svojom interpretacijom Ustava, primjenjujući pozitivni sudski aktivizam (uzevši u obzir karakteristike samoga ustavnog teksta), Ustavni sud BiH, pored entitetskih ustava i niza zakona, ocjenjivao je „usklađenost sa ovim ustavom” i znatnog broja zakona donesenih na nivou BiH.

Iako je na ovakvu interpretaciju Ustava (zasnivanje nadležnosti/dopustivost) bilo prigovora (u nekim ranijim postupcima pred ovim ustavnim sudom), Ustavni sud BiH je na prigovor da ne može (uopće-dodao M. Ć.) razmatrati ustavnost zakona Bosne i Hercegovine zauzeo logičan i u više svojih odluka potvrđen stav, naglasivši da, iako odredba člana V/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine ne predviđa eksplicitnu nadležnost Ustavnog suda da ocjenjuje ustavnost zakona ili odredbe zakona Bosne i Hercegovine, supstancionalni pojam ovlaštenja određenih samim Ustavom Bosne i Hercegovine sadrži u sebi titulus Ustavnog suda za takvu nadležnost (vidjeti, npr., odluke br. *U 1/99*, *U 16/99*, *U 9/00*, *U 1/01*, *U 14/02*, *U 2/11*, *U 3/12* itd.).

Zašto je na to uopće bitno ukazivati i naglašavati u kontekstu predmeta o kome je ovdje riječ, tj. kada je Ustavni sud, u konkretnom slučaju, ocjenjivao ustavnost entitetskog zakona?! Zato što ustavni sudovi (radi se o već etabliranoj praksi), kao vrhovni tumači ustava, moraju u ustavnom tekstu iznalaziti i davati mu (naravno, uz neophodan oprez) ona značenja koja realno proistječu iz ukupnosti njegovih normi, pa i onda kada se, samo naoko, čini da je suprotno. To je pogotovo slučaj u BiH s obzirom na to da u ustavni tekst ulazi ne samo „Aneks IV” (i formalno nazvan Ustav) nego, formalno i sadržajno, u ustavni tekst ulazi još niz međunarodnih dokumenata (Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda sa svojim protokolima-član II/2. Ustava, te Aneks I-Dodatni sporazumi...) koji se direktno primjenjuju kao ustavna norma. Naime, svi oni, zajedno sa „Aneksom IV”, imaju daleko širi normativni kapacitet, značaj, sadržaj i smisao od onoga koji im se redukcionističkim pristupom, razumijevanjem i interpretacijom (akademski, a pogotovo politički motivirano) daje.

Dosadašnja sporadično osporavana (ali ozbiljno, ipak, ne) praksa Ustavnog suda BiH potvrđuje da je Ustavni sud BiH u razumijevanju teksta Ustava, slijedeći princip „efektivne zaštite Ustava” (vidjeti, npr., *U 25/00*, tačka 23), odnosno primjenom *pozitivnog ustavnosudskog aktivizma*, u više slučajeva demonstrirao zaista zavidnu i utemeljenu interpretatorsku širinu i odgovornost. Nasuprot tome, u konkretnom predmetu (*U 13/14*) Ustavni sud je ustavnopravnom pitanju pristupio sasvim suprotno.

Bez namjere i potrebe da ponavljam argumentaciju i stavove donosioca spornog zakona niti podnosioca zahtjeva, jer su korektno preneseni, odnosno interpretirani u odluci, moji razlozi i obrazloženje glasanja suprotno stavu i odluci većine su isti kao što su navedeni u „Odgovoru na zahtjev” (tačka 21. i dalje obrazloženja odluke) Parlamenta Federacije BiH.

Ipak, pored toga, želim da naglasim i sljedeće:

Ustavni sud u ključnim stavovima obrazloženja odluke, pored ostaloga (tač. 61. i 62), navodi da je osporenim zakonom Federacija BiH „...regulirala pitanja koja su, shodno ustavnoj podjeli nadležnosti iz člana III Ustava BiH, nesporno u nadležnosti entiteta...”, naglašavajući da se „...pri tome, a shodno članu I/2. Ustava BiH, ova supremacija (se) prvenstveno i u pravilu odnosi na teritoriju entiteta, tj. zakoni se primjenjuju na lica, imovinu, događaje nastale na teritoriji odnosnog entiteta”. Ustavni sud, dalje, argumentira da su entiteti, „shodno članu III/2.c) Ustava BiH, nadležni da osiguraju zaštitu lica pod svojom jurisdikcijom a, prema mišljenju Ustavnog suda, povratnici koji se vraćaju u određeni entitet su nesporno pod jurisdikcijom tog entiteta. Shodno navedenom, Ustavni sud smatra da osporeni zakon kojim se uređuju prava povratnika u RS i DB nije u skladu sa članom III/2.c) Ustava BiH, jer je osporenim zakonom FBiH uredila pitanja u odnosu na lica koja

nisu pod njenom jurisdikcijom i time prekršila obavezu da zaštiti pravnu sigurnost koja je inherentan element principa vladavine prava u smislu člana I/2. Ustava BiH. Shodno navedenom, proizlazi da osporeni zakon nije u skladu ni sa članom III/3.b) Ustava BiH, kojim je određeno da će se entiteti i sve njihove administrativne jedinice u potpunosti pridržavati ovog ustava, kao i odluka institucija BiH”.

Nakon ovoga smatram da je veoma bitno podsjetiti da se spornim zakonom reguliraju uvjeti, način i postupak za ostvarivanje i korištenje prava stečenih na osnovu federalnih zakona i drugih propisa povratnika u entitetu RS iz oblasti socijalne zaštite i zaštite porodica sa djecom, boračko-invalidske zaštite, zdravstvene zaštite i prava iz oblasti poreza na dohodak (član 1), ali „...pod uvjetom da ta prava ne ostvaruju po propisima Republike Srpske ili Distrikta Brčko” (član 3).

Također je neophodno ponovo ukazati na relevantne odredbe Ustava BiH i Aneksa VII – Općeg okvirnog sporazuma za mir – Sporazum o izbjeglicama i raseljenim licima (vidjeti, Relevantni propisi, tač. 39. i 40. obrazloženja odluke).

Dakle, iz odredaba Aneksa VII, odnosno Ustava BiH, nesporno proizlazi da su država BiH, entiteti, Distrikt Brčko BiH, ali i svi drugi oblici i nivoi vlasti u BiH obavezni da stvore „političke, privredne i socijalne uvjete pogodne za dobrovoljni povratak i skladnu reintegraciju izbjeglica i raseljenih lica, bez davanja prednosti nekoj određenoj grupi”, (...) odnosno „Bosna i Hercegovina, i svi sudovi, ustanove, organi vlasti, te organi kojima posredno rukovode entiteti, ili koji djeluju unutar entiteta podvrgnuti su, odnosno primjenjuju ljudska prava i osnovne slobode na koje je ukazano u stavu 2. (člana II Ustava)”. U ovom kontekstu treba ukazati i na član I/4. Aneksa VII: „...Strane (se) neće miješati u izbor odredišta povratnika, niti ih smiju prisiliti da ostanu ili krenu u situaciju ozbiljne opasnosti ili nesigurnosti, ili u područja gdje nedostaje osnovna infrastruktura neophodna za nastavak normalnog života (...)”.

Očigledno je, prema mome mišljenju, da iz navedenih odredaba proizlazi da je svako ohrabivanje, odnosno stimuliranje kroz stvaranje realnih uvjeta za dobrovoljan povratak izbjeglica i raseljenih lica **legitiman cilj** (što je preovlađujući stav, odnosno politika u Federaciji BiH, a to proizlazi iz činjenice donošenja samog zakona) i kao takav je u skladu sa Ustavom BiH (kao što to može biti, bez obzira na to da li se slagali s time ili ne, i tzv. eventualni dobrovoljni „ostanak” a što je, očigledno, preovlađujući stav, odnosno politika u RS).

Dakle, Federacija BiH je donošenjem spornog zakona učinila prema vlastitoj procjeni neophodan dodatni korak u pravcu ostvarivanja legitimnog cilja – implementacije Aneksa VII a to ne može biti protivustavno. Osporenim zakonom je jasno propisano da se njime uređuju „...uvjeti, način i postupak za ostvarivanje i korištenje prava stečenih na temelju

federalnih zakona i drugih propisa povratnika” (član 1), te da se ova prava ostvaruju „pod uvjetom da ta prava ne ostvaruju po propisima Republike Srpske ili Distrikta Brčko” (član 3). Zakonom, dakle, entitet FBiH ne proteže svoju jurisdikciju na područje drugoga entiteta ili Distrikta Brčko, nego samo (u okviru svojih legitimnih ciljeva, opredjeljenja i mogućnosti) garantira već stečena ili omogućava stjecanje drugih prava licima koja su jedno vrijeme živjela i ta prava stekla na području pod njenom jurisdikcijom. To (davanje prava građanima izvan svoje teritorije i jurisdikcije, te odgovarajuća kontrola u okviru i od svojih institucija) nije neuobičajeno ni u međudržavnim odnosima (naprotiv), a pogotovo ne bi trebalo da bude unutar jedne države. Štaviše, čak i kada ne bi bilo ograničenja/uvjeta iz člana 3. spornog zakona, tj. „da ta prava ne ostvaruju po propisima Republike Srpske ili Distrikta Brčko”, ovakvo rješenje ne može biti neustavno. Prije bi se, eventualno, moglo reći da se radi o poželjnoj ali ograničenoj „pozitivnoj diskriminaciji” koja sama po sebi i sa konkretnim sadržajem prava nije protivna Ustavu. Donošenje ovakvoga zakona i obaveze Federacije BiH koje iz njega proistječu mogu, eventualno, biti predmet ocjene cjelishodnosti, odnosno kritičkog ?! sagledavanja o okvirima finansijskih, odnosno drugih mogućnosti unutar samoga toga entiteta (bilo kojega u ovakvoj ili sličnoj situaciji) u odnosu na, primarno, obaveze ovakve i/ili slične vrste prema građanima toga entiteta. Međutim, to nije obaveza Ustavnog suda, niti drugog entiteta. A logično je pretpostaviti da je federalni zakonodavac sve to imao u vidu prilikom usvajanja spornog zakona.

I, konačno, s obzirom na to da ovakva davanja „izvana” ne oslobađaju, u konkretnom slučaju entitet RS, da na području svoje jurisdikcije uredi prava povratnika (što je učinjeno donošenjem Zakona o raseljenim licima, povratnicima i izbjeglicama u Republici Srpskoj („Službeni glasnik RS” br. 42/05 i 52/12), te i ovoj kategoriji građana (koju, dakle, obuhvata sporni federalni zakon) prizna sva pobrojana ili samo neka prava, jasno je da u konkretnom slučaju nije riječ o neustavnom ulaženju Federacije BiH u nadležnosti drugog entiteta, nego se, i prije svega, radi o pravu da se, u okviru svojih mogućnosti, da više (prava) nego što na to obavezuju Ustav BiH, Aneks VII, odnosno državni zakon iz ove oblasti. U konkretnom slučaju se ne radi ni o redefiniciji pojma povratnika, odnosno mijenjanju statusa ove kategorije, jer i dalje ostaje obaveza (BiH, Federacije BiH i RS) da unutar područja svoje jurisdikcije zaštite sigurnost, osiguraju političke, privredne i socijalne uvjete pogodne za dobrovoljni povratak i skladnu reintegraciju izbjeglica i raseljenih lica. Upotreba definicije povratnika i raseljenih lica u spornom zakonu iz državnog, odnosno federalnog zakona je, očigledno, samo „pomoćna operativna definicija” radi identifikacije, odnosno konkretizacije lica na koja se odnosi sporni zakon.

Odlučivši da Zakon o pravima povratnika u prijeratno mjesto prebivališta u entitetu Republika Srpska i Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj

35/14) nije u skladu sa članom III/2.c) i III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, većina u Ustavnom sudu BiH, umjesto da ustavnu normu interpretira stvaralački i *dinamički*, postupila je nedopustivo formalistički. Oprez i samoograničenje koje je ovakvom interpretacijom Ustava sebi dao Ustavni sud u konkretnom slučaju, prema mome mišljenju, sasvim sigurno odudaraju od potrebe, ali i obaveze da ovaj visoki organ u nerijetko zamršenim pitanjima ocjene ustavnosti (pa i u slučajevima koji imaju dalekosežan utjecaj i posljedice na odnose u Bosni i Hercegovini) pokaže više hrabrosti i dinamičnosti, kao organ koji uistinu podržava Ustav u sveukupnosti značenja njegovih normi.

I zato, kao što sam već naveo, uz dužno poštovanje, nisam se mogao složiti sa mišljenjem, stavom, zaključcima i odlukom većine. Konsekventno tome, uskratio sam svoj glas ovakvoj odluci Ustavnog suda – glasao sam protiv.

Предмет број У 17/14

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев Жељка Комшића, у вријеме подношења захтјева члана Предсједништва Босне и Херцеговине за оцјену уставности члана 3 Закона о пријевременом повољнијем пензионисању бранилаца одбрамбено-ослободилачког рата („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 41/13)

Одлука од 24. септембра 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 17/14, рјешавајући захтјев **Жељка Комшића, члана Предсједништва Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став 2 алинеја б) и члана 59 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 22/14 и 57/14), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Tudor Pantiru, потпредсједник

Миодраг Симовић, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Constance Grewe, судија

Мирсад Теман, судија

Маргарита Цаца-Николовска, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 24. септембра 2014. године, донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се захтјев **Жељка Комшића, члана Предсједништва Босне и Херцеговине**, за оцјену уставности члана 3 Закона о пријевременом повољнијем пензионисању бранилаца одбрамбено-ослободилачког рата („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 41/13).

Утврђује се да је члан 3 Закона о пријевременом повољнијем пензионисању бранилаца одбрамбено-ослободилачког рата („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 41/13) у складу с чл. I/2, II/4 Устава Босне и Херцеговине и чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, у вези с чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода, те чланом 1 Протокола

број 12 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Жељко Комшић, члан Предсједништва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносилац захтјева), поднио је 19. јуна 2014. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности члана 3 Закона о пријевременом повољнијем пензионисању бранилаца одбрамбено-ослободилачког рата („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 41/13, у даљњем тексту: оспорени члан 3 Закона).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Парламента Федерације Босне и Херцеговине, Представничког дома и Дома народа, затражено је 7. јула 2014. године да доставе одговоре на захтјев.
3. Представнички дом и Дом народа нису доставили одговор на захтјев.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

4. Подносилац захтјева је навео да оспорени члан 3 Закона није у складу с одредбама члана II/3е) и к) и одредбама члана II/4 Устава Босне и Херцеговине, односно да је противан праву на једнакост пред законом и да дискриминише грађане унутар категорије са својством војног осигураника и категорије припадника оружаних снага. Осим тога, наведени члан је противан праву на мирно уживање имовине и води угрожавању принципа правне сигурности грађана изражен кроз забрану ретроактивне примјене прописа и поштовање постојаности окончаног поступка.

5. Образлажући став у погледу постојања дискриминације подносилац захтјева је указао да су лица из оспореног члана 3 Закона остварила пензију на основу Уредбе о повољнијим условима за стицање права на старосну пензију војних осигураника Војске Федерације Босне и Херцеговине, односно Уредбе о стицању права на старосну пензију под повољнијим условима припадника Војске Федерације Босне и Херцеговине и државних службеника и намјештеника ранијег Федералног министарства одбране. Њихово право на пензију је потврђено Законом о потврђивању права на пријевремену старосну пензију под повољнијим условима (у даљњем тексту: Закон о потврђивању). Међутим, оспорени члан 3 Закона предвиђа да ће се овим лицима вршити поновни обрачун пензија, а свим осталим корисницима права на пензију остварену по повољнијим условима са својством војног осигураника и свим осталим грађанима неће се вршити поновни обрачун пензија. На примјер право на пензионисање под повољнијим условима, осим лица из оспореног члана 3 Закона, имају војни осигураници који су пензију остварили, или они који пензију још увијек могу да остваре и на основу других прописа као што је Закон о пензијском и инвалидском осигурању војних осигураника, Закон о служби у Армији Републике Босне и Херцеговине, Закон о служби у оружаним снагама Босне и Херцеговине, Закон о служби у војсци Федерације Босне и Херцеговине и Закон о правима демобилисаних бранилаца и чланова њихових породица. (Подносилац захтјева је цитирао одредбе наведених закона којим су прописани повољнији услови за стицање пензије - године старости, односно године стажа). Дакле, неспорно је да су услови под којим војни осигураници могу да стекну старосну пензију повољнији у односу на опште прописе из пензијског и инвалидског осигурања. Оспореним чланом 3 Закона врши се повреда права на једнакост пред законом и дискриминација корисника права на пензију из оспореног члана 3 Закона (корисници права по Закону о потврђивању) у односу на кориснике права на пензију који су право на пензију стекли у смислу наведених закона, јер ће се само лицима из оспореног члана 3 Закона вршити поновни обрачун пензије. Подносилац захтјева је даље навео да је јавни интерес закона, дефинисан у члану 1 Закона, осигурање јединственог начина остваривања и коришћења права из пензијског и инвалидског осигурања бивших припадника оружаних снага по повољнијим условима. Међутим, у остваривању тог јавног интереса морају да се поштују основна људска права свих лица која су у истој или сличној позицији, односно мора да постоји исти однос према свим корисницима права на пензију остварену по повољнијим условима у односу на општи пропис, тј. Закон о пензијском и инвалидском осигурању. Оспореним чланом 3 Закона лица која су пензију стекла у смислу Закона о потврђивању стављена су у неповољнији положај и без разумног оправдања се различито третирају. Због наведеног се крше члан II/4 Устава Босне и Херцеговине и члан 14 Европске конвенције за заштиту

људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), те члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију.

6. Затим, подносилац захтјева је указао да у имовинско право неспорно спада и пензија, а оспореним чланом 3 Закона је извршено мијешање јавне власти у то право. Легитимни циљ је дефинисан као побољшање социјалне правде у заједници (јединствен начин коришћења и остваривања права на повољније пензионисање), међутим одабрана мјера за остваривање тог циља не задовољава принцип пропорционалности. Тако терет постизања социјалне правде сносе само корисници права на пензију остварену по Закону о потврђивању који су и сами угрожена категорија. Осим тога, у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању средства за остваривање права на пензију војних осигураника обезбјеђују се из доприноса на плате војних осигураника и обрачун пензије условљен је износом новчаних средстава уплаћених из плата осигураника у фонд пензијског и инвалидског осигурања која такође представљају имовину.

7. Подносилац захтјева је даље навео да оспорени члан 3 Закона крши принцип правне сигурности, јер представља средство којим се мијењају управни акти након њихове коначности и правоснажности, што у складу с принципом законитости ствара несигурност у процесу примјене права. Наиме, поновним утврђивањем права на пензију остварену на основу коначног и правоснажног акта чини се повреда постулата правне сигурности, односно правила *ne bis in idem*. Поштовање принципа правне сигурности условљава ретроактивна ограничења и укидање права принципом пропорционалности с јавним интересом. Принцип правне сигурности, односно постојаности окончаног поступка не дозвољава ретроактивно укидање, у складу са законом, стечених права.

IV. Релевантни прописи

8. У Закону о пријевременом повољнијем пензионисању бранилаца одбрамбено-ослободилачког рата („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 41/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Овим законом се на јединствен начин прописује коришћење и остваривање права на пријевремено повољније пензионисање (у даљем тексту: повољније пензионисање) бивших припадника Оружаних снага Републике Босне и Херцеговине (АРБиХ, ХВО, ХОС, МУП-а РБиХ и Одјела за унутрашње послове/МУП-а ХЗХБ)

основица, обрачун, исплата, поновни обрачун и поступак за остваривање права на пензију, обезбјеђење средстава и друга питања.

II. КОРИСНИЦИ КОЈИ СУ ВЕЋ ОСТВАРИЛИ ПРАВО НА ПОВОЉНУ ПЕНЗИЈУ

Члан 3.

(1) Корисници права на пензију према Закону о потврђивању права на пријевремену старосну пензију остварену под повољнијим условима („Службене новине Федерације БиХ”, бр. 42/11 и 37/12), задржавају право на пензију и наставља им се исплата пензије до истека рока из члана II. овог закона.

(2) Корисницима пензија из става (1) овог члана, поновно ће се прерачунати пензија, на начин и по поступку утврђеним овим законом.

Члан II. став 1.

(1) Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање дужан је у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона, по службеној дужности провести поступак и донијети нова рјешења корисницима права на повољнију пензију из члана 3. овог закона над којим је окончан поступак контроле у складу са Законом о контроли законитости коришћења права из борачко-инвалидске заштите („Службене новине Федерације БиХ”, број 82/09). За кориснике из члана 3. овог закона, над којим није окончан поступак контроле у складу са Законом о контроли законитости коришћења права из борачко-инвалидске заштите, Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање у истом року донијеће привремена рјешења, до окончања поступка контроле законитости. По окончању контроле законитости и за ова лица Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање издаће рјешења у складу са овим законом.

Члан 16. став 1.

(1) За кориснике пензија који у складу са овим законом остваре право на повољнију пензију, исплата пензија ће се финансирати у омјеру 50% из средстава подрачуна по основу члана 126. Закона о ПИО, а 50% из Буџета Федерације Босне и Херцеговине, све док корисник пензије не испуни услове за старосну пензију према Закону о ПИО, а након чега ће се рефундирати из Буџета Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Буџет Федерације БиХ), само разлика између износа пензије која се исплаћује и пензије обрачунате према Закону о ПИО.

9. У Закону о потврђивању права на пријевремену старосну пензију остварену под повољнијим условима („Службене новине Федерације БиХ” бр. 42/11 и 37/12) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Овим законом уређује се потврђивање оствареног права на пријевремену старосну пензију под повољнијим условима за кориснике који су то право остварили према уредбама Владе Федерације Босне и Херцеговине о повољнијем умировљењу, као и изузетно остваривање права на старосну пензију под повољнијим условима, начин њиховог финансирања и друга питања.

V. Допустивост

10. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3а) Устава Босне Херцеговине.

11. Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући на то:

(...)

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког дома законодавног вијећа једног ентитета.

12. У конкретном случају, у смислу наведених одредаба члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, неспорно је да је Уставни суд надлежан да одлучује о уставности ентитетских закона односно одредаба ентитетских закона, конкретно оспореног члана 3 Закона. Осим тога, неспорно је и да је предметни захтјев поднио овлашћени подносилац. Уставни суд је имао у виду да је Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд ФБиХ) извршио, између осталог, оцјену уставности оспореног члана 3 Закона, односно да је Уставни суд ФБиХ донио Пресуду број У-29/13 (види: Уставни суд ФБиХ, Пресуда број 29/13 од 29. јануара

2014. године, објављена у „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” број 23/14). Дакле, Уставни суд ФБиХ је у том поступку одлучио о захтјеву овлашћеног подносиоца пред Уставним судом ФБиХ и оспореном члану 3 Закона у односу на Устав Федерације Босне и Херцеговине, међутим наведено ни у ком случају не значи да је о захтјеву одлучено у односу на Устав Босне и Херцеговине.

13. Имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је предметни захтјев допустив, зато што га је поднио овлашћени субјекат, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 19 Правила Уставног суда због којег захтјев није допустив.

VI. Меритум

14. Подносилац захтјева тврди да је оспорени члан 3 Закона противан праву на једнакост пред законом, забрани дискриминације, праву на мирно уживање имовине и принципу правне сигурности због чега није у складу с Уставом Босне и Херцеговине.

а) Уставност оспореног члана 3 Закона у односу на дискриминацију

15. Дакле, подносилац захтјева тврди да је оспорени члан 3 Закона дискриминаторан зато што лица која су пензију стекла у смислу Закона о потврђивању ставља у неповољнији положај и без разумног оправдања у односу на остале војне осигуранике и припаднике оружаних снага који су пензију остварили или могу да остваре по другим законима који такође прописују повољније пензионисање.

16. Уставни суд подсјећа да сходно пракси Уставног суда, заснованој на пракси Европског суда, дискриминација наступа ако се лице или група лица која се налазе у аналогној ситуацији различито третирају и ако не постоји објективно и разумно оправдање за такав третман (види Европски суд за људска права, *Белгијски језички случај*, пресуда од 9. фебруара 1967. године, серија А број 6, став 10). При томе је неважно да ли је дискриминација посљедица различитог законског третмана, или примјене самог закона (види Европски суд за људска права, *Ирска против Велике Британије*, пресуда од 18. јануара 1978. године, серија А број 25, став 226).

17. За подносиоца захтјева је спорно то што се једино за лица која су пензију остварила по уредбама односно Закону о потврђивању, предвиђа поновни обрачун пензија, док за све остале војне осигуранике и припаднике оружаних снага који су пензију остварили или могу да остваре по другим законима, који такође прописују повољније пензионисање, није предвиђен поновни обрачун пензије. У том смислу је подносилац захтјева указао на Закон о пензијском и инвалидском осигурању

војних осигураника, Закон о служби у Армији Републике Босне и Херцеговине, Закон о служби у Оружаним снагама Босне и Херцеговине, Закон о служби у Војсци Федерације Босне и Херцеговине, те Закон о правима демобилисаних бранилаца и чланова њихових породица. Због тога је, сходно наводима подносиоца захтјева, оспорени члан 3 Закона дискриминаторан.

18. Уставни суд прије свега примјеђује да је према захтјевима међународне заједнице, у циљу уласка Босне и Херцеговине у Евроатлантске интеграције, у области одбране вршен процес реформе у оквиру ког је вршено и смањење бројчаног стања запослених. У том смислу Федерација Босне и Херцеговине је у више наврата доносила уредбе о повољнијем пензионисању. У уредби је наведено: „Овом уредбом привремено се уређује право на старосну пензију за војне осигуранике Војске Федерације БиХ... до доношења одговарајућег закона... Војни осигуранници који се по потреби службе отпуштају из војне службе, због рационализације и смањења бројчаног стања Војске Федерације Босне и Херцеговине... као војни осигуранници стјечу право на старосну пензију...” Уставни суд уочава да из наведеног слиједи да је један од начина ублажавања посљедица рационализације запослених у области одбране било и њихово повољније пензионисање. Уставни суд даље налази да је Уставни суд ФБиХ вршио оцјену уставности једне од уредби, те је закључио да је Влада Федерације Босне и Херцеговине која је донијела уредбу прекорачила своју Уставом утврђену надлежност, јер је регулисала материју која је у надлежности Парламента Федерације Босне и Херцеговине. Уставни суд даље налази да је након тога у тој области донесен Закон о потврђивању којим су само потврђена остварена права на пријевремену старосну пензију под повољнијим условима за кориснике који су то право остварили према уредбама. Након Закона о потврђивању донесен је Закон који је у члану 1 прописао да се овим законом на јединствен начин прописује коришћење и остваривање права на пријевремено повољније пензионисање. Оспореним чланом 3 Закона прописано је да корисници права на пензију према Закону о потврђивању задржавају право на пензију, с тим да ће им се поновно прерачунати пензија на начин како прописује закон. Осим тога, Закон је у члану 4 „увео” и могућност да се оствари право на повољније пензионисање и прописао услове. Даљњим одредбама Закона је прописана основица и начин обрачуна пензија, те начин финансирања.

19. Подносилац захтјева тврди како је само за лица која су пензионисана према уредбама, односно Закону о потврђивању, предвиђен поновни обрачун пензија, док за све остале војне осигуранике и припаднике оружаних снага, који су пензију остварили или остварују у смислу других закона, то није предвиђено. С тим у вези, Уставни суд наглашава да према ставовима Европског суда законодавац ужива

„поље слободне процјене” (енгл. *margin of appreciation*) код процјењивања о томе да ли постоје или не постоје разлике у иначе сличним ситуацијама којима би могао да се оправда различит законски третман, односно, по правилу, поштује се избор законодавне политике државе уговорнице, осим ако је без разумне основе. Различито уређење права и обавеза сматраће се дискриминаторним само ако прописано разликовање нема објективног и разумног оправдања. Уставни суд је у више својих ранијих одлука изнио став да законодавац ужива поље слободне процјене посебно у односу на опште мјере социјалне политике.

20. Уставни суд поново констатује да доносилац Закона није доставио одговор на предметни захтјев. Међутим, Уставни суд узима у обзир разлоге које је доносилац Закона навео у поступку оцјене уставности тог закона пред Уставним судом ФБиХ. У том поступку доносилац Закона је, како је наведено у напријед цитираној Одлуци Уставног суда ФБиХ број 29/13, у дијелу Битни наводи одговора на захтјев истакао: „Указује на изванредну природу законског права с акцентом ‘на пријевремено и повољније’, и израз је настојања да се омогући успостављање веће социјалне равноправности, уједначе права, елиминише могућа дискриминација, те постигне већа правна сигурност за категорију бранитеља. Образлаже, да подносиоци захтјева неутемељено тврде да ново законско утврђење ‘социјалних права’, крши начело ‘правне сигурности’... оспорени Закон не лишава права на пријевремену и повољнију пензију особа које су га већ оствариле, већ само ограничава ова права на висину пензије која је могућа у складу с тренутним фискалним могућностима Федерације Босне и Херцеговине. Свим наведеним категоријама из оспореног Закона... јамчи се, као и свим другим грађанима у Босни и Херцеговини минимална пензија која не може бити нижа од најниже зајамчене пензије према Закону о ПИО, те уједначавања пензије у односу на редовне пензије грађана. Оспорени закон уклапа се у фискалне могућности Федерације Босне и Херцеговине, фискално је одржив и обезбјеђује стабилност редовног пензијског фонда... Надаље истиче, да нема сумње да се јавно право на пријевремену и повољнију пензију може третирати као ‘имовина’, с тим да законодавац има право, између осталог, надзирања у смислу ограничавања кориштења имовине у складу с јавним интересом, које мора бити ‘законито’, и испуњавати стандарде ‘пропорционалности’. Нема сумње, истиче противна страна, да предметно ‘ограничење’ права на пријевремену и повољнију пензију учесника домовинског рата јесте ‘законито’, што јасно прописује права ове категорије становништва, на посебан поступак поновног остваривања права и материјално правни садржај права, те да мора постојати разуман однос пропорционалности између употребљених средстава и циља који се жели остварити, у складу с процјеном економске и социјалне политике друштва у општем интересу становништва....”

21. Уставни суд налази да је Закон за групу лица која су пријевремено пензионисана по повољнијим условима, а која су отпуштена због рационализације и смањења бројчаног стања у области одбране, прописао да та лица задржавају право на пензију, али да ће им се вршити поновни обрачун пензије. Осим тога, законодавац је прописао и могућност стицања пензије за одређене категорије. Дакле, Закон се односи на раније пензионисана лица по уредбама и лица која у смислу Закона могу да стекну пензију. Уставни суд уочава да је према наводима одговора на захтјев у поступку пред Уставним судом ФБиХ *ratio* Закона био настојање да се омогући успостављање веће социјалне равноправности, уједначавање права, елиминисање могуће дискриминације, те постизање веће правне сигурности за категорију бранилаца.

22. Уставни суд даље налази да се ради о Закону из области пензијског осигурања. Уставни суд подсјећа да појединачна пензија заснована на систему доприноса није стална категорија, него да зависи од прикупљених, односно расположивих средстава у фондовима ентитета, конкретно фонда Федерације Босне и Херцеговине. Уставни суд даље подсјећа да је социјална политика, односно регулисање области пензијског осигурања, у надлежности ентитета. Федерација Босне и Херцеговине неспорно је надлежна за доношење Закона и не постоје уставна ограничења у погледу уређивања социјалне политике, па тако и у уређивању области пензијског и инвалидског осигурања, осим у случају различитог регулисања без објективног и разумног оправдања. У том смислу је неспорно и право Федерације Босне и Херцеговине да врши поновни обрачун пензија за одређену групу пензионера, односно да групи с посебним специфичностима наведеним у претходном дијелу одлуке, чије право на пензију није било законски регулисано, ограничи износ пензија. Међутим, постоји ли за поновни обрачун пензија објективно и разумно оправдање? Из цитиране одлуке Уставног суда ФБиХ, из дијела навода одговора на захтјев слиједи да је Законом прописан поновни обрачун пензија у износима који су у складу с тренутним фискалним могућностима Федерације Босне и Херцеговине, односно да је Закон фискално одржив и да обезбјеђује стабилност редовног пензијског фонда. Уставни суд нема разлога да сумња у наведени став доносиоца Закона. Осим тога, законодавац је прописао и могућност стицања права на пензију. Због наведеног је потпуно разуман став да се Законом настојало омогућити успостављање веће социјалне равноправности, уједначити права, елиминисати могуће дискриминације, те постићи већа правна сигурност за категорију бранилаца, тј. једнако третирање свих на које се Закон односи. Уставни суд посебно подвлачи да није прихватљиво истицање приговора о дискриминацији без образложења основа дискриминације, тј. својства (раса, боја коже, пол, језик, вјера, политичко или друго убјеђење) по ком су пензионисана лица са свим напријед наведеним специфичностима дискриминисана.

Осим тога, Закон није регулисао категорију војних осигураника који пензију остварују или су остварили у смислу других закона. Имајућу у виду све наведено, Уставни суд налази да су неосновани наводи подносиоца о дискриминацији оспореног члана 3 Закона.

23. У складу с наведеним Уставни суд закључује како оспорени члан 3 Закона није противан члану II/4 Устава Босне и Херцеговине и члану 14 Европске конвенције, у вези с чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 Европске конвенције, те члану 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију.

б) Уставност оспореног члана 3 Закона у односу на право на имовину

24. Подносилац захтјева тврди како је оспорени члан 3 Закона неуставан зато што терет постизања социјалне правде сносе само корисници права на пензију остварену по Закону о потврђивању који су и сами угрожена категорија, а средства за пензију се остварују из доприноса на плате војних осигураника.

25. Уставни суд истиче да, када национално законодавство предвиђа право на социјално давање засновано на систему доприноса, онда право произашло из плаћања доприноса може да се сматра имовином и у смислу Устава Босне и Херцеговине и у смислу члана 1 Протокола бр. 1 уз Европску конвенцију. Уставни суд понавља како је Федерација Босне и Херцеговине неспорно надлежна за доношење Закона и како не постоје уставна ограничења у погледу уређивања социјалне политике, па тако и у области пензијског и инвалидског осигурања. С тим у вези Федерација Босне и Херцеговине има овлашћења да мијења законско уређење пензијског система ради његовог прилагођавања промјенама у привреди, те стабилизовања пензијског система. Произилази како висина пензије има карактер јавноправног давања које је подложно промјенама у привреди. Због наведеног право на пензију не укључује право на одређени износ пензије. Затим, Уставни суд је констатовао да нема разлога да се сумња у став доносиоца Закона да је Закон фискално одржив и да обезбјеђује стабилност редовног пензијског фонда. Осим тога у осигурању средстава за исплату пензија у омјеру од 50% учествује Федерација Босне и Херцеговине, а 50% се обезбјеђује из доприноса. Произилази да оспорена законска мјера има легитимни циљ. Поновни обрачун пензија као оспорена законска мјера сразмјерна је легитимном циљу. Затим, Уставни су ће дати оцјену да ли наведена мјера ставља прекомјерни терет на она пензионисана лица на која се односи. Подносилац захтјева тврди да су поновним обрачуном пензија „погођени” корисници права на пензију остварену по Закону о потврђивању који су и сами угрожена категорија. С тим у вези, Уставни суд указује на став Европског суда, да укупан износ новчаних примања појединца (на примјер,

пензије), заједно са свим повластицама и олакшицама које лице ужива, може - због своје недовољности - у посебним околностима неког конкретног случаја да отвори питање нечовјечног или понижавајућег поступања у смислу члана 3 Конвенције, ако тај износ, доступан лицу, не би био довољан да га заштити од „нарушавања физичког или менталног здравља” или од „деградације несагласне с људским достојанством” до мјере довољно озбиљне да би могла да потпадне унутар оквира члана 3 Конвенције (стр. 6-7 одлуке *Antonina Dmitriyevna Budina против Русије* (18. јуна 2009, захтјев бр. 45603/05); усп. и одлуку у предмету *Aleksandra Larioshina против Русије*, 23. априла 2002, захтјев број 56869/00, стр. 4, те пресуду у предмету *Kutepov и Anikeyenko против Русије* 25. октобра 2005, захтјев бр. 68029/01, §§ 61-63). Из наведеног слиједи да је нужна претпоставка конкретизација оспореног члана 3 Закона на сваки појединачни случај у посебном поступку обрачуна пензија за сваког корисника пензије. Због тога приговор о угрожености лица којима ће се вршити поновни обрачун пензија, односно оцјену о томе да ли може поновни обрачун пензије да се сматра злостављањем у сваком појединачном случају могуће је истицати, односно дати једино у апелационом поступку, а никако у поступку апстрактне контроле уставности. Због наведеног Уставни суд не налази да би примјена оспореног члана 3 Закона значила генерално прекомјерни терет за оне на које се односи.

26. Имајући у виду све наведено, Уставни суд закључује да оспорени члан 3 Закона није противан члану II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члану 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

ц) Уставност оспореног члана 3 Закона у односу на принцип правне сигурности

27. Подносилац захтјева тврди да је оспорени члан 3 Закона противан принципу правне сигурности, јер дозвољава ретроактивно укидање у складу са законом стечених права.

28. Уставни суд подсјећа да принцип правне сигурности подразумијева и забрану арбитрарности у одлучивању и поступању свих органа власти који морају да дјелују искључиво у складу са законом и у оквиру овлашћења која су им законом додијељена, те постојање институционалних гаранција у том правцу. Уставни суд истиче да законодавац ради прилагођавања промијењеним привредним и социјалним приликама у земљи или ради стварања претпоставки за дугорочно одржив пензијски систем има овлашћења да мијења законско уређење система пензијског осигурања заснованог на систему доприноса. Међутим, Уставни суд сматра да је обавеза законодавца да при редифинисању права из области пензијског и инвалидског осигурања не наруши суштину права на пензију, при чему нове законске мјере не

смију да буду дискриминаторне. У конкретном случају Уставни суд уочава како је оспореним чланом 3 Закона прописано да корисници права на пензију према Закону о потврђивању задржавају право на пензију, с тим да ће им се поновно прерачунати пензија. Дакле, нити у једном дијелу оспорени члан 3 Закона није довео у питање право на пензију. Из наведеног слиједи да подносилац захтјева погрешно тумачи да је поновни обрачун пензије „укидање стечених права”, односно да је свака промјена у законском уређењу пензијских права „укидање стечених права”. Уставни суд је претходно оцијенио да оспорени члан 3 Закона није дискриминаторан. Уставни суд закључује да законодавац није прекршио напријед наведену обавезу. Уставни суд подсјећа да принцип правне сигурности подразумијева да успостављени механизми и институције дјелују у складу са законима који су општи, одређени, јасни, постојани и који се једнако примјењују према свима. Уставни суд налази да је оспорени члан 3 Закона одређен, јасан, постојан, не оставља простор за било какву арбитрарност и у складу са закључком у претходном дијелу ове одлуке, једнако третира групу на коју се односи. Имајућу у виду све наведено, Уставни суд закључује да је оспорени члан 3 Закона сагласан члану I/2 Устава Босне и Херцеговине.

VII. Закључак

29. Уставни суд закључује да је оспорени члан 3 Закона у складу с чл. I/2, II/4 Устава Босне и Херцеговине и чланом 14 Европске конвенције у вези с чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 Европске конвенције, чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, те чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију.

30. На основу члана 59 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

31. У смислу члана 43 Правила Уставног суда, анекс ове одлуке чини издвојено мишљење судије Златка М. Кнежевића у складу с одлуком.¹

32. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

---

1 Судија Златко М. Кнежевић је накнадно одустао од писања издвојеног мишљења.

Predmet broj U 19/14

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Zahtjev deset delegata Vijeća naroda Republike Srpske za ocjenu ustavnosti članka 6. stavak 1. toč. a), b) i e), čl. 13. i 16. Zakona o grobljima i pogrebnoj djelatnosti („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 31/13 i 6/14)

Odluka od 24. rujna 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 19/14**, rješavajući zahtjev **Deset delegata Vijeća naroda Republike Srpske**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak 2. alineja b) i članka 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 22/14 i 57/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Tudor Pantiru, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Mirsad Ćeman, sudac

Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 24. rujna 2014. godine, donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljen zahtjev Deset delegata Vijeća naroda Republike Srpske za ocjenu ustavnosti odredbe članka 6. stavak 1. toč. a), b) i e), čl. 13. i 16. Zakona o grobljima i pogrebnoj djelatnosti („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 31/13 i 6/14).

Utvrđuje se da su odredbe članka 6. stavak 1. toč. a), b) i e), čl. 13. i 16. Zakona o grobljima i pogrebnoj djelatnosti („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 31/13 i 6/14) sukladne čl. II/3.(g), II/3.(k) i III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Deset delegata Vijeća naroda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnijelo je 27. lipnja 2014. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 6. stavak 1. toč. a), b) i e), čl. 13. i 16. Zakona o grobljima i pogrebnoj djelatnosti („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 31/13 i 6/14, u daljnjem tekstu: Zakon).

2. Podnositelj zahtjeva zatražio je donošenje privremene mjere kojom bi se zabranila primjena Zakona do okončanja postupka ocjene ustavnosti pred Ustavnim sudom.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Narodne skupštine Republike Srpske zatraženo je 8. srpnja 2014. godine da dostavi odgovor na zahtjev.

4. Narodna skupština Republike Srpske je 25. srpnja 2014. godine dostavila odgovor.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnositelj zahtjeva smatra da članak 6. stavak 1. toč. a), b) i e), te čl. 13. i 16. Zakona nisu sukladni čl. II/3.(g), II/3.(k) i III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 9. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao ni članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

6. U odnosu na članak 6. stavak 1. točka a) Zakona podnositelj zahtjeva je istaknuo da donošenje odluke jedinica lokalne samouprave na području Republike Srpske kojima će se propisivati izgradnja nadgrobnih spomenika i upisa podataka na nadgrobnim spomenicima, imajući u vidu da se odredba odnosi i na groblja koja su u vlasništvu vjerskih zajednica (među kojima i Islamske zajednice u BiH) predstavlja kršenje prava na slobodu vjere iz članka II/3.(g) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 9. Europske konvencije. Dalje je istaknuto da su način sahrane i upisi podataka na nadgrobnom spomeniku regulirani vjerskim propisima i praksom vjerskih zajednica, te da svako miješanje državnih organa u odlučivanje o ovim pitanjima, po mišljenju podnositelja zahtjeva, predstavlja kršenje prava na slobodu vjere.

7. U prilog svojih navoda podnositelj zahtjeva se pozvao na odluku Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) u predmetu *Kokkinakis protiv Grčke* od

25. svibnja 1993. godine u kojoj je Europski sud utvrdio: „Kao što je opisano u članku 9. sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti je jedan od temelja ‘demokratskog društva’ u smislu Konvencije. To je, u svojoj vjerskoj dimenziji, jedan od najvažnijih elemenata koji čini identitet vjernika i njihovog poimanja života, ali to je i dragocjeno sredstvo za ateiste, agnostike, skeptike i one koji nisu zainteresirani za vjeru. Pluralizam je neodvojiv od demokratskog društva i gradio se stoljećima.”

8. Podnositelj zahtjeva ukazuje da se u konkretnom slučaju entitet Republika Srpska svojim zakonom i lokalna zajednica svojim propisom, koji ima nižu pravnu snagu od zakona, ne mogu miješati u slobodu vjere, tj. u pravo svakog čovjeka da odlučuje kako će izgledati nadgrobni spomenik člana njegove obitelji, ili njegov osobno (određen zavještanjem u oporuci prije smrti), te šta će na tome nadgrobnom spomeniku pisati. Imajući u vidu ograničenja slobode manifestiranja svoje vjere propisana člankom 9. stavak 2. Europske konvencije, u konkretnom slučaju, po mišljenju podnositelja zahtjeva, navedeno miješanje ima izravan učinak na slobodu vjere i ne može se smatrati proporcionalno nekom legitimnom cilju koji se takvim pravnim reguliranjem želi postići, niti je to miješanje nužno u demokratskome društvu.

9. Podnositelj zahtjeva ističe kako u jedinicama lokalne samouprave u Republici Srpskoj, tj. u skupštinama općina koje bi trebale donositi odluke u smislu osporenoga članka 6. Zakona uglavnom su zastupljeni pripadnici srpskog naroda, tako da se, po mišljenju podnositelja zahtjeva, javlja opravdana bojazan da se njihovim odlukama ne bi poštivala prava vjernika drugih nacionalnosti na izbor spomenika i slobodu natpisa na njima u grobljima u vlasništvu vjerskih zajednica. Također je istaknuto kako je Narodna skupština Republike Srpske 18. srpnja 2013. godine usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o grobljima i pogrebnoj djelatnosti u kojemu je u članku 6. dodan novi stavak (2) koji glasi: „Prigodom propisivanja uvjeta iz stavka 1. ovoga članka jedinica lokalne samouprave dužna je osigurati poštovanje vjerskih normi i običaja.” Međutim, kako smatra podnositelj zahtjeva, to ne znači da je na taj način ispoštovano pravo na slobodu vjere garantirano Europskom konvencijom i Zakonom o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 5/04). Podnositelj zahtjeva se pozvao na članak 14. stavak 1. navedenoga zakona kojim je propisano: „Država nema pravo miješati se u unutarnju organizaciju i poslove crkava i vjerskih zajednica”.

10. Ističući da je Europski sud u svojim odlukama naglasio potrebu autonomije vjerskih zajednica kao nužnost za očuvanje pluralizma u demokratskom društvu, podnositelj zahtjeva je ukazao na odluku Europskog suda u predmetu Metropolitanske crkve Bessarabia i drugih protiv Moldavije od 13. prosinca 2001. godine u kojoj je navedeno: „Štoviše, budući da vjerske zajednice tradicionalno postoje u obliku organizirane strukture, članak 9.

se mora tumačiti u svjetlu članka 11. Konvencije, koji štiti asocijativni život od neopravdanog miješanja države. Gledano u toj perspektivi, pravo vjernika na slobodu vjere, što uključuje i pravo na manifestiranje vjere u zajednici s drugima, obuhvaća očekivanje da će vjernicima biti dopušteno da se slobodno udružuju, bez arbitrarne državne intervencije. Doista, autonomno postojanje vjerskih zajednica je nužno za pluralizam u demokratskom društvu, što predstavlja srž zaštite koja se pruža člankom 9°. Podnositelj zahtjeva je, također, ukazao na Mišljenje Europskog povjerenstva za demokraciju putem prava (Venice Commission) broj 271/2004 od 11. lipnja 2004. godine koje se odnosi na autonomiju/samoodređenje religijskih/vjerskih organizacija, u kojemu je Povjerenstvo utvrdilo da je „razumno sugerirati da bi Država trebala veoma nerado da se uključuje u bilo koje pitanje u vezi vjere, uvjerenja ili unutarnjeg ustrojstva vjerskih zajednica”.

11. Podnositelj zahtjeva smatra da se u konkretnom slučaju postavlja opravdano pitanje koji su stvarni razlozi zbog kojih Narodna skupština Republike Srpske navedenom pravnom regulativom želi vršiti određenu kontrolu u obavljanju poslova vjerskih zajednica i miješati se u ostvarivanje prava na vjeru tako da propisuje uvjete za izgradnju nadgrobnih spomenika i upisa podataka na njima (i na grobljima vjerskih zajednica), pri čemu takvo miješanje nije sukladno članku 9. stavak 2. Europske konvencije.

12. Potom u odnosu na odredbu članka 6. stavak 1. točka b) Zakona (način upravljanja, uređivanja i održavanje grobalja) podnositelj zahtjeva je istaknuo kako navedena odredba krši pravo na slobodu vjere iz članka 9. Europske konvencije i pravo na imovinu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Po mišljenju podnositelja zahtjeva odlučivanje jedinice lokalne samouprave o načinu upravljanja, uređivanja i održavanja grobalja koja su u vlasništvu vjerskih zajednica predstavlja miješanje u ostvarivanje prava na slobodu vjere. Podnositelj zahtjeva se pozvao na članak 12. stavak 2. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini kojim je propisano da crkve i vjerske zajednice posjeduju imovinu i imovinska prava kojima slobodno raspolažu i upravljaju. Osporenom odredbom, kako je dalje navedeno, Republika Srpska uvodi kontrolu nad upravljanjem grobljima koja su u privatnom vlasništvu vjerskih zajednica među kojima su u najvećem broju mezarja u vlasništvu Islamske zajednice u BiH. Kako je pravo upravljanja jedno od vlasničkih prava, podnositelj zahtjeva smatra da je propisivanje da jedinica lokalne samouprave donosi posebnu odluku kojom će detaljnije propisati uvjete o načinu upravljanja, uređivanja i održavanja grobalja miješanje u pravo vjerskih zajednica na mirno uživanje imovine, te da u konkretnom slučaju ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između uporabljenih sredstava i cilja koji se želi postići, zbog čega je povrijeđen članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

13. U odnosu na odredbu članka 6. stavak 1. točka e) Zakona (način sahrane i iskopavanje umrlih osoba) podnositelj zahtjeva je naveo da se citiranom odredbom jedinica lokalne samouprave miješa u pravo na vjeru osigurano člankom 9. Europske konvencije, a da se miješanje ne može smatrati proporcionalno nekom legitimnom cilju koji se navedenim pravnim reguliranjem želi postići, niti je to miješanje nužno u demokratskom društvu. Također je navedeno kako, imajući u vidu da su u organima lokalne zajednice u RS-u zastupljeni uglavnom predstavnici srpskog naroda, postoji bojazan kod vjernika pripadnika drugih naroda da im se želi oduzeti njihovo pravo da slobodno odlučuju o načinu sahrane (dženaze) sukladno svojim vjerskim opredjeljenjima, te da bi moglo doći do određene zlouporabe kada se radi o iskopavanju umrlih osoba.

14. Glede čl. 13. i 16. Zakona, kojima je propisano da se prostor groblja stavljenog izvan uporabe može koristiti i za druge namjene određene odgovarajućim dokumentom prostornog uređenja jedinice lokalne samouprave poslije isteka roka obveznoga poćivanja, te da nadležni organ jedinice lokalne samouprave može donijeti odluku o izmještanju groblja ili dijela groblja izvan uporabe i prije isteka roka obveznoga poćivanja, podnositelj zahtjeva smatra kako navedeni članci krše pravo na slobodu vjere iz članka 9. Europske konvencije, kao i pravo na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Podnositelj zahtjeva je naveo da groblja vjerskih zajednica za vjerske zajednice i vjernike imaju trajnu vrijednost kao mjesto smiraja duša njihovih umrlih, te da na prostorima Bosne i Hercegovine ta groblja egzistiraju nedirnuta stoljećima. Imajući u vidu stradanja u proteklome ratu podnositelj zahtjeva smatra da se ne smije dopustiti da se Zakonom omogući skupštinama općina u entitetu RS da odlučuju o izmještanju groblja vjerskih zajednica, a na temelju odgovarajućeg dokumenta prostornog uređenja jedinica lokalne samouprave. Takvim pravnim reguliranjem bi se stvorio prostor za izmještanje pojedinih groblja i uklanjanje posljednjih tragova jednog naroda nad kojim je poćinjen genocid.

15. Najzad, u prilog svojih navoda, podnositelj zahtjeva je ukazao na stavove skupštine Međureligijskog vijeća u Bosni i Hercegovini u ćijem radu učestvuje Islamska zajednica u BiH, Srpska pravoslavna crkva, Katolićka crkva i Jevrejska zajednica sa sjednice održane 9. travnja 2013. godine: „Prilikom donošenja propisa o grobljima i pogrebnoj djelatnosti mora se imati u vidu da je sahrana u načelu vjerski obred i davanje bilo kakvog ovlaštenja jedinicama lokalne samouprave ili drugim državnim organima da odlučuju o uvjetima i načinu sahrane i izgledu nadgrobnoć spomenika, predstavlja kršenje prava na slobodu vjere. Prilikom donošenja navedenih propisa predlaćemo da se poštuju sljedeća načela:

- Crkve i vjerske zajednice upravljaju i raspolau s grobljima koja su u njihovom vlasništvu i odrećuju uvjete o organiziranju i definisanju izgleda grobnoć mjesto, natpisa i izgleda nadgrobnoć spomenika (nišana) kao i o načinu organizovanja sahrana (dženaza)

i drugih vjerskih obreda. Crkve i vjerske zajednice su dužne da poštuju sve sanitarno-tehničke propise u vezi sa grobljima.

- Jedinice lokalne zajednice koje upravljaju grobljima u njihovom vlasništvu dužne su da poštuju norme i običaje prilikom donošenja svojih odluka...”

16. Podnositelj zahtjeva je također ukazao i na pismeno očitovanje od 24. rujna 2013. godine koje je prilikom usvajanja osporenog Zakona dao Emil Vlajki, dopredsjednik Republike Srpske, a u kojemu je navedeno sljedeće: „Izgleda da vlasti posebno zaziru od tekstova na nadgrobniim spomenicima o čemu odlučuju porodice umrlih. Vlastima se mora kazati da one ne mogu staviti pod kontrolu religijsku kulturu, vjerske običaje nekog naroda. Vjerske zajednice Bošnjaka, kao i ostalih naroda, imaju pravo upravljanja i propisivanja procedura, uvjeta i načina sahrane umrlih u skladu sa svojim normama i praksama na grobljima koja su u njihovom vlasništvu ili su im dana na upravljanje i održavanje.”

17. Nadalje, podnositelj zahtjeva je naveo da su osporene odredbe Zakona oprečne članku III/3.(b) Ustava BiH. Navedeno je kako princip normativne hijerarhije koji se osigurava spomenutim člankom Ustava BiH nameće obvezu entitetima i nižim razinama vlasti da poštuju procedure i načela utvrđena državnim zakonom. U konkretnom slučaju pravo na slobodu vjere i pravo na imovinu crkava i vjerskih zajednica koje je utvrđeno Zakonom o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini mora biti dosljedno ispoštovano i u entitetskom zakonu koji regulira odnose koji imaju svoje refleksije na ostvarivanje ovog temeljnog ljudskog prava. Podnositelj zahtjeva je naveo članak 14. stavak 1. točka 2. i članak 12. stavak 2. navedenog zakona.

18. Podnositelj zahtjeva je zatražio da Ustavni sud donese odluku kojom će utvrditi kako osporene odredbe Zakona nisu sukladne čl. II/3.(g), II/3.(k) i III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 9. Europske konvencije, te članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

19. Najzad, podnositelj zahtjeva je zatražio i donošenje privremene mjere zabrane primjene osporenih odredaba Zakona do okončanja postupka ocjene ustavnosti, a zbog sprečavanja štetnih posljedica koje bi mogla proizvesti primjena osporenih odredaba.

b) Odgovor na zahtjev

20. Narodna skupština Republike Srpske je u odgovoru najprije ukazala na formalne nedostatke zahtjeva, navodeći da je podnositelj zahtjeva pogrešno citirao osporene odredbe Zakona. Naime, istaknuto je da podnositelj zahtjeva nije citirao zakonske odredbe onako kako one glase nakon njihovih izmjena i dopuna, mada se u zahtjevu pozvao i na „Službeni glasnik RS” broj 6/14 u kojemu su objavljene Izmjene i dopune Zakona. Stoga je pred-

loženo da se zahtjev proglasi nedopustivim. Također je istaknuto da su nakon usvajanja Izmjena i dopuna Zakona tvrdnje podnositelja zahtjeva postale bespredmetne.

21. Dalje je navedeno kako je potrebno, ukoliko se Ustavni sud upusti u ispitivanje merituma zahtjeva, zahtjev odbiti kao neutemeljen. U odnosu na članak 6. stavak 1. točke a) (izgradnja groblja, grobnica i nadgrobnih spomenika i upisa podataka na njima) i b) (način upravljanja, uređivanja i održavanja groblja) istaknuto je da s aspekta ljudskih prava navedene odredbe nisu i ne mogu biti prijeporne zbog toga što svaka pravno uređena država, a sukladno urbanističkim propisima lokalnih zajednica, određuje uvjete za izgradnju groblja i grobnica, inače bi se u protivnome groblja, grobnice i nadgrobnici mogli graditi gdje i kako se kome sviđi. Dalje je, kao nužno, naglašeno da je u stavku 2. članka 6. Zakona propisano da je lokalna zajednica prilikom određivanja spomenutih uvjeta „dužna osigurati poštivanje vjerskih normi i običaja”, čime je isključen bilo kakav oblik samovoljnog postupanja lokalne zajednice u smislu ograničavanja vjerskih prava pojedinaca, odnosno vjerskih zajednica u cjelini. Dalje je navedeno kako jedini aspekt članka 6. Zakona koji bi se u kontekstu zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda, prvenstveno slobode vjeroispovijesti mogao eventualno promatrati kao pravno relevantan, jeste točka e) članka 6. stavak 1. kojim je propisano da lokalne zajednice imaju pravo propisivati uvjete koji se tiču načina sahrane i iskopavanja umrlih osoba. Međutim, kako je dalje istaknuto i u odnosu na navedenu odredbu vrijedi ograničenje sadržano u stavku 2. članka 6. Zakona u kojemu stoji da se i način sahrane, odnosno iskopavanje umrlih osoba ima osigurati uz „poštivanje vjerskih normi i običaja”. Navedeno je da se postavlja opravdano pitanje postoji li igdje u svijetu država koja ne propisuje uvjete za ukop, odnosno iskop leša, tj. ekshumaciju tijela. Istaknuto je da, ukoliko lokalne zajednice (kao jedinice lokalne samouprave) ne bi vodile računa o higijensko-sanitarnim mjerama ukopavanja odnosno iskopavanja umrlih osoba i propisivale uvjete za njih, pojedinci bi bili sahranjivani, odnosno leševi ekshumirani bez ikakve pravne regulative, što je civilizacijski a i pravno nedopustivo. U odgovoru je dalje navedeno da su u članku 9. stavak 2. Europske konvencije navedena moguća ograničenja prava na slobodu vjeroispovijesti, te da je podnositelj zahtjeva zanemario da je od javnog interesa prije svega zaštita zdravlja, koja nameće obvezu lokalnim zajednicama da utvrde uvjete ukopavanja umrlih, odnosno ekshumacije leševa.

22. U odnosu na čl. 13. stavak 1. i 16. stavak 1. Zakona u odgovoru je navedeno da su nakon izmjena i dopuna navedenih odredbi prestali postojati razlozi za obraćanje Ustavnom sudu. Istaknuto je da je donošenjem izmjena i dopuna Zakona propisano utvrđivanje općeg interesa, a riječima „sukladno posebnom propisu” daje se mogućnost reguliranja izuzetaka, čak i glede primjene izmijenjene i dopunjene norme. U odgovoru je, također, istaknut zaključak Narodne skupštine da se podnositelj zahtjeva obratio Ustavnom sudu ne zbog

neustavnosti zakonskih propisa već zbog političkog stava koji nije uspio formalizirati pred Ustavnim sudom RS-a u postupku za zaštitu vitalnog interesa bošnjačkog naroda.

23. Potom, neutemeljenim je ocijenjeno pozivanje na nesuglasnost osporenih članaka Zakona s člankom 14. stavak 1. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u BiH kojim je propisano da se „država nema pravo miješati u unutarnju organizaciju i poslove crkava i vjerskih zajednica”. Istaknuto je da, iako se podnositelj zahtjeva nije pozvao na međusobnu neusuglašenost zakona, i na taj navod treba dati odgovor u smislu da određivanje uvjeta kojima lokalna zajednica regulira pogrebne djelatnosti ne predstavlja miješanje u poslove ili unutarnju organizaciju vjerskih zajednica ni u kojem obliku jer je u članku 6. stavak 2. Zakona rečeno da se sve djelatnosti sadržane u članku 6. stavak 1. imaju odvijati „uz poštovanje vjerskih normi i običaja”. Javni interes u istom članku nije, dakle, postavljen kao dominantan već je njegovo poštovanje, oprečno onome što tvrdi podnositelj zahtjeva, stavljeno u proporciju s poštovanjem prava na vjeroispovijest.

24. Neutemeljenim je ocijenjeno i navođenje povrede prava na imovinu. S tim u svezi Narodna skupština se pozvala na općeprihvaćenu praksu Europskog suda da kršenja prava na imovinu nema ukoliko postoji pravičan omjer između zahtjeva općeg interesa zajednice i zahtjeva zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda, a što je potvrdio i sam podnositelj zahtjeva. Istaknuto je da je zakonodavac u članku 6. Zakona striktno naglasio obvezu nemiješanja u imovinskopravne poslove vezane za grobna mjesta i troškove njihovog održavanja na grobljima koja su u vlasništvu vjerskih zajednica (članak 6. stavak 3), čime je u potpunosti ispoštovao pravo na imovinu vjerskih zajednica.

25. U odnosu na zahtjev za izdavanje privremene mjere, predloženo je da se zahtjev odbije kao neutemeljen, budući da Narodna skupština ne vidi mogućnost da se primjenom osporenih odredaba Zakona bilo kome može nanijeti šteta.

Odluke Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda RS-a

26. Povodom zahtjeva Kluba delegata bošnjačkog naroda u Vijeću naroda RS-a Vijeće za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda RS-a je donijelo Odluku broj UV-1/13 od 27. ožujka 2013. godine kojom je utvrđeno da Zakonom koji je Narodna skupština RS-a izglasala na sjednici održanoj 13. prosinca 2012. godine nije povrijeđen vitalni nacionalni interes bošnjačkog naroda. U obrazloženju je između ostaloga navedeno da se u tom zahtjevu ne ukazuje na konkretno zakonsko propisivanje koje vrijeđa kolektivna prava bošnjačkog naroda već se ističe potreba izmjene i dopune zakonskoga teksta u smislu ograničenja ingerencija organa jedinice lokalne samouprave da svojim odlukama regulira oblast koja se odnosi na pitanja uređivanja grobalja vjerskih zajednica.

27. Odlukom broj UV-3/13 od 6. studenoga 2013. godine Vijeće za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda RS-a je utvrdilo da Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona koji je Narodna skupština RS-a izglasala 18. srpnja 2013. godine nije povrijeđen vitalni nacionalni interes bošnjačkoga naroda. U obrazloženju je istaknuto da su izmjenom i dopunom članka 6. (dodati st. 2. i 3) precizirana rješenja osnovnog zakona koja se odnose na autonomnost vjerskih zajednica u obavljanju pogrebne djelatnosti, a što i jeste osnovni razlog osporavanja Zakona. Vijeće je utvrdilo da je odredba članka 6. osnovnog teksta zakona, koja je ranije bila predmet razmatranja ovog vijeća, izmijenjena osporenom odredbom članka 1. Zakona o izmjenama i dopunama i da je, pored ostalih, i ovom odredbom, u okviru propisivanja jasnijeg zakonskog okvira zaštite prava vjerskih zajednica, naglašena samostalnost upravo ovih zajednica u obavljanju pogrebnih djelatnosti. Analizirajući sadržaj osporene odredbe članka 1. Zakona o izmjenama i dopunama, odnosno Zakon u cjelini, Vijeće je utvrdilo da ovakvo propisivanje predstavlja sigurnu osnovu obavljanja pogrebne djelatnosti sukladno historijskim i vjerskim običajima i tradiciji građana Republike Srpske, zbog čega su neprihvatljivi navodi iz zahtjeva kojima se tvrdi da se osporenom odredbom Zakona krše vitalni nacionalni interesi bošnjačkog naroda. Pored toga, Zakon se, po ocjeni Vijeća, jednako odnosi na sve pravne osobe koje obavljaju pogrebnu djelatnost i ne sadrži nacionalne ni vjerske odrednice u smislu davanja ovlasti bilo kojemu organu lokalne samouprave na različito postupanje u ostvarivanju prava islamske ili neke druge vjerske zajednice.

IV. Relevantni propisi

28. U **Zakonu o grobljima i pogrebnoj djelatnosti** („Službeni glasnik RS” br. 31/13 i 6/14 - Napomena: za potrebe ove odluke sačinjen je prečišćeni tekst osporenih odredaba Zakona) relevantne odredbe koje su osporene zahtjevom glase:

Članak 6. stavak 1. toč. a), b) i e) i st. 2. i 3.

Jedinica lokalne samouprave donosi posebnu odluku kojom će detaljnije propisati uvjete o:

- a) izgradnji groblja, grobnica i nadgrobnih spomenika i upisu podataka na njima,*
- b) načinu upravljanja, uređivanja i održavanja groblja,*
- e) načinu sahrane i iskopavanja umrlih osoba,*

(2) Prigodom propisivanja uvjeta iz stavka 1. ovoga članka jedinica lokalne samouprave dužna je osigurati poštovanje vjerskih normi i običaja.

(3) Način formiranja cijene i rezervacije, odnosno prodaje grobnih mjesta, te način formiranja i plaćanja troškova održavanja grobalja vjerskih zajednica određuju vjerske zajednice.

Članak 13.

(1) *Prostor groblja stavljenog van uporabe, ili njegov dio, može se koristiti za druge namjene određene odgovarajućim dokumentom prostornog uređenja jedinice lokalne samouprave poslije isteka roka obaveznog počivanja ako je utvrđen opći interes, izuzev grobalja koja imaju status kulturno-historijskog ili prirodnog dobra sukladno posebnim propisima.*

(2) *Rok obaveznog počivanja iz stavka 1. ovoga članka iznosi najmanje 100 godina, računajući od dana obavljene posljednje sahrane.*

Članak 16.

(1) *Izuzetno od članka 13. stavak 1. ovog zakona, kada je to neophodno iz urbanističkih i drugih opravdanih razloga za koje je utvrđen opći interes sukladno posebnom propisu, mjerodavni organ jedinice lokalne samouprave može donijeti odluku o izmještanju groblja ili dijela groblja van uporabe i prije isteka roka obaveznog počivanja, ali ne prije isteka roka od deset godina, ako je zemljište isušeno, odnosno roka od 20 godina, ako je zemljište vlažno, računajući od dana obavljene posljednje sahrane osim grobalja koja imaju status kulturno-historijskog ili prirodnog dobra sukladno posebnim propisima.*

(2) *Postupak objave odluke i prijenosa ekshumiranih ostataka vrši se sukladno odredbama članka 15. ovog zakona.*

(3) *U slučaju iz stavka 1. ovoga članka jedinica lokalne samouprave dužna je da bez naknade osigura vlasniku grobnog mjesta za koje još nije istekao rok obaveznog počivanja drugo grobno mjesto u istom ili drugom groblju istih ili približno istih lokacijskih uvjeta.*

Ostale relevantne odredbe Zakona

Članak 1.

Ovim se zakonom uređuju vrste, izgradnja, korištenje i upravljanje grobljima, obavljanje pogrebne djelatnosti i druga pitanja od značaja za groblja i za obavljanje pogrebne djelatnosti.

Članak 2.

Pogrebna djelatnost je komunalna djelatnost koja obuhvaća održavanje groblja i krematorijuma, pružanje pogrebnih usluga i obavljanje svih poslova u svezi sa sahranom umrlih, kao što su pripremanje grobnih mjesta, opremanje umrlih, njihov prijenos, provedba ceremonije sahrane umrlih, odnosno kremiranja, uređivanje i održavanje grobova i grobnih mjesta i drugo.

Članak 3. stavak 1.

(1) *Jedinica lokalne samouprave za obavljanje pogrebne djelatnosti može utemeljiti javno komunalno poduzeće sukladno zakonu ili može obavljanje pogrebne djelatnosti (...)*

vjerskoj zajednici (...), ako su registrirani za obavljanje pogrebne djelatnosti sukladno posebnim propisima i ako ispunjaju uvjete propisane ovim zakonom.

Članak 7.

(1) Prema načinu utemeljenja i namjeni sahrane, groblja mogu biti javna i posebna.

(2) Javna groblja su groblja u vlasništvu jedinice lokalne samouprave i namijenjena su za sahranu svih osoba, bez obzira na njihovu vjersku i nacionalnu pripadnost.

(3) Posebna groblja mogu biti u vlasništvu jedinice lokalne samouprave ili subjekata iz članka 3. ovog zakona koji njima upravljaju, a namijenjena su za sahranu osoba koje su stekle određeni status sukladno posebnim propisima ili osobe određene vjerske pripadnosti, a mogu biti:

d) groblja vjerskih zajednica (...).

Članak 14.

(1) Po isteku roka iz članka 13. stavak 2. ovog zakona groblje ili dio groblja van uporabe može se izmjestiti radi privođenja prostora namjeni iz članka 13. stavak 1. ovog zakona.

(...)

(3) Troškove izmještanja groblja ili dijela groblja i uređenje grobnih mjesta snosi jedinica lokalne samouprave.

29. **Zakon o komunalnim djelatnostima** („Službeni glasnik RS” broj 124/11) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.

Ovim se zakonom ustvrđuju komunalne djelatnosti od posebnog javnog interesa i način osiguravanja posebnog javnoga interesa, organizacija obavljanja komunalnih djelatnosti i način njihovog financiranja.

Članak 2. stavak 1. točka z.

(1) Kao komunalne djelatnosti od posebnog javnog interesa, u smislu ovog zakona, drže se:

z) pogrebna djelatnost,

30. **Zakon o uređenju prostora i građenju** („Službeni glasnik RS” broj 40/13) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.

Ovim se zakonom uređuju sustav prostornog planiranja i uređenja prostora, priprema, izrada i donošenje dokumenata prostornog uređenja, (...)

Članak 10.

Prostorno planiranje je sastavni dio jedinstvenog sustava planiranja i programiranja razvoja i predstavlja obveznu i kontinuiranu djelatnost Republike i svih jedinica lokalne samouprave, (...)

Članak 12.

Prostorno uređenje obuhvaća:

- a) istraživanje, provjeru i ocjenu mogućnosti održivog razvoja na prostoru Republike,*
- b) zaštitne mjere i način upravljanja prostorom,*
- v) izradu dokumenata prostornog (...)*

Članak 22.

(1) Za prostorno planiranje u Republici mjerodavni su Vlada i Narodna skupština Republike Srpske, kao i skupštine jedinica lokalne samouprave, a planiranje se vrši donošenjem dokumenata prostornog uređenja i drugih dokumenata i propisa određenih ovim zakonom.

Članak 23.

Ministarstvo je mjerodavno za pripremu dokumenata prostornog uređenja od značaja za Republiku, kao i za njihovu provedbu, dok su organi jedinica lokalne samouprave koji obavljaju poslove prostornog uređenja mjerodavni za pripremu i provedbu dokumenata prostornog uređenja od značaja za jedinicu lokalne samouprave.

31. Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u BiH („Službeni glasnik BiH” broj 5/04) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 12. stavak 2.

Crkve i vjerske zajednice posjeduju vlastitu imovinu i imovinska prava kojima slobodno raspoložu i upravljaju.

Članak 14. stavak 1. točka 2.

Crkve i vjerske zajednice odvojene su od države a to znači da:

2. Država nema pravo miješati se u unutarnju organizaciju i poslove crkava i vjerskih zajednica.

V. Dopustivost

32. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3. (a) Ustava Bosne Hercegovine.

33. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

34. Ustavni sud ukazuje da je podnositelj zahtjeva zatražio ocjenu ustavnosti osporenih odredaba Zakona. Dalje, Ustavni sud podsjeća da je u predmetu broj U 15/07 zaključio da je jedna četvrtina članova Vijeća naroda RS ovlašteni subjekt za podnošenje zahtjeva (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 15/07 od 4. listopada 2008. godine, stavak 17, dostupna na web-stranici Ustavnog suda, www.ustavnisud.ba). Imajući u vidu da Vijeće naroda RS-a ima ukupno 28 delegata, da je ovaj zahtjev podnijelo 10 delegata, Ustavni sud zaključuje da je zahtjev podnio ovlašteni subjekt iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

35. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je zahtjev dopustiv, zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, i da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojega zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

36. Podnositelj zahtjeva smatra da članak 6. stavak 1. toč. a), b) i e), kao i čl. 13. i 16. Zakona nisu sukladni članku II/3.(g) i (k) i članku III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članku 9. Europske konvencije i članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Sloboda misli, savjesti i vjere

37. Članak II/3.(g) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2., što uključuje:

(g) Slobodu misli, savjesti i vjere.

38. Članak 9. Europske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjere: ovo pravo uključuje slobodu promijeniti vjeru ili uvjerenje i slobodu, sam ili zajedno s drugima, javno ili privatno, manifestirati svoju vjeru ili uvjerenje, obredom, propovijedanjem i vršenjem vjerskih dužnosti i rituala.

2. Sloboda manifestiranja svoje vjere ili svojih uvjerenja će podlijevati samo onim ograničenjima predviđenim zakonom i koja su nužna u demokratskom društvu u interesu javne sigurnosti, zaštite javnog poretka, zdravlja ili morala ili zaštite prava i sloboda drugih.

39. Ustavni sud smatra da se ovim zahtjevom pokreće pitanje jesu li osporenim odredbama čl. 6, 13. i 16. Zakona povrijeđena prava manifestiranja svoje vjere zagwarantirana člankom 9. Europske konvencije.

40. U odnosu na primjedbu Narodne skupštine RS-a u odgovoru na zahtjev da podnositelj zahtjeva nije pravilno citirao odredbe čl. 13. i 16. onako kako one glase nakon izmjena i dopuna Zakona, Ustavni sud ističe da je podnositelj zahtjeva naveo brojeve „Službenih glasnik RS” u kojima su objavljeni osnovni tekst Zakona i izmjene i dopune, koje osporava, da se pozvao na stavak 2. članka 6. kojim je dopunjen Zakon, te da je naveo razloge zbog kojih osporava spomenute odredbe, a što su dovoljne osnove da Ustavni sud ispita navode podnositelja zahtjeva u meritumu.

41. Ustavni sud opaža da je nakon što je Zakon usvojen u Narodnoj skupštini RS-a 13. prosinca 2012. godine (Zakon je stupio na snagu 23. travnja 2013. godine), Narodna skupština RS-a 18. srpnja 2013. godine usvojila Izmjene i dopune Zakona (Izmjene i dopune Zakona su stupile na pravnu snagu 14. veljače 2014. godine) kojima su u članku 6. Zakona dodati st. 2. i 3, te su dopunjeni čl. 13. i 16. Zakona. U odnosu i na osnovni tekst kao i u odnosu na izmijenjeni i dopunjeni Zakon Vijeće za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda RS-a je povodom zahtjeva Kluba delegata bošnjačkog naroda u Vijeću naroda RS-a svojim odlukama od 27. ožujka i 6. studenoga 2013. godine utvrdilo da predmetnim zakonima nije povrijeđen vitalni nacionalni interes bošnjačkog naroda.

42. Ustavni sud ima u vidu da su slobode zaštićene člankom 9. Europske konvencije jedna od osnova demokratskoga društva. Sloboda vjere je jedan od najvitalnijih elemenata u stvaranju identiteta vjernika i njihovog koncepta života, ali isto tako predstavlja vrijednost i za ateiste, agnostike, skeptike i neopredijeljene. Pluralizam koji je neodvojiv od demokratskog društva ovisi o stupnju zaštite slobode misli, savjesti i vjere (vidi Europski sud za ljudska prava, *Kokkinakis protiv Grčke*, presuda od 25. svibnja 1993. godine, serija A, broj 260-A str. 17, točka 31). Europski sud je naglasio da pravo na slobodu vjeroispovijesti, kako je garantirano Europskom konvencijom, isključuje bilo kakvo diskrecijsko pravo države u odlučivanju jesu li vjerska uvjerenja ili sredstva koja se koriste za izražavanje takvih uvjerenja legitimna (vidi Europski sud za ljudska prava, *Manoussakis protiv Grčke*, presuda od 26. rujna 1996. godine, Izvješća o presudama i odlukama 1996-IV, točka 47). Dok je sloboda vjeroispovijesti s jedne strane pitanje svijesti pojedinca, ona također uključuje, s druge strane, slobodu izražavanja nečije vjeroispovijesti. Svjedočenje riječima i djelom je nerazdvojivo povezano s vjerskim uvjerenjima.

43. Europski sud za ljudska prava se, ocjenjujući ulogu religije u demokratskome društvu (vidi Europski sud za ljudska prava, *Refah partija blagostanja i drugi protiv Turske*, presuda od 13. veljače 2003. godine, Izvješća o presudama i odlukama 2003-II, toč. 90-94), pozvao na vlastitu jurisprudenciju definirajući ulogu države kao neutralnog i nepristranog organizatora upražnjavanja različitih religija, vjerovanja i uvjerenja. Pri tome je posebice naglašena bitnost ove funkcije države za javni red i međureligijsku harmoniju i toleranciju u demokratskom društvu. Također, sud je naglasio kako je obveza države na neutralnost i nepristranost nespojiva s bilo kakvom ovlasti države da procjenjuje legitimnost vjerskih uvjerenja i da ta obveza zahtijeva od države omogućavanje međusobne tolerancije između suprotstavljenih skupina.

44. U navedenoj odluci Europski sud se pozvao na jurisprudenciju organa konvencije koji su zauzeli stav da je princip sekularizma jedan od temeljnih principa države koji je sukladan vladavini prava i poštivanja ljudskih prava i demokracije. Sud je ukazao da stav koji ne poštuje taj princip neće biti obuhvaćen slobodom manifestiranja vjere i neće uživati zaštitu članka 9. Europske konvencije (vidi Europski sud za ljudska prava, *Refah partija blagostanja i drugi protiv Turske*, presuda od 13. veljače 2003. godine, Izvješća o presudama i odlukama 2003-II, točka 92).

45. Razmatrajući odnos vjerskog i građanskog prava Europski sud je podsjetio da je sloboda vjeroispovijesti, uključujući slobodu manifestiranja vjeroispovijesti, primarno stvar individualne svijesti i naglasio da je sfera individualne svijesti značajno drugačija od sfere „privatnoga prava”, odnosno građanskog prava koje se tiče organizacije i funkcioniranja društva u cjelini. Članak 9. Europske konvencije garantira svima u privatnome životu slo-

vodu da mogu poštivati zahtjeve svoje religije. S druge strane, država može legitimno spriječiti, u okviru svojih ovlasti, u oblasti privatnoga, odnosno građanskoga prava, primjenu religijskih uvjerenja koja su u oprečnosti s javnim redom i demokratskim vrijednostima (vidi Europski sud za ljudska prava, *Refah partija blagostanja i drugi protiv Turske*, presuda od 13. veljače 2003. godine, Izvješća o presudama i odlukama 2003-II, točka 128).

46. Sloboda manifestiranja vjeroispovijesti ili uvjerenja ne predstavlja ekskluzivno individualno pravo, nego sadrži također i kolektivnu dimenziju priznatu u članku 9. Europske konvencije u formulaciji „u zajednici s drugima”. Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu je, podržavajući praksu organa konvencije, također potvrdio da vjerska zajednica može biti titular prava iz članka 9. Europske konvencije (vidi Dom za ljudska prava, *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini protiv Republike Srpske*, predmet broj CH/96/29, odluka o prihvatljivosti i meritumu uručena 11. svibnja 1999. godine, točka 128). U navedenoj odluci Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu se pozvao na praksu Europskoga povjerenstva za ljudska prava koje je također došlo do zaključka da crkveno tijelo ili udruženje s religioznim i filozofskim ciljevima može posjedovati i vršiti prava sadržana u članku 9. Europske konvencije i da, ustvari, djeluje u ime svoga članstva (vidi Europsko povjerenstvo za ljudska prava, *Chapell protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, odluka od 14. srpnja 1987. godine, Odluke i izvješća broj 53, str. 241, 246; *X i Crkva scientologa protiv Švedske*, odluka od 5. svibnja 1979. godine, Odluke i izvješća Europskog povjerenstva za ljudska prava br. 16, str. 68, 70).

47. U manifestiranje vjerskih osjećanja spada dakako i religijska sahrana. Dom za ljudska prava za BiH je smatrao kako sahrana prema vjerskim propisima i običajima „spada u opseg članka 9. Europske konvencije u onoj mjeri u kojoj se odnosi na slobodu vjeroispovijesti, uključujući osobito slobodu manifestiranja svoje vjere vršenjem vjerskih dužnosti i rituala. Jednako tome, mora se smatrati da svako narušavanje groba ekshumacijom ili naredbom za ekshumaciju pokojnika nakon što se izvrši religijska sahrana spada u opseg članka 9.” (vidi Dom za ljudska prava za BiH, *Dževad Mahmutović protiv Republike Srpske*, predmet broj CH/98/892, odluka o prihvatljivosti i meritumu uručena 8. listopada 1999. godine, točka 85).

48. Članak 9. Europske konvencije je strukturiran tako da prvi stavak definira zaštićene slobode, a drugi stavak sadrži tzv. restriktivnu klauzulu, odnosno propisuje okolnosti pod kojima javna vlast može ograničiti uživanje zaštićenih sloboda. Članak 9. stavak 1. Europske konvencije nabroja oblike u kojima se religija može manifestirati, kao što su obred, propovijedanje i vršenje vjerskih dužnosti i rituala. Međutim, ovaj članak ne štiti svaki akt motiviran ili inspiriran vjerom ili uvjerenjem (vidi Europski sud za ljudska prava, *Kalaç protiv Turske*, presuda od 1. srpnja 1997. godine, Izvješća o presudama i odlukama 1997-IV, točka 27).

49. Ograničenje je propisano u članku 9. stavak 2. Europske konvencije dozvoljava državama mogućnost odlučivanja samo glede opsega uživanja ovih prava i sloboda, i to onda kada je ta intervencija države sukladna zakonu, odnosno propisana zakonom ili je nužna u demokratskom društvu, a s ciljem zaštite temeljnih vrijednosti svake države, kao što su javna sigurnost, zaštita javnog poretka, zdravlja ili morala, ili zaštita prava i sloboda drugih osoba. Znači, državi je dozvoljeno u općem, društvenom interesu vršenje ovih prava ograničiti, ali ne i suspendirati ih.

50. Primjenjujući navedene principe na konkretnu situaciju Ustavni sud će najprije utvrditi spadaju li pitanja koja su regulirana osporenim čl. 6, 13. i 16. Zakona u opseg članka 9. Europske konvencije. Podnositelj zahtjeva je naveo da se osporenim odredbama krše prava vjerskih zajednica koje posjeduju vlastita groblja (među kojima je i Islamska zajednica u BiH), kao i pojedinaca da slobodno manifestiraju svoju vjeru. Ustavni sud smatra kako religijske sahrane i ekshumacije umrlih koji su religijski sahranjeni, te izgradnja nadgrobnih spomenika i upisa podataka na njima i s tim u svezi uređivanje i održavanje groblja vjerskih zajednica spadaju u opseg prava zaštićenih člankom 9. Europske konvencije u onoj mjeri u kojoj se odnose na slobodu manifestiranja svoje vjere „obredom, propovijedanjem i vršenjem vjerskih dužnosti i rituala”.

51. Slijedeće pitanje koje se postavlja jeste pitanje „ograničava” li se osporenim odredbama Zakona pravo na slobodu manifestiranja vjere i je li eventualno ograničenje opravdano u smislu članka 9. stavak 2. Europske konvencije. Dakle, Ustavni sud treba ispitati jesu li navedena ograničenja sukladna zakonu, potom jesu li ograničenja imala jedan ili više legitimnih ciljeva pobrojanih u članku 9. stavak 2. Europske konvencije i, konačno, jesu li ograničenja bila nužna u demokratskom društvu, odnosno proporcionalna cilju kojemu se teži u smislu standarda Europske konvencije.

52. U odnosu na osporeni članak 6. stavak 1. toč. a), b) i e) Zakona Ustavni sud opaža da je tim odredbama propisano kako će jedinica lokalne samouprave donijeti posebnu odluku kojom će detaljnije propisati uvjete o izgradnji groblja, grobnica i nadgrobnih spomenika i upisa podataka na njima (točka a), potom o načinu upravljanja, uređivanja i održavanja groblja (točka b), te o načinu sahrane i iskopavanja umrlih osoba (točka e), pri čemu je dužna „osigurati poštivanje vjerskih normi i običaja” (članak 6. stavak 2. Zakona). Ustavni sud, također, opaža da je sahranjivanje umrlih i s tim u vezi izgradnja nadgrobnih spomenika i njihovo održavanje važan aspekt javnog manifestiranja vjere koji zahtijeva poštivanje vjerskih normi i običaja. Stoga, Ustavni sud zaključuje kako osporena odredba članka 6. Zakona kojom je data ovlast jedinici lokalne samouprave kao javnoj vlasti da detaljnije uredi pitanja koja se tiču javnih manifestacija vjere predstavlja ograničenje prava na slobodu vjere koja su zaštićena člankom 9. stavak 1. Europske konvencije.

53. Ustavni sud dalje naglašava kako, da bi „ograničavanje” bilo opravdano, mora biti „sukladno zakonu”. Razmatrajući princip zakonitosti ograničenja sloboda zaštićenih člankom 9. Europske konvencije, Europski sud za ljudska prava se pozvao na svoju praksu u svezi s čl. 8. i 11. Europske konvencije (vidi *Hasan i Tchaouch protiv Bugarske*, presuda od 26. listopada 2000. godine, predstavka broj 30985/96, stav 84). U tome se smislu uvjet zakonitosti, sukladno značenju termina Europske konvencije, sastoji iz više elemenata: (a) ograničavanje mora biti utemeljeno domaćim ili međunarodnim zakonom; (b) zakon o kojemu je riječ mora biti primjereno dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koje se mogu primijeniti na dati predmet i (c) zakon također mora biti formuliran s odgovarajućom točnošću i jasnoćom kako bi se pojedincu dopustilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi Europski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. travnja 1979. godine, serija A, broj 30, stavak 49). Imajući u vidu navedene principe, Ustavni sud zaključuje da su predmetna ograničenja propisana zakonom.

54. U odnosu na pitanje imaju li ograničenja propisana člankom 6. Zakona legitiman cilj, Ustavni sud opaža da pitanja koja su obuhvaćena osporenom odredbom zahtijevaju reguliranje kako prostornih, urbanističkih, tako i higijensko-sanitarnih i tehničkih uvjeta radi zaštite javne sigurnosti, zdravlja ili zaštite prava i sloboda drugih. Ustavni sud smatra da osporene odredbe članka 6. Zakona teže ciljevima koji su legitimni u smislu članka 9. stavak 2. Europske konvencije.

55. Slijedeće pitanje na koje Ustavni sud treba odgovoriti je pitanje jesu li ta ograničenja nužna u demokratskom društvu da bi se postigao jedan od zakonitih ciljeva iz članka 9. stavak 2. Europske konvencije. Nužno u ovom kontekstu znači da „ograničenje” odgovara „pritislima društvenih potreba” i da postoji razumna relacija proporcionalnosti između ograničenja i zakonitog cilja kojemu se teži.

56. Ustavni sud opaža da je sahranjivanje umrlih i s tim u vezi izgradnja i održavanje grobalja važna djelatnost koja je od javnog interesa. Pogrebna djelatnost je zakonom u RS-u određena kao djelatnost od posebnog javnog interesa, koja obuhvaća održavanje grobalja i krematorija, pružanje pogrebnih usluga i obavljanje svih poslova u svezi sa sahranom umrlih, kao što su pripremanje grobnih mjesta, opremanje umrlih, njihov prijenos, provedba ceremonije sahrane umrlih, odnosno kremiranja, uređivanje i održavanje grobnica i grobnih mjesta itd. (članak 2. Zakona i članak 2. stavak 1. točka z. Zakona o komunalnim djelatnostima). Potom, pogrebnu djelatnost u RS-u mogu, između ostalih, vršiti javna komunalna poduzeća kao i vjerske zajednice. Također, kako je Ustavni sud već naglasio, sahranjivanje umrlih i s tim u vezi izgradnja nadgrobnih spomenika i njihovo održavanje je važan aspekt javnog manifestiranja vjere. Ustavni sud naglašava kako sahrane predstavljaju procedu-

re pripremanja i odlaganja tijela ili pepela pokojnika koje su obično praćene obrednim ili religijskim ritualima. Potom, vršenje obreda (kodificiranih oblika ponašanja s ciljem da se simbolički utiče na fizički svijet) i rituala (sustav pravila koja određuju ponašanje pojedinaca a koja će biti od simboličkog značaja za fizički svijet) prilikom religijskih sahrana predstavljaju esencijalne aspekte manifestiranja religije, karakteriziraju religije i zahtijevaju poštivanje vjerskih normi i običaja. Ustavni sud dalje opaža kako podnositelj zahtjeva nije ukazao koje su posebno manifestacije vjere ispoljene obredom, vršenjem vjerskih dužnosti i rituala u svojoj suštini prekršene osporenim člankom 6. Zakona. Navodi podnositelja zahtjeva da su u organima jedinica lokalne samouprave zastupljeni u većini Srbi, te da postoji bojazan da neće ispoštovati vjerska prava drugih naroda, za Ustavni sud predstavljaju neprihvatljivo prejudiciranje odluka jedinica lokalne samouprave u okviru implementacije Zakona. Ustavni sud opaža da osporeni članak 6. Zakona na opći način regulira prijeporna pitanja, da se odnosi podjednako na sve vjerske zajednice i druge pravne osobe koja se bave pogrebnom djelatnošću. Pri tome opseg ovlasti koje ima jedinica lokalne samouprave kao javna vlast da regulira prijeporna pitanja je ograničen obvezom „poštivanja vjerskih normi i običaja”. Međutim, ako se u kojem određenom predmetu navede kako je Zakon primijenjen na način koji krši ustavna prava tada će sudovi i, kao konačna instanca, Ustavni sud, biti u poziciji osigurati odgovarajuću zaštitu. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da ograničenja prava na slobodu vjere koja proizlaze iz osporenih odredaba članka 6. Zakona odgovaraju pritiscima društvenih potreba u demokratskome društvu, te da je postignut proporcionalan odnos između ograničenja i legitimnog cilja kojemu se teži.

57. Ustavni sud dalje ističe kako je podnositelj zahtjeva naveo da odredbe čl. 13. i 16. Zakona, također, krše pravo na slobodu vjere kako je zagarantirano člankom 9. Europske konvencije. Istaknuto je da groblja vjerskih zajednica kao „mjesta smiraja duša umrlih” imaju trajnu vrijednost za vjernike i vjerske zajednice.

58. Ustavni sud opaža da je osporenim člankom 13. Zakona propisano da se poslije protoka roka obveznog počivanja (100 godina) prostor groblja stavljen van uporabe ili njegov dio može koristiti za druge namjene određene odgovarajućim dokumentom prostornoga uređenja jedinice lokalne samouprave ako je utvrđen opći interes. Članak 14. Zakona predviđa da se navedena groblja mogu izmjestiti o trošku jedinice lokalne samouprave. Osporenim člankom 16. Zakona je propisano da se i prije isteka roka obveznog počivanja, ali ne prije isteka roka od 10, odnosno 20 godina, kako je dalje zakonom precizirano, odlukom nadležnoga organa jedinice lokalne samouprave groblje izvan uporabe može izmjestiti kada je to nužno iz urbanističkih i drugih opravdanih razloga za koje je utvrđen opći interes sukladno posebnom propisu. Također je u stavku 3. članka 16. Zakona propisano pravo vlasnika grobnog mjesta za koje još nije istekao rok obveznoga počivanja da mu se bez naknade osigura drugo grobno mjesto.

59. Ustavni sud smatra kako pitanja ekshumacije umrlih sahranjenih po vjerskim običajima i izmještanje groblja vjerskih zajednica spadaju u opseg prava zaštićenih člankom 9. stavak 1. Europske konvencije (vidi *op. cit.* Dom za ljudska prava za BiH, *Dževad Mahmutović protiv Republike Srpske*, predmet broj CH/98/892). Dalje, Ustavni sud smatra da odredbe čl. 13. i 16. Zakona predstavljaju ograničenje, odnosno miješanje u prava zaštićena člankom 9. stavak 1. Europske konvencije (kako je podnositelj zahtjeva naveo prava na mirno počivanje duša umrlih).

60. U odnosu na pitanje je li to ograničenje sukladno zakonu Ustavni sud zaključuje da ograničenja nametnuta osporenim čl. 13. i 16. Zakona zadovoljavaju uvjet zakonitosti budući da su utemeljena na zakonu, koji je primjereno dostupan i formuliran s odgovarajućom točnošću i jasnoćom. Dalje, Ustavni sud mora utvrditi je li predmetno ograničenje zaštićenih prava i sloboda nužno da bi se postigao jedan od zakonitih ciljeva iz članka 9. stavak 2. Europske konvencije, odnosno odgovara li ograničenje pritiscima društvenih potreba i postoji li razumna relacija proporcionalnosti između ograničenja i zakonitog cilja kojemu se teži.

61. Ustavni sud opaža da se u konkretnom slučaju promjena namjene groblja, uključujući i groblja vjerskih zajednica i njihovo izmještanje, vrši sukladno dokumentu prostornoga uređenja jedinice lokalne samouprave pod uvjetom da je utvrđen opći interes sukladno zakonu. Ustavni sud opaža da su u RS Zakonom o uređenju prostora i građenju utvrđene nadležnosti jedinica lokalne samouprave u oblasti prostornoga planiranja i donošenja dokumenata prostornoga uređenja (čl. 22. i 23) a na principima prostornoga planiranja i uređenja utvrđenih zakonom.

62. U odnosu na praksu Europskog suda Ustavni su opaža da je Europski sud u slučajevima ograničavanja prava prema članku 9. stavak 2. Europske konvencije naglašavao određeno polje slobodne procjene države po pitanju urbanističkog i prostornog planiranja. U predmetu *Kršćanske religijske zajednice protiv Njemačke* Europski sud je smatrao da se osporene odluke kojima je odbijen zahtjev Kršćanske religijske zajednice za izgradnju groblja na njezinome zemljištu, mogu tumačiti kao ograničenje prava na manifestiranje religije u značenju članka 9. stavak 2. Europske konvencije utoliko što način sahrane umrlih i projekcija nadgrobnih spomenika predstavljaju esencijalni aspekt religijske prakse podnositelja predstavke i njegovih članova. Domaće vlasti su opravdale odbijanje dozvole za izgradnju groblja na bazi odredaba koje se odnose na planiranje i okolišnu zaštitu i usluge, i osobito na činjenicu da nije bilo drugih građevina u toj zoni. Europski sud je zaključio da je ograničenje u principu bilo opravdano i proporcionalno cilju kojemu se teži (zaštita prava i sloboda drugih), i prema tome miješanje koje je bilo sukladno članku 9. stavak 2. Europske konvencije (vidi Europski sud za ljudska prava, *Kršćanska religij-*

ska zajednica (*Johannische Kirche*) protiv Njemačke, predstavka broj 41754/98, odluka od 10. srpnja 2001. godine). U predmetu *Vargos protiv Grčke* podnositelju predstavke nije izdata dozvola za izgradnju bogomolje na zemljištu koje je njegovo vlasništvo uz obrazloženje da urbanističkim planom nije dozvoljena izgradnja takvih objekata i da je podnositelj predstavke u svakom slučaju jedini član te vjerske zajednice u svome gradu. Urbanističke vlasti su samim tim zaključile da ne postoji društvena potreba koja bi opravdala modificiranje plana kako bi se izdala dozvola za izgradnju bogomolje. Europski sud je prilikom odlučivanja je li to miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu” prihvatio da se kriterij koji su domaće vlasti primijenile kada su odmjeravale slobodu podnositelja predstavke da izražava svoju vjeru u odnosu na javni interes za racionalno urbanističko planiranje ne može smatrati proizvoljnim (vidi Europski sud za ljudska prava, *Vargos protiv Grčke*, predstavka broj 65501/01, odluka od 24. lipnja 2004. godine).

63. U konkretnom predmetu Ustavni sud opaža kako je općom zakonskom normom koja se podjednako odnosi na sva groblja, pa i ona u vlasništvu vjerskih zajednica, propisana mogućnost promjene namjene prostora odnosno izmještanja groblja u svrhu potreba prostornog i urbanističkog uređenja pod uvjetom da je utvrđen opći interes, uz zakonom određene iznimke (groblja koja imaju kulturno-historijski status i prirodna dobra). Također, člankom 14. Zakona predviđena je mogućnost izmještanja groblja i uređenje grobnih mjesta o trošku jedinice lokalne samouprave. Ustavni sud zaključuje kako u konkretnom slučaju ograničenje slobode manifestiranja vjere odgovara pritiscima društvenih potreba za prostornim i urbanističkim planiranjem radi zadovoljenja potreba u općem interesu. Ustavni sud smatra da pitanja promjene namjene prostora groblja i njihovo izmještanje kako su regulirani osporenim čl. 13. i 16. Zakona slijede legitimne ciljeve u smislu članka 9. stavak 2. Europske konvencije (zaštite prava i sloboda drugih), te da postoji razuman odnos proporcionalnosti između ograničenja i legitimnog cilja kojemu se teži.

64. Prema navedenom, Ustavni sud zaključuje da osporene odredbe čl. 6, 13. i 16. Zakona ne krše ustavno pravo na poštivanje slobode manifestiranja vjeroispovijesti prema članku II/3.(g) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 9. Europske konvencije.

Pravo na imovinu

65. Podnositelj zahtjeva je naveo da su osporenim čl. 13. i 16. zakona kao i člankom 6. stavak 1. točka b) Zakona povrijeđena prava na imovinu vjerskih zajednica.

66. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2., što uključuje:

(k) Pravo na imovinu.

Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju u relevantnom dijelu glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

67. Suština osporenih članaka Zakona i navoda iz zahtjeva zahtijeva odgovore na sljedeća tri pitanja. Prvo, mogu li se groblja vjerskih zajednica koja su u njihovom vlasništvu (posebna groblja prema članku 7. stavak 3. točka d) Zakona) smatrati „imovinom” u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Drugo, ako se navedene nekretnine smatraju imovinom, miješaju li se osporeni članci Zakona u pravo na imovinu vjerskih zajednica tako da uključuju zaštitu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Treće, ako je članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju uključen, je li miješanje osporenih članaka Zakona opravdano prema članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

68. Odgovarajući na prvo pitanje jesu li predmetna groblja imovina u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju Ustavni sud najprije ističe da pojam „imovina” uključuje širok opseg imovinskih interesa koje treba štiti (vidi presudu bivšeg Europskog povjerenstva za ljudska prava, *Wiggins protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, aplikacija broj 7456/76, objavljenu u Odlukama i izvješćima (OI) 13, st. 40-46 (1978)) a koji predstavljaju ekonomsku vrijednost. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da groblja u vlasništvu vjerskih zajednica određena člankom 7. stavak 3. točka d) Zakona, bez sumnje, predstavljaju imovinu u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

69. Osporenim čl. 13. i 16. Zakona predviđena je promjena namjene prostora groblja i njihovo moguće izmještanje. Ustavni sud smatra da osporeni članci Zakona predstavljaju miješanje u prava, odnosno uskraćuju prava vjerskim zajednicama kao vlasnicima tih nekretnina (groblja koja su stavljena izvan uporabe) da upravljaju i raspolazu svojom imovinom, što, dakako, uključuje zaštitu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. S tim u svezi se postavlja pitanje: Je li navedeno uskraćivanje opravdano prema članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, u smislu da je predviđeno zakonom i da je u javnome interesu?

70. Povodom trećeg pitanja je li miješanje opravdano, Ustavni sud podsjeća da, prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. „Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvoga stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavku dva ovoga članka, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostaloga, kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu, provedbom takvih zakona koje smatraju potrebnim za tu svrhu” (vidi Europski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. rujna 1982. godine, serija A broj 52, stavak 61, i *Scollo protiv Italije* od 28. rujna 1995, serija A broj 315-C, stavak 26. s daljnjim referencama). Svako miješanje u pravo prema drugom ili trećem pravilu mora biti predviđeno zakonom, mora služiti legitimnom cilju, mora uspostavljati pravičnu ravnotežu između prava nositelja prava i javnog i općeg interesa. Drugim riječima, opravdano miješanje se ne može nametnuti samo zakonskom odredbom koja ispunjava uvjete vladavine prava i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos proporcionalnosti između uporabljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti, kako bi se izbjegle zloporabe. Miješanje u pravo ne smije ići dalje od potrebnoga da bi se postigao legitiman cilj, a vlasnici nekretnina se ne smiju podvrgavati proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose prevelik teret u ostvarivanju legitimnog cilja. Kršenje prava na imovinu postoji ukoliko je odgovor na bilo koje od sljedećih pitanja negativan: Ima li miješanja u to pravo, postoji li kontrola korištenja imovine na temelju zakona, je li miješanje u pravcu legitimnog cilja u javnom ili općem interesu, postoji li proporcionalnost između sredstava koja se koriste i cilja koji se želi postići?

71. Miješanje je zakonito samo ako je zakon, koji je osnova miješanja, (a) dostupan građanima, (b) toliko precizan da omogućuje građanima da odrede svoje postupke, (c) sukladan principu pravne države, što znači da sloboda odlučivanja koja je zakonom data izvršnoj vlasti ne smije biti neograničena, jer zakon mora osigurati građanima adekvatnu zaštitu protiv proizvoljnog miješanja (vidi presudu Europskog suda za ljudska prava, *Sunday Times*, od 26. travnja 1979, serija A broj 30, stavak 49; vidi, također, presudu Europskog suda za ljudska prava, *Malone*, od 2. kolovoza 1984. godine, serija A broj 82, st. 67. i 68). Imajući u vidu navedeno Ustavni sud ističe da je predmetni Zakon javno objavljen u službenome glasilu i da su njegove odredbe, uključujući i osporene, formulirane dovoljno razvidno i precizno. Ustavni sud opaža kako su osporenim odredbama čl. 13. i 16. jasno propisani uvjeti pod kojima je moguće mijenjati namjenu prostora grobalja i izmjestiti ih, kao i prava vlasnika grobnih mjesta. Ustavni sud zaključuje da taj Zakon ispunjava navedene standarde u smislu Europske konvencije.

72. U odnosu na pitanje je li miješanje u javnom interesu Europski sud za ljudska prava je izrazio svoj stav da domaće vlasti uživaju široko polje procjene prilikom donošenja odluka u svezi s lišavanjem imovinskih prava pojedinaca zbog neposrednog poznavanja društva i njegovih potreba. Odluka da se oduzme imovina često uključuje razmatranje političkih, ekonomskih i socijalnih pitanja prema kojima će se mišljenja u okviru demokratskoga društva bitno razlikovati. Stoga će se presuda domaćih vlasti poštivati osim ako je očevidno bez opravdanoga osnova (vidi presudu Europskog suda za ljudska prava, *James i drugi*, od 21. veljače 1986, serija A broj 98, stavak 46).

73. Ustavni sud uočava kako je osporenim odredbama čl. 13. i 16. Zakona predviđeno da se groblja stavljena izvan uporabe ili njihov dio mogu koristiti za druge namjene i izmještati ako je to određeno dokumentima o prostornom i urbanističkom uređenju za koje je utvrđen opći interes. Također je propisan izuzetak za groblja koja su od kulturno-historijskog značaja sukladno posebnim propisima. Ustavni sud je već naveo da su Zakonom o uređenju prostora i građenju propisane nadležnosti jedinica lokalne samouprave u oblasti prostornog planiranja i uređenja. Sve ove ovlasti jedinica lokalne samouprave mogu se pratiti preko Ustava RS-a (članak 102) prema kojemu općina putem svojih organa, sukladno zakonu, između ostalog, donosi program razvoja, urbanistički plan, uređuje i osigurava korištenje građevinskog zemljišta i poslovnog prostora, stara se o izgradnji i zadovoljavanju potreba građana, te socijalnoj zaštiti. Sve odredbe navedenih propisa razvidno ukazuju na to kako je potrebno da se država miješa u privatnu imovinu kada je u pitanju opći interes, pa radi realiziranja toga interesa, na odgovarajući način ograničava prava na imovinu. S tim u svezi, princip miješanja u javnom interesu postavlja pitanje proporcionalnosti. Proporcionalnost pretpostavlja uspostavu pravične ravnoteže između vlasnika nekretnina i javnog interesa.

74. Pri odlučivanju uspostavljaju li osporeni članci Zakona pravičnu ravnotežu ili razuman odnos proporcionalnosti između prava vlasnika nekretnina i općeg interesa potrebno je da Ustavni sud, prije svega, razmotri dva pitanja. Prvo, ide li miješanje u prava dalje od potrebnoga miješanja da bi se postigao legitiman cilj? Drugo, nameću li osporeni članci Zakona vjerskim zajednicama kao vlasnicima nekretnina (groblja stavljena van uporabe) nepovoljan tretman u usporedbi s drugima u tome smislu da se od njih traži da nose prevelik teret u ostvarivanju legitimnog cilja.

75. U odnosu na pitanje potrebnoga opsega miješanja u prava Ustavni sud opaža da Zakon dopušta „miješanje” samo kada je to određeno dokumentom prostornog uređenja ako je utvrđen opći interes, odnosno kada je to nužno iz urbanističkih i drugih opravdanih razloga za koje je utvrđen opći interes. Ustavni sud opaža kako su ustavne nadležnosti jedinica lokalne samouprave u oblasti prostornoga planiranja i uređenja afirmirane nave-

denim Zakonom o uređenju prostora i građenju. Na temelju tih zakona, kao i Zakona o eksproprijaciji jedinica lokalne samouprave putem dokumenata prostornog uređenja utvrđuju se i realiziraju pitanja prostornog i urbanističkog uređenja koja su u općem interesu. Imajući u vidu ove činjenice, Ustavni sud smatra da nema osnova za donošenje zaključka da se zakonodavac miješao u prava više nego što se smatra potrebnim da bi se u konkretnom slučaju postigao legitiman cilj.

76. U odnosu na pitanje proizvoljnog tretmana i nametanja prevelikog tereta Ustavni sud opaža da se odredbe čl. 13. i 16. Zakona odnose jednako na sva groblja, pa tako i groblja vjerskih zajednica. Također, Zakonom je predviđena mogućnost izmještanja groblja i uređenje grobnih mjesta o trošku jedinice lokalne samouprave.

77. Imajući u vidu navedene odredbe Zakona, Ustavni sud smatra da je miješanje u prava vjerskih zajednica kao vlasnika grobalja proporcionalno legitimnom cilju (osiguranje prostornog i urbanističkog uređenja za koje je utvrđen opći interes, uz zakonom propisane izuzetke za groblja s kulturno-historijskim statusom). Međutim, ako se u nekom određenom predmetu navede da je Zakon primijenjen na način koji krši ustavna prava, tada će sudovi i, kao krajnja instanca, Ustavni sud biti u poziciji osigurati odgovarajuću zaštitu.

78. Ustavni sud dalje ističe kako je podnositelj zahtjeva naveo da je člankom 6. stavak 1. točka b) (način upravljanja, uređivanja i održavanja groblja) povrijeđeno pravo na imovinu vjerskih zajednica. Ustavni sud opaža da su stavkom 3. članka 6. Zakona (prema kojemu način formiranja cijene i rezervacije, odnosno prodaje grobnih mjesta, te način formiranja i plaćanja troškova održavanja grobalja vjerskih zajednica određuju vjerske zajednice) regulirana prava vjerskih zajednica koja imaju neposredne imovinske konsekvence za vjerske zajednice. Imajući u vidu da podnositelj zahtjeva nije naveo razloge zbog kojih smatra da su člankom 6. stavak 1. točka b) Zakona povrijeđena imovinska prava, a pogotovu u svezi s pravima utvrđenim u stavku 3. članka 6. Zakona, Ustavni sud zaključuje da su istaknuti navodi neutemeljeni.

79. Prema navedenom, Ustavni sud zaključuje da osporene odredbe Zakona ne krše ustavno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica

80. Podnositelj zahtjeva je naveo povredu članka III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine jer smatra da u konkretnom slučaju pravo na slobodu vjere i pravo na imovinu crkava i vjerskih zajednica nije dosljedno ispoštovano u odredbama članka 6. stavak 1. toč. a), b) i e) i čl. 13. i 16. Zakona onako kako je utvrđeno člankom 12. stavak 2. i člankom 14. stavak 1. točka 2. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica.

81. Članak III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

b) Entiteti i sve njihove administrativne jedinice će se u potpunosti pridržavati ovog Ustava, (...) kao i odluka institucija Bosne i Hercegovine. (...)

82. Ustavni sud uočava da je općenito u Bosni i Hercegovini oblik zaštite i ograničavanja slobode vjere definiran Zakonom o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica („Službeni glasnik BiH” broj 5/04). Ovaj zakon, pored toga što u sebi inkorporira odredbu članka 9. Europske konvencije, razrađuje pravni položaj vjerskih zajednica u demokratskom i sekularnom društvenom uređenju Bosne i Hercegovine.

83. Ustavni sud opaža, a imajući u vidu sadržaj osporenih odredaba Zakona kao i sadržaj navedenih članaka Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica, članak 12. stavak 2. (crkve i vjerske zajednice posjeduju vlastitu imovinu i imovinska prava kojima slobodno raspolažu i upravljaju) i članak 14. stavak 1. točka 2. (država nema pravo miješati se u unutarnju organizaciju i poslove crkava i vjerskih zajednica), da osporene odredbe Zakona ne pokreću pitanja općeg prava crkava i vjerskih zajednica da posjeduju imovinu niti pitanja njihove unutarnje organizacije i poslova. Stoga Ustavni sud zaključuje da su navodi podnositelja zahtjeva o nesuglasnosti osporenih odredaba sa Zakonom o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica neutemeljeni.

VII. Zaključak

84. Ustavni sud zaključuje da su odredbe članka 6. stavak 1. toč. a), b) i e) i čl. 13. i 16. Zakona o grobljima i pogrebnoj djelatnosti („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 31/13 i 6/14) sukladne članku II/3.(g), II/3.(k) i III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

85. Na temelju članka 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

86. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovome predmetu, nije nužno posebno razmatrati podnositeljev prijedlog zahtjeva za donošenje privremene mjere.

87. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Nadležnost - VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine
Nadležnost - VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine
Надлежност - VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине

Predmet broj U 29/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Suda Bosne i Hercegovine (sutkinje Medihe Pašić) za ocjenu kompatibilnosti Zakona o plaćama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 90/05 i 32/07) s odredbama čl. I/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi s članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, članom 1. st. 1. i 2. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, kao i članom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, te određenim međunarodnim instrumentima

Odluka od 28. marta 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj U 29/13, rješavajući zahtjeve **Suda Bosne i Hercegovine (sutkinje Medihe Pašić i sudije Halila Lagumdžije)**, na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica
Tudor Pantiru, potpredsjednik
Miodrag Simović, potpredsjednik
Seada Palavrić, potpredsjednica
Mato Tadić, sudija
Constance Grewe, sutkinja
Mirsad Ćeman, sudija
Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja
Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 28. marta 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev Suda Bosne i Hercegovine (sutkinje Medihe Pašić) za ocjenu kompatibilnosti Zakona o plaćama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 90/05 i 32/07).

Utvrđuje se kako Zakon o plaćama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 90/05 i 32/07), zbog toga što ne sadrži odredbe o naknadama na ime troškova smještaja u toku rada, nije u skladu s odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i odredbama člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi s članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i članom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu s članom 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke, uskladi Zakon o plaćama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 90/05 i 32/07) u pogledu naknada na ime troškova smještaja s odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i odredbama člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi s članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i članom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu s članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stava, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se zahtjev Suda Bosne i Hercegovine (sudije Halila Lagumdžije) u odnosu na ocjenu kompatibilnosti Zakona o plaćama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 90/05 i 32/07), zbog toga što ne sadrži odredbe o naknadama za posebne uvjete rada za pojedine kategorije zaposlenika u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da je Zakon o plaćama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 90/05 i 32/07), u odnosu na navode Suda Bosne i Hercegovine (sudije Halila Lagumdžije), u skladu s odredbama člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi s članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i članom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Sud Bosne i Hercegovine (sutkinja Mediha Pašić), u predmetu povodom tužbi tužilaca (dvoje sudija Suda Bosne i Hercegovine) pred Sudom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) za isplatu naknada na ime troškova smještaja u toku rada, podnio je 29. novembra 2013. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu kompatibilnosti Zakona o plaćama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 90/05 i 32/07, u daljnjem tekstu: osporeni zakon) s odredbama čl. I/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi s članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), članom 1. st. 1. i 2. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, kao i članom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, te određenim međunarodnim instrumentima. Ovaj zahtjev je zaveden pod brojem U 29/13.

2. Sud BiH (sudija Halil Lagumdžija), u predmetu povodom tužbi tužilaca (stručni saradnici istražitelji i stručni saradnici pravnici zaposleni u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine) pred Sudom BiH za isplatu naknada za posebne uvjete rada, podnio je 10. decembra 2013. godine Ustavnom sudu zahtjev za ocjenu kompatibilnosti osporenog zakona s odredbama čl. I/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi s članom 14. Evropske konvencije i članom 1. st. 1. i 2. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, kao i članom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Ovaj zahtjev je zaveden pod brojem U 30/13.

3. Imajući u vidu navedeno Ustavni sud je, u skladu s članom 31. stav 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju navedenih zahtjeva o kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem U 29/13.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

4. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Predstavničkog doma i Doma naroda zatraženo je 16. decembra 2013. godine i 31. januara 2014. godine da dostave odgovore na zahtjeve.

5. Dom naroda i Predstavnički dom su 27. januara i 5. februara 2014. godine dostavili odgovor na zahtjev broj U 29/13.

6. Predstavnički dom i Dom naroda su 27. februara i 14. marta 2014. godine dostavili odgovor na zahtjev broj U 30/13.

7. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na zahtjeve su proslijeđeni podnosiocu zahtjeva 10. i 28. februara, te 14. marta 2014. godine.

III. Zahtjev

a) 1. Navodi iz zahtjeva broj U 29/13

8. Podnositelj zahtjeva je naveo kako je pred Sudom BiH pokrenut parnični postupak povodom tužbe dvoje tužilaca sudija protiv tužene Bosne i Hercegovine – Suda BiH radi isplate naknada na ime troškova smještaja u toku rada za period od 1. oktobra 2010. godine do 30. aprila 2012. godine. U tužbi je navedeno kako su plaće i druge naknade koje nemaju karakter plaće i određena materijalna prava tužilaca, kao sudija Suda BiH, regulirani osporenim zakonom. Međutim, osporeni zakon ne propisuje pravo na naknadu troškova smještaja u toku rada, iako je navedeno pravo jedno od osnovnih prava svih zaposlenika bilo u privatnom, bilo u javnom sektoru, na bilo kojem nivou teritorijalno-političkih zajednica u Bosni i Hercegovini. Suprotno tome, pravo na naknadu troškova smještaja je predviđeno članom 37. stav 1. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine koji propisuje da se detaljnije uređenje ovoga prava vrši podzakonskim aktima. Stavom 2. istog člana je propisano kako naknada može iznositi maksimalno do visine osnovice za obračun plaće propisane u članu 7. toga zakona. U skladu sa Zakonom o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine državni službenici, namještenici, izabrani dužnosnici i svi ostali zaposlenici uživaju sva prava iz radnog odnosa, pa tako i pravo na naknadu. Tužioci, odnosno sudije, odnosno stručno osoblje zaposleno u pravosudnim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine su jedina kategorija zaposlenika na teritoriji Bosne i Hercegovine koja nema pravo na naknadu troškova smještaja, što predstavlja diskriminaciju koja se ne može opravdati bilo kakvim „objektivnim i razumnim” postupanjem zakonodavca.

9. Dalje, istaknuto je kako tužioci smatraju da se reduciranjem obima naknada iz radnog odnosa na svega tri u odnosu na devet koliko ih uživaju svi ostali zaposlenici u Bosni i Hercegovini, nositelji pravosudnih funkcija diskriminirani u odnosu na zaposlenike u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti, kao i u odnosu na izabrane dužnosnike, državne službenike i namještenike. Navedenim postupanjem zakonodavne vlasti krši se načelo podjele vlasti, a ukoliko sudska vlast nije dovoljno finansirana ili je finansirana ovisno o volji druge vlasti, utoliko je neovisnost i učinkovitost sudske vlasti manja, a materijalni status sudija ne samo da nije zaštićen od nepovoljnih ekonomskih kretanja nego je u potpunosti ovisan

o izvršnoj i zakonodavnoj vlasti, što je suprotno međunarodnim načelima sadržanim u sljedećim dokumentima: Osnovna načela UN-a o neovisnosti sudova iz novembra 1995. godine, Preporuka 94 (12) Odbora ministara Vijeća Evrope od 13. oktobra 1994. godine, Zaključak pod tačkom 4. multilateralnog sastanka predstavnica članica Vijeća Evrope o garancijama neovisnosti sudstva, Budimpešta, maj 1998. godine, Evropska povelja o zakonima za sudije, Strasbourg 1998, te Opća povelja sudija iz Taipeia (Tajvan), novembar 1999. godine. Prema tim dokumentima, svrha svih posebnosti materije plaća sudija je snažno i efikasno osiguranje sudske neovisnosti i autonomije sudstva, potom osiguranje efikasnog obavljanja sudske dužnosti, zaštita dostojanstva, integriteta i materijalne neovisnosti sudija, osiguranje objektivne nepotkupljivosti sudija u očima stranaka i opće javnosti, iz čega nesporno proizlazi kako su tužioci neposredno diskriminirani po osnovu izbora zanimanja i radnog mjesta, što je izričito zabranjeno odredbama člana 2. stav 2, u vezi s članom 6. stav 1.a) Zakona o zabrani diskriminacije. Podnositelj zahtjeva podsjeća i na Presudu Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud FBiH) broj U-28/11 od 24. januara 2012. godine kojom je utvrđeno kako Zakon o plaćama i drugim naknadama sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine, u dijelu koji se odnosi na naknade sudija, tužilaca i stručnih saradnika, nije u saglasnosti s Ustavom FBiH.

10. Imajući u vidu navedeno osporenim zakonom se vrši diskriminacija prema sudijama, tužiocima i drugom stručnom osoblju zaposlenom u pravosudnim institucijama.

a) 2. Navodi iz zahtjeva broj U 30/13

11. Podnositelj zahtjeva je naveo kako je pred Sudom BiH pokrenut parnični postupak po tužbi tužilaca, stručnih saradnika istražitelja i stručnih saradnika pravnik zaposlenih u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) protiv tužene Bosne i Hercegovine, radi isplate duga na ime naknada za posebne uvjete rada. Plaće i druge naknade koje nemaju karakter plaće i određena materijalna prava tužilaca, regulirana su osporenim zakonom, koji ne propisuje pravo na naknadu za posebne uvjete rada, iako je ovakva naknada propisana pozitivnim propisima koji reguliraju radno-pravni status ovlaštenih službenih osoba unutar policijskih i drugih organa Bosne i Hercegovine, koje u okviru svojih ovlasti obavljaju iste ili slične poslove kao tužioci. Zakonom o krivičnom postupku BiH, članom 20. stav 1. tačka g) propisano je kako ovlaštena službena osoba ima odgovarajuće ovlasti unutar državne granične službe, policijskih organa Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, sudske policije, kao i carinskih organa, organa finansijske policije, poreskih organa i organa vojne policije. Potpuno je jasno kako tužioci obavljaju potpuno identične poslove i zadatke kakve obavljaju ovlaštene službene osobe u smislu Zakona o krivičnom postupku BiH, međutim osporenim zakonom nije propisano pravo na naknadu dodatka za posebne

uvjete rada. Na primjer, odredbama člana 87. Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine u ovisnosti o riziku, odgovornosti, složenosti ili posebnim uvjetima rada na određenim radnim mjestima, rukovodilac odlučuje o trajnom određenom dodatku za posebne uvjete rada na takvim radnim mjestima. Osim toga, ova naknada je određena članom 26. stav 1. tačka b) Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine koji propisuje kako je dodatak na plaću uvećanje plaće po osnovu posebnih uvjeta radnog mjesta za: 1) operativne poslove u Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH, 2) osobe raspoređene na radna mjesta s posebnim ovlaštenjima i ovlaštene službene osobe u skladu s Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji poslova i Pravilnikom o ovlaštenjima i ovlaštenim službenim osobama u Upravi za indirektno oporezivanje BiH, 3) veterinarske, fitosanitarne i ostale inspektore koji obavljaju poslove na graničnim prijelazima, 4) zaposlene na operativnim poslovima u Službi za poslove sa strancima, 5) zaposlene koji obavljaju poslove sudske policije i za službenike u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija, 6) zaposlene u Centru za uklanjanje mina u BiH (BHMAC) koji obavljaju inspektorske deminerske poslove i poslove izviđanja, 7) zaposlene u Direkciji za civilno zrakoplovstvo BiH koji obavljaju poslove u vezi s upravljanjem i kontrolom zračnog prometa, 8) zaposlene s visokom školskom spremom koji imaju validne certifikate vezane za potvrdu posebne stručne osposobljenosti, a obavljaju složene informatičko-aplikativne poslove koji se odnose na održavanje i razvoj upravljačkih aplikacija u institucijama BiH. Osim navedenog, ova naknada je propisana i entitetskim zakonima koji reguliraju radno-pravni status zaposlenih ovlaštenih osoba (Zakon o policijskim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine, Zakon o plaćama zaposlenika u Ministarstvu unutrašnjih poslova, krivično-popravnim ustanovama i sudskoj policiji Republike Srpske).

12. U skladu s navedenim, na državnom i entitetskom nivou Bosne i Hercegovine ovlaštene službene osobe uživaju sva prava iz radnog odnosa pa tako i pravo na ovu naknadu. Tužioci u tužbi navode kako su jedina kategorija ovlaštenih službenih osoba na teritoriji čitave Bosne i Hercegovine koja nema pravo na naknadu dodatka za posebne uvjete rada, što predstavlja diskriminaciju po osnovu izbora zanimanja radnog mjesta u drugim državnim i entitetskim institucijama, koja se ne može opravdati nikakvim objektivnim i razumnim postupanjem zakonodavca. Istovremeno se vrši povreda prava na jednakost pred zakonom i prava na imovinu, jer akt koji se osporava nije u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine zbog čega je u potpunosti suprotan međunarodnim konvencijama kojima je utvrđena jednakost bez diskriminacije po bilo kojem osnovu. Zbog navedenog je osporeni zakon suprotan Ustavu Bosne i Hercegovine, međunarodnim načelima o zabrani diskriminacije iz Evropske konvencije, Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima iz čega slijedi da su tužioci neposredno diskriminirani po osnovu izbora zanimanja i radnog mjesta, što je izričito zabranjeno odredbama člana 2. stav 2. u vezi s članom

6. stav 1.a) Zakona o zabrani diskriminacije. I ovaj zahtjev sadrži navode koji se odnose na Presudu Ustavnog suda FBiH broj U-28/11 od 24. januara 2012. godine.

b) 1. Odgovor na zahtjev broj U 29/13

13. Dom naroda, Ustavnopravna komisija, je jednoglasno odlučila odluku o zahtjevu prepustiti Ustavnom sudu.

14. Predstavnički dom, Ustavnopravna komisija, je istaknula da je s pet glasova „za”, jednim glasom „protiv” te jednim glasom „suzdržan” podržala zahtjev.

b) 2. Odgovor na zahtjev broj U 30/13

15. Predstavnički dom, Ustavnopravna komisija, je jednoglasno odlučila kako ostaje na pozicijama važećeg osporenog zakona.

16. Dom naroda, Ustavnopravna komisija, je jednoglasno odlučila kako Ustavni sud, u okviru svojih ovlasti, odlučuje o usaglašenosti osporenog zakona s Ustavom Bosne i Hercegovine.

IV. Relevantni propisi

17. **Zakon o plaćama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 90/05 i 32/07) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Okvir Zakona

Ovim Zakonom utvrđuju se plaće, naknade i određena materijalna prava sudija i tužilaca i određenih kategorija stručnog osoblja u pravosudnim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine.

Član 3. tačka a)

Osnovna mjesečna plaća sudija Suda Bosne i Hercegovine

Osnovna mjesečna plaća sudija iznosi:

a) Za sudije Suda Bosne i Hercegovine: 3.800 KM.

Član 5.

Dodatak na radni staž

Osnovna mjesečna plaća svakog sudije i tužioca iz člana 2. odnosno 3. i 4. ovog Zakona povećava se za 0,5% za svaku punu godinu radnog staža, najviše do 40 godina.

Član 8. st. 1. i 3.

Plaćeni godišnji odmor i odsustvo za zadovoljavanje vjerskih potreba

1. Sudije i tužioci imaju pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju od 30 radnih dana.

3. Svi sudije i tužioci imaju pravo na neto naknadu za godišnji odmor u iznosu od 50% osnovne mjesečne plaće iz tačke a) člana 2 ovog Zakona.

Član 11.

Naknada prilikom odlaska u penziju

Sudije i tužioci imaju pravo na jednu osnovnu mjesečnu plaću kao naknadu prilikom odlaska u penziju, kao što je to propisano u članu 2. odnosno 3. i 4. ovog Zakona.

Član 14.

Naknada za putne troškove

Visoko sudsko i tužilačko vijeće u saradnji sa Ministarstvom pravde Bosne i Hercegovine donosi propise u vezi sa okolnostima pod kojim sudija odnosno tužilac ima pravo na naknadu za putne troškove nastale tokom obavljanja službenih dužnosti (dnevnice, prevoz i smještaj) i iznosu te naknade. [...]

Član 16.

Naknada za upućivanje u drugi sud sa ili bez pristanka sudije

U slučaju upućivanja sudije da vrši dužnost sudije u drugom sudu u skladu sa članom 50. ili 51. Zakona o visokom sudskom i tužilačkom vijeću, taj sudija ima pravo na naknadu za troškove u skladu sa odredbama koje donese Visoko sudsko i tužilačko vijeće u saradnji sa Ministarstvom pravde Bosne i Hercegovine.

Član 17. stav 1. tačka g)

Osnovna mjesečna plaća

Osnovna mjesečna plaća sljedećeg stručnog osoblja iznosi:

g) Za stručne saradnike Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, stručne saradnike i sekretare odjeljenja Suda Bosne i Hercegovine, stručne saradnike/pomoćnike tužilaca u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, pravnike/stručno osoblje Sekretarijata Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine: od 1.200 do 1.800 KM.

18. Zakon o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12 i 50/12, 32/13, 87/13 i 87/13) u relevantnom dijelu glasi:

*Član 2.
(Pojmovi)*

Pojmovi korišteni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

a) Institucija Bosne i Hercegovine, u smislu ovog zakona, predstavlja budžetskog korisnika koji se finansira iz budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine;

*Član 19. st. 1. i 3.
(Posebni dodaci)*

(1) Policijskim službenicima pripada pravo na poseban dodatak (policijski dodatak):

- a) u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu i Graničnoj policiji BiH i to pojedinačno najviše do 40% od osnovne plaće, s tim da ukupan fond za isplate policijskog dodatka iz ovog stava ne može biti veći od 35% budžeta predviđenog za osnovne plaće policijskih službenika na koje se odnosi dodatak iz ove tačke;*
- b) policijskim službenicima raspoređenim na poslove u sastavu Jedinice za specijalnu podršku Državne agencije za istrage i zaštitu može se odobriti poseban dodatak pojedinačno najviše do 50% od osnovne plaće.*

(3) Državnim službenicima koji obavljaju operativno-istražne poslove u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu,

*Član 26. stav 1. tačka b)
(Dodatak na plaću)*

(1) Dodatak na plaću je uvećanje plaće po osnovu:

b) posebnih uslova radnog mjesta za:

- 1) operativne poslove u Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH,...*
- 2) lica raspoređena na radna mjesta s posebnim ovlaštenjima i ovlaštena službena lica u skladu s Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji poslova i Pravilnikom o ovlaštenjima i ovlaštenim službenim licima u Upravi za indirektno oporezivanje BiH,...*
- 3) veterinarske, fitosanitarne i ostale inspektore koji obavljaju poslove na graničnim prijelazima...*
- 4) zaposlene na operativnim poslovima u Službi za poslove sa strancima,...*
- 5) zaposlene koji obavljaju poslove sudske policije i za službenike u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija...*

- 6) zaposlene u Centru za uklanjanje mina u BiH (BHMACH) koji obavljaju inspektorske deminerske poslove i poslove izviđanja...
- 7) zaposlene u Direkciji za civilno zrakoplovstvo BiH koji obavljaju poslove vezane za upravljanje i kontrolu zračnog saobraćaja...
- 8) zaposlene s visokom školskom spremom koji imaju validne certifikate vezane za potvrdu posebne stručne osposobljenosti, a obavljaju složene informatičko-aplikativne poslove koji se odnose na održavanje i razvoj upravljačkih aplikacija u institucijama BiH,...

Član 30. stav 1.
(Vrste naknada)

(1) Ovim zakonom utvrđuju se sljedeće naknade za:

- a) godišnji odmor i plaćeno odsustvo;
  - b) ishranu u toku rada;
  - c) regres za godišnji odmor;
  - d) bolovanje;
  - e) porodijsko „i roditeljsko” odsustvo;
  - f) prekovremeni rad, rad u neradne dane, noćni rad i rad u dane državnih praznika;
  - g) pravo na troškove smještaja, naknada za odvojeni život i naknada za privremeno raspoređivanje;
  - h) obavljanje poslova drugog radnog mjesta;
  - i) rad u upravnim odborima, nadzornim i drugim radnim tijelima;
  - j) službeno putovanje;
  - k) prijevoz na posao i prijevoz s posla;
  - l) slučaj teške povrede na radu zaposlenog, teške bolesti i invalidnosti zaposlenog ili člana njegove uže porodice i smrti člana uže porodice zaposlenog;
  - m) slučaj smrti zaposlenog;
  - n) obrazovanje i stručno usavršavanje;
  - o) jubilarne nagrade;
  - p) otpremninu za odlazak u penziju;
  - r) slučaj prekobrojnosti;
  - s) vrijeme produženja radnopravnog statusa izabranih lica i imenovanih zvaničnika.
- [...]

19. **Magna charta sudija (Osnovna načela)**, Konzultativno vijeće evropskih sudija Vijeća Evrope (CCJE), Strasbourg, studeni 2010. godine, u relevantnom dijelu glasi:

Vladavina prava i pravda

1. *Sudstvo je jedna od tri grane vlasti u svakoj demokratskoj državi. Njegova misija je da garantuje postojanje vladavine prava i, stoga, da obezbijedi pravilnu primjenu zakona na nepristrasan, pravičan i efikasan način.*

Nezavisnost sudstva

2. *Nezavisnost i samostalnost sudstva su osnovni preduslovi za funkcionisanje pravosuđa.*

3. *Sudska nezavisnost treba da bude statutarna, funkcionalna i finansijska. Ona će biti garantovana u pogledu drugih vlasti u državi, onima koji traže pravdu, drugim sudijama i društvu uopšte, sredstvima nacionalnih pravila na najvišem nivou. Država i svaki sudija pojedinačno su odgovorni za unapređenje i zaštitu sudske nezavisnosti.*

4. *Nezavisnost sudstva će biti garantovana u pogledu sudske aktivnosti a posebno u pogledu regrutovanja, imenovanja do godina za penzionisanje, unapređenja, neuklanjanja sa funkcije, obuka, sudijskog imuniteta, discipline, nagrada i finansiranja sudstva.*

Garancije nezavisnosti

7. *Nakon konsultacija sa sudstvom, država će obezbijediti ljudske, materijalne i finansijske resurse, neophodne za pravilno funkcionisanje sudskog sistema. Da bi se izbjegao nezakoniti uticaj, sudije će primati adekvatnu naknadu i biće im obezbijedena adekvatna penzijska šema, koja će se utvrditi zakonom.*

Međunarodni sudovi

23. *Ova načela će se primjenjivati mutatis mutandis na sudije svih evropskih i međunarodnih sudova.*

20. **Evropska povelja o zakonu za sudije, 1998. godina**, u relevantnom dijelu glasi:

1. Opšta načela

1.1. *Zakon za sudije ima za cilj da obezbijedi stručnost, nezavisnost i nepristrasnost, koju svako lice opravdano očekuje od sudova i svakog sudije kojem je povjerena zaštita njegovih prava. Ovo isključuje svaku odredbu i svaki postupak koji bi vodio umanjenu povjerenja u takvu stručnost, nezavisnost i nepristrasnost. Ovu Povelju čine odredbe koje na najbolji način mogu garantovati postizanje ovih ciljeva. Njene odredbe imaju za cilj da povećaju stepen garancija u različitim evropskim državama. One ne mogu poslužiti kao*

opravdanje za izmjenu nacionalnih zakona u namjeri umanjenja već postignutog nivoa garancija u dotičnim državama.

V. Dopustivost

21. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine.

Član VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

c) Ustavni sud je nadležan u pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon, o čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan sa ovim Ustavom, sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine, ili u pogledu postojanja ili domašaja nekog opšteg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

22. Zahtjeve za ocjenu ustavnosti podnio je Sud BiH (sutkinja Mediha Pašić i sudija Halil Lagumdžija), što znači da je zahtjeve podnijela ovlaštena osoba iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 5/10* od 26. novembra 2010. godine, tačke 7-14, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 37/11). Imajući u vidu odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 17. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud smatra kako su predmetni zahtjevi dopustivi zato što ih je podnio ovlašten subjekt, te kako ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 17. stav 1. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

VI.1. U odnosu na navode iz zahtjeva broj U 29/13

23. Podnositelj zahtjeva, sutkinja Mediha Pašić, traži ocjenu jesu li sudije, tužioci i drugo stručno osoblje diskriminirani zbog nepostojanja relevantnih odredbi u osporenom zakonu kojima bi se reguliralo pitanje naknada na ime troškova smještaja u toku rada. Osim toga, zahtjevom se traži ocjena krši li se zbog navedenog i načelo neovisnosti pravosuđa koje je sastavni dio načela vladavine prava, proklamirano u članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

24. Ustavni sud podsjeća kako je razmatrao zahtjev za ocjenu kompatibilnosti osporenog zakona u Odluci broj *U 7/12* (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 7/12* od 31. januara 2013. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 17/13). U citiranoj odluci Ustavni sud je utvrdio kako osporeni zakon, zato što ne sadr-

ži odredbe u pogledu naknada na ime troškova prijevoza, toplog obroka i odvojenog života nije u skladu s odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, jer krši načelo neovisnosti pravosuđa kao temeljne garancije vladavine prava. Osim toga, zbog toga što ne sadrži navedeno osporeni zakon nije u skladu s odredbama člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi s članom 14. Evropske konvencije, članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju i članom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

25. Po konkretnom zahtjevu Ustavni sud mora dati ocjenu dovodi li se zbog toga što osporeni zakon ne propisuje naknadu na ime troškova smještaja u toku rada u pitanje načelo neovisnosti pravosuđa kao osnovne garancije vladavine prava, odnosno jesu li, zbog toga što osporeni zakon sadrži navedeno, sudije, tužioci i drugo stručno osoblje zaposleno u pravosudnim institucijama BiH diskriminirani.

Član I/2. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniра u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Član 14. Evropske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

Član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju glasi:

Član 1.

Opća zabrana diskriminacije

1. Uživanje svih prava određenih zakonom osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Nikoga ne smiju diskriminirati javna tijela na bilo kojoj osnovi, kako je i navedeno u stavu 1.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima od 16. decembra 1966. godine u relevantnom dijelu glasi:

Član 26.

Sve osobe su jednake pred zakonom i imaju pravo bez ikakve diskriminacije na podjednaku zaštitu zakona. U tom smislu, zakon mora da zabranjuje svaku diskriminaciju i da osigura svim osobama podjednaku i uspješnu zaštitu protiv svake diskriminacije, naročito u pogledu rase, boje, spola, jezika, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog porijekla, imovnog stanja, rođenja ili svakog drugog stanja.

26. Ustavni sud prije svega primjećuje kako prema propisima Bosne i Hercegovine, za razliku od drugih naknada na plaću, na primjer naknada na ime toplog obroka, regresa, otpremnine prilikom odlaska u mirovinu, a koje se odnose na sve zaposlene, tj. da se za ostvarenje prava na ove naknade ne traži ispunjenje određenih uvjeta, za ostvarenje prava na naknadu na ime odvojenog života i naknadu na ime troškova smještaja je potrebno da zaposleni radi van mjesta prebivališta. Dakle, ove se dvije naknade mogu smatrati srodnim naknadama ako se ima u vidu da je zajednički uvjet za ostvarenje prava na ove naknade da se radi o zaposlenima koji rade van mjesta prebivališta. U citiranoj Odluci U 7/12 Ustavni sud je zaključio kako to što osporeni zakon ne propisuje, između ostalog, pravo na naknadu na ime odvojenog života zadire u načelo neovisnosti pravosuđa, koje je sastavni dio načela vladavine prava proklamirano u članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Iz obrazloženja citirane Odluke broj U 7/12, između ostalog, slijedi kako Ustavni sud primjećuje da je zakonodavna vlast spornim zakonom onemogućila sudijama, tužiocima i ostalim zaposlenicima u Sudu BiH pravo na naknade na ime troškova prijevoza, toplog obroka i odvojenog života. Pri tome, Ustavni sud naglašava kako je materijalna osnova ujedno i osnova očuvanja neovisnosti pravosuđa, na što upućuju brojni međunarodni dokumenti. Neosiguranje spornih naknada predstavlja očiglednu regresiju u garantiranju pojedinačne neovisnosti sudija i tužilaca i slabljenje uloge koju ima pravosuđe koje služi građanima i čiju poziciju, posebno u ovim vremenima, treba ojačati a ne oslabiti. Ustavni sud posebno skreće pažnju na potrebu da se nositeljima pravosudnih funkcija osigura naknada za odvojeni život, a kako bi se zadovoljio načelo odgovarajuće teritorijalne i nacionalne zastupljenosti sudija i tužilaca u pravosudnim institucijama. Naime, prema mišljenju Ustavnog suda, imajući u vidu društveno-političko uređenje Bosne i Hercegovine, te ratna dešavanja koja su, između ostalog, imala za posljedicu promjenu strukture stanovništva u Bosni i Hercegovini, unutrašnju migraciju, postoji potreba da se u pravosudnim institucijama osigura i odgovarajuća teritorijalna zastupljenost konstitutivnih naroda i Ostalih. Prema tome, propisivanje

navedene naknade vodi ka osiguranju i odgovarajuće teritorijalne zastupljenosti konstitutivnih naroda i Ostalih u pravosuđu, što, prema mišljenju Ustavnog suda, jača povjerenje i ugled pravosuđa u očima javnosti, odnosno građana Bosne i Hercegovine. Navedeno je, prema mišljenju Ustavnog suda, u skladu s odredbom člana 43. stav 2. Zakona o visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 25/04, 93/05, 32/07, 48/07 i 15/08), kojom su propisani kriteriji za imenovanje sudija i tužilaca. Tom odredbom je propisano da Vijeće primjenjuje odgovarajuće ustavne odredbe kojima se uređuju jednaka prava i zastupljenost konstitutivnih naroda i Ostalih. Dakle, u citiranoj odluci Ustavni sud je posebno skrenuo pozornost na potrebu da se nositeljima pravosudnih funkcija osigura naknada za odvojeni život, a kako bi se zadovoljio načelo neovisnosti sudija i tužilaca i odgovarajuće teritorijalne i nacionalne zastupljenosti sudija i tužilaca u pravosudnim institucijama. Nesporno je kako i propisivanje naknade na ime troškova smještaja tokom rada vodi ka zadovoljenju načela neovisnosti sudija i tužilaca i osiguranju odgovarajuće teritorijalne zastupljenosti konstitutivnih naroda i Ostalih u pravosuđu. Iz istih razloga kao u Odluci broj U 7/12 Ustavni sud zaključuje kako nepropisivanjem naknada na ime troškova smještaja sudijama, tužiocima i drugom stručnom osoblju zakonodavna vlast zadire u načelo neovisnosti pravosuđa kao garanta vladavine prava. Stoga, proizlazi kako je osporeni zakon u suprotnosti s načelom neovisnosti pravosuđa kao garanta vladavine prava koji je sadržan u članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

27. Zatim, podnositelj zahtjeva traži ocjenu vrši li se, zbog nepostojanja relevantnih odredbi u osporenom zakonu kojima bi se reguliralo pitanje naknada na ime troškova smještaja tokom rada, diskriminacija prema sudijama, tužiocima i drugom stručnom osoblju zaposlenom u pravosudnim institucijama. Prema prethodnom stavu naknada na ime odvojenog života i naknada na ime troškova smještaja mogu se smatrati srodnim naknadama, ako se ima u vidu kako je zajednički uvjet za ostvarenje prava na ove naknade da se radi o osobama koje rade van mjesta prebivališta. Zakon o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine je uz naknadu na ime odvojenog života propisao i naknadu na ime troškova smještaja zaposlenima u institucijama BiH, a podzakonskim aktom su regulirani uvjeti i visina ovih naknada (Odluka o načinu i postupku ostvarivanja prava zaposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine na troškove smještaja, naknadu za odvojeni život i naknadu za privremeno raspoređivanje) kao srodnih naknada. Ustavni sud podsjeća kako je u citiranoj Odluci U 7/12 utvrdio da je osporeni zakon diskriminacijski zato što ne sadrži odredbe u pogledu naknada na ime toplog obroka, odvojenog života i prijevoza. Iz obrazloženja citirane Odluke broj U 7/12 slijedi, kako Ustavni sud zapaža, da sudije i tužioci i određene kategorije stručnog osoblja u pravosudnim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine iz osporenog zakona nemaju istovrsne naknade kao izabrani dužnosnici, državni službenici, namještenici i ostali zaposleni u zakonodavnoj i izvršnoj

vlasti na nivou Bosne i Hercegovine. Pitanje ovih naknada u ostalim institucijama Bosne i Hercegovine je regulirano Zakonom o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12 i 50/12). Ustavni sud naglašava specifičnost i društveni značaj navedenih kategorija iz osporenog zakona za svaku državu koja počiva na demokratskim načelima. Zakonodavac mora imati na umu da se njihov neovisni položaj ne može upoređivati s bilo kojim drugim kategorijama. Ustavni sud ponovno podsjeća i na *Magna charta* sudija, kojom se država obavezuje osigurati ljudske, materijalne i finansijske resurse kako bi se osigurala neovisnost pravosuđa. Ustavni sud ne može u spornom zakonu pronaći opravdanje za različito postupanje u pogledu strukture primanja korisnika državnog budžeta, posebno imajući u vidu kako je pravosuđe specifična kategorija korisnika budžeta kao i da je sporni zakon donesen prije sedam godina i od tada nije nikada mijenjan niti usklađivan s potrebama u smislu ekonomsko-finansijske situacije u zemlji. Prema tome, Ustavni sud smatra kako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između primijenjenih sredstava i cilja čijem se ostvarenju težilo donošenjem spornog zakona. Štoviše, može se zaključiti kako nepropisivanje ovih naknada u spornom zakonu za ovu kategoriju budžetskih korisnika predstavlja diskriminaciju budući da krši ustavno načelo jednakosti iz odredbe člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. Pri tome, Ustavni sud poštuje diskrecijsko pravo zakonodavca da uredi pojedine oblasti onako kako smatra da je to najprikladnije. U tome smislu, Ustavni sud je u Odluci broj *U 12/09* iskazao kako poštuje specifičnost ustavnog poretka Bosne i Hercegovine, ali da se zajednički ustavni standardi kompleksnih država – posebno na evropskom nivou – moraju uzeti u obzir, a odstupanja se mogu desiti jedino kada postoji dovoljno opravdanje (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 12/09* od 28. maja 2010. godine, tačka 34). Međutim, Ustavni sud ponovno naglašava da primanja nositelja pravosudnih funkcija moraju biti na odgovarajućem nivou kako bi se osigurala efikasnost i neovisnost pravosuđa. Imajući u vidu navedeno, a iz istih razloga kao i u citiranoj Odluci broj *U 7/12*, Ustavni sud zaključuje kako je osporeni zakon diskriminacijski, zato što ne propisuje pravo na naknadu na ime troškova smještaja tokom rada sudijama, tužiocima i drugom stručnom osoblju zaposlenom u pravosudnim institucijama.

28. Ustavni sud zaključuje, u odnosu na navode Suda BiH (sutkinje Medihe Pašić) iz Zahtjeva broj *29/13*, kako osporeni zakon zato što ne sadrži odredbe u pogledu naknada na ime troškova smještaja nije u skladu s odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, jer krši načelo neovisnosti pravosuđa kao osnovne garancije vladavine prava. Osim toga, zbog toga što ne sadrži navedeno osporeni zakon nije u skladu s odredbama člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi s članom 14. Evropske konvencije, članom 1. Protokola broj *12* uz Evropsku konvenciju i članom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

29. S obzirom na navedene zaključke u pogledu diskriminacije, Ustavni sud neće razmatrati navode podnositelja zahtjeva o mogućoj diskriminaciji u odnosu na ostale međunarodne instrumente i Zakon o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, jer su zahtjevi podnositelja zahtjeva u ovoj odluci ispitani kroz član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju koji sadrži opće načelo zabrane diskriminacije.

VI.2. U odnosu na navode iz zahtjeva U 30/13

30. Podnositelj zahtjeva, sudija Halil Lagumdžija, traži ocjenu jesu li stručni saradnici istražitelji i stručni saradnici pravnici zaposleni u Tužilaštvu BiH diskriminirani zbog nepostojanja relevantnih odredbi u osporenom zakonu kojima bi se reguliralo pitanje naknada na ime posebnih uvjeta rada.

31. Ispitujući navedeno, Ustavni sud naglašava kako član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju sadrži opće načelo zabrane diskriminacije i garantira uživanje svih prava određenih zakonom bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status. Dalje, odredba Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju podrazumijeva i da javna tijela nikoga ne mogu diskriminirati prema bilo kojoj osnovi, dakle osnovno načelo nediskriminacije je prošireno i na domaće zakone, a ne samo na prava garantirana Evropskom konvencijom, kako to predviđa član 14. Evropske konvencije.

32. Primjenjujući navedena načela na konkretan slučaj, Ustavni sud podsjeća na to da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, diskriminacija nastupa ako se osoba ili grupa osoba koje se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju na osnovu spola, rase, boje, jezika, vjere (...), u pogledu uživanja prava iz Evropske konvencije, a ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman ili upotrebu sredstava naspram željenog cilja koji nisu u proporcionalnom odnosu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Belgijski jezični slučaj*, presuda od 9. februara 1967. godine, serija A, broj 6, stav 10). Pri tome je nevažno je li diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Irska protiv Velike Britanije*, presuda od 18. januara 1978. godine, serija A, broj 25, stav 226).

33. Također, Ustavni sud podsjeća na to da svako različito postupanje ne podrazumijeva i diskriminaciju ukoliko za takvo razlikovanje postoji razumno i objektivno opravdanje. S tim u vezi, Evropski sud je u nekoliko svojih presuda istaknuo kako visoke strane ugovornice uživaju izvjesno „unutrašnje polje slobodne procjene” kod procjenjivanja o tome postoje li ili ne postoje razlike u inače sličnim situacijama kojima bi se mogao opravdati

različit zakonski tretman (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Belgijski jezični slučaj*, presuda od 23. jula 1968. godine, serija A, broj 6, stranica 35, stav 10; *Nacionalni savez belgijskih policajaca*, presuda od 27. oktobra 1975. godine, serija A, broj 19, stranica 47, stav 20, str. 47, kao i stranice 21. i 22, stav 49; *Švedski sindikat vozača*, presuda od 6. februara 1976, serija A, broj 20, stranica 17, stav 72; *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 18. januara 1978. godine, serija A, broj 25, stranica 87, stav 229). Širina unutrašnjeg polja slobodne procjene se razlikuje od slučaja do slučaja, u ovisnosti o suštini spora i historijatu cijelog slučaja. U tome smislu, jedan od relevantnih činilaca moglo bi biti postojanje ili nepostojanje zajedničke osnove između zakona država-ugovornica (vidi, *mutatis mutandis*, *The Sunday Times*, presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A, broj 30, stranica 36, stav 59).

34. Ovu široku diskreciju procjene Evropski sud objašnjava stavom da su „zbog njihovog neposrednog poznavanja matičnog društva i njegovih potreba, domaće vlasti, u načelu, u boljem položaju da razluče što je ‘u javnom interesu’ nego međunarodni sudija”. Evropski sud zaključuje da će „poštivati stav zakonodavca o tome što je ‘u javnom interesu’ ukoliko taj stav nije očito bez razumne osnove” (vidi Evropski sud za ljudska prava, *James i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. februara 1986. godine, serija A, broj 98, tačka 46).

35. Dakle, kako bi različit tretman bio objektivno i razumno opravdan, moraju biti ispunjena dva uvjeta: a) načelo različitog tretmana se može primijeniti u svrhu postizanja legitimnoga cilja, i b) mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između primijenjenih sredstava i cilja čijemu se ostvarenju teži.

36. Ustavni sud podsjeća kako je u prethodnome dijelu odluke (u odnosu na navode iz Zahtjeva broj U 29/13) dao odgovor na pitanje je li, zato što osporeni zakon ne propisuje pravo na naknadu troškova smještaja sudijama, tužiocima i drugom stručnom osoblju, povrijeđeno načelo neovisnosti pravosuđa, odnosno jesu li oni diskriminirani. U odnosu na Zahtjev U 30/13 Ustavni sud mora dati odgovor na pitanje jesu li stručni saradnici pravnici i stručni saradnici istražitelji zaposleni kao stručno osoblje u Tužilaštvu BiH diskriminirani u odnosu na zaposlenike, odnosno ovlaštene službene osobe u drugim državnim i entitetskim institucijama, jer im osporeni zakon ne propisuje pravo na dodatak na plaću za posebne uvjete rada.

37. Ustavni sud podsjeća kako postoje suštinske razlike između naknada plaće i prava na dodatke na plaću po osnovu radnog mjesta, odnosno prava na posebne dodatke na plaću. Na primjer, naknade plaća su naknade na ime toplog obroka, regresa, otpremnine prilikom odlaska u penziju, odvojenog života, troškova smještaja, koje ukoliko su propisne ostva-

ruju svi zaposleni u određenim institucijama, odnosno svi zaposleni koji rade van mjesta prebivališta. Međutim, pravo na posebne dodatke na plaću imaju isključivo zaposleni koji rade na poslovima s posebnim uvjetima rada. Posebni uvjeti rada su poslovi radnih mjesta na kojima zaposlenima koji obavljaju te poslove svakog radnog dana, zbog njihove prirode, težine okolnosti u kojim te poslove obavljaju, prijete opasnost od ugrožavanja života, profesionalne bolesti ili narušavanja zdravlja. Dakle, između svih zaposlenih u određenim se institucijama izdvajaju posebne i specifične grupe kojima se propisuje pravo na dodatak na plaću jer rade na poslovima s posebnim uvjetima rada.

38. Ustavni sud podvlači kako se ovim zahtjevom traži odgovor na pitanje jesu li isključivo stručni saradnici pravnici i stručni saradnici istražitelji zaposleni u Tužilaštvu BiH kao stručno osoblje, kojima su plaće i druge naknade uređene osporenim zakonom, a koji ne propisuje dodatak na plaću za posebne uvjete rada, diskriminirani u odnosu na zaposlenike, odnosno ovlaštene službene osobe u drugim državnim i entitetskim institucijama koji imaju pravo na dodatke na plaću po osnovu posebnih uvjeta radnog mjesta. S tim u vezi u predmetnom zahtjevu je, između ostalog, ukazano da su dodaci na plaću propisani odredbama člana 87. Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine (Ustavni sud uočava kako je navedena odredba prestala važiti donošenjem Zakona o plaćama i naknadama u institucijama BiH, koji je u članu 19. propisao posebne dodatke na plaću) i odredbama člana 26. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine.

39. Ustavni sud uočava kako navodi podnositelja zahtjeva ukazuju na diskriminaciju po osnovu profesionalnog statusa. S tim u vezi Ustavni sud podsjeća na stav iz predmeta *Van der Musselle* (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Van der Musselle protiv Belgije*, presuda od 23. novembra 1983. godine) „...između Komore i različitih profesija koje je naveo podnositelj, uključujući čak i sudske i parasudske profesije, postoje fundamentalne razlike na koje su pravilno skrenuli pozornost i vlada i većina u Komisiji, naime razlike u odnosu na pravni status, uvjete ulaska u profesiju, prirodu dužnosti koje su u to uključene, način izvršenja tih dužnosti, itd. Dokaz pred Sudom ne otkriva nijednu sličnost između disparatnih situacija o kojima je riječ: svaka je obilježena korpusom prava i obaveza u odnosu na koje bi bilo neprirodno (*artificial*) izdvajati jedan specifičan aspekt.”

40. Ustavni sud nalazi kako je osporeni zakon propisao plaću, naknade i određena materijalna prava osim za sudije i tužioce i za određenu kategoriju stručnog osoblja. U stručno osoblje u smislu osporenog zakona ulaze i stručni saradnici/pomoćnici tužilaca u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, kojim osporeni zakon nije propisao pravo na dodatke zbog posebnih uvjeta rada. Ustavni sud nalazi da je Zakonom o Tužilaštvu BiH propisano da je Tužilaštvo BiH tijelo nadležno za provođenje istrage za krivična djela za koja je nadležan Sud Bosne i Hercegovine, te za gonjenje počinitelja pred Sudom Bosne i Hercegovine,

u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine i drugim primjenjivim zakonima. Dalje, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Tužilaštva BiH propisano je da se u Uredu registrara i Odjelu za istrage i podršku svjedocima nalazi posebna kategorija zaposlenika, koja prvenstveno pruža podršku radu tužilaca u krivičnim predmetima. Ustavni sud dalje nalazi kako je odredbama navedenog Pravilnika propisano da stručni saradnik pravnik, između ostalog, pruža pomoć tužiocu pri izradi pravnih podnesaka, izrađuje nacрте optužnica, pritužbi, prijedloga, naredbi i drugih akata, te u skladu s uputstvima tužilaca vrši pripreme za glavni pretres i zajedno s tužiocem prisustvuje glavnom pretresu. Zatim, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Tužilaštva BiH je propisano da stručni saradnik istražitelj, između ostalog, sudjeluje u aktivnostima Tužilaštva BiH u segmentu otkrivanja i procesuiranja krivičnih djela, priprema dokumenta, izvještaje i smjernice za rad u oblasti otkrivanja krivičnih djela iz nadležnosti Tužilaštva BiH, priprema i predlaže koncepte i metode vođenja istraga za konkretna krivična djela iz nadležnosti Tužilaštva BiH, planira, organizira i pruža drugu stručnu pomoć u istragama, analizira činjenice i prikupljene dokaze, poduzima i druge potrebne radnje tokom vođenja istrage po zahtjevu i nalogu tužilaca. Iz navedenog slijedi kako su stručni saradnici pravnici i stručni saradnici istražitelji posebna kategorija zaposlenika, koja prvenstveno pruža podršku radu tužilaca u krivičnim predmetima, odnosno koja pomaže tužiocu i obavlja manje složene poslove iz nadležnosti poslova tužilaca. Ustavni sud primjećuje kako i osporeni zakon navedenom stručnom osoblju daje odrednicu pomoćnici tužilaca u Tužilaštvu BiH.

41. S druge strane, Ustavni sud uočava kako je odredbama čl. 19. i 26. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine propisano koji zaposleni u kojim institucijama Bosne i Hercegovine imaju pravo na posebne dodatke na plaću, odnosno pravo na dodatak na plaću zbog posebnih uvjeta rada. Na primjer, Ustavni sud nalazi kako je navedenim odredbama propisano pravo na dodatak na plaću za zaposlene u Centru za uklanjanje mina koji obavljaju inspektorske deminerske poslove i poslove izviđanja. Ustavni sud uočava kako je Zakonom o deminiranju u Bosni i Hercegovini propisano da se tim zakonom, između ostaloga, uređuje organizacijska struktura za uklanjanje i izviđanje mina i neeksplodiranih ubojitih sredstava na području Bosne i Hercegovine, poslove deminiranja obavljaju demineri i to u toku dnevnog radnog vremena, najviše do pet sati, a stručni nadzor nad obavljanjem poslova deminiranja obavljaju inspektori za osiguranje kvaliteta. Pravo na dodatak na osnovu posebnih uvjeta rada u smislu Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovini imaju fitosanitarni inspektori koji obavljaju poslove na graničnim prijelazima. Ustavni sud uočava kako se Zakonom o zaštiti zdravlja bilja Bosne i Hercegovine, između ostalog, regulira zdravlje bilja, određuju se mjere i obaveze radi sprečavanja pojave, unošenja i širenja štetnih organizama na biljke, biljne proizvode i druge regulirane objekte/predmete kao i njihovo

iskorjenjivanje. Fitosanitarni inspektori, između ostalog, mogu imati pristup biljkama, biljnim proizvodima i reguliranim objektima u svako vrijeme i na svakom mjestu gdje se oni prevoze, proizvode, prerađuju, skladište, prodaju ili na drugi način koriste. Zatim, pravo na posebne dodatke u smislu Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine imaju policijski službenici zaposleni u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, odnosno državni službenici u ovoj agenciji koji obavljaju operativno-istražne poslove. Zakonom o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu je propisano da je ova agencija, između ostalog, nadležna za sprečavanje, otkrivanje krivičnih djela iz nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine, izvršavanje naloga Suda i glavnog tužioca BiH. Osim toga, Zakon o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu propisuje da policijski službenici zaposleni u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu primjenjuju policijska ovlaštenja u skladu sa Zakonom o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine i postupaju kao ovlaštene službene osobe. Dalje, u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ovlaštena službena osoba je osoba koja ima odgovarajuća ovlaštenja unutar policijskih organa Bosne i Hercegovine, uključujući Državnu agenciju za istrage i zaštitu, Državnu graničnu službu, sudsku i finansijsku policiju, kao i unutar carinskih organa, poreskih organa i organa vojne policije u Bosni i Hercegovini. Pod ovlaštenim službenim osobama se smatraju i stručni saradnici odnosno istražitelji Tužilaštva BiH koji rade po ovlaštenjima tužilaca. Zakonom o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine su propisana policijska ovlaštenja, odnosno da pored dužnosti i ovlaštenja propisanih Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, policijski službenici, između ostalog, imaju sljedeća ovlaštenja: provjera i utvrđivanje identiteta osoba, privođenje, potraga za osobama i stvarima, privremeno ograničavanje slobode kretanja, izdavanje upozorenja i naredbi, privremeno oduzimanje predmeta, pregled osoba, stvari i prijevoznih sredstava, te upotreba sile. Proizlazi kako se radi o grupi zaposlenih u potpuno različitim institucijama Bosne i Hercegovine kojima je zajedničko to da obavljaju operativne, neposredne poslove odnosno da obavljaju takve poslove zbog kojih im prijete opasnost od ugrožavanja života, profesionalne bolesti ili narušavanja zdravlja. Iz navedenih razloga Zakon o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine im je propisao pravo na dodatak na plaću zbog posebnih uvjeta rada.

42. Iz navedenog proizlazi da je pravni status, vrsta poslova koje obavljaju, te uvjeti u kojim se izvršavaju poslovi zaposlenih u institucijama BiH, kojim je Zakon o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine propisao pravo na dodatak za posebne uvjete rada, potpuno različit od pravnog statusa, vrste poslova, te načina izvršenja poslova koje obavljaju stručni saradnici pravnici i stručni saradnici istražitelji u Tužilaštvu BiH, kojima osporeni zakon nije propisao ovo pravo. Ustavni sud uočava kako i stručni saradnici pravnici i stručni saradnici istražitelji u Tužilaštvu BiH imaju status ovlaštene službene osobe u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku kao i policijski službenici. Međutim,

navedeno ovlaštenje se odnosi samo na poslove koji su precizno navedeni u Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji Tužilaštva BiH koji se u pogledu posebnih uvjeta rada suštinski razlikuju od naprijed navedenih poslova u institucijama Bosne i Hercegovine. Dakle, radi se o potpuno različitim grupama, odnosno u konkretnom slučaju ne postoji analogna situacija zbog čega nije ispunjen osnovni uvjet da bi se dalje analiziralo postojanje diskriminacije.

43. Osim toga, Ustavni sud naglašava kako prema stavovima Evropskog suda zakonodavac uživa „polje slobodne procjene” (*engl. margin of appreciation*) kod procjenjivanja o tome postoje li ili ne postoje razlike u inače sličnim situacijama kojima bi se mogao opravdati različit zakonski tretman, odnosno, po pravilu, poštuje se izbor zakonodavne politike države ugovornice, osim ako je bez razumne osnove. U konkretnom slučaju zakonodavac je „izdvojio” posebnu grupu zaposlenika kojima je zbog specifičnosti radnog mjesta propisao posebne dodatke na plaću po osnovu posebnih uvjeta rada. Ustavni sud je prethodno detaljno razmotrio pravni status, vrstu poslova koje obavljaju, te uvjete u kojim se izvršavaju poslovi zaposlenih u institucijama BiH kojima je Zakon o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine propisao pravo na dodatke na ime posebnih uvjeta rada. Po mišljenju Ustavnog suda zakonodavac je, prema načelu *polja slobodne procjene*, imao pravo smatrati kako je propisivanje naknada na ime posebnih uvjeta rada zaposlenim u institucijama BiH bilo opravdano željom da se zaštite interesi zaposlenih koji obavljaju takve poslove zbog kojih im prijete opasnost od ugrožavanja života, profesionalne bolesti ili narušavanja zdravlja. S druge strane, Ustavni sud smatra kako se nepropisivanje prava na dodatak na plaću stručnim saradnicima pravniciima i stručnim saradnicima istražiteljima u Tužilaštvu BiH može opravdati (i) primjenom gore navedenog načela *polja slobodne procjene* koje uživa zakonodavac u konkretnom slučaju. Po mišljenju Ustavnog suda ne može se tvrditi kako je „bez razumne osnove” odluka zakonodavca o isključenju navedenih kategorija zaposlenika u Tužilaštvu BiH od ove vrste naknada, upravo imajući u vidu specifičnosti drugih zanimanja za koja je zakonodavac propisao ovu vrstu naknade.

44. Na osnovu navedenog, u odnosu na navode iz Zahtjeva Suda BiH sudije Halila Lagumdžije, broj U 30/13, Ustavni sud zaključuje kako je osporeni zakon u skladu s članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi s članom 14. Evropske konvencije, članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju i članom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

45. Podnositelj zahtjeva traži odgovor na pitanje je li osporeni zakon protivan članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, koji propisuje da je Bosna i Hercegovina demokratska država koja funkcioniše u skladu sa Zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

Međutim, zahtjev ne sadrži obrazloženje razloga u vezi s kojim načelima, koji proizlaze iz navedenog člana, je došlo do povrede navedenog člana. Zbog navedenog Ustavni neće ulaziti u analizu povodom navedenog pitanja.

VII. Zaključak

46. Ustavni sud zaključuje kako Zakon o plaćama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 90/05 i 32/07), u odnosu na navode iz zahtjeva Suda BiH, sutkinje Medihe Pašić, nije u skladu s odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine jer krši načelo neovisnosti pravosuđa kao osnovne garancije vladavine prava.

47. Ustavni sud ističe kako Zakon o plaćama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 90/05 i 32/07) u odnosu na navode iz zahtjeva Suda BiH, sutkinje Medihe Pašić, nije u skladu s odredbama člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi s članom 14. Evropske konvencije, članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju i članom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

48. Međutim, Ustavni sud zaključuje kako je Zakon o plaćama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 90/05 i 32/07) u odnosu na navode iz zahtjeva Suda BiH, sudije Halila Lagumdžije, u skladu s odredbama člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi s članom 14. Evropske konvencije, članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju i članom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

49. Na osnovu člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

50. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број У 22/14

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев Општинског суда у Грачаници (судија Општинског суда у Грачаници Хусејин Шербечић) за „оцјену уставности и законитости” члана 330. став 1. тачка б) Закона о кривичном поступку („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14) у односу на члан II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те усклађености истог члана са чл. 11 ст. 2 и 3, 14 став 1 и 276 ст. 1 и 2 ЗКПФБиХ

Одлука од 4. децембра 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 22/14, рјешавајући захтјев Општинског суда у Грачаници (судија Општинског суда у Грачаници Хусејин Шербечић), на основу члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине, чл. 19 тачка а), 57 став 2 тачка б) и 59 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 22/14 и 57/14), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Tudor Pantiru, потпредсједник

Миодраг Симовић, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Constance Grewe, судија

Мирсад Ћеман, судија

Маргарита Цаца-Николовска, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 4. децембра 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се захтјев Општинског суда у Грачаници (судије Општинског суда у Грачаници Хусејина Шербечића) за оцјену уставности члана 330 став 1 тачка б) Закона о кривичном поступку („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14) у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Утврђује се да је члан 330 став 1 тачка б) Закона о кривичном поступку („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14) у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одбацује се захтјев Општинског суда у Грачаници (судије Општинског суда у Грачаници Хусејина Шербечића) за оцјену усклађености члана 330 став 1 тачка б) Закона о кривичном поступку („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14) са чл. 11 ст. 2 и 3, 14 став 1 и 276 ст. 1 и 2 истог закона због ненадлежности Уставног суда за одлучивање.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Општински суд у Грачаници (судија Општинског суда у Грачаници Хусејин Шербечић, у даљњем тексту: подносилац захтјева), поднио је 28. августа 2014. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за „оцјену уставности и законитости” члана 330 став 1 тачка б) Закона о кривичном поступку („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14, у даљњем тексту: ЗКПФБиХ) у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), те усклађености истог члана са чл. 11 ст. 2 и 3, 14 став 1 и 276 ст. 1 и 2 ЗКПФБиХ.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 став 2 Правила Уставног суда, од Представничког дома и Дома народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Парламент ФБиХ), те од Кантоналног суда у Тузли (у даљњем тексту: Кантонални суд) затражено је 18. септембра 2014. године да доставе одговоре на захтјев у року од 30 дана.

3. Кантонални суд је доставио одговор 30. септембра 2014. године.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

4. Подносилац захтјева наводи да је одредбом члана 330 став 1 тачка б) ЗКПФБиХ прописана могућност да другостепени суд укине првостепену одлуку „ако је потребно извести нове доказе или поновити већ изведене доказе у првостепеном поступку услед којих је чињенично стање погрешно или непотпуно утврђено”. Према оцјени подносиоца захтјева, није могуће поступити по наведеној одредби а да се не наруши начело непристрасности. Наиме, подносилац наводи да „непотпуно утврђено чињенично стање до ког је дошло пропустима странака требало би довести до одлуке на штету странке која је пропустила да користи права која јој припадају у поступку. Пропуст суда приликом одбијања приједлога странака је битна повреда или права на одбрану, ако је у питању приједлог одбране, или повреда закона, ако је у питању приједлог тужиоца. У пракси другостепених судова пресуде се најчешће укидају на основу члана 330 став 1 тачка б) ЗКПФБиХ, у рјешењима наводи ‘у поновном поступку првостепени суд ће поновити већ изведене а по потреби спровести и нове доказе па ће оцјеном свих спроведених доказа појединачно и у вези са другим доказима донијети правилну и на закону основану одлуку’ [...]. Дакле, наређује се извођење доказа које су предложили странке и по потреби нови докази без указивања којих. Поставља се питање шта ако странке одустану од приједлога доказа који је изведен у првостепеном поступку, да ли је суд непристрасан ако га изведе супротно вољи једне стране и да ли је суд непристрасан ако изведе нове доказе по сопственој одлуци без приједлога странака. Закључак који се може извести јесте да је одредба члана 330 став 1 тачка б) [ЗКПФБиХ] у супротности са начелом непристрасности као основ за укидање одлука”.

5. Подносилац захтјева, такође, тражи да Уставни суд испита да ли је одредба члана 330 став 1 тачка б) ЗКПФБиХ у складу са чл. 11 ст. 2 и 3, 14 став 1 и 276 ст. 1 и 2 истог закона. У вези с тим, подносилац захтјева истиче да „непристрасан суд не може да изводи доказе у првостепеном поступку ради исправљања грешака странака приликом утврђивања чињеничног стања, нити може сам да нареди извођење неког доказа којим би се утврђивале одлучне чињенице од којих зависи да ли је чињенично стање потпуно и правилно утврђено”.

б) Чињенице предмета поводом ког је поднесен захтјев

6. Подносилац захтјева је навео да се пред тим судом водио кривични поступак против оптуженог Османа Ахметагића (у даљњем тексту: оптужени) због кривичног дјела из члана 52 став 1 у вези са чланом 9 став 1 Закона о набављању, држању и

ношењу оружја и муниције („Службене новине Тузланског кантона” број 11/08). Првостепеном Пресудом тог суда број 27 0 К 007199 10 К од 11. јула 2013. године оптужени је проглашен кривим за наведено кривично дјело и изречена му је казна затвора у трајању од три мјесеца, која неће бити извршена ако оптужени у року од двије године од правоснажности пресуде не изврши ново кривично дјело. Оптуженом је, такође, изречена и мјера безбједности одузимања оружја детаљно описаног у изреци првостепене пресуде.

7. Против првостепене пресуде оптужени је изјавио жалбу, па је Кантонални суд Рјешењем број 27 0 К 007199 13 Кж од 11. марта 2014. године жалбу уважио, првостепену пресуду укинуо и предмет вратио првостепеном суду на поновни поступак. У образложењу овог рјешења Кантонални суд је навео да су основани наводи оптуженог да првостепени суд није на поуздан начин утврдио врсту наоружања „као објективни услов инкриминације, јер, осим што је утврђено да је од [оптуженог] том приликом одузета [војна пушка], није утврђено да ли се у конкретном случају радило о наоружању за чије набављање, држање и ношење је било неопходно одобрење надлежног полицијског органа [...] у ком случају би држалац таквог оружја подлијегао кривичној одговорности [...], или се, како је то тврдила одбрана током цијелог поступка пред првостепеним судом, радило о старом оружју [...] за набављање и држање ког оружја [...] није било неопходно одобрење надлежног полицијског органа и држалац ког оружја у случају да исто није пријавио надлежној полицијској управи подлијеже прекршајној одговорности [...]. Стога је чињенично стање побијаном пресудом остало непотпуно, па за сада и погрешно утврђено”.

8. Слиједећи овакав закључак, Кантонални суд је, даље, навео да првостепени суд у поновном поступку треба, „водећи рачуна о примједбама из овог рјешења и мишљењу овог суда везаном за чињенично стање утврђено побијаном пресудом, поново извести доказе на ове околности, те по потреби извршити и саслушање вјештака за балистику на околности указане овим рјешењем, након чега ће моћи донијети правилну и на закону засновану одлуку”.

IV. Релевантни прописи

9. У Уставу Босне и Херцеговине релевантне одредбе гласе:

Члан II/2. Међународни стандарди

Права и слободe предвиђене Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим осталим законима.

Члан II/3. Набрајање права

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

[...]

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком. [...]

10. У **Закону о кривичном поступку Федерације БиХ** („Службене новине ФБиХ” бр. 35/03, 37/03 исправке, 56/03 исправке, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14) релевантне одредбе гласе:

Члан 3.

Претпоставка невиности и in dubio pro reo

(1) Свако се сматра невиним за кривично дјело док се правоснажном пресудом суда не утврди његова кривица.

(2) Сумњу у погледу постојања чињеница које чине обиљежја кривичног дјела или о којима зависи примјена неке одредбе кривичног законодавства, суд рјешава пресудом на начин који је повољнији за оптуженог.

Члан 276.

Извођење доказа

(1) Странка и бранилац имају право да позивају свједоке и изводе доказе.

(2) Осим ако судија, односно предсједник вијећа у интересу правде не одреди другачије, докази се на главном претресу изводе сљедећим редом:

а) докази оптужбе,

б) докази одбране,

ц) докази оптужбе којима се побијају наводи одбране (реплика),

д) докази одбране као одговор на побијање (дуплика),

е) докази чије је извођење наредио судија, односно вијеће,

ф) све доказе релевантне за изрицање кривично-правних санкција.

Члан 330.

Укидање првостепенe пресуде

(1) Другостепени суд ће, уважавајући жалбу, рјешењем укинути првостепену пресуду и предмет вратити првостепеном суду на поновно суђење, односно одредити одржавање претреса пред другостепеним судом када постоје оправдани разлози да се предмет не врати првостепеном суду на поновно суђење, ако утврди да:

[...]

б) је потребно извести нове доказе или поновити већ у првостепеном поступку изведене доказе усљед којих је чињенично стање погрешно или непотпуно утврђено.

Члан 331.

Образложење одлуке којом се укида првостепена пресуда

[...]

(3) Када се првостепена пресуда укида због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, навешће се у чему се састоје недостаци у утврђивању чињеничног стања, односно зашто су нови докази и чињенице важни и од утицаја за доношење правилне одлуке.

V. Допустивост

а) У односу на захтјев за испитивање законитости оспореног члана ЗКП

11. Подносилац захтјева тражи да Уставни суд испита да ли је одредба члана 330 став 1 тачка б) ЗКП у складу са чл. 11 ст. 2 и 3, 14 став 1 и 276 ст. 1 и 2 истог закона.

12. При испитивању допустивости овог дијела захтјева Уставни суд је пошао од одредбе члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 тачка а) Правила Уставног суда.

Члан VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине гласи:

[...]

ц) Уставни суд има надлежност у питањима која му упути било који суд у Босни и Херцеговини, а односи се на то да ли је закон на чијој ваљаности почива његова одлука, сагласан са овим Уставом, Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама и њеним протоколима, или са законима Босне и Херцеговине, или у погледу постојања или дјелокруга неког општег правила међународног јавног права које је од значаја за одлуку тог суда.

Члан 19 тачка а) Правила Уставног суда гласи:

Члан 19

Захтјев није допустив ако постоји неки од сљедећих случајева:

а) Уставни суд није надлежан за одлучивање;

[...]

13. У вези са захтјевом за испитивање законитости како је постављена у овом захтјеву, Уставни суд, најприје, указује да је одредбом члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине експлицитно наведено да било који суд у Босни и Херцеговини може да прослиједи Уставном суду питање „да ли је закон, од чијег важења његова одлука зависи, компатибилан са овим уставом, са Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима, или са законима Босне и Херцеговине [...]”. У пракси Уставног суда раније се поставило питање да ли неусклађеност одредаба неког оспореног ентитетског закона са законом Босне и Херцеговине води инкомпатибилности са Уставом Босне и Херцеговине, а сљедствено томе и са принципом владавине права из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине.

14. У одговору на то питање Уставни суд је усвојио становиште да се „закони Босне и Херцеговине које је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине сматрају [...] ‘одлукама институција Босне и Херцеговине’ из члана III/3б) Устава Босне и Херцеговине, те доношење закона од ентитета или других административних јединица у Босни и Херцеговини супротно процедури коју прописују државни закони може да доведе у питање поштивање одредаба члана III/3б) Устава Босне и Херцеговине, према којима су ентитети и друге административне јединице у Босни и Херцеговини дужни да се придржавају, између осталог, (и) одлука институција Босне и Херцеговине. Када би се сматрало супротно, осим што би се у потпуности довео у питање ауторитет институција Босне и Херцеговине, довео би се у питање и принцип из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине према коме ће: ‘Босна и Херцеговина бити демократска држава која ће функционисати према слову закона...’ У том случају с правом би могло да се постави питање сврхе државних закона (нпр., закона у области приватизације, затим, рада осигуравајућих друштава, индиректног опорезивања и сл.) ако би ентитети или друге административне јединице Босне и Херцеговине могли да доносе законе којима се крше или избјегавају обавезе које се ентитетима или другим административним јединицама Босне и Херцеговине налажу одредбама државних закона, тј. закона донесених на нивоу институција Босне и Херцеговине. Дакле, ентитети (или друге административне јединице Босне и Херцеговине) морају да поштују обавезе које им се налажу путем закона које су донијеле институције Босне и Херцеговине. Чињеница да те обавезе нису испоштоване може да доведе до кршења одредаба Устава Босне и Херцеговине” (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У 2/11 од 27. маја 2011. године, тачка 52, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 99/11).

15. Међутим, у конкретном случају подносилац захтјева није поставио питање усклађености оспорене одредбе ЗКПФБиХ са „законом Босне и Херцеговине”,

па посљедично и са Уставом Босне и Херцеговине, већ је тражио да Уставни суд испита усклађеност одредбе оспореног члана ЗКПФБиХ са другим члановима тог истог закона. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да у таквом случају нема надлежност да одлучује због чега захтјев у том дијелу није допустив на основу одредаба члана 19 став 1 тачка а) Правила Уставног суда.

б) У односу на оцјену компатибилности оспореног члана са одредбом члана II/3е) Устава БиХ

16. У вези са дијелом захтјева који се односи на испитивање усклађености оспореног члана 330 став 1 тачка б) ЗКПФБиХ са правом на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), Уставни суд указује да је захтјев поднио Општински суд у Грачаници (судија Општинског суда у Грачаници Хусејин Шербечић), што значи да је захтјев поднијело овлашћено лице из члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У 5/10 од 26. новембра 2010. године, тач. 7-14, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 37/11).

17. Имајући у виду одредбе члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине и члана 17 Правила Уставног суда, Уставни суд сматра да је захтјев у овом дијелу допустив, зато што га је поднио овлашћени субјекат, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 17 Правила Уставног суда због ког овај дио захтјева не би био допустив.

VI. Меритум

18. Подносилац захтјева тражи да Уставни суд одлучи о компатибилности члана 330 став 1 тачка б) ЗКПФБиХ са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције који, између осталог, гарантују право на независан и непристрасан суд као неодвојив дио права на правично суђење.

19. У Уставу Босне и Херцеговине релевантна одредба гласи:

Члан II/3. Набрајање права

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

[...]

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком. [...]

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]

20. Како су Европски и Уставни суд у својој јуриспруденцији конзистентно указивали, право на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције обезбјеђује, између осталог, свакоме гарантује право да о његовим грађанским правима и обавезама и о кривичној оптужби одлучи независан и непристрасан „трибунал”, односно суд. Подносилац захтјева, како је већ речено, сматра да оспорени члан ЗКПФБиХ нарушава принцип непристрасности због могућности другостепеног суда да укине пресуду у кривичном поступку усљед погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и да је врати првостепеном суду на поновно одлучивање уз давање упутстава о томе како отклонити уочене пропусе.

21. Уставни суд подсјећа да „непристраност” подразумијева да суд не смије бити оптерећен личним предрасудама у вези са одлуком коју доноси, нити смије бити под утицајем спољних информација или под било којим другим притиском, већ своје мишљење мора да заснива искључиво на оном што је изнесено на суђењу. Приликом одлучивања да ли је неки суд био пристрасан мора да се направи дистинкција између субјективне и објективне пристрасности. Субјективна непристрасност се односи на лични однос судије, односно чланова вијећа и она се претпоставља док се не докаже супротно (види, Европски суд за људска права, *Hauschildt* против Данске, став 47). Закључити да је неки судија пристрасан због оптерећености предрасудама могуће је само када то постане сасвим јасно на основу његовог становишта током поступка или из садржине пресуде. С друге стране, објективна непристрасност се односи на доказивање да постоје чињенице које могу да доведу у сумњу судијску непристрасност. Уставни суд и Европски суд за људска права у својим одлукама континуирано су наглашавали да у том погледу „чак и утисак може да има извјесну важност. Оно што је овдје важно јесте повјерење које судови у демократском друштву морају да улијевају јавности и, највише од свега, када су у питању кривични поступци, које морају да улијевају самом окривљеном. То подразумијева да при одлучивању да ли постоји у неком конкретном предмету оправдан разлог за страх да одређени судија није непристрасан, становиште окривљеног је важно, али не и одлучујуће. Оно што је одлучујуће јесте да ли такав страх може да се сматра објективно оправданим” (види, Европски суд за људска права, *Feu* против Аустрије, пресуда од 24. фебруара 1993. године, став 30, и Уставни суд, Одлука о допустивости

и меритуму број АП 1789/06 од 12. септембра 2006. године, ст. 48-54, објављена на web-страници Уставног суда www.csbh.ba). Уставни суд подсеја и на чињеницу да је законом предвиђен и институт изузећа судије које странке могу да користе као додатни механизам у заштити од евентуалне пристрасности судије.

22. У конкретном случају одредбом члана 330 став 1 тачка б) је прописано да жалбени суд, ако утврди да је чињенично стање непотпуно или погрешно утврђено, те да је потребно извести нове доказе, може или да укине првостепену пресуду и да врати предмет на поновно одлучивање првостепеном суду, или може да одреди одржавање претреса пред другостепеним судом „када постоје оправдани разлози да се предмет не врати првостепеном суду на поновно суђење”. Уколико жалбени суд оцијени да је предмет потребно вратити првостепеном суду на поновно суђење из наведеног разлога, онда, према члану 331 став 3 ЗКП, мора да наведе у чему се састоје недостаци у утврђивању чињеничног стања, односно зашто су нови докази и чињенице важни и од утицаја за доношење правилне одлуке.

23. Дакле, циљ оспорене одредбе јесте уклањање пропуста при утврђивању чињеничног стања који буду уочени у жалбеном поступку на један од начина прописаних законом. Имајући у виду принципе непристрасности који су наведени, Уставни суд сматра да аргументи подносиоца захтјева о томе да се оспореном одредбом нарушава принцип непристрасности ни на који начин не покрећу питање „непристрасног суда” у смислу члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 6 став 1 Европске конвенције. Оваква одредба не може ни на који начин да доведе у питање нити утисак о непристрасности, већ, напротив, учвршћује повјерење јавности у то да ће пропустити које евентуално почини првостепени суд моћи бити исправљени коришћењем прописаног дјелотворног правног лијека.

24. Такође, Уставни суд сматра да је потребно указати да не може да прихвати аргументе подносиоца захтјева да је упитна непристрасност суда ако изведе доказе „супротно вољи једне стране”, или „ако изведе доказе по сопственој одлуци без приједлога странака”. Наиме, одредбом члана 261 став 2 тачка е) експлицитно је прописано да ће се у кривичном поступку извести и докази чије је извођење наредио судија, односно вијеће. Иако доказна иницијатива у кривичном поступку јесте примарно пренесена на странке, суд, ипак, има овлашћење да и сам предложи извођење доказа, што је важно правило с обзиром на свеукупне циљеве кривичног поступка, заштиту права оптуженог и поштивање начела законитости из члана 2 ЗКПФБиХ. Оваква одредба омогућава суду да у доказном поступку утврди све процесно и правно важне и релевантне чињенице које се односе на учиниоца кри-

вичног дјела, битне елементе кривичног дјела, кривичну одговорност и чињенице одлучне за одмјеравање кривичноправне санкције. Без такве могућности, ако странке у поступку, тужилаштво и одбрана не би предложили доказе без којих би неки од ових елемената било немогуће утврдити, оптужени не би могао да сноси штетне посљедице, јер га штити принцип *in dubio pro reo* који је прописан у члану 3 ЗКП. Дакле, неприхватљив је и аргуменат подносиоца да „непотпуно утврђено чињенично стање до ког је дошло пропустима странака требало би довести до одлуке на штету странке која је пропустила да користи права која јој припадају у поступку”. Осим тога, како и сам подносилац захтјева истиче, у оваквим случајевима жалбени суд најчешће првостепеном суду наложи да у поновном поступку „понови већ изведене а по потреби спроведе и нове доказе, па да оцјеном свих спроведених доказа појединачно и у вези са другим доказима донесе правилну и одлуку основану на закону”. Дакле, жалбени суд не сугерише какав закључак из спроведених доказа треба извући, већ указује на који начин да се употпуни чињенично стање како би се донијела одлука заснована на закону. Стога, оваква формулација ни на који начин не доводи у питање принцип непристрасности у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције.

25. Иако подносилац захтјева није експлицитно навео, из његове аргументације може да се закључи да сматра да ова одредба омогућава и неку врсту непримјереног утицаја на првостепени суд, па Уставни суд сматра да подносилац захтјева поставља и питање „независности суда”. У вези с тим, Уставни суд указује да приликом одлучивања да ли је неки суд независан треба, између осталог, разматрати постојање гаранција против спољног притиска и питање да ли суд оставља утисак независности (види, Европски суд за људска права, *Campbell u Fell* против Уједињеног Краљевства, пресуда од 28. јуна 1984. године, став 78). Из овога слиједи да, између осталог, суд мора да функционише независно од извршне власти и своје одлуке мора да заснива на свом слободном мишљењу, чињеницама и одговарајућој правној основи. У конкретном случају не ради се ни о каквом утицају на суд ван судске власти, већ се ради о упутствима које жалбени суд даје у складу са законом са циљем отклањања погрешака које уочи разматрајући жалбу против првостепене пресуде. То, свакако, није супротно принципу независности, јер тај принцип подразумијева да судске одлуке неће оцјењивати или мијењати било ко изван жалбеног поступка који је прописан законом (види, Препорука Комитета министара Савјета Европе број R(94)12 од 13. октобра 1994. године, принцип 1/2.i)). С обзиром на то да је оспореном одредбом прописано поступање другостепеног суда у поступку по прописаном правном лијеку, Уставни суд сматра да аргументи

подносиоца захтјева не покрећу ни питање „независности суда” у смислу члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 6 став 1 Европске конвенције.

26. На основу свега наведеног, Уставни суд сматра да је одредба члана 330 став 1 тачка б) ЗКП у складу са одредбом члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VII. Закључак

27. Уставни суд закључује да је одредба члана 330 став 1 тачка б) ЗКПФБиХ у складу са одредбом члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, зато што прописивање овлашћења жалбеном суду да у поступку по прописаном правном лијеку, након укидања првостепене одлуке због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, предмет врати првостепеном суду уз упутства како да се отклоне уочени пропусти, не представља кршење принципа непристрасности и независности у смислу права на правично суђење.

28. На основу члана 19 тачка а) и члана 59 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

29. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Nadležnost - VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine
Nadležnost - VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine
Надлежност - VI/3б) Устава Босне и Херцеговине

Predmet broj AP 4698/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Dragice Dragičević podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 347422 13 Rsž od 25. listopada 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 347422 13 Rs od 4. rujna 2013. godine

Odluka od 23. siječnja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u plenarnom sazivu, u sastavu: predsjednica Valerija Galić, dopredsjednici Tudor Pantiru, Miodrag Simović i Seada Palavrić, suci Mato Tadić, Constance Grewe, Mirsad Čeman, Margarita Caca-Nikolovska i Zlatko M. Knežević, na sjednici održanoj 23. siječnja 2014. godine, u predmetu broj **AP 4698/13**, rješavajući apelaciju **Dragice Dragičević**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 4. točka 9. i članka 59. stavak 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05, 64/08 i 51/09), donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Dragice Dragičević, podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 347422 13 Rsž od 25. listopada 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 347422 13 Rs od 4. rujna 2013. godine, zato što je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

1. Dragica Dragičević (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Žepča je 18. studenoga 2013. godine podnijela Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 Rs 347422 13 Rsž od 25. listopada 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 Rs 347422 13 Rs od 4. rujna 2013. godine. Apelantica je 10. prosinca 2013. godine podnijela Ustavnom sudu prijedlog za žurno postupanje po apelaciji, te precizirala apelaciju.

2. Apelantica je 23. travnja 2013. godine pred Općinskim sudom pokrenula postupak tužbom protiv Federacije Bosne i Hercegovine zbog diskriminacije. Tužbom je apelantica tražila da sud utvrdi kako je Federacija Bosne i Hercegovine provedbom procedure popune upražnjenih sudačkih pozicija u Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud Federacije BiH), postupanjem predstavnika stranke HDZ Dragana Čovića i dopredsjednika stranke SDA Adila Osmanovića, posredstvom delegata u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, izdajući im naloge za diskriminaciju, povrijedila apelantičina prava na jednako postupanje i pravo na jednakost pred

zakonom, drugačije uvjerenje, slobodu mišljenja, svijesti i uvjerenja, slobodu neudruživanja i slobodu na rad, pravo sudjelovanja u javnim poslovima, da bira i bude birana, a koja su zagwarantirana člankom 14. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o zabrani diskriminacije. Također, apelantica je tražila da, sukladno članku 12. stavak 1. točka b) Zakona o zabrani diskriminacije, Federacija Bosne i Hercegovine otkloni diskriminaciju i osigura apelantici pravo na jednako postupanje u postupku izbora sudaca iz reda hrvatskog naroda u Ustavni sud Federacije BiH.

3. Apelantica je 28. lipnja 2013. godine u navedenom postupku kao predlagateljica osiguranja podnijela prijedlog za određivanje sudbene mjere osiguranja protiv Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: protivnica osiguranja), kojom bi sud zabranio protivnici osiguranja provedbu procedure za popunu upražnjene pozicije suca u Ustavnom sudu Federacije BiH do okončanja postupka koji je pokrenula apelantica pred Općinskim sudom. U prijedlogu kojim je tražila određivanje sudbene mjere osiguranja apelantica je navela kako je protivnica osiguranja nastavila s postupkom imenovanja sudaca za Ustavni sud Federacije BiH, pa je objavila natječaj 27. lipnja 2013. godine.

4. Općinski sud je donio Rješenje broj 65 0 Rs 347422 13 Rs od 4. rujna 2013. godine kojim je odbio apelantičin prijedlog za određivanje sudbene mjere osiguranja da se zabrani protivnici osiguranja provedba natječajne procedure za popunu upražnjene pozicije suca iz hrvatskoga naroda u Ustavnom sudu Federacije BiH do okončanja parničnoga postupka.

5. U obrazloženju rješenja sud je naveo da je prije odlučivanja o utemeljenosti cijenio je li protivnica osiguranja pasivno legitimirana u odnosu na postavljeni predlagateljčin prijedlog. S tim u svezi, Općinski sud je naveo kako je u ovoj fazi postupka (raspisivanje natječaja, razgovori s kandidatima-prethodne radnje, prije prijedloga predsjednika Federacije BiH i dopredsjednika Federacije BiH) nadležno Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće (u daljnjem tekstu: VSTV), pa je odbio apelantičin prijedlog za određivanje sudbene mjere osiguranja. Nadalje, Općinski sud je cijenio jesu li ispunjeni uvjeti za određivanje sudbene mjere osiguranja, te je naveo kako je odredbom članka 269. stavak 1. toč. 1. i 2. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZPP) predviđeno da se sudbena mjera osiguranja može odrediti ako predlagač osiguranja učini vjerojatnim postojanje potraživanja ili prava i ako postoji opasnost da bi bez takve mjere protivnik osiguranja mogao spriječiti ili znatno otežati ostvarivanje potraživanja, posebice time što će imovinu otuđiti, prikriti, opteretiti ili na drugi način njome raspolagati odnosno promijeniti postojeće stanje stvari ili na drugi način štetno uticati na prava predlagača osiguranja. Nadalje, Općinski sud se pozvao na članak 273. ZPP kojim je određeno da se radi osiguranja drugih prava i održavanja postojećeg stanja može izreći zabrana protivniku

osiguranja da poduzme određene aktivnosti s ciljem održavanja postojećeg stanja ili sprečavanja nastanka štete suprotnoj strani. Općinski sud je ocijenio da nisu ispunjena oba kumulativna uvjeta predviđena odredbama članka 269. stavak 1. toč. 1. i 2. i članka 273. ZPP i to da bi provedbom natječajne procedure i imenovanjem suca za apelanticu mogla nastati nenadoknativa šteta, s obzirom na činjenicu da apelantica može ponovno sudjelovati u natječajnoj proceduri. Osim toga, bez obzira na navod protivnika osiguranja da neće biti ugrožen rad Ustavnog suda Federacije BiH ukoliko bi sud odredio mjeru osiguranja, Općinski sud je naveo da je od javnog interesa da Ustavni sud Federacije funkcionira s potrebnim brojem sudaca.

6. Apelantica je protiv prvostupanjskog rješenja izjavila priziv. Kantonalni sud je donio Rješenje broj 65 0 Rs 347422 13 Rsž od 25. listopada 2013. godine kojim je apelantičin priziv odbio i prvostupanjsko rješenje potvrdio. U obrazloženju rješenja Kantonalni sud je naveo kako je prvostupanjski sud savjesno i brižljivo ocijenio sve dokaze koji su izvedeni na ročištu prilikom određivanja mjere osiguranja, te je na temelju takve ocjene potpuno i pravilno utvrdio relevantne činjenice. Kantonalni sud je naveo kako apelantičin navod o pogrešnoj primjeni materijalnog prava nije utemeljen, ali kako je utemeljen navod iz apelantičinog priziva da prvostupanjski sud nije imao osnove da se upušta u utvrđivanje pasivne legitimacije. Kantonalni sud je istaknuo kako postupak imenovanja sudaca Ustavnog suda Federacije BiH pokreće i okončava Federacija BiH-protivnica osiguranja, te nije bitno preuzima li VSTV određeni broj radnji. Također, Kantonalni sud je naveo da je prvostupanjski sud iz utvrđenog činjeničnog stanja pravilno utvrdio da nisu ispunjeni uvjeti za određivanje mjere osiguranja. Kantonalni sud je obrazložio da apelantica nije učinila vjerojatnim postojanje prava čije osiguranje traži. Kantonalni sud navodi kako apelantica smatra da ima pravo na javnu službu u Ustavnom sudu Federacije BiH, te ju je u ostvarivanju njezinoga prava diskriminirala tužena. Međutim, Kantonalni sud je istaknuo kako ovaj navod nije dokazan ni do stupnja vjerojatnosti kako je predviđeno odredbom članka 269. ZPP. Potom, Kantonalni sud je naveo da je postupak imenovanja sudaca Ustavnog suda Federacije BiH reguliran odredbama Ustava Federacije BiH, te da suce Ustavnog suda Federacije BiH predlaže predsjednik Federacije Bosne i Hercegovine uz suglasnost dopredsjednika Federacije Bosne i Hercegovine, a za imenovanje je potrebna potvrda većine delegata Doma naroda koji su nazočni i glasuju. S tim u svezi, prema mišljenju Kantalnog suda, time što ju je VSTV stavio na listu i predsjednik Federacije Bosne i Hercegovine predložio za apelanticu nije nastalo nikakvo pravo, već samo mogućnost imenovanja. Također, Kantonalni sud je potvrdio stav prvostupanjskog suda da apelantica nije dokazala da bi protivnica osiguranja, ukoliko se ne odredi mjera osiguranja, štetno uticala na njena prava. Prema mišljenju suda apelantičino pravo da se kandidira provođenjem nove natječajne procedure, kao jedino zagarantirano apelantičino pravo, ne dovodi se u pitanje.

7. Apelantica je prvobitno u apelaciji navela kako smatra da joj je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na efikasan pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, pravo na zabranu diskriminacije zagwarantirano člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 14. Europske konvencije, pravo iz članka 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, pravo iz članka 7. stavak 1. točka c) Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, kao i pravo iz članka II/A.2 (1) toč. c) i d) i članka II/A.2 (2) točka b) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, kao i da su joj povrijeđena prava iz Zakona o zabrani diskriminacije. Podneskom od 10. prosinca 2013. godine, upućenim Ustavnom sudu, apelantica je istaknula „vršim preciziranje pravne osnove” apelacije, te je u tom smislu izostavila navodne povrede odredbi Ustava Federacije BiH i članka 7. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, dok je kod ostalih navoda ostala. U svezi s navedenim pravima za koja smatra da su joj povrijeđena, apelantica ističe da je podnijela tužbu sudu radi diskriminacije 23. travnja 2013. godine, o kojoj sud nije odlučio dok nije platila sudbenu taksu, kao i da do dana podnošenja apelacije nije zakazano pripremno ročište. Apelantica konkretno osporava rješenja koja su donijeta u postupku po njezinome prijedlogu za određivanje sudbene mjere osiguranja, odnosno obrazloženja sudova kojima se apelantica upućuje na novu proceduru natječaja. Apelantica osporava zaključak sudova (po njezinome prijedlogu za određivanje sudbene mjere osiguranja) navodeći kako su sudovi paušalno naveli da za nju nije nastalo nikakvo pravo, kao i da nisu primijenili članak 15. Zakonom o zabrani diskriminacije (teret dokazivanja da nije bilo diskriminacije je bio na suprotnoj strani). Prema apelantičinome mišljenju sudovi su joj osporenim rješenjima odbili sudbenu zaštitu i uputili je na novu proceduru natječaja. Potom, apelantica navodi da je predočila relevantne dokaze (za utvrđivanje diskriminacije), kao i da je Federacija Bosne i Hercegovine priznala diskriminaciju u odgovoru na tužbu, pa su sudovi činjenicu da su imenovani suci iz reda bošnjačkog i srpskog naroda, a na istoj listi se nalazila i apelantica (koja nije imenovana bez ikakvog obrazloženja), morali podvesti *pod odredbu članka 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima prilikom odlučivanja o mjeri osiguranja*. Apelantica ističe da obrazloženja osporenih rješenja *upućuju[apelanticu] na zaključak da će o meritumu stvari biti identično riješeno*, čime će joj biti uskraćeno pravo zagwarantirano člankom 6. Europske konvencije, *kako zbog ovakvog odbijanja tako i zbog sporosti i nerazumnih rokova u postupanju i zbog činjenice da je nova procedura ušla u završnu fazu sačinjavanja nove liste kandidata*. Dalje, prema apelantičinom mišljenju tužba radi diskriminacije, po kojoj je postupak u tijeku, je već sada neučinkovit pravni lijek i bit će bespredmetan jer je postupak popune upražnjenih mjesta sudbene pozicije brži od sudbenog postupka. Apelantica „predlaže da Ustavni sud ukine osporena Rješenja i o prijedlogu mjere osiguranja

meritorno odluči, te naredi vođenje žurnog postupka po Tužbi apelantice radi osiguranja prava apelantice koja su joj povrijeđena”. U podnesku od 10. prosinca 2013. godine, apelantica je navela „podnijela sam apelaciju sa prijedlogom donošenja privremene mjere” i pozvala se na odluku Ustavnog suda u predmetu *AP 758/05* (vidi Odluka o privremenoj mjeri AP 758/05 od 17. rujna 2008. godine, objavljena na www.ustavnisud.ba), u kojoj je Ustavni sud izdao privremenu mjeru jer je smatrao da je u konkretnom slučaju nužna njegova intervencija kako bi se osiguralo da kazneni postupak protiv apelanata bude pravilno proveden, odnosno kako bi se stvorili uvjeti za poštivanje prava na pravično suđenje u kaznenom postupku protiv apelanata u situaciji kad protiv osporenog rješenja, donesenog u odnosu na njihove prethodne prigovore protiv optužnice, nema nikakvog drugog pravnog lijeka, a dovodi se u pitanje zakonitost daljnjeg vođenja postupka. Apelantica je također urgirala žurno donošenje odluke Ustavnog suda.

8. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3. (b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Članak 16. stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda glasi:

9. apelacija je ratione materiae inkompatibilna sa Ustavom;

9. Apelantica smatra da su joj osporenim rješenjima donesenim u postupku po prijedlogu radi određivanja mjere osiguranja, kojom je tražila da se zabrani protivnici osiguranja da provodi natječajnu proceduru za popunu upražnjene pozicije suca iz reda hrvatskog naroda u Ustavnom sudu Federacije BiH do okončanja parničnog postupka, povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, kao i članka 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima u svezi s člankom 6. Europske konvencije.

10. U kontekstu prizivnih navoda o povredi prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, Ustavni sud prije svega treba odgovoriti na pitanje je li se postupak koji je okončan osporenim rješenjima kojim je odbijen apelantičin prijedlog za određivanje sudbene mjere osiguranja odnosio na utvrđivanje apelantičinih „građanskih prava”.

11. U svezi s apelantičinih navodima o povredi prava na pravično suđenje u postupku radi određivanja mjere osiguranja, Ustavni sud napominje kako je, sukladno svojoj ranijoj praksi i praksi Europskog suda, smatrao da apelacije podnesene protiv odluke kojom se

rješava o privremenoj mjeri nisu dopustive zbog toga što su *ratione materiae* inkompatibilne s Ustavom Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, odluke br. *AP 1918/05* od 13. listopada 2005. godine; *AP 2087/05* od 17. studenoga 2005. godine i *AP 2944/09* od 22. listopada 2009. godine, objavljene na www.ustavnisud.ba). Međutim, Ustavni sud podsjeća kako je, imajući u vidu presudu Europskog suda u predmetu *Micallef protiv Malte*, presuda od 15. listopada 2009. godine, glede primjenjivosti garancija iz članka 6. Europske konvencije na postupke koji se odnose na privremene mjere, promijenio praksu. Naime, u Odluci o dopustivosti i meritumu broj *AP 1676/10* od 27. studenoga 2010. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 24/11 od 31. ožujka 2011. godine, Ustavni sud je naveo (točka 28) kako Europski sud više ne nalazi opravdanim automatski kvalificirati postupak donošenja sudbene zabrane kao postupak u kojemu se ne utvrđuju građanska prava ili obveze. Podsjetio je i na stav Europskog suda da se članak 6. Europske konvencije, odnosno njegov dio koji se odnosi na građanske stvari, primjenjuje samo u postupcima u kojima se utvrđuju građanska prava i obveze. Pri tome je Europski sud podsjetio na to da se takva prava i obveze ne utvrđuju svim privremenim mjerama ili sudbenim zabranama i primjenjivost članka 6. ovisit će o tomu jesu li ispunjeni izvjesni uvjeti (točka 30).

12. Ustavni sud je dalje u navedenoj odluci istaknuo kako je u tome pogledu Europski sud kao prvo naveo da, kada je riječ o ovome pravu, i u glavnom postupku i u postupku određivanja mjere sudbene zabrane, ono treba biti „građansko” u smislu neovisnog značenja tog termina prema članku 6. Konvencije (vidi, *inter alia*, predmete *Stran Greek Refineries i Stratis Andreadis protiv Grčke*, 9. prosinac 1994. godine, stavak 39, serija A, broj 301-B; *König protiv Njemačke*, 28. lipanj 1978. godine, stavci 89-90, serija A, broj 27; *Ferrazzini protiv Italije* [GC], broj 44759/98, stavci 24-31, ESLJP 2001-VII; i *Roche protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [GC], broj 32555/96, stavak 119, ESLJP 2005-X). Drugo, treba kritički promatrati samu prirodu privremene mjere, njezin cilj i svrhu, kao i njezine učinke na pravo koje je u pitanju. Kada se nekom privremenom mjerom učinkovito utvrđuje neko građansko pravo ili obveza, bez obzira na vremensko razdoblje njezinoga važenja, član 6. Europske konvencije će biti primjenjiv.

13. Imajući u vidu navedeno u smislu utvrđivanja odnosi li se postupak određivanja sudbene mjere osiguranja, u smislu navedenih stavova, na utvrđivanje građanskog prava ili obveze, Ustavni sud primjećuje kako je apelantica mjerom osiguranja tražila da se protivniku osiguranja zabrani provedba natječajne procedure radi popune upražnjene pozicije za suca iz hrvatskoga naroda u Ustavnom sudu Federacije. S tim u svezi Ustavni sud napominje kako je stav Europskog suda da pravo da se netko natječe za određenu javnu poziciju, odnosno obveza ustanove da izabere takvoga kandidata, ne spada u domenu „građanskih prava” zaštićenih Europskom konvencijom. Tako u presudi *Carl-Ludwig i Lorenz Habsburg-Lothringen protiv Austrije* navedeno je da „Povjerenstvo smatra kako

onemogućavanje kandidiranja u Uredu federalnog predsjednika ne smatra se građanskim pravom zaštićenim člankom 6. stavak 1. Europske konvencije. U ovome je kontekstu relevantan i korespondirajući stav koji je zauzeo Ustavni sud u odlukama br. AP 122/06 od 26. lipnja 2007. godine i AP 3036/06 od 17. studenoga 2008. godine (vidi Ustavni sud, odluke o dopustivosti dostupne na web-stranici Ustavnog suda www.ccbh.ba), u kojima je Ustavni sud jasno naveo da je natjecanje na javnu poziciju, kao i izbor kandidata na javnu poziciju *ratione materiae* inkompatibilan s člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. Europske konvencije. Dakle, apelantičin zahtjev za određivanje sudbene mjere osiguranja se ne odnosi na utvrđivanje njezinoga građanskog prava ili obveze, pobijanim rješenjem nisu utvrđena njezina građanska prava, pa apelantica ne može ni očekivati od Ustavnog suda njegovo djelovanje, jer suština apelacije podnesene protiv navedenih rješenja je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine. Dakle, s obzirom da u ovome slučaju prava na čiju povredu se apelantica žali ne potpadaju pod „građanska prava i obveze” u okviru zaštite članka 6. Europske konvencije, Ustavni sud zaključuje kako je apelacija u odnosu na odluke kojima je odlučeno o sudbenoj mjeri osiguranja *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

14. Apelantica također smatra kako joj je osporenim rješenjima kojima je odbijen njezin prijedlog za određivanje sudbene mjere osiguranja da se zabrani protivnici osiguranja provedba natječajne procedure za popunu upražnjene pozicije suca iz hrvatskoga naroda u Ustavnom sudu Federacije BiH povrijeđeno pravo na pristup javnim službama u smislu članka 25(c) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. S obzirom na činjenicu da se apelantica poziva na povredu ovoga prava u svezi s člankom 6. Europske konvencije, u postupku za koji je Ustavni sud u prethodnim točkama ove odluke zaključio da je *ratione materiae* inkompatibilan s Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, podržavajući praksu u predmetima koji su s ovoga aspekta pokretali slična pravna pitanja a koja se analogno može primijeniti i na konkretni slučaj (*mutatis mutandis* Ustavni sud, Odluka o dopustivosti AP 3483/08 od 2. prosinca 2009. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ccbh.ba, točka 9) zaključuje kako ovo pravo ne može razmatrati neovisno od prava na pravično suđenje. Dakle, Ustavni sud smatra kako su u konkretnom slučaju apelantičini navodi o povredi prava na pristup javnim službama u smislu članka 25(c) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima u svezi s člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije također *ratione materiae* inkompatibilni s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Ostali navodi

15. Apelantica je navela kako smatra da tužba radi diskriminacije nije efikasan pravni lijek, i to kako zbog donesenih osporenih rješenja u postupku određivanja sudbene mjere

osiguranja, tako i zbog duljine trajanja postupka, jer će se prema apelantičnim navodima brže provesti postupak imenovanja sudaca od sudbenog postupka. Iz navoda apelacije proizlazi kako se apelantica žali na članak 13. Europske konvencije u svezi s člankom 6. Europske konvencije u svezi s postupkom po njezinoj tužbi od 23. travnja 2013. godine. Također, apelantica je u dijelu apelacije gdje se nabrajaju povrede „ustavnih prava i međunarodnih dokumenata” navela povredu prava iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, ali osim u tom dijelu nigdje dalje u apelaciji nije navela ništa u svezi s ovom povredom.

16. U svezi s ovim navodima Ustavni sud opaža kako je pred redovitim sudovima u tijeku postupak radi diskriminacije, po apelantičinoj tužbi. Ustavni sud primjećuje da je apelacija primarno podnijeta protiv odluka o prijedlogu za određivanje sudbene mjere osiguranja koje su donijete u tom postupku, odnosno zbog činjenice da po apelantičnom prijedlogu sud nije zabranio provedbu natječajne procedure za popunu upražnjene pozicije suca u Ustavnom sudu Federacije BiH, već je apelanticu uputio da ostvari svoja prava u novoj natječajnoj proceduri. S tim u svezi, Ustavni sud zaključuje kako iz apelantičinog osobnog nezadovoljstva osporenim odlukama proizlazi i njezin subjektivni osjećaj da će „i o meritumu biti isto odlučeno”, kao i da je tužba zbog diskriminacije „već sada neefikasan pravni lijek”, te osim apelantičnih paušalnih navoda Ustavni sud ništa ne upućuje na to da se radi o ozbiljnim pitanjima koja trebaju biti ispitana pred Ustavnim sudom. Osim toga, iz navoda apelacije proizlazi da se apelantičini navodi o diskriminaciji odnose na ranije provedeni postupak imenovanja sudaca Ustavnog suda Federacije BiH (za čije je meritorno rješenje u ovoj fazi nadležan redoviti sud), a ne na sudbeni postupak. Zbog svega navedenoga, Ustavni sud ne nalazi za potrebno dalje se upuštati u analizu ovih povreda.

17. Potom, Ustavni sud primjećuje kako je apelantica u podnesku od 10. prosinca 2013. godine navela da je podnijela apelaciju s prijedlogom za donošenje privremene mjere, ali iz apelacije jasno proizlazi da takav zahtjev nije podnesen.

18. Sukladno navedenome, a imajući u vidu odredbu članka 16. stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

19. Sukladno članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 2860/12

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Akcionarskog društva za ugostiteljstvo i turizam „Sava” Gradiška podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 I 007659 11 Gž od 25. aprila 2012. godine

Apelacija Nadežde Davidović podnesena protiv Rješenja Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 I 002715 12 Gž od 17. maja 2012. godine

Apelacija Ante Popovića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 I 074882 10 Gž od 30. maja 2012. godine

Apelacija Emire Tepić podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 36 0 I 015145 11 Gž od 29. augusta 2012. godine

Odluka od 24. aprila 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednica Valerija Galić, potpredsjednici Miodrag Simović i Seada Palavrić, sudije Mato Tadić, Mirsad Ćeman i Zlatko M. Knežević, na sjednici održanoj 24. aprila 2014. godine, u predmetu broj **AP 2860/12**, rješavajući apelacije **Akcionarskog društva za ugostiteljstvo i turizam „Sava” Gradiška i drugih**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. stav (4) i člana 57. stav (2) tačka a) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuju se kao nedopuštene apelacije koje su podnijeli:

Akcionarsko društvo za ugostiteljstvo i turizam „Sava” Gradiška protiv Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 I 007659 11 Gž od 25. aprila 2012. godine;

Nadežda Davidović protiv Rješenja Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 I 002715 12 Gž od 17. maja 2012. godine;

Ante Popović protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 I 074882 10 Gž od 30. maja 2012. godine;

Emira Tepić protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 36 0 I 015145 11 Gž od 29. augusta 2012. godine,

zbog toga što su očigledno (*prima facie*) neosnovane.

Obrazloženje

1. AP 2860/12

Akcionarsko društvo za ugostiteljstvo i turizam „Sava” Gradiška (u daljnjem tekstu: apelant) podnijelo je 30. jula 2012. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 I 007659 11 Gž od 25. aprila 2012. godine. U konkretnom slučaju, pokrenutom radi

izvršenja, osporenom konačnom odlukom je, između ostalog, odbijena izvršenikova, tj. apelantova žalba protiv rješenja Osnovnog suda u Gradišci od 19. maja 2009. godine, od 24. juna 2011. godine i rješenja o dosudi od 22. decembra 2009. godine. Naime, Okružni sud je u obrazloženju rješenja, između ostalog, naglasio da iz izvršne isprave, presude prvostepenog suda od 16. jula 2004. godine, proizlazi da je apelant obavezan da tužiocima isplati pojedinačno naznačene iznose na ime neisplaćenih plaća i naknada plaća za određeni vremenski period. Budući da apelant nije dokazao da bi se potraživanja tražilaca izvršenja mogla u potpunosti namiriti iz drugog predloženog predmeta izvršenja, na koje se ukazuje i žalbom, a na osnovu odredbe člana 71. stav 4. tačka 3. Zakona o izvršnom postupku (u daljnjem tekstu: ZIP), te da ni navod žalbe da bi prodajom sporne nekretnine apelantu bilo ugroženo poslovanje nije razlog koji predviđa odredba člana 47. ZIP-a, a koji sprječava izvršenje, Okružni sud je istakao da je apelantovu žalbu trebalo odbiti kao neosnovanu, a osporeno rješenje od 19. maja 2009. godine potvrditi. Isto tako, Okružni sud je citirao odredbu člana 73. ZIP-a i ukazao na to da žalbeni razlozi ne utječu na pravilnost i zakonitost rješenja od 24. juna 2011. godine, kojim je odlučeno da više tražilaca izvršenja stupaju u već pokrenuti postupak u tom predmetu. Najzad, Okružni sud je citirao i odredbe čl. 68, 82, 84, 89, 90. i 93. ZIP-a, te naveo da je rješenje o dosudi od 22. decembra 2009. godine pravilno doneseno temeljem odredbe člana 93. ZIP-a, uz obrazloženje da je predmet prodaje na ročištu bila apelantova nekretnina upisana u zk. ul. br. 178 KO Gradiška Grad, da je na ročištu za licitaciju nekretnina za određeni novčani iznos prodata kupcu „Arting Invest” iz Gradiške, te da je kupac u ostavljenom roku platio razliku kupoprodajne cijene.

2. AP 2873/12

Nadežda Davidović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Surdulice, Republika Srbija, koju zastupa Miodrag Zeljić, advokat iz Brčkog, podnijela je 31. jula 2012. godine apelaciju Ustavnom sudu protiv Rješenja Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 I 002715 12 GŽ od 17. maja 2012. godine. Osporenom konačnom odlukom utvrđeno je da je u cijelosti završen postupak izvršenja u konkretnom predmetu, te je odbijen zahtjev tražioca izvršenja, tj. apelanticein zahtjev za namirenje iznosa od 28.203,21 KM na ime razlike zakonske zatezne kamate. Apelacioni sud je u obrazloženju rješenja, između ostalog, istakao da je vještak M. Ž. koristio komforni metod obračuna kamata, koji se sastoji u tome da se obračunata kamata za određeni period pripiše osnovnom glavnom dugu, pa taj uvećan iznos postaje nova osnovica, odnosno novi dug za obračun kamate, za razliku od prostog metoda obračuna kamate koji je koristila Direkcija za finansije, a što je u skladu s odredbama Zakona o visini stope zatezne kamate. Također, Apelacioni sud je naglasio da izvještaj Direkcije za finansije sadrži obračun zateznih kamata na iznos

glavnog duga od 148.736,00 KM za period od 16. aprila 2007. do 4. augusta 2009. godine i na iznos troškova vanparničnog postupka od 2.045,00 KM za period od 4. februara 2008. do 4. augusta 2009. godine, tačno kako glasi izvršna isprava.

3. AP 2971/12

Ante Popović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Opuzena, Republika Hrvatska, kojeg zastupa Semir Kajtaž, advokat iz Mostara, podnio je 8. augusta 2012. godine apelaciju Ustavnom sudu protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 I 074882 10 Gž od 30. maja 2012. godine. U konkretnom slučaju, osporenom konačnom odlukom, između ostalog, djelimično je usvojen izvršenikov prigovor od 30. januara 2009. godine, pa je rješenje o određivanju izvršenja od 21. januara 2009. godine ostavljeno na snazi za potraživanje u iznosu od 349,12 KM, kao i u odnosu na troškove izvršnog postupka u iznosu od 334,00 KM. U preostalom dijelu rješenje o izvršenju od 21. januara 2009. godine stavljeno je van snage, ukinute su sve provedene radnje i u tom dijelu je obustavljen izvršni postupak. U obrazloženju rješenja je konstatirano da su neosnovani žalbeni navodi tražioca izvršenja, tj. apelantovi navodi da je vještak trebao obračunati zakonske zatezne kamate saglasno materijalno-pravnim propisima države koja je donijela presudu, a čije se izvršenje traži u BiH. Dalje je istaknuto da je tačno da je Općinski sud u Sarajevu odredio izvršenje na osnovu izvršne isprave, odnosno presude Općinskog suda u Metkoviću od 21. marta 2006. godine, koja je potvrđena presudom Županijskog suda u Dubrovniku od 8. juna 2006. godine, a koja je postala izvršna 17. septembra 2006. godine i priznata rješenjem Kantonalnog suda u Mostaru od 1. februara 2008. godine. Međutim, ukazano je na to da nisu prihvatljivi navodi žalbe da vještak prilikom obračuna zakonske zatezne kamate nije mogao primijeniti propise FBiH, zato što, kada se strana sudska odluka prizna u vanparničnom postupku i o tome donese rješenje o priznanju, ta odluka se, prema odredbama Zakona o izvršnom postupku, u potpunosti izvršava kao domaća odluka.

4. AP 3768/12

Emira Tepić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Kaknja, koju zastupa Amina Zulić, advokatica iz Kaknja, podnijela je 30. oktobra 2012. godine apelaciju Ustavnom sudu protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 36 0 I 015145 11 Gž od 29. augusta 2012. godine. U konkretnom slučaju, osporenom konačnom odlukom usvojen je kao osnovan izvršenikov prigovor izjavljen protiv rješenja o izvršenju od 4. maja 2011. godine, pa je u cijelosti obustavljen postupak izvršenja određen navedenim rješenjem o izvršenju, te su ukinute sve provedene izvršne radnje. Konačno, obavezan je tražilac izvršenja, tj. apelantica da izvršeniku u određenom novčanom iznosu naknadi troškove postupka koji

se odnose na sastav izvršenikovog prigovora. U obrazloženju rješenja Kantonalni sud je, između ostalog, citirao odredbe čl. 1, 2. i 3. Zakona o zemljišnim knjigama FBiH, te člana 225. stav 2. Zakona o izvršnom postupku i naveo da prvostepeni sud pravilno smatra da se upis prava na nekretninama ne može vršiti u izvršnom postupku, jer se stupanjem na snagu Zakona o zemljišnim knjigama FBiH upis prava na nekretninama vrši isključivo u vanparničnom postupku. Kantonalni sud je naglasio da je pravilan zaključak prvostepenog suda da je apelantica, u skladu s odredbom člana 3. navedenog zakona, bila obavezana da upis prava vlasništva vrši podnošenjem zahtjeva za upis u zemljišnu knjigu i putem Zemljišnoknjižnog ureda Općinskog suda u Kaknju, a ne u izvršnom postupku. U vezi s tim, Kantonalni sud je ukazao na to da je u konkretnom slučaju apelantica izvršnom sudu podnijela izvršnu ispravu, tj. predmetnu sudsku nagodbu, što je nesporna činjenica, kao i to da je navedenom izvršnom ispravom izvršenik u konkretnom slučaju, a tuženi u postupku donošenja izvršne isprave, dao svoju saglasnost za upis apelanticinog prava suvlasništva na nekretninama navedenim u izvršnoj ispravi. Najzad, Kantonalni sud je konstatirao da iz svega navedenog proizlazi da apelantica svoje pravo suvlasništva na predmetnoj nekretnini može ostvariti isključivo u postupku pred zemljišnoknjižnim uredom nadležnog suda, u skladu s odredbama Zakona o zemljišnim knjigama FBiH, koji je specijalni propis za upis prava na nekretninama u zemljišnim knjigama.

Spajanje predmeta

S obzirom na to da se navedene apelacije zasnivaju na istim ili sličnim tvrdnjama o povredi ustavnih prava, Ustavni sud je, u skladu s članom 32. stav (1) Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju navedenih apelacija u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 2860/12.

Apelacioni navodi

U svim navedenim apelacijama apelanti se pozivaju na povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i/ili prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelanti ne obrazlažu posebno povredu tih prava, osim što smatraju da je u odlukama koje su osporili pogrešno utvrđeno činjenično stanje i da je pogrešno primijenjeno materijalno pravo.

Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda glasi:

Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

Ustavni sud, u fazi ispitivanja dopustivosti apelacije, mora utvrditi, između ostalog, da li su ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje, koji su nabrojani u članu 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i te povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očigledno neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji dovoljno jasno pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Evropski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99; i Ustavni sud, Odluka broj AP 156/05 od 18. maja 2005. godine), te ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očito ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema „opravdan zahtjev” (vidi Evropski sud, *Mezőtúr-Tiszazugi Vízgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije „žrtva” kršenja prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud ukazuje na to da se apelacioni navodi o povredi prava na pravično suđenje, odnosno povredi procesnih garancija u postupcima koji su rezultirali osporenim odlukama, u svim pojedinačnim apelacijama odnose isključivo na način na koji su sudovi utvrdili činjenično stanje i primijenili materijalno pravo. Rješavajući brojne slične apelacije, Ustavni sud je konzistentno ukazivao na praksu Evropskog i Ustavnog suda, prema kojima zadatak tih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01), niti da supstituiraju redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli. Zadatak Ustavnog suda je da ispita da

li su, eventualno, povrijeđena ustavna prava (vidi, npr., Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. maja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

Na osnovu činjenica konkretnih predmeta koje proizlaze iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu i iz apelacionih navoda, Ustavni sud smatra da su sudovi u obrazloženjima svih odluka osporenih pojedinačnim apelacijama dali detaljne, jasne i precizne razloge za svoja odlučjenja, pa se ne može zaključiti da je primjena relevantnih zakonskih odredaba u bilo kojem dijelu bila proizvoljna, niti da je primjena procesnih zakona i garancija bila na štetu apelanata. Ustavni sud naročito ukazuje na to da apelanti nisu ponudili relevantne argumente koji bi opravdali njihove tvrdnje da su na bilo koji način povrijeđena ustavna prava na koja su se pozvali, osim što su nezadovoljni rezultatom postupaka u kojima su donesene osporene odluke. Imajući u vidu navedeno, te konzistentnu praksu Evropskog i Ustavnog suda, te stavove navedene u ovoj odluci, Ustavni sud smatra da nema ničega što ukazuje na to da navodi apelanata u pojedinačnim apelacijama pokreću ustavna pitanja na koja su se pozvali, odnosno ništa ne ukazuje na to da apelanti imaju „opravdan zahtjev” u smislu člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda. Zbog toga, Ustavni sud zaključuje da su ti navodi očigledno (*prima facie*) neosnovani.

Imajući u vidu odredbu člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je očigledno (*prima facie*) neosnovana, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

U skladu s članom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 4926/13

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ**

Апелација Фадила Козлића и других поднесена против више рјешења Кантоналног суда у Зеници

Одлука од 24. априла 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у саставу: председница Валерија Галић, потпредседници Миодраг Симовић и Сеада Палаврић, судије Мато Тадић, Мирсад Теман и Златко М. Кнежевић, на сједници одржаној 24. априла 2014. године, у предмету број **АП 4926/13**, рјешавајући апелације **Фадила Козлића и других**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 став (4) и члана 57 став (2) тачка а) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 22/14), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ

Одбацују се као недозвољене апелације **Фадила Козлића, Сафета Кулалића, Вернеса Хеце, Насудина Кадрића, Цевада Козлића, Раме Копића, Хазрудина Кобилице, Фарука Карахмета, Халиде Колић, Иве Кокића, Саида Исаковића, Сувада Исмића, Мирсада Исаковића, Неада Ибраковића, Сабахудина Ибрахимовића, Шевала Јусића, Дамира Јусића, Златана Јазвина, Неада Јашаревића, Јасмина Кобића, Мурада Кобилице, Насихе Диздаревић, Сенада Патковића, Хајрудина Мујкановића, Неада Макаревића, Дервиша Чајлаковића, Енвера Козлића, Салке Спахића, Маида Шехића, Ешрефа Шуте, Сафета Агичића, Рефика Шишића, Нихада Хамзића, Османа Смаке, Ибрахима Омановића, Вехдета Авдића, Туфика Бајрамбашића, Омера Чане, Дервиша Шехића, Шефика Скендера, Самире Диздар, Исмета Мурачевића, Вејсила Јашаревића, Сенада Шишића, Мустафе Шабића, Сенада Ашчерића, Неада Авдића, Асифа Башића, Сенада Башића, Хусејна Бечића, Изета Бечића, Изудина Бечића, Омера Бечића, Саудина Бечића, Хилме Бећировића, Хасана Туфекчића, Седбина Талића, Ибре Турсановића, Рамиза Тутмића, Јусуфа Турсановића, Хариса Табаковића, Фикрета Тутмића, Зијаде Тељиговић, Ибрахима Турсановића, Нихада Турчиновића, Семина Шехагановића, Сидика Шехића, Мухамеда Шехића, Суада Шехића, Закира Шабановића, Зикрета Шарића, Цевада Шабановића, Алмира Шабановића, Зулкаида Шчулића, Цафера Шерифија, Сулејмана Чичка, Алмира Луковића, Мирзета Дорића, Фадила Мујића, Есада Хасановића, Хишама Хасића, Јасмина Хивића, Сенада Халиловића, Јасмина Хусеинспахића,**

Расима Халиловића, Нијаза Халиловића, Касима Хусејновића, Мује Халиловића, Хидрета Хускића, Нисвета Халиловића, Алмира Чајића, Фикрета Халиловића, Адема Халиловића, Мунира Халиловића, Заима Халиловића, Мухамеда Маличевића, Амира Хујдура, Хасана Алића, Вехида Дугалића, Омера Халиловића, Хусеина Дурмића, Хидајета Исмића, Енвера Ђерима, Фарука Бојића, Есада Челебића, Мујаге Захировића, Алмира Захировића, Нисвете Зилђић, Ибрахима Зеца, Хасиба Жуне, Хусе Мујезиновића, Шерифа Мехића, Изета Мердановића, Синана Мешиновића, Мирнеса Махмића, Илије Анића, Амеле Хукић, Нихада Ребихића, Сеада Селимовића, Мустафе Бечировића, Мирзета Мркановића, Ахмета Башића, Медина Скопљака, Есада Скуле, Јасмина Крушке, Енеса Аличића, Исмета Мердића, Ибрахима Дугалића, Шабана Исића, Ибре Хасичића, Енеза Суше, Ахмета Голуба, Џевада Хасића, Фадила Џафића, Рефика Каплана, Јасмина Авдагића, Миралема Кајевића, Османа Халвацића, Мује Мујчиновића, Мехе Шевкића, Едина Мујаковића, Јусуфа Хајрића, Рајифа Хајрића, Сабахудина Хасанбашића, Вахдете Шабић, Шефика Бошњака, Расима Осмића, Мухамеда Хоџића, Бесима Трчића, Мује Бабића, Фикрета Дедића, Нуме Халиловића, Хасана Пријића, Екрема Рамушија, Османа Селимовића, Фатиме Спахић, Хариса Спахића, Зухдина Шишића, Елведина Туке, Салиха Тутнића, Семиза Тутнића, Вахида Џанића, Едина Хаџикадунића, Сеада Салкановића, Неџада Шехића, Паве Братића, Вахидина Шабића, Сехида Башића, Рајифа Крличевића, Сенада Тукића, Османа Зилкића, Фадила Летића, Фехре Јусић, Сувада Омановића, Рефика Хасанспахића, Османа Динара, Асима Булбулушића, Салке Мухединовића, Хазбе Хоџића, Мухарема Чичка, Сафета Мензиловића, Кемала Хасића, Османа Кустуре, Џемаила Смајића, Фериди Кадрића, Менсура Ризвића, Мухамеда Бошњака, Дамира Камерића, Ибрахима Казаза, Мерима Казаза, Сафета Манџуке, Семиза Манџуке, Мустафе Мехића, Ађула Мемчића, Беџира Мемчића, Џемала Мемчића, Фахрудина Мемчића, Алије Омановића, Фајиза Хабеша, Есмина Алишановића, Сенада Мујчиновића, Селвера Хабеша, Драгана Стојановића, Нусрета Спахића, Алмира Смрике, Асима Салиховића, Мубедина Ступара, Самира Салановића, Мирзета Самарџића, Самира Селимхоџића, Ђемила Силајђије, Ђемала Скопљака, Сабахудина Токме, Низама Хајловца, Мирсада Суше, Хајрудина Хрњића,

Ћазима Рамића, Невзудина Фетића, Салиха Хамзића, Белмира Халиловића, Енеса Делића, Шукрија Муслића, Миралема Ченгића, Адема Омановића, Сабахудина Порића, Адема Херцеглије, Зијада Омановића, Идриза Телаловића, Елвира Требе, Хусеина Турсановића, Сенада Туфекчића, Екрема Турсановића, Тахира Терезића, Енвера Ливњака, Зухдије Лужића, Латифа Луковића, Цемаила Јашаревића, Мирнеса Башића, Фазиле Башић, Асима Хечимовића, Невзудина Дувњака, Самира Јашаревића, Назима Кахримана, Русмира Делића, Исмета Османчевића, Сенада Хоџића, Рифета Пурића, Јасмина Бајрића, Едиба Карапанџића, Неада Галијашевића, Јасмина Хускића, Цемала Јупића, Хусеина Билчевића, Сеада Бегвића, Рашида Мујића, Менсура Јашаревића, Мирнеса Шарића, Нусрета Мехића, Бесима Бечића, Зуфера Лушије, Шерифа Ковача, Суље Зеца, Алије Карахасановића, Емина Карахасановића, Фериде Карахасановића, Мехмеда Карахасановића, Салиха Карахасановића, Зијада Ковача, Сафета Махмутовића, Фијада Маховца, Сенада Механовића, Хазима Мехића, Дервиша Карамехића, Бакира Хегановића, Музафера Мушинбеговића, Мецида Каплана, Фадила Смајића, Едина Семића, Едина Кубуре, Ибрахима Зејниловића, Нурије Зоре, Сеида Софтића, Сафета Дизића, Сифета Дизића, Адмира Џинића, Семиза Џинића, Бегајета Ефендића, Хусејина Ефендића, Вахида Ефендића, Асима Грабуса, Сабахудина Грабуса, Аднана Грахића, Сафета Мујаковића, Самира Авдиспахића, Асима Козлића, Мирсада Келештуре, Ешефа Незића, Сифета Гарановића, Семира Алиомеровића, Адиса Целалића, Јасмина Телаловића, Ибре Чајлаковића, Селима Шишмана, Сакиба Клемпића, Шефика Копића, Енвера Машића, Нијаза Мешића, Асима Хасанића, Аише Хота, Касима Ишерића, Омера Ивазовића, Ешефа Карамуратовића, Раме Карамуратовића, Рефика Смајића, Бајазита Ташаковића, Суље Шеховића, Нусрета Алихоџића, Амира Кове, Рамиза Алимановића, Енвера Шехића, Омера Халиловића, Бићира Стабанџића, Асира Скопљака, Мирсада Смрике, Ениза Салкића, Хазима Селимовића, Алена Спахића, Сабахудина Сарајлића, Хасне Смајловића, Алмира Смрике, Шерхада Ступара, Ешрефа Крушке, Суада Ковача, Самира Колића, Хасиба Козлића, Есада Кобилице, Мухамеда Ковачевића, Елвира Кадрића, Кемала Кулалића, Заима Кркалића, Самира Кадрића, Асима Агановића, Вехида Ахмића, Есада Алагића, Саудина Алиспахића, Јермине Аличић, Семрудина Ахмића,

Нермина Аганхоџића, Хафе Авдић, Ервина Алишића, Исмета Авдића, Шабана Шишмана, Мехрудина Шкаље, Сејада Шехића, Мехмеда Шувалића, Сафета Шишића, Мирсада Шабића, Адила Шишмана, Изета Шкоре, Семира Шабановића, Нихада Шеховића, Амира Лемеша, Омера Хубе, Тамила Гурдића, Насера Ајановића, Мирсада Кахвечића, Јасмине Дурмић, Мевлудина Дувњака, Сулејмана Дурмића, Фикрета Диздаревића, Азиза Делића, Вахида Дедића, Ахмета Дивоша, Фикрета Дувњака, Малика Дедића, Семина Дурме, Расима Фејзића, Незира Фејзића, Мирсада Фејзића, Семира Дерлића, Хајрудина Фетића, Бесима Фетића, Неада Фејзића, Мехмеда Грахића, Сабахудица Гасала, Елведина Глухића, Нурудина Кадрића, Нермина Делића, Сифета Шехића, Сенада Чивића, Сенада Мујагића, Ибрахима Куловића, Ернада Лончаревића, Мунира Шарића, Есада Османовића, Ахмета Хамзића, Суада Јашаревића, Нихада Сивца, Бенамина Арифовића, Расима Башића, Сеада Софтића, Исмета Делића, Мехрије Дугића, Омера Дероње, Ешефа Дорића, Санела Дурмиша, Мирсада Дервишаја, Ремиза Делића, Асима Доглода, Сенада Дедића, Јаска Дурмишевића, Неада Агаја, Селима Југовића, Сулејмана Мехића, Шерифа Мехића, Зухдије Мехића, Изета Мујановића, Нусрета Мујића, Расима Мујкића, Сенада Мујкића, Сеада Муратовића, Муниба Мушића, Сеада Мушића, Хусеина Бећирхоџића, Аднана Бећирхоџића, Нермина Мушинбековића, Фадила Халача и Бахрудина Пињића

поднесене против рјешења Кантоналног суда у Зеници број 43 0 И 078756 13 Гжи од 12. новембра 2013. године, број 43 0 И 078053 13 Гжи од 17. октобра 2013. године, број 43 0 И 081764 13 Гжи од 6. новембра 2013. године, број 43 0 И 078541 13 Гжи од 12. новембра 2013. године, број 43 0 И 081358 13 Гжи од 20. јануара 2014. године, број 43 0 И 081265 13 Гжи од 29. јануара 2014. године, број 43 0 И 077828 13 Гжи од 30. јануара 2014. године, број 43 0 И 078703 13 Гжи од 29. јануара 2014. године, број 43 0 И 078323 13 Гжи од 22. јануара 2014. године, број 43 0 И 085716 13 Гжи од 7. јануара 2014. године, број 43 0 И 078074 13 Гжи од 20. јануара 2014. године, број 43 0 И 081967 13 Гжи од 27. децембра 2013. године, број 43 0 И 081322 13 Гжи од 20. децембра 2013. године, број 43 0 И 078683 13 Гжи од 29. јануара 2014. године, број 43 0 И 082802 13 Гжи од 30. јануара 2014. године, број 43 0 И 082209 13 Гжи од 30. јануара 2014. године, број 43 0 И 093951 14 Гжи од 21. јануара 2014. године, број

43 0 И 092638 13 Гжи од 27. децембра 2013. године, број 43 0 И 081855 13 Гжи од 23. јануара 2014. године, број 43 0 И 090391 13 Гжи од 20. јануара 2014. године, број 43 0 И 077842 13 Гжи од 21. јануара 2014. године, број 43 0 И 082478 13 Гжи од 27. децембра 2013. године, број 43 0 И 077888 13 Гжи од 23. јануара 2014. године, број 43 0 И 081357 13 Гжи од 23. јануара 2014. године, број 43 0 И 084109 13 Гжи од 30. јануара 2014. године, број 43 0 И 077948 13 Гжи од 9. јануара 2014. године, број 43 И 091452 13 Гжи од 28. јануара 2014. године, број 43 0 И 078415 13 Гжи од 30. јануара 2014. године, број 43 0 И 090416 13 Гжи од 10. фебруара 2014. године, број 43 0 И 087616 14 Гжи од 18. фебруара 2014. године, број 43 0 И 090132 14 Гжи од 18. фебруара 2014. године, број 43 0 И 078525 13 Гжи од 14. фебруара 2014. године, број 43 0 И 081320 13 Гжи од 19. фебруара 2014. године, број 43 0 И 081542 13 Гжи од 19. фебруара 2014. године, број 43 0 И 091522 13 Гжи од 17. фебруара 2014. године, број 43 0 И 081735 13 Гжи од 17. фебруара 2014. године, број 43 0 И 081279 13 Гжи од 10. фебруара 2014. године, број 43 0 И 077856 13 Гжи од 19. фебруара 2014. године, број 43 0 И 091077 13 Гжи од 28. фебруара 2014. године, број 43 0 И 092649 13 Гжи од 3. марта 2014. године, број 43 0 И 077836 13 Гжи од 20. фебруара 2014. године, број 43 0 И 082617 13 Гжи од 26. фебруара 2014. године, број 43 0 И 078535 13 Гжи од 10. марта 2014. године, број 43 0 И 077945 14 Гжи од 25. фебруара 2014. године, број 43 0 И 096023 14 Гжи од 4. марта 2014. године, број 43 0 И 089563 14 Гжи од 21. фебруара 2014. године, број 43 0 И 078375 13 Гжи од 27. фебруара 2014. године, број 43 0 И 078755 13 Гжи од 21. фебруара 2014. године, број 43 0 И 078409 13 Гжи од 21. фебруара 2014. године, број 078322 13 Гжи од 24. фебруара 2014. године, број 43 0 И 090039 13 Гжи од 5. марта 2014. године, број 43 0 И 078503 13 Гжи од 21. фебруара 2014. године, број 43 0 И 078500 13 Гжи од 10. марта 2014. године, број 43 0 И 084158 13 Гжи од 10. марта 2014. године, број 43 0 И 083032 13 Гжи од 3. марта 2014. године, број 084917 13 Гжи од 10. марта 2014. године, број 43 0 И 078505 13 Гжи од 21. фебруара 2014. године, број 43 0 И 096195 13 Гжи од 27. фебруара 2014. године, број 43 0 И 077943 13 Гжи од 17. фебруара 2014. године и број 090133 13 Гжи од 3. марта 2014. године,

због тога што су очигледно (*prima facie*) неосноване.

Образложење

1. Фадил Козлић, Сафет Кулалић, Вернес Хецо, Насудин Кадрић, Џевад Козлић, Рамо Копић, Хазрудин Кобилица, Фарук Карахмет, Халида Колић, Иво Кокић, Саид Исаковић, Сувад Исмић, Мирсад Исаковић, Неџад Ибраковић, Сабахудин Ибрахимовић, Шевал Јусић, Дамир Јусић, Златан Јазвин, Неџад Јашаревић, Јасмин Кобић, Мурад Кобилица, Насиха Диздаревић, Сенад Патковић, Хајрудин Мујкановић, Неџад Макаревић, Дервиш Чајлаковић, Енвер Козлић, Салко Спахић, Маид Шехић, Ешреф Шут, Сафет Агичић, Рефик Шишић, Нихад Хамзић, Осман Смака, Ибрахим Омановић, Вехдет Авдић, Туфик Бајрамбашић, Омер Чано, Дервиш Шехић, Шефик Скендер, Самира Диздар, Исмет Мурачевић, Вејсил Јашаревић, Сенад Шишић, Мустафа Шабић, Сенад Ашчерић, Неџад Авдић, Асиф Башић, Сенад Башић, Хусејн Бечић, Изет Бечић, Изудин Бечић, Омер Бечић, Саудин Бечић, Хилмо Бећировић, Хасан Туфекчић, Седбин Талић, Ибро Турсановић, Рамиз Тутмић, Јусуф Турсановић, Харис Табаковић, Фикрет Тутмић, Зијада Телгиновић, Ибрахим Турсановић, Нихад Турчиновић, Семин Шехагановић, Сидик Шехић, Мухамед Шехић, Суад Шехић, Закир Шабановић, Зикрет Шарић, Џевад Шабановић, Алмир Шабановић, Зулкаид Шчулић, Џафер Шерифи, Сулејман Чичак, Алмир Луковић, Мирзет Дорић, Фадил Мујић, Есад Хасановић, Хишам Хасић, Јасмин Хибић, Сенад Халиловић, Јасмин Хусеинспахић, Расим Халиловић, Нијаз Халиловић, Касим Хусејновић, Мујо Халиловић, Хидрет Хускић, Нисвет Халиловић, Алмир Чајић, Фикрет Халиловић, Адем Халиловић, Мунир Халиловић, Заим Халиловић, Мухамед Маличевић, Амир Хујдур, Хасан Алић, Вехид Дугалић, Омер Халиловић, Хусеин Дурмић, Хидајет Исмић, Енвер Терим, Фарук Бојић, Есад Челебић, Мујага Захировић, Алмир Захировић, Нисвета Зилђић, Ибрахим Зеџ, Хасиб Жуна, Хусо Мујезиновић, Шериф Мехић, Изет Мердановић, Синан Мешиновић, Мирнес Махмић, Илија Анић, Амела Хукић, Нихад Ребихић, Сеад Селимовић, Мустафа Бечировић, Мирзет Мркановић, Ахмет Башић, Медин Скопљак, Есад Скула, Јасмин Крушко, Енес Аличић, Исмет Мердић, Ибрахим Дугалић, Шабан Исић, Ибро Хасичић, Енез Суша, Ахмет Голуб, Џевад Хасић, Фадил Џафић, Рефик Каплан, Јасмин Авдагић, Миралем Кајевић, Осман Халвацић, Мујо Мујчиновић, Мехо Шевкић, Един Мујаковић, Јусуф Хајрић, Рајиф Хајрић, Сабахудин Хасанбашић, Вахдета Шабић, Шефик Бошњак, Расим Осмић, Мухамед Хоџић, Бесим Трнчић, Мујо Бабић, Фикрет Дедић, Нумо Халиловић, Хасан Пријић, Екрем Рамуши, Осман Селимовић, Фатима Спахић, Харис Спахић, Зухдин Шишић, Елведин Тука, Салих Тутнић, Семиз Тутнић, Вахид Џанић, Един Хаџикадунић, Сеад Салкановић, Неџад Шехић, Паво Братић, Вахидин Шабић, Сехид Башић, Рајиф Крличевић,

Сенад Тукић, Осман Зилкић, Фадил Летић, Фехра Јусић, Сувад Омановић, Рефик Хасанспахић, Осман Динар, Асим Булбулушић, Салко Мухединовић, Хазбо Хоћић, Мухарем Чичак, Сафет Мензиловић, Кемал Хасић, Осман Кустура, Џемаил Смајић, Ферид Кадрић, Менсур Ризвић, Мухамед Бошњак, Дамир Камерић, Ибрахим Казаз, Мерим Казаз, Сафет Манџука, Семиз Манџука, Мустафа Мехић, Ађул Мемчић, Бећир Мемчић, Џемал Мемчић, Фахрудин Мемчић, Алија Омановић, Фајиз Хабеш, Есмин Алишановић, Сенад Мујчиновић, Селвер Хабеш, Драган Стојановић, Нусрет Спахић, Алмир Смрико, Асим Салиховић, Мубедин Ступар, Самир Салановић, Мирзет Самарџић, Самир Селимхоџић, Ђемил Силајђија, Ђемал Скопљак, Сабахудин Токмо, Низам Хајловац, Мирсад Суша, Хајрудин Хрњић, Ђазим Рамић, Невзудин Фетић, Салих Хамзић, Белмир Халиловић, Енес Делић, Шукриј Муслић, Миралем Ченгић, Адем Омановић, Сабахудин Порић, Адем Херцеглија, Зијад Омановић, Идриз Телаловић, Елвир Требо, Хусеин Турсановић, Сенад Туфекчић, Екрем Турсановић, Тахир Терезић, Енвер Ливњак, Зухдија Лужић, Латиф Луковић, Џемаил Јашаревић, Мирнес Башић, Фазила Башић, Асим Хечимовић, Невзудин Дувњак, Самир Јашаревић, Назим Кахриман, Русмир Делић, Исмет Османчевић, Сенад Хоћић, Рифет Пурић, Јасмин Бајрић, Едиб Карапанџић, Неџад Галијашевић, Јасмин Хускић, Џемал Јупић, Хусеин Билчевић, Сеад Бегич, Рашид Мујић, Менсур Јашаревић, Мирнес Шарић, Нусрет Мехић, Бесим Бечић, Зуфер Лушија, Шериф Ковач, Суљо Зеџ, Алија Карахасановић, Емин Карахасановић, Ферид Карахасановић, Мехмед Карахасановић, Салих Карахасановић, Зијад Ковач, Сафет Махмутовић, Фијад Маховац, Сенад Механовић, Хазим Мехић, Дервиш Карамехић, Бакир Хегановић, Музафер Мушинбеговић, Меџид Каплан, Фадил Смајић, Един Семић, Един Кубура, Ибрахим Зејниловић, Нурија Зора, Сеид Софтић, Сафет Дизић, Сифет Дизић, Адмир Џинић, Семиз Џинић, Бегајет Ефендић, Хусејин Ефендић, Вахид Ефендић, Асим Грабус, Сабахудин Грабус, Аднан Грахић, Сафет Мујаковић, Самир Авдиспахић, Асим Козлић, Мирсад Келештура, Ешеф Незић, Сифет Гарановић, Семир Алиомеровић, Адис Џелалић, Јасмин Телаловић, Ибро Чајлаковић, Селим Шишман, Сакиб Клемпић, Шефик Копић, Енвер Машић, Нијаз Мешић, Асим Хасанић, Аиша Хота, Касим Ишерић, Омер Ивазовић, Ешеф Карамуратовић, Рамо Карамуратовић, Рефик Смајић, Бајазит Ташаковић, Суљо Шеховић, Нусрет Алихоџић, Амир Ково, Рамиз Алимановић, Енвер Шехић, Омер Халиловић, Бићир Стабанџић, Асир Скопљак, Мирсад Смрико, Ениз Салкић, Хазим Селимовић, Ален Спахић, Сабахудин Сарајлић, Хасна Смајловић, Алмир Смрико, Шерхад Ступар, Ешреф Крушко, Суад Ковач, Самир Колић, Хасиб Козлић, Есад Кобилица, Мухамед Ковачевић, Елвир Кадрић, Кемал Кулалић, Заим Кркалић, Самир Кадрић, Асим Агановић, Вехид Ахмић, Есад Алагић, Саудин Алиспахић, Јермина Аличић,

Семрудин Ахмић, Нермин Аганхоџић, Хафа Авдић, Ервин Алишић, Исмет Авдић, Шабан Шишман, Мехрудин Шкаљо, Сејад Шехић, Мехмед Шувалић, Сафет Шишић, Мирсад Шабић, Адил Шишман, Изет Шкоро, Семир Шабановић, Нихад Шеховић, Амир Лемеш, Омер Хубо, Тамил Гурдић, Насер Ајановић, Мирсад Кахвечић, Јасмина Дурмић, Мевлудин Дувњак, Сулејман Дурмић, Фикрет Диздаревић, Азиз Делић, Вахид Дедић, Ахмет Дивош, Фикрет Дувњак, Малик Дедић, Семин Дурмо, Расим Фејзић, Незир Фејзић, Мирсад Фејзић, Семир Дерлић, Хајрудин Фетић, Бесим Фетић, Неџад Фејзић, Мехмед Грахић, Сабахудић Гасал, Елведин Глухић, Нурудин Кадрић, Нермин Делић, Сифет Шехић, Сенад Чивић, Сенад Мујагић, Ибрахим Куловић, Ернад Лончаревић, Мунир Шарић, Есад Османовић, Ахмет Хамзић, Суад Јашаревић, Нихад Сивац, Бенамин Арифовић, Расим Башић, Сеад Софтић, Исмет Делић, Мехрија Дугић, Омер Дероња, Ешеф Дорић, Санел Дурмиш, Мирсад Дервишај, Ремиз Делић, Асим Доглод, Сенад Дедић, Јаско Дурмишевић, Неџад Агај, Селим Југовић, Сулејман Мехић, Шериф Мехић, Зухдија Мехић, Изет Мујановић, Нусрет Мујић, Расим Мујкић, Сенад Мујкић, Сеад Муратовић, Муниб Мушић, Сеад Мушић, Хусеин Бећирхоџић, Аднан Бећирхоџић, Нермин Мушинбеговић, Фадил Халач и Бахрудин Пињић (у даљњем тексту: апеланти) из Брезе, Добоја, Олова, Тешња, Високог, Завидовића, Зенице и Жепча, које заступа Џејлана Шаћирбеговић-Алибашић, адвокатица из Зенице, поднијели су у периоду од 3. децембра 2013. године до 24. марта 2014. године апелације Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против рјешења Кантоналног суда у Зеници (у даљњем тексту: Кантонални суд) наведених у изреци ове одлуке.

2. Апелације су евидентирани под сљедећим бројевима: АП 4926/13, АП 4927/13, АП 4929/13, АП 4930/13, АП 899/14, АП 900/14, АП 901/14, АП 902/14, АП 903/14, АП 904/14, АП 905/14, АП 906/14, АП 907/14, АП 908/14, АП 909/14, АП 910/14, АП 911/14, АП 912/14, АП 913/14, АП 914/14, АП 915/14, АП 916/14, АП 917/14, АП 918/14, АП 919/14, АП 920/14, АП 921/14, АП 922/14, АП 1122/14, АП 1123/14, АП 1124/14, АП 1125/14, АП 1126/14, АП 1127/14, АП 1128/14, АП 1129/14, АП 1130/14, АП 1131/14, АП 1269/14, АП 1270/14, АП 1271/14, АП 1272/14, АП 1273/14, АП 1274/14, АП 1275/14, АП 1276/14, АП 1277/14, АП/1278/14, АП 1279/14, АП 1280/14, АП 1281/14, АП 1282/14, АП 1283/14, АП 1284/14, АП 1285/14, АП 1286/14, АП 1287/14, АП 1288/14, АП 1289 и АП 1290/14.

3. Дакле, укупно је поднесено 60 апелација, али, с обзиром на то да се апелације односе на исти чињенични и правни основ, Уставни суд је, у складу с чланом 32 став (1) Правила Уставног суда, донио одлуку о спајању наведених апелација у којима ће водити један поступак и донијети једну одлуку под бројем АП 4926/13.

4. У апелацији АП 1281/14 заступница апеланата погрешно је означила имена апеланата, али се из достављене пуномоћи и увидом у оспорено рјешење Кантоналног суда може утврдити да се ради о апелантима Амиру Лемешу, Омеру Хуби, Тамилу Гурдићу, Насеру Ајановићу и Мирсаду Кахведићу.

5. Апеланти су у току 2012. и 2013. године Општинском суду у Зеници (у даљњем тексту: Општински суд) поднијели приједлог за извршење ради наплате новчаног потраживања против извршеника ЈУ Служба за запошљавање Зеничко-добојског кантона (у даљњем тексту: Служба), а на основу правоснажних и извршних рјешења које је Служба донијела у претходном периоду. Наведеним рјешењима Служба је била дужна да за утврђени период обрачуна и усклади новчану накнаду апелантима према утврђеном износу од 25% просјечне нето плате исплаћене у Федерацији Босне и Херцеговине у претходној години, како је то утврђено према подацима Федералног завода за статистику. Апеланти су потраживали исплату дуга који се односи на исплату разлике на утврђене новчане накнаде од 25% мјесечно за сваког од апеланата.

6. Одлучујући о приједлогу апеланата за извршење ради наплате дуга, Општински суд је донио рјешења број 43 0 И 078756 12 И од 18. октобра 2013. године, број 43 0 И 078053 12 И од 2. октобра 2013. године, број 43 0 И 081764 13 И од 20. септембра 2013. године, број 43 0 И 07851 12 И од 9. октобра 2013. године, број 43 0 И 081358 13 И од 13. септембра 2013. године, број 43 0 И 081265 13 И од 27. септембра 2013. године, број 43 0 И 077828 12 И од 4. новембра 2013. године, број 43 0 И 078703 12 И од 18. октобра 2013. године, број 43 0 И 078323 12 И од 16. септембра 2013. године, број 43 0 И 085716 13 И од 3. октобра 2013. године, број 43 0 И 078074 12 И од 17. септембра 2013. године, број 43 0 И 081967 13 И од 16. септембра 2013. године, број 43 0 И 081322 13 И од 10. септембра 2013. године, број 43 0 И 078683 12 И од 20. септембра 2013. године, број 43 0 И 082802 13 И од 30. септембра 2013. године, број 43 0 И 082209 13 И од 20. септембра 2013. године, број 43 0 И 093951 13 И од 26. децембра 2013. године, број 43 0 И 092638 13 И од 5. септембра 2013. године, број 43 0 И 081855 13 И од 17. септембра 2013. године, број 43 0 И 090391 13 И од 3. октобра 2013. године, број 43 0 И 077842 12 И од 3. октобра 2013. године, број 43 0 И 082478 13 И од 17. септембра 2013. године, број 43 0 И 077888 12 И од 10. септембра 2013. године, број 43 0 И 084109 13 И од 30. септембра 2013. године, број 43 0 И 091452 13 И од 29. новембра 2013. године, број 43 0 И 090416 13 И од 20. септембра 2013. године, број 43 0 И 087616 13 И од 21. јануара 2014. године, број 43 0 И 090132 13 И од 21. јануара 2014. године, број 43 0 И 078525 12 И од 9. октобра 2013. године, број 43 0 И 081320 13 И од 13. септембра 2013. године, број 43 0 И 081542 13 И од

26. септембра 2013. године, број 43 0 И 091522 13 И од 28. августа 2013. године, број 43 0 И 081735 13 И од 3. септембра 2013. године, број 43 0 И 077856 12 И од 2. октобра 2013. године, број 43 0 И 091077 13 И од 29. новембра 2013. године, број 43 0 И 092649 13 И од 4. септембра 2013. године, број 43 0 И 077836 12 И од 3. октобра 2013. године, број 43 0 И 082617 13 И од 3. септембра 2013. године, број 43 0 И 078535 12 И од 22. априла 2013. године, број 43 0 И 077945 12 И од 2. децембра 2013. године, број 43 0 И 096023 13 И од 29. јануара 2014. године, број 43 0 И 089563 13 И од 26. децембра 2013. године, број 43 0 И 078375 12 И од 29. октобра 2013. године, број 43 0 И 078755 12 И од 18. октобра 2013. године, број 43 0 И 078409 12 И од 12. септембра 2013. године, број 43 0 И 078322 12 И од 11. новембра 2013. године, број 43 0 И 090039 13 И од 5. септембра 2013. године, број 43 0 И 078503 12 И од 18. октобра 2013. године, број 43 0 И 078500 12 И од 9. октобра 2013. године, број 084158 13 И од 30. септембра 2013. године, број 43 0 И 083032 13 И од 30. септембра 2013. године, број 43 0 И 084917 13 И од 20. септембра 2013. године, број 43 0 И 078505 12 И од 31. октобра 2013. године, број 43 0 И 096195 13 И од 18. новембра 2013. године, број 43 0 И 077943 12 И од 3. октобра 2013. године и број 43 0 И 090133 13 И од 20. септембра 2013. године, којим је приједлог апеланата одбијен као неоснован.

7. У образложењима рјешења Општински суд је, између осталог, истакао да апеланти наводе да не споре фиксно утврђени мјесечни износ који им је исплаћен на основу извршне исправе, али потражују исплату дуга која се односи на исплату разлике на утврђене новчане накнаде од 25% мјесечно. Општински суд се позива на одредбу члана 27 став 1 Закона о извршном поступку („Службене новине ФБиХ” бр. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 и 35/12), којом је прописано да је извршна исправа подобна за извршење ако су у њој назначени тражилац извршења и извршеник, те предмет, врста, обим и вријеме испуњења обавезе. Даље, одредбом члана 36 став 1 Закона о извршном поступку прописано је да приједлог за извршење мора да садржава захтјев за извршење у којем ће бити назначена извршна или вјеродостојна исправа на основу које се тражи извршење, тражилац извршења и извршеник, потраживање чије се остварење тражи, средство којим извршење треба да се спроведе, предмет извршења, ако је познат, као и друге податке који су потребни за спровођење извршења. Конкретни приједлог за извршење постављен је као захтјев за остварење потраживања које није утврђено нити садржано у извршним исправама. Због те несагласности приједлога за извршење с извршном исправом, извршна исправа је неподобна за извршење у погледу оног потраживања које се тражи приједлогом за извршење, односно усклађивање новчане накнаде у износу од 25% просјечне плате исплаћене у Федерацији БиХ у претходној години, као разлике између номиналног

(фиксног новчаног) износа и износа од 25% просјечне плате у Федерацији БиХ из претходне године, према подацима Федералног завода за статистику. Наиме, то потраживање није одређено наведеном извршном исправом, нити је у самој извршној исправи одређено да ће се усклађивати новчани износи који представљају накнаду незапосленом демобилисаном лицу након доношења извршне исправе, па до истека рока за исплату, у складу с порастом – повећањем просјечне плате у Федерацији БиХ из претходне године, према подацима Федералног завода за статистику. Таква могућност није предвиђена ни одредбама Упутства о начину остваривања и исплате новчане накнаде демобилисаним браниоцима за вријеме незапослености („Службене новине ФБиХ” број 81/06), на основу ког је донесена извршна исправа, тј. прописом који је донио Федерални завод за запошљавање на основу члана 10 став 2 Закона о правима демобилисаних бранилаца и чланова њихових породица („Службене новине ФБиХ” број 61/06), као ни наведеним Законом. У конкретном случају, извршне исправе, односно рјешења Службе подобна су за извршење у оном дијелу у ком је наведен номинални (новчани), односно фиксни износ за исплату накнаде апелантима за вријеме незапослености, а који је извршеник исплатио апелантима, што је и неспорно, као и то да се приједлогом за извршење не тражи остварење тих потраживања. Међутим, у преосталом дијелу наведеном у изреци извршне исправе који гласи: „(...) односно 25% просјечне плате у Федерацији из претходне године, према подацима Федералног завода за статистику”, наведене извршне исправе нису подобне за извршење.

8. Одлучујући о жалбама апеланата против првостепених рјешења, Кантонални суд је донио оспорена рјешења наведена у изреци ове одлуке, којима је жалбе одбио и првостепена рјешења потврдио.

9. У образложењу рјешења Кантонални суд, између осталог, наводи да у конкретном случају извршна исправа поднесена уз приједлог за извршење ради потраживања чије се остварење тражи не одговара приједлогу за извршење због чињенице да је у приједлогу за извршење постављен захтјев за остварење потраживања које није утврђено у извршној исправи. Наиме, извршна исправа је неподобна за извршење у погледу оног потраживања које се тражи приједлогом за извршење, тј. разлике између номиналног износа и износа од 25% просјечне плате у Федерацији БиХ из претходне године, према подацима Федералног завода за статистику, јер то потраживање није одређено наведеном извршном исправом, нити је у самој извршној исправи одређено да ће се усклађивати новчани износи који представљају накнаду незапосленом демобилисаном лицу након доношења те извршне исправе па до истека рока за исплату, у складу с порастом – повећањем

просјечне плате у Федерацији БиХ из претходне године, према подацима Федералног завода за статистику, а како то правилно закључује првостепени суд. Таква могућност није предвиђена ни одредбама Упутства о начину остваривања и исплате новчане накнаде демобилисаним браниоцима за вријеме незапослености, на основу ког је донесена извршна исправа, тј. прописом који је донио Федерални завод за запошљавање, на основу члана 10 став 2 Закона о правима демобилисаних бранилаца и чланова њихових породица, као ни наведеним Законом. Рјешења Службе су, према оцјени Кантоналног суда, подобна за извршење у оном дијелу у ком је наведен номинални (новчани), односно фиксни износ за исплату накнаде апелантима за вријеме незапослености, а који је извршеник исплатио апелантима, што је и неспорно, тим прије што се приједлогом за извршење не тражи остварење тог потраживања у номиналном износу. Међутим, у преосталом дијелу наведеном у изреци извршне исправе који гласи: „(...) односно 25% просјечне плате у Федерацији из претходне године, према подацима Федералног завода за статистику”, наведена извршна исправа није подобна за извршење, јер не испуњава услове из члана 27 став 1 Закона о извршном поступку, а како то правилно закључује првостепени суд. Кантонални суд се позвао и на праксу Уставног суда, који је исказао исти став у својој одлуци број АП 3144/13 од 17. септембра 2013. године, због чега сматра да се не могу прихватити као основани жалбени наводи апеланата. При таквом стању ствари, Кантонални суд је закључио да је првостепени суд правилно поступио када је, сходно члану 49 став 3 Закона о извршном поступку, одлучио као у изреци.

10. У предметима АП 918/14, АП 920/14, АП 922/14 и АП 1130/14 Општински суд је донио рјешења број 43 0 И 081357 13 И од 10. априла 2013. године, број 43 0 И 077948 12 И од 11. новембра 2013. године, број 43 0 И 078415 12 И од 11. новембра 2013. године и број 43 0 И 081279 13 И од 20. септембра 2013. године, којима је извршеников приговор поднесен против рјешења о извршењу усвојен као основан, те је извршни поступак обустављен у цијелости и укинута све спроведене радње. У образложењу рјешења је наведено да су у конкретном случају извршне исправе, рјешења Службе, подобне за извршење у оном дијелу у ком је наведен номинални (новчани), односно фиксни износ за исплату накнаде тражиоцу извршења за вријеме незапослености, а који је извршеник исплатио тражиоцу извршења, што је и неспорно, као и то да се приједлогом за извршење не тражи остварење тих потраживања. Међутим, у преосталом дијелу наведеном у изреци извршне исправе ријечима: „(...) односно 25% просјечне плате у Федерацији из претходне године, према подацима Федералног завода за статистику”, наведена извршна исправа није подобна за извршење. С обзиром на то да је неспорно да је апелантима у цијелости

исплаћен износ утврђен извршном исправом, а како одредбама Закона о извршном поступку није одређена могућност усклађивања новчане накнаде након доношења рјешења којим је признато то право, тиме не постоји ни правни основ за исплату разлике те накнаде на начин како то апеланти траже у приједлогу за извршење, па је стога основан извршеников приговор, јер је у цијелости испунио своју обавезу према апелантима на начин како је то одређено извршном исправом.

11. Апеланти сматрају да су им оспореним одлукама повријеђени право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), право на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, те члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, као и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

12. Апеланти наводе да су, полазећи од уставних одредби, сва лица једнака пред законом, да имају слободан приступ суду, да имају право на имовину, да уживају загарантована права и слободе без дискриминације према било ком основу, имајући у виду одредбе Закона о посредовању у запошљавању и социјалној сигурности незапослених особа („Службене новине ФБиХ” бр. 41/01 и 22/05), Упутства о начину остваривања и исплате новчане накнаде демобилисаним браниоцима за вријеме незапослености („Службене новине ФБиХ” број 81/06), Закона о правима демобилисаних бранилаца и чланова њихових породица („Службене новине ФБиХ” број 61/06), те да су потраживана новчана средства обезбијеђена и намијењена искључиво за конкретна потраживања апеланата, што потврђује одлука о одобравању утрошка средстава „Трансфер за кантоналне службе за запошљавање за исплату накнада демобилисаним браниоцима”, утврђених буџетом Федерације БиХ за 2008. годину у Федералном министарству за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата. Апеланти сматрају злонамјерним и незаконитим одлуке првостепеног и другостепеног суда, јер су судови незаконитим одлукама над њима спровели дискриминацију у односу на демобилисане незапослене браниоце у другим кантонима, повриједили им право на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције и члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине, члана 14 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију. Предлажу да Уставни суд у цијелости усвоји апелације, укине оспорене одлуке Кантоналног суда и предмете врати Кантоналном суду на поновно одлучивање.

13. При испитивању допустивости апелације Уставни суд је пошао од одредби члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 18 став (4) Правила Уставног суда.

Члан VI/36) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.

Члан 18 став (4) Правила Уставног суда гласи:

Уставни суд ће одбацити апелацију као очигледно (prima facie) неосновану кад утврди да не постоји оправдан захтјев странке у поступку, односно да предочене чињенице не могу да оправдају тврдњу да постоји кршење Уставом заштићених права и/или када се за странку у поступку утврди да не сноси посљедице кршења Уставом заштићених права, тако да је испитивање меритума апелације непотребно.

14. У контексту испитивања допустивости апелације, а у вези с наводима апеланата, Уставни суд указује на то да је у истоврсном поступку већ одлучивао о питањима која су покренута предметном апелацијом и то одлучујући о апелацији којом је Служба оспоравала рјешење Кантоналног суда којим је одбијена жалба Службе поднесена против рјешења Општинског суда и потврђено оспорено рјешење којим је дозвољено извршење на основу рјешења Службе (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 3144/13 од 17. септембра 2013. године, објављена на интернет-адреси Уставног суда www.csbh.ba). Уставни суд је у цитираној одлуци, између осталог, закључио да је у конкретном случају извршни поступак покренут на приједлог тражиоца извршења, а ради реализовања потраживања утврђеног апелантовим Рјешењем број УП/И-04/3-3796/2-2007 од 4. маја 2007. године, које је донесено у управном поступку. У вези с тим, за Уставни суд је неупитно да то рјешење представља извршну исправу, у смислу члана 23 став 1 тачка 2 ЗИП-а, односно да представља извршну исправу подобну за извршење, у смислу члана 27 став 1 ЗИП-а, али само у оном обиму који је утврђен том извршном исправом. Међутим, евидентно је да је тражилац извршења приједлогом за извршење тражио исплату неисплаћених накнада за утужене периоде (три мјесеца) у износу од 496,50 КМ (односно 165,50 КМ мјесечно), као и исплату разлике већ исплаћених накнада за девет мјесеци 2008. године у укупном износу од 132,30 КМ (мјесечни износ од 14,70 КМ), а која се односи на разлику износа који је апелант већ исплатио тражиоцу извршења према рјешењу о утврђивању права на накнаду до износа од 165,50 КМ мјесечно, колико је тражилац извршења потраживао приједлогом за извршење. У вези с тим, Уставни суд указује на то да је апелантовим рјешењем, као извршном исправом, одређена накнада

у износу од 150,80 КМ мјесечно, те да у извршној исправи није наведено да ће се та новчана накнада усклађивати у зависности од тога да ли је дошло до пораста или смањења просјечне нето плате у Федерацији Босне и Херцеговине. При томе, Уставни суд наглашава да то не значи да тражилац извршења нема право на усклађивање те накнаде (јер се Уставни суд тим питањем није ни бавио у овом поступку), већ да то право није одређено предметном извршном исправом, те да стога није ни могло да буде реализовано у предметном извршном поступку. Имајући у виду наведено, Уставни суд указује на то да су у конкретном случају редовни судови, на основу приједлога за извршење који несумњиво није у сагласности с извршном исправом (у дијелу који се тиче исплате разлике накнада), донијели рјешење о извршењу којим су апеланту наметнули обавезу другачију од оне која је утврђена извршном исправом. Стога, Уставни суд сматра да је оспорено рјешење Кантоналног суда, као коначна одлука у предметном поступку, засновано на произвољној примјени релевантних одредби ЗИП-а, што је за посљедицу имало кршење апелантовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

15. У конкретном случају, Кантонални суд је у оспореним рјешењима образложио своју одлуку, наводећи да извршна исправа поднесена уз приједлог за извршење ради потраживања чије се остварење тражи не одговара приједлогу за извршење због чињенице да је у приједлогу за извршење постављен захтјев за остварење потраживања које није утврђено у извршној исправи. Наиме, извршна исправа је неподобна за извршење у погледу оног потраживања које се тражи приједлогом за извршење, тј. разлике између номиналног износа и износа од 25% просјечне плате у Федерацији БиХ из претходне године, према подацима Федералног завода за статистику, јер то потраживање није одређено наведеном извршном исправом, нити је у самој извршној исправи одређено да ће се усклађивати новчани износи који представљају накнаду незапосленом демобилисаном лицу након доношења те извршне исправе па до истека рока за исплату, у складу с порастом – повећањем просјечне плате у Федерацији БиХ из претходне године, према подацима Федералног завода за статистику, те је Кантонални суд потврдио закључак првостепеног суда. Уставни суд сматра да су редовни судови довољно јасно образложили своје одлуке, те су се у својим одлука позвали на законске одредбе, које су у конкретном случају релевантне, а такво образложење Уставни суд не сматра произвољним.

16. На основу наведеног, Уставни суд примјећује да су редовни судови довољно јасно образложили своје одлуке, а таква образложења Уставни суд не сматра произвољним. Стога, имајући у виду ставове Уставног суда наведене у овој одлуци, Уставни суд сматра да у вези с наводима апеланата о повреди права на правично

суђење нема ничега што указује на то да апеланти имају „оправдан захтјев” који покреће питање из Устава Босне и Херцеговине или Европске конвенције, а које би требало мериторно испитати. Због тога, Уставни суд закључује да су наводи о повреди права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције очигледно (*prima facie*) неосновани.

17. Апеланти, такође, наводе да су им оспореним одлукама повријеђени и право на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, те члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апеланти посебно не образлажу повреду тих права, већ своје наводе заснивају на погрешној примјени процесног права. Уставни суд је, међутим, разматрајући те наводе у оквиру члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, већ закључио да су ти наводи неосновани. Стога, Уставни суд сматра да нема ничега што у конкретном случају указује на то да су апелантима повријеђени право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и право на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, те члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, односно закључује да су и ти наводи апеланата очигледно (*prima facie*) неосновани.

18. Имајући у виду одредбу члана 18 став (4) Правила Уставног суда, према којој ће се апелација одбацити као недозвољена уколико је очигледно (*prima facie*) неоснована, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

19. У складу с чланом VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 1962/12

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija „Konzuma” d.o.o. Sarajevo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 04 0 Dn 004042 11 Gž od 14. svibnja 2012. godine

Odluka od 10. lipnja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednica Valerija Galić, dopredsjednici Miodrag Simović i Seada Palavrić, suci Mato Tadić, Mirsad Čeman i Zlatko M. Knežević, na sjednici održanoj 10. lipnja 2014. godine, u predmetu broj **AP 1962/12**, rješavajući apelaciju **DOO „Konzum” Sarajevo**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. stavak (5), članka 57. stavak (2) točka a) i članka 58. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija DOO „Konzum” Sarajevo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 04 0 Dn 004042 11 GŽ od 14. svibnja 2012. godine, zbog toga što apelant nije pretrpio značajniju štetu.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. „Konzum” d.o.o. Sarajevo (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupaju zakonski zastupnici, direktor Dragan Baškarad i izvršna direktorica Aida Delalić, podnio je 25. svibnja 2012. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 04 0 Dn 004042 11 GŽ od 14. svibnja 2012. godine. U konkretnom slučaju, pobijanom konačnom odlukom apelantu je naloženo plaćanje sudske takse u iznosu od 10,00 KM, a radi zabilježbe izvršenja u zemljišnoj knjizi, pozivom na odgovarajuće odredbe Zakona o sudskim taksama.

2. Apelant se poziva na povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Povredu tih prava apelant posebno ne obrazlaže, osim što, u biti, smatra da je u odluci koju je pobijao pogrešno utvrđeno činjenično stanje i da je pogrešno primijenjeno materijalno pravo.

3. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3. (b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 18. stavak (5) Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.

Članak 18. stavak (5) Pravila Ustavnog suda glasi:

Ustavni sud će odbaciti apelaciju kada ocijeni da apelant nije pretrpio značajniju štetu osim ako poštivanje ljudskih prava, kako je to definirano u Ustavu, zahtijeva razmatranje apelacije u meritumu.

4. Ustavni sud najprije mora ocijeniti je li apelant u konkretnom slučaju pretrpio značajniju štetu. Pri tome, Ustavni sud ukazuje na to da se ta ocjena donosi za svaki slučaj pojedinačno, imajući u vidu specifične okolnosti svakoga predmeta. Uvažavajući eventualni značaj predmeta za apelante, Ustavni sud ističe da povreda ustavnih prava mora podrazumijevati određenu razinu težine i ozbiljnosti da bi bila meritorno razmatrana pred ovim sudom. Procjena te razine ovisi o okolnostima svakog slučaja, koje obuhvaćaju subjektivnu percepciju apelanata, ali i objektivni karakter predmeta. Dakle, subjektivni osjećaj apelanata o postojanju i važnosti navodne povrede ustavnih prava mora biti opravdan i s objektivnog stajališta, što u ovome predmetu nije slučaj. Prema ocjeni Ustavnog suda, navodi i razlozi iz apelacije takve su prirode da ne ukazuju na to da je apelant pretrpio značajniju štetu, u smislu prvog kriterija članka 18. stavak (5) Pravila Ustavnog suda. Također, Ustavni sud mora ocijeniti dopustivost apelacije u svjetlu drugog kriterija sadržanog u ovoj osnovi dopustivosti, odnosno zahtijeva li poštivanje ljudskih prava na način definiran u Ustavu Bosne i Hercegovine razmatranje apelacije u meritumu. Taj kriterij služi kao zaštitni mehanizam na temelju kojega će Ustavni sud nastaviti ispitivanje apelacije u meritumu, čak i ako ocijeni da apelant nije pretrpio značajniju štetu, ukoliko za to postoji odgovarajući interes poštivanja ljudskih prava. Ocjenjujući okolnosti konkretnog predmeta u smislu navedenog kriterija, Ustavni sud smatra da te okolnosti ne pokreću niti jedno pitanje poštivanja ljudskih prava koje bi zahtijevalo razmatranje apelacije u meritumu (vidi Europski sud, *Korolev protiv Rusije*, Odluka o dopustivosti broj 25551/05 od 1. srpnja 2010. godine).

5. Sukladno navedenome, a imajući u vidu odredbu članka 18. stavak (5) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko apelant nije pretrpio značajniju štetu, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.
6. Sukladno članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 157/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija „Mikroelektronike“ a.d.
Banja Luka podnesena protiv Pre-
sude Vrhovnog suda Republike
Srpske broj 71 0 P 047860 11 Rev
od 18. oktobra 2012. godine

Odluka od 7. oktobra 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednica Valerija Galić, potpredsjednici Miodrag Simović i Seada Palavrić i sudije Mato Tadić, Mirsad Ćeman i Zlatko M. Knežević, na sjednici održanoj 7. oktobra 2014. godine, u predmetu broj **AP 157/13**, rješavajući apelaciju „**Mikroelektronike**” a.d. **Banja Luka**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. stav 4. i člana 57. stav 2. tačka a) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 22/14 i 57/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija „Mikroelektronike” a.d. Banja Luka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 047860 11 Rev od 18. oktobra 2012. godine zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. „Mikroelektronika” a.d. Banja Luka (u daljnjem tekstu: apelant), koga zastupa Goran Šironjić, advokat iz Laktaša, podnio je 14. januara 2013. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 047860 11 Rev od 18. oktobra 2012. godine. U konkretnom slučaju, radi zaštite prava iz radnog odnosa, osporenom konačnom odlukom, između ostalog, obavezan je apelant da tužitelju na ime otpremnine isplati određeni novčani iznos. Naime, Vrhovni sud je u obrazloženju presude, pored ostalog, istakao da je u konkretnom slučaju ugovor o radu otkazan tužitelju na njegov zahtjev, što su pravilno zaključili i nižestepeni sudovi. Međutim, Vrhovni sud je naveo da u tom zahtjevu od 26. oktobra 2007. godine tužitelj navodi da apelant „već odavno ne ispunjava obaveze prema ugovoru o radu, Zakonu o radu i Kolektivnom ugovoru”, da se na njegove „usmene i pismene molbe za naknadu dugovanja nije uopće reagiralo”, te navodi da „prema svemu navedenom,

prisiljen sam da dam otkaz, jer mi moji dolasci na posao predstavljaju samo trošak, a za to nemam skoro nikakvu naknadu, a treba da izdržavam četveročlanu porodicu gdje mi supruga nije zaposlena, a djeca su čak i student”. Shodno tome, naglašeno je da, imajući u vidu takav sadržaj zahtjeva tužitelja, te predmet potraživanja tužitelja u predmetnoj parnici, proizlazi da je u konkretnom slučaju tužitelju radni odnos kod apelanta prestao na njegov zahtjev, ali zbog povreda obaveza apelanta propisanih odredbom člana 90. Zakona o radu, koje su kontinuirane i koje su činjene sve do podnošenja zahtjeva za otkaz ugovora o radu. Konačno, Vrhovni sud je konstatirao da, slijedeći navedeno, prema odredbi člana 134. stav 3. predmetnog zakona, tužitelju pripadaju sva prava iz radnog odnosa, pa i pravo na isplatu zahtijevane otpremnine koju propisuje odredba člana 141. navedenog zakona.

2. Iz navoda apelacije proizlazi da se apelant poziva na povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Povredu ovih prava apelant posebno ne obrazlaže osim što, u suštini, smatra da je u odluci koju je osporio pogrešno utvrđeno činjenično stanje i da je pogrešno primijenjeno materijalno pravo.

3. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. stav 4. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 18. stav 4. Pravila Ustavnog suda glasi:

Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

4. Ustavni sud, u fazi ispitivanja dopustivosti apelacije, mora utvrditi, između ostalog, da li su ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članu 18. stav 4. Pravila Ustavnog suda. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski

sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i te povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očito neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji dovoljno jasno pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi, Evropski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99, i Ustavni sud, Odluka broj AP 156/05 od 18. maja 2005. godine), te ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očito ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema „opravdan zahtjev” (vidi, Evropski sud, *Mezőtúr-Tiszazugi Vízgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije „žrtva” kršenja prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine.

5. Ustavni sud ukazuje da se apelacioni navodi o povredi prava na pravično suđenje, odnosno povredi procesnih garancija u postupku koji je rezultirao osporenom odlukom, u predmetnoj apelaciji odnose isključivo na način na koji su sudovi utvrdili činjenično stanje i primijenili materijalno pravo. Ustavni sud, rješavajući brojne ovakve apelacije, konzistentno je ukazivao na praksu Evropskog i Ustavnog suda prema kojoj zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01), niti da supstituiraju redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli. Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ustavnih prava (vidi, npr., Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. maja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

6. Na osnovu činjenica konkretnog predmeta koje proizlaze iz dokumenata predočenih Ustavnom sudu i iz apelacionih navoda, Ustavni sud smatra da je sud u obrazloženju svoje odluke osporene predmetnom apelacijom dao detaljne, jasne i precizne razloge za svoje odlučnje, pa se ne može zaključiti da je primjena relevantnih zakonskih odredaba u bilo kojem dijelu bila proizvoljna, niti da su procesni zakoni i garancije bili primijenjeni na apelantovu štetu. Ustavni sud naročito ukazuje da apelant nije ponudio relevantne argumente koji bi opravdali njegove tvrdnje da je na bilo koji način došlo do povrede ustavnih prava na koja se pozvao, osim što je nezadovoljan rezultatom postupka u kojem je donesena osporena odluka. Imajući u vidu navedeno, te konzistentnu praksu Evropskog i Ustavnog suda i stavove navedene i u ovoj odluci, Ustavni sud smatra da nema ništa što ukazuje da apelantovi navodi u predmetnoj apelaciji pokreću ustavna pitanja na koja se pozvao, odnosno ništa što ukazuje da apelant ima „opravdan zahtjev” u smislu člana 18. stav 4. Pravila Ustavnog suda. Zbog toga, Ustavni sud zaključuje da su ovi navodi očigledno (*prima facie*) neosnovani.

7. Imajući u vidu odredbu člana 18. stav 4. Pravila Ustavnog suda prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je očigledno (*prima facie*) neosnovana, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.
8. U skladu sa članom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 839/12

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ**

Апелација Абдурахмана Реџића
поднесена против Пресуде Канто-
налног суда у Сарајеву број 65 0 П
120095 10 Гз од 23. новембра 2011.
године

Одлука од 21. октобра 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у саставу: предсједница Валерија Галић, потпредсједници Миодраг Симовић и Сеада Палаврић, судије Мато Тадић, Мирсад Ђеман и Златко М. Кнежевић, на сједници одржаној 21. октобра 2014. године, у предмету број **АП 839/12**, рјешавајући апелацију **Абдурахмана Реџића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 став (3) тачка х), члана 57 став (2) тачка а) и члана 58 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 22/14 и 57/14), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ

Одбацује се као недозвољена апелација Абдурахмана Реџића поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 П 120095 10 Гз од 23. новембра 2011. године, због тога што је *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

1. Абдурахман Реџић (у даљњем тексту: апелант) из Калесије поднио је 2. марта 2012. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 П 120095 10 Гз од 23. новембра 2011. године.

2. Апелант је 24. децембра 2003. године поднио тужбу Општинском суду у Сарајеву, коју је више пута прецизирао и којом је коначно затражио да Суд донесе одлуку којом ће утврдити да је апелант завршетком четири разреда Гази Хусревићеве медресе у школској 1959/60. години стекао звање имама, хатиба, муалима, са шифром занимања 5812-имам, те стекао право III степена стручне спреме, те да Суд обавезе Ријасет Исламске заједнице БиХ (у даљњем тексту: тужени) да му надокнади штету насталу умањењем исплате мјесечних износа плате у укупном износу од 1.050 КМ за 2000. годину и период од девет мјесеци 2001. године, уз накнаду трошкова поступка, под пријетњом извршења.

3. Пресудом Општинског суда у Сарајеву, донесеном у поновном поступку, број 65 0 П 120095 03 П од 27. јула 2010. године, која је потврђена Пресудом Кантоналног суда број 65 0 П 120095 10 Гз од 23. новембра 2011. године, Суд се прогласио ненадлежним за поступање у тој правној ствари и одбацио апелантову тужбу. У образложењу пресуде наведено је да је Суд након спроведеног поступка утврдио да се у овом спору ради о односу вјерске заједнице и члана вјерске заједнице, а као предмет спора појављује се признање школске спреме, те накнада штете настале поводом исплате умањене плате, па је Суд, у складу с чланом 1 Закона о парничном поступку и чланом 11 Закона о слободи вјере и правном положају цркава и вјерских заједница у БиХ, као и актима туженог, утврдио да се ради о апсолутној ненадлежности тог суда за вођење парнице.

4. Апелант се у апелацији позива на повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

5. При испитивању допустивости апелације Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 став (3) тачка х) Правила Уставног суда.

Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.

Члан 18 став (3) тачка х) Правила Уставног суда гласи:

(3) Апелација није допустива ако постоји неки од сљедећих случајева:

*х) апелација је *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом;*

6. Уставни суд запажа да се апелант жали на положај у вјерској заједници и услове напредовања у служби, затим да су му одлукама судова повријеђени право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Питање на које Уставни суд треба да одговори јесте примјенљивост члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у конкретном случају, односно потребно је да се одговори на питање да ли се у предметном поступку одлучивало о апелантовим

грађанским правима. У вези с тим, Уставни суд подсјећа на праксу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) у којој је наведено да су вјерске заједнице аутономне, тако да вјерски службеник који се жали на положај у вјерској заједници и услове напредовања у служби не ужива заштиту права на правично суђење, јер то нису грађанска права, нити су домаћи судови одлучивали о меритуму захтјева него само о процесној допустивости тужбе. Мијешање судова у унутрашња питања цркве, као што је одлука органа вјерске заједнице о престанку службе свештеника (види *Ahtinen против Финске*, Одлука број 48907/99 од 23. септембра 2008. године). Такође, у Одлуци *Duda i Dudova против Чешке Републике* број 40224/88 од 30. јануара 2001. године је истакнуто да би мијешање судова у питање као што је наставак службе свештеника у цркви било супротно принципу аутономије и независности вјерске заједнице гарантоване, *inter alia*, Европском конвенцијом, па апликант нема право заштите права на правично суђење. Стога, предметни поступак не улази у опсег права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, па произилази да је апелација *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом.

7. Уставни суд закључује да члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције није примјенљив на конкретан случај, јер у поступку нису утврђивана апелантова грађанска права и обавезе из члана 6 став 1 Европске конвенције. Из наведеног произилази да су апелантови наводи у вези с повредом права на правично суђење, као и наводи о повреди права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију *ratione materiae* инкомпатибилни с Уставом Босне и Херцеговине.

8. У складу с наведеним, а имајући у виду одредбу члана 18 став (3) тачка х) Правила Уставног суда, према којој ће се апелација одбацити као недозвољена уколико је *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом Босне и Херцеговине, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

9. У складу с чланом VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 3744/09

**RJEŠENJE O
NEIZVRŠENJU**

Rješenje o neizvršenju Odluke broj AP 3744/09 od 6. prosinca 2012. godine kojom je usvojena apelacija Nermina Dizdara i utvrđena povreda članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

Rješenje od 12. veljače 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u predmetu broj **AP 3744/09**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 3. i članka 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 12. veljače 2014. godine donio je

R J E Š E N J E

Utvrđuje se da Kantonalni sud u Mostaru nije izvršio Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 3744/09 od 6. prosinca 2012. godine.

Sukladno članku 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo rješenje dostavlja se Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj AP 3744/09 od 6. prosinca 2012. godine usvojio apelaciju Nermina Dizdara (u daljnjem tekstu: apelant) i utvrdio povredu članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Predmetnom odlukom Ustavni sud je ukinuo Rješenje Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 58 0 Ip 048426 09 Pz od 11. rujna 2009. godine i

predmet je vraćen Kantonalnom sudu, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku sukladno članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Također, predmetnom odlukom je naloženo Kantonalnom sudu da, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

2. U točki 23. predmetne odluke Ustavnog suda je navedeno: „U svezi s tim pitanjem, Ustavni sud najprije zapaža da Kantonalni sud pogrešno zaključuje da su donesena ‘dva rješenja o izvršenju pod istim brojem’, te da se ta rješenja ‘razlikuju u pogledu dosuđenih kamata na iznos glavnog duga’. Naime, apelant je u prijedlogu za izvršenje specificirano tražio isplatu iznosa koji mu je dosuđen na ime troškova postupka, ali i zateznu kamatu na taj iznos počevši od dana donošenja izvršnog naslova, za što je uporište našao u članku 28. stavak 2. ZIP-a. Apelant je zatražio i jasno određen iznos na ime troškova izvršnog postupka, također sa zakonskim zateznim kamatama od dana donošenja rješenja o izvršenju. Općinski sud je rješenjem od 10. prosinca 2008. godine dozvolio predloženo izvršenje onako kako je predloženo u prijedlogu za izvršenje, dok je drugim rješenjem, onim od 30. ožujka 2009. godine, odlučivao o prigovoru izvršenika protiv dozvoljenog izvršenja, kako je to i propisano odredbom članka 12. ZIP-a. U tom rješenju Općinski sud je samo ostavio izvršeniku rok za dragovoljno izvršenje, dok je u ostalom dijelu njegov prigovor odbio i time potvrdio rješenje od 10. prosinca 2008. godine. Stoga, Ustavni sud smatra da se ne može reći da su u odnosu na dozvolu naplate zateznih kamata na dosuđene troškove kaznenog postupka i na troškove izvršnog postupka postojale neke nejasnoće koje je trebalo otkloniti.” U točki 24. predmetne odluke je navedeno: „Dalje, Ustavni sud ukazuje da je i Kantonalni sud u osporenoj odluci potvrdio da rješenje Općinskog suda koje je doneseno u kaznenom postupku, a kojim su apelantu dosuđeni troškovi postupka kao naknada za obranu po službenoj dužnosti okrivljenog u tom postupku, predstavlja izvršnu ispravu u smislu čl. 23. i 24. ZIP-a. Međutim, Ustavni sud zapaža da, usprkos tome što je u izvršnom naslovu eksplicitno navedeno da se apelantu dosuđuju troškovi postupka, Kantonalni sud je zaključio da se izvršna isprava ne odnosi na troškove postupka, već na ‘glavni dug’ u odnosu na koji nisu dosuđene zatezne kamate u samoj izvršnoj ispravi, te da se stoga ne može odrediti naplata kamata prema članku 28. stavak 2. ZIP-a. Ustavni sud smatra da se ovakav stav Kantonalnog suda ne može prihvatiti. Naime, rješenje koje predstavlja izvršnu ispravu je rješenje o troškovima postupka dosuđenim apelantu na ime službene odbrane u kaznenoj stvari. Ovako dosuđeni iznos se ne može smatrati nekim drugim dugom izvršenika prema apelantu, zato što ovo apelantovo potraživanje nije izgubilo svojstvo ‘troškova postupka’ iz članka 28. stavak 2. samo zato što je o troškovima kaznenog postupka odlučeno posebnim rješenjem, a ne presudom u kaznenoj stvari u

kojoj su ti troškovi nastali. Naime, članak 28. stavak 2. ZIP-a ne pravi razliku između troškova postupka dosuđenih presudom, posebnim rješenjem ili čak i izvršnim sudskim poravnanjem, već se odnosi na troškove postupka iz svake od navedenih izvršnih isprava, što je u konkretnom slučaju posebno rješenje suda o troškovima postupka. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je Kantonalni sud proizvoljno primijenio pravo. Također, u točki 25. predmetne odluke je navedeno: „Također, nesumnjivo je da je apelant u prijedlogu za izvršenje eksplicitno postavio jasan zahtjev za isplatu kamata i na troškove izvršnog postupka, pa nije jasno zbog čega Kantonalni sud smatra da apelant nema pravo na naplatu tih kamata, iako to nisu troškovi na koje se odnosi odredba članka 28. stavak 2. ZIP-a. Stoga, Ustavni sud smatra da u odnosu na zateznu kamatu na troškove izvršnog postupka Kantonalni sud nije mogao odbiti apelanta primjenom navedene odredbe, te da je i u tom slučaju proizvoljno primijenio pravo.” Na koncu, Ustavni sud je u predmetnoj odluci zaključio da „postoji kršenje prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju kada miješanje u to pravo ne zadovoljava princip ‘zakonitosti’ zato što je sud u svojoj odluci proizvoljno primijenio odredbu članka 28. stavak 2. ZIP-a čime je onemogućio apelanta da, sukladno toj odredbi, naplati u izvršnom postupku zateznu kamatu za troškove postupka dosuđene u izvršnoj ispravi, te što je pozivanjem na tu odredbu onemogućio apelantu naplatu kamate na troškove izvršenja, iako je apelant takav zahtjev eksplicitno postavio u prijedlogu za izvršenje”.

3. Kantonalni sud je 28. prosinca 2012. godine primio Odluku Ustavnog suda broj AP 3744/09 od 6. prosinca 2012. godine, što znači da je 28. ožujka 2013. godine istekao rok za dostavljanje obavijesti o poduzetim mjerama sukladno predmetnoj odluci.

4. Ustavni sud primjećuje da je Kantonalni sud dopisom od 12. veljače 2013. godine obavijestio Ustavni sud da je donio novu odluku sukladno predmetnoj odluci Ustavnog suda.

5. Iz dostavljene odluke (rješenja) Kantonalnog suda je vidljivo da je Kantonalni sud ponovno donio odluku istovjetnu onoj koju je Ustavni sud ukinuo predmetnom odlukom. U dostavljenom rješenju Kantonalni sud je naveo da je svjestan obveza po odlukama Ustavnog suda, ali je ponovno odlučio istovjetno pozivom na Odluku Ustavnog suda broj AP 3741/09 od 10. listopada 2012. godine kojom je odbačena kao nedopuštena apelacija Nermina Dizdara i Nikice Vučine podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 I 915624 09 Gži od 14. rujna 2009. godine zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neutemeljena. Kantonalni sud je istaknuo da se radi o dvije različite odluke zasnovane na istovjetnom činjeničnom stanju, te je citirao toč. 23, 24, 25. i zaključak predmetne odluke Ustavnog suda i iste usporedio sa toč. 12. i 13. odluke Ustavnog suda u predmetu broj AP

3741/09, naglasivši da se u toj odluci prihvaća isto činjenično stanje i da se ne osporava ni činjenica da je prvostupanjski sud donio dva rješenja o izvršenju. Kantonalni sud je istaknuo da u kasnijoj odluci (predmetna odluka) nije navedeno da je promijenjen zauzeti stav u ranijoj odluci (AP 3741/09) zbog čega je odlučio kao i u ranijoj odluci.

6. Ustavni sud je u svojoj Odluci broj AP 3744/09 od 6. prosinca 2012. godine odredio način i rok za izvršenje odluke. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće. Također, prema članku 74. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, konačne i obvezujuće odluke Ustavnog suda dužna je poštivati svaka fizička i pravna osoba, a prema stavku 2. istog članka, sva tijela vlasti su dužna u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom provoditi odluke Ustavnog suda.

7. Međutim, dovodeći u svezu predmetnu odluku Ustavnog suda sa dopisom Kantonalnog suda i odlukom (rješenjem) koja je donesena radi izvršenja predmetne odluke Ustavnog suda, Ustavni sud konstatira da Kantonalni sud nije postupio sukladno Odluci Ustavnog suda broj AP 3744/09 od 6. prosinca 2012. godine. Naime, Ustavni sud primjećuje da je Kantonalni sud donio novu odluku koja je istovjetna odluci koju je Ustavni sud ukinuo predmetnom odlukom. Obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da Kantonalni sud nije u potpunosti postupio sukladno predmetnoj odluci.

8. Prema članku 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda, u slučaju nepostupanja, odnosno kašnjenja u izvršavanju ili obavještavanju Ustavnog suda o poduzetim mjerama, Ustavni sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da odluka Ustavnog suda nije izvršena.

9. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud utvrđuje da Kantonalni sud nije izvršio njegovu Odluku broj AP 3744/09 od 6. prosinca 2012. godine.

10. Sukladno članku 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda, ovo rješenje se dostavlja nadležnom Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.

11. Na temelju članka 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

12. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 5657/10

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija „INA” d.d. Zagreb, Republika Hrvatska, podnesena protiv rješenja Višeg privrednog suda u Banjoj Luci br. 57 0 Ps 007 058 10 Pž od 12. novembra 2010. godine, 57 0 Ps 007 807 10 Pž od 15. novembra 2010. godine i 57 0 Ps 002 233 10 Pž od 30. decembra 2010. godine, 57 0 Ps 002 318 10 Pž od 28. januara 2011. godine, 57 0 Ps 003 275 11 Pž od 10. februara 2011. godine i rješenja Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci br. 57 0 Ps 007 058 05 Ps od 17. septembra 2010. godine, 57 0 Ps 007 807 06 Ps od 20. septembra 2010. godine i 57 0 Ps 002 318 05 Ps od 27. augusta 2010. godine, 57 0 Ps 002 233 05 Ps od 13. septembra 2010. godine i 57 0 Ps 003 275 05 Ps od 8. novembra 2010. godine

Odluka od 15. januara 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 5657/10**, rješavajući apelacije „INE” d.d. Zagreb, Republika Hrvatska, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 8, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 15. januara 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije „INE” d.d. Zagreb, Republika Hrvatska.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje – pravo na pristup sudu iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukidaju se:

– rješenja Višeg privrednog suda u Banjoj Luci br. 57 0 Ps 007 058 10 Pž od 12. novembra 2010. godine, 57 0 Ps 007 807 10 Pž od 15. novembra 2010. godine i 57 0 Ps 002 318 10 Pž od 28. januara 2011. godine;

– rješenja Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci br. 57 0 Ps 007 058 05 Ps od 17. septembra 2010. godine, 57 0 Ps 007 807 06 Ps od 20. septembra 2010. godine i 57 0 Ps 002 318 05 Ps od 27. augusta 2010. godine.

Nalaže se Okružnom privrednom sudu u Banjoj Luci da hitno nastavi postupak u predmetima broj 57 0 Ps 007 058 05 Ps, broj 57 0 Ps 007 807 06 Ps i 57 0 Ps 002 318 05 Ps.

Nalaže se Okružnom privrednom sudu u Banjoj Luci da, u skladu s članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od

tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbacuju se kao nedopuštene apelacije „INE” d.d. Zagreb, Republika Hrvatska, podnesene protiv rješenja Višeg privrednog suda u Banjoj Luci br. 57 0 Ps 002 233 10 Pž od 30. decembra 2010. godine, 57 0 Ps 003 275 11 Pž od 10. februara 2011. godine i rješenja Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci br. 57 0 Ps 002 233 05 Ps od 13. septembra 2010. godine i 57 0 Ps 003 275 05 Ps od 8. novembra 2010. godine, zato što su izmijenjene pravne okolnosti.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. „INA” d.d. Zagreb, Republika Hrvatska (u daljnjem tekstu: apelant), koju zastupa dr. Miroslav Mikeš, advokat iz Banje Luke, podnijela je u periodu od 17. decembra 2010. godine do 24. februara 2011. godine apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv rješenja Višeg privrednog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Viši privredni sud) br. 57 0 Ps 007 058 10 Pž od 12. novembra 2010. godine, 57 0 Ps 007 807 10 Pž od 15. novembra 2010. godine i 57 0 Ps 002 233 10 Pž od 30. decembra 2010. godine, 57 0 Ps 002 318 10 Pž od 28. januara 2011. godine, 57 0 Ps 003 275 11 Pž od 10. februara 2011. godine i rješenja Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni privredni sud) br. 57 0 Ps 007 058 05 Ps od 17. septembra 2010. godine, 57 0 Ps 007 807 06 Ps od 20. septembra 2010. godine i 57 0 Ps 002 318 05 Ps od 27. augusta 2010. godine, 57 0 Ps 002 233 05 Ps od 13. septembra 2010. godine i 57 0 Ps 003 275 05 Ps od 8. novembra 2010. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. S obzirom na to da su Ustavnom sudu dostavljene tri apelacije iz njegove nadležnosti koje se tiču istog činjeničnog i pravnog osnova, Ustavni sud je, u skladu s članom 31. stav 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta u kojima će voditi jedan

postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 5657/10. Spojene su sljedeće apelacije: AP 5657/10, AP 5665/10, AP 412/11, AP 860/11 i AP 1199/10.

3. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Višeg privrednog suda, Okružnog privrednog suda, te „Krajinapetrola” AD Banja Luka, „Balkanpetrola” Mrkonjić Grad i Opštine Mrkonjić Grad, te Hypo Alpe Adria a.d. Banja Luka (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 23. jula, 4. oktobra i 6. i 7. novembra 2013. godine da dostave odgovor na apelacije.

4. Viši privredni sud je dostavio odgovore 1. augusta, 10. i 18. oktobra, te 14. i 18. novembra 2013. godine, Okružni privredni sud 19. augusta, 8. i 19. novembra 2013. godine, a „Krajinapetrol” AD Banja Luka 5. augusta, 13. i 18. novembra 2013. godine, Hypo Alpe Adria a.d. Banja Luka 31. jula 2013. godine, dok tuženi „Balkanpetrol” Mrkonjić Grad i Općina Mrkonjić Grad (u daljnjem tekstu: tuženi) u ostavljenom roku nisu dostavili traženi odgovor.

5. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Višeg privrednog suda, Okružnog privrednog suda i tuženog „Krajinapetrola” AD Banja Luka dostavljeni su apelantu 2. decembra 2013. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Apelant je 23. augusta, te 26. i 27. septembra 2005. godine podnio tužbe Okružnom privrednom sudu protiv tuženih radi predaje u posjed nekretnina - benzinskih stanica koje se nalaze na teritoriji Republike Srpske na području opština Banje Luke i Mrkonjić Grada. Tužbe su evidentirane pod brojem 57 0 Ps 007 058 05 Ps, 57 0 Ps 007 807 06 Ps i 57 0 Ps 002 318 05.

8. Okružni privredni sud je, postupajući po navedenim tužbama, donio rješenja br 57 0 Ps 007 058 05 Ps od 17. septembra 2010. godine, 57 0 Ps 007 807 06 Ps od 20. septembra 2010. godine i 57 0 Ps 002 318 05 od 27. augusta 2010. godine, kojim je prekinuo postupke u konkretnim privrednim sporovima. U obrazloženjima navedenih rješenja Okružni privredni sud je istakao da je odredbom člana 378. stav 1. tačka 6. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) propisano da se postupak prekida kada je to drugim zakonom određeno. Dalje, Okružni privredni sud je ukazao da je Zakonom o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske, koji je stupio na snagu 31. jula 2010. godine i to odredbom člana 4. istog zakona, propisano da

se sudski i drugi postupci koji za predmet imaju rješavanje imovinskopravnih odnosa imovine pravnih lica sa sjedištem na teritoriji neke od država koje su nastale raspadom SFRJ, a koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske, prekidaju u svim fazama. Imajući u vidu navedeno, Okružni privredni sud je prekinuo predmetne postupke privrednog spora.

9. Odlučujući o apelantovim žalbama protiv prvostepenih rješenja, Viši privredni sud je donio rješenja br 57 0 Ps 007 058 10 Pž od 12. novembra 2010. godine, 57 0 Ps 007 807 10 Pž od 15. novembra 2010. godine i 57 0 Ps 002 318 10 od 28. januara 2011. godine kojim su apelantove žalbe odbijene i prvostepena rješenja potvrđena. Viši privredni sud je u obrazloženjima svojih rješenja zaključio da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je predmetne postupke prekinuo u skladu s odredbom člana 4. Zakona o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske, koja je u direktnoj vezi sa odredbom člana 1. istog zakona, kojom su regulirana pitanja na koja se odnosi provođenje Aneksa „G” Sporazuma o pitanju sukcesije na teritoriji Republike Srpske, a jedno od tih pitanja je i ostvarivanje zaštite imovine koja je predmet konkretnih sporova, a koja prema navodima predmetnih tužbi pripada apelantu. S tim u vezi, Viši privredni sud je zaključio da je Okružni privredni sud pravilno postupio kada je primjenom odredbe člana 378. stav 1. tačka 6. ZPP-a prekinuo predmetne postupke budući da je navedenom odredbom propisano da će sud prekinuti postupak i u slučajevima koji su predviđeni drugim zakonom, a po mišljenju Višeg privrednog suda taj drugi zakon u predmetnim postupcima je Zakon o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske. Dalje, Viši privredni sud je istakao da apelant svojim žalbenim navodima osnovano ukazuje da izreka prvostepenog rješenja ne sadrži odluku kada će se prekinuti postupak nastaviti, međutim Viši privredni sud je u svojim rješenjima zaključio da je u tim postupcima nastavak postupka faktički odložen do zaključenja odgovarajućih ugovora o uređenju imovinsko-pravnih odnosa između BiH i država nastalih raspadom SFRJ, kako to predviđa odredba člana 4. stav 2. Zakona o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske.

10. Ustavni sud je 13. jula 2012. godine u predmetu broj U 16/11 donio odluku kojom je utvrdio da Zakon o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 71/10) u cijelosti nije saglasan s odredbama člana III/1.e), člana III/3.b), člana IV/4.b) i člana V/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine. Istom odlukom, u skladu s članom 63. stav 2. Pravila Ustavnog suda, navedeni zakon je stavljen van snage. Prema navedenoj odluci Ustavnog suda, taj zakon, u skladu s članom 63. stav 3. Pravila Ustavnog suda, prestaje važiti narednog dana od dana objavljivanja te odluke u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 16/11 od 13. jula 2012. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 105/12).

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacija

11. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), kao i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Povredu navedenih prava apelant vidi u pogrešnoj primjeni materijalnog prava jer su nadležni sudovi prema apelantovim navodima pogrešno zasnovali svoje odluke na Zakonu o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske, budući da se iz osporenih rješenja „ne vidi pod kojim uslovima i kada će se prekinuti postupak nastaviti”. Apelant smatra da u konkretnim predmetima prekid postupka može da traje vječno, zbog čega smatra da je donošenjem osporenih rješenja o prekidu postupka u konkretnim predmetima nesporno povrijeđeno njegovo pravo na pristup sudu budući da „onaj ko je pokrenuo postupak zbog zaštite svojih interesa, nezakonitim postupanjem suda nije u mogućnosti da dovrši započeti parnični postupak”.

b) Odgovor na apelacije

12. Viši privredni sud je u odgovoru na apelacije naveo da u konkretnom slučaju ne postoje povrede prava na koje apelant ukazuje jer je postupak prekinut u skladu sa Zakonom o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske, koji je u tom periodu bio na snazi. Također je istakao da apelantovi tužbeni zahtjevi nisu odbijeni niti su tužbe odbačene, te da prekid postupka ne znači onemogućavanje apelantu pristupa sudu, niti povredu njegovog prava na pravično suđenje.

13. Okružni privredni sud smatra da su osporena rješenja tog suda pravilna i zakonita jer su donesena u skladu sa Zakonom o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske koji je u to vrijeme bio na snazi. Okružni sud smatra da nisu osnovani apelantovi navodi o povredi njegovog prava na pravično suđenje.

14. Tuženi „Krajinapetrol” AD Banja Luka je u odgovoru na apelacije AP 412/11 i AP 1199/11 istakao da nisu osnovani apelantovi navodi o povredi prava na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije, jer je Okružni privredni sud nastavio postupke koji su prekinuti rješenjima 57 0 Ps 003 233 05 Ps od 8. novembra 2010. godine (osporeno AP 412/11) i 57 0 Ps 003 275 05 Ps od 8. novembra 2010. godine (osporeno AP 1199/11), a nakon objavljivanja odluke Ustavnog suda U 16/11 („Službeni glasnik BiH” broj 105/12 od 31. decembra 2012. godine i „Službeni glasnik Republike Srpske broj 11/12 od 13. februara 2013. godine). Naime, navedeno je da je Okružni sud u predmetu 57 0 Ps 003 233

05 Ps donio rješenje 57 0 Ps 003 233 13 PS 2, a u predmetu 57 0 Ps 003 275 05 Ps rješenje broj 57 0 Ps 003 275 13 Ps 2 kojim je nastavljen postupak u navedenim predmetima, a u prilogu odgovora dostavljen je i zapisnik Okružnog privrednog suda od 10. juna 2013. godine o održanom pripremnom ročištu u predmetu 57 0 Ps 003 275 13 Ps 2.

V. Relevantni propisi

15. U **zakonu o parničnom postupku** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08, 45/09 i 49/09) relevantne odredbe glase:

Član 10.

Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Prekid postupka

Član 378. stav 1. tačka 6.

Postupak se prekida:

6) kad je to drugim zakonom određeno.

Član 381. stav 3.

(3) U svim ostalim slučajevima prekinuti postupak nastaviće se na prijedlog stranke čim prestanu razlozi prekida.

Član 382. stav 1.

(1) Žalba protiv rješenja kojim se utvrđuje (član 378.) [...] prekid postupka ne zadržava izvršenje rješenja.

16. U **Zakonu o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske** („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 71/10) relevantna odredba glasi:

Član 4.

(1) Sudski i drugi postupci, koji za predmet imaju rješavanje imovinsko-pravnih odnosa imovine pravnih lica sa sjedištem na teritoriji neke od država koje su nastale raspadom SFRJ, a koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske, prekidaju se u svim fazama.

(2) Prekid postupaka iz stava 1. ovog člana će trajati do zaključenja odgovarajućih ugovora o uređenju imovinsko-pravnih odnosa između Bosne i Hercegovine i država koje su nastale raspadom SFRJ.

VI. Dopustivost u odnosu na predmete AP 412/11 i AP 1199/11

17. Apelant smatra da mu je rješenjima u osporenim odlukama AP 412/11 i AP 1199/11 povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

18. Prilikom ispitivanja ovih apelantovih navoda, Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 16. stav 4. tačka 8. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 16. stav 4. tačka 8. Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

8) ako su izmijenjene pravne okolnosti;

19. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je apelant podnio Ustavnom sudu apelacije protiv rješenja Višeg privrednog suda 57 0 Ps 002 233 10 Pž od 30. decembra 2010. godine i 57 0 Ps 003 275 11 Pž od 10. februara 2011. godine te Okružnog privrednog suda 57 0 Ps 002 233 05 Ps od 13. septembra 2010. godine i 57 0 Ps 003 275 05 Ps od 8. novembra 2010. godine, kojim su postupci u navedenim predmetima prekinuti. Ustavni sud primjećuje da iz odgovora tuženog „Krajinapetrol” proizlazi da je Okružni privredni sud donio rješenja kojima se nastavlja postupak u predmetima 57 0 Ps 002 233 05 Ps i 57 0 Ps 003 275 05 Ps u kojima su postupci rješenjima Okružnog suda 57 0 Ps 002 233 05 Ps od 13. septembra 2010. godine i 57 0 Ps 003 275 05 Ps od 8. novembra 2010. godine prekinuti, zbog čega Ustavni sud zaključuje da su se izmijenile pravne okolnosti zbog kojih je bespredmetno razmatranje navoda iz apelacija AP 412/11 i AP 1199/11 u odnosu na osporena rješenja, a u odnosu na koja je apelant tražio da se utvrdi povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

20. Imajući u vidu odredbu člana 16. stav 4. tačka 8. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ako su izmijenjene pravne okolnosti, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke u odnosu na AP 412/11 i AP 1199/11.

VI. Dopustivost u odnosu na AP 5657/10, AP 5665/10 i AP 860/11

21. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

22. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

23. U konkretnom slučaju, predmeti osporavanja apelacijama su rješenja Višeg privrednog suda i Okružnog privrednog suda, protiv kojih nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporena rješenja apelant je primio u periodu od 6. decembra 2010. godine do 18. februara 2011. godine, a apelacije su podnesene u periodu od 17. decembra 2010. godine do 24. februara 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, zato što nisu očigledno (*prima facie*) neosnovane, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive.

24. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

25. Apelant smatra da mu je osporenim rješenjima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

26. Odgovor na pitanje je li član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenljiv ili ne nalazi se u zaključku je li *posljedica predmetne procedure odlučujuća za utvrđivanje građanskih prava i obaveza* (vidi odluke Evropskog suda za ljudska prava, *Tre Taktörer Aktiebolag* od 17. jula 1989. godine, stav 41; kao i *H. protiv Francuske* od 24. oktobra 1989. godine stav 47). Dakle, ukoliko je posljedica procedure odlučujuća za utvrđivanje građanskih prava i obaveza član 6. stav 1. Evropske konvencije se smatra primjenljivim, a ukoliko predmetna procedura nije odlučujuća za utvrđivanje građanskih prava i obaveza član 6. stav 1. Evropske konvencije se smatra neprimjenljivim.

27. U konkretnom slučaju predmetni postupci se odnose na predaju u posjed nekretnina, dakle na predmete građanskopravne prirode. Nadalje, apelant pobija rješenja kojima je prekinut parnični postupak i na taj način privremeno onemogućeno utvrđivanje građanskih prava i obaveza, te je ishod takvog postupka odlučujući za utvrđivanje apelantovih građanskih prava. Dakle, u konkretnom slučaju je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenljiv.

28. Pravo pristupa sudu, zajamčeno u članu 6. stav 1. Evropske konvencije, nije apsolutno pravo i ono može biti predmet ograničenja. Međutim, ta ograničenja ne mogu biti tolikog obima da „je sama suština prava umanjena” (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Guerin protiv Francuske*, presuda od 29. jula 1998. godine, 1998-V). Dalje, ograničenje neće biti u skladu s članom 6. stav 1. Evropske konvencije ako ne služi legitimnom cilju i ako ne postoji razuman odnos ravnomjernosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Bellet protiv Francuske*, presuda od 20. novembra 1995. godine, serija A, tom 333).

29. U konkretnim predmetima redovni sudovi su donijeli, na osnovu člana 378. stav 1. tačka 6. Zakona o parničnom postupku, rješenja kojima se prekidaju parnični postupci. Naime, predmet spora u konkretnim parnicama je apelantov zahtjev da mu se kao vlasniku predaju nekretnine (benzinske pumpe) koje se nalaze na teritoriji Republike Srpske. Budući da se radi o zahtjevu za rješavanje imovinskopravnih odnosa, odnosno o zahtjevu apelanta koji ima sjedište na teritoriji druge države (Republika Hrvatska) koja je nastala raspadom SFRJ, predmetni postupci su prekinuti rješenjima Okružnog privrednog suda donesenim na osnovu člana 4. Zakona o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske, koja su potvrđena rješenjima Višeg privrednog suda.

30. U vezi s navedenim, Ustavni sud zapaža da je Odlukom Ustavnog suda broj U 16/11 od 13. jula 2012. godine utvrđeno da Zakon o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pi-

tanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske u cijelosti nije suglasan odredbama člana III/1.e), člana III/3.b), člana IV/4.b) i člana V/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine. Istom odlukom, u skladu s članom 63. stav 2. Pravila Ustavnog suda, navedeni zakon je stavljen van snage. Ustavni sud je također 6. decembra 2012. godine u predmetu broj AP 3850/09 donio odluku kojom je utvrdio da je „predmetni postupak, nakon podnošenja apelacije, 2010. godine prekinut rješenjem Okružnog privrednog suda donesenim na osnovu člana 4. Zakona o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske za koji je Ustavni sud Odlukom broj U 16/11 od 13. jula 2012. godine utvrdio da u cijelosti nije saglasan s Ustavom Bosne i Hercegovine”, te je s tim u vezi zaključio „da postoji povreda prava na pravično suđenje u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku kao segmentu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

31. Ustavni sud zapaža da su osporena rješenja utemeljena na odredbi člana 4. Zakona o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske koji je bio u tom periodu na snazi. Međutim Ustavni sud podsjeća da je svojom Odlukom broj U 16/11 od 13. jula 2012. godine utvrdio da Zakon o provođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske u cijelosti nije saglasan s Ustavom Bosne i Hercegovine. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da je neophodno naložiti Okružnom privrednom sudu da bez daljnjeg odgađanja nastavi i okonča predmetni postupak.

32. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je osporenim rješenjima prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

33. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje u odnosu na pristup sudu kao segmentu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

34. Na osnovu člana 16. stav 4. tačka 8. i člana 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 5746/10

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Анте Томаса поднесена против пресуда Суда Босне и Херцеговине бр. Х-КЖ-08/566-1 од 11. новембра 2010. године и бр. Х-К-/08/566-1 од 17. марта 2010. године.

Одлука од 15. јануара 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 5746/10**, рјешавајући апелацију **Анте Томаса**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, те члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Мирсад Ђеман, судија

на сједници одржаној 15. јануара 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Анте Томаса, поднесена против пресуда Суда Босне и Херцеговине број Х-КЖ-08/566-1 од 11. новембра 2010. године и број Х-К-/08/566-1 од 17. марта 2010. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Анте Томас (у даљњем тексту: апелант) из Груда, ког заступа Фахрија Каркин, адвокат из Сарајева, поднио је 21. децембра 2010. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против пресуда Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) бр. Х-КЖ-08/566-1 од 11. новембра 2010. године и бр. Х-К-/08/566-1 од 17. марта 2010. године. Апелант је поднио захтјев да се донесе привремена мјера којом би Уставни суд прекинуо извршење казне затвора

по Пресуди Суда БиХ број Х-К-/08/566-1 од 17. марта 2010. године док се не донесе одлука о апелацији.

2. Уставни суд је Одлуком о привременој мјери број АП 5746/10 од 9. фебруара 2011. године (доступна на www.ustavnisud.ba) одбио као неоснован апелантов захтјев да се донесе привремена мјера.

3. Апелант је 5. септембра 2011. године, 11. јануара 2012. године, 31. маја 2013. године и 1. новембра 2013. године допунио апелацију.

II. Поступак пред Уставним судом

4. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Суда БиХ, те учесника у поступку Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво), затражено је 20. јануара 2011. године да доставе одговоре на апелацију. Од Суда БиХ је 28. октобра 2013. године затражено да достави наредбу судије за претходни поступак о провођењу посебних истражних радњи, број Х-КРН-08/566 од 15. јула 2008. године и 31. јула 2008. године, а од Тужилаштва 11. новембра 2013. године.

5. Суд БиХ је одговор на апелацију доставио 10. фебруара 2011. године, а Тужилаштво 3. фебруара 2011. године. Суд БиХ је 1. новембра 2013. године обавијестио Уставни суд да је увидом у спис предмета тог суда број Х-КРН-08/566 утврдио да тражене наредбе не постоје, док је Тужилаштво 10. децембра 2013. године на захтјев Уставног суда доставило наредбе судије за претходни поступак бр. Х-КРН-08/566 од 15. јула 2008. године и од 31. јула 2008. године. Суд БиХ је на захтјев Уставног суда спис у конкретном предмету доставио 11. децембра 2013. године.

6. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију Суда БиХ и Тужилаштва достављени су апеланту 11. октобра 2013. године.

III. Чињенично стање

7. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

Провођење посебних истражних радњи

8. Одлучујући о приједлогу Тужилаштва број КТА-302/08 од 11. јула 2008. године судија за претходни поступак је на основу члана 118 став 1 у вези с чл. 116 и 117 тачка д) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗКП БиХ), донио Наредбу број Х-КРН-08/566 од 15. јула 2008. године и одредио да се

спроведу посебне истражне радње, због постојања основане сумње да су апелант и остала осумњичена лица, наведена у наредби, чланови организоване групе криминалаца и да су починили кривично дјело организованог криминала из члана 250 став 1 Кривичног закона Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗ БиХ), а у вези с кривичним дјелом неовлашћеног промета опојним дрогама из члана 195 ст. 1 и 2 КЗ БиХ. У образложењу наредбе је наведено да постоји основана сумња да се наведена лица као чланови организоване групе криминалаца, сем кријумчарења тешким дрогама баве и другим кривичним дјелима, прије свега кријумчарењем људи и оружја, те да ова организована група планира да набави, највјероватније у иностранству а затим да на подручју БиХ и прода веће количине опојне дроге – хероин, и то најмање у количини 10-30 килограма, чиме би починили кривично дјело организованог криминала из члана 250 став 1 КЗ БиХ, а у вези с кривичним дјелом неовлашћеног промета опојним дрогама из чл. 195 став 1 и 2 КЗ БиХ. Овом наредбом је одређено провођење посебних истражних радњи у смислу одредбе члана 117 у вези с чланом 116 став 2 ЗКП БиХ тач. ц), д), е) и ф). У погледу радњи које се предузимају истакнуто је да се под тим радњама подразумевају: у смислу члана 116 став 2 тачка ц) ЗКП БиХ – предузимање надзора и техничко снимање телекомуникација (снимање фотоапаратом и камером возила, просторија и објеката, озвучење возила, просторија и објеката и снимање разговора у возилима и објектима и просторијама аудио опремом) између апеланта и осталих осумњичених, које ће вршити овлашћена службена лица која је ангажовало Тужилаштво БиХ, информатор кодног назива Салзбург (у даљњем тексту: информатор) и прикривени истражилац кодног назива Тигар (у даљњем тексту: прикривени истражилац). Истом наредбом је одређено да се у смислу члана 116 став 2 тачка д) ЗКП БиХ – одређује тајно праћење и техничко снимање лица и предмета (снимање фотоапаратом и камером како апеланта и осталих осумњичених тако и информатора и прикривеног истражиоца, који ће бити укључени у договарање око куповине и продаје опојне дроге – хероина, озвучењем информатора и прикривеног истражиоца и снимањем аудио опремом разговора који буду обављали информатор и прикривени истражилац с апелантом и осталим осумњиченим), које ће вршити овлашћена службена лица која је ангажовало Тужилаштво. Такође је, у смислу члана 116 став 2 тачка е) ЗКП БиХ – (прикривени истражилац и информатор) наложено да радње које ће вршити прикривени истражилац и информатор подразумевају ступање у контакт с апелантом и осталим осумњиченим ради договора о куповини и продаји опојне дроге у БиХ, о превозу дроге преко територије БиХ, о пребацивању дроге из БиХ у земље окружења или друге земље Европске уније. Истовремено је, у смислу одредбе члана 116 став 2 тачка ф) ЗКП БиХ – симулираним откупом предмета и симулираним давањем мита, одређено да ће посебне истражне радње прикривени истражилац и информатор

вршити тако што ће се укључити у поступак договарања и повезивања с апелантом и осталим осумњиченим: о куповини и плаћању опојних дрога, о пребацивању дроге у БиХ, о превозу дроге преко територије БиХ, о смјештају дроге на подручју БиХ и пребацивању дроге из БиХ у иностранство, а затим да овлашћена службена лица контролишу извршење договорених радњи: куповину и плаћање опојне дроге, или да евентуално изврше пребацивање опојне дроге у БиХ, превоз дроге преко територије БиХ или пребацивање дроге из БиХ у иностранство. Наведеном наредбом је одређено да ће прикривени истражилац приликом поступања по овој наредби носити кодни назив Тигар а информатор кодни назив Салзбург, да ће се провођење посебних истражних радњи по овој наредби вршити у периоду од 15. јула 2008. године до 4. августа 2008. године, осим радњи из тачке ф) симулирани откуп и симулирано давање мита, која представља једнократни акт. Извршење ове наредбе је повјерено Агенцији за провођење закона СИПА - Одсјеку за дроге КИО, односно истражиоцима тог одјељења, који ће формирати тимове за извршење наложених посебних истражних радњи и координирати све активности. Истовремено је наведено да је Тужилаштво дужно да одмах након окончања предвиђених посебних истражних радњи које су дефинисане овом наредбом, и то у обиму и времену како је то дефинисано овом наредбом, достави извјештај о радњама које су предузете, с циљем да се изврши провјера поступања по овој наредби.

9. Судија за претходни поступак је 31. јула 2008. године донио Наредбу број Х-КРН-08/566 којом се продужава трајање посебних истражних радњи одређених Наредбом Суда БиХ број Х-КРН-08/566 од 15. јула 2008. године, прописаних чланом 116 став 2 ЗКП БиХ у тачкама ц) надзор и техничко снимање просторија, д) трајно праћење и техничко снимање лица и предмета и е) прикривени истражилац и информатор. Овом наредбом је одређено да се прикривени истражилац и информатор укључе у поступак договарања с апелантом и осталим осумњиченим о куповини и плаћању опојних дрога, о пребацивању дроге у БиХ, о превозу дроге преко територије БиХ, о смјештају опојне дроге на подручју БиХ и њеном пребацивању из БиХ у иностранство, а затим да овлашћена службена лица контролишу извршење договорених радњи тако да изврше куповину и плаћање опојне дроге или да евентуално изврше њено пребацивање у БиХ, или превоз дроге преко територије БиХ и пребацивање из БиХ у иностранство. У образложењу наредбе је наведено да се све наведене радње предузимају с циљем да се утврде и идентификују сва лица која буду укључена у договарање, пребацивање, преузимање и кријумчарење дроге, с циљем да се прикупе материјални докази о припремању и извршењу кривичних дјела организованог криминала у вези с кривичним дјелом неовлашћеног промета опојним дрогама. Извршење радњи по овој наредби треба да предузму у периоду

од 5. августа до 4. септембра 2008. године овлашћена лица сходно наредби суда од 15. јула 2008. године, те да ће прикривени истражилац и информатор и даље имати исте кодне називе. Истовремено је наведено да је Тужилаштво дужно да одмах по окончању наведених радњи из ове наредбе судији за претходни поступак достави извјештај о посебним истражним радњама које су предузете, како би се извршила провјера поступања по наведеној наредби.

Поступак пред Судом БиХ у ком су донесене оспорене одлуке

10. Пресудом Суда БиХ број Х-К-/08/566-1 од 17. марта 2010. године, донесеном у кривичном поступку, апелант је проглашен кривим да је радњама описаним у тачки I. подтачке 1 и 2 пресуде починио кривично дјело неовлашћеног промета опојним дрогама из члана 195 став 2 у вези са ставом 1 КЗ БиХ („Службени гласник БиХ” бр. 37/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06 и 32/07 и 08/10), па је осуђен на казну затвора у трајању од десет година. Истовремено је наведеном пресудом утврђено да апеланту на основу члана 56 КЗ БиХ у изречену казну затвора треба да се урачуна вријеме проведено у притвору, почев од 6. августа 2008. године па даље, да му се на основу члана 110 став 1 наведеног закона одузима имовинска корист прибављена кривичним дјелом у износу од 51.000,00 евра који је апелант дужан да исплати држави Босни и Херцеговини, Државној агенцији за истраге и заштиту (у даљњем тексту: оштећена) на име имовинскоправног захтјева, док је оштећена у преосталом дијелу у односу на исплату законске затезне камате упућена на парницу. Даље је наведеном пресудом одлучено да се од апеланта одузимају предмети прецизирани изреком пресуде, и да је апелант обавезан на плаћање трошкова кривичног поступка.

11. Тачком I изреке пресуде је утврђено да је апелант крив што је од неутврђеног датума, ради даље продаје куповао од њему познатих лица опојну дрогу хероин (у даљњем тексту: опојна дрога), која је Конвенцијом о психотропним супстанцама од 1971. године и Рјешењем о попису опојних дрога („Службени лист РБиХ” бр. 2/92 и 13/94) проглашена опојном дрогом чији је промет забрањен у складу с одредбама Закона о производњи и промету опојних дрога („Службени лист РБиХ” бр. 2/92 и 13/94) и Закона о спречавању и сузбијању злоупотребе опојних дрога („Службени гласник БиХ” број 8/06). Апелант је дрогу у својој кући препаковао и продавао разним лицима на подручју општина Груде и Посушје, и то за износ од 40,00 КМ по 1 граму.

12. Тачком I подтачком 1 изреке пресуде је утврђено да је апелант крив што је заједно с више других лица у јулу 2008. године, након што је лице које је апеланту

било познато под именом Хари из Јелаха на раније одржаним састанцима договорило испоруку веће количине опојне дроге (чија даљња продаја би зависила од квалитета прве тзв. пробне испоруке), нето масе 1.000 грама телефоном обавијестио Ж. К. у Црној Гори о врсти и количини нарученог тзв. пробног узорка опојне дроге, цијени, мјесту и времену купопродаје. Апеланту је дрогу 25. јула 2008. године предало Н. Н. лице, које је апелант на унапријед договореном мјесту предао лицу под именом Хари (у даљњем тексту: информатор). Након што је роба извагана и извршене провјере њеног квалитета, лице под именом Хари је дрогу однијело до возила марке „Renault Clio” ставио је у претинац возила у ком се налазио прикривени истражилац, који је након тога наведено возило одвезао, да би се затим информатор вратио и апеланту исплатио раније договорени износ од 14.000 евра.

13. Тачком I подтачком 2 изреке пресуде је даље утврђено да је апелант заједно с више других лица, након што је раније с информатором, почетком августа 2008. године договорио испоруку веће количине дроге, нето масе пет килограма, поново телефонски контактирао Ж. К. у Црној Гори (у даљњем тексту: Ж. К.) и с њим договорио да на исти начин као под тачком I подтачком 1 пресуде, Н. Н. лице из Црне Горе превезе пет килограма опојне дроге ради даљње продаје информатору. Н. Н. лице је апеланту 5. августа 2008. године дрогу предало на унапријед договореном мјесту, коју је апелант даље такође на унапријед договореном мјесту предао информатору. Након извршене провјере квалитета опојне дроге и након што је она извагана информатор ју је предао прикривеном истражиоцу који се налазио у непосредној близини, који је дрогу ставио у своје возило марке „Шкода Фелициа” и у којој се удаљио с лица мјеста, након чега је информатор апеланту исплатио унапријед договорени износ од 70.000 евра. Дакле, апелант је организовао групу људи ради неовлашћене међународне продаје, држања, превоза и преноса супстанци или препарата који су прописом проглашени опојним дрогама.

14. Тачком II изреке пресуде апелант је ослобођен оптужбе да је радњама поближе описаним изреком пресуде починио кривично дјело недозвољеног држања оружја или експлозивних материја из члана 371 став 1 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗ ФБиХ).

15. Суд БиХ је у образложењу пресуде навео да је Оптужницом Тужилаштва број КТ-325/08 од 26. децембра 2008. године, потврђеном рјешењем судије за претходно саслушање 30. децембра 2008. године, апелант оптужен да је починио кривично дјело неовлашћеног промета опојним дрогама из члана 195 став 2, у вези са ставом 1 КЗ БиХ и кривично дјело недозвољеног држања оружја или експлозивних материја из

члана 371 став 1 КЗ Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗ ФБиХ), па је суд у току главног претреса провео бројне доказе Тужилаштва (прецизиране на стр. 6 до 14 првостепене пресуде), као и доказе одбране, на основу којих је утврдио да је апелант починио кривично дјело као у изреци пресуде. Тај суд је даље навео да је предметном оптужницом Тужилаштва за исто кривично дјело првобитно био оптужен и М. Ј., да је по наведеној оптужници вођен јединствен поступак до 22. јануара 2010. године када је М. Ј. признао кривицу за сва дјела из оптужнице, па је суд у односу на њега рјешењем поступак раздвојио, док је против апеланта кривични поступак у овом предмету настављен. Такође, Суд БиХ је на приједлог Тужилаштва да се према свједоку - прикривеном истражиоцу, под псеудонимом Тигар одреде мјере заштите, тако да сви његови лични подаци остану повјерљиви у максималном законом предвиђеном року, да идентитет овог свједока не буде откривен, тако што ће му се дозволити да свједочи из посебне просторије, да користи електронски уређај за промјену гласа и слике, додијелио статус свједока под пријетњом у смислу члана 3 став 1 Закона о заштити свједока.

16. Суд БиХ је у образложењу пресуде навео да је одбио као неоснован приговор апелантове одбране, којим је оспоравана законитост изведених доказа, тачније законитост уложених транскрипата пресретнутих телефонских разговора између информатора и апеланта, као и транскрипте снимака разговора између наведених лица. У том контексту Суд БиХ је истакао како одбрана сматра да транскрипти нису рађени с оригиналних снимака, већ с копија, да снимци телефонских разговора вођени између апеланта и информатора који су преслушавани током главног претреса нису оригинали, већ да се ради о преслушаваним преснимљеним разговорима с оригиналних носача звука на ЦД-ове, те стога није могло да се контролише да ли су ти разговори у цијелости преснимљени. Образлажући став о неоснованости ових приговора Суд БиХ је засновао на исказу свједока Н. Б., иначе запосленик СИПА-е у Одсјеку који се бави тајним праћењем и документовањем кривичних дјела, извршилаца, помагача и др., који је, по оцјени суда, на главном претресу аргументовано одговарајући на питања апелантове одбране појаснио начин на који се врши снимање, односно преснимавање аудио и видео снимака, начин на основу чега се раде транскрипти, указујући да се снимак у цијелости преноси, да нема брисања дијелова разговора, односно да све што је на преносном носачу звука постоји и на ЦД-овима који су уложени у спис. Суд БиХ сматра да је овај свједок у свом исказу јасно и детаљно појаснио методологију израде транскрипта, указујући на нивое контроле њихове вјеродостојности, чиме је по оцјени тог суда отклоњена могућност несагласности транскрипта и аудио/видео снимака.

17. Суд БиХ је даље оцијенио да су неосновани приговори апелантове одбране везани за законитост проведених посебних истражних радњи из члана 116 став 2 ЗКП БиХ. Наведено је да је одбрана посебно указивала на незаконитост у поступању информатора, истичући да је то лице поступало као подстрекач у смисли члана 30 став 1 КЗ БиХ утичући на апеланта да изврши кривичне радње за које је оптужен. У вези с овим приговором апелантове одбране Суд БиХ је указао да је посебну пажњу посветио анализи овог приговора, тако што је извршио брижљиву и савјесну оцјену свих проведених доказа, на основу којих је закључио да нису постојали елементи подстрекавања. Наиме Суд БиХ, полазећи од законске дефиниције предметног кривичног дјела које је апеланту стављено на терет, сматра да је Тужилаштво прије свега морало да докаже да је апелант организовао групу људи у смислу члана 1 тачка 16 КЗ БиХ ради учињења кривичног дјела из става 1 наведеног члана закона, те да је имајући у виду чињенични опис оптужнице, прво било потребно да утврди да ли је дошло до остварења бића кривичног дјела из члана 195 став 1 КЗ БиХ. Суд налази да постојање организоване групе људи произилази из исказа самог апеланта датог на главном претресу 26. фебруара 2010. године, као и исказа свједока М. Ј. и других материјалних и нематеријалних доказа, нарочито из транскрипата разговора апеланта и информатора те схематског приказа обављених разговора. Наиме, сам апелант је у свом исказу од 10. септембра 2008. године истакао да се са Ж. К. упознао преко посла купопродаје аута, након чега му је овај 2006. године понудио да раде с опојним дрогама, да му је дао узорак дроге, тако да су у току 2006. године само даље наставили сарадњу у вези с продајом опојне дроге. Дакле, из споменуте изјаве по оцјени суда произилази да је апелант након што му се информатор обратио у вези с набавком опојне дроге само наставио дотадашњи континуитет сарадње са Ж. К., са којим је и иначе био у сталном контакту, ради координације договора и реализације купопродаје опојне дроге, а што је у свом исказу потврдио и свједок М. Ј. Дакле, овакав став суда да је апелант организовао групу људи с циљем да изврше кривично дјело из члана 195 став 1 КЗ БиХ поткријепљен је и другим изведеним доказима, између осталог, схематским приказом који је сачинила СИПА, из чега је видљива остварена комуникација између информатора, апеланта и Ж. К., у смислу да је апелант контактирао Ж. К. с циљем да се договоре и реализују продају опојне дроге информатору, да је апелант у ствари био лице које је руководило процесом откупа опојне дроге, одређивао на којим ће се мјестима налазити с информатором те гдје и када ће се и на који начин обавити откуп. Наведено је да је став суда потврђен и исказом прикривеног истражиоца, који је о наведеним радњама и мјерама које су предузете по наредби суда број Х-КРН-08/566 од 15. јула 2008. године и 31. јула 2008. године такође сачинио и два службена извјештаја број 17-02/7-04-1-239-1/08 од 26. јула и 8. августа 2008. године којима је суд вјеровао, оцијенивши да је исказ прикривеног истражиоца у цијелости

сагласан с исказом самог апеланта, свједока М. Ј. као и исказима других свједока, И. К. (овлашћеног службеног лица), З. П. (помоћника команданта за специјалну подршку СИПА-е), Ј. М. (командира у јединици за специјалну подршку СИПА-е), З. Г. (шефа одсјека за технички надзор СИПА-е) и А. Ц. (полицајца СИПА-е), које је суд оцијенио као веома увјерљиве, будући да им је дат слијед догађаја тако што су детаљно описане релевантне чињенице и околности. Такође, Суд БиХ је закључио да су искази наведених свједока потврђени и осталим материјалним доказима, прије свега аудио и видео снимцима и фотографијама сачињеним у току провођења истражних радњи. Да је предмет откупа била опојна дрога суд је утврдио на основу налаза вјештака хемијске струке, а ти налази и мишљења су изнесени на главном претресу. Имајући у виду наведене изведене доказе Суд БиХ није нашао да је информатор подстрекао апеланта да чини предметно кривично дјело, указујући да је у смислу члана 30 став 1 КЗ БиХ подстрекавање умишљајно навођење или наговарање другог лица, које нема одлуку о извршењу дјела да одређено дјело изврши, да подстрекавање постоји и онда када се код извршиоца дјела навођењем учвршћује одлука да дјело изврши, па је у томе контексту истакао да би у конкретном случају уопште могло да се говори о подстрекавању, потребно је да учинилац уопште нема одлуку о извршењу дјела, већ да је под дејством информатора извршеног на његову психу учинио кривично дјело на које је подстрекаван. Дакле, у предметној правној ствари би могло да се говори о подстрекавању само онда ако је информатор у тренутку када апелант још није донио одлуку да ће претходно набавити а затим и продати дрогу заједно с осталим лицима апеланта упорно наговарао да такву одлуку донесе, односно да га учврсти у одлуци да предметно кривично дјело почини, а о чему се по оцјени суда у конкретном случају не ради. Суд БиХ је на крају закључио да је код апеланта постојала свијест и намјера да почини дјело, јер из транскрипта и садржине разговора између апеланта и информатора јасно произилази да је апелант руководио договарањем мјеста и начина продаје дроге, да је давао јасна упутства информатору само око предаје новца, да новац прибави у одређеним апоенима те да провјери валидност новца, на основу чега је оцијенио да су неосноване тврдње апелантове одбране да га је информатор подстрекао да изврши кривично дјело. Суд БиХ је при томе такође цијенио и околности да је информатор због природе задатка морао да задобије апелантово повјерење, за што му је било потребно одређено вријеме, а да његова изјава апеланту да жели да купи дрогу нема значаја на подстицање апеланта да почини наведено кривично дјело, већ представља саставни дио сваке купопродаје, тако да су се апелантовим радњама стекла обиљежја кривичног дјела за које је осуђен, а да је апелант предметно кривично дјело предузео с директним умишљајем, потпуно свјестан дјела, посљедица предузетих радњи, као и својства робе коју продаје, па је и поред тога наставио с извршењем дјела.

18. Приговор апелантове одбране да је суд користио исказе раније оптуженог М. Ј. дате Тужилаштву, Суд БиХ је такође оцијенио као неосноване имајући у виду чињеницу да је М. Ј. саслушан у својству свједока на главном претресу иако су на приједлог Тужилаштва његови ранији браниоци Јосип Муселимовић а касније Момо Черић дали сагласност да се записници о саслушању овог свједока дати пред Тужилаштом у својству оптуженог уврсте међу доказе. Суд БиХ је констатовао да је овај свједок на главном претресу детаљно описао своју улогу у извршењу кривичног дјела за које је апелант оптужен (договоре између њега и апеланта), те којом приликом је био подвргнут директном испитивању како одбране тако и Тужилаштва, на основу чега је Суд БиХ оцијенио да је исказ овог свједока у битним дијеловима који се тичу одлучних чињеница сагласан с апелантовим исказом и исказима других бројних свједока саслушаних на главном претресу.

19. С обзиром да се у конкретном предмету радило о прометовању изузетно опасном опојном дрогом, и то у количини од шест килограма, Суд БиХ је на крају указао да уопште није могуће ни претпоставити какве су посљедице могле да буду да се та количина дроге нашла у промету на илегалном тржишту, због чега је, поступајући сходно члану 74 став 1 КЗ БиХ од апеланта одузео предмете који су коришћени или који су били намијењени извршењу предметног кривичног дјела.

20. Пресудом Вијећа Апелационог одјељења Суда БиХ (у даљњем тексту: Апелационо вијеће), број Х-КЖ-08/566-1 од 11. новембра 2010. године, дјелимично је уважена апелантова жалба тако да је првостепена пресуда преиначена у дијелу одлуке о одузимању предмета прецизно дефинисаних изреком пресуде од апеланта на основу члана 74 став 1 КЗ БиХ, док је у преосталом дијелу првостепена пресуда остала неизмијењена. Образлажући свој став зашто је преиначио првостепену пресуду у дијелу одузимања предмета од апеланта, Апелационо вијеће је истакло да је од апеланта одузет износ од 4.000,00 евра по два основа, који је урачунат и у одузимање имовинске користи и у одузимање предмета.

21. Апелационо вијеће је оцијенило да су неосновани жалбени наводи апелантове одбране да је првостепена пресуда заснована на незаконитим доказима, јер снимци телефонских разговора вођених између апеланта и информатора који су преслушавани током главног претреса нису оригинали, да су преслушавани преснимљени разговори с оригиналних носача звука на ЦД-ове, па у том смислу није могло да се контролише да ли су ти разговори у цијелости преснимљени, закључивши да је првостепено вијеће тог суда у побијаној пресуди дало ваљано образложење о овом апелантовом жалбеном приговору, које разлоге као правилне прихвата и овај суд. Наиме, истакнуто је да, супротно апелантовим жалбеним наводима,

Апелационо вијеће сматра да је свједок Н. Б., иначе запосленик СИПА-е у Одсјеку који се бави тајним праћењем и документовањем кривичних дјела, извршилаца и помагача, у свом исказу датом 7. априла 2009. године и 12. маја 2009. године, јасно и аргументовано образложио разлоге преснимавања снимака с носача звука на ЦД-ове, и саму процедуру преснимавања, при чему је недвосмислено потврдио чињеницу да се снимак с носача звука у цијелости преноси на ЦД-ове, при чему нема брисања дијелова снимака. Како апелантова одбрана такође није понудила доказе који би довели у сумњу вјеродостојност и законитост наведених доказа, или пак кредибилитет овог свједока, а што би на крају могло да резултира другачијом одлуком вијећа, то је овај приговор апелантове одбране одбијен као неоснован.

22. Апелационо вијеће је такође анализом образложења жалбе апелантове одбране да постоји наводно информаторово подстрекавање апеланта да почини кривично дјело закључило да је вијеће првостепеног суда у вези с овим наводима апелантове одбране дало ваљано, аргументовано и логично образложење да информатор ни на који начин није утицао на апелантову вољу, у смислу извршења или учвршћивања одлуке за извршење предметног кривичног дјела, због чега је ове наводе одбило као неосноване. Апелационо вијеће сматра да је првостепени суд овакав свој став детаљно образложио изведеним доказима, посебно анализом транскрипата звучних записа од 3, 8. и 20. августа 2008. године, исказа прикривеног истражиоца, те исказима осталих саслушаних свједока, из којих јасно произилази да апелант испитује информатора, да ли му требају веће количине опојне дроге, при томе наглашавајући да исти начин продаје, „из руке у руку” примјењује са свима. Даље, Вијеће је имало у виду и транскрипт звучног записа од 31. јула 2008. године, у ком апелант информатору упућује пријетњу смрћу, због постојања страха да ће га преварити, што по оцјени вијећа несумњиво указује на апелантову самосталност при вршењу радњи овог кривичног дјела. Дакле, имајући у виду наведено, Апелационо вијеће је истакло да сматра да апелант наступа као кључна страна у њиховом односу, поставља услове и диктира правила игре, при томе задржавајући одређени новчани износ као новчану корист за предузете радње, па цијени да овај приговор апелантове одбране не може да доведе у сумњу правилност и ваљаност одлуке првостепеног вијећа.

23. У вези са жалбеним наводима апелантове одбране везане за саслушање свједока М. Ј. првобитно оптуженог у овом предмету, који је дао исказ Тужилаштву, да би се након раздвајања предмета он појављивао у својству свједока одбране, у ком случају првостепено вијеће није смјело да врши компарацију садржаја ова два исказа, те да искази које је овај свједок дао пред Тужилаштом нису смјели да се користе у овом предмету, Апелационо вијеће је указало на околност да је овај свједок свједочио

на главном претресу, дакле да је био изложен изравном испитивању како одбране тако и Тужилаштва, да исказ овог свједока дат пред Тужилашством није коришћен против апеланта те да се закључак првостепеног суда како је апелант организовао групе људи из члана 1 тачка 16 КЗ БиХ, не заснива само на исказу овога свједока већ и на бројним другим изведеним доказима. Према томе, Апелационо вијеће истиче да, како је то правилно закључио првостепени суд, апелантово организовање групе људи ради међународне продаје, превоза и преноса, увоза и извоза опојне дроге, произилази из самих апелантових исказа датих пред Тужилашством као и из његовог исказа датог на главном претресу 26. фебруара 2010. године, као и осталих изведених доказа, да побједана пресуда у вези с тим апелантовим жалбеним наводом садржи ваљано образложење, на основу чега је закључило да одлуку првостепеног суда сматра правилном и на закону заснованом.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

24. Апелант наводи да му је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана III/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Сматра да му је наведено право прекршено јер се оспорене пресуде заснивају на незаконито утврђеном чињеничном стању, произвољној примјени материјалног права, КЗ БиХ и ЗКП БиХ, а у вези с провођењем посебних истражних радњи. Сматра да је у конкретном предмету изостала савјесна и брижљива оцјена доказа. Истиче да су у овом предмету употријебљене посебне истражне радње прописане одредбама члана 116 став 2 тачка е) ЗКП БиХ, „коришћење прикривеног истражиоца и коришћење информатора”, да је информатор лице које се у предметном поступку појављује под именом Хари, који је у истрази имао кодно име Салзбург, и који је ангажован као информатор. Заправо апелант наводи да се ради о лицу које га је читаво вријеме подстрекавало да изврши кривична дјела због којих је осуђен, те да је сходно информацијама којима располаже, информатор лице „које није полицијски службеник, односно да се ради о лицу које има право да наплати своје услуге само уколико његов рад доведе до лишавања слободе и вођења кривичног поступка, па је у таквој ситуацији његов циљ да наведе више лица да изврше кривична дјела, да би наплатио своје услуге”. Тврди „да се ради о лицу које је унапријед сачинило план о извршењу кривичног дјела и које је апеланта наговорило да изврши кривично дјело, што представља класично подстрекавање”. Како Тужилаштво ово лице „информатора” није предложило као свједока, то ни одбрана није могла да га

предложи за свједока, због чега јој је остао непознат идентитет овог лица, које је по његовом мишљењу могло да разјасни одлучне чињенице везане уз предмет, због чега сматра да му је повријеђено право на равноправност пред судом, „једнакост оружја”, што представља важан елемент правичног суђења. Апелант такође наводи да се побијане пресуде незаконито заснивају на исказу свједока М. Ј., раније оптуженог за исто кривично дјело као и апелант, који је саслушан као свједок Тужилаштва, који је суд прихватио на главном претресу, што сматра недозвољеном процесном радњом. Даље, апелант истиче да, „кад већ није саслушан информатор” као одлучни свједок, као свједок Тужилаштва се појављује прикривени полицијски истражилац кодног назива Тигар, чијем исказу су првостепени и другостепени суд поклонили пажњу и заправо на његовом исказу заснивају пресуде. Апелант је даље навео да су судови извели произвољне закључке, да оспорене пресуде нису довољно образложене, да су паушално наведени разлози о одлучним чињеницама, те да изведени докази нису са сигурношћу потврдили да постоји инкриминација. Стога је, сходно апелантовом мишљењу, повријеђен принцип владавине права из члана 1/2 Устава Босне и Херцеговине, као и принцип кривичне процедуре *in dubio pro reo*, као битан елемент права на правично суђење.

25. У допуни апелације 5. септембра 2011. године, 11. јануара 2012. године, 31. маја 2013. године и 1. новембра 2013. године апелант у суштини понавља наводе из апелације, тврдећи да је информатор подстрекао апеланта да изврши предметно кривично дјело, те да су оспорене пресуде засноване на незаконитим доказима.

б) Одговори на апелацију

26. Суд БиХ је навео да је у оспореним пресудама дао јасне и разумљиве разлоге којима се руководио при доношењу одлука. Везано за М. Ј., првобитно оптуженог за исто кривично дјело, тај суд је указао да је исказ наведеног свједока само један у низу изведених доказа, да су неосновани апелациони наводи да је исказ М. Ј. дат Тужилаштву коришћен у поступку против апеланта. У вези с апелантовим наводима да га је прикривени истражилац подстрекао да изврши кривично дјело, Суд БиХ наводи да је у образложењима пресуда дао јасно образложење. Стога Суд БиХ предлаже да се апелација одбије као неоснована, јер сматра да оспореним пресудама нису повријеђена права на која се позива у апелацији.

27. Тужилаштво сматра да је апелација неоснована, јер цијени да су оспорене одлуке Суда БиХ донесене у складу с релевантним одредбама ЗКП БиХ, уз правилну оцјену доказа и на основу правилно утврђеног чињеничног стања, и уз пуно поштовање апелантових људских права.

V. Релевантни прописи

28. У **Кривичном закону Босне и Херцеговине** („Службени гласник БиХ” бр. 37/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06 и 32/07 и 08/10) релевантне одредбе гласе:

Неовлаштени промет опојним дрогама

Члан 195.

(1) Ко неовлаштено врши међународну продају или пренос или нуди на продају или ради продаје купује, држи, превози или преноси, или посредује у међународној продаји или куповини, шаље, испоручује, увози, извози или на други начин неовлаштено ставља у међународни промет супстанце или препарате који су прописом проглашени опојним дрогама

- казнит ће се казном затвора од најмање три године.

(2) Ко организује групу људи ради чињења кривичног дјела из става 1. овог члана, или ко постане чланом такве организоване групе људи,

- казнит ће се казном затвора најмање пет година.

Организовани криминал

Члан 250. став 1.

(1) Ко учини кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине као припадник групе за организовани криминал, ако за поједино кривично дјело није прописана тежа казна,

- казнит ће се казном затвора најмање три године.

29. У **Закону о кривичном поступку Босне и Херцеговине** („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/96, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07 и 15/08) релевантне одредбе гласе:

Члан 10. став 2.

Законитост доказа

(2) Суд не може засновати своју одлуку на доказима прибављеним повредама људских права и слобода прописаних уставом и међународним уговорима које је Босна и Херцеговина ратификовала, нити на доказима који су прибављени битним повредама овог закона.

Члан 116. ст. 1., 2. и 5.

Врсте посебних истражних радњи и услови за њихову примјену

(1) Против лица за које постоје основи сумње да је само или с другим лицима учествовало или учествује у извршењу кривичног дјела из члана 117. овог закона могу се одредити посебне истражне радње, ако се на други начин не могу прибавити докази или би њихово прибављање било повезано с несразмјерним теškoћама.

(2) Истражне радње из става 1. овог члана су:

[...]

- ц) надзор и техничко снимање просторија,*
- д) тајно праћење и техничко снимање лица и предмета,*
- е) прикривени истражилац и информатор,*
- ф) симулирани откуп предмета и симулирано давање поткупнине,*

[...]

(5) При извршавању истражних радњи из става 2. тач. е. и ф. овог члана полицијски органи или друга лица не смију предузимати активности које представљају подстрекавање на извршење кривичног дјела. Ако су такве активности предузетие, та околност искључује кривично гоњење подстрекаваног лица за кривично дјело извршено у вези с овим радњама.

Члан 117.

Кривична дјела за која се могу одредити посебне истражне радње

Истражне радње из члана 116. став 2. овог закона могу се одредити за кривична дјела:

- а) против интегритета Босне и Херцеговине,*
- б) против човјечности и вриједности заштићених међународним правом,*
- ц) тероризма,*
- д) за која се према закону може изрећи казна затвора најмање три године или тежа казна.*

Члан 118. ст. 1. и 6.

Надлежност за одређивање и трајање истражних радњи

(1) Истражне радње из члана 116. става 2. овог закона одређује наредбом судија за претходни поступак, на образложени приједлог Тужиоца који садржи:

податке о лицу против кога се радња предузима, основе сумње из члана 116. става 1. или 3. овог закона, разлоге за њено предузимање и остале битне околности које захтијевају предузимање радњи, навођење радње која се захтијева и начин њеног извођења, обим и трајање радње. Наредба садржи исте податке као и приједлог Тужиоца, као и утврђивање трајања наређене радње.

(6) Наредбу из става 1. овог члана извршава полицијски орган. [...]

Члан 297.

Битне повреде одредаба кривичног поступка

(1) Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји:

и) ако се пресуда заснива на доказу на коме се по одредбама овог закона не може заснивати пресуда,

30. Закон о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” број 58/08, који је ступио на снагу 29. јула 2008. године) у релевантном дијелу гласи:

Члан 33.

У члану 116. у ставу (2) у тачки д) иза ријечи: „снимање лица” додаје се запета и ријечи: „транспортних средстава” а иза ријечи „предмета” додају се ријечи: „који стоје у вези с њима”.

Тачка е) мијења се и гласи:

„е) коришћење прикривених истражитеља и коришћење информатора”.

У тачки ф) иза ријечи „симулирани” додају се ријечи: „и контролисани”.

Иза става (5) додаје се нови став (6), који гласи:

„(6) Прикривени истражитељ је посебно обучено овлашћено службено лице које истражује под измијењеним идентитетом. Прикривени истражитељ смије под својим измијењеним идентитетом учествовати у правном промету. Уколико је то неопходно за формирање и одржавање тог идентитета, могу се изградити, измијенити или користити одговарајућа документа.”

Члан 34.

У члану 117. у тачки д) ријеч „најмање” замјењује се ријечју „од”.

Члан 125.

У предметима у којима је оптужница потврђена до ступања на снагу овог закона, поступак ће се наставити по одредбама закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, бр. 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07 и 15/08), осим ако су одредбе овог закона повољније за осумњиченог, односно оптуженог.

VI. Допустивост

31. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постау предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

32. У складу с чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући по закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

33. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Суда БиХ број Х-КЖ-08/566-1 од 11. новембра 2010. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих по закону. Наведену одлуку апелант је примио 29. новембра 2010. године, а апелацију је поднио 21. децембра 2010. године, дакле, у року од 60 дана како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допустива.

34. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

35. Апелант оспорава наведене пресуде тврдећи да му је тим пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1, 2 и 3д. Европске конвенције.

Право на правично суђење

36. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

37. Члан 6 ст. 1 и 2 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристраним, законом установљеним судом.

2. Свако ко је оптужен за кривично дјело сматра се невиним док се његова кривица по закону не докаже.

3. Свако ко је оптужен за кривично дјело има сљедећа минимална права:

*д) да сам испитује или захтијева испитивање свједока оптужбе и да се при-
судство и саслушање свједока одбране одобри под условима који важе и за свједока
оптужбе [...]*

38. У конкретном случају се ради о кривичном поступку у ком је апелант проглашен кривим за кривично дјело прописано законом, те је осуђен на казну затвора. Дакле, у поступку је утврђивана основаност кривичне оптужбе против апеланта, па је члан 6 Европске конвенције примјенљив. Такође, иако је основна сврха члана 6 Европске конвенције, када је ријеч о кривичном поступку, да обезбиједи поштено суђење на „суду” који је надлежан да рјешава о „свакој кривичној оптужби”, то не значи да се тај члан не примјењује и на претходне поступке. Сходно томе, члан 6 може да буде мјеродаван прије него што предмет дође у фазу суђења ако постоји вјероватност да ће правичност суђења бити озбиљно нарушена иницијалним непоштовањем одредаба тог члана (види Европски суд за људска права, *Imbrioscia против Швајцарске*, пресуда од 24. новембра 1993. године, став 36, Серија А бр. 275, те *Salduz против Турске*, пресуда од 27. новембра 2008. године [ГЦ], бр. 36391/02, став 50). Стога, Уставни суд мора да испита да ли је оспореним пресудама повријеђено апелантово право на правично суђење заштићено чланом 6 Европске конвенције, имајући у виду кривични поступак у цјелини, укључујући и фазу конкретног поступка која је проведена према наредбама судије за претходни поступак о провођењу посебних истражних радњи.

39. У вези с апелантовим наводима да је Суд БиХ своје одлуке засновао на погрешно утврђеном чињеничном стању и произвољној примјени материјалног права, Уставни суд, прије свега, указује да, сходно пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допуствости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је генерално задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминаторска. Међутим, релевантне околности конкретног случаја упућују на закључак да је неопходно да Уставни суд анализира начин на који су редовни судови примијенили материјално и процесно право, јер је то од суштинског значаја за поштовање апелантовог права на правично суђење.

40. У контексту апелантових навода везаних за провођење посебних истражних радњи, при чему апелант посебно проблематизује коришћење информатора, Уставни суд не налази произвољност у примјени релевантних одредби ЗКП БиХ, јер из образложења оспорених одлука неспорно произилази да су посебне истражне радње из члана 116 став 2 тачка ЗКП БиХ одређене наредбама судије за претходни поступак на основу члана 118 став 1, у вези с чл. 116 и 117 тачка д) ЗКП БиХ, 15. и 31. јула 2008. године а на приједлог Тужилаштва број КТА-302/08 од 11. јула 2008. године, због постојања основа сумње да је апелант починио кривично дјело организованог криминала из члана 250 став 1 а у вези с кривичним дјелом неовлашћеног промета опојним дрогама из члана 195 став 2 у вези са ставом 1 КЗ БиХ. У вези с тим Уставни суд подсјећа да је одредбом члана 117 тачка д) ЗКП БиХ која се односи на апелантов случај, прописано да су истражне радње из члана 116 став 2 ЗКП БиХ могле да се одреде за кривична дјела за која је постојала основана сумња да је апелант починио кривично дјело организованог криминала из члана 250 став 1 КЗ БиХ за које према закону може да се изрекне казна затвора најмање три године и кривично дјело неовлашћеног промета опојним дрогама из члана 195 став 2 у вези са ставом 1 цитираног закона, за које може да се изрекне казна затвора најмање пет година, односно, од најмање три године. Сходно томе, Уставни суд сматра да су у конкретном случају с обзиром на запријећену казну постојале

законске претпоставке за одређивање посебних истражних радњи према члану 116 став 2 ЗКП БиХ у вези с чланом 117 тачка д) ЗКП БиХ.

41. Апелант у наводима апелације истиче да га је информатор подстрекавао на извршење кривичних дјела за која је осуђен, да има сазнања да се ради о лицу које није овлашћено службено лице - полицијски службеник. Даље наводи да, како Тужилаштво информатора није предложило као свједока, то нити одбрана није могла да га предложи за свједока, тако да је апелантовој одбрани остао непознат идентитет овог лица, које је по његовом мишљењу могло да разјасни одлучне чињенице везане уз предмет. С тим у вези, Уставни суд истиче да је, када се утврђује да ли је поступак у цјелини био правичан, потребно да се узме у обзир и да ли су поштована права одбране, посебно мора да се испита да ли је апеланту пружена прилика да оспори вјеродостојност доказа и успротиви се његовој употреби. Осим тога, мора да се узме у обзир и квалитет доказа, између осталог и да ли је, због околности у којима је доказ прибављен, доведена у питање његова поузданост или тачност (види Европски суд за људска права, *Буков против Русије*, пресуда од 10. марта 2009. године [ГЦ], представка број 4378/02, став 90).

42. Уставни суд подсјећа да је Европски суд за људска права у предмету *Банникова против Русије* утврдио да „у специфичном контексту истражних техника које се користе у борби против кријумчарења дроге и корупције, став Суда је већ дуго да јавни интерес не може да оправда коришћење доказа који су добијени полицијским подстицањем, јер би то онда значило ризик за оптуженог да ће му дефинитивно бити ускраћено правично суђење од самог почетка [...]. У својој обимној судској пракси о овом питању, Суд је развио концепт навођења на кривична дјела којим се крши члан 6 став 1 Конвенције, као нечег што је различито од коришћења легитимних тајних техника у кривичним истрагама. Суд је нашао да, док коришћење посебних истражних метода - посебно тајне технике - не може само по себи да повриједи право на правично суђење, ризик од полицијске провокације коју са собом носи таква техника значи да њихова употреба мора да буде унутар јасних граница [...]” (види Европски суд за људска права, *Банникова против Русије*, пресуда од 4. новембра 2010. године, ст. 34 и 35). Како би направио разлику између навођења на кривично дјело од допуштеног понашања, Европски суд је развио сљедеће критеријуме: 1) материјални тест подстрекавања и 2) поступак којим је утврђен приговор подстрекавања. Када је суочен са приговором навођења на кривично дјело, Суд ће покушати, као први корак, да утврди да ли би се кривично дјело починило без интервенције власти. Дефиниција подстицања коју је дао Суд гласи како слиједи: „Полицијско подстицање се догађа у случајевима кад се полицајци – било

да су припадници снага сигурности или лица која дјелују по њиховим упутама - не ограничавају на испитивање кривичног дјела на у бити пасиван начин, већ врше такав утјецај на особу тако да га потичу на чињење дјела којег иначе не би починио, како би се омогућило да се утврди кривично дјело, односно, добију докази и покрене кривично гоњење [...]” (*op. cit, Банникова против Русије*, став 37). У предмету *Teixeira de Castro против Португала* Европски суд је сматрао да се у том случају двојица полицајаца (који су у цивилу пришли подносиоцу представке осумњиченом за мање значајно растурање дроге како би од њега набили хероин, који им је он набио, да би био ухапшен у тренутку када је дрогу испоручивао полицајцима) нису ограничила на истрагу о кривичној улози подносиоца представке у једном суштински пасивном својству, већ су утицали на њега како би га подстакли да почини кривично дјело. Европски суд је, такође, примијетио да су домаћи судови у својим одлукама навели да је подносилац представке био осуђен превасходно на основу изјаве те двојице полицајаца. Из тих разлога Европски суд је закључио да су полицајци својим поступком искорачили из оквира који је дозвољен тајним агентима зато што су га подстакли на извршење кривичног дјела, а није било ничег што би сугерисало да би без те њихове интервенције то кривично дјело уопште било почињено. У конкретном случају се радило о кршењу члана 6 став 1 Европске конвенције (види Европски суд за људска права, *Teixeira de Castro против Португала*, пресуда од 9. јуна 1998. године, ст. 38. и 39). У односу на други критериј утврђене процедуре за приговор подстрекавања Европски суд је утврдио да „уз могући изузетак у случају предмета *Teixeira de Castro* (цитиран горе), гдје је Суд нашао довољно основа да утврди навођење на кривично дјело само на основу материјалног теста, у правилу ће Суд такође испитати начин на који су домаћи судови испитивали подносиоцев приговор подстрекавања. Наиме, као што је тренутна судска пракса, Суд сматра да је процедурални аспект неопходан дио испитивања тужбе *agent provocateur*. Даље, у предметима када недостатак објављивања списа или контроверза у погледу начина на који странке тумаче догађаје, искључује могућност да Суд утврди са довољним степеном сигурности да ли је подносилац представке био подвргнут полицијском подстрекавању, процедурални аспект постаје одлучујући. Као полазном тачком, Суд мора да буде задовољан са способношћу домаћих судова да се баве таквим приговором на начин који је компатибилан с правом на правично суђење. Стога треба да се провјери да ли увјерљива жалба на подстрекивање представља материјалну одбрану према домаћем праву, или да је основ за искључење доказа, односно доводи до сличне посљедице (*op. cit, Банникова против Русије*, ст. 51-54). Европски суд је сматрао „да је приговор подстрекавања подносиатељице пријаве адекватно третиран од стране домаћих судова, који су подузели потребне кораке да открију истину и да

елиминирају сумње да ли је подносиатељица починила кривично дјело као резултат подстрекавања од стране агента провокатора. Њихов закључак да није било наговора заснован је на разумној процјени доказа која је била релевантна и довољна. Имајући у виду оквир судске контроле приговора подстрекавања подносиатељице пријаве, Суд је нашао да је суђење било компатибилно са појмом правичности коју захтијева члан 6. Конвенције” (*op. cit.*, *Банникова против Русије*, ст. 77. и 78).

43. Доводећи напријед наведене ставове у контекст чињеница конкретног предмета Уставни суд је у вези с апелантовим наводима да је као информатор коришћено лице (кодног назива Салзбург) „које није полицијски службеник” истиче да из релевантних одредби ЗКП БиХ, које регулишу институт информатора, не произилази да се ради о полицијском службенику, односно да то лице, како то апелант сматра, треба да буде полицијски службеник. Наиме, информатор је лице које полиција повремено или стално ангажује и користи с циљем да добије информације о кривичном дјелу и његовом извршиоцу, те информатор, за разлику од прикривеног истражиоца, нема никаквих полицијских овлашћења. Ово произилази и из саме одредбе члана 116 ЗКП БиХ која у ставу 5 говори да „полицијски орган или *друга лица*” не смију да предузимају активности које представљају подстрекавање на учињење кривичног дјела. Даље закључак да информатор није полицијски службеник произилази и из Закона о измјенама и допунама ЗКП БиХ којим је додата одредба става 6 наведеног члана која прописује услове везане за лице које поступа као прикривени истражилац, тако да је то „посебно обучено службено лице”, али у погледу лица које поступа као информатор закон не прописује никакве посебне услове. Сходно томе, Уставни суд сматра да из предочених наредби и образложења оспорених одлука као неспорно произилази да су у конкретном случају и информатор и прикривени истражилац дјеловали на основу наредби судије за претходни поступак од 15. јула 2008. године и 31. јула 2008. године. Затим, у односу на апелантове наводе да га је информатор подстрекао да изврши кривично дјело за које је и осуђен, Уставни суд такође запажа да је у оквиру теста утврђена процедура коју проводи Европски суд за људска права, Суд БиХ оцијенио све доказе и за своје закључке дао довољно релевантне и аргументоване разлоге, када је овај апелантов приговор одбио из чега произилази да је апелантов приговор да је подстрекаван на извршење кривичног дјела, у смислу стандарда из пресуде Европског суда (*Банникова против Русије*) „адекватно третиран од стране домаћих судова, који су подузели потребне кораке да открију истину и да елиминирају сумње”, да ли је апелант починио кривично дјело као резултат информаторовог подстрекавања. Уставни суд сматра да из образложења оспорених пресуда јасно и аргументовано произилази да Суд БиХ на основу изведених доказа није нашао да је информатор подстрекао апеланта

да почини предметно кривично дјело, указујући да је у смислу члана 30 став 1 КЗ БиХ подстрекавање умишљајно навођење или наговарање другог лица, које нема одлуку о извршењу дјела да изврши одређено дјело, да подстрекавање постоји и онда када се код извршиоца дјела навођењем учвршћује одлука да дјело изврши, те закључио на основу детаљне анализе да се у околностима конкретног случаја о томе не ради, будући да информатор ни на који начин није утицао на апелантову вољу, у смислу извршења или учвршћивања одлуке за извршење предметног кривичног дјела. Сходно томе, Уставни суд налази да је Суд БиХ савјесном оцјеном свих изведених доказа ове апелантове наводе образложио јасно и аргументовано, да је код апеланта постојала свијест и намјера да почини дјело, што произилази из транскрипта и садржине разговора између апеланта и информатора, да је апелант руководио договарањем мјеста и начина продаје дроге, да је давао јасна упутства информатору само око предаје новца, да новац прибави у одређеним апоенима и да провјери валидност новца, због чега је тај суд оцијенио да су неосноване ове тврдње апелантове одбране, закључивши да су се апелантовим радњама стекла обиљежја кривичног дјела за које је оптужен, дакле да је апелант предметно кривично дјело предузео с директним умишљајем, потпуно свјестан дјела, посљедица предузетих радњи као и својства робе коју продаје, па је и поред тога наставио с извршењем дјела. Сходно томе, Уставни суд сматра да је у конкретном случају суђење било компатибилно с појмом правичности коју захтијева члан 6 Конвенције.

44. Што се тиче апелантових навода да је Суд БиХ на главном претресу незаконито користио исказ свједока М. Ј. дат пред Тужилаштвом, Уставни суд сматра да је у конкретном случају првостепени суд у својој пресуди у потпуности презентовао исказ овог свједока дат на главном претресу, дакле да је био изложен директном испитивању како одбране тако и Тужилаштва, оцијенивши да је његов исказ у битним дијеловима који се тичу одлучних чињеница сагласан с апелантовим исказом, исказима бројних других саслушаних на главном претресу као и другим материјалним доказима. При томе, Уставни суд запажа да је Суд БиХ, и поред чињенице да су ранији апелантови браниоци дали сагласност да се записници о саслушању овог оптуженог дати пред Тужилаштвом уврсте међу доказе, овог свједока саслушао на главном претресу, којом приликом су га директно испитали како Тужилаштво тако и апелантова одбрана, због чега његов исказ дат пред Тужилаштвом није коришћен у овом поступку. У том контексту Уставни суд запажа да из образложења оспорених пресуда произилази да је редовни суд исказ М. Ј. подвргао брижљивој и савјесној оцјени, како појединачно, тако и у односу на друге доказе, те да су дата ваљана и јасна образложења зашто су исказ овог свједока дат на главном претресу прихватили и вјеровали му. Уставни суд такође запажа да су се и првостепени и другостепени

суд током трајања кривичног поступка бавили идентичним наводима апелантове одбране те дали исцрпне разлоге зашто су апелантови наводи у овом дијелу неосновани, а дата образложења и разлози који су понуђени пред првостепеним и другостепеним судом не остављају утисак произвољности или занемаривања обавезе суда у погледу брижљиве и савјесне оцјене овог доказа. С тим у вези, те у односу на стандарде из члана 6 Европске конвенције, Уставни суд, подржавајући своју праксу у предметима који су с овог аспекта покретали слична правна питања (види, између осталих, Уставни суд, одлука о допустивости и меритуму број *АП 1196/09* од 26. јануара 2012. године, тачка 27, доступна на www.ustavnisud.ba), сматра да чињеница да је претходно закључен споразум о признању кривице с лицем које је имало својство оптуженог у истом предмету и које се након тога појављује у својству свједока у том поступку не значи сама по себи дисквалификацију таквог лица као свједока у истом кривичном поступку. Дакле, из образложења оспорених пресуда јасно произилази како се сматра да је исказ овог свједока, који је дао пред Тужилаштвом, исказ прибављен на законит начин, а исто тако да апеланту није била ускраћена могућност да свједока М. Ј. испитују непосредно или посредством свог браниоца, као и да његов исказ оспоравају истицањем других доказа. Уставни суд такође запажа да из образложења оспорених одлука Суда БиХ не може да се закључи да су судови пропустили да оцијене овај доказ појединачно и у узајамној вези с осталим доказима, прије свега исказима осталих саслушаних свједока и другим материјалним и нематеријалним доказима и који ни у једном дијелу не може да се сматра као незаконито дат. Стога, Уставни суд сматра да у оспореним одлукама нема ништа што би указивало на произвољност при утврђивању и оцјени исказа овог свједока као доказа, те да су дата образложења која у цијелости задовољавају захтјеве права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.

45. У односу на апелантове наводе да му је повријеђено право на равноправност странака и принцип „једнакости оружја”, Уставни суд истиче да члан 6 став 3 тачка д. Европске конвенције садржи два права: 1) право оптуженог да му се омогући да испитује свједока оптужбе и 2) право на саслушање свједока одбране под истим условима који важе и за свједока оптужбе. Ова права су независна једно од другог (види Европски суд за људска права, *Unterpertinger protiv Austrije*, пресуда од 24. новембра 1986. године, серија А-110). Уставни суд сматра да ова одредба захтијева да се оптужени стави у положај потпуне једнакости с тужиоцем, те да му се омогући да испита и оспори свједочење свједока оптужбе, као и да позове и испита своје свједоке под истим условима. Међутим, Уставни суд наглашава да ова одредба нема апсолутно дејство, тј. ово право оптуженог није неограничено. На примјер, постоје ситуације када, због објективних околности, није могуће да се на главном

претресу саслуша свједок који је већ дао исказ у претходном поступку без присуства оптуженог или његовог браниоца (види Уставни суд, Одлука број АП 1492/05 од 12. септембра 2006. године, тачка 24). У предмету *Bricmont против Белгије* (на ког се апелант позвао) белгијски принц је поднио тужбу против подносиоца представке, али из здравствених разлога није дао исказ, због чега је Европски суд сматрао да „у околностима датог случаја, коришћење права одбране, што је суштински дио права на правично суђење, у принципу захтијева да подносиоци имају могућност да оспоре било који аспект навода тужиоца током суочавања или испитивања, било у јавности, било, ако је потребно, у његовом дому” (види Европски суд за људска права, *Bricmont против Белгије*, пресуда од 7. јула 1989. године, став 81). У предмету *Крчмар против Чешке Републике* Европски суд је саопштио да се није радило о кршењу принципа једнакости страна зато што докази нису били предочени ниједној страни. Међутим, било је прекршено право на акузаторни поступак, будући да подносиоцима представке није била пружена могућност да коментаришу доказе који су предочени у поступку (види Европски суд за људска права, *Крчмар против Чешке Републике*, пресуда од 3. марта 2000. године, ст. 39 и 40). Уставни суд запажа да је у конкретном поступку на главном претресу изведен доказ саслушањем прикривеног истражиоца кодног назива Тигар ком су одређене мјере заштите идентитета, те омогућено да у складу с прописаном процедуром свједочи из посебне просторије, и бројних других свједока, те да је апелант у акузаторном поступку, у унакрсном испитивању, испитао наведене свједоке, односно имао је могућност да оспори и коментарише њихове изјаве, као свједока оптужбе. Поред тога Уставни суд запажа да су релевантне чињенице утврђене на основу и других материјалних доказа, који су изведени на главном претресу уз поштовање принципа акузаторности, као и саслушањем свједока које је предложила апелантова одбрана. По оцјени Уставног суда овим није повријеђен принцип једнакости страна у поступку и акузаторности поступка.

46. У вези с апелантовим наводима о кршењу принципа *in dubio pro reo*, Уставни суд запажа да апелант сматра да је у конкретном случају дошло до повреде принципа *in dubio pro reo*, јер су судови све противрјечности и дилеме требали да тумаче у апелантову корист, а не супротно од тога. Уставни суд наглашава да је принцип *in dubio pro reo* гарантован чланом 6 став 2 Европске конвенције. Према том принципу свако се сматра невиним док се његова кривица не докаже према закону. У том погледу, уколико постоји одређена сумња да је одређено лице извршило кривично дјело које му се ставља на терет, таква сумња треба да иде у корист оптуженом. Међутим, сходно мишљењу Уставног суда, позивање на принцип *in dubio pro reo*, може да буде доведено у питање уколико изостане цјеловита анализа свих проведених доказа у

образложењу судске одлуке која такву евентуалну сумњу отклања. У конкретном случају, Уставни суд сматра да образложење анализе свих проведених доказа не оставља никакву сумњу у закључак суда о апелантовој кривици. Стога, Уставни суд сматра да у конкретном случају није повријеђен принцип *in dubio pro reo* из члана 6 став 2 Европске конвенције, па је и у овом дијелу апелација неоснована.

47. На основу наведеног, Уставни суд закључује да у конкретном случају нема кршења апелантових права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1, 2 и 3д. Европске конвенције.

VIII. Закључак

48. Уставни суд закључује да не постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1, 2 и 3д. Европске конвенције када редовни судови у поступку утврђивања чињеница и извођења доказа, посебно доказа прибављених током провођења посебних истражних радњи – прикривеног истражиоца нису арбитрарно примијенили одредбе процесног закона.

49. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

50. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 4340/10

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Radenka Pejovića podnesena zbog neokončavanja istrage u razumnom roku

Odluka od 15. siječnja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 4340/10**, rješavajući apelaciju **Radenka Pejovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 15. siječnja 2014. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Radenka Pejovića, podnesena zbog povrede prava na pravično suđenje u razumnom roku u kaznenom postupku koji je okončan Presudom Vrhovnog suda Republike Srpske broj 11 0 K 011325 13 Kž od 22. listopada 2013. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Radenko Pejović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Foče, kojeg zastupa Almin Dautbegović, odvjetnik iz Zenice, podnio je 7. listopada 2010. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog neokončavanja istrage u razumnom roku. Nakon podnošenja apelacije predmetni kazneni postupak je okončan Presudom Vrhovnog suda Republike Srpske broj 11 0 K 011325 13 Kž od 22. listopada 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružni sud), Okružnog tužiteljstva u Trebinju (u daljnjem tekstu: Okružno tužiteljstvo) i Okružnog tužiteljstva u Banjaluci – Posebnog tužiteljstva za suzbijanje organiziranog i najtežih oblika gospodarskog kriminala, Specijalno tužiteljstvo (u daljnjem tekstu: Specijalno tužiteljstvo) je zatraženo 10. siječnja i 20. veljače 2013. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Okružno tužiteljstvo i Specijalno tužiteljstvo su 28. siječnja i 22. studenoga 2013. godine dostavili odgovor na apelaciju. Specijalno tužiteljstvo je 22. studenoga 2013. godine, na traženje Ustavnog suda, dostavilo ovom sudu na uvid spis broj KT 341. Okružni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantovome punomoćniku 11. veljače i 27. prosinca 2013. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata podastrih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Okružni sud je 11. srpnja 2008. godine donio naredbu za provođenje posebnih istražnih radnji - nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija protiv devet osoba među kojima je i apelant zbog kaznenog djela neovlaštene proizvodnje i prometa opojnih droga iz odredbe članka 224. stavak 2. Kaznenog zakona RS (u daljnjem tekstu: KZ RS), a na prijedlog Okružnog tužiteljstva broj Kta-354/08 od 10. srpnja 2008. godine.

7. Centar javne sigurnosti Trebinje je 13. kolovoza 2008. godine Okružnom tužiteljstvu podnio izvješće o počinjenom kaznenom djelu protiv Ž. I. i drugih (protiv 26 poznatih osoba i NN osobe), među kojima je i apelant, a zbog kaznenoga djela organiziranog kriminala iz članka 250. stavak 3. Kaznenog zakona BiH (u daljnjem tekstu: KZ BiH) u svezi s kaznenim djelom neovlaštenog prometa opojnim drogama iz članka 195. stavak 2. KZ BiH.

8. Okružno tužiteljstvo je navedeno izvješće 13. kolovoza 2008. godine dostavilo Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo BiH) kao nadležnom za postupanje u ovoj kazneno-pravnoj stvari.

9. Tužiteljstvo BiH, Posebni odjel za organizirani kriminal, gospodarski kriminal i korupciju Sarajevo je protiv apelanta donijelo Naredbu o provođenju istrage broj KT-339/08 od 22. kolovoza 2008. godine, zbog postojanja utemeljene dvojbe da je počinio kazneno

djelo organiziranoga kriminala iz članka 250. stavak 2. KZ BiH, a u svezi s kaznenim djelom neovlaštenoga prometa opojnim drogama iz članka 195. stavak 2. KZ BiH.

10. Tužiteljstvo BiH, Posebni odjel za organizirani kriminal, gospodarski kriminal i korupciju je 6. svibnja 2009. godine Okružnom tužiteljstvu dostavilo dopis u kojemu je navedeno da je Tužiteljstvo BiH po izvješću koje je dobilo od Okružnog tužiteljstva protiv Ž. I. i dr. od 26 prijavljenih osoba podiglo optužnicu protiv osam osoba zbog kaznenoga djela organiziranog kriminala iz članka 250. stavak 3. KZ BiH, a u svezi s kaznenim djelom neovlaštenog prometa opojnim drogama iz članka 195. stavak 2. navedenoga zakona, a protiv ostalih osoba (18 osoba među kojima je i apelant), kako nije postojala osnova dvojbe da su počinili kazneno djelo, iz njihove nadležnosti spis je ustupljen Okružnom tužiteljstvu na njegovu nadležnost. Nakon toga je Tužiteljstvo BiH obavijestilo Okružno tužiteljstvo da je u ranijem dopisu izostavilo greškom I. B. protiv kojega je također podignuta optužnica, koja je potvrđena 20. veljače 2009. godine iz čega proizlazi da je Tužiteljstvo BiH procesuiralo ukupno devet osoba.

11. Okružno tužiteljstvo je 21. listopada 2011. godine dostavilo na nadležnost Specijalnom tužiteljstvu predmet koji se odnosi na apelanta i dr., a sukladno naredbi Specijalnog tužiteljstva o preuzimanju predmeta od 17. listopada 2011. godine.

12. Specijalno tužiteljstvo je protiv apelanta podiglo Optužnicu broj T19 0 KT 0000341 13 od 8. veljače 2013. godine.

13. Sudac za prethodno saslušanje Okružnog suda je 11. veljače 2013. godine potvrdio optužnicu Specijalnog tužiteljstva protiv apelanta zbog kaznenog djela organiziranog kriminala iz članka 383.a) stavak 2. KZ RS u svezi s kaznenim djelom neovlaštene proizvodnje i prometa opojnih droga iz članka 224. stavak 2. KZ RS.

14. Okružni sud je Rješenjem broj 11 0 K 011325 13 Kps od 1. ožujka 2013. godine odbio kao neutemeljene prethodne prigovore apelantovoga branitelja izjavljene protiv optužnice Specijalnog tužiteljstva od 8. veljače 2013. godine.

15. Presudom Okružnog suda u Banjaluci, Posebnog odjeljenja za organizirani i najteže oblike gospodarskoga kriminala broj 11 0 K 011325 13 K od 26. lipnja 2013. godine, apelant je proglašen krivim zbog kaznenoga djela neovlaštene proizvodnje i prometa opojnih droga iz članka 224. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. KZ RS, i za to djelo osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine i šest mjeseci. U izrečenu kaznu apelantu je na temelju članka 44. stavak 1. KZ RS uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 26. kolovoza do 23. prosinca 2008. godine. Apelant je obavezan na ime troškova kaznenoga postupka platiti paušalni iznos od 150,00 KM.

16. Protiv navedene su presude prizive podnijeli Specijalno tužiteljstvo i apelantov branitelj. Presudom Vrhovnog suda Republike Srpske broj 11 0 K 011325 13 Kž od 22. listopada 2013. godine su odbijeni kao neutemeljeni prizivi Specijalnog tužiteljstva i apelantovoga branitelja i potvrđena prvostupanja presuda.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelant smatra kako istraga u predmetnom postupku ne zadovoljava kriterij „razumnog roka”, zbog čega je apelantu prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Ističe kako istraga u predmetnom postupku traje od 22. kolovoza 2008. godine kada je Tužiteljstvo BiH donijelo naredbu o provođenju istrage. Navodi da, nakon što Tužiteljstvo BiH u predmetu KT-339/08 optužnicom nije obuhvatilo apelanta, nije doneseno rješenje o obustavi istrage nego je to tužiteljstvo dostavilo izvješće Centra javne sigurnosti Trebinje o počinjenom kaznenom djelu protiv apelanta i dr. na nadležno postupanje Okružnom tužiteljstvu, i to apelantu nepoznatog datuma, ali svakako prije 3. srpnja 2009. godine. Apelant je naveo da od tada pa do dana podnošenja apelacije Okružno tužiteljstvo nije donijelo naredbu o provođenju istrage, naredbu o neprovođenju istrage niti je poduzelo bilo koju radnju kako bi se uklonila nesigurnost glede budućnosti apelanta i njegove obitelji kojoj su bili izloženi. Ističe da je zbog navedenoga suspendiran s posla 2. rujna 2008. godine, te da je stegovno povjerenstvo prekinulo stegovni postupak protiv njega do okončanja kaznenoga postupka ili do okončanja kaznene istrage. Navodi da je bio uposlen kao policajac Federalne uprave policije FMUP-a.

b) Odgovor na apelaciju

18. U svome odgovoru na apelaciju Specijalno tužiteljstvo je navelo kako je 8. veljače 2013. godine podignuta optužnica protiv apelanta zbog utemeljene dvojbe da je učinio kazneno djelo organiziranoga kriminala iz članka 383. a) stavak 2. KZ RS u svezi s kaznenim djelom neovlaštene proizvodnje i prometa opojnih droga iz članka 224. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. KZ RS. Ukazano je kako u ovome predmetu treba imati u vidu opseg i složenost istrage. Istaknuto je kako se u konkretnom slučaju radilo o zločinačkom udruženju koje se bavilo vršenjem kaznenih djela neovlaštene proizvodnje i prometa droga, te je istragom bio obuhvaćen veliki broj osoba (preko 30), kao i da je tužiteljstvo do sada optužilo njih 13 dok je protiv ostalih obustavljena istraga. Ukazano je kako je kazneno djelo organiziranoga kriminala veoma složeno za dokazivanje, te su stoga u prethodnome razdoblju poduzimane radnje dokazivanja s ciljem utvrđivanja kaznene odgovornosti svih

osoba koje su se dovodile u vezu s ovim zločinačkim udruženjem. Istaknuto je kako je prikupljeno dovoljno dokaza i protiv apelanta kao osumnjičenog, a kao pripadnika ovoga zločinačkog udruženja koje se bavilo prometom opojne droge marihuane. Navedeno je kako je tužiteljstvo u prethodnome razdoblju poduzelo sve nužne radnje radi uspješnog i efikasnog okončanja istrage, posebice imajući u vidu odredbe Europske konvencije i Ustava BiH, što je u konačnici i dovelo do pribavljanja dovoljno dokaza i podizanja optužnice protiv apelanta.

19. U svome odgovoru na apelaciju Okružno tužiteljstvo je navelo kronologiju događanja u predmetnom postupku. Po mišljenju Okružnog tužiteljstva u predmetnom postupku nije došlo do kršenja apelantovih ustavnih prava. Ukazano je kako Okružno tužiteljstvo svojim radnjama nije uticalo na duljinu postupka, kako se radilo o složenom predmetu u kojemu je prijavljeno više osoba, kako ga je tome tužiteljstvu dostavilo na nadležnost Tužiteljstvo BiH, a potom je po naredbi Specijalnog tužiteljstva dostavljeno tome tužiteljstvu na nadležnost. Istaknuto je kako je apelanta Specijalno tužiteljstvo obavijestilo o preuzimanju predmeta.

V. Relevantni propisi

20. **Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 29/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 93/09, 16/09 i 72/13) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 13. st. 1. i 2.

Pravo na suđenje bez odgode

(1) Osumnjičenik odnosno optuženik ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred Sud i da mu bude suđeno bez odgode.

(2) Sud je dužan postupak provesti bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zlouporabu prava koja pripadaju osobama koje sudjeluju u postupku.

Članak 16.

Načelo optuženosti (akuzatornosti)

Kazneni postupak se može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu Tužitelja.

Članak 35.

Prava i dužnosti

(1) Temeljno pravo i temeljna dužnost Tužitelja je otkrivanje i progon počinitelja kaznenih djela koja su u nadležnosti Suda.

(2) Tužitelj ima pravo i dužnost:

a) čim sazna da postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo, poduzeti potrebne mjere u cilju njegovog otkrivanja i provođenja istrage, pronalaženja osumnjičenika, upravljanja i nadzora nad istragom, te radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih osoba vezanim za pronalazak osumnjičenika i prikupljanje izjava i dokaza,

b) provesti istragu sukladno ovom Zakonu,

(...)

Članak 225. st. 1. i 3.

Okončanje istrage

(1) Tužitelj okončava istragu kada smatra da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.

(3) Ako se istraga ne okonča u roku od šest mjeseci od donošenja naloga o provođenju istrage, potrebne će mjere radi okončanja istrage poduzeti kolegij Tužiteljstva.

Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik RS” br. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07, 119/08, 55/09, 80/09, 88/09 i 92/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 13. st. 1. i 2.

Pravo na suđenje bez odlaganja

Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred nezavisan i nepristrasan sud i da mu bude suđeno bez odlaganja.

Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja pripadaju licima koja učestvuju u postupku.

Član 43.

Prava i dužnosti tužioca

(1) Osnovno pravo i dužnost tužioca je otkrivanje i gonjenje učinilaca krivičnih djela.

(2) Tužilac ima pravo i dužnost da:

a) odmah po saznanju da postoje osnovi sumnje da je učinjeno krivično djelo preduzme potrebne mjere u cilju njegovog otkrivanja i sprovođenja istrage, pronalaženja osumnjičenog, rukovođenja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih lica vezanih za pronalaženje osumnjičenog i prikupljanje izjava i dokaza,

b) sprovede istragu u skladu sa ovim zakonom, (...)

Član 225. st. 1. i 2.
Okončanje istrage

(1) Tužilac okončava istragu kad nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.

(2) Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o sprovođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala, preduzeće kolegij tužilaštva.

VI. Dopustivost

21. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

22. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

23. Apelant se Ustavnom sudu obratio navodeći da istraga u predmetnom postupku nije okončana u „razumnom roku” u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te da je postupak u vrijeme podnošenja apelacije još uvijek u fazi istrage. U odnosu na ove apelantove navode Ustavni sud nalazi da je, u smislu članka 16. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, apelacija dopustiva. Naime, prema članku 16. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema meritorne odluke nadležnoga suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štite Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Osim toga, Ustavni sud primjećuje kako postojeća zakonska rješenja ne nude osumnjičenome mogućnost da se žali na duljinu istrage, tj. da ovo pitanje pokrene u okviru samog istražnog postupka pred redovitim sudom. Pri tome, Ustavni sud opaža kako je nakon podnošenja apelacije Presudom Vrhovnog suda broj 11 0 K 011325 13 Kž od 22. listopada 2013. godine ovaj kazneni postupak okončan. Konačno, apelacija u ovome dijelu ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji koji drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

VII. Meritum

24. Apelant smatra da je zbog neokončavanja istrage u razumnom roku došlo do povrede njegovog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje – razuman rok

Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2., što uključuje:

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

a) Primjenjivost članka 6. stavak 1. Europske konvencije

25. Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju za apelanta postoji „optužba” u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te da mu moraju biti pružene sve garancije prava na pravično suđenje, uključujući i pravo na donošenje odluke u razumnom roku u kaznenom postupku. Umjesto posebnog obrazloženja za ovaj zaključak, Ustavni sud se poziva na svoju Odluku o dopustivosti i meritumu broj AP 2130/09 od 28. svibnja 2010. godine, točka 47 (dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba).

b) Relevantna načela

26. Prema konzistentnoj praksi Europskog i Ustavnog suda, razumnost duljine trajanja postupka se mora ocjenjivati u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Europskog suda, osobito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38).

c) Razdoblje koje se uzima u obzir

27. Sukladno praksi Europskog suda početak relevantnog razdoblja u kaznenim stvarima, pri ocjeni razumnoga roka, se vezuje za trenutak u kojemu je osoba koja je u pitanju postala svjesna da je osumnjičena za kazneno djelo, jer od toga momenta ima interes da o postojanju ove sumnje sud donese odluku. Ovakvo određivanje relevantnog razdoblja očito je u slučajevima u kojim je hapšenje prethodilo formalnoj optužbi (vidi Europski sud, *Wemhoff protiv Njemačke*, presuda broj 2122/64 od 27. lipnja 1968. godine, stavak 19; *Dobbertin protiv Francuske*, presuda 13089/87 od 25. veljače 1993. godine, st. 9. i 138). Dalje, za kraj relevantnog razdoblja se uzima trenutak u kojemu je okončana nesigurnost glede pravne pozicije osobe koja je u pitanju. U tome smislu, Europski sud i u kaznenim i u građanskim stvarima primjenjuje jednake kriterije. Pri tome, u kaznenome postupku odluka o optužnici, odnosno oslobađanje od optužbe ili odbacivanje optužbe moraju biti konačni. Najzad, konačno odlučenje o optužbi može predstavljati i odustajanje od daljnjeg vođenja kaznenoga postupka (vidi *Wemhoff*, stavak 18).

28. Ustavni sud opaža kako je prva mjera koja je implicirala tvrdnju da je apelant počinio kazneno djelo poduzeta 11. srpnja 2008. godine kada je Okružni sud na prijedlog Okružnog tužiteljstva donio naredbu za provođenje posebnih istražnih radnji protiv većeg broja osoba među kojima je bio i apelant. Dalje, Ustavni sud opaža kako je optužnica protiv apelanta podignuta 8. veljače 2013. godine, kao i da ju je potvrdio sudac za prethodno saslušanje Okružnog suda 11. veljače 2013. godine. Također, Ustavni sud opaža da je ovaj kazneni postupak okončan Presudom Vrhovnog suda broj 11 0 K 011325 13 Kž od 22. listopada 2013. godine. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud opaža da je istražni postupak trajao ukupno četiri godine i šest mjeseci računajući od momenta kada je Okružni sud, na prijedlog Okružnog tužiteljstva, donio naredbu od 11. srpnja 2008. godine do momenta kada je optužnica protiv apelanta podignuta (8. veljače 2013. godine). Međutim, Ustavni sud opaža kako je od momenta kada je potvrđena optužnica 11. veljače 2013. godine postupak u cjelini na dvije sudske instance okončan u roku od osam mjeseci.

d) Analiza duljine trajanja postupka

29. Glede složenosti postupka Ustavni sud primjećuje, imajući u vidu prirodu kaznenoga djela, kao i da je istražni postupak bio usmjeren na veći broj osoba, da se u konkretnom slučaju radilo o veoma opsežnoj i složenoj istrazi kojom je bio obuhvaćen i apelant.

30. U svezi s apelantovim ponašanjem Ustavni sud ne može zaključiti da je apelant svojim radnjama uticao na odugovlačenje postupka. Ustavni sud primjećuje kako se apelant u

više navrata obraćao Okružnom tužiteljstvu kao i Specijalnom tužiteljstvu s urgencijama da se postupak istrage okonča u što kraćem roku.

31. U odnosu na ponašanje nadležnih organa Ustavni sud primjećuje kako su u konkretnom slučaju istražne radnje poduzimali Tužiteljstvo BiH, Okružno tužiteljstvo i Specijalno tužiteljstvo. Potom, Ustavni sud opaža kako je istragom bio obuhvaćen veći broj osoba među kojima je bio i apelant. Ustavni sud konstatira kako ZKP BiH i RS, koje su primjenjivali nadležni organi u konkretnom slučaju, ne propisuju u kojem roku istraga mora biti završena. Međutim, navedeni zakoni propisuju kako tužitelj okončava istragu kada nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica, te ukoliko se istraga ne završi u roku od šest mjeseci kolegij tužiteljstva poduzima potrebne mjere s ciljem okončanja istrage. Također, Ustavni sud opaža kako ZKP BiH i RS propisuju pravo osumnjičenoga, odnosno optuženoga, da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odlaganja.

32. U konkretnom slučaju Ustavni sud opaža kako je istraga trajala preko četiri godine. Međutim, razmatrajući zadovoljava li navedeno vrijeme istrage standarde prava na pravično suđenje u razumnom roku Ustavni sud mora imati u vidu kako se radilo o veoma opsežnoj istrazi kojom je bio obuhvaćen veći broj osoba koje su bile osumnjičene da su počinile kazneno djelo organiziranog kriminala iz članka 383.a) stavak 2. KZ RS u svezi s kaznenim djelom neovlaštene proizvodnje i prometa opojnih droga iz članka 224. stavak 2. KZ RS. Dakle proizlazi da je i sama priroda kaznenoga djela uticala na duljinu istrage kojom je bio obuhvaćen i apelant. Dalje, Ustavni sud opaža kako je tijekom postupka postojala suradnja između Okružnog tužiteljstva, Tužiteljstva BiH i Specijalnog tužiteljstva, što je također uticalo na duljinu istrage budući da su navedena tužiteljstva poduzimala radnje u okviru svojih nadležnosti. Također, Ustavni sud opaža kako je u istrazi bilo nužno provesti mnoge istražne radnje s ciljem potkrepljivanja optužnice koja je protiv apelanta podignuta 8. veljače 2013. godine, a potvrđena od suca za prethodno saslušanje Okružnog suda 11. veljače 2013. godine. Stoga Ustavni sud smatra kako su postojali opravdani razlozi za trajanje istrage u razdoblju od četiri godine i šest mjeseci. Potom, Ustavni sud opaža da je nakon potvrđivanja optužnice postupak na dvije sudske instance okončan za osam mjeseci. Prema tome, iako je istraga trajala preko četiri godine ipak, gledajući postupak u cjelini, Ustavni sud nalazi da je on okončan u razumnom roku, te da u konkretnom slučaju nije prekršeno apelantovo pravo na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

33. Ustavni sud zaključuje, imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja, da nije prekršeno apelantovo pravo na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

34. Ustavni sud zaključuje kako ne postoji kršenje prava na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije iako je istraga u kaznenom postupku trajala preko četiri godine, budući da se radilo o veoma opsežnoj i složenoj istrazi kojom je bio obuhvaćen veći broj lica među kojima je bio i apelant. Pri tome je Ustavni sud uzeo u obzir da je nakon istrage kazneni postupak okončan u roku od osam mjeseci na dvije sudske instance.

35. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 4196/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Ešrefa Lekića podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 01 2674 13 Kv 2 od 4. oktobra 2013. godine i S1 2 K 01 2674 13 Krn 29 od 26. septembra 2013. godine

Odluka od 15. januara 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 4196/13**, rješavajući apelaciju **Ešrefa Lekića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica
Miodrag Simović, potpredsjednik
Seada Palavrić, potpredsjednica
Mato Tadić, sudija
Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 15. januara 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Ešrefa Lekića, podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 01 2674 13 Krn 29 od 26. septembra 2013. godine i S1 2 K 01 2674 13 Kv 2 od 4. oktobra 2013. godine u odnosu na pravo na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Ešref Lekić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Vasvija Vidović, advokat iz Sarajeva, podnio je 11. oktobra 2013. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 2 K 01 2674 13 Kv 2 od 4. oktobra 2013. godine i S1 2 K 01 2674 13 Krn 29 od 26. septembra 2013. godine. Apelant je podnio zahtjev za

donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud naredio da Sud BiH dostavi apelantu dokazni materijal na kojem se zasniva postojanje osnovane sumnje.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužiteljstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo) zatraženo je 22. oktobra 2013. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Tužiteljstvo je dostavilo odgovor na apelaciju 1. novembra 2013. godine, a Sud BiH 30. oktobra 2013. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na apelaciju dostavljen je apelantu 19. decembra 2013. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 01 2674 13 Krn 29 od 26. septembra 2013. godine, koje je donio sudija za prethodni postupak u krivičnom predmetu protiv osumnjičenih S. K. i dr. zbog postojanja osnovane sumnje da su izvršili krivično djelo organiziranog kriminala iz člana 250. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZ BiH), apelantu i još trojici osumnjičenih je, iz razloga propisanih članom 132. stav 1. tačka b) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKP BiH) određen pritvor u trajanju od jednog mjeseca, koji po tom rješenju apelantu može trajati do 24. oktobra 2013. godine. U obrazloženju rješenja Sud BiH je naveo da je Tužiteljstvo podnijelo prijedlog za određivanje pritvora apelantu i još trojici osumnjičenih zbog postojanja osnovane sumnje da su počinili krivična djela organiziranog kriminala iz člana 250. stav 2. KZ BiH, a apelant u vezi s krivičnim djelom protivzakonitog posredovanja iz člana 219. istog zakona. Sud BiH je istakao da je nakon razmatranja prijedloga i navoda Tužiteljstva za određivanje pritvora, saslušanja apelanta i ostalih osumnjičenih i njihovih branitelja, te izvršenog uvida u dokaze materijalne prirode koje je uz prijedlog za određivanje pritvora dostavilo Tužiteljstvo, utvrdio da je prijedlog u cijelosti osnovan, kako u odnosu na postojanje osnovane sumnje da su apelant i ostali osumnjičeni počinili inkriminirane radnje, tako i u odnosu na posebne pritvorske razloge iz člana 132. stav 1. tačka b) ZKP BiH. To proizlazi iz dokaza koje je Tužiteljstvo BiH dostavilo uz prijedlog, a naročito u odnosu na apelanta proizlazi iz Zapisnika o ispitivanju osumnjičenog broj T20 0 KTPO 0006724 13 od 10. septembra 2013. godine, Zapisnika o saslušanju svjedoka broj 16-14/1-3-219/13 od 11. septembra 2013. godine, Zapisnika o prepoznavanju lica

broj 16-14/1-3-1631/13 od 11. septembra 2013. godine, te tri službene zabilješke SIPA-e broj 16-14/1-3-1699/13 od 23. septembra 2013. godine. Naime, Sud BiH je obrazložio da navedeni dokazi pružaju dovoljno osnova za zaključak suda da postoji osnovana sumnja da je apelant postao pripadnikom grupe za organizirani kriminal, koju su organizirali K. S. i D. S., te da je on u namjeri sticanja protivpravne imovinske koristi, kako sebi, tako i drugim članovima organizirane grupe, od organizatora D. S. periodično preuzimao iznose novca od 1.000 KM do 3.000 eura kojim je nezakonito plaćao usluge visokim dužnosnicima UIO i policijskih agencija u BiH koji su njemu poznati, a sve s ciljem pružanja zaštite navedenoj organiziranoj grupi zbog nelegalnog načina uvoza tekstilne robe iz Mađarske u BiH. S tim u vezi, Sud BiH je ukazao da iz zapisnika o saslušanju svjedoka od 3. septembra 2013. godine i drugih materijalnih dokaza proizlazi osnovana sumnja da je koverta s novcem apelantu od D. S. više puta donosio S. R. Također iz sadržaja službenih zabilješki SIPA-e, sačinjenih na okolnosti provođenja naredbe Suda BiH za provođenje posebnih istražnih radnji, proizlazi osnovana sumnja da je apelant bio u stalnoj telefonskoj komunikaciji s D. S., a u vezi s dogovorom oko slanja i preuzimanja novca D. S. za apelanta. Budući da je na osnovu dokaza koje je uz prijedlog dostavilo Tužiteljstvo utvrđeno da postoji osnovana sumnja da su apelant i ostali osumnjičeni počinili inkriminirane radnje koje su im stavljene na teret, Sud BiH je zaključio da je ispunjen opći uvjet za određivanje mjere. S tim u vezi Sud BiH je obrazložio da zaključak o postojanju osnovane sumnje da su apelant i ostali osumnjičeni počinili krivična djela koja su im stavljena na teret sud nije bazirao isključivo na iskazima osumnjičenih koji su priznali izvršenje krivičnog djela, već ih je cijenio kao potkrepljujuće dokaze i doveo ih u vezu s drugim dokazima, i to saglasnim iskazima saslušanih svjedoka, te materijalnom dokumentacijom dostavljenom Sudu BiH uz prijedlog za određivanje pritvora, koja je prikupljena provođenjem posebnih istražnih radnji na osnovu naredbe Suda BiH.

7. U odnosu na prigovore apelantove odbrane i odbrane ostalih osumnjičenih kojima se ukazuje da su povrijeđena njihova prava iz člana 14. stav 1. i člana 47. stav 1. ZKP BiH, kao i apelantova prava iz člana 78. stav 2. ZKP BiH, Sud BiH je zaključio da su oni neosnovani. Naime, Sud BiH je ukazao na odredbu člana 14. ZKP BiH kojom je propisana obaveza suda da stranke i branitelje tretira na jednak način i da im pruži jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima. Također, Sud BiH je ukazao na odredbu člana 47. stav 1. ZKP BiH kojom je propisano da branitelj ima pravo da razmatra spise i pribavljene dokaze koji idu u korist osumnjičenom, osim ako se na taj način može dovesti u opasnost cilj istrage. Pri tom Sud BiH je ukazao da je zakonsko pravo suda, odnosno Tužiteljstva, da odbrani uskrati pravo uvida u dokaze ukoliko bi njihovo otkrivanje dovelo u opasnost cilj istrage, kako je odlučeno u konkretnom slučaju. S tim u vezi Sud BiH je istakao da je Tužiteljstvo u konkretnom slučaju dostavilo sudu dokaze koji potkrepljuju prijedlog za određivanje

prитvora, zatim je prijedlog za određivanje mjere pritvora dostavljen apelantovoj odbrani i odbrani ostalih osumnjičenih, a u prilogu je dat izvještaj o počinjenom krivičnom djelu, te nakon toga je zakazano ročište kako bi se apelant i ostali osumnjičeni i njihovi branitelji izjasnili o osnovanosti tog prijedloga. Zatim, Sud BiH je također istakao da, u skladu s odredbom člana 47. stav 1. ZKP BiH, apelantu i ostalim osumnjičenim kao i njihovim braniteljima nije dostavio određene dokaze na uvid jer je riječ o dokazima za koje je ocijenio da bi njihovo otkrivanje odbrani u toj fazi postupka moglo ugroziti ciljeve istrage.

8. Sud BiH je također ocijenio neosnovanim prigovore apelantove odbrane kojima se ukazuje da je povrijeđeno apelantovo pravo iz člana 78. stav 2. ZKP BiH, budući da je sud nakon što je izvršio uvid u zapisnik o ispitivanju apelanta u Tužiteljstvu od 25. septembra 2013. godine utvrdio da je apelantu saopćeno za koje se krivično djelo tereti, kao i osnove sumnje protiv njega, te da je u skladu sa zakonom poučen o svojim pravima i da je nakon toga apelant u prisustvu branitelja Dauta Bibića, advokata iz Sarajeva, iznio svoju odbranu.

9. U odnosu na pritvorski osnov iz člana 132. stav 1. tačka b) ZKP BiH - ometanje krivičnog postupka, Sud BiH je istakao da se radi o obimnoj i složenoj istrazi koja se nalazi u početnoj fazi sa velikim brojem osoba, kako osumnjičenih tako i saučesnika i pomagača, koje tek trebaju biti otkrivene i eventualno lišene slobode. Sud BiH je također istakao da u konkretnom slučaju treba saslušati veliki broj svjedoka, prije svega zaposlenike carine i špediterskih kuća s kojima su apelant i ostali osumnjičeni radili, pa su im čak neki od njih bili neposredno nadređeni. Također, Sud BiH je istakao da postoje naročite okolnosti koje ukazuju da će apelant i ostali osumnjičeni boravkom na slobodi utjecati na svjedoke i na saučesnike, posebno imajući u vidu da se osnovana sumnja zasniva na iskazima osumnjičenih koji su priznali izvršenje krivičnog djela, te iskazima svjedoka koje osumnjičeni poznaju, te da bi u slučaju eventualnog puštanja na slobodu osumnjičeni mogli lako stupiti u kontakt s ovim licima i izvršiti uticaj na njih kako bi izmijenili svoje iskaze u daljem toku krivičnog postupka, a sve s ciljem umanjavanja ili izbjegavanja vlastite odgovornosti.

10. Sud BiH je istakao da je cijenio i činjenicu da se u konkretnom slučaju radi o dobro organiziranoj grupi ljudi, „komunikacijski i koordinacijski” dobro povezanoj, s tačno određenim ulogama i zadacima svakog od pripadnika grupe. Zatim, budući da se radi o obimnoj i složenoj istrazi, s velikim brojem osumnjičenih lica koja se još uvijek nalaze na slobodi a koja se terete za teška krivična djela, te da Tužiteljstvo namjerava preduzeti istražne radnje s ciljem otkrivanja lica iz policijskih agencija i organa krivičnog gonjenja s kojima je komunicirao apelant s ciljem ostvarivanja pogodnosti za D. S. i kojima je eventualno davao novac, kao i drugih saučesnika u izvršenju predmetnih krivičnih djela, Sud BiH je naveo da su ovo okolnosti koje opravdavaju mjeru pritvora po ovom osnovu. Pored navedenog, Sud BiH je ukazao da je prihvatio kao osnovane i navode tužioca iznesene

u prijedlogu, ali i na ročištu, da će Tužiteljstvo u narednom periodu morati preduzeti niz istražnih radnji i saslušati sve carinske službenike carinske ispostave u Tuzli i Bijeljini, izvršiti vještačenje oduzetih mobilnih aparata te analizu presretnutih razgovora i dokumentacije koja je prilikom pretresa oduzeta od apelanta i ostalih osumnjičenih, kao i Uprave za indirektno oporezivanje BiH, te provesti finansijsku istragu s ciljem da utvrdi porijeklo imovine osumnjičenih, budući da je došlo u posjed dokaza koji potvrđuju da osumnjičeni posjeduju veliku imovinu i enormne količine novca na svojim bankovnim računima i štednim knjižicama. Sud BiH je pritom prihvatio i navode tužioca da postoji određen stepen vjerovatnoće da su apelant i osumnjičeni predmetnu imovinu i novac stekli izvršenjem krivičnih djela za koja se terete, budući da odbrane osumnjičenih nisu pružile sudu niti jedan dokaz kojim bi osporile i dovele u sumnju ovakve navode tužioca. Imajući u vidu navedeno, Sud BiH je istakao da nije prihvatio prigovore apelantove odbrane i odbrane ostalih osumnjičenih o nepostojanju, odnosno nedovoljnoj konkretizaciji pritvorskog osnova iz člana 132. stav 1. tačka b) ZKP BiH, jer su po mišljenju suda u suprotnosti s *ratio legis* člana 132. stav 1. tačka b) ZKP BiH.

11. Odlučujući o žalbama branitelja apelanta i ostalih osumnjičenih protiv prvostepenog rješenja, Vijeće Suda BiH je donijelo Rješenje broj S1 2 K 01 2674 13 Kv 2 od 4. oktobra 2013. godine kojim je žalbe odbilo kao neosnovane. U obrazloženju rješenja Sud BiH je, u pogledu žalbenih prigovora koji se odnose na postojanje sumnje, kao opće pretpostavke za zakonitost određivanja mjere pritvora, utvrdio da je prvostepenim rješenjem pravilno ocijenjeno da postoji dovoljno dokaza koji upućuju na osnovanu sumnju da su apelant i ostali osumnjičeni počinili krivična djela koja su im stavljena na teret, te da je u prvostepenom rješenju za postojanje osnovane sumnje dato detaljno obrazloženje uz precizno navođenje dokaza na kojima se takvo utvrđenje temelji za svakog osumnjičenog, pa i apelanta. U tom smislu Sud BiH je cijenio iskaze osumnjičenih, pa i apelanta, od 26. augusta, 17. septembra i 24. septembra 2013. godine, iskaze svjedoka od 16. aprila i 24. septembra 2013. godine, te zapisnike o prepoznavanju osoba od 24. septembra 2013. godine, kao i druge dokaze dostavljene uz prijedlog za određivanje pritvora. Sud BiH je zaključio da navedeni dokazi opravdavaju zaključak o postojanju osnovane sumnje da su apelant i ostali osumnjičeni počinili krivično-pravne radnje koje im se stavljaju na teret, čime je, nasuprot tvrdnjama odbrane, u toj fazi postupka ispunjen pritvorski osnov iz člana 132. stav 1. ZKP BiH.

12. Sud BiH je također naveo da se ne mogu prihvatiti žalbene tvrdnje apelanta i ostalih osumnjičenih da njihovoj odbrani nisu predloženi dokazi koji bi potkrijepili zaključak suda o postojanju osnovane sumnje o počinjenju krivičnih djela koja su im stavljena na teret. Naime, Sud BiH je ukazao da se u konkretnom slučaju radi o dosta složenoj istrazi, kojom je obuhvaćen veliki broj osumnjičenih, te da istražne radnje još uvijek traju zbog čega su, po mišljenju suda, ciljevi istrage zahtijevali da je Tužiteljstvo, u skladu s odredbom člana

47. stav 2. ZKP BiH, dostavilo sudu dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora, o čemu je apelantova odbrana kao i odbrana ostalih osumnjičenih obaviještena. S tim u vezi Sud BiH je istakao da je odbrani dostavljen izvještaj o počinjenim krivičnim djelima, iz kojeg su vidljive krivično-pravne radnje koje se apelantu i ostalim osumnjičenim stavljaju na teret. Međutim, iako navedeni izvještaj o počinjenom krivičnom djelu nije dokaz u procesno-pravnom smislu, Sud BiH je ukazao da je isti rezultat analize prikupljenih dokaza i poduzetih istražnih radnji, te da u sklopu s ostalim dokazima, koje je ponudilo Tužiteljstvo, na jasan i nedvosmislen način pridonosi utvrđenju da postoji osnovana sumnja da su apelant i ostali osumnjičeni počinili krivična djela koja im se stavljaju na teret. Stoga, Sud BiH je zaključio da su neosnovani žalbeni prigovori apelantove odbrane kojima se ukazuje na pogrešnu primjenu člana 47. ZKP BiH, te povredu prava na odbranu iz čl. 6. i 14. ZKP BiH koje je prvostepeni sud pravilno cijenio, kao i izjašnjenja odbrane u tom pravcu.

13. Sud BiH je dalje istakao da iz osporenog rješenja proizlazi da je prvostepeni sud i u odnosu na postojanje posebnih pritvorskih razloga iz člana 132. stav 1. tačka b) ZKP BiH pravilno ocijenio da ti razlozi postoje u odnosu na sve osumnjičene. Ovaj zaključak Sud BiH je temeljio na dokazima koji ukazuju na postojanje osnovane sumnje da se u konkretnom slučaju očigledno radi o dosta složenoj istrazi, koja obuhvata veći broj osumnjičenih koji se terete za ozbiljna i teška krivična djela, da se osnovano sumnja da se radi o dobro organiziranoj grupi lica, s podijeljenim ulogama, te da su istražne radnje još uvijek u toku, a među njima je i analiza presretnutih telefonskih razgovora i dokumentacije koja je prilikom pretresa oduzeta od osumnjičenih i Uprave za indirektno oporezivanje BiH. Također, Sud je ukazao i na finansijsku istragu s ciljem da se utvrdi porijeklo apelantove imovine i imovine ostalih osumnjičenih, a s obzirom da se dovode u vezu s vršenjem inkriminiranih radnji s ciljem da se stekne protivpravna imovinska korist. Dalje, okolnosti kao što su: veliki broj lica čija identifikacija još uvijek traje; osnovana sumnja se zasniva na iskazima osumnjičenih koji su saradivali s organima gonjenja i priznali izvršenje krivičnog djela, te iskazima svjedoka koje osumnjičeni poznaju; Tužiteljstvo tek treba da sasluša određeni broj svjedoka, prije svega zaposlenike carina i špediterskih kuća s kojima su osumnjičeni radili, imajući pri tom u vidu da su u toku istražne radnje u vezi s otkrivanjem i identifikacijom lica iz policijskih agencija i organa krivičnog gonjenja s kojima je apelant komunicirao s ciljem da ostvari pogodnosti za D. S. i kojima je eventualno davao novac, Sud BiH je zaključio da navedene okolnosti u svojoj ukupnosti čine „naročite okolnosti” koje opravdano upućuju na zaključak da su apelant i ostali osumnjičeni bili umiješani u takvo nedozvoljeno ponašanje, te da u svojoj ukupnosti opravdavaju ovaj pritvorski razlog. S tim u vezi, Sud BiH je ukazao da se ovaj pritvorski razlog može zasnivati i na okolnostima koje „stvaraju razumnu i jasnu sumnju” da će do takvog zabranjenog utjecaja doći i prema drugim svjedocima u predmetu, kao i

da bi apelant i ostali osumnjičeni mogli imati koristi od tog uticaja neovisno od toga ima li direktnih dokaza da su uključeni u pokušaje vršenja uticaja na svjedoke i saučesnike i ometanje krivičnog postupka, zbog čega je Sud BiH zaključio da su neosnovani prigovori kojim se osporava postojanje pritvorskog osnova iz člana 132. stav 1. tačka b) ZKP BiH.

14. Na kraju je Sud BiH naveo da je razmatrao i mogućnost primjene blaže mjere osiguranja nesmetanog vođenja krivičnog postupka u skladu s članom 123. stav 2. ZKP BiH, te da je zaključio da se željena svrha može postići samo mjerom pritvora i da ni jedna druga blaža mjera ne bi bila svrsishodna.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant se žali da mu je osporenim rješenjima povrijeđeno pravo na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Apelant je također ukazao i na povredu prava iz člana 9. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, te člana 3. Opće deklaracije o ljudskim pravima. Apelant smatra da je Sud BiH proizvoljno utvrdio postojanje osnovane sumnje u odnosu na djela koja se apelantu stavljaju na teret, jer je apelantovoj odbrani, suprotno odredbi člana 47. stav 1. ZKP BiH, uskraćeno pravo da izvrši uvid u dokaze iz kojih proizlaze osnove sumnje da je počinio krivična djela koja mu se stavljaju na teret. Naime, apelant je istakao da mu je uz prijedlog za određivanje pritvora dostavljen Izvještaj o izvršenom krivičnom djelu i počinioćima od 24. septembra 2013. godine, kao i Zapisnik o njegovom ispitivanju od 25. septembra 2013. godine, koji po apelantovom mišljenju nisu niti mogu biti dokaz u krivičnom postupku. Zbog nepoznavanja drugih dokaza apelantu je uskraćena mogućnost da se izjasni šta su osnovi sumnje koje mu se stavljaju na teret. Ovakvim postupanjem Suda BiH, po apelantovom mišljenju, povrijeđeno je njegovo pravo na odbranu jer mu je onemogućeno da se izjasni o dokazima koji mu idu na teret. Apelant je također istakao da je Sud BiH u osporenim rješenjima samo prihvatio stav Tužiteljstva da se radi o dokazima takve prirode da bi se, omogućavanjem odbrani da se upozna s njihovim sadržajem, mogao dovesti u opasnost cilj istrage i njen dalji tok shodno odredbi člana 47. stav 1. ZKP BiH, a da pri tom ne daje konkretne razloge za svoj nalaz o postojanju osnovane sumnje. S tim u vezi apelant je istakao da radnju izvršenja koja mu se stavlja na teret nije mogao učiniti kao uposlenik Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, te niti iskoristiti ili zloupotrijebiti svoj službeni položaj ili status kako bi uticao na visoke dužnosnike UIO i policijske agencije u BiH, s obzirom da su potpuno odvojene i zasebne institucije BiH. Pored navedenog, apelant je istakao da se u pogledu pritvorskog razloga propisanog

odredbom člana 132. stav 1. tačka b) ZKP BiH ne navode konkretne činjenice i okolnosti na osnovu kojih je Sud BiH izveo zaključak o postojanju navedenog pritvorskog razloga, niti na koji način te okolnosti predstavljaju ozbiljan rizik, odnosno „koluzionu” opasnost da će apelant boravkom na slobodi ometati krivični postupak.

b) Odgovor na apelaciju

16. Sud BiH smatra u cijelosti neosnovanim apelantove prigovore da je donošenjem osporenih rješenja povrijeđeno njegovo pravo na slobodu i sigurnost zbog nepostojanja „osnovane sumnje” kao uvjeta za određivanja mjere pritvora, kao i prigovore da mu je povrijeđeno pravo na osporavanje zakonitosti mjere pritvora uskraćivanjem prava na uvid u dokaze. S tim u vezi, Sud BiH je istakao da je osporenim rješenjima pravilno utvrđeno da je u skladu s članom 47. st. 1. i 2. ZKP BiH zakonska mogućnost i diskreciona ocjena tužioca koje će dokaze odbrana imati na raspolaganju, prvenstveno imajući u vidu zaštitu ciljeva same istrage, koja još uvijek nije završena. Naime, Sud BiH je ukazao da se u konkretnom slučaju radi o dosta složenoj istrazi, kojom je obuhvaćen veliki broj osumnjičenih, te da se istražne radnje još uvijek preduzimaju. Sud BiH također smatra da zaštita legitimnih ciljeva istrage opravdava ovakvo postupanje Tužiteljstva, te je s tim u vezi sud istakao da je u skladu s odredbom člana 47. stav 2. ZKP BiH Tužiteljstvo dostavilo sudu dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora i da ih je sud cijenio prilikom donošenja svoje odluke. Sud BiH je također ocijenio neosnovanim i apelantove navode da u rješenju o određivanju pritvora nisu navedeni razlozi iz člana 132. stav 1. tačka b) ZKP BiH, jer je sudija za prethodni postupak u obrazloženju osporenog rješenja jasno i detaljno obrazložio razloge i okolnosti koje ukazuju da bi apelant i ostali osumnjičeni boravkom na slobodi ometali krivični postupak.

17. Tužiteljstvo BiH smatra da navodi apelacije nisu osnovani budući da nisu utemeljeni i ničim potkrijepljeni. Naime, Tužiteljstvo je istaklo da je u konkretnom slučaju, postupajući u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 47. ZKP BiH, apelantovoj odbrani kao i odbrani ostalih osumnjičenih uskratio pravo uvida u određene dokaze zbog interesa istrage, o čemu je Sud BiH imao u vidu i posebno analizirao u osporenim rješenjima.

V. Relevantni propisi

18. **Krivični zakon Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10) u relevantnom dijelu glasi:

Član 250. stav 2.

(2) Ko kao pripadnik grupe za organizirani kriminal učini krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža ka-

zna, ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

19. Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 47. st. 1. do 3.

(1) U toku istrage, branitelj ima pravo da razmatra spise i razgleda pribavljene predmete koji idu u korist osumnjičenom. Ovo pravo se branitelju može uskratiti ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage.

(2) Izuzetno od stava (1) ovog člana, tužilac će istovremeno s prijedlogom za određivanje pritvora sudiji za prethodni postupak, odnosno sudiji za prethodno saslušanje dostaviti i dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora i radi obavještanja branitelja.

(3) Nakon podizanja optužnice, osumnjičeni, optuženi odnosno branitelj imaju pravo uvida u sve spise i dokaze.

Član 132.

(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila krivično djelo, pritvor joj se može odrediti:

[...]

b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače,

[...]

Član 135. stav 1.

(1) Prije donošenja rješenja o određivanju pritvora sudija za prethodni postupak će preispitati osnovanost zahtjeva za određivanje pritvora. Po rješenju sudije za prethodni postupak, pritvor može trajati najduže mjesec dana od dana lišenja slobode. Poslije tog roka osumnjičeni se može zadržati u pritvoru samo na osnovu rješenja o produženju pritvora.

Član 216. st. 1. i 2.

(1) Tužitelj naređuje sprovođenje istrage ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo.

(2) O sprovođenju istrage donosi se naredba, koja sadrži: podatke o učinitelju krivičnog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog

djela, zakonski naziv krivičnog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za sprovođenje istrage i postojeće dokaze. U naredbi Tužitelj će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba sprovesti.

VI. Dopustivost

20. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Suda BiH broj S1 2 K 01 2674 13 Kv 2 od 4. oktobra 2013. godine. Zatim, osporeno rješenje apelant je primio 9. oktobra 2013. godine, a apelacija je podnesena 11. oktobra 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

23. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VI. Meritum

24. Apelant pobija navedena rješenja tvrdeći da su mu tim rješenjima prekršena prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije, člana 9. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i člana 3. Opće deklaracije o ljudskim pravima.

25. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost.

Član 5. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne smije biti lišen slobode izuzevši u niže navedenim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

[...]

c. Zakonitog hapšenja ili lišavanja slobode u pogledu privođenja nadležnoj sudskoj vlasti kada postoji opravdana sumnja da je to lice izvršilo krivično djelo, ili kada postoje valjani razlozi da se lice spriječi da izvrši krivično djelo, ili da, nakon izvršenja krivičnog djela, pobjegne; [...]

3. Svako ko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stava 1(c) ovog člana mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast i mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati garancijama o pojavljivanju na suđenju.

4. Svako kome je uskraćena sloboda hapšenjem ili lišavanjem slobode ima pravo uložiti žalbu sudu kako bi sud, u kratkom roku, razmotrio zakonitost lišavanja slobode i, ukoliko ono nije bilo zakonito, naložio oslobađanje.

26. U konkretnom slučaju apelant je osoba koja je lišena slobode i nalazio se u pritvoru na osnovu odluke redovnog suda o određivanju pritvora, pa se poziva na kršenje prava na slobodu i sigurnost ličnosti iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije. Apelant smatra da mu je pravo na slobodu i sigurnost ličnosti prekršeno zato što u postupku određivanja pritvora nije utvrđeno da postoji osnovana sumnja da je počinio krivična djela koja su mu stavljena na teret i zbog kojih mu je određen pritvor. S tim u vezi, apelant je istakao da dokazi na temelju kojih je utvrđeno postojanje osnovane sumnje kao općeg uvjeta za određivanje pritvora iz člana 132. stav 1. ZKP BiH u odnosu na krivična djela koja se apelantu stavljaju na teret nisu dostavljeni apelantu i njegovoj odbrani.

27. U vezi s apelantovim navodima o povredi prava na slobodu i sigurnost ličnosti, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud istakao da standardi koje nameće član 5. stav 1.c. Evropske konvencije predviđaju da je postojanje osnovane sumnje kada je lice lišeno slobode počinilo krivično djelo koje mu se stavlja na teret *conditio sine qua non* za određivanje ili produženje pritvora. Međutim, to nakon određenog vremena nije dovoljno, već se mora procijeniti da li za pritvor postoje relevantni i dovoljni razlozi (vidi Evropski sud, *Trzaska protiv Poljske*, presuda od 11. jula 2000. godine, aplikacija broj 25792/94, stav 63). Prema daljnjem stavu Evropskog suda, opravdanost pritvora zavisi i od okolnosti konkretnog slučaja koje moraju biti takve da upućuju na postojanje općeg (javnog) interesa koji je tako važan i značajan da, usprkos presumpciji nevinosti, preteže nad principom poštivanja slobode pojedinca. Također je navedeno da ovi standardi ne pretpostavljaju da

policija, u vrijeme hapšenja, ima dovoljno dokaza koji su potrebni da bi se mogla podići optužnica. Upravo je cilj ispitivanja osumnjičene osobe koja je pritvorena po osnovu navedenog člana da se unaprijedi daljnja istraga tako da se potvrde ili odbace konkretne sumnje na kojima se zasnivalo hapšenje. Stoga, kako je ukazao Evropski sud, činjenice koje izazivaju sumnju i koje mogu biti dovoljne u vrijeme lišavanja slobode, ne trebaju biti istog nivoa kao one koje su neophodne za odluku u narednim fazama postupka, npr. za podizanje optužnice (vidi Evropski sud, *O'Harra protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 16. oktobra 2001. godine, aplikacija broj 37555/97, tačka 36). Međutim, što se tiče pritvora, Evropski sud je istakao da član 5. stav 1.c. zahtijeva da postoji „osnovana” a ne „iskrena” ili *bona fide* sumnja (*ibid*, *Fox, Campbell i Hartley*, tačka 31). Ustavni sud podsjeća i da poštivanje člana 5. stav 3. Evropske konvencije zahtijeva da sudska vlast preispita sva pitanja u vezi s pritvorom, te da odluku o pritvoru donese pozivajući se na objektivne kriterije predviđene zakonom.

28. Ustavni sud zapaža da u konkretnom slučaju iz osporenog rješenja kojim je apelantu određen pritvor proizlazi da je Sud BiH o određivanju pritvora apelantu odlučio nakon održanog ročišta na kojem su saslušani apelant i drugi osumnjičeni, kao i njihovi branitelji. Dalje Ustavni sud zapaža da je Sud BiH, suprotno apelacionim navodima, ispitao postojanje osnovane sumnje kao općeg uvjeta za određivanje pritvora prilikom donošenja osporenih rješenja, te je jasno prezentirao dokaze koje je dostavilo Tužiteljstvo uz prijedlog za određivanje pritvora na osnovu kojih je Sud BiH utvrdio postojanje osnovane sumnje. Ustavni sud smatra, suprotno apelacionim navodima, da je u osporenim rješenjima Sud BiH dao vrlo jasno obrazloženje na osnovu kojih dokaza je izveo zaključak o postojanju osnovane sumnje da je apelant počinio inkriminirane radnje koje su mu stavljene na teret kao općeg uvjeta iz člana 132. stav 1. ZKP BiH za određivanje pritvora, a koje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Stoga Ustavni sud smatra da rješenje Suda BiH nije u suprotnosti s odredbama ZKP BiH i Evropske konvencije i da sadrži razloge u pogledu postojanja općeg uvjeta za određivanje pritvora iz člana 132. stav 1. ZKP BiH.

29. Ustavni sud dalje podsjeća da, u skladu sa zakonom, mjera pritvora može biti određena samo kada je, uz postojanje osnovane sumnje da je krivično djelo počinjeno, ispunjen i jedan od posebnih razloga za određivanje pritvora propisan zakonom.

30. U vezi s tim Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju Sud BiH, suprotno apelacionim navodima, utvrdio da je, pored postojanja osnovane sumnje kao opće pretpostavke za izricanje mjere pritvora apelantu, ispunjen i drugi kumulativni uvjet, odnosno da u konkretnom slučaju postoji koluzijska opasnost kao pritvorski osnov iz člana 132. stav 1. tačka b) ZKP BiH. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH ukazao da se u konkretnom slučaju radi o obimnoj i složenoj istrazi koja obuhvata veći broj osumnjiče-

nih, da se radi o njihovoj međusobnoj povezanosti, da određen broj saučesnika i svjedoci tek treba da budu pronađeni i ispitani. Ustavni sud smatra da je Sud BiH argumentirano obrazložio razloge iz kojih proizlazi da postoje naročite okolnosti koje ukazuju da bi apelant boravkom na slobodi mogao ometati istragu utjecanjem na svjedoke i saučesnike. U takvom zaključku Suda BiH, s obzirom na činjenice konkretnog predmeta, Ustavni sud ne nalazi nikakvu proizvoljnost, te smatra da okolnosti konkretnog slučaja upućuju na postojanje važnog i značajnog općeg interesa koji preteže nad načelom poštivanja prava na slobodu pojedinca. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su apelant i ostali osumnjičeni u konkretnom slučaju lišeni slobode u postupku propisanom zakonom kada postoji opravdana sumnja da su izvršili krivično djelo, u okviru značenja člana 5. stav 1.c. i stav 3. Evropske konvencije.

31. U pogledu apelantovih navoda da mu prije određivanja pritvora nisu dostavljeni dokazi koje je Tužiteljstvo dostavilo Sudu BiH, Ustavni sud primjećuje da je odredbom člana 47. stav 1. ZKP BiH regulirano kao opće pravilo da branitelj osumnjičenog u toku istrage ima pravo pristupa samo onim spisima i dokazima koji su u korist osumnjičenog, ali mu se i to pravo može uskratiti ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage, dok mu je potpuno slobodan pristup spisima i dokazima omogućen nakon podnošenja optužnice, kako je regulirano u stavu 3. ovog člana. Ustavni sud, dalje, zapaža da je stavom 2. istog člana propisano da će izuzetno od stava 1. ovog člana tužitelj istovremeno s prijedlogom za određivanje pritvora sudiji za prethodni postupak, odnosno sudiji za prethodno saslušanje dostaviti i dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora radi obavještanja branitelja. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporenih odluka proizlazi da je Sud BiH, nakon što je izvršio uvid u dokaze koje je dostavilo Tužiteljstvo uz prijedlog a koje je decidno naveo u obrazloženju, postupio u skladu s odredbama ZKP BiH, te da su apelant i njegov branitelj, iako im dokazi nisu bili dostavljeni, suprotno apelacionim navodima, bili upoznati, u mjeri neophodnoj za osporavanje odluke o određivanju pritvora, sa sadržajem dokaza na kojima je ta odluka zasnovana. Naime, iz stanja spisa proizlazi da je Sud BiH povodom prijedloga Tužiteljstva za određivanje pritvora apelantu održao ročište na kojem su apelant i njegov branitelj bili upoznati s dokazima na kojima je ta odluka zasnovana, budući da je tužitelj prilikom obrazlaganja prijedloga za pritvor obrazložio i sadržinu dokaza u mjeri u kojoj je to bilo dovoljno da se ciljevi istrage ne dovedu u opasnost. Zatim, Ustavni sud zapaža da je ove apelantove navode Sud BiH razmotrio i u žalbenom postupku, u smislu garancija člana 5. stav 4. Evropske konvencije, i dao razloge zašto je odluka o određivanju pritvora u konkretnom slučaju zakonita, odnosno zašto apelantovi navodi ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari. S obzirom na navedeno, te odredbu člana 47. stav 1. prema kojoj se branitelju može uskratiti razmatranje spisa i razgledanje predmeta

ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage, Ustavni sud u okolnostima konkretnog slučaja ne nalazi nikakvu proizvoljnost u postupanju Suda BiH budući da je iz obrazloženja osporenih odluka evidentno da je, u smislu stava 2. navedenog člana, Tužiteljstvo sudiji za prethodno saslušanje dostavilo i dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora i radi obavještanja branitelja. S druge strane, Ustavni sud zapaža da iz navoda apelacije proizlazi da apelant praktično traži da mu se omogući uvid u sve dokaze koji se tiču merituma spora, što ulazi u okvir garancija iz člana 6. Evropske konvencije, a koji apelantu, u smislu odredbe člana 47. stav 3. ZKP BiH, trebaju biti dostupni nakon podnošenja optužnice. Imajući u vidu navedeno, te podržavajući vlastitu praksu u predmetu koji je pokretao gotovo identična pitanja u vezi s primjenom odredbe člana 47. ZKP BiH (vidi Ustavni sud, Odluka *AP 591/II* od 7. aprila 2011. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba), Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje apelantovog prava na slobodu i sigurnost ličnosti iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije.

Ostali navodi

32. Apelant se pozvao i na povredu člana 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i člana 3. Opće deklaracije o ljudskim pravima. Budući da navedeni članovi, također, garantiraju pravo na ličnu slobodu i sigurnost, Ustavni sud smatra da je bespredmetno razmatranje ovih apelacionih navoda.

VIII. Zaključak

33. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije kada odluka o određivanju pritvora sadrži vrlo iscrpne i jasne razloge, kako u pogledu postojanja općeg uvjeta za određivanje pritvora tako i posebnih pritvorskih razloga, te kada su apelant i njegov branitelj, iako im dokazi nisu bili dostavljeni, bili upoznati, u mjeri neophodnoj za osporavanje odluke o određivanju pritvora, sa sadržajem dokaza na kojima je sud utemeljio svoju odluku.

34. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 3364/10

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Небојше Јањића поднесе-
на против Пресуде Врховног суда
Републике Српске број 14 0 К 000195
10 Кж од 20. маја 2010. године и
Пресуде Окружног суда у Источном
Сарајеву број 14 0 К 000195 08 К од
7. децембра 2009. године

Одлука од 12. фебруара 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 3364/10**, рјешавајући апелацију **Небојше Јањића**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мирсад Ћеман, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 12. фебруара 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Небојше Јањића.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Републике Српске број 14 0 К 000195 10 Кж од 20. маја 2010. године.

Предмет се враћа Врховном суду Републике Српске који је дужан да, по хитном поступку, донесе нову одлуку у складу с чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Врховном суду Републике Српске да, у складу с чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном

гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Небојша Јањић (у даљњем тексту: апелант) из Источног Сарајева, ког заступа Дражен Зубак, адвокат из Сарајева, поднио је 5. августа 2010. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 14 0 К 000195 10 Кж од 20. маја 2010. године и Пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву (у даљњем тексту: Окружни суд) број 14 0 К 000195 08 К од 7. децембра 2009. године. Апелант је, такође, поднио захтјев да се донесе привремена мјера којом би Уставни суд одложио извршење изречене казне затвора до доношења одлуке о апелацији.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је Одлуком о привременој мјери број АП 3364/10 од 13. октобра 2010. године одбио као неоснован апелантов захтјев да се донесе привремена мјера.

3. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Окружног суда и Окружног тужилаштва у Источном Сарајеву (у даљњем тексту: Тужилаштво) затражено је 7. јуна 2012. године да доставе одговоре на апелацију.

4. Одговор на апелацију Тужилаштво је доставило 18. јуна 2012. године, Врховни суд 20. јуна 2012. године и Окружни суд 9. јула 2012. године.

5. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апеланту 4. децембра 2013. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

7. Пресудом Окружног суда број 14 0 К 000 195 08 К од 7. децембра 2009. године апелант је проглашен кривим што је у периоду од краја 2007. до 6. августа 2008. године на подручју Источног Сарајева неовлашћено, ради даље продаје, на неутврђен начин, набавио опојне дроге чије је држање и промет забрањен и ограни-

чен Законом о спречавању и сузбијању злоупотребе опојних дрога, тако што је „у магацину угоститељског објекта ‘ИНД’, његово власништво, опојну дрогу хероин, канабис и екстази држао, вагао, а затим ради даље продаје препакивао у мање пакетиће, након чега ју је у угоститељском објекту ‘ИНД’ или на другим мјестима на подручју Источног Сарајева и шире, сам или уз помоћ запослених у објекту, продавао трећеоптуженом Борису Митровићу (у даљњем тексту: трећеоптужени), Драгиши Фуртули, Саши Гуговићу и другим Н.Н. лицима на подручју Источног Сарајева и шире, тако што би купци претходно позивали или слали СМС поруке на његов мобилни телефон број [...], те на такав начин договарали количину, начин, мјесто испоруке наведене опојне дроге”. Затим, што је „2. јуна 2008. године у магацину угоститељског објекта „ИНД”, ради даље продаје, држао једну црвено бијелу ПВЦ кесицу у којој се налазила опојна дрога хероин укупне бруто масе 3,6 грама, жуту ПВЦ кесицу у којој се налазила опојна дрога канабис укупне бруто масе 167,5 грама, љубичасту ПВЦ кесицу у којој се налазе 4 мање ПВЦ кесице, припремљене и упаковане за продају, у којима се налазила опојна дрога хероин укупне бруто масе 24 грама, црвено бијелу ПВЦ кесицу, у којој се налази 4 мање кесице припремљене и упаковане за продају, у којима се налазила опојна дрога хероин укупне бруто масе 35,2 грама и једну бијелу ПВЦ кесицу у којој се налазило 10 комада таблета екстази” (тачка 1.1. изреке пресуде). Такође, апелант је проглашен кривим што је 2. јуна 2008. године у магацину угоститељског објекта „ИНД”, који је његово власништво, неовлашћено држао и посједовао једну ручну бомбу М-75, чије набављање и држање није дозвољено грађанима у смислу одредаба члана 7 Закона о оружју и муницији (тачка 1.2. изреке пресуде). У изреци предметне пресуде је наведено да је апелант радњама које су описане у тачки 1.1. изреке пресуде починио кривично дјело неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 1 Кривичног закона Републике Српске (у даљњем тексту: КЗ РС), а радњама из тачке 1.2. изреке пресуде кривично дјело неовлашћене производње и промета оружја или експлозивних материја из члана 399 став 1 КЗ РС. За кривично дјело из члана 224 став 1 КЗ РС апелант је осуђен на казну затвора у трајању од једне године и осам мјесеци, док му је за кривично дјело из члана 399 став 1 КЗ РС изречена условна осуда којом је утврђена казна затвора у трајању од шест мјесеци, те уједно одређено да се неће извршити уколико не почини ново кривично дјело у року од једне године од правоснажности пресуде. Том пресудом је и трећеоптужени проглашен кривим за кривично дјело неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 1 КЗ РС, те осуђен на казну затвора у трајању од једне године и шест мјесеци, док су остали оптужени у предметном поступку ослобођени од оптужбе. Наведено је да се апеланту у изречену казну затвора урачунава вријеме које је провео у притвору од 7. августа до 29. децембра 2008. године.

8. У образложењу пресуде Окружни суд је навео да је на основу материјалних доказа оптужбе и исказа саслушаних свједока утврдио да је апелант починио предметна кривична дјела на начин како је описано у изреци пресуде. Наиме, Окружни суд је навео да је на основу Записника о претресу стана-других просторија Министарства унутрашњих послова Републике Српске (у даљем тексту: МУП РС) број 1-02/6-13/08 од 2. јуна 2008. године и Потврде о привременом одузимању предмета МУП-а РС број 13-02/6-11/08 од 2. јуна 2008. године утврђено да су приликом претреса магацина угоститељског објекта „ИНД”, који је апелантово власништво, пронађене ПВЦ кесице са садржајем материја које су имале карактеристике опојних дрога, као и једна ручна бомба М-75. Такође, Окружни суд је навео да је на основу Записника Центра јавне безбједности Источно Сарајево (у даљем тексту: ЦЈБ Источно Сарајево) број 13-02/6-41 од 3. јуна 2008. године утврђено да је тог дана у службеним просторијама ЦЈБ Источно Сарајево, у присуству окружног тужиоца, апеланта и његовог браниоца, извршено отварање, визуелни преглед и вагање предмета привремено одузетих од апеланта. У вези с тим, Окружни суд је навео да су одузети предмети били предмет вјештачења, на основу наредбе Тужилаштва број КТА-211/08 од 1. јула 2008. године, које је обављено у Криминалистичко-техничком центру Бањалука, уз помоћ судског вјештака технолошке струке Биљане Васић-Дакић, на основу чијег налаза и мишљења је утврђено да су у питању опојне дроге.

9. У вези с наведеним, Окружни суд је указао да је апелантова одбрана оспоравала законитост извршеног претреса, а тиме и записника о извршеном претресу, као и да је оспоравала законитост доказа који су прибављени на основу тог претреса, наводећи да је претрес извршен на основу усмене наредбе судије за претходни поступак, а да оптужба на главном претресу није презентовала записник, односно службену забиљешку судије за претходни поступак о задримању усменог захтјева за издавање наредбе за претрес у смислу одредаба члана 120 став 3 Закона о кривичном поступку (у даљем тексту: ЗКП). Међутим, по мишљењу Окружног суда, законитост извршења радње претресања се цијени према времену предузимања те радње. Наиме, Окружни суд је указао да је у конкретном случају претресање угоститељског објекта „ИНД” и магацинског простора, који су апелантово власништво, извршено 2. јуна 2008. године на основу Наредбе ЦЈБ Источно Сарајево број 13-02/6-01/08 од 2. јуна 2008. године, коју је у писаном облику сачинило овлашћено службено лице, а коју је усмено издао судија за претходни поступак Основног суда у Сокоцу. Окружни суд је указао да су том приликом од апеланта одузети предмети који су наведени у Записнику о извршеном претресу број 13-02/6-13/08 од 2. јуна 2008. године и Потврди о привременом одузимању предмета број 13-02/611/08 од 2. јуна 2008. године. С обзиром да су овлашћена службена лица у том тренутку, дакле, 2. јуна 2008. године,

поступала законито, на основу наредбе која је издата у законом прописаном облику и од законом потписаног доносиоца, Окружни суд је закључио да на оцјену законитости те радње не може да има утицаја касније (не)поступање надлежног судије за претходни поступак, који није, у смислу одредаба члана 120 став 3 ЗКП, сачинио записник о запримању усменог захтјева за издавање наредбе за претрес. Наиме, Окружни суд је указао да такав пропуст судије за претходни поступак не може да има повратно дејство, односно да радњу претреса, која је већ извршена на законит начин, учини незаконитом. Такође, Окружни суд је навео да није прихватио као основан ни приговор апелантове одбране да Записник о отварању, визуелном прегледу и вагању привремено одузетих предмета ЦЈБ Источно Сарајево број 13-02/6-41 од 3. јуна 2008. године не може да се сматра законитим доказом јер окружни тужилац о томе није обавијестио судију за претходни поступак у смислу одредаба члана 135 став 2 ЗКП. Наиме, по мишљењу Окружног суда, и поред тог пропуста, наведена радња се сматра законитом, будући да су апелантови интереси били заштићени присуством апеланта и његовог браниоца приликом вршења те радње, који су потписали предметни записник и нису, при томе, истицали примједбе на законитост извршене радње.

10. Надаље, Окружни суд је навео да из Записника МУП-а РС број 11-02/4-15/08 од 6. августа 2008. године произилази да је тог дана извршен претрес апелантовог стана, на основу Наредбе судије за претходни поступак тог суда број 014-0-КПП-08-000-008 од 5. августа 2008. године, којом приликом су од апеланта привремено одузети предмети – мобилни телефони и СИМ картице, о чему је апеланту издата потврда о привременом одузимању предмета. У вези с тим, Окружни суд је указао да је увидом у наведену наредбу судије за претходни поступак утврдио да је претрес апелантовог стана извршен на законит начин, тј. у складу с одредбама чл. 115 до 128 ЗКП. С обзиром на то, Окружни суд је навео да су неосновани приговори апелантове одбране да је претрес апелантовог стана извршен без наредбе судије за претходни поступак, односно да је претрес извршен на незаконит начин. При томе, Окружни суд је навео да су одузети мобилни телефони и СИМ картице били предмет вјештачења, на основу Наредбе судије за претходни поступак тог суда број 014-0-КПП-08-000-008 од 15. августа 2008. године, на тражење судског вјештака електротехничке струке Жељка Трнинића. У вези с тим, Окружни суд је навео да је на основу налаза и мишљења вјештака електротехничке струке утврђено да је апелант, помоћу тих мобилних телефона и СИМ картица, контактирао са лицима којима је продавао опојне дроге.

11. Окружни суд је даље навео да чињеница да се апелант бавио набавком и продајом опојних дрога произилази и из исказа саслушаних свједока, који о томе имају

непосредна сазнања и као уживаоци опојних дрога. Наиме, Окружни суд је указао да је свједок Предраг Мојевић дао изјаву на записник ЦЈБ Источно Сарајево од 3. јуна 2008. године, затим на записник Тужилаштва од 11. августа 2008. године, те да је саслушан на главном претресу. У вези с тим, Окружни суд је указао да из Записника Тужилаштва број КТ-260/08 од 11. августа 2008. године произилази да је наведени свједок том приликом изјавио да је у периоду 2003/2004. године почео да ради у угоститељском објекту „ИНД”, како би отплатио дуг апеланту, да су се у том објекту окупљала лица која су била позната као конзументи дрога и да су у том објекту куповали дрогу на начин да су прво наручивали кафу, а да би им затим апелант испод шанка или у локалу предавао хероин пакован углавном по један грам (који је у том периоду коштао 40 КМ), а када апелант није био ту, да је дрогу продавао неко од запослених, а после је новац предавао апеланту. Такође, наведени свједок је изјавио да је у том периоду апелант затражио од њега да продаје дрогу, након чега су се посвађали, те је свједок побјегао у Београд и почео да конзумира дрогу, да би се 2006. године вратио и почео поново да ради у апелантовом објекту, те да је примијетио да је апелант наставио да продаје дрогу и да се посао продаје дроге повећао. Окружни суд је указао да је наведени свједок на главном претресу измијенио исказ, тврдећи да је исказ дао под физичком принудом полиције. Међутим, Окружни суд је навео да није прихватио исказ наведеног свједока који је дао на главном претресу, те да је управо прихватио као истинит исказ који је свједок дао пред окружним тужиоцем од 11. августа 2008. године (у ком је углавном поновио наводе дате на записник полицији од 3. јуна 2008. године), будући да је сам свједок изјавио да приликом давања исказа пред окружним тужиоцем од 11. августа 2008. године није примјењивана никаква принуда према њему, што значи да није било разлога да тада даје лажни исказ. При томе, Окружни суд је указао да је наведени свједок на записник Тужилаштва од 1. децембра 2008. године добровољно пријавио да је од трећеоптуженог, као и његовог оца, добијао пријетње како би промијенио свој исказ. С обзиром на то, Окружни суд је навео да је очигледно да је наведени свједок на главном претресу измијенио исказ из страха од оптужених. Такође, Окружни суд је навео да није прихватио ни исказ Ненада Мојевића (оца свједока Предрага Мојевића) о томе да је његов син малтретиран у полицији, јер тај свједок није предочио објективне доказе из којих произилази основаност таквих навода.

12. Окружни суд је даље навео да из Записника Тужилаштва број КТ-352/08 од 4. септембра 2008. године произилази да је свједок Саша Гутовић, који је, такође, радио као конобар у угоститељском објекту „ИНД”, том приликом изјавио да је за своје потребе куповао дрогу од апеланта. Такође, Окружни суд је навео да из Записника ЦЈБ Источно Сарајево број 13-02/6-10/08 од 3. јуна 2008. године произилази да је

свједок Предраг Кулина том приликом изјавио да је био присутан приликом претреса угоститељског објекта „ИНД” када су у магацину тог објекта пронађена наркотичка средства, те да је један период провео у КПЗ „Кула” заједно с апелантом који је тада код себе имао опојну дрогу коју је продавао, те да у посљедње вријеме није у контакту с њим али да је чуо да се и даље бави продајом наркотичких средстава. У вези с тим, Окружни суд је указао да су оба свједока измијенили своје исказе на главном претресу, тврдећи да су раније исказе дали под принудом полиције, а да је свједок Предраг Кулина тврдио да је тада био и под утицајем дроге. Међутим, по мишљењу Окружног суда, наведени свједоци су говорили истину приликом давања ранијих исказа, а не приликом давања исказа на главном претресу када су избјегавали да говоре истину због страха од оптужених. При томе, Окружни суд је указао да је свједок Предраг Кулина на записник ЦЈБ Источно Сарајево од 4. децембра 2008. године изјавио да је телефоном добијао пријетње, те да је био присутан када је отац трећеоптуженог пријетио свједоку Предрагу Мојевићу, као и да му је тада тај свједок рекао да му трећеоптужени пријети и да врши притисак на њега да измијени свој исказ.

13. Окружни суд је навео да је потврђено и извођењем доказа преслушавањем тонских записа телефонских разговора апеланта са свједоцима и другим уживаоцима опојних дрога да су искази наведених свједока који су дати у истрази истинити и да је апелант неовлашћено набављао и продавао опојну дрогу. Наиме, Окружни суд је указао да је увидом у Наредбу судије за претходни поступак тог суда број 014-0-КПП-08-000-008 од 29. априла 2008. године и остале наредбе којима је продужавано провођење посебних истражних радњи, утврђено да је наведеним наредбама одређено провођење посебних истражних радњи надзора и техничког снимања телекомуникација према апеланту, односно снимање телефонских разговора апеланта с конзументима опојних дрога којима је продавао дрогу. У вези с тим, Окружни суд је навео да је анализом снимљених телефонских разговора које је апелант водио у периоду од маја до краја јуна 2008. године, утврђено да је апелант с мобилног телефона, у циљу продаје опојне дроге, контактирао са свједоцима Предрагом Мојевићем, Драгишом Фуртула, Сашом Гутевићем и другим непознатим лицима, конзументима опојних дрога. Окружни суд је указао да тонски записи разговора означени бр. ПД-5, ПД-7, ПД-1516, ПД-1698, ПД-1701, ПД2009, ПД-2384, ПД-2526, ПД-2612, ПД-2296 и ПД-329 потврђују наводе из оптужнице да је апелант континуирано вршио продају опојне дроге на подручју Источног Сарајева и шире. Наиме, Окружни суд је указао да из наведених разговора произилази да је апелант с конзументима, купцима дроге, договарао количину, цијену, начин и мјесто продаје дроге, користећи, при томе, познате жаргонске изразе.

14. Имајући у виду наведено, Окружни суд је указао да из проведених доказа оптужбе јасно произилази да је апелант починио кривично дјело неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 1 КЗ РС. Такође, Окружни суд је навео да је у току поступка утврдио да је апелант у стицају а наведеним кривичним дјелом из члана 224 став 1 КЗ РС починио и кривично дјело неовлашћене производње и промета оружја или експлозивних материја из члана 399 став 1 КЗ РС. Наиме, Окружни суд је навео да из Записника о претресу стана-других просторија МУП-а РС број 1-02/6-13/08 од 2. јуна 2008. године и Потврде о привременом одузимању предмета МУП-а РС број 13-02/6-11/08 од 2. јуна 2008. године произилази да је приликом претреса магацина угоститељског објекта „ИНД”, осим опојне дроге, пронађена и једна ручна бомба М-75, коју је апелант неовлашћено држао. Одлучујући о врсти и висини кривично-правне санкције, Окружни суд је навео да је као олакшавајуће околности код апеланта цијенио да је породичан човјек и отац троје малолетне дјеце, док је од отежавајућих околности цијенио његову ранију осуђиваност, јачину угрожавања заштићеног добра (кривична дјела уперена против здравља људи, са вишеструким посљедицама), као и чињеницу да је кривично дјело учинио ради зараде. Слједом тога, Окружни суд је навео да је апеланту за кривично дјело из члана 224 став 1 КЗ РС изрекао казну затвора у трајању од једне године и осам мјесеци, а за кривично дјело из члана 339 став 1 КЗ РС условну осуду којом је утврђена казна затвора у трајању од шест мјесеци, те уједно одређено да се неће извршити уколико не почини ново кривично дјело у року од једне године од правоснажности пресуде.

15. Одлучујући о жалбама окружног тужиоца, апеланта и трећеоптуженог против првостепене пресуде, Врховни суд је донио Пресуду број 14 0 К 000195 10 Кж од 20. маја 2010. године којом је жалба окружног тужиоца дјелимично уважена, па је првостепена пресуда преиначена у одлуци о казни у односу на апеланта тако што је апеланту за кривично дјело неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 1 КЗ РС утврђена казна затвора у трајању од двије године и шест мјесеци, а за кривично дјело неовлашћене производње и промета оружја или експлозивних материја из члана 399 став 1 КЗ РС казна затвора у трајању од шест мјесеци, те је примјеном одредаба члана 42 став 2 тачка 2 КЗ РС осуђен на јединствену казну затвора у трајању од двије године и 10 мјесеци, док су жалбе апеланта и трећеоптуженог одбијене као неосноване и првостепена пресуда у преосталом дијелу потврђена.

16. У образложењу пресуде Врховни суд је навео да апелантови наводи да је на почетку предметног кривичног поступка, у фази истраге, био без браниоца 12 дана, што је у супротности с одредбама члана 53 став 2 ЗКП, сами по себи нису

довољни да би се извео закључак да постоји било која од битних повреда одредаба кривичног поступка у смислу члана 311 ЗКП. Наиме, Врховни суд је истакао да је апелант у жалби пропустио да укаже на који начин је такав пропуст органа који води кривични поступак утицао на законитост побијане пресуде. При томе, Врховни суд је навео да тиме не жели да доведе у питање евентуално постојање повреде људских права и могућност апеланта да у одговарајућем поступку тражи да се те повреде утврде. Врховни суд је даље навео да тај суд дијели став првостепеног суда да за оцјену законитости радње претреса није од утицаја касније (не)поступање надлежног судије за претходни поступак, који није, у смислу одредаба члана 120 став 3 ЗКП, сачинио записник о запримању усменог захтјева за издавање наредбе за претрес, будући да тај пропуст не може да има повратно дејство, односно да не може радњу претреса која је већ извршена законито да учини незаконитом. Врховни суд је навео да су неосноване апелантове тврдње да није проведен ниједан доказ из ког би произилазило да су овлашћена службена лица извршила претрес на основу усмене наредбе за претрес, те да не постоји доказ о садржају те усмене наредбе. Наиме, Врховни суд је указао да је тај апелантов навод у супротности са садржајем Наредбе ЦЈБ Источно Сарајево број 13-02/6-01/08 од 2. јуна 2008. године, коју је у писаном облику сачинило овлашћено службено лице, а коју је усмено издао судија за претходни поступак Основног суда у Сокоцу. У вези с тим, Врховни суд је навео да је првостепени суд извршио увид у ту наредбу која представља дио доказног материјала у смислу одредаба члана 289 став 1 ЗКП. С обзиром на то, Врховни суд је навео да су неосновани апелантови наводи да постојање наредбе за претрес, коју је судија дао у усменом облику, може да се доказује само на основу записника, будући да би то било супротно принципу слободне оцјене доказа према ком суд код утврђивања постојања, односно непостојања неке чињенице није везан нити ограничен посебним формалним доказним правилима. Такође, Врховни суд је навео да су неосновани апелантови наводи којима оспорава законитост Записника о отварању, визуелном прегледу и вагању привремено одузетих предмета ЦЈБ Источно Сарајево број 13-02/6-41 од 3. јуна 2008. године. Наиме, Врховни суд је указао да је апелант истовјетне наводе истицао на главном претресу пред првостепеним судом, те да је првостепени суд дао ваљано образложење у вези тих навода, које прихвата и тај суд.

17. Надаље, на апелантове наводе да су саслушани свједоци током истраге дали исказе јер их је на то принудила полиција, Врховни суд је навео да је првостепени суд у образложењу побијане пресуде дао ваљане разлоге зашто је прихватио исказе свједока које су дали у истрази, те утврдио управо супротно од онога што се тврди у жалби, а претходно и у току главног претреса. Наиме, Врховни суд је указао да су притисци на свједоке постојали, али тек након давања исказа у истрази, у смислу

да промијене већ дате исказе, о чему је првостепени суд дао исцрпно и садржајно образложење. Осим тога, Врховни суд је навео да није спорно да притисци на свједоке нису постојали приликом давања исказа у Тужилаштву, те да је стога тај суд у цијелости прихватио образложење побијане пресуде, а које није доведено у питање жалбеним наводима. При томе, Врховни суд је указао да је првостепени суд пажљиво цијенио исказ свједока Предрага Мојевића који је дат у току истраге, те да је исказ наведеног свједока довео у везу с другим проведеним доказима, а да чињеница да је наведени свједок овисник о опојној дроги сама по себи не може да умањи доказну вриједност његовог исказа. Такође, Врховни суд је навео да је неоснован апелантов жалбени навод да у току поступка није изведен доказ читањем извода из казнене евиденције која се односи на апеланта. Наиме, Врховни суд је указао да се у спису предмета налази извод из казнене евиденције за све оптужене, који је изведен на главном претресу од 30. марта 2009. године, у прилогу Дописа Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево број 02/1-1-2-04-8-2/5665 од 26. децембра 2008. године из ког произилази да је апелант до тада пет пута осуђиван. Имајући у виду апелантову ранију осуђиваност, а посебно да се против апеланта води кривични поступак за стицај кривичних дјела, Врховни суд је навео да се нису стекли услови за изрицање условне осуде апеланту за кривично дјело из члана 399 став 1 КЗ РС, будући да не може да се очекује да би само упозорењем, а не и извршењем казне којом се пријети, била постигнута сврха кажњавања. У погледу кривичног дјела из члана 224 став 1 КЗ РС, Врховни суд је навео да је апеланту за то кривично дјело утврдио казну затвора у трајању од двије године и шест мјесеци, те да је, при томе, цијенио све околности споменуте у побијаној пресуди. Коначно, Врховни суд је навео да је, примјеном одредаба члана 42 став 2 тачка 2 КЗ РС, осудио апеланта на јединствену казну затвора у трајању од двије године и 10 мјесеци, којом ће се, по оцјени тог суда, постићи сврха кажњавања.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

18. Апелант сматра да му је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Апелант, прије свега, наводи да је 12 дана био у притвору без постављеног браниоца, што је супротно одредбама члана 53 ЗКП, те да му је на тај начин повријеђено право на одбрану. Апелант даље наводи да је првостепена пресуда заснована, између осталог, на записнику о претресу апелантових просторија и потврди о привременом

одузимању предмета. У вези с тим, апелант наводи да је претрес његових просторија извршен на основу „наводне” усмене наредбе судије за претходни поступак, а да у предметном спису не постоји доказ да је судија за претходни поступак издао наредбу за претрес. Наиме, апелант наводи да се у конкретном случају ради о пропусту судије за претходни поступак да сачини записник о примању усменог захтјева за издавање наредбе за претрес, као и о пропусту да сачини записник о дословном биљежењу разговора полицијских службеника и судије за претходни поступак, како то налажу одредбе члана 120 став 3 ЗКП. При томе, апелант истиче да је „наводна” усмена наредба за претрес представљала одлучан доказ на основу ког је заснована одлука о апелантовој одговорности за кривично дјело из члана 224 став 1 КЗ РС, те уједно једини доказ на основу ког је заснована одлука о апелантовој одговорности за кривично дјело из члана 399 став 1 КЗ РС. С обзиром да је, дакле, претрес његових просторија извршен супротно одредбама ЗКП, апелант указује да на доказима, који су сачињени и прикупљени на основу тог претреса, не може да се заснива судска одлука у смислу одредаба члана 10 ЗКП. Такође, апелант наводи да записник о отварању, визуелном прегледу и вагању привремено одузетих предмета (тј. опојне дроге) представља незаконит доказ на ком не може да се заснива судска одлука, будући да се ради о незаконито одузетим предметима, те да је та процесна радња обављена супротно одредбама члана 135 ЗКП (тј. о тој радњи није био обавијештен судија за претходни поступак).

19. Даље, апелант наводи да у сљедећу групу доказа, који су прибављени противно одредбама ЗКП и на којима не може да се заснива судска одлука, спадају искази саслушаних свједока, који су дати под принудом. У вези с тим, апелант наводи да је првостепени суд, приликом доношења своје пресуде, највише цијенио исказ свједока Предрага Мојевића који је тај свједок дао на записник Тужилаштва од 11. августа 2008. године. Међутим, апелант сматра да на исказу тог свједока није могла да се заснива судска одлука. Наиме, апелант наводи, као прво, да је наведени свједок свој први исказ дао пред полицијом, те да је ријеч о генералном исказу који уопште не терети апеланта, а затим, као друго, да је свој други исказ дао пред окружним тужиоцем под околностима поближе описаним на главном претресу (тј. да су га прије довођења пред окружног тужиоца радници полиције ударали, стављали пиштољ у уста и сл., те да је свој исказ дао под принудом јер се плашио како ће полиција да реагује након давања исказа у Тужилаштво). При томе, апелант наводи да је у вези с наводима свједока Предрага Мојевића о томе како га је малтретирала полиција, одбра-на саслушала као свједока његовог оца Ненада Мојевића, који је био очевидац тих догађаја, чији исказ је, по апелантовом мишљењу, увјерљив и истинит, будући да

тај свједок ни на који начин није био мотивисан да даје лажан исказ. Апелант даље наводи да је и свједок Саша Гутовић на главном претресу тврдио да је свој ранији исказ дао под принудом полиције, да је чак на главном претресу показао и објективну документацију о претрпљеним повредама у полицији, а да је на околност малтретирања тог свједока свједочио и његов отац. Такође, апелант наводи да су и остали саслушани свједоци, на чијим исказима је првостепени суд засновао своју одлуку, тврдили да су своје изјаве у истрази дали „под околностима притиска да се терети апелант”. На крају, апелант наводи да је другостепени суд у образложењу своје пресуде навео да се у спису предмета налази извод из казнене евиденције из које је видљиво да је апелант до тада пет пута осуђиван. С обзиром да је такав закључак послужио дугостепеном суду као основ за преиначење првостепене пресуде на штету апеланта, апелант је навео да је у прилогу апелације доставио записник с главног претреса од 30. марта 2009. године у ком није наведено да је на том претресу изведен тај доказ.

б) Одговор на апелацију

20. Врховни суд је навео да пресуда тог суда садржи потребне разлоге, да је у складу с одредбама ЗКП, које су у сагласности са одредбама Европске конвенције. Врховни суд сматра да су неосновани апелантови наводи о повреди права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције управо из разлога који су наведени у пресуди тог суда.

21. Окружни суд је навео да су нетачни апелантови наводи о томе да су му у току кривичног поступка пред тим судом прекршена права загарантована одредбама ЗКП и одредбама Европске конвенције. Окружни суд је навео да је у образложењу своје одлуке дао разлоге за своје одлучење, које садржи и образложење у вези с наводним повредама одредаба ЗКП које је одбрана истицала у току кривичног поступка.

22. Тужилаштво је навело да су током истраге све процесне радње изведене у складу с одговарајућим одредбама ЗКП чија законитост је потврђена одлукама првостепеног и другостепеног суда. Тужилаштво је навело да се оцјеном укупности спровођења кривичног поступка ни у једном дијелу не може да изведе закључак да је сам поступак или извођење појединих доказа посљедица незаконите примјене одредаба ЗКП, нити да су докази провођени и да су чињенице утврђене повредом апелантових права у кривичном поступку.

V. Релевантни прописи

23. У **Закону о кривичном поступку** – Пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске” број 100/09) релевантне одредбе гласе:

Члан 10.

Законитост доказа

(1) *Забрањено је од осумњиченог, оптуженог или било којег другог лица које учествује у поступку изнуђивати признање или какву другу изјаву.*

(2) *Суд не може заснивати своју одлуку на доказима прибављеним повредама људских права и слобода прописаних Уставом и међународним документима, које је ратификовала Босна и Херцеговина, нити на доказима који су прибављени битним повредама одредаба овог поступка.*

(3) *Суд не може заснивати своју одлуку на доказима који су добијени на основу доказа из става 2. овог члана.*

Члан 15.

Слободна оцјена доказа

Право суда, тужилоца и других органа који учествују у кривичном поступку да оцјењују постојање или непостојање чињеница није везано ни ограничено посебним формалним доказним правилима.

Члан 53. став 2.

Када осумњичени, односно оптужени мора да има браниоца

(2) *Осумњичени, односно оптужени мора имати браниоца приликом изјашњења о приједлогу за одређивање притвора, за вријеме док притвор траје.*

Члан 120.

Усмени захтјев за издавање наредбе

(1) *Усмени захтјев за издавање наредбе за претресање може се поднијети када постоји опасност од одлагања.*

(2) *Кад је поднесен усмени захтјев за издавање наредбе за претресање, судија за претходни поступак ће даљи ток разговора забиљежити. У случају када се користи звучни или стенографски записник, записник се у року од 24 часа мора дати на препис чија се истовјетност овјерава и чува са оригиналним записником.*

(3) *Кад је поднесен усмени захтјев за издавање наредбе за претресање, судија за претходни поступак ће даљи ток разговора забиљежити. У случају када се користи звучни или стенографски записник, судија за претходни поступак је дужан*

дати записник на препис, овјерити истовјетност преписа и предати оригинални записник и препис суду у року од 24 часа од издавања наредбе. У случају дословног биљежења разговора, судија за претходни поступак ће потписати копију записника и предати је суду у року од 24 часа од издавања наредбе.

Члан 121.

Издавање наредбе за претресање

(1) Ако судија за претходни поступак установи да је захтјев за издавање наредбе за претресање оправдан, може одобрити захтјев и издати наредбу за претрес.

(2) Кад судија за претходни поступак одлучи да изда наредбу за претрес на основу усменог захтјева, подносилац таквог захтјева сам ће саставити наредбу у складу са чланом 122. овог закона и прочитаће га у цјелини судији за претходни поступак.

Члан 135. ст. 1. и 2.

Отварање и преглед привремено одузетих предмета и документације

(1) Отварање и преглед привремено одузетих предмета и документације врши тужилац.

(2) О отварању привремено одузетих предмета и документације тужилац је дужан обавијестити лице или предузеће од којег су предмети одузети, судију за претходни поступак и бранитеља.

Члан 311. став 1. тачка з)

Битне повреде одредаба кривичног поступка

(1) Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји:

з) ако се пресуда заснива на доказу на коме се по одредбама овог закона не може заснивати пресуда;

VI. Допустивост

24. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

25. У складу с чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе

у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

26. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 14 0 К 000195 10 Кж од 20. маја 2010. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 2. јула 2010. године, а апелација је поднесена 5. августа 2010. године тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

27. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, те члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

28. Апелант добија наведене пресуде, тврдећи да му је тим пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

29. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

30. Члан 6 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]

31. Уставни суд, превасходно, указује да се предметни поступак односи на утврђивање основаности кривичне оптужбе против апеланта, те је стога члан 6 Европске конвенције примјенљив. С обзиром на то, Уставни суд ће у конкретном случају испитати да ли је предметни поступак био правичан на начин на који то захтијева члан 6 Европске конвенције.

32. Апелант сматра да су оспорене одлуке редовних судова засноване на доказима на којима суд не може да заснива своју одлуку у смислу одредаба члана 10 ЗКП тј. на незаконито прибављеним доказима, што је за посљедицу имало кршење његовог права на правично суђење. У вези с тим, Уставни суд подсјећа на став Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) да његов задатак није да даје своју оцјену о прихватљивости доказа умјесто домаћих судова, иако може да испитује начин на који се с тим доказима поступало као битним елементом при одлучивању да ли је суђење било правично, те су тако правила о доказима углавном питање за домаће судове. Поред тога, Уставни суд указује на праксу Европског суда из које сlijеди да прихватање незаконито добијених доказа не представља само по себи кршење члана 6 Европске конвенције, али је Европски суд у предмету *Schenk против Швајцарске* утврдио да то може да доведе до неправичности, зависно од чињеница конкретног предмета (види Европски суд, *Schenk против Швајцарске*, пресуда од 12. јула 1988. године, број представке 1086/84, серија А-140, став 49). Наиме, у тој одлуци Европски суд је изразио став да члан 6 Европске конвенције не садржи нити једно правило које регулише питање прихватљивости доказа, него да је то питање у искључивој надлежности домаћег законодавства, те да, у складу с наведеним, прихватање незаконитих доказа не значи само по себи повреду члана 6 Европске конвенције, да Европски суд испитује поступак као цјелину, односно да ли су судови, коришћењем тог незаконитог доказа, лице лишили права на правично суђење. При томе, посебно ће се оцијенити да ли је незаконити доказ био једини доказ на ком је одлука која се оспорава заснована.

33. У конкретном случају, Уставни суд запажа да апелант, прије свега, сматра да је претресање његових просторија тј. угоститељског објекта „ИНД” извршено супротно одредбама члана 120 став 3 ЗКП, те да стога на доказима, који су прибављени на основу тог претреса, не може да се заснива судска одлука у смислу одредаба члана 10 став 2 ЗКП. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је о идентичном правном питању већ расправљао у Одлуци број АП 291/08 (види Уставни суд, Одлука о допуствости и меритуму број АП 291/08 од 19. новембра 2011. године, доступна на веб-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). Наиме, у наведеној одлуци Уставни суд је указао „да је одредбама члана 120 став 3 ЗКП експлицитно прописано да ће, у случају издавања наредбе за претресање на основу усменог захтјева, судија за претходни поступак записати даљњи ток разговора и потписану копију записника предати суду у року од 24 часа од издавања наредбе. Сходно мишљењу Уставног суда, ова одредба је, неспорно, императивног карактера и јасно и недвосмислено намеће обавезу судији за претходни поступак да сачини записник приликом издавања наредбе за претрес на основу усменог захтјева и да тај записник преда суду у року од 24 часа. Уставни

суд сматра да је ова обавеза наметнута управо ради јамства да је усмена наредба за претрес издата искључиво на основу одобрења судије за претходни поступак, односно да је остварена функција суда у погледу утврђивања постојања законских услова за претресање, а сам рок од 24 часа искључује могућност евентуалних накнадних злоупотреба. У вези с тим, произилази да би пропуст судије за претходни поступак да сачини записник и преда га суду, како је прописано одредбом члана 120 став 3 ЗКП, представљао апсолутно битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 303 став 1 тачка з) ЗКП јер претресање које је извршено мимо законских прописа чини предузету радњу незаконитом, што има за последицу да докази који су прибављени том радњом не могу да се користе у доказном поступку, имајући у виду одредбу члана 10 став 2 ЗКП којом је прописано да суд не може да заснива своју одлуку на доказима који су прибављени битним повредама ЗКП” (тачка 41 Одлуке). Имајући у виду да и у конкретном случају судија за претходни поступак није поступио у складу с одредбама члана 120 став 3 ЗКП, како то јасно произилази из оспорених одлука, што, дакле, радњу претресања чини незаконитом, Уставни суд указује да се самим тим докази, који су прибављени на основу тог претреса, сматрају незаконитим доказима у смислу одредаба члана 10 став 2 ЗКП.

34. Такође, Уставни суд запажа да апелант сматра да записник о отварању, визуелном прегледу и вагању привремено одузетих предмета (тј. опојне дроге) представља незаконит доказ на ком не може да се заснива судска одлука, будући да се ради о незаконито одузетим предметима, те да је та процесна радња обављена супротно одредбама члана 135 ЗКП. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је у горе наведеној одлуци, такође, указао да „образложење [оспорене судске одлуке] у потпуности занемарује императивне одредбе ст. 1 и 2 члана 135 ЗКП којима је прописано да отварање и прегледање привремено одузетих предмета и документације врши тужилац, те да је његова дужност да о том поступку (отварању и прегледу) обавијести физичко или правно лице од ког је предмет одузет, судију за претходни поступак и браниоца. Уставни суд подсјећа на то да одсуство наведених лица (физичког или правног лица од ког је предмет одузет, судије за претходни поступак и браниоца) не спречава тужиоца да изврши отварање и прегледање привремено одузетих предмета и документације, али да ће у записнику о отварању и прегледању привремено одузетих предмета и документације тужилац назначити лица која су [...] присуствовала овој радњи, односно њихово одсуствовање, уз напомену да су наведена лица уредно обавијештена” (тачка 48 Одлуке). У конкретном случају, Уставни суд запажа, како то јасно произилази из чињеничног стања предмета, да тужилац о „отварању и прегледу привремено одузетих предмета” није обавијестио судију за претходни поступак како је то прописано одредбама члана 135 став 2 ЗКП. С обзиром на то, те имајући у виду

да се ради о „предметима” који су одузети приликом незаконитог претреса, Уставни суд указује да се Записник о отварању, визуелном прегледу и вагању привремено одузетих предмета ЦЈБ Источно Сарајево број 13-02/6-41 од 3. јуна 2008. године сматра незаконитим доказом у смислу одредаба члана 10 ст. 2 и 3 ЗКП.

35. Међутим, када је у питању кривично дјело неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 1 КЗ РС, Уставни суд запажа да су редовни судови своје утврђење да је апелант починио предметно кривично дјело засновали и на исказима саслушаних свједока, те на тонским записима телефонских разговора између апеланта и свједока и других уживалаца опојних дрога. У вези с тим, Уставни суд указује да је првостепени суд у образложењу своје пресуде детаљно и јасно образложио зашто је прихватио исказе саслушаних свједока које су дали у истрази, које је, при томе, на потпуно јасан и задовољавајући начин интерпретирао у образложењу своје одлуке, тако да Уставни суд не налази било какву произвољност у том погледу. Такође, Уставни суд указује да је првостепени суд детаљно и јасно образложио зашто није прихватио измијењене исказе саслушаних свједока које су дали на главном претресу, у чему Уставни суд, такође, не налази произвољност. При томе, Уставни суд запажа да је првостепени суд јасно указао да су искази саслушаних свједока (из којих произилази да је апелант неовлашћено набављао и продавао опојну дрогу) потврђени тонским записима телефонских разговора између апеланта и саслушаних свједока и других уживалаца опојних дрога, те у том смислу дао јасно образложење које не оставља утисак било какве произвољности. Овакве закључке првостепеног суда у цијелости је потврдио и другостепени суд, изузев одлуке о кривично-правној санкцији, дајући, при томе, детаљне и јасне разлоге за своје одлучење. У погледу апелантових навода којима оспорава наводе другостепеног суда да је на главном претресу одржаном 30. марта 2009. године првостепени суд извршио увид у извод из кривичне евиденције која се односи на апеланта, Уставни суд сматра да такви наводи сами по себи не доводе у питање поштовање гаранција права на правично суђење, те да су стога неосновани. Такође, у погледу апелантових навода да му је повријеђено право на одбрану јер је 12 дана био у притвору без постављеног браниоца, Уставни суд запажа да је другостепени суд, одлучујући о идентичним апелантовим жалбеним наводима, дао јасно и задовољавајуће образложење у погледу неоснованости тих апелантових навода, у чему Уставни суд не налази произвољност. Имајући у виду наведено, Уставни суд указује да су оспорене одлуке, којима је апелант проглашен кривим за кривично дјело неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224. став 1. КЗ РС, засноване, не само на доказима који су прибављени на основу незаконитог претреса апелантових просторија, већ и на осталим доказима.

36. Међутим, Уставни суд има у виду да је у тачки 1.1. изреке оспорене првостепене пресуде наведено да је апелант починио кривично дјело из члана 224 став 1 КЗ РС на начин да је „у магацину угоститељског објекта ‘ИНД’, његово власништво, опојну дрогу хероин, канабис и екстази држао, вагао, а затим ради даље продаје препакивао у мање пакетиће, након чега ју је у угоститељском објекту ‘ИНД’ или на другим мјестима на подручју Источног Сарајева и шире, сам или путем запослених у објекту, продавао трећеоптуженом Борису Митровићу, Драгиши Фуртули, Саши Гуговићу и другим Н.Н. лицима на подручју Источног Сарајева и шире, тако што би купци претходно позивали или слали СМС поруке на његов мобилни телефон број [...], те на такав начин договарали количину, начин, мјесто испоруке наведене опојне дроге”. Затим, што је „2. јуна 2008. године у магацину угоститељског објекта „ИНД”, ради даље продаје, држао једну црвено бијелу ПВЦ кесицу у којој се налазила опојна дрога хероин укупне бруто масе 3,6 грама, жуту ПВЦ кесицу у којој се налазила опојна дрога канабис укупне бруто масе 167,5 грама, љубичасту ПВЦ кесицу у којој се налазе 4 мање ПВЦ кесице, припремљене и упаковане за продају, у којима се налазила опојна дрога хероин укупне бруто масе 24 грама, црвено бијелу ПВЦ кесицу, у којој се налази 4 мање кесице припремљене и упаковане за продају, у којима се налазила опојна дрога хероин укупне бруто масе 35,2 грама и једну бијелу ПВЦ кесицу у којој се налазило 10 комада таблета екстази”. С обзиром да, дакле, тачка 1.1. изреке пресуде не одговара у потпуности доказима који су оцијењени као законити докази, већ да садржи чињенице и околности које се заснивају и на незаконитим доказима, што јасно произилази из цитираног дијела изреке пресуде, Уставни суд сматра да је самим тим оспореним одлукама редовних судова, којима је апелант проглашен кривим за кривично дјело из члана 224 став 1 КЗ РС, повријеђено апелантово право на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.

37. С друге стране, када је у питању кривично дјело неовлашћене производње и промета оружја или експлозивних материја из члана 399 став 1 КЗ РС, Уставни суд запажа да су редовни судови на основу Записника о претресу стана-других просторија МУП-а РС број 1-02/6-13/08 од 2. јуна 2008. године и Потврде о привременом одузимању предмета МУП-а РС број 13-02/6-11/08 од 2. јуна 2008. године утврдили да је приликом претреса магацина угоститељског објекта „ИНД”, који је апелантово власништво, пронађена једна ручна бомба М-75, коју је апелант неовлашћено држао, те слиједом тога прогласили апеланта кривим за предметно кривично дјело. С обзиром да је Уставни суд већ указао да се докази, који су прибављени на основу претреса апелантових просторија, сматрају незаконитим доказима у смислу одредаба члана 10 став 2 ЗКП, Уставни суд сматра да је оспореним одлукама,

којима је апелант проглашен кривим за кривично дјело из члана 399 став 1 КЗ РС, повријеђено апелантово право на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.

38. На основу изложеног, Уставни суд закључује да је оспореном одлуком Врховног суда, као коначном одлуком у предметном поступку, повријеђено апелантово право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Стога, Уставни суд сматра да је било потребно, с циљем да се заштите апелантова уставна права, укинути оспорену одлуку, те предмет вратити Врховном суду како би тај суд донио нову одлуку у складу с гаранцијама из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

39. Уставни суд закључује да постоји кршење апелантовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када изрека судске одлуке садржи чињенице и околности које се заснивају на незаконитим доказима, односно када је оспорена одлука заснована на доказима на којима суд не може засновати своју одлуку у смислу одредаба члана 10 став 2 ЗКП.

40. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

41. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 5595/10

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Boška Govedarice podne-
sena protiv Presude Vrhovnog suda
Federacije Bosne i Hercegovine

Odluka od 12. veljače 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 5595/10**, rješavajući apelaciju **Boška Govedarice**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 12. veljače 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Boška Govedarice.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj 009-0-GŽ-08-002066 od 22. travnja 2009. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Sarajevu, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Sarajevu da, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom

glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Boško Govedarica (u daljnjem tekstu: apelant) iz Ilidže, kojeg zastupa Sedad Kadić, odvjetnik iz Ilidže, podnio je 15. prosinca 2010. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 070-0-Rev-10-000700 od 5. listopada 2010. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je Odlukom o dopustivosti broj AP 2404/09 od 11. ožujka 2010. godine apelantovu apelaciju odbacio kao preuranjenu, jer je u tijeku bio postupak pred Vrhovnim sudom zbog izjavljene apelantove revizije protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 009-0-GŽ-08-002066 od 22. travnja 2009. godine.

3. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i sudionika u postupku tuženog JP „BH Pošta” d.o.o. Sarajevo (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 11. listopada 2013. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Tuženi je 21. listopada 2013. godine dostavio odgovor na apelaciju, dok Kantonalni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

5. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na apelaciju tuženog dostavljen je apelantu 21. listopada 2013. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

7. Apelant je 20. rujna 2005. godine podnio tužbu protiv tuženog radi utvrđivanja da je stekao pravo na zaključenje ugovora o korištenju stana koji se nalazi na Ilidži, u Ulici Ljubovića broj 18, stan broj 7, ukupne površine 63,86 m² (u daljnjem tekstu: predmetni stan), da je tuženi dužan priznati mu sva prava i obveze koje na temelju zakona pripadaju nositelju stanarskog prava koji je stanarsko pravo stekao prije 6. prosinca 2000. godine

na temelju članka Xe stavak 4. Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o privremenom uređivanju prodaje stanova („Službene novine FBiH” br. 7/00 do 32/02, u daljnjem tekstu: Odluka). Apelant je, dalje, u tužbi naveo da mu je tuženi kao svom radniku dodijelio na korištenje predmetni stan Rješenjem broj 0103-32400/01 od 11. studenog 1991. godine u koji se sa obitelji uselio 1992. godine. Predmetni stan je koristio do početka 1996. godine, kada je zbog ratnih dešavanja u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: BiH), bio prinuđen napustiti ga. Također, apelant je naveo da je, nakon prestanka ratnih okolnosti, podnio zahtjev za vraćanje u posjed predmetnog stana Upravi za stambena pitanja Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Uprava za stambena pitanja), koja je Zaključkom broj 23-04/IV-23-15P/01 od 20. rujna 2001. godine njegov zahtjev odbacila zbog nepravovremenog podnošenja. Ugovor o korištenju stana nije nikad zaključio, jer, kako je naveo, zgrada u kojoj se predmetni stan nalazi nije nikad tehnički primljena, pa stoga, zbog objektivnih razloga, nije bio u mogućnosti steći prava koja mu pripadaju kao nositelju stanarskog prava.

8. Presudom Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj P-3286/05 od 25. siječnja 2008. godine utvrđeno je da je apelant stekao pravo na zaključenje ugovora o korištenju stana, bliže označenog kao u izreci presude (u daljnjem tekstu: predmetni stan), te da je tuženi dužan priznati apelantu sva prava i obveze koje na temelju zakona pripadaju nositelju stanarskog prava koji je stanarsko pravo stekao prije 6. prosinca 2000. godine, posebice pravo na kupovinu predmetnog stana sukladno odredbama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Istodobno, tuženi je obavezan apelantu naknaditi troškove postupka u iznosu od 1.280,00 KM.

9. Nakon provedenog dokaznog postupka Općinski sud je utvrdio da je nesporno da je tuženi apelantu Rješenjem broj 0103-32400/01 od 11. studenog 1991. godine dodijelio na korištenje predmetni stan u izgradnji, za koji nije izvršen tehnički prijem. Na temelju predmetnog rješenja tuženog apelant se u predmetni stan uselio 6. siječnja 1992. godine, a 16. siječnja 1992. godine se prijavio kao potrošač električne energije kod EP „Vladimir Perić Valter” Sarajevo (priznanica broj 172263), nakon čega je sam osigurao brojilo za priključak električne energije za što mu je suglasnost dao GP „Igman”, a troškove potrošnje električne energije je sam plaćao. U predmetnom stanu apelant je sa obitelji živio do početka 1996. godine, kada je, zbog ratnih okolnosti u BiH, predmetni stan morao napustiti. Općinski sud je, također, utvrdio da je tuženi u međuvremenu Rješenjem broj 0103-1928/96 od 13. kolovoza 1996. godine predmetni stan dodijelio na privremeno korištenje Emiru Dedoviću, kojom prilikom nije stavio izvan snage rješenje o dodjeli stana apelantu. Apelant je nakon povratka u Sarajevo podnio zahtjev za vraćanje u posjed predmetnog stana, koji je Uprava za stambena pitanja Zaključkom broj 23-04/IV-23-15P/01 od 20. rujna 2001. godine odbacila zbog nepravovremenog podnošenja. U obrazloženju

zaključka je navedeno da je apelant zahtjev za vraćanje u posjed predmetnog stana podnio 20. kolovoza 2001. godine, odnosno nakon zakonom propisanog roka određenog člankom 5. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima („Službene novine FBiH” br. 11/98 do 56/01, u daljnjem tekstu: Zakon o prestanku primjene Zakona). Imajući u vidu navedeno, Općinski sud je ukazao da je odredbom članka Xe stavak 4. Odluke propisano da osobe kojima je prije 6. prosinca 2000. godine rješenjem dodijeljen stan u izgradnji, stan u postupku eksproprijacije, odnosno stan za koji nije izvršen tehnički prijem, imaju pravo na zaključenje ugovora o korištenju stana sukladno odredbama Zakona o stambenim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOSO) i pravo da podnesu zahtjev za kupovinu stana u roku od tri mjeseca od zaključenja ugovora. Činjenica da nije uspio u upravnom postupku, jer je Uprava za stambena pitanja njegov zahtjev za vraćanje u posjed predmetnog stana odbacila kao nepravovremeno podnesen, prema ocjeni suda, apelanta ne sprečava da, sukladno članku 54. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), tužbom traži utvrđivanje prava na zaključenje ugovora o korištenju predmetnog stana. Općinski sud je, na koncu, zaključio da je apelantov tužbeni zahtjev utemeljen obzirom na to da je u konkretnom slučaju citirana odredba Odluke primjenjiva, jer je apelantu rješenjem tuženog prije 6. prosinca 2000. godine dodijeljen na korištenje predmetni stan u izgradnji, odnosno stan za koji nije izvršen tehnički prijem, zbog čega je odlučio kao u izreci presude.

10. Kantonalni sud je Presudom broj 009-0-Gž-08-002066 od 22. travnja 2009. godine, odlučujući o prizivu tuženog, prvostupanjsku presudu preinačio na način da je odbijen apelantov tužbeni zahtjev, kao i zahtjev za isplatu troškova postupka u iznosu od 1.280,00 KM.

11. Nakon što je prvostupanjsku presudu ispitao u smislu članka 221. ZPP, Kantonalni sud je zaključio da je priziv tuženog u cijelosti utemeljen. Kantonalni sud smatra pogrešnim zaključak prvostupanjskog suda „da činjenica što apelant nije uspio u upravnom postupku ovoga ne sprečava da sukladno članku 54. ZPP tužbom pred nadležnim sudom utvrdi postojanje svog prava na zaključenje ugovora o korištenju stana”. Dalje je ukazao da je pravni režim stanova za koje nije izvršen tehnički prijem, kao što je to slučaj u konkretnom predmetu, reguliran odredbama Odluke, da je člankom Xe stavak 4. propisano da osobe kojima je do 6. prosinca 2000. godine rješenjem dodijeljen stan u izgradnji, stan u postupku eksproprijacije, odnosno stan za koji nije izvršen tehnički prijem, imaju pravo na zaključenje ugovora o korištenju stana sukladno odredbama ZOSO i pravo da podnesu zahtjev za kupovinu stana u roku od tri mjeseca od zaključenja ugovora. Međutim, Kantonalni sud smatra pogrešnim zaključak prvostupanjskog suda u pogledu pozivanja na navedenu odredbu Odluke, ukazujući da je u konkretnom slučaju taj sud trebao primijeniti

odredbu članka IVa Odluke kojom je propisano da se zahtjev za kupovinu stana na kome je stečeno stanarsko pravo do 6. prosinca 2000. godine podnosi u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ove odluke. Stoga, Kantonalni sud je zaključio da je apelantov tužbeni zahtjev neutemeljen, imajući u vidu da je Odluka stupila na snagu 16. srpnja 2002. godine, a da je apelant tužbu u ovoj pravnoj stvari podnio 20. rujna 2005. godine, i zato što je apelantov zahtjev u upravnom postupku za vraćanje u posjed predmetnog stana odbačen kao nepravovremen. Navedeno iz razloga što je odredbom članka 5. Zakona o prestanku primjene Zakona jasno propisano da, ako nositelj stanarskog prava u roku određenom navedenim zakonom nadležnom tijelu, nadležnom sudu ili Povjerenstvu za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih osoba ne podnese zahtjev za povrat stana, prestaje mu stanarsko pravo, pa pošto je apelant svojim nečinjenjem, odnosno nepravovremenim podnošenjem zahtjeva za povrat stana stanarsko pravo izgubio, na koji način je, kako je to ocijenio taj sud, apelant sam sebe onemogućio u ostvarivanju prava na predmetnom stanu. Prema tome, Kantonalni sud je primjenom odredbe članka 229. točka 4. ZPP odlučio kao u izreci presude.

12. Vrhovni sud je Rješenjem broj 070-0-Rev-10-000700 od 5. listopada 2010. godine apelantovu reviziju odbacio kao nedopuštenu. U obrazloženju rješenja Vrhovni sud je naveo da, prema odredbi članka 237. stavak 2. ZPP, revizija nije dopuštena ako vrijednost pobijanog dijela presude ne prelazi 10.000,00 KM, a da je odredbom članka 231. stavak 2. citiranog zakona, također, propisano da, kad se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčano potraživanje, u tom slučaju mjerodavna je vrijednost predmeta spora koji je apelant u tužbi naznačio, pa je, sukladno članku 247. ZPP, odlučio kao u izreci rješenja.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra da mu je osporenom odlukom Kantonalnog suda povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije. Povredu navedenih prava apelant vidi u proizvoljnoj primjeni odredbe članka IVa Odluke na temelju koje je taj sud njegov tužbeni zahtjev odbio kao neutemeljen i članka 5. Zakona o prestanku primjene Zakona. Tvrdi da je ovakva primjena Odluke proizvoljna i sama po sebi nelogična, budući da se odredba članka IVa Odluke odnosi na stanove na kojima je stanarsko pravo već stečeno, dakle, na nositelje stanarskog prava koji su u vrijeme stupanja na snagu odluke imali

zaključene ugovore o korištenju stana, pa se na njega ovaj rok nije mogao primijeniti, već rok iz odredbe članka Xe stavak 4. Odluke, kako je to pravilno utvrdio prvostupanjski sud. Prema tome, apelant smatra da je prvostupanjski sud pravilnom primjenom odredbe članka Xe stavak 4. Odluke zaključio da je njegov tužbeni zahtjev utemeljen, također pravilno navodeći da odbacivanje njegovog zahtjeva u upravnom postupku nije ga moglo spriječiti da, sukladno članku 54. ZPP, tužbom pred nadležnim sudom traži utvrđivanje postojanje prava na zaključenje ugovora o korištenju predmetnog stana. Prema tome, apelant tvrdi da mu je Kantonalni sud bio dužan priznati sva prava koja pripadaju nositelju stanarskog prava primjenom članka Xe stavak 4. Odluke, jer je, kako navodi, stanarsko pravo stekao prije 6. prosinca 2000. godine, zbog toga što se u predmetni stan uselio na temelju rješenja tuženog o dodjeli predmetnog stana. Međutim, pošto zgrada u kojoj se stan nalazi nije bila tehnički primljena iz objektivnih razloga, nije uspio zaključiti ugovor o korištenju stana. Apelant osporava rješenje Vrhovnog suda zbog toga što je taj sud njegovu reviziju odbacio kao nedopuštenu „samo zbog imovinskog cenzusa”, čime je, kako ističe, samo pokazao proizvoljnost u primjeni propisa i donio jednu „birokratsku odluku”.

b) Odgovor na apelaciju

14. U odgovoru na apelaciju tuženi navodi da nije došlo do povrede prava koje apelant navodi u apelaciji i predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

15. **Zakon o parničnom postupku** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 53/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 54. st. 1. i 2.

(1) Tužilac može u tužbi tražiti da sud samo utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave.

(2) Takva se tužba može podići kad je to posebnim propisima predviđeno ili, kad tužilac ima pravni interes da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa tužilac može u tužbi tražiti da sud samo utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave.

[...]

16. **Zakon o stambenim odnosima** („Službeni list SRBiH” br. 14/84, 12/87 i 36/89, te „Službene novine FBiH” br. 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99) u relevantnom dijelu glasi:

Član 11.

Stanarsko pravo građanin stiče danom zakonitog useljenja u stan.

Zakonitim useljenjem u stan smatra se useljenje izvršeno na osnovu ugovora o korištenju stana zaključenog na osnovu odgovarajućeg akta ili drugog akta utvrđenog ovim zakonom koji predstavlja punovažan osnov za useljenje u stan.

17. Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima („Službene novine FBiH” br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03 i 29/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 5.

Zahtjev za vraćanje stana u posjed mora se podnijeti u roku od petnaest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Izuzetno rok za podnošenje zahtjeva za povrat stana iz člana 2. stav 5. i člana 18b stav 1. ovog zakona kao i člana 83a stav 4. Zakona o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima („Službene novine FBiH”, broj 19/99) je 4. oktobar 1999. godine.

Ako nosilac stanarskog prava u roku propisanom ovim članom ne podnese zahtjev za povrat stana nadležnom upravnom organu, nadležnom sudu, ili Komisiji za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica (u daljem tekstu: Komisija), odnosno zahtjev za izvršenje odluke Komisije u roku navedenom u Zakonu o izvršenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica („Službeni glasnik Federacije BiH”, br. 43/99 i 51/00), prestaje mu stanarsko pravo.

18. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o privremenom uređivanju prodaje stanova („Službene novine FBiH” br. 11/98 do 32/02) u relevantnom dijelu glasi:

Član IVa.

Zahtjev za kupovinu stana na kojem je stečeno stanarsko pravo do 6. decembra 2000. godine, podnosi se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ove odluke.

Član Xe.

[...]

Osobe kojima je do 6. decembra 2000. godine rješenjem dodijeljen stan u izgradnji, stan u postupku eksproprijacije, odnosno stan za koji nije izvršen tehnički prijem, imaju pravo na zaključenje ugovora o korištenju stana u skladu sa odredbama Zakona o stambenim odnosima i pravo da podnesu zahtjev za kupovinu stana u roku od tri mjeseca od dana zaključenja ugovora.

VI. Dopustivost

19. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

21. Pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova iz članka 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda zahtijeva da apelant dođe do konačne odluke. Konačna odluka predstavlja odgovor na posljednji pravni lijek koji je učinkovit i adekvatan da ispita nižestupanjsku odluku kako u činjeničnom, tako i u pravnom pogledu. Pri tome apelant odlučuje hoće li koristiti pravni lijek bez obzira na to radi li se o redovitom ili izvanrednom pravnom lijeku. Odluka kojom je pravni lijek odbačen zato što apelant nije ispoštovao formalne zahtjeve pravnog lijeka (rok, plaćanje pristojbi, forma ili ispunjenje drugih zakonskih uvjeta) ne može se smatrati konačnom. Korištenje takvog pravnog lijeka ne prekida rok od 60 dana propisan člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda (vidi Rješenje Ustavnog suda broj U 15/01 od 4. i 5. svibnja 2001. godine).

22. Ustavni sud je odlukom od 11. ožujka 2010. godine odbacio kao preuranjenu apelaciju broj AP 2404/09 koju je apelant podnio Ustavnom sudu 27. srpnja 2009. godine, jer je u tijeku bio postupak povodom njegove revizije pred Vrhovnim sudom. Obzirom na to da je Rješenjem Vrhovnog suda broj 070-0-Rev-10-000700 od 5. listopada 2010. godine apelantova revizija odbačena kao nedopuštena zbog formalnih razloga, konačnu odluku u ovom predmetu predstavlja Presuda Kantonalnog suda broj 009-0-Gž-08-002066 od 22. travnja 2009. godine. Ustavni sud, sukladno svojoj praksi (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 2884/06 od 10. siječnja 2008. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba), kao relevantan nadnevak podnošenja apelacije uzima u obzir nadnevak kada je podnesena apelacija koja je odbačena kao preuranjena. Obzirom na to da je osporeno rješenje Vrhovnog suda apelant primio 22. listopada 2010. godine, a apelacija je podnesena 15. prosinca 2010. godine, proizlazi da je apelacija podnesena u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

23. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelant osporava presudu Kantonalnog suda, tvrdeći da mu je tom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo na poštivanje doma iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

25. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

26. Prije svega, Ustavni sud nalazi da se predmetni postupak odnosi na utvrđivanje prava na zaključenje ugovora o korištenju stana, dakle, nesporno se radi o utvrđivanju građanskih prava. Sukladno navedenom, članak 6. stavak 1. Europske konvencije je primjenjiv u konkretnom slučaju. Ustavni sud će stoga razmotriti apelantove navode je li postupak pred Kantonalnim sudom bio pravičan u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

27. Apelant osporava primjenu materijalnog prava na kojem Kantonalni sud temelji pobijanu presudu, konkretno odredbu članka IVa Odluke. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati

redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

28. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stavu, može iznimno, kada ocijeni da je u određenom postupku redoviti sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica, tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, obzirom na pitanje koje apelant problematizira, ispitati je li osporena odluka Kantonalnog suda donesena u predmetnom postupku, utemeljena na proizvoljnoj primjeni pozitivnog prava.

29. Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud svoju odluku kojom je konačno odbijen apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da je prije 6. prosinca 2000. godine stekao pravo na zaključenje ugovora o korištenju predmetnog stana, da je tuženi dužan priznati mu sva prava i obveze koje na temelju ZOSO pripadaju nositeljima stanarskog prava koji su to pravo stekli prije 6. prosinca 2000. godine, posebice pravo na kupovinu predmetnog stana, zasnovao na odredbi članka IVa Odluke. Kantonalni sud je primjenom navedenog članka Odluke svoj stav obrazložio navodeći da je apelant propustio podnijeti zahtjev za kupovinu predmetnog stana na kome je stekao stanarsko pravo do 6. prosinca 2000. godine u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu Odluke (16. srpnja 2002. godine), zato što je tužbu u ovoj pravnoj stvari podnio 20. rujna 2005. godine (koja se, prema ocjeni tog suda, može smatrati zahtjevom za kupovinu stana), te zato što je u upravnom postupku njegov zahtjev za povrat predmetnog stana odbačen kao nepravovremen na temelju članka 5. Zakona o prestanku primjene Zakona.

30. Ustavni sud podsjeća da je odredbom članka IVa Odluke propisano da se „zahtjev za kupovinu stana na kojem je stečeno stanarsko pravo podnosi u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ove odluke”. Dakle, citirana odredba Odluke propisuje pravo nositelja stanarskog prava da u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu Odluke (16.

srpnja 2002. godine) podnesu zahtjev za kupovinu stana, što u konkretnom predmetu nije slučaj, jer iz obrazloženja osporene presude proizlazi da apelant na predmetnom stanu, u smislu članka 11. ZOSO, nije stekao status nositelja stanarskog prava, zbog čega nije ni imao pravo podnijeti zahtjev za kupovinu predmetnog stana. Naime, apelantu je rješenjem tuženog (od 6. prosinca 2000. godine) dodijeljen na korištenje predmetni stan za koji nije izvršen tehnički prijem, zbog čega iz objektivnih razloga nije bio u mogućnosti zaključiti ugovor o korištenju stana, te steći stanarsko pravo na tom stanu. Imajući u vidu navedene okolnosti, Ustavni sud podsjeća da je zakonodavac propisao da ove osobe, prema članku Xe stavak 4. Odluke, imaju pravo na zaključenje ugovora o korištenju stana sukladno odredbama ZOSO, a nakon toga i pravo podnijeti zahtjev za kupovinu stana u roku od tri mjeseca od dana zaključenja ugovora. Stoga, Ustavni sud smatra da je Kantonalni sud u konkretnom slučaju arbitrarno primijenio odredbu članka IVa Odluke kada je apelantov tužbeni zahtjev odbio kao neutemeljen, jer apelant kao osoba koja nije stekla stanarsko pravo na predmetnom stanu nije imala pravo podnijeti zahtjev za kupovinu stana u propisanom roku. Ustavni sud, također, nalazi da je neutemeljeno pozivanje Kantonalnog suda na odredbu članka 5. Zakona o prestanku primjene Zakona, da je apelantu stanarsko pravo na predmetnom stanu prestalo, jer je njegov zahtjev u upravnom postupku odbačen kao nepravovremeno podnesen obzirom na to da je navedenom odredbom zakona propisano da nositelju stanarskog prava to pravo prestaje ukoliko u propisanom roku nadležnom tijelu, nadležnom sudu ili Povjerenstvu za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih osoba ne podnese zahtjev za povrat stana. Dakle, kako se navedena odredba zakona odnosi na pravo nositelja stanarskog prava na vraćanje u posjed stana, koje, kako je već prethodno navedeno, apelant na predmetnom stanu nije nikad stekao, Ustavni sud smatra da je odredba članka 5. Zakona o prestanku primjene Zakona u konkretnom slučaju arbitrarno primijenjena.

31. Ustavni sud smatra da je Kantonalni sud u osporenoj presudi arbitrarno primijenio odredbu članka IVa Odluke i članka 5. Zakona o prestanku primjene Zakona, što predstavlja kršenje apelantovog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

32. U kontekstu navedenog Ustavni sud smatra da je potrebno, s ciljem zaštite apelantovih ustavnih prava, ukinuti presudu Kantonalnog suda, te predmet vratiti tom sudu kako bi donio novu odluku sukladno garancijama iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

33. U svjetlu zaključaka o povredi prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da nema potrebe posebice ispitivati i apelantove navode o povredi prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i pravo na poštovanje doma iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Evropske konvencije, koje apelant, također, temelji na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

VIII. Zaključak

34. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Evropske konvencije kada je Kantonalni sud pri donošenju svoje odluke arbitrarno primijenio odredbu članka IVa Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o privremenom uređivanju prodaje stanova i članka 5. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima.

35. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 2840/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Kantona Sarajevo podnesena protiv presuda Kantonalnog suda u Gorazdu br. 05 0 Rs 000500 13 Rsž od 30. oktobra 2013. godine, 05 0 Rs 000456 13 Rsž od 7. juna 2013. godine, 05 0 RS 000445 13 Rsž od 21. maja 2013. godine, 05 0 Rs 000452 13 Rsž od 30. maja 2013. godine, 05 0 Rs 000455 13 Rsž od 7. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000459 13 Rsž od 11. juna 2013. godine, 45 0 Rs 024422 13 Rsž od 6. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000450 13 Rsž od 24. maja 2013. godine, 05 0 Rs 000453 13 Rsž od 30. maja 2013. godine, 45 0 Rs 023795 13 Rsž od 7. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000458 13 Rsž od 12. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000494 13 Rsž od 19. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000496 13 Rsž od 1. oktobra 2013. godine, 05 0 Rs 000468 13 Rsž od 15. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000471 13 Rsž od 13. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000472 13 Rsž od 15. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000464 13 Rsž od 13. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000474 13 Rsž od 16. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000481 13 Rsž od 23. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000490 13 Rsž od 5. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000484 13 Rsž od 29. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000482 13 Rsž od 29. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000492 13 Rsž od 11. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000491 13 Rsž od 11. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000501 13 Rsž od 30. oktobra 2013. godine i 05 0 Rs 000497 13 Rsž od 2. oktobra 2013. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 263733 13 Rsž od 5. juna 2013. godine

Odluka od 12. februara 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 2840/13**, rješavajući apelaciju **Kantona Sarajevo**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 12. februara 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije Kantona Sarajevo.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ukidaju se:

- presude Kantonalnog suda u Goraždu br. 05 0 Rs 000500 13 Rsž od 30. oktobra 2013. godine, 05 0 Rs 000456 13 Rsž od 7. juna 2013. godine, 05 0 RS 000445 13 Rsž od 21. maja 2013. godine, 05 0 Rs 000452 13 Rsž od 30. maja 2013. godine, 05 0 Rs 000455 13 Rsž od 7. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000459 13 Rsž od 11. juna 2013. godine, 45 0 Rs 024422 13 Rsž od 6. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000450 13 Rsž od 24. maja 2013. godine, 05 0 Rs 000453 13 Rsž od 30. maja 2013. godine, 45 0 Rs 023795 13 Rsž od 7. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000458 13 Rsž od 12. juna 2013. godine 05 0 Rs 000494 13 Rsž od 19. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000496 13 Rsž od 1. oktobra 2013. godine, 05 0 Rs 000468 13 Rsž od 15. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000471 13 Rsž od 13. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000472 13 Rsž od 15. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000464 13 Rsž od 13. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000474 13 Rsž od 16. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000481 13 Rsž od 23. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000490 13 Rsž od 5. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000484 13 Rsž od 29. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000482

13 Rsž od 29. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000492 13 Rsž od 11. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000491 13 Rsž od 11. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000501 13 Rsž od 30. oktobra 2013. godine i 05 0 Rs 000497 13 Rsž od 2. oktobra 2013. godine i

- Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 263733 13 Rsž od 5. juna 2013. godine.

Predmeti se vraćaju Kantonalnom sudu u Goraždu i Kantonalnom sudu u Sarajevu, koji su dužni da po hitnom postupku donesu nove odluke, u skladu sa odredbama člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Goraždu i Kantonalnom sudu u Sarajevu da, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Kanton Sarajevo (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Pravobranilaštvo Kantona Sarajevo, podnio je u periodu od 28. juna 2013. godine do 19. decembra 2013. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelacije protiv presuda Kantonalnog suda u Goraždu br. 05 0 Rs 000500 13 Rsž od 30. oktobra 2013. godine, 05 0 Rs 000456 13 Rsž od 7. juna 2013. godine, 05 0 RS 000445 13 Rsž od 21. maja 2013. godine, 05 0 Rs 000452 13 Rsž od 30. maja 2013. godine, 05 0 Rs 000455 13 Rsž od 7. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000459 13 Rsž od 11. juna 2013. godine, 45 0 Rs 024422 13 Rsž od 6. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000450 13 Rsž od 24. maja 2013. godine, 05 0 Rs 000453 13 Rsž od 30. maja 2013. godine, 45 0 Rs 023795 13 Rsž od 7. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000458 13 Rsž od 12. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000494 13 Rsž od 19. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000496 13 Rsž od 1. oktobra 2013. godine, 05 0 Rs 000468 13 Rsž od 15. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000471 13 Rsž od 13. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000472 13 Rsž od 15. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000464 13 Rsž od 13. augusta 2013.

godine, 05 0 Rs 000474 13 Rsž od 16. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000481 13 Rsž od 23. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000490 13 Rsž od 5. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000484 13 Rsž od 29. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000482 13 Rsž od 29. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000492 13 Rsž od 11. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000491 13 Rsž od 11. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000501 13 Rsž od 30. oktobra 2013. godine i 05 0 Rs 000497 13 Rsž od 2. oktobra 2013. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 263733 13 Rsž od 5. juna 2013. godine (u daljnjem tekstu: kantonalni sudovi). Predmetne apelacije su registrirane pod sljedećim brojevima: AP 2840/13, AP 2841/13, AP 2883/13, AP 2886/13, AP 3054/13, AP 3055/13, AP 3056/13, AP 3187/13, AP 3189/13, AP 3237/13, AP 3513/13, AP 4101/13, AP 4184/13, AP 4185/13, AP 4262/13, AP 4263/13, AP 4264/13, AP 4265/13, AP 4316/13, AP 4317/13, AP 4402/13, AP 4403/13, AP 4610/13, AP 4611/13, AP 4894/13, AP 4895/13 i AP 5192/13.

2. Apelant je 13. novembra 2013. godine zatražio prioritarno rješavanje predmetnih apelacija.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. S obzirom na to da je Ustavnom sudu podneseno 27 apelacija koje se odnose na isti činjenični i pravni osnov, Ustavni sud je, u skladu sa članom 31. stav 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju navedenih apelacija u kojima će se voditi jedan postupak i donijeti jedna odluka pod brojem AP 2840/13. Spojene su apelacije br. AP 2840/13, AP 2841/13, AP 2883/13, AP 2886/13, AP 3054/13, AP 3055/13, AP 3056/13, AP 3187/13, AP 3189/13, AP 3237/13, AP 3513/13, AP 4101/13, AP 4184/13, AP 4185/13, AP 4262/13, AP 4263/13, AP 4264/13, AP 4265/13, AP 4316/13, AP 4317/13, AP 4402/13, AP 4403/13, AP 4610/13, AP 4611/13, AP 4894/13, AP 4895/13 i AP 5192/13.

4. Ustavni sud je na sjednici Malog vijeća, održanoj 19. novembra 2013. godine, donio zaključak o prioritarnom rješavanju predmetnih apelacija.

5. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od kantonalnih sudova i Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) zatraženo je 1. decembra 2013. godine da dostave odgovore na apelacije.

6. Kantonalni sud u Sarajevu je dostavio odgovor 4. decembra 2013. a Kantonalni sud u Goraždu 9. decembra 2013. godine. Općinski sud je dostavio odgovor 24. decembra 2013. godine.

7. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori kantonalnih sudova na apelaciju dostavljeni su apelantu 13. decembra 2013. godine, a odgovor Općinskog suda 28. januara 2014. godine.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

9. Tužioci su sudije sudova u Kantonu Sarajevo. Nakon donošenja Zakona o porezu na dohodak, shodno odredbama tog zakona, tužiocima je od januara 2009. godine isplaćivana netoplaća umanjena za 10%, koliko iznosi stopa poreza na dohodak. Tužioci su podnijeli tužbe protiv apelanta kojim su zahtijevali isplatu razlike između isplaćenih plaća i plaća bez umanjjenja za iznos poreza na dohodak, pozivajući se na odredbe Zakona o plaćama i ostalim naknadama sudija i tužilaca u FBiH (u daljnjem tekstu: Zakon) kojim je propisana minimalna osnovna plaća sudija i na Amandman CVI na Ustav FBiH kojim je propisano da se plaće ili druge naknade sudijama ne mogu umanjivati na osnovu propisa koji su doneseni nakon 10. januara 2006. godine.

10. Presudama Općinskog suda u Sarajevu br. 65 0 Rs 262832 12 Rs od 19. decembra 2012. godine, 65 0 Rs 263689 12 Rs od 19. decembra 2012. godine, 65 0 Rs 263733 12 Rs od 4. marta 2013. godine, 65 0 Rs 263797 12 Rs od 27. decembra 2012. godine, 65 0 Rs 263445 12 Rs od 26. decembra 2012. godine, 65 0 Rs 260169 12 Rs od 6. februara 2013. godine, 65 0 Rs 262838 12 Rs od 26. decembra 2012. godine, 65 0 Rs 263439 12 Rs od 27. decembra 2012. godine, 65 0 Rs 264073 12 Rs od 31. januara 2013. godine, 65 0 Rs 264087 12 Rs od 1. aprila 2013. godine, 65 0 Rs 263731 12 Rs od 22. marta 2013. godine, 65 0 Rs 263818 12 Rs od 13. februara 2013. godine, 65 0 Rs 263691 12 Rs od 12. marta 2013. godine, 65 0 Rs 264101 12 Rs od 22. aprila 2013. godine, 65 0 Rs 264084 12 Rs od 23. januara 2013. godine, 65 0 Rs 263178 12 Rs od 26. marta 2013. godine, 65 0 Rs 263792 12 Rs od 18. marta 2013. godine, 65 0 Rs 263807 12 Rs od 28. februara 2013. godine, 65 0 Rs 263695 12 Rs od 18. aprila 2013. godine, 65 0 Rs 267955 12 Rs od 22. marta 2013. godine, 65 0 Rs 263455 12 Rs od 18. marta 2013. godine, 65 0 Rs 264094 12 Rs od 23. januara 2013, 65 0 Rs 262825 12 Rs od 12. aprila 2013. godine, 65 0 Rs 264080 12 Rs od 19. aprila 2013. godine i 65 0 Rs 263459 12 Rs od 14. februara 2013. godine, te presudama Općinskog suda u Goraždu br. 45 0 Rs 024422 12 Rs od 9. aprila 2013. godine i 45 0 Rs 023759 12 Rs od 9. aprila 2013. godine usvojeni su tužbeni zahtjevi tužilaca-sudija Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: tužioci) i obavezan apelant da im na ime umanjjenja plaća za period „od maja 2009. godine do decembra 2011. godine” isplati iznose precizirane u presudama sa zakonskim zateznim kamatama od dana dospijeca svakog pojedinog iznosa pa do konačne isplate i naknadi troškove postupka, a sve u roku od 15 dana od dostave prepisa presude. Presudama Općinskog suda u Goraždu odbijeni su dijelovi tužbenih zahtjeva nekih od tužilaca kojim su tražili da sud obaveže apelanta da im obračunava i u poreznim evidencijama iskazuje plaće u brutoiznosima tako

da se tužiocima isplaćuju plaće utvrđene čl. 2. i 5. Zakona o plaćama i naknadama sudija i tužilaca u FBiH („Službene novine FBiH” broj 22/09, u daljnjem tekstu: Zakon) nakon odbitka poreza na dohodak.

11. U obrazloženjima svih presuda je, u suštini, navedeno da su sudovi, odlučujući o primjeni prava na konkretna potraživanja tužilaca, utvrdili da su ta potraživanja osnovana, jer je „odredbama Amandmana LX na Ustav FBiH, kao najvišeg pravnog akta u FBiH, s kojim moraju biti usklađeni svi zakoni u FBiH, pa i Zakon o porezu na dohodak, izmijenjen član IV.C.7. Ustava FBiH i propisano da se plaće i druge naknade sudijama ne mogu umanjivati za vrijeme vršenja sudijske funkcije osim kao posljedica disciplinskog postupka, te da u konkretnom slučaju Zakon o porezu na dohodak nije usaglašen sa navedenim amandmanima”. Navedeno je i „da je Amandmanom CVI na Ustav FBiH dodan novi član IX.11.f. iza člana IX.11.e. kojim je propisano da, kao izuzetak od navedenog člana Ustava, plaća i/ili druge naknade sudiji mogu biti umanjene zakonom donesenim do 10. januara 2006. godine a to umanjeno se može izvršiti samo jednom”. Općinski sudovi su, dalje, naveli da je „odredbama 2. Zakona propisano da osnovna mjesečna plaća za sudije kantonalnog suda iznosi 3.000,00 KM dok je odredbama člana 5. istog zakona propisano da se osnovna mjesečna plaća svakog sudije povećava za 0,5% za svaku punu godinu radnog staža”. S tim u vezi, sudovi su naveli da je u konkretnim predmetima utvrđeno da je tužiteljima-sudijama vršeno umanjeno plaće primjenom formule iz člana 49. Zakona o porezu na dohodak (prema kojem su poslodavci dužni do dana stupanja na snagu, odnosno najkasnije sa danom početka primjene ovog zakona, mjesečne plaće svojim zaposlenicima obračunavati i u poreznim evidencijama i izvještajima iskazivati u brutoiznosima a oni koji tako ne postupaju dužni su obračun doprinosa i poreza na plaću vršiti na osnovu brutoiznosa plaće koji bi se utvrdio preračunavanjem postojeće ugovorene netoplaće u brutoplaću po formuli preciziranoj u tom članu zakona) koji je donesen i stupio na snagu nakon 10. januara 2006. godine a na način preciziran u nalazima vještaka ekonomske struke. Uzimajući u obzir citirane odredbe Ustava FBiH i Zakona, općinski sudovi su zaključili da odredbe Zakona o porezu na dohodak zbog navedenih propisa ne mogu imati utjecaja na visine plaća tužitelja koja je određena kao fiksna u pogledu najmanjeg iznosa plaće pa su donijeli predmetne presude.

12. Protiv navedenih presuda Općinskog suda u Sarajevu apelant, a protiv presuda Općinskog suda u Goraždu, apelant i tužitelji su podnijeli žalbe kantonalnim sudovima. Kantonalni sud u Goraždu (na koji je prenesena nadležnost za rješavanje po žalbama s obzirom na to da su tužitelji zaposlenici Kantonalnog suda u Sarajevu) je presudama br. 05 0 Rs 000500 13 Rsž od 30. oktobra 2013. godine, 05 0 Rs 000456 13 Rsž od 7. juna 2013. godine, 05 0 RS 000445 13 Rsž od 21. maja 2013. godine, 05 0 Rs 000452 13 Rsž od 30.

maja 2013. godine, 05 0 Rs 000455 13 Rsž od 7. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000459 13 Rsž od 11. juna 2013. godine, 45 0 Rs 024422 13 Rsž od 6. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000453 13 Rsž od 30. maja 2013. godine, 45 0 Rs 023795 13 Rsž od 7. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000458 13 Rsž od 12. juna 2013. godine, 05 0 Rs 000494 13 Rsž od 19. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000496 13 Rsž od 1. oktobra 2013. godine, 05 0 Rs 000468 13 Rsž od 15. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000472 13 Rsž od 15. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000464 13 Rsž od 13. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000474 13 Rsž od 16. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000481 13 Rsž od 23. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000490 13 Rsž od 5. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000484 13 Rsž od 29. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000482 13 Rsž od 29. augusta 2013. godine, 05 0 Rs 000492 13 Rsž od 11. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000491 13 Rsž od 11. septembra 2013. godine, 05 0 Rs 000501 13 Rsž od 30. oktobra 2013. godine i 05 0 Rs 000497 13 Rsž od 2. oktobra 2013. godine, a Kantonalni sud u Sarajevu (s obzirom na to da je tužiteljica u ovom predmetu tražila da o žalbi odlučuje taj sud) Presudom broj 65 0 Rs 263733 13 Rsž od 5. juna 2013. godine odbili žalbe kao neosnovane. Presudama br. 05 0 Rs 000450 13 Rsž od 24. maja 2013. godine i 05 0 Rs 000471 13 Rsž od 13. augusta 2013. godine Kantonalni sud u Goraždu je djelimično usvojio apelantove žalbe i preinačio prvostepene presude br. 65 0 RS 262838 12 Rs od 26. decembra 2012. godine i 65 0 Rs 263691 12 Rs od 12. marta 2013. godine u dijelu odluke o troškovima postupka i obavezao apelanta da tužiteljima u tim predmetima na ime troškova postupka naknadi iznose precizirane u presudama. Svim presudama su odbijeni zahtjevi tužitelja za naknadu troškova za sastav odgovora na žalbe.

13. U obrazloženjima presuda, vezano za potraživanja tužitelja, navedeno je da kantonalni sudovi u cijelosti prihvataju pravne stavove prvostepenih sudova, da su prvostepeni sudovi pravilno utvrdili da su potraživanja tužitelja osnovana, te da su, suprotno apelantovim žalbenim navodima, pravilno primijenili materijalno pravo. Ovo stoga što se, kako su istakli kantonalni sudovi, i „konkretan Zakon [o porezu na dohodak] mora primjenjivati na način da se ne mogu umanjivati plaće sudija kako je jasno i nedvosmisleno određeno navedenim Amandmanom na Ustav FBiH”. Pri tome su kantonalni sudovi naveli da, budući da je navedenim „amandmanima na Ustav jasno propisano da se umanjeње plaća ne može vršiti niti jednim propisom donesenim nakon 10. januara 2006. godine, iz toga proizlazi da je pravilno tumačenje prvostepenih sudova da se ni na bilo koji način, niti u bilo kom obliku, direktno ili indirektno, dozvoljava umanjeње plaće sudijama, odnosno da je Zakon o porezu na dohodak moguće primjeniti na sudije”. Navedeno je i da su neosnovani i žalbeni navodi vezani za visinu dosuđenih troškova postupka, jer, kako su obrazložili Kantonalni sudovi, troškovi su tužiteljima dosuđeni na osnovu relevantnih odredaba Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP).

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant smatra da mu je osporenim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Kršenje navedenih prava apelant vidi u arbitrarnoj primjeni prava. Apelant smatra da je porez na dohodak obaveza koju je dužan ispunjavati svako ko ostvaruje dohodak, odnosno svaki zaposlenik, kao i da plaćanje poreza na dohodak ne predstavlja umanjene plaće već isključivo ispunjenje zakonske obaveze. Apelant smatra da prilikom donošenja navedenih amandmana na koje se pozivaju redovni sudovi zakonodavac nije imao, niti je mogao imati u vidu da će tri godine nakon donošenja tog amandmana biti donesen i Zakon, te da je zbog toga u svemu postupio u skladu sa odredbama Zakona jer bi u suprotnom kršio pravne norme. Apelant, također, smatra da u ovakvoj situaciji nije mogao drugačije postupiti osim u slučaju da je nakon donošenja navedenih odredaba Zakona nadležni organ pokrenuo pitanje ocjene ustavnosti odredaba tog zakona u odnosu na navedene odredbe Amandmana na Ustav FBiH, pa da je utvrđena neustavnost zbog čega bi se vršile izmjene Zakona kojim bi teret snošenja poreza na dohodak pao na one vlasti koje finansiraju plaće sudija. Prema apelantovom mišljenju, kako se ovakve promjene nisu desile, to je apelant imao zakonski osnov da primjenjuje Zakon.

b) Odgovor na apelaciju

15. U odgovoru na apelacije kantonalni sudovi su istakli da u predmetnim postupcima nije bilo kršenja apelantovog prava, te da nije proizvoljno primijenjeno materijalno pravo o čemu su ti sudovi, kako navode, dali jasne i potpune razloge u svojim presudama pri kojima i sada ostaju.

16. U odgovoru na apelaciju Općinski sud je naveo da u konkretnim postupcima nije bilo kršenja apelantovog prava, te da se u svojim odlukama pozvao na odredbe spornih amandmana i istakao da se njihove odredbe ne mogu tumačiti niti na kakav drugi način nego samo da ne postoji nikakva mogućnost za umanjene plaća sudijama i tužiteljima nakon 10. januara 2006. godine.

V. Relevantni propisi

17. U **Ustavu FBiH** relevantne odredbe glase:

C. SUDSKA VLAST FEDERACIJE

3. Ustavni sud

Član 11.

Kad Vrhovni sud, Sud za ljudska prava ili kantonalni sud, u toku postupka koji se vodi pred sudom, smatraju da odgovarajući zakon nije u skladu sa ovim ustavom, obustavit će postupak i predočiti predmet Ustavnom sudu u skladu sa članom IV. C. 10.(3).

Član 12.

Odluke Ustavnog suda konačne su i obavezujuće, posebno kada:

a) Sud rješava spor u skladu sa članom IV. C. 10. (1). Sve strane u sporu moraju poštovati tu odluku i pridržavati se naredbi Suda izdatih u toku ili na kraju postupka;

b) Sud utvrdi da zakon, usvojeni ili predloženi zakon ili drugi propis Federacije ili bilo kojeg kantona ili općine nije u skladu sa ovim ustavom. Taj ili drugi propis neće se primjenjivati, odnosno stupiti na snagu, osim ukoliko se izmijeni na način koji propiše Sud ili ukoliko Sud ne utvrdi prijelazna rješenja, koja ne mogu biti na snazi duže od šest mjeseci.

c) Sud odluči o ustavnom pitanju koje mu je predočeno u skladu sa članom IV. C. 10. (3). Odluka Ustavnog suda bit će obavezujuća za sud koji je predočio pitanje u odnosu na postupak tokom kojeg je pitanje pokrenuto i imat će dještvo utvrđeno pod (b).

18. **Amandman CVI na Ustav FBiH** („Službene novine FBiH” broj 72/05) glasi:

Iza člana IX.11.e, dodaje se novi član IX.11.f, koji glasi:

„Član 11.f

(1) Kao izuzetak od načela iz stava 1. člana IV.C.7, stava 3. člana V.4.11 i stava 4. člana VI.7 ovog Ustava, plaća i/ili druge naknade sudiji mogu biti umanjene zakonom donesenim do 10. januara 2006. godine.

(2) Umanjenje iz stava 1. ovog člana može se izvršiti samo jednom.

(3) Stavovi 1. i 2. ovog člana ne mogu se tumačiti tako da je na bilo koji način ili u bilo kojem obliku, direktno ili indirektno, dozvoljeno neko drugo umanjenje plaće i/ili drugih naknada sudiji zaštićenih stavom 1. člana IV.C.7, stavom 3. člana V.4.11 i stavom 4. člana VI.7 ovog Ustava.”

19. U **Zakonu o platama i naknadama sudija i tužitelja u FBiH** („Službene novine FBiH” broj 22/09) relevantne odredbe glase:

Član 2. stav 1. tač. a) i f)
Osnovna mjesečna plata sudija

1. Osnovna mjesečna plata sudija iznosi:

- a) Za sudije općinskih sudova: 2.400 KM.*
- f) Za sudije kantonalnih sudova: 3.000 KM.*

Član 5.
Dodatak na radni staž

Osnovna mjesečna plata svakog sudije i tužitelja iz člana 2. odnosno 3. ovog Zakona i stručnog saradnika iz člana 4. povećava se za 0,5% za svaku punu godinu radnog staža, najviše do 40 godina.

20. U **Zakonu o porezu na dohodak u FBiH** („Službene novine FBiH” broj 10/08) relevantne odredbe glase:

Član 4.

Porezom na dohodak oporezuju se dohoci koje poreski obveznik ostvari od:

- 1) nesamostalne djelatnosti;*

Član 9.

Porez na dohodak plaća se po stopi od 10%.

Član 10. stav 1.

(1) Prihodom od nesamostalne djelatnosti smatra se: bruto plata koju zaposleniku isplaćuje poslodavac po osnovu ugovora o radu, odnosno radnog odnosa ili daje u stvarima, koristima, protivuslugama i/ili u vidu premija i drugih prihoda, za rad obavljen po njegovim uputama, osim prihoda iz čl. 5. i 6. ovog Zakona.

Član 11.

Rashodima koji se oduzimaju od prihoda prilikom utvrđivanja dohotka od nesamostalne djelatnosti smatraju se uplaćeni obavezni doprinosi iz plate, i to:

- 1) doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje (u daljnjem tekstu: PIO);*
- 2) doprinos za zdravstveno osiguranje;*
- 3) doprinos za osiguranje od nezaposlenosti.*

Član 27.

(1) Akontacija poreza na dohodak od nesamostalne djelatnosti obračunava se i obustavlja pri svakoj isplati plate i/ili oporezive naknade, prema propisima koji se primjenjuju na dan isplate, a uplaćuje se istog dana ili prvog narednog dana po izvršenoj isplati plate i/ili oporezive naknade.

(2) Obračun, obustavu i uplatu akontacije poreza na dohodak od nesamostalne djelatnost vrši poslodavac ili sam obveznik poreza. Obveznik poreza na dohodak je zaposlenik.

(3) Akontacija poreza na dohodak od nesamostalne djelatnosti, koji se ostvaruje kod poslodavca kojem je zaposlenik dostavio svoju poresku karticu, obračunava se mjesečno od poreske osnovice koju čine svi oporezivi prihodi od nesamostalne djelatnosti koje je zaposlenik ostvario kod tog poslodavca u tom mjesecu, umanjeni za plaćene rashode iz člana 11. ovog Zakona i za iznose mjesečnih ličnih odbitaka iz člana 24. st. (1) i (2) ovog Zakona, primjenom stopa iz člana 9. ovog Zakona.

(4) Akontacija poreza na dohodak od nesamostalne djelatnosti, koji se ostvaruje kod poslodavca kojem zaposlenik nije dostavio svoju poresku karticu, obračunava se mjesečno od poreske osnovice koju čine svi oporezivi prihodi od nesamostalne djelatnosti koje je zaposlenik ostvario kod tog poslodavca u tom mjesecu, umanjeni za plaćene rashode iz člana 11. ovog Zakona, primjenom stope od 10%.

21. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službene novine FBiH” br. 53/03, 73/05 i 19/06) relevantne odredbe glase:

Član 17. stav 1.

(1) Svaki sud tokom cijelog postupka, po službenoj dužnosti pazi na svoju stvarnu nadležnost.

Član 27.

U parničnom postupku sudovi sude u granicama svoje stvarne nadležnosti određene ovim ili drugim zakonom Federacije, odnosno zakonom kantona.

VI. Dopustivost

22. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

24. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom su presude kantonalnih sudova protiv kojih nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporene presude apelant je primio u periodu od 27. maja 2013. godine do 4. novembra 2013. godine a apelacije su podnesene u periodu od 28. juna 2013. godine do 19. decembra 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

25. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su tim presudama prekršena njegova prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

27. U vezi s tim, s obzirom na to da je apelant nosilac javne vlasti, Ustavni sud podsjeća da državni organi i javna vlast ne uživaju zaštitu prava zagwarantiranih odredbama Evropske konvencije i njenih protokola koji reguliraju odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu sa javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud u svojoj praksi ukazao je da Evropska konvencija pruža minimum zaštite u pogledu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, pa je usvojio stav da, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, svako ko je bio stranka u određenom postupku i ko ima presudu bilo kog suda za koju smatra da su mu njome prekršena prava može podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. U skladu s tim, državni organi i javna vlast, kao učesnici sudskih postupaka, uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 39/03 od 27. februara 2004. godine, objavljena na www.ustavisud.ba).

Pravo na pravično suđenje

28. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

29. Apelant smatra da mu je odlukama redovnih sudova prekršeno pravo na pravično suđenje zbog pogrešne primjene materijalnog prava. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, ukazuje da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituirá redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

30. Ustavni sud se, dakle, prema navedenome stavu, može izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica, tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenoga Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Odluku Ustavnog suda broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant problematizira, ispitati da li su pobijane odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni pozitivnopravnih propisa.

31. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi utvrdili da su osnovana potraživanja tužitelja-sudija Kantonalnog suda vezana za isplatu razlike između isplaćene umanjene plaće obračunate nakon donošenja Zakona o porezu na dohodak i plaće koja je prije toga isplaćivana tužiteljima. Redovni sudovi su se tom prilikom pozvali

na odredbe amandmana LX i CVI na Ustav FBiH i Zakona koje su citirane u prethodnim tačkama ove odluke, ističući „da Zakon o porezu na dohodak nije usaglašen sa navedenim amandmanima na Ustav FBiH, te kako je morao biti usaglašen, budući da je Ustav FBiH najviši pravni akt, to nije osnovano apelantovo pozivanje na obaveznu primjenu odredaba Zakona o porezu na dohodak u odnosu na sudije navedenog suda”.

32. S tim u vezi Ustavni sud podsjeća da je ZPP propisana stvarna nadležnost sudova na teritoriji FBiH (član 27. ZPP), te da su redovni sudovi, po službenoj dužnosti, u toku cijelog postupka obavezni da paze na svoju stvarnu nadležnost (član 17. stav 1. ZPP). Osim toga, Ustavni sud podsjeća da je citiranim odredbama Ustava FBiH propisana nadležnost Ustavnog suda FBiH, koja, između ostalog, podrazumijeva i njegovu nadležnost da ocjenjuje usaglašenost zakona sa Ustavom FBiH u slučaju kada Vrhovni sud, Sud za ljudska prava ili kantonalni sud, u toku postupka koji se vodi pred nekim od tih sudova, smatraju da odgovarajući zakon nije u skladu sa Ustavom FBiH, te da će ti sudovi u takvoj situaciji obustaviti postupak i predočiti predmet Ustavnom sudu FBiH u skladu sa članom IV. C. 10.(3).

33. Dalje, Ustavni sud podsjeća i da je u svojoj dosadašnjoj praksi zauzeo stav da „su sudovi u redovnom postupku dužni primijeniti pozitivne propise, a ako im se u postupku postavi pitanje pravne valjanosti ili ustavnosti određenog općeg pravnog akta, onda to pitanje mogu proslijediti nadležnom sudu, u konkretnom slučaju Ustavnom sudu Republike Srpske, što nije učinjeno. Ustavni sud, također, ukazuje da ovakvo *ad hoc* ocjenjivanje pravne valjanosti propisa od redovnih sudova ne samo da nije zakonito već nije ni u skladu sa ustavnim principom vladavine prava iz člana I/2. Ustava BiH i u njega inkorporiranom principu pravne sigurnosti (vidi Odluku Ustavnog suda broj AP 1603/05 od 21. decembra 2006. godine, tačka 37, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba)”.

34. U kontekstu navedenog Ustavni sud zapaža da iz osporenih presuda proizlazi da su se redovni sudovi u postupku ocjenjivanja osnovanosti tužbenih zahtjeva tužitelja, nesumnjivo, bavili ocjenom saglasnosti odredaba Zakona o porezu na dohodak sa citiranim amandmanima na Ustav FBiH, a na šta osnovano ukazuje apelant u predmetnim apelacijama. Naime, iz osporenih presuda nesporno proizlazi da su redovni sudovi osnovanost potraživanja tužitelja utvrdili na temelju svog zaključka koji u suštini glasi da „Zakon o porezu na dohodak nije u saglasnosti sa Ustavom FBiH, koji eksplicitno propisuje zabranu smanjenja plaća sudijama, iako bi to morao biti, te da iz tog razloga nije bilo moguće primijeniti navedeni zakon na sudije kantonalnog suda i vršiti umanjeње plaća u visini od 10% po osnovu poreza na dohodak”. Zbog navedenog, Ustavni sud smatra

da se i u konkretnom slučaju može, *mutatis mutandis*, primijeniti citirani stav iskazan u Odluci Ustavnog suda broj *AP 1603/05*, budući da se i u predmetnim postupcima pred redovnim sudovima postavilo pitanje pravne valjanosti, preciznije rečeno, usklađenosti zakona koji je trebalo primijeniti, sa odredbama Ustava FBiH. Ustavni sud smatra da su redovni sudovi, samostalno izvodeći zaključak o (ne)saglasnosti odredaba Zakona o porezu na dohodak sa Ustavom FBiH i na takvom zaključku temeljeći pravo tužitelja na potraživanja koja su postavili u tužbenim zahtjevima, arbitrarno primijenili procesno pravo, jer su izašli izvan okvira svoje stvarne nadležnosti s obzirom na to da, kako je već rečeno, niti jednom zakonskom niti ustavnim odredbom nije propisana mogućnost da redovni sudovi u postupcima koji vode vrše ocjenu usaglašenosti nekog zakona sa bilo kojim ustavom, pa tako niti sa Ustavom FBiH.

35. Pored navedenog, Ustavni sud podsjeća da niti jednom odredbom Zakona o porezu na dohotak nije predviđena mogućnost isključivanja bilo koje kategorije zaposlenih iz obaveze plaćanja poreza na dohodak, pa tako niti obaveze da ga plaćaju sudije, između ostalog i kantonalnih sudova, niti je propisana bilo kakva drugačija procedura naplate ovog poreza od navedene kategorije zaposlenih. Međutim, to ne znači da su njegovu eventualnu neusaglašenost sa Ustavom FBiH mogli utvrđivati redovni sudovi u predmetnom postupku. Pri tome Ustavni sud naglašava da je nesporno da su redovni sudovi ti koji primjenjuju materijalno pravo, ali zapaža da iz činjenica konkretnih predmeta proizlazi da se sudovi u osporenim odlukama nisu bavili primjenom materijalnog prava, već ocjenom usaglašenosti relevantnih propisa sa odredbama Ustava Federacije BiH, a nesporno je da takva ocjena nije spadala, niti spada u njihovu stvarnu nadležnost. Zbog navedenog, Ustavni sud smatra osnovanim apelantove navode da su redovni sudovi arbitrarno primijenili procesno pravo (relevantne odredbe ZPP vezane za nadležnost suda) kada su, odlučujući o tužbenom zahtjevu tužitelja, zaključili da Zakon o porezu na dohodak nije usaglašen sa odredbama Ustava, te da su iz tog razloga potraživanja tužitelja osnovana. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na imovinu

36. Apelant navodi da mu je prekršeno i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud zapaža da apelant kršenje navedenog prava vezuje za kršenje prava na pravično suđenje, odnosno na primjenu prava. S obzirom na navedeno, kao i na elaboraciju iz prethodnih tačaka u kojima je utvrđeno kršenje prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da nema potrebe da razmatra navode o kršenju prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

37. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine u odnosu na primjenu procesnog prava kada su redovni sudovi, odlučujući u parničnom postupku radi naknade razlike plaća, izašli izvan okvira svoje stvarne nadležnosti i bavili se ocjenom saglasnosti Zakona o porezu na dohodak sa Ustavom FBiH, a što je u nadležnosti Ustavnog suda FBiH.

38. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

39. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 993/10

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација ЈП „Електропривреда БиХ” д.д. Зависно друштво Рудник мрког угља „Какањ” д.о.о. поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Зеници број 36 0 Мал 000169 09 Гж од 5. јануара 2010. године и Пресуде Општинског суда у Какњу број 36 0 Мал 000169 08 Мал од 24. априла 2009. године

Одлука од 12. марта 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број АП 993/10, рјешавајући апелацију ЈП „Електропривреда БиХ” д.д. Зависно друштво Рудник мрког угља „Какањ” д.о.о., на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Валерија Галић, председница

Миодраг Симовић, потпредседник

Сеада Палаврић, потпредседница

Мирсад Теман, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 12. марта 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација ЈП „Електропривреда БиХ” д.д. Зависно друштво Рудник мрког угља „Какањ” д.о.о.

Утврђује се повреда члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Кантоналног суда у Зеници број 36 0 Мал 000169 09 Гж од 5. јануара 2010. године.

Предмет се враћа Кантоналном суду у Зеници, који је дужан да, по хитном поступку, донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3e) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Кантоналном суду у Зеници да, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. ЈП „Електропривреда БиХ” д.д. Зависно друштво Рудник мрког угља „Какањ” д.о.о. (у даљњем тексту: апелант) поднио је 18. марта 2010. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Кантоналног суда у Зеници (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 36 0 Мал 000169 09 Гж од 5. јануара 2010. године и Пресуде Општинског суда у Какњу (у даљњем тексту: Општински суд) број 36 0 Мал 000169 08 Мал од 24. априла 2009. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда и Општинског суда затражено је 17. новембра 2010. године да доставе одговоре на апелацију, а од тужиоца З. Ш. (у даљњем тексту: тужилац) 23. децембра 2013. године.

3. Општински и Кантонални суд су одговор на апелацију доставили 24. новембра 2010. године, а тужилац 6. јануара 2014. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апеланту 26. јуна 2013. године и 26. фебруара 2014. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

6. Тужилац З. Ш. је 9. септембра 2008. године поднио тужбу Општинском суду про-тив апеланта ради накнаде материјалне штете која се огледа у мање оствареној ста-росној пензији због неуплаћивања доприноса на новчану накнаду коју је тужилац примао због утврђене инвалидности, као последице несреће на послу, а која се огледала у разлици између остварене зараде на радном мјесту на које је распоређен са преосталом радном способношћу и оне зараде коју би остварио да није доживио несрећу на послу.

7. Пресудом Општинског суда број 36 0 Мал 000169 08 Мал од 24. априла 2009. године, која је потврђена Пресудом Кантоналног суда број 36 0 Мал 000169 09 Гж од 5. јануара 2010. године, обавезан је апелант да на име накнаде материјалне штете за период од 1. децембра 2007. године до 31. марта 2009. године исплати тужиоцу износ од 555,99 КМ, заједно са законском затезном каматом почев од 19. септембра 2008. године до исплате, и трошковима поступка у износу од 1.045,00 КМ.

8. Из образложења пресуда произилази да је тужилац 21. октобра 1984. године као апелантов радник претрпио несрећу на послу због чега му је утврђена инвалидност са преосталом радном способношћу почев од 26. марта 1986. године, те му је признато право на одговарајућу накнаду плате ради распореда на друго радно мјесто, односно на исплаћивање накнаде материјалне штете у виду разлике плате коју је остварио раније у односу на ново радно мјесто са преосталом радном способношћу, те да му је признато право на старосну пензију од 1. децембра 2007. године. Из образложења пресуда, даље, произилази да је на основу налаза и мишљења вјештака финансијске струке Сабине Бећиревић утврђено да на износ исплаћене накнаде од 8.409,82 КМ апелант није обрачунао и уплатио доприносе тужиоцу за ПИО, те да по том основу утврђена разлика пензије коју тужилац прима и пензије коју би примао да је плаћен допринос за ПИО за период од 1. децембра 2007. године до 31. децембра 2008. године износи 448,53, а да разлика пензије од 1. јануара 2009. године износи 35,82 КМ мјесечно.

9. Судови нису прихватили као основан апелантов приговор да је вјештачење требало да обави Фонд ПИО, наводећи да је чланом 149 став 3 Закона о парничном поступку прописано да се вјештак одређује првенствено из реда именованих судских вјештака за одређену врсту вјештачења, да се именовани вјештак налази на листи сталних судских вјештака из области економије, да се не ради о сложенијим вјештачењима која се првенствено повјеравају стручним установама, а поготово што Фонд ПИО не располаже подацима о исплаћеним накнадама тужиоцу на име разлике плате остварене на новом радном мјесту као раднику са преосталом способношћу.

10. С обзиром на наведено, судови су утврдили да би тужилац, имајући у виду одредбе чл. 32, 33 и 34 и 101 став 2 Закона о пензијском и инвалидском осигурању ФБиХ и члана 4 став 4 тачка 2 Закона о доприносима ФБиХ, остваривао већу пензију од пензије коју прима да је апелант уплатио доприносе на исплаћене накнаде, па су обавезали апеланта да тужиоцу исплати износе означене у диспозитиву првостепене пресуде, а сходно одредби чл. 154 и 155 Закона о облигационим односима, уз законске затезне камате према одредби члана 277 став 1 Закона о облигационим односима.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апелант сматра да му је оспореним пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Повреду наведених права види у погрешно утврђеном чињеничном стању и погрешној примјени материјалног и процесног права. Сматра да је неуплаћивањем доприноса штету претрпио само Фонд ПИО, а не и тужилац. Тужилац би, према апелантовом мишљењу, штету претрпио само да је апелант правоснажном пресудом обавезан да преостале доприносе исплати Фонду ПИО, а Фонд ПИО одбио да допуни рјешење о одређивању висине пензије за тужиоца. Након уплате доприноса тужилац може у управном поступку остварити право на евентуалну разлику пензије. Такође, сматра да вјештачењем није правилно утврђена висина разлике пензије, те да је вјештачење требало да обави Фонд ПИО.

б) Одговор на апелацију

12. Општински и Кантонални суд, као и тужилац су у одговору на апелацију навели да су у поступку правилно примијенили сва правила процесног и материјалног права.

V. Релевантни прописи

13. **Закон о облигационим односима** („Службени лист СФРЈ” бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, „Службени лист РБиХ” бр. 2/92, 13/93 и 13/94, те „Службене новине Федерације БиХ” бр. 29/03 и 42/11) у релевантном дијелу гласи:

Члан 154. став 1.

Ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.

Члан 155.

Штета је умањење друштвених средстава, односно нечије имовине (обична штета) и спречавање њиховог повећања (измакла корист).

14. Закон о пензијском и инвалидском осигурању Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине ФБиХ” бр. 29/98, 49/00, 32/01 и 73/05) у релевантном дијелу гласи:

Члан 32. став 1.

Старосна пензија се утврђује од мјесечног просјека плаћа које је осигураник остварио у било којих узастопних 15 година осигурања које су за осигураника најповољније, почев од 1. јануара 1966. године, а ако нема тих података, узимају се подаци од 1. јануара 1970. године (у даљем тексту: пензијски основ). Као година осигурања из које се узима плаћа за утврђивање пензијског основа узима се календарска година у којој је осигураник остварио плаћу, односно накнаду плаће за најмање шест мјесеци стажа осигурања. Плаћа, односно накнада плаће остварена у години у којој осигураник остварује право на старосну пензију не узима се за утврђивање пензијског основа. Када се старосна пензија остварује са стажом осигурања краћим од 15 година, пензијски основ се утврђује на основу просјечне плаће остварене за вријеме укупног стажа осигурања.

Члан 33.

За утврђивање пензијског основа из члана 32. овог закона узимају се нето плаће (у даљем тексту: плаће), и новчане накнаде које је осигураник остварио, односно нето основице осигурања за пензијско и инвалидско осигурање (у даљем тексту: основице осигурања).

Члан 34.

За утврђивање пензијског основа узима се просјечна мјесечна плаћа коју је осигураник остварио у пуном радном времену. Плаћа која је остварена радом у времену дужем или краћем од пуног радног времена прерачунава се на просјечни мјесечни износ који одговара плаћи за пуно радно вријеме. Осигуранику који је у календарској години био истовремено у два или више радних односа, плаћа се рачуна тако што се узима укупна остварена плаћа и сати проведени на раду у свим радним односима до пуног радног времена. Плаћа остварена радом у времену дужем од пуног радног времена узима се за утврђивање пензијског основа само ако је такав рад имао карактер рада дужег од пуног радног времена у смислу прописа о раду.

Члан 101. став 2.

Осигураник, односно лица из члана 60. Закона, имају право тужбом пред надлежним судом покренути поступак против послодавца уколико послодавац не уплати допринос за пензијско и инвалидско осигурање у складу са Законом.

15. **Закон о доприносима** („Службене новине ФБиХ” бр. 29/98, 49/00, 32/01 и 73/05) у релевантном дијелу гласи:

Члан 4. став 2. тачка 2.

Доприноси се обрачунавају и плаћају:

2. *на исплаћена лична примања на терет послодавца;*

VI. Допустивост

16. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

17. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може разматрати апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

18. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број 36 0 Мал 000169 09 Гж од 5. јануара 2010. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 19. јануара 2010. године, а апелација је поднесена 18. марта 2010. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена.

19. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

20. Апелант оспорава наведене пресуде тврдећи да му је тим пресудама повријеђено право на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

21. С обзиром на то да је апелант јавно предузеће, Уставни суд подсјећа да апелант не ужива заштиту права загарантованих одредбама Европске конвенције и њених протокола, који регулишу однос јавне власти и појединаца и пружају појединцима заштиту људских права и основних слобода у односу са јавном влашћу. Међутим, Уставни суд се позива на свој став установљен у Одлуци број АП 39/03 од 27. фебруара 2004. године (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 19/04) у којој је закључено да Европска конвенција пружа минимум заштите у погледу људских права и основних слобода, а Устав Босне и Херцеговине даје ширу заштиту, те да, према члану VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, свако ко је био странка у одређеном поступку и ко има пресуду било ког суда за коју сматра да су му њоме повријеђена права може поднијети апелацију Уставном суду. У цитираној одлуци је, поред наведеног, закључено да државни органи и јавна власт као учесници судских поступака уживају гаранције права на правичан поступак и права на имовину из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине. Имајући у виду наведено, Уставни суд ће испитати допустивост апелације у односу на апелантово уставно право на правично суђење и право на имовину из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине (види Одлуку Уставног суда број АП 1207/07 од 10. јуна 2009. године, доступну на: www.ustavnisud.ba).

Право на правично суђење

22. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

23. Уставни суд, прије свега, указује да се предметни поступак неспорно тиче утврђивања апелантових грађанских права и обавеза с обзиром на то да се ради о парничном поступку који се водио по тужиочевој тужби против апеланта ради накнаде материјалне штете. Уставни суд, стога, има надлежност да испита да ли је поступак био у складу са стандардима из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

24. Наводи из апелације о повреди права на правично суђење покрећу питање да ли су судови произвољно примијенили материјално право, односно да ли су произвољно примијењене одредбе Закона о облигационим односима када су обавезали апеланта

да на име накнаде материјалне штете исплати тужиоцу износ од 555,99 КМ заједно са законском затезном каматом.

25. Уставни суд указује на то да, према пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, уопштено, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

26. Уставни суд се, дакле, према наведеном ставу, може изузетно, када оцијени да је у одређеном поступку редовни суд произвољно поступао како у утврђивању чињеница, тако и у примјени релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број *АП 311/04* од 22. априла 2005. године, став 26), упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивноправне прописе. У контексту наведеног, Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може водити ка једном правичном поступку (види, Уставни суд, Одлука број *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље). Имајући у виду наведено, Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која апелант проблематизује, испитати да ли је оспорена одлука Кантоналног суда, као коначна одлука у предметном спору, заснована на произвољној примјени материјалног права.

27. У конкретном случају, поступак пред судовима се водио поводом тужиоачевог тужбеног захтјева да се утврди да је апелант узроковао тужиоцу материјалну штету, која се огледа у мање оствареној старосној пензији због неуплаћивања доприноса на новчану накнаду коју је тужилац примао због утврђене инвалидности, те да се апелант обавезе да му ту штету надокнади.

28. Уставни суд запажа да је у току поступка утврђено да је тужилац 21. октобра 1984. године као апелантов радник претрпио несрећу на послу због чега му је утврђена инвалидност са преосталом радном способношћу почев од 26. марта 1986. године, те да му је признато право на одговарајућу накнаду плате ради распореда

на друго радно мјесто, односно на исплаћивање накнаде материјалне штете у виду разлике плате коју је остварио раније у односу на ново радно мјесто са преосталом радном способношћу, те да му је признато право на старосну пензију од 1. децембра 2007. године. Из образложења пресуда, даље, произилази да је на основу налаза и мишљења вјештака финансијске струке утврђено да на износ исплаћене накнаде плате ради распореда на друго радно мјесто апелант није обрачунао и уплатио доприносе тужиоцу за ПИО, те да је по том основу утврђена разлика пензије коју тужилац прима и пензије коју би примао да је плаћен допринос за ПИО, па су удовољили тужбеном захтјеву тужиоца позивајући се на одредбе чл. 154 и 155 Закона о облигационим односима.

29. Међутим, Уставни суд указује да је одредбом члана 101 став 2 Закона о пензијском осигурању ФБиХ прописано да осигураник има право тужбом пред надлежним судом покренути поступак против послодавца уколико послодавац не уплати допринос за ПИО у складу са наведеним законом. Из наведеног произилази да је управо овом одредбом обезбијеђена судска заштита осигураника у случају неиспуњавања обавезе послодавца према осигураннику у погледу уплате доприноса за ПИО, односно осигураник је активно легитимисан да од послодавца судским путем захтијева уплату доприноса за ПИО. При томе осигураник је активно легитимисан да поднесе тужбу против послодавца ради уплате заосталих доприноса, односно дијела доприноса у конкретном случају, не само за вријеме док је у радном односу код послодавца него и након остваривања права на пензију, у случају да сматра да му послодавац није уплаћивао и обрачунавао доприносе на сва исплаћена лична примања, како је прописано Законом о доприносима. Дакле, из наведеног произилази да је одредбом члана 101 став 2 кроз Закон о пензијском и инвалидском осигурању ФБиХ обезбијеђен механизам судске заштите ради остваривања права на уплату доприноса и, у складу с тим, утврђивања пуног износа пензије, те се неплаћивањем доприноса не може засновати облигационоправни однос између послодавца (апеланта) и осигураника (тужиоца) у смислу одговорности за штету због мање утврђене и исплаћене пензије тужиоцу због тога што апелант није уплаћивао доприносе на новчану накнаду коју је тужилац примао због утврђене инвалидности, већ је то однос који је регулисан одредбама Закона о пензијском и инвалидском осигурању ФБиХ. Приликом одлучивања о тужиоцевом тужбеном захтјеву судови су требали примијенити одредбе овог закона, који је у конкретном случају *lex specialis* у односу на Закон о облигационим односима.

30. Стога, Уставни суд сматра да је начин на који су судови у оспореним пресудама примијенили Закон о облигационим односима произвољан и да представља кршење апелантовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

31. У контексту наведеног, Уставни суд сматра да је потребно, с циљем заштите апелантових уставних права, укинути пресуду Кантоналног суда, те предмет вратити Кантоналном суду како би донио нову одлуку у складу са гаранцијама из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Остали наводи

32. С обзиром на закључак у погледу повреде члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд сматра да није потребно посебно разматрати наводне повреде члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине.

VIII. Закључак

33. Уставни суд закључује да постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине када су судови при доношењу своје одлуке произвољно примијенили одредбе Закона о облигационим односима умјесто Закона о пензијском и инвалидском осигурању ФБиХ.

34. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

35. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 5957/10

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija ZIF „Big Investiciona grupa” d.d. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-10-000777 od 23. rujna 2010. godine

Odluka od 12. ožujka 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 5957/10**, rješavajući apelaciju **ZIF „Big Investicijska grupa” d.d. Sarajevo**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 12. ožujka 2014. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija ZIF „Big Investicijska grupa” d.d. Sarajevo, podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-10-000777 od 23. rujna 2010. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. ZIF „Big Investicijska grupa” d.d. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, koju zastupa Amila Eterović, odvjetnica iz Sarajeva, podnijela je 28. prosinca 2010. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 070-0-Rev-10-000777 od 23. rujna 2010. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, kao i od tuženoga „Litvastana” d.o.o. Banovići, zatraženo je 27. rujna 2013. godine da dostave odgovor na apelaciju. Također, i od Općinskog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Općinski sud) i Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) je 7. studenoga 2013. godine zatraženo da dostave odgovor na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor na apelaciju 14. listopada 2013. godine, a tuženi 16. listopada 2013. godine. Potom, Općinski sud je odgovor na apelaciju dostavio 15. studenoga 2013. godine, a Kantonalni sud 13. studenoga 2013. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantovome punomoćniku 17. prosinca 2013. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata podastrih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Općinskog suda broj Ps. 1905/04 od 10. siječnja 2007. godine, donesenoj po tužbi apelanta i „ABDS - Društvo za upravljanje fondovima” d.d. Sarajevo kao drugotužitelja protiv „Litvastana” d.o.o. Banovići (u daljnjem tekstu: tuženi) zbog duga, utvrđeno je da je apelant istupio iz članstva tuženoga. Stavkom II navedene presude obvezan je tuženi otkupiti ulog koji apelant ima kod tuženoga u iznosu od 67.311,91 KM, kao i naknaditi troškove postupka u iznosu od 4.500,00 KM sve u roku od 60 dana od dana prijema pismenog opravka presude pod prijetnjom prinudne ovrhe.

7. U obrazloženju presude je navedeno kako je apelant 25. listopada 2004. godine podnio tužbu protiv tuženoga u kojoj je naveo da je sudjelovao u privatizaciji tuženoga čime je postao vlasnikom 10,628605% tuženoga, s ulogom 67.311,91 KM. U tužbi je dalje navedeno kako je Skupština tuženoga, između ostaloga, odbila prijedlog individualnog ulagača E. M. da tuženi promijeni oblik iz Javnog stambenog poduzeća (u daljnjem tekstu: JSP) u Društvo s ograničenom odgovornošću (u daljnjem tekstu: DOO), kojemu se suprotstavio apelant. Iz tih je razloga apelant, kako navodi u tužbi, bio prinuđen zatražiti ostvarenje svojih prava na temelju čl. 61, 340. i 342. Zakona o gospodarskim društvima FBiH („Službene novine FBiH” br. 23/99, 45/00, 2/02, 67/02 i 29/03), odnosno ostvarenje prava na istupanje iz društva i otkupa njegovoga uloga po tržišnoj vrijednosti.

8. Općinski sud je zaključio kako je investicijski fond dioničko društvo čija je isključiva djelatnost prikupljanje financijskih sredstava i investiranje u prenosive vrijednosne

papire, kao i svako drugo investiranje s ciljem stjecanja dobiti, te kako je apelant na temelju javne ponude dionica postao vlasnikom udjela od 10,62860%, odnosno uloga od 67.311,91 KM. Imajući u vidu Zakon o privatizaciji poduzeća („Službene novine FBiH” br. 27/97, 8/99, 32/00, 45/00, 54/00, 61/01, 27/02, 33/02, 38/04 i 44/04), Općinski sud je naveo kako taj zakon propisuje da je društvo koje je privatizirano javnom ponudom dionica obvezno prilikom prve registracije nakon dobijanja rješenja o privatizaciji registrirati se u dioničko društvo, što tuženi nije izvršio. Dakle, kako je naveo Općinski sud, apelant nije stekao dionice tuženoga koji je privatiziran koje bi mogle kotirati na burzi ili kojima bi se trgovalo na javnim tržištima vrijednosnih papira, a što je i jedna od temeljnih djelatnosti apelanta kao investicijskoga fonda. Dalje, na temelju čl. 340. i 342. Zakona o gospodarskim društvima FBiH, kao i članka 17. Statuta tuženoga, predviđena je mogućnost člana društva da istupi iz društva, a s obzirom da su se ispunili razlozi koji se svode na nezakonito postupanje članova društva i to promjenom oblika tuženoga društva u društvo s ograničenom odgovornošću, apelant je spriječen ispunjavati svoje obveze, kao što je trgovina vrijednosnim papirima. Sukladno tomu, Općinski sud je utvrdio kako je utemeljen apelantov zahtjev za istupanjem iz društva s obzirom da su se stekli uvjeti predviđeni člankom 340. stavak 2. Zakona o gospodarskim društvima FBiH. Također, kako je utvrdio Općinski sud, svaki član društva s ograničenom odgovornošću koji istupi iz društva ima pravo da mu se nadoknadi tržišna vrijednost njegovoga udjela na dan prestanka članstva. Sukladno tomu, a na temelju nalaza i mišljenja stalnog sudskog vještaka ekonomske struke, Općinski sud je utvrdio kako prema poslovnim knjigama i financijskim izvješćima tuženoga vrijednost apelantovoga osnivačkog udjela iznosi 67.312,00 KM ili 10,63% s 31. prosincem 2005. godine. Apelantove navode kako je iz godišnjih financijskih izvješća utvrđeno da tuženi nije evidentirao niti je imao osnova evidentirati promjene na vrijednosti udjela, odnosno svojega upisanog dijela, sud nije prihvatio. Stoga je nalaz i mišljenje vještaka Općinski sud u cijelosti prihvatio zbog toga što ga je sačinila stručna osoba za navedenu oblast koja je u svojem radu koristila parametre za koje sud smatra kako su adekvatni u konkretnom slučaju, zbog čega je sud i odlučio kao u izreci presude i u cijelosti usvojio apelantov tužbeni zahtjev.

9. Presudom Kantonalnog suda broj 003 0 Pž-07-000 046 od 2. prosinca 2009. godine priziv tuženoga je odbijen kao neutemeljen i prvostupanjska presuda potvrđena. Kantonalni sud je zaključio kako tuženi u prizivu neutemeljeno prigovara prvostupanjskome sudu da je povrijedio odredbu članka 2. stavak 1. Zakona o parničnom postupku FBiH (u daljnjem dijelu: ZPPFBiH), utvrdivši da iz sadržaja spisa proizlazi kako je pobijanom odlukom odlučeno u granicama zahtjeva iz tužbe. Dalje, po mišljenju Kantonalnog suda, tuženi neutemeljeno prigovara prvostupanjskome sudu što je preuranjeno donio odluku kojom se usvaja apelantov tužbeni zahtjev, iako navodno nisu ispunjeni uvjeti za donoše-

nje ovakve odluke propisani odredbama članka 340. Zakona o gospodarskim društvima FBiH. Dalje je navedeno da iz sadržaja spisa i pobijane odluke proizlazi kako je prvostupanjski sud utvrdio činjenice o kojima ovisi pravilna primjena čl. 340. i 342. Zakona o gospodarskim društvima FBiH, a nakon toga je usvojio tužiteljev tužbeni zahtjev. Naime, na temelju izvedenih dokaza, prvostupanjski sud je utvrdio i pored protivljenja apelantovoga punomoćnika koji je zatražio zaštitu manjinskih dioničara, a sukladno članku 61. Zakona o gospodarskim društvima FBiH, da je promjenom oblika tuženoga u d.o.o. apelant priprečen u ispunjavanju svoje obveze, a to je trgovina vrijednosnim papirima, zbog čega je ispunjen uvjet za njegovo istupanje iz formiranoga društva propisan odredbom članka 340. stavak 2. citiranoga Zakona. Nakon toga, po mišljenju Kantonalnog suda, prvostupanjski sud je pravilno primijenio članak 342. stavak 2. Zakona o gospodarskim društvima FBiH prema kojemu svaki član društva koji istupi iz društva ima pravo da mu se nadoknadi tržišna vrijednost njegovoga udjela na dan prestanka članstva. Navedeno je kako je tržišnu vrijednost apelantovoga udjela prvostupanjski sud utvrdio na temelju stručno i objektivno urađenoga nalaza vještaka ekonomske struke. Vještak je u svojem nalazu utvrdio kako prema poslovnim knjigama i financijskim izvješćima tuženoga vrijednost apelantovoga osnivačkog udjela iznosi 67.312,00 KM ili 10,63% s 31. prosincem 2005. godine, a iz godišnjega financijskog izvješća je utvrdio kako tuženi nije evidentirao, niti je imao osnova evidentirati promjene na vrijednost udjela odnosno svojega upisanog kapitala. Kako je zaključio Kantonalni sud, prvostupanjski sud je pravilno postupio kada je zaključio da je prigovor tuženoga da je apelantova tužba nepravodobna neutemeljen zbog toga što apelant nije podnio zahtjev da društvo otkupi njegove dionice u roku od osam dana od dana održavanja Skupštine Društva na kojoj je odlučeno o promjeni oblika društva u d.o.o. (sukladno članku 255. Zakona o gospodarskim društvima), već se radi o tužbi člana Društva radi istupanja, koja se podnosi neovisno o tome jesu li Statutom utvrđeni uvjeti, postupak i posljedice istupanja i je li prethodno zahtjev za istupanje podnesen Društvu. Dalje je navedeno kako je neutemeljen navod priziva da je apelant morao prije podnošenja tužbe tražiti poništenje upisa tuženoga u sudski registar, jer takva obveza člana društva koji istupa iz društva ne proizlazi iz odredbi članka 340. do 342. citiranog Zakona o gospodarskim društvima FBiH. Također je ocijenjen neutemeljenim prizivni navod da u pobijanoj odluci mora biti naveden dan prestanka članstva, jer se u tom pogledu radi o tužbi za utvrđenje, kojom se traži od suda istupanje iz društva, pa dan donošenja presude predstavlja dan istupanja iz društva. Kantonalni sud navodi da tuženi utemeljeno ističe da su u tužbi navedena dva tužitelja, i to apelant i „ABDS Društvo za upravljanje fondovima”, ali ovaj prizivni prigovor nije od utjecaja na pravilnost i zakonitost pobijane odluke. Naime, iz sadržaja spisa se vidi kako je u petitu tužbe navedeno da se traži utvrđivanje da je apelant istupio iz članstva tuženoga i da se tuženome nalaže upravo ovome društvu nadoknaditi na ime uloga iznos od 67.311,91 KM, a presuda se odnosi na apelanta, a ne

i na „ABDS Društvo za upravljanje fondovima”. Iz navedenih razloga Kantonalni sud je na temelju članka 226. ZPPFBiH priziv tuženoga odbio kao neutemeljen i prvostupanjsku presudu potvrdio.

10. Presudom Vrhovnog suda broj 070-0-Rev-10-000777 od 23. rujna 2010. godine revizija tuženoga je uvažena, obje nižestupanjske presude preinačene tako da je odbijen kao neutemeljen tužbeni zahtjev za utvrđenje da je apelant istupio iz članstva Društva tuženoga i da se tuženome naloži otkupiti ulog koji apelantovo Društvo ima u Društvu tuženoga u iznosu od 67.311,91 KM, uz naknadu troškova parničnoga postupka u iznosu od 4.500,00 KM.

11. Obrazlažući razloge za ovakvu odluku, Vrhovni sud je naveo da je prema odredbi članka 340. stavak 1. Zakona o gospodarskim društvima FBiH, a koji se odnosi na istupanje i isključenje člana iz društva, propisano da se ugovorom ili statutom utvrđuju uvjeti, postupak i posljedice istupanja iz društva, a stavkom 2. toga članka (na kojemu nižestupanjski sudovi temelje svoju odluku), je propisano da član društva ima pravo tužbom kod suda tražiti istupanje iz društva ako su mu ostali članovi ili organi društva prouzročili štetu, ili je spriječen ispunjavati svoje obveze, ili mu društvo nameće nesrazmjerne obveze. Dalje je navedeno kako su nižestupanjski sudovi donijeli odluke polazeći od shvaćanja da apelant ima pravo na tužbu radi istupanja neovisno o tome jesu li statutom utvrđeni uvjeti, postupak i posljedice istupanja i je li prethodno zahtjev za istupanje podnio tuženome, kao i je li donesena i kakva je odluka organa društva.

12. Po mišljenju Vrhovnog suda, u slučaju kakav je ovaj, kada se apelant kao član društva koristi pravom na sudsku zaštitu na temelju članka 340. stavak 2. Zakona o gospodarskim društvima FBiH, on to može učiniti samo kada za to postoje opravdani razlozi, a to su: da su mu ostali članovi ili organi društva prouzročili štetu ili je spriječen ispunjavati svoje obveze, ili mu društvo nameće nesrazmjerne obveze, a to sud cijeni u svakom konkretnom slučaju. Apelantova tvrdnja (kao razlog istupanja) kako je i pored njegovoga protivljenja na održanoj skupštini usvojen prijedlog tuženoga da se registrira kao d.o.o., da je zbog toga spriječen ispunjavati svoje obveze - trgovinu vrijednosnim papirima, po ocjeni Vrhovnog suda, je irelevantna i ne predstavlja opravdan razlog koji bi mu davao pravo na istupanje sa stajališta primjene članka 340. stavak 2. Zakona o gospodarskim društvima FBiH. Po ocjeni Vrhovnog suda, apelant nije dokazao (nakon što se tuženi registrirao kao d.o.o.), da je poduzimao bilo što glede ostvarivanja svojih članskih prava i obveza u društvu, što bi potvrđivalo kako je bio spriječen u ostvarivanju tih prava i obveza ili kako mu je društvo nametnulo nesrazmjerne obveze, i da je društvo poslovalo na način kojim je njemu pričinjena šteta, pa je taj apelantov zahtjev odbijen kao neutemeljen. Vrhovni sud je zaključio da apelantovo članstvo u društvu tuženoga nije moglo prestati s obzirom da nisu

bili ispunjeni zakonski uvjeti koje propisuje članak 342. stavak 2. Zakona o gospodarskim društvima FBiH. Naime, kako bi članu koji istupa iz društva članstvo doista i prestalo, potrebno je da mu u smislu te zakonske norme društvo isplati i naknadu tržišne vrijednosti udjela na dan prestanka članstva.

13. U tome pravcu, po mišljenju Vrhovnog suda, tuženi utemeljeno prigovara pogrešnoj primjeni materijalnog prava navodeći kako su nižestupanjski sudovi neutemeljeno obvezali tuženoga na otkup udjela apelanta kao prvotuzitelja u iznosu od 67.311,91 KM. Vrhovni sud navodi kako cijena dionice ne predstavlja njenu nominalnu (knjigovodstvenu vrijednost), već se njena tržišna vrijednost može utvrditi odnosom ponude i potražnje na burzi, tako da tržišna vrijednost dionica raste bez obzira na nominalnu (knjigovodstvenu) vrijednost i obrnuto, pa ako je slab interes za kupnju dionica bez obzira na njenu knjigovodstvenu vrijednost njena tržišna vrijednost će stagnirati i padati. Vrhovni sud navodi kako se prema tome, imajući u vidu utvrđene činjenice da apelantove dionice nisu bile predmetom kupnje i prodaje na tržištu vrijednosnih papira, oprečno shvaćanju nižestupanjskih sudova nije moglo čak ni pretpostaviti po kojoj cijeni bi se na tržištu vršila njihova kupoprodaja. Iz tih je razloga sudski vještak i naveo kako nije ni mogao odrediti njihovu tržišnu već samo knjigovodstvenu vrijednost. S obzirom da apelant drugim pravno relevantnim činjenicama nije dokazao tržišnu vrijednost udjela, to sa stajališta članka 342. Zakona o gospodarskim društvima FBiH nije bilo uvjeta za obvezivanje tuženoga na isplatu nominalne (knjigovodstvene) vrijednost udjela u iznosu od 67.311.91 KM. Imajući u vidu navedeno, Vrhovni sud je zaključio kako je apelantov tužbeni zahtjev neutemeljen.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant smatra kako mu je osporenim presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

15. Apelant smatra kako su povrede njegovih ustavnih prava nastale zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Naime, apelant smatra kako je sud proizvoljno primijenio materijalno pravo kada je zaključio da poduzeća koja su privatizirana „javnom ponudom dionica” ne moraju nakon provedene privatizacije registrirati novo društvo u mješovitome vlasništvu koje je nastalo nakon kupnje dionica kao „dioničko društvo”, već da dioničari novonastalog društva sami odlučuju o obliku organiziranja privatiziranoga

društva. Po apelantovome mišljenju, novo društvo nastalo u postupku privatizacije nema pravni kontinuitet s državnim poduzećem iz kojega je nastalo, jer u njegovu imovinu ulaze samo one stvari i prava koja su navedena u aktivnoj privatizacijskoj podbilanci. Sve ostalo ostaje u državnome vlasništvu, odnosno ono što nije izričito u aktivnoj bilanci i sve stvari iz neutralne bilance neprivatizirane, a obveze „bivšeg” poduzeća pobrojane u pasivnoj podbilanci preuzima država odnosno nadležna Agencija za privatizaciju. Apelant smatra kako postupak javnog upisa dionica u postupku privatizacije predstavlja samo dio postupka sukcesivnog osnivanja novog dioničkog društva u mješovitom vlasništvu sukladno odredbama Zakona o gospodarskim društvima FBiH. Apelant zaključuje kako je Vrhovni sud morao primijeniti Zakon o privatizaciji poduzeća i druge citirane propise da bi pravilno primijenio materijalno pravo, a ne samo odredbe Zakona o gospodarskim društvima FBiH, koje je također previše usko tumačeno. Apelant smatra kako je pogrešno obrazloženje Vrhovnog suda da su nižestupanjski sudovi nepravilno primijenili materijalno pravo jer Zakon o privatizaciji poduzeća ne sadrži niti jednu odredbu koja izravno obvezuje novoprivatizirana društva da u prvoj registraciji svoj statusni oblik registriraju kao „dioničarsko društvo”.

16. Apelant zaključuje kako on jednostavno nije mogao, a nije niti smio, sredstva koja su upisana u njegov kapital trošiti na kupnju udjela u društvo s ograničenom odgovornošću kojima se ne trguje niti na jednom javnom uređenom tržištu u FBiH iz jednostavnog razloga što takvo „tržište udjela” nije niti do danas uspostavljeno u FBiH.

b) Odgovor na apelaciju

17. U svezi s navodima apelacije, Vrhovni sud smatra kako pri donošenju pobijane odluke nije povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje i imovinu, niti je primjena prava bila proizvoljna.

18. Kantonalni sud također navodi kako nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije, kao i njegovo pravo na imovinu iz članka 1. Protokola 1 uz Europsku konvenciju.

19. Općinski sud navodi kako osporenim presudom nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje i na imovinu.

20. Tuženi također navodi kako nisu povrijeđena apelantova prava na pravično suđenje i imovinu, pa predlaže da se apelacija kao neutemeljena odbije.

V. Relevantni propisi

21. U **Zakonu o gospodarskim društvima FBiH** („Službene novine FBiH” br. 23/99, 45/00, 2/02, 67/02 i 29/03) relevantne odredbe glase:

Članak 340.

Ugovorom ili statutom utvrđuju se uvjeti, postupak i posljedice istupanja iz društva.

Član društva ima pravo tužbom kod suda tražiti istupanje iz društva, ako su mu ostali članovi ili organi društva prouzrokovali štetu ili je spriječen da ispunjava svoje obveze, ili mu društvo nameće nesrazmjerne obaveze.

Članak 342.

Istupanjem i isključenjem iz članstva u društvu prestaju prava koja iz tog članstva proizlaze.

Član koji je istupio i član koji je isključen ima pravo na naknadu tržišne vrijednosti udjela na dan prestanka članstva.

(...)

VI. Dopustivost

22. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

23. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

24. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 070-0-Rev-10-000777 od 23. rujna 2010. godine, protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelant je primio 29. listopada 2010. godine, a apelacija je podnesena 28. prosinca 2010. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojega apelacija nije dopustiva.

25. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio kako apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelant osporava navedenu presudu, tvrdeći kako mu je tom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

27. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2., što uključuje:

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.

28. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

29. Ustavni sud primjećuje kako se postupak u konkretnom slučaju odnosi na pitanje obveze tuženoga da otkupi ulog koji apelant ima kod tuženoga, dakle na predmet građansko-pravne prirode, pa je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv u ovome predmetu. Stoga, Ustavni sud mora ispitati je li taj postupak bio pravičan onako kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije.

30. Suština apelantovih navoda glede prava na pravično suđenje se odnosi na navodno pogrešnu primjenu materijalnog prava iz čl. 340. i 342. Zakona o gospodarskim društvima FBiH o opravdanosti razloga odnosno postojanju uvjeta za istupanje apelanta iz društva tuženoga i ostvarenje prava koja iz toga prema navedenim zakonskim odredbama slijede. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje kako prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda zadaća ovih sudova nije preispitivati zaključke redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine,

aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije mjerodavan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

31. Ustavni sud se, dakle, prema navedenome stavu, može iznimno, kada ocijeni da je u određenome postupku redoviti sud proizvoljno primijenio relevantne pozitivno-pravne propise (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su ih primijenili nadležni sudovi. U kontekstu navedenoga Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao kako očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant problematizira, ispitati jesu li osporene odluke redovitih sudova utemeljene na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

32. Ustavni sud opaža kako je Vrhovni sud preinačio odluke nižestupanijskih sudova cijeneći da su ti sudovi nepravilno primijenili čl. 340. i 342. Zakona o gospodarskim društvima FBiH kada su zaključili da apelant ispunjava uvjete za istupanje iz članstva tuženoga, jer su mu ostali članovi tuženog navodno prouzročili štetu, odnosno spriječili da ispunjava svoje obveze, odnosno nametnuli mu nesrazmjerene obveze. U tome kontekstu Ustavni sud opaža kako je Vrhovni sud dao razloge zašto je neutemeljen stav nižestupanijskih sudova da se nakon izvršene privatizacije javnom prodajom dionica kod prve registracije društva moraju registrirati kao dioničko društvo, a Ustavni sud u datom obrazloženju ne nalazi nikakvu proizvoljnost. Ustavni sud dalje opaža kako je Vrhovni sud, pozivajući se na Zakon o gospodarskim društvima FBiH, obrazložio da apelant može se koristiti pravom na sudsku zaštitu samo kada za to postoje opravdani razlozi, a to su: da su mu ostali članovi ili organi društva prouzročili štetu, ili je spriječen ispunjavati svoje obveze, ili mu društvo nameće nesrazmjerne obveze. I konačno, Ustavni sud opaža kako je Vrhovni sud istaknuo da tijekom postupka nije utvrđeno da je apelant bio spriječen u ostvarivanju svojih prava i obveza ili da mu je društvo nametnulo nesrazmjerne obveze, te da je društvo poslovalo na način kojim je njemu pričinjena šteta.

33. Ustavni sud, kao prvo, smatra da materijalno pravo nije proizvoljno primijenjeno u ocjeni svih sudova da apelant ima pravo na tužbu radi istupanja iz društva tuženog neovi-

sno o tome jesu li statutom utvrđeni uvjeti, postupak i posljedice istupanja i je li prethodno tuženom podnio zahtjev za istupanje, kao i je li donesena i kakva je odluka organa društva. Međutim, pokretanje tužbe prema Zakonu o gospodarskim društvima FBiH, u slučaju kakav je ovaj, kada se apelant koristi pravom na sudsku zaštitu i tužbom kod suda traži istupanje temeljem članka 340. stavak 2. Zakona o gospodarskim društvima FBiH, apelant može poduzeti samo kada za to postoje zakonom predviđeni razlozi. Nema proizvoljne primjene prava u zaključku Vrhovnog suda da, oprečno nižestupanjskim sudskim odlukama, nisu postojali opravdani razlozi za apelantovo istupanje iz društva tuženoga, a to su: ostali članovi ili organi društva su mu prouzročili štetu ili je spriječen u ispunjavanju svojih obveza, ili društvo mu nameće nesrazmjerne obveze, a to sud cijeni u svakom konkretnom slučaju. Apelant nije, dakle, dokazao kako je poduzimao bilo što glede ostvarivanja svojih članskih prava i obveza u društvu, što bi potvrđivalo da je bio spriječen u ostvarivanju tih prava i obveza, ili da mu je društvo nametnulo nesrazmjerne obveze, i da je društvo poslovalo na način kojim je njemu pričinjena šteta. Zbog nedokazanosti opravdanih razloga za istupanje, taj zahtjev je Vrhovni sud odbio kao neutemeljen, u čemu Ustavni sud ne vidi nikakvu arbitrarnost u primjeni propisa. S obzirom na navedeno, te imajući u vidu sadržaj relevantnih odredbi čl. 340. i 342. Zakona o gospodarskim društvima FBiH na kojim je utemeljena osporena odluka, Ustavni sud ne nalazi proizvoljnost u zaključku Vrhovnog suda kako je apelantov tužbeni zahtjev neutemeljen. Također, po ocjeni Ustavnog suda, nema proizvoljne primjene prava iz članka 342. Zakona o gospodarskim društvima FBiH jer nije bilo uvjeta da se tuženi obveže na isplatu nominalne vrijednosti udjela apelantovih dionica u društvu tuženoga. Ustavni sud smatra kako je Vrhovni sud, oprečno navodima apelacije, u obrazloženju osporene odluke dao dovoljno jasne, detaljne i precizne razloge za svoje odlučenje, te primjećuje kako se ne može zaključiti da je primjena relevantnih propisa u bilo kojem dijelu proizvoljna ili neprihvatljiva sama po sebi, kao i da takvo obrazloženje iz osporene odluke Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Dakle, kako je konačna odluka u ovome predmetu presuda Vrhovnog suda kojom je ovaj spor, između ostalog, riješen primjenom Zakona o gospodarskim društvima FBiH, uzimajući u obzir činjenice spora koje su utvrdili nižestupanjski redoviti sudovi, to Ustavni sud apelacione navode o pogrešnoj primjeni materijalnog prava smatra u cijelosti neutemeljenim.

34. Ustavni sud zaključuje kako u osporenim odlukama nema ništa što bi ukazivalo na proizvoljnost kod primjene materijalnog prava, te kako osporena odluka sadrži obrazloženje koje zadovoljava zahtjeve iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Stoga, Ustavni sud smatra kako u odnosu na ove apelantove navode nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

b) Pravo na imovinu

35. Apelant, također, smatra kako mu je osporavanom odlukom povrijeđeno i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. S obzirom na to da se u suštini apelantovi navodi o kršenju prava na imovinu temelje na navodima o proizvoljnoj primjeni materijalno-pravnih propisa, što je Ustavni sud već apsolvirao u prethodnim točkama ove odluke u svezi s člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud zaključuje kako su apelantovi navodi o kršenju prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, također, neutemeljeni.

VII. Zaključak

36. Ne postoji kršenje prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u smislu proizvoljnosti u primjeni prava u slučaju kada Vrhovni sud na utvrđene činjenice primijeni pozitivne zakonske propise, a za šta je dao jasna, detaljna i logična obrazloženja.

37. Također, nema povrede niti prava na imovinu zaštićenog odredbom članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju u slučaju kada se navodi koji se odnose na povredu prava na imovinu temelje na navodima koji se odnose na proizvoljnu primjenu prava s obzirom na već zaključeno u odnosu na pravo na pravično suđenje.

38. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

39. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 4771/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Draga Vukovića iz Gradiške podnesena protiv više presuda Kantonalnog suda u Bihaću donesenih u periodu od 10. septembra 2013. godine do 28. oktobra 2013. godine, te protiv presuda Općinskog suda u Bosanskoj Krupi br.: 18 0 P 002849 09 P od 27. decembra 2012. godine; 18 0 P 004018 09 P od 28. februara 2013. godine; 18 0 Rs 005682 10 Rs od 22. marta 2011. godine; 18 0 Rs 005139 10 Rs od 25. aprila 2013. godine; 18 0 Rs 007616 10 Rs od 6. juna 2013. godine; 18 0 Rs 006682 10 Rs od 15. februara 2013. godine; 18 0 Rs 013701 11 Rs od 15. februara 2013. godine; 18 0 P 004167 09 P od 25. aprila 2013. godine; 18 0 P 001037 08 P od 28. februara 2013. godine; 18 0 P 002067 09 P od 25. aprila 2013. godine; 18 0 P 001034 08 P od 6. juna 2013. godine i 18 0 P 002900 09 P od 28. februara 2013. godine

Odluka od 12. marta 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 4771/13**, rješavajući apelaciju **Draga Vukovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 12. marta 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Draga Vukovića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukidaju se presude Kantonalnog suda u Bihaću br.:

- 18 0 Rs 019650 13 Rsž od 24. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 020490 13 Rsž od 24. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 019652 13 Rsž od 18. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 019092 13 Rsž od 18. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 016728 13 Rsž od 18. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 020488 13 Rsž od 18. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 019649 13 rsž od 18. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 019651 13 rsž od 10. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 007195 13 Rsž od 10. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 012673 13 Rsž od 10. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 013299 13 Rsž od 10. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 018130 13 Rsž od 18. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 020487 13 Rsž od 10. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 007968 13 Rsž od 24. decembra 2013. godine; 18 0 Rs 015647 13 Rsž od 22. novembra 2013. godine; 18 0 Rs 016016 13 Rsž od 22. novembra 2013. godine; 18 0 Rs 006962 13 Rsž od 22. novembra 2013. godine; 18 0 Rs 010123 13 Rsž od 22. novembra 2013. godine; 18

0 Rs 014209 13 Rsž od 22. novembra 2013. godine; 18 0 Rs 014702 13 Rsž od 22. novembra 2013. godine; 18 0 Rs 017778 13 Rsž od 22. novembra 2013. godine; 18 0 Rs 017599 13 Rsž od 22. novembra 2013. godine; 18 0 Rs 012026 13 Rsž od 22. novembra 2013. godine; 18 0 Rs 015210 13 Rsž od 22. novembra 2013. godine; 18 0 Rs 002849 13 Rsž od 28. oktobra 2013. godine; 18 0 Rs 004018 13 Rsž od 25. oktobra 2013. godine; 18 0 Rs 005682 11 Rsž od 25. oktobra 2013. godine; 18 0 Rs 005139 13 Rsž od 25. oktobra 2013. godine; 18 0 Rs 007616 13 Rsž od 28. oktobra 2013. godine; 18 0 Rs 006682 13 Rsž od 28. oktobra 2013. godine; 18 0 Rs 013701 13 Rsž od 28. oktobra 2013. godine; 18 0 Rs 004167 13 Rsž od 11. oktobra 2013. godine; 18 0 Rs 001037 13 Rsž od 11. oktobra 2013. godine; 18 0 Rs 002067 13 Rsž od 10. oktobra 2013. godine; 8 0 Rs 002900 13 Rsž od 10. septembra 2013. godine i 18 0 Rs 001034 13 Rsž od 10. septembra 2013. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Bihaću koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu s članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Bihaću da, u skladu s članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 60 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Drago Vuković iz Gradiške (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Mirko Šavija, advokat iz Gradiške, podnio je 25. novembra 2013. godine apelacije (ukupno 13) Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) navedenih u izreci ove odluke donesenih u periodu od 10. septembra 2013. godine do 28. oktobra 2013. godine, te protiv presuda Općinskog suda u Bosanskoj Krupi (u daljnjem tekstu: Općinski sud) br.: 18 0

P 002849 09 P od 27. decembra 2012. godine; 18 0 P 004018 09 P od 28. februara 2013. godine; 18 0 Rs 005682 10 Rs od 22. marta 2011. godine; 18 0 Rs 005139 10 Rs od 25. aprila 2013. godine; 18 0 Rs 007616 10 Rs od 6. juna 2013. godine; 18 0 Rs 006682 10 Rs od 15. februara 2013. godine; 18 0 Rs 013701 11 Rs od 15. februara 2013. godine; 18 0 P 004167 09 P od 25. aprila 2013. godine; 18 0 P 001037 08 P od 28. februara 2013. godine; 18 0 P 002067 09 P od 25. aprila 2013. godine; 18 0 P 001034 08 P od 6. juna 2013. godine i 18 0 P 002900 09 P od 28. februara 2013. godine. Apelacije su registrovane pod brojevima AP 4771/13, AP 4772/13, AP 4773/13, AP 4774/13, AP 4775/13, AP 4776/13, AP 4777/13, AP 4778/13, AP 4779/13, AP 4780/13, AP 4781/13 i AP 4782713.

2. Apelant je 13. januara 2014. godine podnio apelacije (ukupno 10) protiv presuda Kantonalnog suda navedenih u izreci ove odluke donesenih 22. novembra 2013. godine, te presuda Općinskog suda br.: 18 0 Rs 015210 12 Rs od 6. juna 2013. godine; 18 0 P 012026 11 P od 25. aprila 2013. godine; 18 0 Rs 017599 12 Rs od 15. februara 2013. godine; 18 0 Rs 017778 12 Rs od 15. februara 2013. godine; 18 0 Rs 014702 11 Rs od 15. februara 2013. godine; 18 0 Rs 014209 11 Rs od 25. aprila 2013. godine; 18 0 Rs 010123 11 Rs od 15. februara 2013. godine; 18 0 Rs 00 6962 10 Rs od 25. aprila 2013. godine; 18 0 Rs 016016 12 Rs od 25. aprila 2013. godine i 18 0 Rs 015647 12 Rs od 25. aprila 2013. godine. Apelacije su registrovane pod brojevima AP 121/14, AP 122/14, AP 123/14, AP 123/14, AP 124/14, AP 125/14, AP 126/14, AP 127/14, AP 128/14, AP 129/14 i AP 130/14.

3. Apelant je 21. januara 2014. godine podnio apelacije (ukupno 14) protiv presuda Kantonalnog suda navedenih u izreci ove odluke donesenih u periodu od 10. decembra 2013. godine do 24. decembra 2013. godine, te presuda Općinskog suda br.: 18 0 Rs 007968 10 Rs od 18. oktobra 2013. godine, 18 0 Rs 020487 13 Rs od 18. oktobra 2013. godine, 18 0 Rs 018130 12 Rs od 18. oktobra 2013. godine, 18 0 Rs 013299 11 Rs od 18. oktobra 2013. godine, 18 0 Rs 2673 11 Rs od 18. oktobra 2013. godine, 18 0 Rs 007195 10 Rs od 30. septembra 2013. godine, 18 0 Rs 019651 13 Rs od 6. juna 2013. godine, 18 0 Rs 019649 13 Rs od 11. aprila 2013. godine, 18 0 Rs 020488 13 Rs od 27. juna 2013. godine, 18 0 Rs 016728 12 Rs od 6. juna 2013. godine, 18 0 Rs 019092 12 Rs od 27. juna 2013. godine, 18 0 Rs 019652 13 Rs od 6. juna 2013. godine, 18 0 Rs 020490 13 Rs od 27. juna 2013. godine i 18 0 Rs 019650 13 Rs od 6. juna 2013. godine. Apelacije su registrovane pod brojevima AP 299/14, AP 300/14, AP 301/14, AP 302/14, AP 303/14, AP 304/14, AP 305/14, AP 306/14, AP 307/14, AP 308/14, AP 309/14, AP 310/14, AP 311/14 i AP 312/14.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

4. S obzirom da je Ustavnom sudu dostavljeno više apelacija iz njegove nadležnosti koje se tiču istog činjeničnog i pravnog pitanja, Ustavni sud je, u smislu člana 31. stav 1.

Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta br.: AP 4771/13, AP 4772/13, AP 4773/13, AP 4774/13, AP 4775/13, AP 4776/13, AP 4777/13, AP 4778/13, AP 4779/13, AP 4780/13, AP 4781/13, AP 4782/13, AP 121/14, AP 122/14, AP 123/14, AP 123/14, AP 124/14, AP 125/14, AP 126/14, AP 127/14, AP 128/14, AP 129/14, AP 130/14, AP 299/14, AP 300/14, AP 301/14, AP 302/14, AP 303/14, AP 304/14, AP 305/14, AP 306/14, AP 307/14, AP 308/14, AP 309/14, AP 310/14, AP 311/14 i AP 312/14 (ukupno 37) u kojima će se voditi jedan postupak i donijeti jedna odluka pod brojem AP 4771/13.

5. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i Općinskog suda, te Unsko-sanskog kantona, kojeg zastupa Kantonalno javno pravobranilaštvo (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 10. decembra 2013. godine da dostave odgovor na apelaciju.

6. Kantonalni i Općinski sud su odgovore dostavili 16. decembra 2013. godine. Tuženi, kome je apelacija dostavljena na odgovor 12. decembra 2013. godine do donošenja ove odluke nije dostavio odgovor na apelaciju.

7. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 4. februara 2014. godine.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

9. Općinski sud je u svim navedenim presudama, koje su u cjelini potvrđene navedenim presudama Kantonalnog suda, odbio kao neosnovane apelantove tužbene zahtjeve kojim je tražio da se tuženi obaveže da mu na ime razlike plaće za, u svakoj tužbi određeni mjesec, isplati označeni novčani iznos sa zakonskom zateznom kamatom, te da mu nadoknadi troškove postupka.

10. Iz obrazloženja presuda Općinskog suda proizlazi da je apelant tužbeni zahtjev – razliku plaće, temeljio na tvrdnji da tuženi odbija da mu obračuna i isplati dodatak za radni staž iz člana 5. Zakona o plaćama i naknadama sudija i tužilaca u Federaciji BiH (u daljnjem tekstu: Zakon o platama) jer smatra da se radni staž koji je ostvario u SR Hrvatskoj, za vrijeme dok je bila u sastavu SFRJ, ne može priznati kao kriterij za obračun i isplatu plaće.

11. Dalje, iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da je tuženi u odgovoru na apelantove tužbene zahtjeve isticao da je apelant prilikom početka rada kod Općinskog suda u Bihaću predao duplikat radne knjižice, izdate u BiH, da u ovoj knjižici nisu evidentirani

podaci o zaposlenju u inozemstvu u skladu sa članom 14. Pravilnika o radnoj knjižici, da apelant nije podnio zahtjev Federalnom zavodu PIO radi priznanja radnog staža ostvarenog u inozemstvu, da se radi o pravima iz radnog odnosa ostvarenim u drugoj državi koja će apelant ostvariti prilikom odlaska u penziju u skladu s Ugovorom o socijalnom osiguranju između R Hrvatske i BiH, te najzad, da se obračun apelantove plaće vrši prema podacima iz duplikata radne knjižice izdate u BiH koja predstavlja javnu ispravu.

12. Iz obrazloženja svih presuda Općinskog suda proizlazi da je na temelju uvida u kopiju apelantove radne knjižice izdate u SR Hrvatskoj utvrđeno da je upisan ukupan radni staž u trajanju od 5 godina, 10 mjeseci i 9 dana (od 11. novembra 1985. godine do 20. septembra 1991. godine), te da je u istoj radnoj knjižici evidentiran početak rada - osiguranja kod Općinskog suda u Bihaću ali i da je ovaj upis poništen bez oznake ko je to učinio; na temelju uvida u kopiju apelantove radne knjižice - duplikata izdatog u BiH, utvrđeno je da je upisan početak rada - osiguranja kod Općinskog suda u Bihaću 22. novembar 2004. godine; na temelju uvida u uvjerenje o matičnoj evidenciji za apelanta za vrijeme provedeno na radu u Republici Srpskoj (bez broja, datuma i organa koji ga je izdao) utvrđeno je da su u njemu evidentirani podaci o osiguranju (prijava i odjava), i to: Ministarstvo za izbjegla i raseljena lica od 1. jula 1999. godine do 17. novembra 2000. godine; Udruženje građana Srpski demokratski forum od 1. marta 2002. godine do 28. februara 2003. godine; na temelju uvida u apelantovu platnu listu za decembar 2004. godine je utvrđeno da je apelantu na osnovnu plaću u označenome iznosu isplaćen minuli rad za pet godina radnog staža; na temelju uvida u platnu listu za januar 2005. godine utvrđeno je da je apelantu na osnovnu plaću isplaćen minuli rad za dvije godine staža; na temelju uvjerenja označenog broja i datuma koje je izdao Općinski sud u Bihaću utvrđeno je da se prilikom obračuna i isplate plaće apelantu ne obračunava i ne plaća staž osiguranja koji je ostvario u SR Hrvatskoj.

13. Na temelju ovako izvedenih dokaza Općinski sud je zaključio da je apelantov tužbeni zahtjev neosnovan.

14. Općinski sud je u Presudi broj 18 0 P 002849 09 P od 27. decembra 2012. godine ukazao da je jasno, iako to nije označeno u članu 5. Zakona o plaćama, da se radni staž u smislu navedene odredbe odnosi na minuli rad. Dalje, ukazano je da se apelantova prava koja se zasnivaju na ostvarenom radnom stažu u SR Hrvatskoj kao republici SFRJ imaju smatrati pravima stečenim u inozemstvu i njihovu realizaciju apelant može tražiti samo u R Hrvatskoj, a da član 5. Zakona o plaćama obuhvata samo radni staž ostvaren u SRBiH kao bivšoj republici SFRJ i sadašnjoj državi BiH, ali ne i staž ostvaren u drugim republikama bivše SFRJ.

15. U svim ostalim presudama Općinski sud je, cijeneći da se obračun radnog staža vrši prema podacima iz radne knjižice kao javne isprave, apelantove tužbene zahtjeve odbio kao neosnovane. U prilog ovog stava je ukazano da je u duplikatu radne knjižice izdate u

BiH, koju je apelant predao Općinskom sudu u Bihaću, evidentiran početak rada kod ovog suda, da u njoj nije evidentiran staž ostvaren u inozemstvu (SR Hrvatska) i staž ostvaren u entitetu Republika Srpska.

16. Nadalje, u obrazloženjima presuda Općinski sud je ukazao da je članom 14. Pravilnika o radnoj knjižici regulisano da se na stranicama 22 do 25 radne knjižice upisuju podaci o zaposlenju u inozemstvu, kao i da ove podatke upisuje odgovarajuća služba PIO. Također, ukazano je da je članom 33. Pravilnika o radnoj knjižici regulisano da se duplikat radne knjižice izdaje kada je radna knjižica izgubljena ili uništena, a na zahtjev uposlenika, nakon objavljivanja oglasa u službenom glasilu da je knjižica izgubljena, te da se u duplikat radne knjižice unose svi podaci koje sadrži izgubljena ili uništena, odnosno oštećena radna knjižica, a na osnovu isprava i drugih dokaza podnosioca zahtjeva.

17. Općinski sud je zaključio da, s obzirom da apelant nije predložio kao dokaz uvid u original radne knjižice već duplikat izdat u BiH, apelant nije dokazao da li je ona i popunjena u skladu s navedenim odredbama, odnosno da li je u njoj upisano i zaposlenje i dužina zaposlenja u inozemstvu, u kojem slučaju bi proizlazila obaveza Općinskog suda u Bihaću da mu prilikom obračuna i isplate plaće uzme u obzir i taj radni staž.

18. Zatim, u obrazloženjima svih presuda Općinski sud je istakao da nije utvrđivao da li je apelantu odbijeno priznanje radnog staža (koji je reguliran Odlukom o ratifikaciji Ugovora o socijalnom osiguranju između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske s administrativnim sporazumom o provođenju Ugovora o socijalnom osiguranju između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske („Službeni glasnik BiH” broj 6/01, u daljnjem tekstu: Ugovor o socijalnom osiguranju) koji je proveo u inozemstvu, niti se upuštao u eventualno „priznanje” radnog staža od Općinskog suda u Bihaću, s obzirom da je apelantov tužbeni zahtjev bio opredijeljen samo na isplatu označenog novčanog iznosa.

19. Najzad, Općinski sud je zauzeo stav da je obračun plaće vršen prema podacima iz radne knjižice, koja je javna isprava, odnosno evidencije kod nadležnog zavoda za PIO, a da je apelant u svakom slučaju imao mogućnost da pobija postupak izdavanja nove radne knjižice ukoliko on nije bio u skladu s navedenim zakonskim i podzakonskim odredbama.

20. Kantonalni sud je, odlučujući po apelantovim žalbama na prvostepene presude, zaključio da je činjenično stanje potpuno utvrđeno i da je pravilno primijenjeno materijalno pravo. U vezi s tim Kantonalni sud je prvenstveno konstatirao (vidi npr. Presudu 18 0 Rs 002849 13 Rsž od 28. oktobra 2013. godine koja je osporena u AP 4771/13) da je u konkretnom slučaju „sporno da li tužitelj [apelant] ima pravo na obračun minulog rada kao dodatka na platu za godine staža ostvarene u R Hrvatskoj prije rata” za period od 11. novembra 1985. godine [a ne kako je u obrazloženju presude očiglednom greškom napi-

sano od januara 2005. godine] „do 20. 09. 1991. godine dakle, staž u ukupnom trajanju od 5 godina 10 mjeseci i 9 dana.”

21. Dalje, iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da je prema stavu Kantonalnog suda među strankama bilo sporno da li apelantu pripada „pravo na obračun minulog rada kao dodatka na platu za godine ostvarene u SR Hrvatskoj prije rata”. S tim u vezi Kantonalni sud je istakao da dodatak za radni staž u smislu člana 5. Zakona o plaćama predstavlja nasljeđe iz bivšeg socijalističkog sistema, tj. naknadu za minuli rad. Nadalje, ukazano je da je naknada minulog rada predstavljala naknadu za učešće u raspodjeli zajednički ostvarenog dohotka koja se obračunavala za svaku godinu radnog staža ostvarenog u matičnoj zemlji i koja je predstavljala dio ličnog dohotka, koji se sastojao od naknade za tekući i minuli rad. Nadalje, ukazano je da je minuli rad predstavljao doprinos rastu odnosno ulaganju u bruto društveni proizvod države u kojoj se rad ostvarivao i raspoređivao na zadovoljavanje ličnih i zajedničkih potreba radnika i obnavljanje postojećih sredstava za proizvodnju. Po mišljenju Kantonalnog suda ova naknada je naslijeđena i u postojećem sistemu, pa se plaća i danas sastoji od naknade za tekući rad i naknade za minuli rad. Pri tom, pravo na naknadu za minuli rad zaposleniku pripada samo za radni staž ostvaren u BiH odnosno u bivšoj Republici BiH, ali ne i u drugim bivšim republikama SFRJ. Prema stavu Kantonalnog suda, staž ostvaren u bivšim republikama SFRJ predstavlja ulaganje koje je ostalo u bivšim republikama, sada samostalnim državama. Zatim, ukazano je da će se takav staž priznati kao penzijski staž prilikom odlaska u penziju i to u državi u kojoj je i ostvaren, a ne u sadašnjoj BiH odnosno Federaciji BiH. S tim u vezi je ukazano i na Ugovor o socijalnom osiguranju, kojim je ugovoren postupak ostvarivanja penzija i socijalnog osiguranja građana BiH po osnovu radnog staža ostvarenog u Hrvatskoj. Na temelju navedenog zaključeno je da je neosnovano apelantovo pozivanje na član 5. Zakona o plaćama.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

22. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te pravo iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju. Apelant tvrdi da su redovni sudovi arbitrarno protumačili Zakon o plaćama i odbili njegov zahtjev za isplatu razlika plaće u označenom iznosu, a po osnovu radnog staža koji je ostvario u SR Hrvatskoj, odnosno bivšoj SFRJ. Apelant tvrdi da se svim zaposlenim u Općinskom sudu u Bihacu priznaje i radni staž koji su ostvarili u bivšoj SFRJ odnosno u SRBiH kao njenom sastavnom dijelu, a da je njemu uskraćeno pravo po ovom osnovu samo zato što staž nije ostvaren u SRBiH. Apelant navodi

da ne traži da mu se prizna pravo po osnovu staža koji je ostvario nakon osamostaljenja R Hrvatske, odnosno izdvajanja iz bivše SFRJ, a zbog čega se, po njegovom mišljenju, ne može govoriti o stažu ostvarenom u inozemstvu. S tim u vezi apelant je istakao i da sama dužina, odnosno postojanje radnog staža ostvarenog u SR Hrvatskoj, nije bila sporna, kao ni visina njegovog tužbenog zahtjeva odnosno iznos koji bi mu trebao biti plaćen kao naknada za trajanje ovog staža u smislu člana 5. Zakona o plaćama. Po apelantovom mišljenju različit tretman njegovog minulog staža predstavlja nedopušten kriterij različitog vrednovanja njegovog rada u odnosu na minuli rad zaposlenih ostvaren u SRBiH dok je bila u sastavu SFRJ, i u koliziji je s članom 1. Protokola broj 12. Apelant smatra da, čak i kada bi postojao izričit propis koji bi određivao da se pri isplati plaće može uzeti u obzir samo radni staž ostvaren u BiH ili u bivšoj SRBiH, takav propis se ne bi mogao primijeniti jer bi bio protivan navedenom Protokolu Evropske konvencije, kao i Zakonu o plaćama koji ne postavlja kao uvjet da je radni staž ostvaren na području BiH odnosno SRBiH.

b) Odgovor na apelaciju

23. Kantonalni sud je u odgovoru na navode iz apelacije istakao da u cijelosti ostaje kod razloga i obrazloženja iz osporenih presuda, a zbog čega smatra da su apelantovi navodi neosnovani.

24. Općinski sud je u odgovoru na navode iz apelacije istakao da je u postupku koji je vođen pred ovim sudom apelant tražio da se tuženi obaveže da mu na ime isplate razlike plate isplati iznos od 60,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka. Prema navedenom, ukazano je da apelant nije tražio (čak i da je sud nadležan da o tome odlučuje) utvrđivanje radnog staža od 5 godina, 10 mjeseci i 9 dana koji je ostvario u SR Hrvatskoj dok je bila u sastavu SFRJ. Nadalje, ukazano je da apelant nije tražio, niti je u toku postupka utvrđeno ko je poništio podatak o početku rada kod Općinskog suda u Bihaću u njegovoj radnoj knjižici izdatoj u SR Hrvatskoj, niti je tražio obrazloženje zašto je to učinjeno, odnosno zašto je ovaj upis poništen. Nadalje, ukazano je da je apelantu u BiH izdata nova radna knjižica kao duplikat, da je u njoj upisan početak rada kod Općinskog suda u Bihaću, te da je apelant ovu radnu knjižicu predao Općinskom sudu u Bihaću bez pokretanja bilo kakvog postupka ukoliko je smatrao da ona nije izdata u skladu sa zakonom, odnosno da ne sadrži podatke u skladu sa zakonom. Prema navedenom, ukazano je da apelant nije dokazao da mu je izdata radna knjižica duplikat s upisanim radnim stažom u R Hrvatskoj, a da mu od poslodavca na ime tog dijela staža nije isplaćivano mjesečno 60,00 KM. Općinski sud je ukazao da je svoju odluku zasnovao na članu 5. Zakona o plaćama, te na čl. 14. i 31. Pravilnika o radnoj knjižici. Nadalje, ukazano je da u postupku nije utvrđivano, niti je to apelant tražio, da li je tuženi odbio priznati radni staž koji je apelant proveo u inozemstvu, niti se sud upuštao u eventualno

priznanje radnog staža, jer se apelantov tužbeni zahtjev odnosio samo na isplatu iznosa od 60,00 KM. Po ocjeni Općinskog suda obračun plaće apelantu vršen je prema podacima iz radne knjižice, odnosno evidencije kod nadležnog zavoda PIO koja isprava je javna, a apelant je u svakom slučaju imao mogućnost da pobija postupak izdavanja nove radne knjižice ukoliko on nije bio u skladu s navedenim zakonskim i podzakonskim aktima. Najzad, ukazano je da apelant podnošenjem tužbi sudu ne rješava pitanje priznanja radnog staža, te da, po mišljenju ovog suda, apelantu nisu prekršena prava na koja ukazuje.

V. Relevantni propisi

25. **Zakon o platama i drugim naknadama sudija i tužilaca u Federaciji BiH** („Službene novine FBiH” br. 72/05, 22/09 i 55/13) u relevantnom dijelu glasi:

Član 2.

Osnovna mjesečna plata sudija

1. *Osnovna mjesečna plata sudija iznosi:*

a) *Za sudije općinskih sudova: 2.400 KM.*

(...)

Član 5.

Dodatak na radni staž

Osnovna mjesečna plata svakog sudije (...) povećava se za 0,5% za svaku punu godinu radnog staža, najviše do 40 godina.

Član 13.

Penzijsko i invalidsko osiguranje

Sudije, tužioci i stručni saradnici iz člana 4. ovog zakona imaju pravo na penzijsko i invalidsko osiguranje u skladu sa važećim Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju u Federaciji Bosne i Hercegovine.

26. **Zakon o radu Federacije BiH** („Službene novine FBiH” br. 43/99, 32/00 i 29/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 133.

Zaposlenik ima radnu knjižicu.

Radna knjižica je javna isprava.

Radnu knjižicu izdaje općinski organ uprave nadležan za poslove rada.

Federalni ministar donijet će propis o radnoj knjižici, kojim će se urediti: sadržaj, postupak izdavanja, način upisivanja podataka, postupak zamjene i izdavanja novih rad-

nih knjižica, način vođenja registra izdatih radnih knjižica, oblik i način izrade, kao i druga pitanja predviđena propisom o radnoj knjižici.

27. **Pravilnik o radnoj knjižici** („Službene novine FBiH” br. 42/00 i 53/00) u relevantnom dijelu glasi:

Član 14.

Na stranicama od 22-25. „Podaci o zaposlenju u inozemstvu”, upisuju se podaci o zaposlenju u inozemstvu, i to podaci o državi, nazivu i sjedištu poslodavca, dan zasnivanja i prestanka radnog odnosa, trajanje zaposlenja, podaci o ispravi na osnovu koje se dokazuje radni staž proveden u inozemstvu, izdavaocu, broju, datumu i mjestu izdavanja.

Podatke iz stava 1. ovog člana upisuje odgovarajuća služba PIO.

Član 21.

Na dan kad počne da radi zaposlenik predaje radnu knjižicu poslodavcu, o čemu se zaposleniku izdaje pismena potvrda

Član 31.

Zaposleniku, koji je izgubio radnu knjižicu ili čija je radna knjižica izgubljena, izdaje se, na njegov zahtjev, duplikat radne knjižice.

Duplikat radne knjižice izdaje se na osnovu isprava dokaza i potvrde o izvršenoj uplati za objavljivanje oglasa o izgubljenoj radnoj knjižici u „Službenim novinama Federacije BiH”.

Duplikat radne knjižice izdaje nadležna služba prema mjestu zaposlenja zaposlenika čija je radna knjižica izgubljena, a za nezaposleno lice prema mjestu prebivališta.

U duplikat radne knjižice unose se svi podaci koje je sadržavala izgubljena radna knjižica odnosno oštećena radna knjižica, na osnovu isprava i drugih dokaza podnosioca zahtjeva.

VI. Dopustivost

28. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

29. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od

dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

30. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijama podnesenim 25. novembra 2013. godine su presude Kantonalnog suda pobrojane u izreci ove odluke a koje su donijete u periodu od 10. septembra 2013. godine (koje su apelantu uručene 21. oktobra 2013. godine) do 28. oktobra 2013. godine. S obzirom na datume uručenja odnosno donošenja osporenih presuda, Ustavni sud je utvrdio da su apelacije podnesene u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda.

31. Nadalje, predmet osporavanja apelacijama podnesenim 13. januara 2014. godine su presude Kantonalnog suda pobrojane u izreci ove odluke koje su donijete 22. novembra 2013. godine pa su i ove apelacije, s obzirom na datum donošenja osporenih presuda i datum podnošenja apelacije, podnesene protiv navedenih presuda u roku od 60 dana.

32. Najzad, predmet osporavanja apelacijama podnesenim 21. januara 2014. godine su presude Kantonalnog suda pobrojane u izreci ove odluke koje su donijete u periodu od 10. decembra 2013. godine do 24. decembra 2013. godine, dakle u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda.

33. Konačno, sve podnesene apelacije ispunjavaju i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nisu očigledno (*prima facie*) neosnovane, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive.

34. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacije ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

35. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njegova prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

36. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

37. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)

38. Ustavni sud podsjeća da se prema ustaljenoj praksi Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjuje na postupke čiji je ishod odlučujući za utvrđivanje građanskih prava i obaveza. Pored toga, uvjet za primjenljivost člana 6. stav 1. Evropske konvencije je da u konkretnom postupku postoji spor o utvrđivanju građanskih prava i obaveza.

39. Ustavni sud ukazuje da se ovaj postupak odnosi na postupak povodom apelantove tužbe za isplatu neisplaćene plaće-duga, dakle na predmet građanskopravne prirode, pa je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenljiv.

40. U konkretnom slučaju, iz apelantovih navoda u suštini proizlazi kako smatra da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno jer su redovni sudovi pogrešno zaključili da mu po osnovu staža ostvarenog u SR Hrvatskoj, dok je ona bila u sastavu SFRJ kao i BiH, ne pripada pravo na dodatak na radni staž u smislu člana 5. Zakona o plaćama, jer ovaj staž predstavlja staž ostvaren u inozemstvu.

41. Ustavni sud, prije svega, ukazuje kako prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivati zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituirá redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

42. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stavu, može izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica, tako i u primjeni relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. aprila 2005. godine, stav 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su

nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise. U kontekstu navedenoga Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Odluku Ustavnog suda AP 1293/05 od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant problematizira, ispitati jesu li pobijane odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni pozitivno-pravnih propisa.

43. Ustavni sud primjećuje da iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da je predmet apelantovog tužbenog zahtjeva u svim slučajevima bio isplata razlike plaće za određeni mjesec i u određenom iznosu. Dalje, razlika plaće se odnosila na dodatak na radni staž iz člana 5. Zakona o plaćama. Apelant je tvrdio da tuženi odbija da mu obračuna i isplati ovaj dodatak i za godine radnog staža koje je ostvario u SR Hrvatskoj dok je ona bila sastavni dio jedinstvene države. Tuženi je pak tvrdio da apelantu ne pripada pravo na isplatu dodatka i za ovaj radni staž, jer se radi o radnom stažu koji nije evidentiran kao staž ostvaren u inozemstvu u radnoj knjižici-duplikatu koji je apelant predao poslodavcu - Općinskom sudu u Bihaću, kao i da će apelant prava po osnovu ovog staža ostvarivati prilikom odlaska u penziju. Najzad, iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da među strankama nije ni bilo sporno da je apelant ostvario radni staž u SR Hrvatskoj, kao ni njegova dužina, već da li apelantu, po osnovu ovog staža, pripada i pravo na dodatak za radni staž u smislu člana 5. Zakona o plaćama.

44. Ustavni sud podsjeća da je članom 5. Zakona o plaćama regulirano da se osnovna mjesečna plaća svakog sudije povećava se za 0,5% za svaku punu godinu radnog staža, najviše do 40 godina. Ustavni sud primjećuje da iz navedene zakonske odredbe kao ni neke druge odredbe Zakona o plaćama, odnosno nekog drugog propisa, nije moguće zaključiti da se dodatak za radni staž ostvaruje samo za radni staž koji je ostvaren u BiH. Zatim, Ustavni sud ukazuje da ni Zakon o plaćama kao ni neki drugi propis ne određuju da radni staž koji će biti priznat kao penzijski staž bilo u BiH ili u nekoj drugoj državi, ne može biti radni staž koji je osnov za obračun i isplatu ovog dodatka. Pri tom, Ustavni sud ukazuje da su radni staž i penzijski staž dvije različite kategorije. Naime, penzijski staž podrazumijeva vrijeme za koje su uplaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje po osnovu kojeg se stiču i ostvaruju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, a koje ne mora nužno da bude provedeno i na radu. Radni staž pak podrazumijeva vrijeme provedeno na radu bez obzira da li su za to vrijeme plaćeni i doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje. Najzad, Ustavni sud primjećuje da ni Zakon o plaćama, kao ni neki drugi propis, ne regulišu da se obračun i isplata dodatka za radni staž može ostvarivati samo na temelju podataka koji su upisani u radnoj knjižici. Pri tom, Ustavni sud primjećuje

da shodno Zakonu o radu i Pravilniku o radnoj knjižici, radna knjižica predstavlja javnu ispravu koja, pored ostalog, sadrži podatke o početku i prestanku rada odnosno trajanju rada kod poslodavca koji se iskazuje u godinama, mjesecima i danima. Međutim, ni ovim niti nekim drugim propisima nije regulirano da se trajanje rada (radni staž) isključivo dokazuje radnom knjižicom.

45. Ustavni sud primjećuje da iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da su oba suda apelantov tužbeni zahtjev odbila kao neosnovan. Pri tom, iz obrazloženja osporenih prvostepenih presuda proizlazi da pojam radni staž u smislu člana 5. Zakona o plaćama podrazumijeva samo radni staž koji je upisan u radnoj knjižici. S obzirom da apelant nije predočio original radne knjižice koju je predao poslodavcu prilikom stupanja na rad, prvostepeni sud je zaključio da apelant nije dokazao da mu je radni staž u SR Hrvatskoj upisan u njoj kao staž ostvaren u inozemstvu, a zbog čega tuženi i nije obavezan da mu obračunava i isplaćuje dodatak za radni staž iz člana 5. Zakona o plaćama. Kantonalni sud je, odlučujući po apelantovim žalbama, zaključio da je prvostepeni sud pravilno utvrdio činjenično stanje i pravilno primijenio materijalno pravo, ali da apelantu ne pripada pravo na dodatak za radni staž u smislu člana 5. Zakona o plaćama jer se ovaj dodatak može ostvarivati samo za radni staž koji je ostvaren u BiH, odnosno da će apelantu radni staž u SR Hrvatskoj biti priznat kao penzijski staž u R Hrvatskoj kada bude ostvarivao pravo na penziju. Prema navedenom, iz obrazloženja osporenih presuda nije moguće zaključiti da li apelantu pravo na dodatak ne pripada zato što mu staž iz SR Hrvatske nije upisan u duplikatu radne knjižice, kako smatra Općinski sud, ili mu ovo pravo ne bi pripadalo ni da je to slučaj jer se radi o stažu ostvarenom van BiH, kako smatra Kantonalni sud.

46. S obzirom da je članom 5. Zakona o plaćama kao kriterij za ostvarivanje dodatka za radni staž propisana svaka navršena godina radnog staža, te kada ni ovim, niti nekim drugim propisom nije regulirano da se pojam radni staž odnosi samo na radni staž ostvaren u BiH ili samo radni staž upisan u radnu knjižicu, ili da se radni staž koji će biti priznat kao penzijski staž bilo u BiH ili u nekoj drugoj državi ne može računati kao radni staž na temelju kojeg se isplaćuje dodatak za radni staž, Ustavni sud smatra da je Kantonalni sud arbitrarno tumačio i primijenio materijalno pravo kada je zaključio da apelantu ne pripada pravo iz člana 5. Zakona o plaćama jer se radi o radnom stažu koji nije ostvaren u BiH, odnosno o radnom stažu koji će apelantu biti priznat kao penzijski staž.

47. Imajući u vidu navedeno Ustavni sud smatra da je u okolnostima konkretnog slučaja povrijeđeno apelantovo pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

48. S obzirom na zaključak o povredi prava na pravično suđenje Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno ispituje apelantove navode u odnosu na pravo iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

49. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada su redovni sudovi arbitrarno tumačili relevantnu odredbu materijalnog prava koja je u okolnostima konkretnog slučaja bila od odlučujućeg značaja za ishod postupka.

50. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

51. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednica Valerija Galić, potpredsjednici Miodrag Simović i Seada Palavrić i sudije Mato Tadić, Mirsad Ćeman i Zlatko M. Knežević, na sjednici održanoj 7. oktobra 2014. godine, u predmetu broj **AP 4771/13**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav 3. i člana 70. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 22/14 i 57/14), donio je

ZAKLJUČAK

Vrši se ispravka tač. 1., 2. i 4. Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o dopustivosti i meritumu broj AP 4771/13 od 12. marta 2014. godine, tako da: u tački 1. umjesto „(ukupno 13)” treba da stoji „(ukupno 12)”, umjesto „i AP 4782713” treba da stoji „i AP 4782/13”; u tački 2. iza „AP 123/14” briše se „AP 123/14”; u tački 4. iza „AP 123/14” briše se „AP 123/14”, umjesto „(ukupno 37)” treba da stoji „(ukupno 36)”.

Zadužuje se generalni sekretar Ustavnog suda Bosne i Hercegovine da postupi shodno članu 70. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) donio je Odluku o dopustivosti i meritumu broj AP 4771/13 od 12. marta 2014. godine kojom je usvojio apelaciju Draga Vukovića i utvrdio povredu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. U tački 1. Odluke je navedeno da je apelant podnio 25. novembra 2013. godine apelacije (ukupno 13), te su apelacije registrovane i pod brojem AP 4782713; u tački 2. je navedeno da su apelacije registrovane pod brojem AP 123/14, 123/14; u tački 4. da je donijeta odluka o spajanju pored pobrojanih predmeta i predmeta broj AP 123/14, AP 123/14, te da je spojeno (ukupno 37) predmeta.

2. Međutim, nakon donošenja predmetne odluke, uočeno je da je prilikom izrade te odluke došlo do tehničke greške u tački 1. tako da umjesto „(ukupno 13)” treba da stoji „(ukupno 12)”, umjesto „i AP 4782713” treba da stoji „i AP 4782/13”; u tački 2. iza „AP

123/14” briše se „AP 123/14”; u tački 4. iza „AP 123/14” briše se „AP 123/14”, umjesto „(ukupno 37)” treba da stoji „(ukupno 36)”.

3. U smislu člana 70. Pravila Ustavnog suda ako izvornik odluke sadrži tehničke greške ili ako objavljeni tekst nije istovjetan sa izvornikom, ispravku daje generalni sekretar Ustavnog suda na osnovu zaključka Ustavnog suda.

4. Na osnovu navedenog, a u smislu člana 57. stav 3. i člana 70. stav 1. Pravila Ustavnog suda odlučeno je kao u dispozitivu ovog zaključka.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 4606/13

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Жељка Ивановића под-
несена против Пресуде Суда Босне
и Херцеговине - Апелационо одје-
љење број С1 1 К 003442 12 Кжк од
17. јуна 2013. године

Одлука од 28. марта 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **АП 4606/13**, рјешавајући апелацију **Жељка Ивановића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1, 2 и 3, те члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Tudor Pantiru, потпредсједник

Миодраг Симовић, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Constance Grewe, судија

Мирсад Теман, судија

Маргарита Цаца-Николовска, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 28. марта 2014. донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ I МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација Жељка Ивановића.

Утврђује се повреда члана II/2 Устава Босне и Херцеговине и члана 7 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Суда Босне и Херцеговине број С 1 1 К 003442 12 Кжк од 17. јуна 2013. године.

Предмет се враћа Суду Босне и Херцеговине који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу с чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине и чланом 7 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, у односу на изрицање казне.

Налаже се Суду Босне и Херцеговине да, у складу с чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од 90 дана од дана

достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука.

Одбија се као неоснована апелација Жељка Ивановића поднесена против Пресуде Суда Босне и Херцеговине број С 1 1 К 003442 12 Кжк од 17. јуна 2013. године у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Жељко Ивановић (у даљњем тексту: апелант) из Пала, ког заступа Петко Павловић, адвокат из Зворника, поднио је 11. новембра 2013. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Суда Босне и Херцеговине - Апелационо одјељење (у даљњем тексту: Суд БиХ - Апелационо одјељење) број С1 1 К 003442 12 Кжк од 17. јуна 2013. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Апелационог одјељења и Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво БиХ) затражено је 12. децембра 2013. године да доставе одговор на апелацију.

3. Апелационо одјељење и Тужилаштво БиХ су одговоре доставили 26. децембра 2013. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију су достављени апеланту 27. децембра 2013. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Суд БиХ - Одјељење I за ратне злочине је Пресудом број С1 1 К 003442 09 Кри (Х-КР-07/180-3) од 6. јула 2012. године апеланта прогласио кривим да је радњама које је предузео у периоду од 10. јула до 19. јула 1995. године, ближе описаним у изреци пресуде, починио кривично дјело злочина против човјечности из члана 172 став 1 тачка а) Кривичног закона БиХ из 2003. године (у даљњем тексту: КЗБиХ из 2003. године) у вези с чланом 29 тог закона, те му је изрекао казну затвора у трајању од 13 година.
7. Суд БиХ - Апелационо одјељење је Рјешењем број С1 1 К 003442 12 Крж 8 од 16. новембра 2012. године уважио жалбе Тужилаштва БиХ и апеланта, те због утврђених битних повреда одредаба кривичног поступка првостепену пресуду укинуо и одредио одржавање главног претреса пред тим одјељењем.
8. Суд БиХ - Апелационо одјељење је Пресудом број С1 1 К 003442 12 Кжк од 17. јуна 2013. године апеланта прогласио кривим да је радњама које је предузео у периоду од 10. јула до 19. јула 1995. године, ближе описаним у изреци пресуде, починио кривично дјело геноцида из члана 171 тачка а) у вези с чланом 31 КЗБиХ из 2003. године, те му изрекао казну дуготрајног затвора у трајању од 24 године.
9. У образложењу пресуде је наведено да је након поступка који је проведен, оцјеном свих проведених доказа појединачно и у њиховој међусобној повезаности, утврђено да је апелант, на начин ближе описан у изреци пресуде, учествовао у заробљавању, обезбјеђивању провођења и затварања заробљених Бошњака у складишту Земљорадничке задруге „Кравица”, да је чувањем страже на стражњој страни наведеног објекта, након што је отпочело убијање више од 1.000 заробљених Бошњака, иако сам није пуцао у заробљенике, допринио истребљењу заштићене групе бошњачког народа општине Сребреница, чиме је помогао у реализацији намјере потпуног уништења Бошњака из енклаве Сребреница, а дјелимично и истребљења бошњачког народа Источне Босне. Затим, указано је да је апелант поступао с умишљајем у односу на убиство заробљених у ЗЗ „Кравица”, те иако није лично посједовао намјеру да истријеби Бошњаке, као једну националну, етичку или вјерску групу, да је био свјестан таквог циља и геноцидне намјере главних извршилаца.
10. По оцјени Апелационог одјељења, Тужилаштво БиХ је доказало, ван разумне сумње, да је апелант, као припадник Другог одреда Специјалне полиције Шековићи, 12. и 13. јула 1995. године, био распоређен на путној комуникацији Братунац-Коњевић поље, са задатком да обезбиједе проходност пута којим су у те дане исељавани становници Сребренице, и то углавном жене, дјеца и старији. Затим, утврђено је да је задатак апеланта и осталих припадника одреда, као наоружаних стражара на наве-

деној путној комуникацији, био да обезбиједи да предаја мушкараца Бошњака буде успјешно реализована, те да буду спроведени на ливаду на означеном локалитету на којој су их чували остали припадници Другог одреда, на основу чега је закључено да је и апелант дао свој допринос у заробљавању Бошњака. Имајући у виду општи контекст дешавања на локалитету Сребренице, те да су припадници апелантовог вода, као јединице која је у конкретној војној акцији била подређена ВРС, били ангажовани како би допринијели што успјешнијој реализацији заробљавања мушкараца Бошњака, те њиховом каснијем погубљењу, као и у обезбјеђивању конвоја који су извозили цивилно становништво, у сврху остварења плана присилног пресељавања с подручја УН заштићене зоне Сребреница, с циљем њиховог истребљења, закључено је да је апелант, као један од полицајаца који се налазио на том локалитету, несумњиво посједовао знање и свијест о томе шта је позадина тих дешавања. Због тога, по оцјени суда, ни његова улога није била занемарива у заробљавању ових лица, иако није позивао мушкарце на предају, нити учествовао у њиховом претресу, нити стајао у обручу око њих на ливади на наведеној локацији. Затим, утврђено је да је апелант, заједно са осталим припадницима Другог вода, учествовао у спровођењу заробљених лица до ЗЗ „Кравица”, те да је био у кругу овог објекта када су заробљеници доведени. Апелационо одјељење је закључило да је апелантова улога била да чува стражу на стражњој страни складишта како би се спријечио бијег заробљеника из хангара ЗЗ „Кравица” у ком су били заточени. Оваква апелантова улога, по оцјени суда, иако није доказано да је испалио и један метак (за што га није теретила ни оптужница) у правцу заробљених у ЗЗ „Кравица”, допринијела је убијању заробљених мушкараца у хангару, односно њих више од 1.000, како је утврђено у пресудама тог суда, те МКСЈ. Такође, указано је да је и у овом поступку, из исказа саслушаних свједока те на основу процјене укупне површине простора ЗЗ „Кравица”, утврђено да се ради о броју од више од 1.000 погубљених лица. С тим у вези указано је да су прозори на задњој страни складишта које је, поред осталих, обезбјеђивао апелант, представљали заробљеницима једини могући излаз за бијег, па сама чињеница да је апелант заједно с осталима пристао и ништа није предузео да избјегне такав задатак, а свјестан и свих претходних околности, указује да су апелант и остали припадници Другог одреда дијелили умишљај за убијање заробљених лица.

11. У образложењу пресуде је, поред осталог, указано да су кључни докази на основу којих је утврђена апелантова одговорност искази саслушаних свједока, и то заштићеног свједока И-3, те искази свједока П. М. и М. С. које су дали у истрази која је против њих вођена у поводу истог догађаја. Апелационо одјељење је неоснованим оцијенило апелантове тврдње да свједок И-3 није вјеродостојан свједок и да не посједује кредибилитет да би био свједок. С тим у вези је указано да су оцијењени

различити искази свједока И-3 које је давао у другим поступцима као и у овом поступку, закључено је да су они сагласни у одлучним чињеницама о постојању кривичног дјела и апелантове кривичне одговорности, као и да су поткријепљени другим изведеним доказима, исказима саслушаних свједока и материјалним доказима. Затим, указано је да постојање кривичног дјела и кривичне одговорности апеланта није засновано искључиво на исказу овог свједока јер је ријеч о саучеснику, који је с Тужилаштвом БиХ закључио споразум о признању кривице, па је његов исказ цијењен више као поткрепљујући доказ другим изведеним доказима у овом поступку. Неоснованим су оцијењени и апелантови наводи да искази из истраге свједока П. М. и М. С. представљају незаконит доказ. С тим у вези указано је да су ови свједоци своје исказе дали 2005. године, у присуству својих бранилаца, и да су били поучени о својим правима у складу с тада важећим чланом 78 ЗКПБиХ. Измјене овог члана, на које је апелант указивао, имају за интенцију да заштите осумњиченог/оптуженог када се брани ћутањем а, у конкретном случају, П. М. и М. С. су саслушани у улози свједока, па су и њихови искази из истраге, која је вођена против њих, третирани као интегрални дио њихових исказа у својству свједока у овом предмету. Најзад, указано је да су цијењени и искази других свједока који су свједочили на околности општих дешавања на подручју Сребренице у инкриминисаном периоду, као и о самом заробљавању мушкараца, активностима одреда специјалне полиције ком је припадао апелант у вези са обезбјеђењем путне комуникације и спровођењем колоне заробљених ка ЗЗ „Кравица”, те самом ликвидирању заробљеника. При том је указано да су искази ових свједока, иако нису идентификовали апеланта као актера предметних догађаја, јер или га нису познавали или су догађај посматрали с одређене просторне дистанце, доведени у везу с исказима три кључна свједока, имали карактер поткрепљујућих доказа.

12. По оцјени Апелационог одјељења, апелант је поступао с умишљајем у односу на убиство заробљених мушкараца Бошњака у хангару Кравица, те иако није лично имао намјеру да истребљује Бошњаке, као једну националну, етничку и вјерску групе кроз, у пресуди исцрпно описане околности у и око Сребренице, био је свјестан таквог циља и геноцидне намјере главних извршилаца. Такође, закључено је да је апелант био свјестан да је масакр у Кравици дио геноцида на подручју општине Сребреница, па су његове радње, тј. обезбјеђивање стражњег дијела хангара Кривице на ком су се налазили прозори, окарактерисане као помагање у смислу члана 31 КЗБиХ из 2003. године. Најзад, указано је да је апелант пристао да послужи као средство које је допринијело истребљењу заштићене групе бошњачког народа општине Сребреница, те је својим радњама помагања у убиству помогао у реализацији намјере потпуног уништења Бошњака из енклаве Сребреница, а тиме и дјелимичног

истребљења бошњачког народа Источне Босне. Сходно наведеном, закључено је да се у апелантовим радњама стичу обиљежја кривичног дјела геноцида из члана 171 став 1 тачка а) у вези с чланом 31 КЗБиХ из 2003. године.

13. Затим, Суд БиХ - Апелационо одјељење је у поступку доношења пресуде размотрило и питање примјене материјалног закона на конкретни предмет. При том, Апелационо одјељење је пошло од принципа законитости прописаног у члану 3, те принципа временског важења кривичног закона прописаног у члану 4 КЗБиХ из 2003. године који одговарају принципу садржаном у члану 7 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција) која, у складу с чланом II/2 Устава БиХ, има примат у примјени над свим законима. Затим, указано је да је кривично дјело геноцида прописано чланом 171 КЗБиХ из 2003. године, али и да је неспорно да је и у вријеме када је почињено, било ситуирано као кривично дјело геноцида у члану 141 Кривичног закона СФРЈ (у даљем тексту: КЗСФРЈ из 1976. године) који је био на снази и примјењиван је у релевантном периоду. Такође, указано је да и КЗБиХ из 2003. године у члану 31, као и КЗСФРЈ из 1976. године у члану 24, на истовјетан начин дефинишу помагање као облик одговорности у извршењу кривичног дјела. Сходно наведеном, указано је да и КЗСФРЈ из 1976. године и КЗБиХ из 2003. на истовјетан начин прописују, тачније садрже, истовјетна битна обиљежја кривичног дјела геноцида, те да на идентичан начин регулишу помагање као облик саучесништва и облик одговорности. Због тога је, по оцјени Апелационог одјељења, код процјене који је закон блажи за апеланта, било неопходно да се упореде прописане казне за предметно кривично дјело.

14. С тим у вези је најприје указано да КЗБиХ из 2003. године прописује за кривично дјело геноцида казну затвора од најмање 10 година или казну дуготрајног затвора, а КЗСФРЈ из 1976. године казну затвора од најмање пет година или смртну казну.

15. Суд БиХ - Апелационо одјељење је апелантов став да код процјене блажег закона треба да се пође од посебног минимума запријеђене казне оцијенило неоснованим, односно једностраним и непримјењивим у конкретном случају.

16. У вези с тим је указано да је кривично дјело геноцида најтеже кривично дјело – злочин над злочинима, запријеђено како по домаћем, тако и по међународном праву. Затим, указано је да је апелант учествовао у убијању више од 1.000 цивила Бошњака из Сребренице у једном дану, затворених у просторијама 33 „Кравица”, дајући свој допринос убиству, а као помагач у геноциду је проглашен кривим због тога што он није сам посједовао геноцидну намјеру, али је био свјестан геноцидне намјере других, што је довољно за тај облик одговорности. Дакле, сам чињенични опис кривичног дјела, тежина почињеног злочина у ком је апелант узео непосредно

учешће је таква да би, имајући у виду казнену политику по ранијем закону (КЗСФРЈ из 1976. године), оправдавала изрицање смртне казне која је постављена као алтернатива. Прописивањем такве казне законодавац је очигледно имао интенцију давања могућности изрицања смртне казне за најтеже облике тешких кривичних дјела, што кривично дјело за које је апелант терећен и проглашен кривим, несумњиво јесте.

17. Затим, указано је да, иако је смртна казна у међувремену укинута (ступањем на снагу Устава Босне и Херцеговине), не може у цијелости да се занемари да она постоји, као ни интенција законодавца у погледу кривичних дјела на која она може да се примијени. С тим у вези је указано да се, у конкретном случају, ради о изузетно тешком кривичном дјелу, с неизмјерно тешким посљедицама, те је оправдано да се постави питање које, ако не ово кривично дјело, би оправдавало изрицање најтеже казне, тј. смртне казне.

18. Суд БиХ - Апелационо одјељење је даље истакло да, за разлику од КЗСФРЈ из 1976. године, који је као најтежу казну предвиђао смртну казну, КЗБиХ из 2003. године као најтежу казну за кривично дјело геноцида прописује казну дуготрајног затвора у трајању од 45 година. Казна дуготрајног затвора, која при томе омогућава градацију и прилагођавање казне конкретном степену кривице починиоца, тако што може да се изрекне у трајању од 21 до 45 година, је несумњиво блажа од смртне казне која је запријеђена по ранијем закону.

19. Имајући у виду наведено, а посебно чињеницу да природа и тежина конкретног кривичног дјела јесте таква да би оправдавала примјену смртне казне, као најстроже казне по ранијем закону, КЗБиХ из 2003. године се у конкретном случају, по оцјени овог вијећа, указује блажим законом, јер је казна дуготрајног затвора, без обзира на њено трајање, у сваком случају блажа од смртне казне.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

20. Апелант сматра да му је оспореном пресудом повријеђено право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, те право из члана 7 Европске конвенције.

21. Опширни апелантови наводи о повреди права на правично суђење у суштини се свде на тврдње да је повријеђен принцип једнакости странака у поступку и с тим у вези гаранције адверсарног поступка; да је чињенично стање погрешно утврђено јер је суд погрешно цијенио доказе, прије свега исказ свједока И-3, као и да

је чињенично стање засновано на незаконитим доказима, исказима свједока П. М. и М. С. које су дали у истрази која је вођена против њих у поводу истог догађаја, а који су се у поступку бранили ћутањем, те чињеницама које је утврдио МКСЈ, чему се у току поступка противио; да образложење оспорене пресуде не задовољава стандарде права на правично суђење; да је погрешно примијењено материјално право; те, најзад, да је повријеђено право на одбрану.

22. Апелант тврди да му је повријеђено и право из члана 7 Европске конвенције. У вези с тим апелант је указао на пресуду Европског суда у предмету *Мактоуф и Дамјановић против Босне и Херцеговине*, указујући, поред осталог, на став тог суда, да члан 7 став 1 садржи опште правило о забрани ретроактивности, те да је овај став прихваћен у одлукама Уставног суда по низу апелација у сличним предметима. При том, апелант истиче да је Уставни суд у овим предметима, поред осталог, заузео став да није постојала ни теоретска ни практична могућност да се изрекне смртна казна у вријеме кад су донесене оспорене одлуке. Апелант је указао да су сви предмети ратног злочина на овај или онај начин довели до губитка живота, али да је у неким од њих Суд БиХ примјењивао КЗСФРЈ из 1976. Апелант посебно указује на предмет Славка Перића који је, као и он, осуђен као помагач у геноциду али по КЗСФРЈ из 1976. У прилог тврђи да му је повријеђено право из члана 7 апелант је истакао и да је прекршено право на забрану ретроактивне примјене казне. С тим у вези апелант је истакао да је казна дуготрајног затвора новина у кривичном законодавству, па да као таква не може да се примјењује на односе који су временски претходили ступању на снагу закона који је прописује. Најзад, апелант је истакао да не може да буде погођен строжим законом и тежом казном због тога што законодавни органи нису благовремено реаговали и измијенили номенклатуру казни, већ су то учинили тек у 2003. години.

б) Одговор на апелацију

23. Суд БиХ је у одговору на апелацију исцрпно образложио став због ког сматра да су неосновани апелантови наводи да му је повријеђено право на правично суђење.

24. У вези с апелантовим наводима о повреди члана 7 Европске конвенције најприје је указано да је апелантова радња имала карактер одлучујућег доприноса у убиству више од 1.000 мушкараца Бошњака, заробљених у ЗЗ „Кравица”. С обзиром на тежину извршеног кривичног дјела, по закону који је примјењиван у вријеме његовог извршења, тј. 1995. године, за наведено кривично дјело могла је да се изрекне смртна казна, алтернативно уз запријеђену казну затвора од 5 до 15 година. Сходно наведеном, закључено је да је КЗБиХ из 2003. године, који прописује казну

затвора од 10 година или казну дуготрајног затвора, блажи закон за апеланта јер не прописује смртну казну. Затим, указано је да смртна казна није дефинитивно укинута потписивањем Дејтонског мировног споразума када је ступио на снагу Протокол број 6 који, поред осталог, државама дозвољава да у свом законодавству могу да предвиде смртну казну за дјела која су извршена у току рата или непосредне ратне опасности, као што су околности конкретног случаја, те најзад да је смртна казна дефинитивно била укинута Протоколом број 13, који је у БиХ ступио на снагу 28. маја 2003. године, тј. у вријеме када је већ био на снази КЗБиХ из 2003. године, који је као казнени оквир за најтежа кривична дјела, укључујући и геноцид, прописивао казну затвора од 10 година или казну дуготрајног затвора. Сходно наведеном, указано је да није могла да буде занемарена смртна казна, која је као прописана казна егзистирала у вријеме извршења кривичног дјела, због чега је, уз уважавање принципа блажег закона, у апелантовом случају примиијењен КЗБиХ из 2003. године. Најзад, указано је да се тај суд при том руководио ставом заузетим у одлуци Уставног суда у предмету *Мактоуф* (АП 1785/06 од 30. марта 2007. године).

25. Тужилаштво БиХ је у одговору на апелацију истакло да се апелантови наводи у највећем дијелу односе на закључке о чињеницама, због чега, како сматра, не може да се поднесе апелација Уставном суду.

26. Затим, у вези с апелантовим наводима о повреди члана 7 Европске конвенције указано је да је неспорно да се кривични закон након извршења кривичног дјела измијенио, као и да је КЗСФРЈ из 1976. године као преузети закон био на снази у Федерацији БиХ до 1998. године а у Републици Српској до 2000. године, те да је од 2003. године почео да се примјењује КЗБиХ, због чега је, у складу с принципом временског важења кривичног закона, требало да се цијени који закон је блажи за учиниоца. По мишљењу Тужилаштва БиХ при процјени који закон је блажи не може да се примиијени једнострани приступ на ком апелант инсистира, тј. да се у оцјени који закон је блажи полази од минимума запријеђене казне. С тим у вези Тужилаштво БиХ је истакло да је кривично дјело геноцида најтеже кривично дјело, како по домаћем тако и по међународном праву. У конкретном случају апелант је учествовао у убијању више од 1.000 цивила Бошњака из Сребренице у једном дану заточених у 33 „Кравица”, дајући свој допринос као помагач у геноциду. По мишљењу Тужилаштва БиХ тежина почињеног кривичног дјела у ком је апелант узео непосредно учешће је таква да би, имајући у виду казнену политику по КЗСФРЈ из 1976. године, оправдала изрицање смртне казне, што је била интенција законодавца за најтеже облике тешких кривичних дјела, какво несумњиво јесте дјело за које је апелант проглашен кривим. Затим, иако је смртна казна у међувремену укинута (ступањем на снагу Устава Босне и Херцеговине) не може да се занемари да она постоји као ни интенција законодавца

у погледу кривичних дјела на која треба да се примијени. С обзиром на околности конкретног случаја, тј. да се ради о изузетно тешком кривичном дјелу, с неизмјерно тешким посљедицама, по мишљењу Тужилаштва БиХ поставља се питање које, ако не ово кривично дјело, би оправдало изрицање најтеже казне. С обзиром да је КЗСФРЈ из 1976. године прописивао смртну казну за кривично дјело геноцида а КЗБиХ из 2003. године прописује, као максималну казну, казну затвора у трајању од 45 година, која може да се прилагођава околностима конкретног случаја у прописаном распону казне од 21 до 45 година, Тужилаштво БиХ сматра да је КЗБиХ из 2003. године у сваком случају за апеланта блажи закон.

27. Тужилаштво БиХ је истакло да је Уставни суд, позивајући се на ставове Европског суда у предмету *Мактоуф и Дамјановић*, већ донио одлуке по апелацијама лица која су осуђена за геноцид, у којим је заузео став да је КЗСФРЈ из 1976. године блажи закон. Међутим, по мишљењу Тужилаштва БиХ ставови Европског суда из наведене одлуке не могу да се примијене и у конкретном случају. Наиме, Тужилаштво БиХ сматра да Европски суд у предмету *Мактоуф и Дамјановић* уопште није разматрао примјену блажег закона у предметима с тежом посљедицом, какав је и апелантов случај, који је проглашен кривим за учествовање у убијању више од 1.000 заробљених цивила мушкараца Бошњака. Такође, указано је да је Комитет министара Савјета Европе на сједници број 1186 од 5. децембра 2013. године нагласио „да Европски суд није *in abstracto* разматрао да ли је ретроактивна примјена закона из 2003. године у предметима ратних злочина сама по себи противна члану 7 Конвенције”, те „да је потребно да домаћи судови оцијене у конкретним околностима сваког предмета, укључујући и оне у погледу тежине појединих кривичних дјела, који закон је блажи за учиниоца”. Сходно наведеном, по мишљењу Тужилаштва БиХ у конкретном случају при оцјени који закон је блажи најприје мора да се одговори на питање да ли је апеланту, у вријеме када је дјело почињено, могла да буде изречена смртна казна при том имајући у виду, иако се ради о санкцији која се тренутно не примјењује, да она не може једнострано да се одстрани као да није постојала.

28. Најзад, Тужилаштво БиХ је предложило да се, уколико Уставни суд не прихвати његове аргументе и усвоји апелацију у конкретном случају, тј. утврди повреду члана 7 Европске конвенције, Суду БиХ наложи да преиначи другостепену пресуду а не и да је укине.

V. Релевантни прописи

29. **Кривични закон Босне и Херцеговине** („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 и 8/10) у релевантном дијелу гласи:

Начело законитости

Члан 3.

(1) Кривична дјела и кривичноправне санкције прописују се само законом.

(2) Никоме не може бити изречена казна или друга кривичноправна санкција за дјело које, прије него што је учињено, није било законом или међународним правом прописано као кривично дјело и за које законом није била прописана казна.

Временско важење Кривичног закона

Члан 4.

(1) На починиоца кривичног дјела примјењује се закон који је био на снази у вријеме учињења кривичног дјела.

(2) Ако се послје учињења кривичног дјела једном или више пута измијени закон, примијениће се закон који је блажи за починиоца.

Члан 4.а)

Чланови 3. и 4. овог закона не спрјечавају суђење или кажњавање било којег лица за било које чињење или нечињење које је у вријеме када је учињено представљало кривично дјело у складу са општим принципима међународног права.

Помагање

Члан 31.

(1) Ко другом с умишљајем помогне у учињењу кривичног дјела, казниће се као да га је сам учинио, а може се и блаже казнити.

(...)

Казна затвора

Члан 42.

(1) Казна затвора не може бити краћа од тридесет дана ни дужа од двадесет година.

(2) За најтеже облике тежких кривичних дјела учињених с умишљајем, може се прописати казна затвора у трајању од двадесет до четрдесет пет година (дуготрајни затвор).

(3) Казна дуготрајног затвора никада се не може прописати као једина главна казна за поједино кривично дјело.

(...)

Ублажавање казне

Члан 49.

Суд може починиоцу одмјерити казну испод границе прописане законом или изрећи блажу врсту казне:

- а) кад закон прописује да се починилац може блаже казнити;
- б) и кад суд утврди да постоје особито олакшавајуће околности које указују да се и с ублаженом казном може постићи сврха кажњавања.

Границе ублажавања казне

Члан 50.

(1) Кад постоје услови за ублажавање казне из члана 49. (Ублажавање казне) овог закона, суд ће ублажити казну у овим границама:

- а) ако је за кривично дјело као најмања мјера казне прописана казна затвора од десет или више година, казна се може ублажити до пет година затвора;

(...)

(2) При одлучивању колико ће казну ублажити према правилима из става 1. овог члана, суд ће посебно узети у обзир најмању и највећу мјеру казне прописане за то кривично дјело.

Геноцид

Члан 171.

Ко у циљу да потпуно или дјелимично истрејеби националну, етничку, расну или вјерску скупину људи нареди учињење или учини које од ових дјела:

- а) убијање припадника скупине људи;
- б) наношење тешке тјелесне озљеде или душевне повреде припадницима скупине људи;
- ц) смишљено наметање скупини људи или заједници таквих животних услова који би могли посљедовати њеним потпуним или дјеломичним истребљењем;
- д) увођење мјера којима је циљ спречавање рађања унутар скупине људи;
- е) присилно пресељење дјете из те у другу скупину људи;

казниће се казном затвора најмање десет година или казном дуготрајног затвора.

30. **Кривични закон СФРЈ** („Службени лист СФРЈ” бр. 44/76, 36/77, 34/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90 и 45/90) у релевантном дијелу гласи:

Помагање

Члан 24.

(1) Ко другоме са умишљајем помогне у извршењу кривичног дјела казниће се као да га је сам учинио, а може се и блаже казнити.

Смртна казна

Члан 37.

(1) Смртна казна не може се прописати као једина главна казна за одређено кривично дјело.

(2) Смртна казна може се изрећи само за најтеже случајеве тешких кривичних дјела за које је законом прописана.

(...)

(4) Пунољетном лицу које у вријеме извршења кривичног дјела није навршило двадесет једну годину смртна казна може се изрећи, под условом из става 2. овог члана, само за (...) кривична дјела против човјечности и међународног права и (...).

Затвор

Члан 38.

(1) Затвор не може бити краћи од петнаест дана ни дужи од петнаест година.

(2) За кривична дјела за која је прописана смртна казна суд може изрећи и затвор од двадесет година.

(...)

Ублажавање казне

Члан 42.

Суд може учиниоцу одмјерити казну испод границе прописане законом или примијенити блажу врсту казне:

1) кад закон прописује да се учинилац може блаже казнити;

2) кад суд утврди да постоје особито олакшавајуће околности које указују да се и са ублаженом казном може постићи сврха кажњавања.

Границе ублажавања казне

Члан 43.

(1) Када постоје услови за ублажавање казне из члана 42. овог закона, суд ће ублажити казну у овим границама:

1) ако је за кривично дјело као најмања мјера казне прописан затвор у трајању од три или више година, казна се може ублажити до једне године затвора;

(...)

При одлучивању у којој ће мјери казну ублажити према правилима из става 1. овог члана, суд ће посебно узети у обзир најмању и највећу мјеру казне прописане за кривично дјело.

Геноцид

Члан 141.

Ко у намјери да потпуно или дјелимично уништи неку националну, етничку, расну или вјерску групу нареди да се врше убиства или тешке повреде тијела или тешко нарушавање физичког или душевног здравља чланова групе или принудно расељавање становништва, или да се група стави у такве животне услове који доводе до потпуног или дјелимичног истребљења групе, или да се примијене мјере којима се спрјечава рађање између припадника групе, или да се врши принудно пресељење дјеце у другу групу, или ко у истој намјери изврши неко од наведених дјела,

казниће се затвором најмање пет година или смртном казном.

31. **Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине** („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) у релевантном дијелу гласи:

Члан 10.

Законитост доказа

(1) Забрањено је од осумњиченог, оптуженог или било којег другог лица које учествује у поступку изнуђивати признање или какву другу изјаву.

(2) Суд не може засновати своју одлуку на доказима прибављеним повредама људских права и слобода прописаних уставом и међународним уговорима које је Босна и Херцеговина ратификовала, нити на доказима који су прибављени битним повредама овог закона.

(3) Суд не може заснивати своју одлуку на доказима који су добијени на основу доказа из става 2. овог члана.

Члан 12.

Поука о правима

Осумњиченог, односно оптуженог или друго лице које учествује у поступку, које би из незнања могле пропустити неку радњу у поступку, или се из незнања не би користили својим правима, Суд, Тужилац и други органи који учествују у поступку поучиће о правима која им по овом закону припадају и о посљедицама пропуштања радње.

Члан 14.

Једнакост у поступању

Суд, Тужилац и други органи који учествују у поступку дужни су с једнаком пажњом да испитују и утврђују како чињенице које терете осумњиченог, односно оптуженог, тако и оне које им иду у корист.

Члан 15.

Слободна оцјена доказа

Право Суда, Тужиоца и других органа који учествују у кривичном поступку да оцјењују постојање или непостојање чињеница није везано ни ограничено посебним формалним доказним правилима.

Члан 47.

Право браниоца да прегледа списе и документацију

(1) У току истраге, бранилац има право да разматра списе и разгледа прибављене предмете који иду у корист осумњиченом. Ово право се браниоцу може ускратити ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло довести у опасност циљ истраге.

(...)

(3) Након подизања оптужнице, бранилац осумњиченог, односно оптуженог има право увида у све списе и доказе.

(4) Судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање, судија, односно вијеће као и Тужилац дужни су, када дођу у посјед новог доказа или било које информације или чињенице која може послужити као доказ на суђењу, ставити их на увид браниоцу.

Члан 226.

Подизање оптужнице

(...)

(2) Након подизања оптужнице, осумњичени, односно оптужени и бранилац, имају право увида у све списе и доказе.

(...)

Члан 290.
Садржај пресуде

(...)

(6) У образложењу пресуде Суд ће изнијети разлоге за сваку тачку пресуде.

(7) Суд ће одређено и потпуно изнијети које чињенице и из којих разлога узима као доказане или недоказане, дајући нарочито оцјену вјеродостојности противрјечних доказа, из којих разлога није уважио поједине приједлоге странака, из којих разлога је одлучио да се не саслуша непосредно свједок или вјештак чији је исказ прочитан, којим разлозима се руководио при рјешавању правних питања, а нарочито при утврђивању да ли постоји кривично дјело и кривична одговорност оптуженог и при примјењивању одређених одредаба Кривичног закона на оптуженог и његово дјело.

(...)

VI. Допустивост

32. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

33. У складу с чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

34. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Суда БиХ број С1 1 К 003442 12 Кжк од 17. јуна 2013. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 13. септембра 2013. године а апелација је поднесена 11. новембра 2013. године тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

35. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, те члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

36. Апелант побија наведену пресуду тврдећи да су повријеђена његова права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, те из члана 7 Европске конвенције.

Право на правично суђење

37. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

38. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. (...)

39. Апелантови наводи о повреди права на правично суђење у суштини се свode на тврдње да је повријеђен принцип једнакости странака у поступку и с тим у вези гаранције адверсарног поступка; да је чињенично стање погрешно утврђено јер је суд погрешно цијенио доказе, прије свега исказ свједока И-3, као и да је чињенично стање засновано на незаконитим доказима, те чињеницама које је утврдио МКСЈ, чему се у току поступка противио; да образложење оспорене пресуде не задовољава стандарде права на правично суђење; да је погрешно примијењено материјално право; те најзад, да је повријеђено право на одбрану.

40. Уставни суд подсјећа да, када је у питању кривични поступак, општа гаранција „правичног суђења” из става 1 члана 6 Европске конвенције има елементе који допуњавају специфичне гаранције утврђене ст. 2 и 3 члана 6 (види Европски суд, *Artico против Италије*, А 37 (1980)). Када се ради о случају који потпада под неку од специфичних гаранција установљених ст. 2 и 3 члана 6 он може да буде разматран или у оквиру тих гаранција (види Европски суд, *Luedicke против FRG*, А 29 (1978); 2 EHRR 149) или у вези са ставом 1 члана 6 (види Европски суд, *Benham против Уједињеног Краљевства*, 1996-III; 22 EHRR 293 GC). Међутим, уколико се апликација суштински односи на тврдњу да је поступак у цјелини, укључујући и жалбени поступак, био неправичан наводи се испитују у смислу става 1 члана 6

(види Европски суд, *Edwards против Уједињеног Краљевства*, А 247-Б (1992); 15 EHRR 417, ст. 33-34).

41. У конкретном случају, апелант покреће питања у вези с гаранцијама које су установљене чланом 6 ст. 1, 2 и 3 које се у суштини односе на тврдњу да поступак као цјелина није био правичан па ће Уставни суд у том смислу и испитати његове наводе.

42. Апелант најприје тврди да је повријеђен принцип једнакости странака у поступку и с тим у вези гаранције адверсарног поступка. У прилог ове тврдње апелант је истакао да је суд фаворизовао доказе Тужилаштва БиХ тако да им је у потпуности вјеровао када су они ишли апеланту на терет, да је апеланту онемогућено унакрсно испитивање свједока И-3 као свједока Тужилаштва БиХ, због чега је морао да га позове као свог свједока, па је тако терет доказивања пребачен на апеланта, да је суд занемарио апелантове процесне приговоре у погледу и других побројаних свједока, те најзад, да Тужилаштво БиХ није учинило доступним све материјале којим је располагало.

43. Уставни суд подсјећа да, сходно становишту Европског суда, принцип једнакости оружја захтијева да свакој страни буде дата разумна могућност да представи свој случај под условима који га не стављају у значајно неповољнији положај у односу на супротну страну (види Европски суд, поред осталих, *Г.Б. против Француске*, апликација број 44069/98, став 58, ECHR 2001-X). Затим, принцип једнакости оружја је само једна карактеристика права на правично суђење, као ширег концепта, које такође укључује и фундаментално право да кривични поступак треба да буде адверсарни. Право на адверсарни поступак у кривичном поступку значи да и тужиоцу и оптуженом мора да буде дата могућност да се упознају и да коментаришу запажања и доказе супротне стране (види Европски суд, *Brandstetter против Аустрије*, пресуда од 28. августа 1991. године, ст. 66. и 67, Серија А, број 211). Затим, члан 6 став 1 захтијева од тужиоца да открије све материјалне доказе које посједује у корист или против оптуженог (види, *mutatis mutandis*, *Rowe u Davis*, пресуда од 16. фебруара 2000. године, став 60). Најзад, право оптуженог да унакрсно испитује свједока против њега је кључни елемент права које је садржано у члану 6 став 3 д. Европске конвенције и права на адверсарни поступак у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције.

44. У прилог тврдњи да су нарушени принципи једнакости оружја и адверсарног поступка, апелант је најприје истакао да је редовни суд фаворизовао доказе Тужилаштва БиХ кад год су они били на апелантову штету и да им је вјеровао. С тим у вези Уставни суд примјећује да апелант не тврди да је њему била ускраћена могућност да доказима Тужилаштва супротставља своје доказе, као и да доказе које је проводило

Тужилаштво БиХ оспорава на главном претресу. У том смислу не могу да се прихвате ни апелантови необразложени наводи о процесним приговорима у вези с испитивањем појединих свједока Тужилаштва БиХ јер апелант не образлаже у чему су се они састојали нити указује како су га довели у неповољнији положај у односу на супротстављену страну. Најзад, Уставни суд примјећује да у образложењу оспорених пресуда нису изостали исцрпни разлози и образложења доказа којим је вјеровано, те да су закључци суда засновани на брижљивој и савјесној оцјени доказа појединачно и у вези с другим доказима који су проведени. Затим, апелант је истакао да му је била ускраћена могућност да унакрсно испитује свједока И-3, као свједока Тужилаштва БиХ, па да је морао да га позове као свог свједока, али да је и тада испитивање морао да ограничи само на исказе овог свједока у којима је спомињао апеланта. Због наведеног апелант сматра и да је терет доказивања пребачен на њега. Уставни суд подсјећа да право оптуженог да унакрсно испитује свједока није апсолутно и да може да трпи ограничење, али да ова ограничења не могу да буду таква да доведу у питање једнакост странака у поступку. У конкретном случају, апелант не тврди да му је било ускраћено унакрсно испитивање овог свједока на околности које су се тичале постојања кривичног дјела и апелантове кривичне одговорности. При томе, Уставни суд примјећује и да су различити искази овог свједока, које је давао у другим поступцима пред Судом БиХ у поводу истог догађаја, у поступку пред Апелационим вијећем, по апелантовом приједлогу уврштени у доказну грађу, те да их је суд цијенио појединачно и у вези с другим доказима. Најзад, апеланту је омогућено да наведеног свједока и сам позове као свједока и да га испитује како би оповргао његове исказе, пред судом који је одлучивао у апелантовом случају. Сходно наведеном, произилази да су и у овом дијелу апелантови наводи неосновани. Најзад, апелант тврди да му је Тужилаштво БиХ ускратило приступ материјалима којим је располагало, односно да није имао приступ исказима свједока који су свједочили у другим предметима пред Судом БиХ у поводу истог догађаја, исказима лица које је Тужилаштво БиХ саслушало у поводу конкретног догађаја али их није предложило као свједоке, те најзад да му је ускраћен приступ „другим релевантним материјалима”. У вези с овим дијелом навода Уставни суд примјећује да се, како апелант и сам наводи, ради о доказима који су прибављени у другим предметима, односно у кривичним поступцима у којим је утврђивана кривична одговорност лица против којих су ти поступци вођени. У том смислу, само чињеница да су се и ти кривични поступци, како апелант тврди, односили на исти догађај, не може да буде довољна за оцјену да и су тако прибављени докази били од значаја у његовом случају. Затим, апелант не тврди и да је било који од ових доказа коришћен у току поступка, односно да је оспорена пресуда заснована на таквим доказима, те најзад да му је, у случају да је неки од таквих доказа и коришћен, било ускраћено право да се о њему изјашњава или да га оспорава. Најзад, апелант не

наводи, а то не може да се закључи ни из образложења оспорене пресуде, да је овај приговор истицао и на главном претресу пред Апелационим одјељењем, а по којем се оно није изјаснило или га је неосновано одбило. Ово тим прије, а како је већ указано у овој одлуци, што је Апелационо одјељење на главном претресу по апелантовом предлогу прихватило и провело доказе које је апелант предложио, а које је претходно одбило првостепено вијеће. Стога, Уставни суд није могао да прихвати као основане апелантове наводе у овом дијелу.

45. Затим, апелант тврди да је чињенично стање погрешно утврђено. Међутим, суштина апелантових навода у овом дијелу у ствари се односи на тврдњу да суд није могао да вјерује исказу свједока И-3 јер је, како тврди, он оспорен бројним исказима свједока и оптужбе и одбране, као и да се ради о свједоку који, по апелантовом мишљењу, не може да буде кредибилан свједок, поред осталог и због чињенице да је закључио споразум о признању кривице. Најзад, у овом дијелу апелант је истакао и да су коришћени искази свједока М. С. и П. М. које су дали у истрази која је вођена против њих, а који, по његовом мишљењу, представљају незаконите доказе.

46. У вези с овим дијелом апелационих навода, Уставни суд подсјећа да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака судова у погледу оцјене доказа уколико се ова оцјена не доима очигледно произвољном. Исто тако, Уставни суд се неће мијешати у начин на који су редовни судови усвојили доказе као доказну грађу. Уставни суд се неће мијешати ни у ситуацију када редовни судови повјерују доказима једне стране у поступку на основу слободне судијске оцјене. То је искључиво улога редовних судова чак и када су изјаве свједока на јавној расправи и под заклетвом супротне једна другој (види Европски суд за људска права, *Doorson против Холандије*, пресуда од 6. марта 1996. године, објављена у Извјештајима број 1996-II, став 78). Уставни суд наглашава да, при томе, редовни суд није везан ни ограничен посебним формалним доказним правилима, али да слободна оцјена доказа захтијева образложење, како сваког доказа појединачно, тако и свих доказа заједно, те довођење свих проведених доказа у узајамну логичну везу. Затим, према становишту Европског суда мора да се утврди да ли је лицу које је у питању била пружена могућност да оспорава валидност доказа и да им се супротставља; мора да се цијени квалитет доказа, укључујући и чињеницу да ли су узети у околностима које доводе у сумњу њихову поузданост и истинитост (види Европски суд, поред осталих, *Sevinç и други против Турске* (дец.), апликација број 8074/02 од 8. јануара 2008. године; *Буков против Русије* [ГЦ], апликација број 4378/02, став 90, од 10. марта 2009. године). У овом контексту задатак Уставног суда је да испита да ли су докази у корист и против лица које је у питању презентовани тако да обезбиједе правичан поступак (види, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Barim*

против Турске (дец.), апликација број 34536/97 од 12. јануара 1999. године). Затим, Уставни суд указује на праксу Европског суда да прихватање незаконито добијених доказа не представља само по себи кршење члана 6 Европске конвенције, али да ова чињеница може да буде од утицаја на правичност поступка као цјелине, зависно од околности конкретного случаја (види Европски суд, *Schenk против Швајцарске*, пресуда од 12. јула 1988. године, апликација број 1086/84, серија А-140, став 49).

47. Уставни суд запажа да је апелант најприје изнио тврдње да суд није могао да вјерује исказу свједока И-3. С тим у вези је истакао да је овај свједок у више наврата мијењао свој исказ, као и да је његов исказ оспорен исказима и свједока оптужбе и свједока одбране, те најзад да је погрешан закључак редовног суда да су различитости у исказима овог свједока проишле из чињенице да у исказима у којим се не спомиње апелант овај свједок није био ни питан о њему. У вези с овим дијелом навода Уставни суд најприје указује да је у образложењу оспорене пресуде наведено да је исказ овог свједока био један од кључних доказа против апеланта, те да му је због тога поклоњена посебна пажња. Затим, указано је да је и као такав исказ овог свједока имао карактер поткрепљујућег доказа јер се радило о лицу које је било саучесник у извршењу истог кривичног дјела и које је претходно закључила споразум о признању кривице. Даље, на претресу који је одржан пред Апелационим одјељењем апеланту је дозвољено да презентује различите исказе овог свједока које је давао о истом догађају како у поступку који је вођен против њега тако и у поступцима против других лица који су вођени у поводу истог догађаја, као и изјаве овог свједока које су накнадно дате и у којим је негирао све своје раније исказе. Цијенећи ове исказе појединачно и у вези с другим provedеним доказима, Апелационо одјељење је закључило да су они сагласни у погледу одлучних чињеница тј. апелантовог присуства и учешћа у инкриминисаним радњама које су му стављане на терет. Чињеница да у појединим од исказа овај свједок није спомињао апеланта по оцјени суда тичала се само околности на које је свједок И-3 давао исказ, а које се и нису односиле на апеланта. Наиме, како је указано у образложењу оспорене пресуде, овај свједок је свједочио у више поступака који су у поводу истог догађаја вођени против различитих лица, због чега су и његови искази били фокусирани на конкретне поступке и конкретна лица. Такође, Апелационо одјељење је у образложењу оспорене пресуде дало исцрпне разлоге и образложења због чега кредибилитет овог свједока није доведен у питање чињеницом да је закључио споразум о признању кривице, за што је управо био услов да се појави као свједок у другим поступцима против других лица у поводу истог догађаја. С тим у вези је указано на исказе свједока И-3 у којим је био изричит да нека од лица против којих је такође вођен кривични поступак у поводу истог догађаја, као и да је у односу на апеланта

промијенио свој исказ у ком је тврдио да је и он пуцао у заробљенике, због чега му се и извинио.

48. Даље, у погледу апелантове тврдње да су релевантне чињенице утврђене на незаконитим доказима, Уставни суд примјећује да у образложењу оспорене пресуде нису изостали исцрпни разлози и образложења у погледу овог навода. Наиме, указано је да су прихваћени као докази искази свједока М. С. и П. М. из истраге, које су они дали у складу са, у то вријеме важећим, чланом 78 ЗКПБиХ (2005. година), тј. у присуству својих бранилаца и с претходним упозорењем о њиховим правима. У то вријеме цитирана законска одредба није регулисала да осумњиченом мора да буде указано да његов исказ из истраге може да буде коришћен као доказ на главном претресу и без његове сагласности, како је регулисано измјенама закона из 2008. године, на чему апелант и заснива тврдње о незаконитости ова два исказа, као и чињеници да су се ова два свједока у поступку против њих бранила ћутањем. С тим у вези је указано да су искази из истраге ова два свједока цијењени као интегрални дио њихових исказа које су дали у својству свједока у поступку против апеланта, па да су као такви доведени у везу с осталим provedеним доказима. Сходно наведеном, закључак Апелационог одјељења да се не ради о незаконитим доказима, те да су ова лица у поступку против апеланта имала својство свједока а не осумњичених, због чега се не доводи у питање евентуална повреда права на ћутање, супротно апелантовим тврдњама не упућује на закључак да ови докази нису могли да буду прихваћени као дио доказне грађе.

49. Сходно наведеном Уставни суд није могао да прихвати као основане апелантове наводе да је чињенично стање погрешно утврђено јер је засновано на исказу свједока И-3 и како је тврдио, на незаконитим доказима, исказима из истраге свједока М. С. и П. М.

50. Најзад, у вези с погрешно утврђеним чињеничним стањем апелант је истакао и да се одлука о постојању кривичног дјела и његове кривице заснива на чињеницама које су утврђене у одлукама МКСЈ, чему се он противио у току поступка. Уставни суд примјећује да је у образложењу оспорене пресуде указано да се прихватају све чињенице утврђене у пресуди МКСЈ у предмету *Благојевић и Јокић*, које је прихватило првостепено вијеће, те да су по апелантовом приједлогу такође прихваћене као доказане и чињенице из овог предмета, као и из предмета *Вујадин Поповић*, те предмета *Крстић*. Затим, Уставни суд подсјећа да је, у складу с чланом 4 Закона о уступању предмета МКСЈ Тужилаштву БиХ и коришћењу доказа прибављених од МКСЈ у поступку пред судовима у БиХ, регулисано да суд може, након што саслуша странке на властиту иницијативу или на приједлог странака, одлучити да прихвати

као доказане чињенице које су утврђене правоснажном одлуком у другом поступку пред МКСЈ. Међутим, ове чињенице не уживају карактер апсолутних и у току кривичног поступка могу да се побиијају ако за то постоји добар разлог и оправдан основ. У конкретном случају апелант је и сам искористио ову законску могућност и у прилог своје одбране предложио, што је и прихваћено, да се као утврђене прихвате и чињенице у предметима МКСЈ на које је и указао. При том, Уставни суд запажа да апелант не тврди да му је у погледу чињеница које су прихваћене као утврђене по приједлогу Тужилаштва БиХ била ускраћена могућност да их у току поступка оспорава. Најзад, из образложења оспорених пресуда не може да се закључи да су ове чињенице имале карактер одлучујућих при утврђивању апелантове кривичне одговорности и његовог учешћа у инкриминисаном догађају. Сходно наведеном, Уставни суд није могао да прихвати као основане апелантове наводе у овом дијелу.

51. Даље, апелант тврди да оспорена пресуда не задовољава стандард образложене одлуке у смислу права на правично суђење. Апелант тврди да је суд провео доказе али да их није довео у узајамну везу и да нису повезани с наводима оптужнице и елементима кривичног дјела, због чега сматра да су изостали разлози из којих је закључено да је он починио кривично дјело и да постоји његова кривична одговорност.

52. У вези с овим дијелом навода Уставни суд подсјећа да су, према пракси Европског суда за људска права, домаћи судови дужни да образлажу своје пресуде при чему не морају да дају детаљно одговоре на сваки навод странака. Затим, Европски суд и Уставни суд су у бројним одлукама указали да домаћи судови имају одређену дискрециону оцјену у вези с тим које ће аргументе и доказе прихватити у одређеном предмету, али, истовремено, имају обавезу да образложе своје одлуке тако што ће да наведу јасне и разумљиве разлоге на којима су ту одлуку засновали (види Европски суд за људска права, *Suominen против Финске*, пресуда од 1. јула 2003. године, апликација број 37801/97, став 36, и, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука број АП 5/05 од 14. марта 2006. године). Сврха обавезе да одлука буде образложена јесте и да покаже да је странама у поступку омогућено да на равноправан и правичан начин буду саслушане у поступку пред судом (види Европски суд за људска права, *Kuznetsov и др. против Русије*, пресуда од 11. јануара 2007. године, апликација број 184/02).

53. Уставни суд примјећује да је апеланту оптужницом стављено на терет да је починио кривично дјело геноцида из КЗБиХ из 2003. године прописано у члану 172 став 1 тачка а) – убијање припадника групе људи, те тачка б) – наношење тјелесне озљеде или душевне повреде припадницима групе људи. На основу доказа који су проведени Апелационо одјељење је закључило да Тужилаштво БиХ није доказало да је апелант починио и радње описане у тачки б) става 1 члана 172 КЗБиХ из 2003. године, и

прогласило га је кривим само за радње из тачке а) наведеног члана. Апелационо одјељење је овај закључак засновало на доказима који су проведени у току поступка, које је цијенило појединачно и у узајамној вези, на основу којих је закључило да је апелант у критичном периоду био на простору Сребренице; да је као полицајац, припадник специјалне јединице, допринио најприје заробљавању мушкараца припадника бошњачког народа који су се предавали; да је узео учешће у пратњи ових лица до ЗЗ „Кравица” гдје је наведена група људи била заточена у нехуманим условима, те најзад да је обезбјеђивао стражњу страну објекта ЗЗ „Кравица” како би спријечио бијег заробљених када је почело убијање, односно да је починио радње које су му се оптужницом у дијелу за који је проглашен кривим и стављале на терет. У образложењу оспорене пресуде детаљно су побројани докази који су на ове околност проведени, сваки доказ је цијењен појединачно и у узајамној вези с другим доказима, на основу чега је утврђено апелантово учешће и улога у наведеним радњама. Затим, с обзиром да је апелант проглашен кривим за кривично дјело геноцида, које је почињено као помагач, у образложењу оспорене пресуде детаљно су анализирани околности и разлози, те апелантово својство, на основу чега је закључено да апелант није имао геноцидну намјеру, тј. истребљење Бошњака као националне, етничке и вјерске групе, као дијела плана потпуног истребљења бошњачког становништва Сребренице. Међутим, закључено је да је апелант поступао с умишљајем у односу на убиство заробљених мушкараца Бошњака у ЗЗ „Кравица”, јер је, из разлога који су детаљно побројани и образложени у оспореној пресуди, био свјестан наведеног циља и геноцидне намјере главних извршилаца. Сходно наведеном, Уставни суд није могао да прихвати као основане ни апелантове наводе у овом дијелу.

54. Затим, апелант је истакао да му је повријеђено право на одбрану али овај навод није посебно образлагао. Сходно наведеном, имајући у виду да су остали апелантови наводи који су се тicali права на правично суђење детаљно испитани и да је закључено да су неосновани, те да на основу докумената који су предочени не може да се утврди да постоји било шта што би упутило на повреду овог апелантовог права, Уставни суд се неће посебно бавити испитивањем и овог апелантовог навода.

55. Најзад, апелантови наводи да му је право на правично суђење повријеђено јер је у оспореним пресудама погрешно примијењено материјално право, биће размотрени у оквиру апелантових навода о повреди члана 7 Европске конвенције.

56. Уставни суд сматра да апелантови наводи о повреди једнакости странака у поступку, адверсарности поступка, као и проведених доказа и њихове оцијене, те према томе утврђеног чињеничног стања, као и образложења и разлога који су понуђени у оспореној пресуди, нису основани, односно да у околностима конкретног случаја не

постоји ништа што би упутило на закључак да кривични поступак против апеланта, сагледан у цјелини, није био правичан.

57. Уставни суд закључује да су апелантови наводи о повреди права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције неосновани.

Кажњавање само на основу закона

58. Апелант тврди да му је оспореном пресудом повријеђено право из члана 7 Европске конвенције.

59. Члан II/2 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Права и слободе предвиђени Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и у њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим другим законима.

60. Члан 7 Европске конвенције гласи:

1. Нико се не може сматрати кривим за кривично дјело настало чињењем или нечињењем које није представљало кривично дјело у вријеме извршења, према националном или међународном праву. Исто тако, изречена казна неће бити тежа од оне која се примјењивала у вријеме извршења кривичног дјела.

2. Овај члан не утиче на суђење или кажњавање било које особе која је крива за чињење или нечињење, ако је то дјело у вријеме извршења представљало кривично дјело према општим правним начелима признатим код цивилизованих народа.

61. У суштини, апелантови наводи у овом дијелу своде се на тврдњу да је у његовом случају требало да се примјени КЗСФРЈ из 1976. године, као закон који је важио у вријеме извршења кривичног дјела за које је проглашен кривим и који је блажи за њега, а не КЗБиХ из 2003. године, те да није могла да му буде изречена казна дуготрајног затвора јер је та казна новина у домаћем праву и не може да се примјењује на догађаје који су временски претходили ступању на снагу закона којим је по први пут прописана. У прилог ових навода апелант је указао на пресуду Европског суда у предмету *Мактоуф и Дамјановић против БиХ*, одлуке Уставног суда у предметима за које тврди да су слични његовом, као и на праксу Суда БиХ, посебно издвајајући предмет *Славка Перића*, који је првостепеном пресудом био проглашен кривим да је помагао у кривичном дјелу геноцида по КЗБиХ из 2003. године, а другостепеном пресудом је проглашен кривим за исто кривично дјело али по КЗСФРЈ из 1976. године.

62. У вези с тим, Уставни суд прије свега указује да се ради о кривичном дјелу које је, у одредбама КЗБиХ прописано у члану 171 у дијелу Глави XVII - кривична дјела против човјечности и вриједности заштићених међународним правом, односно које је у одредбама КЗСФРЈ прописано у члану 141 у дијелу Главе XVI - кривична дјела против човјечности и међународног права. Дакле, ради се о кривичном дјелу из групе тзв. ратних злочина. Стога ће Уставни суд оспорене одлуке испитати с аспекта њихове усклађености с чланом 7 Европске конвенције.

63. Уставни суд указује да је Европски суд у предмету *Scoppola против Италије* (види Европски суд, *Scoppola против Италије*, број 10249/03, од 17. септембра 2009. године) заузео став да је неопходно да напусти праксу коју је установила Комисија у предмету *X против Њемачке* и утврдио да члан 7 став 1 Европске конвенције не гарантује само принцип забране ретроактивне примјене строжег кривичног закона, већ такође, имплицитно, гарантује принцип ретроактивне примјене блажег кривичног закона. Тај принцип је садржан у правилу да када постоји разлика између кривичног закона који је важио у вријеме извршења кривичног дјела и кривичних закона који су донесени и ступили на снагу након тога, а прије доношења правоснажне пресуде, судови морају да примијене закон чије одредбе су најповољније за оптуженог.

64. Уставни суд подсјећа да је Европски суд за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) у својој досадашњој пракси већ разматрао апликације које су покретале слична правна питања с аспекта евентуалне повреде члана 7 Европске конвенције, у два предмета (у којим је Суд БиХ донио одлуке) и то у предмету апликанта Бобана Шимшића (види Европски суд, *Бобан Шимшић против Босне и Херцеговине*, одлука о допустивости од 10. априла 2012. године, апликација 51552/10, у даљњем тексту: предмет *Шимшић*) и у предмету апликаната Абдуладхима Мактоуфа и Горана Дамјановића (види Европски суд, *Мактоуф и Дамјановић против Босне и Херцеговине*, пресуда од 18. јула 2013. године, апликације бр. 2312/08 и 34179/08, у даљњем тексту: предмет *Мактоуф и Дамјановић*).

65. У вези с тим Уставни суд запажа да је Европски суд у предмету *Шимшић* одбио као очигледно неосновану апликацију у којој је апликант указивао на повреду члана 7 Европске конвенције због тога што кривично дјело злочина против човјечности, за које је проглашен кривим и кажњен, у вријеме рата од 1992. до 1995. године није представљало кривично дјело према домаћем праву. Европски суд је у наведеној одлуци навео, између осталог, да дјела за која је апликант осуђен нису представљала злочине против човјечности према домаћем праву све до ступања КЗБиХ 2003. године, али је евидентно да су ова дјела, у вријеме кад су почињена, представљала злочин против човјечности према међународном праву (став 23 пресуде), што

имплицира да је Европски суд овај предмет разматрао с аспекта члана 7 став 2 Европске конвенције. Најзад, Европски суд је у наведеном предмету закључио да су апликантова дјела, у вријеме када су извршена, представљала кривично дјело дефинисано с довољно доступности и предвидивости према међународном праву, па је наводе у односу на члан 7 Европске конвенције одбио као очигледно неосноване (став 25 пресуде).

66. Затим, Уставни суд запажа да је, с друге стране, Европски суд у предмету *Мактоуф и Дамјановић*, утврдио повреду члана 7 Европске конвенције. Европски суд је у наведеној пресуди, прије свега, констатовао да су неки злочини, конкретно злочин против човјечности, у домаћи закон уведени тек 2003. године, па да судови немају никакву другу могућност него да у таквим предметима примјењују КЗБиХ из 2003. године. Међутим, указано је да предметне апликације покрећу потпуно различита питања од оних у предмету *Шимић* с обзиром да су ратни злочини које су починили апликанти Мактоуф и Дамјановић представљали кривична дјела према домаћем закону у вријеме када су почињени (тачка 55).

67. С тим у вези, Уставни суд истиче да је у својој најновијој пракси (види, поред осталих, Одлуку о допуствости и меритуму број АП 325/08 од 27. септембра 2013. године, у даљњем тексту: предмет *Дамјановић* и Одлука о допуствости и меритуму број АП 5161/10 од 23. јануара 2014. године, у даљњем тексту: предмет *Ђукић*, доступне на www.ustavnisud.ba), која слиједи праксу Европског суда разрађену у предмету *Мактоуф и Дамјановић*, који су такође, као и апеланти у цитираним предметима Уставног суда, проглашени кривим да су починили кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва из члана 173 КЗБиХ, утврдио да је дошло до кршења члана 7 став 1 Европске конвенције зато што је постојала реална могућност да је ретроактивна примјена КЗБиХ, у ситуацији кад је предметно кривично дјело као такво егзистирало и у одредби члана 142 КЗСФРЈ, била на штету апликаната/апеланта у погледу изрицања казне, што је противно члану 7 став 1 Европске конвенције.

68. При томе, Уставни суд наглашава да је у цитираним одлукама констатовано да задатак Европског суда [као што је то и Уставног суда] није да размотри *in abstracto* да ли је ретроактивна примјена КЗБиХ из 2003. године у предметима ратних злочина сама по себи инкомпатибилна с чланом 7 Европске конвенције, те да ово питање мора да се процјењује за сваки предмет појединачно, узимајући у обзир конкретне околности сваког предмета, а посебно да ли су домаћи судови примијенили закон чије су одредбе најповољније за оптуженог (тачка 65).

69. У цитираним одлукама је даље истакнуто да је дефиниција ратних злочина за које су апликанти проглашени кривим иста и у КЗСФРЈ, и у КЗБиХ, који је у кон-

кретном предмету примијењен ретроактивно. Међутим, указано је да ова два закона пружају различит распон казни за ратне злочине. Даље је наведено да Европски суд није прихватио аргументацију да је КЗБиХ блажи за апликанте од КЗСФРЈ, јер не прописује смртну казну. Слиједом извршене анализе висине казни на које су апликанти осуђени и казни које би они могли евентуално да добију, зависно од тога који закон би био примијењен у њиховим случајевима, Европски суд је закључио да је, с обзиром на могућност изрицања казне затвора у краћем трајању, повољнији КЗСФРЈ. У предметној одлуци Европски суд је даље навео да су казне које су изречене апликантима биле унутар распона кажњавања који је прописан и у КЗСФРЈ и у КЗБиХ и да стога не може са сигурношћу да се тврди да би иједан од апликаната био блаже кажњен да је примијењен КЗСФРЈ. Међутим, и поред тога, Европски суд је указао: *Оно што је од кључног значаја, међутим, је да су апликанти могли добити ниже казне да је тај Закон (напомена: КЗСФРЈ) примијењен у њиховим предметима* (тачка 70).

70. Уставни суд сматра да се не може да заузме генерални (апстрактан) став који од два кривична закона (мисли се на КЗСФРЈ и КЗБиХ) предвиђа „блажу” или „тежу” казну за ово кривично дјело, те да с тим у вези, даље, апстрактно закључи који би од наведена два закона требало да се примјењује (у случајевима када оба закона прописују конкретна кривична дјела из области ратних злочина која се оптужницом стављају на терет) због тога што тај закон прописује „блажу казну”. Такви закључци моћи ће се изводити само у конкретним случајевима, те је сасвим могуће да ће долазити и до различите примјене наведених закона (КЗСФРЈ и КЗБиХ) јер, како је већ речено, један те исти закон може да се покаже, у зависности од конкретних околности сваког појединог случаја, у једној ситуацији као блажи а у другој као тежи у односу на казну која ће се изрећи. Уставни суд је мишљења да може да се закључи да у случају када је предметно кривично дјело било инкриминисано у оба закона (у закону који је важио у вријеме извршења као и у закону који је накнадно донесен) да тада, у складу с другом реченицом става 1 члана 7 Европске конвенције, обавезно треба да се испита који од два или више сукцесивно донесених закона предвиђа блажу казну те да се примијени тај закон, тј. закон који предвиђа блажу казну (принцип *favor rei*). При томе треба да се води рачуна о свим релевантним питањима као што је минимум и максимум прописане казне, услови за ублажавање казне и друго.

71. Уставни суд указује да је оспореном пресудом апелант проглашен кривим и осуђен што је починио кривично дјело геноцида из члана 171 КЗБиХ. Уставни суд запажа да је дефиниција кривичног дјела геноцида иста у члану 141 КЗСФРЈ, који је примјењиван у вријеме извршења предметног кривичног дјела (дакле 1995. године) и у члану 171 КЗБиХ, који је у конкретном предмету примијењен ретроактивно.

Из наведеног, дакле, слиједи да је апелант проглашен кривим за кривично дјело које је као такво *представљало кривично дјело у вријеме извршења* (у смислу прве реченице члана 7 став 1 Европске конвенције), а та чињеница, у смислу гаранција друге реченице члана 7 став 1 Европске конвенције, имплицира обавезу Уставног суда да испита да *изречена казна неће бити тежа од оне која се примјењивала у вријеме извршења кривичног дјела*. У контексту наведеног Уставни суд указује да је апелант, примјеном одредаба КЗБиХ, на крају осуђен на казну дуготрајног затвора у трајању од 24 године.

72. У вези с тим, Уставни суд указује да КЗБиХ и КЗСФРЈ пружају различит распон казни за кривично дјело геноцида за које је апелант проглашен кривим. Наиме, према КЗСФРЈ запријеђена казна за предметно кривично дјело је била казна затвора од пет до 15 година или, у најтежим случајевима, смртна казна, умјесто које је могла да се изрекне и казна затвора од 20 година. Сходно КЗБиХ запријеђена казна је казна затвора у трајању од 10 година или казна дуготрајног затвора. Прво, с аспекта минимума прописане казне, очигледно је да је тај минимум нижи у КЗСФРЈ. Даље, апелант је проглашен кривим да је кривично дјело геноцида починио као помагач. С тим у вези Уставни суд указује да и КЗБиХ и КЗСФРЈ прописују да се помагач у извршењу кривичног дјела кажњава као да је и сам починио кривично дјело, али његова казна може да се умањи. При том, према КЗСФРЈ казна је могла да се умањи до једне године затвора, а према КЗБиХ то је могуће до пет година затвора. Међутим, Уставни суд указује да је у конкретном случају, за радње које су апеланту стављене на терет, с обзиром на начин извршења тог кривичног дјела и његове последице, дакле, с обзиром да се ради о најтежем облику ратног злочина, постојала могућност да му се и као помагачу изрекне најтежа казна која је била прописана само за најтеже облике ратних злочина. Стога је, дакле, постојала могућност да се апеланту изрекне најтежа казна у конкретном случају.

73. Уставни суд запажа да је у конкретном случају Суд БиХ – Апелационо одјељење апеланта осудило на казну дуготрајног затвора у трајању од 24 године. У вези с тим, а у контексту највише запријеђене (најтеже) казне која може да се изрекне за предметно кривично дјело, Уставни суд указује да је одредбама члана 37 став 1 КЗСФРЈ прописано да се *смртна казна не може прописати као једина главна казна за одређено кривично дјело*, те да је одредбама члана 38 став 2 такође прописано да *за кривична дјела за која је прописана смртна казна суд може изрећи и затвор у трајању од 20 година*. При томе, Уставни суд истиче да из ових одредби произлази да, дакле, за кривично дјело које је апелант починио није била једина прописана максимална казна смртна казна него да је, као њена алтернатива, у одређеним случајевима могла да буде изречена и казна затвора у трајању од 20 година. Према

томе, Уставни суд указује да је за кривично дјело геноцида у КЗСФРЈ могла да се изрекне казна затвора у трајању од пет до 15 година или казна затвора у трајању од 20 година или смртна казна.

74. У том контексту, Уставни суд указује да је неспорно да је смртна казна, која је као максимална казна за предметно кривично дјело прописана КЗСФРЈ, строжа од казне дуготрајног затвора, која је као максимална казна прописана КЗБиХ. Међутим, Уставни суд подсјећа да је чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине прописано да се права и слободе предвиђени у Европској конвенцији и у њеним протоколима директно примјењују у Босни и Херцеговини, те да ови акти имају приоритет над свим осталим законима. У вези с тим, Уставни суд указује да је ступањем на снагу Устава Босне и Херцеговине (14. децембар 1995. године) ступио на снагу и Протокол број 6 уз Европску конвенцију којим је прописано да се смртна казна укида (члан 1), те да држава може у свом законодавству да предвиди смртну казну за дјела извршена у доба рата или непосредне ратне опасности (члан 2). При томе, Уставни суд указује да је након тога 3. маја 2002. године, на нивоу Савјета Европе, усвојен Протокол број 13 уз Европску конвенцију о укидању смртне казне у свим околностима, који је Босна и Херцеговина ратификовала 28. маја 2003. године. Имајући у виду наведено, Уставни суд указује да из наведеног јасно произилази да у вријеме доношења оспорене одлуке 17. јуна 2013. године није постојала нити теоријска нити практична могућност да апеланту буде изречена смртна казна за предметно кривично дјело.

75. Уставни суд подсјећа да је питање статуса смртне казне већ раније разматрано у Одлуци Дома за људска права за БиХ *Сретко Дамјановић против БиХ број СН/96/30* од 5. септембра 1997. године. У овој одлуци је, између осталог, наведено: „У разматрању да ли би смакнуће којим се пријети подносиоцу пријаве било предвиђено у домаћем закону и у складу с одредбама у сврху члана 2 Протокола бр. 6 на Конвенцију, Дом мора да узме у обзир релевантне одредбе Устава изложеног у Анексу 4 на Општи Оквирни споразум. У том погледу Дом запажа да је по члану 2 Анекс II на Устав, који се бави прелазним аранжманима, предвиђено да ће важећи закони на дан ступања на снагу Устава остати на снази до мјере која није противрјечна Уставу”. Примјена смртне казне би стога могла само да се сматра прописаном у домаћем закону у облику члана 141 или 142 Кривичног закона уколико одредбе тих чланова саме „не би биле у нескладу с Уставом” (став 34). Даље, „тамо гдје један од споразума о људским правима намеће јасну, прецизну и апсолутну забрану неког правца дјеловања, једини начин на који се може спровести обавеза да се особама осигурају споменућа права без дискриминације је давање снаге забрани. Стога се закони који иду супротно од такве забране не могу сматрати у складу с Уставом и стога се не могу посматрати као исправна основа у домаћем закону за било какву акцију која по Европској

конвенцији мора бити легална у домаћем закону. Стога Дом сматра да чланови 141. и 142. Кривичног закона, утолико што овлашћују примјену смртне казне у доба мира, нису у складу с Уставом и да погубљење којим се пријети подносиоцу пријаве зато не би било прописано домаћим законом у сврху Протокола 6 на Европску конвенцију. Стога би то кршило члан 2. Протокола бр. 6 из истог разлога” (став 37).

76. С обзиром да, дакле, није било могуће апеланту изрећи смртну казну, поставља се питање која је то онда максимална казна могла да буде изречена апеланту према КЗСФРЈ. У вези с тим, Уставни суд указује да је одредбама члана 38 став 2 КЗСФРЈ прописано да „за кривична дјела за која је прописана смртна казна суд може изрећи и затвор од 20 година”. По мишљењу Уставног суда, из цитиране законске одредбе јасно произилази да максимална казна за предметно кривично дјело, у ситуацији када више није могуће да се изрекне смртна казна, јесте казна затвора од 20 година. Поредећи казну затвора од 20 година (као максималну казну за предметно кривично дјело према КЗСФРЈ) с казном дуготрајног затвора од 45 година (као максималном казном за предметно кривично дјело према КЗБиХ), Уставни суд сматра да је у конкретном случају несумњиво да КЗСФРЈ представља блажи закон за апеланта. Имајући у виду да је, дакле, према КЗСФРЈ било могуће да се апеланту изрекне максимална казна од 20 година, а да му је у конкретном случају, примјеном КЗБиХ, изречена казна дуготрајног затвора у трајању од 24 године, Уставни суд сматра да је ретроактивна примјена КЗБиХ била на штету апеланта у погледу изрицања казне, а што је противно члану 7 Европске конвенције.

77. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да је оспореном пресудом Апелационог вијећа Суда БиХ дошло до повреде апелантовог уставног права из члана II/2 Устава Босне и Херцеговине и члана 7 став 1 Европске конвенције.

78. Уставни суд сматра да је с циљем да се заштите апелантова уставна права довољно да се укине оспорена Пресуда Апелационог одјељења – Суд БиХ број С1 1 К 003442 12 Кжк од 17. јуна 2013. године и да се предмет врати том суду да донесе нову одлуку у складу с чланом 7 став 1 Европске конвенције, у односу на изрицања казне.

79. Уставни суд указује да је апелант најприје проглашен кривим и изречена му је казна затвора Пресудом Суда БиХ – Одјељење I за ратне злочине број С1 1 К 003442 09 Кри (Х-КР-07/180-3) од 6. јула 2012. године. Одлучујући о апелантовој и жалби Тужилаштва БиХ, Апелационо одјељење је Рјешењем број С1 1 К 003442 12 Крж 8 од 16. новембра 2012. године укинуло првостепену пресуду и одредило да се одржи главни претрес пред овим судом. Слиједом наведеног, Апелационо одјељења је донијело Пресуду број С1 1 К 003442 12 Кжк од 17. јуна 2013. године која је и

била предмет преиспитивања у поступку пред Уставним судом, а по којој се апелант налази на издржавању изречене казне затвора у тренутку доношења одлуке Уставног суда.

80. Уставни суд указује да је као неосноване оцијенио апелантове наводе у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције јер је закључио да у конкретном случају нема ништа што би упутило на закључак да поступак доношења оспорене пресуде, сагледан у цјелини, није био правичан. Уставни суд је оцијенио да су основани апелантови наводи у односу на члан II/2 Устава Босне и Херцеговине и члан 7 став 1 Европске конвенције, те у складу с тим укинуо оспорену пресуду, с налогом Суду БиХ да донесе нову одлуку којом ће утврђена повреда бити отклоњена.

81. Уставни суд указује да ни у овом случају, као и у низу предмета из новије праксе у којим је утврдио повреду члана II/2 Устава Босне и Херцеговине и члана 7 став 1 Европске конвенције и укинуо пресуде Суда БиХ с налогом да се донесе нова одлука којом ће бити отклоњена утврђена повреда, није одлучивао о прекиду издржавања казне затвора и пуштању на слободу апеланта, нити о процедури по којој ће Суд БиХ донијети нову одлуку. С обзиром да је у конкретном случају првостепена пресуда укинута, да је апелант лишен слободе и упућен на издржавање казне затвора на основу оспорене пресуде која је сада укинута овом одлуком Уставног суда само у односу на примјену члана 7 Европске конвенције, о лишавању слободе апеланта одлучиваће Тужилаштво БиХ и Суд БиХ, у складу са својим надлежностима и релевантним одредбама ЗКПБиХ.

VIII. Закључак

82. Уставни суд закључује да је прекршено апелантово уставно право из члана II/2 Устава Босне и Херцеговине и члана 7 став 1 Европске конвенције јер је у конкретном случају ретроактивна примјена КЗБиХ била на апелантову штету у погледу изрицања казне.

83. Уставни суд закључује да није прекршено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, јер у околностима конкретног случаја нема ништа што би упутило на закључак да су доведени у питање једнакост странака у поступку, да је суд своју одлуку засновао на доказима на којим није могао да их заснује, као и да је изостала брижљива и савјесна оцјена доказа на начин који би довео у питање утврђено чињенично стање, те најзад да је суд пропустио да образложи своју одлуку, односно да поступак сагледан у цјелини није био правичан.

84. На основу члана 61 ст. 1, 2 и 3 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.
85. Анекс ове одлуке у смислу члана 41 Правила Уставног суда чини издвојено мишљење супротно одлуци потпредседнице Сеаде Палаврић ком се придружује судија Мирсад Теман и издвојено мишљење у складу с одлуком судије Златка М. Кнежевића.
86. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Председница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

**Издвојено мишљење судије Сеаде Палаврић о
неслагању с Одлуком Уставног суда број АП 4606/13
од 28. марта 2014. године**

У Одлуци број АП 4606/13 од 28. марта 2014. године Уставни суд је, између осталог, дјелимично усвојио апелацију; утврдио повреду члана II/2 Устава Босне и Херцеговине и члана 7 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода; укинуо Пресуду Суда Босне и Херцеговине број С 1 1 К 003442 12 Кжк од 17. јуна 2013. године и предмет вратио Суду Босне и Херцеговине с налогом да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу с чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине и чланом 7 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те обавијести Уставни суд о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука.

Уз дужно поштовање већинског одлучивања, ја не могу да се сагласим с образложењем и закључком у усвајајућем дијелу одлуке Уставног суда.

Умјесто посебног образложења у наставку се позивам на издвојено мишљење које сам изнијела у односу на Одлуку Уставног суда број АП 5161/10 од 23. јануара 2014. године, које гласи:

**Издвојено мишљење судије Сеаде Палаврић о неслагању с
Одлуком Уставног суда број АП 5161/10 од 23. јануара 2014. године**

У Одлуци Уставног суда број АП 5161/10 Уставни суд Босне и Херцеговине је:

Усвојио апелацију, утврдио повреду члана II/2 Устава Босне и Херцеговине и члана 7 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), укинуо другостепену пресуду Суда БиХ и предмет вратио том суду с налогом да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу с чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине и чланом 7 Европске конвенције.

Уз дужно поштовање већинског одлучивања, не могу да се сложим с образложењем и закључком који се односе на усвајање апелације број АП 5161/10.

Образложење Уставног суда може да се сажме како слиједи:

У релевантном дијелу Уставни суд се позвао на своју Одлуку број АП 325/08 од 27. септембра 2013. године, коју је донио слиједећи праксу Европског суда у предмету *Мактоуф и Дамјановић* у којој је тај суд утврдио да је дошло до кршења

члана 7 став 1 Европске конвенције, зато што је постојала реална могућност да је ретроактивна примјена КЗБиХ, када су апликанти проглашени кривим да су починили кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва из члана 173 КЗБиХ у ситуацији кад је предметно кривично дјело као такво егзистирало и у одредби члана 142 КЗСФРЈ, била на штету апликаната/апеланата у погледу изрицања казне, што је противно члану 7 став 1 Европске конвенције.

Затим је Уставни суд указао на то да је у конкретном случају оспореним пресудама апелант проглашен кривим и осуђен зато што је починио кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва из члана 173 КЗБиХ. Уставни суд запажа да је дефиниција ратног злочина против цивилног становништва иста у члану 142 КЗСФРЈ, који је примјењиван у вријеме извршења предметног кривичног дјела (дакле, 1995. године) и у члану 173 КЗБиХ, који је у конкретном предмету примјењен ретроактивно. Из наведеног слиједи да је апелант проглашен кривим за кривично дјело које је као такво представљало кривично дјело у вријеме извршења (у смислу прве реченице члана 7 став 1 Европске конвенције), а та чињеница, у смислу гаранција друге реченице члана 7 став 1 Европске конвенције, имплицира обавезу Уставног суда да испита да изречена казна неће бити тежа од оне која је примјењивана у вријеме извршења кривичног дјела. У контексту наведеног Уставни суд је указао да је апелант примјеном одредаба КЗБиХ, на крају осуђен на казну дугог трајног затвора у трајању од 25 година.

Износећи разлоге из којих је утврдио повреду права из члана 7 Европске конвенције, Уставни суд је, између осталог, указао да из образложења која је изнио у одлуци јасно произилази да у вријеме доношења оспорених одлука, које су донесене у току 2008. и 2009. године, није постојала нити теоријска, нити практична могућност да апеланту буде изречена смртна казна за предметно кривично дјело.

С обзиром на то да, дакле, није било могуће да се апеланту изрекне смртна казна, поставља се питање која је то, онда, максимална казна могла да буде изречена апеланту према КЗСФРЈ. У вези с тим, Уставни суд је указао да је одредбама члана 38 став 2 КЗСФРЈ прописано да „за кривична дјела за која је прописана смртна казна суд може да изрекне и затвор од двадесет година”. Сходно мишљењу Уставног суда, из цитиране законске одредбе јасно произилази да максимална казна за предметно кривично дјело, у ситуацији када више није могуће да се изрекне смртна казна, јесте казна затвора од 20 година. Упоредјујући казну затвора од 20 година (као максималну казну за предметно кривично дјело према КЗСФРЈ) са казном дуготрајног затвора од 45 година (као максималном казном за предметно кривично дјело према КЗБиХ), Уставни суд сматра да је у конкретном случају несумњиво да КЗСФРЈ представља блажи закон за апеланта. Имајући у виду да је, према КЗСФРЈ, апеланту било могуће

изрећи максималну казну од 20 година, а да му је у конкретном случају, примјеном КЗБиХ, изречена казна дуготрајног затвора у трајању од 25 година, Уставни суд сматра да је ретроактивна примјена КЗБиХ била на штету апеланта у погледу изрицања казне, што је противно члану 7 Европске конвенције.

Према моме мишљењу,

Уставни суд у својој одлуци није слиједио принципе којима се Европски суд за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) руководио у одлуци *Мактоуф и Дамјановић против БиХ*.

Моји разлози за неслагање с образложењем и закључцима Уставног суда у односу на Одлуку број АП 5161/10 су сљедећи:

- Прије свега, сматрам да Уставни суд, за разлику од Европског суда, уопште није придавао значај чињеници да је апелант, за разлику од апликаната **Мактоуфа и Дамјановића, проглашен кривим за одузимање живота, и то 71 живота и око 200 повријеђених**, а од те чињенице је, према критеријумима Европског суда, зависила оцјена тежине злочина а тиме и запријеђене казне у вријеме извршења кривичног дјела. Јер, и у случају *Мактоуф и Дамјановић* и у конкретном ријеч је о истом кривичном дјелу. Разлика је у томе што у предмету *Мактоуф и Дамјановић* апликанти нису били осуђени пред домаћим судовима за најтеже облике кривичног дјела злочина против цивилног становништва за које је била запријеђена смртна казна, већ за блажи облик тог кривичног дјела и о томе су свједочиле изречене казне које су биле готово минималне, док је апеланту изречена казна дуготрајног затвора у трајању од 25 година, што спада у најстрожу казну која је прописана 2003. године након што више у Босни и Херцеговини није могла да буде изречена смртна казна, дакле, као замјена за смртну казну.
- Затим, Уставни суд је до блаже казне дошао упоређујући казну дуготрајног затвора у трајању од 45 година која је запријеђена према КЗБиХ из 2003. године с казном затвора од 20 година према КЗСФРЈ из 1976. године која је могла да се изрекне као замјена за смртну казну умјесто са смртном казном.
- Сматрам, међутим, да члан 7 Европске конвенције не треба да се тако разумијева, нити тумачи, нити да је Европски суд члан 7 тумачио и примијенио на овакав начин. Наведени члан, без сумње, инсистира да казна која се изриче не буде тежа од казне која је **била примјењива** у вријеме учињења кривичног дјела. При томе нема изузетака ни када је ријеч о учиниоцима кривичних дјела ратних злочина. Међутим, сматрам да Уставни суд, тражећи блажу казну за апеланта, није могао да казну дуготрајног затвора упоређује с казном од 20

година затвора, већ са смртном казном која је у вријеме учињења ратног злочина за који је апелант проглашен одговорним била примјењива, без обзира на то што смртна казна у вријеме суђења више није могла да се изрекне. Члан 7 Европске конвенције јасно инсистира да учинилац кривичног дјела не може да се казни теже у односу на казну која је у вријеме учињења кривичног дјела била примјењива, а не у односу на казну која у вријеме суђења више не може да се изрекне.

- Штавише, чини се да је Уставни суд изгубио из вида да разматра конкретну апелацију у којој је оспореним одлукама Суда БиХ апеланту изречена казна дуготрајног затвора у трајању од 25 година а не 45 година, па је изречена а не максимално запријеђена казна требало да се упоређује са смртном казном. Такође, сматрам да је чак и казна доживотног затвора (у случају да је и била прописана КЗБиХ из 2003. године) блажа у односу на смртну казну која је била запријеђена и примјењива у вријеме кад је учињено кривично дјело, а поготово је блажа казна дуготрајног затвора у трајању од 25 година каква је у конкретном случају изречена апеланту.
- Будући да је одлучивао о конкретној апелацији, сматрам да је Уставни суд морао да има у виду образложење оспорене првостепене пресуде у којој је, између осталог, истакнуто како примјену КЗБиХ из 2003. године додатно оправдава чињеница да је казна прописана КЗБиХ, у сваком случају, блажа од смртне казне која је била на снази у вријеме извршења кривичног дјела, чиме је задовољен критеријум временског важења кривичног закона, односно примјена закона који је блажи за учиниоца, као и образложење другостепене пресуде, изнесено у тач. 142 и 143 те пресуде, гдје је Суд БиХ истакао да је, испитујући одлуку о казни у оквиру истакнутих жалбених навода Тужилаштва и у смислу одредбе члана 308 ЗКПБиХ, оцијенио да је првостепено вијеће правилно одмјерило казну имајући у виду све субјективне и објективне околности које се односе на кривично дјело и његовог учиниоца, које изречену казну чине адекватном с обзиром на степен апелантове кривице, побуде из којих је дјело учињено, јачину повреде заштићеног добра, као и апелантове личне прилике, те закључио да је изречена казна дуготрајног затвора у трајању од 25 година правилно одмјерена и да ће се изреченом казном постићи сврха кажњавања предвиђена одредбом члана 39 КЗБиХ, која захтијева да се изрази осуда учињеног кривичног дјела; да се на учиниоца утиче да убудуће не чини кривична дјела; да се утиче на остале да не чине кривична дјела (индивидуална и генерална превенција), а посебно да се утиче на свијест грађана о штетности кривичних дјела и о праведности кажњавања; да је потребно да се има у виду да заштитни објекат ових кривичних

дјела чине универзалне људске вриједности, добра која су услов и основ за заједничко и хумано постојање, чије кршење представља тешке повреде норми међународног права, о чијој озбиљности и тежини говори чињеница да ова дјела не подлијежу застаријевању.

- Поред наведеног, оваквим поступањем, тј. упоређивањем казне дуготрајног затвора с казном затвора у трајању од 20 година а не са смртном казном, Уставни суд је довео до ситуације да под исти распон казни буду подведени починиоци ратних злочина који нису проглашени одговорним за губитке људских живота и друге „лакше” ратне злочине с починиоцима ратних злочина који су проглашени кривим за губитак више десетина људских живота и друге најтеже ратне злочине, па чак и до блажег кажњавања за ратни злочин него за „обично” убиство.
- На крају, чини се илузорним када Уставни суд каже да питање блажег закона није оцјењивао *in abstracto*, јер је чињеница да је то *de facto* учињено у свим случајевима у којима је исто кривично дјело било прописано и КЗСФРЈ из 1976. године и КЗБиХ из 2003. године. Произлази да ће се у свим таквим случајевима као блажи за учиниоца примијенити КЗСФРЈ. Стога се, према моме мишљењу, за злочин који представља кршење међународног хуманитарног права за који је одувјек било прописано да не застаријева и да се најстроже кажњава – за који је према КЗСФРЈ из 1976. године запријеђена казна била смртна казна, а према КЗБиХ из 2003. године казна дуготрајног затвора – губи и сама сврха кажњавања, односно да ће сврха кажњавања бити остварена само према учиниоцима ратних злочина којима се суди пред Међународним кривичним судом за бившу Југославију, или су, с друге стране, особе којима се суди пред тим судом у знатно неповољнијем положају од особа којима се за исте злочине суди пред Судом БиХ.

Слиједи да ја апсолутно нисам у могућности да се сагласим са закључком који је усвојила већина Уставног суда у вези са овим питањем. Уз дужно поштовање, овом приликом изражавам своје неслагање.

Сарајево, 9. априла 2014. године

***

Придружујем се издвојеном мишљењу судије Палаврић.

Судија Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 1092/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Zehrida Hasanovića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 062748 09 Gž od 17. prosinca 2010. godine

Odluka od 10. travnja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1092/11**, rješavajući apelaciju **Zehrida Hasanovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak 2. točka b), članka 59. st. 1. i 2. i članka 62. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 10. travnja 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Zehrida Hasanovića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 062748 09 GŽ od 17. prosinca 2010. godine.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Sarajevu da po žurnom postupku donese novu odluku sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Sarajevu da, sukladno članku 72. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Zehrid Hasanović (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Asif Plećan, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 7. ožujka 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 P 062748 09 Gž od 17. prosinca 2010. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), od Kantonalnog suda, Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) i sudionika u postupku tužene Federacije Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: tužena), koju zastupa Federalno pravobraniteljstvo, zatraženo je 14. studenog 2013. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Kantonalni sud je dostavio 23. siječnja 2014. godine, Općinski sud 17. prosinca 2013. godine, dok tužena nije dostavila odgovor na apelaciju.

4. Odgovori na apelaciju proslijeđeni su apelantovom zastupniku 13. veljače 2014. godine.

III. Činjenično stanje

5. Presudom Općinskog suda broj 65 0 P 062748 08 P od 26. lipnja 2009. godine obvezana je tužena da apelantu isplati razliku naknade za ishranu u tijeku rada (topli obrok) za listopad, studeni i prosinac 2005. godine, iznose precizirane za svaki mjesec posebice, odnosno ukupan iznos od 85,97 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od podnošenja tužbe, 31. listopada 2008. godine, pa do isplate, uz naknadu troškova parničnog postupka u iznosu od 255,52 KM.

6. U obrazloženju presude Općinski sud je naveo da je apelant 31. listopada 2008. godine podnio tužbu protiv tužene tražeći da se obveže da mu na ime naknade razlike za

ishranu u tijeku rada za razdoblje listopad 2005. godine do prosinca 2005. godine isplati iznos od 231,84 KM sa zateznom kamatom počev od dana podnošenja tužbe, pa do isplate, uz naknadu troškova postupka. Navedeno je da je na pripremnom ročištu apelant smanjio tužbeni zahtjev, tražeći da se tužena obveže da mu isplati razliku naknade za ishranu u tijeku rada (topli obrok) za razdoblje listopad 2005. godine do prosinca 2005. godine u iznosu od 85,97 KM sa zakonskom zateznom kamatom od podnošenja tužbe, 31. listopada 2008. godine, pa do isplate, uz naknadu troškova parničnog postupka. Općinski sud je istaknuo da je ocjenom izvedenih dokaza, uz primjenu relevantnih odredaba materijalnog prava, čl. 5. i 29. Uredbe o naknadama i drugim materijalnim pravima koja nemaju karakter plaće, te članka 31. Kolektivnog ugovora za službenike tijela uprave i sudske vlasti u FBiH, u konačnici, utvrdio da je tužena apelantu za sporno razdoblje na ime toplog obroka isplaćivala iznos od 10,00 KM dnevno, dakle, manje nego što predstavlja 2% prosječne neto plaće isplaćene u FBiH, zbog čega je zaključio da mu je ostala dužna iznose kao u izreci presude. Odluku o troškovima postupka Općinski sud je donio primjenom odredbe članka 386. stavak 2. i članka 387. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP). U tom kontekstu Općinski sud je konstatirao da se troškovi sastoje od sastava tužbe, zastupanja na pripremnom ročištu i glavnoj raspravi, te sastava obrazloženog podneska i troškova PDV, što ukupno iznosi 982,80 KM. Sud je istaknuo da je apelant u ovom postupku uspio sa 26%, pa mu je na ime troškova postupka dosudio iznos od 255,52 KM, dok je u preostalom dijelu odbijen apelantov zahtjev za isplatu troškova.

7. Protiv presude Općinskog suda od 22. lipnja 2009. godine priziv je izjavila tužena zbog povreda odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.

8. Apelant je također izjavio priziv, kako je naveo, „protiv Rješenja o troškovima postupka sadržanog u Presudi Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 062748 08 P od 26. lipnja 2009. godine”, zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene procesnog prava. Apelant je u prizivu naveo da je Općinski sud pogrešno utvrdio činjenicu da je u predmetnom postupku uspio sa 26%, smatrajući da je tužbenim zahtjevom od 85,97 KM uspio 100%, zbog čega smatra da je Općinski sud pogrešno primijenio procesno pravo, odredbu čl. 386. i 387. stavak 2. ZPP, odnosno jer je u cijelosti uspio u predmetnoj parnici.

9. Iz potvrde primitka dokumenta broj 65 0 P 062748 08 P od 15. srpnja 2009. godine, koju je apelant dostavio uz apelaciju, proizlazi da je taj sud navedenog nadnevka a u navedenom predmetu primio priziv na presudu koji je dostavio apelantov odvjetnik u dva primjerka.

10. Kantonalni sud je, kako je to navedeno u uvodu presude, rješavajući po prizivu tužene protiv presude Općinskog suda, donio Presudu broj 65 0 P 062748 09 Gž od 17. prosinca 2010. godine kojom je odlučio da se priziv tužene odbija i prvostupanjska presuda potvrđuje. U obrazloženju presude je navedeno da je Kantonalni sud osporenu presudu ispitao u okviru prizivnih navoda tužene, u granicama propisanim člankom 221. ZPP, nakon čega je zaključio da je priziv tužene neutemeljen, da je prvostupanjski sud pravilnom primjenom materijalnog prava obvezao tuženu da apelantu isplati razliku na ime toplog obroka za razdoblja i u iznosima kao u izreci prvostupanjske presude, primjenom članka 5. Uredbe i članka 31. Kolektivnog ugovora, jer ne postoje razlozi zbog kojih tužena pobija osporenu presudu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant smatra da mu je osporenim presudom Kantonalnog suda povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo na nediskriminaciju iz članka 14. Europske konvencije. Povredu prava na pravično suđenje apelant vidi u proizvoljnoj primjeni odredaba ZPP i povredi prava na pristup sudu kao segmentu prava na pravično suđenje od Kantonalnog suda. Navodi da je protiv odluke prvostupanjskog suda u dijelu dosuđenih troškova parničnog postupka izjavio priziv 15. srpnja 2009. godine Kantonalnom sudu, tražeći da se tužena obveže da mu na ime troškova postupka isplati iznos od 1.338,80 KM, smatrajući da je Općinski sud pogrešno utvrdio da je u konkretnoj pravnoj stvari uspio sa 26%, umjesto 100%, o kojim prizivnim navodima se Kantonalni sud uopće nije očitovao.

b) Odgovor na apelaciju

12. Kantonalni sud je u odgovoru na apelaciju istaknuo da je apelant, prema odredbi članka 192. ZPP, imao pravo u roku od trideset dana od dana primitka presude, obzirom na to da taj sud nije odlučio o njegovom prizivu, podnijeti zahtjev za donošenje dopunske presude, pa kako nije koristio svoja procesna prava na koja je imao pravo, predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

13. Općinski sud je u odgovoru na navode iz apelacije istaknuo da je postupak vodio sukladno odredbama ZPP, pa smatra da je odluka tog suda u dijelu odluke o dosuđenim

troškovima parničnog postupka zakonito donesena, što je, kako navodi, potvrdio i Kantonalni sud. Stoga predlaže da se apelacije odbije.

V. Relevantni propisi

14. **Zakon o parničnom postupku** („Službeni novine FBiH” br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 175. stav 4.

(4) Odluka o troškovim postupka u presudi smatra se rješenjem.

Član 176. stav 1. i 2.

(1) Presudom sud odlučuje o zahtjevu koji se tiče glavne stvari i sporednih potraživanja.

(2) Ako postoji više zahtjeva, sud će o svim tim zahtjevima odlučiti jednom presudom.

Član 192. stav 1.

(1) Ako je sud propustio odlučiti o dijelu zahtjeva ili o svim zahtjevima o kojima se mora odlučiti presudom, a koji su već raspravljeni, stranka može u roku od 30 dana od dana prijema presude predložiti parničnom sudu da se presuda dopuni.

Član 193.

Kad sud nađe da je prijedlog za dopunu presude osnovan, bez ponovnog otvaranja glavne rasprave donijet će, u roku od osam dana, presudu o zahtjevu koji nije riješen (dopunska presuda).

Član 194.

(1) Ako je uz prijedlog za dopunu presude podnesena i žalba protiv presude, prvostepeni sud će zastati sa dostavom te žalbe drugostepenom sudu dok se ne donese odluka o prijedlogu za dopunu presude i dok ne protekne rok za žalbu protiv te odluke.

(2) Ako protiv odluke o dopuni presude bude podnesena žalba, ta žalba zajedno sa žalbom protiv prvobitne presude dostavit će se drugostepenom sudu.

(3) Ako se prvostepena presuda pobija žalbom samo zato što prvostepeni sud nije presudom odlučio o svim zahtjevima stranaka koji su predmet parnice, žalba će se smatrati prijedlogom stranke da se donese dopunska presuda.

Član 203. stav 1. i 3.

(1) Protiv presude donijete u prvom stepenu stranke mogu izjaviti žalbu u roku od 30 dana od dana donošenja presude, odnosno, ako se presuda dostavlja u skladu sa odredba-

ma ovog zakona o dostavljanju, 30 dana nakon dostavljanja prepisa presude, ako u ovom zakonu nije određen drugi rok. U mjeničnim i čekovnim sporovima ovaj rok je 15 dana.

(3) O žalbi protiv presude odlučuje drugostepeni sud.

Član 233.

Protiv rješenja prvostepenog suda dozvoljena je žalba ako u ovom zakonu nije određeno da žalba nije dozvoljena.

Ako ovaj zakon izričito određuje da posebna žalba nije dozvoljena, rješenje prvostepenog suda može se pobijati samo u žalbi protiv konačne odluke.

Član 386. stav 1., 2. i 3.

(1) Stranka koja u cjelini izgubi parnicu dužna je da protivnoj stranci naknadi troškove.

(2) Ako stranka, djelimično uspije u parnici, sud može, s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka podmiruje svoje troškove ili da jedna stranka naknadi drugoj srazmjernan dio troškova,

(3) Sud može odlučiti da jedna stranka naknadi sve troškove postupka koje je druga stranka imala ako protivna stranka nije uspjela samo u srazmjerno neznatnom dijelu svog zahtjeva, a zbog tog dijela nisu nastali posebni troškovi.

Član 387. stav 2.

(2) Ako je propisana tarifa za nagradu advokata ili za druge troškove, ovi troškovi odmjeriće se po toj tarifi.

VI. Dopustivost

15. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. Sukladno članku 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

17. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 65 0 P 062748 09 Gž od 17. prosinca 2010. godine protiv kojeg nema drugih učinko-

vitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelant je primio 7. siječnja 2011. godine, a apelacija je podnesena 7. ožujka 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

18. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

19. Apelant pobija presudu Kantonalnog suda tvrdeći da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo na nediskriminaciju iz članka 14. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

20. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

21. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

22. Predmetni postupak se odnosi na potraživanja iz osnova rada, dakle, na predmet građanskopravne naravi, pa je članak 6. stavak 1. Europske konvencije u ovom predmetu primjenjiv.

23. Apelant smatra da mu je presudom Kantonalnog suda prekršeno pravo na pravično suđenje zbog pogrešne primjene materijalnog prava. S tim u svezi, Ustavni sud, prije

svega, ukazuje da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

24. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stavu, može iznimno, kada ocijeni da je u određenom postupku redoviti sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica, tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenoga Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Odluku Ustavnog suda broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, obzirom na pitanje koje apelant problematizira, ispitati je li pobijana odluka utemeljena na proizvoljnoj primjeni pozitivnopravnih propisa.

25. Dakle, u konkretnom slučaju apelant smatra da mu je osporenom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje, jer Kantonalni sud uopće nije uzeo u razmatranje njegov priziv izjavljen 15. srpnja 2009. godine protiv rješenja o troškovima postupka sadržanim u Presudi Općinskog suda broj 65 0 P 062748 08 P od 22. lipnja 2009. godine. S tim u svezi, ukazuje da je priziv izjavio zbog proizvoljne primjene procesnog prava, jer mu je prvostupanjski sud presudom dosudio troškove parničnog postupka utvrdivši da je u predmetnoj parnici uspio sa 26% umjesto 100%.

26. Ustavni sud ističe da „pravo priziva višem sudu nije definirano, niti se podrazumijeva u članku 6. stavak 1. Europske konvencije”. Međutim, ako je priziv omogućen i ako je bio podnesen, a sud tog stupnja pozvan da „utvrdi” činjenice, prvi stavak članka 6. Europske konvencije je primjenjiv (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Delcourt protiv Belgije*, presuda od 17. siječnja 1970. godine, serija A broj 11, str. 14-15). Ustavni sud ističe da, iako članak 6. stavak 1. Europske konvencije ne podrazumijeva pravo priziva višem sudu, ako se zakonom ovo pravo propiše, onda se moraju osigurati garancije za njegovu

dosljednu primjenu kroz jasnu i preciznu normu (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 4101/09* od 30. ožujka 2012. godine, stavak 49, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 40/12).

27. Ustavni sud podsjeća da se, u suštini, sličnim pravnim pitanjem bavio u svojoj Odluci broj *AP 3806/09* (vidi, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 3806/09* od 19. srpnja 2012. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), kojom je usvojena apelantova apelacija, u konkretnom slučaju tužitelja Općine Maglaj, podnesena protiv rješenja Kantonalnog suda u Zenici zbog povrede prava na pristup sudu kao segmentu prava na pravično suđenje, jer je taj sud, nadležan odlučiti o činjeničnim i pravnim pitanjima, propustio odlučiti o apelantovom izjavljenom prizivu koji je garantiran zakonom, a što je kao posljedicu imalo izostanak odluke koja predstavlja konačno rješenje o pravu apelanta kao žalitelja. Ustavni sud podsjeća da je u tom predmetu apelant izjavio priziv protiv dvaju rješenja tog suda: djelomičnog rješenja i konačnog rješenja, od kojih se jedno rješenje ticalo predbilježbe upisa prava na nekretninama, a drugo upisa zakonske hipoteke na nekretninama istog poreznog dužnika po zahtjevu Kantonalnog poreznog ureda u Zenici. Iz obrazloženja osporenog rješenja Kantonalnog suda proizlazi da je taj sud o apelantovom prizivnom navodu u odnosu na rješenje o upisu zakonske hipoteke raspravio i ocijenio ga neutemeljenim, dok o apelantovom prizivu izjavljenom protiv rješenja kojim je dozvoljena predbilježba upisa prava na nekretninama poreznog dužnika uopće nije odlučivao. U navedenoj odluci Ustavni sud je naglasio (točka 27) da „prema stanovištu Europskog suda, članak 6. stavak 1. Europske konvencije osigurava svakome pravo da povede pred sudom postupak u svezi sa svojim građanskim pravima i obvezama: na taj način ovaj članak uključuje ‘pravo na sud’, od čega pravo pristupa, to jest pravo na pokretanje postupka u građanskim predmetima, predstavlja jedan aspekt (vidi, Europski sud, *Philis protiv Grčke*, presuda od 27. kolovoza 1991, serija A broj 209, str. 20, stavak 59). Potom, koncept ‘odluke’, u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pretpostavlja konačno rješenje spora pred sudom, a to i jeste svrha ‘prava na sud’. Stoga, u situaciji kada je zakonom dozvoljena mogućnost izjavljivanja priziva i kada takav priziv bude izjavljen sudu koji je nadležan odlučiti o činjeničnim i pravnim pitanjima, svrha ‘prava na sud’ u vidu ‘odluke’ koja predstavlja konačno rješenje o pravu će postojati tek kada o izjavljenom prizivu bude i odlučeno”.

28. Dovodeći u svezu navedene stavove sa okolnostima konkretnog slučaja, Ustavni sud zapaža da je u apelantovom slučaju Kantonalni sud odlučio o prizivu i tužene, a da uopće nije niti konstatirao da je apelant izjavio priziv, niti ga je ocijenio u osporenoj odluci iz čega proizlazi da je Kantonalni sud propustio odlučiti o apelantovom prizivu garantiranom zakonom u smislu članka 233. ZPP, izjavljenom protiv presude prvostupanjskog suda

u dijelu dosuđenih troškova parničnog postupka, kao sud koji je nadležan odlučiti o činjeničnim i pravnim pitanjima. Iz navedenog slijedi da je Kantonalni sud nesporno apelantu uskratio „odluku” koja predstavlja konačno rješenje o njegovom pravu, pa je na taj način apelantovo pravo na pristup sudu kao segmentu prava na pravično suđenje učinio iluzornim. U danim okolnostima se ukazuje neutemeljenim pozivanje Kantonalnog suda (u odgovoru na apelaciju) na apelantova prava propisana odredbom članka 192. ZPP, kojim je regulirano pravo na dopunsku presudu u slučaju da je sud propustio odlučiti o dijelu zahtjeva ili o svim zahtjevima o kojima se mora odlučiti presudom. Da se u apelantovom slučaju ne radi o navedenoj situaciji, proizlazi iz odluke prvostupanjskog suda koji je apelantov zahtjev u svezi sa troškovima parničnog postupka razmotrio i o njima odlučio pozivanjem na odredbe ZPP, koje su taj sud opredijelile za donošenje takve odluke. Protiv tog rješenja apelant je izjavio priziv primjenom članka 233. ZPP, jer se radi o troškovima postupka nastalim povodom konkretne pravne stvari, a apelantova tražbina, u smislu odredaba ZPP, u cjelini gledano predstavlja glavnu stvar o kojoj je drugostupanjski sud bio dužan odlučiti jednom presudom i u kojem slučaju se odluka o troškovima postupka smatra rješenjem. Ustavni sud, također, podsjeća da se radi o dva neovisna procesna sredstva, što proizlazi iz čl. 193, 194. i 233. citiranog zakona, jer priziv na presudu treba razlikovati od prijedloga za donošenje dopunske presude, imajući u vidu da i procesi odlučivanja prema tim sredstvima nisu vezani, te da se priziv izjavljuje na prvostupanjsku presudu suda, a prijedlog za donošenje dopunske presude se izjavljuje zbog nedostatka odluke prvostupanjskog suda o dijelu tužbenog zahtjeva. To u konkretnom predmetu nije slučaj, jer je prvostupanjski sud, kako je već prethodno navedeno, odlučio o apelantovom zahtjevu o troškovima postupka, tako da je apelant samo u slučaju odricanja od prava na priziv imao pravo u zakonskom roku izjaviti prijedlog za donošenje dopunske presude.

29. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je u okolnostima konkretnog slučaja apelantu povrijeđeno pravo na pristup sudu kao segment prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

30. Obzirom na zaključke u odnosu na povredu prava na pristup sudu kao segmentu prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebice ispitivati i apelantove navode o povredi prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i prava na nediskriminaciju iz članka 14. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

31. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pristup sudu kao segmenta prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine kada sud, koji je nadležan odlučiti o činjeničnim i pravnim pitanjima, propusti odlučiti o izjavljenom prizivu koji je garantiran zakonom, a što kao posljedicu ima izostanak odluke koja predstavlja konačno rješenje o apelantovom pravu.

32. Na temelju članka 59. st. 1. i 2. i članka 62. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

33. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 2143/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Ratka Bundala i Neđe
Zeljaje podnesena protiv presuda
Suda Bosne i Hercegovine broj
X-KRŽ-07/419 od 28. januara
2011. godine i broj X-KR-07/419
od 21. decembra 2009. godine

Odluka od 24. aprila 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2143/11**, rješavajući apelacije **Ratka Bundala i Neđe Zeljaje**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav 2. tačka b) i člana 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 24. aprila 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Ratka Bundala i Neđe Zeljaje podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ-07/419 od 28. januara 2011. godine i broj X-KR-07/419 od 21. decembra 2009. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Ratko Bundalo (u daljnjem tekstu: apelant), kog zastupaju Krešimir Zubak i Dražen Zubak, advokati iz Sarajeva, podnio je 20. maja 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud), registriranu pod brojem AP 2143/11, protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj X-KRŽ-07/419 od 28. januara 2011. godine i broj X-KR-07/419 od 21. decembra 2009. godine. Apelant je dopunio apelaciju 9. maja 2012. godine i 19. augusta 2013. godine.

2. Nedo Zeljaja (u daljnjem tekstu: apelant), kog zastupa Vesna Tupajić-Škiljević, advokat iz Istočnog Sarajeva, podnio je 10. maja 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu, registriranu pod brojem AP 2167/11, protiv presuda Suda BiH broj X-KRŽ-07/419 od 28. januara 2011. godine i broj X-KR-07/419 od 21. decembra 2009. godine. Apelant je dopunio apelaciju 12. septembra 2011. godine, 24. maja 2012. godine i 12. augusta 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik BiH” br. 60/05, 64/08 i 51/09), koja su važila u relevantnom periodu, od Suda BiH, te od Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) zatraženo je 25. i 28. oktobra 2013. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Sud BiH je dostavio odgovore 14. novembra 2013. godine, a Tužilaštvo BiH 12. novembra 2013. godine.

5. S obzirom na to da je Ustavnom sudu dostavljeno više apelacija koje se odnose na isti činjenični i pravni osnov, Ustavni sud je, u skladu sa članom 32. stav 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju apelacija br. AP 2143/11 i AP 2167/11 u kojima će se voditi jedan postupak i donijeti jedna odluka pod brojem AP 2143/11.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

7. Prvostepeno vijeće Suda BiH je Presudom broj X-KR-07/419 od 21. decembra 2009. godine apelante proglasilo krivim da su, radnjama bliže opisanim u izreci presude, počinili krivično djelo zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tač. a), d), e), g), i), k) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH) u vezi sa krivičnim djelom ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tač. e) i f) KZBiH i u vezi sa krivičnim djelom ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka b) KZBiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZBiH. Apelantu Bundalu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 19 godina, a apelantu Zeljaji kazna zatvora u trajanju od 15 godina.

8. Apelanti su proglašeni krivim da su u periodu od maja 1992. godine do marta 1993. godine, u vrijeme ratnog stanja u BiH, u okviru širokog i sistematičnog napada VRS, policijskih i paravojnih jedinica na civilno bošnjačko stanovništvo općine Kalinovik, apelant Bundalo na dužnosti komandanta Taktičke grupe Kalinovik (u daljnjem tekstu: TG), a apelant Zeljaja na dužnosti komandira Stanice milicije SJB Kalinovik, kao svjesni uče-

snici udruženog zločinačkog poduhvata koji su činila lica bliže označena u izreci presude i pripadnici „srpskih oružanih snaga”, planirali, naredili, učinili, podsticali i pomagali progon bošnjačkog stanovništva općine Kalinovik na političkoj, nacionalnoj, etničkoj i vjerskoj osnovi, i to ubistvima, prisilnim preseljenjem stanovništva, protivzakonitim zatvaranjem, silovanjem, prisilnim nestancima, samovoljnim uništenjem imovine u velikim razmjerama, nanošenjem velikih patnji i povreda tjelesnog integriteta primjenjivanjem mjera zastrašivanja i terora i drugim nečovječnim djelima slične prirode.

9. Istom presudom apelanti su oslobođeni optužbi da su, radnjama bliže opisanim u izreci presude, počinili krivično djelo ratni zločin iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tač. g) i k) istog člana KZBiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZBiH.

10. Iz obrazloženja prvostepene presude proizlazi da je kao neosnovan ocijenjen prigovor apelanata da u njihovom slučaju treba primijeniti KZSFRJ, a ne KZBiH. S tim u vezi, ukazano je da su apelanti proglašeni krivim za krivična djela koja predstavljaju krivična djela prema međunarodnom običajnom pravu i da, stoga, potpadaju pod „opće principe međunarodnog prava” iz člana 4a. KZBiH, te „opća pravna načela koja priznaju civilizirani narodi” iz člana 7. stav 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), a zbog čega može biti primijenjen KZBiH. Dalje, ukazano je da je dodatni razlog za primjenu KZBiH i činjenica da se krivičnopravne radnje sadržane u članu 172. KZBiH mogu pronaći i u izričito pobrojanim članovima KZSFRJ, a što znači da su bile sankcionirane i u vrijeme kad su počinjene. Također, ukazano je i na stav Ustavnog suda u predmetu *Maktouf* iz 2007. godine. Najzad, kao dodatne argumente za primjenu KZBiH, Sud BiH je naveo stavove MKSJ i MKSR, Studiju o običajnom međunarodnom humanitarnom pravu, koju je sačinio Međunarodni crveni križ, Rezoluciju broj 95 (I) Generalne skupštine UN (1946), stav Komisije za međunarodno pravo (1950), te, najzad, Ženevske konvencije. Na temelju navedenog zaključeno je da krivično djelo zločin protiv čovječnosti treba svrstati u opće principe međunarodnog prava iz čl. 3. i 4a. KZBiH, odnosno da je predstavljalo krivično djelo i u vrijeme kada su apelanti preduzimali inkriminirane radnje, pa da je zadovoljen princip zakonitosti i u smislu *nullum crimen sine lege* i *nulla poena sine lege*.

11. Dalje, iz obrazloženja prvostepene presude proizlazi da su za svaku od radnji koja se optužnicom stavljala apelantima na teret detaljno analizirani dokazi optužbe i odbrane na način da su dovođeni u uzajamnu vezu iskazi saslušanih svjedoka, provedeni materijalni dokazi, nalazi i mišljenja vještaka, da su dati detaljni razlozi i obrazloženja zbog čega pojedini dokazi nisu prihvaćeni, kojim dokazima je poklonjena vjera, te na kojim dokazima je zasnovana odluka o postojanju krivičnog djela i krivične odgovornosti apelanata. Dalje, u obrazloženju prvostepene presude detaljno su izloženi prigovori apelanata u vezi sa sva-

kom od tačaka optužbe, dokazi na kojim su oni temeljeni, te su dati razlozi i obrazloženja zbog čega se prigovori uvažavaju ili odbijaju, odnosno zbog čega se dokazi dovedeni u vezu sa suprotstavljenim dokazima Tužilaštva uvažavaju ili odbijaju. Najzad, u obrazloženju presude su dati detaljni razlozi i obrazloženja zbog čega su iskazi pojedinih svjedoka pročitani na glavnom pretresu, kao i razlozi i obrazloženja zbog čega ovi svjedoci nisu mogli biti pozvani i ispitani na glavnom pretresu sa detaljnim opisom mjera preduzetih da se osigura njihovo prisustvo na glavnom pretresu, kao i u vezi sa kojim dokazima su iskazi ovih svjedoka ocijenjeni.

12. Najzad, na temelju detaljnog obrazloženja olakšavajućih i otežavajućih okolnosti na strani svakog od apelanata, apelantima su izrečene kazne zatvora kao u izreci presude.

13. Apelaciono vijeće Suda BiH je Presudom broj X-KRŽ-07/419 od 28. januara 2011. godine djelimično uvažilo žalbe apelanta Bundala i apelanta Zeljaje, te Tužilaštva BiH, pa je prvostepenu presudu preinačilo tako da je apelanta Bundala i apelanta Zeljaju proglasilo krivim da su počinili krivično djelo zločin protiv čovječnosti progonom iz člana 172. stav 1. tačka h) KZBiH a u vezi sa članom 29. KZBiH, te im je izreklo kazne zatvora, i to apelantu Bundalu kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 22 godine, a apelantu Zeljaji kaznu zatvora u trajanju od 15 godina.

14. Apelant Bundalo i apelant Zeljaja su proglašeni krivim da su navedeno krivično djelo počinili bliže označenim radnjama u izreci presude: zatvaranjem ili teškim oduzimanjem fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava, deportacijom ili prisilnim preseljenjem stanovništva, primjenjivanjem mjera zastrašivanja i terora, drugim nečovječnim djelima slične prirode, učinjenim s namjerom da se nanese velike patnje, protivpravnim, samovoljnim i vojnim potrebama neopravdanim uništavanjem imovine u velikim razmjerama, ubistvima i zatvaranjem ili teškim oduzimanjem fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava. Apelant Zeljaja je navedeno krivično djelo počinio i drugim nečovječnim djelima slične prirode učinjenim s namjerom da nanese velike patnje, silovanjima i ubistvima.

15. Istom presudom apelant Bundalo i apelant Zeljaja oslobođeni su optužbi da su radnjama bliže opisanim u izreci presude počinili krivično djelo zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tač. g) i k) istog člana KZBiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZBiH.

16. Najzad, na osnovu člana 314. stav 1, u vezi sa članom 297. stav 1. tačka j) Zakona o krivičnom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZKPBiH), i člana 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije, odbijena je optužba protiv apelanta Zeljaje da je radnjama bliže opisanim u

izreci presude počinio krivično djelo zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa članom 180. stav 1. KZBiH.

17. U preostalom dijelu prvostepena presuda je potvrđena.

18. Iz obrazloženja drugostepene presude proizlazi da su ocijenjeni kao djelomično osnovani navodi apelanata u kojim su tvrdili da koncept udruženog zločinačkog poduhvata nije bio određen ni u optužnici, te da su, s tim u vezi, i zaključci prvostepenog vijeća pogrešni. Međutim, zaključeno je da apelantima zbog toga nije bilo uskraćeno pravo na odbranu, kako su tvrdili, jer je činjenični opis djela koje im se stavljalo na teret optužnicom jasan i sadržavao je jasne pravne i stvarne osnovne optužbe, te je ukazano i da su u toku cijelog postupka bili upoznati sa optužbom. I navodi apelanta Zeljaje da mu je povrijeđeno pravo na odbranu su ocijenjeni kao neosnovani, jer mu nisu dostavljeni svi transkripti, kao i zbog činjenice da je prvostepeno vijeće odbilo da prihvati određene dokaze. U vezi s tim je ukazano da je uvidom u spis utvrđeno da su dostavljeni svi traženi audiozapisi, te da je sud djelimično dostavio i transkripte, rukovodeći se opravdanošću podnesenih zahtjeva, ali i tehničkim i stvarnim mogućnostima. Dalje, ukazano je da je prvostepeno vijeće odbilo provođenje dokaza označenih u obrazloženju presude, jer je zaključilo da nisu relevantni za postupak, a da apelant Zeljaja, izuzev što upućuje na pojedine tačke optužnice, ne ukazuje koje okolnosti bi ovi dokazi i dokazivali. Također, ukazano je da je apelant Zeljaja zatražio i u žalbi da ovi dokazi budu provedeni, ali da je i ovo vijeće saglasno sa ocjenom prvostepenog vijeća da nisu relevantni, jer u žalbi nije obrazloženo da bi navedeni dokazi utjecali na drugačiju odluku suda, već su iznesena samo subjektivna uvjerenja apelanta Zeljaje o njihovom značaju.

19. Žalbeni navodi oba apelanta da je pogrešna odluka prvostepenog vijeća da se pročita zapisnik o iskazu svjedoka B., kog nisu mogli unakrsno ispitati, ocijenjeni su kao neosnovani a na kom su izvedeni zaključci o odlučnim činjenicama. S tim u vezi je ukazano da iz prvostepene presude proizlazi da svjedok B. ne boravi na teritoriji BiH, da nije bilo mogućnosti da se s njim stupi u kontakt ni putem Odjela za zaštitu svjedoka. Najzad, ukazano je da iz prvostepene presude proizlazi da prvostepeno vijeće činjenično utvrđenje u ovom dijelu nije ocijenilo na temelju samo iskaza ovog svjedoka već i saglasnih iskaza drugih saslušanih svjedoka.

20. Navodi apelanta Bundala da je prvostepeno vijeće spajanjem dviju tački optužbe u jednu prekoračilo optužnicu su ocijenjeni kao neosnovani. S tim u vezi je ukazano da se u navedenim tačkama optužbe radilo o događajima koji su slijedili jedan poslije drugog, da, iako ne sadrže datum kada su se odigrali, dovoljno su vremenski određeni, pa da se ovom izmjenom precizira postojeće činjenično stanje i da, stoga, ne predstavlja prekoračenje optužnice.

21. I navodi oba apelanta da je pogrešan zaključak prvostepenog suda da ne prihvati njihov alibi, kao i tvrdnja da nisu sa dovoljno pažnje ispitivane i utvrđivane činjenice koje im idu u prilog i koje ih terete su ocijenjeni kao neosnovani, a zbog čega je povrijeđena pretpostavka nevinosti i princip *in dubio pro reo*. S tim u vezi, apelanti su posebno ukazivali na iskaz svjedoka H. i način na koji je ovaj iskaz ocijenjen. Apelaciono vijeće je zaključilo da je prvostepeno vijeće ocijenilo svaki dokaz pojedinačno i u uzajamnoj vezi sa ostalim dokazima, a na temelju čega je izvelo zaključak o relevantnim činjenicama.

22. Navodi apelanta Bundala da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, jer mu se niti jedna tačka iz optužnice koja se odnosi na vremenski period august 1992. godine ne može staviti na teret su ocijenjeni kao neosnovani. U vezi s tim, ukazano je da je prvostepeno vijeće detaljno ocijenilo dokaze na kojim je apelant temeljio svoj alibi, tj. da u navedenom periodu nije bio u Kalinoviku. U vezi s tim je ukazano na iskaze svjedoka koji su saslušani na ovu okolnost, navedeni su materijalni dokazi koje je prvostepeno vijeće provelo, kao i razlozi i obrazloženja zbog kojih im prvostepeno vijeće nije poklonilo vjeru a sa kojim se u cjelini saglasilo i ovo vijeće, ukazujući na suprotstavljene, prije svega materijalne, dokaze na kojim je ovakav zaključak utemeljen. Shodno navedenom, zaključeno je da je prvostepeno vijeće pravilno utvrdilo činjenicu, datum odlaska apelanta Bundala iz Kalinovika u Beograd, a koja se ticala relevantnog perioda na koji je apelant Bundalo ukazivao u žalbi.

23. I navodi apelanta Bundala da je pogrešno utvrđeno da je on bio glavnokomandujući svih jedinica na teritoriji Kalinovika i, s tim u vezi, postojanje dviju TG, od kojih je na čelu jedne bio svjedok Pavlović, i u čijoj zoni odgovornosti su se, uglavnom, i događale radnje za koje se on tereti ocijenjeni su kao neosnovani. Također, kao neosnovano je ocijenjeno osporavanje iskaza svjedoka H. i svjedoka A., te svjedoka Pavlovića, jer su učestvovali u inkriminiranim događajima u okviru funkcija koje su obavljali a koje su njemu stavljene na teret, te negiranje učešća u konkretnim događajima za koje je proglašen krivim. Svaki od apelantovih navoda Apelaciono vijeće je detaljno razmotrilo na način da je ukazalo na temelju kojih dokaza, ukazujući na njihov sadržaj, prvostepeno vijeće je utvrdilo relevantne činjenice, koje dokaze je u svakom od navedenih slučajeva apelant Bundalo predlagao, u čemu se sastoje konkretni žalbeni navodi i na kojim dokazima ih je temeljio. Dalje, ukazano je na koji način je prvostepeno vijeće u svakom slučaju ocijenilo dokaze koje je provelo, pojedinačno, te u uzajamnoj vezi, koje dokaze i zašto je prihvatilo, odnosno ocijenilo vjerodostojnim, te, najzad, zbog čega Apelaciono vijeće smatra da zaključci i obrazloženja prvostepenog suda nisu dovedeni u pitanje apelantovim žalbenim navodima i dokazima na kojim ih je temeljio.

24. Navodi apelanta Zeljaje u pogledu zaključka prvostepenog vijeća da ne prihvati njegov alibi su ocijenjeni kao neosnovani. U vezi s tim, ukazano je na iskaze svjedoka koje je apelant predložio na ovu okolnost, a koji su ocijenjeni kao neuvjerljivi, nelogični i protivrječni kako između sebe, tako i sa njihovim ranijim iskazima, da su ovi iskazi ocijenjeni u vezi sa drugim pobrojanim provedenim dokazima, te da su bili u suprotnosti sa navedenim materijalnim dokazima. Na temelju navedenog kao pravilan ocijenjen je zaključak prvostepenog vijeća da je apelant Zeljaja, kao komandir straže, potpisivao patrolne naloge i da je vršio raspored službe, te da odlazak policije na Jelašce i dovođenje civila u školu nisu mogli biti izvedeni bez njegovog učešća. S tim u vezi je ukazano da nije povrijeđeno ni načelo *in dubio pro reo*, jer su svi provedeni dokazi ocijenjeni pojedinačno i uzajamnoj vezi, te da su posebno detaljno analizirani dokazi koje je apelant Zeljaja predložio u prilog svom alibiju.

25. I žalbeni navodi apelanta Zeljaje da nije imao aktivnu ulogu u konkretnim događajima za koje je proglašen krivim, u pogledu funkcije koju je obavljao u inkriminiranom periodu su ocijenjeni kao neosnovani, te, s tim u vezi, i osporavanje iskaza svjedoka H. Apelaciono vijeće je svaki od apelantovih navoda detaljno razmotrilo na način da je ukazalo na temelju kojih je dokaza, ukazujući na njihov sadržaj, prvostepeno vijeće utvrdilo relevantne činjenice, koje dokaze je u svakom od navedenih slučajeva apelant predlagao, u čemu se sastoje konkretni žalbeni navodi i na kojim dokazima ih je temeljio. Dalje, ukazano je na koji način je prvostepeno vijeće u svakom slučaju ocijenilo dokaze koje je provelo, pojedinačno, te u uzajamnoj vezi, koje dokaze i zašto je prihvatilo, odnosno ocijenilo vjerodostojnim, te, najzad, zbog čega Apelaciono vijeće smatra da zaključci i obrazloženja prvostepenog suda nisu dovedeni u pitanje apelantovim žalbenim navodima i dokazima na kojim ih je temeljio.

26. Apelaciono vijeće nije prihvatilo prijedloge apelanta Bundala i apelanta Zeljaje o izvođenju novih dokaza s obzirom na to da nije ukazano na nove činjenice ili dokaze koji bi doveli u sumnju pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja. U obrazloženju je ukazano na pojedinačne dokaze koje je svaki od apelanata predočio kao nove, te zašto nisu relevantni za konkretni predmet. Dalje, u vezi sa ponovnim predlaganjem dokaza koje je prvostepeno vijeće odbilo da provede, a koje je istakao apelant Zeljaja, ukazano je da su u prvostepenoj presudi dati valjani razlozi i obrazloženja, a koji nisu dovedeni u pitanje navodima iznesenim u žalbama. Najzad, obrazloženo je zašto nije prihvaćeno provođenje dokaza kojim bi bili osporeni iskazi svjedoka Pavlovića, te svjedoka H.

27. Neosnovanim su ocijenjeni i navodi apelanata da im se stavlja na teret radnje za koje su već pravosnažno osuđena i proglašena krivim druga lica, pa da je povrijeđeno načelo *ne bis in idem*. S tim u vezi je ukazano da je za postojanje pravosnažno presuđene

stvari potrebno da su kumulativno ispunjena dva uvjeta: da se radi o istom licu i istom krivičnom djelu. Zbog toga, činjenica da su za identične radnje proglašena krivim i druga lica ne isključuje i odgovornost apelanata koji su kroz saučesništvo učestvovali u izvršenju istih radnji.

28. Neosnovanim su ocijenjeni i navodi oba apelanta da je u njihovom slučaju trebalo da bude primijenjen KZSFRJ, a ne KZBiH. Apelaciono vijeće se u cjelini saglasilo sa razlozima i obrazloženjem iz prvostepene presude o primjeni KZBiH, te ukazalo na stav Evropskog suda u predmetu *Naletilić protiv Hrvatske*, te stav Ustavnog suda u predmetu *Paunović* (broj AP 408/07 od 11. februara 2010. godine). Neosnovanim su ocijenjeni i navodi apelanata da je KZSFRJ bio blaži zakon sa aspekta zapriječene kazne. Prema ocjeni Apelacionog vijeća, prvostepeno vijeće je pravilno ukazalo da je primjena KZBiH dodatno opravdana i činjenicom da je kazna zapriječena KZBiH u svakom slučaju blaža od smrtne kazne, kako je propisivao KZSFRJ. Na temelju navedenog zaključeno je da je zadovoljeno načelo vezano za vremensko važenje krivičnog zakona, tj. primjena blažeg zakona za učinioca po kriteriju zapriječene kazne.

29. Dalje, razmatrajući apellantove navode o pogrešnoj primjeni materijalnog prava, djelimično su ocijenjeni osnovanim navodi da nije pravilno opisan udruženi zločinački poduhvat, pa je u ovom dijelu prvostepena presuda preinačena na način da su učešće apelanata i njihova individualna odgovornost kvalificirani shodno članu 29. KZBiH (saizvršilaštvo). Naime, Apelaciono vijeće je ukazalo da je prvostepeno vijeće pogriješilo u pravnoj kvalifikaciji na način da je pogrešno kvalificiralo krivično djelo zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) KZBiH u vezi sa drugim tačkama istog člana, te u vezi sa krivičnim djelima iz čl. 173. i 175. KZBiH. Shodno navedenom, prvostepena presuda je preinačena na način da je krivično djelo pravno kvalificirano kao zločin protiv čovječnosti progonom iz člana 172. stav 1. tačka h) KZBiH, te je u odnosu na svakog od apelanata ukazano kojim radnjama su ostvarena obilježja navedenog krivičnog djela. Apelaciono vijeće je istaklo da je ovakav način pravne kvalifikacije u cijelosti u skladu sa članom 285. stav 1. tačka b) ZKPBiH, te sa elementima koje optužba za progon u skladu sa praksom MKSJ treba da sadrži. S obzirom na to da progon predstavlja samostalno djelo, osnovna inkriminacija i pravne kvalifikacije jesu zločini protiv čovječnosti progonom, pa je zbog toga, u pogledu jasnoće i preciznosti izreke, dovoljno i pravilno pozivanje na član 172. stav 1. tačka h) KZBiH uz opisno definiranje konkretnih radnji, kako je to i učinjeno u izreci drugostepene presude. Najzad, Apelaciono vijeće je zaključilo da je progon počinjen po etničkoj i vjerskoj osnovi, te da su apelanti naredili i učinili progon, a ne, kako je to utvrđeno prvostepenom presudom, da je progon počinjen na političkoj, nacionalnoj i vjerskoj osnovi, te da su apelanti planirali, naredili, učinili, poticali i pomagali progon.

30. Najzad, Apelaciono vijeće je zaključilo da je osnovana žalba Tužilaštva BiH u odnosu na odluku o kazni, pa je apelantu Bundalu izrečena kazna dugotrajnog zatvora od 22 godine. U vezi s tim je ukazano da je Apelaciono vijeće, pored ostalog, imalo u vidu da je apelant preinačenjem prvostepene presude oslobođen za određeni broj krivičnih radnji za koje je prvobitno bio proglašen krivim. Dalje, ukazano je da je prvostepeno vijeće pogrešno ocijenilo olakšavajuće okolnosti na strani apelanta Bundala, i to da je prije izbijanja sukoba imao korektno držanje i zajedno sa drugim rukovodećim ljudima policije i općinskih vlasti održavao sastanke sa uznemirenim stanovništvom bošnjačke nacionalnosti kojem je rečeno da se ne brine i da vlast drži kontrolu nad dešavanjima u Kalinoviku. Prema ocjeni Apelacionog vijeća, ovo predstavlja otežavajuću okolnost, jer je apelant Bundalo na ovaj način davao lažnu sliku uznemirenom stanovništvu koje je, živeći u maloj sredini, imalo povjerenja u svoje komšije s obzirom na to da je imao značajnu i utjecajnu ulogu u društvenoj zajednici, a da je sve to zloupotrijebio. Dalje, ukazano je da je apelant Bundalo školovano vojno lice, visokopozicioniran, pa da je bio upoznat sa ratnim pravom, tj. postupanjem sa civilima i ratnim zarobljenicima, da je kao takav u maloj sredini predstavljao uzor i model ponašanja ostalim vojnicima, ali i drugim učesnicima događaja. Najzad, ukazano je da je jedina olakšavajuća okolnost na strani apelanta Bundala činjenica da nije ranije osuđivan.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

31. Apelant Bundalo smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, te garancije iz člana 7. Evropske konvencije.

32. Apelant Zeljaja smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije, pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, garancije iz člana 7. stav 1. Evropske konvencije, te pravo iz člana 13. Evropske konvencije.

33. Najzad, iako apelanti nisu izričito ukazali, iz navoda apelacija proizlazi da smatraju da im je povrijeđeno i pravo iz člana 4. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju.

34. U prilog tvrdnji o povredi prava na pravično suđenje apelant Bundalo je, najprije, ukazao da je prvostepenom presudom osuđen za ukupno 24 pojedinačne radnje izvršenja, te da je za tri radnje izvršenja oslobođen optužbi. Odlučujući o izjavljenim žalbama, Apelaciono vijeće ga je ponovo oslobodilo za iste radnje za koje je već bio oslobođen

prvostepenom presudom, te ga proglasilo krivim za 12 pojedinačnih radnji za koje je proglašen krivim i prvostepenom presudom. Međutim, i pored navedenog, drugostepeno vijeće mu je izreklo veću i strožiju kaznu, tj. 22 godine dugotrajnog zatvora, a što, prema njegovom mišljenju, ukazuje na potpuno ignoriranje prvostepenog vijeća, te volutarizam i tretiranje kazne kao odmazde. Također, s obzirom na to da je Tužilaštvo BiH izjavilo žalbu samo zbog odluke o kazni, apelant ukazuje da je drugostepenom presudom ponovo oslobođen za radnje za koje je već bio oslobođen prvostepenom presudom, a što, prema njegovim tvrdnjama, ukazuje da je drugostepena presuda, ustvari, napisana mnogo ranije bez brižljivog proučavanja sadržaja prvostepene presude i izjavljenih žalbi.

35. Dalje, oba apelanta u opširnim apelacionim navodima iznose tvrdnje da im je pravo na pravično suđenje povrijeđeno jer im je uskraćeno efektivno pravo na odbranu, da je zbog povrede načela *in dubio pro reo* i pretpostavke nevinosti, te izostanka brižljive i savjesne ocjene dokaza, činjenično stanje pogrešno utvrđeno, te, najzad, da osporene presude ne sadrže razloge i obrazloženja u smislu garancija prava na pravično suđenje. U prilog ovim tvrdnjama oba apelanta su istakla da je pogrešan zaključak da se ne prihvate dokazi koje su predlagali na ime njihovih alibija, odnosno njihovi alibiji, kao i u pogledu funkcija koje su obavljali u relevantnom periodu. Apelant Zeljaja, s tim u vezi, još ukazuje i da mu nisu dostavljeni, niti su izrađeni transkripti svjedoka Tužilaštva i odbrane, a što je bilo od odlučujućeg utjecaja na ostvarivanje prava na odbranu i kontradiktornost postupka, te da ni u drugostepenom postupku nije mogao predočiti dokaze koje je smatrao relevantnim za tačke optužbe pojedinačno navedene u apelaciji, a koji su, prema njegovom mišljenju, bili značajni za utvrđivanje njegove odgovornosti za navedene radnje. Najzad, apelant Zeljaja navodi da, iako je prvostepena presuda bila kontradiktorna i nejasna, Apelaciono vijeće je nije ukinulo i održalo glavni pretres, već je preinačilo prvostepenu presudu, i to u pogledu pravne kvalifikacije djela i u pogledu oblika odgovornosti, a od čega se nije mogao efikasno braniti. Prema njegovom mišljenju, na ovaj način su mu uskraćene garancije iz člana 6. stav 3.b) Evropske konvencije. Dalje, oba apelanta iznose tvrdnje da je postojanje krivičnog djela i krivične odgovornosti zasnovano na iskazima svjedoka koji su i sami bili učesnici inkriminiranih događaja, a s obzirom na funkcije koje su obavljali u tom periodu, dovodi se u pitanje njihova vjerodostojnost. Također, oba apelanta tvrde da je u vezi sa pojedinim tačkama iz optužnice njihova krivica utvrđena isključivo ili u pretežnom dijelu na temelju iskaza svjedoka koje su dali u istrazi ili u vezi sa drugim postupcima a koje oni nisu mogli saslušati. Najzad, apelant Bundalo tvrdi i da je u pogledu pojedinih radnji za koje je proglašen krivim izostalo obrazloženje na koji način ih je i počinio.

36. Oba apelanta tvrde da im je, pored ostalog, na teret stavljena ista radnja za koju su već pravosnažno osuđena druga lica.

37. Apelant Bundalo i apelant Zeljaja smatraju da je u njihovom slučaju prekršeno i pravo iz člana 7. stav 1. Evropske konvencije. Oba apelanta smatraju da je u njihovom slučaju trebalo da bude primijenjen KZSFRJ kao zakon koji je važio u vrijeme preduzimanja radnji za koje su proglašeni krivim, te kao zakon koji je bio blaži po njih. Prema njihovom mišljenju, primjena KZBiH ne može se pravdati ni izuzecima koji su ustanovljeni članom 7. stav 2. Evropske konvencije i članom 15. stav 2. MPPG, kao ni činjenicom da je KZBiH blaži zakon, jer ne propisuje smrtnu kaznu kao KZSFRJ. S tim u vezi, apelant Bundalo je ukazao da KZSFRJ nije izričito normirao krivično djelo ratni zločin protiv čovječnosti, ali da su opći principi međunarodnog prava bili sadržani u ovom zakonu, konkretno u članu 142, odnosno da je Glava XVI ovog zakona nosila ime Krivična djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, te na stav Suda BiH u predmetu Kurtović prema kom se od principa primjene blažeg zakona može odustati samo kada bi primjena blažeg zakona spriječila suđenje i kažnjavanje za radnje koje predstavljaju krivična djela prema općim načelima međunarodnog prava a koja kao takva nisu bila predviđena u nacionalnom zakonodavstvu u vrijeme kada su učinjena. Također, ukazano je i da se primjena KZBiH ne može pravdati nepostojanjem smrtne kazne kao u KZSFRJ, a na temelju čega je zaključeno da je KZBiH i blaži zakon.

38. Apelant Bundalo u dopunama apelacije od 9. maja 2012. godine, te 19. augusta 2013. godine ukazao je na noviju praksu Suda BiH kada je u pitanju primjena KZBiH i KZSFRJ, odnosno na stav Evropskog suda zauzet u predmetu *Maktouf i Damjanović*, a što, prema njegovom mišljenju, upućuje na zaključak da je prekršen princip zabrane retroaktivne primjene zakona. Apelant Bundalo je posebno ukazao na stav Evropskog suda da je neprihvatljiv argument da se princip zabrane retroaktivne primjene zakona i kažnjavanja ne primjenjuje ako je djelo u vrijeme izvršenja bilo krivično djelo prema općim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda u smislu člana 7. stav 2. Evropske konvencije, jer je ovaj stav u suprotnosti sa članom 7. stav 1. koji sadrži generalnu zabranu retroaktivnosti, a da član 7. stav 2. samo osigurava da ne bude sumnje u zakonitost procesuiranja ratnih zločina počinjenih u Drugom svjetskom ratu.

39. Apelant Zeljaja je u dopuni apelacije od 12. septembra 2011. godine istakao da su sudije vijeća Apelacionog odjeljenja koje je odlučivalo po njegovoj žalbi na prvostepenu presudu, i to: Azra Miletić i Tihomir Lukes, odlučivali i u prvostepenom postupku protiv njega. U vezi s tim je ukazao da su imenovane sudije u više navrata učestvovala kao članovi vijeća ili predsjedavajući u određivanju i produženju pritvora protiv njega u prvostepenom postupku, da su bili u potpunosti upoznati sa predmetom u prvostepenom postupku, pa da je sa stanovišta prava na pravično suđenje neprihvatljivo njihovo učešće u odlučivanju po žalbi na prvostepenu presudu.

40. U dopunama apelacije od 24. maja 2012. godine, te 12. augusta 2013. godine, apelant Zeljaja je ukazao na presude Suda BiH (u predmetu Kurtović, te Lalović) u kojim je promijenjena praksa suda na način da je primijenjen KZSFRJ, te na presudu Evropskog suda u predmetu *Maktouf i Damjanović*, ukazujući na identičan stav Evropskog suda kao i apelant Bundalo, a što, po njegovom mišljenju, ukazuje da je prekršen princip zabrane retroaktivne primjene prava i primjene blažeg zakona.

b) Odgovor na apelaciju

41. Sud BiH je u odgovoru na navode iz apelacija istakao da su oni gotovo identični navodima koje su apelanti isticali i u postupku pred ovim sudom. S tim u vezi je ukazano da su u osporenoj drugostepenoj presudi sadržani dokazni materijali, činjenice i pravni argumenti na osnovu kojih je osporena odluka donesena i pri kojim razlozima u cijelosti ostaje. Dalje, u odgovorima je ukazano, u vezi sa svakim od istaknutih navoda iz apelacije, na dio presude u kom su dati razlozi i obrazloženja, te na relevantne odredbe materijalnog i procesnog prava koje se tiču konkretnog pitanja. Najzad, u vezi sa navodima apelanata o povredi principa zabrane retroaktivne primjene prava, koji su, također, ocijenjeni kao neosnovani, ukazano je na praksu Evropskog suda u predmetu *Naletilić, Šimšić*, te najzad *Maktouf i Damjanović*.

42. Tužilaštvo BiH u odgovoru na navode iz apelacija istaklo je da se u potpunosti pridružuje zaključcima iz osporene presude i da smatra da je Sud BiH pravilno ocijenio dokaze izvedene u postupku kao zakonite, posvetivši dužnu pažnju pravima apelanata, te, najzad, da je na osnovu sveobuhvatne analize provedenih dokaza donio osporenu presudu. Neosnovanim su ocijenjeni i navodi o povredi principa zabrane retroaktivnosti, te je ukazano na praksu Evropskog suda u predmetu *Naletilić*, kao i MKSJ u predmetima *Tadić*, te *Mrđa*.

V. Relevantni propisi

43. **Krivični zakon Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10) u relevantnom dijelu glasi:

Načelo zakonitosti

Član 3.

(1) *Krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju se samo zakonom.*

(2) *Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.*

Vremensko važenje krivičnog zakona

Član 4.

(1) Na učinitelja krivičnog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela.

(2) Ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primijenit će se zakon koji je blaži za učinitelja.

Suđenje ili kažnjavanje za krivična djela prema općim načelima međunarodnog prava

Član 4a)

Članovi 3. i 4. ovog zakona ne sprečavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu s općim načelima međunarodnog prava.

Saučiniteljstvo

Član 29.

Ako više osoba, učestvovanjem u učinjenju krivičnog djela ili preduzimajući što drugo čime se na odlučujući način doprinosi učinjenju krivičnog djela, zajednički učine krivično djelo, svaka od njih kaznit će se kaznom propisanom za to krivično djelo.

Opća pravila za odmjeravanje kazne

Član 48.

(1) Sud će učinitelju krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to krivično djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a osobito: stepen krivice, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život učinitelja, njegove osobne prilike i njegovo držanje nakon učinjenog krivičnog djela, kao i druge okolnosti koje se odnose na osobu učinitelja.

(...)

Zločini protiv čovječnosti

Član 172.

(1) Ko, kao dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog bilo protiv kojeg civilnog stanovništva, znajući za takav napad, učini koje od ovih djela:

- a) istrebljenje;
- b) odvođenje u ropstvo;
- c) deportacija ili prisilno preseljenje stanovništva;
- d) zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava;
- e) mučenje;
- f) prisiljavanje druge osobe upotrebom sile ili prijetnje direktnim napadom na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe, na seksualni odnos ili s njim izjednačenu seksualnu radnju (silovanje), seksualno ropstvo, prisilnu prostituciju, prisilnu trudnoću, prisilnu sterilizaciju ili bilo koji drugi oblik teškog seksualnog nasilja;
- g) progon bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu, u vezi s bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana, bilo kojim krivičnim djelom propisanim u ovom zakonom ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine;
- h) prisilni nestanak osoba;
- i) zločin aparthejda;
- j) druga nečovječna djela slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja;

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(2) U smislu stava 1. ovog člana sljedeći pojmovi imaju ovo značenje:

(...)

g) Progon jest namjerno i teško, međunarodnom pravu suprotno uskraćivanje osnovnih prava, zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici.

(...)

44. **Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 3.

Pretpostavka nevinosti i in dubio pro reo

(1) *Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivnja.*

(2) Sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, Sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.

Član 4.

Ne bis in idem

Niko ne može biti ponovno suđen za djelo za koje je već bio suđen i za koje je donesena pravomoćna sudska odluka.

Član 7.

Pravo na odbranu

(1) Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo braniti se sam ili uz stručnu pomoć branitelja koga sam izabere.

(2) Ako osumnjičeni, odnosno optuženi sam ne uzme branitelja, postavit će mu se branitelj kad je to određeno ovim zakonom.

(3) Osumnjičenom, odnosno optuženom se mora osigurati dovoljno vremena za pripremanje odbrane.

Član 253.

Način vođenja zapisnika

(1) O radu na glavnom pretresu vodi se zapisnik. Ako je glavni pretres sniman u skladu s članom 155. ovog zakona, prijepis preduzete radnje će se na opravdan zahtjev stranaka i branioca dostaviti strankama i braniocu najkasnije u roku od tri dana od preduzete radnje na glavnom pretresu. O opravdanosti zahtjeva odlučuje sudija, odnosno predsjednik vijeća.

(...)

Član 263.

Pravo Suda da ne dopusti pitanje ili dokaz

(1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će zabraniti pitanje i odgovor na pitanje koje je već postavljeno - ako je to pitanje po njegovoj ocjeni nedopušteno ili nevažno za predmet.

(2) Ako sudija, odnosno predsjednik vijeća zaključi da okolnosti koje stranka i branitelj želi da dokaže nemaju značaja za predmet ili da je ponuđeni dokaz nepotreban, odbit će izvođenje takvog dokaza.

Član 273.

Izuzeci od neposrednog sprovođenja dokaza

(...)

(2) *Izuzetno od stava 1. ovog člana, zapisnici o iskazima datim u istrazi mogu se po odluci sudije, odnosno vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu samo u slučaju ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred Sud nemoguć, ili je znatno otežan iz važnih uzroka.*

(...)

Član 280.

Vežanost presude za optužbu

(1) *Presuda se može odnositi samo na osobu koja je optužena i samo na djelo koje je predmet optužbe sadržane u potvrđenoj, odnosno na glavnom pretresu izmijenjenoj optužnici.*

(2) *Sud nije vezan za prijedloge tužioca u pogledu pravne ocjene djela.*

Član 281.

Dokazi na kojima se zasniva presuda

(1) *Sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu.*

(2) *Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.*

Član 290.

Sadržaj presude

(...)

(7) *Sud će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, dajući naročito ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza, iz kojih razloga nije uvažio pojedine prijedloge stranaka, iz kojih razloga je odlučio da se ne sasluša neposredno svjedok ili vještak čiji je iskaz pročitao, kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju da li postoji krivično djelo i krivična odgovornost optuženog i pri primjenjivanju određenih odredaba krivičnog zakona na optuženog i njegovo djelo.*

(8) *Ako je optuženom izrečena kazna, u obrazloženju će se navesti koje je okolnosti Sud uzeo u obzir pri odmjeravanju kazne. Sud će posebno obrazložiti kojim se razlozima rukovodio pri odluci da kaznu treba ublažiti ili optuženog osloboditi od kazne ili izreći uvjetnu osudu ili da treba izreći mjeru sigurnosti ili oduzimanje imovinske koristi.*

Član 306.

Granice ispitivanja presude

Vijeće apelacionog odjeljenja ispituje presudu u onom dijelu u kojem se ona pobija žalbom.

Član 314.

Preinačenje prvostepene presude

(1) Vijeće apelacionog odjeljenja će, uvažavajući žalbu, presudom preinačiti prvostepenu presudu ako smatra da su odlučne činjenice u prvostepenoj presudi pravilno utvrđene i da se, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, po pravilnoj primjeni zakona, ima donijeti drukčija presuda, a prema stanju stvari i u slučaju povrede iz člana 297. stav 1. tačke f), g) i j) ovog zakona.

(...)

VI. Dopustivost

45. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

46. U skladu sa članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

47. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijama je Presuda Suda BiH broj X-KRŽ-07/419 od 28. januara 2011. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant Bundalo je primio 21. marta 2011. godine, a apelaciju je podnio 20. maja 2011. godine. Apelant Zeljaja je osporenu presudu primio 21. marta 2011. godine, a apelaciju je podnio 10. maja 2011. godine. Shodno navedenom, proizlazi da su obje apelacije podnesene u roku od 60 dana, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

48. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

49. Apelant Bundalo pobija navedene presude, tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njegova prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, te iz člana 7. Evropske konvencije.

50. Apelant Zeljaja pobija navedene presude, tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njegova prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije, te iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, te iz člana 7. stav 1. Evropske konvencije, kao i iz člana 13. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

51. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

52. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...).

2. Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

a) da odmah, (...) bude podrobno obaviješten o prirodi i razlozima optužbe protiv njega;

b) da mu se osiguraju vrijeme i uvjeti potrebni za odbranu;

c) da se brani sam ili uz pomoć branioca kog sam izabere (...);

d) da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka odbrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoke optužbe;

(...)

53. U suštini, navodi apelanata o povredi prava na pravično suđenje svode se na tvrdnje da im je uskraćeno pravo na odbranu, da im je bila uskraćena mogućnost da se upoznaju sa

optužbom, da je, zbog povrede načela *in dubio pro reo* i pretpostavke nevinosti, činjenično stanje pogrešno utvrđeno a zbog čega su manjkavi razlozi i obrazloženja osporenih presuda.

54. Ustavni sud podsjeća da se u krivičnim predmetima garancije „pravičnog suđenja” moraju sagledati zajedno sa ostalim specifičnim garancijama propisanim u st. 2. i 3. člana 6. Evropske konvencije. Opća garancija „pravičnog suđenja” iz stava 1. člana 6. Evropske konvencije ima elemente koji dopunjuju garancije utvrđene st. 2. i 3. člana 6. Evropske konvencije (vidi, Evropski sud, *Artico protiv Italije*, A 37 (1980)). Kada se radi o slučaju koji potpada pod neku od specifičnih garancija ustanovljenih st. 2. i 3. člana 6. Evropske konvencije, on može biti razmatran ili samo u okviru tih garancija (vidi, Evropski sud, *Luedicke protiv FRG*, A 29 (1978), 2 EHRR 149), ili u vezi sa stavom 1. člana 6. Evropske konvencije (vidi, Evropski sud, *Benham protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1996-III, 22 EHRR 293 GC). Međutim, ukoliko se aplikacija suštinski odnosi na tvrdnju da je postupak u cjelini, uključujući i žalbeni, bio nepravičan, navodi se ispituju u smislu stava 1. člana 6. Evropske konvencije (vidi, Evropski sud, *Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, A 247-B (1992), 15 EHRR 417, st. 33-34).

55. U konkretnom slučaju apelanti pokreću pitanja u vezi sa garancijama ustanovljenim članom 6. st. 1, 2. i 3. Evropske konvencije koje se, u suštini, odnose na tvrdnju da postupak kao cjelina nije bio pravičan, pa će Ustavni sud u tom smislu i ispitati njihove navode.

56. Apelanti su, najprije, istakli da im je povrijeđeno pravo na odbranu. Međutim, suština navoda oba apelanta u ovom dijelu se odnosi na provedene dokaze i njihovu ocjenu. Naime, u ovom dijelu oba apelanta tvrde da su redovni sudovi propustili ocijeniti, ili da su pogrešno ocijenili provedene dokaze posebno u vezi sa njihovim alibijima, odnosno da su uskratili provođenje određenih dokaza, da im je uskraćena mogućnost da ispituju svjedoke na kojim su pojedine tačke optužbe jedino ili u pretežnom dijelu bile zasnovane, jer nije osigurano da ovi svjedoci prisustvuju glavnom pretresu, niti su upoznati sa njihovim identitetom. Najzad, apelant Zeljaja je ukazao i da mu je pravo na odbranu uskraćeno, jer mu nisu dostavljeni transkripti iskaza saslušanih svjedoka, te jer je odbijeno provođenje dokaza za koje smatra da su bili suštinski za odlučivanje o pojedinim tačkama optužbe i odbrane.

57. U vezi sa ovim dijelom navoda, Ustavni sud podsjeća da je van njegove nadležnosti da procjenjuje kvalitet zaključaka sudova u pogledu ocjene dokaza ukoliko se ova ocjena ne doima očigledno proizvoljnom. Isto tako, Ustavni sud se neće miješati u način na koji su redovni sudovi usvojili dokaze kao dokaznu građu. Ustavni sud se neće miješati ni u situaciju kada redovni sudovi povjeruju dokazima jedne strane u postupku na osnovu slobodne sudijske ocjene. To je isključivo uloga redovnih sudova čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom suprotne jedna drugoj (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Doorson protiv Holandije*, presuda od 6. marta 1996. godine, objavljena

u Izvještajima broj 1996-II, stav 78). Ustavni sud naglašava da pri tome redovni sud nije vezan ni ograničen posebnim formalnim dokaznim pravilima, ali da slobodna ocjena dokaza zahtijeva obrazloženje kako svakog dokaza pojedinačno, tako i svih dokaza zajedno, te dovođenje svih provedenih dokaza u uzajamnu logičnu vezu. Dalje, prema stanovištu Evropskog suda, mora se utvrditi da li je licu koje je u pitanju bila pružena mogućnost da osporava validnost dokaza i da im se suprotstavlja, mora se ocijeniti kvalitet dokaza, uključujući i činjenicu da li su uzeti u okolnostima koje dovode u sumnju njihovu pouzdanost i istinitost (vidi, Evropski sud, pored ostalih, *Sevinç i drugi protiv Turske* (dec.), aplikacija broj 8074/02 od 8. januara 2008. godine, *Bykov protiv Rusije* [GC], aplikacija broj 4378/02, stav 90, od 10. marta 2009. godine). U ovom kontekstu zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su dokazi u korist i protiv lica koje je u pitanju prezentirani na način da osiguraju pravičan postupak (vidi, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Barim protiv Turske* (dec.), aplikacija broj 34536/97 od 12. januara 1999. godine). Najzad, Ustavni sud ukazuje da je princip ravnopravnosti stranaka iz člana 6. stav 1. tijesno povezan sa pravom iz člana 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije, te da podrazumijeva da obje stranke moraju imati iste mogućnosti da izlože svoj predmet pod uvjetima koji ih ne stavljaju u podređen položaj u odnosu na protivnika.

58. Ustavni sud primjećuje da iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da su obojica apelanata u postupku pred redovnim sudovima iznosila dokaze na kojim su temeljili svoje alibije, da su redovni sudovi ocijenili ove dokaze kako pojedinačno, tako i u vezi sa drugim provedenim dokazima, te da su dali detaljne razloge i obrazloženja zašto ovim dokazima nije poklonjena vjera. Dalje, u vezi sa tvrdnjom apelanata da je poklonjena vjera iskazima svjedoka koji su bili učesnici istih događaja i koji su, s obzirom na funkciju koju su obavljali, svojim iskazima željeli izbjeći vlastitu odgovornost, Ustavni sud primjećuje da su u obrazloženjima osporenih presuda dati iscrpni razlozi i obrazloženja zbog čega je poklonjena vjera iskazima ovih svjedoka, te razlozi i obrazloženja zbog čega vjerodostojnost njihovih iskaza nije dovedena u pitanje, a koje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim.

59. Dalje, apelanti tvrde da im je bila uskraćena mogućnost da saslušaju pojedine svjedoke na čijim iskazima datim u drugim postupcima, odnosno u istrazi su se, kako tvrde, u pretežnom dijelu ili jedino temeljile pojedine optužbe. U vezi s tim, apelanti su ukazali na iskaz svjedokinje B., te na iskaze K. G. i FWS-130, čiji identiteti u postupku nisu otkriveni.

60. U vezi sa ovim dijelom navoda, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud definirao sljedeće principe u slučaju kada svjedok ne prisustvuje pretresu (vidi, Evropski sud, *Al-Khawaja i Tahery protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [GC], aplikacije br. 26766/05 i 22228/06, st. 119-147, 15. decembar 2011. godine) a koji se mogu sumirati na sljedeći način: a) da li postoji dobar razlog zašto se podnosi iskaz odsutnog svjedoka, imajući

u vidu opće pravilo da svi dokazi moraju biti izvedeni na glavnom pretresu i da moraju biti učinjeni razumni naponi da se osigura prisustvo svjedoka, b) da li postoje legitimni razlozi da svjedok ne prisustvuje (smrt, strah od osvete i sl.), c) kada svjedok nije ispitan u prethodnim fazama postupka, podnošenje iskaza ovakvog svjedoka mora biti jedina mogućnost, d) u principu, u krivičnom postupku mora biti data mogućnost optuženom da provjeri istinitost i vjerodostojnost iskaza svjedoka na način da se svjedok usmeno ispituje pred njim – bilo u trenutku kada svjedok daje iskaz, ili u nekoj kasnijoj fazi postupka, e) prema pravilu o „isključivom ili odlučujućem” dokazu, ako je optužba pretežno ili u odlučujućoj mjeri zasnovana na iskazu svjedoka kog optuženi niti u jednoj fazi postupka nije imao mogućnost ispitati, onda će njegovo pravo na odbranu nesumnjivo biti ograničeno, f) termin „odlučujući” treba shvatiti kao ukazivanje na dokaz koji je toliko važan da je odlučujući za ishod konkretnog slučaja, kada je neprovjereni iskaz svjedoka podnesen kao dokaz podržan drugim dokazima, ocjena da li je on odlučujući zavisit će od snage dokaza koji ga podržavaju - što su dokazi koji ga podržavaju jači, to će i ocjena da je iskaz svjedoka koji nije saslušan bio odlučujući biti manja, g) pravilo o isključivom ili odlučujućem dokazu ne može se tumačiti na nefleksibilan način i mora se sagledati u kontekstu pravičnosti postupka kao cjeline, i) kada se optužba pretežno ili u odlučujućoj mjeri temelji na iskazu odsutnog svjedoka, u svakom konkretnom slučaju postavlja se pitanje da li postoje procesne garancije koje dozvoljavaju pravičnu i odgovarajuću ocjenu pouzdanosti takvog dokaza.

61. Ustavni sud primjećuje da su u obrazloženjima osporenih presuda, prije svega prvo-stepene, dati detaljni razlozi i obrazloženja zašto su iskazi svjedoka B., te iskazi K. G. i FWS-130 pročitani na glavnom pretresu. Naime, ukazano je da se radi o licima koja su na iste okolnosti saslušana u povodu istih događaja u drugom krivičnom postupku, da preduzete mjere da se s njima stupi u kontakt putem Odjela za zaštitu svjedoka nisu uspjele, kao i da se radi o licima koja više nisu nastanjena u BiH. Iako u obrazloženju presuda nije ukazano zbog kojih razloga su ovi iskazi prihvaćeni, te iako apelantima nije bila osigurana mogućnost da ove svjedoke i u jednoj fazi postupka ispituju i tako provjere njihove iskaze, iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da su ovi dokazi bili podržani i iskazima drugih svjedoka koji su imali neposredna ili posredna saznanja o istim događajima, te pobrojanim materijalnim dokazima, kao i da apelantima nije bila uskraćena mogućnost da u osporavanju ovih iskaza, te dokaza koji su ih podržavali predlažu provođenje dokaza. Najzad, Ustavni sud primjećuje da su u obrazloženjima osporenih presuda dati razlozi i obrazloženja zbog kojih nije udovoljeno zahtjevu apelanata i identitet K. G. i FWS-130 nije otkriven. U vezi s tim je ukazano da je ovim licima mjeru zaštite identiteta odredio MKSJ, pa da jedino ovaj sud i može da je ukine. Shodno navedenom, Ustavni sud ne može prihvatiti da su ovi dokazi bili odlučujući za ishod po određenim tačkama optužbe na na-

čin koji bi doveo u pitanje pravo apelanata na odbranu i pravičnost postupka kao cjeline, a zbog čega je zaključio da su navodi apelanata u ovom dijelu neosnovani.

62. Dalje, u vezi sa tvrdnjom apelanta Zeljaje da mu je pravo na odbranu povrijeđeno, jer su mu bili uskraćeni transkripti saslušanja svjedoka optužbe i odbrane, Ustavni sud ukazuje da apelant ne osporava da su mu bili dostupni svi audiozapisi, te da ne dovodi u pitanje konstataciju iz drugostepene presude da je sud, u skladu sa tehničkim i stvarnim mogućnostima, udovoljavao zahtjevu za transkripte, kao i da je u postupku pred redovnim sudovima apelant imao dva branioca, a apelant ne navodi da im je bila uskraćena mogućnost uvida u spis, ili da se u bilo kojoj fazi postupka upoznaju sa dokazima protiv njega.

63. Najzad, u vezi sa tvrdnjom apelanta Zeljaje da odbijeno provođenje pojedinih dokaza za koje tvrdi da su bili od suštinskog značaja za odlučivanje o pojedinim optužbama, Ustavni sud primjećuje da obrazloženja osporenih presuda sadrže detaljne navode o tome koji dokazi su predloženi, te razloge i obrazloženja zbog kojih su sudovi smatrali da nisu relevantni za konkretni krivični predmet, a koji nisu dovedeni u pitanje apelantovim navodima.

64. Dalje, apelanti tvrde da je, zbog povrede principa *in dubio pro reo* i pretpostavke nevinosti, jer su sudovi propustili potpuno i pravilno ocijeniti provedene dokaze, a zbog čega je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, te da su s tim u vezi u obrazloženjima osporenih presuda izostali razlozi i obrazloženja.

65. Ustavni sud podsjeća da su pretpostavka nevinosti i princip *in dubio pro reo* garantirani članom 6. stav 2. Evropske konvencije. Prema tom principu, svako se smatra nevinim dok se njegova krivica ne dokaže prema zakonu. U tom pogledu, ukoliko postoji određena sumnja da je određeno lice izvršilo krivično djelo koje mu se stavlja na teret, takva sumnja treba ići u korist optuženom. Prema mišljenju Ustavnog suda, princip *in dubio pro reo* može biti doveden u pitanje ukoliko izostane cjelovita analiza svih provedenih dokaza u obrazloženju sudske odluke koja takvu eventualnu sumnju otklanja (vidi, pored ostalih, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 4494/10* od 9. oktobra 2013. godine, stav 44, dostupna na web-stranici Ustavnog suda, www.ustavnisud.ba).

66. U konkretnom slučaju Ustavni sud primjećuje da su u obrazloženjima osporenih presuda detaljno pobrojani dokazi koji su predloženi i provedeni kako od optužbe, tako i od odbrane u pogledu svake tačke optužbe koja se apelantima stavljala na teret. Dalje, u obrazloženjima osporenih presuda naznačen je sadržaj provedenih dokaza, te njihova relevantnost za utvrđivanje činjenica na koje su i provođeni. Svaki od provedenih dokaza kako optužbe, tako i odbrane ocijenjen je pojedinačno i uzajamnoj vezi sa drugim provedenim dokazima. U obrazloženjima osporenih presuda iscrpno je navedeno na temelju čega je

ocijenjena vjerodostojnost provedenih dokaza posebno u slučaju kada je dokaz osporavala odbrana, kao što su iskazi svjedoka A. i H. i svjedoka Pavlovića na koje je ukazano u apelacijama, ukazivanjem na konkretni iskaz svjedoka ili materijalni dokaz, odnosno na dokaze i jedne i druge vrste koji su upućivali na zaključak o prihvaćanju osporavanog dokaza i njegovu vjerodostojnost. Dalje, nisu izostali razlozi i obrazloženja koji ne ostavljaju utisak proizvoljnosti zbog čega neki od provedenih dokaza nisu prihvaćeni, odnosno zašto je odbijeno provođenje dokaza koji su predlagani. Također, apelantima nije bila uskraćena mogućnost da u toku cijelog postupka osporavaju provedene dokaze, te da i sami predlažu provođenje dokaza na iste okolnosti. Najzad, u obrazloženjima osporenih presuda nema ništa što bi uputilo na zaključak da su redovni sudovi, ocjenjujući suprotstavljene dokaze optužbe i odbrane, sumnju u pogledu neke odlučne činjenice o postojanju krivičnog djela i krivične odgovornosti apelanta ocijenili na apelantovu štetu i tako doveli u pitanje garancije pretpostavke nevinosti i principa *in dubio pro reo*.

67. Dalje, Ustavni sud primjećuje da su na temelju provedenog dokaznog postupka i sveobuhvatne ocjene provedenih dokaza redovni sudovi utvrdili činjenice relevantne za odlučenje, ukazujući u vezi sa svakom tačkom optužbe na temelju ocjene kojih dokaza pojedinačno i u uzajamnoj vezi su utvrdili činjenice koje su bile relevantne za zaključak da su apelanti van razumne sumnje počinili krivično djelo koje im se stavljalo na teret, te da su, s tim u vezi, dali detaljne razloge i obrazloženja koji ne ostavljaju utisak proizvoljnosti i ne dovode u pitanje apelantovo pravo na obrazloženu presudu u smislu prava na pravično suđenje.

68. Dalje, apelant Bundalo ukazuje da su sudovi spojili dvije tačke optužnice u jednu sa ciljem da, u nedostatku dokaza o vremenu izvršenja inkriminiranih radnji, u svjetlu njegovih tvrdnji da u relevantnom periodu nije bio u Kalinoviku, ove radnje pripisuju njemu na teret. Apelant Zeljaja tvrdi da mu je, zbog činjenice da je usljed izmjene pravne kvalifikacije djela i oblika odgovornosti u postupku po žalbi u odnosu na optužnicu i prvostepenu presudu, uskraćeno pravo da se efektivno brani.

69. Ustavni sud ukazuje da, prema stavu Evropskog suda, član 6. stav 3.a) Evropske konvencije ukazuje na potrebu da posebna pažnja bude poklonjena obavještanju optuženog o optužbama koje mu se stavljaju na teret. Optuženi mora biti obaviješten odmah i detaljno o razlozima optužbe, a što podrazumijeva činjenice koje su protiv njega i koje čine osnov optužbe, te o prirodi optužbi, a što podrazumijeva pravnu kvalifikaciju činjenica na kojim se optužba temelji. Prema stavu Evropskog suda, potpuno i detaljno obavještanje o optužbi u krivičnom postupku predstavlja preduvjet za pravičnost postupka kao cjeline (vidi, Evropski sud, *Pélissier i Sassi protiv Francuske* [GC], aplikacija broj 25444/94, st. 51-52, ECHR 1999-II). Mjera u kojoj obavještanje o optužbama mora biti detaljno zavisi od okolnosti konkretnog slučaja, ali u svakom slučaju, optuženom mora biti dato

dovoljno informacija da bi u potpunosti mogao razumjeti obim optužbi kako bi pripremio odgovarajuću odbranu (vidi, Evropski sud, *Mattoccia protiv Italije*, presuda od 25. jula 2000. godine, stav 60).

70. Ustavni sud ukazuje da iz osporene drugostepene presude proizlazi da je izmijenjena pravna kvalifikacija djela, te oblik odgovornosti po kom su apelanti proglašeni krivim. Iz detaljnog obrazloženja proizlazi da je ova izmjena rezultat pravilno utvrđenog činjeničnog stanja, te usaglašavanja identiteta presude i optužbe. Naime, i optužbom i prvostepenom presudom apelantima je stavljeno na teret da su bliže opisanim radnjama počinili, pored ostalog, krivično djelo zločin protiv čovječnosti iz člana 172. KZBiH za koje su i proglašeni krivim drugostepenom presudom, a u vezi sa pojedinim tačkama iz ovog člana, te u vezi sa čl. 173. i 175. KZBiH. U detaljnom obrazloženju drugostepene presude ukazano je da su radnje izvršenja krivičnog djela iz člana 172. KZBiH alternativno propisane, a zbog čega nije potrebno da se ove radnje podvode i pod neko konkretno krivično djelo propisano u nekom drugom članu KZBiH čiji element čine a kako je to učinjeno u prvostepenoj presudi. Dalje, u obrazloženju osporene presude ukazano je da ni optužba, a ni prvostepena presuda nisu ponudile razloge i dokaze na kojim bi se temeljio zaključak da su apelanti djelo za koje su proglašeni krivim počinili kao dio udruženog zločinačkog poduhvata, već da je njihove radnje pravilno kvalificirao kao saizvršilaštvo.

71. Iz navedenog proizlazi da izmjene pravne kvalifikacije i oblika odgovornosti u okolnostima konkretnog slučaja nisu imale učinak da onemoguće apelante da se upoznaju sa činjeničnim i pravnim osnovom optužbe protiv njih na način koji bi doveo u pitanje potpuno i detaljno obavještenje o optužbama, odnosno da su im bile uskraćene informacije na način koji bi im onemogućio da pripreme odgovarajuću odbranu. Također, imajući u vidu da je u ovoj odluci već zaključeno da su sudovi ponudili detaljne razloge i obrazloženja zbog čega nije prihvaćen alibi apelanta Bundala, neosnovana je i njegova tvrdnja da su spajanjem dviju tačaka optužnice u jednu sudovi nastojali da prikriju nedostatak dokaza o vremenu izvršenja inkriminiranih radnji. Ovo tim prije što je u obrazloženju osporene presude ukazano da se radilo o tačkama optužnice koje su se ticale događaja koji su vremenski slijedili jedan poslije drugog.

72. Najzad, apelant Bundalo tvrdi da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno jer je drugostepenom presudom ponovno oslobođen za iste radnje za koje je već bio pravosnažno oslobođen prvostepenom presudom, te da se sud pri odmjeravanju kazne nije rukovodio zakonskim kriterijima za odmjeravanje kazne.

73. Ustavni sud primjećuje da iz osporene drugostepene presude proizlazi da je Tužilaštvo BiH prvostepenu presudu u odnosu na apelanta Bundala osporavalo samo u pogledu

odluke o kazni, tvrdeći da je prvostepeno vijeće precijenilo olakšavajuće, a potcijenilo otežavajuće okolnosti. Apelant je osporavao prvostepenu presudu u dijelu u kom je proglašen krivim zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, pogrešne primjene materijalnog prava i odluke o kazni. Dalje, iz izreke osporene drugostepene presude proizlazi da je apelant oslobođen za iste radnje za koje je bio oslobođen i prvostepenom presudom i koje nije ni osporavao žalbama, ali i da je oslobođen i za radnje za koje je prvostepenom presudom bio proglašen krivim. Stoga je neosnovan apelantov navod da njegova žalba nije ispitana sa dovoljnom pažnjom jer je oslobođen i za radnje koje su mu se prvobitno stavljale na teret, a činjenica da su u izreci drugostepene presude ponovljene i radnje za koje je već bio oslobođen ne dovode u pitanje pravičnost postupka kao cjeline. Također, Ustavni sud ukazuje da je u obrazloženju osporene drugostepene presude dato iscrpno obrazloženje zbog čega je žalba Tužilaštva BiH osnovana, ukazano je na relevantne zakonske odredbe koje se odnose na svrhu kažnjavanja, te je dato iscrpno obrazloženje koju okolnost je prvostepeno vijeće pogrešno ocijenilo kao olakšavajuću umjesto kao otežavajuću a na temelju čega je prvostepena presuda i preinačena u odluci o kazni u odnosu na apelanta Bundala.

74. Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi upućivalo na zaključak da je apelantima bilo uskraćeno pravo na odbranu i mogućnost da se upoznaju sa optužbom protiv njih na način koji bi doveo u pitanje ovo pravo, da je izostala brižljiva i savjesna ocjena dokaza, te s tim u vezi da je postojanje ili nepostojanje neke odlučne činjenice ocijenjeno na štetu apelanata na način koji bi doveo u pitanje princip *in dubio pro reo* i pretpostavku nevinosti, a što bi kao rezultat imalo i pogrešno utvrđeno činjenično stanje, te, najzad, da su u obrazloženjima osporenih odluka izostali razlozi i obrazloženja a zbog čega se ne dovodi u pitanje pravičnost postupka kao cjeline u smislu prava na pravično suđenje.

75. Ustavni sud zaključuje da su navodi apelanta Bundala i apelanta Zeljaje da im je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije neosnovani.

Kažnjavanje samo na osnovu zakona

76. Apelant Bundalo i apelant Zeljaja tvrde da su im osporenim presudama povrijeđene garancije iz člana 7. stav 1. Evropske konvencije.

77. Član 7. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Niko se ne može smatrati krivim za krivično djelo nastalo činjenjem ili nečinjenjem koje nije predstavljalo krivično djelo u vrijeme izvršenja, prema nacionalnom ili me-

međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

78. Apelanti tvrde da u njihovom slučaju nije mogao biti primijenjen KZBiH iz 2003. godine s obzirom na to da im se stavlja na teret radnje koje su počinili 1992. i 1993. godine, kada je na snazi bio KZSFRJ, a koji je, kako navode, bio i blaži po njih.

79. Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u predmetu *Boban Šimšić protiv Bosne i Hercegovine* (vidi, Evropski sud, Odluka o dopustivosti od 10. aprila 2012. godine) razmatrao aplikaciju aplikanta koji je 2007. godine osuđen za progon kao zločin protiv čovječnosti u odnosu na djela počinjena 1992. godine. U navedenoj odluci Evropski sud je ukazao (tačka 23): „(...) Pošto ova djela nisu predstavljala zločin protiv čovječnosti prema domaćem pravu sve do stupanja na snagu Krivičnog zakona iz 2003, evidentno je iz dokumenata navedenih gore u tač. 8-13. (Povelja Međunarodnog vojnog suda (1945), Rezolucija broj 95 (I) Generalne skupštine Ujedinjenih naroda o afirmaciji principa međunarodnog prava priznatih u Povelji Nirnberškog suda (1946), Principi međunarodnog prava priznati u Povelji i presudi Nirnberškog suda (1950), Nirnberški principi koje je usvojila Komisija za međunarodno pravo (1950), Konvencija o nezastarijevanju ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti (1968), Statut Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju - ICTY (1993), Rimski statut Međunarodnog krivičnog suda od 17. jula 1998. godine) da su ova djela, u vrijeme kada su počinjena, predstavljala zločin protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu. U tom smislu, primjećuje se da su u ovom slučaju ispunjeni svi sastavni elementi zločina protiv čovječnosti: pobijana djela su izvršena u kontekstu šireg i sistematičnog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva i aplikant je bio svjestan ovih napada (suprotno slučaju *Korbely*, gore citiran, §§ 83-85).” Najzad, Evropski sud je zaključio (tačka 25): „(...) da su aplikantova djela, u vrijeme kada su izvršena, predstavljala krivično djelo definirano s dovoljno dostupnosti i predvidivosti prema međunarodnom pravu”, te da su aplikantovi navodi o povredi člana 7. Evropske konvencije očigledno neosnovani.

80. Dalje, Ustavni sud podsjeća i da je Evropski sud u predmetu *Maktouf i Damjanović* (vidi, Evropski sud, *Maktoufi Damjanović*, presuda od 18. jula 2013. godine), podsjećajući na stav zauzet u predmetu *Šimšić*, istakao (tačka 55) da „(...) Neki zločini, konkretno zločini protiv čovječnosti, u domaći zakon su uvedeni 2003. godine. Sud BiH i entitetski sudovi, stoga, nemaju nikakve druge mogućnosti nego da primjenjuju Krivični zakon iz 2003. godine u takvim predmetima (vidi međunarodne materijale koji se citiraju u tač. 31. i 32. u gornjem tekstu)... Sud je smatrao da je irelevantna činjenica da zločini protiv čovječnosti nisu predstavljali krivično djelo prema domaćem zakonu tokom rata 1992-95. s obzirom na to da su ta djela u to vrijeme predstavljala krivično djelo prema međunarodnom pravu”.

81. Ustavni sud je u svojoj dosadašnjoj praksi slijedio citirani stav Evropskog suda u predmetu *Šimšić* u situacijama kada je apelacijama bilo pokrenuto pitanje primjene KZBiH iz 2003. godine u pogledu krivičnog djela zločin protiv čovječnosti iz člana 172. KZBiH koje je počinjeno prije stupanja na snagu navedenog zakona (vidi, pored ostalih, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1232/09* od 10. oktobra 2012. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda, www.ustavnisud.ba).

82. Ustavni sud smatra da su u okolnostima konkretnog slučaja u potpunosti primjenjivi razlozi iz odluke Evropskog suda u predmetu *Šimšić*. Naime, i u konkretnom slučaju apelanti su proglašeni krivim za krivično djelo zločin protiv čovječnosti iz člana 172. KZBiH, a koje su počinili kao dio širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, svjesni tog napada i svjesni da njihove radnje čine njegov dio. Radnje izvršenja krivičnog djela apelanti su preduzeli 1992. godine i 1993. godine, tj. u vrijeme kada domaćim zakonom nije bilo propisano krivično djelo ratni zločin protiv čovječnosti, ali su predstavljale zločin protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu koje je važno u vrijeme njihovog izvršenja. U tom smislu, primjena KZBiH iz 2003. godine ne dovodi u pitanje garancije iz člana 7. Evropske konvencije, jer je djelo za koje su apelanti proglašeni krivim bilo propisano u međunarodnom pravu u vrijeme kada je počinjeno.

83. Najzad, u vezi sa ukazivanjem apelanata na praksu Suda BiH u predmetima *Kurtović*, te *Lalović*, Ustavni sud podsjeća da se u citiranim predmetima radilo o krivičnim djelima koja su i u vrijeme počinjenja bila propisana KZSFRJ koji se u tom periodu primjenjivao kao relevantni zakon, a što nije slučaj i sa krivičnim djelom za koje su u konkretnom slučaju apelanti proglašeni krivim.

84. Ustavni sud zaključuje da u okolnostima konkretnog slučaja primjena KZBiH iz 2003. godine, suprotno tvrdnjama apelanata, ne predstavlja kršenje člana 7. Evropske konvencije.

Pravo na efektivan pravni lijek

85. Apelant Zeljaja je istakao i da mu je osporenom presudom povrijeđeno pravo iz člana 13. Evropske konvencije. Ustavni sud ukazuje da apelant nije eksplicitno naveo u vezi sa kojim pravima smatra da postoji kršenje prava iz člana 13. Međutim, iz apelacije se može zaključiti da se navodi o kršenju ovog prava dovode u vezu sa pravom na pravično suđenje. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelant imao mogućnost i da je koristio pravne lijekove propisane zakonom, budući da je protiv prvostepene presude izjavio žalbu Apelacionom vijeću koje je razmotrilo apellantove žalbene navode i dalo razloge zašto oni ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja, tj. zašto se ne dovodi u pitanje postojanje krivičnog

djela i apelantove krivične odgovornosti. Činjenica da žalba nije rezultirala apelantovim uspjehom ne može voditi zaključku o nepostojanju ili nedjelotvornosti pravnih lijekova, pa Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o povredi prava na efektivni pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, također, neosnovani.

Pravo da se ne bude suđen ili kažnjen dva puta po istom predmetu

86. Oba apelanta su istakla u apelacijama da su im stavljene na teret i da su proglašeni krivim i za identične radnje za koje su pravosnažno proglašena krivim druga lica. Identičan navod a u prilog tvrdnji o povredi načela *ne bis in idem* apelanti su isticali i u postupku pred redovnim sudovima. Stoga će ova tvrdnja apelanata biti ispitana u vezi sa članom 4. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju iako se apelanti nisu izričito pozvali na povredu ovog prava.

87. Ustavni sud ukazuje da je članom 4. stav 1. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju propisano da se nikom ne može suditi, niti se može ponovo kazniti u krivičnom postupku u nadležnosti iste države za djelo zbog kog je već bio pravosnažno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i krivičnim postupkom te države. Ustavni sud primjećuje da je u obrazloženju osporene presude Apelacionog odjeljenja ukazano da je za postojanje pravosnažno presuđene stvari potrebno da su kumulativno ispunjena dva uvjeta: isto lice i isto krivično djelo, ali da princip *ne bis in idem* ne sprečava suđenje i kažnjavanje svih lica koja su kao saučesnici učestvovala u izvršenju određene radnje bez obzira na to da li je protiv nekih od tih lica već izrečena pravosnažna presuda. S obzirom na to da su učesće apelanata i njihova individualna odgovornost kvalificirani shodno članu 29. KZBiH (saizvršilaštvo), pored ostalog, i za radnju za koju su već bila pravosnažno proglašena krivim druga lica, proizlazi da protiv apelanata u trenutku donošenja osporene drugostepene presude nije postojala pravosnažna presuda kojom je utvrđena njihova odgovornost za te radnje, odnosno kojom su eventualno bili oslobođeni za navedene radnje, a zbog čega nije postojala prepreka da im se sudi i da im bude izrečena i kazna za ove radnje. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su navodi apelanata o povredi prava da se ne bude suđen ili kažnjen dva puta po istom predmetu iz člana 4. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju neosnovani.

Ostali navodi

88. Apelant Zeljaja je istakao u apelaciji i da mu je povrijeđeno pravo iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije. Ustavni sud podsjeća da navedeno pravo pruža garancije da niko ne smije biti lišen slobode osim prema postupku propisanom zakonom, te propisuje da su jedan od zakonitih osnova za lišavanje slobode

presude nadležnog suda. S obzirom na to da je apelantu Zeljaji osporenom presudom izrečena kazna zatvora, odnosno da je na temelju ove presude lišen slobode, te da apelant nije posebno obrazložio u čemu se sastoji kršenje navedenog prava, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema ništa što bi dovelo u pitanje garancije iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije.

89. Najzad, apelant Zeljaja u dopuni apelacije od 12. septembra 2011. godine je istakao da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno, jer mu nije garantirano suđenje pred nepristrasnim sudom. U vezi s tim je ukazao da su u Apelacionom vijeću bile sudije koje su u više navrata učestvovala kao članovi vijeća ili predsjedavajući u određivanju i produženju pritvora protiv njega u prvostepenom postupku.

90. U vezi sa navedenom dopunom, Ustavni sud, najprije, ukazuje na član 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, koji kao uvjet dopustivosti apelacije propisuje obavezu da se apelacija podnese u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio odluku o posljednjem efektivnom pravnom lijeku koji je koristio. Ovaj rok od 60 dana odnosi se i na podnošenje dopuna apelacije, te se samo izuzetno može prihvatiti dopuna apelacije podnesena van tog roka, i to ukoliko se odnosi na nove pravne okolnosti koje su nastale nakon proteka navedenog roka. Prema dosadašnjoj praksi Ustavnog suda, mogućnost podnošenja dopune apelacije ne može se tako široko tumačiti da bi se pod tim podrazumijevalo apelantovo pravo da u odnosu na isto činjenično stanje i iste osporene odluke apelaciju može dopunjavati sve vrijeme dok traje postupak povodom konkretne apelacije pred Ustavnim sudom, a van roka od 60 dana od dana kada mu je dostavljena odluka o posljednjem efektivnom pravnom lijeku koji je koristio (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1426/05* od 9. novembra 2006. godine, tačka 49, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 11/07, i Odluka broj *AP 966/07* od 12. januara 2010. godine, tačka 30, dostupna na web-stranici Ustavnog suda, www.ustavnisud.ba).

91. U konkretnom slučaju iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu u dopunama apelacije ne može se zaključiti da se one odnose na nove pravne okolnosti koje su nastale nakon podnošenja apelacije, niti apelant navodi da mu predloženi dokumenti nisu bili dostupni i poznati i u vrijeme kada je apelacija podnesena. Stoga se Ustavni sud nije upuštao u ispitivanje apelantovih navoda u ovom dijelu.

VIII. Zaključak

92. Ustavni sud zaključuje da nije prekršeno pravo apelanta na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da je apelantima

uskraćeno pravo na odbranu i mogućnost da se upoznaju sa optužbom protiv njih na način koji bi doveo u pitanje ovo pravo, da je izostala brižljiva i savjesna ocjena dokaza, te, s tim u vezi, da je postojanje ili nepostojanje neke odlučne činjenice ocijenjeno na štetu apelantata na način koji bi doveo u pitanje princip *in dubio pro reo* i pretpostavku nevinosti, a što bi kao rezultat imalo i pogrešno utvrđeno činjenično stanje, te, najzad, da su u obrazloženjima osporenih odluka izostali razlozi i obrazloženja na kojim je utemeljen zaključak o postojanju krivičnog djela i krivične odgovornosti apelantata, a zbog čega pravičnost postupka kao cjeline nije dovedena u pitanje.

93. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda garancija ustanovljenih članom 7. Evropske konvencije kada su osuda i kazna zasnovane na krivičnom zakonu koji je stupio na snagu nakon izvršenja krivičnog djela, ali je krivično djelo kao takvo bilo propisano međunarodnim pravom koje je bilo na snazi u vrijeme kada je počinjeno krivično djelo iako kao takvo u to vrijeme nije bilo prepoznato važećim domaćim zakonom.

94. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava na efektivni pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi sa pravom na pravično suđenje kada je apelantu na raspolaganju bila mogućnost da izjavi žalbu protiv osporene prvostepene presude, a koju je apelant i koristio, te kada je žalbene navode razmotrio neposredno viši sud koji je dao razloge i obrazloženja zbog čega ne dovodi u pitanje postojanje krivičnog djela i krivične odgovornosti apelanta.

95. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava da se ne bude suđen ili kažnjen dva puta po istom predmetu iz člana 4. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju kada su apelanti kao saučesnici proglašeni krivim za iste radnje za koje je pravosnažnom presudom već utvrđena krivična odgovornost i drugih lica.

96. Na osnovu člana 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

97. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 2400/11

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Дејана Милошевића
поднесена против пресуда Врховног
суда Републике Српске број 12
0 К 000427 11 Кжж од 26. априла
2011. године и број 12 0 К 000427
10 Кжж од 14. октобра 2010. године

Одлука од 24. априла 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 2400/11**, рјешавајући апелацију **Дејана Милошевића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став 2 тачка б), члана 59 ст. 1 и 2 и члана 62 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 22/14), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Мирсад Ћеман, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 24. априла 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Дејана Милошевића.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Републике Српске број 12 0 К 000427 11 Кжж од 26. априла 2011. године.

Предмет се враћа Врховном суду Републике Српске који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу с чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Врховном суду Републике Српске да, у складу с чланом 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Дејан Милошевић (у даљњем тексту: апелант) из Попова, општина Бијељина, ког заступа Душан Томић, адвокат из Сарајева, поднио је 10. јуна 2011. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против пресуда Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 12 0 К 000427 11 Кжж од 26. априла 2011. године и број 12 0 К 000427 10 Кжж од 14. октобра 2010. године. Апелант је, такође, поднио захтјев да се донесе привремена мјера којом би Уставни суд одложио упућивање апеланта на издржавање казне затвора док се не донесе одлука о апелацији.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је Одлуком број АП 2400/11 од 15. септембра 2011. године одбио као неоснован апелантов захтјев да се донесе привремена мјера.

3. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09 - у даљњем тексту: претходна Правила), која су важила у вријеме предузимања наведених радњи, од Врховног суда и Окружног тужилаштва Бијељина (у даљњем тексту: Тужилаштво) затражено је 14. јуна 2011. године да доставе одговор на апелацију.

4. Врховни суд је доставио одговор 21. јуна 2011. године а Тужилаштво 30. јуна 2011. године.

5. Одговори на апелацију достављени су апеланту 20. марта 2014. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

7. Пресудом Окружног суда у Бијељини (у даљњем тексту: Окружни суд) број 12 0 К 000427 08 К од 29. маја 2009. године апелант је ослобођен оптужбе да је, у вријеме и на начин наведен у изреци пресуде, починио кривично дјело неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 1 Кривичног закона Републике Српске (у даљњем тексту: КЗ РС). У образложењу пресуде Окружни суд је навео да је Тужилаштво оптужило апеланта за кривично дјело неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 2 КЗ РС, али је на главном претресу измијенило чињенични основ и правну квалификацију кривичног дјела тако да је апеланту ставило на терет кривично дјело неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 1 истог закона. Окружни суд је даље навео да оптужница на погрешан начин представља обиљежја кривичног дјела, будући да се позива на Закон о производњи и промету опојних дрога, а да је у вријеме извршења тог дјела важио Закон о спречавању и сузбијању злоупотребе опојних дрога. С тим у вези, Окружни суд је закључио да је оптужница погрешна и неразумљива.

8. Даље, Окружни суд је образложио да су основани приговори одбране везани за коришћење доказа који су добијени предузимањем посебних истражних радњи (транскрипти прислушкиваних разговора и СМС поруке апеланта са свједоцима и између свједока, техничке снимке пресретнутих разговора, извјештаји о спровођењу истражних радњи, искази свједока поименично наведених у пресуди, наредба о одређивању претреса куће апелантовог дједа, записник о претресу, записник о добровољној предаји предмета, фотодокументација, наредба о одређивању вјештачења психоактивне супстанце, налаз и мишљење Криминалистичко-техничког центра МУП-а РС-а, те искази вјештака и свједока поименично наведених у пресуди) те да, како се до осталих доказа дошло на основу изворних доказа (транскрипти разговора и СМС поруке) који су незаконити, то су, сходно мишљењу Окружног суда и остали докази незаконити. Окружни суд је истакао да, сходно одредбама члана 230 Закона о кривичном поступку Републике Српске (у даљњем тексту: ЗКП РС) не могу да се користе као докази информације и подаци коју су добијени предузимањем истражних радњи из члана 226 истог закона ако се не односе на кривично дјело наведено у члану 227 тачка г) ЗКП РС, односно за дјело за које може да се изрекне казна затвора у трајању од најмање три године. Будући да се апелант терети за кривично дјело неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 1 КЗ РС-а за које је предвиђена казна затвора од једне до десет година, то према образложењу Окружног суда није испуњен услов везан за најмању висину казне да би се одредиле посебне истражне радње. Везано за приговоре одбране да је претрес куће апелантовог дједа извршен без законите наредбе за претрес, Окружни суд је истакао да су и ови наводи основани јер наредба није била јасна и изричита,

нити је судија за претходни поступак поступио у смислу члана 120 став 3 ЗКП РС-Пречишћени текст који прописује поступање када је поднесен усмени захтјев за претрес. Окружни суд је навео да постоје и контрадикторности у доказима који се односе на пронађене предмете (опојну дрогу). Имајући у виду све наведено, Окружни суд је донио пресуду као у диспозитиву.

9. Одлучујући о жалби Тужилаштва против наведене пресуде Окружног суда, Врховни суд је донио Рјешење број 12 0 К 000 427 09 Кж од 4. фебруара 2010. године којим је жалбу уважио, укинуо првостепену пресуду и одредио одржавање главног претреса пред тим судом.

10. Пресудом Врховног суда број 12 0 К 000427 10 Кжк од 14. октобра 2010. године апелант је проглашен кривим зато што је у вријеме и на мјесту наведеном у изреци пресуде, знајући да хероин представља опојну дрогу, од непознатих лица набавио ту дрогу која се налази на листи опојних дрога и прекурсора на мјесту и под бројем прецизираном у пресуди, те тај хероин нудио на продају лицима поименично наведеним у пресуди а затим хероин, у количини од 2.024,83 грама, однио 16. априла 2008. године у кућу свог дједа те је сакрио у лежају на ком дјед спава, и коју је истог дана апелантов дјед добровољно предао овлашћеним службеним лицима ЦЈБ Бијељина, чиме је апелант починио кривично дјело неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 1 КЗ РС-а те му је Врховни суд изрекао казну затвора у трајању од три године у коју је урачунато вријеме проведено у притвору прецизирано у пресуди. Такође, истом пресудом Врховни суд је изрекао мјеру безбједности којом се од апеланта одузима опојна дрога хероин у количини од 2.024,83 грама, те обавезао апеланта на плаћање трошкова кривичног поступка. У образложењу пресуде је наведено да је на основу доказа који су преузети из првостепеног поступка, уз сагласност обје стране, утврђено да је апелант на начин и у вријеме наведено у диспозитиву починио кривично дјело које му је стављено на терет. Врховни суд је, с тим у вези, везано за приговоре апелантове одбране у односу на законитост доказа, истакао да се законитост спровођења посебних истражних радњи оцјењује према времену када је та радња предузета, тако да није правилан став првостепеног суда да је за оцјену законитости посебне истражне радње од значаја измјена правне квалификације из оптужнице.

11. Сходно образложењу Врховног суда законитост истражне радње надзора и техничког снимања цијени се према времену предузимања те радње, тако да, супротно наводима апелантове одбране, не може да се примијени одредба процесног закона којом су регулисани тзв. случајни налази, који се примјењују у ситуацији када се приликом провођења истражне радње дође до информација које се односе на друго

кривично дјело. С тим у вези, према образложењу Врховног суда, нема разлога да се не прихвати искази свједока поименично наведених у пресуди, исказ вјештака, наредба о претресу и записник о претресу куће апелантовог дједа, записник о добровољној предаји предмета, наредба о одређивању вјештачења психоактивне супстанце и налаз и мишљење Криминалистичко-техничког центра МУП-а РС-а. Врховни суд је истакао да није могуће да се на наведене доказе примијене одредбе члана 10 став 3 ЗКП РС-а с обзиром да ови докази, како је навео Врховни суд, нису добијени на основу доказа који су побројани ставом 2 ове законске одредбе. Истакнуто је и да није правилан став првостепеног суда у вези с наредбом о претресу куће апелантовог дједа будући да се, према мишљењу Врховног суда, ради о потпуно јасној и изричитој наредби, што је јасно видљиво из садржаја саме наредбе а која је донесена у складу с одредбом члана 121 став 2 ЗКП РС-Пречишћени текст. Врховни суд је навео и да се, истовјетно као у претходном случају, законитост истражне радње претресања цијени према времену њеног предузимања, тако да накнадни пропусти надлежних органа не могу да је учине незаконитом. Како је навео Врховни суд чињеница да је судија за претходни поступак, након обављеног претреса, пропустио да поступи у смислу члана 120 став 3 ЗКП РС-Пречишћени тексту, будући да је издата усмена наредба за претрес, не утиче на законитост радње, посебно ако се узме у обзир да у току поступка нико није оспоравао да је издата усмена наредба нити су понуђени докази који би ову чињеницу довели у сумњу.

12. Врховни суд је, даље, навео да је неспорно да је у кући апелантовог дједа пронађена спорна дрога, јер наведено слиједи из материјалних доказа (записника о добровољној предаји предмета и хемијског вјештачења), та да је дрогу оставио апелант што, према образложењу Врховног суда, потврђују искази свједока поименично наведених у пресуди и дјелимично исказ апелантовог дједа, те да и из исказа других свједока несумњиво произилази да је апелант починио кривично дјело. Имајући у виду све наведено, Врховни суд је закључио да је у току поступка неспорно утврђено да су се у радњама апеланта стекла сва обиљежја кривичног дјела неовлашћене производње и промета опојних средстава из члана 224 став 1 КЗ РС-а те је донио пресуду као у диспозитиву.

13. Против наведене пресуде апелант је поднио жалбу Врховном суду који је донио Пресуду број 12 0 К 000427 11 Кжж од 26. априла 2011. године којом је жалбу одбио и потврдио пресуду претресног вијећа Врховног суда. У образложењу пресуде Врховни суд је навео да је правилан став претресног вијећа везао за законитост посебне истражне радње надзора и техничког снимања телекомуникација, и то с аспекта могућности изрицања казне затвора од три године или теже, односно да

се законитост цијени према времену предузимања те радње. У конкретном случају, према образложењу Врховног суда, та радња је одређена рјешењима од 7. фебруара, 6. марта и 4. априла 2008. године због кривичног дјела из члана 224 став 2 у вези са ставом 1 КЗ РС-а, а не према каснијој блажој правној квалификацији дјела према измијењеној оптужници од 26. фебруара 2009. године којом се апелант терети за дјело из става 1 овог члана. Везано за став претресног вијећа у вези са законитошћу усмене наредбе за претрес, Врховни суд је истакао да је тај став правилан, јер каснији пропуст судије за претходни поступак не утиче на законитост радње претреса. У односу на жалбене наводе у вези с утврђеним чињеничним стањем Врховни суд је истакао да ни ови наводи нису основани јер је претресно вијеће након појединачне оцјене свих доказа, те њиховог довођења у међусобну везу, правилно закључило да је апелант починио предметно дјело. На крају, Врховни суд је истакао и да је неоснован навод да је ступањем на снагу Закона о спречавању и сузбијању злоупотребе опојних дрога (у даљњем тексту: Закон) престао да важи Закон о производњи и промету опојних дрога РС-а на ком се заснива осуђујућа пресуда јер је, како је образложио Врховни суд, одредбама члана 99 став 1 Закона прописано да ступањем на снагу овог закона престају да важе одредбе закона у ФБиХ, РС и Брчко дистрикту које уређују питања из члана 2 тач. 2, 3 и 4 тог закона (одредбе се односе на узгој и надзор над узгојем биља из ког може да се добије опојна дрога и на њихово разврставање) из чега произилази да није престало важење Закона о производњи и промету опојних дрога РС-а. Имајући у виду све наведено Врховни суд је одбио апелантову жалбу као неосновану.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

14. Апелант наводи да су му оспореним пресудама прекршени право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), као и право на приватни и породични живот из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције. Апелант кршење ових права види у погрешној примјени материјалног права. Наводи да је Врховни суд цијело вријеме био пристрасан, да је преузео улогу тужилаштва, да измијењена оптужница није имала изгледа да буде прихваћена јер су погрешно представљена и описана посебна обиљежја кривичног дјела, да је претрес куће његовог дједа био незаконит, те да је вршено незаконито прислушкивање а што је све било правилно утврђено укинутом пресудом Окружног суда.

б) Одговор на апелацију

15. У одговору на апелацију Врховни суд је навео да су сви наводи који су истакнути у апелацији били предмет оцјене другостепеног и трећестепеног суда и да су на све дати детаљни одговори, те да из тог разлога апелацију треба одбити као неосновану.

16. У одговору на апелацију Тужилаштво је навело да у току поступка који је вођен против апеланта није било кршења права на која се апелант у апелацији позива те да апелацију треба одбити.

V. Релевантни прописи

17. У **Кривичном закону Републике Српске** („Службени гласник РС” бр. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12, 67/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 224. ст. 1. и 2.

Ко неовлашћено производи, прерађује, продаје или нуди на продају или ко ради продаје купује, држи или преноси или ко посредује у продаји или куповини или на други начин неовлашћено ставља у промет супстанце или препарате које су проглашене за опојне дроге, казнит ће се затвором од једне до десет година.

Ако је дјело из става 1 овог члана извршено од стране више лица или је учинилац овог дјела организовао мрежу препродаваца или посредника или је за извршење дјела искористио дијете или малољетно лице, учинилац ће се казнити затвором од три до петнаест година.

18. У **Закону о кривичном поступку РС** („Службени гласник РС” бр. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07, 119/08, 55/09, 100/09 - Пречишћени текст, 124/11) релевантне одредбе гласе:

Члан 10.

Законитост доказа

Забрањено је од осумњиченог, оптуженог или било којег другог лица које учествује у поступку изнуђивати признање или какву другу изјаву.

2) Суд не може заснивати своју одлуку на доказима прибављеним повредама људских права и слобода прописаних Уставом и међународним уговорима, које је ратифицирала Босна и Херцеговина нити на доказима који су прибављени битним повредама овог закона.

3) Суд не може заснивати своју одлуку на доказима који су добивени на основу доказа из става 2. овог члана.

Члан 120.

1) Усмени захтјев за издавање наредбе за претресање може се поднијети када постоји опасност од одлагања.

2) Када је поднесен усмени захтјев за издавање наредбе за претресање, судија за претходни поступак ће даљи ток разговора забиљежити. У случају када се користи звучни или стенографски записник, записник се у року од 24 часа мора дати на препис чија се истовјетност овјерава и чува са оригиналним записником.

(3) Кад је поднесен усмени захтјев за издавање наредбе за претресање, судија за претходни поступак ће даљи ток разговора забиљежити. У случају када се користи звучни или стенографски записник, судија за претходни поступак је дужан дати записник на препис, овјерити истовјетност преписа и предати оригинални записник и препис суду у року од 24 сата од издавања наредбе. У случају дословног биљежења разговора, судија за претходни поступак ће потписати копију записника и предати је суду у року од 24 сата од издавања наредбе.

Члан 121.

Ако судија за претходни поступак установи да је захтјев за издавање наредбе за претресање оправдан, може одобрити захтјев и издати наредбу за претрес.

Кад судија за претходни поступак одлучи да изда наредбу за претрес на основу усменог захтјева, подносилац таквог захтјева ће сам саставити наредбу у складу са чланом 122. овог закона и прочитаће га у цјелини судији за претходни поступак.

Члан 226. ст. 1. и 2. тачка а)

Врсте посебних истражних радњи и услови за њихову примјену

1. Против лица за које постоје основи сумње да је само или заједно с другим лицима учествовало или учествује у извршењу кривичног дјела из члана 227. овог закона могу се одредити посебне истражне радње, ако се на други начин не могу прибавити докази или би њихово прибављање било повезано с несразмјерним тешкоћама.

2. Истражне радње из става 1. овог члана су:

а) надзор и техничко снимање телекомуникација;

(...)

Члан 227. став 1.

Кривична дјела за која се могу одредити посебне истражне радње

Радње из члана 226. став 2. овог закона могу се одредити за кривична дјела:

- а) Против Републике Српске,*
- б) Против човјечности и међународног права,*
- в) Тероризма,*
- г) за која се према Кривичном закону може изрећи казна затвора од три године или тежа*

Члан 230.

Случајни налази

Не могу се користити као доказ информације или подаци добијени предузимањем радњи из члана 226. овог закона ако се не односе на кривично дјело наведено у члану 227. овог закона.

19. У Закону о спречавању и сузбијању злоупотребе опојних дрога („Службени гласник БиХ” број 8/06) релевантне одредбе гласе:

Члан 2. тач. 2, 3. и 4.

(Предмет Закона)

Овим законом прописује се:

2. разврставање супстанци и биљака као опојних дрога, психотропних супстанци, биљака из којих се може добити опојна дрога или као прекурсора, према режиму забране или контроле који се на њих примјењује, те према њиховој врсти и особинама;

3. сврха и услови дозвољеног узгоја биљака из којих се може добити опојна дрога, те услови за производњу, промет и посједовање опојне дроге, психотропних супстанци, биљака из којих се могу добити опојна дрога и прекурсора;

4. надзор над узгојем биљака из којих се може добити опојна дрога те над производњом, прометом и посједовањем опојне дроге, психотропних супстанци, биљака из којих се може добити опојна дрога и прекурсора;

Члан 99.

(Престанак важења одредби других закона)

(1) Ступањем на снагу овог Закона престају важити одредбе ентитетских и закона Дистрикта, које уређују питања из члана 2. тач. 2), 3) и 4) овог Закона.

(2) Одговарајући закони и други прописи у ентитетима и Дистрикту бит ће усклађени с овим Законом у року од године дана од ступања на снагу овог Закона.

VI. Допустивост

20. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

21. У складу с чланом 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

22. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 12 0 К 000427 11 Кжж од 26. априла 2011. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 11. маја 2011. године а апелација је поднесена 10. јуна 2011. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. 3 и 4 Правила Уставног суда, јер не постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена, нити је апелација очигледно (*prima facie*) неоснована.

23. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, те члана 18 ст. 1, 3 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

24. Апелант побија наведене пресуде тврдећи да су тим пресудама прекршена његова права из члана II/3е) и ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 и члана 8 Европске конвенције.

Право на правично суђење

25. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2. овог члана, што укључује:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

26. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]

27. Уставни суд, прије свега, запажа да је предмет конкретног поступка било утврђивање апелантове кривичне одговорности, те да апелант апелацијом оспорава одлуке донесене у том поступку па је члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив на конкретан случај.

28. Даље, апелант сматра да му је право на правично суђење прекршено због погрешне примјене материјалног и процесног права у односу на законитост доказа који су проведени односно да сматра да су извршене посебне истражне радње надзора и прислушкивања и претресања куће његовог дједа незаконите.

29. У вези с тим Уставни суд указује да, сходно пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01) већ да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминаторска. Уставни суд, такође, подсјећа на став Европског суда према којем прихватање незаконито добијених доказа не представља само по себи кршење члана 6 став 1 Европске конвенције. С тим у вези, Уставни суд подсјећа на праксу Европског суда у предмету *Schenk против Швајцарске*, у ком је Европски суд утврдио да прихватање незаконито добијених доказа може да доведе до неправичности, зависно од чињеница конкретног предмета (види Европски суд за људска права, *Schenk против Швајцарске*, пресуда од 12. јула 1988. године, број представке 1086/84, серија А-140, став 49). У овој одлуци, Европски суд је изразио став да члан 6 Европске конвенције не садржи нити једно правило које регулише питање прихватљивости доказа, да је то питање у искључивој надлежности домаћег законодавства, да прихватање незаконитих доказа не значи само по себи повреду члана 6 Европске конвенције, да Европски суд испитује поступак као цјелину, односно да ли су судови, коришћењем тог незаконитог доказа, лице лишили права на правично суђење, те да се посебно оцјењује да ли је тај незаконити доказ био једини доказ на ком су судови заснивали своју одлуку.

30. У вези с образложењем редовних судова везаним за незаконитост претреса куће апелантовог дједа у смислу да каснији пропуст судије за претходни поступак везано за претресање куће апелантовог дједа не чини незаконитим саму радњу која је предузета прије тог пропуста, Уставни суд подсјећа да је слично чињенично и правно питање рјешавао у својој Одлуци број *АП 3364/10* (види Одлуку Уставног суда број *АП 3364/10* од 12. фебруара 2014. године, доступна на веб-страници www.ustavnisud.ba). У наведеном предмету апелант је оспорио да постоји усмена наредба за претрес стана те истакао чињеницу да судија за претходни поступак није поступио у складу с одредбама члана 120 став 3 ЗКП РС-а. У овом предмету Уставни суд је утврдио кршење права на правично суђење апеланта будући да је одлука о апелантовој кривици заснована на доказу који је прибављен током претреса, односно на пронађеној дроги која је и одузета приликом претреса на основу усмене наредбе судије за претходни поступак која није испуњавала законом прописане услове.

31. Доводећи у контекст чињенице предмета *АП 3364/10* са конкретним предметом, Уставни суд запажа да став Уставног суда исказан у тој одлуци може у цијелости да се примијени и на конкретан случај. Наиме, Уставни суд запажа да је, неспорно, и у конкретном случају извршено претресање куће апелантовог дједа на основу усмене наредбе и да је у вези с том наредбом изостало поступање судије за претходни поступак прописано чланом 120 став 3 ЗКП РС-а, у смислу става исказаног у Одлуци *АП 3364/10* те да је приликом тог претреса апелантов дјед предао спорну дрогу на ком доказу је, између осталог, и заснована осуђујућа пресуда против апеланта. Дакле, с обзиром да се радило о незаконитој радњи претресања куће апелантовог дједа у смислу члана 120 став 3 ЗКП РС-а, Уставни суд сматра да је и доказ - спорна дрога - до ког се дошло на основу тог претреса, за коју је Врховни суд констатовао да ју је добровољно предао апелантов дјед, а тиме и записник о добровољној предаји предмета, незаконит доказ у смислу одредби члана 10 ЗКП РС-а. Због наведеног Уставни суд апелантово позивање на незаконитост претреса у смислу заснованости оспорених пресуда на том претресу и доказима који су произашли из те радње, сматра основаним.

32. Затим, у вези с апелантовим наводима о незаконитом надзору телекомуникација у односу на висину запријеђене казне и допуштеност овакве врсте истражних радњи те о коришћењу тако добијеног доказа у поступку који је вођен против апеланта, Уставни суд такође подсјећа да је у својој пракси рјешавао слично чињенично и правно питање у Одлуци број *АП 1158/10* (види Одлуку Уставног суда број *АП 1158/10* од 28. фебруара 2013. године, доступна на веб-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba) с аспекта примјене релевантних одредаба Закона о кривичном поступку Босне

и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗКП БиХ) које на идентичан начин регулишу ово питање као и ЗКП РС који је примијењен у апелантовом случају. У наведеној одлуци Уставни суд је, везано за законитост доказа добијеног посебном истражном радњом, утврдио кршење права на правично суђење из члана П/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције јер је, између осталог закључио да су редовни судови у конкретном случају произвољно примијенили релевантну одредбу члана 116. ЗКП БиХ када су прихватили доказе прибављене посебном истражном радњом при чему су у цијелости занемарили одредбе чл. 117. и 120. ЗКП БиХ и када су у погледу кривичног дјела давања поклона и других облика користи из члана 218. став 1. КЗ БиХ одлуку о апелантовој одговорности засновали искључиво и једино на том доказу који, у смислу ЗКП БиХ, има карактер „случајног налаза” и као такав може да се користи искључиво у односу на кривична дјела из члана 117. ЗКП БиХ.

33. Доводећи наведене ставове у контекст с чињеницама конкретног предмета, Уставни суд сматра да у односу на конкретан предмет у овом дијелу, може да се примијени став исказан у Одлуци број АП 1158/10.

34. Наиме, Уставни суд запажа да су редовни судови у односу на наведене посебне истражне радње надзора апелантових телекомуникација образложили да су наведене истражне радње законите јер су биле предузете у вријеме док је још била актуелна оптужница против апеланта за кривично дјело из члана 224 став 2 КЗ РС-а за које је предвиђена казна затвора од три до 15 година, те да због тога не могу да се цијене у односу на измијењену оптужницу којом је апелант, након извршених посебних истражних радњи, оптужен за кривично дјело из члана 224 став 1 истог закона која, дакле, није ни постојала у вријеме кад су предузимане спорне радње. С тим у вези, Уставни суд подсјећа да је одредбама чл. 226 и 227 ЗКП РС прописано да у случају сумње да је почињено кривично дјело за које може да се изрекне казна затвора од три године или тежа, могу да се нареду посебне истражне радње међу које спада и надзор над телекомуникацијама. Осим тога, Уставни суд подсјећа и на садржај одредбе члана 230 истог закона којим се регулише питање тзв. „случајних налаза” према ком као доказ могу да се користе информације и подаци добијени предузимањем радњи из члана 226 став 2 ЗКП РС и онда ако се односе на неко друго кривично дјело (дакле, не на оно кривично дјело за које постоји судска наредба о предузимању посебне истражне радње) из групе кривичних дјела предвиђених чланом 227 истог закона.

35. У том контексту Уставни суд сматра да је неопходно да се истакне да би тумачење наведене одредбе на начин како је то учињено у оспореним одлукама водило њеној

злоупотреби, будући да би том логиком тужилаштво увијек оптуженом стављало на терет тежи - квалификовани облик кривичног дјела како би у кривичном поступку могло да користи доказе прикупљене посебним истражним радњама, што би позицију оптуженог знатно отежало и довело у питање сам институт „посебних истражних радњи”. И у таквим би околностима, с обзиром на прописани распон казне затвора за кривична дјела прописана КЗ РС, практично ове радње било могуће одредити за већину кривичних дјела што, с обзиром на законско дефинисање наведених радњи и њиховог стипулирања као радњи које се вежу за најтежа кривична дјела (члан 227 ЗКП РС-а против Републике Српске, против човјечности и међународног права, против тероризма те за која према КЗ може да се изрекне казна затвора од три године или тежа) није, нити је могла да буде интенција законодавца.

36. У вези с тим Уставни суд запажа да конкретно кривично дјело не спада у кривична дјела предвиђена чланом 227 у којима могу да се користе „случајни налази” јер је за предметно кривично дјело прописана казна затвора у трајању од једне до 10 година. Затим, Уставни суд примјеђује да су редовни судови у оспореним пресудама истакли да у конкретном случају не може да се говори о „случајним налазима” у смислу цитиране законске одредбе јер је предметна истражна радња надзора телекомуникација била предузета код сумње да је почињено кривично дјело из члана 224 став 2 и ти налази нису коришћени приликом доношења оспорених пресуда, те да су пресуде засноване на „исказима свједока поименично наведених у пресуди, исказима вјештака, наредби о претресу и записнику о претресу куће апелантовог дједа, записнику о добровољној предаји предмета, наредби о одређивању вјештачења пси-хоактивне супстанце и налазу и мишљењу Криминалистичко-техничког центра МУП-а РС-а” који не могу да се сматрају незаконитим доказима. Међутим, Уставни суд запажа да је Врховни суд, супротно наведеном, у оспореној другостепеној пресуди као доказ против апеланта прихватио пресретнуту СМС поруку и телефонски разговор, а ти докази су добијени спорном истражном радњом као и исказе свједока о којима се сазнало на основу наведене посебне истражне радње. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да се и у конкретном случају ради о доказу који је добијен на начин који је супротан наведеним одредбама чл. 227 и 230 ЗКП РС те да су основани и апелантови наводи о незаконитом доказу који се заснива на надзору његових телекомуникација.

37. Имајући у виду наведено Уставни суд сматра да је у конкретном случају прекршено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

38. Апелант наводи да му је прекршено и право на приватни и породични живот из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8. Европске конвенције, али он посебно не образлаже у чему се састоји кршење овог права. С обзиром на наведено Уставни суд сматра да нема потребе да посебно разматра наводе о кршењу права из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

VIII. Закључак

39. Постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када су редовни судови осуђујућу пресуду против апеланта засновали на усменој наредби која није испуњавала услове из члана 120 став 3 ЗКП РС приликом ког је апелантов дјед предао опојну дрогу која је послужила као доказ на ком је, између осталих, заснована осуђујућа пресуда против апеланта као и на доказима добијеним на основу обављеног надзора апелантових телекомуникација, будући да су се користили „случајним налазом” а предметно кривично дјело не спада у кривична дјела прописана чланом 227 ЗКП РС, па у конкретном случају нису могли да се користе као доказ информације и подаци добијени предузимањем посебних истражних радњи.

40. На основу члана 59 ст. 1 и 2 и члана 62 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

41. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 1245/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija AROX-a d.o.o. Ljubuški podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 005664 10 Gž od 10. januara 2011. godine i Rješenja Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 005664 09 P od 8. listopada 2010. godine

Odluka od 8. svibnja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1245/11**, rješavajući apelaciju **AROX-a d.o.o. Ljubuški**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak 2. točka b) i članka 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 8. svibnja 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija AROX-a d.o.o. Ljubuški podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 005664 10 Gž od 10. siječnja 2011. godine i Rješenja Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 005664 09 P od 8. listopada 2010. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. AROX d.o.o. Ljubuški (u daljnjem tekstu: apelant) iz Ljubuškog, kojeg zastupa Davor Kovač, odvjetnik iz Ljubuškog, podnio je 15. ožujka 2011. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 63 0 P 005664 10 Gž

od 10. siječnja 2011. godine i Rješenja Općinskog suda u Ljubuškom (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 63 0 P 005664 09 P od 8. listopada 2010. godine. Apelant je dopunio apelaciju 16. ožujka 2011. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09) koja su bila na snazi u vrijeme podnošenja apelacije, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i Općinskog pravobraniteljstva, kao zakonskog zastupnika Općine Ljubuški (u daljnjem tekstu: tužena), zatraženo je 25. veljače 2014. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 14. ožujka 2014. godine. Općinski sud i tužena nisu dostavili odgovore na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelacije i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Rješenjem Općinskog suda broj 63 0 P 005664 09 P od 8. listopada 2010. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Kantonalnog suda, Općinski sud se proglasio apsolutno nenadležnim, ukinuo sve provedene radnje u postupku i apelantovu tužbu odbacio. U obrazloženju navedenog rješenja Općinski sud je istaknuo da je apelant svoj tužbeni zahtjev utemeljio na odredbama čl. 210. i 214. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), navodeći da je tužena donijela Odluku o općinskim porezima, koja je objavljena u „Službenom glasniku Općine Ljubuški” broj 4/02, kojom je utvrdila obvezu poreza na tvrtku ili naziv i visinu te obveze. Međutim, Presudom Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud FBiH) broj U-16/08 od 16. prosinca 2008. godine odredba članka 2. navedene odluke je proglašena neustavnom zbog čega apelant smatra da je tužena bez pravne osnove stekla iznos od 4.000,00 KM koji je apelant platio na ime poreza na tvrtku za razdoblje od 2005. do 2008. godine. Tužena je u odgovoru na tužbu istaknula prigovor apsolutne nenadležnosti suda da o apelantovom zahtjevu rješava u parničnom postupku, ističući da se povrat naplaćenog poreza može ostvarivati u upravnom postupku. Osim toga, istaknula je da ima zakonsku ovlast za naplatu poreza na tvrtku i da je Odlukom Ustavnog suda FBiH broj 16/08 utvrđeno da odredba članka 2. Odluke o općinskim porezima koja se tiče visine poreza nije u suglasnosti sa Ustavom FBiH iz čega proizlazi da je samo dio, a ne cijela odluka, proglašen neustavnim.

6. Općinski sud je u obrazloženju rješenja istaknuo da je među strankama nesporno da je apelant na temelju Odluke o općinskim porezima (u daljnjem tekstu: odluka tužene) kojom su utvrđene obveza i visina poreza izvršio plaćanje poreza na tvrtku za 2005, 2006, 2007. i 2008. godinu u ukupnom iznosu od 4.000,00 KM. Spornim se pokazalo pitanje je li apelant navedeni iznos platio bez pravne osnove i je li sud nadležan za postupanje u konkretnoj pravnoj stvari. S tim u svezi, u pogledu pravne osnove, Općinski sud je, imajući u vidu da je Ustavni sud FBiH ocijenio nadležnost tužene da donosi propise o porezu na tvrtku ili naziv, te da samo dio odluke koji se tiče visine poreza nije u suglasnosti sa Ustavom FBiH, zaključio da navedena odluka tužene predstavlja pravnu osnovu za razrez poreza apelantu i da ona nije proglašena neustavnom u cjelini, već samo jedan njezin dio, konkretnije odredba članka 2. kojom je utvrđena „visina potraživanja”.

7. Budući da u konkretnom slučaju dio apelantove imovine nije prešao u imovinu tužene bez pravne osnove, nisu ispunjeni uvjeti propisani u odredbama čl. 210. i 214. ZOO koje se tiču stjecanja bez osnove. Naime, navedenom ustavnom odlukom apelant nije oslobođen obveze plaćanja poreza na tvrtku zbog čega sud u redovitom parničnom postupku nije nadležan utvrđivati, niti određivati visinu poreza na tvrtku, pa je odluka kojom se proglašava apsolutno nenadležnim za daljnje postupanje donesena na temelju odredaba čl. 1. i 16. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP).

8. Kantonalni sud je Rješenjem broj 63 0 P 005664 10 Gž od 10. siječnja 2011. godine apelantov priziv odbio i prvostupanjsko rješenje potvrdio. Apelant je u prizivu ukazao na pogrešnu primjenu materijalnog i procesnog prava, ističući da svoja prava može jedino ostvariti u parničnom, a ne upravnom postupku. Kantonalni sud je, obrazlažući neutemeljenost apelantovog priziva, ponovio sadržaj odluke Ustavnog suda FBiH na kojoj je apelant utemeljio svoj zahtjev, ističući da je prvostupanjski sud, proglašavajući se apsolutno nenadležnim i odbacivanjem apelantove tužbe, donio pravilnu i zakonitu odluku za što je dao valjane razloge koje je kao svoje prihvatio i taj sud. Kantonalni sud je ponovio da sud u parničnom postupku nije nadležan utvrđivati i određivati visinu poreza na tvrtku i da apelant povrat eventualno preplaćenog poreza na tvrtku može ostvariti pred tijelom uprave u upravnom postupku.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. Apelant u apelaciji ukazuje da mu je osporenim rješenjima redovitih sudova povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu:

Europska konvencija) i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Kršenje navedenih prava apelant obrazlaže pogrešnom primjenom materijalnog i procesnog prava, smatrajući da su redoviti sudovi u osporenim rješenjima pogrešno protumačili opseg pravne norme i ovlasti tužene kojim je propisala porez na tvrtku. Konkretno, apelant ne spori da je porezni obveznik i da je svoju obvezu da plati porez izvršio, ali osporava stav i zaključke iz osporenih rješenja prema kojim pravo povrata preplaćenog poreza može ostvariti u upravnom, a ne u sudskom postupku. Stoga, apelant sa aspekta prava na pravično suđenje smatra da su osporena rješenja neutemeljena i da povrede koje je istaknuo u svezi sa kršenjem ovog prava impliciraju i kršenje prava na imovinu.

b) Odgovor na apelaciju

10. Kantonalni sud je u odgovoru na apelaciju istaknuo da osporenim rješenjem nisu prekršena apelantova prava na koja apelacijom ukazuje, pa je predloženo da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

11. **Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ovim zakonom određuju se pravila postupka na osnovu kojih općinski sudovi, kantonalni sudovi i Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud Federacije) raspravljaju i odlučuju u građanskopravnim sporovima ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Član 2.

(1) U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.

(2) Sud u postupku primjenjuje materijalno pravo po vlastitoj ocjeni i nije vezan za navode stranaka u pogledu materijalnog prava.

Član 16.

Sud u toku cijelog postupka po službenoj dužnosti pazi da li rješavanje spora spada u sudsku nadležnost.

Kad sud u toku postupka utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud nego neki drugi organ, oglasiće se nenadležnim, ukinuće provedene radnje u postupku i odbaciće tužbu.

Kad sud u toku postupka utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud u Federaciji Bosne i Hercegovine, po službenoj dužnosti proglasiće se nenadležnim, ukinuće provedene radnje u postupku i odbaciće tužbu.

VI. Dopustivost

12. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

13. Sukladno članku 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

14. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 63 0 P 005664 10 Gž od 10. siječnja 2011. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporeno rješenje apelant je primio 14. siječnja 2011. godine, a apelacija je podnesena 15. ožujka 2011. godine, dakle, u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

15. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

16. Apelant ukazuje da mu je osporenim rješenjima redovitih sudova povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

17. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivični postupak.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

18. Navodi apelacije u pogledu povrede prava na pravično suđenje u biti se svode na tvrdnju da su sudovi u osporenim rješenjima pogrešno protumačili procesno i materijalno pravo, izvodeći zaključak prema kojem apelant svoje pravo (povrata preplaćenog poreza) može ostvariti u upravnom, a ne u sudskom postupku.

19. U svezi sa apelacijskim navodima, dakle tumačenjem materijalnog i procesnog prava, Ustavni sud prvenstveno ukazuje da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog i procesnog prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01), niti je Ustavni sud nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza. To je općenito zadatak redovitih sudova, a zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

20. S tim u svezi, Ustavni sud zapaža da su odredbama ZPP jasno određena pravila postupka na temelju kojih redoviti sudovi raspravljaju i odlučuju u građanskopravnim sporovima (članak 1. ZPP), da sudovi u tom postupku primjenjuju materijalno pravo prema vlastitoj ocjeni (članak 2. stavak 2. ZPP) i da u tijeku cijelog postupka po službenoj dužnosti paze spada li rješavanje spora u sudsku nadležnost (članak 16. stavak 1. ZPP). U konkretnom postupku, odlučujući o prigovoru apsolutne nenadležnosti suda, redoviti sudovi su na dvije instance jasno istaknuli da je prigovor tužene utemeljen zbog toga što apelant svoju obvezu prema tuženoj nije izvršio bez pravne osnove (što u postupku nije bilo sporno) a pravna osnova na temelju odluke Ustavnog suda FBiH (na kojoj je apelant zasnovao

svoj tužbeni zahtjev) nije proglašena neustavnom. Spornim se u postupku postavilo samo pitanje koje se tiče visine apelantove novčane obveze, konkretno poreza na tvrtku, koja je Odlukom Ustavnog suda FBiH broj U-16/08 proglašena neustavnom (u dijelu u kojem je regulirana visina poreza) i vraćanja eventualno preplaćene obveze apelantu. Budući da o visini te obveze nije nadležan rješavati sud u parničnom postupku, već nadležno tijelo uprave u upravnom postupku, donesena je odluka kojom se prvostupanjski sud proglasio apsolutno nenadležnim, ukinuo provedene radnje u postupku i tužbu odbacio na temelju odredbe članka 16. ZPP. Kantonalni sud je u prizivnom postupku potvrdio pravilnost i zakonitost prvostupanjske odluke utemeljene na relevantnim odredbama ZPP. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da ZPP na jasan i precizan način regulira pravila postupka na osnovi kojih redoviti sudovi odlučuju, kao i obvezu sudova da tijekom trajanja postupka po službenoj dužnosti paze na svoju stvarnu nadležnost, da je objavljen u službenim glasilima i dostupan građanima. Stoga, Ustavni sud ne nalazi proizvoljnost u primjeni procesnog prava Kantonalnog i Općinskog suda zbog čega se pokazuju kao neutemeljeni apelantovi navodi da je osporeno rješenje neutemeljeno i da mu je zbog toga povrijeđeno pravo na pravično suđenje.

21. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da su neutemeljeni apelantovi navodi o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na imovinu

22. U svezi s navodima o pravu na imovinu, Ustavni sud zapaža da apelant kršenje ovog prava nije posebice obrazlagao, već je ukazao da kršenje prava na pravično suđenje „implicira povredu prava na imovinu”, dakle, identični su navodima o kršenju prava na pravično suđenje. Imajući u vidu da je Ustavni sud u prethodnim točkama ove odluke zaključio da su neutemeljeni apelantovi navodi o povredi prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te da u apelaciji nije uopće obrazloženo u čemu se eventualno ogleda kršenje prava na imovinu, niti su predloženi dokazi koji bi eventualno upućivali na povredu navedenog prava, Ustavni sud zaključuje da su navodi o kršenju prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, također, neutemeljeni.

VIII. Zaključak

23. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku

konvenciju, jer su redoviti sudovi, odlučujući o apelantovoj tužbi, postupili sukladno relevantnim odredbama ZPP donošenjem odluke o apsolutnoj nenadležnosti i odbacivanjem tužbe, navodeći jasne i detaljne razloge prema kojima apelant svoj zahtjev (pravo) može ostvariti u upravnom, a ne u redovitom sudskom postupku, sukladno zakonskim ovlastima i obvezama propisanim u ZPP.

24. Na temelju članka 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

25. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 1730/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Dobroslava Borasa i Mate Smoljana podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000475 11 Rev od 17. februara 2011. godine, Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 008-0-GŽ-06-000336 od 21. septembra 2006. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 063-0-P-06-000111 od 29. maja 2006. godine

Odluka od 8. maja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1730/11**, rješavajući apelaciju **Dobroslava Borasa i Mate Smoljana**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav 2. tačka b), člana 59. st. 1. i 3. i člana 63. stav 1. tačka c) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 8. maja 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Dobroslava Borasa podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000475 11 Rev od 17. februara 2011. godine, Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 008-0-Gž-06-000336 od 21. septembra 2006. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 063-0-P-06-000111 od 29. maja 2006. godine.

Obustavlja se postupak pokrenut apelacijom Mate Smoljana podnesenom protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000475 11 Rev od 17. februara 2011. godine, Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 008-0-Gž-06-000336 od 21. septembra 2006. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 063-0-P-06-000111 od 29. maja 2006. godine, zato što je apelant umro.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dobroslav Boras i Mate Smoljan (u daljnjem tekstu: apelant Boras i apelant Smoljan ili apelanti), obojica iz Ljubuškog, koje zastupa Zajednički advokatski ured Palameta & Palameta iz Mostara, podnijeli su 13. aprila 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 70 0 P 000475 11 Rev od 17. februara 2011. godine, Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 008-0-Gž-06-000336 od 21. septembra 2006. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 063-0-P-06-000111 od 29. maja 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09) koja su važila u vrijeme preduzimanja navedenih radnji, od Vrhovnog, Kantonalnog i Općinskog suda, te od tužiteljice Helene Smoljan (u daljnjem tekstu: tužiteljica) zatraženo je 18. februara 2014. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni, Kantonalni i Općinski sud, te tužiteljica su odgovore na apelaciju dostavili 25, 26, 27. februara, odnosno 20. marta 2014. godine.

4. Odgovori na apelaciju dostavljeni su opunomoćeniku apelanata 14. i 26. marta 2014. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Tužiteljica je pred Općinskim sudom tužbom pokrenula parnični postupak protiv apelanata (apelant Smoljan je tužiteljicin bivši suprug) radi poništenja ugovora o kupoprodaji privrednog udjela u privrednom društvu „Mate commerce” d.o.o. Ljubuški, koji su apelanti sklopili 8. septembra 2004. godine, a kojim je apelant Smoljan prodao apelantu Borasu svoj udio u navedenom društvu, zbog toga što su navedeno privredno društvo tužiteljica i apelant Smoljan zajednički osnovali za vrijeme braka koji je trajao od 4. maja 1972. godine do 13. aprila 2005. godine.

7. Presudom Općinskog suda broj 063-0-P-06-000 111 od 29. maja 2006. godine, koja je potvrđena Presudom Kantonalnog suda broj 008-0-Gž-06-000 336 od 21. septembra 2006. godine, utvrđeno je da je ništav Ugovor broj 01/04 od 8. septembra 2004. godine o kupoprodaji udjela u privrednom društvu „Mate commerce” export-import d.o.o. Ljubuški, koji je zaključen između apelanata (u daljnjem tekstu: sporni ugovor). Također je utvrđeno da su tužiteljica i apelant Smoljan zajednički vlasnici poslovnog udjela u navedenom privrednom društvu, slijedom čega je određeno da se briše upis apelanta Borasa kao jedinog člana društva i vlasnika poslovnog udjela u privrednom društvu u registru kod nadležnog suda. Istom presudom apelanti su obavezani da tužiteljici solidarno naknade troškove postupka. U obrazloženju presude Općinski sud je naveo da je u toku postupka utvrđeno da su tužiteljica i apelant Smoljan bili u braku od 1972. do 2005. godine, te da je u toku braka, preciznije 1991. godine, osnovano predmetno privredno društvo. Općinski sud je još istakao da iz Rješenja Kantonalnog suda broj U/I-00770/04 od 23. septembra 2004. godine proizlazi da je, nakon izvršene promjene osnivačkog udjela u predmetnom privrednom društvu, odnosno istupanja apelanta Smoljana i pristupanja apelanta Borasa u društvo, privredno društvo nastavilo da posluje pod istim nazivom, te da je apelant Smoljan, kao direktor, jedini i dalje ovlašten da zastupa privredno društvo bez ograničenja. Također, Općinski sud je naveo da je utvrđeno da je vrijednost kapitala predmetnog privrednog društva prije i nakon izvršene promjene vlasnika ista i da iznosi 396.019,40 KM.

8. Općinski sud je naveo da je u konkretnom slučaju sporno pitanje da li je udio u predmetnom privrednom društvu u vrijednosti kapitala od 396.019,40 KM zajednička imovina tužiteljice i apelanta Smoljana, ili je to posebna imovina apelanta Smoljana. U vezi s tim, Općinski sud je naveo da je nesporno da je predmetno privredno društvo osnovano 1991. godine, tj. nakon 19 godina braka. S obzirom na to, Općinski sud je naveo da je logična pretpostavka da su sredstva za osnivanje privrednog društva bila zajednička, te da je i kasnija dobit koja je ulagana u proširenje privrednog društva bila zajednička bez obzira na činjenicu da je samo apelant Smoljan bio upisan kao osnivač i da je samostalno vodio poslovanje. Općinski sud se pozvao na odredbe člana 264. stav 2. tada važećeg Porodičnog zakona kojima je propisano da imovina koju su bračni drugovi stekli radom tokom bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine čine zajedničku imovinu. Također, Općinski sud se pozvao na odredbe člana 265. st. 1. i 2. Porodičnog zakona kojima je propisano da zajedničkom imovinom bračni drugovi raspolažu sporazumno, te da svojim udjelom u zajedničkoj imovini jedan bračni drug ne može samostalno raspolagati, niti ga opteretiti pravnim poslom među živima. S obzirom na to da je apelant Smoljan zaključio predmetni ugovor bez saglasnosti tužiteljice, dakle, protivno navedenim zakonskim odredbama, Općinski sud je zaključio da je takav ugovor ništav, u smislu odredaba člana 103. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO).

9. Vrhovni sud je, odlučujući o reviziji apelanata, donio Presudu broj 070-0-Rev-06-001 303 od 24. januara 2008. godine kojom je revizija uvažena na način da su nižestepene presude preinačene i tužbeni zahtjev tužiteljice odbijen uz istovremeno obavezivanje tužiteljice da apelantima naknadi troškove postupka u iznosu od 30.081,59 KM.

10. Tužiteljica je, nezadovoljna presudom Vrhovnog suda od 10. juna 2008. godine, podnijela apelaciju Ustavnom sudu koja je zavedena pod brojem AP 1720/08. Ustavni sud je, postupajući po predmetnoj apelaciji, donio Odluku broj AP 1720/08 od 21. decembra 2010. godine (objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 48/11 od 16. juna 2011. godine, dostupna i na www.ustavnisud.ba) kojom je usvojio apelaciju, utvrdio kršenje prava tužiteljice na pravično suđenje, te ukinuo osporenu presudu Vrhovnog suda kojem je predmet vraćen na ponovno odlučivanje. U obrazloženju citirane odluke je, između ostalog, istaknuto da Vrhovni sud nije obrazložio kako je došao do zaključka da je u apelantinom slučaju Zakon o postupku upisa pravnih lica u sudski registar *lex specialis* u odnosu na Porodični zakon, niti je obrazložio generalnu primjenu relevantnih odredaba Porodičnog zakona na imovinskopravne odnose, tj. kakve posljedice nastaju po pravni promet u slučaju postupanja suprotno odredbama člana 265. st. 1. i 2. Porodičnog zakona.

11. Postupajući po odluci Ustavnog suda, Vrhovni sud je donio Presudu broj 70 0 P 000475 11 Rev od 17. februara 2011. godine kojom je revizija apelanata odbijena. Nakon što je ispitao osporenu presudu Kantonalnog suda u svjetlu revizijskih navoda i po službenoj dužnosti, postupajući po Odluci Ustavnog suda broj AP 1720/08, Vrhovni sud je došao do zaključka da revizijski navodi nisu osnovani. Vrhovni sud je na temelju činjeničnog utvrđenja nižestepenih sudova utvrdio da je navedena firma osnovana 1991. godine, da je osnivački udio u privrednom društvu navedene firme zajednička bračna stečevina kojom je tužiteljicin bivši suprug (apelant Smoljan) raspolagao bez njenog znanja i saglasnosti i da je vrijednost kapitala 396.019,40 KM. Imajući u vidu takvo činjenično utvrđenje, Vrhovni sud je zaključio da su se nižestepeni sudovi pravilno pozvali na odredbu člana 264. stav 1. tada važećeg Porodičnog zakona („Službeni list SRBiH” br. 21/79 i 44/89), koji je bio na snazi u vrijeme zaključenja spornog ugovora (23. septembar 2004. godine), iz koje proizlazi da imovina koju su bračni drugovi stekli radom tokom trajanja bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine čine zajedničku imovinu. Revizijski sud se, dalje, pozvao i citirao odredbu člana 265. stav 1. istog zakona koja propisuje da bračni drugovi zajedničkom imovinom raspoložu sporazumno, dok stav 2. citiranog člana, kako je u obrazloženju istaknuto, izričito propisuje da svojim udjelom u zajedničkoj imovini jedan bračni drug ne može raspolagati, niti ga opteretiti pravnim poslom među živima.

12. Imajući u vidu citirane odredbe Porodičnog zakona, Vrhovni sud je iz provedenih dokaza utvrdio da je tužiteljica 25. augusta 2004. godine podnijela tužbu radi razvoda

braka koji je sa apelantom Smoljanom zaključila 4. maja 1972. godine, da su tokom braka dobili troje djece, kao i to da nakon razvoda braka nije izvršena podjela bračne imovine. Dalje je tokom postupka nesporno utvrđeno da je apelant Smoljan u toku trajanja bračne zajednice (1991. godine) osnovao firmu i da se upisao kao vlasnik osnivačkog udjela. Vrhovni sud se u obrazloženju, dalje, pozvao na odredbe člana 103. ZOO koje propisuju da je ništav ugovor koji je protivan Ustavu, prinudnim propisima i moralu društva, ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju, ili ako zakon o određenom slučaju ne propisuje šta drugo. U obrazloženju je još istaknuto da se, shodno odredbi člana 110. ZOO, pravo na isticanje ništavosti ne gasi, odnosno da ništavost ugovora ne proizvodi nikakva pravna djeljstva, i to od samog početka (*ex tunc*) pa dalje, bez obzira na protek vremena, što dalje znači da takav ugovor nije ni nastao i da protekom vremena ovakav ugovor ne može konvalidirati (član 107. ZOO), pri čemu na ništavost takvog ugovora može ukazati svako zainteresirano lice. Vrhovni sud je naveo da u konkretnom slučaju ništavost ugovora proizlazi iz njegove suprotnosti imperativnim propisima pozitivnog prava, a to su odredbe Porodičnog zakona koji je važio u vrijeme sklapanja spornog ugovora.

13. Vrhovni sud je još istakao da je u konkretnom slučaju došlo do primjene odredbe člana 48. Zakona o postupku upisa pravnih lica u sudski registar, koja izričito propisuje da lice koje ima pravni interes može podnijeti registarskom sudu zahtjev za brisanje neosnovanog konačnog upisa iz sudskog registra. Osim toga, kako su bivši supružnici suvlasnici predmetnog udjela, zajednički ostvaruju prava i solidarno odgovaraju za obaveze koje se odnose na udio (član 332. Zakona o privrednim društvima). Isto tako, Vrhovni sud se pozvao i na odredbu člana 334. Zakona o privrednim društvima kojom je propisano da se udio u društvu može dijeliti na idealne dijelove i prenositi u slučaju nasljeđivanja i prenosa na druge članove društva, te u drugim slučajevima utvrđenim ugovorom ili statutom, uz pismenu saglasnost društva, ali ne prije isteka jedne godine od dana upisa osnivanja društva u sudski registar. Iz navedenog proizlazi, kako je naglasio Vrhovni sud, da se odredba člana 264. stav 2. Porodičnog zakona odnosi na svu imovinu stečenu radom tokom trajanja bračne zajednice bez obzira na to o kojoj vrsti imovine je riječ. Na osnovu svega navedenog, pri čemu je Vrhovni sud imao u vidu i upute iz odluke Ustavnog suda, odlučeno je kao u izreci presude, a na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelanti smatraju da je osporenim odlukama povrijeđeno njihovo pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska kon-

vencija). U iscrpnoj apelaciji se, između ostalog, navodi da je isti drugostepeni sud koji je odlučivao u predmetnoj pravnoj stvari dozvolio upis predmetnog ugovora o prenosu udjela bez saglasnosti bračnog druga, odnosno tužiteljice, pa apelanti postavljaju pitanje kako to da tada sporni ugovor nije bio ništav, a sada jeste, u okolnostima kada su zakonski propisi koji reguliraju tu materiju ostali isti. Naglašeno je da, ako se prihvati ovakvo tumačenje redovnih sudova, onda se bez saglasnosti bračnog druga više ne bi mogla obaviti nikakva kupoprodaja, budući da su svi takvi ugovori ništavi, jer bračni drug prodavatelja, bivši ili sadašnji, u svakom trenutku može proglasiti određenu prodaju ništavom, jer za nju nije dao saglasnost. Ističu da podaci o vlasništvu na vozilu iz saobraćajne dozvole, odnosno podaci iz zemljišnih knjiga o vlasništvu, zapravo, nisu najvažniji pravno relevantni podaci o vlasništvu, jer ukoliko neko želi da kupi vozilo ili nekretninu, ili udjel u firmi od zakonski upisanog vlasnika, prvo pitanje koje mora uputiti navodnom vlasniku jeste da li je oženjen, zatim, da li se njegova žena, odnosno muž slažu sa tom prodajom, a tek onda da li se zakonski upisani vlasnik slaže s predmetnom prodajom. Osim toga, u takvim okolnostima postavlja se pitanje aktivne i pasivne legitimacije u parničnim postupcima, odnosno ko je aktivno legitimiran da potražuje naknadu štete. Apelant Boras ističe da je svoje pravo na udio u firmi ostvario na legalan način, odnosno da je potpisao i ovjerio ugovor o prenosu udjela pred nadležnim sudom, isplatio ugovorenu cijenu koja je odgovarala vrijednosti temeljnog kapitala društva, te se, u skladu sa zakonskim uvjetima, upisao kao vlasnik udjela u sudski registar privrednih društava. Nesporno je da tužiteljici pripada ekvivalent vrijednosti primljene naknade na ime prodaje predmetnog udjela, ali je, isto tako, nesporno da apelantu Borasu pripada cjelokupan udjel, jer je kupljen od stvarno upisanog vlasnika (apelanta Smoljana). Apelanti smatraju da je Zakon o postupku upisa u sudski registar *lex specialis* u odnosu na Porodični zakon, jer je predmet ovog postupka proglašenje ništavosti upisa prenosa poslovnog udjela. Apelanti traže da se utvrdi povreda prava na imovinu, ukinu osporene presude i predmet vrati na ponovno odlučivanje, te da im se naknade troškovi postupka.

b) Odgovor na apelaciju

15. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da presudom navedenog suda nije povrijeđeno pravo apelanata na imovinu, niti je navedeni sud proizvoljno primijenio materijalno pravo.

16. Kantonalni sud je istakao da u postupku pred tim sudom nije došlo do kršenja prava apelanata na imovinu, te da u cijelosti ostaje pri iscrpnom odgovoru koji je dostavljen u predmetu broj AP 1720/08.

17. Općinski sud je, između ostalog, naveo da opunomoćenik apelanata u apelaciji na široko elaborira o bračnoj stečevini i zajedničkoj imovini bračnih drugova i opasnosti za pravni promet uopće ukoliko bi ostala na snazi predmetna presuda kojom je utvrđena ništavost ugovora. Prema ocjeni Općinskog suda, u apelaciji se, također, navode bizarne situacije o prometu stvari i pravnoj nesigurnosti i otvaranju mogućnosti da se utvrđuje ništavost davno zaključenih ugovora koje nisu potpisala oba supružnika. Dalje, iz navoda apelacije proizlazi da je ponašanje apelanata bilo savjesno, jer je apelant Smoljan bio upisan kao jedini vlasnik udjela privrednog društva u sudskom registru pravnih lica. Općinski sud smatra da u konkretnom slučaju nije bilo kršenja prava apelanata na imovinu, te da su navodi iz apelacije potpuno neosnovani, budući da se u svakoj parnici odluka donosi na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, a razlozi za udovoljavanje tužbenom zahtjevu tužiteljice detaljno su obrazloženi u presudi. U tom pravcu je još istaknuto da je tokom postupka nesporno utvrđeno da je apelant Smoljan neposredno prije razvoda braka zaključio sporni ugovor sa apelantom Borasom, kao dugogodišnjim zaposlenikom firme, i to za gotovinu, kako je proizašlo iz iskaza tuženih, ali se ta činjenica tokom postupka nije mogla provjeriti.

18. Tužiteljica je u odgovoru na apelaciju navela da su navodi apelanata potpuno neutemeljeni, budući da je njen bivši suprug, apelant Mate Smoljan, preminuo 18. augusta 2012. godine, a svi odnosi koji su predmet apelacije su između njih riješeni Ugovorom o reguliranju imovinskopravnih odnosa proizašlih iz bračne stečevine broj OPU-IP 51/2012 od 23. februara 2012. godine, koji su sklopili tužiteljica i apelant Smoljan, koji je tužiteljica dostavila uz odgovor na apelaciju. Tužiteljica je, također, dostavila i Rješenje o nasljeđivanju Općinskog suda broj 63 0 O 018078 12 O od 17. maja 2013. godine iz kojeg proizlazi da ostavinsku masu iza umrlog apelanta Smoljana sačinjavaju nekretnine, te pokretnine (među kojim i udjel u preduzeću „Mate commerce” d.o.o. Ljubuški od 100%), sve preciznije označene u tom rješenju, te su za zakonske nasljednike proglašeni supruga Jasna Smoljan i djeca ostavioca, svi sa dijelom od po ¼.

V. Relevantni propisi

19. U **Porodičnom zakonu** („Službeni list SRBiH” br. 21/79 i 44/89) relevantne odredbe glase:

Član 264. stav 2.

2) Imovina koju su bračni drugovi stekli radom tokom trajanja bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine, čine zajedničku imovinu.

Član 265.

1) *Zajedničkom imovinom bračni drugovi raspolažu sporazumno.*

2) *Svojim udjelom u zajedničkoj imovini jedan bračni drug ne može samostalno raspolagati niti ga opteretiti pravnim poslom među živima.*

20. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93 i 13/94 i „Službene novine FBiH” broj 29/03) relevantne odredbe glase:

Član 103. stav 1.

1) *Ugovor, koji je protivan Ustavu Bosne i Hercegovine, prinudnim propisima, te moralu društva ništav je ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon o određenom slučaju ne propisuje šta drugo.*

21. U **Zakonu o postupku upisa pravnih lica u sudski registar** („Službene novine FBiH” broj 4/00) relevantne odredbe glase:

Član 48.

Osoba koja ima pravni interes može podnijeti registarskom sudu zahtjev za brisanje neosnovanog konačnog upisa iz sudskog registra. Ovaj zahtjev može se podnijeti u roku od osam dana od dana saznanja za upis, a najkasnije u roku od 30 dana od dana izvršenog upisa.

22. U **Zakonu o privrednim društvima** („Službene novine FBiH” br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05 i 91/07) relevantne odredbe glase:

Član 309. stav 1.

1) *Društvo sa ograničenom odgovornošću je društvo čiji je osnovni kapital podijeljen na udjele.*

Član 328. st. 1. i 2.

1) *Udjeli u društvu su prenosivi.*

2) *Prenos udjela vrši se pismenim ugovorom i nasljeđivanjem.*

Član 332. stav 1.

1) *Ako su više lica vlasnici jednog udjela, zajednički ostvaruju prava i solidarno odgovaraju za obaveze koji se odnose na taj udio.*

Član 334.

Udio u društvu može se dijeliti na idealne dijelove i tako prenositi u slučaju nasljeđivanja i prenosa na druge članove društva i drugim slučajevima izričito utvrđenim ugovorom ili statutom, uz pismenu saglasnost društva, ali ne prije isteka jedne godine od dana upisa osnivanja društva u sudski registar.

VI. Dopustivost

23. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. U skladu sa članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

a) Dopustivost u odnosu na apelanta Borasa

25. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 70 0 P 000475 11 Rev od 17. februara 2011. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 3. marta 2011. godine, a apelacija je podnesena 13. aprila 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je apelacija očigledno (*prima facie*) neosnovana.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija u odnosu na apelanta Borasa ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

b) Dopustivost u odnosu na apelanta Smoljana

27. Iz odgovora tužiteljice Ustavni sud je utvrdio da je apelant Mate Smoljan preminuo 18. augusta 2012. godine, a kao dokaz za navedeno tužiteljica je u prilogu dostavila Rješenje o nasljeđivanju Općinskog suda broj 63 0 O 018078 12 od 17. maja 2013. godine.

28. Imajući u vidu navedeno i okolnost da se u odnosu na apelanta Smoljana nisu stekli uvjeti iz člana 63. stav 2. Pravila Ustavnog suda za nastavak postupka, budući da nasljednici apelanta Smoljana nisu u roku od 30 dana od smrti podnijeli pismeni zahtjev da preuzimaju nastavak postupka, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke, u smislu odredbe člana 63. stav 1. tačka c) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će Ustavni sud donijeti odluku kojom obustavlja postupak kada apelant umre u toku postupka.

VII. Meritum

29. Apelacijom se osporavaju navedene presude zbog kršenja prava iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na imovinu

30. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) Pravo na imovinu.

31. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju u relevantnom dijelu glasi:

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

32. Imajući u vidu da je u odnosu na apelanta Smoljana postupak obustavljen, Ustavni sud će opravdanost navoda iz apelacije sagledati u odnosu na apelanta Borasa.

33. Dakle, Ustavni sud zapaža da apelant u apelaciji iznosi svoje nezadovoljstvo osporenim presudama, navodeći u tom pravcu brojne primjere o neodrživosti ovakvog stava sudova u praksi, a sve zbog činjenice da su sudovi udovoljili tužbenom zahtjevu tužiteljice da se, između ostalog, poništi sporni kupoprodajni ugovor. Osim toga, apelant i ne tvrdi da tužiteljici ne pripada „ekvivalent vrijednosti primljene naknade na ime prodaje predmetnog udjela”, ali ukazuje da upravo njemu pripada cjelokupan udjel, jer ga je kupio od apelanta Smoljana, kao stvarno upisanog vlasnika, koji se i lično upisao kao vlasnik predmetnog udjela u registar privrednih društava. Osim toga, ukazuje da je u konkretnom

slučaju trebalo primijeniti Zakon o postupku upisa u sudski registar kao *lex specialis* u odnosu na Porođični zakona s obzirom na to, kako ističe, da je predmet postupka proglašenje ništavosti upisa u prenosu poslovnog udjela, pa sve navedeno apelant dovodi u kontekst kršenja prava na imovinu.

34. Ustavni sud podsjeća da član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju sadrži tri različita pravila. Prvo pravilo, koje se nalazi u prvoj rečenici prvog stava, opće je prirode i izražava princip mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stava, određuje da lišavanje imovine može da se desi pod određenim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavu 2. istog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontroliraju korištenje imovine u skladu s javnim interesom. Sva tri pravila su međusobno povezana i nisu u međusobnoj kontradikciji, a drugo i treće pravilo se odnose na određene slučajeve miješanja države u pravo na mirno uživanje imovine i treba da se posmatraju u svjetlu prvog pravila (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Holy Monasteries protiv Grčke*, presuda od 9. decembra 1994. godine, Serija A broj 301-A, stav 51).

35. Ustavni sud ukazuje na konzistentnu praksu Evropskog suda i vlastitu jurisprudenciju prema kojim koncept „imovina” u prvom dijelu člana 1. ima autonomno značenje koje nije ograničeno vlasništvom na fizičkim dobrima i nezavisno je od formalne klasifikacije u domaćem pravu: određena druga prava i interesi koji konstituiraju imovinu mogu se, također, smatrati „imovinskim pravima” i zbog toga predstavljati „imovinu” u smislu člana 1. Protokola broj 1 (vidi, Evropski sud, *Iatridis protiv Grčke* [GC] broj 31107/96, ECHR 1999-II, stav 54).

36. Stoga, u konkretnom slučaju, prije svega, potrebno je odgovoriti na pitanje da li se u predmetnom slučaju radi o imovini apelanta Borasa. Ustavni sud zapaža da je tokom postupka nesporno utvrđeno da su apelanti zaključili sporni kupoprodajni ugovor na temelju koga je apelant Boras od apelanta Smoljana kao „stvarnog i isključivog vlasnika” kupio sporni udjel u firmi na osnovu koga se apelant Boras upisao kao vlasnik spornog udjela u sudski registar privrednih društava. Dalje, Ustavni sud zapaža da je tokom postupka nesporno utvrđeno da je sporni udjel u firmi zajednička imovina tužiteljice i apelanta Smoljana. Međutim, kada je riječ o apelantu Borasu, kao kupcu spornog udjela, Ustavni sud smatra da je on, zaključujući sporni ugovor sa apelantom Smoljanom, kao jednim od vlasnika spornog udjela, imao legitimno očekivanje da će sporni udjel zaista biti njegova imovina, pa se u odnosu na apelanta Borasa, s obzirom na njegovu „legitimno očekivanje”, može reći da su se osporene odluke ticale njegove imovine, u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

37. Stoga, Ustavni sud mora odgovoriti na sljedeća pitanja: (a) da li je miješanje predviđeno zakonom, (b) da li miješanje služi zakonitom cilju u javnom interesu i (c) da li je miješanje proporcionalno cilju, tj. da li uspostavlja pravičnu ravnotežu između apelantovog prava i općeg javnog interesa?

38. Odgovarajući na pitanje da li je miješanje u konkretnom slučaju bilo zakonito, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud, nakon što je Ustavni sud u predmetu broj AP 1720/08 ukinuo presudu Vrhovnog suda i predmet vratio navedenom sudu na ponovni postupak, donio osporenu presudu kojom je reviziju apelanata odbio, potvrđujući u cijelosti niže-stepene presude, utvrdivši da su pravilne i zasnovane na zakonu. Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi na sve tri instance na osnovu provedenih dokaza nesporno utvrdili da je sporni osnivački udio u firmi zajednička bračna stečevina tužiteljice i apelanta Smoljana, u smislu odredbe člana 264. stav 1. tada važećeg Porodičnog zakona, kojim je apelant Smoljan raspolagao suprotno odredbi člana 265. stav 1. Porodičnog zakona, dakle, bez znanja i saglasnosti tužiteljice. Ustavni sud primjećuje da su redovni sudovi, imajući u vidu takve činjenične okolnosti, a prije svega odredbe Porodičnog zakona koje jasno propisuju šta predstavlja bračnu stečevinu kojom bračni drugovi raspolažu sporazumno, zaključili da je sporni kupoprodajni ugovor ništav, u smislu odredbe člana 103. ZOO, pojasnivši da je sporni ugovor protivan prinudnim propisima pozitivnog prava, odnosno relevantnim odredbama Porodičnog zakona koji je u konkretnom slučaju, suprotno apelantovim tvrdnjama, *lex specialis*. Još je pojašnjeno da takav ništav ugovor ne proizvodi nikakva pravna djestva, te da se na takvu vrstu ništavosti može pozvati svako zainteresirano lice na čemu je, između ostalog, tužiteljica temeljila svoju aktivnu legitimaciju u predmetnom postupku. Ustavni sud zapaža da su prilikom odlučjenja redovni sudovi uzeli u obzir i relevantne odredbe Zakona o privrednim društvima i Zakona o postupku upisa pravnih lica u sudski registar. Naime, kako iz obrazloženja proizlazi, redovni sudovi su se pozvali na odredbe čl. 332. i 334. Zakona o privrednim društvima na osnovu kojih su utvrdili da je sporni udjel zajednička imovina tužiteljice i apelanta Smoljana, te da tužiteljica dijeli sa apelantom Smoljanom, kao bivšim suprugom, osnovni kapital firme koja je osnovana tokom trajanja braka, a koji se dijeli na udjele, tako da zajednički ostvaruju pravo i solidarno odgovaraju za obaveze koje se odnose na udio društva. Imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud smatra da iz obrazloženja osporenih odluka ne proizlazi proizvoljnost u primjeni materijalnog prava na šta se, u suštini, svode apelacioni navodi. Stoga, Ustavni sud zaključuje da osporene presude nisu u suprotnosti sa principima i zahtjevima kojima se, u okviru člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, zahtijeva da takva odluka mora biti zasnovana na relevantnim domaćim propisima.

39. U pogledu pitanja da li je lišavanje apelanta Borasa njegove imovine u skladu sa javnim interesom, Ustavni sud, prije svega, podsjeća da svaka država ima pravo i obavezu

da funkcionalno organizira svoj pravni sistem, te da s tim ciljem ima legitimno pravo da uspostavlja ograničenja u ostvarivanju građanskih prava u određenim slučajevima koja su potrebna da bi pravni sistem pravilno funkcionirao. Koja će se ograničenja nametnuti zavisi od konkretnog pravnog sistema države, uzimajući u obzir, prije svega, mogućnosti i potrebe zajednice i pojedinaca (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Belgijski jezički slučaj*, presuda od 9. februara 1967, Serija A broj 6, stav 5).

40. U okviru tih ograničenja u pogledu ostvarivanja građanskih prava nalaze se i norme koje određuju šta se smatra bračnom imovinom i na koji način bračni partneri takvom imovinom raspolažu. To pitanje treba biti efikasno i jasno regulirano pravnim propisima, a tumačenje i primjena tih propisa je zadatak redovnih sudova u svakom konkretnom slučaju. Ustavni sud podsjeća da je ovo pitanje jasno i nedvosmisleno regulirano odredbama Porodičnog zakona i da je namjera zakonodavca prilikom donošenja navedenog zakona bila da se jasno definiše šta obuhvata bračnu stečevinu i da je, kao takvu, zaštititi od svih vrsta zloupotreba.

41. Naime, polazeći od ograničenja ostvarivanja prava apelanta Borasa na imovinu koju je kupio od apelanta Smoljana (konkretno, udjel u firmi, koji predstavlja zajedničku imovinu tužiteljice i apelanta Smoljana), redovni sudovi su, između ostalog, istakli da je takav ugovor ništav, u smislu odredbe člana 103. ZOO, te da ne proizvodi pravna djeljstva, jer je protivan relevantnim odredbama Porodičnog zakona, koji je u konkretnom slučaju, suprotno tvrdnjama apelanata, *lex specialis*. Dakle, imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja, sadržaj relevantnih odredaba Porodičnog zakona, ZOO, Zakona o privrednim društvima i Zakona o postupku upisa pravnih lica u sudski registar, koje su u konkretnom slučaju primijenjene, Ustavni sud smatra da, pored toga što nije došlo do zloupotrebe ustavnih prava apelanta Borasa, u konkretnom predmetu na apelanta Borasa nije stavljen ni „pretjeran“ teret i da su zakonski modaliteti navedenih ograničenja proporcionalni ciljevima koji se žele postići.

42. Imajući u vidu izneseno, Ustavni sud zaključuje da u predmetnom slučaju nije povrijeđeno pravo apelanta Borasa na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije došlo do kršenja apelantovog prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada je miješanje u njegovo pravo na imovinu bilo u skladu sa standardima koje propisuje Evropska konvencija.

44. Na osnovu člana 59. st. 1. i 3. i člana 63. stav 1. tačka c) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 2185/11

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Звонимира Бошњака
поднесена против Пресуде Кан-
тоналног суда у Сарајеву број
Гж-2516/05 од 13. фебруара
2007. године

Одлука од 8. маја 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број АП 2185/11, рјешавајући апелацију **Звонимира Бошњака**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став 2 тачка б) и члана 59 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 22/14), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Мирсад Ћеман, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 8. маја 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Звонимира Бошњака**, поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број Гж-2516/05 од 13. фебруара 2007. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Звонимир Бошњак (у даљњем тексту: апелант) из Сарајева поднио је 24. маја 2011. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем текст: Кантонални суд) број Гж-2516/05 од 13. фебруара 2007. године.

2. Одлуком Уставног суда број АП 1236/07 од 13. маја 2008. године (доступна на веб-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba) одбачена је као преурањена апелантова апелација поднесена против Пресуде Кантоналног суда број Гж-2516/05 од 13. фебруара 2007. године. У образложењу одлуке Уставни суд је навео да је апелација преурањена, јер је поднесена прије него што је донесена одлука Врховног суда о изјављеној ревизији, те да након њеног доношења, независно од врсте те одлуке, апелант има могућност да поново поднесе апелацију у којој је, у смислу члана 19 став 3 Правила Уставног суда („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), дужан да на прописаном обрасцу апелације под тачком 8а) остале одлуке наведе и ову одлуку Уставног суда.

II. Поступак пред Уставним судом

3. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09) од Кантоналног суда, Општинског суда и Општине Центар коју је у поступку заступало Правобранилаштво општине Центар (у даљњем тексту: тужени) затражено је 17. марта 2014. године да доставе одговор на апелацију.

4. Кантонални суд и Општински суд су доставили одговоре на апелацију 8. и 16. априла 2014. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу се сумирати на сљедећи начин.

6. Пресудом Општинског суда број Пр-575/03 од 27. јуна 2005. године поништено је рјешење тужене од 29. јануара 2003. године којим је апелант за рад и резултате рада за 2002. годину оцијењен оцјеном „не задовољава” и рјешење од 6. фебруара 2003. године којим је одбијен апелантов приговор као неоснован. Апелант је одбијен у дијелу тужбеног захтјева којим је тражио да се тужена обавезе да апеланта за рад и резултате рада за 2002. годину оцијени у складу с критеријумима из члана 50 став 2 Закона о радним односима и платама службеника у Федерацији Босне и Херцеговине.

7. Против наведене пресуде тужени је поднио жалбу коју је Кантонални суд Пресудом број Гж-2516/05 од 13. маја 2007. године уважио и првостепену пресуду у побијајућем дијелу преиначио тако да је одбијен апелантов тужбени захтјев којим тражи да се пониште рјешења тужене од 29. јануара 2003. године и од 6. фебруара 2003. године. У преосталом дијелу првостепена пресуда је остала неизмијењена.

8. У образложењу другостепене пресуде се наводи да је првостепени суд након проведеног поступка утврдио да је апелант запосленик тужене, те да су незаконита рјешења тужене од 6. фебруара 2003. године као и 29. јануара 2003. године јер нису урађена у складу с чланом 6 Правилника о радним односима и заштити на раду службеника и намјештеника Општине Центар Сарајево (у даљњем тексту: Правилник). Разлог је што нису наведени детаљно и јасно образложени бројеви предмета у којим апелант није показао законитост, стручност, благовременост, квалитет извршавања задатака и ефикасност. Стога је утврђено да су наведена рјешења незаконита у смислу чл. 49-51 Закона о радним односима и платама службеника у Федерацији Босне и Херцеговине. Истакнуто је да је првостепени суд такође закључио да је неоснован дио тужбеног захтјева којим је апелант тражио да се наложи туженом да апеланта оцијени за радне резултате рада за 2002. годину с обзиром да оцјену даје општински начелник тужене у смислу члана 5 Правилника.

9. По мишљењу Кантоналног суда неосновани су наводи жалбе да је првостепени суд погрешно утврдио чињенично стање. Истакнуто је да је насупрот наводима жалбе првостепени суд правилно утврдио све одлучне чињенице за пресуђење у овој правној ствари. Међутим, указано је да је првостепени суд из правилно утврђеног чињеничног стања погрешно извео закључак да су рјешења тужене незаконита с обзиром да нису урађена у складу с чланом 6 Правилника као и чл. 45 до 51 Закона о радним односима и платама службеника органа управе у ФБиХ.

10. Кантонални суд је навео да је тужени приликом доношења побијаних рјешења у потпуности поступио у складу с чл. 5 и 6 Правилника, односно рјешење о оцјењивању апеланта је донесено у року од 30 дана по завршетку календарске године и донио га је општински начелник како је то прописано наведеним одредбама.

11. Такође, по мишљењу Кантоналног суда погрешан је закључак првостепеног суда да побијано рјешење није образложено због чега је апелант добио оцјену „не задовољава” како је прописано одредбом члана 50 став 4 Закона о радним односима и платама службеника у органима управе у ФБиХ. С тим у вези је наведено да је одредбама споменутог члана прописано да оцјена „не задовољава” мора да буде посебно образложена. Кантонални суд је указао да у конкретном случају из стања списка произилази да је тужени приликом доношења побијаног рјешења од 29. јануара 2003. године управо поступио у складу с цитираним законским одредбама, односно опширно и детаљно навео разлоге због којих је апеланту дао оцјену „не задовољава”.

12. Против другостепене пресуде апелант је изјавио ревизију коју је Врховни суд Рјешењем број 70 0 Рс 000283 09 Рев од 17. марта 2011. године одбацио.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апелант сматра да је оспореним пресудама дошло до кршења његовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Указује на произвољну примјену материјалног и процесног права. Сматра да је погрешно примијењена одредба члана 49 став 1 и члан 50 ст. 1, 2 и 4 Закона о радним односима и платама службеника органа управе у ФБиХ. Сматра да је незаконит и неправилан став Кантоналног суда да су рјешења туженог у складу са чл. 5 и 6 Правилника.

б) Одговор на апелацију

14. У свом одговору на апелацију Кантонални суд је навео да у поступку није дошло до кршења уставних права апеланта будући да је поступак по жалби проведен у складу са законом.

15. У свом одговору на апелацију Општински суд је навео да у конкретном случају није дошло до кршења апелантових уставних права.

V. Релевантни прописи

16. **Закон о радним односима и платама службеника у органима управе у ФБиХ** („Службене новине ФБиХ” број 13/98) у релевантном дијелу гласи:

Члан 50.

Службенике оцјењује руководитељ органа управе, односно службе за управу на приједлог непосредно надређеног службеника, ако такав службеник постоји, односно самостално ако надређени службеник не постоји.

Оцјена службеника темељи се на подацима о показаном стручном знању, залагању и постигнутим резултатима рада, одговорности у раду и радној дисциплини, благовремености и уредности у извршавању послова.

Оцјена може бити „не задовољава”, „задовољава”, „успјешан” и „нарочито успјешан”.

Оцјена „не задовољава” мора бити посебно образложена.

VI. Допустивост

17. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

18. У складу с чланом 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

19. Уставни суд запажа да је апелантова првобитна апелација број АП 1236/07, која је била поднесена против Пресуде Кантоналног суда број Гж-2516/05 од 13. фебруара 2007. године одбачена зато што је преурањена будући да је наведена апелацију апелант поднио након што је изјавио ревизију, а прије одлуке Врховног суда о ревизији.

20. Овом апелацијом апелант обавјештава Уставни суд да је Одлуком Врховног суда број 70 0 Рс 000283 09 Рев од 17. марта 2011. године његова ревизија одбачена. С тим у вези, Уставни суд сматра да је ревизија у конкретном случају била неефективан правни лијек с обзиром на то да је одбачена као недопуштена, па је, слиједећи наведено, коначна одлука у овом предмету, у смислу раније изнесеног става, пресуда Кантоналног суда којом је мериторно одлучено о апелантовом тужбеном захтјеву.

21. Дакле, у конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број Гж-2516/05 од 13. фебруара 2007. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду Кантоналног суда апелант је примио 10. марта 2007. године, а апелација је поднесена 24. маја 2011. године, односно након протјека 60 дана, како је то прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Међутим, с обзиром на став Уставног суда из Одлуке број АП 1236/07 (да апеланти након доношења одлуке о ревизији, независно од врсте одлуке, имају могућност да поново поднесу апелацију), апелација је у конкретном случају поднесена у року. Наиме, Пресуду Кантоналног суда број Гж-2516/05 од 13. фебруара 2007. године апелант је примио 10. марта 2007. године, а првобитну апелацију број АП 1236/07 је поднио 30. априла 2007. године, дакле, у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. 3 и 4 Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

22. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, те члана 18 ст. 1, 3 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VI. Меритум

23. Апелант наводи да му је оспореном пресудом повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

Право на правично суђење

Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2. овог члана, што укључује:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристраним, законом установљеним судом.

24. Уставни суд наглашава свој став да није, генерално, надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе, осим уколико одлуке тих судова крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда крши уставна права, тј. уколико је редовни суд погрешно протумачио или примијенио неко уставно право, или је занемарио то право, ако је примјена закона била произвољна или дискриминаторска, уколико је дошло до повреде процесних права (правично суђење, приступ суду, дјелотворни правни лијекови и у другим случајевима), или уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава Босне и Херцеговине (види Уставни суд, одлуке број *У 39/01* од 5. априла 2002. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број *25/02*, и број *У 29/02* од 27. јуна 2003. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број *31/03*).

25. У конкретном случају Уставни суд налази да је Кантонални суд, рјешавајући жалбу туженог, нашао да је првостепени суд правилно утврдио све одлучне чиње-

нице али да је погрешно извео закључак да су рјешења туженог незаконита. Наиме, по мишљењу Кантоналног суда тужени је приликом доношења побијаних рјешења у потпуности поступио у складу с одредбом чл. 5 и 6 Правилника будући да је рјешење о оцјењивању апеланта донесено у року од 30 дана по завршетку календарске године и донио га је општински начелник. Такође, по мишљењу Кантоналног суда у конкретном случају из стања списка јасно произилази да је тужени приликом доношења рјешења од 29. јануара 2003. године поступио у складу с одредбом члана 50 став 4 Закона о радним односима и платама службеника у органима управе у ФБиХ будући да је опширно и детаљно навео разлоге због којих је апеланту дао оцјену „не задовољава”. Дакле, Кантонални суд је одлучујући о жалби туженог дао јасне и прецизне разлоге због којих је нашао да жалба треба да се уважи и првостепена пресуда преиначи. У наведеном образложењу Кантоналног суда Уставни суд не види било какву произвољност.

26. Сходно томе, имајући у виду околности конкретног случаја, Уставни суд у разлозима оспорене пресуде не може да нађе елементе који би указивали на неправилност или арбитрарности у доношењу оспорене одлуке. Наиме, по мишљењу Уставног суда Кантонални суд је дао јасно и прецизно образложење својих закључака због чега је сматрао да је погрешан закључак првостепеног суда о томе да су рјешења туженог незаконита, те у складу с тим уважио жалбу туженог и преиначио првостепену пресуду. До оваквог закључка Уставни суд је дошао анализирајући оспорену пресуду и прописе на којима је заснована, те доводећи наведено у везу са заштјевима из члана 6 став 1 Европске конвенције.

27. На основу наведеног, Уставни суд закључује да апеланту није повријеђено право на правично суђење у смислу гаранција из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

28. Уставни суд сматра да у конкретном случају нема повреде апелантовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када у образложењу оспорене одлуке нема ничега што указује на произвољну примјену релевантних прописа на штету апеланта, те када је суд за своју одлуку дао јасне разлоге.

29. На основу члана 59 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

30. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 2303/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Kenana Hodžića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 R 000319 09 Rev od 8. ožujka 2011. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 009 0 Gž 08 003101 od 28. siječnja 2009. godine

Odluka od 8. svibnja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2303/11**, rješavajući apelaciju **Kenana Hodžića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak 2. točka b) i članka 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 8. svibnja 2014. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Kenana Hodžića, podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 R 000319 09 Rev od 8. ožujka 2011. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 009 0 Gž 08 003101 od 28. siječnja 2009. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Kenan Hodžić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojega zastupa Mustafa Bračković, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 3. lipnja 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 70 0 R 000319 09 Rev od 8. ožujka 2011. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 009 0 Gž 08 003101 od 28. siječnja 2009. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik BiH” br. 60/05, 64/08 i 51/09), koja su važila u relevantnom razdoblju, od Vrhovnog i Kantonalnog suda, te „Sarajevo osiguranja” d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 9. siječnja 2014. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je odgovor dostavio 14. siječnja, a tuženi 21. siječnja 2014. godine. Kantonalni sud, kojemu je apelacija dostavljena na odgovor 10. siječnja 2014. godine, do trenutka donošenja ove odluke nije dostavio odgovor.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata podastrihtih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Općinski sud u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) je Presudom broj P-2733/05 od 28. veljače 2008. godine u cjelini usvojio apelantov tužbeni zahtjev, pa je tuženi, pored ostalog, obvezan apelantu na ime naknade materijalne štete „zbog uništene mogućnosti napredovanja” isplatiti označeni novčani iznos, te mu od označenog nadneva plaćati navedeni iznos na ime mjesečne rente zbog uništene mogućnosti napredovanja. Apelantov tužbeni zahtjev je usvojen i u dijelu kojim je tražio da mu tuženi nadoknadi materijalnu štetu „zbog trajno povećanih potreba” u označenom iznosu, te mu ubuduće plaćati mjesečnu rentu, a sve sa zakonskim zateznim kamatama.

6. Iz obrazloženja presude proizlazi kako je među strankama bilo neprijeporno da se 2002. godine dogodila prometna nesreća u kojoj je sudjelovalo vozilo osigurano kod tuženoga, te je pravomoćnom presudom ovoga suda tuženi obvezan apelantu nadoknaditi nematerijalnu štetu kao i troškove liječenja, te najzad, da je apelant završio strojarsku školu i stekao zvanje automehaničara, da nije uposlen i da se na Biro za zapošljavanje prijavio 17. svibnja 2005. godine.

7. Iz obrazloženja presude proizlazi kako je u postupku utvrđeno da se apelant, zbog povreda zadobijenih u prometnoj nesreći koje su u uzročnoj vezi u smislu članka 173. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), tj. da je šteta nastala u vezi s opasnom stvari, neće moći baviti zanimanjem kojim bi ostvario dohodak. U vezi s tim je ukazano na osnovne i dopunske nalaze i mišljenja vještaka neuropsihijatra, vještaka za ortopediju i traumatologiju, vještaka neurokirurga i vještaka medicine rada, kojim je u potpunosti vjerovano, kao stručnim i objektivnim. Potom, ukazano je kako nema opravda-

nih razloga za sumnju, odnosno da je izvjesno da bi apelant, da nije bilo nesreće u kojoj je zadobio povrede, obavljao dopuštenu djelatnost automehaničara, s obzirom da je završio odgovarajuću školu u kojoj je stekao navedeno zvanje, da se radi o mladom čovjeku, te da bi napredovao u zanimanju, tj. da bi stekao i višu kvalifikaciju u zanimanju za koje je osposobljen. Na temelju navedenoga je zaključeno da su se stekli svi uvjeti za naknadu materijalne štete jer iz provedenih dokaza proizlazi da je kod apelanta došlo do umanjenja imovine, a postoji uzročna veza između radnje i posljedice, pa je sukladno članku 195. stavak 2. u vezi s člankom 188. ZOO apelantovom zahtjevu u ovome dijelu udovoljeno.

8. Kantonalni sud je Presudom broj 009 0 Gž 08 003101 od 28. siječnja 2009. godine uvažio priziv tuženoga i prvostupanjsku presudu preinačio tako da je apelantov tužbeni zahtjev u cjelini odbio.

9. Iz obrazloženja presude, pored ostaloga, proizlazi da je zaključeno da apelantov tužbeni zahtjev za naknadu materijalne štete u vidu izgubljene zarade, te uništenja i umanjenja mogućnosti daljnjega napredovanja, koji je apelant temeljio na članku 195. stavak 2. ZOO, nije dospio. U svezi s tim je ukazano da apelant, u trenutku kada se odigrao štetni događaj, nije započeo privređivati, odnosno uopće nije bio uposlen, potom je utvrđeno kao neprijeporno da je školovanje okončao 1999. godine a da se Zavodu za zapošljavanje po prvi put prijavio u tijeku prvostupanjskoga postupka, tj. u srpnju 2005. godine. Potom je ukazano da izgubljena zarada zbog nesposobnosti za rad predstavlja stvarnu štetu koju netko trpi zbog nesposobnosti za rad, a koja se mora dokazati u svakome konkretnom slučaju, pa je neprihvatljiv pravni stav prvostupanjskoga suda i s tim u svezi dato obrazloženje kako apelantu pripada pravo na naknadu i ovoga vida materijalne štete. Najzad, ukazano je kako samo u slučaju da je apelant u momentu prometne nesreće bio uposlen i ostvarivao određene prihode, ili je pružio dokaze kako bi se od momenta prijavljivanja Zavodu za zapošljavanje uspio uposliti kao automehaničar i na taj način početi ostvarivati mjesečnu zaradu, a što u prvostupanjskome postupku nije dokazano, apelantu bi pripadalo pravo na ovaj vid naknade materijalne štete.

10. Vrhovni sud je Presudom broj 70 0 R 000319 09 Rev od 8. ožujka 2011. godine apelantovu reviziju djelomično uvažio i drugostupanjsku presudu preinačio u dijelu u kojemu je odbijen apelantov tužbeni zahtjev za naknadu materijalne štete zbog trajno povećanih potreba - tuđe njege i pomoći i mjesečne rente iz toga osnova, i u tome dijelu predmet vratio drugostupanjskome sudu na ponovno odlučivanje. Apelantova revizija u dijelu kojim je osporavao drugostupanjsku presudu jer je odbijena, a njegov zahtjev za naknadu materijalne štete zbog uništene mogućnosti napredovanja - izgubljene zarade i mjesečne rente iz tog osnova, je odbijen kao neutemeljen.

11. Iz obrazloženja presude proizlazi da je apelant drugostupanjsku presudu osporavao zbog povrede odredbi postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Potom, iz obrazloženja presude, pored ostalog, proizlazi da je Vrhovni sud zaključio da je pravilan stav drugostupanjskoga suda da apelantu ne pripada pravo na naknadu materijalne štete zbog uništene mogućnosti napredovanja - izgubljene zarade i mjesečne rente po tome temelju. U vezi s tim je ukazano kako apelant u trenutku štetnog događaja nije bio uposlen i nije bio prijavljen na Zavod za zapošljavanje iako je školovanje okončao tri godine prije štetnog događaja. Prema stavu Vrhovnog suda, suština zaključka drugostupanjskog suda je da apelant nije dokazao da bi se po redovitome tijeku stvari uposlilo. Prema navedenom, zaključeno je kako je neprecizna konstatacija u drugostupanjskoj presudi, tj. da je u ovome dijelu tužbeni zahtjev preuranjen a na što je apelant ukazao u revizijskim navodima, bez utjecaja na ispravnost odluke, s obzirom na navedene razloge zbog kojih je apelantov tužbeni zahtjev u ovome dijelu odbijen.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant smatra kako mu je osporenim presudama Vrhovnog i Kantonalnog suda povrijeđeno pravo iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i utemeljenih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. U suštini apelantovi navodi se svode na tvrdnju da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, da je pogrešno primijenjeno materijalno pravo te, najzad, da osporenim presudom Vrhovnog suda uopće nije odlučeno o njegovim revizijskim navodima, budući da je izostala brižljiva i savjesna ocjena dokaza s obzirom da Vrhovni sud nije ispitao zaključak drugostupanjskog suda da mu ne pripada pravo na naknadu materijalne štete na ime izgubljene sposobnosti napredovanja. U svezi s tim apelant ističe kako je Vrhovni sud potpuno zanemario članak 186. ZOO kojim je propisano da se obveza naknade štete smatra dospjelom od trenutka nastanka štete, a provedenim dokazima tj. nalazima i mišljenjima vještaka je neprijeporno utvrđeno i dokazano kako je njegova mogućnost uposlenja, kao i napredovanja u okviru zanimanja automehaničara apsolutno isključena od dana nastanka štetnog događaja, a što je za rezultat imalo proizvoljnu primjenu članka 195. stavak 2. ZOO. Apelant tvrdi kako se prema stavu Vrhovnog suda od njega, kao jedva pokretnog čovjeka s psihičkim smetnjama zbog povreda iz štetnog događaja, traži da dokaže nemoguće, tj. da bi se u dogledno vrijeme po prijavi na Zavod za zapošljavanje uposlilo u okviru zanimanja za koje se školovao iako je dokazano kako je apsolutno nesposoban uposliti se u okviru toga zanimanja. S tim u svezi apelant je istaknuo kako je neprijeporno utvrđeno na temelju nalaza i mišljenja

saslušanih vještaka da je kod njega nastupilo umanjeno životne sposobnosti od 84% kao i da mu je potrebna doživotna psihijatrijska podrška. S obzirom na navedeno, apelant smatra da mogućnost uposlenja, koja za njega kao neuposlenog u vrijeme povređivanja, predstavlja mogućnost napredovanja iz članka 195. stavak 2. ZOO, koja je apsolutno uništena zbog posljedica prometne nesreće, stvara obvezu tuženoga nadoknaditi mu štetu. Potom, apelant tvrdi kako prema stavu sudske prakse i pravnoj teoriji oštećenom, koji u vrijeme nastanka štete nije bio uposlen, pripada pravo na naknadu štete zbog uništene mogućnosti napredovanja, kada se utvrdi da je nesposoban za obavljanje zanimanja za koje se školovao i kada nema opravdanih razloga za dvojbu kako bi napredovao, tj. da bi se uposlio u okviru zanimanja za koje se školovao. Potom, apelant je ukazao i na članak 155. ZOO po kojemu šteta predstavlja i umanjeno nečije imovine, a u prilog tvrdnje da zbog apsolutne nesposobnosti za rad u okviru zanimanja za koje se školovao uzrokovane štetnim događajem, uopće ne može konkurirati na tržištu rada, čime je spriječen uposliti se tj. napredovati u okviru zanimanja za koje se školovao, te onemogućen uvećati svoju imovinu. Najzad, apelant je istaknuo kako se razlozi u osporenoj presudi Vrhovnog suda temelje na golim pretpostavkama, tj. da mu zbog činjenice da nije bio prijavljen kod Zavoda za zapošljavanje u vrijeme nesreće ne pripada pravo na ovaj vid naknade, te da se ne bi nikad ni uposlio, iako takav zaključak ne može biti utemeljen niti na jednom dokazu.

b) Odgovor na apelaciju

13. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju istaknuo da nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje i da u odluci ovog suda materijalno pravo nije proizvoljno primijenjeno.

14. Tuženi je odgovoru na apelaciju istaknuo da je u postupku pred redovitim sudovima utvrđivana stvarna šteta koju je apelant pretrpio. Potom, ukazano je da je u postupku utvrđeno da je apelant u vrijeme nastanka štetnog događaja, tj. 2002. godine, bio neuposlen, da je školovanje okončao 1999. godine, da se Zavodu za zapošljavanje prijavio tek 2005. godine (u tijeku prvostupanjskog postupka), te da nije upisao neku drugu višu školu. Prema ovako utvrđenom činjeničnom stanju, tuženi ističe da apelant nije dokazao utemeljenost svoga zahtjeva, pa je neutemeljena tvrdnja kako se mogućnost uposlenja mogla smatrati stvarnom štetom dospjelom u momentu nezgode.

V. Relevantni propisi

15. **Zakon o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ”, br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, „Službene novine RBiH” br. 2/92, 13/93, 13/94 i „Službene novine FBiH” broj 29/03) u relevantnom dijelu glasi:

Šteta

Član 155.

Šteta je umanjenje društvenih sredstava, odnosno nečije imovine (obična šteta) i sprečavanje njihovog povećanja (izmakla korist), kao i nanošenje drugom fizičke ili psihičke boli ili straha (nematerijalna šteta).

Uspostavljanje ranijeg stanja i naknada u novcu

Član 185. stav 1.

(1) Odgovorno lice dužno je uspostaviti stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala.

Kad dospijeva obaveza naknade

Član 186.

Obaveza naknade štete smatra se dospjelom od trenutka nastanka štete.

Naknada u obliku novčane rente

Član 188. stav 1.

(1) U slučaju smrti, tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja, naknada se određuje, po pravilu, u obliku novčane rente, doživotno ili za određeno vrijeme.

Član 189. st. 1. i 3.

(1) Oštećenik ima pravo kako na naknadu obične štete tako i na naknadu izmakle koristi.

(3) Pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarivanje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.

Naknada štete u slučaju tjelesne povrede ili narušenog zdravlja

Član 195. stav 2.

Ako povrijeđeni zbog potpune ili djelimične nesposobnosti za rad gubi zaradu, ili su mu potrebe trajno povećane, ili su mu mogućnosti njegovog daljeg razvijanja i napredovanja uništene ili smanjene, odgovorno lice dužno je plaćati povrijeđenom određenu novčanu rentu, kao naknadu za štetu.

16. **Zakon o radu** („Službene novine FBiH” br. 43/99, 32/00 i 29/03) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 15.

Ugovor o radu može sklopiti osoba koja je navršila 15 godina života.

Osoba između 15 i 18 godina života (u daljem tekstu: maloljetnik) može se zaposliti pod uvjetom da od ovlaštenog liječnika ili nadležne zdravstvene ustanove pribavi potvrdu kojom dokazuje da ima opću zdravstvenu sposobnost za obavljanje tih poslova.

17. Zakon o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti neuposlenih osoba („Službene novine FBiH” broj 41/01) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 3.

1. Neuposlenom osobom, u smislu ovog zakona, smatra se osoba sposobna za rad koja nije u radnom odnosu a koja:

- a) nije uposlena,*
- b) je sposoban za rad;*
- c) se može uposliti prema propisima o radu;*
- d) aktivno traži uposlenje;*
- e) je evidentirana u službi za zapošljavanje kao tražilac uposlenja;*
- f) ne obavlja samostalnu profesionalnu i ekonomsku djelatnost;*
- g) nije redovit učenik, redovit student ili umirovljenik.*

VI. Dopustivost

18. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

19. Sukladno članku 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

20. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 70 0 R 000319 09 Rev od 8. ožujka 2011. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu je presudu apelant primio 8. travnja 2011. godine a apelacija je podnesena 3. lipnja 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija

ispunjava i uvjete iz članka 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojega apelacija nije dopustiva, niti je očevidno (*prima facie*) neutemeljena.

21. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio kako apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

22. Apelant pobija navedene presude tvrdeći kako su tim presudama povrijeđena njegova prava iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, kao i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

23. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2., što uključuje:

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.

24. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)

25. Apelantovi navodi o povredi prava na pravično suđenje u suštini se svode na tvrdnju da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, da je materijalno pravo pogrešno i proizvoljno primijenjeno, te najzad da se Vrhovni sud nije izjasnio o svim njegovim revizijskim navodima.

26. U vezi s apelantovim navodima o kršenju prava na pravično suđenje koji se u suštini temelje na tvrdnji o pogrešno i nepravilno utvrđenom činjeničnom stanju i o pogrešnoj primjeni materijalnog prava, Ustavni sud ukazuje kako prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije preispitivati zaključke redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Eu-

ropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacijske nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovitim sudovima.

27. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise, kada je očividno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovitoga suda, kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26). U kontekstu navedenoga Ustavni sud podsjeća i kako je u više svojih odluka ukazao da očividna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se problematiziraju, ispitati jesu li osporene odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava.

28. U konkretnom slučaju apelant je u postupku pred redovitim sudovima tražio da se tuženi obveže nadoknaditi mu materijalnu štetu zbog uništene ili smanjene mogućnosti napredovanja u smislu članka 195. stavak 2. ZOO. Apelant je ovakav zahtjev temeljio na neprijepornoj činjenici da je u prometnoj nesreći 2002. godine, za koju je odgovoran tuženi, zadobio tjelesne povrede koje su za posljedicu imale da je mogućnost njegovoga uposlenja u zanimanju koje je stekao uništena. Apelant je tvrdio, a ovaj navod ponavlja i u apelaciji, da mogućnost uposlenja koja je u njegovom slučaju uništena, što je u postupku utvrđeno na temelju provedenih vještačenja, za njega kao neuposleno lice u vrijeme nesreće, predstavlja mogućnost daljeg napredovanja i razvijanja. Najzad, u postupku pred redovitim sudovima je neprijeporno utvrđeno da je apelant stekao zvanje automehaničara 1999. godine, da u trenutku kada je nastupio štetni događaj tj. 2002. godine nije bio uposlen, te da se Zavodu za zapošljavanje prijavio tek 2005. godine.

29. Ustavni sud primjećuje da je člankom 195. stavak 2. ZOO regulirano da oštećeni zbog nanošenja tjelesne povrede ili narušenog zdravlja može, pored ostaloga, zahtijevati novčanu rentu zbog uništene ili smanjene mogućnosti napredovanja. Novčana renta u smislu ove odredbe predstavlja naknadu materijalne štete koju oštećeni trpi jer su, zbog tjelesne povrede i uništenoga zdravlja, mogućnosti daljnjeg razvijanja i napredovanja njegovog materijalnog stanja, koje bi, da nije bilo štetnog događaja, svojim radom razvio i unaprijedio,

otpale ili smanjene. U tome smislu, ovaj vid naknade materijalne štete u suštini predstavlja naknadu izmakle dobiti, čija visina se prema članku 183. ZOO utvrđuje kao dobitak koji se mogao utemeljeno očekivati prema redovitom tijeku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarivanje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.

30. Apelant u trenutku nastanka štetnog događaja nije bio uposlen, a nastupanjem štetnog događaja ova je mogućnost i otpala. Na taj način apelant je izgubio i mogućnost da svojim radom, ostvarujući za njega naknadu (plaću) razvije i unaprijedi svoje materijalno stanje, pa nemogućnost uposlenja u zanimanju koje je stekao za njega predstavlja uništenu ili smanjenu mogućnost napredovanja u smislu članka 195. stavak 2. ZOO. Međutim, Vrhovni i Kantonalni sud su zaključili da, s obzirom da u trenutku štetnog događaja apelant nije bio uposlen odnosno da je školovanje okončao 1999. godine a Zavodu za zapošljavanje se prijavio tek 2005. godine, apelantu ne pripada pravo na naknadu ovog vida materijalne štete. Suština zaključka oba suda, kako je izričito ukazano i u osporenoj presudi Vrhovnog suda, je da apelant nije dokazao da bi se prema redovitome tijeku stvari uposlilo.

31. Ustavni sud primjećuje da, prema članku 15. Zakona o radu, kao općem propisu kojim se regulira oblast rada, ugovor o radu može biti zaključen s osobom koja je navršila 15 godina života, te koja je pribavila liječničko uvjerenje da posjeduje opću zdravstvenu sposobnost za obavljanje tih poslova. Potom, Ustavni sud primjećuje da je prema članku 3. Zakona o zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti neuposlenih osoba (u daljnjem tekstu: Zakon o zapošljavanju), koji je bio na snazi u vrijeme kada se štetni događaj dogodio, neuposlena osoba je bila definirana kao osoba koja nije uposlena; koja je sposobna za rad; koja se može uposliti prema propisima o radu; koja aktivno traži uposlenje; koja je evidentirana u službi za zapošljavanje kao tražitelj uposlenja; koja ne obavlja samostalnu profesionalnu i ekonomsku djelatnost; koja nije redovit učenik, redovit student ili umirovljenik.

32. Iz činjeničnoga utvrđenja redovitih sudova proizlazi kako je apelant u trenutku nastanka štetnoga događaja za koji je odgovoran tuženi okončao redovito školovanje i stekao zvanje automehaničara, te je bio neuposlen. Prema navedenome, imajući u vidu trajanje obveznog osnovnog obrazovanja i obrazovanja za stjecanje navedenoga zvanja, proizlazi kako je apelant u trenutku štetnoga događaja imao navršenih 15 godina života, te se prema citiranim zakonskim odredbama mogao uposliti. Dalje, imajući u vidu nalaze i mišljenja vještaka koji su saslušani u tijeku postupka, kao i činjenicu da se radi o mladoj osobi, proizlazi da je apelant u trenutku nastupanja štetnoga događaja bio sposoban za rad. Potom, u postupku pred redovitim sudovima je utvrđeno kako apelant u trenutku nastanka štetnoga događaja nije bio evidentiran u službi za zapošljavanje kao tražitelj uposlenja iako je školovanje okončao tri godine prije štetnog događaja i bio bez uposlenja. Također, apelant u postupku pred redovitim sudovima nije tvrdio, a u tome smislu nema ništa ni u

apelaciji, kako je u trenutku nastanka štetnoga događaja aktivno tražio uposlenje, odnosno obavljao samostalnu djelatnost ili je prema redovitom tijeku stvari mogao otpočeti s njenim obavljanjem, odnosno kako se nalazi na redovitome školovanju.

33. U ovoj odluci je već ukazano kako naknada materijalne štete zbog uništene ili smanjene mogućnosti daljega razvijanja i napredovanja u suštini predstavlja naknadu izmakle dobiti, kao jednoga od vidova materijalne štete, koja prema članku 189. ZOO predstavlja dobitak koji se mogao utemeljeno očekivati prema redovitome tijeku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarivanje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem, kao i da za neuposlenu osobu gubitak mogućnosti uposlenja predstavlja gubitak mogućnosti daljnega napredovanja i razvijanja. Pri tom, kada se imaju u vidu relevantne odredbe Zakona o radu i Zakona o zapošljavanju, samo činjenica da je oštećeni u trenutku nastanka štetnog događaja bio neuposlen, da je okončao školovanje i stekao određeno zvanje, te da se prema propisima o radu mogao uposliti i da je bio sposoban za rad, ne mogu se smatrati „redovitim tijekom stvari” ili posebnim okolnostima, u smislu članka 189. ZOO, zbog kojih bi gubitak mogućnosti uposlenja predstavljao osnovu za naknadu materijalne štete koju trpi u smislu članka 195. stav 2. ZOO.

34. Naime, u konkretnom slučaju, u postupku pred redovitim sudovima je utvrđeno, što se ni apelacijom ne dovodi u pitanje, kako u trenutku nastanka štetnoga događaja apelant, iako neuposlen, nije bio evidentiran u službi za zapošljavanje kao tražitelj uposlenja. Pri tome, apelant ni u postupku pred redovitim sudovima, a u tom smislu nije ponudio niti jedan dokaz ni u apelaciji, ne tvrdi kako je u trenutku nastanka štetnoga događaja aktivno tražio posao, ili se nalazio na redovitome školovanju. Također, apelant ne tvrdi kako je u trenutku nastanka štetnoga događaja obavljao samostalnu profesionalnu ili ekonomsku djelatnost ili je postojala mogućnost da u trenutku nastanka štetnog događaja otpočne s obavljanjem takve djelatnosti. Imajući u vidu da se, prema članku 186. ZOO, obveza naknade štete smatra dospjelom od trenutka kada je šteta nastala, kao i da je štetnik čijom radnjom ili propuštanjem je šteta nastala, prema članku 185. ZOO, dužan uspostaviti stanje koje je bilo prije da je šteta nastala, proizlazi kako apelant nije dokazao da je, u trenutku nastanka štetnoga događaja, prema redovitome tijeku stvari ili posebnim okolnostima, postojala mogućnost da se uposli iako je okončao redovito školovanje i stekao odgovarajuće zanimanje, a koja je štetnom radnjom za koju odgovara tuženi, otpala. Stoga, zaključak redovitih sudova kako apelant nije dokazao da bi se prema redovitim tijeku stvari uposlio, pa da mu ne pripada pravo na naknadu štete u smislu članka 195. stavak 2. ZOO, u nedostatku posebnih okolnosti koje bi uputile na suprotan zaključak, oprečno apelantovim tvrdnjama, ne ostavlja utisak proizvoljne i pogrešne primjene materijalnog prava.

35. Ustavni sud smatra kako u okolnostima konkretnog slučaja apelantova tvrdnja da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, te da je materijalno pravo proizvoljno i pogrešno primijenjeno, što je za rezultat imalo povredu prava na pravično suđenje, nije utemeljena.

36. Potom, apelant tvrdi kako mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno jer je Vrhovni sud propustio izjasniti se o svim njegovim revizijskim navodima, odnosno da je izostala brižljiva i savjesna ocjena dokaza s obzirom da Vrhovni sud nije ispitao zaključak drugostupanjskoga suda kako mu ne pripada pravo na naknadu materijalne štete na ime izgubljene mogućnosti napredovanja.

37. U svezi sa ovim dijelom navoda Ustavni sud podsjeća da je prema stajalištu Europskog suda i Ustavnog suda, kada je u pitanju odluka višeg suda, dovoljno da obrazloženje odluke sadrži slaganje s utvrđenjem nižestupanjskog ili sudećeg suda tako što će viši sud u obrazloženje svoje odluke inkorporirati ili uputiti na razloge i obrazloženja nižestupanjskoga suda, ili na drugi način ukazati na slaganje s njima (vidi Europski sud, *Garcia Ruiz protiv Španjolske*, 1999-I, 31 EHRR589 GC). U ovakvim slučajevima suštinski zahtjev je da viši sud ukaže da je razmotrio suštinski problem istaknut u prizivu, da je slaganje ili neslaganje s odlukom nižestupanjskog suda utemeljeno na njenoj procjeni (vidi Europski sud, *Helle protiv Finske*, 1997-VIII, 26 EHRR 159) i da je priziv, prije nego što ga je sud odbio, bio predmetom razmatranja (vidi Europski sud, *Lindner i Hammermayer protiv Rumunjske*, HUDOC (2002)).

38. Ustavni sud primjećuje kako je u obrazloženju osporene presude Vrhovnog suda izričito navedeno kako je pravilan zaključak Kantonalnog suda da apelantu ne pripada pravo na naknadu materijalne štete zbog uništene mogućnosti napredovanja, kako je s tim u vezi ukazano da je u postupku neprijeporno utvrđeno da je apelant okončao školovanje 1999. godine, da se nesreća dogodila 2002. godine a da se apelant Zavodu za zapošljavanje prijavio tek 2005. godine. Najzad, Vrhovni sud je ukazao kako je suština zaključka Kantonalnog suda da apelant nije dokazao da bi se po redovitome tijeku stvari uposlilo. Imajući u vidu navedene principe Europskog i Ustavnog suda, kao i činjenicu da reviziju nije moguće izjavljivati zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, te da je u ovoj odluci već zaključeno da su apelantovi navodi o proizvoljnoj i pogrešnoj primjeni materijalnog prava i pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju neutemeljeni, Ustavni sud smatra kako ne može prihvatiti kao utemeljene ni apelantove tvrdnje da je Vrhovni sud propustio izjasniti se o njegovim revizijskim navodima, pa u tome smislu obrazloženje osporene presude ne zadovoljava standard pravičnoga suđenja.

39. Ustavni sud zaključuje kako su apelantovi navodi o povredi prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije neutemeljeni.

Pravo na imovinu

40. Apelant smatra kako mu je osporenim odlukama povrijeđeno i pravo iz članka II/3. (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. U vezi s tim, Ustavni sud opaža kako se apelantovi navodi o kršenju ovoga prava, također, temelje na tvrdnjama o proizvoljnoj i pogrešnoj primjeni materijalnog prava, kako je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, te na manjkavosti obrazloženja osporenih odluka, a što je Ustavni sud već obrazložio u prethodnim točkama ove odluke. S obzirom na to, Ustavni sud smatra kako su apelantovi navodi o kršenju prava na imovinu iz članka II/3. (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, također, neutemeljeni.

VIII. Zaključak

41. Ustavni sud zaključuje kako ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da je činjenično stanje pogrešno i nepotpuno utvrđeno, te da su redoviti sudovi proizvoljno ili pogrešno primijenili materijalno pravo kada su zaključili da je apelantov tužbeni zahtjev za naknadu materijalne štete zbog uništene mogućnosti razvijanja i napredovanja neutemeljen, budući da apelant nije dokazao da bi se prema redovitom tijeku stvari ili posebnim okolnostima doista i uposlilo.

42. Ustavni sud zaključuje kako ne postoji povreda prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju kada apelanti kršenje toga prava vezuju za pogrešno utvrđeno činjenično stanje, pogrešnu primjenu relevantnih odredbi materijalnog prava, te nedostatke u obrazloženju osporenih odluka, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

43. Na temelju članka 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

44. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 1623/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Drage Vukovića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 01 0 Rs 002871 09 Rsž od 25. februara 2013. godine i Presude Općinskog suda u Bosanskoj Krupi broj 018-0-P-08-000076 od 27. novembra 2008. godine

Odluka od 8. maja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1623/13**, rješavajući apelaciju **Drage Vukovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav 2. tačka b), člana 59. st. 1. i 2. i člana 62. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 8. maja 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Drage Vukovića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukidaju se presude Kantonalnog suda u Bihaću br.:

- 18 0 Rs 012375 13 Rsž od 13. januara 2014. godine,
- 18 0 Rs 020486 13 Rsž od 10. decembra 2013. godine,
- 18 0 Rs 010859 13 Rsž od 20. januara 2014. godine,
- 18 0 Rs 017026 13 Rsž od 24. januara 2014. godine,
- 18 0 Rs 004300 13 Rsž od 25. oktobra 2013. godine i
- 01 0 Rs 002871 09 Rsž od 25. februara 2013. godine.

Predmeti se vraćaju Kantonalnom sudu u Bihaću, koji je dužan da po hitnom postupku donese nove odluke u skladu sa članom II/3.e) Ustava

Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Bihaću da, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 60 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ovih odluka.

Odluku objavit u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Drago Vuković iz Gradiške (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Mirko Šavija, advokat iz Gradiške, podnio je 13. aprila 2013. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 01 0 Rs 002871 09 Rsž od 25. februara 2013. godine i Presude Općinskog suda u Bosanskoj Krupi (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 018-0-P-08-000076 od 27. novembra 2008. godine. Predmetna apelacija je evidentirana u Ustavnom sudu kao AP 1623/13.

2. Apelant je 25. novembra 2013. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu protiv Presude Kantonalnog suda broj 18 0 Rs 004300 13 Rsž od 25. oktobra 2013. godine i Presude Općinskog suda broj 18 0 P 004300 09 P od 28. februara 2013. godine. Predmetna apelacija je evidentirana u Ustavnom sudu kao AP 4783/13.

3. Apelant je 1. marta 2014. godine podnio još četiri apelacije, i to protiv presuda Kantonalnog suda br. 18 0 Rs 017026 13 Rsž od 24. januara 2014. godine, 18 0 Rs 010859 13 Rsž od 20. januara 2014. godine, 18 0 Rs 020486 13 Rsž od 10. decembra 2013. godine i 18 0 Rs 012375 13 Rsž od 13. januara 2014. godine i presuda Općinskog suda br. 18 0 Rs 017026 12 Rs od 25. oktobra 2013. godine, 18 0 Rs 010859 11 Rs od 25. oktobra 2013. godine, 18 0 Rs 020486 13 Rs od 31. maja 2013. godine i 18 0 Rs 012375 11 Rs od 25. oktobra 2013. godine. Predmetne apelacije su evidentirane u Ustavnom sudu kao AP 965/14, AP 966/14, AP 967/14 i AP 968/14.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

4. S obzirom na to da je Ustavnom sudu dostavljeno ukupno šest apelacija iz njegove nadležnosti koje se tiču istog činjeničnog i pravnog pitanja, Ustavni sud je, u smislu člana 32. stav 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta br. AP 1623/13, AP 4783/13, AP 965/14, AP 966/14, AP 967/14 i AP 968/14 u kojima će se voditi jedan postupak i donijeti jedna odluka pod brojem AP 1623/13.

5. Dalje, s obzirom na to da se predmetnim apelacijama pokreće isto činjenično i pravno pitanje kao i u predmetu broj AP 4771/13, Ustavni sud je, u smislu člana 23. stav 6. Pravila Ustavnog suda, odlučio da ne dostavlja apelacije radi davanja odgovora, već će uzeti u obzir ranije dostavljene odgovore.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

7. Općinski sud je pobrojanim presudama, koje su u cjelini potvrđene navedenim presudama Kantonalnog suda, odbio kao neosnovane apelantove tužbene zahtjeve kojim je tražio da se tuženi obaveže da mu na ime razlike plaće za, u svakoj tužbi određeni mjesec, isplati označeni novčani iznos sa zakonskom zateznom kamatom, te da mu nadoknadi troškove postupka.

8. Iz obrazloženja presuda Općinskog suda proizlazi da je apelant tužbeni zahtjev za isplatu razlike plaće temeljio na tvrdnji da tuženi odbija da mu obračuna i isplati dodatak za radni staž iz člana 5. Zakona o plaćama i naknadama sudija i tužilaca u Federaciji BiH (u daljnjem tekstu: Zakon o plaćama) jer smatra da se radni staž koji je ostvario u SR Hrvatskoj, dok je bila u sastavu SFRJ, ne može priznati kao kriterij za obračun i isplatu plaće.

9. Dalje, iz obrazloženja presuda proizlazi da je prvostepeni sud zaključio da apelant nije dokazao da mu je radni staž u SR Hrvatskoj upisan u radnu knjižicu koju je predao Općinskom sudu u Bihaću (u daljnjem tekstu: poslodavac) prilikom stupanja na rad kao staž ostvaren u inozemstvu, a zbog čega tuženi i nije obavezan da mu obračunava i isplaćuje dodatak za radni staž iz člana 5. Zakona o plaćama.

10. Kantonalni sud je, odlučujući o apelantovim žalbama, zaključio da je prvostepeni sud pravilno utvrdio činjenično stanje i pravilno primijenio materijalno pravo, ali da apelantu ne pripada pravo na dodatak za radni staž u smislu člana 5. Zakona o plaćama, jer se ovaj

Dodatak može ostvarivati samo za radni staž koji je ostvaren u BiH, odnosno da će apelant u radni staž u SR Hrvatskoj biti priznat kao penzijski staž u Republici Hrvatskoj kada bude ostvarivao pravo na penziju.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te pravo iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju. U suštini, apelantovi navodi se svode na tvrdnju da su mu navedena prava povrijeđena jer su redovni sudovi proizvoljno tumačili i primijenili materijalno pravo, konkretno član 5. Zakona o plaćama, kada su odbili njegov tužbeni zahtjev kao neosnovan.

b) Odgovori na apelaciju koje su redovni sudovi dali u predmetu broj AP 4771/13

12. Kantonalni sud je u odgovoru na navode iz apelacije istakao da u cijelosti ostaje pri razlozima i obrazloženjima iz osporenih presuda, a zbog čega smatra da su apelantovi navodi neosnovani.

13. Općinski sud u odgovoru na navode iz apelacije istakao je da apelant u postupku koji je vođen pred tim sudom nije tražio (čak i da je sud nadležan da o tome odlučuje) utvrđivanje radnog staža od pet godina, 10 mjeseci i devet dana koji je ostvario u SR Hrvatskoj dok je bila u sastavu SFRJ. Dalje, ukazano je da apelant nije tražio, niti je u toku postupka utvrđeno ko je poništio podatak o početku rada u Općinskom sudu u Bihaću u njegovoj radnoj knjižici izdatoj u SR Hrvatskoj, niti je tražio obrazloženje zašto je to učinjeno, odnosno zašto je ovaj upis poništen. Dalje, ukazano je da je apelantu u BiH izdata nova radna knjižica kao duplikat, da je u njoj upisan početak rada u Općinskom sudu u Bihaću, te da je apelant ovu radnu knjižicu predao Općinskom sudu u Bihaću a da nije pokrenuo bilo kakav postupak ukoliko je smatrao da ona nije izdata u skladu sa zakonom, odnosno da ne sadrži podatke u skladu sa zakonom. Prema navedenom, ukazano je da apelant nije dokazao da mu je izdata radna knjižica duplikat sa upisanim radnim stažom u Republici Hrvatskoj, a da mu od poslodavca na ime tog dijela staža nije isplaćivano mjesečno 60,00 KM. Općinski sud je ukazao da je svoju odluku zasnovao na članu 5. Zakona o plaćama, te na čl. 14. i 31. Pravilnika o radnoj knjižici. Dalje, ukazano je da u postupku nije utvrđivano, niti je to apelant tražio, da li je tuženi odbio priznati radni staž koji je apelant ostvario u inozemstvu, niti se sud upuštao u eventualno priznanje radnog staža, jer se apelantov tuž-

beni zahtjev odnosio samo na isplatu iznosa od 60,00 KM. Prema ocjeni Općinskog suda, obračun plaće apelantu vršen je prema podacima iz radne knjižice, odnosno evidencije kod nadležnog zavoda PIO, koja je javna, a apelant je u svakom slučaju imao mogućnost da pobija postupak izdavanja nove radne knjižice ukoliko on nije bio u skladu s navedenim zakonskim i podzakonskim aktima. Najzad, ukazano je da apelant podnošenjem tužbi sudu ne rješava pitanje priznanja radnog staža, te da, prema mišljenju ovog suda, apelantu nisu prekršena prava na koja ukazuje.

V. Relevantni propisi

14. **Zakon o plaćama i drugim naknadama sudija i tužilaca u Federaciji BiH** („Službene novine FBiH” br. 72/05, 22/09 i 55/13) u relevantnom dijelu glasi:

Član 2.

Osnovna mjesečna plata sudija

1. *Osnovna mjesečna plata sudija iznosi:*

a) *Za sudije općinskih sudova: 2.400 KM.*

(...)

Član 5.

Dodatak na radni staž

Osnovna mjesečna plata svakog sudije (...) povećava se za 0,5% za svaku punu godinu radnog staža, najviše do 40 godina.

Član 13.

Penzijsko i invalidsko osiguranje

Sudije, tužioc i stručni saradnici iz člana 4. ovog zakona imaju pravo na penzijsko i invalidsko osiguranje u skladu sa važećim Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju u Federaciji Bosne i Hercegovine.

15. **Zakon o radu Federacije BiH** („Službene novine FBiH” br. 43/99, 32/00 i 29/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 133.

Zaposlenik ima radnu knjižicu.

Radna knjižica je javna isprava.

Radnu knjižicu izdaje općinski organ uprave nadležan za poslove rada.

Federalni ministar donijet će propis o radnoj knjižici, kojim će se urediti: sadržaj, postupak izdavanja, način upisivanja podataka, postupak zamjene i izdavanja novih radnih knjižica, način vođenja registra izdatih radnih knjižica, oblik i način izrade, kao i druga pitanja predviđena propisom o radnoj knjižici.

16. **Pravilnik o radnoj knjižici** („Službene novine FBiH” br. 42/00 i 53/00) u relevantnom dijelu glasi:

Član 14.

Na stranicama od 22-25. „Podaci o zaposlenju u inozemstvu”, upisuju se podaci o zaposlenju u inozemstvu, i to podaci o državi, nazivu i sjedištu poslodavca, dan zasnivanja i prestanka radnog odnosa, trajanje zaposlenja, podaci o ispravi na osnovu koje se dokazuje radni staž proveden u inozemstvu, izdavaocu, broju, datumu i mjestu izdavanja.

Podatke iz stava 1. ovog člana upisuje odgovarajuća služba PIO.

Član 21.

Na dan kad počne da radi zaposlenik predaje radnu knjižicu poslodavcu, o čemu se zaposleniku izdaje pismena potvrda.

Član 31.

Zaposleniku, koji je izgubio radnu knjižicu ili čija je radna knjižica izgubljena, izdaje se, na njegov zahtjev, duplikat radne knjižice.

Duplikat radne knjižice izdaje se na osnovu isprava dokaza i potvrde o izvršenju uplati za objavljivanje oglasa o izgubljenoj radnoj knjižici u „Službenim novinama Federacije BiH”.

Duplikat radne knjižice izdaje nadležna služba prema mjestu zaposlenja zaposlenika čija je radna knjižica izgubljena, a za nezaposleno lice prema mjestu prebivališta.

U duplikat radne knjižice unose se svi podaci koje je sadržavala izgubljena radna knjižica odnosno oštećena radna knjižica, na osnovu isprava i drugih dokaza podnosioca zahtjeva.

VI. Dopustivost

17. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. U skladu sa članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi

djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

19. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijama su pobrojane presude Kantonalnog suda protiv kojih nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Ustavni sud je utvrdio, s obzirom na datume donošenja osporenih presuda i datume podnošenja apelacija, da su apelacije podnesene u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz člana 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neosnovane.

20. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

21. U pogledu merituma Ustavni sud ukazuje da je identične apelantove navode o povredi prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i povredi člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, u povodu identičnih činjeničnih i pravnih pitanja, tj. obračuna i isplate dodatka iz člana 5. Zakona o plaćama za radni staž koji je ostvaren u SR Hrvatskoj, kao bivšoj republici SFRJ, razmatrao u Odluci o dopustivosti i meritumu broj AP 4771/13 od 12. marta 2014. godine (dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

22. U citiranoj odluci Ustavni sud, u vezi sa apelantovim navodima o povredi prava na pravično suđenje, zaključio je (vidi tač. 46. i 47): „S obzirom na to da je članom 5. Zakona o plaćama kao kriterij za ostvarivanje dodatka za radni staž propisana svaka navršena godina radnog staža, te kada ni ovim, niti nekim drugim propisom nije regulirano da se pojam radni staž odnosi samo na radni staž ostvaren u BiH, ili samo radni staž upisan u radnu knjižicu, ili da se radni staž koji će biti priznat kao penzijski staž bilo u BiH ili u nekoj drugoj državi ne može računati kao radni staž na osnovu kojeg se isplaćuje dodatak za radni staž, Ustavni sud smatra da je Kantonalni sud arbitrarno tumačio i primijenio materijalno pravo kada je zaključio da apelantu ne pripada pravo iz člana 5. Zakona o plaćama, jer se radi o radnom stažu koji nije ostvaren u BiH, odnosno o radnom stažu koji će apelantu biti priznat kao penzijski staž. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je u okolnostima konkretnog slučaja povrijeđeno apelantovo pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.”

23. Dalje, u citiranoj odluci Ustavni sud je, u vezi sa apelantovim navodima o povredi prava iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, zaključio (vidi tačku 48): „S obzirom na zaključak o povredi prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno ispituje apelantove navode u odnosu na pravo iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.”

24. S obzirom na to da predmetnim apelacijama apelant pokreće identično pitanje koje je Ustavni sud, dakle, detaljno razmotrio u Odluci broj *AP 4771/13* (isti apelant, isti sudovi, isto obrazloženje), tj. arbitrarno tumačenje člana 5. Zakona o plaćama, kao i da su u navedenim osporenim presudama, kao i u onim koje su bile predmet razmatranja u navedenoj odluci, redovni sudovi zaključili da radni staž, u smislu citirane odredbe, predstavlja samo radni staž ostvaren u BiH, odnosno radni staž koji je upisan u radnu knjižicu, odnosno kada ne postoji prepreka da se radni staž koji će biti priznat kao penzijski staž ne može računati kao osnov za obračun naknade propisane citiranim odredbom, Ustavni sud smatra da i u konkretnom slučaju nema razloga da odstupi od citiranih stavova iz Odluke broj *AP 4771/13*, te se u cijelosti poziva na razloge navedene odluke.

25. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Shodno navedenom, Ustavni sud smatra da nema potrebe da ispituje apelantove navode u odnosu na pravo iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

26. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada su redovni sudovi arbitrarno tumačili relevantnu odredbu materijalnog prava koja je u okolnostima konkretnog slučaja bila od odlučujućeg značaja za ishod postupka.

27. Na osnovu člana 59. st. 1. i 2. i člana 62. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

28. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 5070/10

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Сабахе Ушчуплић
и Шухрете Бабић поднесена
против Пресуде Врховног суда
Републике Српске број 118 0
П 000525 09 Рев од 26. августа
2010. године и Пресуде Округ-
ног суда у Источном Сарајеву
број 014-0-ГЖ-08-000 091 од 18.
јуна 2009. године

Одлука од 29. маја 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарној сједници, у предмету број **АП 5070/10**, рјешавајући апелацију **Сабахе Ушчуплић и др.**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став 2 тачка б), члана 59 ст. 1 и 2 и члана 62 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 22/14), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Tudor Pantiru, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Constance Grewe, судија

Мирсад Ћеман, судија

Маргарита Цаца-Николовска, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 29. маја 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Сабахе Ушчуплић, Шухрете Бабић, Шефке Шахбеговића, Амуре Шахбеговић и Хајрудина Шахбеговића.

Утврђује се повреда права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Републике Српске број 118 0 П 000525 09 Рев од 26. августа 2010. године.

Налаже се Врховном суду Републике Српске да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Врховном суду Републике Српске да, у складу са чланом 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Сабаха Ушчуплић и Шухрета Бабић, обје из Тузле, те Шефко Шахбеговић, Амира Шахбеговић и Хајрудин Шахбеговић, сви из Сарајева (у даљњем тексту: апеланти), које заступа Сејфо Сарачевић, адвокат из Сарајева, поднијели су 15. новембра 2010. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 118 0 П 000525 09 Рев од 26. августа 2010. године и Пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву (у даљњем тексту: Окружни суд) број 014-0-ГЖ-08-000 091 од 18. јуна 2009. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09) која су важила у релевантном периоду, од Врховног суда, Окружног суда и Основног суда у Власеници (у даљњем тексту: Основни суд), те од законског заступника тужене Републике Српске затражено је 4. новембра 2013. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Од Основног суда је 5. маја 2014. године затражено да достави закључак Министарства за избјеглице и расељена лица - Одсјек Власеница (у даљњем тексту: Министарство) број 05-050-10-10-1-1048/00 од 29. августа 2001. године и Одлуку Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица (у даљњем тексту: CRPC) број 803-1305-1/2 од 4. марта 1999. године.

4. Врховни суд, Основни суд, те законски заступник тужене су одговоре на апелацију доставили Уставном суду у периоду од 14. до 19. новембра 2013. године, а

Окружни суд у остављеном року није доставио одговор на апелацију. Основни суд је доставио тражене доказе Уставном суду 6. маја 2014. године.

5. Одговори на апелацију су достављени заступнику апеланата 5. децембра 2013. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

Уводне напомене

7. Апеланти су 10. маја 2002. године тужбом покренули парнични поступак код Основног суда против тужених Општине Власеница, затим, Републике Српске, те ГП „Радник” из Власенице ради накнаде материјалне штете причињене рушењем и уклањањем њихове породичне стамбено-пословне зграде и пратећих објеката у Власеници (у даљњем тексту: предметне непокретности), те штете причињене на покретним стварима. Апеланти су у тужби, између осталог, навели да су почетком 1992. године привремено, због ратних дешавања, напустили Власеницу и предметне непокретности, да су 4. марта 1999. године од СРРС-а исходили одлуку којом је утврђено да је њихова правна предница Самија Шахбеговић на 1. април 1992. године била савјестан посједник предметних непокретности, да су апеланти оставинским Рјешењем Основног суда број О-60/91 од 16. новембра 1999. године проглашени њеним наслѣдницима, да су затим у поступку поврата предметних непокретности од Министарства исходили одлуку (закључак) број 05-050-10-1-1048/00 од 29. августа 2001. године из које су сазнали да су предметне непокретности срушене, те су, такође, сазнали да је земљиште на којем су се објекти налазили изузето на основу Одлуке СО Власеница број 16-475-51/98 од 20. маја 1998. године, те додијелено ГП „Радник” из Власенице.

8. Према стању списка, Пресудом Основног суда број П-157/2002 од 20. фебруара 2004. године дјелимично је усвојен тужбени захтјев апеланата у односу на Општину Власеница и Републику Српску, и то у дијелу тужбеног захтјева који се односио на накнаду штете причињене на покретним и непокретним стварима, те у односу на трошкове поступка, док је тужбени захтјев у односу на ГП „Радник” из Власенице у цијелости одбијен.

9. Пресудом Окружног суда број Гж-239/04 од 3. марта 2005. године првостепена пресуда је потврђена у дијелу одлуке у којем су Општина Власеница и Република

Српска обавезане да апелантима на име накнаде штете причињене на покретним стварима солидарно исплате износ од 20.000,00 КМ, те у одбијајућем дијелу у односу на ГП „Радник” из Власенице, док је првостепена пресуда укинута у дијелу у којем је утврђена накнада штете причињена на предметним непокретностима и у односу на трошкове поступка, па је у том дијелу предмет враћен на поновни поступак.

Поновни поступак

10. Основни суд је у поновном поступку донио Пресуду број 092-0-П-07-000222 од 18. јануара 2008. године којом је тужена Република Српска обавезана да апелантима на име накнаде материјалне штете причињене на предметним непокретностима исплати укупан износ од 45.965,40 КМ са законском затезном каматом, те да им накнади трошкове поступка, док је тужбени захтјев у преосталом дијелу одбијен (преко досуђеног износа до 114.659,00 КМ, те у односу на Општину Власеница), све прецизније наведено у изреци пресуде.

11. Из образложења пресуде произилази да је законски заступник Општине Власеница и Републике Српске у одговору на тужбу у поновном поступку истакао приговор застареле потраживања и приговор недостатка пасивне легитимације на страни тужених. Након спроведеног доказног поступка, увидом у материјалне доказе који су таксативно наведени на страни 4 образложења пресуде (између осталог, Рјешење СО Власеница број 16-475-51/98 од 20. маја 1998. године, Рјешење Основног суда број О-60/91 од 16. новембра 1999. године, закључак Министарства број 05-050-10-1-1048/00 од 29. августа 2001. године, Одлуку СРРС-а број 803-1305-1/2 од 4. марта 1999. године и др.), саслушањем свједока и вјештака грађевинске струке који је сачинио писмени налаз и мишљење 26. августа 2005. године, Основни суд је закључио да је тужбени захтјев дјелимично основан у односу на тужену Републику Српску. Основни суд је навео да је на основу спроведених доказа неспорно утврђено да су предметне непокретности срушене у љето 1992. године приликом минирања цамије у Власеници, да је Рјешењем Општине Власеница број 16-475-51/98 од 20. маја 1998. године земљиште које се налазило испод спорних непокретности изузето од апеланата као неизграђено грађевинско земљиште. На основу спроведених доказа је још утврђено да су апеланти по подношењу захтјева за поврат имовине сазнали да је њихов објекат срушен током рата, што законски заступник тужене није оспорио, а што произилази из доказа којима је утврђено да је земљиште апеланата изузето као неизграђено грађевинско земљиште 1998. године из чега је произашло да тада на земљишту није било објеката. Даље је истакнуто да је на основу исказа свједока утврђено да су предметне непокретности срушене током љета 1992. године

приликом рушења цамије у Власеници, а да су остаци предметних непокретности, услијед даљњег излагања атмосферским утицајима, потпуно уништени.

12. Имајући у виду такве чињеничне околности, Основни суд се позвао на одредбу члана 180 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО) којом је прецизирано да за штету насталу услијед аката насиља или терора, као и приликом јавних демонстрација одговара друштвено-политичка заједница чији су органи, према важећим прописима, били дужни спријечити такву штету. Према оцјени Основног суда, за такав вид штете одговорна је управо Република Српска као ентитет, будући да, према Уставу Републике Српске, Република Српска уређује и обезбјеђује заштиту свих облика својине, а таква заштита се, према Закону о унутрашњим пословима, пружа путем МУП-а РС.

13. У вези са истакнутим приговором застаре потраживања, Основни суд је навео да у конкретном случају он није основан, те се у вези с тим позвао и цитирао одредбе чл. 376 ст. 1 и 2, 383 и 388 ЗОО. Рјешавајући овај приговор, Основни суд је узео у обзир да су ратно стање и стање непосредне ратне опасности трајали све до 19. јуна 1996. године, када су укинута одлуком Народне скупштине Републике Српске, па је, сходно тој чињеници, закључено да је рок за застару потраживања почео да тече 20. јуна 1996. године, те да су апеланти у оквиру наредне три године прекидали ток застаре, и то подношењем захтјева за поврат предметних непокретности СРРС-у, која је донијела одлуку 4. марта 1999. године (којом је утврђено да је предница апеланата Самија Шахбеговић била савјестан посједник предметних непокретности). Затим је, како из образложења произилази, застарни рок прекинут 16. новембра 1999. године, када је рјешењем окончан оставински поступак којим су апеланти проглашени законским наследицима иза њихове умрле правне преднице на имовини која је у узрочној вези са предметним тужбеним захтјевом. Према оцјени Основног суда, прекид застаријевања је коначно наступио закључком Министарства од 29. августа 2001. године, када је одбачен због ненадлежности захтјев од 6. октобра 2000. године једног од апеланата којим је тражио поврат предметних непокретности, којим су апеланти упућени да у парничном поступку остварују своја права. Основни суд је истакао да је основни разлог за такво одлучење Министарства тај што су предметне непокретности уништене и што је земљиште испод предметних непокретности изузето од апеланата рјешењем СО Власеница од 20. маја 1998. године. Управо изнесене чињенице су Основном суду биле довољне да закључи да су апеланти низом радњи које су предузимали током 1999. године, па до подношења тужбе прекидали ток застаре, предузимајући радње ради утврђивања, обезбјеђења или остваривања свог потраживања, при чему су радње предузимане у оквиру законског рока од три године, који је почео да тече 20. јуна 1996. године.

14. Пошто је на овај начин ријешено материјалноправни приговор законског заступника тужених, те пошто је оцијењено да је тужбени захтјев основан у односу на Републику Српску, Основни суд је о висини тужбеног захтјева одлучио имајући у виду налаз и мишљење вјештака грађевинске струке (о чему се суд исцрпио изјаснио на стр. 8 и 9 пресуде). Одлуку о каматама Основни суд је донио на основу одредбе члана 277 ЗОО, а одлука о трошковима поступка донесена је сходно одредби члана 386 став 2 Закона о парничном поступку (у даљњем тескту: ЗПП) о чему се суд, такође, исцрпио изјаснио на стр. 9 и 10 пресуде.

15. Одлучујући о жалбама парничних странака, Окружни суд је ставом 1 изреке Пресуде број 014-0-0-ГЖ-08-000 091 од 18. јуна 2009. године уважио жалбу тужене Републике Српске на начин да је преиначио првостепену пресуду у дијелу у којем је она обавезана на накнаду штете и на накнаду трошкова поступка, па је у том дијелу тужбени захтјев одбијен, док је ставом 2 наведене пресуде жалба апеланата одбијена као неоснована и првостепена пресуда потврђена у дијелу одлуке којим је одбијен преостали дио тужбеног захтјева апеланата, те у односу на тужену Општину Власеница, све прецизније наведено у изреци пресуде.

16. Након што је испитао првостепену пресуду у свјетлу жалбених разлога тужених, Окружни суд је закључио да првостепени суд, одлучујући о приговору застареле потраживања, није правилно примијенио материјално право. У том правцу Окружни суд се позвао на одредбу члана 388 ЗОО према којој се застаријевање прекида подизањем тужбе или сваком другом повјериоцевом радњом предузетом против дужника пред судом или другим органом ради утврђивања, обезбјеђивања или остваривања потраживања. Сходно томе, Окружни суд је закључио да одлука СРРС-а од 4. марта 1999. године, затим, рјешење о наслеђивању од 16. новембра 1999. године, као и закључак Министарства од 29. августа 2001. године немају правни значај процесних радњи повјериоца које би као посљедицу довеле до прекида застарјелости. Још је истакнуто да потраживање накнаде штете застаријева за три године од дана када је оштећени сазнао за штету и за лице које је штету учинило (члан 376 став 1 ЗОО), а у сваком случају потраживање застаријева за пет година од када је штета настала (члан 376 став 2 ЗОО), при чему је одредбом члана 361 ЗОО прописано да застарјелост потраживања почиње да тече првог наредног дана послје дана када је повјерилац имао право да захтијева да се обавеза испуни ако законом за поједине случајеве није другачије одређено. Према оцјени Окружног суда, оба рока (објективни и субјективни) из члана 376 ст. 1 и 2 ЗОО нису могла почети да теку прије 19. јуна 1996. године, када су укинута ратно стање и непосредна ратна опасност у Републици Српској. Из стања списа произилази да су апеланти тужбу

Основном суду поднијели 10. маја 2002. године, дакле, по истеку наведених рокова, рачунајући од 20. јуна 1996. године, чиме је престало право апеланата да захтијевају испуњење обавезе. Имајући у виду наведено, Окружни суд је закључио да је и одлука о трошковима поступка неоснована, будући да трошкови поступка, као споредно потраживање, дијеле судбину главне ствари, па је, сходно одредби члана 229 став 1 тачка 4 ЗПП, одлучено као у ставу 1 изреке пресуде.

17. Жалбене наводе апеланата усмјерене у правцу одбијајућег дијела првостепене пресуде Окружни суд је оцијенио неоснованим (о чему се другостепени суд ближе изјаснио на страни 4 оспорене пресуде), па је, сходно одредби члана 226 ЗПП, одлучено као у ставу 2 изреке пресуде.

18. Врховни суд је, одлучујући о ревизији апеланата, донио Пресуду број 118 0 П 000525 09 Рев од 26. августа 2010. године, којом је ревизију одбио, утврдивши да је другостепена пресуда правилна. Ревизиони суд је, имајући у виду садржину одредаба члана 376 ЗОО, истакао да је петогодишњи рок застарјелости потраживања накнаде материјалне штете започео 20. јуна 1996. године до када је, сходно одредби члана 383 ЗОО, трајао застој застарјелости, тако да је објективни рок истекао 20. јуна 2001. године, до када су апеланти могли да захтијевају накнаду штете. С обзиром на такве околности и чињеницу да су апеланти тужбу поднијели 10. маја 2002. године, за Врховни суд није било сумње да је у конкретном случају наступила застара потраживања апеланата.

19. Поред тога, Врховни суд је усвојио став да тужбени захтјев није основан и због тога што тужена Република Српска у вријеме штетног догађаја није имала статус друштвено-политичке заједнице, нити јој је био признат статус државе према међународном праву, па се у том правцу позвао на члан I став 3 Устава Босне и Херцеговине којим је тужена дефинисана као један од ентитета Босне и Херцеговине и због тога отпада њена одговорност у конкретном случају за насталу штету према члану 180 став 1 ЗОО. Врховни суд је, такође, оцијенио да ни Општина Власеница није одговорна за насталу штету о чему се исцрпније изјаснио на страни 5 оспорене пресуде.

20. У вези са приговорима апеланата усмјереним у правцу прекида застаријевања радњама које су предузимали пред надлежним органима, Врховни суд их је оцијенио неоснованим. Према оцјени Врховног суда, предузете радње апеланата, у смислу члана 388 ЗОО, нису биле предузете против тужених као дужника ради обезбјеђења или остваривања потраживања за накнаду штете, већ су предузете код надлежних органа који су у оквиру својих надлежности одлучивали о другим

правима апеланата (поврат имовине код CRPC-а, покретање оставинског поступка иза умрлог предника, те поврат имовине од надлежног Министарства). Стога, према оцјени Врховног суда, наведеним радњама није наступио прекид застаријевања, па пошто није установио да постоје разлози из члана 240 став 1 ЗПП, због којих је ревизија изјављена, нити оних на које суд пази по службеној дужности, Врховни суд је примјеном одредбе члана 248 ЗПП одлучио као у изреци пресуде.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

21. Апеланти сматрају да је оспореним одлукама повријеђено њихово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Апеланти су хронолошки описали ток поступка, те су указали да им је радњама органа Општине Власеница и Републике Српске одузето право на неометано уживање имовине. Истичу да је неприхватљив став Врховног суда да обраћање CRPC-у, покретање оставинског поступка и, коначно, захтјев Министарству за поврат предметних непокретности није довело до прекида застаријевања, јер сам оставински поступак представља рјешавање претходног питања, у смислу стицања активне легитимације за покретање предметног поступка. Апеланти се питају какву заштиту према мишљењу које заступа Врховни суд апеланти остварују обраћањем надлежним комисијама за поврат имовине ако је та имовина срушена и уништена, што су судови током поступка неспорно утврдили. Апеланти истичу да је општепозната чињеница да у Власеници није било ратних дејстава, да је штета на предметним непокретностима настала усљед минирања цамије која се налазила у непосредној близини њихове имовине, да су на мјесту предметних непокретности након рата изграђени пословни објекти на основу одобрења Општине Власеница, која је за све наведено наплатила све неопходне дажбине. Наводе да не желе да понављају све што су истицали током маратонског поступка, те су предложили да се апелација усвоји и утврди кршење њиховог права на имовину, те да се по укидању оспорене пресуде предмет врати Врховном суду на поновни поступак.

б) Одговор на апелацију

22. Врховни суд је у одговору на апелацију навео да је у оспореној одлуци применио релевантне одредбе ЗОО на начин који није у супротности са Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом, истакнувши још да оспореном одлуком нису повријеђена права апеланата на која су се позвали у апелацији.

23. Основни суд је истакао да пред наведеним судом није дошло до кршења права апеланата на имовину.

24. Тужена Република Српска је посредством свог законског заступника у исцрпном одговору истакла да је апелација неоснована, јер су апеланти пропустили преклузивне законске рокове, што се не може приписати као кривица тужених, а да постављање тих рокова управо служи за обезбјеђење принципа правне сигурности, односно предупређење немарности странака у остваривању својих права. Према оцјени тужене, рок од три године је био сасвим довољан да апеланти остваре своја права, укључујући и спровођење оставинског поступка, ради стицања активне легитимације у поступку.

V. Релевантни прописи

25. У **Закону о облигационим односима** („Службени лист СФРЈ” бр. 29/78, 39/85, 45/86 и 57/89) релевантне одредбе гласе:

Члан 180. став 1.

Одговорност усљед терористичких аката, јавних демонстрација или манифестација

(1) За штету насталу смрћу, тјелесном повредом или оштећењем, односно уништењем имовине физичког лица усљед акта насиља или терора, као и приликом јавних демонстрација и манифестација, одговара друштвено-политичка заједница чији су органи по важећим прописима били дужни да спријече такву штету.

Члан 360. ст. 1. и 2.

Опште правило

(1) Застаром престаје право захтијевати испуњење обавезе.

(2) Застара наступа кад протекне законом одређено вријеме у којем је вјеровник могао захтијевати испуњење обавезе.

Члан 361. став 1.

Кад застаријевање почиње тећи

(1) Застаријевање почиње тећи првог дана послје дана када је вјеровник имао право захтијевати испуњење обавезе, ако законом за поједине случајеве није што друго прописано.

Члан 376. ст. 1. и 2.
Потраживање накнаде штете

(1) Потраживање накнаде узроковане штете застаријева за три године од дана кад је оштећеник дознао за штету и за особу која је штету учинила.

(2) У сваком случају ово потраживање застаријева за пет година од када је штета настала.

Члан 383.
Несавладиве препреке

Застаријевање не тече за све вријеме за које вјеровнику није било могуће због несавладивих препрека да судским путем захтијева испуњење обавезе.

Члан 388.
Подизање тужбе

Застаријевање се прекида подизањем тужбе и сваком другом вјеровниковом радњом подузетом против дужника пред судом или другим надлежним органом, ради утврђења, осигурања или остварења потраживања.

Члан 392. став 1.
Рок застаре у случају прекида

(1) Након прекида застаријевање почиње тећи изнова, а вријеме које је протекло прије прекида не рачуна се у законом одређени рок за застару.

26. У Закону о измјенама и допунама Закона о облигационим односима Републике Српске („Службени гласник РС” број 17/93) релевантне одредбе гласе:

Члан 28.

У члану 180. ст. 1. и 3. ријечи: „друштвено-политичка заједница” замјењују се ријечју: „држава”.

27. У Закону о измјенама и допунама Закона о облигационим односима Републике Српске („Службени гласник РС” број 3/96) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

У Закону о облигационим односима („Службени лист СФРЈ”, број 29/78, 39/85 и 57/89) и у Закону о измјенама и допунама Закона о облигационим односима („Службени гласник Републике Српске” број 17/93), члан 180. брише се.

28. У **Закону о парничном поступку** („Службени гласник Републике Српске” бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 и 49/09 у тексту који је важио у вријеме одлучења) релевантне одредбе гласе:

Члан 221.

Другостепени суд испитује првостепену пресуду у оном дијелу у коме се побија жалбом, у границама разлога наведених у жалби, пазећи по службеној дужности на примјену материјалног права и повреде одредаба парничног поступка које се односе на страначку способност и заступање.

Члан 229. став 1. тачка 4.

Другостепени суд ће, у сједници вијећа или на основу одржане расправе, пресудом преиначити првостепену пресуду, ако утврди да постоји један од слиједећих разлога изнесених у жалби:

4) ако сматра да је чињенично стање у првостепеној пресуди правилно утврђено, али да је првостепени суд погрешно примијенио материјално право;

Члан 241.

Ревизијски суд испитује побијану пресуду само у оном дијелу у којем се она побија ревизијом, у границама разлога наведених у ревизији, пазећи по службеној дужности на примјену материјалног права и повреде одредаба парничног поступка које се односе на страначку способност и заступање.

Члан 248.

Ревизијски суд ће пресудом одбити ревизију као неосновану ако утврди да не постоје разлози због којих је ревизија изјављена.

Члан 366.

Ако се према закону или због природе правног односа спор може ријешити само на једнак начин према свим супарничарима (јединствени супарничари) сматрају се они као једна парнична странка, тако да ако поједини супарничари пропусте коју парничну радњу учинак парничних радњи које су подузели други супарничари протеже се и на оне који те радње нису подузели.

29. У **Анексу 7. Оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини** релевантне одредбе гласе:

Члан I став 1.

Заштита

1) Све избјеглице и расељена лица имају право да се слободно врате у своје домове. Имају право на враћање имовине које су лишени у току непријатељстава од 1991. године и на накнаду имовине која се не може вратити. Што ранији повратак избјеглица и расељених лица важан је циљ рјешавања сукоба у Босни и Херцеговини. Стране потврђују да ће прихватити повратак лица која су напустила њихову територију, укључујући и она која су добила привремену заштиту трећих земаља.

Члан VII

Оснивање Комисије

Стране овим оснивају независну Комисију за расељена лица и избјеглице (Комисију). Комисија ће имати сједиште у Сарајеву и може имати према потреби, уреде на другим локацијама.

Члан VIII

Сарадња

Стране ће сарађивати са Комисијом, те поштовати и проводити њене одлуке без одгађања и у доброј вјери, заједно с релевантним међународним и невладиним организацијама које су надлежне за повратак и реинтеграцију избјеглица и расељених лица.

Члан XI

Мандат

Комисија ће запримати и одлучивати о захтјевима за непокретности у Босни и Херцеговини кад имовина није била добровољно продана или на други начин пренесена након 1. априла 1992. године и када подносилац захтјева није у посједу те имовине. Захтјеви се могу постављати за враћање имовине или умјесто враћања за праведну накнаду.

Члан XII ст. 1. и 7.

Поступак пред Комисијом

1) Након примања захтјева Комисија ће одредити законитог власника имовине за коју је постављен захтјев, као и вриједност те имовине. (...)

7) Одлуке Комисије су коначне, а било која исправа о власништву, донације, хипотеке и други правни инструменти које начини или додијели Комисија признат ће се као законити у цијелој Босни и Херцеговини.

Члан XV
Правила и прописи

Комисија ће донијети правила и прописе у складу с овим споразумом, нужне за провођење функција које из њега произлазе. При стварању ових правила и прописа Комисија ће узети у обзир домаће законе о праву власништва. Стране ће сарађивати с Комисијом, те поштовати и проводити њене одлуке без одгађања и у доброј вјери, заједно с релевантним међународним и невладиним организацијама које су надлежне за повратак и реинтеграцију избјеглица и расељених лица.

30. У Закону о престанку примјене Закона о кориштењу напуштене имовине („Службени гласник РС” бр. 38/98, 12/99, 31/99, 38/99, 65/01, 13/02, 64/02, 39/03, 96/03, 49/09 и 1/10) релевантне одредбе гласе:

Члан 5.

Власник, посједник, односно корисник непокретности који је напустио непокретност има право на враћање те непокретности са свим правима која је имао до 30. априла 1991. године, односно до момента напуштања непокретности.

Члан 10.

Захтјев из члана 9. Закона власник, посједник, односно корисник напуштених непокретности подноси надлежном органу Министарства за избјеглице и расељена лица у општини на чијој се територији налази непокретност.

31. У Закону о извршењу одлука Комисије за имовинске захтјеве избјеглица и расељених лица („Службени гласник РС” бр. 31/99 и 52/02) релевантне одредбе гласе:

Република Српска

Члан 1.

Овим Законом регулише се, повратом у посјед на територији Републике Српске, управно извршење Одлука Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица (у даљњем тексту: Комисија), која је успостављена на основу Анекса 7. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини.

Члан 3.

Извршење одлука Комисије проводи се управним путем на захтјев лица из члана 4. став 1. или 2. (тражилац извршења).

Управни орган надлежан за имовинско-правне послове у општини у којој се налази имовина извршава одлуке Комисије које се односе на непокретности у својини грађана, односно станове на којим постоји станарско право, по захтјеву тражитеља.

32. У **Закону о унутрашњим пословима** („Службени гласник српског народа у Босни и Херцеговини” број 4/92 и „Службени гласник Републике Српске” број 27/93) релевантне одредбе гласе:

Члан 15.

Служба Јавне безбједности врши управне, стручне и друге послове и задатке који се односе, нарочито на: непосредну заштиту уставног уређења од насилног угрожавања и промјена и угрожавања безбједности земље; заштиту живота и личне безбједности грађана; спрјечавање и откривање кривичних дјела, проналажење и хватање починиоца кривичних дјела; одржавање јавног реда и мира; обезбјеђење одређених личности и објеката; криминалистичко-техничка вјештачења; безбједност саобраћаја на путевима и одређене послове и задатке безбједности у другим областима саобраћаја; контролу прелажења државне границе; боравак и кретање странаца; путне исправе за прелазак државне границе; набављање, држање и ношење оружја и муниције; противпожарну заштиту; промет и ускладиштење опасних материја; пружање помоћи ради отклањања посљедица у случају опће опасности проузроковане елементарним непогодама и епидемијама.

VI. Допустивост

33. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

34. У складу са чланом 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

35. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 118 0 П 00525 09 Рев од 26. августа 2010. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланти су примили 23. септембра 2010. године а апелација је поднесена 15. новембра 2010. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став 1 Правила

Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. 3 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена.

36. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. 1, 3 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуствости.

VII. Меритум

37. Апеланти оспоравају наведене пресуде, тврдећи да је тим пресудама повријеђено њихово право из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на имовину

38. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

к) *Право на имовину.*

Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију у релевантном дијелу гласи:

Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.

39. Уставни суд подсјећа да члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију садржи три различита правила. Прво правило, које се налази у првој реченици првог става, опште је природе и изражава принцип мирног уживања у имовини. Друго правило, садржано у другој реченици истог става, одређује да лишавање имовине може да се деси под одређеним условима. Треће правило, садржано у ставу 2 истог члана, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине у складу са јавним интересом. Сва три правила су међусобно повезана и нису у међусобној контрадикцији, а друго и треће правило се односе на

одређене случајеве мијешања државе у право на мирно уживање имовине и треба да се посматрају у свјетлу првог правила (види, Европски суд за људска права, *Holy Monasteries против Грчке*, пресуда од 9. децембра 1994. године, Серија А број 301-А, став 51).

40. Уставни суд указује на конзистентну праксу Европског суда и сопствену јуриспруденцију према којим концепт „имовине” у првом дијелу члана 1 има аутономно значење које није ограничено својином на физичким добрима и независно је од формалне класификације у домаћем праву: одређена друга права и интереси који конституишу имовину могу да се, такође, сматрају „имовинским правима” и да због тога представљају „имовину”, у смислу члана 1 Протокола број 1 (види, Европски суд, *Iatridis против Грчке* [GC] број 31107/96, ECHR 1999-II, став 54).

41. У конкретном случају потребно је одговорити на питање да ли се у предметном случају ради о имовини апеланата. Уставни суд запажа да су апеланти покренули парнични поступак ради накнаде материјалне штете настале потпуним уништењем предметних непокретности, односно због немогућности да их врате, у складу са Анексом 7 Оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Оквирни споразум). Даље, током поступка је као неспорно утврђено да су апеланти 4. марта 1999. године од СРРС-а исходовали одлуку којом је потврђено да је њихова умрла правна предница била савјестан посједник предметних непокретности на 1. април 1992. године, које су оставинским рјешењем од 16. новембра 1999. године прешле на апеланте. Дакле, у конкретном случају Уставни суд сматра да предметно потраживање несумњиво представља „имовину” апеланата, у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

42. Даље, у вези с питањем да ли је оспореним одлукама дошло до мијешања у имовину апеланата, Уставни суд је закључио да одбијање захтјева за накнаду штете за имовину која апелантима не може бити враћена у смислу члана II/5 Устава Босне и Херцеговине, јер је током рата у Босни и Херцеговини уништена, представља мијешање у право апеланата на имовину у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

43. Стога, Уставни суд мора да одговори на сљедећа питања: (а) Да ли је мијешање предвиђено законом, (б) да ли мијешање служи законитом циљу у јавном интересу и (ц) да ли је мијешање пропорционално циљу, тј. да ли успоставља правичну равнотежу између апелантовог права и општег јавног интереса?

44. Одговарајући на питање да ли је мијешање у конкретном случају било законито, Уставни суд запажа да је током поступка као неспорно утврђено да су апе-

ланти почетком 1992. године, због ратних околности, напустили Власеницу, да су предметне непокретности срушене усљед минирања цамије у Власеници у љето 1992. године. Уставни суд примјећује да је током поступка, исто тако, утврђено да су остаци предметних непокретности, усљед даљњег излагања атмосферским утицајама, потпуно уништени, да су апеланти за ту околност сазнали у поступку поврата предметних непокретности пред Министарством (захтјев за поврат предметних непокретности је поднесен 6. октобра 2000. године након што је 4. марта 1999. године предница апеланата издејствовала одлуку СРРС-а којом су призната њена имовинска права на предметној имовини, према којој су јавне власти биле дужне да предници апеланата врати предметне непокретности и након што су апеланти оставинским Рјешењем Основног суда број О-60/91 од 16. новембра 1999. године проглашени наследицима своје правне преднице), које је закључком од 29. августа 2001. године информисало апеланте да им се имовина не може вратити, јер предметних непокретности више нема, укључујући и земљиште које је изузето од апеланата рјешењем Општине Власеница из 1998. године. С обзиром на такве чињеничне околности и чињеницу да апеланти више нису били у могућности да изврше поврат предметних непокретности, сходно законским прописима којима је то питање било регулисано, апеланти су покренули предметни парнични поступак ради накнаде штете 10. маја 2002. године.

45. Уставни суд запажа да су се пред редовним судовима, расправљајући у поновном поступку о спорном питању накнаде материјалне штете настале потпуним уништењем предметних непокретности, отворила два спорна питања, и то питање застаре предметног потраживања и питање недостатка пасивне легитимације (оба приговора је истакао правни заступник тужених у поновном поступку у одговору на тужбу), о којима редовни судови нису имали јединствен став. У том правцу Уставни суд подсјећа да је Основни суд оцијенио неоснованим истакнуте приговоре, усвојивши дјелимично тужбени захтјев апеланата у погледу висине накнаде штете и обавезавши Републику Српску, као пасивно легитимисану у предметном поступку, на исплату те накнаде. У вези са приговором застаре потраживања који је одбио, Основни суд је образложио да је рок за потраживање накнаде, сходно одредби члана 376 ст. 1 и 2 ЗОО (објективни и субјективни), почео да тече 19. јуна 1996. године, када су укинута ратно стање и непосредна ратна опасност, те да је тај рок у наредне три године више пута прекидан, јер су апеланти у периоду од 1999. године до подизања тужбе предузимали радње ради утврђивања, обезбјеђивања или остваривања свог потраживања, сходно одредби члана 388 ЗОО. Основни суд је оцијенио да су поступци пред СРРС-ом, затим, оставински поступак код Основног суда, те, коначно, поступак пред надлежним Министарством за поврат предметних

непокретности имали процесноправни значај који је довео до прекида застаријевања, у смислу одредбе члана 388 ЗОО.

46. Уставни суд, даље, запажа да су о питању застарјелости потраживања у конкретном случају Окружни суд и Врховни суд усвојили другачији став. Наиме, из образложења другостепене пресуде произилази да је Окружни суд, на основу чињеничног утврђења првостепеног суда, за које је оцијенио да је правилно и потпуно утврђено, закључио да је првостепени суд погрешно примијенио материјално право о застари, те је примјеном одредбе члана 229 став 1 тачка 4 ЗПП преиначио првостепену пресуду у досуђујућем дијелу. Уставни суд примјећује да је Окружни суд прихватио став првостепеног суда да је застарни рок за потраживање (објективни и субјективни) почео да тече 20. јуна 1996. године, али да није прихватио став првостепеног суда да су радње које су апеланти предузимали током 1999. године, па до подношења тужбе могле да утичу на прекид застаријевања, у смислу члана 388 ЗОО. Уставни суд подсјећа да је Врховни суд о истом питању усвојио идентичан став као и Окружни суд с тим што је Врховни суд изразио став да Република Српска није ни пасивно легитимисана у предметном поступку.

47. Уставни суд уочава да су редовни судови субјективни и објективни рок, у смислу одредбе члана 376 ст. 1 и 2 ЗОО, оцијенили од престанка ратне опасности и непосредне ратне опасности, дакле, од 20. јуна 1996. године као наредног дана од дана када су укинута ратно стање и непосредна ратна опасност (19. јуни 1996. године). Уставни суд подсјећа да је цитираним одредбама ЗОО прописано да потраживање накнаде узроковане штете застаријева за три године од дана када је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило, односно у сваком случају ово потраживање застаријева за пет година од дана када је штета настала. Будући да апеланти не указују да је у том дијелу било произвољности редовних судова (из образложења пресуда произилази да су апеланти за штету сазнали из рјешења Министарства 29. августа 2001. године), Уставни суд ће, сходно члану 31 Правила Уставног суда, испитати оспорене пресуде у свјетлу питања која су постављена предметном апелацијом, а тичу се прекида застаријевања.

48. Имајући у виду да је предметна тужба поднесена Основном суду 10. маја 2002. године, Уставни суд, дакле, мора да испита да ли је тужба поднесена у оквиру законских рокова прописаних цитираним одредбама (члан 376 ст. 1 и 2 ЗОО), односно кључно питање које се поставља Уставном суду јесте да ли су процесне радње које су предузимали апеланти у релевантном периоду довеле до прекида застаријевања, у смислу одредбе члана 388 ЗОО.

49. Уставни суд подсјећа да застаром престаје право да се захтијева испуњење обавезе (члан 360 став 1 ЗОО), те да застара наступа истеком посљедњег дана времена за застару одређеног законом, рачунајући од дана када застаријевање почиње да тече (члан 360 став 2 ЗОО). Одредбе о застари су императивне природе и странке не могу правним послом мијењати застарне рокове, али ЗОО садржи изричите одредбе на основу којих долази до застоја у току застарног рока или до прекида застаријевања (члан 388 ЗОО). Тако, при прекиду тока застаријевања услијед одређених околности долази до прекида већ протеклог времена застаријевања с тим да то протекло вријеме пропада и не урачунава се у рок за застару одређен законом због чега застаријевање мора да тече изнова (члан 392 ЗОО). До прекида застаре може доћи искључиво радњама странака у одређеном односу. Управо ту ситуацију регулише одредба члана 388 ЗОО која прописује да се застаријевање прекида подизањем тужбе и сваком другом вјеровниковом радњом предузетом против дужника пред судом или другим надлежним органом ради утврђења, обезбјеђења или остварења потраживања.

50. Уставни суд, даље, подсјећа да је о питању прекида застаријевања, у смислу члана 388 ЗОО, у односу на подношење пријаве Дому за људска права (у даљњем тексту: Дом) расправљао у предмету број АП 2868/09 (види, Уставни суд, Одлука број АП 2862/09 од 30. јануара 2013. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 18/13 од 11. марта 2013. године, тач. 46, 47 и 49, доступна и на web-страници Уставног суда www.ustavisud.ba).

51. Наиме, Уставни суд запажа да је у цитираној одлуци, између осталог, истакнуто да је ЗОО ступио на снагу током 1978. године, а да из садржине цитиране одредбе не произилази да се Дом не може сматрати надлежним органом пред којим се предузимају радње с циљем утврђивања, обезбјеђења или остварења потраживања које прекидају ток застаре, што објективно није ни могуће имајући у виду када је Дом основан. Наиме, Уставни суд подсјећа да је Дом основан Анексом 6 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини као судски орган чија је функција била расправљање и одлучивање о предметима који се односе на наводна кршења људских права у свим дијеловима Босне и Херцеговине. Дом је имао право да донесе коначне и обавезујуће одлуке о пријавама, а стране (држава и ентитети) су обавезне у потпуности да се повинују и спроводе одлуке које је донио Дом. Дом, односно Комисија као судски орган, разматрао је апеланткињину пријаву поднесену због рушења стамбеног објекта, те мериторно утврђивао да ли је било законито рушење стамбеног објекта у смислу релевантних одредаба Закона о грађевинском земљишту, Закона о уређењу простора, Закона о управном поступку, на основу којих је закључио да је тужена незаконито срушила стамбени објекат. Имајући у

виду значај и улогу Дома у релевантном периоду, Уставни суд је закључио да је апеланткиња подношењем пријаве Дому, у смислу члана 388 ЗОО, прекинула ток застаре, утврдивши кршење апеланткињиног права на правично суђење због произвољне примјене одредбе члана 388 ЗОО од Врховног суда.

52. Доводећи наведене принципе које је Уставни суд поставио у Одлуци број АП 2862/09 у контекст конкретног случаја, Уставни суд подсјећа да је Анексом 7 Оквирног споразума успостављена CRPC (скраћеница енглеског назива *Commission for Real Property Claims of Displaced Persons and Refugees*) као независни орган, одговоран за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица који су, због ратних дешавања, напустили своју пријератну имовину. Уставни суд, даље, подсјећа да је CRPC примала захтјеве и одлучивала о сваком захтјеву за поврат непокретне имовине у Босни и Херцеговини, када имовина није била добровољно продата или на други начин пренесена од 1. априла 1992. године у околностима када подносилац захтјева тренутно није био у посједу своје имовине као у конкретном случају. Дакле, CRPC је имала право да, поступајући по сопственим правилима утемељеним на важећим прописима у БиХ, сваком лицу које је тражило поврат имовине и које је испуњавало законске услове, утврди да је законити сопственик, односно савјестан посједник, те донесе одлуку о поврату непокретне имовине, као што је учињено и у конкретном случају.

53. Уз то, Уставни суд наглашава да су одлуке CRPC-а коначне и обавезујуће за све релевантне органе и институције у Босни и Херцеговини, укључујући и тужену Републику Српску. У том контексту Уставни суд подсјећа да су управо ентитетским законима о извршењу одлука CRPC-а утврђене нормативне претпоставке за обавезно извршење одлука CRPC-а, тако да су ентитетски органи управе, Републике Српске и Федерације БиХ, постали органи задужени за извршење одлука CRPC-а. О значају одлука CRPC-а довољно говори став Комисије за људска права при Уставном суду Босне и Херцеговине изражен у Одлуци број СН/00/5092 од 5. априла 2006. године у којој је, због неизвршења одлуке CRPC-а (којом је подносиатељки пријаве потврђено станарско право на стану на 1. април 1992. године), подносиатељки пријаве утврђено кршење права на имовину и права на дом због неизвршења одлуке CRPC-а, односно немогућности да врати пријератни стан у посјед услијед рушења зграде у којој се стан налазио. Дакле, Уставни суд запажа да су апеланти, односно њихова правна предница, у поступку пред CRPC-ом исходovali коначну и обавезујућу одлуку за све надлежне органе у БиХ, којом је, сходно правилима CRPC-а, утемељеним на релевантним прописима у БиХ, утврђено да је правна предница апеланата на 1. април 1992. године била савјестан посједник предметних непокретности.

54. Полазећи од значаја CRPC-а, као неспорног ауторитета у релевантном периоду за спорна питања у вези с напуштеном имовином, чији је примаран задатак био да својим одлукама омогући поврат имовине избјеглицама и расељеним лицима на простору цијеле Босне и Херцеговине коју су, због ратних околности, напустили, као у конкретном случају, Уставни суд сматра да су апеланти, односно њихова правна предница, у околностима конкретног случаја подношењем захтјева CRPC-у прекинули застаријевање посебно у контексту времена у којем је радња предузета, те у околностима када апеланти још нису знали да су предметне непокретности уништене (види страну 6 образложења првостепене пресуде). Уставни суд сматра да је захтјев апеланата био усмјерен управо на предметне непокретности и на тужену Републику Српску, која је у коначници била обавезна да апелантима врати имовину, чиме су предузете релевантне радње ради утврђивања, обезбјеђења или остваривања потраживања. Дакле, Уставни суд сматра да су апеланти подношењем захтјева CRPC-у (из расположивих доказа није видљиво када је то тачно учињено, али је свакако било у оквиру рока прописаног чланом 376 став 1 ЗОО, који је почео да тече 20. јуна 1996. године), прекинули застаријевање, у смислу одредбе члана 388 ЗОО, које је трајало све до 4. марта 1999. године, када је CRPC донијела коначну и обавезујућу одлуку, када је застаријевање, у смислу одредбе члана 392 став 1 ЗОО, почело поново да тече (послије прекида застаријевање почиње да тече изнова, а вријеме које је протекло прије прекида не рачуна се у рок застаријевања одређен законом). Сходно одредби члана 361 став 1 ЗОО, рокови из одредбе члана 376 ст. 1 и 2 су поново почели да теку 5. марта 1999. године.

55. Отклонивши дилему о прекиду застаријевања у односу на подношење захтјева CRPC-а, Уставном суду се поставља питање да ли су и остале процесне радње биле релевантне, у смислу одредбе члана 388 ЗОО, да прекину застаријевање. Уставни суд запажа да су апеланти по окончању поступка пред CRPC-ом покренули оставински поступак код Основног суда у којем су рјешењем од 16. новембра 1999. године проглашени законским насљедницима предметних непокретности. Уставни суд запажа да су апеланти у том поступку обезбиједили процесноправне претпоставке за вођење предметног поступка, чиме су отклонили процесну сметњу за наставак поступка ради коначног поврата имовине с обзиром на то да је њихова правна предница преминула, што је у том тренутку и био њихов циљ.

56. Уставни суд, даље, запажа да је један од апеланата, након отклањања процесних недостатака за наставак поступка, 20. октобра 2000. године, поднио захтјев за поврат предметних непокретности надлежном Министарству. Уставни суд подсјећа да апеланти, као сусопственици на предметним непокретностима, имају

статус материјалних супарничара, у смислу члана 366 ЗПП, па се подношење захтјева за поврат односило и на остале апеланте. Даље, Уставни суд запажа да је Министарство, поступајући по захтјеву, донијело закључак број 05-050-10-1-1048/00 од 29. августа 2001. године којим је захтјев одбачен због ненадлежности због тога што поврат имовине није било могуће реализовати, односно због тога што предметне непокретности физички више нису постојале, те што је од апеланата било изузето и земљиште. Уставни суд подсјећа да су апеланти управо наведеним закључком упућени да остварују своје право на поврат имовине у парничном поступку, односно на накнаду штете, јер им предметне непокретности више нису могле бити враћене. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да подношење захтјева Министарству (20. октобра 2000. године) у околностима конкретног случаја јесте релевантна процесна радња која је, сходно одредби члана 388 ЗОО, довела до прекида застаријевања, које је почело да тече 5. марта 1999. године. Наведено стога што је захтјев био усмјерен управо на тужену Републику Српску, која је, сходно јасним законским прописима (Закон о престанку примјене Закона о напуштеној имовини и Закон о извршењу одлука СРРС-а), била обавезна да апелантима врати предметне непокретности. Наведено и због тога што је циљ подношења захтјева Министарству било утврђивање, обезбјеђење или остваривање потраживања на предметним непокретностима које су и биле предмет спора пред редовним судовима. Уставни суд сматра да је прекид застаријевања трајао све до 29. августа 2001. године, када је Министарство донијело закључак, од када су рокови поново почели да теку 30. августа 2001. године, сходно одредби члана 361 став 1 ЗОО. Дакле, имајући у виду да је предметна тужба Основном суду поднесена 10. маја 2002. године, Уставни суд сматра да је тужба поднесена благовремено, у роковима прописаним одредбама члана 376 ст. 1 и 2 ЗОО.

57. Уставни суд сматра да су Окружни и Врховни суд произвољно примијенили одредбу члана 388 ЗОО када обраћање СРРС-у и надлежном Министарству, које је било усмјерено на предметне непокретности и према туженој Републици Српској, нису препознали као релевантне процесне радње које су прекинуле застаријевање.

58. Имајући у виду све изнесено, Уставни суд закључује да у конкретном случају мијешање редовних судова у право апеланата на имовину није било законито.

59. Уставни суд, на крају, сматра да је сврсисходно да се осврне и на дио образложења у којем Врховни суд доводи у питање одговорност тужене Републике Српске у конкретном случају тврдњама да у вријеме штетног догађаја тужена није имала статус друштвено-политичке заједнице, нити јој је био признат статус државе да би

била одговорна за штету према члану 180 став 1 ЗОО. Према оцјени Уставног суда, ови наводи се не могу прихватити као разумно образложење, имајући у виду да је у вријеме штетног догађаја (љето 1992. године и даље) постојала организована власт на територији данашњег ентитета Република Српска. Уставни суд подсјећа да је у релевантном периоду на територији Републике Српске био формиран МУПРС, као организациони орган тужене, који је путем служби јавне безбједности био одговоран за јавни ред и мир и безбједност лица и имовине, како произилази из одредбе члана 15 Закона о унутрашњим пословима који је важио у то вријеме. С обзиром на такве околности, чине се неприхватљивим тврдње Врховног суда да тужена није могла бити одговорна за насталу штету у конкретном случају.

60. Коначно, узимајући у обзир све изнесено, Уставни суд закључује да је у конкретном случају дошло до повреде права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

61. Уставни суд закључује да је оспореним пресудама прекршено право апеланата на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију у ситуацији када Врховни суд и Окружни суд нису у околностима конкретног случаја сматрали да су обраћање СРРС-у и надлежном Министарству релевантне процесне радње, у смислу члана 388 ЗОО, које су довеле до прекида застаријевања, чија је посљедица било незаконито мијешање у право апеланата на имовину.

62. На основу члана 59 ст. 1 и 2 и члана 62 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

63. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 5582/10

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Ljubiše Markovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-09-000749 od 18. studenog 2010. godine

Odluka od 29. svibnja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u Plenarnoj sjednici, u predmetu broj **AP 5582/10**, rješavajući apelaciju **Ljubiše Markovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak 2. alineja b), članka 59. st. 1. i 2. i članka 62. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica
Tudor Pantiru, dopredsjednik
Miodrag Simović, dopredsjednik
Seada Palavrić, dopredsjednica
Mato Tadić, sudac
Constance Grewe, sutkinja
Mirsad Ćeman, sudac
Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja
Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 29. svibnja 2014. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Ljubiše Markovića.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-09-000749 od 18. studenoga 2010. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da, sukladno članku 72. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku

od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Ljubiša Marković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva je 15. prosinca 2010. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 070-0-Rev-09-000749 od 18. studenoga 2010. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda (ranije važeća) od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) i Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud), kao i od suprotne strane u postupku Kabaša Krasnićija (u daljnjem tekstu: tuženi), zatraženo je 16. listopada 2013. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor na apelaciju 23. listopada 2013. godine, Kantonalni sud 22. listopada 2013. godine, Općinski sud 28. listopada 2013. godine, dok tuženi nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda (ranije važeća), odgovori Vrhovnog suda, Kantonalnog suda i Općinskog suda su dostavljeni apelantu 7. studenoga 2013. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata podastrtih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Općinskog suda broj P-4376/05 od 26. lipnja 2006. godine, donesenoj po apelantovoj tužbi, tuženi je obvezan apelantu na ime naknade nematerijalne štete zbog

klevete isplatiti iznos od 5.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 26. lipnja 2006. godine pa do isplate, dok je višak apelantovoga tužbenoga zahtjeva u iznosu od 15.000,00 KM odbijen.

7. U obrazloženju presude Općinski sud je naveo kako je apelant 20. siječnja 2003. godine protiv tuženoga pokrenuo postupak pred Općinskim sudom radi naknade nematerijalne štete zbog klevete. Apelant je u tužbi naveo da je u dnevnom listu „Avaz” (u daljnjem tekstu: „Avaz”) od 29. srpnja 2002. godine, u tekstu pod naslovom „Krasnići tvrdi da posjeduje dokaze da je Marković primao mito” tuženi izjavio: „Ona je aranžirala da njen suprug primi mito u ogromnom novčanom iznosu, kako bi izdao Hajradinoviću odobrenje za građenje”. Apelant je 4. travnja 2003. godine uredio tužbeni zahtjev i istaknuo da je tuženi osim ranije navedene izjave objavljene u „Avazu” ponovno 5. rujna 2002. godine u članku pod naslovom „Zatraženo pokretanje istrage protiv Ljubiše Markovića” izjavio: „U međuvremenu se pokazalo da je Ljubiša Marković preko svoje supruge Jadranke primao ogromne količine novca, kako bi Elvisu Hajradinoviću omogućio protupravno izdavanje odobrenja o građenju.” U obrazloženju tužbe apelant je naveo kako su navodi neistiniti i neutemeljeni, a iz samog podnaslova teksta je vidljivo da i sam novinar konstatira kako ga tuženi teško optužuje, da mu je tuženi iznošenjem nanio nematerijalnu štetu povredom ugleda. Također, Općinski sud je naveo kako je tuženi u odgovoru na tužbu osporio blagovremenost tužbe i naveo da je tužba neuredna, te osporio osnovu i visinu tužbenoga zahtjeva. Dalje, tuženi je naveo da nije imao namjeru vrijeđati apelanta, zbog čega nema odgovornosti za klevetu. Također, tuženi je naveo kada je u pitanju *tekst spornog članka i ukupan izgled, ističući da je izdvojeni naslov članka „Krasnići tvrdi da posjeduje dokaze da je Marković primao mito” urednička oprema, te da se za taj dio ne može utvrđivati njegova odgovornost*. U odnosu na izjavu: „Ona je aranžirala da je njen suprug primio mito u ogromnom novčanom iznosu, kako bi Hajradinoviću izdao odobrenje za građenje” tuženi ni pred sudom nije sporio da je novinaru koji je napisao članak dao tu izjavu, ali je naveo da je u momentu objavljivanja članka imao dovoljno razloga vjerovati u istinitost tvrdnje kako je apelant primio neki iznos novca da bi uradio nešto u okviru službene dužnosti što nije smio uraditi.

8. Općinski sud je nakon provedenog postupka, sukladno članku 4. Zakon o zaštiti od klevete, utvrdio kako se pojedini navodi prijepornoga članka mogu smatrati klevetom. S tim u svezi sud je istaknuo kako se u prijepornome članku za apelanta tvrdi da je primio mito u ogromnom novčanom iznosu kako bi izdao Elvisu Hajradinoviću odobrenje za gradnju. Potom, sud je naveo kako tuženi nije osporio da je u suštini izjavio da posjeduje dokaze da je apelantova supruga aranžirala da apelant primi mito u ogromnom novčanom iznosu, ali je tvrdio da je u momentu davanja te izjave posjedovao dokaz - iskaz osobe koja

je također radila kao državni službenik (koja je saslušana kao svjedokinja pred sudom). Naime, tuženi je tvrdio da je gospođa koja mu je dala pisanu izjavu sama došla kod njega i dala pisanu izjavu da je prisustvovala činu nuđenja novca apelantovoj supruzi, a da je od osobe koja je nudila novac kasnije saznala da je on i isplaćen, kao i da je apelantova supruga to potvrdila. Općinski sud je, pozivajući se na članak 6. stavak 1. Zakona o zaštiti od klevete, cijenio kako je utemeljena tvrdnja tuženoga da nije namjerno iznosio neistinite činjenice, s obzirom da se pouzdao u istinitost izjave treće osobe. Međutim, sud je naveo kako u tijeku postupka tuženi nije pružio niti jedan dokaz da je sadržaj izražavanja koji je prenesen sredstvima javnoga informiranja, te izjava treće osobe u koju se pouzdao u suštini istinita. Imajući u vidu funkciju koju je apelant obavljao u vrijeme davanja prijeporne izjave Općinski sud je dalje, pozivajući se na članak 6. st. 4. i 5. Zakona o zaštiti od klevete, zaključio kako navodi prijepornoga članka ne predstavljaju kritiku apelantovoga rada već se apelant povezuje s korupcijom na eksplicitan način. Posebice teška kvalifikacija, prema mišljenju suda, proizlazi iz formulacije da je apelant primio mito u velikom iznosu, jer ga ona kvalificira kao osobu sklonu vršenju protupravnih radnji. Pozivajući se na članak 7. Zakona o zaštiti od klevete, Općinski sud je utvrdio kako je štetnik [tuženi] zanemario činjenicu eventualne neistinitosti izjave osobe koja mu je ponudila informaciju, a koju je on potom ponudio kao utvrđenu činjenicu, zbog čega su ispunjeni uvjeti za utvrđivanje odgovornosti tuženoga. Sud je razvidno naveo kako se istinitost ovih navoda (o primanju mita) dokazuje samo pravomoćnom presudom, te da u tijeku postupka nije pružen dokaz da je protiv apelanta podignuta optužnica za kazneno djelo primanja mita.

9. Potom, Općinski sud je naveo kako nasuprot navedenome, u naslovu članka „Krašnići tvrdi da posjeduje dokaze da je Marković primio mito” tuženi osobno nije izvršio identificiranje tužitelja [apelanta] trećim osobama iznošenjem ili prenošenjem izražavanja neistinitih činjenica, pa ne postoji Zakonom predviđeni element, na temelju kojega bi se prijeporno izražavanje moglo smatrati klevetom. Za prijeporni naslov, prema mišljenju Općinskog suda, sukladno članku 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete mogli bi odgovarati autor članka i nakladnik lista, a nikako tuženi koji nije pasivno legitimiran. Cijeneći navedeno Općinski sud je, postupajući prema odredbi članka 200. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO) a u svezi s člankom 10. Zakona o zaštiti od klevete dosudio apelantu, na ime naknade štete zbog klevete i povrede ugleda, iznos kao u izreci presude.

10. Protiv prvostupanjske presude tuženi je izjavio priziv. Kantonalni sud je donio Presudu broj 009-0-GŽ-06-002437 od 24. prosinca 2008. godine kojom je priziv tuženoga odbio i prvostupanjsku presudu potvrdio. Kantonalni sud je u obrazloženju presude naveo da je prvostupanjski sud proveo postupak i donio presudu, a da pri tome nije povrijedio

niti jednu odredbu ZPP-a koja bi uticala na zakonitost presude. Kantonalni sud je istaknuo kako je prvostupanjski sud pravilno zaključio da, u smislu članka 4. Zakona o zaštiti od klevete, radnje tuženoga iznesene u članku objavljenom u „Avazu” od 29. srpnja 2002. godine i 5. rujna 2002. godine, treba tumačiti kao klevetu, jer je kleveta radnja nanošenja štete fizičke i pravne osobe iznošenjem ili prenošenjem izražavanja neistinitih činjenica identificiranjem te osobe trećoj osobi. Nadalje, prvostupanjski sud je pravilno zaključio u prijepornome članku, imajući u vidu izjavu tuženoga, kako se radi o teškim optužbama protiv apelanta koji je prikazan kao osoba koja je sklona vršiti protupravne radnje za imovinsku korist. Prema stavu Kantonalnog suda prvostupanjski sud je pravilno utvrdio kako je ovakvim iznošenjem neistina na račun apelanta tuženi oklevetao apelanta u smislu čl. 7. i 10. Zakona o zaštiti od klevete. Nadalje, Kantonalni sud je istaknuo kako je prvostupanjski sud pravilno zaključio da tuženi nije ničim dokazao da sadržaj izražavanja koji je prenesen sredstvima javnoga informiranja predstavlja istinu. Prema stavu Kantonalnog suda prvostupanjski sud je dobro ocijenio kako ovakva izjava tuženoga (da je apelant koji je u to vrijeme vršitelj funkcije načelnika Općine Centar primio mito) ne predstavlja kritiku već ima sve elemente klevete. Potom, Kantonalni sud je potvrdio prvostupanjsku presudu i u dijelu kojim je prvostupanjski sud dosudio apelantu 5.000,00 KM na ime naknade štete, za šta je dao razvidna obrazloženja, pozivajući se na relevantne zakonske odredbe. Kantonalni sud je istaknuo kako tuženi kao građanin ima pravo kritizirati načelnika Općine Centar, ali ta kritika mora biti argumentirana, konstruktivna i dobronamjerna. Prema mišljenju Kantonalnog suda izjave tuženoga u „Avazu” koje nisu ničim potkrijepljene su čista kleveta kao što je utvrdio i prvostupanjski sud.

11. Protiv drugostupanjske presude tuženi je izjavio reviziju. Vrhovni sud je donio Presudu broj 070-0-Rev-09-000749 od 18. studenoga 2010. godine kojom je reviziju uvažio i obje nižestupanjske presude preinačio tako da je odbijen apelantov tužbeni zahtjev.

12. Vrhovni sud je u obrazloženju presude naveo kako je primjenom članka 237. stavak 3. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) dopustio reviziju neovisno što pobijani dio pravomoćne presude ne prelazi 10.000,00 KM (stavak 2. iste odredbe), ocijenivši kako je odlučivanje o predmetnoj reviziji od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima. Ispitujući pobijanu presudu Vrhovni sud je zaključio kako su nižestupanjski sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo kada su odgovornost tuženoga temeljili na odredbi članka 6. stavak 1. Zakona o zaštiti od klevete, jer je tuženi u ovome slučaju klevetu iznio u sredstvima javnoga informiranja. Prema mišljenju Vrhovnog suda u konkretnom slučaju treba primijeniti članak 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete, kojim je propisano da za klevetu iznesenu u sredstvima javnoga informiranja odgovaraju autor, odgovorni urednik, nakladnik, kao i osoba koja je na drugi način vršila nadzor nad sadržajem

izražavanja. Prema mišljenju Vrhovnog suda kleveta iznesena u sredstvima javnoga informiranja ima po pravilu za posljedicu mogućnost težega povređivanja časti i ugleda druge osobe nego što je to slučaj predviđen u stavku 1. članka 6. Zakona o zaštiti od klevete jer iznošenjem, odnosno prenošenjem neistinitih tvrdjenja dolazi do saznanja neograničen, veći broj osoba. Klevetničkoj izjavi se, prema stavu Vrhovnog suda, daje na taj način širi publicitet zbog čega je i predviđena odgovornost više nabrojanih osoba. Vrhovni sud je stoga zaključio kako tuženi, koji nije autor prijepornih tekstova, nije pasivno legitimiran u slučaju kada je izražavanje izneseno putem sredstava javnog informiranja, jer se pod autorom ne smatra osoba koja je dala informaciju ili izjavu sredstvima javnoga informiranja, već se pod autorom u smislu navedene odredbe zakona, s obzirom da se veže za urednika i nakladnika, podrazumijeva osoba koja obrađuje određenu temu u objavljenoj informaciji. Iz navedenih razloga Vrhovni sud je zaključio kako su za izražavanje u tekstovima napisanim u „Avazu”, dakle putem sredstava javnog informiranja, odgovorne osobe iz stavka 2. članka 6. Zakona o zaštiti od klevete, a ne tuženi, te je ocijenio utemeljenim revizijski prigovor tuženoga zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra kako mu je osporenom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i pravo da ne budu podvrgnuti mučenju, nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni iz članka II/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 3. Europske konvencije. Apelant smatra kako je stav Vrhovnog suda protivan članku 6. st. 1. i 2. Zakona o zaštiti od klevete zbog toga što je prema članku 6. stavak 1. Zakona o zaštiti od klevete „Svaka osoba koja prouzrokuje štetu ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronosjenjem izražavanja neistinite činjenice... odgovorna je za klevetu”. Dakle apelant smatra da je tuženi iznio neistine, što su po njegovoj ocjeni „prvostupanjski i drugostupanjski sud pravilno utvrdili a što ni Vrhovni sud ne spori”. Dalje, apelant navodi kako prema članku 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete „Za klevetu iznesenu u sredstvima javnog priopćavanja odgovorni su autor, odgovorni urednik, izdavač, kao i osoba koja je na drugi način vršila nadzor nad sadržajem tog izražavanja”, iz čega slijedi da nema odgovornosti za „prenošenje” klevete u sredstvima javnoga informiranja, tj. kada netko drugi iznese neistinite činjenice, a sredstva javnog informiranja to prenesu, što je slučaj u postupanju tuženoga, čije su izjave mediji prenijeli. Apelant ističe kako je „Avaz” izjave tuženog prenio i označio navodnicima, a tuženi ih je dao u prvom licu jednine, zbog čega smatra kako novinar ne iznosi svoj stav, nego prenosi tvrdnje tuženoga. Iz navedenih razloga apelant

smatra da je u konkretnom slučaju za klevetu odgovoran tuženi, što su po njegovoj ocjeni pravilno utvrdili prvostupanjski i drugostupanjski sud, a ne lica iz članka 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete kako smatra Vrhovni sud. Apelant također navodi da je odluka Ustavnog suda u konkretnom slučaju bitna „za primjenu materijalnog prava u drugim slučajevima”, jer bi postupanje na način kako je to u ovom predmetu učinio Vrhovni sud, dovelo u pitanje „slobodu medija”, odnosno negativnu posljedicu na tu slobodu, a time i na demokraciju društva u cjelini.

b) Odgovor na apelaciju

14. Vrhovni sud je istaknuo kako u cijelosti ostaje kod razloga datih u obrazloženju presude toga suda, te predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

15. Kantonalni sud se u odgovoru na apelaciju izjasnio kako u cijelosti ostaje kod činjeničnog stanja koje je utvrđeno u tijeku prvostupanjskoga postupka, te kako u cijelosti ostaje kod razloga koje je naveo u svojoj odluci. Kantonalni sud je predložio da se apelacija usvoji i odluka Vrhovnog suda stavi van snage.

16. Općinski sud je naveo kako u tijeku postupka pred tim sudom nisu povrijeđena prava apelanta na koja se poziva u apelaciji.

V. Relevantni propisi

17. **Zakon o zaštiti od klevete** („Službene novine Federacije BiH” broj 59/02, 19/03 i 73/05) u relevantnom dijelu glasi:

Cilj zakona

Članak 1.

Ovim zakonom uređuje se građanska odgovornost za štetu koja je nanesena ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošenjem izražavanja neistinitih činjenica identificiranjem te pravne ili fizičke osobe trećoj osobi.

Odgovornost za klevetu

Članak 6.

(1) Svaka osoba koja prouzrokuje štetu ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošenjem izražavanja neistinite činjenice, identificirajući tu pravnu odnosno fizičku osobu trećoj osobi, odgovorna je za klevetu.

(2) Za klevetu iznesenu u sredstvima javnog priopćavanja odgovorni su autor, odgovorni urednik, izdavač, kao i osoba koja je na drugi način vršila nadzor nad sadržajem tog izražavanja.

(3) Osoba iz stavaka 1. i 2. ovog članka (u daljnjem tekstu: štetnik) odgovorna je za štetu ako je namjerno ili iz nepažnje iznijela ili pronijela izražavanje neistinite činjenice.

(4) Kada se izražavanje neistinite činjenice odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, štetnik je odgovoran za štetu izazvanu iznošenjem ili pronošanjem tog izražavanja ako je znao da je izražavanje neistinito ili je svojom neoprežnošću zanemario neistinitost izražavanja.

(5) Standard odgovornosti iz stavka 4. ovog članka primjenjuje se i ako je oštećeni javni službenik ili je bio javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom organu i ako, prema općem shvaćanju javnosti, vrši značajan uticaj na pitanja od političkog ili javnog interesa.

VI. Dopustivost

18. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

19. Sukladno članku 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

20. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je presuda Vrhovnog suda protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu je presudu apelant primio 11. prosinca 2010. godine, a apelacija je podnesena 15. prosinca 2010. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojega apelacija nije dopustiva.

21. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

22. Apelant pobija navedenu presudu Vrhovnog suda tvrdeći kako mu je tom presudom povrijeđeno pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

23. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2., što uključuje:

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.

24. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

25. Ustavni sud smatra kako je u konkretnom slučaju članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv, jer se radi o postupku utvrđivanja naknade štete zbog klevete, dakle, neprijeporno se radi o utvrđivanju apelantovih građanskih prava. Ustavni sud će, stoga, razmotriti apelantove navode da postupak pred Vrhovnim sudom nije bio pravičan u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

26. Apelant osporava primjenu materijalnog prava - odredbu članka 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete, na kojoj Vrhovni sud temelji pobijanu presudu. Navode o pogrešnoj primjeni materijalnog prava apelant temelji na tvrdnji da su prvostupanjski i drugostupanjski sud pravilno postupili kada su primjenom članka 6. stavak 1. Zakona o zaštiti od klevete zaključili da je u ovom slučaju odgovoran isključivo tuženi, te da bi postupanjem po presudi Vrhovnog suda bila dovedena u pitanje sloboda medija, zbog čega tvrdi da odlučivanje po predmetnoj apelaciji ima širi značaj.

27. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije preispitivati zaključke redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija

broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

28. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise, kada je očevidno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovitoga suda, kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26). U kontekstu navedenoga Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao kako očevidna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanje koje se pokreće apelacijom, ispitati je li osporena odluka utemeljena na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

29. U svezi s apelantovim navodima o povredi prava na pravično suđenje Ustavni sud primjećuje da je Vrhovni sud ukinuo nižestupanijske presude i odbio apelantov tužbeni zahtjev zbog toga što tuženi nije autor prijepornih tekstova i nije pasivno legitimiran u situaciji kada je izražavanje izneseno putem sredstava javnoga informiranja, jer su u tome slučaju primjenjive odredbe članka 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete. Tako se prema mišljenju Vrhovnog suda klevetničkoj izjavi daje širi publicitet, dolazi do većeg broja osoba i ima za posljedicu mogućnost težega povređivanja časti, iz čega jasno slijedi odgovornost više navedenih osoba za štetu. Osim toga, Vrhovni sud navodi kako se pod autorom ne smatra osoba koja je dala informaciju nego osoba koja obrađuje određenu temu u objavljenoj informaciji, a što proizlazi iz samoga teksta zakona jer ga veže uz urednika i nakladnika.

30. Ustavni sud napominje kako iz pojmovnoga određenja klevete, na način kako je ono dato u samom Zakonu o kleveti (članak 4. točka d) proizlazi da je kleveta *nanošenje štete ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošenjem izražavanja neistinitih činjenica identificiranjem te fizičke ili pravne osobe trećoj osobi*. S tim u svezi, Ustavni sud primjećuje kako je člankom 6. stavak 1. Zakona o zaštiti od klevete u stavku 1. definirana odgovornost za klevetu za svaku osobu koje prouzroči štetu ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošenjem izražavanja neistinite činjenice, identificirajući tu pravnu, odnosno fizičku osobu trećoj osobi. U stavku 2. istoga članka je navedeno kako su za klevetu iznesenu u sredstvima javnoga informiranja odgovorni autor, odgovorni urednik, nakladnik, kao i osoba koja je na drugi način vršila nadzor nad sadržajem toga

izražavanja. Stavak 3. članka 6. citiranoga zakona definira oblik odgovornosti štetnika, odnosno osobe iz st. 1. i 2. za štetu (namjera i nepažnja). Dakle, za postojanje klevete trebaju kumulativno postojati sljedeći uvjeti - postojanje/objavljivanje neistinitoga sadržaja (iznošenje i pronošenje), šteta po fizičku ili pravnu osobu, namjera ili određeni stupanj nepažnje, identifikacija osobe kojoj se nanosi šteta i da se izražavanje o nekome učini dostupnim trećim osobama. U svezi s ovim posljednjim pojmom – načinom na koji se izražavanje o nekome čini dostupnim (pogotovo dostupnim putem medija) u sudbenoj se praksi pojavilo kao prijeporno pitanje mogu li za klevetu iznesenu u sredstvima javnoga informiranja odgovarati samo osobe pobrojane u stavku 2. članka 6. ili za klevetu može odgovarati svaka osoba (termin koji se navodi u stavku 1. navedenoga članka) koja je novinarima iznijela ili pronijela klevetnički sadržaj.

31. Ustavni sud primjećuje da je u konkretnom slučaju, imajući u vidu odredbe članka 6, Vrhovni sud zaključio kako tuženi ne može biti pasivno legitimiran jer je njegova izjava objavljena u novinama, zbog čega je po shvaćanju toga suda primjenjiv stavak 2. navedenoga članka te su odgovorne osobe koje su pobrojane u tome stavku. Osim toga, Vrhovni sud ne smatra da je autor (iz stavka 2. članka 6) osoba koja je dala informaciju ili izjavu sredstvima javnoga informiranja, već se pod autorom u smislu navedene odredbe zakona (prema mišljenju suda, jer zakon nije definirao pojam „autor”) s obzirom da se veže za urednika i nakladnika, podrazumijeva osoba koja obrađuje određenu temu u objavljenoj informaciji.

32. Ustavni sud prije svega primjećuje kako je osnova za odlučivanje u predmetima koji se tiču klevete Zakon o zaštiti od klevete (koji bi se mogao definirati kao „materijalni” po pitanju utvrđivanja klevete, s obzirom da je njime regulirana kleveta i odgovornost za klevetu), kao i Zakon o obligacionim odnosima. Potom, Ustavni sud primjećuje kako je Zakon o zaštiti od klevete (prilikom donošenja) kao vodeću ideju imao dekriminalizaciju klevete, koja bi trebala doprinijeti većoj slobodi izražavanja medija, pa tako i općoj demokratizaciji društva. Također se prilikom donošenja zakona težilo i usvajanju europskih standarda u ovoj oblasti, pogotovu osiguravanju garancija na slobodu izražavanja iz članka 10. Europske konvencije. Tako je odlučeno da odgovornost za klevetu bude građansko-pravne prirode i da se ovim zakonima zapravo regulira naknada štete nanesene nečijem ugledu klevetničkim izražavanjem - kako bi se spriječile zlouporabe prava na slobodu izražavanja i nanošenje štete po ugled osobe o kojoj se izražava. Međutim, Zakon o zaštiti od klevete ne odnosi se samo na izražavanje u medijima. Iako su ovi „drugi” slučajevi rjeđi, klevetom se može nanijeti šteta i ako izražavanje nije saopćeno u medijima. Ustavni sud ukazuje kako je u svojoj dosadašnjoj praksi ispitivao apelacije koje se tiču „klevete” koja se, pri tome, ne odnosi samo na prenošenje ili iznošenje putem sredstava javnog

informiranja (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 3641/09* od 6. prosinca 2012. godine dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

33. Potom, Ustavni sud ukazuje na svoju dosadašnju praksu u kojoj je razmatrao slučajeve u kojim je fizička osoba tužila za klevetu druga fizička osobu, i to za određeni „klevetnički” sadržaj objavljen u novinama. S tim u svezi Ustavni sud će posebice skrenuti pozornost na svoje sljedeće odluke i zaključke u njima. U predmetu *AP 2867/07*, od 10. lipnja 2009. godine, apelant je osporio odluke redovitih sudova jer mu je odbijen zahtjev za naknadu štete zbog klevete - zbog objavljene izjave tuženoga u okviru određenoga članka u novinama (u dva lista). Prvostupanjski sud je naveo kako odbija prigovor pasivne legitimacije tuženoga kao neutemeljen, te odbija i apelantov zahtjev za naknadu jer u postupku nije utvrđeno da je tuženi u svojoj izjavi izvršio identifikaciju apelanta. Navod apelanta „da je jasno na koga je mislio” s obzirom da je izjavu dao listu koji je onda prikazao apelanta na naslovnici s određenom slikom prema mišljenju Kantonalnog suda nije prihvatljiv jer tuženi ne odgovara za uređivačku politiku lista, i jer je sam novinar, a ne tuženi, identificirao apelanta (u oba objavljena lista). Vrhovni sud je, rješavajući po prizivu, potvrdio prvostupanjsku presudu, uz konstataciju da je prvostupanjski sud pogrešno primijenio pravo (stavak 6. članak 1. Zakona o zaštiti od klevete) te da je u konkretnom slučaju primjenljiv članak 6. stavak 2. Zakona, odnosno da tuženi nije pasivno legitimiran za tekst objavljen u sredstvima javnoga informiranja, već su za klevetu iznesenu u sredstvima javnoga informiranja odgovorni autor, odgovorni urednik, nakladnik kao i osoba koja je na drugi način vršila nadzor nad sadržajem toga izražavanja. Prema tome, kako tuženi nije autor prijepornih tekstova stoga nije pasivno legitimiran u ovome slučaju, s obzirom da je izražavanje izneseno putem sredstava javnoga informiranja. Vrhovni sud je, rješavajući po reviziji, utvrdio kako su nižestupanjske presude zakonite i pravilne. Vrhovni sud je dalje naveo da je izjava tuženoga u tekstu označena kao upravni govor, samu izjavu je ocijenio kao vrijednosni sud tuženoga, a pri tome bez identifikacije apelanta i zaključio da nema klevete odnosno građansko-pravne odgovornosti tuženoga. Okolnost što su u novinama (dva lista) novinari spominjali apelantovo ime, odnosno stavili određenu sliku uz tekst, prema mišljenju Vrhovnog suda ne može se staviti na teret apelantu, jer ako u tome ima elemenata klevete onda je odgovornost na osobama iz članka 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete. Apelant se u apelaciji žalio da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje zbog toga što su sudovi proizvoljno tumačili odredbe članka 6. Zakona o zaštiti od klevete FBiH, jer je Vrhovni sud ocijenio kako to što je izjavio tuženi nije kleveta, nego mišljenje i vrijednosni sud. Ustavni sud je odbacio apelaciju kao očividno neutemeljenu navodeći da su Vrhovni i Kantonalni sud, na temelju utvrđenog činjeničnog stanja te primjenom relevantnih odredaba Zakona o zaštiti od klevete, utvrdili kako se u izjavi tuženoga objavljenoj u prijepornim tekstovima

u novinama ne radi o kleveti, već o vrijednosnom sudu i iznošenju mišljenja tuženoga o događaju koji se odnosio na njega, te da stoga takvo iznošenje nema obilježje djela klevete, pa samim tim ni odgovornosti za izneseno mišljenje. Sudovi su također detaljno i jasno obrazložili svoj stav na okolnost da je u prijepornim tekstovima autor teksta spominjao i imenovao apelanta, što je apelant također stavljao na teret tuženome, kao djelo klevete. Sudovi su u smislu odredbe članka 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete utvrdili kako je za takvo iznošenje tuženi izuzet od odgovornosti za klevetu, budući da nije autor prijepornih tekstova, odnosno da bi odgovornost za klevetu u tome slučaju snosile osobe koje ima u vidu odredba navedenoga članka Zakona. Ustavni sud opaža kako je Vrhovni sud, odlučujući o apelantovoj reviziji, u potpunosti prihvatio kao pravilne i na zakonu utemeljene stavove prvostupanjskog i drugostupanjskog suda.

34. U predmetu *AP 551/07* od 29. travnja 2009. godine (dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba) apelanti (fizička osoba i politička stranka) su tražili naknadu štete zbog klevete u postupku protiv tuženih (Općina Tuzla i fizička osoba), a zbog prijepornoga akta koji je drugotuženi uputio Izbornom povjerenstvu BiH (u kojemu je tražio da Izorno povjerenstvo utvrdi provjeru podataka za prvoapelanticu, u svezi s njezinim političkim angažmanom), a navodi iz prijepornoga akta su objavljeni i u jednom listu, te je apelantima nanijeta šteta. Kantonalni sud je nakon provedenoga postupka naveo da se u konkretnom slučaju ne može raditi o kleveti, jer je u prijepornom aktu samo iznijeto mišljenje prvotuženoga pa ne postoji odgovornost za klevetu sukladno članku 7. stavak 1. Zakona o zaštiti od klevete, dok je za određene činjenice iz prijepornoga akta Kantonalni sud utvrdio da su točne. U svezi sa zahtjevom apelanata za naknadu štete zbog iznošenja pojedinosti vezanih za prijeporni akt u novinama, Kantonalni sud je utvrdio kako apelanti u tijeku cijeloga postupka nisu ničim dokazali da je drugotuženi prezentirao sadržaj prijepornoga akta novinama te je ovaj navod neutemeljen. Osim toga, sud je naveo kako je člankom 6. stavak 2. ZZK propisano da su „Za klevetu iznesenu u sredstvima javnog priopćavanja odgovorni su autor, odgovorni urednik, izdavač, kao i osoba koja je na drugi način vršila nadzor nad sadržajem tog izražavanja”, pa, kako drugotuženi nije autor predmetnoga članka, niti su apelanti dokazali kako je prvotuženi na bilo kakav način vršio nadzor nad sadržajem časopisa, ovi navodi o postojanju klevete su, prema mišljenju Kantonalnog suda, također neutemeljeni. Vrhovni sud je, rješavajući po apelantovom prizivu, potvrdio prvostupanjsku presudu i istaknuo kako je prvostupanjski sud u obrazloženju svoje presude, o svim navodima iznesenim u tužbi, dao valjane razloge koje je temeljio na relevantnim zakonskim odredbama. Vrhovni sud je apelantovu reviziju odbio kao neutemeljenu jer nije utvrdio postojanje povrede odredaba parničnog postupka, niti odredaba Zakona o zaštiti od klevete. U obrazloženju navedene revizijske presude Vrhovni sud je istaknuo da su nižestupanjski sudovi pravilno primijenili materijalno pravo. Naime,

Vrhovni sud smatra da prijepona izražavanja ne predstavljaju klevetu kako to definira članak 4. točka d. ZZK zato što se zapravo radi samo o iznošenju sumnje. Kako sumnja predstavlja mišljenje kao vrijednosni sud, to sukladno članku 7. stavak 1. ZZK ne postoji odgovornost tuženih za klevetu. Apelanti su osporili navedene presude navodeći i povredu prava na pravično suđenje zbog toga što su smatrali da su sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo, odnosno odredbe Zakona o zaštiti od klevete zato što je neprijepono dokazano da su prvotuženi i drugotuženi iznijeli klevetu. Osim toga, apelanti su smatrali da i samo dostavljanje prijepornoga akta Izbornom povjerenstvu i Skupštini Tuzlanskog kantona predstavlja klevetu zato što je na taj način sadržaj prijepornoga akta postao dostupan i trećim osobama, odnosno poslanicima u Skupštini, pa, samim time, i medijima, za što je odgovoran drugotuženi. U odnosu na prizivne navode apelanata o povredi prava na pravično suđenje, Ustavni sud je utvrdio kako su oni očevidno neutemeljeni jer su sudovi u osporenim odlukama detaljno obrazložili zašto smatraju da sadržaj prijepornoga akta ne predstavlja klevetu u smislu članka 4. točka d. Zakona o zaštiti od klevete, zbog čega apellantima i ne pripada naknada štete u smislu ovoga zakona. Potom, sudovi su dali razvidna obrazloženja zašto se ni navodi iznijeti u prijepornome članku ne mogu smatrati klevetom, već mišljenjem, odnosno vrijednosnim sudom, budući da je samo izražena sumnja i to na oprezan način. Pri tome, Ustavni sud je naveo kako su sudovi dali detaljno obrazloženje o tome da je u konkretnom slučaju moguće primijeniti samo članak 7. stavak 1. Zakona o zaštiti od klevete kojim je propisano šta se smatra iznesenim mišljenjem koje ne predstavlja klevetu i koje ne pretpostavlja odgovornost za klevetu. Osim toga, Ustavni sud je ocijenio kao detaljna i argumentirana obrazloženja sudova o tome zašto smatraju da apellantima ne pripada naknada štete zbog objavljivanja sadržaja prijepornoga akta u novinama, te zašto smatraju da drugotuženi ne može odgovarati za iznošenje sadržaja prijepornoga akta u sredstvu javnoga informiranja. Ustavni sud je zaključio kako su sudovi na zadovoljavajući način obrazložili zašto su na konkretan slučaj primijenili odredbe Zakona o zaštiti od klevete u kojima je eksplicitno navedeno tko se može smatrati odgovornim za klevetu iznesenu u sredstvima javnoga informiranja.

35. U predmetu *AP 2272/06*, od 18. prosinca 2008. godine (dostupno na web-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba) pred redovitim je sudovima odbijen apellantov tužbeni zahtjev da mu tuženi isplati određeni iznos na ime štete temeljem klevete. Kantonalni sud je, analizirajući prijeporne članke, obrazložio kako je u konkretnom slučaju tuženi, autor ratnog dnevnika, samo iznosio subjektivno viđenje događaja, te takvo subjektivno stajalište ne podliježe dokazivanju istinitosti ili neistinitosti. Kantonalni sud je istaknuo kako namjera autora nije bila vrijeđanje i klevetanje u dijelovima teksta koji se odnosi na apelanta. Pored toga, Kantonalni sud je naveo da je dopustiv sam način autorovoga izražavanja u prijepornim tekstovima, jer se prikazuje dati historijski trenutak kroz dnevnik

kao izraz književne forme, pa se ne može prihvatiti da ovakav način izražavanja predstavlja iznošenje i prenošenje neistinitih činjenica predviđenih odredbama članka 6. Zakona o zaštiti od klevete, zbog čega nisu ispunjeni uvjeti za građansko-pravnu odgovornost tuženoga, već da je izneseno mišljenje autora izuzeto od odgovornosti za klevetu, u smislu odredaba članka 7. stavak 1. točka a) navedenoga zakona. Rješavajući po prizivu Vrhovni sud je odbio apelantov priziv i naveo kako na temelju ocjene samoga teksta proizlazi da je tuženi na temelju svojih viđenja događaja iznosio vrijednosni sud i svoje mišljenje o tim događajima. Ako se ima u vidu kako je to iznošenje bilo u granicama razumnoga, ne može se smatrati da je takvo iznošenje predstavljalo djelo klevete i da podliježe građansko-pravnoj odgovornosti. Pored toga, Vrhovni sud je istaknuo kako apelantov subjektivni osjećaj povrijeđenosti nije odlučan za ocjenu i zaključak kako se vrijednosni sud koji je iznio tuženi kvalificira po članku 4. Zakona o zaštiti od klevete. Potom, Vrhovni sud je, razmatrajući u reviziji apelantove navode u kojima je istaknuo kako se tužbeni zahtjev ne odnosi na knjigu niti na ratni dnevnik, već na tekstove objavljene u dnevnom listu za koje smatra da su klevete iznesene u sredstvima javnoga informiranja te da za to odgovara autor, zaključio da se tuženi ne može smatrati autorom. Naime, navedeni članci imaju „autorsko” samo u onome dijelu koji je autoriziran, odnosno u kojemu je izravno preneseno kazivanje tuženoga u njegovoj knjizi i on bi samo po toj osnovi mogao odgovarati, da to što je u konkretnom slučaju napisano ne predstavlja vrijednosni sud i izneseno mišljenje. Vrhovni sud je zaključio kako je pogrešan i apelantov stav da je odgovornost tuženog kao autora utemeljena na članku 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete, jer se po toj odredbi utvrđuje odgovornost osoba vezanih za sredstva javnoga informiranja, pa se po toj osnovi tuženi ne bi mogao legitimirati kao odgovorna osoba, jer se pod autorom, uz urednika i nakladnika, smatra i autor teksta, a u konkretnom slučaju to nije sam tuženi, jer u tekstu osim onoga što je tuženi autorizirao i što je preneseno kao insert iz njegove knjige, ima i drugih dijelova koji nisu apelantovi, a to je kreacija naslova, podnaslova i objavljenih slika. Apelant se žalio kako su sudovi donijeli nezakonite odluke u kojima su pogrešno ocijenili da je tuženi objavljivanjem prijepornih članaka neistinitoga sadržaja u dnevnom listu iznio vrijednosni sud i mišljenje autora, a ne klevetu. Ustavni sud je apelaciju odbacio kao *prima facie* neutemeljenu, te je u svezi s pravom na pravično suđenje naveo kako su sudovi na temelju utvrđenoga činjeničnog stanja, te primjenom relevantnih odredaba Zakona o zaštiti od klevete, utvrdili da se u konkretnom slučaju ne radi o kleveti već o vrijednosnom sudu i iznošenju autorovoga mišljenja, te da takvo iznošenje ne podliježe građansko-pravnoj odgovornosti autora, pozivajući se na relevantne odredbe Zakona o zaštiti od klevete koje su analizirali.

36. Ustavni sud primjećuje kako se konkretnom apelacijom prvi put problematizira primjena materijalnog prava, odnosno primjena članka 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od

klevete, jer je Vrhovni sud odbio apelantov tužbeni zahtjev za izjavu koju je tuženi dao novinaru, navodeći da je jasno definirana odgovornost osoba nabrojanih u stavku 2. članka 6. ako je izjava iznijeta u sredstvima javnoga informiranja. Dakle, iz stava Vrhovnog suda proizlazi kako stavak 1. i stavak 2. članka 6. Zakona o zaštiti od klevete „isključuju” jedan drugoga i kako se odgovornost osobe koja je dala izjavu (kada joj je sadržaj izjave u svojoj potpunosti i neizmijenjen iznijet u sredstvima javnoga informiranja) ne utvrđuje, već za iznijeti sadržaj odgovaraju isključivo osobe iz stavka 2. članka 6. Zakona o zaštiti od klevete samo zato što je takva izjava objavljena u medijima.

37. Ustavni sud prije svega podsjeća da je cilj i ideja Zakona o zaštiti od klevete omogućiti „pozitivan protok informacija” radi opće informiranosti društva u svim sferama, odnosno promoviranja prava na slobodu izražavanja. Sloboda izražavanja štiti sadržaj izražavanja kao i način na koji je iznesen i primjenjuje se i na izražavanje koje može uvrijediti, ogorčiti ili uznemiriti (kako je regulirano člankom 2. Zakona). Dakako, sloboda izražavanja nije apsolutna, i ona podrazumijeva poštovanje prava osobe o čijemu se radu i djelu iznosi određeni sadržaj. S tim u svezi, Ustavni sud primjećuje kako je u tome smislu najveća i najznačajnija uloga medija, a stavak 2. članka 6. se zapravo i koristi s ciljem „kontroliranja” pisanja medija (onako kako je predviđeno pozitivnim zakonima i sukladno članku 10. Europske konvencije).

38. Međutim, Ustavni sud primjećuje da je stav Vrhovnog suda u konkretnom slučaju da tuženi ne odgovara za svoju izjavu jer je izjava objavljena u sredstvima javnoga informiranja, bez obzira što je tuženi neprijeporno iznio određeni sadržaj i ne spori da je sadržaj izjave, kao takav, objavljen u novinama. Ustavni sud smatra da bi se na ovakav način potpuno isključila smisao samoga zakona da za iznošenje ili pronošnje neistinitih informacija odgovara *svaka osoba* (iz stavka 1. članka 6). Osim toga, Ustavni sud primjećuje kako se takvim restriktivnim tumačenjem gubi smisao članka 6. Zakona o zaštiti od klevete promatranog u svojoj sveukupnosti i bitno se mijenja smisao i cilj zakona ograničavanjem odgovornosti za „svaku osobu”. U tome bi slučaju za klevetu odgovarale osobe iz stavka 2. članka 6, čak i kada se ograde od sadržaja objavljene izjave, kao što je u konkretnom predmetu i apelant naveo (u presudi Općinskog suda apelant navodi *da je iz samog podnaslova teksta vidljivo da i sam novinar konstatuje da ga tuženi teško optužuje*). Ustavni sud može podržati stav (kako proizlazi iz osporene presude) Vrhovnog suda kako iznošenje klevetničkog sadržaja u novinama predstavlja kvalificirani „teži oblik klevete” zbog načina na koji je izvršen - jer identificira određenu osobu većem broju osoba, pri tome joj nanoseći štetu, čime je i sama šteta veća. Međutim, Ustavni sud opaža kako smisao sadržaja stavka 1. i stavka 2. članka 6. Zakona o zaštiti od klevete ne upućuju na *isključivu* odgovornost novinara za klevetnički sadržaj objavljen u sredstvima informiranja, već mogućnost da uz osobe iz stavka 2. članka 6. za izjavu odgovara i „svaka osoba”, te da se

za svakoga posebno utvrdi ili ne utvrdi odgovornost. Osim toga, u daljnjem tekstu članka 6. u stavku 3. je jasno navedena povezanost osoba iz stavka 1. i stavka 2. – štetnika – kada se govori o utvrđivanju odgovornosti te je navedeno „osoba iz stavaka 1. i 2. odgovorna je za štetu ako je u namjerni ili iz nepažnje iznijela ili pronijela izražavanje neistinite činjenice”. Ustavni sud smatra kako bi se izdvajanjem stavka 2. od ostaloga konteksta članka 6. Zakona o zaštiti od klevete, kao i cijeloga zakona, apsolutno ograničila mogućnost novinara i novina da na adekvatan način prenesu sadržaj iskaza osobe koju intervjuiraju, odnosno da obave svoj posao profesionalno, a što bi vodilo autocenzuriranju zbog straha od odgovornosti, čime bi se izravno uticalo na novinarstvo kao profesiju, slobodu izražavanja, kao i pravo javnosti na informiranje, kao bitnog segmenta demokratskoga društva, pogotovo kada novinari postupaju u dobroj vjeri (*bona fidae*), a što su sve relevantni čimbenici o kojima sud vodi računa u tijeku postupka.

39. Potom, Ustavni sud primjećuje da, kada se st. 1. i 2. članka 6. Zakona o zaštiti od klevete tumače i primjenjuju u svojoj međusobnoj povezanosti, proizlazi kako osoba koja da izjavu novinama iznosi ili pronosi određeni klevetnički sadržaj, a novinar (odnosno novine) izjavu kao takvu može objaviti ali može i dalje iznositi klevetnički sadržaj. Ovo „dalje” iznošenje od strane autora i ostalih nabrojanih lica iz članka 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete ogledalo bi se u njihovom odnosu prema „osnovnom” izražavanju, odnosno izjavi osobe, kako ga tretiraju u novinama, koliko ga obrađuju i doraduju, kakvi su naslovi i podnaslovi koji prate „osnovno izražavanje”, a koji su „djelo” novinara (a ne sadržaj konkretne izjave), kao i druge elemente koji su inače od važnosti kada je u pitanju odgovornost novinara i ostalih osoba za iznošenje određenog klevetničkog sadržaja. S tim u svezi, sukladno odredbama ZPP-a, svaka osoba iz stavka 1. i osoba iz stavka 2. članka 6. Zakona o zaštiti od klevete za izjavu koja se izjavi/objavi u sredstvima javnog informiranja bi mogli biti tretirani kao suparničari. Ustavni sud primjećuje kako tužitelj sebi povećava (mada ne nužno) šanse za veći uspjeh u postupku, veću visinu odštete, bržu naplatu i drugo, ukoliko tužbenim zahtjevom obuhvati sve osobe (iz stavka 1. i stavka 2. članka 6. Zakona) i utvrdi za svaku odgovornost za klevetu. Međutim, imajući u vidu dispoziciju koju stranke imaju u parničnom postupku, činjenica da je tužen samo jedan od „suparničara” nije razlog za odbijanje tužbenoga zahtjeva, ako se neprijeporno utvrdi njegova odgovornost za klevetnički sadržaj, kao u konkretnom slučaju. Ustavni sud primjećuje kako je Općinski sud postupao upravo u ovome pravcu kada je napravio razliku između dijela prijepornoga teksta koji je izjavio tuženi i naslova. Naime, za prijeporni naslov Općinski sud je naveo kako tuženi nije izvršio identificiranje apelanta trećim osobama, zbog čega nema elementa klevete u odnosu na apelanta, ali bi za to mogle odgovarati ostale osobe iz članka 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete (vidi točka 9. odluke). Ustavnom sudu se ovakvo postupanje prvostupanjnskoga suda čini ispravnim u

pravcu onoga što je *ratio* Zakona o zaštiti od klevete, a to je sloboda izražavanja ali uz poštivanje standarda izražavanja (kako za profesionalce-novinare tako i za svaku osobu koja iznosi i pronosi određeni sadržaj) da se ne gubi suština izražavanja, ali i ne oskrnavi lik osobe o kojoj se izražava, uz razvidno definiranu odgovornost štetnika i zaštitu ugleda.

40. U kontekstu svega navedenoga Ustavni sud primjećuje kako je Vrhovni sud pogrešno primijenio materijalno pravo kada je, pozivajući se na članak 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete, odbio apelantov tužbeni zahtjev za izjavu koju je neprijeporno dao a koja je objavljena u sredstvima javnoga informiranja, nalazeći da tuženi nije pasivno legitimiran, čime je povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

41. Na temelju navedenoga, Ustavni sud zaključuje kako je povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

42. Ustavni sud primjećuje kako se apelant žali na povredu prava na zabranu mučenja, nehumanog i ponižavajućeg postupanja. S obzirom da je suština apelacije povreda prava na pravično suđenje zbog osporene odluke Vrhovnog suda, kao i da nema ništa što ukazuje da je povreda članka II/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 3. Europske konvencije u konkretnom predmetu moguća, Ustavni sud neće razmatrati ovaj navod.

VIII. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje kako je Vrhovni sud proizvoljno primijenio materijalno pravo odnosno članak 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete kada je odbio apelantov tužbeni zahtjev utvrdivši da tuženi nije pasivno legitimiran, jer mu je izjava koju je dao objavljena u novinama, čime je povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

44. Na temelju članka 59. st. 1. i 2. i članka 62. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 373/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Amera Grcića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 V 053924 10 Gz od 22. oktobra 2010. godine

Odluka od 10. juna 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 373/11**, rješavajući apelaciju **Amera Grcića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 10. juna 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Amera Grcića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 V 053924 10 Gz od 22. oktobra 2010. godine.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Amer Grcić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva podnio je 27. januara 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 V 053924 10 Gz od 22. oktobra 2010. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), koja su važila u to vrijeme, od Kantonalnog suda i učesnice u postupku Maje Klisara-Grcić (u daljnjem tekstu: protivnica predlagača) zatraženo je 1. februara 2011. godine da dostave odgovore na apelaciju. Od pravnog zastu-

pnika protivnice predlagača zatraženo je 25. februara 2011. godine da dostavi odgovor na apelaciju.

3. Kantonalni sud je odgovor na apelaciju dostavio 23. februara 2011. godine, a pravni zastupnik protivnice predlagača 11. marta 2011. godine. Protivnica predlagača nije dostavila odgovor na apelaciju.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda (tada važećih), odgovor na apelaciju dostavljen je apelantu 15. marta 2011. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 P 037335 08 p od 25. aprila 2008. godine razveden je brak apelanta i protivnice predlagača.

7. Nakon toga, apelant je 14. augusta 2008. godine protiv navedene presude o razvodu braka izjavio žalbu Kantonalnom sudu u dijelu koji se odnosi na povjeravanje maloljetne kćeri G. N. (u daljnjem tekstu: kćerka), koja je rođena 6. oktobra 2006. godine u Sarajevu, Općina Centar, na odgoj i čuvanje protivnici predlagača. Kako slijedi iz dokumentacije spisa i navoda iz apelacije, međusobni kontakti između kćerke i apelanta pravosnažno su uređeni prvostepenom presudom na način da otac preuzima kćerku na adresi stanovanja svakog utorka i četvrtka u 16.00 sati i vraća je na adresu stanovanja u 20.00 sati, kao i da svaki drugi vikend preuzima kćerku i u prisustvu majke s njom provodi vrijeme, prema mogućnostima oba roditelja.

8. Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 V 053924 08 V od 12. januara 2010. godine, donesenim u vanparničnom postupku koji je pokrenut povodom apelantovog prijedloga protiv protivnice predlagača radi oduzimanja roditeljskog staranja, protivnici predlagača oduzeto je roditeljsko staranje nad kćerkom. Stavom II istog rješenja utvrđeno je da se protivnici predlagača ne dopušta podnošenje protivprijedloga u ovoj pravnoj stvari od 3. septembra 2009. godine za oduzimanje roditeljskog staranja apelantu nad kćerkom i G. D. (drugo zajedničko dijete stranaka). Naime, kako je navedeno u obrazloženju rješenja, iz cjelokupnog dokaznog postupka, mišljenja organa starateljstva, njihovih službenih zabilješki, potkrijepljenih i potvrđenih na sudu, izjava posebnog staratelja kćerke i predstavnika organa starateljstva, Općinski sud je zaključio da protivnica predlagača svojim upornim i neadekvatnim držanjem, te tobožnjom spremnošću za saradnju, koju je bazirala na čistom uvjetovanju, nije stvarala

uvjete za održavanje ličnih odnosa i neposrednih kontakata kćerke s apelantom kao drugim roditeljem. Navedeno je da je apelant, uz mnogobrojne odluke organa starateljstva donesenih po službenoj dužnosti, kao i uz njihov napor i ustrajavanje na provođenju sudske odluke, te postizanju bilo kakvih dogovora, samo u dva navrata kontaktirao s kćerkom. S obzirom na navedeno, Općinski sud je ocijenio da je protivnica predlagača takvim ponašanjem, stavljajući u prvi plan vlastiti interes, ne samo narušila interese kćerke već i zloupotrijebila svoja prava kao roditelja koji živi s njom. Dalje, Općinski sud je utvrdio da protivnica predlagača svojim ponašanjem ne samo da nije stvorila uvjete za održavanje ličnih i neposrednih kontakata kćerke i apelanta već je dovela do potpunog onemogućavanja, odnosno sprječavanja njihovih održavanja donošenjem samostalne odluke o odjavljivanju sa dotadašnje adrese prebivališta i prijavljivanju u Italiji, gdje, prema samoj izjavi njenog opunomoćenika, živi s djecom stranaka. Protivnica predlagača je, kako se navodi u prvostepenom rješenju, to učinila bez prethodne saglasnosti i zakonom utvrđene obaveze da obavijesti apelanta kao drugog roditelja, koji je usljed toga bio primoran preduzeti određene radnje kod nadležnih organa, kao što su nadležno Tužilaštvo i Ministarstvo unutrašnjih poslova. Dalje je navedeno da je apelant, prema izjavi kćerkinog posebnog staratelja, 1. septembra 2009. godine zvanično obavijestio organ starateljstva o odjavi protivnice predlagača s adrese stanovanja i prijavi u Italiji.

9. Sagledavši okolnosti cijelog slučaja, te našavši da su se u cijelosti ispunili uvjeti iz člana 154. Porodičnog zakona FBiH („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 35/05 i 41/05), Općinski sud je primjenom navedenih odredaba odlučio kao u izreci rješenja. Kako je naveo Općinski sud, prema odredbama Porodičnog zakona FBiH, roditeljsko staranje je skup odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, koje imaju cilj da zaštite lična i imovinska prava i interese, a koje treba da se ostvare u najboljem interesu djeteta. Takav skup odgovornosti i dužnosti roditelja, koje vrše zajednički, sporazumno i ravnopravno, implicira prvenstveno odgovornost za razvoj i odgoj djeteta, njegovu zaštitu nužnu za njegovu dobrobit, očuvanje njegovog života i zdravlja, štiti ga od svih oblika poroka, zloupotreba i asocijalnih pojava, ali isto tako i odgovornost da se upozna sa njegovim pravima i da mu se omogući njihovo ostvarivanje, kao i da se odgoji u duhu mira, dostojanstva, tolerancije, ravnopravnosti i solidarnosti, u skladu s njegovim uzrastom i zrelosti. Budući da je institut roditeljskog prava ustanovljen radi zaštite interesa djeteta, članom 154. Porodičnog zakona FBiH eksplicitno su utvrđeni uvjeti pod kojima se može izreći mjera oduzimanja roditeljskog prava, pa je, između ostalog, stavom 5. tog člana propisano da se roditeljsko staranje može oduzeti i roditelju koji ne stvara uvjete za održavanje ličnih odnosa i neposrednih kontakata djeteta s drugim roditeljem ili onemogućava, odnosno sprječava njihovo održavanje. Općinski sud navodi da roditelj s kojim dijete ne živi ne samo da ima pravo da bude informiran od drugog

roditelja o važnim stvarima koje se tiču života djeteta, da prethodno i blagovremeno bude obaviješten o promjeni adrese prebivališta, odnosno boravišta, već i pravo na viđanje i ostvarivanje neposrednih kontakata radi međusobnog uspostavljanja i njegovanja odnosa, jačanja njihove emotivne i porodične veze. Osim toga, Općinski sud je za donošenje takve odluke našao uporište, između ostalog, i u članu 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Naime, kako je zaključio Općinski sud, članom 8. Evropske konvencije svakom licu je zagarantirano pravo na poštivanje porodičnog života kao autonomnog koncepta koji treba uzeti u razmatranje kao porodični život *de facto*, bez obzira na pravni status porodice, budući da se činjenica rođenja, tj. biološka veza između majke i oca i djeteta, u pravilu, smatra porodičnim životom u smislu citiranog člana.

10. Rješenjem Kantonalnog suda broj 65 0 V 053924 10 Gz od 22. oktobra 2010. godine žalba protivnice predlagača je uvažena i prvostepeno rješenje preinačeno tako što je odbijen apelantov prijedlog da se protivnici predlagača oduzme roditeljsko staranje nad kćerkom, dok je u preostalom neosporavanom dijelu prvostepeno rješenje ostalo neizmijenjeno.

11. U obrazloženju rješenja Kantonalni sud je naveo da je odredbom člana 154. Porodičnog zakona FBiH propisano da se roditeljsko staranje može oduzeti i roditelju koji ne stvara uvjete za održavanje ličnih odnosa i neposrednih kontakata djeteta s drugim roditeljem ili onemogućava, odnosno sprječava njihovo održavanje. Međutim, ta zakonska odredba nema imperativni karakter, tako da onemogućavanje ili sprječavanje ličnih odnosa i neposrednih kontakata djeteta s drugim roditeljem ne mora nužno voditi oduzimanju roditeljskog staranja roditelju koji te kontakte onemogućava, odnosno sprječava, kako to, prema ocjeni Kantonalnog suda, pogrešno zaključuje prvostepeni sud. Kako je dalje naveo Kantonalni sud, dobrobit djeteta ukazuje na potrebu da takva mjera bude izrečena prema roditelju koji svoju roditeljsku ulogu i odgovornost ne ispunjava na zadovoljavajući način, ali samo onda kada je to u najboljem interesu djeteta. Dalje se navodi da se pri činjenici da kćerka od raskida bračne zajednice svojih roditelja živi s majkom na koju se navikla i za koju je emotivno vezana postavlja pitanje da li bi potpuno onemogućavanje kontakata kćerke s majkom bilo u njenom najboljem interesu, posebno kada se ima u vidu uzrast kćerke (rođena 6. oktobra 2006. godine). Imajući u vidu mišljenje stručnog tima Službe socijalne zaštite, Kantonalni sud je utvrdio da bi u slučaju izricanja mjere oduzimanja roditeljskog staranja i potpunog odvajanja kćerke od majke moglo doći do pojave dubljih emocionalnih poremećaja i negativnih posljedica za razvoj njene ličnosti. Zbog toga, izricanje mjere oduzimanja roditeljskog staranja protivnici predlagača, prema ocjeni Kantonalnog suda, ne bi bilo u najboljem interesu kćerke. Dalje, Kantonalni sud se pozvao na član 3. Konvencije o pravima djeteta, koji postavlja najbolji interes djeteta

kao najvažniji kriterij za postupanje s djetetom i donošenje odluka u vezi s djetetom, kao i na odredbu člana 269. stav 1. Porodičnog zakona FBiH, kojim je propisano da je interes djece uvijek odlučujući kada se interesi roditelja sukobljavaju s interesima djece, a o čemu sud mora voditi računa po službenoj dužnosti.

12. Prvostepeni sud je, prema mišljenju Kantonalnog suda, pogrešno zaključio da se organ starateljstva saglasio s mjerom oduzimanja roditeljskog staranja protivnici predlagača, jer je, prema stanju spisa, potpuno jasno da je stručni tim Službe socijalne zaštite radi zaštite interesa kćerke preporučio mjeru oduzimanja protivnici predlagača prava da živi s djetetom na period od godinu dana, a ne mjeru oduzimanja roditeljskog staranja, smatrajući takvu mjeru suviše rigoroznom. Kako je zaključio Kantonalni sud, oduzimanjem roditeljskog staranja protivnica predlagača više ne bi imala pravni titulus da obavlja ijedan sadržaj roditeljskog staranja, osim izdržavanja, shodno članu 154. stav 7. Porodičnog zakona FBiH, a time bi kćerka bila onemogućena u ostvarivanju kontakata sa svojom majkom. Prema ocjeni Kantonalnog suda, prvostepeni sud pogrešno zaključuje da se organ starateljstva saglasio s mjerom oduzimanja roditeljskog staranja protivnici predlagača, jer je, prema stanju spisa, potpuno jasno da je stručni tim Službe socijalne zaštite radi zaštite interesa kćerke preporučio mjeru oduzimanja protivnici predlagača prava da živi s djetetom samo na period od godinu dana, a ne mjeru oduzimanja roditeljskog staranja. Zbog toga, izricanje mjere oduzimanja roditeljskog staranja protivnici predlagača, prema ocjeni Kantonalnog suda, ne bi bilo u najboljem interesu kćerke, pa je stoga sud uvažio žalbu, preinačio prvostepeno rješenje i odbio prijedlog za oduzimanje roditeljskog staranja protivnici predlagača.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra da su mu osporenom odlukom povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, pravo na privatni i porodični život iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, te pravo na zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije.

14. Kako je naveo apelant, u konkretnom predmetu prvostepeni sud je proveo sve dokaze koje su stranke predložile i pribavio opsežno mišljenje Centra za socijalni rad. On smatra da je prvostepeni sud donio pravilnu odluku, a da su mu rješenjem Kantonalnog suda, kojim je žalba protivnice predlagača uvažena i prvostepeno rješenje preinačeno tako

što je odbijen apelantov prijedlog da se protivnici predlagača oduzme roditeljsko staranje nad kćerkom, povrijeđena ustavna prava. Apelant navodi da Kantonalni sud potpuno zanemaruje mišljenje stručnog tima organa starateljstva, koji se, u suštini, saglasio s oduzimanjem roditeljskog staranja protivnici predlagača. Apelant je posebno naglasio da iz svih dokaza proizlazi da je majka od dana razvoda braka do danas preduzela niz nedopuštenih radnji kako bi onemogućila viđanje oca s djetetom i na druge načine zloupotrijebila svoje roditeljsko pravo staranja. Također, apelant ističe da je Općinski sud tokom postupka u vanparničnom predmetu mogao zaključiti da je protivnica predlagača isključivi krivac za prekid kontakata kćerke s ocem, da nastavlja s radnjama radi zabrane kontakata kćerke sa svojim ocem, tako da oni trenutno uopće ne postoje, niti otac zna bilo što o kretanju djeteta i adresi njegovog prebivališta.

15. S obzirom na sve navedeno, apelant smatra da su rješenjem Kantonalnog suda povrijeđena apelantova prava zagwarantirana Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom, pa predlaže da se apelacija usvoji, osporeno rješenje Kantonalnog suda ukine, a prvostepeno rješenje ostavi na snazi.

b) Odgovor na apelaciju

16. U odgovoru Kantonalnog suda na apelaciju navodi se da sud smatra da u konkretnom slučaju nema povrede prava na pravičan postupak, prava na porodični život i prava na zabranu diskriminacije. Naime, postupak u konkretnom predmetu je proveden u skladu s odredbama Zakona o vanparničnom postupku i Zakona o parničnom postupku, a odluka suda donesena je u skladu s relevantnim materijalno-pravnim propisima.

17. U odgovoru pravnog zastupnika protivnice predlagača ističe se da je apelant vršio stalne pritiske i prijetnje radi mijenjanja sinovljevog prezimena, pri čemu su uz dokumentaciju dostavljeni i datumi kada je apelant preduzimao te pritiske i u kojem obliku. Apelant je prikrio činjenicu da je, u skladu s odredbama Porodičnog zakona FBiH i Obiteljskog zakona Republike Hrvatske, iskoristio sva svoja zakonska prava, te da još jednom pokušava manipulirati pravni sistem, a nije preduzeo niti jedan korak, niti ga namjerava preduzeti, kako bi ostvario svoja prava i obaveze, postupajući i brinući se o ukupnom razvoju svoje djece. Konačno, zastupnik učesnice u postupku moli da se donese pravična odluka.

V. Relevantni propisi

18. U **Porodičnom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 35/05 i 41/05) relevantne odredbe glase:

2. Roditeljsko staranje

Član 142.

Ako roditelji ne žive u porodičnoj zajednici, roditeljsko staranje ostvaruje roditelj sa kojim dijete živi. U slučaju kada je drugi roditelj spriječen da se stara o djetetu, ili je nepoznatog boravišta, ili ne izvršava obavezu izdržavanja, ili je nedostupan, roditelj sa kojim dijete živi samostalno odlučuje o zaštiti osobnih, imovinskih i drugih interesa djeteta i nije potrebna saglasnost drugog roditelja.

Odluku o tome sa kojim roditeljem će dijete živjeti donosi sud. [...]

Član 153. stav 1.

Sud će u vanparničnom postupku roditelju oduzeti pravo da živi sa djetetom, a čuvanje i odgoj djeteta povjeriti drugoj osobi ili ustanovi ako roditelji, odnosno roditelj sa kojim dijete živi ugrožava interes djeteta i u većoj mjeri zanemaruje podizanje, odgoj i obrazovanje djeteta ili ne sprečava drugog roditelja ili člana porodične zajednice da se na ovaj način ponaša prema djetetu, ili ako je kod djeteta došlo do većeg poremećaja u odgoju.

[...]

Član 154. stav 1.

Roditelju koji zloupotrebom svojih prava, ili grubim zanemarivanjem svojih dužnosti, ili napuštanjem djeteta, ili nestaranjem o djetetu sa kojim ne živi očito stavlja u opasnost sigurnost, zdravlje ili moral djeteta, ili koji ne zaštititi dijete od ovakvog ponašanja drugog roditelja ili druge osobe, sud će u vanparničnom postupku oduzeti roditeljsko staranje.

[...]

19. Konvencija o pravima djeteta (1989. g.), Aneks I, Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini, u relevantnom dijelu glasi:

Član 3. st. 1. i 2.

1. U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja.

2. Države-potpisnice uzimaju na sebe da osiguraju djetetu zaštitu i brigu koja je potrebna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i dužnosti njegovih roditelja, zakonskih staratelja ili drugih pojedinaca zakonski odgovornih za njega, i da bi se ovo postiglo, preduzeće sve zakonske i upravne mjere.

VI. Dopustivost

20. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu s članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

22. Predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 65 0 V 053924 10 Gz od 22. oktobra 2010. godine, u dijelu odluke o roditeljskom staranju, protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelant je primio 7. decembra 2010. godine, a apelacija je podnesena 27. januara 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija u ovom dijelu ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, zato što nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

23. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija u ostalom dijelu ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelant smatra da su mu osporenim rješenjem, u dijelu u kojem je odlučeno o roditeljskom staranju, povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, pravo na privatni i porodični život iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, te pravo na zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

25. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

26. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

27. U vezi s navodima o kršenju prava na pravično suđenje, koji se zasnivaju isključivo na tvrdnji o pogrešno i nepravilno utvrđenom činjeničnom stanju i o pogrešnoj primjeni materijalnog prava, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima, pa će u konkretnom slučaju Ustavni sud ispitati da li je postupak u cjelini bio pravičan u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. maja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

28. Ustavni sud, također, podsjeća na to da i jurisprudencija Evropskog suda za ljudska prava smatra brigu o djeci i njihovo povjeravanje jednom od roditelja ili, u izuzetnim slučajevima, nekoj ustanovi, pitanjem široke slobode nadležnih organa u procjeni svih relevantnih činjenica u okvirima pozitivnog nacionalnog zakonodavstva. Šta je konkretan interes djece uvijek je primarna procjena. Evropski sud za ljudska prava priznaje nadležnim vlastima pravo slobodne procjene o tome kakva je odluka u interesu djece i ne smatra da je neophodno da mijenja odluke nacionalnih sudova, vodeći računa o prevladavajućim društvenim i kulturnim okolnostima. Sud je izrazito svjestan činjenice da su odluke o povjeravanju djece jednoj ili drugoj strani ne samo veoma osjetljive prirode nego s vremenom dovode i do uspostavljanja novih društvenih veza, koje se ne mogu prekinuti ni obnovljenim kontaktima s roditeljima. Zato sud u ovakvim slučajevima svoju ulogu vidi prvenstveno u nadgledanju zakonitosti u procesu odlučivanja i donošenja kvalitetnih odluka o povjeravanju djece na daljnju brigu i čuvanje (vidi, *inter alia*, Evropski sud za

ljudska prava, *Olsson protiv Švedske*, presuda od 27. novembra 1992. godine, serija A, broj 250, stav 90; i Evropski sud za ljudska prava, *Johansen protiv Norveške*, presuda od 7. augusta 1996. godine, 23 EHRR 33, stav 64).

29. Zadatak Ustavnog suda u konkretnom slučaju, u smislu prava na pravičan postupak iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jeste da ocijeni da li je Kantonalni sud u postupku povodom žalbe, preinačavajući djelimično prvostepenu presudu, naveo jasne razloge i interes maloljetne djece u pogledu njihovog povjeravanja, te načinu održavanja njihovih ličnih odnosa i neposrednih kontakata. U tom smislu, Ustavni sud napominje da su kriteriji za odlučivanje suda u postupcima u kojima odlučuje o povjeravanju djece raznovrsni, te da je sud dužan rukovoditi se najboljim interesom djeteta, a taj interes zavisi od okolnosti koje mogu biti značajne za donošenje odluke, među kojima mogu biti želje roditelja, želje djece, stambene, zdravstvene i socijalne prilike oba roditelja, njihove mogućnosti ili integritet djeteta u određenu socijalnu sredinu. S tim u vezi, Ustavni sud napominje da je sud koji donosi odluku o povjeravanju djece, prema relevantnim odredbama Porodičnog zakona FBiH, dužan pribaviti nalaz i stručno mišljenje organa starateljstva ili drugih specijaliziranih ustanova, te odgovarajućih stručnjaka – psihologa ili psihijataru, a u konačnici i mišljenje djeteta, vodeći računa da se razgovor obavi na adekvatan način i uz pomoć stručnjaka.

30. Polazeći od ovih općih razmatranja, Ustavni sud nalazi da je Kantonalni sud svoje rješenje o povjeravanju zajedničkog maloljetnog djeteta, kćerke apelanta i protivnice predlagača, zasnovao na odredbi člana 142. stav 2, odbivši apelantov prijedlog da se protivnici predlagača-majci oduzme roditeljsko staranje nad maloljetnom kćerkom. Ustavni sud smatra da je Kantonalni sud dovoljno jasno obrazložio svoju odluku, pozivajući se na relevantne propise Porodičnog zakona FBiH i Konvencije o pravima djeteta, a takvo obrazloženje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Naime, suprotno navodima apelacije, Ustavni sud smatra da je Kantonalni sud obrazložio zašto smatra da je u interesu maloljetnog djeteta da se povjeri na staranje majci i da bi odvajanje od poznate porodične sredine štetno utjecalo na psihički razvoj ličnosti djeteta, zaključivši da je u većem interesu djeteta da i dalje ostane u istoj porodici, s majkom, uz redovno kontaktiranje s ocem, budući da je od rođenja s majkom. Kantonalni sud je utvrdio da je kćerka od svog rođenja upućena na majku za koju je čvrsto emotivno vezana, a da je majka potpuno posvećena njenom pravilnom odgoju i da se u tom smislu do sada pokazala kao brižna i odgovorna majka. U tom smislu, Kantonalni sud je zaključio da bi, u slučaju izricanja mjere oduzimanja roditeljskog staranja i potpunog odvajanja kćerke od majke, moglo doći do pojave dubljih emocionalnih poremećaja kod djeteta i negativnih posljedica za razvoj ličnosti kćerke, a što je potpuno suprotno odredbama Porodičnog

zakona FBiH i Konvencije o pravima djeteta. Zbog toga, izricanje mjere oduzimanja roditeljskog staranja protivnici predlagača, prema ocjeni Kantonalnog suda, ne bi bilo u najboljem interesu kćerke, a Kantonalni sud je za svoju odluku dao jasne i argumentirane razloge, koje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Stoga, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom predmetu nisu povrijeđeni član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na porodični život

31. Član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.

32. Član 8. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.

33. Ustavni sud podsjeća na praksu Evropskog suda za ljudska prava u pogledu primjene člana 8. Evropske konvencije, koja uključuje sljedeće principe: a) garantiranje prava na poštivanje porodičnog života, član 8. Evropske konvencije pretpostavlja postojanje porodice (vidi presudu u predmetu *Marckx*, serija A, broj 31, stav 31), b) član 8. Evropske konvencije je primjenjiv na „porodični život”, „nelegalne” porodice, kao i na slučajeve koji se tiču „legalne” porodične zajednice, c) iako je suštinski objekt člana 8. Evropske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnog miješanja državnih vlasti, također, postoji pozitivna obaveza tih vlasti da efektivno „poštuju” porodični život. U tom smislu, Ustavni sud podsjeća na to da vlasti imaju široko polje procjene u određivanju toga koji koraci treba da budu preduzeti u pogledu potreba zajednice i potreba pojedinaca (vidi *Abdulaziz, Cabales i Balkaandali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 28. maja 1985. godine, serija A, broj 94, stav 67).

34. Imajući u vidu navedene principe, Ustavni sud smatra da odluka o povjeravanju maloljetnog djeteta na staranje majci predstavlja miješanje u pravo na poštivanje porodičnog života apelanta kao djetetovog oca. Sljedeće pitanje na koje, prema navedenim principi-

ma, Ustavni sud treba odgovoriti jeste da li je to miješanje u skladu sa zakonom. Ustavni sud zapaža da je odluka donesena na osnovu odredbe člana 142. Porodičnog zakona FBiH, pa stoga Ustavni sud zaključuje da je miješanje bilo na osnovu zakona.

35. Razmatrajući da li je miješanje u skladu s principima stava 2. člana 8. Evropske konvencije, Ustavni sud zapaža da je riječ o miješanju radi zaštite interesa maloljetnog djeteta, što odgovara principu zaštite prava i sloboda drugih iz stava 2. člana 8. Evropske konvencije. Pri tome, Ustavni sud smatra da je riječ o neophodnom miješanju u apelantovo pravo na poštivanje porodičnog života zbog sprječavanja nepovoljnih posljedica na psihički razvoj maloljetnog djeteta, tako da odluka o povjeravanju djeteta na staranje majci predstavlja miješanje koje je neophodno u demokratskom društvu i kojim je uspostavljen razuman odnos proporcionalnosti između apelantovog prava na poštivanje porodičnog života i zaštite javnog interesa, a to je zaštita prava i interesa maloljetnog djeteta.

36. Kako je Ustavni sud već zaključio, u konkretnom slučaju je odluka o povjeravanju djeteta donesena na osnovu stručne ocjene svih odlučnih činjenica i u najboljem interesu djeteta, uz uvažavanje i primjenu pozitivnih zakonskih odredaba. U interesu društvene zajednice jeste da se, ako već roditelji ne mogu postići sporazum, djeci omoguće najbolji uvjeti za zaštitu i odgoj, pa činjenica da je Kantonalni sud zaključio da treba preinačiti prvostepeno rješenje kojim se protivnici predlagača oduzima roditeljsko staranje ukazuje na to da nema kršenja prava iz člana 8. Evropske konvencije i člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

Nediskriminacija

37. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

38. Član 14. Evropske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

39. Ustavni sud podsjeća na činjenicu da član 14. Evropske konvencije osigurava zaštitu od diskriminacije u pitanjima koja potpadaju pod okvir drugih članova Evropske konvencije (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Marckx protiv Belgije*, presuda od 13. juna 1979. godine, serija A, broj 31, stav 32).

40. Ustavni sud, također, podsjeća na to da postoji diskriminacija ako rezultira različitim tretmanom pojedinaca u sličnim pozicijama i ako taj tretman nema objektivno ili razumno opravdanje. Da bi bio opravdan, tretman mora težiti zakonitom cilju, te mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se treba ostvariti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Marckx protiv Belgije*, stav 33). Stoga je potrebno ustanoviti da li se prema apelantu postupalo drukčije nego prema drugima u istim ili sličnim situacijama. Svako različito postupanje se smatra diskriminacijskim ako nema razumno i objektivno opravdanje, tj. ako ne stremi legitimnom cilju, ili ako nema razumnog odnosa proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti (vidi odluke u predmetima *Doma za ljudska prava br. CH/97/67, Zahirović*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 10. januara 1999. godine, tačka 120, odluke januar – juli 1999. godine, CH/9750, *Rajić*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 3. aprila 2000. godine, tačka 53, odluke januar – juni 2000. godine, CH/98/1309 i drugi, *Kajtaž i drugi*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 4. septembra 2001. godine, tačka 154).

41. Ustavni sud primjećuje da apelant nije dostavio nikakve argumente na kojima zasniva svoje navode o diskriminaciji. Imajući u vidu zaključak do kojeg je Ustavni sud došao u pogledu navodne povrede čl. 6. i 8. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije bilo povrede člana 14. u vezi s čl. 6. i 8. Evropske konvencije, kao ni povrede člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

42. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelantovo ustavno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije kada je Kantonalni sud, uvažavajući sve okolnosti slučaja, preinačio odluku o roditeljskom staranju, te brigu o maloljetnom djetetu, uvažavajući njegovu dob i druge okolnosti, povjerio majci, dajući za to valjane i na zakonu zasnovane razloge za primjenu Porodičnog zakona FBiH, koji uvažavaju prvenstveno interes djeteta.

43. Također, nije povrijeđeno pravo na porodični život iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije kada je Kantonalni sud odluku o povjeravanju brige o maloljetnom djetetu donio primjenom materijalnih propisa Porodičnog zakona FBiH, jer je miješanje u apelantov privatni i porodični život bilo zasnovano na zakonu,

uz održavanje razumnog odnosa proporcionalnosti između apelantovog ustavnog prava na privatni i porodični život i zaštite javnog interesa koji se izražava kroz najbolji interes maloljetnog djeteta.

44. Ustavni sud zaključuje da nema povrede apelantovog prava na nediskriminaciju u vezi s pravom na pravično suđenje i pravom na porodični život, jer apelant nije pružio bilo kakve argumente kojima bi potkrijepio svoje tvrdnje o diskriminaciji.

45. Na osnovu člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

46. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 1853/11

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Адема Ибрахимпашића
поднесена против Пресуде Врховног
суда Федерације Босне и Херцеговине
број 07 0 П 000062 10 Рев од 27. јануара
2011. године и Пресуде Кантоналног
суда у Новом Травнику број 06 0 П 002153
09 Гж од 26. маја 2010. године

Одлука од 10. јуна 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 1853/11**, рјешавајући апелацију **Адема Ибрахимпашића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 22/14), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Мирсад Ћеман, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 10. јуна 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Адема Ибрахимпашића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 07 0 П 000062 10 Рев од 27. јануара 2011. године и Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику број 06 0 П 002153 09 Гж од 26. маја 2010. године.

Образложење

I. Увод

1. Адем Ибрахимпашић (у даљњем тексту: апелант) из Бихаћа, ког заступа Аднан Бисер, адвокат из Сарајева, поднио је 22. априла 2011. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 07 0 П 000062 10 Рев од 27. јануара 2011. године и Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 06 0 П 002153 09 Гж од 26. маја 2010. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09; у даљњем тексту: претходна Правила), која су важила у вријеме предузимања наведених радњи, од Врховног суда, Кантоналног суда, Општинског суда у Бихаћу (у даљњем тексту: Општински суд), те од учесника у парничном поступку пред редовним судовима Е. И. и Н. И. затражено је 30. јануара 2014. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд и Општински суд су доставили одговоре на апелацију 5. фебруара 2014. године, а Кантонални суд и учесници у парничном поступку Е. И. и Н. И. 10. фебруара 2014. године.

4. На основу члана 26 став 2 претходних Правила Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апеланту 24. фебруара 2014. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Пресудом Општинског суда број П-337/05 од 30. јуна 2006. године апелант је обавезан да тужиоцима Е. И. и Н. И. исплати одређене новчане износе по основу накнаде штете, заједно са законским затезним каматама од дана пресуђивања па до исплате, док је одбијен преостали дио њиховог тужбеног захтјева за накнаду штете и исплату законске затезне камате. Том пресудом одбијен је у цијелости тужбени захтјев тужилаца којим су тражили да се апелант обавезе да првотужиоцу Е. И. изда исправу подобну за пријенос својине на 96.718 редовних дионица, а друготужитељки Н. И. за пријенос својине на 96.717 редовних дионица „Бихаћке пивоваре” д.д. Бихаћ (у даљњем тексту: „Бихаћка пивовара”), (укупно 193.435 дионица), те да трпи да се изврши упис тих дионица на име првотужиоца и друготужитељке у Регистру вриједносних папира у ФБиХ, а да ће у противном та пресуда замијенити такву исправу.

7. У образложењу своје пресуде Општински суд је констатовао да је у конкретном случају неспорно да су тужиоци с апелантом 28. априла 2000. године закључили уговор, овјерен истог дана у том суду под бројем Ов-1708/2000 и означен као уговор о зајму, али да су спорни правна природа и воља уговарача, односно циљ тог уговора на ком тужиоци заснивају свој тужбени захтјев. Одлучујући о том питању, Општински суд је утврдио да су се предметним уговором тужиоци као зајмодавци обавезали да ће на своје име обезбиједити кредит у њемачким банкама у висини одређеној

у том уговору и да ће та средства уплатити на рачун апеланта као зајмопримца, који се обавезао да ће примљени новац употријебити тако што ће уплатити као депозит на рачун Кантоналне агенције за приватизацију УСК 10% почетне цијене из расписаног тендера број 84 од 29. фебруара 2000. године (ради продаје државног капитала „Бихаћке пивоваре“) и купити одређени број сертификата за које ће купити дионице (чл. 1 и 2 уговора). Даље, утврдио је да је чланом 3 тог уговора одређено да ће се дионице које се добију за уплаћени депозит распоредити радницима, апеланту и тужиоцима, док ће се дионице које се добију за уплаћене сертификате подијелити између апеланта и тужилаца (на начин одређен у члану 3 уговора). Такође, чл. 4 и 5 уговора одређен је начин враћања кредита тако што је одређено да ће се повраћај кредита узетог у једној банци извршити тако што ће запослени радници отплатити укупно обрачунате камате, а да ће се главница кредита исплаћивати из дивиденде тужилаца и апеланта подједнако у пет obroка, док ће се отплата кредита у другој банци извршити у пет отплатних година тако што ће апелант из својих средстава отплатити половицу ануитета из прве отплатне године у укупном износу од 32.125 DEM, а да ће другу половицу из прве отплатне године у износу од 32.125 DEM отплатити тужиоци из својих средстава, док ће се ануитети из четири преостале отплатне године исплаћивати из дивиденде тужилаца и апеланта у једнаким омјерима. Сем тога, утврдио је да је уговором одређено да тужиоци на вријеме од три године од дана уписа нове фирме у судски регистар преносе на апеланта сва управљачка права у „Бихаћкој пивовари“ по основу прибављених дионица и да неће било којим правним послом отуђити дионице прибављене по основу уговора до истека рока из тог члана (члан 9), а апелант је обавезан да након истека рока од три године од дана уписа нове фирме у судски регистар преда тужиоцима њихов пакет дионица у вриједности назначеној у члану 3 уговора (члан 10 уговора). Општински суд је констатовао да је неспорно да су тужиоци и апелант 2. октобра 2000. године сачинили и анекс тог уговора из ког произилази да су тужиоци предали апеланту одређени новчани износ за који је он купио сертификате, с тим што је наглашено да ће ти сертификати бити употријебљени за прибављање дионица „Бихаћке пивоваре“ и то на једнаке дијелове за обје уговорне стране.

8. Општински суд је из наведеног закључио да одредбе предметног уговора, на супрот апелантовом наводу да се ради о уговору о зајму, упућују на то да се ради о неименованом уговору. Из спроведених доказа суд је утврдио да су стварна воља и циљ уговарача били да спорним уговором регулишу своја права и обавезе ради заједничког пословног подухвата, учешћа у приватизационом тендеру за куповину дионица „Бихаћке пивоваре“, а да је анексом уговора од 2. октобра 2000. године између апеланта и тужилаца уговорена и даљња куповина капитала „Бихаћке пиво-

варе” у другом кругу уписа. Општински суд је затим утврдио да су тужиоци извршили своје уговорне обавезе из предметног уговора тако што су на апелантов рачун уплатили новчани износ предвиђен у уговору и што су отплатили половицу ануитета из прве отплатне године у износу од 32.125,00 КМ. Такође, утврдио је да су остатак кредита отплатили апелант из својих средстава и радници „Бихаћке пивоваре” јер у периоду од маја 2000. године до марта 2005. године (период отплате кредита) није било исплате дивиденде дионичарима „Бихаћке пивоваре”, па исплата кредита из дивиденде није била могућа. Сем тога, утврдио је да је апелант средствима кредита које су прибавили тужиоци прибавио укупно 388.116 дионица „Бихаћке пивоваре”, те да је с циљем испуњења уговорних обавеза из чл. 3, 9 и 10 предметног уговора на тужиоца Е. И. требало да пренесе 96.718 дионица, а на тужитељку Н. И. 96.717 дионица, али да није извршио своје уговорне обавезе. Међутим, закључио је да тужиоци испуњењем апелантове уговорне обавезе не могу стећи дионице у складу с позитивним прописима јер су страни улагачи, у смислу одредбе члана 2 Закона о политици директних страних улагања у БиХ, те да су закључујући предметни уговор с апелантом имали намјеру стећи дионице „Бихаћке пивоваре”, односно извршити страно улагање, у смислу цитиране законске одредбе, али да то своје улагање нису регистровали код надлежног органа државе, у складу с чланом 1 Закона о измјенама и допунама Закона о политици директних страних улагања у БиХ и у складу са Законом о страним улагањима ФБиХ, што су, према мишљењу тог суда, морали да учине да би се могли уписати као власници дионица у Регистру вриједносних папира. Сходно наведеном, Општински суд је оцијенио да је такво уговарање противно принудним прописима, у смислу члана 51 Закона о облигационим односима (у даљем тексту: ЗОО), те је закључио да, у складу с чланом 3 став 2 Закона о парничном поступку (у даљем тексту: ЗПП), не може уважити располагање странака која су у супротности с принудним прописима. Насупрот томе, усвојио је алтернативни тужбени захтјев тужилаца примјеном одредбе чл. 155 и 189 став 1 ЗОО-а.

9. Одлучујући поводом жалби које су апелант и тужиоци поднијели против пресуде Општинског суда, Кантонални суд је донио Пресуду број 006-0-Гж-07-000 002 од 10. септембра 2008. године, коју је Врховни суд укинуо својим Рјешењем број 070-0-Рев-08-001751 од 23. јула 2009. године и предмет вратио Кантоналном суду на поновно суђење уз образложење да Кантонални суд није поступио према члану 231 ЗПП и није одговорио на апелантове жалбене наводе, што представља битну повреду поступка, у смислу члана 209 ЗПП. Врховни суд је пресудом упутио Кантонални суд да у поновном поступку одговори на жалбене приговоре, који се, између осталог, односе и на приговор да ли је дивиденда уговорена као извор повраћаја према уговору о зајму, ко је и на који начин у поступку приватизације стекао дионице, услове стицања

дионица, на који начин је утврђено колико дионица припада првотужиоцу, а колико друготужитељки и у ком проценту у односу на укупни капитал, да ли су тужиоци уопште могли стећи дионице јавним уписом путем сертификата, те да поновно оцијени предметни уговор и анекс уговора од 2. октобра 2000. године кроз одредбе Закона о привредним друштвима ФБиХ (у даљњем тексту: Закон о привредним друштвима), Закона о вриједносним папирима ФБиХ (у даљњем тексту: Закон о вриједносним папирима) и одредбу члана 104 став 1 ЗОО-а.

10. Одлучујући у поновном поступку, Кантонални суд је донио Пресуду број 06 0 П 002153 09 Гж од 26. маја 2010. године, којом је уважио жалбу тужилаца и преиначио првостепену пресуду тако што је обавезао апеланта да првотужиоцу Е. И. изда исправу подобну за пријенос својине на 96.718 редовних дионица, а друготужитељки Н. И. за пријенос својине на 96.717 редовних дионица „Бихаћке пивоваре” д.д. Бихаћ (укупно 193.435 дионица), те да трпи да се изврши упис тих дионица на име тужилаца у Регистру вриједносних папира у ФБиХ, а да ће у противном та пресуда замијенити такву исправу, као и да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка, док је апелантову жалбу одбио као неосновану.

11. Кантонални суд је у образложењу своје одлуке закључио да је Општински суд на правилно и потпуно утврђено чињенично стање погрешно примјенио материјално право када је одбио у цијелости као неоснован примарни захтјев тужилаца. Наиме, Кантонални суд је оцијенио да је уговор чије су испуњење тражили тужиоци правно ваљан и да није у супротности са законом и другим прописима, те је закључио да је дејство предметног уговора везано за пријенос дионица почињало у смислу члана 78 ЗОО-а од времена одређеног у члану 10 тог уговора, односно да је право тужилаца на дионице настало у вријеме закључења уговора, али да је доспјелост тражбине предаје дионица одложена за период од три године од дана уписа нове фирме у судски регистар, како је то одређено чланом 10 уговора. Сходно томе, закључио је да тужиоци као страни улагачи нису могли ни да пријаве страну улагање код надлежног органа прије него што апелант испуни своју обавезу из уговора, односно прије него што им изда ваљану исправу о пријеносу уговореног броја дионица. Одговарајући на жалбене приговоре, Кантонални суд је запазио да је између апеланта и тужилаца било уговорено да ће се кредити које су подigli тужиоци у њемачким банкама једним дијелом враћати и из дивиденде, те је утврдио да је неспорно да отплата кредита није вршена из дивиденде, али је уочио да апелант није доводио у питање важности уговора из било којих разлога, нити је тражио раскид уговора, па ни из разлога који би се односили на враћање кредита, због чега је оцијенио да чињеница да отплата кредита није вршена из дивиденде није од значаја за осно-

ваност примарног захтјева постављеног у тужби. Кантонални суд је констатовао да је неспорно да је апелант у поступку приватизације стекао дионице „Бихаћке пивоваре” на своје име, а да је уговором одређено да ће новчаним средствима која су обезбиједили тужиоци апелант купити одређени број дионица и у складу с чл. 3 и 10 тог уговора након протеча рока одређеног у том уговору половину купљених дионица пренијети на име тужилаца. Утврдио је да из чињеница које је утврдио првостепени суд произилази да је за средства из депозита на рачуну Кантоналне агенције за приватизацију УСК и средстава којима је купио сертификате, а која су обезбиједили тужиоци, апелант у првом кругу уписа стекао 32,277% државног капитала у „Бихаћкој пивовари”, од ког износа је на раднике пивоваре пренио 26.288 дионица, што није ни спорно, и што чини 2,278% учешћа у основном капиталу. Даље, констатовао је да је, у складу с уговором, апеланту требало из првог круга уписа припасти 176.586 дионица, што чини 14,996% учешћа у основном капиталу, а сваком од тужилаца по 88.293 дионице (укупно за оба тужиоца 176.586 дионица), што чини 7,498% учешћа за сваког тужиоца у основном капиталу. Када се томе додају дионице за други круг стечене на основу анекса уговора од 2. октобра 2000. године, закључио је да првотужиоцу припада 96.718 дионица, што чини 8,214% учешћа у основном капиталу, а друготужитељки 96.717 дионица, што чини 8,213% учешћа у основном капиталу. Такође, констатовао је да тужиоци још нису стекли дионице „Бихаћке пивоваре”, па тако ни у поступку јавног уписа путем сертификата, већ да су сагласно уговору дионице требали стећи истеком три године након приватизације, што је била и воља уговорних страна, а та околност, према мишљењу тог суда, није од утицаја на правну ваљаност уговора. Кантонални суд је затим цитирао одредбу члана 10 Закона о вриједносним папирима, којим је прописано да се својина на вриједносним папирима стиче на дан закључивања правног посла којим се преноси својина на вриједносном папиру, те члана 40 истог закона, којим је прописано да се куповина, продаја и давање у залог вриједносних папира врши на основу уговора у писменој форми. У вези с тим истакао је да је предмет примарног тужбеног захтјева с циљем испуњења обавезе из предметног уговора управо апелантово обавезивање да тужиоцима изда исправу подобну за пријенос права својине на дионицама, односно да им добровољно омогући пријенос дионица у складу са Законом о вриједносним папирима, а да се у противном пријенос изврши на основу пресуде. Сем тога, Кантонални суд је примијетио да, према одредби члана 210 став 1 Закона о привредним друштвима, дионичар има право да прода или да по другом основу своје дионице пренесе другом лицу, те је у вези с тим истакао да се у конкретном случају ради о пријеносу раније купљених дионица, а не о дионицама нове емисије. Навео је да члан 43 Закона о привредним друштвима, на који се апелант позвао, а којим је одређено да улог члану даје право на дионицу или удио у друштву, према

оцјени тог суда, не доводи у питање ваљаност предметног уговора. Кантонални суд је из наведеног закључио да уговор и анекс уговора нису у супротности са Законом о вриједносним папирима и Законом о привредним друштвима.

12. Одлучујући о апелантовој ревизији против пресуде Кантоналног суда од 26. маја 2010. године, Врховни суд је донио Пресуду број 07 0 П 000062 10 Рев од 27. јануара 2011. године, којом је одбио ревизију.

13. Врховни суд је у образложењу своје пресуде закључио да је Кантонални суд, насупрот апелантовим ревизионим наводима, поступио према упутствима из рјешења од 23. јула 2009. године и да је правилно примјењујући одредбу члана 231 ЗПП испитао оспорену првостепену пресуду и оцијенио све жалбене наводе који су били од значаја за правилно пресуђивање и да је при томе извео правилан закључак о чињеничном утврђењу до ког је дошао првостепени суд примјеном одредбе члана 8 ЗПП, због чега нема повреде поступка из одредбе члана 209 ЗПП. Даље, закључио је да је Кантонални суд на правилно утврђено чињенично стање правилно примијенио материјално право и да је за то дао ваљане разлоге које је у цијелости прихватио и тај суд, због чега је оцијенио да је неоснован и ревизиони приговор погрешне примјене материјалног права. У вези с тим, Врховни суд је констатовао да је у конкретном случају правилно оцијењено да правна природа уговора има сва обиљежја партнерско-ортачког уговора и да је при томе уговор тумачен кроз правилну примјену одредбе члана 99 ЗОО-а, истражујући заједничку намјеру уговорача која је јасно одређена у самом уговору, а то је да тужиоци и апелант обезбиједу средства којима ће апелант на своје име купити дионице „Бихаћке пивоваре”, те протеком рока од три године након регистрације нове фирме половину дионица пренијети на тужиоце, што ничим није доведено у питање. Даље, Врховни суд је констатовао да је, одговарајући на жалбени приговор који је уједно и ревизиони приговор, Кантонални суд правилно оцијенио да уговор није у супротности са законом и с другим прописима. У вези с тим, Врховни суд је истакао да је апелантова обавеза за пријенос дионица на тужиоце прописана чланом 10 спорног уговора, а да дејство спорног уговора треба тумачити кроз одредбу члана 78 ЗОО-а, те да је погрешан апелантов став да право на дионице није могло настати потписивањем уговора, с обзиром на то да дионица тада и нема. Врховни суд је оцијенио да је Кантонални суд правилно закључио да тужиоци као страни улагачи нису могли да изврше своју обавезу пријављивања страног улагања прије него што је апелант извршио своју уговорну обавезу и издао тужиоцима исправу о пријеносу уговореног броја дионица. Сем тога, закључио је да је апелант погрешно тумачио одредбе чл. 10 и 40 Закона о вриједносним папирима када је тврдио да се нису стекле законске претпоставке да

се на основу предметног уговора изврши трансакција вриједносних папира јер је то у супротности са Законом о вриједносним папирима. У вези с тим, Врховни суд је истакао да је управо предмет примарног тужбеног захтјева да се апелант тужиоцима обавезе да им с циљем испуњења обавезе из члана 10 уговора изда исправу подобну за пријенос права својине на дионицама у складу са законом, те да се у конкретном случају не ради о ваљаности поступка пријеноса дионица већ испуњењу уговорних обавеза. И најзад, истакао је да је неоснован ревизиони приговор који се тиче отплате кредита и припадајуће дивиденде, јер је начин отплате кредита и дивиденде регулисан одредбом члана 5 уговора, док се остали ревизиони приговори односе на чињенично утврђење, због чега се ревизија не може изјавити.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

14. Апелант тврди да су му оспореним пресудама повријеђени право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У вези с наводном повредом права на правично суђење, апелант тврди да је оспореним пресудама произвољно примијењено материјално право и у вези с тим углавном понавља наводе које је истакао у ревизији против оспорене одлуке Кантоналног суда. Наиме, тврди да је оспореним пресудама намјера уговорних страна оцијењена произвољно, без довођења у везу с принципима облигационог права, како то тражи одредба члана 99 ЗОО-а, те да је, сходно томе, закључак о правној природи предметног уговора произвољан. Даље, тврди да су оспореним пресудама произвољно примијењене одредбе члана 78 ЗОО-а, те чл. 10 и 40 Закона о вриједносним папирима, наводећи да у вријеме склапања уговора дионице нису биле ни емитоване, нити је „Бихаћка пивовара” била уписана у регистар емитената у Комисији за вриједносне папире, те да је, сходно томе, предмет обавезе недозвољен јер је противан принудним прописима који уређују тржиште капитала. Затим, наводи да су у конкретном случају судови избјегли да примијене одредбе члана 43 Закона о привредним друштвима, те у вези с тим наводи да је евидентно да тужиоци немају улог у „Бихаћкој пивовари”, па тиме ни право на дионице. Такође, апелант се позвао на одлуке Уставног суда бр. У 36/03, АП 1028/04 и У 29/02, сматрајући да те одлуке указују на то да су у наведеном случају редовни судови одступили од принципијелних ставова Уставног суда везаних за примјену права. Сем тога, апелант тврди да Кантонални суд оспореном

пресудом није поступио према упутствима које му је дао Врховни суд у рјешењу којим је укинуо ранију одлуку тог суда и да је донио одлуку идентичну својој ранијој одлуци. Даље, тврди да је на то указао у другој ревизији, али да је Врховни суд донио другачију одлуку у односу на прву ревизију, коју је пропустио да образложи на задовољавајући начин, односно да појединачно и конкретно оцијени да ли су уважена упутства из укидног рјешења, одговори на конкретне ревизионе приговоре који су кључни за доношење одлуке и наведе зашто је промијенио став из свог ранијег рјешења. Сматра да је Врховни суд на тај начин повриједио принцип правне сигурности, произвољно примијенио процесно право, те да је арбитражно судио доносећи одлуку без задовољавајућег образложења. Сем тога, апелант тврди да му је оспореним пресудама, супротно наведеним законским одредбама, наметнута обавеза да из своје имовине издвоји значајан број дионица које је стекао средствима из својих сопствених извора и да их преда тужиоцима, а да за то неће добити одговарајућу противвриједност у новцу, на који начин ће доћи до умањења његове имовине без ваљаног правног основа и до повреде његовог права на имовину.

б) Одговор на апелацију

15. Врховни суд је у одговору на апелацију навео да остаје при образложењу из своје одлуке, те је предложио да се апелација одбије као неоснована.

16. Кантонални суд је у одговору на апелацију навео да остаје при правном ставу и образложењу из своје одлуке, те да сматра да том одлуком нису повријеђени право на правично суђење и право на имовину, као ни остала права из Устава Босне и Херцеговине.

17. Општински суд је у одговору на апелацију навео да се апелант у апелацији не позива на повреде права учињене у том суду, нити су такве повреде учињене.

18. Тужиоци су у одговору на апелацију навели да су апелантови наводи неосновани и предложили су да се апелација одбаци као *prima facie* неоснована или одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

19. **Закон о облигационим односима** („Службени лист СФРЈ” бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, „Службени лист РБиХ” бр. 2/92, 13/93 и 13/94, те „Службене новине Федерације БиХ” број 29/03) у релевантном дијелу гласи:

Члан 51.

- 1) Свака уговорна обавеза мора имати допуштен основ.
- 2) Основ је недопуштен, ако је противан Уставу Републике Босне и Херцеговине, принудним прописима те моралу друштва.

[...]

Члан 78.

Кад дејство уговора почиње од одређеног времена, сходно се примјењују правила о одложеном услову, а кад уговор престаје да важи по истеку одређеног рока, сходно се примјењују правила о раскидном услову.

Члан 99.

- 1) Одредбе уговора примјењују се онако како гласе.
- 2) При тумачењу спорних одредби не треба се држати дословног значења употребљених израза, већ треба истраживати заједничку намјеру уговарача и одредбу тако разумјети како то одговара начелима облигационог права утврђеним овим законом.

Члан 104. став 1.

У случају ништавости уговора свака уговорна страна дужна је да врати другој све оно што је примила по основу таквог уговора, а ако то није могуће, или ако се природа оног што је испуњено противи враћању, има се дати одговарајућа накнада у новцу, према цијенама у вријеме доношења судске одлуке, уколико закон што друго не одређује.

20. Закон о вриједносним папирима Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 39/98 и 36/99) у релевантном дијелу гласи:

Члан 10.

Власништво на вриједносном папиру стиче се на дан закључивања правног посла којим се преноси власништво на вриједносном папиру.

Члан 40.

Куповина, продаја и давање у залог вриједносних папира врши се на основу уговора у писменој форми.

21. **Закон о привредним друштвима** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08, 88/08, 7/09, 63/10 и 75/13) у релевантном дијелу гласи:

Члан 43.

Улог даје члану право на дионицу или удио у друштву.

Члан 210. став 1.

Дионичар има право продати или по другом основу своје дионице пренијети другом лицу.

[...]

22. **Закон о парничном поступку** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 53/03, 73/05 и 19/06) у релевантном дијелу гласи:

Члан 3. став 2.

Суд неће уважити располагања странака која су у супротности са принудним прописима.

Члан 209.

Повреда одредаба парничног поступка постоји ако суд у току поступка није примијенио или је неправилно примијенио коју одредбу овог закона, а то је било од утицаја на доношење законите и правилне пресуде.

Члан 231.

У образложењу пресуде, односно рјешења, другостепени суд ће оцијенити жалбене наводе који су од одлучног значаја.

VI. Допустивост

23. У складу с чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу, када она постави предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

24. У складу с чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

25. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 07 0 П 000062 10 Рев од 27. јануара 2011. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 28. фебруара 2011. године, а апелација је поднесена 22. априла 2011. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због ког апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

27. Апелант сматра да су му оспореним пресудама повријеђена права из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, односно право на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

а) Право на правично суђење

28. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

29. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]

30. Уставни суд примјећује да се овај парнични поступак односи на спор у вези с извршењем обавезе из уговора, дакле на предмет грађанскоправне природе, па је стога члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив у конкретном случају.

31. Уставни суд примјећује да апелант сматра да му је повријеђено право на правично суђење због тога што је, према његовом мишљењу, оспореним одлукама произвољно примијењено материјално право приликом оцјене правне природе предметног уговора и допуштености уговорне обавезе предаје дионица тужиоцима. Такође, апелант сматра да му је право на правично суђење повријеђено због тога што је Врховни суд, према његовом мишљењу, произвољно примијенио процесно право и повриједио принцип правне сигурности када је оспореном одлуком одбио апелантову ревизију, коју је пропустио да образложи на задовољавајући начин.

32. У вези с тим, Уставни суд указује на то да, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

33. Уставни суд подсјећа на праксу Европског суда из које произилази да су домаћи судови дужни да образложе своје пресуде, при чему не морају дати детаљне одговоре на сваки навод, али ако је поднесак суштински важан за исход предмета, суд се у том случају у својој пресуди мора њиме посебно позабавити. Дакле, судска одлука мора имати разлоге на којима је заснована и мора имати образложење, поготово на поднесак који је суштински важан за исход спора. У супротном, постоји повреда члана 6 став 1 Европске конвенције (види Европски суд, *Van der Hurk против Холандије*, пресуда од 19. априла 1994. године, став 61). Такође, Уставни суд напомиње да коначне одлуке жалбених судова не морају имати исцрпна образложења (види Европска комисија за људска права, Одлука о допустивости број 8769/97 од 16. јула 1981. године, ОИ 25) већ образложења која се тичу релевантних жалбених навода које као такве оцијени.

34. Везано за апелационе наводе, Уставни суд запажа да је Кантонални суд у образложењу оспорене одлуке дао довољно јасне и аргументоване разлоге за свој закључак да је Општински суд на правилно и потпуно утврђено чињенично стање погрешно

примијенио материјално право када је одбио као неоснован захтјев тужилаца којим су тражили да се апелант обавезе да им изда исправу подобну за пријенос својине на редовним дионицама „Бихаћке пивоваре” и да трпи да се изврши упис тих дионица на име тужилаца у Регистру вриједносних папира, а да ће у противном та пресуда замијенити такву исправу, а те разлоге је као правилне прихватио и Врховни суд. Наиме, Уставни суд примјећује да је Кантонални суд, прихватајући чињенично утврђење Општинског суда да се у конкретном случају ради о неименованом уговору и да су стварна воља и циљ уговарача били да тим уговором регулишу своја права и обавезе ради заједничког пословног подухвата учешћа у приватизационом тендеру за куповину дионица „Бихаћке пивоваре”, у својој пресуди довољно јасно образложио свој закључак да је тај уговор, чије су испуњење тужиоци тражили, правно ваљан и да није у супротности са Законом о вриједносним папирима, Законом о привредним друштвима и другим прописима, претходно цитирајући одредбе чл. 10 и 40 Закона о вриједносним папирима и члана 210 став 1 Закона о привредним друштвима. У вези с тим, Уставни суд указује на то да је чланом 10 Закона о вриједносним папирима прописано да се својина на вриједносним папирима стиче на дан закључивања правног посла којим се преноси својина на вриједносном папиру, док је чланом 40 истог закона прописано да се куповина, продаја и давање у залог вриједносних папира врши на основу уговора у писменој форми, а да је чланом 210 став 1 Закона о привредним друштвима прописано да дионичар има право да прода или да по другом основу своје дионице пренесе другом лицу. Такође, Уставни суд примјећује да је Кантонални суд у својој пресуди довољно јасно образложио свој закључак да је дејство предметног уговора везано за пријенос дионица у смислу члана 78 ЗОО-а почињало од времена одређеног у члану 10 тог уговора и да у складу с тим тужиоци као страни улагачи нису могли ни пријавити страном улагање код надлежног органа прије него што апелант испуни своју обавезу из члана 10 уговора, односно прије него што им изда ваљану исправу о пријеносу уговореног броја дионица, коју апелант није извршио иако је у поступку приватизације стекао дионице „Бихаћке пивоваре”. Уставни суд запажа да је Врховни суд, супротно апелантовим наводима, у оспореној пресуди одговорио на сваки апелантов ревизиони навод који је оцијенио битним и релевантним за одлучивање у конкретном случају. У вези с тим, Уставни суд такође запажа да је Врховни суд образложио да је, насупротив апелантовим наводима, Кантонални суд поступио према упутствима из укидног рјешења и да је правилном примјеном процесног права испитао оспорену првостепену пресуду и оцијенио све жалбене наводе који су били од значаја за правилно пресуђивање, као и да је правилно оцијењено да уговор има сва обиљежја партнерско-ортакчког уговора и да је при томе тумачен кроз правилну примјену одредбе члана 99 ЗОО-а, те да је правилно утврђено да је правно ваљан, а да апелант није извршио уговорну

обавезу предаје дионица тужиоцима. Уставни суд сматра да је Врховни суд за своје становиште дао ваљане, јасне и логичне разлоге и да је своју одлуку образложио у складу са захтјевима члана 6 став 1 Европске конвенције.

35. Везано за апелантов навод да је оспореном пресудом Врховног суда повријеђен принцип правне сигурности, Уставни суд истиче да је у Одлуци о допустивости и меритуму број АП 1076/09 од 26. јануара 2012. године (доступна на интернет-адреси Уставног суда www.ustavnisud.ba), слиједећи праксу Европског суда, Уставни суд исказао став да принцип правне сигурности представља сегмент права на правично суђење и да је у тој одлуци закључено да је тај принцип повријеђен у ситуацији када из истог суда, који је при том и суд посљедње инстанце за одлучивање у одређеном питању, у случајевима који се заснивају на истом или сличном чињеничном и правном основу, долазе противрјечне одлуке у којима су изостала образложења и разлози из којих би било видљиво зашто је суд одступио од раније праксе, а при том не постоји механизам који би обезбиједио конзистентност у одлучивању (тачка 37). Уставни суд сматра да је евидентно да се у конкретном случају не ради о таквој ситуацији, па, сходно томе, нема кршења тог принципа.

36. Уставни суд примјећује да се апелант позвао на праксу Уставног суда у предметима бр. У 29/02, У 36/03 и АП 1028/04 (види Одлуку број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, Одлуку о допустивости и меритуму бр. У 36/03 од 15. јуна 2004. године и Одлуку о меритуму број АП 1028/04 од 2. децембра 2005. године, доступне на www.ustavnisud.ba), сматрајући да се пракса из тих предмета може примијенити и у његовом случају. Међутим, Уставни суд примјећује да се у конкретном случају не може примијенити пракса Уставног суда из наведених предмета, с обзиром на то да се у тим одлукама Уставног суда није одлучивало о истим чињеничним и правним питањима као у предметној апелацији. Наиме, у тим одлукама се одлучивало о апелацијама поднесеним против одлука редовних судова и органа управе донесених поводом тужбе због утврђења и предаје у посјед стана, односно тужбе за накнаду штете настале усљед повреде на раду, односно ради остварења права на старосну пензију.

37. Сходно наведеном, имајући у виду чињенична утврђења, релевантне одредбе ЗОО-а, Закона о вриједносним папирима, Закона о привредним друштвима и ЗПП на којим су Кантонални суд и Врховни суд засновали своје одлуке и образложења која су дали у вези с тим, наводећи јасне разлоге у погледу примјене релевантних одредби материјалног и процесног права, Уставни суд не налази било какву произвољност у поступању тих судова. Имајући у виду све наведено, Уставни суд сматра да су

неосновани апелантови наводи о кршењу права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

б) Право на имовину

38. У погледу апелантових навода о повреди права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд запажа да се апелантови наводи о кршењу овог права, у суштини, заснивају на истим наводима које је истакао у погледу кршења права на правично суђење, а што је Уставни суд већ образложио у претходним тачкама ове одлуке. Стога, Уставни суд сматра да у конкретном случају нема повреде ни права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

39. Уставни суд закључује да нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када су Кантонални суд и Врховни суд, поступајући поводом правних лијекова, преиначили првостепену пресуду тако што су усвојили тужбени захтјев тужилаца, а за своје одлуке су дали јасне, аргументоване и прецизне разлоге у погледу примјене релевантних одредби материјалног и процесног права на утврђено чињенично стање, а таква образложења Уставни суд не сматра произвољним.

40. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

41. Према члану VI/5. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 2414/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Dragomira Juroševića podnesena protiv presuda Apelacijskog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine br. 97 0 P 000409 10 Rev od 28. travnja 2011. godine i 097 0 Gž 10 000095 od 15. rujna 2010. godine i Presude Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 096 0 P 07 000517 od 17. studenog 2009. godine

Odluka od 10. lipnja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2414/11**, rješavajući apelaciju **Dragomira Juroševića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 10. lipnja 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Dragomira Juroševića podnesena protiv presuda Apelacijskog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine br. 97 0 P 000409 10 Rev od 28. travnja 2011. godine i 097 0 Gž 10 000095 od 15. rujna 2010. godine i Presude Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 096 0 P 07 000517 od 17. studenoga 2009. godine.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dragomir Jurošević (u daljnjem tekstu: apelant) iz Osmaka, kojeg zastupaju Nenad Živković, odvjetnik iz Zvornika, i Milenko Mihajlović, odvjetnik iz Brčkog, podnio je 9. lipnja 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presuda Apelacijskog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelacijski sud) br. 97 0 P 000409 10 Rev od 28. travnja 2011. godine i 097 0 Gž 10 000095 od 15. rujna 2010. godine i Presude Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 096 0 P 07 000517 od 17. studenoga 2009. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Apelacijskog suda, Osnovnog suda i Pravobraniteljstva Brčko distrikta Bosne i Hercegovine kao zakonskog zastupnika Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 17. travnja 2014. godine da dostave odgovore na apelaciju.
3. Apelacijski sud i tuženi dostavili su odgovore na apelaciju 28. travnja 2014. godine. Osnovni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
5. Presudom Osnovnog suda broj 096 0 P 07 000517 od 17. studenog 2009. godine, koja je potvrđena presudama Apelacijskog suda, odbijen je u cijelosti apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da mu tuženi na ime naknade štete zbog nezakonitog i neutemeljenog pritvora isplati ukupno 148.290,00 KM (za različite vidove štete koji su pojedinačno navedeni u izreci presude) sa zakonskom zateznom kamatom od 14. kolovoza 2007. godine kao dana podnošenja tužbe do konačne isplate, uz troškove parničnoga postupka. U obrazloženju presude je navedeno da je apelant u tužbi naveo da je pravomoćnom Presudom Osnovnog suda broj K-32/93 od 5. listopada 2006. godine oslobođen optužbe da je počinio kazneno djelo ubojstva iz članka 36. stavak 2. točka 3. preuzetog Krivičnog zakona SRBiH, koje je izmijenjenom optužnicom Javnog tužiteljstva tuženog promijenjeno u kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 142. stavak 1. preuzetog KZSFRJ. Oslobođajuća presuda Osnovnog suda potvrđena je Presudom Apelacijskog suda broj 097 0 Kž 07 000001 od 26. ožujka 2007. godine. Međutim, kako je dalje navedeno u tužbi, zbog kaznenih djela koja su mu stavljana na teret, u dva navrata je bio lišen slobode i stavljan u pritvor, i to od listopada 1992. do siječnja 1993. godine i od ožujka do listopada 2006. godine, ukupno 291 dan. Istakao je da je zbog objave u medijima neutemeljenih činjenica (da je ratni zločinac) pretrpio nematerijalnu štetu u vidu duševnih i fizičkih bolova i materijalnu štetu koja se ogleda u neostvarenoj zaradi. Tuženi je pobio osnovu i visinu postavljenog tužbenog zahtjeva, istakavši da u konkretnom slučaju ne postoje pretpostavke za njegovu odštetnu odgovornost.
6. Nakon izvedenog dokaznog postupka, Osnovni sud je naveo odredbu članka 418. stavak 1. točka a. Zakona o kaznenom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKP) u kojoj je propisano da pravo na naknadu štete pripada osobi koja je bila u pritvoru i koja je pravomoćnom presudom oslobođena optužbe, ali da istodobno

naknada štete ne pripada osobi koja je svojim nedopuštenim postupcima prouzrokovala lišavanje slobode. S tim u vezi, Osnovni sud je naveo da se uvjeti za naknadu štete zbog neutemeljenog lišavanja slobode (pritvaranja) dijele na kaznenopravne (da postoji neutemeljeno pritvaranje) i na građanskopravne (da je pričinjena šteta i da postoji uzročnost), te da bi se ostvarila naknada te štete navedeni uvjeti moraju biti kumulativno ispunjeni, i to prije svega pozitivne pretpostavke koje su propisane u odredbi članka 418. ZKP (da je osoba bila pritvorena i da je oslobođena optužbe). Međutim, pritvor kao mjera osiguranja prisustva okrivljenog može biti zakonito ili nezakonito određen, odnosno svaki neutemeljeni pritvor ne mora biti istodobno i nezakonit. Da bi oštećeni, u konkretnom slučaju apelant, imao pravo na naknadu štete, u postupku mora dokazati da je pritvor bio nezakonito određen. Međutim, ako se i dokaže nezakonitost ili neutemeljenost pritvora, naknada štete neće pripasti oštećenom (apelantu) ukoliko su ispunjene negativne zakonske pretpostavke, a to su činjenice i okolnosti čije postojanje isključuje pravo na naknadu štete. Naime, kako je naveo sud, naknada štete se neće ostvariti ukoliko je oštećeni svojim nedopuštenim postupcima prouzrokovao pritvaranje. S tim u vezi je obrazloženo da se pod nedopuštenim postupcima podrazumijevaju oni postupci kojima se tijela koja sudjeluju u kaznenom postupku dovode u zabludu, odnosno postupci koji nisu usmjereni na utvrđivanje pravog stanja stvari, kao što je pokušaj bijega, uništavanje dokumenata, utjecaj na svjedoke itd. Osim navedenog, oštećenom se naknada štete neće dosuditi povodom izvršenja naloga za pritvaranje, međunarodne tjeralice ili zbog izvršenja rješenja o pritvoru. Navedeno je da je u konkretnom slučaju apelant Optužnicom broj K-44/93 od 28. srpnja 1993. godine optužen za kazneno djelo ubojstva, a Javno tužiteljstvo je 20. lipnja 2006. godine apelantu promijenilo činjenični opis i kvalifikaciju djela tako što mu je na teret stavljeno kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 142. stavak 1. preuzetog KZSFRJ. Zatim je utvrđeno da je apelant Rješenjem Vojnog suda u Bijeljini broj Ki 155/92 od 29. listopada 1992. godine lišen slobode i stavljen u pritvor u postupku provođenja istrage za kazneno djelo ubojstva za koje se prema zakonu mogla izreći smrtna kazna i da je nakon isteka pritvora 22. siječnja 1993. godine pušten na slobodu, nakon čega je otišao izvan BiH. Budući da 1993. godine postupak nije okončan, Osnovni sud je rješenjem nastavio postupak zakazivanjem glavne rasprave za 30. siječnja 2006. godine na koju se apelant nije odazvao, a prema podacima iz kaznenog spisa odbio je primiti poziv. Zatim je dostava pokušana putem međunarodne pravne pomoći na adrese iz spisa, ali su se dostavnice vratile s naznakom da je apelant nepoznat na adresama iz zamolnice, te je konačno Osnovni sud 17. veljače 2006. godine donio naredbu za izdavanje međunarodne tjeralice. Apelant je prema međunarodnoj tjeratici i rješenju o određivanju pritvora 7. ožujka 2006. godine lišen slobode i u pritvoru je bio do donošenja oslobađajuće Presude Osnovnog suda broj K-32/93 od 5. listopada 2006. godine, koja je potvrđena Presudom Apelacijskog suda broj 097 0 Kž 07 000001 od 26. ožujka 2007. godine.

7. Osnovni sud je na temelju navedenih činjenica zaključio da apelant u konkretnom slučaju ne može ostvariti pravo na naknadu štete zbog neutemeljenog lišavanja slobode, zbog postojanja negativnih pretpostavki koje isključuju tu naknadu, konkretno jer nije bio u nezakonitom i neutemeljenom pritvoru već je svojim nedopuštenim postupcima prouzrokovao svoje pritvaranje izbjegavanjem prijema poziva, a pritvaranje je uslijedilo u tijeku izvršenja naredbe o izdavanju međunarodne tjeralice i u tijeku izvršenja rješenja o pritvoru. Osnovni sud je, smatrajući da nije dokazano da postoji valjana pravna osnova tužbenog zahtjeva, na temelju odredbe članka 289. Zakona o parničnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZPP) u vezi s člankom 418. stavak 3. ZKP donio presudu kojom je apelantov tužbeni zahtjev odbijen.

8. Apelacijski sud je, odlučujući o apelantovoj žalbi, donio Presudu broj 097-0-Gž-10-000095 od 15. rujna 2010. godine, kojom je žalba odbijena i prvostupanjska presuda potvrđena. Apelant je u žalbi ukazao na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i povredu materijalnog prava. U obrazloženju presude navedeno je da je pravo na naknadu štete osobama neutemeljeno lišenim slobode propisano odredbama čl. 11. i 414-423. ZKP, a vrsta štete te način i visina utvrđivanja propisani su odredbama Zakona o obligacijskim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO). Da bi apelant kao osoba koja je bila u pritvoru i koja je pravomoćnom presudom oslobođena optužbe ostvario pravo na naknadu štete prema odredbi članka 418. stavak 1. točka a. ZKP, bio je u obvezi dokazati da je šteta zaista nastala kao posljedica pritvaranja i da svojim nedopuštenim postupcima nije prouzrokovao lišavanje slobode (članak 418. stavak 3. ZKP). Neutemeljeno je u žalbi ukazano na to da apelant nije prouzrokovao raspisivanje tjeralice, jer su razlozi za njezino raspisivanje jasno navedeni u obrazloženju rješenja prvostupanjskog suda u kaznenom postupku iz kojega proizlazi da je apelant svojim nedopuštenim postupcima prouzrokovao pritvaranje. Stoga je i prvostupanjski sud u parničnom postupku pravilno zaključio da tuženi nije obvezan naknaditi štetu apelantu jer je on sam prouzrokovao svoje pritvaranje u razdoblju od 7. ožujka do 5. listopada 2006. godine. Navedeno je da identične odredbe o pravu na naknadu osobama neutemeljeno lišenim slobode sadrži i ZKPSFRJ koji je bio na snazi u vrijeme apelantovog pritvaranja u razdoblju od 22. listopada 1992. do 22. siječnja 1993. godine (članak 545. stavak 1. točka 1. ZKP). S tim u vezi je navedeno da je apelant osim dokazivanja da je zaista bio u pritvoru i da je pravomoćnom presudom oslobođen optužbe, bio u obvezi dokazati da je za njega šteta zaista nastala i da je šteta posljedica pritvaranja, dakle da dokaže uzročno-posljedičnu vezu između čina pritvaranja i nastale štete, a apelant nije ni predlagao niti je izvodio dokaze u vezi s tim. Najzad, prema ocjeni Apelacijskog suda, prvostupanjski sud je na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenio materijalno pravo kada je odbio apelantov tužbeni zahtjev kao neutemeljen, pri čemu nisu počinjene povrede postupka na koje je žalbom ukazano, niti povrede postupka

na koje taj sud pazi po službenoj dužnosti, zbog čega je žalba odbijena i prvostupanjska presuda potvrđena.

9. Odlučujući o apelantovoj reviziji protiv drugostupanjske presude, Apelacijski sud je donio Presudu broj 97 0 P 000409 10 Rev od 28. travnja 2011. godine, kojom je revizija odbijena kao neutemeljena. Apelacijski sud je istakao da, suprotno tvrdnjama revizije, razlozi koji su navedeni u obrazloženju drugostupanjske presude nisu ni nejasni ni proturječni, već su dovoljni i valjani, te ih je zbog toga revizijsko vijeće u cijelosti prihvatilo. Također, materijalno pravo nije pogrešno primijenjeno na apelantovu štetu, budući da donošenje oslobađajuće presude nije samo po sebi dovoljno da bi se ostvarilo pravo na naknadu štete. Nematerijalna šteta koju je apelant zatražio zbog pritvaranja u razdoblju od listopada 1992. do siječnja 1993. godine je, prema ocjeni revizijskog suda, neutemeljena zbog razloga koje je naveo drugostupanjski sud. Dalje, na temelju utvrđenja sudova da je apelant svojim nedopuštenim postupcima prouzrokovao pritvaranje u razdoblju od ožujka do listopada 2006. godine pravilan je zaključak da mu ne pripada pravo na naknadu štete, jer takvi postupci isključuju pravo na naknadu na temelju odredbe članka 418. stavak 3. ZKP.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant ukazuje na to da su mu pobijanim presudama redovitih sudova povrijeđeni pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Povrede navedenih prava obrazlaže postojanjem relevantnih odredaba ZKP, kojima je propisano pravo na naknadu štete osobi koja je pravomoćno oslobođena optužbe, iz čega proizlazi očit zaključak da se u slučaju donošenja oslobađajuće presude, kao što je njegov slučaj, pritvor treba smatrati neutemeljenim, pa mu stoga pripada pravo na naknadu štete. Smatra da mu je svakako trebalo pripasti pravo na obeštećenje zbog pretrpljenih duševnih bolova koje je trpio za vrijeme i nakon pritvora.

b) Odgovor na apelaciju

11. Apelacijski sud je u odgovoru na apelaciju istakao da ostaje pri stavovima i razlozima koji su izneseni u pobijanoj presudi, te da nema potrebe iznositi dodatne razloge.

12. Tuženi je u odgovoru istakao da su navodi iz apelacije neutemeljeni i da su sve tri presude donesene na temelju pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja uz pravilnu primjenu materijalnog prava.

V. Relevantni propisi

13. **Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH” br. 10/03, 48/04, 6/05, 14/07, 19/07, 21/07, 2/08 i 17/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 418.

(1) *Pravo na naknadu štete pripada:*

- a) *osobi koja je bila u pritvoru, a nije došlo do pokretanja krivičnog postupka ili je postupak obustavljen ili je pravosnažnom presudom oslobođena od optužbe ili je optužba odbijena,*
- b) *osobi koja je izdržavala kaznu lišenja slobode, a povodom ponavljanja krivičnog postupka izrečena joj je kazna lišenja slobode u kraćem trajanju od kazne koju je izdržala ili joj je izrečena krivičnopravna sankcija koja se ne sastoji u lišenju slobode ili je oglašena krivom a oslobođena od kazne,*
- c) *osobi koja je usljed pogreške ili nezakonitog rada organa neosnovano lišena slobode ili je zadržana duže u pritvoru ili ustanovi za izdržavanje kazne ili mjere,*
- d) *osobi koja je u pritvoru provela duže nego što traje kazna zatvora na koju je osuđena.*

[...]

(3) *Naknada štete ne pripada osobi koja je svojim nedopuštenim postupcima prouzročila lišenje slobode. U slučajevima iz stava 1 tačke a) ovog člana isključeno je pravo na naknadu štete i ako su postojale okolnosti iz člana 414 stava 1 ili ako je postupak obustavljen na osnovu člana 205 ovog zakona.*

[...]

14. **Zakon o parničnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine” br. 8/09 i 52/10) u relevantnom dijelu glasi:

Član 335.

Apelacioni sud će presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu kad ustanovi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija, a ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

Član 350.

Revizijsko vijeće Apelacionog suda ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom, u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po

službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredbi parničnog postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje.

VI. Dopustivost

15. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

17. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Apelacijskog suda broj 97 0 P 000409 10 Rev od 28. travnja 2011. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelant je primio 1. lipnja 2011. godine, a apelacija je podnesena 9. lipnja 2011. godine, dakle u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

18. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

19. Apelant pobija presude redovitih sudova ukazujući na to da su mu povrijeđeni pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

20. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

21. Suština navoda apelacije svodi se na tvrdnju da su redoviti sudovi u konkretnom slučaju pogrešno i nepotpuno utvrdili činjenično stanje, a stoga i pogrešno primijenili materijalno pravo.

22. U vezi s navodima apelacije, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije da preispituju zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda jeste ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacijske nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovitim sudovima.

23. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je apelant svoj tužbeni zahtjev utemeljio na odredbama ZKP, kojima je propisano pravo na naknadu štete osobi koja je bila u pritvoru, a pravomoćnom presudom je oslobođena optužbe. Prvostupanjski sud je nakon ocjene svih izvedenih dokaza utvrdio da je apelant zaista bio u pritvoru, u razdoblju od listopada 1992. do siječnja 2003. godine i od ožujka do listopada 2006. godine, iz čega je proizašao zaključak da su ispunjene pozitivne pretpostavke za ostvarenje zahtjeva za naknadu štete. Međutim, paralelno s pozitivnim pretpostavkama, sud u parničnom postupku ispituje i negativne pretpostavke, konkretno postojanje ili nepostojanje nedopuštenih postupaka koji su prouzrokovali pritvaranje, shodno odredbi članka 418. stavak 3. ZKP. S tim u vezi, prvostupanjski sud je zaključio, a Apelacijski sud u postupku žalbe i revizije takav zaključak potvrdio, da apelantu ne pripada pravo na naknadu štete zbog neutemeljenog lišavanja slobode zbog postojanja negativnih pretpostavki koje isključuju tu naknadu. Naime, u postupku je utvrđeno da apelant nije bio u neutemeljenom pritvoru jer je svojim

nedopuštenim postupcima prouzrokovao svoje pritvaranje, i to prije svega izbjegavanjem da primi poziv, a pritvaranje je uslijedilo u tijeku izvršenja naredbe o izdavanju međunarodne tjeralice i u tijeku izvršenja rješenja o pritvoru. S tim u vezi, redoviti sudovi su u pobijanim presudama zaključili da apelant nije dokazao postojanje valjane pravne osnove za naknadu štete zbog neutemeljenog lišavanja slobode, zbog čega je njegov tužbeni zahtjev, temeljem relevantnih odredaba ZPP i odredbe članka 418. stavak 3. ZKP, odbijen kao neutemeljen. Ustavni sud zapaža da su sudovi na tri instance, suprotno apelacijskim navodima, naveli jasne i iscrpne razloge utemeljene na činjeničnom stanju proizašlom iz dokaznog postupka i relevantnom materijalnom pravu. U vezi s tim, Ustavni sud ne nalazi nikakvu proizvoljnost u zaključku Apelacijskog suda da apelantu ne pripada pravo na naknadu štete zbog neutemeljenog lišavanja slobode, te smatra da su u pobijanim presudama navedeni jasni i konzistentni razlozi za stav koji se tiče te naknade, a dana obrazloženja u okolnostima konkretnog slučaja Ustavni sud ne smatra proizvoljnim, budući da ona u cijelosti zadovoljavaju standarde prava na pravično suđenje.

24. Osim navedenoga, Ustavni sud podsjeća na to da je u Odluci broj AP 2666/06 od 28. studenoga 2008. godine (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 2666/06 od 28. studenog 2008. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) razmatrao isto činjenično i pravno pitanje na koje se poziva i apelant u konkretnom slučaju, ali s aspekta članka 5. stavak 5. Europske konvencije (koje konkretnom apelacijom nije problematizirano), dakle prava na slobodu ličnosti koje se ubraja u jedno od najznačajnijih ljudskih prava, u kojoj je apelacija odbijena kao neutemeljena. U citiranoj odluci je ukazano na praksu Europskog suda za ljudska prava, prema kojoj pravo na naknadu štete iz članka 5. stavak 5. Europske konvencije ima samo ona osoba koja je bila žrtva hapšenja ili pritvaranja suprotno bilo kojoj odredbi iz st. 1-4. članka 5. Europske konvencije (vidi, *mutatis mutandis*, Europski sud za ljudska prava, *Ciulla protiv Italije*, presuda od 22. veljače 1989. godine). Ustavni sud je u navedenoj odluci konstatirao da osoba koja traži obeštećenje prema članku 5. stavak 5. Europske konvencije mora biti žrtva kršenja nekog od prava iz st. 1-4. članka 5. Europske konvencije. U suprotnome, takva osoba ne bi imala pravo na obeštećenje prema stavku 5. članka 5. Europske konvencije. U navedenoj odluci Ustavni sud je konstatirao da, prema praksi Europskog suda, sama činjenica da osoba koja je u pritvoru kasnije bude oslobođena sudskom odlukom ne čini hapšenje nezakonitim s retroaktivnim efektom (vidi Europski sud za ljudska prava, *X protiv Velike Britanije*, Odluka i izvješća, 1980. god., stranica 223).

25. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su neutemeljeni apelantovi navodi o kršenju prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na imovinu

26. Apelant je ukazao na to da mu je pobijanom presudom povrijeđeno pravo na imovinu. S obzirom na to da povredu tog prava temelji na identičnim navodima kao i u pogledu prava na pravično suđenje, dakle činjeničnom stanju i pogrešnoj primjeni materijalnog prava, o čemu je u prethodnim točkama ove odluke dano detaljno obrazloženje, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi u pogledu navodnog kršenja tog prava neutemeljeni zbog istih razloga koji su navedeni u vezi s pravom na pravično suđenje.

27. Osim toga, Ustavni sud ukazuje na to da je u već citiranoj Odluci broj *AP 2666/06*, u odnosu na navode o povredi prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, utvrdio da apelant nije mogao imati legitimno očekivanje da će, u smislu domaćeg zakonodavstva, imati pravo na obeštećenje zbog vremena provedenog u pritvoru u situaciji kada je kasnijom odlukom suda oslobođen optužbe. Sud je utvrdio da su apelantovi navodi u pogledu povrede prava na imovinu neutemeljeni.

VIII. Zaključak

28. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada su redoviti sudovi, primjenom relevantnih odredaba ZPP i ZKP, koje su jasne, dostupne i nedvosmislene, odbili apelantov tužbeni zahtjev za naknadu štete zbog neutemeljenog lišavanja slobode, pri čemu su naveli jasna i argumentirana obrazloženja, a u okolnostima konkretnog slučaja ne postoji ni nešto drugo što bi uputilo na zaključak da je primjena prava prilikom donošenja pobijanih presuda bila proizvoljna.

29. Nema kršenja prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju kada apelant kršenje tog prava vezuje za činjenično stanje i primjenu materijalnog prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti.

30. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

31. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 2451/12

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Slavka Mihajlovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 049146 11 Rev od 6. aprila 2012. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 049146 10 GŽ od 28. februara 2011. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 049146 06 P od 12. aprila 2010. godine

Odluka od 10. juna 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2451/12**, rješavajući apelaciju **Slavka Mihajlovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1) i (3) tačka 1), člana 57. stav (2) tačke a) i b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 10. juna 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Slavka Mihajlovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 049146 11 Rev od 6. aprila 2012. godine u dijelu kojim je odlučeno o naknadi nematerijalne štete.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Slavka Mihajlovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 049146 11 Rev od 6. aprila 2012. godine u dijelu koji se odnosi na naknadu materijalne štete, zato što je preuranjena.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Slavko Mihajlović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke, kojeg zastupa Jadranka Ivanović, advokatica iz Banje Luke, podnio je 29. juna 2012. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 71 0 P 049146 11 Rev od 6. aprila

2012. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 71 0 P 049146 10 Gž od 28. februara 2011. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 71 0 P 049146 06 P od 12. aprila 2010. godine. Apelant je dostavio dopunu apelacije 7. decembra 2012. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. prethodnih Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09; u daljnjem tekstu: prethodna Pravila), koja su važila u vrijeme preduzimanja navedenih radnji, od Vrhovnog suda, Okružnog suda, Osnovnog suda i Republike Srpske (u daljnjem tekstu: tužena) zatraženo je 11. oktobra 2013. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud i Okružni sud dostavili su odgovore 21. oktobra 2013. godine, a tužena 22. oktobra 2013. godine. Osnovni sud nije dostavio odgovor u roku koji je istekao 19. oktobra 2013. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. prethodnih Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 19. novembra 2013. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Osnovnog suda broj 71 0 P 049146 06 P od 12. aprila 2010. godine djelimično je usvojen apelantov tužbeni zahtjev i obavezana tužena da mu na ime naknade nematerijalne štete zbog neosnovanog lišavanja slobode i boravka u pritvoru od 30. maja 1995. godine do 23. maja 1997. godine i pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede časti i ugleda isplati iznos od 30.000,00 KM, a zbog umanjenja opće životne sposobnosti iznos od 25.000,00 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom, počevši od dana presuđivanja pa do konačne isplate, u roku preciziranom u presudi. Presudom je usvojen i apelantov tužbeni zahtjev i obavezana tužena da mu na ime naknade materijalne štete zbog izgubljene dobiti u poslovanju picerije „Amico” u Banjoj Luci isplati ukupan iznos od 449.526,00 KM za štetu nastalu u periodima preciziranim u presudi, sa zakonskom zateznom kamatom od datuma preciziranih u presudi pa do konačne isplate, u roku također preciziranom u presudi. Presudom je obavezana tužena da apelantu naknadi i troškove postupka u iznosu i roku preciziranim u presudi, a odbijen je dio tužbenog zahtjeva koji predstavlja razliku između dosuđenog i traženog iznosa nematerijalne štete i dosuđenih i traženih troškova postupka.

7. U obrazloženju je navedeno da je apelant u tužbi podnesenoj tom sudu naveo da je optužnicom Okružnog javnog tužilaštva iz Banje Luke od 30. augusta 1995. godine, koja je izmijenjena 8. jula 1999. godine, bio optužen za krivično djelo teških slučajeva razbojničke krađe i razbojništva u pomaganju iz člana 151. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske, Posebni dio (u daljnjem tekstu: KZRS), a u vezi s članom 24. KZRS; da mu je u fazi istrage određen pritvor i da je u pritvoru boravio sve od 30. maja 1995. godine do 23. maja 1997. godine; da je u vezi s tom optužnicom bio tri puta osuđen, prvi put presudom preciziranom u presudi na kaznu zatvora od 15 godina koja je rješenjem donesenim u žalbenom postupku ukinuta pa je u ponovljenom postupku bio osuđen na četiri godine i osam mjeseci zatvora, a ta presuda je također u žalbenom postupku ukinuta, da bi u konačnici apelant presudom Okružnog suda preciziranom u presudi bio oslobođen optužbe za navedena krivična djela; da je u toku boravka u pritvoru apelant trpio jak strah od izricanja visokih kazni i ishoda sudskog procesa, da je trpio poniženja, povrede časti i ugleda zbog čega je i njegova mlađa kćerka psihički oboljela; da je putem medija koji su svakodnevno pratili suđenje bio blaćen i omalovažavan iako je bio nevin; da je njegova picerija „Amico” u Banjoj Luci zbog svega toga imala drastičan pad prometa, što se odrazilo i na život njegove porodice, budući da je na kraju prestala s radom, kao i da je njegov boravak u pritvoru trajao skoro dvije godine, a sudski proces i agonija skoro 10 godina, što je ostavilo velike posljedice na njegovo zdravlje.

8. U vezi s navedenim, Osnovni sud je istakao da je odredbom člana 425. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske (u daljnjem tekstu: ZKPRS) propisano da pravo na naknadu štete zbog neopravdane osude ima lice protiv kojeg je donesena presuda kojom se optužba odbija, a da je odredbom člana 426. st. 1. i 2. istog zakona propisano da pravo na naknadu štete zastarijeva protekom tri godine od pravosnažnosti prvostepene presude kojom je optuženi oslobođen optužbe ili kojom je optužba odbijena, te da se prije podnošenja tužbe za naknadu štete oštećeni mora prethodno tim zahtjevom obratiti Ministarstvu pravde radi postizanja sporazuma o postojanju štete, te vrsti i visini naknade. Dalje je navedeno da je odredbom člana 427. st. 1. i 3. i člana 429. stav 1. tačka v. ZKPRS propisano da se navedeni zahtjev podnosi protiv Republike Srpske, te ako zahtjev za naknadu štete ne bude usvojen ili o njemu Ministarstvo pravde ne donese odluku u roku od tri mjeseca od dana podnošenja, oštećeni može nadležnom sudu podnijeti tužbu za naknadu štete, a ako je postignut sporazum samo u pogledu dijela zahtjeva oštećeni može tužbu podnijeti u pogledu ostatka zahtjeva (član 427), kao i da pravo na naknadu štete pripada i licu koje je zbog greške ili nezakonitog rada organa neosnovano lišeno slobode (član 429). Osnovni sud je naveo da je članom 154. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO) propisano da je onaj ko drugom prouzrokuje štetu dužan ju nadoknaditi ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice, a da je članom 200.

istog zakona propisano da će sud kad nađe da je došlo do povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti i kada okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdavaju, dosuditi pravičnu naknadu vodeći računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kojem služi ta naknada, kao i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive s njenom prirodom i društvenom svrhom.

9. Osnovni sud je obrazložio da, u vezi s navedenim, naknada nematerijalne štete nije cilj nego sredstvo kojim oštećeni zadovoljavanjem svojih životnih potreba koje ne bi mogao podmiriti olakšava sebi život čineći ga podnošljivim, pri tom ublažavajući bol koju podnosi, te da s tim u vezi duševne boli koje su, u konkretnom slučaju, proistekle iz neosnovanog lišavanja slobode imaju za posljedicu povredu ugleda i časti oštećenog lica, a te posljedice oštećeni osjeća u svojoj duhovnoj sferi i koje se manifestiraju kao duševna bol. Osnovni sud je naveo i da su duševne boli koje nastaju smanjenjem životne aktivnosti oblik nematerijalne štete predviđen odredbama čl. 200. i 203. ZOO-a koje nastaju kao posljedica tjelesne ozljede oštećenog. Navedeno je da su u konkretnom slučaju vidovi nematerijalne štete utvrđeni na osnovu nalaza vještaka medicinske struke preciziranog u presudi, te da je na osnovu tog nalaza, kao i uzimajući u obzir sudsku praksu koja je spomenutu naknadu definirala kao pravičnu naknadu, te apelantove subjektivne okolnosti kao što su dob, zanimanje, položaj u društvu i slično, taj sud odredio naknadu za pretrpljenu nematerijalnu štetu kao u dispozitivu presude, a sve shodno odredbama navedenih članova ZOO-a i odredbama čl. 186, 277. i 189. ZOO-a.

10. Dalje, Osnovni sud je u vezi s apelantovim zahtjevom za naknadu materijalne štete zbog izmakle dobiti vezano za njegovu piceriju „Amico” naveo da je utvrđeno da je ta picerija bila ugledna ugostiteljska i prva privatna picerija, odnosno druga uopće otvorena picerija u Banjoj Luci, da je poslovanje picerije bilo više nego uspješno, ne samo u predratno vrijeme nego čak i u toku rata; da je predstavljala prepoznatljiv brend u proizvodnji pice, te da je nakon apelantovog hapšenja i medijskog praćenja sudskog postupka promet u piceriji pao, tako da je na kraju picerija i zatvorena. Imajući u vidu navedeno, kao i nalaz i mišljenje vještaka ekonomsko-finansijske struke, Osnovni sud je zaključio da apelantu pripada i pravo na naknadu ovog vida štete, te je obavezao tuženu da apelantu naknadi iznos preciziran u presudi.

11. Protiv navedene presude i apelant i tužena su podnijeli žalbe Okružnom sudu, koji je Presudom broj 71 0 P 049146 10 GŽ od 28. februara 2011. godine žalbu tužene djelimično uvažio u dosuđujućem dijelu, te prvostepenu presudu u dijelu u kojem je odlučeno o naknadi materijalne štete ukinuo i predmet u tom dijelu vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje, zatim preinačio prvostepenu presudu u dijelu u kojem je odlučeno o naknadi štete zbog umanjenja životne aktivnosti i dosuđeni iznos od 25.000,00 KM snizio

na iznos od 15.000,00 KM. U preostalom dijelu u kojem je apelantu dosuđena naknada nematerijalne štete zbog neosnovanog lišavanja slobode i boravka u pritvoru i s tim u vezi pretrpljenih duševnih bolova Okružni sud je žalbu tužene odbio i potvrdio presudu. Presudom je Okružni sud odbio apelantovu žalbu i potvrdio prvostepenu presudu u odbijajućem dijelu presude u vezi s ostalim vidovima nematerijalne štete. U obrazloženju je navedeno da je taj sud, ispitujući osporenu presudu u granicama žalbenih navoda, zaključio da je iznos koji je apelantu dodijeljen na osnovu umanjenja opće životne aktivnosti previsoko odmjereno, u smislu odredbi člana 200. stav 2. ZOO-a i sudske prakse, te da odluka u pogledu dodijeljene materijalne štete u vidu izmakle dobiti nema razloga o odlučnim činjenicama.

12. S tim u vezi, Okružni sud je, između ostalog, istakao da je prilikom određivanja visine naknade za duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti prvostepeni sud pravilno utvrdio da je apelant trpio duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, budući da je obolio tokom neosnovanog boravka u pritvoru, ali da Okružni sud smatra da je odmjerena naknada previsoko utvrđena i da je iznad pravnog standarda pravične naknade utvrđenog za primjenu člana 200. ZOO-a, budući da se u dotadašnjoj praksi za umanjenje životne aktivnosti u procentu od 80% odmjeravala naknada od oko 16.000,00 KM. Navedeno je da je istina da je prvostepeni sud naknadu utvrdio na osnovu stručnog, argumentiranog i precizno izrađenog nalaza vještaka medicinske struke, ali da je, prema ocjeni tog suda, iznos previsoko odmjereno, te je zbog toga prvostepenu presudu u odnosu na ovaj vid štete preinačio na način naveden u izreci. Okružni sud je naveo i da je odredbom člana 154. st. 1. i 3. ZOO-a propisano da onaj ko drugom prouzrokuje štetu dužan ju je naknaditi ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice, kao i da se može odgovarati bez obzira na krivicu ako je tako propisano zakonom, kao i da je članom 155. istog zakona propisano da je šteta umanjenje nečije imovine, tj. obična šteta i sprečavanje njenog povećanja ili izmakla dobit. Okružni sud je obrazložio i da za postojanje odgovornosti i obaveze za naknadu štete nije dovoljno da je neko lice štetu pretrpjelo ili je trpi, nego da se ostvare i druge zakonske pretpostavke i to postojanje štetnikove štetne radnje, protivpravnost te štetne radnje, subjektivna i objektivna odgovornost štetnika, te uzročna veza između štetnikove radnje i nastale štete.

13. Okružni sud je obrazložio da je, što se tiče naknade materijalne štete u vidu izmakle dobiti u konkretnom slučaju, nesporno da apelant kao oštećeni ima pravo na naknadu kako obične štete tako i na naknadu izmakle dobiti, s obzirom na prihod koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari u posebnim okolnostima, a što je spriječeno njegovim boravkom u pritvoru. Okružni sud je naveo da je, međutim, za priznavanje prava na naknadu izmakle koristi potrebno da se ispune određeni uvjeti, a to su: da je šteta

u vidu izmakle dobiti izvjesna i da postoje elementi na osnovu kojih se može odrediti visina izmakle dobiti, pa ako očekivana naknada izmakle dobiti ne bi bila u suprotnosti s važećim propisima i dobrim poslovnim običajima odnosno da je u pitanju dobitak koji bi stvarno nastao da je u dotadašnjim uvjetima obavljena ista djelatnost. Dalje je navedeno da je nesporno da je u konkretnom slučaju vještak finansijske struke poredio apelantove prihode prije rata i u vrijeme njegovog boravka u pritvoru, kao i poslije rata i do zatvaranja ugostiteljskog objekta i prestanka s radom, ali da nije uzimao u obzir prihode koje je apelant ostvarivao godinu dana prije lišavanja slobode, odnosno tri godine prije lišavanja slobode, niti je vođeno računa o promjeni situacije u poslovanju prije i poslije rata. Prema obrazloženju Okružnog suda, da bi se mogla utvrditi izgubljena dobit, prvenstveno je bilo nužno utvrditi prihode koje je apelant ostvarivao u momentu lišavanja slobode i prihode koje je njegova radnja ostvarivala u vrijeme dok je on boravio u pritvoru, kao i da prvostepeni sud nije dao razloge zbog čega je ocijenio i period nakon izlaska iz pritvora, pa sve do prestanka bavljenja ugostiteljskom djelatnošću i u čemu se sastoji doprinos tužene u tome. Okružni sud je zaključio da prvostepeni sud nije u pogledu materijalne štete ocijenio provedene dokaze u smislu odredbi člana 8. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) i nije dao za to određene razloge, već je samo naveo da je nalaz stručan i da apelant nema primjedbi na nalaz, dok ga je tužena u cijelosti osporila, a da pri tom nije niti naveo niti ocijenio prigovore tužene u vezi s nalazom. Imajući u vidu navedeno, Okružni sud je u ovom dijelu (vezano za naknade materijalne štete) prvostepenu presudu ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno rješavanje.

14. Prema obrazloženju Okružnog suda, neosnovani su apelantovi žalbeni prigovori da mu je iznos nematerijalne štete dosuđen u visini koja nije adekvatna patnjama, budući da, istina, dosuđeni iznos od 30.000,00 KM (na ime povrede časti i ugleda) ne može učiniti apelantu život lakšim i u potpunosti mu ublažiti duševne bolove, ali da cilj naknade nematerijalne štete i nije da se izvrši potpuna naknada već da se dosudi pravična naknada, kako je to propisano odredbama člana 200. ZOO-a. Također je navedeno da je neosnovan navod o odgovornosti tužene za izvještavanja medija o toku postupka protiv apelanta, jer je, kako je naveo Okružni sud, novinarstvo slobodna profesija, te da je odredbom člana 546. ZKPRS propisano da sud može, u slučaju neosnovanog lišavanja slobode nekog lica koje je prikazivano u sredstvima javnog informiranja i time povrijeđen ugled tog lica, na zahtjev tog lica objaviti u novinama ili drugom sredstvu informiranja saopćenje o odluci iz koje proizlazi neopravdanost ranije osude odnosno lišavanja slobode, a što je, prema obrazloženju Okružnog suda, i apelant mogao tražiti od suda, ali to nije učinio, već je tražio da se utvrdi odgovornost tužene za izvještavanje u medijima.

15. Protiv navedene presude apelant je izjavio reviziju Vrhovnom sudu, koji je Presudom broj 71 0 P 049146 11 Rev od 6. aprila 2012. godine odbio reviziju u dijelu u kojem je odlučeno o nematerijalnoj šteti, dok je reviziju u dijelu koji se odnosio na materijalnu štetu, a koji je vraćen na ponovni postupak, odbacio kao nedopuštenu. U obrazloženju je navedeno da je odredbama ZPP preciziranim u presudi propisano da se revizija može izjaviti samo protiv pravosnažne presude kojom se postupak završava, te kako je u konkretnom slučaju predmet u pogledu odlučivanja o naknadi materijalne štete vraćen na ponovni postupak, to se ne radi o pravosnažno okončanom postupku, zbog čega je u ovom dijelu Vrhovni sud reviziju odbacio kao neosnovanu. U odnosu na revizione navode u vezi s naknadom nematerijalne štete, Vrhovni sud je ponovio utvrđeno činjenično stanje i pravni stav Osnovnog i Okružnog suda, te, između ostalog, naveo da je nepravilan stav prvostepenog suda, koji je u suštini prihvatio i drugostepeni sud, da se u sličnim slučajevima kao naknada nematerijalne štete dosuđuje iznos od 2.000,00 KM za svakih 10% umanjena životne aktivnosti, te po 50,00 KM za svaki provedeni dan u pritvoru, jer kako je naveo Vrhovni sud, provođenje ovakvog stava u praksi bi značilo bukvalno tarifiranje naknade nematerijalne štete, što je suprotnosti s odredbama člana 200. ZOO-a, prema kojem se prilikom određivanja nematerijalne štete mora voditi računa o svakom slučaju ponaosob. Međutim, Vrhovni sud je naveo da je, i pored iskazanog navedenog stava, pravilno odlučeno o visini naknade nematerijalne štete, budući da je u konkretnom slučaju ona dosuđena u ukupnom iznosu od 45.000,00 KM, uzimajući u obzir sve posebne okolnosti slučaja, pa je iz tog razloga reviziju u ovom dijelu odbio kao neosnovanu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelant smatra da su mu osporenim presudama prekršeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije. Kršenje navedenih prava apelant vidi u pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Također, apelant smatra i da su presude nedovoljno obrazložene, jer, kako navodi, drugostepeni sud nije dao nikakav valjan razlog za preinačenje prvostepene presude, niti je to učinio Vrhovni sud kada je održao na snazi takvu drugostepenu presudu. Apelant smatra da su sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje i situaciju u kojoj se nalazi i da nisu individualizirali nastalu štetu već su je paušalno utvrdili u jedinstvenom iznosu. Također, smatra da su sudovi bili dužni primijeniti standarde sudske prakse i dosuditi mu najmanje po 3.000,00 KM za svaki mjesec, ali

da to nisu učinili i da je čak Vrhovni sud takav zahtjev nazvao tarifiranjem, zbog čega smatra da je i diskriminiran u odnosu na lica kojima su dosuđene naknade u višem iznosu. Apelant smatra da ni drugostepenom odlukom kao niti odlukom o reviziji nisu u cijelosti riješeni njegovi žalbeni navodi, budući da niko nije dao odgovor na pitanja o nedovoljno obrazloženim presudama jer one ne sadrže odlučne činjenice koje utječu na odluku sudova. Apelant smatra da nije bilo nikakvog obrazloženja zašto je predmet u odnosu na naknadu materijalne štete vraćen na ponovni postupak, jer za to, prema njegovom mišljenju, nije postojalo nikakvo zakonsko uporište. Smatra da je prvostepeni sud pravilno utvrdio visinu materijalne štete koja mu pripada.

b) Odgovor na apelaciju

17. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je naveo da je apelacija, kao i revizija u skoro istovjetnom tekstu izjavljena tom sudu, zasnovana na pogrešnom razumijevanju instituta naknade štete zbog neopravdane osude i nedopuštenosti izjavljivanja revizije protiv nepravosnažno okončanog dijela predmeta, kao što je u konkretnom slučaju s dijelom koji se odnosio na naknadu materijalne štete.

18. U odgovoru na apelaciju Okružni sud je naveo da ostaje pri razlozima iznesenim u svojoj presudi, te da je zbog toga apelacija neosnovana, posebno što je i Vrhovni sud tu presudu potvrdio odbijanjem odnosno odbacivanjem revizije.

19. U odgovoru na apelaciju tužena je navela da su navodi apelacije neosnovani i da u postupku koji je vođen povodom apelantove tužbe nije bilo kršenja prava na koja se apelant poziva, zbog čega predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

20. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske” br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04) relevantne odredbe glase:

Član 154. stav 1.

Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Član 155.

Šteta je umanjenje nečije imovine (obična šteta) i sprečavanje njenog povećanja (izmakla dobit) kao i nanošenje drugom fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta).

Član 200.

1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah, sud će, ako nađe da okolnosti slučaja a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

2) Prilikom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značenju povrijeđenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

21. U **Zakonu o krivičnom postupku Republike Srpske** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07, 119/07, 55/09 i 80/09) relevantne odredbe glase:

Član 425.

(1) Pravo na naknadu štete zbog neopravdane osude ima lice prema kome je bila pravnosnažno izrečena krivična sankcija ili koje je oglašeno krivim, a oslobođeno od kazne, a kasnije je povodom vanrednog pravnog lijeka novi postupak pravnosnažno obustavljen ili je pravnosnažnom presudom oslobođen od optužbe, ili je optužba odbijena, osim u sljedećim slučajevima:

- a) ako je do obustave postupka ili donošenja presude kojom se optužba odbija došlo zbog toga što je u novom postupku tužilac odustao od gonjenja, a do odustanka je došlo na osnovu sporazuma sa osumnjičenim, odnosno optuženim;
- b) ako je u novom postupku presudom optužba odbačena zbog nenadležnosti suda, a ovlašćeni tužilac nije preduzeo gonjenje pred nadležnim sudom.

(2) Osuđeni nema pravo na naknadu štete ako je svojim lažnim priznanjem ili na drugi način namjerno prouzrokovao svoju osudu, osim ako je na to bio prinuđen.

(3) U slučaju osude za krivična djela u sticaju, pravo na naknadu štete može se odnositi i na pojedina krivična djela u pogledu kojih su ispunjeni uslovi za priznanje naknade.

VI. Dopustivost

22. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. U skladu s članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

U odnosu na dio koji se odnosi na naknadu materijalne štete

24. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije u dijelu u kojem se osporava odluka o visini naknade materijalne štete Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 18. st. (1) i (4) tačka I. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 18. st. (1) i (3) tačka I. Pravila Ustavnog suda glasi:

1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

3) Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

l) apelacija je preuranjena; (...)

25. Prema navedenim odredbama, apelacija se može podnijeti samo protiv presude, odnosno odluke kojom je postupak u određenom predmetu završen.

26. U konkretnom slučaju, Presudom Vrhovnog suda broj 71 0 P 049146 11 Rev od 6. aprila 2012. godine odbačena je kao nedopuštena apelantova revizija koja se odnosila na dio Presude Okružnog suda broj 71 0 P 049146 10 Gž od 28. februara 2011. godine u kojem je ukinuta presuda prvostepenog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu materijalne štete i u tom dijelu je predmet vraćen na ponovni postupak Osnovnom sudu. Dakle, kako apelant do donošenja ove odluke nije obavijestio Ustavni sud da je postupak o dijelu tužbenog zahtjeva koji se odnosi na naknadu materijalne štete meritorno okončan, slijedi da je, shodno citiranim odredbama Pravila Ustavnog suda, apelacija u odnosu na ovaj dio preuranjena.

U odnosu na dio koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete

27. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete je Presuda Vrhovnog suda broj 71 0 P 049146 11 Rev od 6. aprila 2012. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 3. maja 2012. godine, a apelacija je podnesena 29. juna 2012. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija u ovom dijelu ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

28. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija u navedenom dijelu ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

29. Apelant osporava navedene presude tvrdeći da su mu tim presudama u dijelu kojim je meritorno odlučeno o tužbenom zahtjevu usmjerenom na naknadu nematerijalne štete prekršena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. i člana 14. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

30. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

31. Apelant smatra da mu je osporenim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i proizvoljne primjene materijalnog prava, kao i da presude nisu dovoljno obrazložene jer smatra da dosuđeni iznosi nematerijalne štete nisu adekvatni niti odmjereni u skladu sa zakonom i sudskom praksom.

32. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituirá redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

33. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stavu, može izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i na to da je u više svojih odluka istakao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant problematizira, ispitati da li su osporene odluke zasnovane na proizvoljnoj primjeni pozitivnopravnih propisa.

34. U konkretnom slučaju, a u vezi s apelantovim navodima, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi, suprotno apelacionim navodima, dali iscrpne razloge vezane za svoja odlučjenja. S tim u vezi, Ustavni sud ne nalazi nikakvu proizvoljnost u zaključcima da apelantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete zbog neosnovanog boravka u pritvoru i umanjenja životne aktivnosti u iznosu preciziranom u presudama, te da su tim povodom u osporenim presudama dati jasni i precizni razlozi za primjenu relevantnih odredbi ZOO-a, a koje su citirane u prethodnim tačkama ove odluke. Pri tom, Ustavni sud podsjeća na to da se iznos naknade nematerijalne štete utvrđuje na osnovu specifičnosti svakog slučaja ponaosob, te da se, suprotno apelantovim navodima, u takvim slučajevima sudskom praksom ne mogu odrediti fiksni iznosi, a kako je to obrazložio i Vrhovni sud u svojoj presudi. Ustavni sud, u tom kontekstu, smatra da iz navedenih obrazloženja u vezi s određivanjem visine iznosa nematerijalne štete koja pripada apelantu nema ničega što ukazuje na proizvoljnu primjenu materijalnog prava, kao i da su obrazloženja osporenih odluka u skladu sa standardima Evropske konvencije. Prema mišljenju Ustavnog suda, a

suprotno apelantovim navodima, u osporenim odlukama su data obrazloženja u pogledu naknade nematerijalne štete zbog neosnovanog lišavanja slobode i boravka u pritvoru, te u vezi s tim pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede časti i ugleda, ali i u pogledu naknade štete zbog umanjjenja životne aktivnosti, kao i u pogledu načina njihovog utvrđivanja, te i u vezi s razlozima za vraćanje na ponovni postupak dijela tužbenog zahtjeva koji se odnosio na naknadu materijalne štete, a koja ni u jednom dijelu ne izgledaju proizvoljno ili neprihvatljivo sama po sebi, pa Ustavni sud smatra da navedena obrazloženja u potpunosti zadovoljavaju standarde člana 6. Evropske konvencije. S obzirom na navedeno, kao i okolnost da su redovni sudovi u osporenim odlukama detaljno raspravili sve prigovore koje apelant ponavlja u apelaciji i dali razloge zašto oni ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari, Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja nema ničega što bi ukazivalo na to da su sudovi proizvoljno primijenili relevantne propise na apelantovu štetu.

35. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na nediskriminaciju

36. Apelant smatra da mu je zbog pogrešne primjene materijalnog prava prekršeno i pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije jer su u drugim slučajevima sudovi dosuđivali znatno veće naknade, a prema iznosima utvrđenim sudskom praksom, tj. 300,00 KM za mjesec dana provedenih u pritvoru. Iz navedenog proizlazi da apelant ukazuje na povredu prava na nediskriminaciju u vezi s pravom na pravično suđenje.

37. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na to da postoji diskriminacija ako rezultira različitim tretmanom pojedinaca u sličnim pozicijama i ako taj tretman nema objektivno ili razumno opravdanje. Da bi bio opravdan, tretman mora težiti zakonitom cilju, te mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se treba ostvariti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Marckx protiv Belgije*, stav 33). Stoga je potrebno u svakom konkretnom slučaju ustanoviti da li se prema apelantu postupalo drukčije nego prema drugima u istim ili sličnim situacijama. Svako različito postupanje se smatra diskriminacijskim ako nema razumno i objektivno opravdanje, tj. ako ne stremi legitimnom cilju ili ako nema razumnog odnosa.

38. Ustavni sud zapaža da se tvrdnje o kršenju ovog prava zasnivaju na tvrdnji o kršenju prava na pravično suđenje, odnosno pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Imajući u

vidu stav izražen u prethodnim tačkama ove odluke, tj. da se prilikom utvrđivanja iznosa nematerijalne štete svaki slučaj mora individualizirati, te da se ne mogu unaprijed utvrditi visine iznosa naknade u okviru kojih se mora dosuđivati naknada, te kako u konkretnom slučaju nije utvrđeno kršenje prava na pravično suđenje, niti proizvoljna primjena odredbi člana 200. ZOO-a, Ustavni sud smatra da su neosnovani i apelantovi navodi o kršenju prava na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje.

VII. Zaključak

39. Nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada ne postoji ništa što ukazuje na to da su redovni sudovi proizvoljno primijenili relevantne propise na apelantovu štetu i kada obrazloženje osporenih odluka u potpunosti zadovoljava standarde člana 6. Evropske konvencije, s obzirom na to da su dati jasni i precizni razlozi za zaključak sudova o visini naknade nematerijalne štete koja pripada apelantu.

40. Nema kršenja prava na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje kada je apelantu dosuđena naknada nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove i umanjene životne aktivnosti u skladu s odredbama člana 200. ZOO-a uzimajući u obzir specifičnosti konkretnog slučaja.

41. Na osnovu člana 18. stav (3) tačka I. i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

42. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 1655/11

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Салиха Алибашића и Ђулзаре Хозановић поднесена против Пресуде Апелационог вијећа Суда Босне и Херцеговине број Х-КЖ-07/436 од 16. децембра 2010. године и Пресуде Суда Босне и Херцеговине број Х-К-07/436 од 10. маја 2010. године

Одлука од 25. јуна 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број АП 1655/11, рјешавајући апелацију Салиха Алибашића и Ђулзаре Хозановић, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став 2 тачка б) и члана 59 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 22/14), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Мирсад Ћеман, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 25. јуна 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Салиха Алибашића и Ђулзаре Хозановић поднесена против Пресуде Апелационог вијећа Суда Босне и Херцеговине број Х-КЖ-07/436 од 16. децембра 2010. године и Пресуде Суда Босне и Херцеговине број Х-К-07/436 од 10. маја 2010. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Салих Алибашић, који се налази на издржавању казне затвора у Казнено-поправном заводу Зеница, и Ђулзара Хозановић из Велике Кладуше (у даљњем тексту: апелант и апеланткиња или апеланти), које заступа Хусеин Мушић, адвокат из Велике Кладуше, поднијели су 8. априла 2011. године апелацију Уставном суду

Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Апелационог вијећа Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Апелационо вијеће) број Х-КЖ-07/436 од 16. децембра 2010. године и Пресуде Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) број Х-К-07/436 од 10. маја 2010. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09; у даљњем тексту: претходна Правила), која су важила у вријеме предузимања наведених радњи, од Суда БиХ и Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво БиХ) затражено је 21. јануара 2014. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Суд БиХ је доставио одговор на апелацију 4. фебруара 2014. године, а Тужилаштво БиХ 10. фебруара 2014. године.

4. На основу члана 26 став 2 претходних Правила Уставног суда, одговори на апелацију су достављени апелантима 25. фебруара 2014. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Одлучујући у кривичном поступку покренутом против апеланата и других оптужених, Суд БиХ је донио Пресуду број Х-К-07/436 од 10. маја 2010. године. Том пресудом апелант је проглашен кривим што је радњама поближе описаним у тачкама од 1 до 34 изреке те пресуде, предузетим у периоду од краја 2006. године до краја априла 2007. године и у периоду од 4. јуна 2007. године до 26. септембра 2007. године, починио кривично дјело организованог криминала из члана 250 став 3 Кривичног закона Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗБиХ) у вези са кривичним дјелом кријумчарења лица из члана 189 став 1 КЗБиХ у вези са чланом 54 КЗБиХ. Истом пресудом апеланткиња је проглашена кривом што је радњама поближе описаним у тачки 35 изреке пресуде, предузетим у периоду од 2003. године до 2007. године, починила кривично дјело организованог криминала из члана 250 став 4 КЗБиХ у вези са кривичним дјелом кријумчарења лица из члана 189 став 1 КЗБиХ, а радњама описаним у тачки 36 изреке пресуде, такође предузетим у периоду од 2003. године до 2007. године, починила кривично дјело прања новца из члана 209 став 2 у вези са ставом 1 КЗБиХ, све у вези са чл. 53 КЗБиХ. Суд БиХ је предметном пресудом апеланта осудио на казну затвора у трајању од једанаест година, а апеланткињи је

изрекао условну осуду којом јој је за почињена кривична дјела утврђена јединствена казна затвора у трајању од двадесет мјесеци и истовремено одређено да се та казна неће извршити ако апеланткиња у року од пет година од дана правоснажности пресуде не почини ново кривично дјело.

7. Из образложења првостепене пресуде произилази да су у току доказног поступка изведени слједећи докази Тужилаштва: саслушани свједоци, вјештак финансијске струке и вјештак за аудио-визуелна дјела, те су презентовани бројни материјални докази (све поближе наведено на стр. 28-34 пресуде). На приједлог одбране апеланата саслушани су свједоци, апелант у својству свједока, те предочени материјални докази (поближе наведени на стр. 35 пресуде). Даље, из образложења првостепене пресуде произилази да су за сваку од радњи која се оптужницом стављала апелантима на терет детаљно анализирани докази оптужбе и одбране на начин да су довођени у узајамну везу искази саслушаних свједока, спроведени материјални докази, налази и мишљења вјештака, дати су детаљни разлози и образложења због чега поједини докази нису прихваћени, који докази јесу, те на којим доказима је заснована одлука о постојању кривичног дјела и кривичне одговорности апеланата.

8. Наиме, Суд БиХ је закључио да чињеница да је апелант био кључна карика у ланцу добро организоване међународне групе за кријумчарење људи из Албаније и Косова у земље Западне Европе и да је имао улогу регионалног организатора трансфера преко БиХ, те да је био непосредни организатор и руководилац групе у БиХ (коју су уз њега чинили још Валерија Влашић, Садет Рекић, Миле Гашљевић, трећеоптужени Жељко Карановић, Лејла Зуко и апеланткиња) која се у периоду означеном у оптужници бавила конкретним активностима кријумчарења лица с циљем стицања имовинске користи. Наведено је да утврђење да је апелант био уско повезан са организаторима и групама са подручја Албаније, Црне Горе и Хрватске произилази из исказа више свједока, садржине аудио-записа снимљених телефонских разговора надзираних телефона апеланта, Валерије Влашић и Милета Гашљевића, те анализе и објашњења графичког приказа веза телефонских бројева за које је утврђено да их је користио апелант, те телефонских бројева Валерије Влашић, Милета Гашљевића, Садета Рекића и других лица из Албаније, Црне Горе и Хрватске наведених на стр. 48 пресуде. Везано за свој закључак о појединачним радњама извршења кривичног дјела које је починио апелант, наведеним у тачкама од 1 до 34 изреке, Суд БиХ је дао детаљно образложење за сваку од тих тачака, засновано на материјалним доказима (прије свега на извјештајима прикривених истражитеља и садржини пресретнутих телефонских разговора) и исказима свједока, све поближе описано на стр. 58-100 пресуде.

9. Суд БиХ је у образложењу навео да је из спроведених доказа утврдио да је апеланткиња постала припадница организоване групе људи, у смислу члана 250 став 4 КЗБиХ, и да је према упутама апеланта као свог невјенчаног супруга преузела улогу лица задуженог за трансфер новца на име накнаде за извршено пребацивање илегалних миграната из Албаније и Косова, односно прихват новца на претходно отворене трансакционе рачуне, како на своје име, тако на име своје мајке, кћерке и других лица у односу на која се појављивала као пуномоћница. Истакнуто је да је ово утврђење засновано на садржини налаза и мишљења вјештака финансијске струке, на исказу свједока Г. К. који је потврдио да је апеланткиња примила новац путем Western Uniona на име „одрађеног” посла на кријумчарењу људи, те свједока М. Т. и Р. Р., као и довођењем у везу тих доказа са исказима свједока З. Ш. и Х. С., те документацијом одузетом током претреса куће у којој станују апеланти, односно садржином роковника и уплатницама Western Uniona, садржином снимљених разговора између апеланта и других лица и другим доказима. Суд БиХ је, такође, закључио да из исказа свједока Х. С., Р. Р., Г. К., З. Ш., као и из апелантове тврдње да га је још 2003. године Општински суд у Кладуши осудио за кријумчарење људи и да је за исто кривично дјело након тога осуђиван још два пута, произилази да се апелант и од 2003. године до 2007. године бавио кријумчарењем људи и да је, између осталих, као дио групе ангажовао апеланткињу која је према његовим упутствима обавила дио посла који се односио на прихват новца из Албаније и Косова и трансфер одређеног дијела учесницима у кријумчарењу, а остатак задржала на рачуну. Очитујући се на приговор одбране да апеланту оптужницом нису стављене на терет радње извршене у том периоду него само радње предузете у току 2007. године, Суд БиХ је образложио да та чињеница није од посебног значаја за утврђење апеланткињине одговорности јер је ствар одлуке тужиоца и његове стратегије гоњења кога ће и за колико радњи оптужити, те да је у конкретном случају битно да је било кријумчарења у апелантовој групи у том периоду и да је у свему томе апеланткиња свјесно прихватила своју улогу у криминалном ланцу, а што произилази из спроведених доказа.

10. Суд БиХ је, даље, утврдио да је апеланткиња радњама описаним у тачки 36 изреке пресуде починила кривично дјело прања новца из члана 209 став 2 у вези са ставом 1 КЗБиХ и то на начин што је разлику између прилива и одлива новчаних средстава примљених на име извршеног илегалног пребацивања миграната од 2003. године до 2007. године задржала за себе, а дио употријебила за куповину куће у Тузли и куповину возила. На тај начин апеланткиња је, како је навео Суд БиХ, извршила легализацију дијела новчаних средстава за која је знала да су прибављена чињењем кривичног дјела кријумчарења лица. Суд БиХ је истакао да је, узимајући у обзир образложење везано за тачку 35 изреке пресуде и доводећи га у контекст

с изведеним доказима и апеланткињиним утврђеним умишљајем, установљено да је апеланткиња ван сваке сумње одговорна и за почињење кривичног дјела прања новца из члана 209 став 2 у вези са ставом 1 КЗБиХ. Наиме, Суд БиХ је констатовао да је апеланткиња, према налазу вјештака економске струке, у релевантном периоду остварила укупну финансијску корист у износу од 171.818,57 КМ, а да вриједност њене процијењене имовине коју је стекла у том периоду износи 27.188,75 КМ и односи се на непокретност, кућу у Тузли и возило Opel Frontera, док, с друге стране, нема доказа да је апеланткиња у то вријеме била запослена или да је остварила законите приходе којима би могла да купи наведену непокретност и возило. Суд је закључио да то, као и све наведено, упућује на закључак да се ради о прљавом новцу стеченом вршењем кривичног дјела из члана 189 став 1 КЗБиХ.

11. Из образложења првостепене пресуде произилази и да је оцијењен као неоснован приговор одбране апеланата везан за незаконитост прибављених доказа из Републике Хрватске (у даљњем тексту: Хрватска) који су коришћени у поступку, односно 17 CD-ова са садржином пресретнутих телефонских разговора мобилних телефона које су користили апелант, Валерија Влашић и Миле Гашљевић и 11 извјештаја прикривених истражитеља број 1 и број 2 – припадника МУП-а Хрватске. Наиме, Суд БиХ је закључио да је несумњиво да су те доказе прибавили службени органи Хрватске на начин прописан законима те државе и на основу издатих налога Жупанијског суда у Ријечи (у даљњем тексту: Жупанијски суд), овјерених и достављених у спис. Констатовао је да то произилази из достављене материјалне документације, првенствено налога Жупанијског суда за праћење и надзор телефона НН лица под називом Мујо, затим апелантовог телефона (након што је откривено да је НН Мујо у ствари апелант), те телефона Валерије Влашић, Милета Гашљевића и Садета Рекића, као и налога истог суда за ангажовање прикривених истражитеља. Такође, констатовано је да то произилази из исказа свједока Б. П., начелника Одјела за спровођење посебних истражних радњи МУП-а Хрватске – Управе криминалистичке полиције, датог на главном претресу, у ком је потврдио да су предметни докази резултат посебних истражних радњи које су вршили надлежни органи Хрватске на основу наредби Жупанијског суда у међународној полицијској акцији „Плитвице” и потврдио вјеродостојност и аутентичност тих доказа након извршеног увида у њих.

12. Очитујући се на приговор одбране апеланата о начину прибављања доказа, Суд БиХ је констатовао да наведени докази заиста нису достављени из Хрватске у БиХ дипломатским путем, већ их је Тужилаштву доставио директно Жупанијски суд, али да то не значи да су ти докази прикупљени на незаконит начин. У вези с тим, позвао се на члан 1 став 1 Другог додатног протокола уз Европску конвенцију о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима (у даљњем тексту:

Конвенција о пружању међународне правне помоћи) који је БиХ ратификовала 20. августа 2007. године, као и одредбе члана 4 ст. 1 и 10 Другог додатног протокола. У том контексту је Суд БиХ истакао да је управо Протоколом о сагласности у остваривању међусобне сарадње у борби против свих облика тешког криминала (у даљњем тексту: Протокол), склопљен 21. јануара 2005. године између Тужилаштва и Државног одвјетништва Хрватске, на чије одредбе се Тужилаштво и позивало, прописано да ће ради остваривања најповољнијих услова за сарадњу надлежна државна тужилаштва непосредно упућивати и примати захтјеве који се, између осталог, односе на прибављање и размјену обавјештења, извјештаја и докумената. Увидом у документацију коју је Тужилаштво упутило Државном одвјетништву Хрватске и Жупанијском суду (поближе наведену на стр. 57 пресуде), која је као доказ уложена у спис, Суд БиХ је закључио да је Протокол у потпуности испоштован, као и одредбе Другог додатног протокола. Сходно томе, закључио је да докази нису прибављени на начин који забрањује Конвенција о пружању међународне правне помоћи у кривичним стварима, нити начин супротан одредбама Закона о кривичном поступку БиХ (у даљњем тексту: ЗКПБиХ), те да овакво достављање доказа не доводи до незаконитости тих доказа у смислу члана 10 ЗКП.

13. Очитујући се на приговор апелантове одбране да није постојала судска наредба да бх. телеком оператери доставе листинг позива оптужених и да су због тога и ти докази незаконити, Суд БиХ је констатовао да је тражењем листинга, што је учињено наредбом Тужилаштва, тражен само податак из евиденције предузећа које пружа те услуге, те да се никако није радило о посебној истражној радњи, због чега наредба суда и није била потребна.

14. Одлучујући о жалбама које су апелант, те браниоци апеланата и трећеоптуженог поднијели против Пресуде Суда БиХ број Х-К-07/436 од 10. маја 2010. године, Апелационо вијеће Суда БиХ је донијело Пресуду број Х-КЖ-07/436 од 16. децембра 2010. године којом је жалбе одбило као неосноване и потврдило првостепену пресуду.

15. Апелационо вијеће је, очитујући се на приговор одбране апеланата о незаконитости снимака и транскрипата пресретнутих телефонских разговора прибављених у Хрватској, оцијенило да је првостепени суд правилно утврдио да су посебне истражне радње на основу којих су сачињени докази спроведене у складу са тада важећом законском регулативом Хрватске и у оквиру надлежних органа те државе. Иако Жупанијски суд нема правну јурисдикцију у БиХ, Апелационо вијеће је закључило да не постоје сметње за коришћење наведених доказа за потребе кривичног предмета који је у току у БиХ, с обзиром на то да не постоји нити једна законска одредба која би

забрањивала коришћење доказног материјала прибављеног у другој земљи и према другим законима, све док такав доказни материјал у земљи у којој је прибављен није прибављен на незаконит начин. У односу на жалбени приговор да је прислушкивање телефонских разговора на основу којих су прибављени подаци о телефонским разговорима које је апелант обављао из БиХ са лицима која су била у иностранству (нпр. Црној Гори) било незаконито јер Жупанијски суд није био надлежан за такву врсту прислушкивања у иностранству, Апелационо вијеће је закључило да је и тај приговор неоснован јер ту мјеру надлежни суд одобрава у односу на одређено лице и одређени број телефона. Наведено је да снимци добијени на такав начин нису незаконити све док је прислушкивање обављено у вријеме „покривено” издатим наредбама за вршење тих посебних истражних радњи, а што у конкретном случају ни одбрана није довела у питање. У односу на приговор законитости доказа са аспекта начина њиховог прибављања, Апелационо вијеће је констатовало да је првостепени суд анализом свих релевантних прописа којима је регулисано поступање у вези са прибављањем доказа путем међународне правне помоћи извео правилан закључак, који у цијелости подржава и то вијеће, тј. да прибављање доказа на начин на који је то учињено у конкретном предмету није супротно одредбама Конвенције о пружању међународне правне помоћи и ЗКП.

16. Очитујући се на жалбени приговор апелантовог браниоца да су докази Тужилаштва, телефонски листинзи, незаконити докази јер је Тужилаштво те доказе прибавило без наредбе суда, Апелационо вијеће је утврдило да су све наредбе Тужилаштва издате у току 2007. године, те констатовало да у то вријеме ЗКП није прописивао обавезу постојања судске наредбе за прибављање листинга телефонских позива, с обзиром на то да је одредба члана 72а. ЗКП којом је прописана та обавеза постала саставним дијелом ЗКП тек након измјена и допуна које су ступиле на снагу 29. јула 2008. године. Сходно томе, Апелациони суд је закључио да Тужилаштво у складу са тада важећим одредбама процесног закона није имало законску обавезу да захтијева наредбу суда за прибављање листинга телефонских позива.

17. У вези са истакнутим жалбеним приговорима да због тога што прикривени истражитељи нису саслушани на главном претресу њихови извјештаји представљају незаконите доказе, Апелационо вијеће је констатовало да је, након што је предузео све доступне мјере како би се обезбиједило присуство тих лица, првостепени суд позвао свједока Б. П., који је у вријеме предузимања истражних радњи био надређени прикривеним истражитељима и у том својству вршио контролу над радњама које су предузимали и контролу тачности података садржаних у извјештајима, те да је тиме омогућено одбрани да унакрсно испита тог свједока и оспорава законитост доказа.

Констатујући да то није учињено, Апелационо вијеће је оцијенило да чињеница да сами прикривени истражитељи нису непосредно саслушани на главном претресу, у ситуацији када њихово саслушање није било могуће, те доказе не чини незаконитим. У односу на апелантов жалбени приговор да извјештаји прикривених истражитеља нису прочитани на главном претресу, Апелационо вијеће је истакло да та чињеница није спорна али да из списка предмета произилази да то није учињено јер странке нису тражиле читање тих доказа, те да се чак на рочишту на ком су ти докази уведени у спис одбрана успротивила приједлогу Тужилаштва да се ти докази прочитају и одбила такву могућност, коју је дао предсједник Вијећа. Сем тога, истакло је да треба имати у виду да је одредбом члана 274 ст. 1 и 4 ЗКП предвиђена могућност спровођења оваквих доказа без њиховог читања, као и да из списка предмета произилази да су ти докази достављени одбрани са потврђеном оптужницом.

18. Апелационо вијеће је констатовало да је неоснован жалбени приговор да је Суд прекорачио оптужницу тако што је утврдио да је апелант починио кривично дјело у периоду за који није оптужен оптужницом. Наиме, упоређивањем изреке првостепене пресуде са чињеничним описом из оптужнице, Апелационо вијеће је утврдило да је апелант проглашен кривим за радње које је предузимао у периоду од краја 2006. године до краја априла 2007. године и у периоду од 4. јуна 2007. године до 26. септембра 2007. године, за шта га је оптужница и теретила, док се у односу на њега период прије 2006. године, односно период од 2003. па до краја 2006. године уопште не помиње. Истакнувши да је изрека дио пресуде који обавезује, а да образложење подразумијева давање разлога на којима се заснива одлука суда садржана у изреци, Апелационо вијеће је навело да при чињеници да је у ширем контексту образложења утврђено да је група чији је апелант био припадник дјеловала и раније, да је апеланткиња учествовала у кријумчарењу страних држављана тако што је од 2003. до 2007. године реализовала брзо пребацивање новчаних средстава у еврима путем Western Uniona, те имајући у виду да је апелант проглашен кривим само за радње које су му стављене на терет оптужницом, проглашавање апеланткиње кривом за радње које су њој стављене на терет, а које обухватају и ранији период, не значи да је оптужба у односу на апеланта прекорачена.

19. У односу на жалбени приговор да је првостепени суд поступао супротно одредби члана 14 ЗКП, тако што је предсједник вијећа био пристран према Тужилаштву и да је свједоке одбране Р. Р. и Х. С. недозвољено испитивао на околности које нису биле предмет директног испитивања, односно постављао им питања у корист оптужбе, Апелационо вијеће је, прије свега, истакло да, у складу са одредбом члана 262 став 1 ЗКП, судија, односно предсједник и чланови вијећа у свакој фази испитивања могу свједоку да поставе одговарајуће питање, те да након што свједока испитају

странке у поступку, судија односно предсједник и чланови вијећа могу да му постављају питања. Такође, истакло је да чињеница да је предсједник првостепеног вијећа поставио већи број питања свједоку, супротно приговору одбране, не значи да је тиме поступао на штету интереса одбране, односно противно принципу једнакости странака у поступку, већ да је управо поступао с циљем поштовања тог принципа, односно утврђивања свих релевантних чињеница, како оних које иду на терет оптуженом, тако и оних које му иду у корист. Сем тога, Апелационо вијеће је констатовало да су неосноване и паушалне тврдње да првостепени суд није дозволио нити један од доказа и приједлога одбране, а да је прихватио све приједлоге Тужилаштва. Истакнуто је да, напротив, из списка предмета и из оспорене пресуде произилази да је одбрани дата могућност да испитује своје свједоке и предлаже своје доказе, те да кроз унакрсно испитивање оспорава свједоке оптужбе, да својим доказима оспорава доказе оптужбе, као и да су одбрани након потврђивања оптужнице благовремено достављени сви докази Тужилаштва. У односу на жалбени приговор да је исказ свједока Б. П. оцијењен селективно и да су прихваћени само дијелови тог исказа који су одговарали тези Тужилаштва, због чега је чињенично стање непотпуно утврђено, Апелациони суд је истакао да је тачно да је тај свједок рекао да органи Хрватске нису надлежни да прислушкују телефонске разговоре лица из БиХ, али да је исто тако рекао да је могуће пратити међународне разговоре и то оне који су спроведени кроз мјеру која је код њих наложена.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

20. Апеланти тврде да су им пресудама Суда БиХ повријеђена права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције. Из апелационих навода, прије свега, произилази да апеланти сматрају да су оспорене пресуде засноване на резултатима посебних истражних радњи које су предузели државни органи Хрватске и на телефонским листинзима као незаконитим доказима. У вези с тим, тврде да је Тужилаштво на незаконит начин преузело доказе настале спровођењем посебних истражних радњи у Хрватској, затим да извјештаји прикривених истражитеља нису прочитани на главном претресу, нити је одбрани дата могућност да их оспорава. Наводе да су држављани БиХ и да у фази истраге нису одлазили у Хрватску, те сматрају да државни органи Хрватске нису били надлежни за спровођење посебних истражних радњи, у прилог чему, према њиховом мишљењу, иде и исказ свједока Б. П. да резултати посебних истражних радњи државних органа Хрватске могу да

се користе искључиво на територији те државе. Такође, тврде да је Тужилаштво прикупило телефонске листинге и користило их као доказ на суду иако за то није постојала судска наредба. Апеланти сматрају да им је коришћењем наведених доказа повријеђено и право на приватност из члана 8 Европске конвенције.

21. Апеланти тврде да је Суд БиХ произвољно оцијенио доказе на њихову штету кршећи им право на независан и непристрасан суд, те да је повриједио принцип равноправности странака пред судом. У вези с тим, тврде да Суд БиХ неосновано није прихватио апелантов исказ, а да за апеланткињу није постојао нити један доказ да је починила кривична дјела која су јој стављена на терет, те да апеланткиња не познаје нити једно лице из оптужнице и да у периоду за који је оптужен апелант нема нити једног трансфера новца, нити да постоје докази да су њени трансфери новца у периоду од 2003. до 2006. године незаконити или да имају везе са кријумчарењем лица. Такође, тврде да је Суд БиХ прекорачио оптужницу утврдивши да је апелант вршио кривична дјела и у периоду од 2003. године до 2006. године јер без таквог утврђења не би могао да осуди апеланткињу. Тврде да су оптужени у Хрватској имали правично суђење и могућност испитивања свједока, вјештака и других лица која су учествовала у истрази која се спроводила на територији Хрватске, а да њима то није омогућено, односно да је омогућено у недовољној мјери. Сем тога, тврде да је Суд БиХ претварао свједоке одбране у свједоке Тужилаштва и да се то десило на примјеру свједока одбране Х. С. и Р. Р. када се кретао ван оквира директног и унакрсног испитивања и постављао питања на штету апеланата, што, према њиховом мишљењу, има право једино у ситуацији када изводи своје доказе. Тврде да је доказ о пристрасности суда чињеница да у ситуацији када одбрана није имала право нити могућност да саслуша преко 30 предложених свједока, јер живе у Хрватској и не желе приступити на суд, и оно мало свједока одбране суд је претворио у свједоке оптужбе, што је апсурд.

б) Одговор на апелацију

22. Суд БиХ је у одговору на апелацију, између осталог, навео да су сви приговори који су истакнути у апелацији већ били предмет оцјене у поступку поводом жалбе коју су апеланти поднијели против првостепене пресуде тог суда, јер су апеланти исте или истоврсне приговоре истакли у самој жалби, те је у том погледу упутио Уставни суд на релевантне дијелове другостепене пресуде. Имајући у виду наведено, истакао је да су апелациони наводи неосновани и предложио је да се апелација одбије.

23. Тужилаштво је навело да је на основу захтјева за међународну правну помоћ, поднесеног у складу са Конвенцијом о пружању међународне правне помоћи и Додатним протоколом, који је Тужилаштво упутило надлежном тужилаштву у

Ријечи, дошло до размјене доказа које су прикупили полиција и тужилаштво у Хрватској, а који се односе на апеланте, и тај захтјев је уложен као доказ Тужилаштва на главном претресу, тако да је приговор да су докази прикупљени на незаконит начин неоснован. У односу на наводе апеланата да су оптужени у Хрватској имали правично суђење и могућност испитивања свједока, вјештака и других лица која су учествовала у истрази која се спроводила на територији Хрватске, а да њима у поступку није пружена таква могућност, Тужилаштво је истакло да апеланти вјешто избегавају да наведу да је супротно закону Хрватске да прикривени истражитељи из те државе свједоче на територији и пред судовима других држава и да апеланти на тај начин манипулишу чињеницама желећи приказати како их је Суд БиХ ограничио у њиховим правима на правично суђење и одбио приједлог одбране за извођење ових доказа. Такође, Тужилаштво је истакло да је телефонске листинге прибавило у складу са тада важећим одредбама ЗКПБиХ, као и да су наводи апеланата о пристрасности суда паушални. Сходно свему наведеном, Тужилаштво је предложило да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

24. **Кривични закон Босне и Херцеговине** („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06 и 32/07) у релевантном дијелу гласи:

Кријумчарење лица

Члан 189 став 1

Ко из користољубља преведе преко државне границе једно или више лица која не испуњавају услове за законити улазак преко државне границе или ко омогући другоме недозвољени прелазак границе, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Прање новца

Члан 209 ст. 1 и 2

Ко новац или имовину за коју зна да су прибављени учињењем кривичног дјела прими, замијени, држи, њима располаже, употрејеби у привредном или другом пословању, или на други начин прикрије или покуша прикрити, а такав је новац или имовина веће вриједности или то дјело угрожава заједнички економски простор Босне и Херцеговине или има штетне посљедице за дјелатности или финансирање институција Босне и Херцеговине, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Ако вриједност новца или имовинске користи из става 1. овог члана прелази износ од 50.000 КМ, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

Организовани криминал

Члан 250 ст. 3 и 4

Ко организује или било како руководи организованом групом криминалаца која заједничким дјеловањем учини или покуша кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине, казниће се казном затвора најмање десет година или дуготрајним затвором.

Ко постане припадник организоване групе криминалаца која заједничким дјеловањем учини или покуша кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине, ако за поједино кривично дјело није прописана тежа казна, казниће се казном затвора најмање једну годину.

25. Закон о кривичном поступку БиХ („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 и 93/09) у релевантном дијелу гласи:

Члан 10

Законитост доказа

(1) Забрањено је од осумњиченог, оптуженог или било којег другог лица које учествује у поступку изнуђивати признање или какву другу изјаву.

(2) Суд не може засновати своју одлуку на доказима прибављеним повредама људских права и слобода прописаних уставом и међународним уговорима које је Босна и Херцеговина ратификовала, нити на доказима који су прибављени битним повредама овог закона.

(3) Суд не може заснивати своју одлуку на доказима који су добијени на основу доказа из става 2. овог члана.

Члан 14

Једнакост у поступању

(1) Суд је дужан да странке и браниоца третира на једнак начин и да свакој од страна пружи једнаке могућности у погледу приступа доказима и њиховом извођењу на главном претресу.

(2) Суд, Тужилац и други органи који учествују у поступку дужни су с једнаком пажњом да испитују и утврђују како чињенице које терете осумњиченог, односно оптуженог, тако и оне које им иду у корист.

Члан 15

Слободна оцјена доказа

Право Суда, Тужиоца и других органа који учествују у кривичном поступку да оцјењују постојање или непостојање чињеница није везано ни ограничено посебним формалним доказним правилима.

Члан 239 став 2

Дужност судије, односно председника вијећа је да се стара за свестрано претресање предмета и отклањање свега што одуговлачи поступак, а не доприноси разјашњењу ствари.

Члан 261 став 3

Приликом извођења доказа дозвољено је директно, унакрсно и додатно испитивање. Директно испитивање обавља страна која позива свједока, али судија, односно вијеће може у сваком тренутку поставити питање свједоку.

Члан 262 став 1

Дозвољено је испитивање свједока од странке, односно браниоца који је позвао свједока (директно испитивање), затим испитивање тог свједока од супротне странке, односно браниоца (унакрсно испитивање) и поновно испитивање свједока од странке, односно браниоца који га је позвао. Свједока испитује странка која га је позвала, али судија, односно председник и чланови вијећа могу у свакој фази испитивања поставити свједоку одговарајуће питање. Питања свједоку од супротне странке ограничавају се и односе на питања која су претходно постављена током испитивања свједока од странке која је позвала свједока и „питања у корист сопствених тврђења”. Питања на поновном испитивању свједока од странке која га је позвала ограничавају се и односе на питања постављена током испитивања свједока од супротне странке. Након што свједок буде испитан, судија, односно председник и чланови вијећа му могу постављати питања.

Члан 274 ст. 1 и 4

Записник о увиђају на лицу мјеста, о претресању стана или лица, о одузимању ствари, књига, записника и осталих доказа изнијеће се на главном претресу да би се утврдио њихов садржај, а по оцјени судије, односно председника вијећа њихов садржај се може укратко унијети у записник о главном претресу.

Доказни материјал из става 1. овог члана се чита уколико се странке и бранилац другачије не договоре.

Члан 281

Докази на којима се заснива пресуда

(1) Суд заснива пресуду само на чињеницама и доказима који су изнесени на главном претресу.

(2) Суд је дужан савјесно оцијенити сваки доказ појединачно и увези с осталим доказима и на основу такве оцијене извести закључак је ли нека чињеница доказана.

26. **Закон о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку БиХ** („Службени гласник БиХ” број 58/08), који је ступио на снагу 29. јула 2008. године, у релевантном дијелу гласи:

Члан 20

Иза члана 72. додаје се нови члан 72а, који гласи:

Члан 72.а

Наредба оператеру телекомуникација

(1) Ако постоје основи сумње да је неко лице починило кривично дјело, Суд може, на основу приједлога тужиоца или на приједлог овлашћених службених лица која су добила одобрење од тужиоца, наредити да оператер телекомуникација или друго правно лице које врши пружање телекомуникационих услуга достави податке о коришћењу телекомуникационих услуга тог лица, ако би такви подаци могли бити доказ у кривичном поступку или послужити прикупљању информација које могу бити од користи у кривичном поступку.

[...]

27. **Други додатни протокол уз Европску конвенцију о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима** („Службени гласник БиХ – Међународни уговори” број 10/07), који је ратификован одлуком Предсједништва Босне и Херцеговине од 20. августа 2007. године, у релевантном дијелу гласи:

Члан 1

Дјелокруг примјене

Замјењује се члан 1. Конвенције сљедећим одредбама:

1. Стране уговорнице се обавезују да, према одредбама ове Конвенције, пружају једна другој најбржу и најширу могућу правну помоћ у сваком поступку, који се односи на кривична дјела, чије кривично гоњење у тренутку када је затражена помоћ спада у надлежност судских органа стране молиље.

[...]

Члан 4
Путеви комуникације

Члан 15. Конвенције се замјењује сљедећим одредбама:

1. *Захтјев за пружање правне помоћи, као и за достављање информација без претходно упућеног захтјева Министарство правде стране молиће упутиће Министарству правде замољене стране и вратиће се истим путем. Судски органи стране молиће могу их такођер упутити директно судским органима замољене стране и у том случају ће се захтјеви вратити истим путем.*

[...]

10. *Овај члан не дира у одредбе билатералних уговора или аранжмана, који су на снази између страна уговорница, којима се предвиђа директно достављање захтјева за пружање правне помоћи између органа двије стране.*

VI. Допустивост

28. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

29. У складу са чланом 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

30. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Суда БиХ број Х-КЖ-07/436 од 16. децембра 2010. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 7. фебруара 2011. године, а апеланткиња 10. фебруара 2011. године, док је апелација поднесена 8. априла 2011. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. 3 и 4 Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због ког апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

31. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. 1, 3 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

32. Апеланти оспоравају пресуде Суда БиХ тврдећи да су им тим пресудама повријеђена права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције. Уставни суд запажа да из апелационих навода произилази да апеланти оспоравају пресуде у односу на гаранције из члана 6 ст. 1 и 3 тачка д) Европске конвенције. Такође, апеланти оспоравају пресуде Суда БиХ и у односу на члан II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члан 8 Европске конвенције.

Право на правично суђење

33. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

34. Члан 6 ст. 1 и 3 тачка д) Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

3. Свако ко је оптужен за кривично дјело има сљедећа минимална права:

[...]

д. да сам испитује или захтијева испитивање свједока оптужбе и да се присуство и саслушање свједока одбране одобри под условима који важе и за свједока оптужбе;

[...]

35. У погледу примјене члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције у предметном поступку, Уставни суд истиче да се у конкретном случају ради о поступку у ком се утврђивала основаност кривичне оптужбе, па су гаранције права на правично суђење примјењиве.

36. У конкретном случају, из апелационих навода произилази да апеланти сматрају да су оспорене пресуде засноване на незаконитим доказима, да је суд у апелантовом случају прекорачио оптужбу, да је произвољно оцијенио доказе на штету апеланата

и сходно томе погрешно утврдио чињенично стање кршећи им право на независан и непристрасан суд и повриједио принцип равноправности странака пред судом.

37. У вези са овим наводима, Уставни суд, прије свега, указује на то да, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

38. Даље, везано за наводе апеланата да је суд оспорене одлуке засновао на резултатима посебних истражних радњи предузетих у Хрватској и на телефонским листинзима које је прибавило Тужилаштво као незаконитим доказима, Уставни суд указује на праксу Европског суда да прихватање незаконито добијених доказа не представља само по себи кршење члана 6 Европске конвенције, али да је Европски суд у предмету *Schenk против Швајцарске* нашао да то може да доведе до неправичности, зависно од чињеница конкретног предмета (види Европски суд, *Schenk против Швајцарске*, пресуда од 12. јула 1988. године, број представке 1086/84, серија А-140, став 49). У овој одлуци Европски суд је исказао став да члан 6 Европске конвенције не садржи нити једно правило које регулише питање прихватљивости доказа него да је то питање у искључивој надлежности домаћег законодавства, да, према томе, прихватање незаконитих доказа не значи само по себи повреду члана 6 Европске конвенције, да Европски суд испитује поступак као цјелину, односно да ли су судови коришћењем тог незаконитог доказа лице лишили права на правично суђење, те да се посебно оцјењује да ли је тај незаконити доказ био једини доказ на ком су судови засновали своју одлуку.

39. У вези с тим, Уставни суд, прије свега, примјећује да су апеланти имали могућност да оспоре наведене доказе, што су и учинили у поступку пред првостепеним судом, а касније и у жалби. Даље, Уставни суд запажа да је Суд БиХ и у првостепеној и у другостепеној пресуди детаљно разматрао приговоре апеланата о незаконитости тих доказа и одбио их као неосноване, дајући јасна, детаљна и логична образложења за своје одлуке. Наиме, Уставни суд примјећује да је Суд БиХ јасно образложио да из

достављене материјалне документације (прије свега налога Жупанијског суда, чије су копије овјерене и достављене у спис) и исказа свједока Б. П. несумњиво произишле да су предметне доказе, односно CD-ове са садржином пресретнутих разговора мобилних телефона које су користили апелант, Валерија Влашић и Миле Гашљевић и извјештаје прикривених истражитеља, као резултати посебних истражних радњи обављених у Хрватској, прикупили надлежни органи Хрватске на начин прописан законима те државе, да су аутентични и вјеродостојни, да се основ за прибављање тих доказа из Хрватске у конкретном случају налази у одредбама чл. 4 ст. 1 и 10 Другог додатног протокола и у Протоколу склопљеном 21. јануара 2005. године између Тужилаштва и Државног одвјетништва Хрватске, те да не постоји сумња у погледу њихове законитости у смислу члана 10 ЗКП. Уставни суд запажа да је и Апелационо вијеће, очитујући се на жалбене наводе везане за незаконитост наведених доказа, а те наводе апеланти понављају и у апелацији, посебно и јасно образложило да чињеница да прикривени истражитељи нису саслушани на главном претресу, њихове извјештаје не чини незаконитим доказима у ситуацији када је првостепени суд, након што је безуспјешно предузео све потребне мјере да се обезбиједи њихово присуство на главном претресу, саслушао њиховог непосредног надређеног, свједока Б. П., и тиме омогућио одбрани да га унакрсно испита и оспорава законитост тих доказа, а што није учињено. Такође, Уставни суд запажа да је у односу на жалбени приговор да извјештаји прикривених истражитеља нису прочитани на главном претресу Апелационо вијеће јасно образложило да су ти докази достављени одбрани заједно са потврђеном оптужницом, те да је одредбом члана 274 ст. 1 и 4 прописана могућност спровођења оваквих доказа без њиховог читања, а да се на рочишту на ком су ти докази уведени у спис одбрана успротивила приједлогу Тужилаштва да се ти докази прочитају. Сем тога, Уставни суд запажа да је Суд БиХ, разматрајући апелантове наводе да су телефонски листинзи незаконити докази јер није постојала судска наредба за њихово прибављање, јасно образложио да се у конкретном случају није радило о посебној истражној радњи, а да је Апелационо вијеће, очитујући се на жалбене наводе, појаснило да су наредбе Тужилаштва за прибављање листинга телефонских позива издате оператерима телекомуникација у току 2007. године када ЗКП још увијек није прописивао обавезу постојања судске наредбе за то, с обзиром на то да је одредба члана 72а ЗКП којом је прописана та обавеза постала саставним дијелом ЗКП тек након измјена и допуна које су ступиле на снагу 29. јула 2008. године.

40. Сходно свему наведеном, Уставни суд сматра да у околностима конкретног предмета, те имајући у виду чињеницу да су апеланти у поступку пред редовним судовима могли да оспоравају законитост доказа, те редовни судови дали јасна, детаљна и логична образложења везана за законитост тих доказа у којима не види

произвољност у примјени релевантних одредби ЗКП, поготово одредбе члана 10 ЗКП, те чињеницу да апеланти, сем што су у апелацији поновили наводе које су истицали у поступку пред редовним судовима, ничим нису доказали своје тврдње да се ради о незаконитим доказима, а тако што не произилази ни из документације предочене Уставном суду, односно да нема ничега што указује на то да се ради о незаконитим доказима у смислу стандарда Европске конвенције. Уставни суд запажа и да оспорене пресуде нису засноване искључиво на тим доказима, већ и на више других доказа. Стога, нема ничега што указује на то да је прибављањем и извођењем доказа на начин како је то урађено у конкретном случају у било ком сегменту прекршен неки од принципа права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.

41. Даље, Уставни суд указује на праксу Европског суда и Уставног суда, према којој је задатак редовних судова, а првенствено првостепеног суда, да оцијене изведене доказе и њихову релевантност у конкретном предмету. Уставни суд, стога, неће процјењивати квалитет закључака редовних судова у погледу процјене доказа, уколико се ова процјена не доима очигледно произвољном. Исто тако, Уставни суд се неће мијешати ни у то којим доказима страна у поступку редовни судови поклањају повјерење на основу слободне судијске процјене. То је искључиво улога редовних судова, чак и када су изјаве свједока на јавној расправи и под заклетвом супротне једна другој (види Европски суд, *Doorson против Холандије*, пресуда од 6. марта 1996. године, објављена у Извјештајима број 1996-II, став 78; и Уставни суд, Одлука број АП 612/04 од 30. новембра 2004. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 19/05).

42. Такође, Уставни суд указује на то да је суд дужан да савјесно оцијени све доказе појединачно и у вези с осталим доказима, па онда на основу такве, брижљиве оцјене изведе закључак да ли је нека чињеница доказана (члан 281 став 2 ЗКП). При томе, према члану 15 ЗКП, суд и други органи нису везани ни ограничени посебним формалним доказним правилима, већ према принципу слободне оцјене доказа оцјењују постојање или непостојање неке чињенице. Међутим, ова слободна оцјена доказа захтијева образложење, како сваког доказа појединачно, тако и свих доказа заједно, те довођење свих спроведених доказа у узајамну логичну везу. Принцип слободне оцјене доказа не представља апсолутну слободу. Та слобода је ограничена општим правилима и законитостима људског мишљења и искуства. Због тога је обавеза редовног суда да у образложењу пресуде опише процес појединачне оцјене доказа, довођења сваког оцијењеног доказа у везу с другим доказима и извођења закључка о доказаности одређене чињенице.

43. Доводећи у везу наведене ставове с конкретним предметом, Уставни суд указује на то да у кривичном поступку није изостала свеобухватна анализа изведених доказа. Наиме, Уставни суд запажа да је првостепени суд спровео опсежан доказни поступак, да је у том смислу саслушао апеланта, саслушао свједоке Тужилаштва и одбране, саслушао вјештака финансијске струке и вјештака за аудио-визуелна дјела и извршио увид у бројну документацију у спису. У вези с тим, Уставни суд истиче да је првостепени суд у својој пресуди у потпуности описао процес појединачне оцјене доказа, те њиховог довођења у међусобну везу и извођење закључка да су апеланти починили кривична дјела за која су проглашени кривим. При томе, Уставни суд запажа да је редовни суд, супротно наводима апеланата, дао јасне и детаљне разлоге за своју одлуку да не прихвати апелантов исказ, као и да је своју одлуку о апеланткињиној кривичноправној одговорности за дјела која су јој стављена на терет засновао на бројним доказима (прије свега на налазу и мишљењу вјештака финансијске струке, исказима свједока и материјалним доказима), тако да Уставни суд не налази било какву произвољност у том погледу.

44. У односу на апелационе наводе да је редовни суд у апелантовом случају прекорачио оптужницу јер је утврдио да је апелант извршио кривично дјело у периоду за који није био оптужен оптужницом, Уставни суд запажа да је апелант исти приговор изнио у поступку пред редовним судом, који је размотрио наведени приговор и одбио га као неоснован, дајући јасно, детаљно и логично образложење за своју одлуку, у ком Уставни суд не налази елементе произвољности. Наиме, Уставни суд примјећује да је Апелационо вијеће у вези с тим навело да је упоређивањем изреке првостепене пресуде са чињеничним описом из оптужнице утврдило да је апелант проглашен кривим за радње које је предузимао у периоду од краја 2006. године до краја априла 2007. године и у периоду од 4. јуна 2007. године до 26. септембра 2007. године, за шта га је предметна оптужница и теретила, док се у односу на њега период прије 2006. године, односно период од 2003. године до 2006. године уопште и не помиње. Даље, Уставни суд запажа да је, истакнувши да је изрека дио пресуде који обавезује, а да образложење подразумијева давање разлога на којима се заснива одлука суда садржана у изреци, Апелационо вијеће образложило да при чињеници да је у ширем контексту образложења утврђено да је група чији је апелант био припадник дјеловала и раније, а да је апеланткиња учествовала у кријумчарењу страних држављана тако што је од 2003. до 2007. године реализовала брзо пребацивање новчаних средстава путем Western Uniona, те имајући у виду да је апелант проглашен кривим само за радње које су му стављене на терет оптужницом, проглашавање апеланткиње кривом за радње које су њој стављене на терет а које обухватају и ранији период не значи да је оптужба у односу на апеланта прекорачена. С обзиром на све наведено, Уставни

суд сматра да апелационим наводима о произвољној оцјени доказа и с тим у вези произвољно утврђеном стању и тврдњама о прекорачењу оптужнице у односу на апеланта није доведено у питање поштовање гаранција из члана 6 став 1 Европске конвенције.

45. У односу на апелационе наводе о кршењу права на независан и непристрасан суд, Уставни суд запажа да апеланти кршење наведеног права образлажу у контексту произвољне оцјене доказа, што је Уставни суд већ образложио, као и у контексту наводног кршења принципа равноправности страна у поступку, што ће Уставни суд испитати у конкретном случају. У вези с тим, Уставни суд указује на то да, према ставу Европског суда, принцип равноправности страна значи да странама у поступку мора да буде дата разумна могућност излагања свог предмета, укључујући и изношење доказне грађе под условима који их не стављају у знатно подређен положај у односу на противника (види Европски суд, *Dombo Beheer B. V. против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1993. године, серија А, број 274). У вези с тим, Уставни суд запажа да, супротно апелационим наводима, из списка предмета и образложења оспорених пресуда произилази да је апелантима омогућено да активно учествују у току цијелог поступка у истој мјери као и Тужилаштву у смислу да им је омогућено да предлажу и изводе доказе у своју корист и да оспоравају наводе и доказе Тужилаштва. Уставни суд примјећује да је апелант и у жалбеном поступку пред редовним судом износио исте наводе у вези са кршењем принципа равноправности у поступку, као и у поступку пред Уставним судом, које је редовни суд детаљно размотрио, те дао јасна и логична образложења у вези са својим закључком да у конкретном случају није било кршења овог принципа, а у којима Уставни суд не налази елементе произвољности. Наиме, у вези са апелантовом тврдњом да је првостепени суд поступио супротно овом принципу јер је свједоке одбране Р. Р. и Х. С. недозвољено испитивао на околности које нису биле предмет директног испитивања, односно постављао им питања у корист оптужбе, Уставни суд запажа да је Апелационо вијеће образложило да је одредбама чл. 262 став 1 ЗКП прописано овлашћење суда да поставља питања свједоку и да чињеница да је предсједник вијећа поставио већи број питања свједоку не значи да је тиме поступао противно принципу једнакости странака у поступку већ управо с циљем поштовања тог принципа односно утврђивања свих релевантних чињеница. Такође, Уставни суд запажа да је Апелациони суд образложио да у односу на апелантов приговор да је исказ свједока Б. П. оцијењен селективно и да су прихваћени само дијелови његовог исказа који су одговарали тези Тужилаштва, да је тачно да је тај свједок рекао да органи Хрватске нису надлежни да прислушкују телефонске разговоре лица из БиХ, али да је исто тако рекао да је могуће пратити међународне разговоре и то оне

који су спроведени кроз мјеру која је код њих наложена. Имајући у виду наведено образложење редовног суда, те чињеницу да апелант ничим није доказао своје тврдње да је у конкретном случају повријеђен принцип равноправности страна у поступку, а тако што не произилази ни из документације предочене Уставном суду, Уставни суд сматра неоснованим наводе о кршењу права из члана 6 став 3 тачка д) Европске конвенције. Сем тога, имајући у виду све наведено, те да у конкретном случају апелант није понудио било какве друге аргументе у погледу кршења права на независан и непристрасан суд, а будући да у спису предмета ништа не указује на евентуално кршење тог права, Уставни суд сматра да оваквим апелантовим наводима није доведено у питање кршење члана 6 став 1 Европске конвенције.

46. Сходно наведеном, Уставни суд сматра да су у цијелости неосновани апелациони наводи о повреди права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1 и 3 тачка д) Европске конвенције у поступку који је окончан оспореном пресудом Апелационог вијећа.

Право на поштовање приватног живота

47. Апеланти сматрају да коришћење резултата посебних истражних радњи спроведених у Хрватској (извјештаја прикривених истражитеља и транскрипата и снимака пресретнутих телефонских разговора), те телефонских листинга као доказа у предметном поступку представља кршење њиховог права на приватни живот из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

48. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

ф) Право на приватни и породични живот, дом и преписку.

49. Члан 8 Европске конвенције гласи:

1. Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је то неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нередра или спречавања злочина, заштите здравља и морала или заштите права и слобода других.

50. Прије свега, Уставни суд запажа да из документације у спису предмета произилази да су у конкретном случају пресретани само апелантови телефонски разговори, а не и апеланткињини телефонски разговори, да су прикривени истражитељи ангажовани само у односу на апеланта, као и да је Тужилаштво прибавило телефонске листинге за апелантове бројеве телефона. Сходно томе, Уставни суд закључује да су неосновани апеланткињини наводи да јој је коришћењем предметних доказа у конкретном поступку повријеђено право на поштовање приватног живота из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

51. У односу на апелантове наводе, Уставни суд запажа да, према становишту Европског суда, телефонски разговори, иако изричито нису наведени, потпадају под појам приватног живота и кореспонденције у смислу члана 8 Европске конвенције (види Европски суд, *inter alia*, *Klass и други против Њемачке*, пресуда од 6. септембра 1978. године, п. 21, став 41; *Malone против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 2. августа 1984. године, серија А, по. 82, пп. 30-31, став 64; *Lambert против Француске*, пресуда од 24. августа 1998. године, Извјештаји о пресудама и одлукама 1998-V, пп. 2238-39, став 21). Уставни суд сматра да иста пракса може да се примијени и на листинге телефонских разговора. Такође, Уставни суд запажа да, према становишту Европског суда, коришћење прикривеног истражитеља у вези са апликантовим активностима покреће питање гаранције из члана 8 Европске конвенције (види, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Lüdi против Швајцарске*, пресуда од 15. јуна 1992. године, тачке 40 и 41). Даље, Уставни суд сматра да пресретање телефонских разговора, коришћење прикривених истражитеља, те листинга телефонских позива представља мијешање јавних власти у право на поштовање апелантовог приватног живота. То мијешање представљаће кршење члана 8 став 2 Европске конвенције уколико није у складу са законом, уколико не слиједи један или више легитимних циљева у смислу члана 8 став 2 Европске конвенције и, додатно, ако није неопходно у демократском друштву.

52. Међутим, Уставни суд подсјећа на то да је питање законитости наведених доказа већ разматрао у претходним тачкама ове одлуке и да је закључио да нема ничега што указује на то да се у конкретном случају ради о незаконитим доказима у смислу важећих прописа. Сходно томе, Уставни суд закључује да је мијешање у ово апелантово право било законито. Наиме, у конкретном случају мијешање је извршено у складу са легитимним циљем, у смислу става 2 члана 8 Европске конвенције, а који се у околностима конкретног случаја огледао у спречавању и откривању кривичног дјела и заштите права других, а неспорно је да у околностима конкретног случаја интереси шире друштвене заједнице у смислу откривања починоца кривичног дјела и тиме заштита права других како би се санкционисало друштвено неприхватљиво понашање и тиме постигла сврха генералне превенције,

претежу над апелантовим појединачним интересима да се без уплитања државе користи правима гарантованим наведеним одредбама.

53. Сходно наведеном, Уставни суд закључује да су апелантови наводи о повреди права на приватни живот из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције неосновани.

VIII. Закључак

54. Уставни суд закључује да нема кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1 и 3 д) Европске конвенције када оспорене одлуке нису засноване на незаконитим доказима, те када су редовни судови на основу брижљиве и савјесне оцјене доказа, који су оцијењени појединачно и у међусобној вези, неспорним утврдили да су апеланти починили кривична дјела која су им стављена на терет при чему нема елемената који указују на то да је оптужба у односу на апеланта прекорачена нити да је доказни поступак злоупотријебљен на штету апеланата. Такође, нема повреде права на правично суђење када је оспорене пресуде донио независан и непристрасан суд у поступку у ком је апелантима омогућено да равноправно учествују.

55. Уставни суд закључује да не постоји повреда апелантовог права на приватни живот из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције када је мијешање у приватни живот остварено коришћењем транскрипата и снимака пресретнутих апелантових телефонских разговора, извјештаја прикривених истражитеља и телефонских листинга за које је утврђено да представљају законите доказе у смислу важећих прописа и било је неопходно у демократском друштву у сврху остваривања легитимног циља спречавања и откривања кривичног дјела и заштите права других, те да не постоји повреда апеланткињиног права на приватни живот из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције с обзиром на то да се наведени докази нису односили на апеланткињу.

56. На основу члана 59 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

57. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 2699/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Nedžada Delića podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Tužiteljstva Bosne i Hercegovine broj KT-51/10

Odluka od 25. lipnja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2699/11**, rješavajući apelacije **Nedžada Delića i dr.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. stavak 2, članka 57. stavak 2. točka b) i članka 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 25. lipnja 2014. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Nedžada Delića, Muhameda Marića, Gospodarskog društva „TEF” d.o.o. Sarajevo i „Granit Zagreb” d.o.o. Zagreb, podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Tužiteljstva Bosne i Hercegovine broj KT-51/10 (sada T20 0 KT 0003079 10).

Odbija se kao neutemeljena apelacija Gospodarskog društva „TEF” d.o.o. Sarajevo i „Granit Zagreb” d.o.o. Zagreb, podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 St 115069 09 St.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Nedžad Delić iz Sarajeva (u daljnjem tekstu: apelant Delić) kojega zastupa Žarko Bulić, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 4. srpnja 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Tužiteljstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo BiH) broj KT-51/10. Apelacija je registrirana pod brojem AP 2699/11.

2. Muhamed Marić iz Sarajeva (u daljnjem tekstu: apelant Marić) podnio je 4. srpnja 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Tužiteljstva BiH broj KT-51/10. Apelacija je registrirana pod brojem AP 2700/11. Apelant je dopunio apelaciju 17. lipnja 2013. godine.

3. Gospodarsko društvo TEF d.o.o. Sarajevo (u daljnjem tekstu: apelant TEF), koje zastupa Žarko Bulić, odvjetnik iz Sarajeva, podnijelo je 28. srpnja 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Tužiteljstva BiH broj KT-51/10, te u predmetu Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 St 115069 09 St. Apelant je zatražio donošenje privremene mjere. Apelacija je registrirana pod brojem AP 3052/11.

4. „Granit Zagreb” d.o.o. iz Zagreba (u daljnjem tekstu: apelant „Granit Zagreb”), kojega zastupa zakonski zastupnik ravnatelj Krešimir Jerin iz Zagreba, podnio je 12. kolovoza 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Tužiteljstva BiH broj KT-51/10, te u predmetu Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 St 115069 09 St. Apelant je zatražio donošenje privremene mjere. Apelacija je registrirana pod brojem AP 3220/11. Apelant je 12. rujna 2011. godine dostavio specijalnu punomoć za Bogdana Jokovića iz Sarajeva. Apelant je dopunio apelaciju 14. lipnja 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

5. Ustavni sud je odlukama o privremenoj mjeri broj *AP 3052/11* od 12. listopada 2011. godine i broj *AP 3220/11* od 9. studenoga 2011. godine odbio zahtjeve apelanata TEF i „Granit Zagreb” za donošenje privremene mjere.

6. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik BiH” br. 60/05, 64/08 i 51/09), koja su važila u vrijeme poduzimanja navedenih radnji, od Tužiteljstva BiH i Općinskog suda u Sarajevu je u razdoblju od 20. listopada 2011. godine do 9. listopada 2013. godine zatraženo da dostave odgovore na apelacije.

7. Tužiteljstvo BiH i Općinski sud u Sarajevu su odgovore dostavili u razdoblju od 9. studenoga 2011. godine do 1. studenoga 2013. godine.
8. Ustavni sud je 28. travnja 2014. godine od Općinskog suda u Sarajevu zatražio da mu dostavi na uvid spis broj 65 0 St 115069 09 St, što je i učinjeno 7. svibnja 2014. godine. Nakon ostvarenoga uvida, spis je vraćen 28. svibnja 2014. godine. Istog dana od Tužiteljstva BiH je zatraženo da dostavi informaciju u kojoj fazi se nalazi postupak u odnosu na apelanta „Granit Zagreb”. Tužiteljstvo BiH je odgovor dostavilo 5. svibnja 2014. godine.
9. Na temelju članka 32. Pravila Ustavnog suda, s obzirom da su Ustavnom sudu dostavljene četiri apelacije iz njegove nadležnosti o istom pitanju, Ustavni sud je donio odluku o spajanju predmeta br. AP 2699/11, AP 2700/11, AP 3052/11 i AP 3220/11 u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 2699/11.

III. Činjenično stanje

10. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata podastrihtih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

U odnosu na kazneni postupak

11. Naredbom Tužiteljstva BiH broj KT-51/10 od 11. veljače 2010. godine je pokrenuta istraga protiv apelanata Delića (ravnatelja apelanata TEF) i apelanata Marića (ravnatelja „Granit Jablanica” - u daljnjem tekstu: stečajni dužnik), zbog postojanja osnova sumnje da su počinili kazneno djelo organiziranoga kriminala iz članka 250. st. 2. i 3, kazneno djelo pranja novca iz članka 209. stavak 3. Kaznenog zakona BiH (u daljnjem tekstu: KZ BiH), te kazneno djelo zlorporabe položaja i ovlasti iz članka 247. stavak 2. u svezi sa stavkom 1, toč. b), c) d) i e), kazneno djelo nesavjesnoga gospodarskog poslovanja iz članka 242. stavak 2. u svezi sa stavkom 1, kazneno djelo lažnoga stečaja iz članka 244. stavak 2. u svezi sa stavkom 1c, kazneno djelo zlorporabe u postupku privatizacije iz članka 248. stavak 3. u svezi sa stavkom 1. i kazneno djelo davanja dara i drugih koristi iz članka 381. Kaznenog zakona FBiH (u daljnjem tekstu: KZ FBiH).
12. Ovlaštene osobe iz SIPA su, po naredbi Tužiteljstva BiH, apelante Delića i Marića lišile slobode 26. veljače 2010. godine.
13. Sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) je, odlučujući o prijedlogu Tužiteljstva BiH za određivanje pritvora, Rješenjem broj X-KRN-10/892 od 27. veljače 2010. godine apellantu Deliću izrekao mjere zabrane, a apellantu Mariću pritvor koji je po ovome rješenju mogao trajati do 26. ožujka 2010. godine. Iz obrazloženja rješenja proizlazi

kako je postojanje uvjeta za određivanje pritvora apelantu Mariću u smislu članka 132. stavak 1. toč. b) i c) Zakona o kaznenom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZKP BiH) cijenjeno s obzirom na okolnosti da je Tužiteljstvo BiH planiralo saslušati, prema najavama, preko 100 svjedoka, ostvariti uvid u opsežnu financijsku dokumentaciju poduzeća „Granit Jablanica” (u daljnjem tekstu: stečajni dužnik), te opsežnost i kompleksnost predmeta. Apelantu Deliću su određene navedene mjere zabrane s trajanjem dok postoji potreba jer je zaključeno da nisu ispunjeni posebni pritvorski razlozi u odnosu na njega.

14. Priziv apelanta Marića na rješenje o određivanju pritvora Apelacijsko odjeljenje Suda BiH je odbilo kao neutemeljen Rješenjem broj X-KRN-10/892 od 5. ožujka 2010. godine, suglasivši se u cjelini, pored ostalog, sa zaključcima o kompleksnosti i složenosti predmeta.

15. Tužiteljstvo BiH je prijedlogom od 23. ožujka 2010. godine zatražilo produljenje pritvora apelantu Mariću. Sud BiH je Rješenjem broj X-KRN-10/892 od 25. ožujka 2010. godine apelantu Mariću produljio pritvor do 26. svibnja 2010. godine.

16. Tužiteljstvo BiH je 6. svibnja 2010. godine saslušalo apelanta Marića u svojstvu osumnjičenoga.

17. Sud BiH je Rješenjem broj X-KRN-10/892 od 26. svibnja 2010. godine apelantu Mariću produljio pritvor za još dva mjeseca, tj. do 26. srpnja 2010. godine. Iz obrazloženja rješenja proizlazi kako nije prihvaćen prijedlog Tužiteljstva BiH za produljenje pritvora za tri mjeseca. U svezi s tim, Sud BiH je istaknuo kako smatra da je razdoblje od dva mjeseca dovoljno Tužiteljstvu BiH za poduzimanje pobrojanih istražnih radnji: identificiranje i saslušanje svjedoka i suučesnika, uvid u financijsku i poslovnu dokumentaciju stečajnoga dužnika, prikupljanje druge potrebne dokumentacije te njezinu analizu i vještačenje, pribavljanje potrebnih dokaza iz Hrvatske u odnosu na apelanta „Granit Zagreb”, pribavljanje podataka o bankovnim računima osumnjičenih u Splitskoj banci, te za završavanje drugih istražnih radnji.

18. Apelacijsko odjeljenje Suda BiH je Rješenjem broj X-KRN-10/892 od 9. lipnja 2010. godine odbilo kao neutemeljene prizive apelanta Marića i Tužiteljstva BiH na prvostupanjsko rješenje o produljenju pritvora apelantu Mariću. Apelacijsko odjeljenje se suglasilo sa zaključkom prvostupanjskoga suda da će dva mjeseca biti dovoljno Tužiteljstvu BiH za pribavljanje i osiguravanje dokaza, kao i za saslušanje preostalih svjedoka. S tim u svezi je ukazano kako se radi o istrazi koja traje već dulje vremensko razdoblje, koju je započelo još Kantonalno tužiteljstvo HNK-a, pa je, u situaciji kada se neki od osumnjičenih nalaze u pritvoru, potrebno poduzeti sve potrebne mjere kako bi se istraga uspješno i efikasno okončala a boravak osumnjičenih u pritvoru sveo na najkraću moguću mjeru.

19. Tužiteljstvo BiH je 20. srpnja 2010. godine podnijelo prijedlog Sudu BiH za ukidanje pritvora apelantu Mariću i određivanje mjera zabrane.
20. Sud BiH je Rješenjem broj X-KRN-10/892 od 21. srpnja 2010. godine apelantu Mariću ukinuo mjeru pritvora i odredio mjere zabrane koje mogu trajati dok za tim postoji potreba, uz vršenje kontrole opravdanosti svaka dva mjeseca.
21. Mjere zabrane apelantu Deliću određene rješenjem od 27. veljače 2010. godine, te izmijenjene rješenjem od 27. travnja 2010. godine, kao i mjere zabrane izrečene apelantu Mariću određene rješenjem od 21. srpnja 2010. godine, izmijenjene rješenjem od 1. listopada 2010. godine, ukinute su rješenjem Suda BiH od 4. listopada 2011. godine. Priziv Tužiteljstva BiH na ovo rješenje je odbijen kao neutemeljen rješenjem od 24. listopada 2011. godine.
22. Tužiteljstvo BiH je 12. listopada 2010. godine u predmetu KT-51/10 uputilo prijedlog Sudu BiH za određivanje privremene mjere zabrane radi osiguravanja kako pokretne tako i nepokretne imovine koja je vlasništvo stečajnoga dužnika, pokretne imovine trećih osoba koja se nalazi u svim dijelovima stečajnoga dužnika, gotovih proizvoda i poluproizvoda u vrijednosti od 3.000.000,00 KM, koji se nalaze na lageru stečajnoga dužnika, te privremeno obustavljanje ovršnoga postupka provođenja hipoteke nad imovinom stečajnoga dužnika u korist apelanta „Granit Zagreb”, a sve do okončanja kaznenoga postupka protiv apelanta i drugih osumnjičenih osoba.
23. Sud BiH je Rješenjem broj S1 Ž K 002597 Krn Ž (veza X-KRN-10/892) od 22. listopada 2010. godine prijedlog Tužiteljstva BiH uvažio, te u kaznenome predmetu koji se vodio protiv apelanata Marića i Delića i još dvije osobe odredio privremene mjere osiguranja kojima je, pored ostaloga, u točki II zabranjena prodaja, skrivanje, ustupanje ili na drugi način otuđenje pokretne imovine trećih osoba koje se nalaze u svim dijelovima stečajnoga dužnika, do okončanja stečajnoga postupka u predmetu Tužiteljstva BiH KT-51/10, i to taksativno pobrojane imovine koja je trenutačno prenijeta u vlasništvo apelanta TEF; u točki III privremena obustava izvršnoga postupka i provođenje hipoteke nad imovinom stečajnoga dužnika u korist apelanta „Granit Zagreb” do okončanja kaznenoga postupka u predmetu Tužiteljstva BiH broj KT-51/10. Izvršenje privremenih mjera („zbog nepreciznih podataka u prijedlogu”) povjereno je Tužiteljstvu BiH, koje je na temelju rješenja Suda BiH trebalo odrediti tijela nadležna za provedbu navedenih mjera, te koje je, nakon toga, tijelima nadležnim za provedbu mjera trebalo dostaviti ovu odluku Suda BiH radi provedbe.
24. Tužiteljstvo BiH je 29. listopada 2010. godine podnijelo prijedlog za dopunu rješenja o privremenoj mjeri. Apelanti Delić i „Granit Zagreb” su istoga dana podnijeli prizive na rješenje od 22. listopada 2010. godine o određivanju privremene mjere.

25. Sud BiH je Rješenjem broj S1 2 K 002597 10 Krn (veza X-KRN-10/892) od 8. studenoga 2010. godine djelomično usvojio prijedlog Tužiteljstva BiH i rješenje o privremenoj mjeri dopunio.
26. Apelant TEF je u pismenom obraćanju Tužiteljstvu BiH 9. studenoga 2010. godine zatražio sprečavanje blokiranja dijela njegove opreme koja se nalazi kod stečajnoga dužnika, a u odnosu na koju nije tražena niti je donesena mjera osiguranja.
27. Sud BiH je rješenjem od 12. studenoga 2010. godine odbio kao neutemeljene prizive apelanata Delića i „Granit Zagreb” protiv rješenja o određivanju privremenih mjera osiguranja od 22. listopada 2010. godine. U obrazloženju rješenja je, pored ostaloga, ukazano kako se utemeljeno sumnja da se imovina naznačena u osporenome rješenju dovodi u vezu s nezakonitim radnjama, odnosno potiče od nezakonitih radnji, pa je s ciljem uspješnoga vođenja postupka u interesu da se ona privremeno oduzme dok se ne rasvijetle činjenice glede načina njezinoga stjecanja, a što nije oprečno članku 73. stavak 1. i 202. stavak 1. ZKP-a. Najzad, ukazano je na članak 74. ZKP-a prema kojemu se privremeno oduzeti predmeti vraćaju vlasniku odnosno držatelju kada u tijeku postupka postane očevidno kako ne postoje razlozi za njihovo dalje zadržavanje.
28. Apelant TEF je 14. prosinca 2010. godine od PU Konjic zatražio pružanje asistencije pri preuzimanju imovine koja nije obuhvaćena privremenom mjerom koju je izdao Sud BiH, u čiji posjed je uveden rješenjem Općinskog suda u Konjicu 18. listopada 2010. godine. PU Konjic je 21. prosinca 2010. godine obavijestila apelanta kako mu nije u mogućnosti pružiti asistenciju s obzirom na privremenu mjeru osiguranja koju je izdao Sud BiH, kao i da je konsultiran tužitelj koji vodi istragu u konkretnome predmetu, a koja ih je uputila da je kompletna oprema kod stečajnoga dužnika predmetom istrage i kako se ne dopušta raspolaganje njome na bilo kakav način.
29. Apelant TEF se 22. prosinca 2010. godine obratio Tužiteljstvu BiH tražeći obrazloženje zašto mu se onemogućuje pristup opremi koja nije obuhvaćena privremenom mjerom.
30. Tužiteljstvo BiH je u odgovoru od 24. prosinca 2010. godine, pored ostaloga, istaknulo kako je vlasnik apelanta (apelant Delić), kojemu je izrečena mjera zabrane poduzimanja bilo kakvih poslovnih aktivnosti vezanih za apelanta i stečajnoga dužnika, zatražio od Općinskog suda u Konjicu uvođenje u posjed pokretnih stvari, a što nije smio učiniti s obzirom na izrečenu mjeru. Dalje je ukazano kako je Tužiteljstvo BiH 1. prosinca 2010. godine u istome kaznenom predmetu proširilo istragu i na apelanta TEF i na A. D. (odgovornu osobu kod apelanta), te da su u tijeku i „druga proširenja istrage”, a osobito u svezi s kaznenim djelom pranja novca, pa je nužno provjeriti od čijega je novca vlasnik apelanta kupio opremu na čijoj predaji u posjed insistira apelant TEF.

31. Tužiteljstvo BiH je apelantu Mariću uputilo poziv za saslušanje u svojstvu osumnjičenoga 14. ožujka 2011. godine. Apelant Marić je saslušan 22. ožujka 2011. godine.
32. Apelant Delić je 12. lipnja 2011. godine uputio dopis glavnome tužitelju i Kolegiju Tužiteljstva BiH tražeći, pored ostaloga, poduzimanje mjere u svrhu okončanja istrage u predmetu KT-51/10. Apelant Delić je istaknuo kako tužiteljica J. G. ne postupa sukladno rješenju Suda BiH kojim je određena privremena mjera osiguranja, te da ga nezakonitim naredbama sprečava u raspolaganju imovinom koja nije obuhvaćena navedenim rješenjem.
33. Apelant Marić je 24. lipnja 2011. godine Tužiteljstvu BiH uputio pritužbu protiv tužiteljice J. G. zbog neprofesionalnog, neobjektivnog i pristranog obavljanja funkcije tužitelja, sa zahtjevom za žurno postupanje i poduzimanje nužnih mjera i radnji s ciljem što bržega i efikasnijega okončanja istrage u predmetu KT-51/10. Pritužbu je dopunio 7. srpnja 2011. godine.
34. Tužiteljstvo BiH je u odgovoru na pritužbe apelanta Marića u dopisu od 18. srpnja 2011. godine istaknulo kako je Ured glavnoga tužitelja zatražio zakazivanje i održavanje sjednice Kolegija Tužiteljstva sukladno članku 225. stavak 2. ZKP BiH, a glede poduzimanja mjera okončanja istrage u predmetu broj KT-51/10. U svezi s pritužbama na rad tužiteljice J. G. ukazano je kako je ovo pitanje u nadležnosti Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH, kojemu se apelant već i obratio, te mu se sugerira da od njega i zatraži odgovore u svezi s ovim navodima.
35. Tužiteljstvo BiH je 27. lipnja 2011. godine, na traženje v. d. ravnatelja „Granit Jablanica” izdalo dodatno pojašnjenje rješenja Suda BiH od 22. listopada 2010. godine, a u svezi s korištenjem imovine koja je obuhvaćena ovim rješenjem, odnosno da ju poduzeće može koristiti u procesu proizvodnje i rada.
36. Tužiteljstvo BiH je 15. srpnja 2011. godine uputilo prijedlog za dopunu Rješenja Suda BiH broj S1 2 K 002597 Krn od 22. listopada 2010. godine (o određivanju privremene mjere osiguranja).
37. Sud BiH je Rješenjem broj S1 2 K 002597 10 Krn (veza: X-KRN-10/892) od 1. rujna 2011. godine prijedlog usvojio i odredio da se u točki IV rješenja iza postojećega teksta dodaje i da sva financijska sredstva koja se ostvare u nastavku poslovanja (u stečajnom dužniku) treba pohraniti na posebnom računu koji će biti „nanovo otvoren” i preko kojega će se obavljati svo financijsko poslovanje do okončanja kaznenoga postupka.
38. Protiv ovoga su rješenja prizive izjavili stečajni dužnik kojega je zastupao stečajni upravitelj, te apelanti Marić i Delić.

39. Sud BiH je Rješenjem broj S1 2 K 002597 11 Kv 12 od 28. rujna 2011. godine, odlučujući o izjavljenim prizivima, ukinuo rješenje od 1. rujna 2009. godine i predmet vratio na ponovno odlučivanje. U obrazloženju rješenja je, pored ostaloga, ukazano kako je prvostupanjsko vijeće propustilo cijeniti odlučnu činjenicu da je prema stečajnome dužniku pokrenut stečajni postupak pravomoćnim rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, da postoji stečajni upravitelj koji je imenovan rješenjem toga suda, a koji je, sukladno zakonskim ovlastima koje ima, već otvorio račun preko kojega treba obavljati financijsko poslovanje stečajnoga dužnika. Potom je ukazano kako se radi o složenome predmetu, izrečene su mjere privremenoga oduzimanja imovine velike vrijednosti, a zbog čega može nastati šteta ne samo za stečajnoga dužnika već i za uposlene i druge vjerovnike koji u stečajnome postupku nastoje ostvariti svoja potraživanja. Najzad, ukazano je kako je u spis uložena i Informacija-obavijest stečajnoga suca Općinskog suda u Sarajevu, pred kojim se vodi stečajni postupak nad stečajnim dužnikom, koji je upozorio na primjenu Zakona o stečaju i kako neće dopustiti raspolaganje imovinom stečajnoga dužnika bilo kome tko za to po zakonu nije ovlašten.

40. Na sjednici Kolegija Tužiteljstva BiH, održanoj 18. listopada 2011. godine, usvojen je Plan postupajućeg tužitelja za dovršetak istrage.

41. Sud BiH je u ponovnome postupku, Rješenjem broj S1 2 K 002597 10 Km od 26. listopada 2011. godine, odbio kao neutemeljen prijedlog Tužiteljstva BiH od 15. lipnja 2011. godine za dopunu rješenja od 22. listopada 2010. godine (o određivanju privremene mjere osiguranja). Sud BiH je rješenjem od 18. studenoga 2011. godine odbio kao neutemeljen priziv Tužiteljstva BiH. U obrazloženju rješenja je, pored ostaloga, ukazano kako ovaj sud, oprečno tvrdnjama Tužiteljstva BiH, nije mjerodavan stvarati pretpostavke za dalji rad stečajnoga dužnika, niti odlučivati o pravima djelatnika iz radnoga odnosa, niti drugim poslovima koji su u nadležnosti stečajnoga suca, već je nadležnost ovoga suda odlučivati o određivanju privremenih mjera osiguranja imovinsko-pravnog zahtjeva oštećenih (članak 202. ZKP BiH) i privremenoga oduzimanja imovine radi osiguranja (članak 73. ZKP BiH). Po ocjeni suda zahtjev Tužiteljstva BiH ne može se podvesti niti pod jednu od navedenih odredbi. Najzad, ukazano je kako na ovakav zaključak ne utiču navodi Tužiteljstva BiH da se istraga u ovome kaznenom predmetu vodi i zbog kaznenoga djela pranja novca preko otvorenoga stečaja, te kaznenoga djela lažnog stečaja.

42. Tužiteljstvo BiH je 10. studenoga 2011. godine izdalo naredbu za financijsko vještačenje materijalno-financijske dokumentacije stečajnoga dužnika, kao i dokumentacije koja se nalazila u spisu broj KT-51/10.

43. Tužiteljstvo BiH je 14. listopada i 20. prosinca 2011. godine, te 12. travnja 2012. godine, izdalo naredbe za vještačenje vještaku strojarske struke koji je trebao izvršiti pregled

strojeva i drugih radnih postrojenja koja se nalaze u krugu stečajnoga dužnika koja je nabavio apelant „Granit Zagreb”, te procijeniti njihovu vrijednost u vrijeme isporuke u odnosu na vrijednosti označene u fakturama koje je ispostavio apelant „Granit Zagreb”, i dr.

44. Naredba o provedbi istrage od 11. veljače 2010. godine je proširena 13 puta do 2. travnja 2012. godine kada je donijeta posljednja od naredbi o proširenju istrage.

45. Tužiteljstvo BiH je u predmetu KT-51/10 podiglo optužnicu 8. lipnja 2012. godine protiv više osoba, pored ostalih, apelanata Delića, Marića i TEF-a. Optužnica je potvrđena 28. lipnja 2012. godine i u tijeku je glavni pretres pred Sudom BiH.

46. Apelant „Granit Zagreb” je 2. travnja 2013. godine uputio dopis Tužiteljstvu BiH tražeći da bude obaviješten o svome statusu u kaznenome predmetu KT-51/10.

47. Tužiteljstvo BiH je u dopisu od 9. svibnja 2013. godine obavijestilo apelanta „Granit Zagreb” da je u predmetu KT-51/10, sada broj T20 0 KT 0003079 10 protiv apelanta Marića i dr. otvorena istraga i protiv pet osoba iz Hrvatske, među kojim i Krešimira Jerina (zakonski zastupnik i ravnatelj apelanta „Granit Zagreb”) koji su, zajedno s apelantom Marićem, u suizvršiteljstvu počinili kaznena djela iz članka 250. stavak 1. u svezi s člankom 209. stavak 2. KZ BiH, te kaznena djela iz čl. 247. stavak 2. i 252. stavak 2. KZ FBiH. Potom je ukazano kako su ove osobe zajedno s apelantom Marićem osnivači apelanta „Granit Zagreb” i nisu obuhvaćeni optužnicom zbog nedostupnosti (strani državljani). Dalje, Tužiteljstvo BiH je istaknulo kako se iz kaznenoga djelovanja ovih osoba izvodi i kaznena odgovornost apelanta „Granit Zagreb”, koji je kazneno odgovorna pravna osoba i koji će biti kazneno procesuiran pred stvarno i mjesno nadležnim sudom u Zagrebu, nakon dostavljanja odnosno ustupanja dokaza protiv navedenih fizičkih osoba i apelanta „Granit Zagreb” putem pružanja međunarodne pomoći. Najzad, ukazano je kako u tome smislu već postoji komunikacija s nadležnim tužiteljstvom u Zagrebu.

U odnosu na stečajni postupak

48. Općinski sud u Sarajevu je Rješenjem broj 65 0 St 115069 09 St od 27. siječnja 2010. godine otvorio stečajni postupak nad imovinom „Granit Jablanica” (stečajni dužnik). Kao vrijeme otvaranja stečajnoga postupka je utvrđena srijeda, 27. siječanj 2010. godine. Vjerovnici su pozvani da u roku od 30 dana od dana objavljivanja Oglasa o otvaranju stečajnoga postupka u „Službenim novinama FBiH” prijave svoja potraživanja sudu u dva primjerka s dokazima, a sukladno članku 110. Zakona o stečajnom postupku. Istim je rješenjem imenovan stečajni upravitelj, te je ročište za ispitivanje prijave potraživanja zakazano za 24. ožujak 2010. godine.

49. Apelanti TEF i „Granit Zagreb” su pravodobno prijavili svoja potraživanja. Apelant TEF je potraživao opremu koja se nalazi kod stečajnoga dužnika, ističući svoj zahtjev kao izlučni vjerovnik. Apelant „Granit Zagreb” je prijavio novčano potraživanje na ime isporučene robe, te je potraživanje obezbijedeno hipotekom čiji je postupak ovrhe obustavljen donošenjem rješenja o otvaranju stečajnoga postupka, sa zahtjevom da mu se prizna svojstvo razlučnoga vjerovnika.

50. Stečajni upravitelj je, nakon propaloga pokušaja da uđe u posjed imovine stečajnoga dužnika, te s tim u svezi također bezuspješnog obraćanja PU Jablanica, 19. veljače 2010. godine uložio zahtjev Općinskom sudu u Sarajevu za uvođenje u posjed imovine stečajnog dužnika. Postupajući po ovom zahtjevu Općinski sud u Sarajevu se obratio Općinskom sudu u Konjicu za pružanje pravne pomoći radi prinudnog uvođenja stečajnog upravitelja u posjed imovine stečajnog dužnika 23. veljače 2010. godine. Isti zahtjev ponovljen je i 2. ožujka 2010. godine.

51. Apelant „Granit Zagreb” je 3. ožujka 2010. godine dostavio Rješenje o izvršenju broj 56 0 Ip 026356 09 Ip od 1. listopada 2009. godine Općinskog suda u Konjicu i zaključak istog suda kojim se dopušta zabilježba rješenja o izvršenju na bliže označenoj nekretnini stečajnoga dužnika.

52. Općinski sud u Konjicu je, na zahtjev stečajnoga upravitelja i Odjeljenja sudbene policije Kantona Sarajevo, zbog sigurnosnih razloga 9. ožujka 2010. godine odložio ročište od 12. ožujka 2010. godine za prinudno uvođenje u posjed imovine stečajnoga dužnika.

53. Tužiteljstvo BiH je 16. ožujka 2010. godine uputilo dopis Vrhovnom sudu Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud), te općinskom sudu u Konjicu i Sarajevu, izvještavajući ih da je protiv apelanta Marića i drugih suizvršitelja, članova ortračke skupine u stečajnome dužniku, otvorena istraga 11. veljače 2010. godine, zbog postojanja osnova sumnje kako su počinili niz kaznenih djela (lažni stečaj, pranje novca i dr.), a u pripremi je prijedlog ovoga Tužiteljstva Sudu BiH za izdavanje „privremene mjere brisanja neutemeljenoga upisa u sudbeni registar”, „privremene mjere obustave stečajnoga postupka”, te je ukazalo da s „daljnjim nastavkom stečajnoga postupka treba odmah prekinuti”.

54. Općinski sud u Sarajevu je ispitno ročište zakazano za 24. ožujak 2010. godine odložio jer je stečajni upravitelj izjavio kako nije uveden u posjed imovine stečajnoga dužnika, odnosno poslovne dokumentacije, pa se ne može izjasniti o prijavljenim potraživanjima, te odredio da će naredno biti zakazano nakon što stečajni upravitelj dostavi sudu izvješće i obavijesti ga da je ušao u posjed imovine i poslovne dokumentacije stečajnoga dužnika. U tablici prijavljenih potraživanja za ovo ročište je navedeno potraživanje apelanta „Granit Zagreb” na ime isporučene robe u označenoj novčanoj vrijednosti, te apelanta TEF, na

temelju ugovora o najmu od 25. rujna i 12. listopada 2009. godine kao izlučno pravo (izručenje pokretnih stvari).

55. S obzirom da Tužiteljstvo BiH a ni Sud BiH nisu obavijestili Općinski sud u Sarajevu da je izrečena „privremena mjera obustave stečajnoga postupka” u svibnju 2010. godine, stečajni sudac je uz konsultacije s predsjednikom suda, zaključio kako ne postoje smetnje za nastavak postupka.

56. U razdoblju od svibnja 2010. godine do 18. listopada 2010. godine Općinski sud u Sarajevu je poduzimao radnje na uvođenju u posjed stečajnoga upravitelja u imovinu stečajnoga dužnika, razriješio dužnosti imenovanoga i odredio novog stečajnog upravitelja, nakon ulaganja aktualnog izvoda iz sudbenoga registra za stečajnoga dužnika od 24. lipnja 2010. godine proglasio se nenadležnim za vođenje stečajnog postupka, da bi, nakon rješenja Vrhovnog suda od 27. srpnja 2010. godine koji je odredio nadležnost ovoga suda za postupanje i dostavljanje spisa 23. rujna 2010. godine, stečajni postupak nastavio. Potom, podnijete su kaznene prijave protiv osoba koje su neovlašteno ometale ulazak u posjed stečajnoga upravitelja u prostorije i imovinu stečajnoga dužnika u Jablanici.

57. Stečajni upravitelj je prinudno uveden u posjed imovine stečajnoga dužnika 18. listopada 2010. godine, iako su Tužiteljstvo BiH 14. listopada 2010. godine, te dio djelatnika stečajnoga dužnika, tražili odlaganje provedbe stečajnoga postupka, odnosno odlaganje uvođenja stečajnoga upravitelja u posjed imovine stečajnoga dužnika. Tužiteljstvo BiH je u svome zahtjevu istaknulo kako će u tome smislu zatražiti i intervenciju Visokog predstavnika. Stečajni upravitelj i Povjerenstvo za popis imovine su prisilno udaljeni iz imovine stečajnoga dužnika 19. listopada 2010. godine jer angažirana agencija za osiguranje nije mogla obezbijediti sigurnost, a djelatnici PU Jablanica se nisu odazvali pozivu za asistenciju.

58. Tužiteljstvo BiH je 25. listopada 2010. godine izdalo Naredbu Općinskom sudu u Sarajevu o postupanju u povodu rješenja Suda BiH od 22. listopada 2010. godine kojim su određene mjere obezbjeđenja. Istoga je dana Općinski sud u Sarajevu izdao rješenje stečajnome upravitelju da u cijelosti ispoštuje navedeno rješenje Suda BiH.

59. Do konca 2010. godine, te tijekom 2011. godine, Općinski sud u Sarajevu je poduzimao radnje kako bi osigurao uvođenje u posjed stečajnoga upravitelja, obračunajući se Općinskom sudu u Konjicu, MUP-u HNK-a, PS Konjic i Jablanica, podnosio kaznene prijave Kantonalnom tužiteljstvu HNK-a u povodu nezakonitih radnji djelatnika koji su onemogućavali pristup stečajnom upravitelju, kao i zbog saznanja o otuđivanju imovine stečajnoga dužnika, insistirao na obavještenju kod nadležnih policijskih organa o stvaranju bezbjednosnih uvjeta za nastavak rada stečajnoga upravitelja, kao i ishodu postupka

po njegovim prijavama. Također, zakazana je i održana skupština vjerovnika 23. veljače 2011. godine kojoj su prisustvovali apelanti TEF i „Granit Zagreb” na kojoj su svi prisutni upoznati s poteškoćama kao i mjerama i radnjama koje se poduzimaju za uvođenje u posjed stečajnog upravitelja u imovinu stečajnoga dužnika, a kako bi se stvorili zakonski uvjeti za vođenje ovoga postupka.

60. Općinski sud u Sarajevu je u Obavijesti-informaciji o stečajnom postupku nad imovinom stečajnoga dužnika od 7. rujna 2011. godine upućenoj Sudu BiH, u povodu prijedloga Tužiteljstva BiH o dopuni rješenja o određivanju privremene mjere obezbjeđenja, pored ostaloga, ukazao da je Tužiteljstvo BiH od početka stečajnoga postupka imalo negativan stav prema ovome postupku, ali da ovaj sud nije očekivao da će se Tužiteljstvo BiH upustiti i u postupke koji izravno podržavaju one koji silom sprečavaju provedbu ovoga postupka, tj. osobe koje vrše samovlašće i sprečavaju službene osobe u vršenju službenih radnji. Također, ukazano je i da se privremene mjere izrečene dosadašnjim rješenjima Suda BiH po mišljenju ovoga suda ne odnose na Općinski sud u Sarajevu, stečajni postupak i stečajnoga upravitelja pa da će ovaj postupak biti i nastavljen.

61. U razdoblju od otvaranja stečajnoga postupka pa do konca 2011. godine apelanti TEF i „Granit Zagreb” su u više navrata ulagali urgencije i zahtjeve tražeći da im se prizna status izlučnih odnosno razlučnih vjerovnika, te zahtijevali poduzimanje mjera i radnji s ciljem zaštite svojih potraživanja. U obavijestima povodom ovih obraćanja stečajni upravitelj ih je obavještavao kako se ne nalazi u posjedu imovine stečajnoga dužnika, te kako je po ovim zahtjevima nemoguće izjašnjavati se.

62. Općinski sud u Sarajevu je 26. ožujka 2012. godine razriješio dužnosti dotadašnjeg i imenovao novoga stečajnog upravitelja.

63. Stečajni upravitelj je 28. ožujka 2012. godine obavijestio sud da je ušao u posjed imovine stečajnoga dužnika.

64. Općinski sud u Sarajevu je rješenjem od 7. svibnja 2012. godine zakazao ispitno ročište za 13. lipanj 2012. godine.

65. Na ispitnom ročištu održanom 13. lipnja 2012. godine stečajni upravitelj je odbio priznati potraživanje apelanta TEF kao izlučnog vjerovnika jer nije predočio izvršnu ispravu kojom mu je ovo pravo priznato, te je ukazao na rješenje Suda BiH o određivanju mjere osiguranja prema kojoj je zabranjeno raspolaganje pokretnom imovinom trećih osoba koje se nalaze kod stečajnoga dužnika, a među kojom se nalazi i imovina za koju apelant TEF traži da mu se prizna izlučno pravo. Apelant je istaknuo kako posjeduje rješenje Općinskog suda u Sarajevu o privremenoj mjeri osiguranja koje je pravomoćno i

izvršno, da je potom pokrenut i postupak izvršenja kod Općinskog suda u Konjicu ali da ovaj postupak nije okončan zbog općih dešavanja oko stečajnoga dužnika, te najzad da neki od predmeta za koje traži izlučno pravo nisu ni obuhvaćeni rješenjem Suda BiH. Na istom ročištu, stečajni upravitelj je u cjelini osporio potraživanje apelanta „Granit Zagreb” u iznosu od 396.287,354 KM jer nije ponudio pravnu osnovu za svoje potraživanje i jer nema izvršnu ispravu.

66. Nastavak ispitnoga ročišta je zakazan i održan 26. lipnja 2012. godine. Na ovome ročištu apelant „Granit Zagreb” je istaknuo kako se stečajni upravitelj izjasnio o samo jednoj prijavi na ročištu od 13. lipnja 2012. godine, po kojoj je stvarni iznos potraživanja 296.287,34 KM, ali ne i po drugoj prijavi koju je podnio. Općinski sud u Sarajevu je donio rješenje da se po okončanju ročišta odmah provjeri zaprimanje i ove apelantove prijave, te da se u tablici ispravi greška na koju je apelant „Granit Zagreb” ukazao. Apelant TEF je izjavio da prigovara svim izjašnjenjima stečajnoga upravitelja na ročištu od 13. lipnja 2012. godine.

67. Nastavak ispitnoga ročišta je zakazan i održan 11. srpnja 2012. godine. Apelant „Granit Zagreb” je predao presliku prijave potraživanja o kojoj se stečajni upravitelj nije izjašnjavao, a na kojoj je označen nadnevak od 16. veljače 2010. godine. Sud je donio rješenje da će se o ovoj prijavi stečajni upravitelj izjasniti na prvom posebnom ispitnom ročištu.

68. Općinski sud u Sarajevu je Rješenjem broj 65 0 St 115069 10 St 2 od 11. srpnja 2012. godine apelanta „Granit Zagreb” uputio da za osporeno novčano potraživanje u iznosu od 296.287,20 KM može pokrenuti parnični postupak u roku od 30 dana računajući od 11. srpnja 2012. godine. Istim je rješenjem stečajni upravitelj upućen da može pokrenuti parnični postupak radi dokazivanja osporavanja da apelantu TEF ne pripada izlučno pravo na strojevima i opremi koja je navedena u prijavi potraživanja od 5. ožujka 2010. godine.

69. Apelant „Granit Zagreb” je 22. kolovoza 2012. godine pokrenuo parnični postupak u svezi s osporenim novčanim potraživanjem.

70. Općinski sud u Sarajevu je rješenjem od 4. listopada 2012. godine odredio da će se prvo posebno ispitno ročište održati 1. studenoga 2012. godine.

71. Drugo posebno ispitno ročište je zakazano i održano 20. veljače 2013. godine. Apelant „Granit Zagreb” je prijavio svoje potraživanje kao razlučni vjerovnik, navodeći kako ima zasnovanu hipoteku na imovini stečajnoga dužnika, tj. da je razlučno pravo stekao na temelju izvršne notarske isprave, na temelju koje je podnijet prijedlog za ovrhu Općinskom sudu u Konjicu koji je donio rješenje kojim je dopuštena ovrha na nekretninama stečajnoga dužnika. Najzad, istaknuo je kako potražuje razlučno pravo na potraživanje

glavnoga duga od 2.141.346,75 KM, te troškove ovršnoga postupka od 9.926,64 KM. Stečajni upravitelj je osporio potraživanje ukazujući na rješenje Suda BiH kojim je izrečena privremena mjera kojom je upravo obustavljen ovršni postupak provedbe hipoteke.

72. Općinski sud je rješenjem od 21. veljače 2013. godine uputio stečajnoga upravitelja da može pokrenuti parnicu u roku od 30 dana radi dokazivanja osporavanja potraživanja apelanta „Granit Zagreb”, kako glede troškova ovršnoga postupka tako i glede tvrdnje da ovaj vjerovnik nema svojstvo razlučnoga vjerovnika.

73. Općinski sud je treće posebno ispitno ročište zakazao i održao 28. veljače 2013. godine.

74. Općinski sud je rješenjem od 2. travnja 2013. godine stečajnom upravitelju izrekao novčanu kaznu od 1.500,00 KM jer nije postupio po rješenju suda od 3. rujna 2012. godine kojim mu je naloženo da dostavi izvješća i dokumentaciju radi nadzora nad njegovim radom, uz nalog da ubuduće mjesečno dostavlja detaljna financijska izvješća.

75. Općinski sud je rješenjem od 23. travnja 2013. godine smijenio dotadašnjeg i imenovao novog stečajnog upravitelja. Novi stečajni upravitelj je preuzeo dužnost 30. travnja 2013. godine.

76. Apelant „Granit Zagreb” je podneskom od 26. lipnja 2013. godine obavijestio Općinski sud kako stečajni upravitelj nije pokrenuo parnicu u zakonskom roku, te od suda zatražio da donese posebno rješenje kojim mu priznaje razlučno pravo s pravom odvojenog namirenja na iznos glavnog potraživanja, kao i troškove izvršnog postupka.

77. Stečajni upravitelj je u izjašnjenju od 29. rujna 2013. godine u povodu zahtjeva apelanta „Granit Zagreb” naveo kako ne postoji pravna osnova za priznanje statusa razlučnoga vjerovnika jer je provedba ovršnoga postupka privremeno obustavljena rješenjem Suda BiH o određivanju mjere osiguranja, pa stečajni upravitelj nije dužan podnijeti tužbu jer ne postoji pravomoćni izvršni naslov kao osnova prijavljenoga potraživanja, te će eventualno priznata potraživanja općeg isplatnog reda ovoga vjerovnika biti zakonita tek nakon pravomoćnosti konačnog rješenja Suda BiH (o dopuni privremene mjere obezbjeđenja od 1. rujna 2011. godine, koje je ukinuto rješenjem Suda BiH od 28. rujna 2013. godine).

78. Općinski sud je zakazao i održao četvrto zasebno ispitno ročište 12. ožujka 2014. godine.

79. U razdoblju od 28. ožujka 2012. godine do 16. travnja 2014. godine u razumnim je vremenskim intervalima zakazano i održano 12 sjednica Odbora vjerovnika, te su zakazivane i održavane Skupštine vjerovnika.

80. Na sjednici Odbora vjerovnika od 27. ožujka 2014. godine razmatran je i prijedlog Nacrta stečajnoga plana koji je sačinio stečajni upravitelj, a čija je glavna odrednica opstanak i reorganizacija i dalji nastavak rada stečajnog dužnika. Odbor vjerovnika je donio jednoglasnu odluku da stečajni upravitelj objavi javni poziv za izražavanje interesa potencijalnih investitora za sudjelovanje u projektu i sanaciji stečajnoga dužnika.

81. Prema stanju spisa, stečajni postupak je još uvijek u tijeku.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacija

U odnosu na kazneni postupak

82. Apelanti tvrde kako im je povrijeđeno pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Tužiteljstva BiH broj KT-51/10. Apelanti TEF i „Granit Zagreb” tvrde kako im je povrijeđeno i pravo iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

83. Iz opširnih navoda svih apelanta u suštini proizlazi kako smatraju da istraga traje neopravdano dugo s obzirom da je od donošenja naredbe o provedbi istrage proteklo više od 18 mjeseci. S tim u svezi ističu kako je u rješenju o produljenju pritvora apelantu Mariću od 26. svibnja 2010. godine Sud BiH zaključio da su Tužiteljstvu BiH dostatna još dva mjeseca za poduzimanje navedenih istražnih radnji, da je od tada, a u vrijeme podnošenja apelacija, proteklo više od jedne godine ali da to još uvijek nije učinjeno. Po njihovome mišljenju odgovornost za to u cjelini snose postupajući tužitelj i Kolegij Tužiteljstva BiH koji je, sukladno zakonskim ovlastima koje ima, propustio poduzeti mjere u svrhu okončanja istrage s obzirom da ona već traje više od šest mjeseci. Po njihovom mišljenju, a imajući u vidu stav Suda BiH iz navedenog rješenja, proizlazi kako se u konkretnom slučaju ne radi o složenom predmetu koji bi opravdao ovako dugo trajanje istrage. S tim u svezi, apelanti Delić i Marić su istaknuli kako po njihovim saznanjima Tužiteljstvo BiH još uvijek nije donijelo ni naredbu o financijskome vještačenju, koja je, po njihovom mišljenju, s obzirom na optužbe koje im se stavljaju na teret, ključni dokaz. Također, oba apelanta su istaknula kako su se obratila glavnome tužitelju i Kolegiju Tužiteljstva BiH radi poduzimanja radnji s ciljem okončanja istrage, ali da u vrijeme podnošenja apelacije nisu dobili nikakav odgovor.

84. Apelant Delić je još istaknuo kako je za postojanje optužbi saznao prilikom hapšenja od ovlaštenih djelatnika SIPA, te da ima poseban interes da se ukloni neizvjesnost u kojoj se nalazi. U svezi s tim je ukazao kako mu se na teret stavljaju kaznena djela za koja može biti izrečena kazna zatvora preko pet godina ili teža kazna, da je u tijeku istrage Sud BiH po prijedlogu Tužiteljstva BiH donio rješenje o privremenim mjerama osiguranja koje ostaju na snazi do okončanja ovog kaznenog postupka, a zbog čega apelant TEF, čiji je on vlasnik i koji nije osumnjičeni, ne može raspolagati legalno stečenom imovinom koja je obuhvaćena ovim mjerama, te najzad da su još uvijek na snazi izrečene mjere zabrane.

85. Apelant Marić je još istaknuo kako je Kantonalno tužiteljstvo HNK-a započelo i vodilo više istraga protiv njega i stečajnog dužnika još u tijeku 2006, 2007, 2008. i 2009. godine, te kako je Tužiteljstvo BiH formalno-pravno preuzelo sve ove predmete i donijelo Naredbu o provođenju istrage broj KT-51/10. Apelant također ukazuje i kako je Tužiteljstvo BiH još u prosincu 2006. godine donijelo Naredbu o poduzimanju istražnih radnji protiv njega i stečajnoga dužnika broj KTA-672/06 od 1. prosinca 2006. godine. U dopuni apelacije od 17. lipnja 2013. godine ovaj apelant je dostavio niz dokumenata, pored ostalih, naredbe o provođenju vještačenja koje je naložilo Tužiteljstvo BiH, dopunu pritužbi na rad tužitelja J. G., kao i odgovor glavnoga tužitelja na njegove predstavlke.

86. Apelant TEF i apelant „Granit Zagreb” su još istaknuli kako im je povrijeđeno pravo na imovinu s obzirom da je rješenjem Suda BiH određena privremena mjera osiguranja do okončanja kaznenog postupka, zbog čega im je onemogućeno ostvarivati i štitići svoju imovinu koju su stekli na legalan način. Oba apelanta u opširnim navodima ukazuju na, po njihovome mišljenju, nezakonito postupanje i opstrukcije postupajućega tužitelja Tužiteljstva BiH, koji ni nakon 18 mjeseci nije okončao istragu, ali ga to ne sprečava da se miješa u rad nadležnih pravosudnih institucija i policijskih organa, u samovoljnom tumačenju rješenja Suda BiH o određivanju mjere obezbjeđenja i komunikaciji s nelegalnim organima stečajnoga dužnika, što sve za rezultat ima onemogućavanje apelanata u ostvarivanju njihovih prava na imovinu. Apelant TEF tvrdi kako mu je zbog nezakonitoga postupanja Tužiteljstva BiH onemogućeno pristupiti i onoj imovini koja nije obuhvaćena privremenom mjerom koju je izrekao Sud BiH. Apelant TEF pak ističe kako je privremena mjera donijeta u svezi s postupkom koji je već bio obustavljen donošenjem rješenja o otvaranju stečajnoga postupka. Također, oba apelanta tvrde kako prema njihovim saznanjima protiv njih, kao pravnih osoba, nije pokrenuta istraga. Pri tome, apelant „Granit Zagreb” ističe da je USKOK u više navrata vršio detaljne provjere njegovoga poslovanja sa stečajnim dužnikom, kao i svih bankovnih i drugih računa koji glase na njegovo ime, kako u Hrvatskoj tako i u inozemstvu. Po njegovim tvrdnjama sva izvješća koja je USKOK već odavno dostavio Tužiteljstvu BiH bili su po njega pozitivni

jer ova agencija nije pronašla bilo kakve nezakonitosti u okviru poslovnih odnosa između njega i stečajnoga dužnika.

87. U dopuni apelacije od 16. lipnja 2013. godine apelant „Granit Zagreb” je istaknuo kako je u kaznenom predmetu KT-51/10 optužnica potvrđena 28. lipnja 2012. godine, ali da iz dopisa Tužiteljstva BiH, koji je dostavljen u prilogu, proizlazi da je apelant i dalje predmet istrage u navedenom predmetu Tužiteljstva BiH. Apelant ističe kako nije optužen potvrđenom optužnicom, kao i da protiv njega nije pokrenut bilo kakav kazneni postupak od nadležnoga tužiteljstva u Hrvatskoj, a oprečno tvrdnjama Tužiteljstva BiH.

U odnosu na stečajni postupak

88. Apelanti TEF i „Granit Zagreb” tvrde kako im je u stečajnom postupku pred Općinskim sudom u Sarajevu povrijeđeno pravo iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, te pravo iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

89. Oba apelanta tvrde kako su pravodobno prijavili svoja potraživanja i u podnesenim prijavama dokazali svoje izlučno, odnosno razlučno pravo. Potom, oba apelanta ukazuju da se stečajni postupak nalazi u početnoj fazi, odnosno u fazi u kojoj je bio i u momentu donošenja rješenja o otvaranju stečajnoga postupka, zato što stečajni upravitelj ni do danas nije uveden u posjed imovine stečajnoga dužnika. Kao uzroke za ovakvo stanje oba apelanta u suštini ukazuju na konstantne napade na stečajnoga upravitelja od „ilegalnih štrajkača”, bivših djelatnika stečajnoga dužnika, koji se bez bilo kakve pravne osnove predstavljaju kao legitimni organi stečajnoga dužnika i koji uživaju potporu Tužiteljstva BiH, te koji ne dopuštaju pristup ni ovlaštenim službenim osobama (sudbenoj policiji, uniformiranoj policiji i dr.); odsustvo asistencije i intervencije MUP-a HNK-a, načelnika PU Konjic i komandira PS Jablanica, a zbog „neformalnih” naredbi Tužiteljstva BiH, te najzad postupanje Tužiteljstva BiH koje kontinuirano vrši opstrukciju pravosuđa tako što se miješa u rad nadležnih institucija vršeći pritisak na Vrhovni sud s namjerom sprečavanja sudbene policije u asistenciji prinudnoga uvođenja stečajnog upravitelja u posjed imovine stečajnog dužnika, izdavanjem neformalnih naredbi nadležnim policijskim tijelima da s tim u svezi uskrate svoju potporu i asistenciju, te najzad pritiscima na Općinski sud u Sarajevu, stečajnoga suca i stečajnoga upravitelja.

90. Apelant „Granit Zagreb” je u dopuni apelacije od 16. lipnja 2013. godine istaknuo kako stečajni postupak još uvijek nije okončan, te da odgovornost za to snose Općinski sud u Sarajevu i stečajni upravitelji koje je ovaj sud imenovao. U prilogu je dostavljeno i rješenje suda od 23. travnja 2013. godine o smjeni dotadašnjega i imenovanju novoga stečajnog upravitelja.

b) Odgovor na apelaciju

91. Tužiteljstvo BiH je u odgovoru na navode iz apelacija svih apelanata istaknulo kako je Optužnica u predmetu broj KT-51/10 (sada T20 0 KT 0003079 10) podignuta 8. lipnja 2012. godine, a potvrđena 28. lipnja 2012. godine, i u tijeku je glavni pretres pred Sudom BiH. Potom, ukazano je kako se u konkretnom slučaju radi o vrlo složenoj i kompliciranoj istrazi s velikim brojem osumnjičenih osoba (24 fizičke osobe i tri pravne osobe), te velikom broju kaznenih djela – ukupno 40 kaznenopravnih radnji u povodu kojih je vođeno 14 istraga, tj. nakon donošenja naredbe o provođenju istrage 11. veljače 2010. godine donijeto je još 13 naredbi o proširenju ove istrage, od kojih posljednja 2. travnja 2012. godine. Potom, ukazano je kako su istragu vodila i tužiteljstva R Slovenije i R Hrvatske, radnje su poduzimane u kontinuitetu, a s obzirom na broj osumnjičenih i broj kaznenih djela zahtjevan angažman i većeg broja istražitelja, vještaka i drugih stručnih osoba, pa se u vrijeme potrebno za provođenje istrage mora računati i vrijeme koje je bilo potrebno ovim osobama za poduzimanje naloženih radnji. Po mišljenju Tužiteljstva BiH, sukladno naprijed navedenome, istraga je opravdano trajala dulje od šest mjeseci, zbog čega je Kolegij Tužiteljstva BiH prihvatio Prijedlog plana postupajućeg tužitelja za dovršetak istrage na sjednici Kolegija održanoj 18. listopada 2011. godine. Također, ukazano je kako je istraga rezultirala optuženjem sedam fizičkih osoba protiv kojih je vođena, među kojim apelanata Delića i Marića, te protiv dvije pravne osobe. Najzad, ukazano je da su apelanti Delić i Marić, te apelant TEF doprinijeli trajanju istrage podnošenjem priziva, pritužbi, predstavki i drugih podnesaka na rad tužitelja (uključujući i tužbu protiv tužitelja i države BiH) glavnome tužitelju, Sudu BiH, VSTV, te Ustavnom sudu.

92. U odgovoru od 3. studenoga 2011. godine na navode apelanta „Granit Zagreb” Tužiteljstvo BiH je još istaknulo da je apelaciju podnio zakonski zastupnik Krešimir Jerin, koji u predmetu KT-51/10 ima svojstvo osumnjičene osobe „a po dovršetku istrage će se na temelju odgovornosti Krešimira Jerina i dr. izvući odgovornost i firme ‘Granit Zagreb’ koja se nalazi na području R Hrvatske”. Potom, ukazano je da se u naredbi o proširenju istrage od 1. travnja 2010. godine i apelant pojavljuje kao osumnjičena osoba, zajedno sa svojim suvlasnicima, za navedena kaznena djela čijim izvršenjem su počinili materijalnu štetu stečajnom dužniku u označenom iznosu. Prema mišljenju Tužiteljstva BiH, osnovni razlog za podnošenje apelacije je da se ishoduju odluke Ustavnog suda kojim bi bila osuđena istraga i ostvari namjera izvlačenja financijskih sredstava iz stečajnoga dužnika, a na temelju dogovora između apelanta Marića, bivšega ravnatelja stečajnoga dužnika, koji je ispostavio uvećane račune apelantu „Granit Zagreb” za isporuku strojeva, te koji je ujedno i suvlasnik apelanta „Granit Zagreb”. S tim u svezi je ukazano kako se istraga po

ovoj kaznenoj stvari nalazi u fazi vještačenja vještaka strojarske struke. Potom je ukazano kako se apelant „Granit Zagreb” s još četiri osobe u ovome kaznenom predmetu pojavljuje kao suizvršitelj kaznenih djela kojima je nanijeta velika materijalna šteta stečajnome dužniku, pa nije potrebno navoditi koliki broj istražnih radnji i vještačenja je naređen u ovom predmetu, uključujući i istrage tužiteljstava R Slovenije i Hrvatske. S obzirom da se radi o kompliciranom i opsežnom predmetu, prema mišljenju Tužiteljstva BiH istraga traje opravdano dugo, a prema procjeni mogla bi biti okončana za tri mjeseca (računajući od studenoga 2011. godine). Dalje je ukazano kako je neutemeljen apelantov prigovor na mjeru osiguranja određenu rješenjem Suda BiH, koja, po mišljenju Tužiteljstva BiH, jeste predmetom apelacije. Njenim ukidanjem, odnosno eventualnim usvajanjem apelacije, dalji kazneni postupak bi bio osujećen do te mjere da bi izgubio svaki smisao. Neutemeljenim su ocijenjeni i navodi o duljini stečajnoga postupka, koji po mišljenju Tužiteljstva BiH treba biti obustavljen do okončanja kaznenoga postupka s obzirom da se istraga vodi i zbog kaznenoga djela lažnog stečaja kroz koji je trebalo biti oprano 12.000.000,00 KM. S obzirom da ovaj zahtjev Tužiteljstva BiH nije prihvatio stečajni sudac, stečaj je i dalje na snazi a razlozi za neprovođenje ne mogu se pripisati Sudu BiH i Tužiteljstvu BiH.

93. U odgovoru od 5. svibnja 2014. godine Tužiteljstvo BiH je istaknulo kako osobe iz R Hrvatske kao i njihova tvrtka „Granit Zagreb” nisu obuhvaćeni optužnicom koja je potvrđena 28. lipnja 2012. godine, te će oni, po okončanju ovoga postupka, biti procesuirani u R Hrvatskoj. U svezi s tim je ukazano kako je uspostavljena komunikacija s Tužiteljstvom R Hrvatske i dogovoreno da se dokazi dostave po okončanju ovoga kaznenog postupka. Također je ukazano kako je u postupku po potvrđenoj optužnici preostalo za saslušati još deset svjedoka, provedeno je 36 materijalnih dokaza (od 408 predloženih optužnicom) i u tijeku je izlaganje vještaka financijske struke. Potom je ukazano kako i dalje stoje razlozi za mjere obezbjeđenja određene rješenjem Suda BiH, jer bi njihovim ukidanjem optuženi kao i osobe iz Hrvatske odmah izvršili neutemeljenu naplatu svojih potraživanja od stečajnoga dužnika jer su u tome pravcu već došli do izvršnih naslova. Najzad, u svezi s tvrdnjama o duljini trajanja stečajnog postupka ukazano je da se on „radi” po zakonu, a da stečajni upravitelj i uposleni djelatnici nastoje ozdraviti stečajnoga dužnika kako ne bi otišao pod likvidaciju.

V. Relevantni propisi

94. **Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07,53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09 i 16/09) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 13.

Pravo na suđenje bez odgode

(1) *Osumnjičenik odnosno optuženik ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred Sud i da mu bude suđeno bez odgode.*

(2) *Sud je dužan postupak provesti bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zlouporabu prava koja pripadaju osobama koje sudjeluju u postupku.*

(...)

Članak 16.

Načelo optuženosti (akuzatornosti)

Kazneni postupak se može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu Tužitelja.

Članak 17.

Načelo zakonitosti kaznenog progona

Tužitelj je dužan poduzeti kazneni progon ako postoje dokazi da je kazneno djelo počinjeno, osim ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

Članak 35.

Prava i dužnosti

(1) *Temeljno pravo i temeljna dužnost Tužitelja je otkrivanje i progon počinitelja kaznenih djela koja su u nadležnosti Suda.*

(2) *Tužitelj ima pravo i dužnost:*

a) *čim sazna da postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo, poduzeti potrebne mjere u cilju njegovog otkrivanja i provođenja istrage, pronalaženja osumnjičenika, upravljanja i nadzora nad istragom,*

b) *provesti istragu sukladno ovom Zakonu,*

(...)

Članak 73. stavak 1

Privremeno oduzimanje imovine radi osiguranja

(1) *Sud može bilo u koje doba tijekom postupka donijeti na prijedlog Tužitelja privremenu mjeru oduzimanja imovine koja se ima oduzeti po KZ BiH, mjeru pljenidbe ili drugu prijeko potrebnu privremenu mjeru kako bi se spriječilo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom imovinom.*

Članak 202.

Privremene mjere osiguranja

(1) *Privremene mjere osiguranja imovinskopravnog zahtjeva nastalog zbog počinjenja kaznenog djela mogu se u kaznenom postupku odrediti po odredbama ovršnog postupka.*

(2) *Rješenje iz stavka 1. ovoga članka donosi Sud. Protiv toga je rješenja dozvoljena žalba o kojoj odlučuje vijeće iz članka 24. stavka 6. ovoga Zakona. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.*

Članak 225.

Okončanje istrage

(1) *Tužitelj okončava istragu kada smatra da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.*

(...)

(3) *Ako se istraga ne okonča u roku od šest mjeseci od donošenja naloga o provođenju istrage, potrebne će mjere radi okončanja istrage poduzeti kolegij Tužiteljstva.*

Članak 395.

Privremene mjere osiguranja

Kada oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom dolazi u obzir, Sud će po službenoj dužnosti odrediti privremene mjere osiguranja po odredbama ovršnog postupka. U takvom se slučaju smisleno primjenjuju odredbe članka 202. ovoga Zakona.

95. **Zakon o stečajnom postupku** („Službene novine FBiH” br. 29/03, 32/04 i 42/06) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 2.

Ciljevi stečajnog postupka

(1) *Stečajni postupak se provodi radi skupnoga namirenja vjerovnika stečajnog dužnika, unovčenjem njegove imovine i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima.*

(2) *U tijeku stečajnog postupka može se provesti i preustroj stečajnog dužnika po odredbama poglavlja V. ovoga zakona radi uređivanja pravnoga položaja stečajnog dužnika i njegova odnosa prema vjerovnicima, a osobito radi održavanja njegovog poslovanja.*

Članak 9. stavak 1.

Načela postupka

(1) *Stečajni postupak je žuran.*

*Članak 46. stavak 1.
Pozivi vjerovnicima i dužnicima*

(1) U rješenju o otvaranju stečajnog postupka pozivaju se vjerovnici da u roku od 30 dana prijave kod stečajnog suda svoje tražbine sukladno članku 110. ovoga zakona.

*Članak 47.
Određivanje ročišta*

(1) U rješenju za otvaranje stečajnog postupka, stečajni sudac određuje ročišta za:

- 1) skupštinu vjerovnika, na kojoj se na temelju izvješća stečajnog upravitelja odlučuje o daljem tijeku stečajnog postupka (izvještajno ročište). Skupština vjerovnika koja je sazvana kako bi saslušala izvješće stečajnog upravitelja (izvještajno ročište) ne smije se održati prije ročišta za ispitivanje tražbine, a ni kasnije od 15 dana od ročišta za ispitivanje podnesenih tražbina,*
- 2) skupštinu vjerovnika na kojoj se ispituju prijavljene tražbine (ročište za ispitivanje). Razdoblje između istjeka roka za prijave i ročišta za ispitivanje tražbine treba iznositi najmanje osam dana, a najviše 30 dana.*

(...)

*Članak 56.
Tražbine stečajnih vjerovnika*

Stečajni vjerovnici mogu svoje tražbine prema stečajnom dužniku ostvarivati samo u stečajnom postupku.

*Članak 88.
Preuzimanje stečajne mase*

(1) Nakon otvaranja stečajnog postupka, stečajni upravitelj je dužan ući u posjed cjelokupne imovine koja ulazi u stečajnu masu i njome upravljati.

(2) Stečajni upravitelj može na temelju ovršnog rješenja o otvaranju stečajnog postupka zahtijevati od suda da naredi stečajnom dužniku predaju stvari i odredi ovrhu radnje kojima će se ta naredba prisilno ostvariti. Uz nalog za predaju sud može po službenoj dužnosti odrediti i mjere prisile protiv zastupnika, koji po zakonu zastupa dužnika-pravnu osobu ili dužnika-pojedinca iz članka 62. ovoga zakona.

*Članak 110.
Prijava tražbine*

(1) Vjerovnik pismeno prijavljuje svoje tražbine stečajnom sudu: (...)

(...)

(5) Razlučni vjerovnici označavaju u prijavi dio imovine stečajnog dužnika na koji se odnosi njihov zahtjev i iznos do kojega njihove tražbine po predviđanju neće biti pokrivene tim razlučnim pravom.

(6) Izlučni vjerovnici označavaju u prijavi predmet u imovini na koji se njihov zahtjev odnosi.

(...)

(8) Stečajni vjerovnici podnose prijavu svojih tražbina u dva primjerka, s dokazima o utemeljenosti tražbine.

Članak 111.

Tabela

Stečajni sud je dužan svaku prijavljenu tražbinu s podacima navedenim u članku 110. ovoga zakona, unijeti u tabelu. Tabela se zajedno s priloženim prijavama i ispravama izlaže u službenim prostorijama suda na uvid svim sudionicima najmanje osam dana prije ročišta za ispitivanje.

Članak 112.

Tijek ispitnog ročišta

(1) Prijavljene tražbine vjerovnika ispituje stečajni sudac na ročištu za ispitivanje tražbine.

(2) Na ročištu za ispitivanje tražbine sudjeluju stečajni upravitelj, vjerovnici koji su prijavili svoju tražbinu, kao i druge osobe koje, s obzirom na poslove koje su obavljali kod stečajnog dužnika, mogu pružiti podatke o postojanju i visini prijavljenih tražbina.

Članak 113. st. 1. i 2.

Naknadne prijave

(1) Tražbine prijavljene nakon istjeka roka za prijavu mogu se ispitati na ispitnom ročištu, ako to predloži stečajni upravitelj.

(2) Tražbine prijavljene nakon istjeka roka za prijavu koje nisu ispitane na ispitnom ročištu, te tražbine prijavljene najkasnije u roku od tri mjeseca nakon prvog ispitnog ročišta, ali ne poslije objave poziva za završno ročište, mogu se ispitati na jednom ili više posebnih ispitnih ročišta koja će, na prijedlog vjerovnika, koji nisu pravodobno prijavili svoju tražbinu, odrediti stečajni sudac rješenjem uz uvjet da u roku od 15 dana solidarno uplate predujam za pokriće troškova tog ročišta, Ako se predujam ne uplati u roku, posebno ispitno ročište se neće održati, a neblagovremene prijave će biti odbačene.

Članak 114.

Uvjeti i dještva utvrđivanja

(1) *Stečajni upravitelj mora izjaviti tražbinu priznaje li tražbinu ili ju osporava. Ako različni vjerovnici prijavljuju svoje tražbine kao stečajni vjerovnici, sukladno članku 39. ovoga zakona, stečajni upravitelj može utvrditi takve tražbine određujući da takav vjerovnik mora dokazati u kojoj mjeri dobro, koje služi za osiguranje, nije dovoljno za namirenje.*

(2) *Prigovor stečajnog dužnika ili stečajnog vjerovnika ne sprječava priznavanje. Stečajni sudac u listu s tabelom unosi bilješku o rezultatu ispitivanja i tko je uložio prigovor.*

(3) *Glede iznosa i ranga priznatih tražbina, upis u tabelu ima dještvo kao pravomoćna presuda.*

Članak 115.

Sporne tražbine

Ako je stečajni upravitelj osporio neku tražbinu, vjerovnik se upućuje na parnicu radi utvrđenja osporene tražbine. Ukoliko je osporena tražbina za koju postoji ovršni naslov, stečajni upravitelj je dužan podići tužbu da dokaže utemeljenost osporavanja. Ako su stečajni dužnik ili vjerovnik na ročištu za ispitivanje osporili prijavljenu tražbinu, mogu pokrenuti parnicu da dokažu utemeljenost osporavanja. Stranka koja je dužna pokrenuti parnicu vezanu za osporenu tražbinu mora da pokrene tu parnicu u roku od 30 dana od dana ročišta za ispitivanje na kojemu je tražbinu osporila. Ako stranka koja je dužna pokrenuti parnicu to ne učini u tom roku, smatrat će se da je se odrekla prava na pokretanje parnice.

Članak 116.

Dještvo odluke

(1) *Pravomoćna odluka, kojom se utvrđuje tražbina i njen isplatni red ili kojom se neki prigovor proglašava utemeljenim, ima dještvo prema stečajnom upravitelju i svim stečajnim vjerovnicima.*

(2) *Stranka koja je uspjela u sudbenom sporu može tražiti od stečajnog upravitelja da ispravi tabelu tražbine.*

Članak 117. stavak 1.

Namirenje stečajnih vjerovnika

(1) *S namirenjem stečajnih vjerovnika može se početi tek nakon ročišta za ispitivanje.*

Članak 142. stavak 1.

Temeljna odredba

(1) *Nakon otvaranja stečajnog postupka dopušteno je izraditi stečajni plan u kojemu se može odstupiti od zakonskih odredaba o unovčenju i raspodjeli stečajne mase.*

VI. Dopustivost

96. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

97. Sukladno članku 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

98. U konkretnom slučaju apelanti Marić, Delić, „Granit Zagreb” i TEF tvrde kako im je povrijeđeno pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Tužiteljstva BiH broj KT-51/10 koje ni nakon nešto više od jedne godine od donošenja naredbe o provođenju istrage istragu nije okončalo. Iz istog razloga apelanti TEF i „Granit Zagreb” još tvrde i kako im je povrijeđeno pravo iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

99. Dalje, apelanti TEF i „Granit Zagreb” tvrde kako su im povrijeđena prava iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju zbog duljine trajanja stečajnoga postupka pred Općinskim sudom u Sarajevu u predmetu broj 65 0 St 115069 10 St 2, jer se i nakon nešto više od jedne godine ovaj postupak nalazi u početnoj fazi, odnosno ni stečajni upravitelj još nije uveden u posjed imovine stečajnoga dužnika.

100. Sukladno članku 18. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema meritorne odluke nadležnoga suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štite Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

101. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 18. st. 1, 2, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacije ispunjavaju uvjete glede dopustivost.

VII. Meritum

102. Apelanti tvrde kako im je pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije povrijeđeno zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Tužiteljstva BiH broj KT-51/10.

103. Apelanti TEF i „Granit Zagreb” tvrde da su im povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 6. stavak 1. Europske konvencije zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u stečajnom postupku pred Općinskim sudom u Sarajevu koji se vodi brojem 65 0 St 115069 10 St 2.

Pravo na pravično suđenje

104. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva osobe na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog članka, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom.

105. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

Primjenjivost članka 6. stavak 1. u odnosu na kazneni postupak

106. Ustavni sud smatra kako u konkretnom slučaju u odnosu na apelante Delića i Marića, te apelanta TEF postoji „optužba” u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te im moraju biti pružene sve garancije prava na pravično suđenje, uključujući i pravo na donošenje odluke u razumnome roku u kaznenom postupku. Umjesto posebnoga obrazloženja za ovaj zaključak, Ustavni sud se poziva na svoju Odluku o dopustivosti i meritumu broj AP 2130/09 od 28. svibnja 2010. godine, točka 47 (dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba).

107. Glede apelanta „Granit Zagreb” Ustavni sud primjećuje kako iz odgovora Tužiteljstva BiH na navode ovoga apelanta proizlazi da se na temelju naredbe o proširenju istrage od 1. travnja 2010. godine i ovaj apelant pojavljuje kao osumnjičeni, istraga je vođena i protiv odgovorne osobe i suvlasnika apelanta, ove osobe kao i apelant nisu obuhvaćeni i optužnicom potvrđenom 28. lipnja 2012. godine, već će, po okončanju postupka pred Sudom BiH, biti procesuirani u R Hrvatskoj čijim organima će biti dostavljeni dokazi po okončanju postupka pred Sudom BiH. Najzad, rješenjem Suda BiH o određivanju privremene mjere obezbjeđenja, izrečena je i mjera privremene obustave ovršnoga postupka provođenja hipoteke nad imovinom stečajnoga dužnika u korist apelanta „Granit Zagreb”. Imajući u vidu stav kako „optužnica”, u smislu članka 6. stavak 1. Europske

konvencije ima autonomno značenje i postoji od momenta kada država poduzme mjere koje impliciraju tvrdnje da je neko lice počinilo kazneno djelo „što značajno utječe na situaciju osumnjičene osobe” (vidi Europski sud, *Foti i dr. protiv Italije*, presuda od 10. prosinca 1982. godine, serija A broj 56), Ustavni sud smatra kako navedene specifične okolnosti u kojim se nalazi apelant „Granit Zagreb” također rezultiraju postojanjem „optužbe”, pa mu moraju biti pružene sve garancije prava na pravično suđenje, uključujući i pravo na donošenje odluke u razumnome roku u kaznenom postupku.

Primjenjivost članka 6. stavak 1. u odnosu na stečajni postupak

108. Ustavni sud ukazuje kako se garancije članka 6. stavak 1. Europske konvencije, uključujući i pravo na donošenje odluke u razumnom roku primjenjuju i na stečajni postupak (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj *AP 2511/09* od 6. prosinca 2012. godine i Odluka o dopustivosti broj *AP 3145/09* od 20. prosinca 2012. godine).

Relevantna načela

109. Prema konzistentnoj praksi Europskog suda i Ustavnog suda, razumnost duljine trajanja postupka, bez obzira radi li se o odlučivanju o postojanju kaznenih optužbi ili građanske pravu, mora se ocjenjivati u svjetlu okolnosti pojedinoga predmeta, vodeći računa o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38).

Kazneni postupak

Razdoblje koje se uzima u obzir

110. Prema konzistentnoj praksi Europskog suda, pri ocjeni razumnog roka, početak relevantnoga razdoblja u kaznenim stvarima se vezuje za trenutak u kojemu je osoba koja je u pitanju postala svjesna kako je osumnjičena za kazneno djelo, jer od toga momenta ima interes da sud donese odluku o postojanju te sumnje. Određivanje početka relevantnoga razdoblja je očevidno u slučajevima u kojima je hapšenje prethodilo formalnoj optužbi (vidi Europski sud, *Wemhoff protiv Njemačke*, presuda broj 2122/64 od 27. lipnja 1968. godine, stav 19; *Dobbertin protiv Francuske*, presuda broj 13089/87 od 25. veljače 1993. godine, st. 9. i 138). Potom, početak relevantnoga razdoblja se može vezivati i za donošenje rješenja o provođenju istrage (vidi Europski sud, *Nankov protiv Makedonije*, presuda od 29. studenoga 2007. godine). Dalje, kao svršetak relevantnoga razdoblja uzima se trenutak u kojemu je okončana nesigurnost glede pravne pozicije osobe koja je u pitanju. Pri

tome, u kaznenome postupku odluka o optužnici, odnosno oslobađanje od optužbe ili odbacivanje optužbe moraju biti konačni. Konačno odlučivanje o optužbi može predstavljati i odustajanje od daljega vođenja kaznenoga postupka (vidi *Wemhoff*, stavak 18). Najzad, ukoliko je u vrijeme podnošenja aplikacije Europskom sudu pred nacionalnim sudovima još uvijek u tijeku, zahtjevi suđenja u razumnom roku moraju biti ispunjeni sve dok ne bude donijeta odluka pred nacionalnim sudom (vidi Europski sud, *Neumeister protiv Austrije*, A 8 (1968); 1 EHRR 313 i *Nibbio protiv Italije*, A 228-A (1992)).

111. Rukovodeći se navedenim načelima Europskog suda, Ustavni sud smatra kako se u okolnostima konkretnog slučaja, na način kako su one prezentirane u činjeničnom dijelu ove odluke, u odnosu na sve apelante početak relevantnoga razdoblja treba računati od donošenja naredbe o pokretanju odnosno proširenju istrage. U konkretnom slučaju Ustavni sud primjećuje kako je Tužiteljstvo BiH donijelo naredbu o provođenju istrage 11. veljače 2010. godine koja se, pored ostalih, odnosila na apelante Marića i Delića. Naredbom o proširenju istrage od 1. travnja 2010. godine istraga je proširena na apelanta „Granit Zagreb”. Najzad, naredbom o proširenju istrage od 1. prosinca 2010. godine istraga je proširena i na apelanta TEF. Optužnicom koja je potvrđena 28. lipnja 2012. godine optuženi su apelanti Delić, Marić i TEF, i u trenutku donošenja ove odluke u tijeku je održavanje glavnoga pretresa pred Sudom BiH. Potom, prema navodima Tužiteljstva BiH protiv apelanta „Granit Zagreb” vodit će se kazneni postupak pred nadležnim organima u R Hrvatskoj nakon što bude okončan postupak pred Sudom BiH i putem međunarodne pravne pomoći dostavljeni dokazi iz ovoga postupka. Sukladno navedenome, proizlazi da kazneni postupak protiv apelanata traje nešto više od četiri godine i da još uvijek nije okončan.

112. Ustavni sud primjećuje kako apelant Marić u apelaciji tvrdi kako je istragu pokrenulo još Kantonalno tužiteljstvo HNK-a 2006. godine, a Tužiteljstvo BiH je naložilo poduzimanje istražnih radnji protiv njega još u tijeku 2007. godine, te je Tužiteljstvo BiH službeno preuzelo istrage od Kantonalnog tužiteljstva 2010. godine. S obzirom da iz dokumenata podastrtih Ustavnom sudu nije moguće zaključiti kako su i istrage vođene protiv apelanta Marića do 2010. godine suštinski uticale na njega, početak relevantnoga razdoblja se vezuje za naredbu o provođenju istrage od 11. veljače 2010. godine, nakon čega mu je u jednome razdoblju bila izrečena mjera pritvora, odnosno mjere zabrane, u kojemu je saslušan u svojstvu osumnjičenoga, i dr.

Analiza razumnosti trajanja postupka

113. Rukovodeći se kriterijima ustanovljenim praksom Europskog suda u analizi razumnosti trajanja postupka, Ustavni sud će prvo ispitati složenost predmeta.

114. U konkretnom slučaju Ustavni sud primjećuje da je Tužiteljstvo BiH u odgovoru na navode iz apelacije istaknulo kako je nakon donošenja prve naredbe o provođenju istrage u ovome predmetu 11. veljače 2010. godine, donijelo još 13 naredbi o proširenju istrage, od kojih posljednja 2. travnja 2010. godine, odnosno vođeno je 14 istraga. Potom, Tužiteljstvo BiH je ukazalo kako su istragom obuhvaćene 24 fizičke osobe i tri pravne osobe, te veliki broj kaznenih djela – ukupno 40 kaznenopravnih radnji. Također je ukazano kako je na temelju ove istrage podignuta i potvrđena optužnica protiv sedam fizičkih osoba u svezi s više kaznenih djela. U prilog tvrdnji o složenosti predmeta ukazano je i da su istragu vodila i tužiteljstva u R Sloveniji i R Hrvatskoj, što je zahtijevalo izvođenje velikog broja radnji različitih vještaka i istražitelja. Najzad, iz odgovora Tužiteljstva BiH proizlazi kako je do 5. svibnja 2014. godine na glavnom pretresu pred Sudom BiH provedeno, pored ostalog, 38 od preko 400 predloženih materijalnih dokaza, a preostalo je za saslušati još deset svjedoka, te je u tijeku izlaganje vještaka financijske struke. Dalje, Ustavni sud primjećuje kako je i u rješenjima o određivanju i produljenju pritvora apelantu Mariću, kao i u rješenju o određivanju privremene mjere obezbjeđenja Sud BiH, također, zauzeo stav da se radi o složenom i kompliciranom predmetu. Sukladno navedenom, Ustavni sud smatra kako se u konkretnom slučaju radi o iznimno složenom predmetu kako glede činjeničnih, tako i pravnih pitanja. Stoga tvrdnje apelanata kako je Sud BiH prilikom produljenja pritvora apelantu Mariću u rješenju od 26. svibnja 2010. godine zaključio kako je Tužiteljstvu BiH dostatno dva mjeseca za provođenje radnji koje je navelo u prilogu za produljenje pritvora, a za koliko je pritvor i produljen, ne mogu se prihvatiti kao argument da se ne radi o složenom i kompliciranom predmetu, odnosno da je Tužiteljstvo BiH u ovome razdoblju trebalo i okončati istragu u ovome predmetu. Naime, ovakav stav Suda BiH tiče se samo opravdanosti trajanja mjere pritvora apelantu Mariću ali ne i ocjene koliko istraga u konkretnom predmetu može i treba trajati.

115. Sljedeći kriterij koji će Ustavni sud ispitati jeste ponašanje stranaka u postupku, polazeći pri tome od ponašanja Tužiteljstva BiH kao i Suda BiH pred kojima je u trenutku donošenja ove odluke u tijeku glavni pretres. U svezi s tim Ustavni sud, prije svega, naglašava kako članak 6. Europske konvencije nalaže da sudbeni postupak treba biti brz, ali uspostavljati i opće načelo o pravilnom administriranju pravde. Jesu li organi koji sudjeluju u postupku uspostavili pravedan balans između ovih načela ocjenjuje se prema okolnostima konkretnog slučaja (vidi Europski sud, *Boddaert protiv Belgije*, presuda broj 12919/87 od 22. rujna 1992. godine, stavak 39).

116. Ustavni sud najprije ukazuje kako je, sukladno načelu akuzatornosti propisanom ZKP BiH odluka o pokretanju, obustavljanju i okončanju istrage u isključivoj nadležnosti tužitelja. Također, zakonska obveza tužitelja je poduzeti kazneno gonjenje kada postoje

dokazi da je počinjeno kazneno djelo, te voditi računa o rasvjetljavanju kako činjenica koje terete osumnjičenoga, tako i onih koje mu idu u prilog. Potom, Kolegij Tužiteljstva BiH sukladno ZKP-u poduzima mjere radi okončanja istrage u situaciji kada istraga nije okončana nakon šest mjeseci od donošenja naredbe o njezinome provođenju. Ustavni sud dalje opaža kako odredbama ZKP-a nije propisano koliko istraga može trajati, odnosno do kada mora biti okončana u slučaju kada Kolegij Tužiteljstva BiH poduzme potrebne mjere i radnje u svrhu njezinoga okončanja, kao i koliko istraga može trajati, odnosno do kada mora biti okončana nakon poduzimanja ovih mjera. Međutim, Ustavni sud smatra kako se u svakom slučaju navedene zakonske odredbe (članak 225. ZKP kojom je regulirano okončanje istrage) ne mogu tumačiti kao pravo Tužiteljstva BiH da istragu može voditi neograničeno jer bi na taj način bilo dovedeno u pitanje jedno od temeljnih prava osumnjičenoga odnosno optuženoga, da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odgode. Oprečno tumačenje iluzornim bi učinilo obvezu organa koji sudjeluju u postupku da uspostave pravilan balans između načela da postupak mora biti žuran i da mora osigurati pravilno administriranje pravde.

117. U konkretnom slučaju u kontekstu ponašanja Tužiteljstva BiH, Ustavni sud opaža kako je naredba o provođenju istrage donijeta 11. veljače 2010. godine, nakon čega je donijeto još 13 naredbi o njezinome proširenju od kojih posljednja 2. travnja 2012. godine. Potom, Ustavni sud primjećuje kako su se i apelanti Marić i Delić obratili glavnome tužitelju i Kolegiju tužitelja Tužiteljstva BiH u lipnju 2011. godine tražeći poduzimanje mjera u svrhu okončanja istrage. Ishod obraćanja apelanta Delića nije podastrt Ustavnom sudu, ali iz akta glavnoga tužitelja iz srpnja 2011. godine vezanog za obraćanje apelanta Marića proizlazi kako je zatražio zakazivanje i održavanje sjednice Kolegija tužitelja, ali nije moguće zaključiti je li i kada ova sjednica i održana. U svakom slučaju, u trenutku obraćanja ove dvojice apelanata Tužiteljstvu BiH već je bilo proteklo više od jedne godine od pokretanja istrage protiv njih, kao i apelanta TEF. Iz odgovora na apelacije Tužiteljstva BiH proizlazi kako je na sjednici Kolegija tužitelja u listopadu 2011. godine usvojen Plan postupajućeg tužitelja za okončanje predmetne istrage. U odgovoru na navode iz apelacija Tužiteljstvo BiH nije ponudilo niti jedan razlog ili obrazloženje zašto je ovaj Plan, kao jedna od mjera propisana zakonom u svrhu osiguranja efektivnog okončanja istrage, usvojen nakon proteka više od jedne godine od pokretanja istrage iako, sukladno članku 225. ZKP BiH, Kolegij Tužiteljstva poduzima mjere za okončanje istrage kada ona nije okončana nakon šest mjeseci od pokretanja. Potom, Ustavni sud primjećuje da iz navoda apelanata o pojedinim radnjama koje je poduzimalo Tužiteljstvo BiH, kao što su njihova saslušanja u svojstvu osumnjičenih, izdavanje naredbi za pojedina vještačenja i dr., a koje Tužiteljstvo BiH u odgovorima na apelaciju nije dovelo u pitanje, proizlazi kako ove radnje nisu poduzimane i na način koji je bio u službi efektivnoga provođenja istrage. Međutim,

i pored ovih propusta, iz podastrih dokumenata nije moguće zaključiti da se u ukupnome trajanju istrage izdvaja bilo koje razdoblje koje bi uputilo na neaktivnost Tužiteljstva BiH ili zastoje u provođenju istrage i nepotrebna odlaganja. Sukladno navedenom, Ustavni sud smatra kako i pored činjenice da je Tužiteljstvo BiH svojim ponašanjem doprinijelo trajanju istrage, ovaj doprinos ipak nije bio od odlučujućeg značaja za njezino ukupno trajanje na način koji bi doveo u pitanje ravnotežu između obveze da postupak bude žuran i pravilnoga administriranja pravde.

118. Dalje, Ustavni sud primjećuje kako je u trenutku donošenja ove odluke u tijeku glavni pretres pred Sudom BiH. S obzirom da apelanti nisu dopunjavali apelacije u odnosu na ovu fazu postupka, kao i da Sud BiH, sukladno zakonu, nije ovlašten poduzimati ili nalagati poduzimanje bilo kakve radnje kojima bi mogao uticati na tijek i efikasnost provođenja same istrage, niti je u tome smislu podastri bilo koji dokaz koji bi uputio na oprečno, Ustavni sud nije mogao zaključiti da postoji njegov doprinos u dosadašnjem trajanju postupka.

119. Potom, Ustavni sud nije mogao zaključiti da su apelanti svojim ponašanjem na bilo koji način doprinijeli dosadašnjem trajanju postupka. Naime, u dokumentima podastri Ustavnom sudu nema ništa što bi uputilo na zaključak kako su apelanti izbjegavali, odugovlačili ili odbili postupati po pozivima i naredbama Tužiteljstva BiH, odnosno da su poduzimali mjere i radnje koje su otežavale ili onemogućavale provedbu istražnih radnji. Tužiteljstvo BiH je u odgovorima na apelacije istaknulo kako su duljini istrage doprinijeli i sami apelanti podnošenjem pritužbi i priziva Kolegiju tužitelja, Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću, te apelacija Ustavnom sudu. S tim u svezi Ustavni sud podsjeća kako prema stajalištu Europskog suda aplikanti ne mogu biti optuživani za korištenje raspoloživih sredstava u domaćem pravnom sustavu u svrhu ostvarivanja i zaštite svojih prava (vidi Europski sud, *Kesyán protiv Rusije*, aplikacija broj 36496/02, stavak 55, 19. listopada 2006. godine i *Rizova protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije*, aplikacija broj 41228/02, stavak 50, 6. srpanj 2006. godine). Potom, Ustavni sud ukazuje da iako duljina trajanja istrage može pokrenuti pitanje razumnoga roka u smislu prava na pravično suđenje kao Ustavom i Europskom konvencijom garantiranoga prava, postojeća zakonska rješenja ne nude osumnjičenome mogućnost da to pitanje pokrene u okviru samoga istražnog postupka i o tome ishoduje odluku nadležnoga redovitog suda. U tome smislu, efektivni pravni lijek predstavlja podnošenje apelacije Ustavnom sudu (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2130/09 od 28. svibnja 2010. godine, stavak 56, dostupna na web-stranici Ustavnog suda, www.ustavnisud.ba). Najzad, Ustavni sud primjećuje kako iz dokumenata koji su mu podastri ne proizlazi da su i pojedinačne pritužbe na rad postupajućega tužitelja Kolegiju Tužiteljstva BiH i

glavnom tužitelju, kao i Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću BiH, za učinak imale zaustavljanje ili prekid rada postupajućega tužitelja na ovome predmetu. Stoga, Ustavni sud nije mogao prihvatiti navode Tužiteljstva BiH o doprinosu apelanata duljini istrage.

120. Najzad, Ustavni sud ukazuje kako je u kaznenim predmetima zahtjev za suđenje u razumnome roku kreiran s ciljem izbjegavanja da optužena osoba bude predugo u neizvjesnosti o svojoj sudbini (vidi naprijed citiranu, *Wemhoff protiv Njemačke*). U konkretnom slučaju apelanti su najprije osumnjičeni, a potom i optuženi, za više kaznenih djela iz oblasti gospodarskoga kriminala za koje je propisana kazna zatvora preko pet godina, odnosno značajne novčane kazne. Pri tom, u odnosu na apelanta „Granit Zagreb” još uvijek nije podignuta ni optužnica. Nadalje, u tijeku trajanja istražnoga postupka apelant Marić je bio lišen i slobode, odnosno njemu i apelantu Deliću su bile izrečene mjere zabrane sve do 24. listopada 2011. godine, a ticale su se ograničenja kretanja, zabrane obavljanja djelatnosti i sl. U tom smislu provođenje istrage, odnosno kaznenoga postupka, je nesumnjivo imalo učinak na normalno odvijanje životnih odnosno poslovnih aktivnosti apelanata Marića i Delića. Potom, izricanjem privremene mjere obezbjeđenja apelantu Deliću kao njegovom vlasniku, apelantu TEF je onemogućeno raspolaganje imovinom, strojevima i opremom koja se zatekla kod stečajnoga dužnika, a imovina je, kako je u ovom rješenju o određivanju mjere obezbjeđenja i navedeno, prenijeta u vlasništvo apelanta TEF. Ova mjera je na snazi do okončanja kaznenoga postupka i nesumnjivo ima učinak na poslovanje ovoga apelanta i on se nalazi u neizvjesnosti hoće li biti i lišen ove imovine, a ta neizvjesnost može biti otklonjena tek konačnom odlukom o postojanju kaznenoga djela i njegove kaznene odgovornosti. Potom, neizvjesnost u kojoj se nalaze traje i dalje jer kazneni postupak pred Sudom BiH još uvijek nije okončan, odnosno u odnosu na apelanta „Granit Zagreb”, a kako proizlazi iz dokumenata podastrih Ustavnom sudu, po okončanju ovoga postupka, kazneni postupak će biti pokrenut pred nadležnim organima R Hrvatske. Također, i ovaj apelant trpi neizvjesnost glede imovine koja mu je privremeno oduzeta mjerom obezbjeđenja, a koja je na snazi do okončanja kaznenoga postupka.

121. Ustavni sud, međutim, neovisno o naprijed navedenom, smatra kako kazneni postupak u predmetu koji pokreće složena činjenična i pravna pitanja, te koji, s obzirom na učinak koji ima na apelante, nesumnjivo upućuje na nužnost da neizvjesnost u kojoj se nalaze ne traje predugo, a koji, do trenutka donošenja ove odluke, traje četiri godine i nalazi se u fazi glavnoga pretresa, ne dovodi u pitanje pravo apelanata na donošenje odluke u razumnome roku. Naime, u ukupnom trajanju postupka se izdvaja trajanje istrage koju je vodilo Tužiteljstvo BiH nešto više od dvije godine. U ovoj fazi postupka Tužiteljstvo BiH očividno nije uvijek poduzimalo radnje na način koji bi osigurao efektivno provođenje istrage, a i mjere za okončanje istrage u smislu članka 225. ZKP BiH su poduzete nakon više od jedne godine. Međutim, iz dokumenata podastrih Ustavnom sudu proizlazi kako

se radilo o iznimno složenome i kompliciranom predmetu, kojim je obuhvaćen veliki broj kaznenopravnih radnji, kao i veliki broj počinitelja i suučesnika, zbog čega je bilo nužno i donošenje, u više navrata, naredbi o proširenju istrage. Sve ovo je, očevidno, zahtijevalo dulje vremensko razdoblje u kojemu je trebalo sagledati predmet u cjelini kako bi se mogle usvojiti i efikasne mjere da se istraga okonča. Pri tome, ni iz dokumenata koji su podastrti Ustavnom sudu, kao ni iz navoda apelanata, nije moguće zaključiti kako Tužiteljstvo BiH nije u kontinuitetu poduzimalo radnje iz svoje nadležnosti, odnosno da je u ovome razdoblju došlo do zastoja u radu Tužiteljstva BiH i nepotrebnih odlaganja u provođenju istrage. Potom, u trenutku donošenja odluke Ustavnog suda ovaj postupak se nalazi u fazi glavnoga pretresa, a Ustavnom sudu nije podastrto ništa što bi uputilo na zaključak kako se ovaj postupak ne odvija s potrebnom marljivošću i bez nepotrebnih odlaganja ili odugovlačenja. Stoga Ustavni sud smatra, imajući prije svega u vidu da se radi o predmetu koji pokreće složena činjenična i pravna pitanja i pored određenih propusta Tužiteljstva BiH koje je neprijeporno kontinuirano poduzimalo poslove iz svoje nadležnosti, u dosadašnjem tijeku postupka nije narušen balans između načela da postupak mora biti žuran i da se mora osigurati pravilno administriranje pravde.

122. Ustavni sud zaključuje kako su neutemeljeni navodi apelanata o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u predmetu Tužiteljstva BiH broj KT-52/10, sada broj T20 0 KT 003079 10.

Stečajni postupak

123. Apelanti TEF i „Granit Zagreb” tvrde kako su im povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije zbog nedonošenja odluke u razumnome roku u stečajnom postupku koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.

Razdoblje koje se uzima u obzir

124. Ustavni sud primjećuje kako je stečajni postupak pokrenut donošenjem rješenja od 27. siječnja 2010. godine i da još uvijek nije okončan, odnosno u trenutku donošenja ove odluke traje nešto više od četiri godine.

Analiza razumnosti trajanja postupka

125. U konkretnom slučaju se radi o stečajnom postupku koji je strogo formalan postupak, u kojemu je od otvaranja pa da okončanja, potrebno provesti niz radnji, kako u zakonom određenim rokovima tako i u zakonom određenom redosljedu. Dalje, u konkretnom

slučaju stečajni postupak je pokrenut protiv stečajnoga dužnika, gospodarskog subjekta, u kojemu je potraživanje prijavilo više od 300 vjerovnika.

126. Ustavni sud primjećuje da se u dosadašnjem trajanju postupka od četiri godine izdvajaju dva razdoblja, i to: prvi, od 27. siječnja 2010. godine pa do 28. ožujka 2012. godine, te drugi, od 28. ožujka 2012. godine do donošenja odluke Ustavnog suda.

127. Prvo razdoblje je obilježeno mjerama i radnjama koje je Općinski sud poduzimao kako bi u posjed imovine stečajnoga dužnika uveo stečajnoga upravitelja i tako stvorio uvjete za nastavak postupka. Na temelju uvida u spis je utvrđeno kako se Općinski sud u tu svrhu u više navrata obraćao nadležnome sudu za pružanje pravne pomoći kako bi izdejstvovao prinudno uvođenje u posjed stečajnoga vjerovnika, potom nadležnim policijskim organima radi obezbjeđenja provođenja prinudnoga uvođenja u posjed, te osiguranja bezbjednosti stečajnoga upravitelja, kao i da je ulagao kaznene prijave protiv osoba koje su to onemogućavale blokiranjem pristupa imovini stečajnoga dužnika.

128. Potom, Ustavni sud primjećuje kako u vrijeme podnošenja apelacija apelantata TEF i „Granit Zagreb” (srpanj odnosno kolovoz 2011. godine) stečajni upravitelj još uvijek nije bio uveden u posjed imovine stečajnoga dužnika. Oba apelanta su tvrdila kako je uvođenje u posjed stečajnoga upravitelja onemogućeno zbog pritisaka Tužiteljstva BiH, kako na Općinski sud, tako i na policijske organe da ne pružaju potporu uvođenju u posjed stečajnoga dužnika u imovinu stečajnoga vjerovnika. S tim u svezi, a na temelju uvida u spis, utvrđeno je kako je Općinski sud zaključio da je neutemeljeno traženje Tužiteljstva BiH od 16. veljače 2010. godine da se zastane sa stečajnim postupkom, kao i da zahtjev Tužiteljstva BiH od 14. listopada 2010. godine da se stečajni upravitelj ne uvodi u posjed imovine stečajnoga dužnika, nije imao nikakav učinak na mjere i radnje koje je s tim u svezi poduzimao Općinski sud. Naime, i pored ovoga zahtjeva, stečajni upravitelj je uveden u posjed već 18. listopada 2010. godine, nakon čega je imovinu stečajnoga dužnika morao prisilno napustiti 19. listopada 2010. godine što se može pripisati policijskim organima koji nisu pružili potrebnu potporu. Međutim, i nakon ovoga, Općinski sud je, sukladno zakonskim ovlastima koje ima, nastavio intenzivno poduzimati radnje radi uvođenja u posjed stečajnoga upravitelja. Dalje, na temelju uvida u spis je utvrđeno kako nije došlo do prekida i obustave napora da se osigura uvođenje u posjed stečajnoga upravitelja ni nakon donošenja rješenja Suda BiH kojim je izrečena privremena mjera obezbjeđenja oduzimanja imovine koja se zatekla kod stečajnoga dužnika (strojevi i oprema apelanta TEF) odnosno obustavljanje postupka izvršenja upisa hipoteke (apelant „Granit Zagreb”) a koja su kao potraživanja uvrštena u Tablicu prijavljenih potraživanja. Najzad, u povodu prijedloga Tužiteljstva BiH iz srpnja 2011. godine da se navedeno rješenje Suda BiH dopuni određivanjem dodatnih mjera, stečajni sudac je u Informaciji-obavijesti dostavljenoj Sudu BiH ukazao na dotadašnji tijek stečaj-

noga postupka, činjenicu da je Tužiteljstvo BiH od početka imalo negativan stav prema ovome postupku, da stečajni sud nije očekivao da će se upustiti i u postupke koji izravno podržavaju one koji silom sprečavaju provođenje stečajnoga postupka, te najzad, da će poduzeti sve mjere i radnje kako bi onemogućio raspolaganje imovinom stečajnoga dužnika bilo kome tko za to nije ovlašten Zakonom o stečajnom postupku. Sukladno navedenom, ne može se zaključiti kako je u ovoj fazi postupka Općinski sud propustio postupati s potrebnom marljivošću niti da je svojim radnjama doprinio trajanju ove faze postupka.

129. Potom, Ustavni sud primjećuje kako sljedeće razdoblje obuhvaća trajanje postupka od 28. ožujka 2012. godine kada je stečajni upravitelj ušao u posjed imovine i poslovne dokumentacije stečajnoga dužnika do donošenja odluke Ustavnog suda.

130. U ovome razdoblju, Općinski sud je u zakonom određenim rokovima zakazao i održao ispitno ročište 13. lipnja 2012. godine, koje je okončao nakon dva održana ročišta, 11. srpnja 2012. godine su održana četiri zasebna ispitna ročišta, te su održavane sjednice Odbora vjerovnika, kao Skupštine vjerovnika. Potraživanja oba apelanta su unijeta u Tablicu potraživanja i označena kao prijeporna, s obvezom stečajnoga upravitelja da pokrene parnične postupke radi dokazivanja osporavanja apelantu TEF izlučnoga prava, odnosno apelantu „Granit Zagreb” razlučnoga prava, te je apelantu „Granit Zagreb” naloženo pokretanje parničnoga postupka radi dokazivanja osporenog novčanog potraživanja. U ovome razdoblju, na temelju uvida u spis, Ustavni sud nije mogao zaključiti kako stečajni postupak nije vođen s posebnom marljivošću i bez nepotrebnih odlaganja i odugovlačenja koja bi dovela u pitanje načelo žurnosti.

131. Ustavni sud primjećuje kako je apelant „Granit Zagreb” u dopuni apelacije od 16. lipnja 2013. godine iznio tvrdnju da su za trajanje stečajnoga postupka odgovorni stečajni sud i stečajni upravitelji koje je imenovao. S tim u svezi, Ustavni sud primjećuje kako su u dosadašnjem tijeku stečajnoga postupka imenovana četiri stečajna upravitelja. Svi stečajni upravitelji su imenovani s liste stečajnih upravitelja, kao stručne osobe koje ispunjavaju uvjete za obavljanje ovih poslova. Dalje, prvi od imenovanih stečajnih upravitelja je podnio ostavku iz zdravstvenih razloga, te je istodobno s prihvaćanjem njegove ostavke imenovan drugi stečajni upravitelj. Nakon što je i drugi stečajni upravitelj podnio ostavku, istodobno s prihvaćanjem njegove ostavke imenovan je treći stečajni upravitelj. Treći stečajni upravitelj je razriješen dužnosti rješenjem stečajnoga suca zbog toga što je propustio postupiti po rješenju suda i dostaviti tražena izvješća i obavijesti. Također, ovom stečajnom upravitelju je zbog ovoga propusta prethodno izrečena i novčana kazna. Na temelju uvida u spis Općinskog suda je utvrđeno kako je stečajni sudac u odnosu na sve od imenovanih stečajnih upravitelja pravodobno poduzimao mjere i radnje sukladno zakonskim ovlastima koje ima glede nadzora nad njihovim radom, te kako činjenica o

višestrukom mijenjanju stečajnih upravitelja nije uticala na sam tijek i dosadašnje trajanje stečajnoga postupka.

132. Potom, Ustavni sud primjećuje kako su apelanti pravodobno i uredno prijavili svoja potraživanja, pravodobno postupali sukladno uputama i nalogima stečajnog suda, te svojim postupanjem nisu doprinijeli dosadašnjem trajanju postupka. Također, s obzirom da su apelanti gospodarski subjekti koji kao stečajni vjerovnik nastoje ostvariti značajna potraživanja od stečajnoga dužnika, neprijeporno je kako ovaj postupak za njih ima i poseban značaj.

133. U ovoj odluci je već ukazano kako se stečajni postupak po svojoj prirodi može smatrati relativno složenim postupkom, kao i da je u konkretnom slučaju prijavljeno preko 300 potraživanja. Dalje, zastoj u vođenju postupka koji je nastupio zbog poteškoća oko uvođenja stečajnoga upravitelja u posjed imovine stečajnoga dužnika, kao uvjet za daljnji nastavak postupka koji je trajao nešto više od dvije godine, izazvan je okolnostima na koje stečajni sud nije mogao uticati, te koje je, sukladno zakonskim ovlastima koje ima, nastojao prevazići i razriješiti poduzimanjem adekvatnih mjera. Nakon što je stečajni upravitelj uveden u posjed imovine stečajnoga dužnika ne može se zaključiti kako postupak nije vođen s potrebnom marljivošću i uz poštivanje načela žurnosti s obzirom na konkretne okolnosti. Pri tome, ne može se zaključiti da je višestruko mijenjanje stečajnih upravitelja u značajnijoj mjeri uticalo na dosadašnji tijek i trajanje stečajnoga postupka nešto više od četiri godine.

134. S obzirom na navedeno, imajući u vidu dosadašnji tijek postupka u kojemu je stečajni sudac kontinuirano, bez bilo kakvih neopravdanih zastoja, poduzimao radnje koje su mu stajale na raspolaganju s ciljem okončanja postupka, Ustavni sud zaključuje kako su neutemeljeni navodi apelanata TEF i „Granit Zagreb” da im je u stečajnom postupku pred Općinskim sudom u Sarajevu koji se vodi pod brojem 65 0 St 115069 09 povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku.

Pravo na imovinu

135. Apelanti TEF i „Granit Zagreb” tvrde kako im je zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Tužiteljstva BiH povrijeđeno i pravo iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

136. Apelanti TEF i „Granit Zagreb” tvrde kako im je zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u stečajnom postupku povrijeđeno i pravo iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Kazneni postupak

137. Apelanti su u prilog tvrdnji o povredi prava na imovinu u suštini istaknuli da je, po prijedlogu Tužiteljstva BiH, Sud BiH donio rješenje kojim je odredio privremene mjere koje se tiču njihove imovine i koje će ostati na snazi do okončanja kaznenog postupka, pa da im je pravo na imovinu povrijeđeno jer istraga traje neopravdano dugo a time i mjere ograničenja koje su im izrečene. S obzirom da se i u ovom dijelu suština navoda tiče duljine trajanja postupka, koji su već detaljno razmotreni u odnosu na pravo na pravično suđenje i za koje je zaključeno da su neutemeljeni, Ustavni sud zaključuje da su navodi apelanata o povredi prava iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Tužiteljstva BiH neutemeljeni.

Stečajni postupak

138. Apelanti su u prilog tvrdnji o povredi prava na imovinu istaknuli identične tvrdnje i razloge na kojima su temeljili i tvrdnje kako im je povrijeđeno pravo na pravično suđenje u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku. S obzirom da su ovi navodi već detaljno razmotreni u ovoj odluci u odnosu na pravo na pravično suđenje i da je zaključeno kako su neutemeljeni, Ustavni sud zaključuje da su navodi apelanata o povredi prava iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u stečajnom postupku pred Općinskim sudom u Sarajevu koji se vodi pod brojem 65 0 St 115069 09 St, također, neutemeljeni.

VIII. Zaključak

139. Ustavni sud zaključuje kako ne postoji povreda prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada u kaznenom predmetu koji traje nešto više od četiri godine i koji još uvijek nije okončan, pored propusta nadležnog tužiteljstva u provođenju istrage na učinkovit način, nije dovedena u pitanje ravnoteža između žurnosti postupka i administriranja pravde na način koji bi rezultirao povredom apellantovoga prava na donošenje odluke u razumnom roku imajući u vidu složenost činjeničnih i pravnih pitanja koja su u postupku pokrenuta.

140. Ustavni sud zaključuje kako ne postoji povreda prava iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju kada apelanti kršenje toga prava u kaznenome postupku vezuju za nedonošenje odluke u razumnom roku od nadležnoga tužiteljstva, a Ustavni sud je zaključio kako ova garancija u okolnostima konkretnog slučaja nije dovedena u pitanje.

141. Ustavni sud zaključuje kako ne postoji povreda prava iz članka II3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada je u stečajnom postupku koji traje četiri godine i koji još uvijek nije okončan došlo do zastoja postupka od nešto više od dvije godine uslijed okolnosti koje se ne mogu pripisati nadležnome sudu koji ih je, sukladno zakonskim ovlastima koje ima, nastojao prevazići, te kada, nakon otklonjenih razloga za zastoj, u nastavku postupka nema ništa što bi uputilo na zaključak kako se ne vodi s potrebnom marljivošću i sukladno načelu žurnosti.

142. Ustavni sud zaključuje kako ne postoji povreda prava iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju kada apelanti kršenje toga prava u stečajnom postupku vezuju za to što nadležni sud nije donio odluku u razumnom roku, a Ustavni sud je zaključio da ova garancija u okolnostima konkretnog slučaja nije dovedena u pitanje.

143. Na temelju članka 18. stavak 2, članka 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

144. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 4007/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Damira Dedića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 K 000380 10 Kžk od 18. jula 2011. godine

Odluka od 25. juna 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4007/11**, rješavajući apelaciju **Damira Dedića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav 2. tačka b) i člana 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 25. juna 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Damira Dedića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 K 000380 10 Kžk od 18. jula 2011. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Damir Dedić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Alen Nakić, advokat iz Sarajeva, podnio je 17. oktobra 2011. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 09 0 K 000380 10Kžk od 18. jula 2011. godine. Apelant je, također, podnio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud prekinuo izdržavanje kazne zatvora apelantu do donošenja odluke o apelaciji i apelanta pustio na slobodu.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09) koja su važila u vrijeme preduzimanja navedenih radnji, od Vrhovnog suda i Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo) zatraženo je da 21. oktobra 2011. godine dostave odgovore na apelaciju.
3. Vrhovni sud je dostavio odgovor na apelaciju 1. novembra 2011. godine, a Tužilaštvo 2. novembra 2011. godine.
4. Ustavni sud je donio Odluku broj AP 4007/11 od 9. novembra 2011. godine kojom je odbio kao neosnovan apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:
6. Kantonalni sud u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) donio je Presudu broj 09 0 K 07 000380 K od 1. februara 2010. godine kojom su Sabina Čosić (prvooptužena) i apelant proglašeni krivim da su, na način opisan u izreci presude, učinili krivično djelo ubistvo iz člana 166. stav 2. tačka d) Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH) a u vezi sa članom 31. KZ, pa je prvooptuženoj izrečena kazna zatvora u trajanju od 16 godina i šest mjeseci, a apelantu kazna zatvora u trajanju od osam godina i šest mjeseci. Istom presudom, na osnovu člana 57. stav 1. KZ, određeno je da se prvooptuženoj i apelantu u kaznu uračunava vrijeme provedeno u pritvoru od 2. februara 2007. godine. Također, istom presudom, na osnovu člana 78. KZ, određeno je da se apelantu oduzme pištolj. Na osnovu člana 202. stav 4. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH), Kantonalni sud je prvooptuženu i apelanta oslobodio dužnosti naknade troškova krivičnog postupka i određeno je da oni padaju na teret budžetskih sredstava suda. Presudom je određeno, na osnovu člana 212. stav 3. ZKP, da se oštećena sa imovinskopravnim zahtjevom upućuje na parnicu.
7. Protiv navedene presude žalbe su izjavili prvooptužena i apelant, pa je Vrhovni sud, postupajući po navedenim žalbama, donio Rješenje broj 09 0 K 000380 10 Kž 11 od 2. septembra 2010. godine kojim je djelomično uvažio apelantovu žalbu, a povodom te žalbe po službenoj dužnosti i u odnosu na prvooptuženu ukinuo presudu Kantonalnog suda i odredio održavanje pretresa pred Vrhovnim sudom.
8. Vrhovni sud je, nakon održanog pretresa pred tim sudom, donio Presudu broj 09 0 K 000380 11 Kžk od 18. jula 2011. godine kojom su prvooptužena i apelant proglašeni

krivim da su, na način opisan u dispozitivu presude, nakon prethodnog dogovora da liše života Bajru Fraštu (u daljnjem tekstu: oštećeni) i da zatim od oštećenog pribave protivpravnu imovinsku korist, 2. februara 2007. godine, oko 14.30 sati, u Sarajevu, u Džamijskoj ulici broj 2, počinili krivično djelo ubistvo iz člana 166. stav 2. tačka d) KZFBiH u vezi sa članom 31. KZFBiH za koje je prvooptužena osuđena na kaznu zatvora u trajanju od 12 godina i šest mjeseci, a apelant na kaznu zatvora u trajanju od osam godina i šest mjeseci. Određeno je da se prvooptuženoj i apelantu u izrečene kazne zatvora uračunava vrijeme koje su proveli u pritvoru od 2. februara 2007. godine pa do upućivanja na izdržavanje kazne zatvora. Također je određeno da se, na osnovu člana 78. stav 1. KZFBiH, od apelanta oduzme pištolj, s karakteristikama navedenim u izreci presude, kao sredstvo izvršenja djela.

9. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo da su u dokaznom postupku na pretresu pred tim sudom preuzeti i prihvaćeni određeni dokazi koji su izvedeni pred prvostepenim sudom (bliže navedeni u obrazloženju te presude), u skladu sa ovlaštenjima iz člana 332. stav 2. ZKPFBiH, te su neposredno saslušani svjedoci Munira Ćosić, Nedžad Dedić i Amir Kondžić, kao i vještaci Slobodan Stanojčić i Željko Trninić, koji su prethodno izvršili vještačenje tragova biološkog porijekla i telekomunikacijsko vještačenje mobilnih telefona i SIM kartica, te dostavili pisane nalaze i mišljenja o izvršenom vještačenju. Pri tome Vrhovni sud je naveo da je apelant predložio da se apelant pregleda, odnosno utvrdi da li je procesno sposoban, zbog čega je provedeno vještačenje vještaka neuropsihijatra koji je utvrdio da je apelant procesno sposoban. Vrhovni sud je, dalje, istakao da je odbijen apelantov prijedlog da se neposredno saslušaju svjedoci Elvis Čaušević, Adil Divović, Nazifa Savčić, Gordana Vejzović i drugi, a koji su saslušani na glavnom pretresu 26, 27. i 28. augusta 2008. godine. Naime, kako je navedeno u obrazloženju, iz stanja spisa predmeta proizlazi da je glavni pretres od 11. augusta 2008. godine, zbog proteka vremena, započeo iznova i da je odgođen za 26. august 2008. godine, kada su pozvani svjedoci Elvis Čaušević, Adil Divović i drugi koji su i pristupili. Vrhovni sud je naveo da je tačno da je predsjednica vijeća pridošlim svjedocima podijelila transkripte o njihovom saslušanju sa ranijeg glavnog pretresa da ih pročitaju, kao i činjenica da su svjedoci pitani da li ostaju pri svojim ranijim iskazima. Međutim, Vrhovni sud je istakao da je strankama i branitelju data mogućnost da ispituju navedene svjedoke, koje pravo su i koristili, kako to proizlazi iz zapisnika o glavnom pretresu od 26. augusta 2008. godine, te nastavcima pretresa od 27. i 28. augusta 2008. godine. Vrhovni sud je naveo da iz njih proizlazi da su svjedoci odgovarali na pitanja stranaka i branitelja i da je ono sadržano na više stranica. Prema tome, prema ocjeni Vrhovnog suda, apelantovo pravo na odbranu nije povrijeđeno zbog čega se istaknuti prigovor nije mogao uvažiti.

10. Dalje, Vrhovni sud je donio rješenje kojim se iz spisa predmeta izdvajaju kao nezakoniti dokazi nalaz vještačenja i očitovanja podneska sa mobilnih telefona koji je uradio FMUP, te nalaz vještačenja tragova biološkog porijekla Centra za forenziku i podršku FMUP-a i fotografije biološkog vještačenja. Navedeno je da se ovi dokazi kao nezakoniti imaju zatvoriti u poseban omot i čuvati odvojeno od spisa predmeta, tako da neće biti korišteni, niti uzeti u obzir prilikom donošenja odluke ovog suda.

11. Vrhovni sud je ocijenio da je neosnovan apelantov prigovor da je prvostepeni sud prihvatao nezakonite dokaze u smislu člana 11. ZKPFBiH i da je pred Vrhovnim sudom nastavljeno kontinuirano kršenje prava na odbranu, odnosno da je i Vrhovni sud učinio bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKPFBiH. Vrhovni sud je utvrdio da je, upravo u pogledu nezakonitih dokaza u smislu navedene zakonske odredbe, ukinuta prvostepena presuda, tako da je bitna povreda odredaba krivičnog postupka otklonjena u postupku pred Vrhovnim sudom, jer je sud donio rješenje kojim je izdvojio dokaze koji se odnose na vještačenje mobitela i vještačenje tragova biološkog porijekla.

12. Dalje, Vrhovni sud je naveo da ostale dokaze koje je preuzeo i prihvatio, a koji su provedeni pred prvostepenim sudom smatra zakonitim dokazima. U tom kontekstu je istaknuto da se, prije svega, ne radi o dokazima koji su pribavljeni povredama ljudskih prava i sloboda propisanih Ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratificirala, niti o dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ZKP. Osim toga, Vrhovni sud nije udovoljio zahtjevu za ponovno saslušanje svjedoka, koji su saslušani na glavnom pretresu pred prvostepenim sudom od 26, 27. i 28. augusta 2008. godine. Naime, Vrhovni sud je naveo da smatra da je postupao u skladu sa propisanim zakonskim odredbama procesnog zakona kada je preuzeo i prihvatio dokaze koji su provedeni pred prvostepenim sudom i takvim postupanjem nije povrijeđeno pravo na odbranu, niti je zbog toga učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKPFBiH na koju je neosnovano ukazao apelant.

13. Također, Vrhovni sud je ocijenio neosnovanim navode o nenadležnosti tog suda za vođenje predmetnog krivičnog postupka zbog okolnosti da je oštećeni bio sudija porotnik u tom sudu. Vrhovni sud je istakao da je donio rješenje kojim su prigovori o nenadležnosti tog suda odbijeni kao neosnovani, jer prijedlog nije u dovoljnoj mjeri obrazložen, a to bi, ustvari, predstavljalo prijedlog za prenošenje mjesne nadležnosti na neki drugi stvarno nadležni sud. Međutim, istaknuto je da je, s obzirom na činjenicu da se radi o potvrđenoj optužnici, isključena mogućnost podnošenja prigovora u pogledu mjesne nadležnosti suda u smislu odredbe člana 36. stav 3. ZKPFBiH. Pored toga, sama okolnost da je oštećeni bio sudija porotnik ovog suda ne predstavlja opravdan razlog za prenošenje mjesne nadležno-

sti sa ovog na neki drugi sud, niti su u tom pravcu optuženi naveli konkretne činjenice i okolnosti koje bi mogle predstavljati opravdan razlog za takav prigovor.

14. Dalje, Vrhovni sud je odbio kao neosnovan i apelantov prijedlog da se provede vještačenje deformiranog zrna izvađenog iz glave oštećenog i čahura pronađenih na licu mjesta vještaka mašinske struke. Takav prijedlog je odbijen zbog toga što je na te okolnosti u prvostepenom postupku vještačio vještak balističke struke, koje, prema ocjeni suda, i jeste u domenu vještaka te struke, te imajući u vidu da je navedeno vještačenje predloženo kako bi se potvrdila istinitost apelantovog iskaza, koji (iskaz) će sud ocijeniti kako pojedinačno, tako i zajedno sa ostalim izvedenim dokazima, tako da je predloženo vještačenje, prema ocjeni Vrhovnog suda, suvišno.

15. Vrhovni sud je, vezano za apelantovo svjedočenje, istakao da je djelimično prihvatio taj iskaz, i to u dijelu koji ima uporišta u ostalim provedenim dokazima. Tako je prihvatio da je apelant bio odsutan iz predmetnog stana u 10.36 sati, za koje se vrijeme nalazio na šalteru banke i položio iznos od 460,00 KM na svoju štednu knjižicu, te da se prethodno sreo sa ocem, kako to proizlazi iz iskaza svjedoka Nedžada Dedića (apelantovog oca), naloga za uplatu od 2. februara 2007. godine i štedne knjižice na apelantovo ime. Pored toga, Vrhovni sud je prihvatio da je apelant zajedno sa prvooptuženom svukao tijelo oštećenog niz stepenice i ostavio ga u stubištu, na mjestu ispod poštanskih sandučića, zatim, da je sa optuženom otišao do taksi-štanda, sjeo u vozilo i jednog trenutka izišao iz taksija s namjerom da zaključa stan za koje ga je vrijeme prvooptužena čekala u vozilu. Dalje, sud je prihvatio iskaz i u dijelu iz kojeg proizlazi da su apelant i prvooptužena zajedno otišli do hotela „Green” na Ilidži i boravili u istoj sobi, te zajedno napustili hotel, zatim, da je apelant dobrovoljno ovlaštenim radnicima policije predao pištolj, pokazao mjesto gdje je bio sakriven, dobrovoljno predao mobitele a ta utvrđenja proizlaze iz iskaza svjedoka Gordane Vejzović, Besima Behlulovića, Elvisa Čauševića, Gordana Muzurovića, Amira Halilovića, te snimka videonadzora i potvrde o privremenom oduzimanju predmeta i ključeva od apelanta. Međutim, Vrhovni sud nije prihvatio istinitim dio apelantovog iskaza da je sve činio mahinalno, da je oštećeni za njega bio nepoznato lice, da je čekao izvjesno vrijeme nakon što je prvooptužena lišena slobode i da se dobrovoljno predao policiji.

16. Vrhovni sud je istakao da je, u smislu odredbe člana 296. stav 2. ZKPFBiH, savjesno ocijenio svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima u smislu načela slobodne ocjene dokaza, pa je na osnovu takve ocjene i izvedenih, te preuzetih i prihvaćenih dokaza utvrdio da su optuženi kritične prilike, po prethodnom dogovoru da liše života oštećenog, a s namjerom da pribave protivpravnu imovinsku korist, da mu uzmu i prisvoje torbu, novac i lične stvari, oštećenog usmrtili na način i u vrijeme kako je to opisano u izreci presude.

17. Ocjenjujući dokaze provedene pred prvostepenim sudom, koje je prihvatio i Vrhovni sud, kao i dokaze koji su provedeni neposredno na pretresu pred Vrhovnim sudom, Vrhovni sud je utvrdio da su optuženi iskoristili broj mobilnog telefona oštećenog kojeg su poznavali, da je prvooptužena pozvala oštećenog da dođe, što je on i učinio, jer je i ranije bio u kontaktu sa prvooptuženom, koja je u iznajmljenom stanu živjela u vanbračnoj zajednici sa apelantom. Zatim je oštećeni u vrijeme kada je silazio niz stepenice sa prvog sprata prema prizemlju, s leđa pogođen hicem iz pištolja u glavu, kako je to opisano u presudi, a što proizlazi iz nalaza i mišljenja vještaka balističke struke i njegove analize, te je sve to doveo u vezu sa nalazom i mišljenjem i iskazom vještaka za sudsku medicinu, kao i iz drugih provedenih dokaza (skica lica mjesta, zapisnik o uviđaju, fotodokumentacija, te djelimični iskazi optuženih dati u statusu svjedoka). Također, sud je iskaze svjedoka Gordane Vejzović, Nazife Savčić, Besima Behlulovića i Elvisa Čauševića doveo u vezu sa nalazom i mišljenjem, te iskazima vještaka, pa je na osnovu svega zaključio (uz iskaze svjedoka Gordane Muzurović i Amira Halilovića) da su optuženi s namjerom da uklone tragove preduzeli zajedno niz radnji, te su tako oštećenog svukli niz stepenice u stubište prizemlja stambene zgrade ispod poštanskih sandučića, udaljili se taksi-vozilom sa lica mjesta do Ilidže, gdje su u hotelu „Green” iznajmili sobu, te sakrili pištolj kojim je oštećeni lišen života u vodokotlić. Pored toga, Vrhovni sud je utvrdio da su optuženi, nakon što je oštećeni lišen života, sa njega skinuli jaknu, uzeli i prisvojili torbu koju je nosio sa sobom i u kojoj se nalazila neutvrđena količina novca, kako to proizlazi iz iskaza svjedoka Adila Divovića, Olge Vukša, Elvisa Čauševića, Sanele Zundža, Amira Kondžića, te fotodokumentacije.

18. Dalje, u smislu utvrđivanja da su optuženi kritične prilike postupali kao saizvršiooci, Vrhovni sud je prihvatio dokazanim da su se optuženi prethodno dogovorili, odnosno napravili dogovor i plan za lišavanje života oštećenog, dakle, da su htjeli i ostvarili zabranjenu posljedicu - lišili života oštećenog, i to iz koristoljublja. Pri tome je utvrđeno da je prvooptužena neposredni učinilac ubistva. Vrhovni sud je zaključio da je postojao prethodni dogovor optuženih zbog toga što je utvrđen niz činjenica koje u cjelokupnom posmatranju upućuju na pouzdan zaključak o postojanju takvog dogovora. Dalje, Vrhovni sud je naveo da je činjenica da se tu ne radi o izričitom dogovoru iskazanom riječima, već to proizlazi iz radnji koje su optuženi preduzimali i tako svojim radnjama ostvarili svijest o zajedničkom djelovanju. Opisujući detaljno način izvršenja djela, radnje poslije izvršenja krivičnog djela, činjenicu da su optuženi živjeli zajedno u vanbračnoj zajednici, zatim, da je kod apelanta pronađena određena količina novca, da je krpom brisao stepenište i zidove od krvi oštećenog i na taj način uklanjao tragove sa lica mjesta, te ostale radnje koje je detaljno opisao i obrazložio, Vrhovni sud je izveo zaključak da su optuženi zajedno ostvarili predmetno krivično djelo, jer je kod njih postojala svijest o zajedničkom

djelovanju. Takav zaključak, prema stavu Vrhovnog suda, proizlazi iz utvrđenih činjenica da su optuženi - svako ponaosob - davali doprinos koji je bitan i bez kojeg predmetno krivično djelo ne bi bilo ostvareno na planirani način. Dalje, Vrhovni sud je obrazložio da oboje optuženih ne moraju činiti iste radnje, već je bitno da jedno drugo podržavaju u činjenju preduzetih radnji, a koje su u konkretnom slučaju bile usmjerene na lišavanje života oštećenog iz koristoljublja. Dalje, Vrhovni sud je naveo da su se brojne radnje koje su optuženi preduzimali nadovezivale jedna na drugu, a da su sve preduzete radnje učinjene u njihovom zajedničkom djelovanju sa ostvarenjem njihovog zajedničkog cilja. U odnosu na apelanta, Vrhovni sud je detaljno opisao radnje koje je apelant uradio sam i sa prvooptuženom, te je Vrhovni sud navedeno prihvatio kao apelantov doprinos koji je od odlučujućeg značaja za izvršenje krivičnog djela, jer je on takvu ulogu imao bez koje se krivično djelo ne bi moglo izvršiti, tako da je prihvaćena njegova uloga saizvršioca.

19. Navodi odbrane da je apelant samo pomagao prvooptuženoj nakon što je krivično djelo učinjeno ovaj sud nije prihvatio, jer se nije radilo o nekim pripremnim radnjama u smislu člana 33. KZFBiH, budući da je apelant preduzimao radnje koje po svom kvalitetu imaju karakter radnji učinjenja predmetnog krivičnog djela. Iz navedenog Vrhovni sud je zaključio da je apelant htio i ostvario zabranjenu posljedicu koja se ogleda u lišavanju života oštećenog iz koristoljublja, jer je, nakon što je oštećeni lišen života, odnio stvari koje su pripadale oštećenom na koji način je stekao protivpravnu imovinsku korist. Zbog toga je kod optuženih sud utvrdio da je njihov doprinos bitan i da bez toga krivično djelo ne bi moglo biti ostvareno na prethodno planirani način.

20. Zaključak da se u konkretnom slučaju radilo o ubistvu iz koristoljublja Vrhovni sud je zasnovao na utvrđenju da su optuženi uzeli i prisvojili jaknu i torbu oštećenog koju je nosio sa sobom i novac u neutvrđenom iznosu (sud je prihvatio da je apelant položio određeni iznos novca u banku, ali nije prihvatio da mu je otac kritične prilike dao iznos od 1.000,00 KM, zbog toga što je na svojoj štednoj knjižici apelant već imao određeni iznos novca), te jaknu i dva mobitela. Zatim, sud je utvrdio da u novčaniku oštećenog, nakon što je pronađen, nije bilo novca, a u torbi oštećenog je bilo svega osim novca. Osim toga, Vrhovni sud je utvrdio da je apelant pitao taksistu da li se novac može podići bez lične karte, a što je sud doveo u vezu sa činjenicom da su u torbi oštećenog bile i bankovne kartice. Vrhovni sud je, također, zaključio da su optuženi kritične prilike postupali sa direktnim umišljajem.

21. Dakle, na osnovu svega navedenog, nesporno je utvrđeno da su optuženi u vrijeme i na način navedeni u izreci ove presude počinili krivično djelo ubistvo iz člana 166. stav 2. tačka d) KZFBiH u vezi sa članom 31. istog zakona, smatrajući da su se u njihovim radnjama stekla sva bitna obilježja predmetnog krivičnog djela za koje ih je ovaj sud proglašio krivim i osudio na kazne zatvora u trajanju kako je to navedeno u izreci ove presude.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

22. Apelant se žali da mu je osporenom presudom povrijeđeno pravo na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Apelant se žali na pristrasnost suda, jer su iste sudije koje su učestvovala u donošenju presude donijele i rješenje o produženju pritvora iz kojeg proizlazi „zaključak da je apelant kriv”, te se u tom pravcu apelant poziva na presudu Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Matijašević protiv Srbije*. Dalje, apelant ukazuje da nije odlučeno na adekvatan način o izuzeću svih sudija Vrhovnog suda, koji zahtjev je postavio u postupku pred Vrhovnim sudom, zbog sumnje u nepristrasnost, zbog činjenice da je oštećeni bio porotnik tog suda, ali je Vrhovni sud pogrešno ocijenio da je apelant tražio prenos nadležnosti suda, čime je povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje, odnosno pravo na nepristrasan sud. U tom pravcu apelant se pozvao na stav Ustavnog suda u Odluci broj *AP 98/04* i praksu Evropskog suda u predmetu *Piersack protiv Belgije* (i druge odluke koje nije tačno precizirao). Dalje, apelant se žali da je Vrhovni sud donio presudu zasnovanu na iskazima svjedoka Gordane Vejzović, Nazife Savčić, Emira Hadžimuratovića i Elvisa Čauševića za koje nikada nije donio rješenje da se preuzimaju i prihvataju kao dokazi, čime je došlo do kršenja prava iz člana 332. stav 1. ZKP u vezi sa članom 296. stav 1. ZKP, kojim je propisano da se presuda može zasnivati samo na dokazima koji su neposredno izvedeni pred sudom. S tim u vezi, apelant se pozvao na praksu u predmetu *Van Mechelen i ostali protiv Holandije*. Također, apelant se žali zbog činjenice da mu je odbijen zahtjev da se pred Vrhovnim sudom neposredno saslušaju svjedoci (Besima Behulović, Hamdija Milić, Halima Kurtović, Olga Vukša, Amira Halimić, Gordana Muzurović i Sanela Zundža) u odnosu na čije saslušanje je isticao prigovore i pred prvostepenim sudom, jer su oni pribavljeni uz bitne povrede ZKP i suprotno odredbama čl. 276. i 277. ZKP. Apelant u odnosu na ove svjedoke navodi da, nakon što je pretres počeo iznova zbog proteka roka (11. augusta 2008. godine pred prvostepenim sudom), morali su se ponovo izvesti svi dokazi u skladu sa članom 266. stav 3. ZKP. Umjesto toga, predsjednica prvostepenog vijeća je svjedocima podijelila transkripte njihovih izjava datih na dotadašnjim pretresima i pitala svjedoke da li ostaju pri njima. Također, apelantovom braniocu je onemogućeno unakrsno ispitivanje svjedoka i sud ga je upozorio da ne može da postavlja pitanja, jer je već ista pitanja postavljao, te da transkript sadrži odgovore. Apelant se, također, žali na arbitrarnu odluku da se ne sasluša vještak mašinske struke u odnosu na okolnosti deformacije zrna. Apelant ističe proizvoljnost u utvrđivanju činjenica i donošenju zaključaka, pogotovo u odnosu na prethodni dogovor optuženih, kao i da je paušalna presuda, odnosno obrazloženje za to što sud djelomično prihvata iskaz apelantovog oca u odnosu na činjenicu da je

otac apelantu dao iznos od 1.000,00 KM, koju sud nije prihvatio ne obrazlažući konkretno zbog čega. U vezi sa ovim, apelant se poziva na praksu Ustavnog suda u odlukama broj AP 1603/05 od 21. decembra 2006. godine i broj AP 2482/06 od 11. marta 2008. godine. Osim toga, apelant navodi da je cijelim tokom postupka isticao da se apelantove radnje mogu kvalificirati kao krivično djelo pomoć učiniocu nakon izvršenja iz člana 346. KZ. Apelant je tražio da Ustavni sud donese odluku kojom će utvrditi povredu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije i ukinuti osporenu presudu Vrhovnog suda (posebno pored ranijih mnogobrojnih primjera, pozivajući se na praksu Evropskog suda u predmetima *Piersack* protiv Belgije, *De Chuber* protiv Belgije, *Padovani* protiv Italije, *Saravia de Carvalho* protiv Portugala).

b) Odgovor na apelaciju

23. U veoma opsežnom odgovoru Vrhovni sud je istakao da su neosnovani apelantovi navodi da je vijeće bilo pristrasno, kao i Vrhovni sud (u cjelini), zatim, navodi o nezakonito preuzetim dokazima, kao i navodi da sud nije donio rješenje o preuzimanju određenih dokaza. U vezi sa navedenim, u odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je bio vrlo detaljan. Osim toga, u pogledu utvrđivanja da je apelant bio saizvršilac, Vrhovni sud je naveo da ostaje pri razlozima datim u svojoj presudi. Vrhovni sud je predložio da se apelacija odbije kao neosnovana.

24. Kantonalno tužilaštvo je navelo da nema povrede prava koja apelant navodi u odnosu na pristrasnost vijeća i cijelog Vrhovnog suda, jer nepristrasnost vijeća i sudija nije ničim dovedena u pitanje. Također, Kantonalno tužilaštvo navodi da je praksa da se po žalbi vrši „reprodukcija iskaza“. Osim toga, Kantonalno tužilaštvo je istaklo da je Vrhovni sud proveo i ostale objektivne dokaze i izveo pravilan zaključak da je apelant sa prvooptuženom počinio krivično djelo. Također, prema mišljenju Kantonalnog tužilaštva, apelantu nije onemogućena odbrana, pa je predloženo da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

25. U **Zakonu o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10) relevantne odredbe glase:

Član 11. Zakonitost dokaza

(1) Zabranjeno je od osumnjičenika, optuženika ili bilo kojeg drugog lica koje učestvuje u postupku iznuđivati priznanje ili kakvu drugu izjavu.

(2) Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratificirala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovoga Zakona.

(3) Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima koji su dobiveni na osnovu dokaza iz stava 2. ovoga člana.

Član 15.

Jednakost u postupanju

(1) Sud je dužan stranke i braniocima tretirati na jednak način i svakoj strani pružiti jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnoj raspravi.

(2) Sud, tužilac i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su s jednakom pažnjom da ispituju i utvrđuju kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Član 16.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužilaca i drugih tijela koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano niti ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Član 276.

Nastavak odgođene glavne rasprave

(1) Ako se odgođena glavna rasprava održava pred istim sudijom odnosno vijećem, rasprava će se nastaviti, a sudija odnosno predsjednik vijeća će ukratko iznijeti tok ranije glavne rasprave. Sudija odnosno predsjednik vijeća može odrediti da glavna rasprava iznova započne.

(2) Odgođena glavna rasprava mora iznova započeti ako se izmijenio sastav vijeća, ali po ispitivanju stranaka i branilaca, vijeće može odlučiti da se u tom slučaju svjedoci i vještaci ne ispituju ponovno i ne obavlja novi uviđaj, nego se pročitaju iskazi svjedoka i vještaka dani na ranijoj glavnoj raspravi odnosno da se pročita zapisnik o uviđaju.

(3) Ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana ili ako se glavna rasprava održava pred drugim sudijom odnosno predsjednikom vijeća - glavna rasprava mora iznova započeti i svi se dokazi moraju ponovno izvesti.

Član 296.

Dokazi na kojima se zasniva presuda

(1) Sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu.

(2) Sud je dužan da savjesno ocijeni svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima na osnovu takve ocjene izvede zaključak da li je neka činjenica dokazana.

Član 332. stav 2.

Pretres pred vijećem apelacionog odjeljenja

(2) Ako vijeće apelacionog odjeljenja ustanovi da je potrebno ponovo izvesti već izvedene dokaze u prvostepenom postupku, iskazi saslušanih svjedoka i vještaka i pisani nalaz i mišljenje bit će prihvaćeni kao dokazni materijal ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke i branioca, ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branioca iako im je to bilo omogućeno, te ukoliko se radi o dokazima iz člana 276. stav 2. tačka e) ovog zakona. U tom slučaju njihovi iskazi na pretresu se mogu čitati.

VI. Dopustivost

26. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

27. U skladu sa članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

28. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je presuda Vrhovnog suda protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 16. augusta 2011. godine a apelacija je podnesena 14. oktobra 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

29. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

30. Apelant pobija presudu Vrhovnog suda, tvrdeći da mu je tom presudom povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

31. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

d) da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka odbrane odobri pod uvjetima koji važe za svjedoka optužbe;

32. Apelantovi navodi da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje, u suštini, svode se na tvrdnje da je vijeće koje je donijelo presudu bilo pristrasno, kao i cijeli Vrhovni sud, da je presuda proizvoljna i bazirana na „nezakonitim” dokazima, da je je izostala brižljiva i savjesna ocjena dokaza, što je rezultiralo pogrešno utvrđenim činjeničnim stanjem i pogrešnom primjenom materijalnog prava.

33. U vezi sa apelantovim navodima da mu je povrijeđeno pravo na nepristrasan sud zbog činjenice da su članovi vijeća Vrhovnog suda koji su učestvovali u donošenju osporene presude prethodno učestvovali u donošenju rješenja o produžavanju mjere pritvora apelantu, Ustavni sud zapaža da apelant, zapravo, pokreće pitanje objektivne nepristranosti sudija. Dalje, Ustavni sud primjećuje da je apelantov zahtjev za izuzeće odbijen Rješenjem Vrhovnog suda broj 070-0-Su-10-001223 od 29. novembra 2010. godine sa obrazloženjem da nije utemeljen u jednom od razloga iz člana 39. ZKP. Osim toga, Vrhovni sud je naveo da se apelant poziva na praksu Evropskog suda u predmetu *Matijašević* protiv Srbije, te da okolnosti tog slučaja, u kojem se odluka o produženju pritvora zasnivala na krivici, nisu identične apelantovoj situaciji, a gdje je rješenje o produženju pritvora zasnovano na osnovama sumnje.

34. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na to da se u okviru objektivnog testa mora odrediti da li je, potpuno odvojeno od sudijinog ličnog ponašanja, bilo dokazivih činjenica koje mogu dovesti do sumnje u njegovu nepristrasnost. U ovom pogledu čak i dojam može imati izvjesnu važnost. Ono što je ovdje važno jeste povjerenje koje sudovi u demokratskom društvu moraju ulijevati javnosti i, najviše od svega, kada su u pitanju krivični postupci, povjerenje koje moraju ulijevati samom okrivljenom. To podrazumijeva da pri odlučivanju o tome da li u nekom konkretnom predmetu postoji opravdan razlog za strah da određeni sudija nije nepristran stav okrivljenog je važan, ali ne i odlučujući. Ono što je odlučujuće jeste da li se takav strah može smatrati objektivno opravdanim (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Fey protiv Austrije*, presuda od 24. februara 1993. godine, i Ustavni sud, Odluka broj AP 2247/07 od 17. decembra 2009. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 23/10).

35. U vezi s navedenim, Ustavni sud podsjeća na to da je u svojoj praksi već odlučivao o apelacijama koje su sa ovog aspekta pokretale gotovo identična pravna pitanja (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1196/09 od 26. januara 2012. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Ustavni sud je u citiranoj odluci, između ostalog, istakao „da učešće istog sudije u sastavu vijeća koje odlučuje o produženju pritvora i vijeća koje donosi prvostepenu ili drugostepenu presudu ne može samo po sebi pokrenuti pitanje nepristrasnosti suda. U odluci je zaključeno da su neosnovani apelantovi navodi, jer pri odlučivanju o produženju pritvora sud utvrđuje postojanje ili nepostojanje zakonskih uvjeta za produženje pritvora [...] na osnovu dokaza koji su priloženi uz prijedlog za produženje pritvora [...], te da navodi apelanata da su iste sudije bile u mogućnosti da ocijene dokaze protiv apelanata i pri odlučivanju o produženju pritvora i pri odlučivanju o krivici sami po sebi ne pokreću pitanje nepristrasnog suda”. U citiranoj odluci je još naglašeno da „ocjena o postojanju osnovane sumnje kao općeg uvjeta za određivanje i produženje pritvora sama po sebi ne prejudicira i činjenicu da li će biti i dokazana van svake razumne sumnje, odnosno odluka o pritvoru, bilo njegovom određivanju ili produženju, ne sadrži nalaz i ne prejudicira pitanje o krivici optuženog u postupku koji treba da se vodi protiv njega”. Imajući u vidu navedeno, te okolnost da se razlozi navedeni u Odluci broj AP 1196/09 u potpunosti mogu primijeniti na konkretan slučaj, Ustavni sud u ovoj odluci neće posebno razmatrati ove apelantove navode, nego se u cijelosti poziva na obrazloženje i razloge date u citiranoj odluci, imajući u vidu da se oni u cijelosti odnose i na ovu odluku. Osim toga, Ustavni sud primjećuje da je apelantovo pozivanje na predmet *Matijašević* neosnovano, jer iz predloženih dokumenata (između ostalog, i rješenja o produženju pritvora) jasno proizlazi da je osnov za produženje pritvora apelantu bio *osnov sumnje* da je počinjeno krivično djelo, što ni u kom slučaju ne prejudicira zaključak o apelantovoj krivici, kako apelant ističe. Također, Ustavni sud na konkretan predmet ne može primijeniti ni ostale

predmete iz prakse Evropskog suda, pogotovo predmet *Piersack protiv Belgije* (*Piersack* protiv Belgije, presuda od 1. oktobra 1982. godine, aplikacija broj 8692/79) u kojem je utvrđena povreda, jer je isto lice u postupku učestvovalo kao tužilac, pa, zatim, kao sudija.

36. Dalje, apelant se žali na pristrasnost cijelog suda zbog činjenice da je oštećeni bio porotnik tog suda i da je „pogrešno” odlučeno o njegovom zahtjevu za izuzeće suda (koji je Vrhovni sud ocijenio kao prijedlog za prenos mjesne nadležnosti). Ustavni sud primjećuje da je Vrhovni sud u odgovoru na apelaciju istakao da je apelantov prijedlog za izuzeće suda odbijen kao neosnovan zbog toga što nije bio konkretiziran i u dovoljnoj mjeri obrazložen. Osim toga, imajući u vidu fazu u kojoj se postupak tada nalazio, kao i da je, uslijed nedostatka obrazloženja zahtjeva, sud ocijenio da se radi o zahtjevu za prenošenje mjesne nadležnosti, prijedlog je odbijen. Vrhovni sud je naveo da sama okolnost da je oštećeni bio porotnik u Vrhovnom sudu ne predstavlja opravdan razlog za takav prigovor. Osim toga, u samom zahtjevu, kako navodi Vrhovni sud, nedostajali su određeni potrebni elementi propisani zakonom (poimenično navođenje imena sudija čije se izuzeće traži), te je sud ocijenio da se radi o prenosu mjesne nadležnosti.

37. U vezi sa navedenim, Ustavni sud primjećuje da je zahtjev za izuzeće svih sudija Vrhovnog suda podnesen zbog činjenice da je oštećeni bio porotnik tog suda. Ustavni sud primjećuje da, u skladu sa odredbom člana 40. stav 4. ZKP, nije moguće niti dozvoljeno izuzeće cijelog suda, odnosno svih sudija, pogotovo ne na način na koji je apelant to tražio, zbog čega je sasvim prihvatljivo tumačenje Vrhovnog suda da se radi o prenosu mjesne nadležnosti. Međutim, Ustavni sud zapaža da u spisu apelacije u odnosu na ovu činjenicu nema objektivnih dokaza koji bi ukazivali na razumnu sumnju da je Vrhovni sud prilikom odlučivanja u krivičnom postupku bio pristrasan, niti činjenica da je oštećeni bio porotnik Vrhovnog suda izaziva „minimum sumnje” u nepristrasnost svih sudija suda, pa su stoga i ovi navodi neosnovani.

38. Apelant je ukazao na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnog prava, smatrajući da je Vrhovni sud proizvoljno ocijenio izvedene dokaze, da su presude zasnovane na nezakonito pribavljenim dokazima, te da su u vezi s tim počinjene bitne povrede postupka i da je zaključak u pogledu apelantovog saizvršilaštva i krivice proizvoljan.

39. U odnosu na apelantove navode koji se odnose na činjenično stanje i primjenu materijalnog prava u vezi sa ocjenom dokaza, Ustavni sud ukazuje na praksu Evropskog suda i Ustavnog suda, prema kojoj je zadatak redovnih sudova, a prvenstveno prvostepenog suda, da ocijene izvedene dokaze i njihovu relevantnost u konkretnom predmetu. Ustavni sud, stoga, neće procjenjivati kvalitet zaključaka redovnih sudova u pogledu procjene do-

kaza ukoliko se ova procjena ne doima očigledno proizvoljnom. Isto tako, Ustavni sud se neće miješati ni u to kojim dokazima strana u postupku redovni sudovi poklanjaju povjerenje na osnovu slobodne sudijske procjene. To je isključivo uloga redovnih sudova čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom suprotne jedna drugoj (vidi, Evropski sud, *Doorson protiv Holandije*, presuda od 6. marta 1996. godine, objavljena u Izvještajima broj 1996-II, stav 78, i Ustavni sud, Odluka broj AP 612/04 od 30. novembra 2004. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 19/05). U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je na redovnom sudu da ocijeni da li bi izjave predloženih svjedoka ili izvođenje drugih predloženih dokaza bili relevantni za odlučivanje u konkretnom slučaju, jer sud koji vodi postupak mora imati određenu diskreciju o ovim pitanjima.

40. U konkretnom slučaju Ustavni sud naglašava da član 6. Evropske konvencije ne garantira pravo da svi dokazni prijedlozi budu prihvaćeni, niti zahtijeva da se slijede bilo kakva određena pravila u ocjenjivanju dokaza (član 16. ZKP). Ustavni sud ukazuje da je sud dužan ocijeniti sve dokaze pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, pa onda na osnovu takve brižljive ocjene izvesti zaključak da li je neka činjenica dokazana (član 296. stav 2. ZKP), po principu slobodne ocjene dokaza. Međutim, slobodna ocjena dokaza zahtijeva obrazloženje kako svakog dokaza pojedinačno, tako i svih dokaza zajedno, te dovođenje svih provedenih dokaza u uzajamnu logičnu vezu i izvođenje zaključaka o dokazanosti određene činjenice (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 612/04 od 30. novembra 2004. godine, i Evropski sud, *Doorson protiv Holandije*, presuda od 6. marta 1996. godine, objavljena u Izvještajima broj 1996-II, stav 78).

41. Dovodeći u vezu navode apelacije s navedenim stavovima i konkretnim predmetom, Ustavni sud primjećuje da u krivičnom postupku koji je vođen protiv apelanta nije izostala sveobuhvatna analiza i ocjena izvedenih dokaza kako onih koji su neposredno izvedeni pred Vrhovnim sudom, tako i onih koje je sud preuzeo u skladu sa članom 332. stav 2. ZKP. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da je u opsežnom dokaznom postupku u kojem su provedeni brojni materijalni dokazi, dokazi vještaka, saslušanje svjedoka i drugo, Vrhovni sud ocijenio sadržaj svih dokaza preuzetih i neposredno izvedenih pred Vrhovnim sudom, opisujući u svojoj presudi sadržaj svakog dokaza pojedinačno, međusobno i u njihovoj ukupnosti. Naime, Vrhovni sud je u pogledu svakog izvedenog dokaza jasno naveo vrijednost i utjecaj izvedenog dokaza na utvrđivanje odlučnih činjenica, dovodeći ih u međusobnu direktnu ili indirektnu vezu u pravcu izvođenja zaključka, izvan razumne sumnje, da je apelant kao saizvršilac sa prvooptuženom počinio krivično djelo za koje su proglašeni krivim. Imajući u vidu navod u apelaciji koji se pogotovo odnosi na činjenicu da je sud, uslijed proizvoljne ocjene dokaza pogrešno zaključio da je apelant sa prvooptuženom djelovao kao saizvršilac, Ustavni sud primjećuje da je Vrhovni sud zaključio da iz niza radnji koje su preduzete i koje su pratile jedna drugu kako od prvooptužene, tako

i apelanta proizlazi jasan zaključak da su zajednički djelovali, odnosno imali svijest o zajedničkom činjenju krivičnog djela, te da izostanak bilo koje od radnji bilo koga (prvooptužene ili apelanta) ne bi doveo do učinjenja na način na koji je djelo izvršeno. Također, u odnosu na apelantov navod da je sud djelomično prihvatio iskaz svjedoka Nedžada Dedića iako on u potpunosti korespondira sa materijalnim dokazom (uplatnicom), kao i iskaz svjedoka Gorana Gašića, jer je prijatelj porodice (iako je on izjavio da nije u dobrim odnosima), bez konkretizacije, predstavlja povredu koja utječe na povredu principa prava na pravično suđenje i utisak proizvoljnosti, Ustavni sud primjećuje da je Vrhovni sud jasno naveo kako je došao do zaključka o apelantovoj krivici i zašto nije prihvatio određene navode apelanta i njegovog oca, koji su saslušani kao svjedoci, opisujući kako i na osnovu kojih izvedenih dokaza je došao do svog zaključka (između ostalog, opisano u tački 19. gore). Obrazloženje Vrhovnog suda, suprotno apelantovim navodima, ne ostavlja utisak proizvoljnosti, a činjenica da je djelomično poklonio vjeru apelantovom iskazu, ili iskazu apelantovog oca, uz detaljan opis ostalih provedenih i ocijenjenih dokaza, pojedinačno i u svojoj povezanosti ne dovodi u pitanje povredu prava na pravično suđenje. Osim toga, Ustavni sud primjećuje da su okolnosti konkretnog slučaja bitno različite od situacije u predmetu Ustavnog suda broj *AP 1603/05* od 21. decembra 2006. godine na koji se poziva u kojem je Ustavni sud utvrdio kršenje prava na pravično suđenje u krivičnom postupku protiv apelanta a zbog toga „što redovni sudovi nisu uopće obrazložili na osnovu čega su zaključili da je apelant u odnosu na izvršenje ovog krivičnog djela postupao s umišljajem, ili da je u odnosu na težu posljedicu apelant postupao s nehatom. Naprotiv, iako daje definicije različitih oblika vinosti, u svom obrazloženju Okružni sud zaključuje da je prvostepeni sud ‘pogrešno ukazao da se radi o umišljaju’, budući da iz izreke i cjelokupnog obrazloženja proizlazi da ‘prvostepeni sud ocjenjuje da je [apelant] postupao u tzv. profesionalnom nehatu u pogledu nastupanja štete, a ne da je postupao sa umišljajem’. Međutim, Ustavni sud zapaža da ovakvoj konstataciji i zaključku ne slijedi nikakvo obrazloženje iz kojeg bi objektivno bilo jasno na osnovu čega je samo takav zaključak moguć i na osnovu koje i kakve ocjene dokaza je takav zaključak izveden. Osim toga, Ustavni sud ukazuje da apelant opravdano ukazuje i na to da prvostepeni sud nije zauzeo nikakav stav o nalazu vještaka finansijske struke [...]”. U konkretnom predmetu u opisu ocjene dokaza i razloga zbog kojih određene dokaze prihvata, a druge ne, Ustavni sud ne vidi nikakvu proizvoljnost. Isto se odnosi na apelantove tvrdnje da nije proveden dokaz o ocjeni deformiranosti zrna uslijed čega mu je povrijeđeno pravo na pravičan postupak. Ustavni sud ponovo naglašava da je diskreciono pravo sudova da u postupku prihvate ili ne prihvate izvođenje određenog dokaza. U konkretnom slučaju Vrhovni sud je naveo da je nepotrebno da provede novo vještačenje na okolnosti deformiranosti zrna i čahura pronađenih na licu mjesta zbog toga što je na te okolnosti u prvostepenom postupku vještačio vještak balističke struke, koje i jeste u domenu ovog vještaka, a ovo vještačenje je predloženo

kako bi se utvrdila istinitost apelantovog iskaza koji je dao u svojstvu svjedoka, koji će sud ocijeniti pojedinačno i zajedno sa ostalim dokazima, koji je ovo vještačenje ocijenio nepotrebnim. Ustavni sud smatra da je jasno naveo razlog zbog čega je vještačenje suvišno i nepotrebno, te je uz jasno obrazloženje i razloge odbio apelantov prijedlog, čime je u cijelosti ispoštovao garancije koje apelant ima u smislu člana 6. stav 1. i stav 3. tačka d) Evropske konvencije.

42. Također, apelant je kršenje prava na pravično suđenje, osim sa ocjenom dokaza, doveo u vezu i s nezakonito pribavljenim dokazima, odnosno naveo je da je način preuzimanja dokaza Vrhovnog suda bio suprotan odredbama ZKP, odnosno suprotan članu 11. ZKP, kao i da je Vrhovni sud zasnovao presudu na iskazima svjedoka bez donošenja rješenja da se oni preuzimaju kao dokaz, čime je došlo do bitne povrede procesnog prava, a samim tim i prava na pravičan postupak. Ustavni sud podsjeća na stav Evropskog suda prema kojem prihvatanje nezakonito dobijenih dokaza ne predstavlja samo po sebi kršenje člana 6. stav 1. Evropske konvencije. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na praksu Evropskog suda u predmetu *Schenk protiv Švajcarske* u kojem je Evropski sud utvrdio da prihvatanje nezakonito dobijenih dokaza može dovesti do nepravdičnosti, zavisno od činjenica konkretnog predmeta (vidi, Evropski sud, *Schenk protiv Švajcarske*, presuda od 12. jula 1988. godine, broj predstavke 1086/84, serija A-140, stav 49). U ovoj odluci Evropski sud je izrazio stav da član 6. Evropske konvencije ne sadrži niti jedno pravilo koje regulira pitanje prihvatljivosti dokaza, da je to pitanje u isključivoj nadležnosti domaćeg zakonodavstva, da prihvatanje nezakonitih dokaza ne znači samo po sebi povredu člana 6. Evropske konvencije, da Evropski sud ispituje postupak kao cjelinu, odnosno da li su sudovi korištenjem tog nezakonitog dokaza lice lišili prava na pravično suđenje, te da se posebno ocjenjuje da li je taj nezakoniti dokaz bio jedini dokaz na kojem su sudovi zasnovali svoju odluku.

43. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da je Vrhovni sud u osporenoj presudi jasno ukazao da postupak preuzimanja dokaza (što apelant osporava i apelacionim navodima) nije bio nezakonit - u odnosu na svjedoke koji nisu ponovno saslušani pred prvostepenim sudom, nakon ponovnog otvaranja postupka, niti su neposredno saslušani kao svjedoci pred Vrhovnim sudom. Također, Vrhovni sud je naveo da su neosnovani apelantovi navodi da Vrhovni sud nije preuzeo kao dokaz izjave svjedoka, jer suprotno proizlazi iz zapisnika o glavnom pretresu pred Vrhovnim sudom (koji je dostavljen uz apelaciju). Ustavni sud, imajući u vidu apelantove navode i dovodeći ih u vezu sa povredama prava na pravično suđenje na koje se apelant žali, ne može da pronađe ništa što bi ukazalo da su ovi apelantovi navodi osnovani i opravdani. Naime, iz zapisnika koji je apelant dostavio jasno proizlazi da je Vrhovni sud naveo da „u skladu sa rješenjem ovog suda i navodima iz

njegovog obrazloženja, odnosno ovlaštenjima iz člana 332. stav 2. ZKP, preuzet će se i bit će prihvaćeni dokazi izvedeni pred Kantonalnom sudu u Sarajevu iskazi svjedoka Emira Hadžimuratovića, Elvisa Čauševića, Adila Divovića, Nazife Savčić, Gordane Vejzović”. Dalje, u zapisniku, na dvije-tri stranice, slijedi rasprava o ovome, apelantovi prigovori i rješenje da se odbija apelantov prijedlog o ponovnom saslušanju svjedoka. Činjenica da ovi svjedoci nisu neposredno saslušani pred Vrhovnim sudom ne upućuje na povredu prava na pravično suđenje na način kao to apelant prezentira, jer se radi o postupku po žalbi, te je odredbama ZKP definirana mogućnost da se postupa na ovaj način (član 332. stav 2. ZKP). Ustavni sud ukazuje da Evropska konvencija, odnosno pravo na pravično suđenje u odnosu na ovaj apelantov navod ne daje šire garancije, jer države slobodno određuju način postupanja u žalbenom postupku, a ovakav način nije suprotan odredbama Evropske konvencije i garancijama koje pruža Evropska konvencija. Također, poređenje apelanta sa predmetom Evropskog suda *Van Mechelen i ostali* protiv Holandije (vidi, Evropski sud, *Van Mechelen i drugi protiv Holandije*, presuda od 23. aprila 1997. godine) je neprihvatljivo zbog toga što je u navedenom predmetu utvrđena povreda prava na pravično suđenje zbog nemogućnosti aplikanta da ispituju anonimne svjedoke-policijske, koji čak nisu bili u sudnici u istoj sobi sa aplikantima protiv kojih je vođen krivični postupak, a presuda se bazirala na navodima ovih svjedoka.

44. Dalje, apelantovi navodi da je Vrhovni sud preuzeo „nezakonite” dokaze Kantonalnog suda (jer Kantonalni sud nije, nakon što je glavni pretres počeo iznova zbog protoka vremena, ponovo izveo ranije provedene dokaze, što je, prema apelantovom mišljenju, morao u skladu sa članom 266. ZKP), prema mišljenju Ustavnog suda, nisu relevantni za utvrđivanje povrede prava na pravično suđenje. Naime, iz obrazloženja osporene presude i priložene dokumentacije jasno proizlazi da je glavni pretres pred prvostepenim sudom počeo iznova i da su pozvani svjedoci kojima su podijeljeni transkripti sa ranijeg pretresa, te ih je predsjednica vijeća pitala da li ostaju pri ranije datim iskazima. Ustavni sud, dalje, primjećuje da odredbe člana 266. stav 3. ZKP nalažu da pretres mora početi iznova i da se svi dokazi moraju ponovo izvesti ako je prekid postupka trajao duže od 30 dana. Međutim, obim i način izvođenja dokaza nisu definirani. Pri tome Ustavni sud primjećuje da je Vrhovni sud ocijenio ovaj apelantov prigovor kao neosnovan i naveo da je apelant imao mogućnost da ispita svjedoke, da je to pravo koristio, kako proizlazi iz zapisnika o glavnom pretresu. Iako apelant u apelaciji navodi da mu je onemogućeno unakrsno ispitivanje, Ustavni sud ne može da zaključi da se radi o onemogućavanju apelanta da postavlja pitanja. Naime, činjenica da apelant nije mogao ponovo ispitati svjedoke, i to na način na koji on smatra da je u skladu sa odredbama ZKP, ne utječe na pravo na odbranu, kada je već jednom svjedoka ispitao. Postupak se gleda kao cjelina i apelant je nesporno ispitao

svjedoka, a činjenica da na pretresu koji je počeo iznova dokazi nisu izvođeni na način da je apelantu opet dozvoljeno unakrsno ispitivanje, te da je takav dokaz preuzeo Vrhovni sud nije u suprotnosti sa članom 11. ZKP, kao ni sa odredbom člana 332. ZKP, niti se može govoriti o „nezakonitosti dokaza”. Osim toga, Ustavni sud podsjeća da postavljanje pitanja, predlaganje dokaza i druga procesna prava koja stranke imaju u postupku nisu apsolutna i bezuvjetna, već da sud ima diskreciono pravo da „upravlja” postupkom, odnosno da odluči da zabrani određeno pitanje, ili da ne poduzme određene procesne radnje. Dalje, osim paušalnog navođenja i apelantovog subjektivnog osjećanja da je svjedok uhvaćen u kontradiktornostima (iz čega proizlazi da je apelant, ipak, ispitivao svjedoka, kako je i Vrhovni sud konstatirao u presudi) - zbog čega je sutkinja izjavila da se neće rešetati transkript sa ranijeg suđenja - ništa ne ukazuje da bi, čak i da je tačno, ovo utjecalo na drugačije presuđenje. Stoga, Ustavni sud, sa aspekta pravičnosti postupka, smatra da nema ništa što ukazuje da je preuzimanjem dokaza na pretresu pred Vrhovnim sudom na način kako je to u postupku koji je vođen protiv apelanta urađeno na bilo koji način prekršen neki od principa prava na pravično suđenje. Apelant je u kontekstu povrede, dalje, naveo da je ovo pogotovo došlo do izražaja kada je promijenjen član vijeća, neposredno pred donošenje prvostepene presude, kao i da je zbog navedenog Vrhovni sud unio pogrešan sadržaj izjave svjedoka u presudu, ali nije dalje konkretizirao ovaj navod, zbog čega Ustavni sud ostaje pri svojoj konstataciji da se ne radi o nezakonitim dokazima, već o proceduri koja je predviđena odredbama ZKP i koja je ispoštovana, uz dovoljno garancija principa iz člana 6. Evropske konvencije. Obrazloženje koje je dato u osporenim presudama, prema ocjeni Ustavnog suda, u cijelosti zadovoljava kriterije i standarde prava na pravično suđenje iz člana 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije. Također, u vezi sa povredom prava u odnosu na ovaj dio presude apelant se pozvao na odluku Evropskog suda *Barbera, Messegue i Jabardo* protiv Španije (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Barbera, Messegue i Jabardo protiv Španije*, presuda od 6. decembra 1988. godine, serija A broj 146, stav 77). U navedenom predmetu aplikanti su uhapšeni pod sumnjom da su počinili krivično djelo ubistvo i dok su bili u policijskom pritvoru, potpisali su izjavu o priznanju. Na suđenju su povukli priznanje, te su naveli da su maltretirani. Aplikanti su se žalili na povredu prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije i na povredu presumpcije nevinosti. Evropski sud je utvrdio povredu prava na pravično suđenje, te je kao jedan od principa naveo da svako od svjedoka optužbe treba biti saslušan u prisustvu optuženog, te da se optuženom da mogućnost da iznese kontraargumente. Zbog navedenog, Ustavni sud primjećuje da je ovu mogućnost apelant imao u konkretnom slučaju i da se apelantovi navodi odnose na postupak „nakon prekida” koji nije nastavljen na način kako je apelant predlagao, te se ne može dovesti u vezu sa navedenim predmetom Evropskog suda.

45. Ustavni sud primjećuje da je u veoma opširnoj apelaciji apelant naveo veliki broj odluka Evropskog suda i Ustavnog suda bez jasnog dovođenja u vezu sa konkretnim predmetom. Ustavni sud je imao u vidu sve odluke na koje se apelant pozvao, ali ne smatra da je potrebno da sve detaljno analizira i navede. Osim toga, Ustavni sud primjećuje da je, osim paušalnog navođenja odluka Ustavnog suda i Evropskog suda, potrebno i „predmete dovesti u vezu” sa konkretnim predmetom u smislu činjeničnog ili pravnog aspekta ili konkretizacije određenog principa (iz citirane odluke) za konkretan slučaj.

46. U svjetlu svih okolnosti cjelokupnog slučaja, Ustavni sud primjećuje da nije došlo do kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3.d) Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

47. Ustavni sud primjećuje da nije došlo do povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3.d) Evropske konvencije kada je Vrhovni sud nakon provedenog dokaznog postupka, analizirajući sve provedene dokaze, dao jasno obrazloženje na čemu se zasniva zaključak o apelantovoj krivici, kao i zašto nije mogao prihvatiti apelantove suprotne argumente ili dokaze koje je apelant predložio, uz poštivanje procedure propisane odredbama ZKP, kao i garancija prava na pravično suđenje iz Evropske konvencije, te činjenicu da konkretni predmet ne upućuju na pristrasnost sudećeg vijeća ili suda.

48. Na osnovu člana 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

49. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 4064/13

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација З. К. Х. А. поднесена
против пресуда Суда Босне
и Херцеговине број С1 3 У
013166 13 Увп од 27. јула 2013.
године и број С1 3 У 013166 13
У од 13. јуна 2013. године

Одлука од 25. јуна 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 4064/13**, рјешавајући апелацију **З. К. Х. А.**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став 2 тачка б) и члана 59 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 22/14), у саставу:

Валерија Галић, председница

Миодраг Симовић, потпредседник

Сеада Палаврић, потпредседница

Мато Тадић, судија

Мирсад Теман, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 25. јуна 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација З. К. Х. А.

Утврђује се повреда права из члана II/Зд) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 тачка ф) Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у пресудама Суда Босне и Херцеговине бр. С1 3 У 013166 13 Увп од 27. јула 2013. године и С1 3 У 013166 13 У од 13. јуна 2013. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. З. К. Х. А. (у даљњем тексту: апелант), ког заступају Елма Текач и Недим Куленовић из Удружења за пружање правне помоћи „Ваша права БиХ” из Сарајева,

поднио је 26. септембра 2013. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуда Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) број С1 3 У 013166 13 Увп од 27. јула 2013. године и број С1 3 У 013166 13 У од 13. јуна 2013. године.

2. Апелант је 3. априла 2014. године поднио захтјев за доношење привремене мјере којом би било забрањено његово протјеривање са територије Босне и Херцеговине.

II. Поступак пред Уставним судом

3. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Суда БиХ, Министарства безбједности БиХ (у даљњем тексту: Министарство) и Службе за послове са странцима (у даљњем тексту: Служба за странце) затражено је 17. априла 2014. године да доставе одговоре на апелацију.

4. Суд БиХ је одговор доставио 28. априла 2014. године, Министарство 24. априла 2014. године, а Служба за странце 29. априла 2014. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу се сумирати на сљедећи начин:

Поступак изрицања мјере изузетног продужења надзора окончан оспореним пресудама

6. Служба за странце је Рјешењем број УП-1/18.5.1.-07.3-12-38/09 од 31. маја 2013. године, рјешавајући по службеној дужности, апеланту изузетно продужила надзор у Установи за прихват и смјештај странаца у Источном Сарајеву (у даљњем тексту: Имиграциони центар), а ради обезбјеђења извршења рјешења о протјеривању и ради спречавања слободног и неограниченог кретања, јер је утврђено да апелант представља пријетњу по националну безбједност. Продужење мјере надзора одређено је за период од 19. јуна 2013. године до удаљења апеланта из земље, а најдуже до 16. септембра 2013. године.

7. У образложењу рјешења је, поред осталог, указано да је Служба, имајући у виду процјене Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ (у даљњем тексту: ОБА), сачињене у периоду од 4. маја 2009. године до 14. фебруара 2013. године (укупно 24), затражила да јој ОБА достави информацију да ли апелант и даље представља пријетњу по националну безбједност, а та чињеница је и потврђена информацијом од 15. маја 2013. године. Даље, указано је да је апеланту правоснажним пресудама

Суда БиХ од 18. и 23. новембра 2009. године одузето држављанство БиХ и одбијен његов захтјев за међународну заштиту, те да је рјешењем ове Службе од 4. маја 2010. године апеланту изречена мјера протјеривања из БиХ на основу чл. 87, 88 став 1. тач. а), д), е) и х) и члана 117 Закона о кретању и боравку странаца и азилу (у даљњем тексту: ЗКБС), да је апелантова жалба против овог рјешења одбијена рјешењем Министарства од 28. маја 2010. године, те да је рјешење о протјеривању потврђено пресудом Суда БиХ од 7. марта 2011. године.

8. Даље, указано је да су, с обзиром на то да апелант није у остављеном року од осам дана добровољно напустио БиХ, у складу са чланом 97 ЗКБС, предузете мјере ради присилног удаљења. У вези с тим је указано да је Служба у два наврата, 4. јуна 2010. године и 2. новембра 2011. године, путем Министарства спољних послова БиХ од Амбасаде Републике Ирак затражила сагласност за прихват апеланта у земљу, те да се обраћала и Дирекцији за координацију полицијских тијела да путем Интерпола Београд посредује у сврху издавања сагласности за прихват апеланта у матичну земљу. Наведено је и да је Министарство спољних послова 17. марта 2011. године доставило ноту Амбасаде Републике Ирак у Аману, којом је потврђена вјеродостојност апелантових докумената и да му се може издати путни лист за повратак у земљу. Најзад, као на оправдану околност, која је онемогућила Службу да апеланта удаљи са територије БиХ, указано је на допис Комитета за људска права Уједињених нација (у даљњем тексту: Комитет) од 14. јуна 2010. године (привремена мјера) којим је БиХ упућен захтјев да апеланта не депортује у Ирак док ово тијело не одлучи о његовој апликацији број 1955/2010, као и да у вријеме доношења овог рјешења одлука још није донесена, али је и даље на снази привремена мјера.

9. На основу наведеног чињеничног стања закључено је да Служба за странце није могла предузимати законом прописане мјере које се односе на удаљење апеланта из БиХ, да апелант и даље представља пријетњу националној безбједности, те да је ту чињеницу утврдио надлежни орган (ОБА) и коју овај орган нема надлежност преиспитивати и која представља јасну процјену, због чега је закључено да се дужина трајања мјере надзора не може приписати поступању ове Службе.

10. У образложењу је указано и да се нису стекли услови за изрицање блаже мјере у складу са чланом 102 став 8 ЗКБС с обзиром на процјену ОБА-е, као и евентуалне посљедице које би могле настати одређивањем блаже мјере. Даље, указано је да су при изрицању мјере поштивана ограничења из члана 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), који дозвољава ограничења слободе кретања лицу против ког је покренут поступак депортације или протјеривања, као и да доношењем рјешења нису повријеђене

гаранције из члана 8 Европске конвенције, јер изречена мјера представља мјеру неопходну у демократском друштву ради поштивања владавине права, те да је у конкретним околностима успостављен разуман однос пропорционалности између апелантовог и јавног интереса.

11. Сходно наведеном, апеланту је мјера надзора у Имиграционом центру продужена на основу члана 99 став 2 тач. а) и б), те члана 102 ст. 2, 4 и 6 ЗКБС.

12. Министарство је Рјешењем број УП-2-06-07-2-94/13 од 4. јуна 2013. године одбило апелантову жалбу као неосновану и рјешење Службе за странце потврдило.

13. У образложењу рјешења је, поред осталог, указано да је, на основу увида у информацију ОБА-е достављену Служби, која носи ознаку „тајно”, утврђено да је апелант и даље пријетња националној безбједности, па је, сходно томе, закључено да се нису измијениле околности због којих је апеланту одређен надзор, тј. да и даље постоје разлози из члана 99 став 2 тачка а) ЗКБС (када се странац обавезно ставља под надзор), због чега би неодређивање надзора било супротно члану 102 став 2 истог закона. Даље, указано је да, оцјењујући тежину квалификације из информације ОБА-е, а не улазећи у њену оцјену, јер то и није надлежност овог органа, произилази да не постоји могућност укидања надзора и пуштања из Имиграционог центра, односно да се иста сврха не би постигла изрицањем блаже мјере. Даље, указано је да је у вези са дужином трајања надзора првостепени орган, полазећи од члана 102 став 3 ЗКБС, предузео неопходне мјере да се трајање надзора сведе на најкраћу мјеру. С тим у вези, указано је на активности које је предузимао првостепени орган, као и да је на дужину трајања надзора утицала и чињеница да је утврђиван апелантов идентитет, да је у периоду од 13. маја 2009. године до 30. новембра 2009. године апелант био у поступку међународне заштите, када му је ограничење кретања изречено у другом поступку и други орган према правилима која се односе на тражиоце међународне заштите, а који период не може бити предмет оцјене овог органа, те, најзад, на привремену мјеру Комитета да се апелант не удаљава из земље док ово тијело не одлучи о његовој апликацији.

14. Министарство је неоснованим оцијенило апелантове наводе да је дошло до повреде члана 5 став 4 Европске конвенције, јер у поступку није упознат са разлозима због којих представља пријетњу по безбједност БиХ, као и да ова чињеница није доказана. С тим у вези је указано да из података у спису, и то информације ОБА-е од 17. маја 2013. године, произилази да је основан закључак да апелант представља пријетњу по националну безбједност, односно података у спису који носе ознаку тајности. Најзад, указано је да се Министарство не може упуштати у оцјену информације коју је дала ОБА-е у чијој је искључивој надлежности, у складу са законом,

ово питање, због чега је и прихваћена као доказана чињеница да је апелант и даље пријетња националној безбједности.

15. Неоснованим су оцијењени и апелантови наводи да је погрешно примијењен члан 102 ЗКБС и члан 5 Европске конвенције. С тим у вези је указано да је чланом 5 став 1 тачка ф) Европске конвенције прописано да је законито лишавање слободе лица ради спречавања илегалног уласка у земљу, или лица против којег је поступак депортације у току, да је мјера надзора одређена у складу са законом, те, најзад, да је овакав став заузео и Европски суд за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) у предметима против БиХ бр. 3727/08 и 31098/10, тј. да је закључио да нема назнака да су власти дјеловале са лошом намјером, да је мјера надзора спровођена у лошим условима, или да је њихово притварање било произвољно, па да не постоји кршење члана 5 став 1 Европске конвенције.

16. Суд БиХ је Пресудом број С1 3 У 013166 13 У од 13. јуна 2013. године одбио као неосновану апелантову тужбу у управном спору против рјешења Министарства.

17. Из образложења пресуде, поред осталог, произилази да је Суд БиХ истакао да је предмет разматрања у овом поступку постојање битно измијењених околности из члана 99 став 2 тач. а) и б) ЗКБС због којих је апеланту продужена мјера надзора, као и да су основ за доношење рјешења о изузетном продужењу надзора апеланту обезбјеђење да се изврше мјере протјеривања, те даљњи подаци у спису, тј. информација ОБА-е.

18. У вези с тим је указано да је апеланту правоснажним судским одлукама одузето бх. држављанство, да је одбијен његов захтјев за међународну заштиту, односно потврђена мјера протјеривања која је апеланту изречена, те на информацију ОБА-е да апелант представља пријетњу националној безбједности. Даље, указано је на мјере које су предузимане ради обезбјеђења услова за апелантово законито удаљење из БиХ, активности које су предузимане ради утврђивања идентитета и провјере апелантових докумената, те на привремену мјеру Комитета пред којим се води поступак поводом његове апликације, како је и сам потврдио, већ двије године. Слиједећи наведено, неоснованим су оцијењене апелантове тврдње да надлежни органи нису доказали да су предузели радње да обезбиједите путне исправе и уговоре његов прихват са државом поријекла, као и да надлежни орган није предузео све неопходне мјере и радње да се трајање мјере надзора сведе на најкраћу могућу мјеру. Даље, указано је да је апелант законито стављен под надзор због чега одвојеност од породице у трајању од четири године не вријеђа његова, као ни права породице, јер држава има право да предузме мјере прописане законом на начин и по поступку како је одређено оспореним рјешењима, односно да продужење мјере надзора има приоритет у односу на приватни и

породични живот. У вези с дужином трајања мјере надзора, уз позивање на праксу Европског суда у предметима *X против СР Њемачке* и *Kolopar (Kolompar) против Белгије*, указано је да, у случају када је детенција до удаљења из земље одгођена у интересу или по захтјеву лица које је у питању, онда се оно не може позивати на статус жртве и повреду права из члана 5 Европске конвенције. Суд БиХ је истакао да у апелантовом случају постоје изузетне околности, једна од њих је и привремена мјера Комитета, да су домаћи органи пружили довољно гаранција и доказа да није било произвољности у њиховом поступању, те закључио да је мјера надзора у складу са чланом 5 став 1 тачка ф) Европске конвенције. У прилог наведеном указано је да је исти став заузео и Уставни суд БиХ у предмету број *АП 1626/09*.

19. Неоснованом је оцијењена апелантова тврдња да нису задовољени принципи правичности када се држава позива на националну безбједност и дужину детенције. У вези с тим је указано на став Европског суда у предмету *Chahal (Chanal) против Уједињеног Краљевства* да члан 5 став 1 тачка ф) Европске конвенције не захтијева да се лишавање слободе ради депортације не мора сматрати неопходним када је у питању угрожавање националне безбједности, као и да дужину притвора треба оцијенити с обзиром на посебне околности и начин на који су дјеловале домаће власти, те, најзад, да државе уживају широко поље процјене када се ради о стварима националне безбједности. Најзад, у прилог наведеном указано је и на одлуку у предмету *Al Husin против БиХ* у ком је „одлука Суда БиХ потврђена и гдје је цитирано да ‘онај ко је пријетња или представља пријетњу националној безбједности мора бити притворен, и то у складу с домаћим правом’”.

20. Суд БиХ - Апелационо управно вијеће Пресудом број *С1 З У 013166 13 Увп* од 29. јула 2013. године апелантов захтјев за преиспитивање пресуде Суда БиХ је одбио као неоснован.

21. У образложењу пресуде је указано да је, према стању списка и утврђењу Вијећа за управне спорове, несумњиво утврђено чињенично стање које није доведено у питање наводима из апелантовог захтјева, а на основу чега је и утврђено постојање законског основа у смислу члана 99 став 2 тачка б) ЗКБС за изузетно продужење надзора. Чињенице да апелант није кривично гоњен, оптужен или осуђен, оцијењене су као безначајне с обзиром на то да нису прописане као услови за изрицање обигаторне мјере изузетног продужења надзора. Даље, указано је да је одгађању депортације и трајању мјере надзора допринио и сам апелант обраћањем Комитету пред којим је издејствовао привремену мјеру којом се депортација одгађа до окончања поступка пред овим органом. Даље, закључено је да нису повријеђена апелантова права из члана 5 став 1 тачка ф) Европске конвенције с обзиром на то да је

мјера продужења надзора изречена у поступку прописаном законом, те је, с тим у вези, указано на ставове Европског суда у предметима *Al Husin против БиХ* и *Fadhil al Hamdani против БиХ*. Закључено је и да се законитим стављањем апеланта под надзор и продужењем надзора не вријеђају његова људска права, јер држава има право да према њему предузме законом предвиђене мјере на начин и у поступку како је то одлучено оспореном одлуком, као и да стављање апеланта под надзор има приоритет у односу на приватни и породични живот. Најзад, као неоснована је оцијeњена апелантова тврдња да се у конкретном случају могла изрећи блажа мјера, те је указано да се, према подацима у спису, блажом мјером не би могле спријечити евентуалне штетне посљедице које су супротне са законитим циљем.

Поступак пред Комитетом за људска права

22. Апелант је 4. јуна 2010. године поднио представку Комитету, тврдећи да су му повријеђена права из чл. 6, 7, 9 ст. 1, 2 и 4, те чл. 13, 14, 17, 24 и 26 Међународног пакта о грађанским и политичким правима (у даљњем тексту: МПГПП). Представка је регистрована под бројем 1955/2010.

23. Специјални извјестилац за нове представке и привремене мјере, поступајући у име Комитета, затражио је 14. јуна 2010. године од БиХ да се, у складу са Правилком 92 и Пословником Комитета, уздржи од апелантове депортације у Ирак док Комитет разматра његов случај.

24. БиХ је 15. децембра 2010. године обавијестила Комитет да је апелантова депортација у Ирак обустављена у складу са захтјевом Комитета, те да ће апелант, пошто се сматра пријетњом по националну безбједност, и даље бити под мјерама контроле у Имиграционом центру.

25. Комитет је, у складу са чланом 5 став 4 Факултативног протокола МПГПП, 1. новембра 2013. године усвојио Ставоуе (ССПР/С/109/Д/1955/2010, доступно на веб-страници Министарства за људска права и избјеглице БиХ, <http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Al-Gertani%20final%20odluka.pdf>). Комитет је заузео став да су повријеђена апелантова права из члана 9 ст. 1, 2 и 4 МПГПП, те да би удаљење апеланта из земље представљало кршење права из чл. 17 и 23 МПГПП.

26. Апелантова представка у односу на права из чл. 6, 7, 13 и 14 МПГПП проглашена је неприхватљивом. Најзад, с обзиром на утврђене повреде апелантових права, Комитет је закључио да нема потребе да посебно разматра и наводе у вези са правом из члана 24 МПГПП.

Поступци пред домаћим органима након усвајања Ставова Комитета

27. Служба за странце је рјешењима бр. УП-1/18.5-07-3-12-40/09 од 29. новембра 2013. године и УП-1/18.5.1-07.3-12-43/09 од 21. јануара 2014. године апеланту изузетно продужила надзор ради обезбјеђења да се изврши рјешење о протјеривању, обезбјеђења да се удаљи странац из земље и ради ограничења слободног и неограниченог кретања због пријетње јавном поретку, јавном реду и миру или безбједности БиХ.

28. Министарство је рјешењима бр. УП-2-06-07-2-178/13 од 5. децембра 2013. године и УП-2-06-07-2-8/14 од 27. јануара 2014. године апелантове жалбе против првостепених рјешења одбило као неосноване.

29. Суд БиХ је пресудама бр. С1 3 У 014519 13 У од 10. децембра 2013. године и С1 3 У 014961 14 У од 31. јануара 2014. године апелантове тужбе у управном спору против рјешења Министарства одбио као неосноване.

30. Суд БиХ - Апелационо управно вијеће је пресудама број С1 3 У 014519 13 Увп од 16. јануара 2014. године и број С1 3 У 014961 14 Увп од 26. фебруара 2014. године апелантове захтјеве за преиспитивање судске одлуке уважило и пресуде Суда БиХ од 10. децембра 2013. године и 31. јануара 2014. године укинуло и предмете вратило Суду БиХ на поновно одлучивање.

31. У образложењима обје пресуде Апелационо управно вијеће је, поред осталог, истакло да је БиХ чланица МПГПП и потписница Факултативног протокола, те да је признала надлежност Комитета да утврди да ли је дошло до кршења МПГПП и да ли су, у складу са чланом 2 Пакта, предузети сви кораци како би се сваком појединцу на територији БиХ обезбиједила сва права која се Пактом гарантују. Даље, у образложењу је детаљно указано на садржину Ставова Комитета од 1. новембра 2013. године. Апелационо управно вијеће је основаним оцијенило апелантове наводе о повреди члана 9 МПГПП и члана 5 Европске конвенције због чињенице да је апеланту онемогућено да се упозна са разлозима стављања под надзор, односно са разлозима, околностима и чињеницама на основу којих је ОБА закључила да апелант представља пријетњу за националну безбједност услед чега се лишавање слободе не може сматрати законитим. Даље, указано је да су надлежни органи, као и Вијеће за управне спорове овог суда пропустили да оцијене постојање основа сумње у смислу члана 99 став 2 тачка а) ЗКБС да би након доношења рјешења о протјеривању апелантово слободно и неограничено кретање представљало пријетњу јавном поретку, јавном реду и миру или безбједности БиХ. У вези с тим је указано да суд има овлашћење да сам оцијени постојање основа сумње, односно основаност закључка-процјене ОБА-е, јер би се у противном судска заштита сводила само на

пуку формалност, а ОБА би била изнад суда. Такође, указано је да у конкретном случају информација ОБА-е није достигла ни минимум стандарда који се захтијевају чланом 5 став 1 тачка ф) Европске конвенције у погледу оцјене оправданости изрицања мјере иванредног надзора, те да суштински и није размотрена могућност изрицања блаже мјере апеланту.

32. Суд БиХ - Апелационо управно вијеће је Пресудом број С1 3 У 014981 14 Увп 2 од 7. априла 2014. године уважио апелантов захтјев за преиспитивање судске одлуке, те је Пресуду Вијећа за управне спорове Суда БиХ број С1 3 У 014961 14 У од 4. марта 2014. године преиначио тако да се тужба уважава и поништавају као незаконита Рјешење Министарства број УП-2-06-07-2-8/14 од 27. јануара 2014. године и Рјешење Службе за странце број УП-1/18.5-07.3-12-43/09 од 21. јануара 2014. године којим је апеланту изузетно продужен надзор за период од 16. децембра 2013. године до удаљења странца из земље, а најдуже до 14. марта 2014. године. У образложењу пресуде је, поред осталог, указано да се Вијеће за управне спорове Суда БиХ оглушило о упуте Апелационог одјељења из пресуде од 26. фебруара 2014. године, да је у потпуности некритички усвојило оцјену ОБА-е, да су у оспореној пресуди изостали јасни разлози и образложења на којим је заснована оцјена о постојању основа сумње да апелант представља пријетњу по националну безбједност, као ни да такве чињенице и информације нису садржане у спису ОБА-е које су презентоване суду. Према оцјени Апелационог управног вијећа, у апелантовом случају не постоје никакви основи сумње који могу оправдати његов фактички неограничени притвор који је дужи од пет година.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

33. Апелант тврди да су му пресудама Суда БиХ од 13. јуна 2013. године и 29. јуна 2013. године повријеђена права из члана II/3б), д) и ф) Устава Босне и Херцеговине, те чл. 3, 5, 8 и 13 Европске конвенције.

34. Апелант тврди да му је повријеђено право из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције због чињенице да је етикета „пријетња националној безбједности БиХ” довела до рестриктивног поступања према њему у трајању од четири године, а да му никад није дозвољен ни минимум увида у предметну документацију и могућност да се одбрани и оспори наводе да је пријетња националној безбједности, а што, према његовом мишљењу, представља понижавајући третман, јер су му сва права која може уживати ограничена, односно лимитирана.

35. Апелантови опширни наводи о повреди права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције, у суштини, свде се на тврдње да његово задржавање у Имиграционом центру због тога што представља пријетњу националној безбједности није законито у смислу цитираних одредаба. Апелант сматра да је члан 99 став 2 ЗКБС, а нарочито основ под а), који гласи да је, „ако постоје основи сумње да би након доношења рјешења о протјеривању слободно и неограничено кретање странца могло угрозити јавни поредак, јавни ред и мир или безбједност БиХ”, неуставан, јер је противан Европској конвенцији, те је предложио да Уставни суд, у складу са својом праксом, цитирану одредбу прогласи неуставном. Даље, апелант је истакао да му је у поступку било онемогућено да се упозна, да оспорава и да се брани од тврдњи да је пријетња националној безбједности, односно да му ови подаци никад нису предочени ни у назнакама. С тим у вези, апелант је указао да се, сходно Закону о слободи приступа информацијама и Закону о ОБА-и, захтјевом обратио ОБА-и ради скидања тајности, али да је његов захтјев директор ОБА-е одбио, да је Суд БиХ у управном спору против ове одлуке одбио његову тужбу, као и да је, с тим у вези, уложио апелацију Уставном суду, која је регистрована под бројем АП 1163/11. Апелант тврди да се не може прихватити став да му је мјера надзора продужена у сврху извршења рјешења о протјеривању, да се, у ствари, ради о „превентивном притвору”, те истиче и да надлежни органи нису предузимали радње како би трајање надзора свели на најкраће могуће вријеме. Такође, апелант тврди и да је у поступку изостала оцјена да ли се иста сврха може остварити и изрицањем блаже мјере. Сматра да му је повријеђено право из члана 5 став 4 и члана 13 Европске конвенције, јер у домаћем правном систему не постоји ефективни правни лијек којим би могао оспоравати став да је пријетња за националну безбједност с обзиром на то да никад није упознат са разлозима због који представља ову пријетњу како би их могао оспорити, или се од њих бранити.

36. Најзад, апелант тврди да му је повријеђено право из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, јер се у конкретном случају не ради о мјери привременог карактера, већ о фактички неограниченом превентивном надзору, те произвољном поступању надлежних органа а што се, према његовом мишљењу, огледа у ставу Суда БиХ „да стављање под надзор и продужење надзора има приоритет у односу на приватни и породични живот”, посебно имајући у виду да му је ускраћена могућност да се изјашњава и оспорава тврдње да је пријетња националној безбједности.

37. У захтјеву за доношење привремене мјере апелант је затражио да се забрани његово протјеривање са територије БиХ док надлежне власти не поступе у складу са Ставовима Комитета, односно док не буде донесена пресуда Апелационог одјељења

(пресуда Суда БиХ од 7. априла 2014. године) и одлучено о његовој апелацији у овом предмету, као и о захтјеву за преиспитивање Одлуке Уставног суда број АП 3965/12. Апелант је истакао да би му протјеривањем била нанесена непоправљива штета, као и да би то представљало кршење МППП, што би повукло и питање међународне одговорности БиХ. Посебно указује да Служба за странце, Министарство и Вијеће за управне спорове Суда БиХ не поштују Ставове Комитета, као ни Апелационог одјељења Суда БиХ који је до тренутка подношења захтјева за привремену мјеру у два наврата укидао пресуде Вијећа за управне спорове Суда БиХ и предмет враћао на поновно одлучивање.

б) Одговор на апелацију

38. Суд БиХ је у одговору на наводе из апелације истакао да у свему остаје при разлозима и образложењу из оспорене пресуде која је донесена правилном примјеном материјалног права, те је закључио да су апелантови наводи о повреди права на која је у апелацији указано неосновани.

39. Министарство је истакло да је апеланту мјера изузетног надзора изречена у складу са законом, тј. чланом 99 став 2 тач. а) и б) ЗКБС, те у поступку прописаном законом, као и да апеланту није било ускраћено судско преиспитивање одлука Министарства и Службе за странце. Даље, указано је да је закључак да апелант представља пријетњу по националну безбједност заснован на процјени ОБА-е која је означена степеном тајности, која је и уложена у дио списка који, такође, носи ознаку тајности. С обзиром на то да се ради о тајном податку, који је ОБА сачинила на темељу овлашћења из члана 7 ЗКБС, сходно Закону о заштити тајних података, његово откривање чак и у овој врсти поступка супротно је и кажњиво наведеним законом због чега се садржина и разлози из информације не могу наводити ни у одлукама. Даље, указано је на мјере и радње које су предузете како би се обезбиједио апелантов прихват у земљи поријекла, да је апелант од момента стављања под надзор користио лажне податке због чега је вођен и поступак утврђивања његовог идентитета, да је испоштована привремена мјера Комитета, због чега су неприхватљивим оцијењене апелантове тврдње да изречена мјера траје неразумно дуго. Сходно наведеном, имајући у виду и информацију ОБА-е да апелант представља пријетњу за националну безбједност, није било мјеста за изрицање блаже мјере апеланту. Најзад, указано је да је Служба за странце апеланту продужила надзор рјешењем од 26. фебруара 2014. године до његовог удаљења из земље, а најдуже до 12. јуна 2014. године, да су апелантова жалба, као и тужба у управном спору одбијене као неосноване, те да је апелант уложио захтјев за преиспитивање судске одлуке о ком се Апелационо одјељење Суда БиХ још није изјаснило.

40. Служба за странце је истакла да, сходно члану 102 став 5 ЗКБС, мјера надзора може изузетно трајати дуже од 180 дана када странац онемогући своје удаљење из земље, или то није могуће урадити због других разлога. Даље, указано је да је овај орган прије доношења оспореног рјешења изнова утврђивао постојање битно измијењених околности, као и да су предузимане све активности како би се трајање мјере svelo на најкраће могуће вријеме. У конкретном случају привремена мјера Комитета представљала је нарочиту околност у смислу цитиране законске одредбе због које је Служба била онемогућена да апеланта удаљи из земље. Даље, указано је да је мјера изузетног продужења надзора изречена у сврху обезбјеђења да се изврши рјешење о протјеривању, те да су за вријеме њеног трајања надлежни органи предузимали мјере и радње с циљем стварања законских услова за извршење рјешења о протјеривању. У том смислу Служба се позвала на разлоге и образложења из свог рјешења. Даље, указано је да се, сходно чл. 8 и 10 Закона о заштити тајних података, информације обавјештајних агенција не могу презентовати у поступку који претходи доношењу рјешења, нити се може износити њихова садржина у рјешењу. У погледу могућности изрицања блаже мјере, Служба се позвала на разлоге и образложења из свог рјешења. Најзад, неоснованим је оцијењен и апелантов захтјев за доношење привремене мјере којом би се одгодило његово удаљење из земље с обзиром на то да је истакнут у поводу одлука о мјери надзора, а не одлука којим му је изречена мјера протјеривања.

V. Релевантни прописи

41. **Закон о кретању и боравку странаца и азилу** („Службени гласник БиХ” бр. 36/08 и 87/12) у релевантном дијелу гласи:

Члан 7.
(Слобода кретања)

(...)

(4) Безбједносну провјеру за странца с циљем утврђивања разлога безбједности БиХ проводи Обавјештајно-безбједносна агенција Босне и Херцеговине. Правилник о начину провођења безбједносне провјере доноси генерални директор Обавјештајно-безбједносне агенције Босне и Херцеговине.

(5) У поступку доношења одлуке која се заснива на информацијама садржаним у документу са ознаком тајности, коју је одредио орган из става (4) овог члана или други надлежни орган, примјењиваће се одредбе Закона о заштити тајних података.

(...)

Члан 87.

(Мјера протјеривања)

(1) Протјеривање је мјера којом се странцу налаже излазак из БиХ и забрањује улазак и боравак у БиХ у одређеном временском периоду који не може бити краћи од једне ни дужи од пет година.

(...)

(5) Рјешење о протјеривању странца из БиХ, са забраном уласка и боравка у БиХ у одређеном периоду, доноси Служба по службеној дужности или на образложењу приједлог друге организационе јединице Министарства, органа за провођење закона или другог органа.

(6) Против рјешења Службе о протјеривању странца из БиХ (...) жалба се може поднијети Министарству у року од осам дана од дана доставе рјешења.

(7) Жалба одгађа извршење рјешења.

(...)

(9) Док рјешење не постане извршно, странац се може ставити под надзор смјештањем у имиграциони центар или ограничењем кретања на одређено подручје или мјесто и наложити му се јављање у одређеним временским размацима организационој јединици Службе или полицији на чијем подручју борави.

(...)

Члан 88.

(Разлози за изрицање мјере протјеривања)

(1) Странцу може бити изречена мјера протјеривања из БиХ ако:

(...)

д) (...) након што су се стекли услови из члана 117. (Протјеривање у случају одбијања захтјева за међународну заштиту) овог закона, а није остварио право на боравак у складу с овим Законом;

е) је одлука о одузимању или отпусту из држављанства БиХ или поништењу уписа у књигу држављана БиХ постала правоснажна, а није остварио право на боравак у складу с овим Законом;

(...)

х) присуство странца представља пријетњу јавном поретку или безбједности БиХ;

(...)

Члан 99.

(Одређивање стављања под надзор)

(1) Странцу се до напуштања БиХ може одредити стављање под надзор ограничењем кретања на одређено подручје или мјесто уз обавезу јављања организационој јединици Службе или полицији:

(...)

е) ако постоје основи сумње да би слободно и неограничено кретање странца могло угрозити јавни поредак, јавни ред и мир или безбједност или међународне односе БиХ или представљати пријетњу јавном здрављу у БиХ, односно ако је утврђено да представља пријетњу за јавни поредак, јавни ред и мир или безбједност БиХ;

(2) Странцу ће се одредити стављање под надзор смјештањем у имиграциони центар:

а) ако постоје основи сумње да би након доношења рјешења о протјеривању слободно и неограничено кретање странца могло угрозити јавни поредак, јавни ред и мир или безбједност или међународне односе БиХ или представљати пријетњу јавном здрављу у БиХ, односно ако је утврђено да представља пријетњу за јавни поредак, јавни ред и мир или безбједност БиХ;

б) ради обезбјеђења извршења рјешења о протјеривању или у другом случају кад му је изречена мјера протјеривања, ако постоје основи сумње да ће странац побијећи или на други начин онемогућити извршење одлука;

(...)

Члан 102.

(Извршење рјешења о стављању под надзор и продужење надзора)

(...)

(2) Странац остаје под надзором до тренутка присилног удаљења из земље или толико дуго колико је потребно за извршење сврхе надзора, односно док се разлози који су били основ за стављање странца под надзор битно не измијене, али најдуже до рока одређеног рјешењем о стављању под надзор, односно рјешењем о продужењу надзора.

(...)

(4) По протеку рока од 90 дана из члана 100. (Рјешење о стављању странца под надзор) став (3) овог закона, странац се може задржати под надзором на основу рјешења о продужењу надзора које доноси Служба. Надзор се може продужити.

жавати сваки пут највише за 90 дана, уколико постоје услови за одређивање стављања под надзор из члана 99. (Одређивање стављања под надзор) овог закона, тако да укупно трајање надзора странца не може трајати дуже од 180 дана. Рјешење о продужењу надзора може се донијети најкасније 15 дана прије протеча рока претходно одређеног надзора.

(5) Изузетно, у случају да странац онемогућава своје удаљење из земље или странца није из других разлога могуће удаљити из земље у року од 180 дана, укупно трајање надзора у Имиграционом центру може се продужити и на период дужи од 180 дана. Рјешење о изузетном продужењу надзора доноси Служба.

(6) Укупно трајање надзора у Имиграционом центру не може бити дуже од 18 мјесеци у континуитету, осим у случајевима када се ради о странцу за којег је утврђено да представља пријетњу по безбједност Босне и Херцеговине, када трајање надзора може бити дуже.

(...)

(8) Уколико странца није могуће удаљити из БиХ у року из става (6) овог члана, странцу се може одредити блажа мјера надзора.

(...)

VI. Допустивост

42. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

43. У складу са чланом 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може разматрати апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

44. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Суда БиХ број С1 3 У 013166 13 Увп од 29. јула 2013. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. С обзиром на датум подношења апелације, тј. 26. септембар 2013. године, и датум доношења оспорене пресуде, тј. 29. јул 2013. године, произилази да је апелација поднесена у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација у овом дијелу испуњава и услове из члана 18 ст. 3 и 4 Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због ког апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

45. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. 1, 3 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуствости.

VII. Меритум

46. Апелант побија наведене пресуде, тврдећи да су тим пресудама повријеђена његова права из члана II/3б), д) и ф) Устава Босне и Херцеговине, те чл. 3, 5, 8 и 13 Европске конвенције.

Право на слободу и безбједност

47. Члан II/3д) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају :

д) Право на личну слободу и безбједност;

48. Члан 5 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Свако има право на слободу и безбједност личности. Нико не смије бити лишен слободе изузев у ниже наведеним случајевима и у складу са законом прописаним поступком:

(...)

ф) законитог хапшења или лишења слободе особе у циљу спречавања илегалног уласка у земљу или особе против које је у току поступак депортације или екстрадиције.

2. Свако ко је ухапшен бит ће одмах обавијештен, на језику који разумије, о разлозима хапшења и о свим оптужбама против њега.

(...)

4. Свако коме је ускраћена слобода хапшењем или лишавањем слободе има право уложити жалбу суду како би суд, у кратком року, размотрио законитост лишавања слободе и уколико оно није било законито наложио ослобађање.

49. Члан 9 Међународног пакта о грађанским и политичким правима у релевантном дијелу гласи:

1. Свако има право на слободу и личну сигурност. Нико не може бити самовољно ухапшен или притворен. Нико се не може лишити слободе осим из разлога и у складу са поступком у закону предвиђеним.

2. Свако ко је ухапшен биће у тренутку хапшења обавијештен о разлозима хапшења и у најкраћем року ће му се саопћити било каква оптужба против њега.

(...)

4. *Ко год је хапшењем или притварањем лишен слободе има право да уложи жалбу код суда у циљу да суд без одлагања одлучи о законитости лишења слободе и нареди његово ослобођење ако је притвор незаконит.*

50. Уставни суд указује да су предмет оспоравања апелацијом одлуке којим је апеланту изузетно продужена мјера надзора у Имиграционом центру ради обезбјеђења да се изврши рјешење о протјеривању и ради спречавања слободног и неограниченог кретања, јер је утврђено да апелант представља пријетњу по националну безбједност.

51. Апелант истиче да му је право на слободу и безбједност повријеђено, јер му је оспореним одлукама мјера изузетног продужења надзора изречена због тога што представља пријетњу по националну безбједност. Такође, апелант истиче да му у поступку изрицања и продужења мјере никад није омогућено, ни у назнакама, да се упозна са информацијом ОБА-е на којој је овај закључак утемељен, а како би се од њих могао успјешно бранити и оспоравати их. Даље, апелант тврди да му мјера надзора није изречена у сврху извршења рјешења о протјеривању, већ да представља превентивни затвор, као и да надлежни органи поступак протјеривања нису водили са потребном марљивошћу.

52. Уставни суд подсјећа да је Европски суд у предмету *Al Husin против Босне и Херцеговине* (види, Европски суд, апликација број 3727/08, пресуда од 7. фебруара 2012. године) и *Al Hamdani против Босне и Херцеговине* (види, Европски суд, апликација број 31098/10, пресуда од 7. фебруара 2012. године) преиспитивао притвор који је у случају оба апликанта првобитно одређен и, у неколико наврата, продужаван на основу члана 99 став 2 тачка б) ЗКБС (странац се могао ставити под надзор у имиграциони центар због постојања основа сумње да би слободно и неограничено кретање могло угрозити јавну безбједност, односно ако је утврђено да представља пријетњу по националну безбједност). Поновивши своје раније исказане ставове да члан 5 став 1 тач. од а) до ф) Европске конвенције садржи исцрпну листу изузетака и да је само уско тумачење тих изузетака компатибилно са циљевима члана 5 Европске конвенције, те да притвор само на основу безбједносних разлога није допуштен (види, Европски суд, *А. и други против Уједињеног Краљевства* (GC), број 3455/05, 19. фебруар 2009. године, став 171), Европски суд је у оба случаја закључио да притвор, одређен и продужаван само на основу чињенице да се радило о лицима за која је постојала процјена да представљају пријетњу по националну безбједност не задовољава стандарде члана 5 став 1 тачка ф) Европске конвенције, односно да је лишавање слободе у смислу наведене одредбе оправдано само у сврху и за вријеме

трајања поступка протјеривања (*Al Husin*, став 62, и *Al-Hamdani*, став 59). Слиједећи наведено, Европски суд је закључио да су у случају оба апликанта у означеном временском периоду, у којем се мјера надзора заснивала једино на чињеници да су пријетња по националну безбједност и у којем против њих још увијек није био покренут, односно вођен поступак протјеривања, повријеђене гаранције из члана 5 став 1 тачка ф) Европске конвенције.

53. Међутим, у оба случаја Европски суд је указао на то да је мјера надзора у Имиграционом центру, након што су донесена рјешења о протјеривању, те имајући у виду и остале побројане релевантне факторе, задовољила стандарде из члана 5 став 1 тачка ф) Европске конвенције, па у односу на овај период није ни утврђена повреда наведеног права. Наиме, Европски суд је истакао (види, *Al Husin*):

„67. Што се тиче каснијег периода, суд констатује да је рјешење о протјеривању донесено 1. фебруара 2011. године. Домаће власти су жалбу против тог рјешења рјешавале у року од мјесец дана. Суд не сматра да је тај период био претјерано дуг. Иако је апликант остао у притвору до данас (7. фебруар 2012. године), период од 15. марта 2011. мора се посматрати засебно пошто Влада није протјерала апликанта у складу са захтјевом који је суд издао према Правилу 39 Пословника суда (видјети, *Chahal*, горе цитирано, тачка 114). Суд у вези с тим понавља да су државе уговорнице, према члану 34 Конвенције, обавезне да поштују привремене мјере наложене према Правилу 39 (видјети, *Mamatkulov u Askarov против Турске* [GC], бр. 46827/99 и 46951/99, тач. 99-129, ECHR 2005 I).

68. Због тога, спровођење привремене мјере, након што је суд указао држави уговорници да би било пожељно да не врати појединца у одређену земљу, само по себи нема никаквог утицаја на питање да ли је лишавање слободе којем тај појединац може бити изложен у складу са чланом 5 став 1 (видјети, *Gebremedhin [Gaberamadhien] против Француске* број 25389/05, став 74, ECHR 2007-II). Другим ријечима, домаће власти морају дјеловати уз строго поштивање домаћег закона (*ibid.*, тачка 75). Будући да су домаће власти утврдиле да апликант представља пријетњу за националну безбједност, његово притварање је било дозвољено и, заправо, обавезно на основу члана 99(2)(б) Закона о кретању и боравку странаца из 2008. (видјети тачку 36 горе)¹. Даље, апликантов притвор редовно је продужаван сваког мјесеца као што то предвиђа домаћи закон.

¹ Члан 99 став 2 тачка б) Закона о кретању и боравку странаца из 2008. године: (2) *Странцу ће се одредити стављање под надзор ако постоје основи сумње: б) да би слободно и неограничено кретање странца могло угрозити јавни поредак, јавни ред и мир или безбједност или међународне односе БиХ или представљати пријетњу јавном здрављу у БиХ, односно ако је утврђено да представља пријетњу за јавни поредак, јавни ред и мир или безбједност БиХ;*

69. С обзиром на наведено, суд закључује да је поступак протјеривања, мада привремено обустављен у складу са захтјевом суда, ипак био у току од 1. фебруара 2011, те се водио строго у складу са домаћим законом (упоредити *S.P против Белгије* (dec.) бр. 12572/08, 14. јуни 2011, супротно од *Ryabikin против Русије*, бр. 8320/04, тачка 132, 19. јуни 2008, и *Abdolkhani и Karimnia против Турске*, бр. 30471/08, тачка 134, ЕCHR 2009-...). Пошто нема назнака да су власти дјеловале са лошом намјером, да је апликант био притворен у негодговарајућим условима, или да је његово притварање било произвољно из било којег другог разлога (видјети *Saadi против Уједињеног Краљевства*, горе цитирано, тач. 67-74), не постоји кршење члана 5 став 1 Конвенције у погледу периода апликантовог притвора након 1. фебруара 2011. године.”

54. Уставни суд примјећује да се у конкретном случају у тренутку подношења апелације Уставном суду апелант већ био обратио представком Комитету, тврдећи да су му повријеђена права из члана 9 ст. 1, 2 и 4 МПГПП. На засједању од 14. октобра до 1. новембра 2013. године Комитет је усвојио Ставову у којим је, поред осталог, утврђено да су повријеђена наведена апелантова права.

55. У том контексту Уставни суд запажа да је Комитет истакао (види тачку 10.4 Ставова) да „(...) аутору представке никада нису предочени разлози или докази на основу којих су органи власти дошли до закључка да он представља пријетњу националној безбједности, као ни било какво посебно објашњење зашто није могао добити било какву информацију о овом предмету. На основу материјала добијених од страна у поступку, Комитет је закључио да Суд (БиХ) који је анализирао мјере притвора није размотрио адекватност ове процјене, нити је објаснио зашто ни сам није могао доћи до информација о основама утемељености такве процјене. Сходно томе, Комитет сматра да су почетно хапшење и притвор могли бити оправдани на основу информација које су биле доступне држави чланици, али да јој касније није пошло за руком да оправда неопходност континуираног и продуженог притвора од 2009. године и да покаже да се другим мање инвазивним мјерама није могао постићи исти циљ. Сходно томе, Комитет сматра да су одређивањем притвора аутору представке повријеђена његова права из члана 9 став 1 Пакта”.

56. У вези са наводима о повреди члана 9 став 2 МПГПП, Комитет је истакао (види став 10.5) „(...) да недостатак информација које су аутору представке требале бити на располагању од органа управе када је био смјештен у Имиграциони центар у Сарајеву, као и судовима, о разлозима на основу којих га сматрају пријетњом за безбједност, у пракси нарушава његово право да од суда затражи пуштање на слободу. Сходно томе, Комитет закључује да је, због недостатка информација аутору

представке о разлозима за његово хапшење, држава чланица прекршила његово право по члану 9 став 2 Пакта”.

57. Најзад, Комитет је истакао (види тачку 10.6) „(...) да по члану 9 став 4 Пакта, судови који преиспитују законитост притвора морају узети у обзир све релевантне факторе неопходне за процјену законитости притвора. На основу достављеног материјала, Комитет закључује да судови нису имали приступ информацијама које су обавјештајно-безбједносне агенције навеле на закључак да аутора представке треба сматрати пријетњом за јавни ред, мир и безбједност државе чланице и нису довели у питање разлоге због којих ни сами нису могли бити обавијештени о основама на којим је процјена заснована. Комитет закључује да разматрање законитости притвора од судова државе чланице није било сразмјерно стандардима ревизије које захтијева члан 9 став 4 и да су тиме прекршили ову одредбу Пакта”.

58. Уставни суд указује да из наведених ставова Европског суда произилази да је лишавање слободе у смислу члана 5 став 1 тачка ф) Европске конвенције дозвољено уколико је предузето у вези са поступком протјеривања који мора бити вођен са потребном марљивошћу, те уколико је „законито”. Тамо гдје се постави питање „законитости” притвора, укључујући питање да ли је вођен „поступак прописан законом”, Конвенција се у бити позива на национално право и утврђује обавезу да се поштују материјална и процедурална правила националног права. Међутим, поштивање националног права није довољно: свако лишавање слободе треба, поред тога, бити у складу са сврхом заштите појединца од произвољног поступања – а појам „произвољности” у члану 5 став 1 проширује се и мимо недостатка поштивања националног права, тако да лишавање слободе може бити законито у смислу домаћег права, али је и даље произвољно и у супротности са Конвенцијом (видјети, *Saadi против Уједињеног Краљевства* [GC] бр. 13229/03, тачка 67, ECHR 2008). Најзад, Европски суд је прихватио (види, *Chahal против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 15. новембра 1996, ст. 130-131) да коришћење повјерљивих материјала може бити неизбјежно кад је у питању национална безбједност, али је сматрао да ово не значи да извршне власти могу бити ослобођене ефективне контроле домаћих судова кад год они одлуче тврдити да су укључена питања националне безбједности и тероризма.

59. Доводећи у везу апелантове суштинске наводе да је лишавање слободе по основу оспорених одлука засновано на чињеници да представља пријетњу националној безбједности, а да му ни у назнакама није омогућено да се упозна са разлозима на којим је ова процјена заснована, као и образложење из оспорених пресуда Суда БиХ да је ова чињеница утврђена на основу Информације ОБА-е као „јасној процјени органа надлежног за прикупљање података, а не нејасним сазнањима” без разлога

и образложења на темељу чега је заузет овакав став, Уставни суд сматра да нема разлога да и у конкретном случају одступи од цитираних ставова Европског суда и Комитета за људска права.

60. У вези с тим, Уставни суд запажа да је у конкретном случају апеланту мјера надзора, након доношења рјешења о протјеривању, одређена због тога што представља пријетњу по националну безбједност. Наиме, чланом 99 став 2 тачка а) ЗКБС одређено је да се мјера надзора може изрећи странцу након доношења рјешења о протјеривању уколико је утврђено да он представља пријетњу по националну безбједност. Из предоченог Уставном суду произилази да је мјера изречена из разлога, те на начин и у поступку прописаном законом које је Служба за странце, као законом овлашћени орган за њено изрицање, досљедно поштивала. Даље, изузетно продужење мјере надзора је изречено у трајању прописаном законом, а апеланту није била ускраћена ни могућност судског преиспитивања ове одлуке. Чињеница да је апелант пријетња за националну безбједност оцијењена је на основу Информације ОБА-е, која је, у складу са чланом 7 ЗКБС, овлашћена да врши безбједносне провјере за странце. Истим чланом је одређено да, када се подаци који носе ознаку тајности користе при доношењу управног акта, онда се с њима има поступати у складу са Законом о заштити тајних података. Сходно члану 5 овог закона, судије Суда БиХ без безбједносних провјера имају приступ информацијама свих степена тајности које су им потребне за обављање њихове дужности.

61. У конкретном случају у образложењима оспорених одлука одлучна чињеница да је апелант пријетња по националну безбједност заснована је на Информацији ОБА-е у вези с којом је једино констатовано да представља јасну процјену надлежног органа, а не нејасна сазнања. Када се овај став доведе у везу са цитираним Ставовима Комитета, не може се закључити да је Суд БиХ ову информацију подвргао адекватној процјени, односно да се упознао са основама утемељености такве процјене иако је, како то произилази из одредаба Закона о заштити тајних података, имао овлашћење то учинити и што је, с обзиром да је у предметном поступку испитивао законитост акта којим је апеланту продужен надзор у Имиграционом центру и због тога што је утврђено да апелант представља пријетњу по националну безбједност, у контексту свог овлашћења да испита да ли су испуњени услови прописани ЗКБС за доношење рјешења о продужењу надзора, неспорно требало да учини. Ово тим прије што апелант у току поступка није био упознат са разлозима због којих представља пријетњу по националну безбједност а због чега их није могао са успјехом ни оспоравати, нити на било који начин довести у питање. Уставни суд подсјећа да у управном спору суд одлучује о законитости управног акта којим је одлучено о неком

праву или интересу појединаца, те да је овај поступак посебан вид судске контроле органа управе. У том смислу никакве разлике и изузеци не постоје ни када је у питању преиспитивање рјешења којим је одређена мјера надзора у имиграционом центру чак и када се у његовом доношењу користе подаци који носе ознаку тајности. У противном, извршна власт била би ослобођена ефективне судске контроле сваки пут када се позове на разлоге безбједности, чиме би била изиграна сврха овог поступка и заштита коју обезбјеђује.

62. Даље, Уставни суд примјеђује да је апеланту мјера изузетног продужења надзора одређена и због разлога утврђених чланом 99 став 2 тачка б) ЗКБС, тј. ради извршења рјешења о протјеривању када постоје основи сумње да ће странац побјећи, или на други начин онемогућити извршење рјешења. Међутим, у конкретном случају ни пред управним органима, као ни пред Судом БиХ није утврђивано постојање основа сумње од апелантовог бјекства, или онемогућавања извршења рјешења на други начин.

63. Даље, Уставни суд указује да апелант оспорава одлуке о изузетном продужењу надзора које су донесене након доношења привремене мјере Комитета да апелант не буде депортован у Ирак док не буде одлучено о његовој представци. Министарство и Служба за странце, с тим у вези, указују да је ова чињеница, такође, била од одлучног значаја за трајање мјере и на немогућност апелантовог протјеривања. Међутим, ова чињеница је без значаја за оцјену законитости апелантовог лишвања слободе (види, већ цитиране, *Al Hamdani u Al Husin*). При томе Уставни суд указује да је привременом мјером затражено да се застане са апелантовом депортацијом у Ирак, али да то надлежне органе није спречавало да наставе поступак апелантове депортације у неку трећу земљу која би гарантовала да апеланта неће послати у Ирак (види, Европски суд, *Gebremedhin [Gaberamadhien] против Француске*, пресуда од 26. априла 2007. године, став 74). У конкретном случају из докумената предочених Уставном суду не може се закључити да су надлежни органи у том смислу предузимали било какве мјере. Најзад, Уставни суд указује да је, након изрицања привремене мјере, држава БиХ обавијестила Комитет да ће поступак апелантове депортације у Ирак бити заустављен, али да ће апелант и даље остати у Имиграционом центру који не може напуштати, јер представља пријетњу по националну безбједност (види Ставовe Комитета, тачка 2.1).

64. Даље, Уставни суд примјеђује да из образложења оспорених одлука произилази да је апеланту мјера протјеривања из БиХ изречена рјешењем Службе за странце из 2010. године, а на основу чл. 87, 88 став 1 тач. а), д), е) и х) и члана 117 ЗКБС. Чланом 88 став 1 тачка х) ЗКБС је прописано изрицање ове мјере и због тога што странац представља пријетњу по јавну и безбједност БиХ, а чланом 87 да се странац може

ставити под надзор у имиграциони центар док рјешење о протјеривању не постане извршно. Имајући у виду ставове које је заузео Европски суд у погледу наведених законских рјешења (види, *mutatis mutandis*, већ цитиране, *Al Husin*, став 64, и *Al Hamdani*, став 59), Уставни суд, на темељу докумената који су му предочени, као ни из одговора Министарства и Службе за странце није могао закључити зашто ова законска могућност није искоришћена и у апелантовом случају. Ово тим прије што рјешење о апелантовом протјеривању није постало и извршно у смислу члана 99 ЗКБС.

65. Најзад, Уставни суд примјећује да је Апелационо управно одјељење Суда БиХ у својим новијим одлукама, које су донесене након доставе Ставова Комитета поводом апелантове представке, преиспитујући мјеру изузетног продужења надзора апеланту ради извршења рјешења о протјеривању а ради спречавања слободног и неограниченог кретања апеланта, јер представља пријетњу по националну безбједност, заузео став да одређивање мјере надзора у имиграционом центру не задовољава стандард из члана 5 Европске конвенције и члана 9 МПГПП.

66. Уставни суд сматра да у околностима конкретног случаја мјера изузетног продужења надзора не задовољава стандард законитости с обзиром на то да је, и након доношења рјешења о протјеривању, апелант лишен слободе због тога што је представљао пријетњу за националну безбједност, а која одлучна чињеница је утврђена на основу Информације ОБА-е с којом апелант није био упознат ни у знацима, а при томе из разлога и образложења оспорених одлука није могуће закључити да је Суд БиХ, у складу са законским овлашћењем које има, ову чињеницу оцијенио на адекватан начин и изјаснио се о њеној основаности.

67. Уставни суд закључује да је оспореним одлукама повријеђено апелантово право из члана 5 став 1 тачка ф) Европске конвенције.

68. Коначно, Уставни суд сматра неопходним нагласити да је, имајући у виду да су предмет оспоравања одлуке на основу којих је апелант био лишен слободе у периоду од 19. јуна 2013. године до 16. септембра 2013. године, те да Апелационо управно одјељење Суда БиХ у својим новим одлукама досљедно поштује ставове Европског суда и Комитета за људска права, закључио да је, изузетно у околностима конкретног случаја, довољно утврдити кршење људских права у оспореним пресудама, те да нема потребе да предмет враћа на поновно одлучивање (види, *mutatis mutandis*, Одлука о допустивости и меритуму број АП 3153/09 од 15. маја 2012. године, став 53, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

Остали наводи

69. Апелант је истакао да му је оспореним одлукама повријеђено и право из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције, право из члана 5 став 4 Европске конвенције, право из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, те право из члана 13 Европске конвенције.

70. С обзиром на то да се апелантове тврдње о повреди ових права, у суштини, свODE на наводе да су оспорене одлуке незаконите, а да је у овој одлуци већ утврђено да су у околностима конкретног случаја оспорене одлуке незаконите и да је повријеђено апелантово право из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 тачка ф) Европске конвенције, Уставни суд сматра да нема потребе да посебно испитује идентичне наводе и у односу на побројана права.

VIII. Закључак

71. Уставни суд закључује да постоји повреда права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 тачка ф) Европске конвенције када у околностима конкретног случаја мјера изузетног продужења надзора не задовољава стандард законитости с обзиром на то да је, и након доношења рјешења о протјеривању, апелант лишен слободе због тога што је представљао пријетњу за националну безбједност на основу Информације ОБА-е с којом није био упознат ни у знацима, те коју је Суд БиХ пропустио оцијенити на адекватан начин и изјаснити се о њеној основаности.

72. На основу члана 59 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

73. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно посебно разматрати апелантов приједлог за доношење привремене мјере.

74. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 1560/14

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Adina Subašića podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 014155 14 Krn 8 od 28. ožujka 2014. godine i S1 2 K 014155 14 Kv od 2. travnja 2014. godine

Odluka od 25. lipnja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1560/14**, rješavajući apelaciju **Adina Subašića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. stavak (3) točka I), članka 57. stavak 2. točka b) i članka 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 25. lipnja 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Adina Subašića podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 014155 14 Krn 8 od 28. ožujka 2014. godine i S1 2 K 014155 14 Kv od 2. travnja 2014. godine u odnosu na pravo na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1.c), 2. i 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, pravo na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Adina Subašića podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 014155 14 Krn 8 od 28. ožujka 2014. godine i S1 2 K 014155 14 Kv od 2. travnja 2014. godine u odnosu na pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, zbog toga što je preuranjena.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Adin Subašić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupaju Kadrija Kolić i Marsela Bajramović, odvjetnici iz Ilidže, podnio je 7. travnja 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 2 K 014155 14 Krn 8 od 28. ožujka 2014. godine i S1 2 K 014155 14 Kv od 2. travnja 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužiteljstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo) zatraženo je 23. travnja 2014. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Sud BiH je dostavio odgovor na apelaciju 28. travnja 2014. godine. Tužiteljstvo nije dostavilo odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelacije i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Sudac za prethodni postupak Suda BiH je u kaznenom predmetu protiv apelanta kao osumnjičenog donio Rješenje broj S1 2 K 014155 14 Krn 8 od 28. ožujka 2014. godine, kojim je djelomično usvojen prijedlog Tužiteljstva broj T20 0 KTO 0007911 14 od 27. ožujka 2014. godine i apelantu određen pritvor koji prema navedenom rješenju može trajati najduže mjesec dana od dana i sata lišenja slobode, odnosno 25. travnja 2014. godine do 17.45 sati, zbog razloga propisanih člankom 132. stavak 1. točka b) Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPBiH). U obrazloženju rješenja je navedeno da je Tužiteljstvo 27. ožujka 2014. godine dostavilo prijedlog za određivanje mjere pritvora apelantu zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo organiziranog kriminala iz članka 250. Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH) u vezi s kaznenim djelom carinske prevare iz članka 216. KZBiH, kaznenim djelom krijumčarenja iz članka 214. KZBiH, kaznenim djelom porezne utaje ili prevare iz članka 210. KZBiH, kaznenim djelom primanja dara i drugih oblika koristi iz članka 217. KZBiH, kaznenim djelom davanja dara i drugih oblika koristi iz članka 218. KZBiH, kaznenim djelom protuzakonitog posredovanja iz članka 219. KZBiH, kaznenim djelom zlorabe položaja ili ovlasti iz članka 220. KZBiH i kaznenim djelom pranja

novca iz članka 209. KZBiH. Tužiteljstvo je navelo da smatra da postoje opći i posebni razlozi za određivanje mjere pritvora koji su propisani u članku 132. stavak 1. točke a) i b) ZKPBiH, a osim toga predloženo je da Sud BiH na temelju članka 47. st. 1. i 2. ZKPBiH apelantu i njegovom branitelju uskrati dokaze iz kojih proizlazi osnovana sumnja o počinjenju kaznenih djela.

6. Nakon razmatranja prijedloga Tužiteljstva i obrane, te uvida u dostavljene dokaze Tužiteljstva, Sud BiH je utvrdio da je prijedlog Tužiteljstva utemeljen kako u dijelu koji se odnosi na postojanje osnovane sumnje tako i u odnosu na poseban pritvorski razlog iz točke b) članka 132. ZKPBiH. Postojanje osnovane sumnje iz članka 132. stavak 1. ZKPBiH utvrđeno je na temelju dokaza koje je uz prijedlog za određivanje mjere pritvora dostavilo Tužiteljstvo i to na temelju izvješća o počinjenom kaznenom djelu Državne agencije za istrage i zaštitu BiH od 17. veljače 2014. godine, koje je dopunjeno 26. ožujka iste godine, službenih zabilješki Državne agencije za istrage i zaštitu BiH (brojevi i datumi izvješća pojedinačno navedeni u obrazloženju rješenja), zatim na temelju kriminalističko-obavještajnog izvješća, zapisnika Uprave za neizravno oporezivanje i zapisnika o ispitivanju osumnjičenih I. M. i D. T. sa sadržajem njihovih izjava. Iz priloženih dokaza Sud BiH je utvrdio postojanje osnovane sumnje da je apelant kao organizator skupine za organizirani kriminal u koju su pristupile druge osumnjičene osobe (četiri osobe), svi uposleni u pravnoj osobi „Anelsis BH”, u 2013. i 2014. godini izvršili više kaznenih djela iz KZBiH, da je apelant izdavao instrukcije drugim članovima organizirane skupine za izvršavanje određenih zadataka pojedinačno i zajednički unutar skupine. Dalje, utvrđeno je da su apelant i članovi skupine organizirano vršili kontejnerski uvoz tekstilne i druge robe iz NR Kine u Bosnu i Hercegovinu za potrebe kineskih državljana, te su za novčanu nadoknadu, preko navedene pravne osobe („Anelsis BH”) izvršili transport robe iz brodskih luka u Rijeci i Kopru do Sarajeva, a zatim kod carinskih tijela sami sačinjavali fakture u koje su unosili netočne podatke, te time osigurali znatno manje plaćanje uvoznih dažbina, u čemu su im pomogli uposlenici Uprave za neizravno oporezivanje zlouporabivši svoj položaj. Navedenim radnjama, kako se osnovano sumnja, zajedničkim djelovanjem počinili su kaznena djela kojima je pričinjena materijalna šteta prihodima BiH u iznosu od 680.000,00 KM, a apelant i drugi uposlenici pravne osobe (istodobno i osumnjičeni) za uslugu uvoza, transporta i posredovanja kod carinskih tijela naplaćivali iznos od 550 do 800 KM po kubnom metru robe, čime su ostvarili protupravnu imovinsku korist i tako stečen „prljav” novac polagali u blagajnu kao svoj gotovinski promet. Nakon sadržajne analize svakog pojedinačnog dokaza, Sud BiH je u odnosu na apelanta utvrdio postojanje osnovane sumnje kao osnovnog pritvorskog razloga iz članka 132. stavak 1. ZKPBiH i to u vezi s kaznenim djelom iz članka 250. KZBiH u vezi s čl. 216, 214. i 210. KZBiH. Također je istaknuto da je postojanje osnovane sumnje faktičko pitanje koje sud razmatra u svakom konkretnom

slučaju, na temelju dobivenih dokaza i njihove slobodne ocjene, bez unaprijed postavljениh faktora kojima bi se kvantificirala razina sumnje. S tim u vezi je naglašeno da je Sudu, u toj fazi postupka, pruženo dovoljno dokaza koji upućuju na zaključak da je apelant počinio kaznena djela koja su mu stavljena na teret. Pri tome je Sud imao u vidu dokaze koje je na ročištu dostavila apelantova obrana, ali koji, imajući u vidu dokaze Tužiteljstva, u fazi odlučivanja o opravdanosti pritvora ne bi doprinijeli drugačijoj odluci.

7. Što se tiče posebnih pritvorskih razloga, Sud BiH je ocijenio da u konkretnom slučaju postoje okolnosti koje opravdavaju određivanje pritvora na temelju odredbe članka 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH, prema kojoj se osumnjičenoj osobi može odrediti mjera pritvora ukoliko postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za kazneni postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju na to da će ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke, suučesnike ili prikrivače. Pri tome je sud imao u vidu da se predmet nalazi u fazi istrage i da se radi o organiziranoj skupini ljudi koja je u dužem razdoblju vršila kaznena djela, te da je u toj fazi postupka nužno sačuvati integritet kaznenog postupka i istrage na način da se apelantu zadržavanjem u pritvoru onemogućiti kontakt s drugim suučesnicima čiji je identitet poznat Tužiteljstvu, kao i sa svjedocima koji tek trebaju biti saslušani. Navedeno je da je Sud na prijedlog obrane razmotrio i mogućnost primjene blaže mjere, u smislu članka 123. stavak 2. ZKPBiH, ali je zaključio da u toj fazi postupka druga mjera ne bi bila svrsishodna. Zatim je u obrazloženju, u pogledu navoda obrane da su apelantu i njegovim braniteljima uskraćeni uvid i dostava dokaza na kojima se temelji postojanje osnovane sumnje (transkripti snimljenih telefonskih razgovora i druge službene zabilješke), Sud BiH naveo da je odredbom članka 47. stavak 1. ZKPBiH propisano da se branitelju može uskratiti pravo razmatranja spisa i razgledanja pribavljenih predmeta čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage. S tim u vezi, Sud BiH je ocijenio da je Tužiteljstvo dostavilo dokaze koji su bitni za procjenu zakonitosti pritvora i da bi dostava tih dokaza obrani mogla dovesti u opasnost cilj istrage, sigurnost osoba i njihovih obitelji koje su dale iskaz pred Tužiteljstvom, a kojim se apelant i ostali osumnjičeni terete za kaznena djela. Sud BiH je na temelju odredbe članka 134. stavak 1. u vezi s člankom 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH odlučio kao u izreci rješenja.

8. Odlučujući o apelantovoj žalbi, Sud BiH je donio Rješenje broj S1 2 K 014155 v14 Kv od 2. travnja 2014. godine, kojim je žalba odbijena kao neutemeljena. U obrazloženju rješenja je navedeno da je, suprotno navodima obrane koji su izneseni u žalbi, postupajući sudac za prethodni postupak Suda BiH u pobijanom rješenju pravilno utvrdio postojanje osnovane sumnje da je apelant kao organizator skupine za organizirani kriminal djelovao u 2013. i 2014. godini i izvršio više kaznenih djela. Zatim su ponovljeni dokazi iz prvostupanjskog rješenja iz kojih proizlazi osnovana sumnja, zbog čega je Vijeće Suda BiH zaključilo da je prvostupanjskim rješenjem ispitano i pravilno utvrđeno postojanje

osnovane sumnje da je apelant inkriminiranim radnjama počinio kaznena djela za koja je osumnjičen. U pogledu žalbenog navoda kojim je ukazano na nedostatak konkretizacije radnji za svako pojedinačno kazneno djelo koje se apelantu stavlja na teret, Vijeće Suda BiH je istaklo da se radi o kaznenim djelima s propisanim visokim kaznama i da nije nužno niti je moguće, osobito u fazi postupka kada se odlučuje o pritvoru a ne krivici, precizno opisati svaku pojedinačnu radnju. Također je kao pravilan potvrđen stav suca za prethodni postupak iz prvostupanjskog rješenja o postojanju posebnih pritvorskih razloga iz članka 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH, jer predloženi dokazi ukazuju na činjenicu da se radi o obimnoj istrazi koja osim apelanta obuhvaća više osumnjičenih i da bi apelant boravkom na slobodi mogao utjecati na svjedoke ili suučesnike. Osim toga, naglašeno je da se ovaj pritvorski razlog može temeljiti i na okolnostima koje ukazuju na rizik da bi do utjecaja na svjedoke moglo doći, a u pobijanom rješenju su jasno navedene „naročite okolnosti” koje ukazuju na mogućnost utjecaja na svjedoke. U pogledu žalbenog prigovora da je u konkretnom slučaju povrijeđeno apelantovo pravo na obranu jer mu nije dostavljen ni jedan materijalni dokaz o postojanju osnovane sumnje, Sud BiH je naglasio da je taj prigovor neutemeljen jer se postupak nalazi u fazi istrage, a dostava dokaza u toj fazi postupka predstavlja tužiteljevu diskrecijsku ocjenu pri čemu se mora imati u vidu cilj istrage, odnosno odredba članka 47. stavak 1. ZKPBiH. Sud BiH je naveo da je razmatrao mogućnost koja proizlazi iz odredbe članka 123. stavak 2. ZKPBiH, uz primjenu odredaba članka 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), da se mjera pritvora zamijeni blažom mjerom, međutim, istaknuto je da u postojećim okolnostima ni jedna druga mjera osim pritvora nije adekvatna mjera kojom bi se ostvarila svrha uspješnog vođenja kaznenog postupka.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. Apelant ukazuje na to da su mu pobijanim rješenjima Suda BiH povrijeđeni pravo na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. točka c) i st. 2. i 3. Europske konvencije, pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, te pravo na djelotvoran pravni lijek i nediskriminaciju iz čl. 13. i 14. Europske konvencije. Povrede navedenih prava apelant obrazlaže propuštanjem da Tužiteljstvo njemu i njegovoj obrani dostavi dokaze iz kojih navodno proizlazi osnovana sumnja da je počinio kaznena djela koja mu se stavljaju na teret, da je u postupku ukazivao na nepostojanje relevantnih dokaza i da je u prilog tome dostavio svoje dokaze koji devalviraju dokaze Tužiteljstva, koje Sud BiH nije ocijenio, te da je stoga rješenje o određivanju pritvora nezakonito. Apelant je istakao činjenice koje, prema njegovom mišljenju, pritvor čine nezakonitim, prije svega da su pro-

tiv njega primjenjivane posebne istražne radnje nekoliko mjeseci prije donošenja rješenja o određivanju pritvora i to bez postojanja naredbe o otvaranju istrage, iz čega proizlazi da su istražna tijela postupala nezakonito. Zatim je ukazao na to da mu je uskraćeno pravo na pristup dokazima Tužiteljstva čime je prekršeno načelo jednakosti strana u postupku, a paralelno s tim, Sud BiH nije uopće uzeo u razmatranje dokaze koje je uložila njegova obrana, a kojima se negira postojanje osnovane sumnje. Osim toga, rješenje o određivanju pritvora temelji se na nizu izvješća i službenih zabilješki koji, prema apelantovom mišljenju, u smislu odredaba ZKPBiH ne predstavljaju dokaze, zbog čega je prijedlog za određivanje pritvora trebao biti odbačen. Međutim, Sud BiH se na te navode nije osvrnuo ni u prvostupanjskom ni u drugostupanjskom rješenju. Također je u vezi s primjenom odredbe članka 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH na ročištu i u žalbi isticao da ne postoji niti jedan konkretan dokaz za postojanje opasnosti od utjecaja na svjedoke, osumnjičene ili ostale osobe. Zbog navedenih razloga smatra da su pobijane odluke nezakonite i da u konkretnom slučaju nisu ispunjeni standardi odredaba Europske konvencije na koje je apelacijom ukazano, kao ni odredbe ZKPBiH na kojima se temelji mjera pritvora kao najstroža, ali i „nužna”, ukazujući na to da u konkretnoj situaciji nije bila nužna. Predloženo je da se apelacija usvoji i pobijana rješenja ukinu.

b) Odgovor na apelaciju

10. Sud BiH je u odgovoru istakao da se u apelaciji ponavljaju navodi koje je apelant već isticao u svojoj obrani, na ročištu i u žalbi, te je predloženo da se apelacija zbog nepostojanja kršenja na koja se ukazuje odbaci ili odbije. U vezi s tim, Sud BiH je naveo da su svi navodi iz apelacije već bili predmet odlučivanja pred Sudom BiH i da se u pobijanim rješenjima nalaze odgovori u pogledu nedostavljanja dokaza Tužiteljstva, zakonitosti pritvora, naredbe o otvaranju istrage, ali i ocjene dokaza apelantove obrane. Naglašeno je da je u pogledu nedostavljanja dokaza primijenjen članak 47. stavak 1. ZKPBiH, prema kojem se apelantu i njegovom branitelju može uskratiti pravo razmatranja spisa i pribavljenih predmeta čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage, sigurnost osoba (i njihovih obitelji) koje su dale iskaz pred Tužiteljstvom. Osim toga, sadržaj pojedinih dokaza interpretiran je u pobijanim rješenjima, a nesporno je da je apelant bio upoznat sa svim inkriminiranim radnjama koje su mu stavljene na teret već prilikom prvog ispitivanja u Tužiteljstvu BiH i da će pravo uvida u spise i dokaze, u smislu članka 47. stavak 3. ZKPBiH, imati ukoliko se podigne optužnica. Naglašeno je i da je naredba o otvaranju istrage interni akt Tužiteljstva i da je u njegovoj isključivoj nadležnosti. Što se tiče navoda da nije konkretizirano zbog kojih razloga se isti cilj istrage nije mogao postići drugim mjerama zabrane, Sud BiH je naglasio da su razlozi navedeni u pobijanim rješenjima i da u vrijeme izricanja mjere pritvora, dakle u tom procesnom trenutku, nijedna druga mjera nije bila svrsishodna, a

u daljnjem tijeku postupka je Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 014155 14 Kv4 od 24. travnja 2014. godine apelantu ukinut pritvor i određene mjere zabrane iz čl. 126. stavak 2. i 126.a), stavak 1. točka c) ZKPBiH.

V. Relevantni propisi

11. **Zakon o kaznenom postupku BiH** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09 i 16/09) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 47. stavak 1.

Tijekom istrage, branitelj ima pravo razmatranja spisa i razgledavanja pribavljenih predmeta koji idu u korist osumnjičeniku. To se pravo branitelju može uskratiti ako se radi o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo ugroziti cilj istrage.

Članak 131. stavak 1.

Pritvor se može odrediti samo pod uvjetima propisanim ovim Zakonom i samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom.

Članak 132. stavak 1. točka b)

(1) Kada postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo, pritvor joj se može odrediti:

b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za kazneni postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke, sudionike ili prikrivače.

[...].

VI. Dopustivost

12. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

13. Sukladno članku 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

Dopustivost u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. Europske konvencije

14. Prilikom ispitivanja dopustivosti dijela apelacije koji se odnosi na navode o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud je pošao od odredaba članka 18. stavak 3. točka 1) Pravila Ustavnog suda.

Članak 18. stavak 3. točka 1) Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

1) apelacija je preuranjena;

[...]

15. U vezi s apelantovim navodima da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje, Ustavni sud podsjeća na to da je u svojoj praksi već usvojio jasan stav da se na pitanje ima li apelant ili hoće li imati pravično suđenje pred redovitim sudovima ne može dati odgovor dok je postupak u tijeku. Sukladno praksi Ustavnog suda i Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), pitanje je li poštovano načelo pravičnog suđenja treba sagledati na temelju postupka u cjelini. S obzirom na složenost kaznenog postupka, eventualni proceduralni propusti i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljeni u nekoj od narednih faza istog tog postupka. Slijedom toga, nije moguće, u načelu, utvrditi je li kazneni postupak bio pravičan dok se postupak pravomoćno ne okonča (vidi Europski sud, *Barbera, Meeseque i Jabardo protiv Španjolske*, presuda od 6. prosinca 1988. godine, serija A, broj 146, stavak 68; i Ustavni sud, Odluka broj *U 63/01* od 27. lipnja 2003. godine, točka 18, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 38/03).

16. U konkretnom slučaju, apelant svoje navode potkrepljuje tvrdnjama da su protiv nje ga poduzete posebne istražne radnje mnogo prije nego je otvorena istraga, te da je stoga rješenje o određivanju pritvora, koje se između ostalog temelji i na dokazima proisteklim iz posebnih istražnih radnji, nezakonito. U vezi s tim, Ustavni sud napominje da pobijana rješenja o određivanju pritvora ne predstavljaju utvrđivanje osnovanosti kaznene optužbe protiv apelanta već procesna rješenja donesena na prijedlog Tužiteljstva za određivanje pritvora prije podizanja optužnice, pa proizlazi da postupak protiv apelanta nije okončan niti se s aspekta prava na pravično suđenje, imajući u vidu prethodni stav, u toj fazi postupka može utvrđivati je li kazneni postupak bio pravičan u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

17. Imajući u vidu odredbe članka 18. stavak 3. točka 1) Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je preuranjena, Ustavni sud zaključuje da je apelacija u odnosu na povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije nedopuštena, zbog čega je odlučeno kao u dispozitivu odluke.

Dopustivost u odnosu na čl. II/3.(d) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članak 5. stavak 1.c) u vezi s člankom 5. st. 2. i 3. Europske konvencije, te čl. 13. i 14. Europske konvencije

18. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Rješenje Suda BiH broj S1 2 K 014155 14 Kv od 2. travnja 2014. godine, protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijano rješenje apelantu je dostavljeno 4. travnja 2014. godine, a apelacija je podnesena 7. travnja 2014. godine, dakle u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

19. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

20. Apelant ukazuje na to da su mu pobijanim rješenjima Suda BiH povrijeđena prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1.c) u vezi sa st. 2. i 3. Europske konvencije, članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članka 13. Europske konvencije i članka 14. Europske konvencije.

Pravo na slobodu i sigurnost osobe

21. Članak II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

d) Prava na slobodu i sigurnost osobe.

22. Članak 5. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Nitko ne smije biti lišen slobode izuzev u niže navedenim slučajevima i sukladno zakonom propisanim postupkom:

c. zakonitog hapšenja ili lišenja slobode glede privođenja nadležnoj sudbenoj vlasti, kada postoji opravdana sumnja da je ta osoba izvršila krivično djelo ili kada postoje valjani razlozi da se osoba spriječi da izvrši krivično djelo ili da, nakon izvršenja krivičnog djela, pobjegne.

2. Svako tko je uhapšen bit će odmah obaviješten, na jeziku koji razumije, o razlozima hapšenja i o svim optužbama protiv njega.

3. Svako tko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stavka 1(c) ovog članka mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugu službenu osobu zakonom ovlaštenu da vrši sudbenu vlast i mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje na slobodu do suđenja. Puštanje se na slobodu može uvjetovati garancijama o pojavljivanju na suđenju.

23. U konkretnom slučaju, apelant je osoba lišena slobode koja se nalazila u pritvoru na temelju rješenja Suda BiH o određivanju pritvora i koja se poziva na kršenje prava na slobodu osobe iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1.c) u vezi sa st. 2. i 3. Europske konvencije. Apelant smatra da ne postoji osnovana sumnja da je učinio kaznena djela za koja se tereti, što je i opći uvjet za određivanje pritvora i da pobijana rješenja ne daju osnovane razloge iz kojih se može zaključiti da postoje okolnosti koje ukazuju na to da bi, ukoliko se nađe na slobodi, ometao istragu utjecanjem na svjedoke i suučesnike, odnosno potencijalne osumnjičene, da mu prilikom određivanja mjere pritvora nisu predloženi dokazi kojima je Tužiteljstvo raspolagalo i prezentiralo sudu i da se o tim dokazima nije mogao izjasniti.

24. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na to da se pravo na slobodu osobe ubraja u jedno od najznačajnijih ljudskih prava, te da članak 5. Europske konvencije garantira da nitko ne smije biti proizvoljno lišen slobode. Proizvoljnost lišavanja slobode ocjenjuje se u prvom redu u odnosu na poštivanje proceduralnih zahtjeva ZKPBiH koji je primijenjen u konkretnom slučaju, dakle nacionalnog prava, koje mora biti usklađeno sa standardima iz Europske konvencije.

25. Apelant ukazuje na to da je njegovom branitelju i njemu, na ročištu povodom prijedloga za određivanje pritvora, uskraćeno pravo na pristup dokazima i uvid u dokaze koje je dostavilo Tužiteljstvo, da dokazi koje je on ponudio nisu uopće razmatrani i da je na taj način prekršeno pravo na jednakost u postupanju. U vezi s tim, Ustavni sud napominje da se garancije iz članka 5. Europske konvencije primjenjuju neovisno o tome prema kojoj je osnovi osoba lišena slobode i toj osobi garantira da mora imati pristup sudu kako bi se ispitala zakonitost inicijalnog lišenja slobode ili produženja trajanja te mjere. S obzirom na okolnosti istrage, ovaj zahtjev se u nacionalnom pravu može zadovoljiti na različite načine, te je bitno da se osigura da druga strana ima uvid u dokaze i da ima stvarnu moguć-

nost davati primjedbe na njih (vidi, *mutatis mutandis*, presuda u predmetu *Brandstetter protiv Austrije* od 28. kolovoza 1991. godine, serija A, broj 211, str. 27, stavak 67; i *Garcia Alva protiv Germany* od 13. veljače 2001. godine, Presuda broj 23541/94). U tom smislu apelant mora imati pristup spisima istražnih tijela koji se koriste za donošenje odluke o pritvoru prije suđenja (*Lamy protiv Belgije* [1989. god.]) i mora dobiti sve tužiteljeve podneske u vezi s tim (*Niedbala protiv Poljske* [2000. god.]).

26. Ustavni sud ponavlja da se apelantovi navodi odnose na to da sud nije udovoljio njegovom zahtjevu da izvrši uvid u sve dokaze koje je dostavilo Tužiteljstvo i da mu je povrijeđeno pravo na jednakost u postupanju. U vezi s navedenim, Ustavni sud ukazuje na to da je u konkretnom slučaju takvo postupanje suda bilo utemeljeno na relevantnim odredbama ZKPBiH. Naime, odredba članka 47. stavak 1. ZKPBiH propisuje da u tijeku istrage branitelj ima pravo razmatranja spisa i razgledanja pribavljenih predmeta koji idu u korist osumnjičenom. To se pravo branitelju može uskratiti ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage, a stavak 2. istog članka propisuje da izuzetno od stavka 1. ovoga članka tužitelj će istodobno s prijedlogom za određivanje pritvora sucu za prethodni postupak, odnosno sucu za prethodno saslušanje dostaviti i dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora radi obavještanja branitelja. Međutim, to pravo, u smislu čl. 47. stavak 3. i 226. stavak 2. ZKPBiH, nakon podizanja optužnice više ne može biti uskraćeno. Iz obrazloženja pobijanih rješenja, te odgovora na apelaciju proizlazi da je Sud BiH održao ročište povodom prijedloga za određivanje pritvora na kojem su, između ostalih, bili prisutni apelant i njegovi branitelji koji su se tim povodom izjasnili na prijedlog, suprotstavljajući dokazima Tužiteljstva dokaze obrane (poslovnu dokumentaciju tvrtke „Anelsis BH”), negirajući da je apelant počinio inkriminirane radnje. Osim toga, Ustavni sud zapaža da je sadržaj pojedinih dokaza interpretiran u pobijanim rješenjima (navođenjem imena i prezimena ostalih osumnjičenih, njihovog uposlenja i zadataka koje su obavljali, te imena i prezimena svjedoka), iz čega nesporno proizlazi da je apelant, u smislu garancija iz članka 5. stavak 2. Europske konvencije, bio upoznat sa svim inkriminiranim radnjama koje su mu stavljene na teret već prilikom prvog ispitivanja u Tužiteljstvu i da će pravo uvida u spise i dokaze, u smislu članka 47. stavak 3. ZKPBiH, imati ukoliko se podigne optužnica. Činjenica da apelantu i njegovim braniteljima u fazi postupka u kojoj se odlučuje o osnovanosti pritvora a ne krivice nije dopušten uvid u sve dokaze (članak 47. ZKPBiH) kojima je raspolagalo Tužiteljstvo, a radi zaštite vođenja obimne istrage kojom je obuhvaćen veći broj osoba (osumnjičenih i svjedoka) i njezinog cilja (jer bi se mogla dovesti u opasnost), ne vodi kršenju prava na slobodu i sigurnost osobe. Osim toga, Ustavni sud podsjeća na to da je ovo pitanje razmatrao u svojoj dosadašnjoj praksi (vidi Ustavni sud, odluke br. AP 40/09 od 26. veljače 2009. godine i AP 591/114 od 7. travnja 2011. godine, dostupne na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.gov.hr).

ba), u kojima je utvrđeno da nije povrijeđeno pravo apelanata u tim predmetima ukoliko je sud pri određivanju pritvora uskratio mogućnost uvida u pojedine dokaze zbog opasnosti da bi istraga mogla biti ugrožena. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra navode o povredi prava iz članka 5. stavak 2. Europske konvencije neutemeljenim.

27. U vezi s navodima apelacije kojima se ukazuje na nezakonitost pritvora, Ustavni sud ističe da odredba članka 5. stavak 3. Europske konvencije zahtijeva da osoba bude lišena slobode sukladno članku 5. stavak 1.c) Europske konvencije. Dakle, da bi lišavanje slobode bilo „zakonito” u smislu navedenoga članka, ono treba podjednako obuhvatiti i proceduralnu i materijalnu zaštitu takvih osoba. Europski sud je zaključio da poštivanje članka 5. stavak 3. Europske konvencije zahtijeva da sudska vlast preispita sva pitanja u vezi s pritvorom, te da odluku o pritvoru donese pozivajući se na objektivne kriterije predviđene zakonom. Pri tome je postojanje osnovane sumnje da je osoba lišena slobode počinila kazneno djelo koje joj se stavlja na teret *conditio sine qua non* za određivanje ili produženje pritvora. Međutim, to nakon određenog vremena nije dovoljno, već se mora procijeniti postoje li za pritvor relevantni i dovoljni razlozi (vidi Europski sud, *Trzaska protiv Poljske*, presuda od 11. srpnja 2000. godine, aplikacija broj 25792/94, stavak 63). Prema daljnjem stavu Europskog suda, opravdanost pritvora ovisi i o okolnostima konkretnog slučaja koje moraju biti takve da upućuju na postojanje općeg (javnog) interesa koji je tako važan i značajan da, usprkos presumpciji nevinosti, preteže nad načelom poštivanja slobode pojedinca.

28. Ustavni sud, također, ukazuje na praksu Europskog suda, koji je zaključio da je pri odlučivanju o opravdanosti određivanja pritvora osumnjičenom ili optuženom težina kaznenog djela koje mu se stavlja na teret svakako relevantan element za odlučivanje. Zbog toga, Europski sud prihvaća da ozbiljnost optužbi i težina zapriječene kazne predstavljaju inicijalni rizik koji nadležna tijela mogu opravdano uzeti u obzir. Međutim, Europski sud je istodobno naglasio da ozbiljnost i težina optužbi ne mogu biti argument koji, sam po sebi, može opravdati produženje pritvora (vidi Europski sud, *Ilikov protiv Bugarske*, presuda od 26. srpnja 2001. godine, aplikacija broj 33977/96, st. 80-81).

29. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelantu mjera pritvora određena zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo organiziranog kriminala iz članka 250. KZBiH u vezi s kaznenim djelima carinske prevare, krijumčarenja, porezne utaje i drugim kaznenim djelima iz razloga predviđenih člankom 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH, dakle zbog postojanja općeg i posebnog razloga za određivanje pritvora. Ustavni sud zapaža da je Sud BiH svoju odluku o postojanju osnovane sumnje zasnovao na temelju velikog broja materijalnih dokaza – službenih zabilježki i izvješća o počinjenom kaznenom djelu Državne agencije za istrage i zaštitu BiH, dopuni tih izvješća, kriminalističko-obavještajnim iz-

vješćima, zapisnicima o kontroli Uprave za neizravno oporezivanje, kao i na zapisnicima o ispitivanju osumnjičenih I. M. i D. T. čiji je sadržaj interpretiran u pobijanom rješenju, te na temelju transkripta presretnutih telefonskih razgovora. Svi dokazi su dovedeni u vezu sa sadržajem o naknadnoj kontroli Uprave za neizravno oporezivanje i carinske evidencije, pri čemu je uočeno neslaganje u fakturama prema carinskim tijelima Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Iz navedenoga proizlazi da je, nasuprot navodima apelacije, osnovana sumnja u odnosu na apelanta jasno i precizno navedena, dakle konkretizirana, a propust da se u toj fazi postupka detaljno opiše svaka apelantova pojedinačna radnja nije nužna i čini izrečenu mjeru nezakonitom.

30. Što se tiče posebnog pritvorskog razloga propisanog u točki b) članka 132. stavak 1. ZKPBiH, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja pobijanih rješenja proizlazi da je u pitanju istraga koja obuhvaća više osumnjičenih osoba od kojih više njih još nije ispitano, da nisu saslušani svi svjedoci i da nisu prikupljeni svi materijalni dokazi, s obzirom na obimnost istrage, te da postoji opravdana bojazan da bi apelant puštanjem na slobodu utjecao na svjedoke i suučesnike. Na taj način bi se, kako je dalje obrazloženo, omeo kazneni postupak jer bi apelant kao osumnjičeni, te ostali osumnjičeni, suučesnici i svjedoci međusobnim dogovaranjem i usuglašavanjem obrana mogli utjecati na svjedoke i eventualno ih spriječiti u svjedočenju. Osim toga, naglašeno je da se radi o obimnom i kompleksnom predmetu u fazi istrage, zbog čega je u toj fazi nužno sačuvati integritet (postupka i istrage), te je nužno da se apelant zadrži u pritvoru kako bi mu se onemogućio kontakt s drugim potencijalnim suučesnicima i osumnjičenim čiji je identitet poznat Tužiteljstvu. Također je u pogledu prigovora o nedostatku konkretizacije utjecaja na svjedoke istaknuto da se pritvorski razlog iz točke b) navedenog članka može temeljiti i na okolnostima koje ukazuju na to da postoji ozbiljan rizik da će do zabranjenog utjecaja doći prema drugim osumnjičenim i svjedocima u predmetu, a da dokazi iz prvostupanjskog rješenja ukazuju na postojanje organizirane kriminalne skupine čiji su članovi bili uključeni u izvršenje različitih kaznenih djela. Ustavni sud zapaža da je Sud BiH dao detaljno obrazloženje u pogledu postojanja koluzijske opasnosti, odnosno da je detaljno obrazložio zašto smatra da postoje naročite okolnosti koje ukazuju na to da bi apelant mogao ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke i suosumnjičene, odnosno da postoje okolnosti vezane za visinu zapriječene kazne za predmetna kaznena djela, ali i za niz elemenata koji u svojoj sveukupnosti ukazuju na postojanje naročitih okolnosti odnosno „ozbiljnog rizika” da do utjecaja može doći.

31. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da je Sud BiH u pobijanim rješenjima dao vrlo iscrpne i jasne razloge za svoje zaključke u pogledu postojanja razloga za određivanje pritvora u smislu relevantnih odredaba članka 132. ZKPBiH (općeg i posebnog), te da okolnosti konkretnog slučaja upućuju na postojanje važnog i značajnog

općeg interesa koji preteže nad načelom poštivanja prava na slobodu pojedinca. Naime, iz navedenih obrazloženja jasno proizlazi na temelju kojih dokaza je utvrđena osnovana sumnja, a u pogledu posebnog razloga ukazano je na razloge, rizik, pa čak i opasnost od mogućeg utjecaja na svjedoke, pri čemu je sud imao u vidu da je apelant osumnjičen kao organizator skupine za organizirani kriminal, dakle kaznenog djela koje prema svom biću uključuje učešće više osoba. Iz toga proizlazi da nema proizvoljnosti u zaključku Suda BiH da bi u slučaju apelantovog ostanka na slobodi postojala opravdana bojazan da bi on mogao stupiti u kontakt sa suosumnjičenim i da bi mogućnost njihovog međusobnog dogovora vodila ometanju istrage koja je još u tijeku, a ne postoji drugi efikasan način da se takvi kontakti onemoguće ili ograniče. S tim u vezi, Ustavni sud ne nalazi proizvoljnost ni u obrazloženju Suda BiH o tome zašto u vrijeme izricanja mjere pritvora nije bilo moguće ispuniti sve ciljeve istrage određivanjem druge mjere (mjere zabrane).

32. Međutim, u vezi s izricanjem druge mjere u kontekstu apelacijskih navoda da mjera pritvora nije bila nužna, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH u odgovoru na apelaciju, pojašnjavajući razloge zbog kojih u vrijeme izricanja mjere pritvora nije bilo moguće izreći drugu mjeru, naveo da je u daljnjem tijeku postupka, nakon podnošenja apelacije i procjene uvjeta za produženje mjere ili izricanje druge mjere, apelantu ukinut pritvor Rješenjem tog suda broj S1 2 K 014155 14 Kv4 od 24. travnja 2014. godine i izrečena mjera zabrane iz čl. 126. stavak 2. i 126.a) stavak 1. točka c) ZKPBiH.

33. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnoga slučaja nisu prekršena apelantova prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1.c), 2. i 3. Europske konvencije, zbog čega je apelacija u ovom dijelu neutemeljena.

Pravo na djelotvoran pravni lijek

34. U vezi s apelantovim navodima o kršenju prava na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, Ustavni sud podsjeća na to da se radi o pravu koje ima supsidijarni karakter u smislu da uživa zaštitu samo u odnosu na neko od prava zaštićenih Europskom konvencijom, te da podrazumijeva pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima. Dalje, Ustavni sud zapaža da apelant nije eksplicitno naveo u vezi s kojim pravima smatra da postoji kršenje prava iz članka 13. Europske konvencije. Međutim, iz navoda apelacije se može zaključiti da se navodi o kršenju tog prava dovode u vezu s pravom na slobodu i sigurnost osobe iz članka 5. stavak 4. Europske konvencije.

35. Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda, članak 5. stavak 4. Europske konvencije ne garantira pravo na sudsku kontrolu zakonitosti svih aspekata ili detalja lišavanja slobode, ali pruža temeljne garancije protiv proizvoljnosti u odlučivanju

o lišavanju slobode. Obveza iz članka 5. stavak 4. Europske konvencije primjenjuje se neovisno o tome prema kojoj je osnovi osoba lišena slobode i garantira osobi lišenoj slobode da mora imati pristup sudu kako bi se ispitala zakonitost inicijalnog lišenja slobode i produženja trajanja te mjere, da sudovi koji ispituju zakonitost određivanja pritvora moraju odlučiti hitno, a zahtjev da takva odluka mora biti donesena po hitnom postupku odnosi se na odluku u prvoj instanci koja se izjašnjava o tome je li hapšenje zakonito, kao i na svaku žalbu na tu odluku predviđenu domaćim pravom i postupkom (vidi Europski sud, *Navara protiv Francuske*, presuda od 23. studenog 1993. godine).

36. Iz stanja spisa nesporno proizlazi da je apelant na raspolaganju imao i iskoristio mogućnost izjavljivanja žalbe protiv rješenja o određivanju pritvora, u kojoj je ukazao na osnove (opća i posebna) za određivanje pritvora, kao i na nedostavljanje dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja, te da je o apelantovoj žalbi odlučilo Vijeće Suda BiH na način što je njegova žalba odbijena. Imajući u vidu navedeno, kao i činjenicu da je u daljnjem tijeku postupka, nakon podnošenja apelacije i procjene uvjeta za produženje pritvora ili izricanje druge mjere, apelantu ukinut pritvor Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 014155 14 Kv4 od 24. travnja 2014. godine i izrečena mjera zabrane iz čl. 126. stavak 2. i 126.a) stavak 1. točka c) ZKPBiH, pa proizlazi da su navodi o povredi prava na djelotvoran pravni lijek neutemeljeni.

Pravo na nediskriminaciju

37. Apelant je ukazao i na povredu prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, pri čemu nije posebno obrazlagao u čemu se to kršenje ogleda, već, kako iz navoda apelacije proizlazi, i to pravo dovodi u vezu s člankom 5. Europske konvencije, odnosno nepostojanjem razloga za određivanje mjere pritvora.

38. Prema praksi Europskog suda, pravo na nediskriminaciju iz članka 14. Europske konvencije je akcesorno pravo, što znači da se prema tom članku na diskriminaciju može pozvati samo u vezi s uživanjem prava i sloboda garantiranih Europskom konvencijom, dakle ako se osoba ili skupina osoba u istoj situaciji različito tretiraju, a ne postoji neko objektivno i razumno opravdanje za različit tretman (vidi Europski sud, *Belgijski predmet o jezicima*, presuda od 23. srpnja 1968, serija A, broj 6).

39. Ustavni sud zapaža da apelant nije jasno i nedvosmisleno naveo prema kojoj osnovi smatra da je diskriminiran, odnosno nije potkrijepio dokazima da je Sud BiH u eventualno istoj situaciji postupao drugačije. Imajući u vidu da se postojanje osnove za pritvor razmatra u svakom konkretnom slučaju, ovisno o okolnostima, kao i činjenicu da je apelantu ukinut

pritvor Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 014155 14 Kv4 od 24. travnja 2014. godine i izrečena mjera zabrane iz čl. 126. stavak 2. i 126.a) stavak 1. točka c) ZKPBiH, proizlazi da su navodi o povredi prava na nediskriminaciju neutemeljeni.

40. Na temelju navedenoga, Ustavni sud smatra da nije prekršeno pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u vezi s člankom II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 5. Europske konvencije.

VII. Zaključak

41. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. točka c) u vezi sa st. 2. i 3. Europske konvencije u situaciji kada odluka o određivanju pritvora sadrži vrlo iscrpne i jasne razloge u pogledu postojanja općeg uvjeta za određivanje pritvora iz članka 132. stavak 1. ZKPBiH, ali i u pogledu postojanja posebnog uvjeta propisanog u točki b) iste odredbe, jer, prema utvrđenju suda, osim osnove sumnje postojala je i opravdana bojazan da bi apelant puštanjem na slobodu utjecao na svjedoke i suoptužene, a okolnosti konkretnog slučaja upućivale su na postojanje važnog i značajnog općeg interesa koji preteže nad načelom poštivanja prava na slobodu pojedinca.

42. Također, nema kršenja prava na djelotvoran pravni lijek i prava na nediskriminaciju iz čl. 13. i 14. Europske konvencije u vezi s člankom 5. stavak 4. Europske konvencije kada se postojanje osnove za pritvor ocjenjuje u svakom konkretnom slučaju i kada je apelant imao i koristio mogućnost izjavljivanja žalbe protiv rješenja o određivanju pritvora, pri čemu u vrijeme donošenja odluke o žalbi taj pravni lijek nije rezultirao uspjehom, ali je u daljnjem tijeku postupka, procjenjivanjem uvjeta i okolnosti za produženje te mjere, apelantu pritvor ukinut i izrečena mjera zabrane.

43. Na temelju članka 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

44. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 1591/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Privatizacijskog investicionog fonda „Mi-Group” d.d. Sarajevo podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 51 0 Ps 005815 10 Rev od 14. decembra 2010. godine, Presude Kantonalnog suda Novi Travnik broj 51 0 Ps 005815 08 Pž od 24. decembra 2009. godine i Presude Općinskog suda Travnik broj 51 0 Ps 005815 05 Ps od 19. maja 2008. godine

Odluka od 17. jula 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1591/11**, rješavajući apelaciju **Privatizacijskog investicionog fonda „Mi-Group” d.d. Sarajevo**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav 2. tačka b) i člana 59. st. 1. i 3. („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 17. jula 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Privatizacijskog investicionog fonda „Mi-Group” d.d. Sarajevo, podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 51 0 Ps 005815 10 Rev od 14. decembra 2010. godine, Presude Kantonalnog suda Novi Travnik broj 51 0 Ps 005815 08 Pž od 24. decembra 2009. godine i Presude Općinskog suda Travnik broj 51 0 Ps 005815 05 Ps od 19. maja 2008. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Privatizacijski investicioni fond „Mi-Group” d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: apelant) kojeg zastupa Zijad Šušić, advokat iz Sarajeva, podnio je 5. aprila 2011. godine

apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 51 0 Ps 005815 10 Rev od 14. decembra 2010. godine, Presude Kantonalnog suda Novi Travnik (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 51 0 Ps 005815 08 Pž od 24. decembra 2009. godine i Presude Općinskog suda Travnik (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 51 0 Ps 005815 05 Ps od 19. maja 2008. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), koja su važila u vrijeme preduzimanja navedenih radnji, od Vrhovnog, Kantonalnog i Općinskog suda, te od Agencije za privatizaciju Srednjobosanskog kantona i Štamparskog izdavačkog i prometno-izdavačkog preduzeća „Borac” d.d. Travnik (u daljnjem tekstu: prvotužena i drugotuženi ili tuženi) zatraženo je 12. marta 2014. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud, Kantonalni sud i Općinski sud, te prvotužena, su odgovore na apelaciju dostavili u periodu od 19. do 26. marta 2014. godine, dok drugotuženi nije odgovorio na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Općinskog suda broj 51 0 Ps 005815 05 Ps od 19. maja 2008. godine apelantov tužbeni zahtjev, kojim je tražio da mu tuženi solidarno nadoknade štetu u iznosu od 9.676.672,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 28. marta 2001. godine do isplate uz nadoknadu troškova postupka, odbijen je u cijelosti kao neosnovan. Istom presudom obavezan je apelant da drugotuženom nadoknadi troškove zastupanja u preciziranom iznosu.

6. Općinski sud je u obrazloženju istakao da je apelant 18. maja 2005. godine podnio tužbu protiv tuženih radi naknade štete. U tužbi je naveo da je dioničar drugotuženog s 54,06 procenata ukupnog broja dionica s pravom glasa i da je kao savjestan kupac 28. marta 2001. godine kupio kapital drugotuženog u vrijednosti navedenog procenta. Apelant je tvrdio da su ga tuženi doveli u zabludu jer je savjesno kupio kapital drugotuženog koji nije odgovarao iznosu naznačenom u javnoj ponudi dionica, te je kao savjestan kupac pretrpio štetu u iznosu koji potražuje. Općinski sud je dalje naveo da je u provedenom

postupku utvrdio da je drugotuženi na osnovu dva revizorska mišljenja od ovlaštenih revizijskih kuća sačinio program privatizacije i početni bilans stanja kapitala s 31. decembrom 1999. godine. Također je utvrđeno da su revizorska mišljenja sastavni dio početnog bilansa stanja koji su uz program privatizacije dostavljeni prvotuženoj kao nadležnoj agenciji za privatizaciju. Prvotužena je na osnovu takve dokumentacije donijela rješenje o odobravanju programa privatizacije i početnog bilansa 16. juna 2000. godine. Dalje je utvrđeno da je apelant na osnovu javne ponude za upis dionica 28. marta 2001. godine kupio 54,06 procenata kapitala drugotuženog, te da je prvotužena donijela rješenje o odobravanju upisa izvršene privatizacije u sudski registar 6. juna 2001. godine. Imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje Općinski sud je zaključio da je privatizacija drugotuženog izvršena u skladu s čl. 4. i 5. Zakona o privatizaciji preduzeća („Službene novine FBiH” broj 27/97) i Zakona o početnom bilansu preduzeća i banaka („Službene novine FBiH” broj 12/98), zatim da je ovlaštena revizorska kuća izvršila reviziju prethodno izvršene privatizacije čiji nalaz je sastavni dio početnog bilansa drugotuženog koji se privatizira i koji predstavlja osnovu za utvrđivanje vrijednosti preduzeća. Općinski sud je dalje zaključio da su pored navedenih dokumenata sačinjeni i prvotuženoj dostavljeni dokumenti u vezi s članom 18. Uredbe o metodologiji za pripremu programa i izradu početnog bilansa preduzeća za privatizaciju, nakon čega je prvotužena navedeni program odobrila rješenjem od 16. juna 2000. godine, zbog čega je Općinski sud zaključio da nema protupravnog postupanja tuženih. Općinski sud je naveo da je imao u vidu nespornu činjenicu da apelant nakon što je saznao od revizora da postoje određene nepravilnosti u knjigovodstvu drugotuženog nije preduzimao niti vodio bilo kakve upravne postupke u vezi s eventualno pogrešno utvrđenim kapitalom.

7. Odlučujući o apelantovoj žalbi, podnesenoj protiv prvostepene presude, Kantonalni sud je donio Presudu broj 51 0 Ps 005815 08 Pž od 24. decembra 2009. godine kojom je apelantova žalba odbijena kao neosnovana i prvostepena presuda potvrđena. Kantonalni sud je prihvatio činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, pri čemu je posebno naveo da drugotuženi nije odgovoran za eventualne propuste ovlaštenih revizorskih kuća pri izradi revizorskih mišljenja koje su imale u vidu sve finansijske dokumente i eventualne nepravilnosti u vođenju knjigovodstva, pa ne mogu biti osnova za odgovornost drugotuženog a ni prvotužene koja je, donoseći rješenje o privatizaciji drugotužene, postupala po Zakonu o upravnom postupku, čija se zakonitost ne može preispitivati u parničnom postupku. Kantonalni sud je zaključio da apelant nije dokazao da su mu tuženi prouzrokovali štetu onako kako to propisuje Zakon o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), te je stoga prvostepeni sud pravilno odbio njegov tužbeni zahtjev kao neosnovan.

8. Apelant je protiv navedene presude Kantonalnog suda izjavio reviziju koju je Vrhovni sud odbio svojom Presudom broj 51 0 Ps 005815 10 Rev od 14. decembra 2010. godine.

9. Vrhovni sud je u obrazloženju presude istakao da je predmet spora u konkretnoj pravnoj stvari apelantov zahtjev da mu tuženi solidarno naknade štetu koju je pretrpio kupovinom dionica drugotuženog u postupku privatizacije koji je provela prvotužena kao nadležna agencija za privatizaciju. Dalje je istaknuto da je apelant u reviziji ponovio prigovore koje je već isticao u žalbi. Tako je naveo da su tuženi nezakonito proveli privatizaciju u fazi pripremanja programa privatizacije i donošenja rješenja kojim se odobrava program privatizacije kapitala drugotuženog na način da je navedeni kapital koji je apelant kupio precijenjen (jer drugotuženi nije evidentirao obaveze po osnovu zakupa ofset mašine i po osnovu obračuna amortizacije za građevinske objekte u 2000. i 2001. godini) za iznos od 9.676.672,00 KM u kojem iznosu apelant tvrdi da je pretrpio štetu koja je predmet tužbenog zahtjeva. Vrhovni sud je dalje naveo da je drugostepeni sud cijenio apelantove navedene prigovore i pravilno primijenio član 231. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), zbog čega u postupku pred tim sudom nije učinjena povreda odredaba parničnog postupka iz člana 209. ZPP-a. Po ocjeni Vrhovnog suda pravilno je drugostepeni sud primijenio materijalno pravo kada je odlučujući o apelantovim žalbenim prigovorima našao da tuženi apelantu nisu prouzrokovali štetu nezakonitim aktima donesenim u upravnom postupku, te da se u parničnom postupku ne može ispitivati ispravnost i zakonitost upravnih akata koje apelant nije osporavao u upravnom postupku. Pri tome, kako je dalje zaključeno, nisu od uticaja apelantove tvrdnje da on tužbom i ne traži poništaj upravnog akta nego je predmet tužbenog zahtjeva naknada štete prouzrokovane nezakonitim aktima tuženih koje on nije mogao osporavati prije izvršene kupovine dionica.

10. Vrhovni sud je utvrdio da su nižestepeni sudovi odlučujući o apelantovom tužbenom zahtjevu njegovu osnovanost razmatrali kroz odredbe Zakona o privatizaciji preduzeća koji je članom 1. propisao opća pravila privatizacije preduzeća po kojima odobravanje i provođenje privatizacije vrši Agencija Federacije i agencije kantona za privatizaciju (član 2) na koje su Zakonom o agenciji za privatizaciju prenesena javna ovlaštenja za donošenje pojedinih upravnih akata u postupku privatizacije u skladu s propisima o općem upravnom postupku (član 7), te Zakona o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka. Prema navedenim zakonskim odredbama, koje su *lex specialis*, postupak privatizacije i prodaje udjela preduzeća je specifičan postupak u kojem Agencija za privatizaciju donosi upravne akte na koje se mogu izjavljivati redovni i vanredni pravni lijekovi u upravnom postupku i u kojem zainteresovana lica mogu osporavati njihovu pravilnost i zakonitost, kao i razloge donošenja takvih akata, a što je apelant propustio učiniti. Stoga, kako je zaključio Vrhovni sud, nisu osnovani navodi revizije da osnovanost tužbenog zahtjeva za naknadu štete

nastale u vrijeme sačinjavanja i utvrđivanja vrijednosti kapitala nije provedeno u skladu sa Zakonom o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka. Vrhovni sud je zaključio da, budući da iz činjeničnih utvrđenja nižestepeni sudovi proizlazi da je drugotuženi sačinio program privatizacije u skladu sa Zakonom o privatizaciji i Uredbi o metodologiji za pripremu programa i izradu početnog bilansa preduzeća za privatizaciju, te da ga je dostavio prvotuženoj koja je donijela rješenje o privatizaciji, apelant neosnovano osporava zaključak drugostepenog suda da tuženi nisu odgovorni za eventualne propuste ovlaštenih revizorskih kuća pri izradi revizorskih mišljenja koji su imali u vidu sve finansijske dokumente pa i eventualne nepravilnosti koje je počinio drugotuženi u vođenju knjigovodstva. Prema stanju u spisu predmeta Vrhovni sud je utvrdio da je nesporno među parničnim strankama da apelant nije osporavao ni redovnim ni vanrednim pravnim lijekovima zakonitost donesenih upravnih akata, a njihova zakonitost se ne može preispitivati u parničnom postupku kako je po mišljenju Vrhovnog suda pravilno zaključio drugostepeni sud. Vrhovni sud je, također, utvrdio da je pravilan zaključak drugostepenog suda kada je našao da apelant nije dokazao osnovanost svog tužbenog zahtjeva za naknadu štete niti je dokazao postojanje protupravnosti kao pretpostavke obaveze naknade štete (član 154. ZOO).

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant smatra da su mu osporenim odlukama povrijeđeni pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine te člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), kao i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant prigovara utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljnoj primjeni pozitivno-pravnih propisa. Smatra da redovni sudovi nisu dovoljno brižljivo cijenili dokaze koje je predlagao, selektivno su cijenili dokaze odnosno cijenili su i prihvatili dokaze tuženih. Zatim, apelant veoma opširno opisuje hronologiju događaja koji su prethodili sudskom postupku a tiču se provođenja privatizacije drugotuženog. Apelant je istakao da drugotuženi u pripremi početnog bilansa stanja nije u skladu sa računovodstvenim propisima evidentirao sve svoje obaveze na dan 31. decembar 1999. godine, zbog čega je kapital koji je ponudio na prodaju u javnoj ponudi dionica bio precijenjen za iznos 17.716.335,10 KM. Budući da je apelant kupio 54,06 procenata ukupnog kapitala, smatra da je pretrpio štetu u iznosu koji je tražio u parničnom postupku. Smatra da su sudovi očigledno pogrešno primijenili odredbe Zakona o privatizaciji preduzeća kada su utvrdili da je privatizacija provedena u skladu sa zakonom. Apelant je naveo da su redovni sudovi povrijedili i princip ravnopravnosti stranaka u postupku, jer nisu s dužnom pažnjom cijenili dokaze i argumente koje je apelant

iznosio tokom postupka, ili, kako dalje navodi, ako su ih cijenili nisu dali razloge sadržane u pozitivnim zakonskim propisima.

b) **Odgovor na apelaciju**

12. Vrhovni sud je naveo da je u obrazloženju svoje odluke iznio razloge kojima se rukovodio prilikom odlučanja i, suprotno apelantovom stanovištu, smatra da nisu povrijeđena apelantova prava na koja se pozvao u apelaciji.

13. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je naveo da ostaje kod pravnog stajališta iz svoje odluke i predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

14. Općinski sud je između ostalog istakao da su u provedenom postupku usvojeni i izvedeni svi dokazi koje je predložio apelant kao i dokaz određivanjem finansijskog vještačenja, te dokazi tuženih. Općinski sud u cijelosti ostaje kod svoje odluke i razloga navedenih u obrazloženju osporene presude.

15. Prvotužena je istakla da osporenim odlukama redovnih sudova nisu povrijeđena apelantova prava na koja je ukazao apelacijom, predloživši da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. **Relevantni propisi**

16. U **Zakonu o privatizaciji preduzeća** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 27/97) relevantne odredbe glase:

Članak 1.

Ovim zakonom utvrđuju se opća pravila privatizacije preduzeća u čijoj se početnoj bilanci pokaže:

- da u razlici između ukupne vrijednosti aktive i vrijednosti obveza sukladno zakonu postoji kapital čiji vlasnik nije fizičko ili pravno lice,*
- da nema trajnog kapitala.*

Članak 2.

Odobranje i provođenje privatizacije, sukladno ovom zakonu, vrše Agencija Federacije Bosne i Hercegovine za privatizaciju (u daljnjem tekstu: Agencija Federacije) i agencije županija-kantona za privatizaciju (u daljnjem tekstu: županijska/kantonalna agencija), utemeljene posebnim zakonom.

III - Pripreme preduzeća za privatizaciju

Članak 4.

U pripremi za privatizaciju, preduzeća pripremaju program privatizacije i početnu bilancu za privatizaciju, koju podnose na odobrenje mjerodavnoj agenciji za privatizaciju. Program privatizacije preduzeća obvezno sadrži:

- temeljne informacije o preduzeću,*
- metodu, odnosno kombinaciju metoda privatizacije,*
- predviđeni način prodaje i način plaćanja,*
- opseg i strukturu zaposlenosti poslije privatizacije,*
- početnu vrijednost preduzeća.*

Vlada Federacije, na prijedlog Agencije Federacije, donosi metodologiju za pripremu programa i izradu početne bilance preduzeća za privatizaciju.

Članak 5.

Ovlašteno tijelo dužno je izvršiti reviziju privatizacije preduzeća izvršene na temelju Zakona o društvenom kapitalu („Službeni list SFRJ” br. 84/89 i 46/90), sukladno posebnom propisu, u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu tog propisa. Vlada Federacije donosi uredbu kojom se bliže uređuju nadležnosti i postupak revizije prethodno izvršene privatizacije, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Članak 6.

Nalaz revizije u smislu članka 5. ovog zakona čini sastavni dio početne bilance preduzeća koje se privatizira. (...)

Članak 7.

Preduzeće je dužno izraditi program i početnu bilancu sukladno članku 4. ovog zakona i dostaviti mjerodavnoj agenciji, u roku od šest mjeseci od dana donošenja metodologije za pripremu programa i izradu početne bilance. Početna bilanca preduzeća za privatizaciju iskazuje se u DEM i predstavlja temelj za utvrđivanje vrijednosti preduzeća koje se privatizira.

Članak 38.

Na temelju izvještaja o provedenom postupku privatizacije agencija donosi rješenje o odobrenju upisa izvršene privatizacije u sudski registar.

17. U **Zakonu o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka** („Službene novine FBiH” broj 12/98) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se postupak i način pripreme početnih bilansa stanja: preduzeća iz člana 1. Zakona o privatizaciji preduzeća („Službene novine Federacije BiH”, broj 27/97) i banaka iz člana 3. Zakona o privatizaciji banaka, u cilju privatizacije i poravnjanja obaveza i potraživanja u međusobnim odnosima preduzeća, banaka i Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija).

VI. Dopustivost

18. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. U skladu s članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

20. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 51 0 Ps 005815 10 Rev od 14. decembra 2010. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 16. februara 2011. godine a apelacija je podnesena 5. aprila 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopuštena, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

21. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

22. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su mu tim presudama povrijeđena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i pravo iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

23. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

24. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

25. Apelant smatra da su redovni sudovi, pri odlučivanju o konkretnoj pravnoj stvari, pogrešno utvrdili činjenično stanje i proizvoljno primijenili pozitivno pravo, kao i da mu je povrijeđeno pravo na ravnopravnost u postupku.

26. S tim u vezi Ustavni sud, prije svega, ukazuje da prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu; Evropski sud) i Ustavnog suda zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituira redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

27. Dalje, Ustavni sud podsjeća na to da se neće miješati u način na koji su redovni sudovi usvojili dokaze kao dokaznu građu. U vezi s tim, Ustavni sud se neće miješati ni u to kojim dokazima strana u postupku redovni sudovi poklanjaju povjerenje na osnovu slobodne sudijske procjene (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 612/04 od 30. novembra 2004. godine i Evropski sud, *Doorson protiv Holandije*, presuda od 6. marta 1996. godine objavljena u Izvještajima broj 1996-II, stav 78).

28. Ustavni sud se, dakle, prema navedenim stavovima, može izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica,

tako i u primjeni relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise. U kontekstu navedenoga Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Odluku Ustavnog suda *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant problematizira, ispitati jesu li pobijane odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni pozitivno-pravnih propisa.

29. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi na tri instance dovoljno jasno i argumentirano obrazložili svoje odluke, dajući za svoj stav jasna obrazloženja koja se niti u jednom segmentu ne doimaju proizvoljnim. Naime, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju ne mogu prihvatiti apelantovi navodi o proizvoljnosti u primjeni prava, posebno zato što apelant osim ponavljanja žalbenih i revizijskih navoda koje su sudovi ispitali u osporenim presudama, i dali razloge zašto oni ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari, nije ponudio bilo kakvu drugu argumentaciju. Naime, Ustavni sud zapaža da apelant i u apelaciji ponavlja svoju tvrdnju o tome da su sudovi neosnovano odbili njegov zahtjev za naknadu štete do koje je došlo zbog nezakonitosti u toku privatizacije za koju su odgovorne tužene. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da su redovni sudovi zaključili da se apelant ne može u konkretnom parničnom postupku pozivati na eventualne nezakonitosti u fazi pripremanja programa privatizacije kao osnovu za naknadu štete, odnosno da je apelant propustio da u upravnom postupku zbog navedenih nezakonitosti osporava upravne akte koji su doneseni u toku privatizacije.

30. Pri tome Ustavni sud zapaža, nasuprot apelantovim tvrdnjama, da su redovni sudovi na tri instance utvrdili da apelant nije dokazao osnovanost svog tužbenog zahtjeva za naknadu štete jer nije dokazao postojanje protupravnosti kod tuženih, što je pretpostavka za obavezu naknade štete prema članu 154. ZOO. Ustavni sud smatra da se ne mogu prihvatiti apelantovi navodi o proizvoljnosti u primjeni prava, posebno zato što apelant za takvu svoju tvrdnju nije ponudio bilo kakvu argumentaciju. Također, Ustavni sud smatra da su sudovi u osporenim odlukama detaljno obrazložili na kojim su sve relevantnim propisima utemeljili osporene odluke, te da su o tome dali detaljna i jasna obrazloženja koja se ne mogu smatrati proizvoljnim ili suprotnim pravu na obrazloženu odluku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

31. Dalje, u odnosu na apelantove navode da su sudovi povrijedili princip ravnopravnosti stranaka u postupku, koje argumentira navodima da sudovi nisu s dužnom pažnjom

cijenili dokaze i argumente koje je iznosio tokom postupka, Ustavni sud ističe da činjenica da se sud priklonio dokazima jedne strane u postupku ne znači da je druga strana u postupku bila neravnopravno tretirana (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 161/05* od 12. aprila 2006. godine, „Službeni glasnik BiH” broj 49/06, tačka 31). U tom kontekstu Ustavni sud podsjeća da princip ravnopravnosti stranaka podrazumijeva da objema stranama mora biti data razumna mogućnost da izlože svoj predmet – uključujući i iznošenje dokazne građe – pod uvjetima koji ih ne stavljaju u znatno podređen položaj u odnosu na protivnika (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Dombo Beheer B. V. protiv Holandije*, od 27. oktobra 1993. godine, Serija A, broj 274; odluke Ustavnog suda broj *U 35/01*, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 24/02; *U 95/03*, od 29. septembra 2004. godine, tačka 24; *AP 544/03*, od 29. septembra 2004. godine, tačka 21). Imajući u vidu navedeno Ustavni sud zapaža da je u konkretnom postupku apelant imao mogućnost da predlaže svoje dokaze kao i da osporava i komentira dokaze suprotne strane, što je apelant, kako to proizlazi iz činjenica predmeta i osporenih odluka, i činio, te su stoga, u tom smislu apelantovi navodi da nije bio ravnopravno tretiran sa suprotnom stranom po ocjeni Ustavnog suda neosnovani.

32. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da iz činjenica predmeta ne proizlazi proizvoljnost u načinu na koji su primijenili materijalne propise redovni sudovi niti je apelant svojim navodima doveo u pitanje njihovo postupanje. Također, Ustavni sud smatra da je apelant imao ravnopravan status u postupku i da su redovni sudovi s jednakom pažnjom cijenili dokaze apelanta i tuženih. Slijedom navedenog, Ustavni sud smatra apelantove navode o kršenju prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine neosnovanim.

Ostali navodi

33. U pogledu apelantovih navoda da mu je povrijeđeno pravo na imovinu, Ustavni sud zapaža da apelant kršenje navedenog prava u suštini vezuje za navode o kršenju prava na pravično suđenje, koje je Ustavni sud već razmatrao u prethodnim tačkama ove odluke. S obzirom na navedeno, kao i na elaboraciju iz prethodnih tačaka u kojima nije utvrđeno kršenje prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da su i apelantovi navodi o kršenju prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, također, neosnovani.

VIII. Zaključak

34. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine niti prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada su redovni sudovi

na temelju činjenica utvrđenih u postupku, a koje ničim nisu dovedene u pitanje, odluke kojim je odbijen apelantov zahtjev za naknadu štete, donijeli u skladu s relevantnim odredbama ZOO-a, Zakona o privatizaciji preduzeća i Zakona o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka.

35. Na osnovu člana 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 2062/11

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација С. Б. и С. Х. поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 09 0 К 002471 10 Кж од 10. фебруара 2011. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 К 002471 08 К од 23. новембра 2009. године

Одлука од 17. јула 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 2062/11**, рјешавајући апелацију **С. Б. и С. Х.**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став 2 тачка б), члана 59 ст. 1 и 2 и члана 62 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 22/14), у саставу:

Валерија Галић, председница

Миодраг Симовић, потпредседник

Сеада Палаврић, потпредседница

Мато Тадић, судија

Мирсад Теман, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 17. јула 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација С. Б. и С. Х.

Утврђује се повреда права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 09 0 К 002471 10 Кж од 10. фебруара 2011. године у дијелу одлуке о одузимању имовинске користи прибављене кривичним дјелом од С. Б. и С. Х.

Налаже се Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине да, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. С. Б. и С. Х. (у даљњем тексту: првоапелант и другоапелант или апеланти), обојица из Вогошће, које заступа Васвија Видовић, адвокаткиња из Сарајева, поднијели су 11. маја 2011. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 09 0 К 002471 10 Кж од 10. фебруара 2011. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 09 0 К 002471 08 К од 23. новембра 2009. године.

2. Истовремено, апеланти су такође 11. маја 2011. године, посредством пуномоћника Бекира Гавранкапетановића, Дамира Колце и Емира Кукића, адвоката из Сарајева, поднијели још једну апелацију којом су оспорили идентичне пресуде из претходне тачке ове одлуке, која је заведена под истим бројем АП 2062/11.

II. Поступак пред Уставним судом

3. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), која су важила у вријеме предузимања наведених радњи, од Врховног и Кантоналног суда, те од Кантоналног тужилаштва у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонално тужилаштво) затражено је 16. јуна 2013. године да доставе одговоре на апелацију.

4. Врховни суд, Кантонални суд и Кантонално тужилаштво су одговоре на апелацију доставили 28. јуна, односно 2. јула 2013. године.

5. Од Кантоналног суда и Кантоналног тужилаштва затражено је 27. јануара, односно 19. фебруара 2014. године да доставе релевантне записнике о саслушању апеланата. Записници су достављени Уставном суду 30. јануара, односно 20. фебруара 2014. године.

6. Одговори на апелацију достављени су апелантима 17. јануара 2014. године.

III. Чињенично стање

7. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.
8. Пресудом Кантоналног суда број 09 0 К 002471 08 К од 23. новембра 2009. године оптужени Е. Ф. (у даљем тексту: оптужени) проглашен је кривим што је у вријеме и на начин поближе прецизиран у тачкама 1 и 2 изреке пресуде починио продужено кривично дјело злоупотребе положаја или овлашћења из члана 383 став 3 у вези са ставом 1 Кривичног закона ФБиХ (у даљем тексту: КЗФБиХ), а све у вези са чланом 55 наведеног закона, те је осуђен на казну затвора у трајању од три године. Истом пресудом од апеланата је, као лица на која је имовинска корист пренесена, на основу члана 413 Закона о кривичном поступку ФБиХ (у даљем тексту: ЗКПФБиХ), у вези са чланом 114 КЗФБиХ, одузета имовинска корист прибављена кривичним дјелом и то износ од 457.080,00 КМ на име остварене мање цијене продајом непокретности друштва „Сатекс” д.д. Сарајево (у даљем тексту: „Сатекс”), износ од 1.225.000,00 КМ на име уплаћених средстава за адаптацију објекта „Сатекс” и износ од 367.500,00 КМ на име неплаћеног закупа за коришћење објекта „Сатекс”, а све према налазу и мишљењу вјештака финансијске струке.
9. Кантонални суд је у образложењу пресуде, између осталог, навео да је спровео доказе које је предложила одбрана и то директним и унакрсним испитивањем апеланата као свједока, директним и унакрсним испитивањем вјештака финансијске струке Исмета Рамовића, затим читањем стручног налаза и мишљења наведеног вјештака, те допуне тог налаза.
10. Из образложења пресуде и приложених доказа, укључујући и накнадно достављени записник са главног претреса, произилази да су апеланти као свједоци одбране, након што их је суд упозорио на одредбе чл. од 95 до 100 ЗКПФБиХ, које се односе на свједочење, испитани по принципу директног и унакрсног испитивања. Даље из записника произилази да су приликом саслушања апеланата на рочишту биле присутне странке у поступку (кантонални тужилац, оптужени и његов бранилац).
11. Из приложених доказа произилази да су апеланти у исказу, између осталог, навели да су са фирмом „Сатекс”, чији је већински власник у вријеме извршења кривичног дјела био оптужени, први пут имали контакт приликом јавног позива Агенције за приватизацију за упис дионица у тој фирми, да су заједнички закључили уговор о преузимању дуга „Сатекса” од АБС банке у укупном износу од 310.000,00 КМ, уплативши банци наведени износ, који им „Сатекс” није вратио, да је преузимањем дуга након приватизације 2002. године са оптуженим договорено

коришћење једног дијела зграде „Сатекса” до повраћаја средстава, да су након тога извршили комплетну адаптацију тог дијела објекта и на тај начин повећали вриједност објекта, будући да су на име адаптације уложили 1.200.000,00 КМ, а што је утврђено налазом и мишљењем вјештака грађевинске струке, да им је оптужени признао све радове исплативши им наведени износ, те да је коначно тај адаптирани дио зграде „Сатекса” накнадно у судском поступку продат „Сарајевској пивари”.

12. Кантонални суд је након спровођења доказа оптужбе и одбране (које је суд таксативно навео у образложењу пресуде), те њиховом оцјеном појединачно и у међусобној повезаности, закључио да је оптужени починио кривично дјело за које је проглашен кривим на начин да је, поступајући са директним умишљајем, злоупотребио положај доносећи одлуке којима је апелантима у поступку приватизације прибављена корист, истакнувши да је оптужени нанео штету „Сатексу” јер је дозволио да се апелантима прода дио непокретности „Сатекса” испод њене стварне и фер тржишне цијене, иако је дио истог објекта истовремено продат „Сарајевској пивари” за вишеструко вишу цијену. Како произилази из образложења, оптужени је починио кривично дјело злоупотребе положаја или овлашћења и ненаплаћивањем закупнине за издати пословни простор, признавши апелантима трошкове адаптације, на основу налаза и мишљења вјештака Исмета Башчаушевића сачињеног без икаквих материјалних доказа.

13. У поступку одузимања имовинске користи Кантонални суд је на основу одредбе члана 413 ЗКПФБиХ, у вези са чланом 114 КЗФБиХ, одлучио да се од апеланата одузме имовинска корист прибављена кривичним дјелом, као у изреци пресуде, у износима одређеним према налазу и мишљењу вјештака финансијске струке Абида Хоџића, па је на тај начин усвојен приједлог из оптужнице Кантоналног тужилаштва да се од апеланата одузме стечена противправна имовинска корист.

14. Одлучујући о жалбама оптуженог, апеланата и оштећених, након одржане сједнице вијећа на којој су, између осталих, присуствовали апеланти и њихов пуномоћник, Врховни суд је донио Пресуду број 09 0 К 002471 10 Кж од 10. фебруара 2011. године којом је жалбе одбио потврђујући у цијелости оспорену пресуду. Осврћући се на жалбене наводе апеланата, Врховни суд је навео да апеланти жалбом указују на повреду одредби поступка позивајући се на кршење одредбе члана 414 ЗКПФБиХ. У том контексту, Врховни суд је појаснио да су апеланти као свјedoци одбране позвани и саслушани пред нижестепеним судом, између осталог, и на све релевантне чињенице везане за имовинску корист, те су том приликом испитани према правилима директног и унакрсног испитивања и према редослиједу извођења доказа ког одређују одредбе процесног закона. Наведено је да су апеланти приликом

свједочења имали могућност да предлажу доказе у вези са утврђивањем имовинске користи, што су и чинили, очитујући се у односу на радње и догађаје из списка предмета. Исто тако је истакнуто да су апеланти својим исказима оспорили повезаност са кривичним дјелом нагласивши да су њихови интереси у овом поступку потпуно подударни са интересима оптуженог. Уз све наведено, Врховни суд је истакао да је уважен првоапелантов приједлог, те је прибављен налаз и мишљење вјештака грађевинске струке Исмета Башчаушевића (из расположивих доказа произилази да се ради о доказу оптужбе), који је испитан на главном претресу, те је апелантима омогућено да поднесу жалбу против оспорене пресуде, што јасно указује на то да су апеланти у поступку учествовали на задовољавајући начин.

15. Врховни суд је истакао да из жалбених навода апеланата произилази да им је повријеђено право на одбрану, те да је тиме првостепени суд учинио битну повреду одредби кривичног поступка из члана 312 став 1 тачка д) ЗКПФБиХ. У том смислу, Врховни суд је појаснио да је одбрана једна од три основне функције у кривичном поступку, која представља скуп радњи којима се оптужени супротставља оптужби, па је стога јасно да се право на одбрану односи само на оптуженог, а не и на лица од којих се одузима имовина прибављена кривичним дјелом. С обзиром на то, Врховни суд је истакао да апелантима и не може бити учињена наведена битна повреда одредби кривичног поступка. Наглашено је да из образложења оспорене пресуде произилази да су радње апеланата омогућиле оптуженом да предузме радње предметног кривичног дјела и да је током поступка утврђено да је на њих пренесена имовинска корист, о чему су апеланти, по природи ствари, имали потребна сазнања.

16. Врховни суд је одбио као неоснован приговор апеланата којим су указали на кршење одредбе члана 414 ЗКПФБиХ, будући да апеланти овај приговор нису конкретизовали јер нису прецизирали у чему се повреда састоји. Исто тако, Врховни суд је одбио приједлог апеланата изнесен у жалби да се спроведу докази (саслушањем прецизно именованих свједока и увидом у материјалне доказе) уз образложење да апеланти првостепеном суду нису указивали на те доказе, нити им је евентуално спровођење доказа на било који начин било ускраћено у оквиру нижестепеног суда.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

17. Апеланти сматрају да су им оспореним пресудама, у дијелу одлуке о одузимању имовинске користи, повријеђени право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских

права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У погледу допустивости апелације, апеланти су се позвали на Одлуку Уставног суда број *У 122/03* од 27. октобра 2004. године. У исцрпним апелацијама указано је на пропусте суда у односу на апеланте као лица од којих је одузета имовинска корист прибављена кривичним дјелом. Наглашено је да све до доношења првостепене пресуде апеланти нису знали да уопште постоји могућност да се од њих одузме имовинска корист. Наглашено је да су апеланти у поступку саслушани у својству свједока одбране, без икаквих упутстава Кантоналног суда о томе да имају право да предлажу доказе који би требало да се спроведу током главног претреса, нити су упозорени на могућност да могу да испитују оптуженог, вјештаке и друге свједоке, нити је главни претрес прекинут када је утврђено да одузимање имовинске користи долази у обзир. Апелацијом се истиче да Врховни суд погрешно закључује да су апеланти имали сва процесна права загарантована одредбом члана 414 ЗКПФБиХ. Указано је на то да апеланти ни прије ни послје саслушања на главном претресу од 9. јуна 2009. године нису присуствовали саслушању осталих свједока и вјештака, нити их је првостепени суд икада позвао на било који наставак главног претреса, те указују на кршење права на приступ суду. Сем тога, наглашено је да налаз и мишљење вјештака Исмета Башчаушевића није прочитан као доказ апеланата, како је то погрешно навео Врховни суд, већ је прочитан као доказ оптужбе, што је јасно видљиво из образложења првостепене пресуде. Посебно је наглашено да током поступка нису предлагали никакве доказе јер нису знали да на то имају право. Наглашавају да пред првостепеним судом нису ни ангажовали адвоката, што довољно говори о томе да све до доношења првостепене пресуде нису знали да постоји могућност да им се имовина одузме. Указано је и на то да је Врховни суд игнорисао све доказе које су апеланти приложили уз жалбу уз образложење да нису навели зашто те доказе нису раније предложили, те зато што се ради о неовјереним фотокопијама, што је врхунац цинизма Врховног суда, узме ли се у обзир да је жалба управо указивала на то да апелантима није било омогућено поступање у складу са одредбама члана 414 став 3 ЗКПФБиХ. Истичу да се у пресуди нити у једном дијелу не помиње да су апеланти знали, односно могли да знају да је на њих пренесена имовинска корист прибављена кривичним дјелом, нити су се судови упустили у утврђивање постојања овог основног предуслова за доношење одлуке о одузимању имовинске користи јер констатација Врховног суда да су апеланти по природи ствари имали сазнања да је пренесена имовинска корист прибављена кривичним дјелом није, нити може да буде довољан аргуменат и прихватљиво образложење.

б) Одговор на апелацију

18. Врховни суд се у одговору на апелацију позвао на образложење оспорене пресуде дато на стр. 13, 14 и 15, истакнувши да, супротно наводима из апелације, наведени суд сматра да апелантима нису била ускраћена процесна права која им припадају према закону, што све указује на то да нису ни прекршена права апеланата на правично суђење, нити на непристрасан суд, те да нису повријеђена нити друга права која апелантима припадају, предложивши да се апелација одбије као неоснована.

19. Кантонални суд је у одговору на апелацију најприје поновио чињенично утврђење конкретного предмета закључивши да апелантима пред наведеним судом ничим није повријеђено право на правично суђење, тј. да као трећа лица учествују у поступку и да не постоје незаконитости и повреде кривичног поступка које се у апелацији потенцирају.

20. У одговору на апелацију Кантонално тужилаштво је, између осталог, навело да су неосновани наводи апеланата да није поштована одредба члана 414 став 1 ЗКПФБиХ, у смислу њиховог позивања као лица на која је пренесена имовинска корист прибављена кривичним дјелом, зато што су према извођењу доказа апеланти као свједоци одбране саслушани на главном претресу на све релевантне околности везане за имовинску корист, па Тужилаштво није имало потребу да их као свједоке позива поново ради саслушања, у смислу одредбе члана 291 став 1 ЗКПФБиХ, као ни суд по службеној дужности, па слиједом тога суд није био у обавези да прекида главни претрес, у смислу одредбе члана 414 став 5 ЗКПФБиХ. Кантонално тужилаштво је оцијенило неоснованим указивање апеланата на немогућност да учествују у поступку, у смислу одредби члана 414 ЗКПФБиХ, позвавши се у том контексту на образложење Врховног суда, који је јасно и детаљно указао на то да је првостепени суд у цијелости поштовао процедуру одузимања имовинске користи од апеланата као трећих лица. Предложено је да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

21. **Закон о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине** („Службене новине ФБиХ” бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 и 12/10) у релевантном дијелу гласи:

Члан 13.

Поука о правима

Осумњиченог, односно оптуженог или друго лице које учествује у поступку које би из незнања могло пропустити неку радњу у поступку, или се из незнања не

би користило својим правима, суд, тужилац и други органи који учествују у поступку ће поучити о правима која им по овом закону припадају и о посљедицама пропуштања радње.

Члан 15. став 1.

Једнакост у поступању

Суд је дужан странке и браниоце третирати на једнак начин и свакој страни пружити једнаке могућности у погледу приступа доказима и њиховом извођењу на главној расправи.

Члан 310. став 4.

Садржај жалбе и отклањање недостатака жалбе

(4) У жалби се могу износити нове чињенице и нови докази који и поред дужне пажње и опреза нису могли бити представљени на главном претресу. Жалилац је дужан навести разлоге зашто их раније није изнио. Позивајући се на нове чињенице, жалилац је дужан да наведе доказе којима би се те чињенице имале доказати, а позивајући се на нове доказе, дужан је да наведе чињенице које помоћу тих доказа жели доказати.

Члан 414.

Поступак одузимања имовинске користи прибављене кривичним дјелом

(1) Када долази у обзир одузимање имовинске користи прибављене кривичним дјелом, лице на које је имовинска корист пренесена, као и представник правног лица позваће се на главни претрес ради саслушања. Позивом ће се упозорити да ће се поступак провести без њихове присутности.

(2) Представник правног лица биће саслушан на главном претресу послје оптуженог. На исти начин поступиће се у односу на лице на које је имовинска корист пренесена, ако није позвано као свједок.

(3) Лице на које је имовинска корист пренесена, као и представник правног лица овлаштен је да у вези с утврђивањем имовинске користи предлаже доказе и да, према допуштењу судије односно предсједника вијећа, поставља питања оптуженом, свједоцима и вјештацима.

(4) Искључење јавности на главном претресу не односи се на лице на које је имовинска корист пренесена, ни на представника правног лица.

(5) Ако суд у току главног претреса утврди да долази у обзир одузимање имовинске користи, прекинуће главни претрес и позваће лице на које је имовинска корист пренесена, као представника (...) правног лица.

Члан 420.

Сходна примјена осталих одредаба овог закона

Ако одредбама ове главе није шта друго предвиђено, у погледу поступка за примјену безбједносних мјера или за одузимање имовинске користи прибављене кривичним дјелом, сходно се примјењују остале одговарајуће одредбе овог закона.

22. **Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине** („Службене новине ФБиХ” бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10) у релевантном дијелу гласи:

Члан 114.

Основа одузимања имовинске користи прибављене кривичним дјелом

(1) *Нико не може задржати имовинску корист прибављену кривичним дјелом.*

(2) *Корист из става 1. овог члана одузеће се судском одлуком којом је утврђено да је кривично дјело почињено под условима прописаним овим законом.*

(3) *Суд може одузети корист из става 1. овог члана у одвојеном поступку уколико постоји оправдани разлог за закључак да је корист прибављена кривичним дјелом, а власник или уживалац није у могућности доказати да је корист прибављена законито.*

VI. Допустивост

23. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

24. У складу са чланом 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

25. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 09 0 К 002471 10 Кж од 10. фебруара 2011. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланти су примили 12. односно 15. марта 2011. године, а апелација је поднесена 11. маја 2011. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. 3 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није дозвољена.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. 1, 3 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација испуњава услове у погледу допуствости.

VII. Меритум

27. Апеланти оспоравају наведене пресуде у дијелу одлуке о одузимању имовинске користи тврдећи да су им тим пресудама повријеђена права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

28. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

29. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

30. У вези са примјенљивошћу члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд се позива на своју Одлуку број У 122/03 од 27. октобра 2004. године (објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 24/05, доступна и на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba) у којој је, у сличним чињеничним околностима, закључено да су судови одлучивали о апелантовом грађанском праву у смислу да су га лишили имовине у току кривичног поступка вођеног против М. А. и других. Будући да апеланти у предметној апелацији тврде да се у конкретном случају ради о њиховој имовини која им је одузета у кривичном поступку против Е. Ф., Уставни суд, подржавајући сопствену праксу, нема разлога да у конкретном случају доводи у питање примјенљивост члана 6 став 1 Европске конвенције.

31. Апеланти повреду права на правично суђење суштински доводе у контекст кршења права на приступ суду као сегмент права на правично суђење. Наглашавају да све до доношења првостепене пресуде нису знали да постоји могућност да им се

имовина може одузети, те да, сходно одредби члана 414 ЗКПФБиХ, нису знали, нити им је омогућено да предлажу доказе и испитују остале учеснике у поступку. Наглашавају и да је Врховни суд у жалбеном поступку пропустио да коригује наведене пропусти првостепеног суда не дозволивши апелантима накнадно спровођење доказа које су у жалби предложили, што је за апеланте потпуно неприхватљиво. Указују на то да образложење Врховног суда не задовољава стандарде из члана 6 став 1 Европске конвенције.

32. Полазећи од суштинских приговора апеланата, Уставни суд подсјећа на то да је одредбама члана 414 ЗКПФБиХ регулисано поступање суда у случају постојања могућности да се имовина прибављена кривичним дјелом одузме. Уставни суд подсјећа и на одредбе члана 114 КЗФБиХ које, између осталог, прописују да нико не може да задржи имовинску корист прибављену кривичним дјелом, те да суд може да одузме имовинску корист у одвојеном поступку уколико постоји оправдан разлог за закључак да је корист прибављена кривичним дјелом, а власник или уживалац није у могућности да докаже да је корист прибављена законито.

33. Доводећи цитиране одредбе у везу са овим случајем, Уставни суд запажа да су апеланти као свједоци одбране у поступку саслушани на главном претресу и то према принципу директног и унакрсног испитивања. Уставни суд, такође, запажа да је у оптужници против Е. Ф. предложено одузимање имовинске користи прибављене кривичним дјелом од апеланата. Исто тако, из накнадно достављених записника са главног претреса од 9. јуна 2009. године произилази да су апеланти прије саслушања упозорени на одредбе чл. 95-100 ЗКПФБиХ које се односе на права и обавезе свједока, при чему Кантонални суд, прије свједочења, апелантима није указао на одредбу члана 414 став 3 ЗКПФБиХ, односно на могућност да као лица од којих постоји могућност одузимања имовинске користи имају право да предлажу доказе, те, уз овлашћење суда, испитују оптуженог, остале свједоке и вјештаке. Уз то, Уставни суд подсјећа и на став 5 одредбе члана 414 ЗКПФБиХ која прописује да ће суд прекинути главни претрес и позвати лице на које је имовинска корист пренесена уколико се током главног претреса утврди да одузимање имовинске користи долази у обзир. Дакле, суштинско питање које се поставља пред Уставни суд у конкретном случају јесте да ли је апелантима као лицима од којих је оспореним одлукама одузета имовинска корист, а који су у поступку учествовали искључиво као свједоци одбране, пружена пуна процесна заштита приликом одузимања имовине, односно да ли им је суштински прекршено право на приступ суду.

34. У вези с тим, Уставни суд подсјећа на то да свједочење представља општу грађанску дужност која обухвата обавезу давања истинитог исказа, при чему као свје-

доци могу да се појаве сви они, укључујући и малољетна лица, душевно болесна лица и сл., за које постоји вјероватноћа да ће моћи дати обавијести о кривичном дјелу, учиниоцу кривичног дјела и сл. Уставни суд наглашава да је суштинска дужност свједока да се одазове на позив процесног органа, затим да обавијести суд о кривичном дјелу, учиниоцу или другим важним околностима. Сходно улози коју свједок има у поступку, дакле он нема статус странке у поступку, свједок нема могућност да предлаже доказе, испитује странке и друге учеснике у поступку, јер тако што не произилази из релевантних одредби ЗКПФБиХ.

35. Уставни суд запажа да су апеланти у жалби Врховном суду указали на пропуст првостепеног суда, односно чињеницу да све до доношења првостепене пресуде нису знали за постојање могућности да имовина може да им буде одузета, те на пропуст првостепеног суда да поступи у складу са одредбом члана 414 ЗКПФБиХ, па су уз жалбу предложили спровођење доказа (испитивање свједока и увид у материјалне доказе), сматрајући их релевантним за конкретан случај. Образлажући неоснованост жалбених навода, Уставни суд подсећа на то да је Врховни суд, образлажући приговоре апеланата, између осталог, истакао да се интерес лица од којих се одузима имовинска корист у правилу у цијелости подудар са интересима оптуженог, тако да је већина приговора из жалбе усмјерена на то да се у коначници оспори повезаност са кривичним дјелом и прибављеном имовинском користи, те да су апеланти учествовали у поступку на задовољавајући начин, јер су имали могућност да (свједочењем) изнесу своју одбрану.

36. Уставни суд запажа да је Врховни суд оцијенио неоснованим тражење апеланата да се накнадно спроведу нови докази а чије спровођење нису тражили пред првостепеним судом. У том смислу, Врховни суд се позвао на одредбу члана 310 став 4 ЗКПФБиХ која прописује да у жалби могу да се износе нове чињенице и нови докази који и поред дужне пажње нису могли да буду представљени на главном претресу. Налазећи да апеланти у жалби нису јасно назначили разлоге за наведено пропуштање, Врховни суд је одбио овај њихов приједлог уз образложење да су апеланти спровођење тих доказа (свједочење именованих свједока) пропустили да спроведу пред првостепеним судом, а на што су имали право, у чему их првостепени суд ни на који начин није спријечио. Правдајући даље овакав став, Врховни суд је у прилог чињеници да је апелантима као лицима од којих је одузета имовинска корист током првостепеног поступка била пружена пуна процесна заштита, нагласио да је током поступка прихваћен приједлог апеланта С. Б. да вјештак Исмет Башчаушевић спроведе вјештачење. Сем тога, Уставни суд запажа да је Врховни суд још нагласио да су апеланти по природи ствари имали сазнања да је на њих пренесена имовинска

корист, па, имајући у виду да су у поступку саслушани као свједоци одбране, затим да су имали могућност да поднесу жалбу, те да присуствују сједници жалбеног вијећа, апелантима је као лицима од којих је одузета имовинска корист током поступка пружена пуна процесна заштита.

37. Осврћући се прије свега на образложење Врховног суда да је апелантима као свједоцима одбране била пружена пуна процесна заштита, у смислу одредбе члана 414 ЗКПФБиХ, Уставни суд уочава да из образложења првостепене пресуде произилази да је оптужба, а не одбрана, предложила вјештачење вјештака Исмета Башчаушевића, па се у том дијелу чини произвољним дато образложење Врховног суда. С друге стране, неприхватљивим се чини образложење Врховног суда да су апеланти имали право да предлажу доказе и испитују странке у поступку, те да их у томе нико није спријечио, у контексту тврдње наведеног суда да је право на одбрану у кривичном поступку привилегија оптуженог који се супротставља одбрани, те да апелантима тиме не може да буде ни повријеђено право на одбрану. Наиме, према оцјени Уставног суда, управо одредбе члана 414 ЗКПФБиХ омогућавају лицу од којег се одузима имовинска корист, а истовремено се не ради о оптуженом, статус *sui generis* странке у поступку, што апеланти као свједоци одбране у конкретном случају нису били. Наиме, сходно одредби члана 414 став 3 ЗКПФБиХ, апеланти су имали право да предлажу доказе, те да, уз претходно одобрење суда, испитују остале учеснике у поступку, а која права, имајући у виду релевантне одредбе ЗКП, свједоци неспорно немају. Исто тако, Уставни суд из накнадно достављених записника запажа да су апеланти прије свједочења упозорени само на одредбе ЗКПФБиХ које се тичу свједочења.

38. Према оцјени Уставног суда, управо околности да су апеланти у поступку учествовали искључиво као свједоци одбране, да су на једном рочишту одвојено испитани према принципу директног и унакрсног испитивања, без, прије свједочења, јасних подука првостепеног суда на права која им пружа одредба члана 414 ЗКПФБиХ, сходно одредби члана 13 ЗКПФБиХ, указују на то да апелантима у поступку није пружена пуна процесна заштита. Дакле, у ситуацији када првостепени суд није поступио према одредби члана 414 став 5 ЗКПФБиХ, односно није прекинуо главни претрес када је оцијенио да постоји могућност да се од апеланата одузме имовинска корист, Уставни суд сматра да је апелантима на јасан начин, прије свједочења, требало да буде указано на постојање могућности да имовина може да им се одузме и на права која имају, сходно одредби члана 414 став 3 ЗКПФБиХ. У таквим околностима би било сасвим ирелевантно да ли су апеланти то право користили или не. Стога, претпоставку Врховног суда да су апеланти по природи ствари могли

знати да ће им имовина бити одузета Уставни суд не може да прихвати као прихватљиво образложење. Уз то, Уставни суд подсећа и на одредбу члана 114 став 3 КЗФБиХ из које произилази да суд може да одузме имовинску корист само у случају да власник, односно уживалац права не може да докаже да је корист стечена законито, што управо говори да се лицима од којих се имовинска корист одузима мора омогућити да пруже све расположиве доказе, како би евентуално покушали да докажу супротно.

39. Уставни суд посебно наглашава да је приликом одлучивања имао у виду и сопствену праксу из већ цитиране одлуке (*op. cit.* У 122/03, тачка 24) у којој није утврђено кршење права на правично суђење, јер је током поступка установљено да је у том конкретном случају апелант имао сва процесна права пред првостепеним судом, односно да је апелант саслушан, да је имао право и да се суочи са исказима других страна и да се осврне на кривицу окривљених. Дакле, имајући у виду став Уставног суда у тој одлуци, Уставни суд у конкретном случају сматра да апелантима као свједоцима одбране у поступку одузимања имовинске користи пред првостепеним судом није пружена пуна процесна заштита, у смислу одредбе члана 414 ЗКПФБиХ, а што је Врховни суд у жалбеном поступку пропустио да коригује, што суштински указује на то да је апелантима као *sui generis* странкама у поступку прекршено право на приступ суду као сегмент права на правично суђење.

40. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је оспореним одлукама, у дијелу о одузимању имовинске користи, прекршено право апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на имовину

41. Будући да је Уставни суд у претходним тачкама ове одлуке већ утврдио да је оспореним одлукама повријеђено право апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није потребно посебно разматрати и наводе о кршењу права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VII. Закључак

42. Уставни суд закључује да је оспореним пресудама у дијелу одлучивања о одузимању имовинске користи од апеланата прекршено право на приступ суду као сегмент права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6

став 1 Европске конвенције у ситуацији када апелантима као лицима од којих је имовинска корист одузета пред првостепеним судом није пружена пуна процесна заштита, у смислу одредбе члана 414 ЗКПФБиХ, што је Врховни суд пропустио да уочи и благовремено коригује.

43. На основу члана 59 ст. 1 и 2 и члана 62 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

44. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 2486/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija S. Š. podnesena protiv
Rješenja Kantonalnog suda u Mo-
staru broj 58 0 K 088309 11 Kž od
22. travnja 2011. godine i Rješenja
Općinskog suda u Mostaru broj 58
0 K 088309 11 K od 12. travnja
2011. godine

Odluka od 17. srpnja 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2486/11**, rješavajući apelaciju **S. Š.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. stavak 3. točka (h), članka 57. stavak 2. točke (a) i (b) i članka 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 17. srpnja 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija S. Š. podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 K 088309 11 Kž od 22. travnja 2011. godine i Rješenja Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 K 088309 11 K od 12. travnja 2011. godine u odnosu na pravo iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija S. Š. podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 K 088309 11 Kž od 22. travnja 2011. godine i Rješenja Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 K 088309 11 K od 12. travnja 2011. godine u odnosu na pravo na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. S. Š. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Konjica, kantonalna tužiteljica Hercegovačko-neretvanskog kantona iz Mostara, podnijela je 16. lipnja 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 58 0 K 088309 11 Kž od 22. travnja 2011. godine i Rješenja Općinskog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 58 0 K 088309 11 K od 12. travnja 2011. godine. Istodobno je apelantica tražila donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud zabranio provedbu pobijanih rješenja do donošenja meritorne odluke Ustavnog suda.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Odlukom broj *AP 2486/II* Ustavni sud je odbio apelantičin zahtjev za donošenje privremene mjere (vidi Ustavni sud, Odluka o privremenoj mjeri broj *AP 2486/II* od 27. lipnja 2012. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba).

3. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), koja su važila u vrijeme poduzimanja navedenih radnji, od Kantonalnog suda i Općinskog suda zatražena je 23. lipnja 2011. godine dostava odgovora na apelaciju.

4. Kantonalni sud i Općinski sud su odgovore na apelaciju dostavili 28. odnosno 30. lipnja 2011. godine.

5. Odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantici 17. siječnja 2014. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičkih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Općinski sud je na ročištu održanom 12. travnja 2011. godine, povodom izdavanja kaznenog naloga protiv optuženog M. B. prema optužnici Kantonalnog tužiteljstva u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužiteljstvo), na kojem je bilo određeno da sudbena policija prinudno dovede optuženika, donio Rješenje broj 58 0 K 088309 11 K od 12. travnja 2011. godine kojim je apelantici, tužiteljici Kantonalnog tužiteljstva u tom postupku, izrečena novčana kazna u iznosu od 1.000,00 KM. U obrazloženju je navedeno

da je postupajući sudac odmah nakon što je apelantica ušla u sudnicu uočio da je apelantica ušla bez toge, pa je od nje zatražio da izađe i da obuče togu i da tek potom pristupi ročištu. U obrazloženju je navedeno da je apelantici takvo postupanje naloženo shodno standardu koji važi za sve suce i tužitelje, koji se tog pravila pridržavaju. Općinski sud je istakao da je apelantica odbila izvršiti naredbu. Postupajući sudac ju je nakon toga u više navrata opomenuo, pa s obzirom na to da apelantica ni nakon toga nije postupila sukladno naredbi, sudac je ponovio naredbu. Na kraju je apelantica, pokazujući, prema ocjeni suda, visok stupanj revolta, izvadila togu i počela ju navlačiti u sudnici u kojoj se održavalo ročište. Iz obrazloženja proizlazi da je takvo sučevo ponašanje ocijenjeno kao provokacija, jer je ponovno insistirao na tome da apelantica izađe iz sudnice, da se obuče i nakon toga pristupi ročištu.

8. U obrazloženju je navedeno da je nakon toga apelantica izašla iz sudnice s namjerom da obuče togu, ali da se u sudnicu vratila sa nezakopčanom togom, što je sudac ocijenio kao namjerno provociranje i istodobno upozorio apelanticu da toga mora biti zakopčana, a ne „razdrljena”. Dalje je još istaknuto da apelantica nakon toga nije dopustila sucu da diktira za zapisnik, odnosno da vodi ročište, budući da mu se uzbuđenim i povišenim tonom obratila govoreći mu, između ostaloga, da je on jedini sudac koji maltretira i šikanira tužitelje, da tužitelj na ročištu za izdavanje kaznenog naloga ne mora biti obučen u togu, da joj namjerno zakazuje ročišta u 8.00 sati, iako zna da dolazi iz Konjica, te da nju nitko neće izbacivati iz sudnice. Općinski sud je istakao da je sudac u više navrata pokušao opomenuti apelanticu upozorivši je da neće dopustiti takvo ponašanje, te da će je, ukoliko nastavi sa takvim ponašanjem, morati kazniti, shodno odredbama članka 257. Zakona o kaznenom postupku Federacije BiH (u daljnjem tekstu: ZKP). Iz obrazloženja dalje proizlazi da se apelantica oglušila na sva upozorenja, pri čemu sucu nije dopustila da govori, niti da vodi postupak. U obrazloženju je istaknuto da je takvo njezino ponašanje, i nakon ponovljenih upozorenja, ocijenjeno kao neprimjereno njezinoj funkciji, te je za takvo ponašanje kažnjena novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 KM, te udaljena sa ročišta. Općinski sud je na kraju istakao da je apelantica nakon takve odluke pri napuštanju ročišta rekla: „Što se tiče B., završit će se sam.”, što je prvostupanjski sud ocijenio kao daljnje provociranje na način da se sudu stavlja na znanje da ona neće pristupiti sljedećem ročištu.

9. Kantonalni sud je, odlučujući o apelantičinoj žalbi podnesenoj protiv prvostupanjskog rješenja, donio Rješenje broj 58 0 K 088309 11 Kž od 22. travnja 2011. godine kojim je žalbu djelomično uvažio, te prvostupanjsko rješenje preinačio u dijelu kojim je odlučeno o iznosu novčane kazne. Dakle, apelantica je, na temelju odredbe članka 257. stavak 3. ZKP, kažnjena novčanom kaznom u iznosu od 500,00 KM, a u ostalom dijelu žalba je odbijena i prvostupanjsko rješenje potvrđeno. U obrazloženju je istaknuto da je, shodno

odredbi članka 246. ZKP, dužnost suda starati se o održavanju reda u sudnici i dostojanstvu suda, a da bi sudac uspješno realizirao svoju dužnost dane su mu ovlasti propisane odredbom članka 257. stavak 3. ZKP da može kažnjavati i udaljiti iz sudnice tužitelje, branitelje i druge osobe koje ometaju red u sudnici ili se ne pokoravaju naredbama suda. Kantonalni sud je naveo da je za slučaj takvog ponašanja citiranom odredbom propisano upozorenje, koje se u slučaju da ostane bezuspješno, može sankcionirati udaljenjem iz sudnice i novčanom kaznom do 10.000,00 KM, te da takva odredba nije obligatorna, ali da je sudu ostavljeno da ocijeni jesu li se stekli uvjeti za njezinu primjenu. Prema mišljenju Kantonalnog suda, takvo ometanje rada i nepokoravanje naredbi suda, u smislu navedene zakonske odredbe, evidentno je iz apelantičinog ponašanja, koje je navedeno u zapisniku od 12. travnja 2011. godine, a i potvrđeno navodima iz žalbe. Kantonalni sud je pojasnio da odredba članka 257. stavak 3. ZKP ima cilj učvršćenje procesne stege i suzbijanje nedoličnog ponašanja određenih sudionika u postupku, u smislu ometanja reda i nepokoravanja naredbi suda.

10. U obrazloženju je navedeno da je drugostupanjski sud preispitao odluku o kazni, iako apelantica taj žalbeni navod nije konkretizirala, zaključivši da je prvostupanjski sud novčanu kaznu odmjerio paušalno, budući da u pobijanom rješenju nisu navedene okolnosti koje utječu na visinu izrečene kazne. Prema ocjeni Kantonalnog suda, izrečena kazna je previsoko odmjerena, uzimajući pri tome u obzir težinu i značaj radnji kojima se remeti red u sudnici iskazivanjem neposlušna naredbama suda, zatim visinu plaće kantonalnog tužitelja i činjenicu da je apelantica prvi put svojim ponašanjem ometala rad suda, tako da je u takvim okolnostima primjerena i adekvatna novčana kazna u iznosu od 500,00 KM. Osim toga, Kantonalni sud je naveo da pobijanim rješenjem nisu navedeni uvjeti plaćanja kazne, te da nisu navedeni rok ni način plaćanja za slučaj da apelantica kaznu ne plati, ali budući da navedeni uvjeti nisu bili predmet žalbe, drugostupanjski sud o tome nije odlučivao, krećući se samo u granicama žalbenih navoda.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelantica navodi da su joj pobijanim rješenjima povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije. U navodima apelacije se iscrpno citiraju dijelovi iz obrazloženja pobijanih rješenja sa kojima se apelantica ne slaže. Apelantica iznosi svo-

je viđenje događaja ukazujući na krajnje neprofesionalno ponašanja postupajućeg suca. Smatra da ni na koji način nije iskazala nepoštovanje prema sudu, a posebno ne za vrijeme trajanja rasprave ili ročišta, niti je bila upozorena da je ročište u tijeku i da ometa rad, niti joj je bilo ponuđeno da potpiše zapisnik sa ročišta, niti je primjerak zapisnika uopće dobila. Apelantica smatra i da se njezino ponašanje nije moglo okvalificirati kao vrijeđanje suda, jer nije imala namjeru vrijeđati sud i narušavati njegov dignitet, nego je njezina namjera bila skrenuti pozornost postupajućem sudu na to da njegovo ponašanje prelazi okvire zakonom mu danih ovlasti i ukazati mu na to da je takvo ponašanje u suprotnosti sa etičkim načelima kodeksa koji suce i tužitelje obvezuje na dostojanstveno ponašanje. Prema njezinoj ocjeni, izrečena kazna, bez saslušanja i mogućnosti iznošenja činjenica i izvođenja dokaza, predstavlja kršenje Ustavom i Europskom konvencijom zaštićenog prava na slobodu izražavanja i prava na pravično suđenje, te je predložila usvajanje apelacije i ukidanje pobijanih rješenja.

b) Odgovor na apelaciju

12. Kantonalni sud je, između ostaloga, naveo da apelantica očito zaboravlja činjenicu da je prvostupanjsko rješenje doneseno kao rješenje kojim se stegovno kažnjavaju procesni subjekti za nepoštivanje naredbi suda i da se u konkretnoj situaciji ne provodi bilo kakvo dodatno saslušanje procesnih subjekata, jer činjenice nepoštivanja suda utvrđuje postupajući sudac, unoseći u zapisnik sadržaj nepostupanja procesnih subjekata prema nalogu suda. Kantonalni sud smatra da je savjesno i brižljivo ocijenio sve izvedene dokaze i o tome dao jasne razloge u obrazloženju svoje odluke, te da takvom odlukom nisu povrijeđena prava na koja se apelantica u apelaciji pozvala.

13. Općinski sud je istakao da je odredbom članka 4.13. Kodeksa tužiteljske etike koji je donijelo Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH (u daljnjem tekstu: VSTV) Odlukom broj VSTV-02-1296-08122005 od 28. studenoga 2005. godine propisano da će tužitelj u obnašanju svoje funkcije u sudnici nositi propisanu togu. Navedeno je da je prvostupanjski sud, imajući u vidu citiranu odredbu, te odredbe čl. 256. stavak 1. i 257. stavak 2. ZKP, apelantici izrekao novčanu kaznu, a sve zbog neprikladnog ponašanja i nepoštivanja suda. Općinski sud je naveo da neće komentirati motive, ciljeve, moralne i pravne razloge iznesenih neistina u apelaciji naglasivši da je zapisnik sa ročišta osim suca potpisao i zapisničar, a što je uobičajeni standard potpisivanja zapisnika sa ročišta, a tako potpisani zapisnik potvrđuje autentičnost i vjerodostojnost onoga što se dešavalo na ročištu. Osvrnuvši se na apelantičine navode o navodnoj povredi prava na saslušanje pred prvostupanjskim sudom, Općinski sud je naveo da je to apelantičino pravo itekako poštovano, budući da je navedeni sud morao slušati apelantičine izljeve nekontroliranoga bijesa, što se rijetko

dešava u sudnici, pa čak i kod optuženika za najteža kaznena djela. Predloženo je da se apelacija odbaci kao nedopuštena jer je upravljena na utvrđivanje činjenica, odnosno da se odbije kao neutemeljena, budući da prvostupanjski sud tijekom postupka nije povrijedio niti jedno apelantičino pravo.

V. Relevantni propisi

14. **Zakon o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije BiH” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 256. stavak 1.

Dužnost suca odnosno predsjednika vijeća

(1) Dužnost je suca odnosno predsjednika vijeća brinuti se o održavanju reda u sudnici i dostojanstvu suda. Sudac odnosno predsjednik vijeća može odmah nakon otvaranja zasjedanja upozoriti osobe koje (su) nazočne glavnoj raspravi da se pristojno vladaju i ne ometaju rad suda. (...)

Članak 257. st. 1. i 3.

Kažnjavanje zbog narušavanja reda i stegovne discipline

(1) Sudac odnosno predsjednik vijeća može udaljiti osobu iz sudnice da bi se zaštitilo pravo na pravično i javno suđenje odnosno održalo dostojanstvo i neometano suđenje.

(3) Ako tužitelj, branitelj, oštećenik, zakonski zastupnik, opunomoćenik oštećenika, svjedok, vještak, tumač ili druga osoba koja nazoči glavnoj raspravi ometa red ili se ne pokorava nalogima suca odnosno predsjednika vijeća za održavanje reda – sudac odnosno predsjednik vijeća će ga upozoriti. Ako upozorenje bude bezuspješno, sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti da se osoba udalji iz sudnice i kazni novčanom kaznom do 10.000,00 KM. Ako tužitelj ili branitelj budu udaljeni iz sudnice, sudac odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine ili Federalnu odvjetničku komoru čiji je branitelj član, radi poduzimanja daljih mjera.

15. **Kodeks tužiteljske etike** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 13/06) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 4.

Integritet i dolično ponašanje

Tužitelj se ponaša moralno, dostojanstveno i sukladno dignitetu funkcije koju obnaša.

Primjena:

4.1. Tužitelj, kao predmet stalnog nadzora javnosti, slobodno i dragovoljno prihvata ograničenja koja mu nameće funkcija koju obnaša.

4.3. Tužitelj, kao i svaki drugi građanin, ima pravo na slobodu izražavanja, misli, svijesti, vjeroispovijesti, udruživanja i okupljanja, ali tako što se u ostvarivanju tih prava uvijek ponaša na takav način da sačuva dignitet tužiteljske funkcije (...).

4.13. Tužitelj će u obnašanju svoje funkcije u sudnici nositi propisanu togu i prikladno je odjeven u svim ostalim prilikama.

VI. Dopustivost

16. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. Sukladno članku 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

a) U odnosu na pravo na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije

18. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 58 0 K 088309 11 KŽ od 22. travnja 2011. godine, protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijano rješenje apelantica je primila 22. travnja 2011. godine, a apelacija je podnesena 16. lipnja 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

19. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija u odnosu na pravo iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

b) U odnosu na pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije

20. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije u odnosu na navode o povredi prava na pravično suđenje Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. stavak 3. točka (h) Pravila Ustavnog suda.

21. Članak 18. stavak 3. točka (h) Pravila Ustavnog suda glasi:

(4) *Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:*

h) apelacija je ratione materiae inkompatibilna sa Ustavom;

22. Apelantica smatra da joj je pobijanim rješenjima kojima joj je zbog vrijeđanja suda izrečena novčana kazna u iznosu od 500,00 KM povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Stoga, Ustavni sud u konkretnome slučaju mora odgovoriti na pitanje je li se u postupku odlučivalo o apelantičinim građanskim pravima i obvezama ili o kaznenoj optužbi protiv nje, u smislu članka 6. Europske konvencije. U vezi s ovim pitanjem, Ustavni sud podsjeća na to da je u predmetu broj *AP 520/10* (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 520/10* od 24. svibnja 2013. godine, točke od 19. do 26, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba) raspravljao o sličnom činjeničnom i pravnom pitanju s aspekta primjenjivosti članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Ustavni sud je u citiranoj odluci, podržavajući noviju praksu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud; vidi Europski sud, *Žugić protiv Hrvatske*, presuda od 31. svibnja 2011. godine, i *Ljerka Kovač protiv Hrvatske*, konačna odluka o dopustivosti od 23. kolovoza 2011. godine), primjenjujući standarde iz citiranih odluka, naveo da se postupak koji je doveo do izricanja novčane kazne apelantu (koji je u tom postupku sudjelovao kao odvjetnik) u iznosu od 1.000,00 KM zbog vrijeđanja suda nije ticao odlučivanja o njegovim pravima i obvezama građanske prirode, niti o kaznenoj optužbi, u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Stoga je Ustavni sud u citiranoj odluci zaključio da članak 6. stavak 1. Europske konvencije nije primjenjiv u konkretnom slučaju, pa je, polazeći od toga da članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine ne pruža širi obujam zaštite od članka 6. Europske konvencije, utvrđeno da su navodi apelacije o povredi prava na pravično suđenje inkompatibilni, *ratione materiae*, sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

23. Dovodeći standarde iz citirane odluke u vezu sa konkretnom apelacijom, Ustavni sud smatra da su oni u cijelosti primjenjivi, pa se Ustavni sud u pogledu dopustivosti apelacije u odnosu na primjenjivost članka 6. stavak 1. Europske konvencije u cijelosti poziva na obrazloženje dano u citiranoj odluci (*op.cit. AP 520/10*). Naime, apelantici je zbog vrije-

danja suda, na temelju odredbe članka 257. stavak 3. ZKPFBiH, izrečena novčana kazna u iznosu od 500,00 KM, a izrečena novčana kazna, shodno odredbi članka 237. stavak 3, ne unosi se u kaznenu evidenciju, nego se, kako to jasno proizlazi iz citirane odredbe, o izrečenoj kazni obavještava VSTV. Osim toga, evidentno je da se postupak ne može pokrenuti na temelju prijave o izvršenom kaznenom djelu, kao što je to slučaj sa učinjenim kaznenim djelima. Dakle, imajući u vidu sve okolnosti konkretnog slučaja, te podržavajući vlastitu praksu i praksu Europskog suda u predmetima koji su pokretali slično činjenično i pravno pitanje s aspekta primjenjivosti članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju zapravo radi o povredi stege koju je učinila apelantica kao sudionica u kaznenom postupku, kojoj je za učinjenu povredu izrečena stegovna mjera kojom je sankcionirana ta povreda. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju priroda djela za koje je apelantica novčano kažnjena stegovna a ne kaznena.

24. Ustavni sud zbog istih razloga zaključuje da su apelantičini navodi o kršenju prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije *ratione materiae* inkompatibilni sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

VII. Meritum

25. Apelantica pobija navedena rješenja tvrdeći da su joj tim rješenjima povrijeđena prava iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije.

Pravo na slobodu izražavanja

26. Članak II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

h) Slobodu izražavanja.

27. Članak 10. Europske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad od radio, televizijskih i filmskih kompanija.

2. Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obveze i odgovornosti, može podlijegati takvim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i koje (su) neophodne u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurno-

sti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristranosti sudstva.

28. Ustavni sud zapaža da apelacija pokreće pitanje jesu li redoviti sudovi u kaznenom postupku protiv optuženog M. B., u kojem je apelantica sudjelovala kao kantonalna tužiteljica, koristeći se diskrecijskim pravom iz članka 257. stavak 3. ZKPFBiH, opravdano izrekli novčanu kaznu zbog vrijeđanja suda, odnosno je li u konkretnom slučaju pobijanim rješenjima povrijeđeno apelantičino pravo na slobodu izražavanja iz članka 10. Europske konvencije.

29. Ustavni sud naglašava da je sloboda izražavanja *conditio sine qua non* funkcioniranja i opstanka svakog demokratskog društva i jamstvo svih drugih ljudskih prava i sloboda. Svaka restrikcija, uvjet, ograničenje ili bilo koja vrsta miješanja u slobodu izražavanja mogu se primijeniti samo na određeno ostvarivanje ove slobode, a sadržaj prava na slobodu izražavanja uvijek ostaje netaknut.

30. Ustavni sud ističe da članak 10. Europske konvencije prvim stavkom definira zaštićene slobode, a drugi stavak propisuje okolnosti pod kojima se javna vlast može miješati u uživanje slobode izražavanja. Ovaj članak štiti ne samo informacije i ideje koje su primljene pozitivno, ili se smatraju bezopasnim, ili prema njima nema stava, već i one koje vrijeđaju, šokiraju i uznemiravaju, i to je ono što zahtijeva tolerantnost i pluralizam bez kojih nema demokratskog društva (vidi Europski sud, *Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 7. prosinca 1976. godine). Dalje, Ustavni sud ističe da ovaj članak ne jamči potpuno neograničenu slobodu izražavanja, te da izvršavanje te slobode nosi sa sobom dužnosti i odgovornosti (vidi Europski sud, *Europapress Holding d.o.o. protiv Hrvatske*, presuda od 22. rujna 2009. godine). Kao što je navedeno u članku 10. stavak 2. Europske konvencije, sloboda izražavanja je ograničena izuzecima koji se moraju strogo tumačiti, a potreba da se postave bilo kakva ograničenja mora biti uvjerljivo utvrđena (vidi Europski sud, *Skalka protiv Poljske*, predmet broj 43425/98, stavak 32, od 27. svibnja 2003. godine). Međutim, čak i kada se ograničavanjem prava želi zaštititi, npr. autoritet sudstva, ono se mora svesti na mjeru nužnu u demokratskom društvu. To znači da ograničavanje prava ne smije prelaziti preko onoga što se smatra nužnim da bi se zaštitio određeni interes. Suštinski je važno da određeni cilj bude jasan, što znači da država mora biti u stanju jasno ukazati na razlog ometanja prava i na koji način je to ometanje doprinijelo postizanju cilja, u konkretnom slučaju zaštititi autoriteta sudskih tijela.

31. Ustavni sud podsjeća na to da stavak 2. članka 10. Europske konvencije zahtijeva da svako ograničenje prava na slobodu izražavanja mora biti predviđeno zakonom. Razlog

za to je da osoba mora imati mogućnost predvidjeti sa osnovanom sigurnošću posljedice svoga djelovanja. To predstavlja zaštitu od proizvoljnosti u nametanju ograničenja prava na slobodu izražavanja. Istim člankom je predviđeno da svako ograničavanje prava na slobodu izražavanja bude nužno u demokratskom društvu radi zaštite određenih interesa. Ovi interesi uključuju, kako je navedeno u stavku 2. članka 10. Europske konvencije, i održavanje autoriteta sudstva.

32. Dakle, sukladno stavku 2. članka 10. Europske konvencije, vlast se može miješati u ostvarivanje slobode izražavanja samo ako se ispune tri kumulativna uvjeta: a) miješanje je propisano zakonom, b) miješanje ima cilj zaštititi jedan ili više predviđenih interesa ili vrijednosti i c) miješanje je nužno u demokratskom društvu. Sudovi moraju slijediti ova tri uvjeta kad razmatraju i odlučuju o predmetima koji se tiču slobode izražavanja.

33. Dovodeći navedene uvjete u vezu sa konkretnim slučajem, Ustavni sud zapaža da je Općinski sud, na ročištu održanom 12. travnja 2011. godine radi izdavanja kaznenog naloga optuženom M. B., apelantici rješenjem izrekao novčanu kaznu, sukladno odredbi članka 257. stavak 3. ZKPFBiH, zbog neprimjerenoga ponašanja funkciji koju obnaša, te ponašanja koje nije bilo sukladno Kodeksu tužiteljske etike, koji, između ostaloga, člankom 4.13. propisuje da tužitelj u obnašanju svoje funkcije u sudnici nosi propisanu togu. Ustavni sud podsjeća na to da je, shodno odredbi članka 256. stavak 1. ZKPFBiH, dužnost suca, odnosno predsjednika vijeća brinuti se o održavanju reda u sudnici i dostojanstvu suda, a da odredba članka 257. stavak 3. ZKPFBiH omogućava, u konkretnom slučaju sucu, da neprimjerenom ponašanje sudionika u postupku sankcionira, tako što će iz sudnice udaljiti osobu koja ometa red u sudnici i izreći joj novčanu kaznu. Ustavni sud zapaža da je Općinski sud, koristeći se diskrecijskim ovlastima koje su jasno propisane procesnim zakonom, postupio upravo sukladno navedenim odredbama ZKPFBiH, donoseći pobijano rješenje kojim je apelantica zbog neprimjerenog ponašanja novčano kažnjena u iznosu od 1.000,00 KM, koji je u žalbenom postupku smanjen na iznos od 500,00 KM jer je Kantonalni sud u žalbenom postupku ocijenio, iako apelantica takve žalbene navode nije precizirala, da je prvostupanjski sud paušalno utvrdio visinu novčane kazne. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je kažnjavanje u konkretnom slučaju bilo sukladno relevantnim odredbama ZKPFBiH, odnosno da je miješanje bilo sukladno zakonu.

34. Dalje, raspravljajući o tome je li miješanje imalo cilj zaštititi jedan ili više predviđenih interesa ili vrijednosti, Ustavni sud zapaža da upravo relevantne odredbe ZKPFBiH propisuju mogućnost kažnjavanja sudionika u postupku zbog njihovog neprimjerenog ponašanja, a sve radi očuvanja i zaštite dostojanstva i autoriteta sudstva. Osim toga, Ustavni sud zapaža da je uloga tužitelja ključna u provedbi pravde u kaznenim predmetima, čime se jača povjerenje javnosti Bosne i Hercegovine u integritet pravosudnog sustava. S ob-

zirom na takvu ulogu, tužitelj bi se trebao, shodno Kodeksu tužiteljske funkcije, ponašati moralno, dostojanstveno i sukladno dignitetu funkcije koju obnaša, odnosno na način kojim bi očuvao dignitet tužiteljske funkcije. Ustavni sud podsjeća na to da su, shodno ulozi koju obnašaju u vršenju svojih javnih ovlasti, tužitelji predmet stalnog nadzora javnosti, te da time moraju biti spremni slobodno i voljno prihvaćati ograničenja koja im nameće funkcija koju obnašaju. Ustavni sud zapaža da je jedno od takvih ograničenja i obveza tužitelja da u sudnici nose propisanu togu (članak 4.13. Kodeksa tužiteljske funkcije).

35. Ustavni sud, dalje, zapaža da su apelantičini navodi usmjereni na to da ukaže na proizvoljno postupanje suda zbog njezinog ponašanja na ročištu, koje, prema njezinom mišljenju, nije bilo neprimjereno. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na to da je apelantica pristupila ročištu nepropisno obučena, dakle bez propisane toge, koju ni nakon više upozorenja nije propisno obukla, upustivši se pri tome, i to povišenim tonom, u verbalni dijalog sa sucem, što je sud ocijenio kao neprimjereno ponašanje funkciji koju apelantica obnaša, za koje se ne može reći da je sukladno Kodeksu tužiteljske funkcije, zbog čega je novčano kažnjena. Isto tako, Ustavni sud zapaža da je verbalni dijalog sa postupajućim sucem, koji je uslijedilo nakon upozorenja da nije propisno obučena, bio usmjeren na iznošenje njezinih osobnih zapažanja koje nije bilo vezano za predmetni slučaj u kojem je apelantica bila u ulozi kantonalne tužiteljice, što je također, prema ocjeni Ustavnog suda, posebno neprihvatljivo. Ustavni sud podsjeća na to da je apelantica nakon više upozorenja da propisno obuče togu, između ostaloga, povišenim tonom istakla da je (postupajući sudac) jedini sudac koji maltretira i šikanira tužitelje, da joj namjerno zakazuje ročišta u 8.00 sati, iako zna da dolazi iz Konjica, te da nju nitko neće izbacivati iz sudnice. Imajući u vidu apelantičino cjelokupno ponašanje na ročištu, kao i sadržaj izrečenog u okolnostima konkretnoga slučaja, Ustavni sud primjećuje da su redoviti sudovi u dovoljnoj mjeri objektivno analizirali sadržaj apelantičinog verbalnog dijaloga sa sucem Općinskog suda, te njezino cjelokupno ponašanje na ročištu, pa se u takvim okolnostima, i prema ocjeni Ustavnog suda, jezičnom i pravnom analizom spornog događaja može zapaziti da je njezino ponašanje zaista predstavljalo ometanje rada suda, što je, u biti, dovelo do narušavanja njegovog autoriteta. Stoga, Ustavni sud smatra da je izrečena novčana kazna zbog neprimjerenog ponašanja bila razmjerna opravdanom cilju kojem se težilo, tj. zaštitu dostojanstva i autoriteta sudstva i poštivanju procesne stege kao preduvjeta normalnog odvijanja svakog sudskog procesa, te se može reći da je bila nužna u demokratskom društvu kakvom BiH teži.

36. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da su apelantičini navodi u vezi sa kršenjem prava iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije neutemeljeni, te da pobijana rješenja nisu prouzrokovala kršenje navedenog prava.

VIII. Zaključak

37. Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije prekršeno pravo iz članka II/3. (h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije kada je apelantica zbog neprimjerenog ponašanja na ročištu novčano kažnjena, što je bilo razmjerno opravdanom cilju kojem se teži, odnosno očuvanju digniteta i autoriteta suda.

38. Na temelju članka 18. stavak 3. točka (h) i članka 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

39. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 4161/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Milovana Žugića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 001320 10 Rev od 4. augusta 2011. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 P 008970 07 Gž od 22. jula 2010. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj P-3685/04 od 21. augusta 2006. godine

Odluka od 17. jula 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4161/11**, rješavajući apelaciju **Milovana Žugića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav 2. tačka b) i člana 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 17. jula 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Milovana Žugića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 70 0 P 001320 10 Rev od 4. augusta 2011. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 P 008970 07 GŽ od 22. jula 2010. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj P-3685/04 od 21. augusta 2006. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

Uvod

1. Milovan Žugić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Zvornika, kojeg zastupa Janko Nikolić, advokat iz Zvornika, podnio je 25. oktobra 2011. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda

Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 70 0 P 001320 10 Rev od 4. augusta 2011. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 09 0 P 008970 07 Gž od 22. jula 2010. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj P-3685/04 od 21. augusta 2006. godine. Apelant je, također, podnio zahtjev za donošenje privremene mjere.

2. Budući da apelacija nije sadržavala sve elemente propisane članom 19. stav 2. prethodnih Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09, u daljnjem tekstu: prethodna Pravila) koja su važila u vrijeme poduzimanja navedenih radnji, od apelanta je 1. novembra 2011. godine zatraženo da dopuni apelaciju. Apelant je 16. novembra 2011. godine dostavio traženu dopunu apelacije.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Ustavni sud je donio Odluku broj AP 4161/11 od 20. decembra 2011. godine kojom je odbio apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

4. Na osnovu člana 22. prethodnih Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09) koja su važila u vrijeme preduzimanja navedenih radnji, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda i Nusreta Gljive (u daljnjem tekstu: tužitelj) zatraženo je 31. oktobra 2011. godine da dostave odgovore na apelaciju.

5. Općinski sud je dostavio odgovor 14. novembra 2011. godine, Vrhovni sud i tuženi su dostavili odgovore 15. novembra 2011. godine, a Kantonalni sud 17. novembra 2011. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

7. Presudom Općinskog suda broj P-3685/04 od 21. augusta 2006. godine, donesenom po tužbi tužitelja protiv apelanta radi isplate duga, obavezan je apelant da tužitelju vrati iznos od 45.000,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama od 14. septembra 2005. godine, pa do isplate, koji je tužitelj apelantu predao na osnovu predugovora o kupoprodaji nekretnina zaključenog 10. jula 2000. godine i aneksa ugovora od 16. augusta 2000. godine za nekretnine bliže označene u presudi, te da tužitelju naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 7.407,56 KM. Presudom je odbijen dio tužbenog zahtjeva kojim je traženo da sud obaveže apelanta da tužitelju izvrši isplatu zakonske zatezne kamate na iznos od 30.000,00 KM, počev od 10. jula 2000. godine do isplate, na iznos od 15.000,00 KM počev

od 16. augusta 2000. godine do isplate, odnosno od dana kada je tužitelj apelantu predao navedene novčane iznose, kao i u dijelu kojim je tužitelj tražio isplatu kamate na iznos od 45.000,00 KM koji je po Rješenju Općinskog suda broj R-1338/2000 od 3. januara 2001. godine deponiran na depozitni račun suda naveden u presudi, i to počev od 5. januara 2001. godine pa do isplate. U preostalom dijelu tužbenog zahtjeva kojim je traženo da se naloži Općinskom sudu da tužitelju izvrši povrat navedenog novca koji je deponiran parnični postupak je obustavljen i navedeno da će se nakon pravosnažnosti predmetne presude postupak po tom dijelu tužbenog zahtjeva nastaviti po pravilima vanparničnog postupka pred Općinskim sudom. Presudom je, također, odbačen prijedlog za donošenje mjere osiguranja kojim je traženo da se tužitelju vrate navedena novčana sredstva koja su položena u sudski depozit.

8. U obrazloženju presude je navedeno da je Općinski sud Rješenjem broj P-1673/00 od 20. oktobra 2001. godine usvojio apelantov prijedlog za ponavljanje postupka koji je pred tim sudom okončan pravosnažnom Presudom broj P-1673/00 od 12. januara 2001. godine a u kojem apelant, kao tuženi, nije učestvovao, jer je, navodno, njegova adresa bila nepoznata, ukinuo klauzulu pravosnažnosti presude od 12. januara 2001. godine i presudu u cijelosti stavio van snage. Navedeno je da je apelant dokazao da je njegova adresa bila poznata opunomoćeniku tužitelja, jer je bila navedena u punomoći koju je apelant dao Draženku Ljubincu, pa da se zbog toga apelant nije mogao smatrati licem čije je boravište nepoznato. Dalje, navedeno je da je u ponovljenom postupku utvrđeno da su apelant i tužitelj 10. jula 2000. godine zaključili predugovor o kupovini predmetnih nekretnina kojim je apelant tužitelju prodao predmetne nekretnine, a u vrijeme zaključenja predugovora tužitelj je isplatio prvi obrok od ukupne kupoprodajne cijene od 90.000,00 KM, odnosno iznos od 30.000,00 KM. Navedeno je da su apelant i tužitelj ugovorili da će ostatak kupoprodajne cijene od 60.000,00 KM tužitelj kao kupac platiti prilikom potpisivanja glavnog ugovora, a najkasnije do isteka tekuće (2000.) godine.

9. U postupku je, dalje, utvrđeno i da su stranke 16. augusta 2000. godine zaključile aneks predugovora kojim su izmijenile tačku 3c. predugovora tako da je navedeno da je tužitelj platio još jedan obrok od 15.000,00 KM, odnosno ukupno 45.000,00 KM, ili polovinu kupoprodajne cijene. Obrazloženo je i da je utvrđeno da potpisi ni na predugovoru, niti na aneksu predugovora nisu sudski ovjereni, te da je, umjesto apelanta, na osnovu ovjerene sudske punomoći u navedenom učestvovao Draženko Ljubinac iz Zvornika. Osim toga, utvrđeno je i da je tužitelj stupio u posjed predmetnih nekretnina, ali da stranke nikada nisu zaključile glavni kupoprodajni ugovor. Dalje, u postupku je utvrđeno da je apelant predmetne nekretnine prodao trećem licu Dževadu Stomornjaku (u daljnjem tekstu: treće lice) 10. novembra 2000. godine za istu kupoprodajnu cijenu od 90.000,00

KM, te da se apelant sa trećim licem dogovarao o kupoprodaji predmetnih nekretnina još od 1. aprila 2000. godine, a da je u oktobru 2000. godine treće lice pozvalo tužitelja da napusti predmetne nekretnine s obzirom na to da ih je ono kupilo od apelanta. Navedeno je i da je tužitelj nakon podnošenja tužbe, na osnovu Rješenja tog suda broj R-1338/2000 od 3. januara 2001. godine, u sudski depozit položio preostali iznos kupoprodajne cijene, odnosno 45.000,00 KM.

10. S tim u vezi, Općinski sud je naveo da je članom 9. Zakona o prometu nepokretnosti propisana obavezna pismena forma za sve ugovore o prometu nekretnina uz ovjeru potpisa ugovornih strana kod nadležnog suda, a da je članom 70. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO) propisano da ugovor koji nije zaključen u propisanoj formi nema pravno dještvo, odnosno članom 45. stav 2. istog zakona da propisi o formi glavnog ugovora važe i za predugovor ako je propisana forma uvjet punovažnosti ugovora. Imajući u vidu utvrđene činjenice da potpisi ni na predugovoru, niti na aneksu predugovora nisu sudski ovjereni, Općinski sud je utvrdio da se radi o nepostojećem, odnosno ništavom ugovoru iz kojeg nisu nastale bilo kakve obaveze za ugovorne strane. Dalje, navedeno je da je članom 104. ZOO propisano da je, u slučaju ništavosti ugovora, svaka ugovorna strana dužna da vrati drugoj strani sve što je primila po osnovu takvog ugovora. Imajući u vidu navedeno, Općinski sud je obavezao apelanta na povrat primljenog novčanog iznosa sa zakonskom zateznom kamatom za period bliže naveden u presudi i plaćanje troškova postupka koje je tužitelj imao, dok je u preostalom dijelu koji se odnosio na isplatu zakonskih zatezних kamata na dugovani iznos od dana kada je apelantu taj iznos isplaćen tužbeni zahtjev odbijen jer tužitelj nije dokazao da je apelant kao stjecalac bez pravnog osnova bio nesavjestan. Kao neosnovan odbijen je i dio tužbenog zahtjeva kojim je tužitelj tražio da mu apelant plati zateznu kamatu na iznos položen u sudski depozit uz obrazloženje da tužitelj nije bio obavezan platiti taj iznos apelantu, budući da nikada nije zaključen glavni ugovor o kupoprodaji. Osim toga, Općinski sud je naveo da je u pogledu dijela tužbenog zahtjeva kojim je tužitelj tražio da se tom sudu naloži da mu vrati novac koji je deponiran u sudski depozit, utvrdio da nije nadležan, te je obustavio parnični postupak u tom dijelu i utvrdio da će se nakon pravosnažnosti rješenja o obustavi postupak nastaviti po pravilima vanparničnog postupka pred nadležnim sudom zbog čega je odbacio i prijedlog za mjeru osiguranja kojom je tražen povrat sredstava uplaćenih u sudski depozit.

11. Protiv navedene presude i apelant i tužitelj su izjavili žalbe Kantonalnom sudu, koji je Presudom broj 09 0 P 008970 07 Gž od 22. jula 2010. godine apelantovu žalbu odbio, a žalbu tužitelja djelimično uvažio tako što je prvostepena presuda preinačena u dijelu odluke o zateznim kamatama na način da je apelant obavezan da tužitelju vrati ukupan iznos od 45.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom, i to na iznos od 30.000,00 KM,

počev od 10. jula 2000. godine pa do isplate, a na iznos od 15.000,00 KM sa kamatom od 16. augusta 2000. godine do isplate. U preostalom dijelu žalba je odbijena i prvostepena presuda potvrđena. U obrazloženju presude je navedeno da je, prema mišljenju tog suda, osnovan dio žalbe tužitelja u vezi sa isplatom zakonskih zatezних kamata za periode u 2000. godini bliže navedene u presudi, jer je prvostepeni sud pogrešno ocijenio posredno izvedene dokaze i pogrešno primijenio materijalno pravo, ali samo u odnosu na apelantovu savjesnost u spornom pravnom odnosu, dok je, prema mišljenju Kantonalnog suda, prvostepena presuda u preostalom dijelu pravilna. Kantonalni sud je naveo da iz utvrđenih činjenica proizlazi da je apelant izvršio prodaju predmetnih nekretnina trećem licu prije nego što je istekao ugovoreni rok za zaključenje glavnog ugovora sa tužiteljem i kada je primio pola iznosa kupoprodajne cijene od tužitelja, odnosno kada je apelant morao znati da je izvršio dvostruku prodaju i da novac koji je primio od tužitelja drži bez pravnog osnova, pa da se smatra nesavjesnom ugovornom stranom u smislu odredbe člana 104. stav 3. ZOO. Osim toga, Kantonalni sud je obrazložio da je neosnovan apelantov žalbeni navod da prvostepeni sud nije odlučio o obavezi tužitelja da apelantu vrati u posjed predmetne nekretnine, jer iz stanja spisa proizlazi da apelant nikada nije postavio takav protivtužbeni zahtjev, zbog čega je, shodno zakonskim odredbama, prvostepeni sud mogao odlučivati samo u granicama postavljenog tužbenog zahtjeva. Navedeno je i da je neosnovan apelantov žalbeni navod u vezi sa preinakom tužbe nakon zaključenja glavne rasprave, budući da je, kako je obrazložio Kantonalni sud, preinaka tužbe učinjena na pripremnom ročištu održanom 24. maja 2006. godine za šta nije bila potrebna saglasnost apelanta kao tuženog, što je i konstatirano u zapisniku shodno odredbama člana 57. stav 1. ZPP.

12. Protiv navedene presude apelant je izjavio reviziju Vrhovnom sudu koji je Presudom broj 70 0 P 001320 10 Rev od 4. augusta 2011. godine reviziju odbio, kao i zahtjev tužitelja za naknadu parničnih troškova za sastav odgovora na reviziju. U obrazloženju presude Vrhovni sud je ponovio utvrđene činjenice i stavove nižestepениh sudova i zaključio da je, suprotno navodima revizije, osporena presuda pravilna i da su nadležni sudovi pri tome dali razloge koje u potpunosti kao valjane i odgovarajuće prihvata i Vrhovni sud. Vrhovni sud je, između ostalog, naveo i da apelant u reviziji ponavlja navode koje je isticao i u žalbi protiv prvostepene presude a na šta je detaljno i iscrpno obrazloženje dao Kantonalni sud. Vrhovni sud je naveo da je, s tim u vezi, neosnovan apelantov navod da je prvostepeni sud dopustio preinaku tužbe nakon okončanja glavne rasprave, jer je, kako je obrazložio Vrhovni sud, drugostepeni sud u svojoj presudi argumentirano obrazložio da je odredbama člana 57. stav 1. ZPP, koji je u toku postupka stupio na snagu, jasno propisano da je preinaka tužbe dopuštena do okončanja pripremnog ročišta, odnosno do početka glavne rasprave ako pripremno ročište nije održano.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra da mu je osporenim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Kršenje navedenih prava apelant vidi u pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i pogrešnoj primjeni materijalnog i procesnog prava. Apelant navodi da je u toku postupka isticao da nikakav predugovor ni aneks ne postoje, jer potpisi nikada nisu ovjereni kod nadležnog suda, te da nije sporio da postoji i ugovor sa trećim licem kojem je prodao nekretnine, ali da je prije zaključenja i predugovora i ugovora sa trećim licem trebalo da se ponudi prodaja nekretnina općini na čijem su području te nekretnine, jer ona u odnosu na sve ugovore ima pravo preče kupovine, te da nikada nije pribavljena ni odluka CRPC-a o vraćanju u posjed predmetnih nekretnina zbog čega to zemljište ima poseban pravni tretman. Apelant navodi i da u predmetnim ugovorima nikada nije ugovorena kapara, niti da ju je primio. Apelant smatra da je, suprotno odredbama ZPP, izvršena preinaka tužbe nakon zaključenja pripremnog ročišta, te da se u postupku nije moglo odlučivati jer nije postojao glavni ugovor, kao i da je trebalo tužbom obuhvatiti sve učesnike u postupku, a ne samo apelanta. Osim toga, apelant u apelaciji iznosi i svoje žalbene i revizione navode, te komentira stavove redovnih sudova o tim pitanjima.

b) Odgovor na apelaciju

14. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je istakao da u postupku nije bilo kršenja prava na koja se apelant poziva, te da apelaciju treba odbiti kao neosnovanu.

15. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je naveo da u postupku nije bilo kršenja prava na koja se apelant poziva, te da su osporene presude donesene u skladu sa zakonom, kao i da apelant u apelaciji ponavlja navode iz žalbe i revizije na koje su redovni sudovi dali detaljne odgovore.

16. U odgovoru na apelaciju Općinski sud je naveo da je u svojoj odluci dao sve razloge za donošenje te odluke pri kojima i dalje ostaje, te da apelaciju treba odbiti kao neosnovanu.

17. U odgovoru na apelaciju tužitelj je naveo da su osporene odluke donesene u skladu sa zakonom, te da činjenica da je odlučeno protiv apelanta ne znači da su sudovi prekršili prava na koja se apelant u apelaciji poziva.

V. Relevantni propisi

18. **Zakon o prometu nepokretnosti** („Službeni list SRBiH” br. 38/78, 4/89 i 22/91 i „Službeni glasnik RS” broj 29/94) u relevantnom dijelu glasi:

Član 9.

Samoupravni sporazum, odnosno ugovor o prenosu nepokretnosti sa jednog na drugo društveno pravno lice i o otuđenju nepokretnosti iz društvene svojine zaključuje se u pismenom obliku.

Ugovor na osnovu koga se prenosi pravo svojine na nepokretnosti mora biti sačinjen u pismenom obliku, a potpisi ugovarača ovjereni u nadležnom sudu.

Samoupravni sporazum, odnosno ugovor koji je zaključen protivno odredbama st. 1. i 2. ovog člana ne proizvodi pravno dejstvo.

Izuzetno od odredbe prethodnog stava, ugovor zaključen u pismenoj formi na osnovu koga se prenosi pravo svojine, proizvodiće pravno dejstvo iako potpisi ugovarača nisu ovjereni u nadležnom sudu, ako su ugovorne strane izvršile u cjelini ili u pretežnom dijelu obaveze koje iz njega nastaju ili ako je taj ugovor zaključen u prisustvu najmanje dva svjedoka koji su se potpisali u ugovoru.

19. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, „Službene novine RBiH” br. 2/92, 13/93, 13/94 i „Službene novine FBiH” br. 29/03 i 42/11) relevantne odredbe glase:

Član 45. st. 1. i 2.

1. Predugovor je takav ugovor kojim se preuzima obaveza da se docnije zaključi drugi, glavni ugovor.

2. Propisi o formi glavnog ugovora zavise i za predugovor, ako je propisana forma uvjet punovažnosti ugovora.

Član 70.

1. Ugovor koji nije zaključen u propisanoj formi nema pravno dejstvo ukoliko iz cilja propisa kojim je određena forma ne proizlazi šta drugo.

Član 104.

U slučaju ništavosti ugovora svaka ugovorna strana dužna je vratiti drugoj sve ono što je primila po osnovu takvog ugovora, a ako to nije moguće, ili ako se priroda onog što je ispunjeno protivi vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu, prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke ukoliko zakon šta drugo ne određuje.

20. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službeni glasnik RS” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 57. st. 1. i 2.

(1) Tužilac može preinačiti tužbu najkasnije do zaključenja pripremnog ročišta ili do početka glavne rasprave, ako pripremno ročište nije održano.

(2) Nakon održavanja pripremnog ročišta, a najkasnije do zaključenja glavne rasprave, sud može dopustiti preinaku tužbe samo ako ocijeni da preinaka nije usmjerena na odugovlačenje postupka i ako tuženi pristaje na preinaku.

VI. Dopustivost

21. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

22. U skladu sa članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

23. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 70 0 P 001320 10 Rev od 4. augusta 2011. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 16. septembra 2011. godine a apelacija je podnesena 25. oktobra 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

24. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

25. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su tim presudama prekršena njegova prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

26. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

27. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

28. Ustavni sud zapaža da se predmetni postupak odnosio na povrat novčanog iznosa datog na ime kupoprodaje nekretnina koja nije realizirana u skladu sa zakonom, dakle, da se radilo o predmetu građanskopravne prirode, te je zbog toga član 6. Evropske konvencije primjenljiv.

29. Apelant tvrdi da mu je osporenim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i proizvoljne primjene materijalnog i procesnog prava, jer su ga redovni sudovi obavezali na povrat novčanog iznosa koji je, navodno, dat na ime kapare za koju apelant tvrdi da nikada nije ugovorena, kao i da je nije primio, te jer su dozvolili prinaku tužbe bez njegove saglasnosti i nakon okončanja glavne rasprave. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, ukazuje da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituira redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

30. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stavu, može izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica,

tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenoga Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi Odluku Ustavnog suda broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant problematizira, ispitati da li su pobijane odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni pozitivnopravnih propisa.

31. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi obavezali apelanta na povrat novca primljenog na ime dvije rate kupoprodajne cijene za sporne nekretnine koje je apelant prodao tužitelju posredstvom opunomoćenika na način da su zaključeni predugovor i aneks predugovora prema kojima je tužitelj bio obavezan da apelantu isplati kompletan iznos kupoprodajne cijene do kraja 2000. godine, te da navedeni predugovor i aneks tog predugovora nisu ovjereni u sudu. Osim toga, Ustavni sud zapaža da je u postupku utvrđeno da je apelant, ne sačekavši protek roka za plaćanje kompletne cijene (kraj 2000. godine), dogovorio 1. aprila 2000. godine da proda spornu nekretninu i sa trećim licem, što je i realizirao 10. novembra 2000. godine, i za iste nekretnine primio od trećeg lica 90.000,00 KM. Dalje, Ustavni sud u vezi sa navedenim činjenicama, podsjeća na već citirane odredbe člana 9. Zakona o prometu nepokretnosti kojim je propisana obavezna ovjera ugovora o prometu nekretnina u sudu ili njegovo sačinjavanje pred dva svjedoka. Osim toga, odredbama čl. 45, 70. i 104. ZOO (na temelju kojih su i donesene osporene presude) je propisano da je predugovor takav ugovor koji se zaključuje sa obavezom da se kasnije zaključi glavni ugovor, te da on mora biti u istoj formi kao i glavni ugovor (ako je forma zakonom propisana), da neispunjenje forme prilikom njegovog zaključivanja čini taj ugovor ništavim zbog čega takav ugovor ne proizvodi nikakvo pravno djestvo i u kojem slučaju svaka strana mora vratiti ono što je primila po osnovu takvog ugovora. Dakle, dovodeći u kontekst navedene zakonske odredbe sa činjenicama konkretnog predmeta, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema ništa što bi ukazivalo da su redovni sudovi proizvoljno primijenili materijalno pravo ili proizvoljno utvrdili činjenice. Ustavni sud smatra da su obrazloženja redovnih sudova u pogledu odluke kojom je apelant obavezan na vraćanje primljenog od tužitelja u situaciji kada su predugovor i njegov aneks ništavi u skladu sa standardima člana 6. Evropske konvencije, a pogotovo u situaciji kada je apelant istovremeno spornu nekretninu prodao još jednom licu od kojeg je primio kompletan iznos kupoprodajne cijene. Ustavni sud zapaža i da apelant u apelaciji ponavlja navode koje je isticao u toku žalbenog i revizionog postupka na koje su, kako je već rečeno, redovni sudovi dali obrazloženje u skladu sa standardima člana 6. Evropske

konvencije. Zbog svega navedenog, Ustavni sud smatra neosnovanim apelantove navode o proizvoljnoj primjeni materijalnog prava i proizvoljnom utvrđivanju činjenica.

32. Apelant navodi i da su redovni sudovi proizvoljno primijenili i procesno pravo, jer su dopustili preinačenje tužbe nakon zaključenja glavne rasprave. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da iz činjenica predmeta proizlazi da je preinaka tužbe tužitelju dopuštena na pripremnom ročištu koje je održano nakon stupanja na snagu novog ZPP, a ne nakon zaključenja glavne rasprave, kako to tvrdi apelant. Pri tome Ustavni sud ima u vidu da je argumentirano i jasno obrazloženo redovnih sudova da se preinaka tužbe, bez saglasnosti tuženog, shodno odredbama člana 57. stav 1. ZPP, može izvršiti do zaključenja pripremnog ročišta, ili do početka glavne rasprave ako pripremno ročište nije održano. S obzirom na to da je u konkretnom slučaju, kako je već rečeno, preinaka tužbe izvršena prije okončanja pripremnog ročišta, to Ustavni sud smatra i ove apelantove navode neosnovanim. Ustavni sud smatra neosnovanim i apelantove navode u vezi s tim da je trebalo da ima obavezu da prvo ponudi sporne nekretnine na prodaju općini, kao i da se radi o nekretninama za koje nije tražen povrat od CRPC-a. Ovo stoga što navedena pitanja i nisu bila predmet konkretnog postupka, budući da su redovni sudovi u predmetnom postupku isključivo odlučivali o tužbenom zahtjevu tužitelja usmjerenom na isplatu duga, odnosno vraćanje iznosa od 45.000,00 KM koji je tužitelj isplatio apelantu na osnovu predugovora o kupoprodaji nekretnina koji nije zadovoljavao formu propisanu zakonom. Osim toga, Ustavni sud, u odnosu na apelantove navode da nikada nije ugovorena kapara, te da nikada nije primio ništa po osnovu kapare, zapaža da u konkretnom slučaju i nije bila ugovorena kapara, već plaćanje kupoprodajne cijene u ratama za koje je u postupku i utvrđeno da ih je apelant primio, pa Ustavni sud i ove navode smatra neosnovanim.

33. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije došlo do kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na imovinu

34. Apelant smatra da mu je osporenim presudama prekršeno i pravo na imovinu. Ustavni sud zapaža da apelant navode o kršenju ovog prava vezuje za navode o proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava i proizvoljno utvrđenim činjenicama, odnosno za kršenje prava na pravično suđenje. Imajući u vidu navedeno, kao i elaboraciju iz prethodnih tačaka ove odluke u kojima je zaključeno da nije bilo kršenja prava na pravično suđenje u navedenim segmentima, to Ustavni sud smatra neosnovanim i navode o kršenju prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

35. Nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada su redovni sudovi utvrdili da su predugovor i aneks predugovora o kupovini nekretnina ništavi, jer nisu zaključeni u skladu sa odredbama člana 9. Zakona o prometu nepokretnosti i člana 45. ZOO, i kada su sudovi obavezali apelanta da, shodno odredbama člana 104. ZOO, vrati tužitelju ono što je po osnovu takvog predugovora primio, kao i kada je preinaka tužbe izvršena prije zaključenja pripremnog ročišta u skladu sa članom 57. stav 1. ZPP.

36. Nema kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada apelant kršenje ovog prava vezuje za primjenu materijalnog i procesnog prava, odnosno prava na pravično suđenje, a Ustavni sud je utvrdio da nije bilo kršenja prava na pravično suđenje.

37. Na osnovu člana 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

38. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 501/13

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Здравке Вучичевић под-
несена против Пресуде Окружног
суда у Источном Сарајеву број 89
0 Мал 017281 12 Гж од 9. новембра
2012. године и Пресуде Основног
суда у Сокоцу број 89 0 И 017281
10 Мал од 3. октобра 2011. године

Одлука од 17. јула 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 501/13**, рјешавајући апелацију **Здравке Вучичевић**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став 2 тачка б), члана 59 ст. 1 и 2 и члана 62 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 22/14), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Мирсад Ђеман, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 17. јула 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Здравке Вучичевић.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Окружног суда у Источном Сарајеву број 89 0 Мал 017281 12 Гж од 9. новембра 2012. године.

Предмет се враћа Окружном суду у Источном Сарајеву, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Окружном суду у Источном Сарајеву да, у складу са чланом 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

На основу члана 64 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине престаје правно дјеловање Одлуке о привременој мјери број АП 501/13 од 27. фебруара 2014. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Здравка Вучичевић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Пала, коју заступа Зоран Јовановић, адвокат из Пала, поднијела је 31. јануара 2013. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву (у даљњем тексту: Окружни суд) број 89 0 Мал 017281 12 Гж од 9. новембра 2012. године и Пресуде Основног суда у Сокоцу (у даљњем тексту: Основни суд) број 89 0 I 017281 10 Мал од 3. октобра 2011. године. Апеланткиња је 7. новембра 2013. године поднијела захтјев за доношење привремене мјере којом би Уставни суд „одложио извршење Пресуде Основног суда број 89 0 I 017281 10 Мал од 3. октобра 2011. године” до доношења одлуке о апелацији.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Мало вијеће Уставног суда је, на основу члана 24 став 4 претходних Правила Уставног суда („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09, у даљњем тексту: претходна Правила), на сједници одржаној 27. фебруара 2014. године донијело закључак о приоритетном рјешавању предмета.

3. Уставни суд је Одлуком о привременој мјери број АП 501/13 од 27. фебруара 2014. године наложио Основном суду да не спроводи поступак извршења Рјешења о извршењу број 89 0 I 034396 13 I од 21. августа 2013. године, којим је одређено извршење правоснажне Пресуде Основног суда број 89 0 I 017281 10 Мал од 3. октобра 2011. године.

4. На основу члана 22 ст. 1 и 2 претходних Правила, од Окружног суда, Основног суда и Микрокредитне фондације ЕКИ Сарајево - Филијала Вишеград, као друге

стране у предметном поступку, затражено је 27. фебруара 2014. године да доставе одговоре на апелацију.

5. Основни суд је доставио одговор на апелацију 10. марта 2014. године, а Микрокредитна фондација ЕКИ Сарајево - Филијала Вишеград 13. марта 2014. године, док Окружни суд није у остављеном року доставио одговор на апелацију.

6. На захтјев Уставног суда Основни суд је 16. јуна 2014. године доставио на увид спис број 89 0 I 017281 10 Мал.

III. Чињенично стање

7. Чињенице предмета које произилазе из апеланткињиних навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

Уводне напомене

8. Микрокредитна фондација ЕКИ Сарајево - Филијала Вишеград и Нада Марковић су 10. јуна 2008. године закључили уговор о кредиту којим се тужилац, као давалац кредита, обавезао да ће Нади Марковић, као примаоцу кредита, исплатити износ од 4.000,00 КМ, а прималац кредита се обавезао да ће наведени износ враћати даваоцу кредита према отплатном плану из тог уговора са крајњим роком поврата кредита до 10. јуна 2011. године. У члану 7 став 1 уговора о кредиту је наведено да давалац кредита може у свако доба отказати уговор уколико, између осталог, прималац кредита касни са отплатом кредита у уговореним роковима, или ако кредит не враћа на уговорени начин, а ако пропусти да уплати најмање двије узастопне доспјеле рате кредита, давалац кредита ће одмах након доспијећа друге узастопне неплаћене рате отказати овај уговор. У ставу 2 тог члана је наведено да отказ уговора који је дат кориснику кредита чини цјелокупно потраживање даваоца кредита по том уговору доспјелим у цијелости и према примаоцу кредита и према солидарним дужницима и јемцима по том уговору. У члану 8 уговора о кредиту је наведено да ће обавјештење о отказу уговора о кредиту давалац кредита послати и солидарним дужницима и јемцима по том кредиту у којем случају се овај уговор сматра раскинутим на дан када је прималац кредита примио обавјештење о раскиду уговора од даваоца кредита, односно оног дана када је давалац кредита примио обавјештење поште или свог овлашћеног запосленика о неуспјешној достави (за коју је одговоран прималац кредита). У члану 9 уговора о кредиту је наведено да на дан раскида уговора цјелокупан износ кредита, и то главница са припадајућим редовним и затезним каматама обрачунатим на дан кашњења са отплатом, као и сва остала споредна потраживања, аутоматски доспијевају за наплату.

9. Микрокредитна фондација ЕКИ Сарајево - Филијала Вишеград и апеланткиња су 10. јуна 2008. године закључили уговор о јемству којим апеланткиња јемчи за уредно испуњење новчане обавезе коју има Нада Марковић по основу уговора о кредиту.

10. Микрокредитна фондација ЕКИ Сарајево - Филијала Вишеград као тражилац извршења је поднијела Основном суду приједлог за извршење против Наде Марковић и апеланткиње као извршеникa на основу вјеродостојне исправе – мјенице (која је доспјела на плаћање 26. августа 2010. године), предлажући извршење на покретним стварима Наде Марковић, те обуставом $\frac{1}{2}$ апеланткињине пензије.

11. Основни суд, поступајући по приједлогу за извршење, донио је Рјешење о извршењу број 89 0 I 017281 10 I од 30. септембра 2010. године којим је одредио предложено извршење.

12. Одлучујући о апеланткињином приговору против наведеног рјешења, Основни суд је донио Рјешење број 89 0 I 017281 10 I од 13. децембра 2010. године којим је одређено да се приједлог за извршење у предметној правној ствари сматра тужбом, да се извршење одлаже и да ће бити настављено на приједлог тражиоца након правоснажности одлуке парничног суда ако тражилац извршења успије са тужбом.

Парнични поступак ради исплате дуга и камата

13. Пресудом Основног суда број 89 0 I 017281 10 Мал од 3. октобра 2011. године обавезана је апеланткиња да Микрокредитној фондацији ЕКИ Сарајево - Филијала Вишеград (у даљњем тексту: тужилац) исплати на име главног дуга износ од 2.258,30 КМ и на име камата износ од 200,50 КМ, које су обрачунате до 26. августа 2010. године, те даљњих камата почев од тог датума па до исплате, као и да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.905,00 КМ. У образложењу пресуде Основни суд је навео да предмет спора у конкретној правној ствари представља потраживање тужиоца према апеланткињи, као јемцу, за неисплаћени дио кредита који је подигла Нада Марковић, која је у међувремену умрла. Основни суд је указао да је претходно тужилац 6. септембра 2010. године поднио Основном суду приједлог за извршење на основу потписане мјенице, уговора о кредиту и уговора о јемству против Наде Марковић и апеланткиње као извршеника. У вези с тим, Основни суд је навео да је Основни суд донио рјешење о извршењу (којим је одредио предложено извршење), али да је по апеланткињином приговору рјешење о извршењу обустављено у односу на Наду Марковић због њене смрти, док је у односу на апеланткињу извршење одложено, те наведено да се приједлог за извршење у предметној правној ствари сматра тужбом.

14. Основни суд је навео да је у току доказног поступка извршио увид и прочитао тужiocеве доказе: уговор о кредиту, уговор о јемству, изјаву о прихватању увођења административне забране, мјеницу и извод из пословних књига уз допис, те да је након оцјене сваког доказа посебно и у њиховој међусобној вези одлучио као у изреци пресуде. Основни суд је навео да се тужилац у даљњем току поступка, који је настављен по правилима парничног поступка, више није позивао на мјеницу као правни основ за подношење приједлога за извршење, већ на материјалне доказе које је предложио на припремном рочишту и које је суд извео (уговор о кредиту, уговор о јемству, изјава о прихватању увођења административне забране, обавијест о раскиду уговора и опомена пред принудну наплату). С обзиром на то, Основни суд је навео да су неосновани апеланткињини приговори у погледу правних недостатака мјенице као основа за подношење приједлога за извршење. Наиме, Основни суд је указао да, иако је предметна парница произашла по основу мјеничног дуга, тужилац се у току поступка није позивао на мјеницу, већ на материјалне доказе, тако да је суд у предметном поступку поступао у складу са правилима Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП) којима су регулисани спорови мале вриједности. Даље, Основни суд је навео да апеланткиња није оспоравала висину дуга који је настао по неисплаћеном дијелу кредита главног дужника Наде Марковић, тако да је суд у том погледу прихватио тужiocев тужбени захтјев као неспоран. У вези с тим, Основни суд је указао да је одредбама члана 997 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО) прописано да се уговором о јемству јемац обавезује према повјериоцу да ће испунити пуноважну и доспјелу обавезу дужника ако то овај не учини. Такође, Основни суд је указао да је одредбама члана 1004 ЗОО прописано да се од јемца може захтијевати испуњење обавезе тек након што је главни дужник не испуни у року одређеном у писменом позиву. **Основни суд је навео да је такав писмени позив тужилац доставио у обавијести о раскиду уговора о кредиту и опоменом пред принудну наплату**, која се није могла спровести према главном дужнику због његове смрти, те обавеза за испуњење неисплаћеног дијела кредита пада на апеланткињу као јемачног дужника у складу са цитираном законском одредбом.

15. Против наведене првостепене пресуде апеланткиња је изјавила жалбу у којој је, између осталог, истакла да је првостепени суд у доношењу првостепене пресуде учинио процесну повреду тиме што је истакао како је, поред осталих тужiocевих доказа, извео и доказ увидом у „обавијест о раскиду уговора” и „опомену пред принудну наплату” које је тужилац доставио апеланткињи. Апеланткиња је истакла да, међутим, наведене двије исправе нису изведене као докази, односно да су то непостојећи докази, па да се процесна повреда огледа у повреди члана 227 став 1 тачка 2 ЗПП, јер је тиме повријеђено апеланткињино право да се изјасни на све доказе, што

јој је у овом случају онемогућено. Дакле, будући да тужилац није извео доказ да је предметни кредит евентуално отказан, те имајући у виду члан 7 став 2 и чл. 8 и 9 предметног уговора о кредиту, као и акцесорну природу уговора о јемству, онда је сасвим јасно да потраживање из основног посла у укупном износу цијелог кредита није било доспјело, те да је, стога, сама тужба била преурањена, а из истог разлога и тужбени захтјев неоснован.

16. Одлучујући о апеланткињиној жалби против првостепене пресуде, Окружни суд је донио Пресуду број 89 0 Мал 017281 12 Гж од 9. новембра 2012. године којом је жалбу одбио као неосновану и првостепену пресуду потврдио. У образложењу пресуде Окружни суд је, у односу на приговор недостатка активне легитимације на страни тужиоца, навео да из предметног приједлога за извршење који се, према рјешењу првостепеног суда од 13. децембра 2010. године, сматра тужбом произилази да је као тражилац извршења, односно тужилац означена Микрокредитна фондација ЕКИ Сарајево - Филијала Вишеград, која, супротно жалбеним наводима, има статус правног лица, а тиме и страначку способност. Наиме, Окружни суд је указао да из Одлуке о промјени правног облика тужиоца од 30. марта 2010. године и Рјешења Федералног министарства правде број 04-05-2-409/08 од 30. априла 2008. године произилази да Микрокредитна фондација ЕКИ Сарајево има статус правног лица. При томе Окружни суд је навео да околност да је тужилац правилно означеном називу тужиоца, као правног лица, додао и назив експозитуре као организационог дијела тужиоца у којем обавља рад, нема као посљедицу неуредност тужбе која се односи на недостатак страначке способности тужиоца. С обзиром на то, Окружни суд је навео да је првостепени суд правилно поступио када није прихватио приговор недостатка активне легитимације на страни тужиоца који је истакла апеланткиња, будући да је, дакле, тужилац активно легитимисан у предметном спору. Даље, Окружни суд је навео да је подношењем приговора против рјешења о извршењу из члана 50 став 4 Закона о извршном поступку (у даљњем тексту: ЗИП) извршење одложено, те је предметни поступак настављен по правилима парничног поступка. Окружни суд је указао да је вјеродостојна исправа, која не посједује све квалитете извршне исправе, подношењем приговора против рјешења о извршењу престала бити основ за одређивање извршења, односно да престаје могућност да се извршни поступак даље води по рјешењу које је донесено на основу вјеродостојне исправе.

17. Окружни суд је, затим, указао да се у том случају поступак наставља по свим правилима парничног поступка, тако да странке у парничном поступку имају право да износе све чињенице на којима заснивају своје тврдње и да предлажу све доказе којима располажу за утврђивање тих чињеница. Окружни суд је указао да тужилац у

предметном поступку није тражио исплату мјенице, нити су предмет спора мјенична права и обавезе парничних странака, како је неосновано у жалби наведено.

18. У односу на приговор да првостепени суд није извео доказ увидом у „обавијест о раскиду уговора” и „опомену пред принудну наплату”, које је тужилац доставио апеланткињи, односно да су то непостојећи докази на које се првостепени суд само позвао, па да се процесна повреда огледа у повреди члана 227 став 1 тачка 2 ЗПП, јер је тиме повријеђено право апеланткиње да се изјасни на све доказе, што јој је у овом случају онемогућено, Окружни суд је истакао да је у конкретном случају предмет спора потраживање тужиоца по основу уговора о кредиту који је тужилац закључио са Надом Марковић као главним дужником, који је обезбдијеђен уговором о јемству који је неспорно потписала апеланткиња као јемац, као и мјеницом коју је, такође, потписала апеланткиња, јемчећи на тај начин за уредно испуњење уговора о кредиту уколико то не учини главни дужник. У вези с тим, Окружни суд је указао да је тужилац имао право да постојање свог потраживања према апеланткињи, као јемцу, у парничном поступку доказује свим доказима којима располаже, па и мјеницом као једним од доказа. При томе Окружни суд је навео да **отказом уговора о кредиту** због кашњења главног дужника доспијевају за наплату не само доспјеле рате кредита већ и преостали дио кредита заједно са уговореном и затезном каматом, те да је испуњење наведеног потраживања тужилац овлашћен да захтијева и од супсидијарних јемаца, односно у конкретном случају од апеланткиње.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

19. Апеланткиња сматра да јој је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Апеланткиња наводи да тужилац нема статус правног лица, те да самим тим није могао бити странка у поступку. Наиме, апеланткиња наводи да Филијала Вишеград није стекла статус правног лица на основу закона, нити на основу одлуке о регистрацији или било којег општег акта, те да статус правног лица искључиво има Микрокредитна фондација ЕКИ Сарајево. У вези с тим, апеланткиња наводи да је чланом 16 Одлуке о промјени правног облика Микрокредитне фондације ЕКИ одређено да њени организациони дијелови немају статус правног лица, те да су организациони дијелови дужни да, поред назива фондације, напишу и свој назив. Такође, апеланткиња наводи да је чланом 5 Одлуке о оснивању Микрокредитне

фондације ЕКИ - Филијала Вишеград одређено да Филијала Вишеград нема статус правног лица. С обзиром на то, апеланткиња сматра да је другостепени суд погрешно закључио да је приједлог за извршење, односно тужбу поднијела фондација, која је уз свој назив додала назив филијале, будући да је филијала та која је учествовала у поступку као тужилац. Апеланткиња, даље, наводи да се у конкретном случају радило о типичном мјеничном спору у којем је требало испитати начин на који је мјеница попуњена, доспјелост потраживања из основног посла, будући да приговором против рјешења о извршењу није оспораван основни посао, већ вријеме доспијећа обавезе и начин на који је попуњена мјеница (која је попуњена тек након смрти трасанта). Такође, апеланткиња наводи да су на „главној расправи изведена два непостојећа доказа – обавијест о раскиду уговора и опомена пред принудну наплату”, што указује на још један у низу пропуста редовних судова.

б) Одговор на апелацију

20. Основни суд је навео да је предметни парнични поступак произашао из извршног поступка, да је извршни поступак покренут на основу вјеродостојне исправе – мјенице, те да је по апеланткињином приговору против рјешења о извршењу донесено рјешење којим се приједлог за извршење сматра тужбом. Основни суд је навео да је предметни парнични поступак водио у складу са одредбама ЗПП, те да је тај суд, осим увида у мјеницу, извео доказе увидом и читањем уговора о кредиту, уговора о јемству, изјаву о прихватању увођења административне забране и извод из пословних књига тужилаца. Основни суд је навео да су неосновани апеланткињини наводи у погледу недостатка активне легитимације тужиоца, будући да је апеланткиња са тужиоцем закључила правни посао и потписала наведена документа, што је својом одлуком потврдио и другостепени суд.

21. Тужилац је навео да из члана 6 Закона о микрокредитним организацијама Федерације Босне и Херцеговине, рјешења Федералног министарства правде (којим је Микрокредитна фондација ЕКИ Сарајево уписана у регистар фондација), рјешења Агенције за банкарство Републике Српске (којом је Микрокредитној фондацији ЕКИ Сарајево издата дозвола за рад организационог дијела – Филијале Вишеград), Статута и одлука Управног одбора Микрокредитне фондације ЕКИ Сарајево недвојбено произилази да Филијала Вишеград као организациони дио наведене фондације има процесну способност предвиђену одредбама ЗПП. Тужилац је, даље, навео да су неосновани апеланткињини наводи о томе да се у конкретном случају радило о мјеничном спору у којем је требало испитати начин на који је попуњена мјеница и доспјелост потраживања. Наиме, тужилац је навео да у предметном парничном

поступку није тражио исплату мјенице, нити су предмет спора мјенична права и обавезе, већ да је предмет спора потраживање тужиоца по основу уговора о кредиту који је тужилац закључио са Надом Марковић као главним дужником. С обзиром на то да је апеланткиња са тужиоцем закључила уговор о јемству којим је пристала да отплаћује кредит уколико главни дужник не буде отплаћивао тај кредит, тужилац је навео да је имао могућност да поднесе тужбу са захтјевом за исплату дуга и против јемца сходно одредбама члана 997 у вези са чланом 1002 став 2 ЗОО. При томе тужилац је навео да је мјеница у предметном поступку скоро па ирелевантна, будући да је тужилац своје потраживање према апеланткињи доказао постојањем уговора о јемству, као и другим доказима наведеним у образложењу првостепене пресуде.

V. Релевантни прописи

22. У **Закону о привредним друштвима** („Службени гласник Републике Српске” бр. 127/08, 58/09 и 100/11) релевантне одредбе гласе:

Члан 3. ст. 1. и 2.

(1) Пословна јединица (огранак) привредног друштва је издвојени организациони дио привредног друштва посредством кога друштво обавља дјелатност у складу са законом.

(2) Пословна јединица нема својство правног лица, а у правном промету иступа у име и за рачун привредног друштва.

Члан 3б. став 1.

(1) У правном промету пословна јединица наступа под пословним именом друштва, уз означавање:

а) да је ријеч о пословној јединици и

б) назива и адресе пословне јединице, ако се разликује од адресе сједишта друштва.

23. У **Закону о извршном поступку** („Службени гласник Републике Српске” бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07 и 29/10) релевантне одредбе гласе:

Члан 50. ст. 4. и 5.

(4) Ако се рјешење о извршењу побија у потпуности или само у дијелу којим је утврђено постојање потраживања, приједлог за извршење сматраће се тужбом и у том случају суд ће поступати по одредбама парничног поступка.

(5) Када је поднесен приговор из става 4. овог члана, суд ће одгодити извршење и наставиће га, на приједлог тражиоца извршења, након правоснажности одлуке парничног суда, ако тражилац извршења успије са тужбом.

24. У **Закону о парничном поступку** („Службени гласник Републике Српске” бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 и 49/09) релевантне одредбе гласе:

Члан 7. став 1.

Странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и да изводе доказе којима се утврђују те чињенице.

Члан 8.

Које ће чињенице узети као доказане одлучује суд на основу слободне оцјене доказа. Суд ће савјесно и брижљиво оцијенити сваки доказ засебно и све доказе заједно.

Члан 123. став 1.

Свака странка дужна је да докаже чињенице на којима заснива свој захтјев.

Члан 291. ст. 1. и 2.

Странка у поступку може бити свако физичко и правно лице.

Посебним прописима може се одредити ко осим физичких и правних лица може бити странка у поступку.

25. У **Закону о облигационим односима** („Службени лист СФРЈ” бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, те „Службени гласник Републике Српске” бр. 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04) релевантне одредбе гласе:

Члан 997.

Уговором о јемству се јемац обавезује према повјериоцу да ће испунити пуноважну и доспјелу обавезу дужника, ако то овај не учини.

Члан 1002.

(1) Јемчева обавеза не може бити већа од обавезе главног дужника, а ако је уговорено да буде већа, она се своди на мјеру дужникове обавезе.

(2) Јемац одговара за испуњење цијеле обавезе за коју је јемчио, ако његова одговорност није ограничена на неки њен дио или на други начин подвргнут лакшим условима.

[...]

(4) Јемац одговара и за свако повећање обавезе које би настало дужниковом доцњом или дужниковом кривицом, ако није другачије уговорено.

(5) Он одговара само за ону уговорену камату која је доспјела послје закључења уговора о јемству.

Члан 1004. став 1.

(1) Од јемца се може захтијевати испуњење обавезе тек након што је главни дужник не испуни у року одређеном у писменом позиву (супсидијарно јемство).

VI. Допустивост

26. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

27. У складу са чланом 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може разматрати апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

28. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Окружног суда број 89 0 Мал 017281 12 Гж од 9. новембра 2012. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Будући да Окружни суд, на тражење Уставног суда, није доставио фотокопију доставнице о уручењу апеланткињи оспорене одлуке, Уставни суд је прихватио да је оспорена одлука достављена апеланткињи 3. децембра 2012. године (како је апеланткиња навела у апелацији). С обзиром на то да је апелација поднесена 31. јануара 2013. године, слиједи да је поднесена у року од 60 дана како је прописано чланом 18 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. 3 и 4 Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

29. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. 1, 3 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

30. Апеланткиња побија наведене пресуде, тврдећи да је тим пресудама повријеђено њено право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

Право на правично суђење

31. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

[...]

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

32. Члан 6 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.
[...]

33. Апеланткиња сматра да су редовни судови погрешно закључили да је тужилац активно легитимисан у предметном поступку, да су погрешно закључили да се у конкретном случају није радило о „мјеничном спору” (тј. о спору у којем је требало испитати ваљаност мјенице као основа за тужиочево потраживање), те да су „на главној расправи изведена два непостојећа доказа – обавијест о раскиду уговора и опомена пред принудну наплату”, односно да два наведена акта нису као докази изведени на главној расправи, а да су редовни судови на њима засновали оспорене одлуке, што је као последицу имало кршење њеног права на правично суђење. У вези с тим, Уставни суд, прије свега, указује да, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, Одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је уопштено задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, аплика-

ција број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

34. Уставни суд се, дакле, према наведеном ставу, може изузетно, када оцијени да је у одређеном поступку редовни суд произвољно поступао како у утврђивању чињеница, тако и у примјени релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број АП 311/04 од 22. априла 2005. године, став 26), упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примјенили позитивноправне прописе. У контексту наведеног Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може водити ка правичном поступку (види, Уставни суд, Одлука број АП 1293/05 од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље). Имајући у виду наведено, Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која предметна апелација покреће, испитати да ли су оспорене одлуке редовних судова засноване на произвољној примјени процесног и материјалног права.

35. Уставни суд, прије свега, запажа да су редовни судови при доношењу својих одлука, у дијелу који се односи на активну легитимацију тужиоца и обавезу вођења предметног спора као мјеничног, примјенили релевантне одредбе процесног права, те у образложењима оспорених одлука дали детаљне и јасне разлоге за своје одлучење, тако да Уставни суд не налази произвољност у поступању редовних судова у том погледу. Наиме, у вези са апеланткињиним наводима да су редовни судови погрешно закључили да је тужилац активно легитимисан у предметном поступку, Уставни суд запажа да је другостепени суд, поводом идентичних апеланткињиних навода изнесених у жалби против првостепене пресуде у образложењу своје одлуке дао детаљне и јасне разлоге у погледу неоснованости тих навода, а такво образложење Уставни суд не сматра произвољним. Наиме, према мишљењу Уставног суда, образложење које је дао другостепени суд у вези са апеланткињиним наводима, који се односе на недостатак активне легитимације тужиоца, у потпуности задовољава стандарде из члана 6 став 1 Европске конвенције. С обзиром на то, Уставни суд сматра да идентични апеланткињини наводи, које понавља у апелацији, не доводе у питање правичност предметног поступка, те да су стога неосновани.

36. Уставни суд, даље, запажа да су редовни судови у образложењима својих одлука јасно указали да је након подношења приговора против рјешења о извршењу (које је донесено на основу вјеродостојне исправе – мјенице) поступак настављен

према правилима парничног поступка, те да је предметна мјеница представљала само један од доказа у том поступку, а не основ за тужиочево потраживање. У вези с тим, Уставни суд указује да је одредбама члана 50 став 4 ЗИП-а прописано да „ако се рјешење о извршењу побија у потпуности или само у дијелу којим је утврђено постојање потраживања, приједлог за извршење ће се сматрати тужбом и у том случају суд ће поступати по одредбама парничног поступка”. При томе Уставни суд указује да је одредбама члана 7 став 1 ЗПП прописано да су „странке дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и да изводе доказе којима се утврђују те чињенице”, те је да одредбама члана 123 став 1 ЗПП прописано да је „свака странка дужна да докаже чињенице на којима заснива свој захтјев”. Доводећи у везу релевантне одредбе ЗИП-а и ЗПП са одлучењем редовних судова у том погледу, те образложењем које су дали у вези с тим, Уставни суд не налази било какву произвољност у поступању редовних судова. С обзиром на то, Уставни суд сматра да су апеланткињини наводи који се односе на наводне пропусте редовних судова у вези са предметном мјеницом као основ за тужиочево потраживање потпуно неосновани.

37. Међутим, Уставни суд запажа да апеланткиња, осим наведеног, указује да су редовни судови своје одлуке засновали на обавијести о раскиду уговора и опомени пред принудну наплату, а да у ствари наведени докази нису ни постојали. У вези с тим, Уставни суд запажа да првостепени суд ова два документа није навео као доказе које је извео на главној расправи, али се изричито позвао на наведене доказе приликом образлагања примјене одредаба чл. 997 и 1004 ЗОО на предметну ситуацију, што је као правилно прихватио и другостепени суд (позивајући се на отказ уговора о кредиту) иако је апеланткиња у жалби тврдила да та два доказа нису изведена на главној расправи, тако да ови апеланткињини наводи, у суштини, покрећу питање произвољности у погледу примјене релевантних одредаба материјалног права од редовних судова. У конкретном случају Уставни суд запажа да су редовни судови утврдили да је апеланткиња са тужиоцем закључила уговор о јемству којим је јемчила за уредно испуњење уговора о кредиту који је тужилац закључио са главним дужником, те будући да главни дужник није уредно испуњавао своју обавезу, обавезали апеланткињу на испуњење те обавезе сходно одредбама чл. 997 и 1004 ЗОО.

38. Уставни суд указује да је одредбама члана 997 ЗОО прописано да се „уговором о јемству јемац обавезује према повјериоцу да ће испунити правоваљану и доспјелу обавезу дужника ако то овај не учини”. Такође, Уставни суд указује да је одредбама члана 1004 став 1 ЗОО прописано да се „од јемца може захтијевати испуњење обавезе тек након што је главни дужник не испуни у року одређеном у писменом

позиву (супсидијарна одговорност)”. Дакле, из наведених законских одредаба јасно произилази да доспјелост обавезе и неиспуњење обавезе од главног дужника још увијек не даје право повјериоцу да од јемца захтијева испуњење умјесто главног дужника, већ да је потребно да повјерилац, након доспјелости обавезе, упути главном дужнику писмени позив у којем му даје рок за испуњење.

39. У конкретном случају Уставни суд понавља да се првостепени суд у образложењу своје одлуке изричито позвао на „обавијест о раскиду уговора и опомену пред принудну наплату” као доказе да је тужилац као повјерилац претходно упутио писмени позив главном дужнику, те да му, стога, припада право да од апеланткиње као јемца захтијева испуњење обавезе у смислу одредаба члана 1004 став 1 ЗОО. При томе Уставни суд, такође, понавља, како јасно произилази из образложења првостепене пресуде, да првостепени суд, првобитно, приликом навођења доказа које је извео на главној расправи није навео да је извршио увид у „обавијест о раскиду уговора и опомену пред принудну наплату”, да би се, затим, у наставку образложења своје одлуке позвао на тај докуменат као доказ који је „предложен на припремном рочишту и изведен на главној расправи”. Будући да апеланткиња, с друге стране, изричито оспорава да је тај докуменат изведен као доказ на главној расправи, Уставни суд је, ради отклањања наведених нејасноћа, затражио од првостепеног суда на увид предметни спис.

40. Уставни суд је, након извршеног увида у предметни спис, установио да „обавијест о раскиду уговора и опомена пред принудну наплату” као доказ није предложен на припремном рочишту, нити је самим тим изведен на главној расправи. Уставни суд указује да у предметном спису постоји допис тужиоца насловљен као „раскид уговора о кредиту и опомена пред принудну наплату”, који се упућује главном дужнику и апеланткињи као јемцу, којим се позива главни дужник да одмах уплати доспјеле рате кредита уз назнаку да ће се, у супротном, уговор сматрати раскинутим и да ће се цјелокупно потраживање наплатити принудним путем, али у спису не постоји доказ да је допис и достављен главном дужнику и апеланткињи. Међутим, „обавијест о раскиду уговора и опомена пред принудну наплату” као доказ нису предложени, нити изведени на главној расправи пред првостепеним судом. С обзиром на то, Уставни суд сматра да је првостепени суд, позивајући се на наведени допис као доказ да је тужилац као повјерилац претходно упутио писмени позив главном дужнику, произвољно поступио у погледу примјене одредаба члана 1004 став 1 ЗОО на предметну ситуацију, а самим тим и другостепени суд (који је својом одлуком потврдио као правилно такво поступање првостепеног суда).

41. Даље, Уставни суд запажа да је другостепени суд у образложењу своје пресуде навео „да отказом уговора о кредиту због кашњења главног дужника доспијевају за наплату не само доспјеле рате кредита већ и преостали дио кредита заједно са уговореном и затезном каматом, те да је испуњење наведеног потраживања тужилац овлашћен да захтијева и од супсидијарних јемаца, односно у конкретном случају од [апеланткиње]” (како је одређено чланом 7 уговора о кредиту). У вези с тим, Уставни суд указује да је чланом 7 уговора о кредиту одређено да давалац кредита може, под одређеним условима, отказати уговор о кредиту, те да отказ уговора који је дат кориснику кредита чини цјелокупно потраживање даваоца кредита по том уговору доспјелим у цијелости и према примаоцу кредита и према јемцима по том уговору. При томе Уставни суд указује да је чланом 8 уговора о кредиту одређено да ће обавјештење о отказу уговора о кредиту давалац кредита послати и јемцима по том кредиту, те да се уговор сматра раскинутим на дан када је прималац кредита примио обавјештење о раскиду уговора од даваоца кредита, односно оног дана када је давалац кредита примио обавјештење поште или свог овлашћеног запосленика о неуспјешној достави (за коју је одговоран прималац кредита). Такође, Уставни суд указује да је чланом 9 уговора о кредиту одређено да на дан раскида уговора цјелокупан износ кредита, и то главница са припадајућим редовним и затезним каматама, обрачунатим на дан кашњења са отплатом, као и сва остала споредна потраживања, аутоматски доспијевају за наплату.

42. У конкретном случају Уставни суд запажа да је другостепени суд закључио да је отказом уговора о кредиту цјелокупно потраживање доспјело за наплату, те да је тужилац овлашћен да испуњење тог потраживања захтијева и од апеланткиње као супсидијарног јемца. Међутим, Уставни суд указује да у предметном судском поступку није предложен, нити изведен доказ да је тужилац као давалац кредита доставио главном дужнику обавјештење о раскиду уговора о кредиту. С обзиром на то да је достављање обавјештења о раскиду уговора о кредиту, у смислу чл. 8 и 9 уговора о кредиту, представљало услов да би се цјелокупно потраживање могло сматрати доспјелим према главном дужнику, а самим тим и према апеланткињи као јемцу (чија обавеза је подређена и условљена у односу на главну обавезу главног дужника), Уставни суд сматра да наведено указује на произвољност у поступању другостепеног суда.

43. Осим тога, Уставни суд подсјећа да је одредбама члана 1002 став 1 ЗОО прописано да „јемчева обавеза не може бити већа од обавезе главног дужника, а ако је уговорено да буде већа, она се своди на мјеру дужникове обавезе”, те да је ставом 2 наведеног члана прописано да „јемац одговара за испуњење цијеле обавезе за коју је јемчио ако

његова одговорност није ограничена на неки њен дио или на други начин подвргнута лакшим условима”. Уставни суд запажа да из наведених законских одредаба јасно произилази да јемчева обавеза у погледу квантитета обавезе треба да буде једнака као и обавеза главног дужника с тим да је допуштено да може бити само мања, и то било да је ограничена само на неки дио главне дужникове обавезе или је јемчева обавеза на други начин подвргнута лакшим условима (нпр., да ће јемац већ доспјелу обавезу испунити повјериоцу по протеклу извјесног времена). Уставни суд указује да из тога, даље, слиједи да се, дакле, под већом обавезом не подразумијева само већи квантитет обавезе већ и краћи рок испуњења с обзиром на то да исплатити одређени новчани износ одмах несумњиво представља већу обавезу него исплатити тај износ након одређеног времена. У конкретном случају Уставни суд запажа да је другостепени суд јасно указао да је апеланткиња дужна да исплати тужиоцу одмах цјелокупан дуг (дакле, не само доспјеле рате кредита већ и преостали дио кредита са каматама), што несумњиво указује на већу обавезу апеланткиње у односу на обавезу главног дужника иако апеланткиња као јемац, према релевантним одредбама ЗОО, у најгорем случају може стати само на мјесто главног дужника. С обзиром на то, Уставни суд указује да другостепени суд, при доношењу своје одлуке, није узео у обзир одредбе члана 1002 став 1 ЗОО које регулишу обим јемчеве обавезе, већ се искључиво у том погледу придржавао одредаба уговора о кредиту, а при томе је и те одредбе произвољно протумачио, како је већ образложено у претходној тачки ове одлуке.

44. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да је оспорена пресуда Окружног суда, као коначна одлука у предметном поступку, заснована на произвољној примјени релевантних одредаба ЗОО, што је као посљедицу имало кршење апеланткињиног права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Стога, Уставни суд сматра да је било потребно, с циљем заштите апеланткињиних уставних права, укинути оспорену одлуку, те предмет вратити Окружном суду како би тај суд донио нову одлуку у складу са гаранцијама из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

45. Уставни суд закључује да постоји кршење апеланткињиног права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, јер је суд при доношењу своје одлуке произвољно примијенио релевантне одредбе ЗОО које се односе на услове под којима јемац одговара за испуњење обавезе умјесто главног дужника, као и обим јемчеве обавезе у том случају.

46. На основу члана 59 ст. 1 и 2 и члана 62 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.
47. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, престаје правно дјеловање Одлуке о привременој мјери број АП 501/13 од 27. фебруара 2014. године.
48. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 1381/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Milorada Dušanića,
Boška Gvozdenuvića, Borislava
Kičića, Milorada Maleševića i
Gostimira Kneževića podnesena
protiv Presude Vrhovnog suda
Republike Srpske broj 71 0 P 044
154 09 Rev od 25. siječnja 2011.
godine

Odluka od 17. rujna 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1381/11**, rješavajući apelaciju **Milorada Dušanića i drugih**, na temelju članka VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 22/14 i 57/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 17. rujna 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Milorada Dušanića, Boška Gvozdrenovića, Borislava Kičića, Milorada Maleševića i Gostimira Kneževića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 044 154 09 Rev od 25. siječnja 2011. godine.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Milorad Dušanić, Boško Gvozdrenović, Borislav Kičić, Milorad Malešević i Gostimir Knežević (u daljnjem tekstu: apelanti), svi iz Banje Luke, podnijeli su 22. ožujka 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 71 0 P 044 154 09 Rev od 25. siječnja 2011. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. prethodnih Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), koja su važila u vrijeme poduzimanja navedenih radnji, od Vrhovnog suda, Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) i Osnovnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud), te sudionika u postupku „1. maj metalska” AD Banja Luka (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 7. ožujka 2014. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud, Okružni sud i Osnovni sud odgovore na apelaciju dostavili su Ustavnom sudu u razdoblju od 14. do 31. ožujka 2014. godine. Tuženi u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantima 7. srpnja 2014. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Osnovnog suda u Banjoj Luci broj Rs-832/04 od 11. studenog 2007. godine poništene su kao nezakonite odluke tuženog o otkazu ugovora o radu koje su donesene 8. prosinca 2003. godine (u daljnjem tekstu: sporne odluke), te je tuženi obavezan apelante vratiti na poslove i radne zadatke koje su obavljali do otkaza ugovora o radu ili na druge poslove koji odgovaraju njihovim radnim ili stručnim sposobnostima, kao i da za razdoblje od otkaza do vraćanja na posao uplati doprinose za mirovinsko-invalidsko osiguranje. Istom presudom odbijen je tužbeni zahtjev u dijelu kojim su apelanti tražili da se tuženi obveže da im isplati određene iznose na ime naknade za neisplaćene plaće za razdoblje i u iznosu kako je pobliže navedeno u izreci presude za svakog apelanta posebno, sa zakonskim zateznim kamatama, te da im nadoknadi troškove postupka.

7. U obrazloženju presude Osnovni sud je naveo da je na temelju dokaza preciziranih u presudi nesporno utvrđeno da su apelanti bili u radnom odnosu kod tuženog na neodređeno vrijeme, te da im je pojedinačnim odlukama tuženog od 8. prosinca 2003. godine radni odnos prestao po osnovi otkaza ugovora o radu zbog teže povrede radne obveze – neopravdanog izostanka s posla u razdoblju od 1. siječnja 2003. godine do 28. listopada 2003. godine. Naime, Osnovni sud je utvrdio da su apelanti sudjelovali u štrajku radnika tuženog koji je na temelju odluke Sindikalne skupštine radnika tuženog počeo 29. srpnja 2002. godine, te da su od tada pa do konca 2002. godine povremeno dolazili na svoja radna mjesta. Također je utvrđeno da od 1. siječnja 2003. godine pa do 28. listopada 2003.

godine apelanti nisu dolazili na mjesto koje je odlukom Sindikalne skupštine radnika tuženog određeno kao mjesto okupljanja radnika za vrijeme štrajka (glavna kapija i mala sala u krugu tuženog), niti su dolazili na svoja radna mjesta u poduzeće tuženog. Osnovni sud je, također, utvrdio da je stegovni postupak protiv apelanata pokrenut i vođen na temelju stegovnih prijava poslovođe tuženog podnesenih 28. listopada 2003. godine, te da je Sindikalna skupština radnika bila obaviještena o vođenju stegovnog postupka protiv njih.

8. Osnovni sud je naveo da je u ocjeni zakonitosti stegovne mjere – teže povrede radne obveze iz članka 91. Zakona o radu – prvenstveno ispitao istinitost činjenica na kojima je navedena stegovna mjera utemeljena. S tim u vezi, Osnovni sud je ukazao na to da se istinitost činjenica ispituje da bi se prije svega utvrdilo postupanje stegovnih tijela, odnosno jesu li stegovna tijela potpuno i pravilno utvrdila činjenično stanje i jesu li pravilno primijenila materijalno pravo, o čemu, prema mišljenju suda, i ovisi pravičnost odluke o stegovnoj odgovornosti. Naime, prema mišljenju Osnovnog suda, to znači da je poslodavac, u konkretnom slučaju tuženi, dužan navesti koje povrede se stavljaju apellantima na teret i u odgovarajućem postupku utvrditi jesu li apelanti napravili te povrede, a nakon toga donijeti odluku o njihovoj odgovornosti. Osnovni sud smatra da su to uvjeti koje tuženi mora poštovati, a u slučaju spora pred sudom teret dokazivanja da su postojali razlozi za otkaz ugovora o radu leži na poslodavcu (tuženom), shodno odredbi članka 115. stavak 3. Zakona o radu. S tim u vezi, Osnovni sud je istakao da je, ocjenjujući zakonitost odluka u konkretnom slučaju, zaključio da se iz spornih odluka ne može utvrditi činjenični opis radnje koja se stavlja na teret tužiteljima (apellantima), vrijeme i mjesto, način niti kvalifikacija te radnje. Naime, Osnovni sud je istakao da u obrazloženju pobijanih odluka tuženi navodi za sve tužitelje (apelante) isto, tj. da su izostali s posla u razdoblju od 1. siječnja 2003. godine do 28. listopada 2003. godine, a nakon štrajka koji je organiziran i započeo 29. srpnja 2002. godine. S tim u vezi, Osnovni sud je zaključio da navedena paušalna tvrdnja tuženog ne čini povredu radne obveze iz članka 91. Zakona o radu jer smatra da samo paušalno navođenje povrede radne obveze bez navođenja činjenica na kojima je odluka utemeljena dovodi do njezine nezakonitosti. Imajući u vidu navedeno, Osnovni sud je zaključio da sporne odluke o otkazu ugovora u radu apellantima nisu donesene sukladno odredbi članka 91. Zakona o radu, te je udovoljio tužbenom zahtjevu apelanata u dijelu kojim je traženo poništenje spornih odluka tuženog o otkazu ugovora o radu apellantima. S obzirom na to da su sporne odluke tuženog o otkazu ugovora o radu apellantima od 8. prosinca 2003. godine poništene kao nezakonite, Osnovni sud je zaključio da apellantima pripada pravo na vraćanje na rad, poslove i zadatke koje su obavljali kod tuženog prije otkaza i pravo na uplatu doprinosa za svakog apelanata posebno, te je i u tom dijelu udovoljio tužbenom zahtjevu apelanata.

9. U pogledu tužbenog zahtjeva koji se odnosi na isplatu plaća, Osnovni sud je zaključio da tužbeni zahtjev u tom dijelu nije utemeljen jer je u tijeku postupka nesporno utvrđeno da je tuženi apelantima isplatio iznose na ime neisplaćenih plaća, te da su apelanti potpisali izjave u kojima navode da po toj osnovi više nemaju potraživanja od tuženog.

10. Odlučujući o žalbama stranaka, Okružni sud je Presudom broj 011-0-Ž-07-000 546 od 30. travnja 2008. godine odbio žalbu tuženog i prvostupanjsku presudu u pobijanom dijelu potvrdio (poništenje odluka o otkazu, vraćanje na rad i povezivanje radnog staža). Istom presudom žalba apelanata je uvažena i prvostupanjska presuda ukinuta u dijelu tužbenog zahtjeva koji se odnosi na novčana potraživanja apelanata (isplata plaća i regresa) i predmet je u tom dijelu vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. Nalazeći da je prvostupanjski sud pravilno i potpuno utvrdio činjenice koje se odnose na organiziranje i vođenje štrajka i sudjelovanje apelanata u štrajku, Okružni sud je prihvatio pravno shvaćanje prvostupanjskog suda u pogledu nezakonitosti pobijanih odluka tuženog o otkazu ugovora o radu od 8. prosinca 2003. godine, te je zaključio da je prvostupanjska presuda u tom dijelu pravilna i zakonita. Okružni sud je u pogledu zahtjeva apelanata za isplatu izgubljenih plaća zbog nezakonitog otkaza ugovora o radu zaključio da je u odnosu na taj dio tužbenog zahtjeva bilo nužno utvrditi imaju li apelanti pravo na plaću za vrijeme dok se nalaze u štrajku, odnosno postoji li odluka poslodavca tuženog da se odsustvovanje po toj osnovi, koje je trajalo duže od 12 dana, smatra plaćenim odsustvom. Imajući u vidu da prvostupanjska presuda ne sadrži obrazloženje o navedenim činjenicama, a te su činjenice, prema mišljenju Okružnog suda, relevantne za ishod postupka, Okružni sud je uvažio žalbu apelanata i u odnosu na taj dio tužbenog zahtjeva ukinuo prvostupanjsku presudu i predmet vratio na ponovno suđenje, sukladno odredbi članka 227. stavak 1. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP).

11. Vrhovni sud je, odlučujući o reviziji tuženog protiv drugostupanjske presude, donio Presudu broj 71 0 P 044 154 09 Rev od 25. siječnja 2011. godine, kojom je reviziju uvažio i drugostupanjsku presudu preinačio u dosuđujućem dijelu tako što je odbijen tužbeni zahtjev apelanata za poništenje spornih odluka tuženog o otkazu ugovora o radu od 8. prosinca 2003. godine, vraćanje na rad, poslove i zadatke koje su apelanti obavljali do otkaza ugovora o radu ili na druge poslove koji odgovaraju njihovoj stručnoj spremi, te povezivanje radnog staža do vraćanja apelanata na posao. Nakon što je detaljno ponovio činjenično utvrđenje i pravne stavove nižestupanjskih sudova, Vrhovni sud je zaključio da je drugostupanjska presuda donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava. Naime, Vrhovni sud je ukazao na to da iz činjeničnog utvrđenja nesporno proizlazi da apelanti od 1. siječnja 2003. godine pa do podnošenja pojedinačnih stegovnih prijava od 28. listopada 2003. godine nisu dolazili na mjesto koje je odlukom o štrajku određeno kao mjesto

okupljanja radnika tuženog (glavna kapija i mala sala u krugu tuženog), niti su dolazili na svoja radna mjesta kod tuženog. Vrhovni sud je zaključio da je tuženi u stegovnom postupku koji je vođen protiv apelanata pravilno postupio kada je utvrdio da su apelanti zbog navedenog ponašanja počinili povredu radne obveze iz članka 91. stavak 2. točka 8. Zakona o radu i izrekao im mjeru prestanka radnog odnosa. Naime, Vrhovni sud je istakao da je stegovni postupak protiv apelanata vođen na temelju stegovnih prijava poslovođe tuženog podnesenih protiv njih 28. listopada 2003. godine, te da je saslušanje apelanata stegovno tijelo tuženog obavilo u razdoblju od 7. do 10. studenog 2003. godine i da su apelanti dali iskaze iz kojih proizlazi njihovo priznanje da u razdoblju navedenom u odlukama o otkazu nisu dolazili na mjesto određeno za okupljanje radnika niti na svoja radna mjesta kod tuženog. Vrhovni sud je, također, ukazao na to da u spornom razdoblju Sindikalna skupština nije donijela odluku o prekidu štrajka, te je s tim u vezi zaključio da se nejavljanje apelanata na mjesto određeno odlukom organizatora štrajka može izjednačiti s neopravdanim izostankom s posla, u smislu odredbe članka 91. stavak 2. točka 8. Zakona o radu. Osim toga, Vrhovni sud je ukazao na to da je odredbom članka 1. Zakona o štrajku štrajk definiran kao organizirani prekid rada, što, prema mišljenju Vrhovnog suda, podrazumijeva samo prekid rada i obavljanja radnih zadataka, te određenu stegu u vrijeme trajanja štrajka, ali nikako i nedolazak na radno mjesto, odnosno na mjesto određeno odlukom sindikata (članak 3. u vezi s člankom 4. točka 4. Zakona o štrajku). Naime, Vrhovni sud je istakao da apelanti u tijeku postupka nisu dokazali da su i uz pomoć policije fizički bili spriječeni pristupiti na mjesto okupljanja određeno odlukom organizatora štrajka, te da su okupljanje organizirali na mjestu izvan kruga poduzeća tuženog, na čemu su, između ostaloga, temeljili tužbeni zahtjev. Također, Vrhovni sud je istakao da apelanti u tijeku postupka nisu izveli niti jedan dokaz da su o eventualnom sprječavanju okupljanja radnika tuženog obavještavali nadležnu Republičku inspekciju rada, koja, prema odredbi članka 19. stavak 1. Zakona o štrajku, nadzire primjenu tog zakona.

12. Vrhovni sud je zaključio da su neutemeljene revizijske tvrdnje apelanata da je tuženi prekršio odredbe Zakona o štrajku jer je u tijeku štrajka angažirao treće osobe za obavljanje poslova iz svoje djelatnosti. Naime, Vrhovni sud je ukazao na to da je odredbom članka 21. stavak 1. točka 3. Zakona o štrajku propisana mogućnost kažnjavanja poslodavca ako u vrijeme štrajka angažira osobe koje nisu u radnom odnosu radi održavanja procesa rada, te je s tim u vezi istakao da takvo nepoštivanje zakona može biti samo predmet odlučivanja u upravnom postupku inspekcije rada, shodno odredbi članka 19. Zakona o štrajku. Imajući u vidu da iz spisa predmeta nesporno proizlazi da je tuženi u tijeku postupka dokazao da apelanti nisu dolazili na mjesto koje je odlukom o štrajku određeno kao mjesto okupljanja, niti na svoja radna mjesta u poduzeću tuženog od 1. siječnja 2003. godine pa do podnošenja stegovne prijave 28. listopada 2003. godine, Vrhovni sud je zaključio da

je tuženi u stegovnom postupku koji je vođen protiv apelanata pravilno utvrdio da su apelanti navedenim ponašanjem počinili povredu radne obveze iz članka 91. stavak 2. točka 8. Zakona o radu, te im izrekao mjeru prestanka radnog odnosa. Također, Vrhovni sud je istakao da je pravo na isplatu plaće, pa time i ostalih potraživanja apelanata, vezano za faktičko obavljanje radnih zadataka na određenom radnom mjestu. S tim u vezi, Vrhovni sud je zaključio da je tuženi u tijeku postupka dokazao, a što apelanti i ne pobijaju, da apelanti od 1. siječnja 2003. godine pa do podnošenja stegovne prijave 28. listopada 2003. godine nisu dolazili na mjesto koje je odlukom o štrajku određeno kao mjesto okupljanja, niti su dolazili na svoja radna mjesta u poduzeće tuženog, te je s tim u vezi zaključio da otkazivanje ugovora o radu apelantima nije učinjeno na štetu njihovih prava iz radnog odnosa, a na kojima su u preostalom dijelu apelanti temeljili svoj tužbeni zahtjev.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelanti smatraju da su im pobijanom presudom Vrhovnog suda povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. U obrazloženju navoda o kršenju navedenih prava apelanti su detaljno prezentirali činjenično stanje, te iz navoda proizlazi da, u biti, pobijaju navedenu odluku zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Ističu da je Vrhovni sud pobijanu presudu temeljio na proizvoljnom tumačenju članka 91. stavak 2. točka 8. Zakona o radu. Kao argument za svoje navode apelanti opširno iznose vlastito shvaćanje toga kako smatraju da je Vrhovni sud potpuno zanemario činjenicu da su oni bili legalni sudionici štrajka, te da ravnatelj tuženog nije priznavao legitimnost štrajka. S tim u vezi, apelanti su istakli da je ravnatelj tuženog zabranio okupljanje radnika štrajkača, te smatraju da je time grubo povrijedio odredbe Zakona o štrajku jer su radnici bili prinuđeni okupljati se na drugom mjestu izvan kruga poduzeća tuženog. Naime, apelanti smatraju da bez obzira na utvrđenje da su 10 mjeseci neopravdano izostali s posla, prema njihovom mišljenju, Vrhovni sud je morao imati u vidu da su vodili potpuno legalan i legitiman štrajk, da takvu legitimnost tuženi nije priznavao u cijelosti, što je dovelo do otkaza ugovora o radu. Apelanti su predložili da Ustavni sud usvoji apelaciju i ukine pobijanu presudu i predmet vrati na ponovno odlučivanje.

b) Odgovor na apelaciju

14. Vrhovni sud je naveo da u cijelosti ostaje pri činjeničnim i pravnim zaključcima sadržanim u obrazloženju pobijane odluke. Vrhovni sud smatra da je dano obrazloženje sukladno relevantno utvrđenom činjeničnom stanju i u vezi s materijalnopравnim propi-

sima na kojima je utemeljena revizijska odluka. Stoga, Sud smatra da tom odlukom nisu povrijeđena Ustavom zagarantirana prava na čiju povredu apelanti ukazuju.

15. Okružni sud je naveo da u cijelosti ostaje pri razlozima danim u svojoj odluci.

16. Osnovni sud je naveo da nisu povrijeđena prava na koja se apelanti pozivaju u apelaciji, navodeći da je nakon podnošenja apelacije presudom tog suda od 16. rujna 2011. godine odbijen tužbeni zahtjev u dijelu isplata po osnovi izgubljene zarade, toplog obroka i regresa, a taj postupak je vođen nakon što je presudom Okružnog suda od 30. travnja 2008. godine ukinuta prvostupanjska presuda od 11. srpnja 2007. godine. Osnovni sud je također naveo da je presuda od 16. rujna 2011. godine potvrđena i presudom Okružnog suda od 6. travnja 2012. godine.

V. Relevantni propisi

17. **Zakon o štrajku Republike Srpske** („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 10/98) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

[...]

Štrajk u smislu ovog zakona, smatra se organizovan prekid rada u preduzeću, ustanovi i kod drugog domaćeg i stranog pravnog i fizičkog lica koje zapošljava radnike (u daljnjem tekstu: preduzeće).

Član 3.

Odluku o stupanju u štrajk u preduzeću ili dijelu preduzeća donosi organ sindikata određen aktom sindikata, ili većina radnika preduzeća, odnosno dijela preduzeća.

Član 4. tačka 4.

[...]

Mjesto okupljanja ako se štrajk ispoljava okupljanjem ne može biti van kruga preduzeća u kome se štrajkuje, ili drugog zatvorenog kruga.

18. **Zakon o radu Republike Srpske** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 38/00, 40/00, 47/02, 38/03, 66/03 i 20/07) u relevantnom dijelu glasi:

Član 91. stav 2. tačka 8.

Težom povredom radnih obaveza smatra se takvo ponašanje radnika na radu ili u vezi sa radom kojim se nanosi ozbiljna šteta interesima poslodavca, kao i ponašanje radnika iz koga se osnovano može zaključiti da dalji rad radnika kod poslodavca ne bi bio moguć.

U skladu sa stavom 1. ovog člana, težom povredom radnih obaveza, zbog kojih poslodavac može da jednostrano raskine ugovor o radu sa radnikom, smatraju se:

[...]

8. neopravdan izostanak s posla u trajanju od tri dana u kalendarskoj godini.

Član 113. stav 1. tačka 1.

Poslodavac može otkazati ugovor o radu radniku:

ako radnik izvrši težu povredu radnih obaveza iz člana 91. ovog zakona.

VI. Dopustivost

19. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. Sukladno članku 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

21. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 044 154 09 Rev od 25. siječnja 2011. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelanti su primili 18. veljače 2011. godine, a apelacija je podnesena 22. ožujka 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

22. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelanti smatraju da su im pobijanom presudom Vrhovnog suda povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

24. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

25. Ustavni sud zapaža da se postupak odnosi na zaštitu prava iz radnog odnosa, dakle na predmet građanskopravne prirode, te je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv u konkretnom slučaju.

26. Apelanti smatraju da je Vrhovni sud prilikom donošenja pobijane odluke proizvoljno primijenio relevantne odredbe materijalnog prava. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

27. Ustavni sud se, dakle, prema navedenome stavu, može izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redoviti sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenoga, Ustavni sud podsjeća i na to da je u više svojih odluka istakao da očita proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka

25. i dalje). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelanti postavljaju, ispitati je li pobijana odluka utemeljena na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

28. U vezi s navedenim, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud, odlučujući o reviziji tuženog, zaključio da su nižestupanjski sudovi pravilno utvrdili sve odlučne činjenice, ali da su pogrešno zaključili da su pobijane odluke tuženog nezakonite. Naime, prema mišljenju Vrhovnog suda, tuženi je prilikom donošenja pobijanih odluka o otkazu ugovora o radu u potpunosti postupio sukladno odredbi članka 91. stavak 2. točka 8. Zakona o radu, budući da je nesporno dokazano da apelanti od 1. siječnja 2003. godine pa do podnošenja stegovne prijave 28. listopada 2003. godine nisu dolazili na mjesto koje je odlukom o štrajku određeno kao mjesto okupljanja, niti su dolazili na svoja radna mjesta u poduzeću tuženog. Također, Vrhovni sud je, suprotno navodima apelanata, jasno ukazao na to da okupljanje radnika na mjestu različitom od mjesta određenog odlukom organizatora štrajka, na čemu su apelanti temeljili svoj tužbeni zahtjev, ne može se smatrati dolaskom na posao, niti okupljanjem sukladno odluci organizatora štrajka, pa makar to okupljanje bilo i u neposrednoj blizini tuženog poduzeća (članak 4. točka 4. Zakona o štrajku). Naime, Vrhovni sud je jasno naglasio da štrajk, u smislu odredbe članka 1. Zakona o štrajku, podrazumijeva organizirani prekid rada, te je s tim u vezi zaključio da to u biti znači samo prekid rada i obavljanja radnih zadataka, ali nikako i nedolazak na radno mjesto, odnosno na mjesto određeno odlukom sindikata tuženog (članak 3. u vezi s člankom 4. točka 4. Zakona o štrajku). Pri tome je Vrhovni sud ocijenio i da upravo iz iskaza apelanata proizlazi da u razdoblju navedenom u odlukama o otkazu nisu dolazili na mjesto određeno za okupljanje radnika, niti na svoja radna mjesta kod tuženog. Imajući u vidu navedeno, kao i relevantne odredbe materijalnog prava na kojim je Vrhovni sud utemeljio svoje odlučnje (Zakon o štrajku i Zakon o radu), pri čemu je odlučujući o reviziji tuženog dao jasne i precizne razloge zbog kojih je zaključio da reviziju treba uvažiti i drugostupanjsku presudu preinačiti tako što je i u konkretnom slučaju presudio, Ustavni sud, suprotno navodima apelanata, u danom obrazloženju ne vidi bilo kakvu proizvoljnost.

29. Prema tome, imajući u vidu okolnosti konkretnoga slučaja, Ustavni sud u razlozima pobijane presude ne može naći elemente koji bi ukazivali na nepravilnost ili arbitrarnost u donošenju pobijane presude. Naime, prema mišljenju Ustavnog suda, Vrhovni sud je jasno i precizno obrazložio zbog čega je smatrao da je pogrešan zaključak nižestupanjskih sudova o tome da su sporne odluke tuženog nezakonite, odnosno dao iscrpne razloge zašto je tužbeni zahtjev apelanata neutemeljen, te sukladno tome uvažio reviziju tuženog i preinačio drugostupanjsku presudu u tom dijelu. Do takvog zaključka Ustavni sud je došao analizirajući pobijanu presudu i propise na kojima je utemeljena, te dovodeći navedeno u vezu sa zahtjevima iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

30. Na temelju navedenoga, Ustavni sud zaključuje da apelantima nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje u smislu garancija iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na imovinu

31. Apelanti smatraju da im je pobijanom odlukom povrijeđeno i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Ustavni sud zapaža da apelanti kršenje navedenog prava temelje na navodima o povredi prava na pravično suđenje, odnosno primjeni materijalnog prava, koji su već razmotreni u okviru prava na pravično suđenje. S obzirom na navedeno, kao i na elaboraciju iz prethodnih točaka u kojima nije utvrđeno kršenje prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra i navode o kršenju prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju neutemeljenim.

VII. Zaključak

32. Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema povrede prava apelanata na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada u obrazloženju pobijane odluke nema ničega što ukazuje na proizvoljnu primjenu relevantnih propisa na štetu apelanata, te kada je Vrhovni sud za svoju odluku dao jasne razloge.

33. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

34. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 4393/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Zorana Bašića iz Posušja podnesena protiv Presude Apelacionog odjeljenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-Kž-08/596-1 od 25. augusta 2011. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-K/08/596-1 od 7. aprila 2010. godine

Odluka od 17. septembra 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4393/11**, rješavajući apelaciju **Zorana Bašića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav 2. tačka b) i člana 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 22/14 i 57/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 17. septembra 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Zorana Bašića podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-Kž-08/596-1 od 25. augusta 2011. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-K/08/596-1 od 7. aprila 2010. godine.

Odluku objavit u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Zoran Bašić iz Posušja (u daljnjem tekstu: apelant), kog zastupa Jozo Ćurić, advokat iz Livna, podnio je 7. novembra 2011. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Apelacionog odjeljenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelaciono odjeljenje) broj X-Kž-08/596-1 od 25. augusta 2011. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj X-K/08/596-1 od 7. aprila 2010. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09) koja su važila u vrijeme preduzimanja navedenih radnji, od Suda BiH, te Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) zatraženo je 20. augusta 2013. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Sud BiH je odgovor dostavio 29. augusta 2013. godine, a Tužilaštvo BiH 27. augusta 2013. godine.

4. U skladu sa članom 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda koja su važila u vrijeme preduzimanja navedene radnje, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 31. januara 2014. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Sud BiH je Presudom broj X-K/08/596-1 od 7. aprila 2010. godine, a koja je u cjelini potvrđena Presudom Apelacionog odjeljenja broj X-Kž-08/596-1 od 25. augusta 2011. godine, apelanta proglasio krivim da je, radnjama bliže opisanim u izreci presude, počinio krivično djelo organizirani kriminal iz člana 250. stav 1. Krivičnog zakona BiH (u daljnjem tekstu: KZBiH), a u vezi sa krivičnim djelom krijumčarenje lica iz člana 189. stav 1. istog zakona, te mu kao glavnu kaznu izrekao kaznu zatvora u trajanju od četiri godine, te kao sporednu kaznu novčanu kaznu u iznosu od 10.000,00 KM.

7. Iz obrazloženja presuda proizlazi da je Tužilaštvo BiH optužnicom potvrđenom 9. jula 2009. godine optužilo apelanta, te A.K., M.B., A.B., D.M., F.D. i A.V. za krivično djelo organizirani kriminal u vezi s krivičnim djelom krijumčarenje lica. U toku postupka optuženi M.B., A.B., D.M., F.D. i A.V. su sa Tužilaštvom BiH zaključili sporazum o priznanju krivice zbog čega je u odnosu na njih postupak razdvojen i dovršen pod drugim brojem. Također, optuženi A.K. je 8. januara 2010. godine zaključio sporazum o priznanju krivice, pa je i u odnosu na njega postupak razdvojen i dovršen pod drugim brojem.

8. Iz obrazloženja presude Suda BiH, pored ostalog, proizlazi da je apelant osporavao zakonitost dodatnih dokaza pribavljenih u Republici Hrvatskoj, ukazujući na Evropsku konvenciju o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija o pravnoj pomoći), Sporazum između BiH i Republike Hrvatske o pružanju pravne pomoći u građanskim i krivičnim stvarima, te član 118. Zakona o krivičnom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZKPBiH), shodno kojem je, prema

apelantovom mišljenju, Sud BiH trebalo da donese naredbu, uz ispunjenje ostalih uvjeta iz navedenog člana, za upućivanje zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć.

9. Apelaciono odjeljenje Suda BiH, odlučujući po žalbama Tužilaštva i apelantovih branilaca, saglasilo se sa zaključkom prvostepenog suda da su neosnovane apelantove tvrdnje da je presuda zasnovana na nezakonitim dokazima. U vezi s tim je ukazano da je nesporno da su kao dokazi prihvaćeni sedam CD-ova na kojim se nalaze audiosnimci razgovora apelanta, a koje su policijski organi Republike Hrvatske snimali prilikom preduzimanja posebnih istražnih radnji nadležnih organa Republike Hrvatske. Dalje, kao nesporno je ukazano i da je navedene dokaze neposredno preuzeo od istražnog sudije Županijskog suda u Zagrebu M.T., ovlašteno službeno lice Granične policije BiH, a koje su prethodno potraživali molbom Tužilaštva BiH za pravnu pomoć broj KT-509/08 od 18. maja 2009. godine upućenom Istražnom odjelu Županijskog suda u Zagrebu. Dalje, ukazano je da nema značaja za ocjenu zakonitosti dokaza činjenica da ove istražne radnje nisu preduzimane po nalogu Suda BiH. Naime, nalog za provođenje posebnih istražnih radnji prema M.K., sa kojim je apelant komunicirao, nije mogao ni postojati s obzirom na to da je M.K. državljanin Hrvatske u kojoj i živi i radi. Stoga su ove istražne radnje preduzimane po nalogu nadležnih organa Republike Hrvatske, a što proizlazi iz analize i objašnjenja grafičkog prikaza i listinga telefonskih i IMEI brojeva telekom-operatera, telefonskih brojeva nadziranih telekomunikacija, oduzetih telefonskih aparata i SIM kartica u predmetu broj KT-509/08. U vezi s tim je ukazano na naloge istražnog sudije Županijskog suda broj XXI-KIR-US-91-08 od 12. januara 2009. godine i broj XXI-KIR-US-91-08 od 11. februara 2009. godine o nadziranju označenih telefonskih brojeva M.K., kao i da je ova mjera preduzeta u skladu sa važećim krivičnim zakonodavstvom Republike Hrvatske. Dalje, ukazano je da se, shodno Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima BiH, te Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći Republike Hrvatske, kao i članu 19. stav 3. Drugog dodatnog protokola uz Evropsku konvenciju o pravnoj pomoći radnje po zamolnici pružaju isključivo domaćem zakonodavstvu. Shodno navedenom, Apelaciono odjeljenje je zaključilo da su sporni dokazi pribavljeni u skladu sa pozitivnim propisima Republike Hrvatske, da su ih sačinili službeni organi Republike Hrvatske na osnovu naredbi nadležnih sudova u skladu sa važećim propisima Republike Hrvatske. Također, Apelaciono odjeljenje je ukazalo i na član 78. Zakona o krivičnom postupku Republike Hrvatske prema kom je istražni sudija ovlašten da po službenoj dužnosti ili po zahtjevu stranaka izdvoji nezakonite dokaze. S tim u vezi je ukazano da iz dopisa istražnog sudije Županijskog suda Zagreb broj XXI-KIO-US-12/09 od 8. jula 2009. godine proizlazi da je istraga okončana, da su svi dokumenti, uključujući i naloge za provođenje posebnih istražnih radnji u odnosu na M.K., kao dokazi uloženi u spis zbog čega ih istražni sudija nije mogao dostaviti. Imajući u vidu navedeno, Apelaciono

odjeljenje je zaključilo da su u konkretnom slučaju dokazi koje je apelant osporavao već prošli test ocjene zakonitosti.

10. Dalje, Apelaciono odjeljenje je zaključilo da se u konkretnom slučaju ne dovodi u pitanje ni zakonitost dostavljanja dokaza iz Republike Hrvatske. U vezi s tim je ukazano da je članom 4. stav 2. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći BiH, kao i članom 6. stav 4. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Republike Hrvatske predviđena mogućnost neposredne komunikacije u pružanju međunarodne pravne pomoći pod uvjetom da je to predviđeno međunarodnim sporazumom. Dalje, ukazano je da je međunarodni sporazum koji predviđa neposredno pružanje pravne pomoći Drugi protokol uz Evropsku konvenciju o pravnoj pomoći, koji u članu 4. stav 1. propisuje da sudski organi strane molilje mogu, također, uputiti direktno sudskim organima zamoljene strane zahtjev za pružanje pravne pomoći i u tom slučaju se zahtjev vraća istim putem. Također, ukazano je da je stavom 4. istog člana propisano da se zahtjevi iz čl. 18. i 19. Drugog protokola mogu upućivati neposredno. Najzad, ukazano je i da je, shodno članu 19. Drugog protokola, određeno da je i u slučaju tajne istrage, kao što je i konkretni slučaj, predviđena neposredna komunikacija nadležnih organa. S tim u vezi je ukazano da su predmetni dokazi pribavljeni u toku međunarodne tajne akcije koja je provedena na području više država, pa da zbog toga nije postojala ni prepreka da se Tužilaštvo BiH neposredno obrati istražnom sudiji Županijskog suda u Zagrebu molbom za pružanje pravne pomoći. Na temelju naredbe Tužilaštva BiH Centralnom istražnom uredu Granične policije BiH broj KT-509/08 od 6. jula 2009. godine u kojoj su navedeni broj i datum molbe koju je uputilo ovo tužilaštvo navedenom sudu Apelaciono odjeljenje je zaključilo da je upravo tako i postupljeno u konkretnom slučaju.

11. Apelaciono odjeljenje je, također, ukazalo i da je mogućnost razmjene relevantnih informacija između zainteresiranih strana, odnosno uspostavljanja direktnih kanala komunikacije, moguća i bez posebne molbe za pravnu pomoć, shodno članu 11. Drugog dodatnog protokola, te čl. 10. i 11. stav 6. Protokola protiv krijumčarenja migranata kopnenim, morskim i zračnim putem.

12. Dalje, kao neosnovana je ocijenjena i apelantova tvrdnja da su dogovori o preuzimanju dokumentacije i dokaza postignuti usmenim putem. U vezi s tim je ukazano da je, shodno članu 4. stav 9. Drugog dodatnog protokola uz Evropsku konvenciju, morao postojati pismeni zahtjev, a koji je u konkretnom slučaju i postojao, što je vidljivo iz dopisa Županijskog suda u Zagrebu označenoga broja i datuma u kom se istražni sudija poziva na dopis Tužilaštva BiH, na osnovu kojeg i vrši dostavljanje tražene dokumentacije i dokaza u ovom predmetu.

13. Najzad, Apelaciono odjeljenje je istaklo da se mora imati u vidu i osnovni cilj Evropske konvencije o pravnoj pomoći iz člana 2. a to je da omogući tješnje povezivanje između članica Vijeća Evrope u pogledu pravne pomoći u krivičnim stvarima. Najzad, ukazano je i da dostavljanje dokaza tokom istrage i mimo odredaba navedenih međunarodnih dokumenata od nadležnih organa krivičnog gonjenja jedne države nadležnim organima krivičnog gonjenja druge države samo po sebi ne bi značilo da su ti dokazi nezakoniti, kao i da dosljedna primjena međunarodnih ugovora ne znači i da su ovako pribavljeni dokazi zakoniti i autentični. Prema stavu Apelacionog odjeljenja, čak i u slučaju da su sporni dokazi dostavljeni samo na osnovu usmenog dogovora, navedena okolnost sama po sebi ne bi značila i da su nezakonito pribavljeni jer, imajući u vidu citirane odredbe međunarodnih dokumenata, takav vid komunikacije sam po sebi nije zabranjen.

14. Kao neosnovana je ocijenjena i apelantova tvrdnja da mu nisu dostavljani originalni snimci presretanih razgovora. U vezi s tim je ukazano da nije moguće zaključiti da je odbrana insistirala na dostavljanju apsolutno svih snimaka, uključujući i one koje Tužilaštvo BiH nije smatralo relevantnim i koje nije predložilo kao dokaz, odnosno da odbrana ničim nije dokazala da joj navedeni dokazi nisu bili dostupni s obzirom na to da je i na sjednici Apelacionog vijeća odbrana istakla da nije bilo pismenog obraćanja Tužilaštvu BiH. Najzad, ukazano je da je, u smislu člana 47. ZKPBiH, relevantno da li je dokumentacija bila dostupna odbrani, a propust da se ovo pravo iskoristi, ili da pruži dokaze da je bila onemogućena u tome, ne dovodi u pitanje zakonitost dokaza.

15. Kao neosnovani su ocijenjeni i žalbeni prigovori kojim je apelant želio dovesti u pitanje zakonitost svjedočenja svjedoka M.B. U vezi s tim je, pored ostalog, ukazano da postavljanje sugestivnih pitanja predsjednika vijeća ne predstavlja povredu ZKPBiH. U prilog ovakvom zaključku je ukazano da navedeni zakon ne sadrži ograničenja ove vrste kao što je to slučaj prilikom direktnog i unakrsnog ispitivanja stranaka i branioca. Također, ukazano je na član 262. stav 2. ZKPBiH kojim je propisana mogućnost da se dozvole pitanja koja navode na odgovore koji se žele čuti a kad je to potrebno radi razjašnjenja iskaza svjedoka. U vezi s tim, ukazano je da se svjedok M.B., nakon što je priznao krivicu za inkriminirane radnje, naprasno nije mogao sjetiti koliko je puta po apelantovom nalogu prebacivao strane državljane, a zbog čega je bilo nužno da predsjednik vijeća postavi pitanja koja je postavljao, a u skladu sa obavezom iz člana 239. stav 2. ZKPBiH da se stara o svestranom pretresanju predmeta.

16. Kao neosnovana je ocijenjena i apelantova tvrdnja da od lica koja se spominju u optužnici jedino poznaje A.B., svog sina, i M.B., svog rođaka, kao i da nije tačno da je njegov sin A.B. bio posrednik u primopredaji novca između njega i M.K., odnosno da je tačno da je njegov sin odnio novac u Imotski, ali ne M.K., već E.B., te da se radilo o novcu

od preprodaje auta. U vezi s tim ukazano je da je na temelju provedenih dokaza prvostepeni sud pravilno zaključio da je apelantov iskaz nelogičan i da je dat radi izbjegavanja vlastite krivice s obzirom na to da njegov sin A.B. nije mogao podići označeni novčani iznos prije nego što je apelant stupio u kontakt sa licem koje mu je novac poslalo i javilo kontrolni broj transfera. Također, ukazano je i da iz sadržaja niza presretanih razgovora između apelanta i M.K., te apelantovog sina A.B. i M.K. nedvosmisleno proizlazi da je apelantov sin posredovao u predaji novca između apelanta i M.K. S obzirom na to da nije predočen niti jedan dokaz koji bi potkrijepio apelantovu tvrdnju da se radilo o novcu od preprodaje auta koji je predat E.B., ova apelantova tvrdnja je ocijenjena paušalnom.

17. Neosnovanom je ocijenjena i apelantova tvrdnja da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, jer je prvostepeni sud odbio da sasluša svjedoka A.L. od kog je apelant kupovao oduzete mobilne telefone, te da provede vještačenje njegovog glasa na snimcima Centra za forenziku. U vezi s tim je ukazano da je nesporna činjenica da je sa nadziranog broja telefona koji pripada M.K. u inkriminiranom periodu u više navrata pozivan apelantov broj, kao i broj njegovog sina. Kada se ova činjenica dovede u vezu sa iskazom svjedoka M.B. kog je apelant u više navrata angažirao da preuzme ilegalne emigrante na autobuskoj stanici u Mostaru, te sa transkriptima razgovora sa telefonskih brojeva koji su korišteni u telefonskim aparatima koji su oduzeti od apelanta, njegove supruge i kćerke, Apelaciono odjeljenje je zaključilo da je nesporno utvrđeno da je apelant prilikom preduzimanja inkriminiranih radnji koristio te brojeve i da je njegov glas na snimcima. U prilog ovom zaključku ukazano je i na grafički prikaz telefonskih kontakata iz kog proizlazi da je apelant putem pobrojanih brojeva telefona kontaktirao ne samo sa M.K. već i sa A.B., te M.B. Slijedeći navedeno i imajući u vidu iskaz M.B., kao neosnovana je ocijenjena i apelantova tvrdnja da uopće ne poznaje M.K.

18. Najzad, Apelaciono odjeljenje je zaključilo da se prvostepeno vijeće prilikom odmjeraivanja kazne rukovodilo svim utvrđenim relevantnim činjenicama i okolnostima, da su one pravilno ocijenjene, pa da je, shodno tome, donijeta i pravilna odluka o kazni. Pri tome je ukazano da u žalbi u ovom dijelu nije istaknuta niti jedna nova činjenica ili okolnost osim onih koje je prvostepeni sud ocijenio.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

19. Apelant tvrdi da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, kao i „pravo na jednak pristup sudu”. U suštini, opširni apelacioni navodi se svode na tvrdnju da je

pogrešno utvrđeno činjenično stanje. S tim u vezi, apelant tvrdi da se osporene presude zasnivaju na nezakonitim dokazima. U vezi s tim, ukazuje da su dokazi pribavljeni provođenjem posebnih istražnih radnji kojim nije prethodila naredba Suda BiH u skladu sa članom 118. ZKPBiH. Prema njegovom mišljenju, a shodno relevantnim odredbama Drugog dodatnog protokola uz Evropsku konvenciju o pravnoj pomoći, sve radnje u vezi sa zamolnicom o pružanju pravne pomoći moraju biti obavljene u skladu sa domaćim zakonom. Najzad, apelant tvrdi da u brojnim naredbama o provođenju posebnih istražnih radnji Županijskog suda u Zagrebu koje su uložene u spis ne postoji niti jedan nalog za nadzor i tehničko snimanje komunikacija M.K., da je Tužilaštvo BiH bez naredbe suda, posredstvom neovlaštenog lica, slalo nepropisno i isključivo usmeno zamolnicu za pribavljanje dokaza, da je tako pribavilo dokaze koji su nezakoniti, pa da je takve dokaze kao ključne priložilo u spis. U prilog tvrdnji o nezakonitim dokazima apelant je istakao i da je iskaz svjedoka M.B. iznuđen, odnosno da je ovaj svjedok nezakonito saslušan, jer mu je sud postavio više sugestivnih pitanja, kao i da je u istom postupku imao status optuženog i svjedoka, pa da je sud ove njegove iskaze komparirao. Također, apelant ukazuje i da je ovaj svjedok izjavio da apelant nije znao koga je on prevezio, odnosno da vozi ilegalne emigrante.

20. Dalje, apelant tvrdi da u postupku ničim nije dokazano da je on na bilo koji način bio uključen u prebacivanje emigranata, da je utvrđeno da samo poznaje A.B., koji mu je sin, i M.B., koji mu je rođak. Apelant je istakao i da njegov sin A.B. nije bio posrednik u predaji novca između njega i M.K., već da je novac odnio E.B., te da novac potiče od preprodaje automobila. Apelant ukazuje da mu je prilikom pretresa oduzeto sedam mobilnih telefona i određen broj SIM kartica, ali niti jedna sa koje su obavljani inkriminirani razgovori. Također, ukazuje da je kupovao polovne telefone od A.L., pa da ne isključuje mogućnost da su ovi telefoni korišteni prije, da ih je kupio i za inkriminirane razgovore. Zbog toga, smatra da je za pravilno utvrđenje činjeničnog stanja bilo potrebno saslušati A.L. a što je sud nezakonito odbio. Također, prema njegovom mišljenju, neopravdano je odbijen njegov zahtjev da Centar za forenziku i načelnik R.H. provedu vještačenje autentičnosti njegovog glasa, jer se, prema njegovim tvrdnjama, radi o čistoj montaži, pojedini dijelovi razgovora su brisani, negdje su dodavane i riječi, da je ove razgovore „skidao” zaposlenik Granične policije i na temelju njih sastavljao transkripte, te, najzad, da mu ni nakon više insistiranja ni sud ni Tužilaštvo nisu dozvolili da dobije u posjed originalne CD-ove. Apelant tvrdi da je sud prihvatio kao dokazane činjenice koje predstavljaju subjektivna tumačenja i pretpostavke radnika Granične policije i SIPA-e u vezi sa njegovim učešćem u prebacivanju i smještaju inozemnih imigranata, a koje su navodno potvrđene iskazima svjedoka M.B., A.A., M.T., E.K. i M.F. (radnika SIPA-e i Granične policije).

21. Najzad, apelant tvrdi da se sud prilikom odmjeravanja kazne priklonio zahtjevu Tužilaštva BiH, te mu izrekao težu kaznu zbog upornosti u vršenju krivičnih djela, ranije osuđivanosti, te direktnog umišljaja, a da nije uvažio činjenicu da je, zbog navodne povezanosti sa ubistvom J.L., neopravdano proveo u pritvoru više od dvije godine, da nije zaposlen ni on ni njegova supruga, da je otac petero djece, te da se u krivičnoj evidenciji nalazi zbog lakših krivičnih djela, uglavnom prekršaja.

b) Odgovor na apelaciju

22. Sud BiH je najprije ukazao da se radi o identičnim navodima koji su već razmotreni u prvostepenom i drugostepenom postupku. U vezi sa apelantovom tvrdnjom o nezakonitim dokazima – CD-ovima na kojim se nalaze audiozapisi nadziranih razgovora, ukazano je da ih je M.T., ovlašteno službeno lice Granične policije, neposredno preuzeo od istražnog sudije Županijskog suda u Zagrebu, kao i da su oni prethodno potraživani po molbi za pravnu pomoć broj KT-509/08 od 18. maja 2009. godine koju je uputilo Tužilaštvo BiH Istražnom odjelu Županijskog suda u Zagrebu. Dalje, ukazano je da su razlozi i obrazloženja zbog kojih nije prihvaćeno provođenje dokaza koje je predložio apelant u obrazloženjima presuda dati shodno članu 263. ZKPBiH. Također, ukazano je da su prihvaćena kao objektivna tumačenja ovlaštenih službenih lica SIPA-e i Granične policije, koji su saslušani na glavnom pretresu i koji su učestvovali u provođenju istražnih radnji, odnosno imali neposredna saznanja, pa da je neosnovana apelantova tvrdnja da se radi o subjektivnim tumačenjima. Sud BiH se pozvao na razloge i obrazloženja zbog kojih je prihvatio iskaz svjedoka M.B., te ukazao da ZKPBiH ne postavlja ograničenja prilikom korištenja sugestivnih pitanja predsjednika vijeća u ispitivanju svjedoka, a što je u službi obaveze iz člana 239. ZKPBiH da se predsjednik vijeća stara o svestranom pretresanju predmeta. Najzad, neosnovanim je ocijenjena tvrdnja da se sud priklonio prijedlogu Tužilaštva BiH pri izricanju teže kazne s obzirom na to da je apelantu izrečena kazna u prvostepenom postupku potvrđena drugostepenom presudom, odnosno nije mu izrečena teža kazna.

23. Tužilaštvo BiH u odgovoru na navode iz apelacije u vezi sa tvrdnjama o nezakonitim dokazima ukazalo je na razloge i obrazloženja iz osporenih presuda u ovom dijelu, ukazujući da se radilo o zajedničkoj međunarodnoj istrazi, pa da su za istražne radnje koje su preduzimane na teritoriji Republike Hrvatske naredbe mogli izdavati samo nadležni organi Republike Hrvatske u skladu sa pozitivnim propisima ove republike.

V. Relevantni propisi

24. **Krivični zakon Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10) u relevantnom dijelu glasi:

Krijumčarenje ljudi

Član 189.

(1) Ko u namjeri pribavljanja za sebe ili drugog neke koristi nedozvoljeno prevede ili omogući prevođenje jednog ili više migranata ili drugih lica preko državne granice ili ko u tu svrhu sačini, nabavi ili posjeduje lažne putne ili lične isprave.

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(...)

Organizovani kriminal

Član 250.

(1) Ko učini krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine kao pripadnik grupe za organizovani kriminal, ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

25. Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 10.

Zakonitost dokaza

(1) Zabranjeno je od osumnjičenog, optuženog ili bilo koje druge osobe koja učestvuje u postupku iznuđivati priznanje ili kakvu drugu izjavu.

(2) Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona.

(3) Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima koji su dobijeni na temelju dokaza iz stava 2. ovog člana.

Član 14.

Jednakost u postupanju

(1) Sud je dužan da stranke i branioca tretira na jednak način i da svakoj od strana pruži jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnom pretresu.

(2) Sud, Tužitelj i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su s jednakom pažnjom da ispituju i utvrđuju kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Član 47.

Pravo branitelja da pregleda spise i dokumentaciju

(1) U toku istrage, branitelj ima pravo da razmatra spise i razgleda pribavljene predmete koji idu u korist osumnjičenom. Ovo pravo se branitelju može uskratiti ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage.

(...)

(3) Nakon podizanja optužnice, osumnjičeni, optuženi odnosno branilac imaju pravo uvida u sve spise i dokaze.

(4) Sudija, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno vijeće kao i Tužitelj dužni su, kada dođu u posjed novog dokaza ili bilo koje informacije ili činjenice koja može poslužiti kao dokaz na suđenju, staviti ih na uvid branitelju, osumnjičenom, odnosno optuženom.

(5) U slučaju iz stava 3. i 4. ovog člana, branitelj, osumnjičeni, odnosno optuženi može izvršiti fotokopiranje svih spisa i dokumenata.

Član 239.

Obaveze sudije, odnosno predsjednika vijeća

(...)

(2) Dužnost sudije, odnosno predsjednika vijeća je da se stara za svestrano pretresanje predmeta i otklanjanje svega što odugovlači postupak, a ne doprinosi razjašnjenju stvari.

Član 261.

Izvođenje dokaza

(...)

(3) Prilikom izvođenja dokaza dozvoljeno je direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje. Direktno ispitivanje obavlja strana koja poziva svjedoka, ali sudija, odnosno vijeće može u svakom trenutku postaviti pitanje svjedoku.

Član 262.

Direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje svjedoka

(...)

(2) Pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti ne mogu se postavljati pri direktnom ispitivanju, osim u slučaju potrebe razjašnjenja izjave svjedoka. U pravilu, pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti - dopuštena su samo prilikom unakrsnog ispitivanja. Kada stranka pozove svjedoka suprotne stranke ili kada svjedok pokazuje odbojan stav ili ne želi da saraduje, sudija, odnosno predsjednik vijeća može dozvoliti upotrebu pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti.

Član 263.

Pravo Suda da ne dopusti pitanje ili dokaz

(...)

(2) *Ako sudija, odnosno predsjednik vijeća zaključi da okolnosti koje stranka i branitelj želi da dokaže nemaju značaja za predmet ili da je ponuđeni dokaz nepotreban, odbit će izvođenje takvog dokaza.*

Član 297.

Bitne povrede odredaba krivičnog postupka

(1) *Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji:*

(...)

i) *ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda,*

(...)

26. **Evropska konvencija o međusobnoj pomoći u krivičnim stvarima** („Službeni glasnik BiH” - Međunarodni ugovori broj 4/05) u relevantnom dijelu glasi:

DIO II: Molbe

Član 3.

1. *Zamoljena strana će, u skladu sa načelima koje predviđa njeno zakonodavstvo, izvršiti molbe koje se odnose na krivični predmet koji joj budu uputili sudski organi strane moliteljke, a koji se odnose na obavljanje istražnih radnji ili dostavljanje dokazanog materijala, dosjea ili dokumenta.*

(...)

3. *Zamoljena strana može da dostavi samo ovjerene prepise ili fotokopije zatraženih dosjea ili dokumenta. Međutim, ako strana moliteljka izričito zatraži dostavljanje originala, zahtjevu će se udovoljiti u granicama u kojim je to moguće.*

DIO V: Postupak

Član 14.

1. *Zahtjev za pravnu pomoć treba da sadrži sljedeće podatke:*

- (a) *naziv organa od kog potiče zahtjev,*
- (b) *predmet i osnova zahtjeva,*
- (c) *ako je moguće, identitet i državljanstvo datog lica, i*
- (d) *ime i adresu primaoca, ako je potrebno.*

2. U molbama navedenim u članovima 3., 4. i 5. će se, osim toga, navesti optužba i kratak opis djela.

DIO VII: Završne odredbe

Član 26.

1. Osim odredaba paragrafa 7. člana 15.¹ i paragrafa 3. člana 16.², ova Konvencija ukida, u pogledu teritorije na kojoj se primjenjuje, one odredbe iz ugovora, konvencija ili bilateralnih sporazuma kojim se između dvije strane ugovornice reguliše pravna pomoć u krivičnim stvarima.

(...)

27. Drugi dodatni protokol uz Evropsku konvenciju o međusobnoj pomoći u krivičnim stvarima („Službeni glasnik BiH” - Međunarodni ugovori broj 10/07) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Djelokrug primjene

Zamjenjuje se član 1. Konvencije sljedećim odredbama:

„1. Strane ugovornice se obavezuju da, prema odredbama ove Konvencije, pružaju jedna drugoj najbržu i najširu moguću pravnu pomoć u svakom postupku koji se odnosi na krivična djela, čije krivično gonjenje u trenutku kada je zatražena pomoć spada u nadležnost sudskih organa strane molilje.

Član 4.

Putevi komunikacije

Član 15. Konvencije se zamjenjuje sljedećim odredbama:

„1. Zahtjev za pružanje pravne pomoći, kao i za dostavljanje informacija bez pret hodno upućenog zahtjeva Ministarstvo pravde strane molilje uputit će Ministarstvu pravde zamoljene strane i vratit će se istim putem. Sudski organi strane molilje mogu ih, također, uputiti direktno sudskim organima zamoljene strane i u tom slučaju će se zahtjevi vratiti istim putem.

(...)

1 Član 15. paragraf 7: „Ovaj član ne dira u odredbe bilateralnih ugovora ili aranžmana koji su na snazi između strana ugovornica prema kojim se predviđa direktno dostavljanje zahtjeva za pružanje pravne pomoći između organa dvije strane.”

2 Član 16. paragraf 3: „Ovaj član ne dira u odredbe koje se odnose na prevođenje zahtjeva i priloga sadržanih u ugovorima ili aranžmanima koji su na snazi ili do kojih će doći između dvije ili više ugovornih strana.”

8. Svaka država ugovornica može, u bilo koje vrijeme u izjavi upućenoj generalnom sekretaru Vijeća Evrope, navesti da zadržava pravo da udovoljavanje zahtjevima ili posebnim zahtjevima za pravnu pomoć podliježe ispunjenju nekih od sljedećih uslova:

- a) da se prepis zahtjeva dostavi centralnom organu, koji je naveden u izjavi;
- b) da se svi zahtjevi, osim hitnih, dostave centralnom organu, koji je naveden u izjavi;
- c) da se u slučaju direktnog upućivanja hitnih zahtjeva istovremeno Ministarstvu pravde zamoljene strane dostavi prepis zahtjeva;
- d) da se pojedini ili svi zahtjevi za pravnu pomoć dostave drugim putem od onih koji su predviđeni ovim članom.³

(...)

10. Ovaj član ne dira u odredbe bilateralnih ugovora ili aranžmana, koji su na snazi između strana ugovornica, kojima se predviđa direktno dostavljanje zahtjeva za pružanje pravne pomoći između organa dvije strane.”

Član 8. Postupak

Bez obzira na odredbe člana 3. Konvencije, u slučajevima kada su u zakonodavstvu zemlje molilje propisane formalnosti ili postupci koji nisu propisani u zamoljenoj strani, ona će udovoljiti takvim zahtjevima, ukoliko preduzimanje takvih radnji nije u suprotnosti sa osnovnim principima njenog zakonodavstva i ovim Protokolom nije drugačije utvrđeno.

Član 11. Neposredne informacije

1. Nadležni organi jedne strane ugovornice mogu, ne dirajući u sopstvene istrage ili postupke i bez prethodno upućenog zahtjeva, dostaviti nadležnim organima druge strane ugovornice informacije do kojih su došli u okviru sopstvenih istraga, ukoliko smatraju da bi takve informacije pomogle njihovom primaocu u pokretanju ili provođenju istrage ili postupka, ili bi mogle dovesti do upućivanja zahtjeva od strane te države, shodno odredbama ove Konvencije ili njenih dodatnih protokola.

(...)

3 Izjava sadržana u *Note verbale* Ministarstva inozemnih poslova BiH priključena instrumentima ratifikacije položenim 7. novembra 2007. godine: „U vezi sa članom 4. paragraf 8. Drugog dodatnog protokola, Bosna i Hercegovina proglašava da svi zahtjevi i druga pismena u vezi sa članom 4. paragrafi 1. do 6. se dostavljaju Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine, kao centralnom organu.” Period primjene od 1. jula 2007. godine -; Izjava sadržana u instrumentu ratifikacije položenom 28. marta 2007. godine: „U vezi sa članom 4. paragraf 8. Drugog dodatnog protokola, Republika Hrvatska proglašava da svi zahtjevi i druga komunikacija u smislu paragrafa 1. do 6. člana 4. Drugog dodatnog protokola trebaju biti upućeni Ministarstvu pravde.” Period primjene od 1. jula 2007 -.

*Član 19.
Tajne istrage*

(...)

1. Tajna istraga će se voditi u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i procedurama one strane, na čijoj teritoriji se istraga vodi. Zainteresirane strane će saradivati u pripremi i nadzoru tajne istrage, kao i u osiguravanju zaštite službenih lica, koja djeluju pod tajnim ili lažnim identitetom.

28. Sporazum između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima („Službeni list RBiH” - Međunarodni ugovori broj 1/96 i „Službeni glasnik BiH” - Međunarodni ugovori broj 11/05) u relevantnom dijelu glasi:

Član 2.

1) Države ugovornice uzajamno pružaju pravnu pomoć u građanskim i krivičnim stvarima, na način i u obimu, predviđenim ovim Sporazumom.

Način saobraćanja

Član 4.

1) Nadležni organi država ugovornica saobraćaju, postupajući po ovom Sporazumu, sa strane Bosne i Hercegovine putem Ministarstva civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine, a sa strane Republike Hrvatske putem Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Republike Hrvatske.

2) Odredba stava prvog ovog člana ne isključuje saobraćanje diplomatskim, odnosno konzularnim putem.

3) U hitnim slučajevima nadležna tijela države ugovornice mogu upućivati zamolnice i obavijesti predviđene ovim Sporazumom nadležnim tijelima druge države ugovornice putem Međunarodne organizacije kriminalističke policije (INTERPOL).

Zamolnica za pravnu pomoć

Član 6.

1) Zamolnica za pravnu pomoć mora sadržavati:

- 1. naziv tijela koje moli za pravnu pomoć, i tijela od kojeg se moli pomoć,*
- 2. opis predmeta u kojem se moli za pomoć; u kaznenim stvarima i zakonski opis kaznenog djela,*
- 3. oznaku podataka, koji su važni za provedbu postupka davanja pravne pomoći,*

4. ime i prezime, te podatke o rođenju stranaka u postupku, mjesto njihovog stalnog prebivališta, državljanstvo, a za pravne osobe tvrtku, odnosno ime i sjedište,

5. ime i prezime mogućih pravnih zastupnika u pojedinim predmetima.

2) Zamolnica i priložena pismena moraju biti potpisana i imati pečat tijela koje moli za pravnu pomoć.

Član 7.

1) Pravna pomoć se pruža sukladno zakonodavstvu zamoljene države.

2) Nadležno tijelo koje pruža zamoljenu pravnu pomoć može pri tom postupati i na način i u obliku koji želi država moliteljica, ukoliko to nije u suprotnosti s propisima zamoljene države.

Član 24.

Države ugovornice, u skladu s odredbama ovog Sporazuma, jedna drugoj pružaju pravnu pomoć u svim postupcima glede kaznenih djela za koja su bili u trenutku, kad je pravna pomoć zamoljena, nadležna pravosudna tijela države moliteljice.

29. Protokol o saglasnosti u ostvarivanju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog kriminala od 21. januara 2005. godine (dostupan na web-stranici Tužilaštva BiH [http://www.tuzilastvobih.gov.ba/files/docs/MEMORANDUM_PROTOKOL_HRVATSKA-BIH_\(bos\).pdf](http://www.tuzilastvobih.gov.ba/files/docs/MEMORANDUM_PROTOKOL_HRVATSKA-BIH_(bos).pdf)) u relevantnom dijelu glasi:

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske i Tužiteljstvo/Tužilaštvo Bosne i Hercegovine; (...)

(...)

3. Ovaj Protokol neće sprječavati sudionike da koriste i druge zajedničke prihvatljive oblike suradnje, pridržavajući se kod toga zakona, propisa i postupaka svojih država. Ništa u ovom Protokolu neće utjecati na prednost primjene odredaba međunarodnih instrumenata o međunarodnoj sudskoj pomoći.

VI. Dopustivost

30. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

31. U skladu sa članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi

djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

32. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj X-KŽ-08/596-1 od 25. augusta 2011. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 19. septembra 2011. godine a apelacija je podnesena 7. novembra 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

33. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

34. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njegova prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

35. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje: [...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom

36. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

37. Apelant, u suštini, smatra da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno, jer su, prema njegovom mišljenju, osporene presude zasnovane na nezakonitim dokazima, te jer je činjenično stanje pogrešno utvrđeno.

38. U prilog tvrdnji o nezakonitim dokazima apelant je ukazao na dokaze pribavljene iz Republike Hrvatske, te na svjedoka M.B., koji, prema njegovom mišljenju, nije mogao

biti saslušan u statusu svjedoka, odnosno čiji je iskaz, kako tvrdi, iznuđen postavljanjem sugestivnih pitanja predsjednika prvostepenog vijeća.

39. U vezi sa ovim dijelom apelantovih navoda, Ustavni sud podsjeća da, iako član 6. Evropske konvencije garantira pravo na pravično suđenje, on ne postavlja bilo kakva pravila o prihvatljivosti dokaza, već je to prvenstveno pitanje koje se regulira domaćim zakonodavstvom (vidi, Evropski sud, *Schenk protiv Švajcarske*, 12. jul 1988. godine, st. 45-46, Serija A broj 140, i *Teixeira de Castro protiv Portugala*, 9. jun 1998. godine, stav 34, Izvještaji 1998-IV). Zbog toga, kao stvar principa, Evropski sud smatra da njegova uloga nije da utvrđuje da li određena vrsta dokaza – naprimjer dokazi koji su pribavljeni nezakonito u smislu domaćeg prava, može biti prihvatljiva ili da li je aplikant kriv ili ne. U tom smislu, pitanje na koje se mora odgovoriti jeste da li je postupak kao cjelina, uključujući i način na koji su dokazi pribavljeni, bio pravičan. To uključuje ispitivanje „nezakonitosti” koja je u pitanju i tamo gdje je u pitanju povreda drugih prava iz Konvencije prirode utvrđene povrede (vidi, Evropski sud, *inter alia*, *Khan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, aplikacija broj 35394/97, stav 34, ECHR 2000-V, *P.G. i J.H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, aplikacija broj 44787/98, stav 76, ECHR 2001-IX, *Allan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, aplikacija broj 48539/99, stav 42, ECHR 2002-IX).

40. Dalje, prema stanovištu Evropskog suda, pri ocjeni da li je postupak kao cjelina bio pravičan, također se mora imati u vidu da su poštovana prava odbrane. Mora se ispitati da li je aplikantu bila data mogućnost da osporava zakonitost dokaza i da se protivi njegovom korištenju. Pored toga, mora se uzeti u obzir kvalitet dokaza, uključujući i to da li okolnosti u kojim je pribavljen ukazuju na sumnju o njegovoj pouzdanosti ili tačnosti. Mada se problem pravičnosti neće neophodno pojaviti tamo gdje pribavljeni dokaz nije podržan drugim materijalima, treba imati u vidu da, kada je dokaz veoma jak i kada nema rizika da je nepouzdan, analogno tome potreba za dokazima koji ga podržavaju je slabija (vidi, Evropski sud, *inter alia*, *Khan*, već citiran, st. 35. i 37, i *Allan*, već citiran, stav 43).

41. Ustavni sud primjećuje da iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da je postojanje krivičnog djela i krivične odgovornosti u apelantovom slučaju utvrđeno i na temelju dokaza koji su pribavljeni iz Republike Hrvatske. Dalje, iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da su redovni sudovi zaključili da se zakonitost ovih dokaza ne dovodi u pitanje s obzirom na način njihovog pribavljanja. U prilog ovom zaključku ukazano je na Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima BiH, Evropsku konvenciju o pravnoj pomoći i njen Drugi protokol. Naime, iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da je utvrđeno da su dokazi iz Republike Hrvatske proistekli iz provođenja posebne istražne radnje - nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija na daljinu, da je ovu radnju proveo MUP Republike Hrvatske, te da joj je prethodio nalog istražnog sudije. U vezi sa

apelantovom tvrdnjom da u spisu ne postoji niti jedna naredba o provođenju ove radnje protiv M.K., državljanina Hrvatske, Ustavni sud primjećuje da je u obrazloženju osporene drugostepene presude ukazano da iz analize i objašnjenja grafičkog prikaza i listinga telefonskih i IMEI brojeva telekom-operatera, koje je sačinio E.K., ovlašteno službeno lice Granične policije BiH, svjedok u ovom predmetu, nesumnjivo proizlazi da se pod ovom mjerom nadzora i tehničkog snimanja komunikacija na daljinu MUP-a Republike Hrvatske nalazio označeni telefonski broj korisnika M.K., na osnovu naloga istražnog sudije Županijskog suda u Zagrebu broj XXI_KIR_US-91-08 od 12. februara 2009. godine, te označeni telefonski broj na temelju naloga istražnog sudije istog suda broj XXI_KIR-US-91-08 od 12. januara 2009. godine. Shodno navedenom, zaključeno je da se radi o mjeri preduzetoj u skladu sa ZKP Republike Hrvatske o kojoj odlučuje istražni sudija. Također, Apelaciono odjeljenje se pozvalo na zakone o pravnoj pomoći u krivičnim stvarima obje države prema kojim se radnje po zamolnici preduzimaju u skladu sa domaćim zakonodavstvom, te na član 19. stav 3. Drugog protokola prema kom se tajne istrage vode u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i procedurama one strane na čijoj teritoriji se vodi istraga, a zainteresirane strane saraduju u pripremi i nadzoru istrage, te osiguranju zaštite službenih lica koja djeluju pod tajnim ili lažnim identitetom. Najzad, Apelaciono odjeljenje je ukazalo i da, shodno članu 78. ZKP Republike Hrvatske (*član 86. ZKPRH*), istražni sudija ima ovlaštenje da izdvoji dokaze na kojim se presuda ne može zasnivati, da, u konkretnom slučaju, iz dopisa istražnog sudije Županijskog suda u Zagrebu broj XXI-KIO-US-12/09 od 8. jula 2009. godine proizlazi da je istraga okončana, pa da, zbog toga, nije bilo moguće dostaviti ostatak dokumentacije, odnosno naloge o posebnim istražnim radnjama koje se odnose i na M.K., a na osnovu čega je zaključeno i da su ovi dokazi već prošli test ocjene zakonitosti. Stoga, Ustavni sud nije mogao prihvatiti kao osnovane apelantove tvrdnje da se, zbog činjenice da u spis nije uložena niti jedna naredba o provođenju posebne istražne radnje protiv M.K., dovodi u pitanje zakonitost dokaza pribavljenih iz Republike Hrvatske.

42. Dalje, a suprotno apelantovim tvrdnjama da su ovi dokazi pribavljeni na temelju usmenog dogovora, iz obrazloženja osporene presude Apelacionog odjeljenja proizlazi da je na temelju dopisa istražnog sudije Županijskog suda u Zagrebu broj XXI-KIO-US-12/09 od 8. jula 2009. godine, te naredbe Tužilaštva BiH Centralnom istražnom uredu Granične policije BiH broj KT-509/08 od 6. jula 2009. godine utvrđeno da je Tužilaštvo BiH uputilo Istražnom odjelu Županijskog suda u Zagrebu molbu za pomoć 18. maja 2009. godine, da je, shodno zakonima o pravnoj pomoći obje države, moguća neposredna komunikacija kad je predviđena međunarodnim ugovorima. U prilog ovom zaključku ukazano je na Drugi protokol, tj. član 4. stav 1. i član 19, kao i na činjenicu da se u konkretnom slučaju radilo o dokazima pribavljenim u toku zajedničke međunarodne tajne akcije, kao i na član

11. Drugog protokola kojim je regulirana razmjena informacija i bez prethodne zamolnice. Shodno navedenom, a imajući u vidu da je utvrđeno da je postojalo pismeno obraćanje Tužilaštva BiH za pravnu pomoć, kao i citirane odredbe Drugog protokola prema kojim je moguće neposredno obraćanje između organa dviju država, Ustavni sud nije mogao prihvatiti kao osnovane ni apelantove tvrdnje da postupak pribavljanja dokaza iz Republike Hrvatske nije bio zakonit.

43. Ovakav zaključak se ne dovodi u pitanje ni apelantovom tvrdnjom da je sud odbio da provede dokaze koje je predlagao, tj. vještačenje njegovog glasa sa audiozapisa, te da saslušava svjedoka A.L. od kog je kupovao polovne mobilne telefone koji su oduzeti od njega i članova njegove porodice, a zbog čega smatra da je i činjenično stanje pogrešno utvrđeno. Ustavni sud primjećuje da iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da je provođenje ovih dokaza odbijeno u skladu sa ovlaštenjem suda iz člana 263. stav 2. ZKPBiH, kao i da su s tim u vezi dati iscrpni razlozi i obrazloženja zbog čega nije bilo potrebno provjeravati autentičnost apelantovog glasa i činjenicu da je koristio označene telefonske brojeve. Najzad, a kako je ukazano u obrazloženju osporene presude Apelacionog odjeljenja, što ni apelant ne dovodi u pitanje, apelant u postupku pred redovnim sudovima ničim nije dokazao da mu je bio uskraćen pristup originalnim snimcima presretanih razgovora, odnosno i onim koje Tužilaštvo BiH nije ni uvrstilo u dokaze smatrajući da nisu relevantni.

44. Dalje, u prilog tvrdnji o nezakonitim dokazima apelant je ukazao i na iskaz svjedoka M.B., koji je, kako tvrdi, iznuđen, jer mu je sud postavljao više sugestivnih pitanja, odnosno koji je u istom postupku imao status optuženog i svjedoka, pa da je sud ove njegove iskaze komparirao.

45. U vezi sa ovim dijelom navoda, Ustavni sud primjećuje da je u obrazloženju osporene presude Apelacionog odjeljenja ukazano da postavljanje sugestivnih pitanja predsjednika prvostepenog vijeća ne predstavlja povredu ZKPBiH, jer u tom smislu ne postoje ograničenja kao što je to slučaj pri direktnom i unakrsnom ispitivanju stranaka. S tim u vezi je ukazano i na član 262. stav 2. ZKPBiH prema kom predsjednik vijeća može dozvoliti pitanja koja navode na odgovor, te na član 239. stav 2. istog zakona prema kom je obaveza suda da se stara o svestranom pretresanju predmeta. Shodno navedenom, a s obzirom na to da apelant ne osporava da je svjedok M.B. prethodno priznao svoju krivicu, te da se prilikom saslušanja, kako je to navedeno u obrazloženju osporene presude, naprasno nije mogao sjetiti koliko puta je po apelantovom nalogu prebacivao strane državljane, bilo je nužno postaviti pitanja radi razjašnjenja njegovog iskaza. Također, iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da je ovaj svjedok saslušan na glavnom pretresu, da je potvrdio da u svemu ostaje pri svojim ranijim izjavama, kao i da apelantu nije bila uskraćena mogućnost da ga ispituje i osporava njegov iskaz.

46. U vezi sa apelantovom tvrdnjom da svjedok M.B. i nije mogao biti saslušan, jer je u istom postupku imao i status optuženog i status svjedoka, Ustavni sud primjećuje da iz obrazloženja osporene prvostepene presude proizlazi da su apelant i M.B. zajedno sa drugim pobrojanim licima optuženi istom optužnicom Tužilaštva BiH, ali da je ovaj svjedok zaključio sporazum o priznanju krivice zbog čega je postupak u odnosu na njega razdvojen i okončan pod drugim brojem. Shodno navedenom, Ustavni sud smatra da su neosnovane apelantove tvrdnje i u ovom dijelu.

47. Slijedeći sve navedeno, Ustavni sud smatra da su apelantove tvrdnje da su osporene presude zasnovane na dokazima na kojim se ne mogu zasnovati neosnovane.

48. Dalje, apelant tvrdi da je i činjenično stanje pogrešno utvrđeno, u suštini, ističući da je ono zasnovano na pogrešnoj ocjeni provedenih dokaza. U prilog ovoj tvrdnji apelant je istakao da je sud prihvatio kao dokazane činjenice koje predstavljaju subjektivna tumačenja i pretpostavke radnika Granične policije i SIPA-e, a koje su, kako navodi, „navodno” potvrđene iskazima svjedoka M.B., A.A., M.T., E.K. i M.F. (radnika SIPA-e i Granične policije), da označene pripadnike organizirane grupe poznaje samo A.B., koji mu je sin, i M.B., koji mu je rođak, da njegov sin nije bio posrednik u predaji novca između njega i M.K. Ustavni sud primjećuje da je apelant identične navode isticao i u postupku pred redovnim sudovima, te da su u obrazloženjima osporenih presuda dati iscrpni razlozi i obrazloženja zbog čega su oni neosnovani. Naime, u obrazloženjima osporenih presuda iscrpno su pobrojani sadržaji snimljenih razgovora između apelanta i M.K., te apelantovog sina i M.K. na temelju kojih je nesumnjivo utvrđeno da je apelantov sin bio posrednik u predaji novca M.K., a ovi razgovori dovedeni su u vezu i sa analizom novčanih transakcija koja je ovoj radnji prethodila, te grafičkom analizom snimljenih razgovora, a koje su sačinila ovlaštena službena lica SIPA-e i Granične policije koja su i saslušana u svojstvu svjedoka na glavnom pretresu, te koji su učestvovali u vođenju konkretne međunarodne istrage. Također, sva pobrojana ovlaštena službena lica saslušana su u svojstvu svjedoka na glavnom pretresu, njihovi iskazi su potkrijepljeni i zvaničnim izvještajima Granične policije BiH i MUP-a Republike Hrvatske o nelegalnim prelazima pojedinačno označenih stranih državljana, kao i iskazima stranih državljana o dolasku u BiH i prelasku granice sa Republikom Hrvatskom. Shodno navedenom, proizlazi da u obrazloženjima osporenih odluka ni ovom dijelu nije izostala, a suprotno apelantovim tvrdnjama, svestrana analiza i ocjena dokaza na temelju kojih je utvrđeno postojanje krivičnog djela i apelantove krivične odgovornosti.

49. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja, suprotno apelacionim navodima, nema ništa što bi uputilo na zaključak da su osporene

presude zasnovane na dokazima koji su pribavljeni protivno odredbama ZKPBiH, te da su izostale svestrana analiza i ocjena dokaza provedenih na glavnom pretresu na temelju kojih je utvrđeno postojanje krivičnog djela i apelantove krivične odgovornosti.

50. Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije povrijeđeno apelantovo pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

51. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada je u okolnostima konkretnog slučaja postojanje krivičnog djela i krivične odgovornosti zasnovano na činjenicama koje su utvrđene svestranom analizom i ocjenom dokaza provedenih na glavnom pretresu čija se zakonitost ne dovodi u pitanje, te u odnosu na koje apelantu nije bila uskraćena mogućnost da se u postupku pred redovnim sudovima izjašnjava i da ih osporava.

52. Na osnovu člana 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

53. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 1971/14

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Робина Мујачића поднесена
против рјешења Кантоналног суда у
Тузли бр. 03 0 К 012278 14 Кв од 23.
априла 2014. године и 03 0 К 012278
14 Кпп 5 од 17. априла 2014. године

Одлука од 17. септембра 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 1971/14**, рјешавајући апелацију **Робина Мујачића**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 став (3) тачка л), члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (2) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 22/14 и 57/14), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Мирсад Ћеман, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 17. септембра 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација Робина Мујачића.

Утврђује се повреда члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на рјешења Кантоналног суда у Тузли бр. 03 0 К 012278 14 Кв од 23. априла 2014. године и 03 0 К 012278 14 Кпп 5 од 17. априла 2014. године.

Одбацује се као недозвољена апелација Робина Мујачића поднесена против рјешења Кантоналног суда у Тузли бр. 03 0 К 012278 14 Кв од 23. априла 2014. године и 03 0 К 012278 14 Кпп 5 од 17. априла 2014. године у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, зато што је преурањена.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Робин Мујачић (у даљњем тексту: апелант), ког заступа Амир Омерћехајић, адвокат из Тузле, поднио је 29. априла 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против рјешења Кантоналног суда у Тузли (у даљњем тексту: Кантонални суд) бр. 03 0 К 012278 14 Кв од 23. априла 2014. године и 03 0 К 012278 14 Кпп 5 од 17. априла 2014. године. Такође, апелант је поднио захтјев за доношење привремене мјере којом би Уставни суд укинуо оспорена рјешења Кантоналног суда и наложио да се апелант одмах пусти на слободу.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда и Кантоналног тужилаштва Тузланског кантона (у даљњем тексту: Тужилаштво) затражено је 23. маја 2014. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Кантонални суд је 4. јуна 2014. године доставио одговор на апелацију, а Тужилаштво 6. јуна 2014. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

5. Рјешењем Кантоналног суда број 03 0 К 012278 14 Кпп 5 од 17. априла 2014. године апеланту је одређен притвор због постојања основане сумње да је починио кривично дјело злоупотребе положаја или овлашћења из члана 383 став 2 у вези са ставом 1 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗФБиХ) и због постојања посебног притворског разлога из члана 146 став 1 тачка д) Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗКПФБиХ), који према том рјешењу може да траје мјесец дана рачунајући од 16. априла 2014. године од 17.10 часова. Такође, наведеним рјешењем одређен је притвор осумњиченом Хасану Хоџићу због постојања основане сумње да је починио кривично дјело злоупотребе положаја или овлашћења из члана 383 став 3 у вези са ставом 1 КЗФБиХ, те осумњиченима Нермину Синановићу, Фуаду Бектићу и Абдулаху Субашићу због постојања основане сумње да су починили кривично дјело злоупотребе положаја или овлашћења из члана 383 став 2 у вези са ставом 1, а све у вези са чланом 33 КЗФБиХ и због постојања посебног притворског разлога из члана 146 став 1 тачка д) ЗКПФБиХ.

6. У образложењу рјешења Кантонални суд је навео да основана сумња да је апелант починио кривично дјело које му се ставља на терет произилази из Рјешења Казнено-поправног завода полуотвореног типа Тузла (у даљњем тексту: КПЗ Тузла) број 01-34-3445/00 од 22. децембра 2000. године (којим је апелант постављен за помоћника директора ПЈ „Козловац” у саставу КПЗ Тузла), потврда о привременом одузимању предмета, записника о добровољној предаји предмета и записника о улазу робе (под бројевима и са датумима поближе наведеним у образложењу рјешења), службене забиљешке Регионалног уреда у Тузли број 16-14/1-3-419/14 од 4. марта 2014. године, те записника о саслушању свједока. У вези с тим, Кантонални суд је навео да из исказа свједока Сединета Карића, који је био на издржавању казне затвора у КПЗ Тузла, произилази да је често долазио у апелантову канцеларију, да је тамо користио рачунар (интернет и Skype), те да му је апелант предложио да исходи за њега рјешење према ком би радио четири часа код њега као да одржава његову канцеларију. Кантонални суд је навео да из исказа тог свједока даље произилази да је пристао да купује пилиће са Економије (како му апелант не би укинуо привилегије које је имао), које је Един Јахић службеним возилом одвозио до његовог ресторана у Тузли, гдје је његова супруга Сенида Карић или неко од радника преузимао пилиће, да је било укупно 10 испорука, да је у свакој испоруци било око 100 пилића, по цијени од 5 КМ по кг, те да је новац доносила његова супруга, а он новац предавао апеланту. Кантонални суд је навео да из исказа тог свједока такође произилази да му толика количина меса није била потребна за ресторан, те да је он то месо давао својим радницима умјесто плате, као и да је апелант тражио од њега да запосли његовог сестрића у ресторану „Златник”, што је свједок и учинио. При томе, Кантонални суд је указао на то да су наводе свједока Сединета Карића потврдили свједоци Харис Њовић, Нијаз Јолдић, Осман Хоџић и Един Јахић. Кантонални суд је, даље, навео да из исказа свједока Едина Јахића произилази да је запослен у КПЗ Тузла на Економији, да је током 2011. године, према апелантовом налогу, око седам пута службеним возилом одвозио одређену количину пилећег меса у хотел „Парк” у Сребренику или у ресторан „Златник” у Тузли, да, при томе, није предавао никакву отпремницу, нити су њему давали потврду о примопредаји. Такође, Кантонални суд је навео да из исказа свједокиње Сениде Карић произилази да су у њихов хотел довозили месо службеним возилом, да јој је њен супруг Сединет Карић рекао да не одбија пријем меса, затим да је пријем вршен кроз записнике о улазу робе као од неког НН добављача, нпр., набавка на пијаци, те да се није наводило да је роба примљена од КПЗ Тузла.

7. Даље, Кантонални суд је навео да је у конкретном случају у односу на осумњичене испуњен и посебан притворски разлог из члана 146 став 1 тачка д) ЗКПФБиХ. Наиме, Кантонални суд је указао на то да је за наведено кривично дјело прописана

минимална казна затвора у трајању од три године, што значи да се може изрећи казна затвора од 10 година или тежа казна. Такође, Кантонални суд је навео да се ради о кривичном дјелу које је учињено у ванредним околностима, будући да је дјело учињено, како се основано сумња, у периоду од 2006. до 2010. године, тако што је, како је Кантонални суд навео: „Осумњичени Хасан Хоџић, радећи као директор у КПЗ Тузла, свјестан да својим поступањем искориштава свој службени положај и овлаштења, како би се себи и другом прибавио имовинску и другу корист и да поступа супротно интересима и задацима службе, што је и хтио, а осумњичени Мевлудин Бабајић, Нермин Синановић, Фуад Бектић и Абдулах Субашић, свјесни да истом помажу у извршењу кривичног дјела, што су и хтјели”. Кантонални суд је навео следеће: „Имајући у виду начин извршења кривичног дјела, чињеницу да је кривично дјело, како се основано сумња, учињено према већем броју лица, да је при учињено кривичног дјела исказана нарочита упорност првоосумњиченог Хоџић Хасана који је чињењем дјела, како се основано сумња, прибавио протуправну имовинску корист у износу од 50.000,00 КМ, на штету лица која је запошљавао, у чему су му помагали остали осумњичени, да је дјело вршено у континуитету, што је било општепознато свим запосленицима у КПЗ Тузла, па и члановима конкурсне комисије која то није могла спријечити, да је само дјело почињено на безобзиран начин кориштењем тешких имовинских прилика свједока и њихових породица, што ствара утисак код грађана да се једино могу запослити они који имају новац [...], а посебно чињеницу да је осумњичени Хоџић Хасан у вршењу кривичног дјела исказао нарочиту упорност јер је то трајало око четири године, а успоставио је такве радње и ропски однос према запосленицима који су морали радити више година и подизањем кредита враћати дуг према особама од којих су позајмљивали новац, па само извршење и начин како су дјело починили и посљедице чине да је ово дјело посебно тешко и да је учињено у ванредним околностима, па би пуштање на слободу, посебно осумњиченог Хоџић Хасана, резултирало стварном пријетњом нарушавања јавног реда, а у односу на остале осумњичене Синановић Нермина, Бектић Фуада, Субашић Абдулаха и Мујачић Робина стоје исти разлози за одређивање мјере притвора по наведеној тачки из одредбе члана 146. став 1. тачка д) ЗКПФБиХ, јер су користећи положај осумњиченог Хасана у наведеном периоду и помажући истом помогли да прибави имовинску корист у износу од 173.000,00 КМ, па би и њихово пуштање на слободу резултирало нарушавањем јавног реда [...].”

8. Одлучујући о жалбама апеланта и осталих осумњичених против наведеног рјешења, Кантонални суд је донио Рјешење број 03 0 К 012278 14 Кв од 23. априла 2014. године, којим је жалбе одбио као неосноване. У образложењу рјешења Кантонални суд је навео да је судија за претходни поступак у образложењу оспореног

рјешења навео доказе на основу којих је закључио да постоји основана сумња да су осумњичени починили кривична дјела за која се против њих проводи истрага, те да је изнио садржину тих доказа, посебно исказа свједока на којима је засновао свој закључак. С обзиром на то, Кантонални суд је навео да су неосновани жалбени наводи осумњичених којима оспоравају правилност закључака из првостепеног рјешења о постојању основане сумње као општег услова за одређивање притвора осумњиченима из члана 146 став 1 ЗКПФБиХ. Такође, Кантонални суд је навео да су неосновани и жалбени наводи осумњичених којима оспоравају правилност закључака из првостепеног рјешења о постојању посебних услова за одређивање притвора из члана 146 став 1 тачка д) ЗКПФБиХ. Наиме, Кантонални суд је навео да је за кривично дјело које се ставља на терет осумњиченом Хасану Хоџићу прописана казна затвора најмање три године, док је за кривично дјело које је стављено на терет осталим осумњиченима прописана казна затвора од једне до 10 година, чиме је испуњен објективни услов за одређивање притвора из члана 146 став 1 тачка д) ЗКПФБиХ. Кантонални суд је навео сљедеће: „Осим тога, полазећи од начина учињена и околности под којима су учињена кривична дјела, а који начин и околности је судија за претходни поступак у образложењу побијаног рјешења детаљно образложио, те посебно имајући у виду да су дјела учињена искориштавањем једне од најосјетљивијих егзистенцијалних потреба – запослење човјека, затим да се на такав начин запошљавање догађа у установи за издржавање казне затвора и ово вијеће налази да се у конкретном случају ради о кривичним дјелима учињеним у ванредним околностима које их разликује од других кривичних дјела исте врсте и које та дјела чини посебно тешким, тако да би пуштање осумњичених на слободу резултирало стварном пријетњом нарушавања јавног реда”. Такође, Кантонални суд је навео да такав закључак не доводе у питање ни жалбени наводи бранилаца осумњичених да због протеча времена од чињења дјела која се осумњиченима стављају на терет не би могло доћи до нарушавања јавног реда, будући да наступање такве последице не одређује вријеме чињења него вријеме откривања дјела, односно вријеме када се у јавности објелодани његово чињење.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

9. Апелант сматра да су му оспореним одлукама повријеђени право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и

Херцеговине и члана 6 Европске конвенције. Апелант наводи да му је оспореним рјешењима одређен притвор због разлога прописаних одредбама члана 146 став 1 тачка д) ЗКПФБиХ, а да нису били испуњени услови нити у погледу постојања основане сумње, нити у погледу постојања посебних услова за одређивање притвора. Апелант наводи да је Тужилаштво наредило провођење истраге против њега и осталих осумњичених због кривичног дјела злоупотребе положаја и овлашћења из члана 383 КЗФБиХ, с тим да се осталим осумњиченима стављају на терет злоупотребе у вези са запошљавањем у КПЗ Тузла, док се њему стављају на терет злоупотребе у вези са пословањем у ПЈ „Козловац” који је у саставу КЗП Тузла, како то произилази и из приједлога за одређивање притвора. У вези с тим, апелант наводи да је у оспореном првостепеном рјешењу о одређивању притвора наведено да су осумњичени користећи положај осумњиченог Хасана у наведеном периоду и помажући му помогли да прибави имовинску корист у износу од 173.000,00 КМ, па би њихово пуштање на слободу резултирало нарушавањем јавног реда, иако Тужилаштво није апеланту ставило на терет било какво учешће у том дјелу, нити за било какву везу са осумњиченим Хасаном Хоџићем у погледу дјела које се апеланту ставља на терет. При томе, апелант наводи да је на то указивао у жалби против првостепеног рјешења, али да је његова жалба одбијена уз образложење да су дјела учињена искоришћавањем једне од најосјетљивијих егзистенцијалних потреба – запослење човјека, а што, дакле, није стављено апеланту на терет. Такође, апелант наводи да се у конкретном случају не ради о кривичном дјелу за које се може изрећи казна затвора од 10 година или тежа казна, нити је дјело учињено у ванредним околностима, у смислу члана 146 став 1 тачка д) ЗКПФБиХ.

б) Одговор на апелацију

10. Кантонални суд је навео да су неосновани апелантови наводи и да нису прекршена права на која апелант указује у апелацији.

11. Тужилаштво је навело да је Рјешењем Кантоналног суда број 03 0 К 012278 14 Кв2 од 15. маја 2014. године апеланту продужен притвор, те да је Рјешењем Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 03 0 К 012278 14 КВ од 22. маја 2014. године наведено рјешење укинута у односу на апеланта и предмет враћен Кантоналном суду на поновно одлучивање. Тужилаштво је навело да је, након тога, Рјешењем Кантоналног суда број 03 0 К 012278 14 Кв3 од 26. маја 2014. године апеланту продужен притвор за још два мјесеца, који према том рјешењу може трајати најдуже до 16. јула 2014. године. Тужилаштво сматра да су у конкретном случају били испуњени како општи тако и посебни услови за одређивање притвора

апеланту, те да и даље постоје разлози за његово задржавање у притвору. Наиме, Тужилаштво сматра да постоји основана сумња да је апелант починио кривично дјело које му се ставља на терет, као и да је правилан закључак Кантоналног суда у погледу закључка о постојању ванредних околности, који је тај суд извео на основу начина чињења дјела, те у погледу посљедице извршења дјела и запријеђене казне.

V. Релевантни прописи

12. У **Кривичном закону Федерације Босне и Херцеговине** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 и 42/11) релевантне одредбе гласе:

Члан 383. ст. 1. и 2.

Злоупотреба положаја или овлашћења

(1) Службено или одговорно лице у Федерацији које искориштавањем свог службеног положаја или овлаштења, прекорачивши границе свог службеног овлаштења или не извршивши своје службене дужности, прибави себи или другом какву корист, другоме нанесе какву штету или теже повриједи права другог, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

(2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 10.000 КМ, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

13. У **Закону о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10 и 8/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 146.

Разлози за притвор

(1) Ако постоји основана сумња да је одређено лице починило кривично дјело притвор му се може одредити:

[...]

д) у ванредним околностима, ако се ради о кривичном дјелу за које се може изрећи казна затвора десет година или тежа казна, а које је посебно тешко с обзиром на начин извршења или посљедице кривичног дјела, ако би пуштањем на слободу резултовало стварном пријетњом нарушавања јавног реда.

VI. Допустивост

14. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

15. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

Допустивост у односу на право на правично суђење

16. Апелант сматра да му је оспореним рјешењима повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције. Уставни суд подсјећа на то да се гаранције права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције односе на кривични поступак у цијелости, те да се одговор на питање да ли је нека од ових гаранција прекршена не може дати док поступак траје, јер евентуални процедурални пропусти и недостаци који се појаве у једној фази поступка могу да буду исправљени у некој од наредних фаза истог тог поступка. Слиједом тога, није могуће, у принципу, утврдити да ли је кривични поступак био правичан док се поступак правоснажно не оконча (види Европски суд, *Barbera, Meeseque u Jabardo protiv Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А, број 146, став 68; Уставни суд, Одлука број У 63/01 од 27. јуна 2003. године, тачка 18, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 38/03).

17. У конкретном случају, Уставни суд указује на то да оспорена рјешења не представљају одлуку која је резултат цјелокупног кривичног поступка против апеланта, у смислу утврђивања основаности кривичне оптужбе против њега, јер је њима ријешено само једно процедурално питање, односно одлучено о једној фази поступка. С обзиром на то, Уставни суд закључује да је апелација у односу на наводе о кршењу права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције преурађена.

18. Имајући у виду одредбу члана 18 став (3) тачка л) Правила Уставног суда, према којој ће се апелација одбацити као недозвољена уколико је преурађена, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

Допустивост у односу на право на личну слободу и безбједност

19. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Кантоналног суда број 03 0 К 012278 14 Кв од 23. априла 2014. године, против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Апелација против наведеног рјешења је поднесена 29. априла 2014. године, дакле у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због ког апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

20. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација у овом дијелу испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

21. Апелант оспорава наведена рјешења тврдећи да му је тим рјешењима повријеђено право из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције.

22. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2. овог члана, а она обухватају:

[...]

д) *Право на личну слободу и безбједност.*

[...]

23. Члан 5 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Свако има право на слободу и безбједност личности. Нико не смије бити лишен слободе изузев у ниже наведеним случајевима и у складу са законом прописаним поступком:

[...]

ц) законитог хапшења или лишења слободе у погледу привођења надлежној судској власти, када постоји оправдана сумња да је та особа извршила кривично дјело или када постоје ваљани разлози да се особа спријечи да изврши кривично дјело или да, након извршења кривичног дјела, побјегне;

[...]

3. Свако ко је ухапшен или лишен слободe према одредбама става 1(ц) овог члана мора одмах бити изведен пред судију или друго службено лице законом овлашћено да врши судску власт и мора имати право на суђење у разумном року или на пуштање на слободу до суђења. Пуштање на слободу може се условити гаранцијама о појављивању на суђењу.

24. Уставни суд, прије свега, подсећа на то да је у више својих одлука нагласио да се право на личну слободу и безбједност убраја у једно од најзначајнијих људских права, те да члан 5 Европске конвенције даје заштиту да нико не смије бити произвољно лишен слободe. Изузеци од забране лишавања слободe дати су у члану 5 став 1 Европске конвенције, који садржи побројане случајеве када је лишавање слободe дозвољено. То је један исцрпан попис који се мора уско тумачити (види Европски суд за људска права, *Ирска против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 18. јануара 1978. године, серија А-25). Само такав приступ је конзистентан са циљем и сврхом члана 5 Европске конвенције, тј. да обезбиди да нико неће бити произвољно лишен слободe (види Европски суд за људска права, *Quinn*, пресуда од 22. марта 1995. године, серија А-311, и *Winterwerp*, пресуда од 24. октобра 1979. године, серија А-33). Произвољност лишавања слободe оцјењује се у првом реду у односу на поштовање процедуралних захтјева ЗКПФБиХ, који је примијењен у конкретном случају и који мора да буде усклађен и са стандардима из Европске конвенције.

25. Уставни суд указује на то да, према пракси Европског суда за људска права, основаност сумње на којој се мора заснивати хапшење чини битан елемент заштите од произвољног хапшења и лишења слободe прописаног чланом 5 став 1 тачка ц) Европске конвенције. Основана сумња да је почињено кривично дјело захтијева постојање неких чињеница или информација које би убиједиле објективног посматрача да је могуће да је лице које је у питању починило кривично дјело (види Европски суд за људска права, *Fox, Campbell и Hartley против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 30. августа 1990. године, серија А, број 182, став 32; и *О'Нара против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 16. октобра 2001. године, Извјештаји пресуда и одлука 2001-Х, став 34). При томе, Уставни суд указује на то да у тренутку одређивања притвора не мора да буде са сигурношћу утврђено да је кривично дјело заиста и почињено, те не мора да буде утврђена његова природа. Коначно, сходно члану 5 став 1 Европске конвенције, законитост притвора оцјењује се на основу домаћег закона, односно мора да има правни основ у домаћем закону, с тим да лишавање слободe мора да буде у складу са сврхом члана 5 Европске конвенције, тј. лице које је у питању мора да буде заштићено од произвољности (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 5842/10 од 20. априла 2011. године, доступна на web-stranici Уставног суда www.ustavisud.ba).

26. Такође, Уставни суд указује на то да одредба члана 5 став 3 Европске конвенције захтијева да лице буде лишено слободе у складу са чланом 5 став 1(ц) Европске конвенције, тј. да је лишавање „законито” у смислу наведеног члана, а обухвата подједнако и процедуралну и материјалну заштиту таквих лица. Европски суд за људска права је закључио да поштовање члана 5 став 3 Европске конвенције захтијева да судска власт преиспита сва питања у вези са притвором, те да одлуку о притвору донесе позивајући се на објективне критеријуме предвиђене законом. При томе је постојање основане сумње да је лице лишено слободе починило кривично дјело које му се ставља на терет *conditio sine qua non* за одређивање или продужење притвора. Међутим, то након одређеног времена није довољно, већ се мора процијенити да ли за притвор постоје релевантни и довољни разлози (види Европски суд, *Trzaska против Пољске*, пресуда од 11. јула 2000. године, апликација број 25792/94, став 63). Према даљњем ставу Европског суда за људска права, оправданост притвора зависи и од околности конкретног случаја које морају бити такве да упућују на постојање општег (јавног) интереса који је тако важан и значајан да, упркос пресумпцији невиности, претеже над принципом поштовања слободе појединца.

27. Доводећи у везу наведене ставове с конкретним предметом, Уставни суд указује на то да је, у смислу одредби члана 146 став 1 ЗКП, општи услов за одређивање притвора постојање основане сумње да је одређено лице починило кривично дјело. У вези с тим, Уставни суд запажа да је Кантонални суд, при одлучивању о приједлогу за одређивање притвора, на основу доказа који су прикупљени у току истраге закључио да постоји основана сумња да је апелант починио кривично дјело злоупотребе положаја или овлашћења из члана 383 став 2 у вези са ставом 1 КЗФБиХ. При томе, Уставни суд запажа да је Кантонални суд детаљно и јасно образложио на основу којих доказа је извео закључак о постојању основане сумње да је апелант починио кривично дјело, у чему Уставни суд не налази било какву произвољност. Наиме, Уставни суд запажа да је Кантонални суд у образложењу своје одлуке првенствено указао на исказе саслушаних свједока (које је, при томе, на потпуно јасан и задовољавајући начин интерпретирао у образложењу своје одлуке), као и на остале доказе у спису, те у вези с тим закључио да из тих доказа произилази основана сумња да је апелант починио кривично дјело које му се ставља на терет. Према мишљењу Уставног суда, наведене околности на којима је Кантонални суд засновао своју одлуку у погледу постојања основане сумње таквог су карактера да могу да убиједје објективног посматрача да је могуће да је апелант починио кривично дјело у смислу стандарда члана 5 став 1 тачка ц) Европске конвенције. С обзиром на то, Уставни суд сматра да су апелантови наводи у овом дијелу неосновани.

28. Даље, Уставни суд запажа да апелант оспорава да су постојали и други релевантни разлози за одређивање притвора прописани одредбама члана 146 став 1 тачка д) ЗКПФБиХ. Уставни суд указује на то да је одредбама члана 146 став 1 тачка д) ЗКПФБиХ прописано да притвор може да се одреди у ванредним околностима, ако се ради о кривичном дјелу за које може да се изрекне казна затвора десет година или тежа казна, а које је посебно тешко с обзиром на начин извршења или посљедице кривичног дјела, ако би пуштање на слободу резултирало стварном пријетњом нарушавања јавног реда. У вези с тим, Уставни суд подсјећа на то да, према становишту Европског суда за људска права, одређена кривична дјела због своје посебне тежине и реакције јавности на њих могу да узрокују социјалне немире, те да тиме може да се оправда одређивање притвора, барем неко вријеме. У изузетним околностима тај фактор стога може да се узме у обзир у смислу Европске конвенције. То у сваком случају важи ако национално законодавство признаје појам нарушавања јавног реда као непосредну посљедицу неког кривичног дјела. Међутим, тај основ може да се сматра релевантним и довољним само под условом да се заснива на чињеницама из којих јасно произилази да би пуштање осумњиченог на слободу заиста нарушило јавни ред. Коначно, притварање ће бити законито само ако је јавни ред и даље стварно угрожен. Продужење притвора не може да се користи као антиципација затворске казне (види Европски суд за људска права, *Letellier против Француске*, пресуда од 26. јуна 1991. године, став 51; и *I. А. против Француске*, пресуда од 23. септембра 1998. године, став 104).

29. У конкретном случају, Уставни суд запажа да је Кантонални суд приликом испитивања постојања посебног притворског разлога из члана 146 став 1 тачка д) ЗКПФБиХ у односу на све осумњичене указао на висину прописане казне затвора за предметна кривична дјела (као објективног услова за постојање тог притворског разлога), те на околности под којима су кривична дјела учињена, односно која су, с обзиром на начин извршења и посљедице, посебно тешка, те у вези с тим закључио да би пуштање осумњичених на слободу резултирало стварном пријетњом нарушавања јавног реда. Међутим, Уставни суд запажа да Кантонални суд, сем указивања на тежину кривичних дјела, није указао на постојање таквих околности из којих би произилазило да би пуштањем осумњичених на слободу заиста био нарушен јавни ред, односно да постоји стварна пријетња нарушавању јавног реда. Штавише, Уставни суд запажа, како то јасно произилази из оспорених рјешења, да се Кантонални суд уопште није бавио питањем да ли би јавност, у случају пуштања осумњичених на слободу, била узнемирена, те у којој мјери (тј. да ли у тој мјери која би могла да доведе до стварне пријетње нарушавања јавног реда). При томе, Уставни суд указује

на то да, у смислу успостављених стандарда Европског суда за људска права, само постојање претпоставке да би пуштање на слободу осумњичених могло да доведе до стварне пријетње нарушавања јавног реда није довољно, већ се морају навести конкретне околности које као такве несумњиво указују на то да ће до тога и да дође. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је Кантонални суд, при одређивању притвора апеланту, пропустио да наведе конкретне околности које оправдавају закључак тог суда да ће пуштање апеланта на слободу резултирати стварном пријетњом нарушавања јавног реда у смислу одредби члана 146 став 1 тачка д) ЗКПФБиХ. Стога, Уставни суд сматра да је оспореним рјешењима о одређивању притвора прекршено апелантово право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 3 Европске конвенције.

30. Имајући у виду да је притвор, који је апеланту одређен оспореним рјешењима, у међувремену истекао, Уставни суд указује на то да тиме није било основа за укидање оспорених рјешења о одређивању притвора, те да је довољно што је указао на пропусте Кантоналног суда приликом одређивања притвора апеланту.

VIII. Закључак

31. Уставни суд закључује да постоји кршење члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 3 Европске конвенције јер је суд пропустио да наведе конкретне околности које оправдавају закључак да ће пуштање апеланта на слободу резултирати стварном пријетњом нарушавања јавног реда у смислу одредби члана 146 став 1 тачка д) ЗКПФБиХ.

32. На основу члана 18 став (3) тачка л) и члана 59 ст. (1) и (2) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

33. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно посебно разматрати апелантов приједлог за доношење привремене мјере.

34. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 4810/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija I. K. podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 K 061390 11 Kž od 29. studenog 2011. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 K 061390 10 K od 22. studenog 2010. godine

Odluka od 7. listopada 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4810/11**, rješavajući apelaciju **I. K.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 22/14 i 57/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 7. listopada 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija I. K. podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 K 061390 11 Kž od 29. studenog 2011. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 K 061390 10 K od 22. studenog 2010. godine.

Obrazloženje

I. Uvod

1. I. K. (daljnjem tekstu: apelant) iz Mostara, kojega zastupa Draženka Jurišić, odvjetnica iz Mostara, podnio je 16. prosinca 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 58 0 K 061390 11 Kž od 29. studenog 2011. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 58 0 K 061390 10 K od 22. studenog 2010. godine. Apelant je podnio i zahtjev za donošenje privremene mjere, kojom bi Ustavni sud obustavio izvršenje kaznene sankcije dok se ne riješi o apelaciji. Apelant je dopunio apelaciju 28. prosinca 2011. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Odlukom Ustavnog suda broj AP 4810/11 od 23. veljače 2012. godine odbijen je apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.
3. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, ranije važeća („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), od Kantonalnog suda, Općinskog suda i Kantonalnog tužiteljstva Mostar (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo) zatraženo je 29. prosinca 2011. godine da dostave odgovore na apelaciju.
4. Kantonalni sud, Općinski sud i Tužiteljstvo dostavili su odgovore na apelaciju 4. 6. i 18. siječnja 2012. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženi Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
6. Presudom Općinskog suda broj 58 0 K 061390 10 K od 22. studenog 2010. godine apelant je proglašen krivim zbog izvršenja kaznenih djela, i to: produženog kaznenog djela primanja dara i drugih oblika koristi iz članka 380. stavak 2. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH), na način kako je opisano pod točkom 1. i 1.a izreke presude, za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od dvije godine i šest mjeseci, zlouporabe položaja ili ovlasti iz članka 383. stavak 1. KZFBiH, na način opisan pod točkom 2. izreke presude, za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od 10 mjeseci, te kaznenog djela protuzakonitog posredovanja iz članka 382. stavak 1. KZFBiH, na način opisan pod točkom 3. izreke presude, za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci. Apelant je na temelju odredaba članka 54. KZFBiH osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od tri godine i devet mjeseci u koju mu je uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 12. kolovoza do 12. rujna 2009. godine. Navedenom presudom apelantu su oduzeti imovinska korist i darovi, i to: novac u iznosu od 2.000 KM i 1.200 eura, umjetnička slika autora Ivice Vlašića, jedan livanjski sir i turbina za vozilo marke Passat. Na temelju članka 382. stavak 4. KZFBiH apelantu je oduzeta imovinska korist u iznosu od 100 eura, a na temelju članka 383. stavak 4. KZFBiH apelantu je oduzeta imovinska korist u iznosu od 2.000 kuna. Na temelju članka 76. KZFBiH apelantu je izrečena mjera sigurnosti zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti u trajanju od tri godine računajući od dana pravomoćnosti presude, s tim što se vrijeme provedeno na izdržavanju kazne neće uračunavati u trajanje ove mjere.
7. Iz obrazloženja prvostupanjske presude proizlazi da je sud proveo detaljan dokazni postupak. Pri tome je navedeno da je sud odbio prihvatiti i izvesti dokaze obrane, i to:

mišljenje o mogućnosti korištenja izvanzavodskih pogodnosti osuđenika M. M. i V. M. od 22. siječnja 2008. godine, odgovor Ministarstva unutarnjih poslova PU Mostar od 8. siječnja 2008. godine, zahtjev KPZ-a u Mostaru od 21. siječnja 2008. godine upućen PU Mostar i mišljenje Ministarstva unutarnjih poslova HNŽ Sektora krim. policije od 11. siječnja 2008. godine. Prema mišljenju Općinskog suda, spomenuti dokazi nisu govorili o optužbama potvrđene, odnosno činjenično korigirane optužnice, pa kao takvi nisu mogli utjecati na utvrđivanje činjeničnog stanja, pa ni činjeničnog stanja u apelantovu korist.

8. U odnosu na navode obrane koja spočitava sudu postupanje mimo svih pravila postupka i pravila etike, istaknuto je da je uređujući sudac ujedno i predsjednik Općinskog suda. Uređujući sudac je 21. svibnja 2010. godine, odmah nakon zaduženja predmeta, odlučio o apelantovom zahtjevu da mu sud zbog slabog imovnog stanja postavi odnosno plaća branitelja, o čemu prethodni uređujući sudac nije odlučio ni više od četiri mjeseca od podnošenja zahtjeva.

9. Istaknuto je da je sud, polazeći od prava obrane da joj se stavi na raspolaganje sva dokumentacija nužna za pripremu i eventualno izvođenje vlastitih dokaza, od Kaznenopopravnog zavoda u Mostaru (u daljnjem tekstu: KPZ) 30. rujna 2010. godine, dakle više od mjesec dana prije početka suđenja, zatražio da se braniteljici omogući pristup potrebnoj dokumentaciji. Pri tome je navedeno da tu ne spada i pristup pojedinim zakonskim propisima (Zakon o izvršenju kaznenih sankcija u FBiH) koje je braniteljica navela u prilogu svog pismena od 21. rujna 2010. godine, a koji je bio postavljen KPZ-u i nije rezultirao davanjem dokumentacije. Konstatirano je da je KPZ na zahtjev suda dao sav traženi materijal.

10. Istaknuto je da je sud naložio i Tužiteljstvu da obrani promptno preda nekoliko pisмениh dokaza koji nisu bili u posjedu apelantove braniteljice, iako je Tužiteljstvo tvrdilo da je i te i sve ostale dokaze već predalo prvoj apelantovoj braniteljici. Međutim, nalog suda je izvršen.

11. Navedeno je da je sud s ciljem da zaštiti apelanta, njegov dignitet i dostojanstvo, najoštrije opomenuo svjedoka Z. J. koji se, prema ocjeni suda, našao na samoj ivici dopuštenog govora u kojem je počeo iznositi svoje vrijednosne stavove o optuženom. Svjedok je ujedno upozoren da sud neće dopustiti apelantovo vrijeđanje.

12. Istaknuto je da je sud tijekom postupka opomenuo apelanta na propisan način ponašanja tijekom rasprave, pri čemu ga je privremeno udaljio iz sudnice kako bi izbacio žvakaću gumu iz usta koju je uporno, prema ocjeni suda nekulturno, žvakao duže vrijeme trajanja rasprave. Sud je opomenuo i apelantovu braniteljicu na primjereno ponašanje uz

izbjegavanje *teških riječi*, a nakon što je u nekoliko navrata u odnosu na postupanje Tužiteljstva uporabila riječi kao što su ucjena, pritisak, nezakonito, zlouporaba, a te je kvalifikacije sud ocijenio neprimjerenim i na ivici nedopuštenosti. Prvostupanjski sud je opomenuo i tužiteljicu da svjedocima prestane postavljati pitanja u kojima je sadržan odgovor.

13. Istaknuto je da je sud u više navrata upoznao apelanta s presumpcijom nevinosti, što uključuje i pravo da sam sebe ne inkriminira, i pravilo *in dubio pro reo*. Naime, apelantova je braniteljica jasno izjavila: „Međutim, moj branjenik je taj po kojem ja radim, njegovim napucima (...)”, iz čega je zaključeno da braniteljica ima tzv. obvezujući i/ili limitirajući mandat. Navedeno je da je zbog nepoznavanja prava i obvezujućih uputa braniteljici na ukupnu obranu apelant ozbiljno ugrožavao svoju poziciju definiranu načelima presumpcije nevinosti i *in dubio pro reo*. Navedeno je da je sud dao braniteljici mogućnost da uzme potrebno vrijeme za konzultaciju s apelantom u kojoj će mu još jednom objasniti sva njegova prava koja proizlaze iz pojedinih odredaba Zakona o kaznenom postupku FBiH (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH). Istaknuto je da obrana, odnosno ni apelant niti braniteljica, nisu željeli iskoristiti ovu mogućnost.

14. Dalje je navedeno da je sud, analizirajući sve provedene dokaze pojedinačno, ali i u njihovoj međusobnoj povezanosti i dovodeći ih u vezu s apelantovom obranom, utvrdio da je apelant počinio kaznena djela za koja je proglašen krivim. Navedeno je sud obrazložio pojedinačnom ocjenom dokaza.

15. Općinski sud je ukazao na to da se obrana netočno pozvala na stav Ustavnog suda iz Odluke broj AP 661/04 od 22. travnja 2005. godine, te da navedena odluka govori o iskazu svjedoka koji je zaključio sporazum s Tužiteljstvom o priznanju krivice, kao jedinom neposrednom dokazu, a nikako ne o nezakonitim dokazima, validnosti svjedočenja, dokazima pribavljenim pritiskom i ucjenom. Istaknuto je da sudska praksa Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda traži davanje mogućnosti pobijanja i ispitivanja svjedoka – sudska odluka koja je isključivo utemeljena na neizravnim dokazima svjedoka ne zadovoljava zahtjev pravičnog suđenja osim ako je pružena adekvatna mogućnost sučeljavanja i izlaganja protiv dokaza. Navedeno je da praksa oba suda zahtijeva da se dokazi izneseni na suđenju mogu pozivati na izjave dane prije suđenja pod uvjetom da se mogu opozvati kroz sučeljavanje protudokaza. Konstatirano je da su važećim ZKPFBiH izričito propisane ove mogućnosti, odnosno obveze suda.

16. Navedeno je da je sud tijekom postupka poštovao sve obveze tako što je obrani omogućio ispitivanje svih svjedoka Tužiteljstva, te je prihvatio i skoro sve prijedloge za izvođenje dokaza, uključujući i sve predložene svjedoke. Prema mišljenju suda, obrana je imala potpunu mogućnost sučeljavanja i izlaganja protudokaza, te posebno pobijanja

iskaza svjedoka. Istaknuto je da sud svoju odluku nije utemeljio isključivo na iskazima svjedoka koji su apelantu na njegov zahtjev davali novac, već i na drugim dokazima navedenim u obrazloženju presude.

17. Istaknuto je da je u konkretnom slučaju Općinski sud brižljivo ocijenio svaki dokaz i dodatno ga provjeravao i drugim dokazima kako iskazima drugih svjedoka tako i materijalnim dokazima.

18. U odnosu na tvrdnju obrane da nije dobila dodatno vrijeme za očitovanje na izmijenjenu optužnicu, istaknuto je da se apelant nakon čitanja korigirane optužnice odmah izjasnio da ju je razumio, dok je braniteljica iskazala potrebu za konzultacijom sa svojim branjenikom i to u pogledu njezinog razumijevanja, ali i u pogledu predlaganja novih dokaza obrane koji bi mogli uključiti i prijedlog za odgodu ročišta radi pripremanja obrane u smislu članka 290. ZKPFBiH. Konstatirano je da je sud omogućio braniteljici da se konzultira s apelantom, nakon čega obrana nije predlagala odgodu ročišta radi pripremanja obrane već je samo predložila dodatne dokaze. U odnosu na izmjenu optužnice navedeno je da su to bitne izmjene osim u dijelu u kojem je Tužiteljstvo odustalo od jedne radnje za koju je početnom optužnicom teretilo apelanta. Istaknuto je da su se sve izmjene odnosile na preciziranje okolnosti pod kojima su pojedina djela počinjena – usuglašavanje teksta optužnice s izvedenim dokazima, te da niti jedna izmjena nije išla na apelantovu štetu, posebno ne u odnosu da bi mijenjala ili proširivala kaznena djela navedena u optužbi.

19. Protiv prvostupanjske presude apelantova braniteljica je podnijela žalbu koju je Kantonalni sud Presudom broj 58 0 K 061390 11 Kž od 22. studenog 2010. godine djelomično uvažio i presudu Općinskog suda preinačio u odluci o kaznenopravnoj sankciji tako da se za kazneno djelo zlouporabe položaja ili ovlasti iz članka 383. stavak 1. KZFBiH iz točke 2. izreke presude utvrđuje kazna zatvora u trajanju od sedam mjeseci, za kazneno djelo protuzakonitog posredovanja iz članka 382. stavak 1. KZFBiH iz točke 3. izreke presude utvrđena je kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca. Za kazneno djelo primanja dara i drugih oblika koristi iz članka 380. stavak 2. KZFBiH iz točke 1. i 1.a izreke presude uzeta je kao utvrđena kazna zatvora u trajanju od dvije godine i šest mjeseci, te je na temelju članka 54. stavak 2. točka b. KZFBiH apelantu izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od tri godine i tri mjeseca. U preostalom dijelu presuda je ostala neizmijenjena.

20. U obrazloženju presude se navodi da žalba ukazuje na to da se prvostupanjska presuda isključivo temelji na nezakonitim dokazima jer je utemeljena na iskazima svjedoka koji su kao davatelji dara također počinili kazneno djelo davanja dara iz članka 381. KZFBiH i koji su zbog činjenice da se kazneno ne gone bili pod pritiskom tužitelja ili mogućeg kaznenog gonjenja. S tim u vezi, drugostupanjski sud je naveo da prvostupanjska presuda

nije isključivo utemeljena na tim dokazima, a što je vidljivo iz njezinog obrazloženja koje pri iznošenju ovog prigovora žalba potpuno zanemaruje.

21. U odnosu na navode žalbe da su iskazi svjedoka koji su davali darove apelantu nezakoniti samo zbog činjenice da su i oni takvim radnjama počinili kazneno djelo davanja dara iz članka 381. KZFBiH, drugostupanjski sud je naveo da takav navod nije utemeljen jer nije činjenično potkrijepljen u smislu da su iskazi, misli se na iskaze s glavne rasprave koji su jedino relevantni za takve procjene, uzeti pod iznudom ili prevarom. Istaknuto je da za tako nešto ne postoji ni jedan podatak iz kojega bi se uopće moglo raspravljati da je postojao pritisak tužitelja na njih, a i da jeste, prilikom njihovog ispitivanja (izravnog) takvo ponašanje tužitelja koje bi moglo izazvati i najmanju sumnju o nečemu takvom sigurno je da bi bilo evidentirano jer je glavna rasprava snimana audiosredstvima.

22. U vezi s tvrdnjom da su takvi svjedoci bili pod pritiskom zbog mogućnosti naknadnog kaznenog gonjenja, istaknuto je da su oni prije ispitivanja na glavnoj raspravi bili propisno upoznati i sa svojim pravom da nisu dužni odgovarati na pitanja ukoliko bi ih istinit odgovor izložio kaznenom gonjenju (članak 98. stavak 1. ZKPFBiH). Zbog toga zakonitost njihovih iskaza nije moguće s ovog aspekta dovoditi u pitanje. Kako se ne radi ni o iskazima osoba koje ne mogu odbiti svjedočenje (članak 97. ZKPFBiH), taj prigovor žalbe je odbijen kao neutemeljen. Navedeno je da se apelantovo pravo na obranu ne može dovesti u pitanje činom ispitivanja svjedoka koji ga terete, budući da je on bio u mogućnosti unakrsno ispitati svjedoke.

23. U pogledu žalbenog navoda o odluci o kaznenoj sankciji istaknuto je da je drugostupanjski sud, ocjenjujući preostale otežavajuće i olakšavajuće okolnosti, uvažio apelantove žalbene navode u ograničenom opsegu. Kantonalni sud je ocjenom apelanta kao obiteljskog čovjeka, kao dodatnim olakšavajućim okolnostima, te uzimajući u obzir konačne zaključke prvostupanjskog suda o karakteru i objektivnoj težini pojedinih počinjenih djela u stjecaju, utvrdio da je kazna zatvora u trajanju od dvije godine i šest mjeseci za kazneno djelo iz članka 380. stavak 2. KZFBiH pravilno odmjereni i utvrđeni. Nasuprot tome, utvrđene kazne za ostala kaznena djela ukazuju se kao prestroge za okvire kažnjavanja koje je zakon za ta djela predvidio, a na što ukazuje i odnos prema pravilnoj kazni za kazneno djelo iz točke 1. i 1.a izreke prvostupanjske presude. Kantonalni sud je našao da su odgovarajuće kazne za kazneno djelo iz članka 383. stavak 1. KZFBiH kazna zatvora u trajanju od sedam mjeseci, a za kazneno djelo iz članka 382. stavak 1. KZFBiH kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca, koje su uzete kao utvrđene. Stoga je primjenom odredaba članka 54. stavak 2. točka b. KZFBiH apelantu izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od tri godine i tri mjeseca, koja je veća od svake pojedinačne, a manja od ukupnog zbira svake od njih. Navedeno je da je jedinstvena kazna izrečena u spomenutom trajanju

nakon ponovne ocjene svih okolnosti koje utječu na to da ona bude veća (otežavajućih okolnosti) ili manja (olakšavajućih okolnosti), a ona prema stavu drugostupanjskog suda u potpunosti ostvaruje svrhu kaznenopravnih sankcija određenu člankom 7. KZFBiH.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

24. Apelant ukazuje na to da su mu pobijanim odlukama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 3. točke b) i d) Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, pravo iz čl. 2-4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju i pravo iz članka 10. Opće deklaracije o pravima čovjeka. Smatra da je u postupku povrijeđeno načelo legaliteta kaznenog gonjenja iz članka 18. ZKPFBiH. Navodi da, ukoliko je tužitelj prihvatio da u apelantovim radnjama postoje obilježja kaznenog djela primanja dara i apelanta optužio isključivo na temelju iskaza svjedoka-oštećenih, koji su također počinili kazneno djelo davanja dara, onda je morao prihvatiti da su i ti oštećeni također počinili kazneno djelo davanja dara iz članka 381. KZFBiH. Stoga, apelant smatra da je u ovom postupku bio stavljen u nejednak i neravnopravan položaj. Ističe da se sudac prvostupanjskog suda ponašao nekorektno i protuzakonito jer nije dopustio obrani da pravilno i potpuno unakrsno ispituje apelantove svjedoke, da izvede svoje predviđene dokaze. Navodi da je njegovu braniteljicu u tijeku postupka sudac prvostupanjskog suda izložio pravoj torturi i vrijeđanju. Ističe da je presuda utemeljena na dokazima na kojima nije mogla biti utemeljena, s obzirom na nelegalnost pribavljanja i osiguranja dokaza. Također, ukazuje na to da obrani nije dano dodatno vrijeme da se očituje na izmijenjenu optužnicu. Dalje, prema apelantovom mišljenju, njemu je izrečena neprimjereno visoka kazna.

b) Odgovor na apelaciju

25. U svom odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je naveo da je od izvođenja dokaza obrane apelantov branitelj izričito odustao nakon izmjene optužnice prije završetka dokaznog postupka pred prvostupanjskim sudom. Istaknuto je da obrana nije tražila odlaganje glavne rasprave radi pripremanja obrane u vezi s izmjenama optužnice, što je očito iz prijepisa audiosnimka na koji se pozvalo žalbeno vijeće. Također, za sud nije interesantno apelantovo odlučivanje o kaznenom gonjenju svjedoka, budući da su oni ispitani nakon propisanih upozorenja o obvezi da govore istinu, a bili su izloženi i apelantovom unakrsnom ispitivanju.

26. Općinski sud je u odgovoru na apelaciju ukazao na to da je postupak vođen u smislu relevantnih odredaba ZKPFBiH tako da su poštovane garancije obrane. S tim u vezi je istaknuto da je postupajući sudac 21. rujna 2010. godine, odmah nakon zaduženja predmeta, pozitivno odlučio o apelantovom zahtjevu da mu sud, zbog slabog imovnog stanja, postavi odnosno plati branitelja. Dalje je, između ostaloga, navedeno da je zbog obimnosti dokaznog materijala polovinom rujna 2010. godine održano predraspravno ročište, te da na tom ročištu obrana nije isticala nikakve primjedbe u pogledu ponašanja Tužiteljstva u istrazi i prilikom donošenja optužnice, a koje je isticala tijekom glavne rasprave i postupka pred drugostupanjskim sudom. Konstatirano je da obrana nije podnosila ni prethodne prigovore na optužnicu. Općinski sud je naveo da je u tijeku postupka u smislu procesne discipline imao isti pristup prema obje strane. Dalje je, između ostaloga, navedeno da sud odluku o apelantovoj krivici nije temeljio isključivo na iskazima svjedoka koji su apelantu na njegov zahtjev davali novac, već i na drugim dokazima.

27. U svom odgovoru na apelaciju Tužiteljstvo je navelo da je apelantova braniteljica pitala svjedoke za motiv njihovog svjedočenja, na što su odgovorili da jednostavno žele da se zna kakvo je stanje u zatvoru i kakvu samovolju apelant provodi, a da nemaju nikakvu zaštitu i da nisu vidjeli kraj njegovim traženjima, jer je bio nezasitan, a izričiti su u tvrdnji da nikakvog motiva u vidu osvete ili mržnje kod njih nema. Navodi se da nije točno da je tužitelj svjedocima-oštećenima dao usmeno obećanje da neće biti gonjeni ukoliko budu svjedočili. Istaknuto je da apelant zaboravlja i u apelaciji ne navodi da isključivo iskazi oštećenih nisu dokazi na kojima se temelji osuđujuća presuda, već da postoji niz iskaza koje su dali svjedoci kao što su supruge zatvorenika, majke, otac, prijatelji i sl., a svi su oni u određenim slučajevima davali darove apelantu na njegovo traženje. Tužiteljstvo navodi da se presuda temelji i na iskazu apelantovih radnih kolega, i to ravnatelja zatvora, rukovoditelja sektora i sl. Oni su na određeni način znali i čuli za njegovo ponašanje i radnje i sukladno tome na glavnoj raspravi dali svoje iskaze koji nisu dovedeni u pitanje ni nakon provođenja unakrsnog ispitivanja obrane.

V. Relevantni propisi

28. U **Kaznenom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11) relevantne odredbe glase:

Članak 380. stavak 2.

Primanje dara i drugih oblika koristi

(2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu korist za sebe ili za drugu osobu, ili koja primi obe-

ćanje dara ili kakve koristi, da u okviru svoje ovlasti učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

*Članak 382. stavak 1.
Protuzakonito posredovanje*

(1) *Tko primi nagradu ili kakvu drugu korist da korištenjem svojeg službenog ili utjecajnog položaja u Federaciji posreduje da se učini ili ne učini koja službena radnja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.*

*Članak 383. stavak 1.
Zloupotreba položaja ili ovlasti*

(1) *Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja iskorištavanjem svojeg službenog položaja ili ovlasti, prekoračivši granice svoje službene ovlasti ili ne obavivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugom kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugoga, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.*

29. U **Zakonu o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10) relevantne odredbe glase:

*Članak 15.
Jednakost u postupanju*

(1) *Sud je dužan stranke i branitelje tretirati na jednak način i svakoj strani pružiti jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnoj raspravi.*

(2) *Sud, tužitelj i druga tijela koja sudjeluju u postupku dužni su s jednakom pažnjom ispitivati i utvrđivati kako činjenice koje terete osumnjičenika odnosno optuženika, tako i one koje im idu u korist.*

*Članak 16.
Slobodna ocjena dokaza*

Pravo suda, tužitelja i drugih tijela koji sudjeluju u kaznenom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano niti ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

*Članak 18.
Princip legaliteta kaznenog gonjenja*

Tužitelj je dužan poduzeti kazneni progon ako postoje dokazi da je učinjeno kazneno djelo, osim ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

VI. Dopustivost

30. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

31. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

32. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 58 0 K 061390 11 Kž od 29. studenog 2011. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, a apelacija je podnesena 16. prosinca 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

VII. Meritum

33. Apelant navodi da su mu pobijanim presudama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 3. točke b. i d. Europske konvencije, pravo na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, kao i pravo iz čl. 2-4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju i pravo iz članka 10. Opće deklaracije o pravima čovjeka.

a) Pravo na pravično suđenje

Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

Članak 6. st. 1. i 3. točke b. i d. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

3. Svako tko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

b. da mu se osiguraju vrijeme i uvjeti neophodni za pripremanje obrane;

d. da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka obrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe.

34. Ustavni sud zapaža da se ovaj postupak odnosi na utvrđivanje osnovanosti kaznene optužbe protiv apelanta, te je stoga članak 6. Europske konvencije primjenjiv. S obzirom na to, Ustavni sud će u konkretnom slučaju ispitati je li postupak bio pravičan na način na koji to zahtijeva članak 6. Europske konvencije.

35. U odnosu na apelantove navode o proizvoljnoj ocjeni dokaza, pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda jeste ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacijske nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovitim sudovima.

36. Zatim, Ustavni sud ukazuje na praksu Europskog suda i Ustavnog suda, prema kojima je zadaća redovitih sudova, a prvenstveno prvostupanjskog suda, ocijeniti izvedene dokaze i njihovu relevantnost u konkretnom predmetu. Ustavni sud, stoga, neće procjenjivati kvalitetu zaključaka redovitih sudova u pogledu procjene dokaza, ukoliko se ta procjena ne doima očito proizvoljnom. Isto tako, Ustavni sud se neće miješati ni u to kojim dokazima strana u postupku redoviti sudovi poklanjaju povjerenje na temelju slobodne sudačke procjene. To je isključivo uloga redovitih sudova, čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom suprotne jedna drugoj (vidi Europski sud, *Doorson*

protiv Nizozemske, presuda od 6. ožujka 1996. godine, objavljena u Izvješćima broj 1996-II, stavak 78; i Ustavni sud, Odluka broj *AP 612/04* od 30. studenog 2004. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 19/05).

37. Također, Ustavni sud ukazuje na to da, prema ustaljenoj praksi Europskog suda i Ustavnog suda, članak 6. stavak 1. Europske konvencije obvezuje sudove da, između ostaloga, obrazlože svoje presude. Ta obveza, međutim, ne može biti shvaćena kao obveza da se u presudi iznesu svi detalji i daju odgovori na sva postavljena pitanja i iznesene argumente (vidi Ustavni sud, odluke br. *U 62/01* od 5. travnja 2002. godine i *AP 352/04* od 23. ožujka 2005. godine). Mjera u kojoj ta obveza postoji ovisi o prirodi odluke (vidi Europski sud, *Ruiz Torija protiv Španjolske*, presuda od 9. prosinca 1994. godine, serija A, broj 303-A, stavak 29). Europski sud i Ustavni sud su u brojnim odlukama ukazali na to da domaći sudovi imaju određenu diskrecijsku ocjenu u vezi s tim koje će argumente i dokaze prihvatiti u određenom predmetu, ali istodobno imaju obvezu obrazložiti svoju odluku tako što će navesti jasne i razumljive razloge na kojima su tu odluku utemeljili (vidi Europski sud, *Suominen protiv Finske*, presuda od 1. srpnja 2003. godine, aplikacija broj 37801/97, stavak 36; i, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj *AP 5/05* od 14. ožujka 2006. godine).

38. Dovodeći u vezu navedene stavove s konkretnim predmetom, Ustavni sud zapaža da je u postupku proveden obiman dokazni postupak u kojem su izvedeni dokazi obrane i optužbe. Međutim, sud je odbio prihvatiti i izvesti pojedine dokaze obrane smatrajući da oni nisu mogli utjecati na utvrđivanje činjeničnog stanja koje je bilo predmet konkretnog kaznenog postupka, kao i da nisu bili značajni za utvrđivanje činjeničnog stanja u apelantovu korist. Dakle, o navedenom su redoviti sudovi dali obrazloženje koje ni u jednom dijelu ne izgleda proizvoljno. Ustavni sud zapaža da apelant u konkretnom slučaju nije dostavio bilo kakav dokaz koji bi ukazao na to da je prvostupanjski sud proizvoljno odbio njegove dokazne prijedloge, niti da u predmetu postoji bilo šta što bi ukazivalo na to da je dokazni postupak zlouporabljen na njegovu štetu.

39. Dalje, redoviti sudovi su obrazložili zbog čega je u tijeku suđenja apelant bio opomenut i privremeno udaljen iz sudnice, kao i zbog čega je sud opomenuo apelantovu braniteljicu, svjedoka Z. J. i tužiteljicu. O navedenom su redoviti sudovi dali zadovoljavajuće razloge koji ne ukazuju na bilo kakvu proizvoljnost.

40. Također, Ustavni sud zapaža da je prvostupanjski sud u tijeku postupka u više navrata upozoravao apelanta na pravo na presumpciju nevinosti, koje uključuje i pravo da sam sebe ne inkriminira, i na pravilo *in dubio pro reo*. Općinski sud je ukazao na to da je apelant zbog nepoznavanja prava i obvezujućih uputa koje je dao braniteljici ozbiljno

ugrožavao svoju poziciju definiranu načelima presumpcije nevinosti i *in dubio pro reo*. S tim u vezi je i istaknuto da je obrana uvela dokaz koji je potvrdio da je apelant znao da zaptovorenik A. Š. traži putovnicu radi odlaska u inozemstvo (u molbi za izdavanje putovnice navedeno je da mu putovnica treba radi reguliranja polaganja ispita na fakultetu u Splitu, a tu molbu je apelant osobno odobrio). Osim navedenog, prvostupanjski sud je obranu upozorio na sva procesna prava koja proizlaze iz odredaba ZKPFBiH, te dao mogućnost apelantovoj braniteljici da uzme potrebno vrijeme za konzultaciju s apelantom kako bi mu pojasnila njegova prava koja proizlaze iz pojedinih odredaba ZKPFBiH. Međutim, obrana nije željela iskoristiti navedenu mogućnost.

41. Ustavni sud primjećuje da je prvostupanjski sud u svojoj presudi u potpunosti opisao proces pojedinačne ocjene dokaza, te njihovog dovođenja u međusobnu vezu s apelantovom obranom, kao i izvođenje zaključka o tome da su se u apelantovim radnjama ostvarila sva obilježja bića produženog kaznenog djela primanja dara i drugih oblika koristi iz članka 380. stavak 2. KZFBiH, kaznenog djela zloporabe položaja ili ovlasti iz članka 383. stavak 1. KZFBiH i kaznenog djela protuzakonitog posredovanja iz članka 382. stavak 1. KZFBiH. Takve zaključke prvostupanjskog suda u cijelosti je potvrdio i drugostupanjski sud, dajući pri tome detaljne i jasne razloge za svoje odlučnje u pogledu pravilno utvrđenog činjeničnog stanja i primjene materijalnog i procesnog prava.

42. Također, Ustavni sud zapaža da je u postupku dana razumna mogućnost i optužbi i obrani da iznesu svoju dokaznu građu. U tijeku cijelog postupka apelant je imao branitelja, te mogućnost da svoje argumente suprotstavi argumentima optužbe. Sud je u postupku apelantu omogućio ispitivanje svjedoka Tužiteljstva. Apelant je imao mogućnost sučeljavanja i izlaganja protudokaza, te posebno pobijanja iskaza svjedoka. Dalje proizlazi da odluka o apelantovoj krivici nije utemeljena isključivo na iskazima svjedoka koji su apelantu na njegov zahtjev davali novac, već i na drugim dokazima koji su provedeni u postupku. Iz navedenog se može zaključiti da je apelantu dana mogućnost da bude upoznat sa svim činjenicama i dokazima koji su provedeni u postupku, kao i da komentira navode i dokaze koje je podnijela tužiteljska strana. Apelantu je također bilo omogućeno i očitovati se na izmijenjenu optužnicu, kao i sukladno tome pripremiti svoju obranu. Međutim, apelantova obrana nije zatražila odgodu ročišta radi pripreme obrane već je samo predložila dodatne dokaze. Pri tome je utvrđeno da se izmjene optužnice nisu odnosile na bitne izmjene, već samo na preciziranje okolnosti pod kojima su pojedina djela počinjena, te da navedena izmjena nije bila na apelantovu štetu na način da mijenja – proširuje kaznena djela navedena u optužbi. Ustavni sud ne može zaključiti da je u konkretnom slučaju povrijeđeno i načelo legaliteta kaznenog gonjenja iz članka 18. ZKPFBiH, budući da je prema navedenoj odredbi Tužiteljstvo i podnijelo optužnicu protiv apelanta i dostavilo

sudu dokaze o tome da je apelant počinio kaznena djela za koja je proglašen krivim. Stoga, razmatrajući ovaj postupak, Ustavni sud ne može zaključiti da je u odnosu na apelanta navedeno načelo prekršeno. Dakle, ne može se zaključiti da je apelant na bilo koji način doveden u neravnopravan položaj u odnosu na tužiteljsku stranu, kao i da su apelantu uskraćene bilo koje garancije koje proizlaze iz prava na pravično suđenje u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

43. U odnosu na odluku o kaznenoj sankciji, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud uvažio apelantove žalbene navode u tom dijelu, te preinačio prvostupanjsku presudu, o čemu je dao detaljno obrazloženje. Naime, Kantonalni sud je naveo da se u konkretnom slučaju radi o kaznenim djelima izvršenim u stjecađu, te da je apelantu primjenom odredbe članka 54. stavak 2. točka b. KZFBiH izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od tri godine i tri mjeseca, koja je veća od svake pojedinačne, a manja od ukupnog zbira svake od njih. Kantonalni sud je naveo da je apelantu navedena kazna izrečena nakon ponovne ocjene svih okolnosti koje utječu na to da ona bude veća ili manja, te da se njome u potpunosti ostvaruje svrha kaznenopravnih sankcija određena člankom 7. KZFBiH – zaštita društva od činjenja kaznenih djela preventivnim utjecajem na druge da poštuju pravni sustav i ne čine kaznena djela, te sprečavanje izvršitelja da počinu kaznena djela, kao i poticanje njegovog preodgoja. Dakle, za navedeno je Kantonalni sud dao jasno i argumentirano obrazloženje koje ni u jednom dijelu ne izgleda proizvoljno.

44. Prema mišljenju Ustavnog suda, redoviti sudovi su u obrazloženjima svojih presuda dali jasne i precizne razloge za svoje stavove, tako da procjena izvedenih dokaza ni u jednom dijelu ne izgleda proizvoljna ili neprihvatljiva sama po sebi, niti ima elemenata koji bi ukazali na to da je dokazni postupak zlouporabljen na apelantovu štetu. Također, Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi prilikom donošenja svojih odluka primijenili relevantne zakonske odredbe, a pobijane sudske presude navode sve potrebne razloge na kojima su utemeljene. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da apelantovim navodima o pogrešnoj ocjeni dokaza, pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju, te proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava nije dovedeno u pitanje poštivanje garancija iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. S obzirom na to, Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi u vezi s tim potpuno neutemeljeni.

45. U odnosu na apelantove navode o kršenju odredbe članka 6. stavak 3. točka b. Europske konvencije, Ustavni sud zapaža da navedena odredba propisuje pravo na dovoljno vrijeme i mogućnost za pripremu obrane. Stajalište Europskog suda je da se ne radi samo o pravima optuženog, već i pravima branitelja, tako da se pri ocjeni ima li povrede razmatra pozicija obojice. U presudi *Gregračević protiv Hrvatske* (2012) Europski sud je naveo da kazneni predmet koji se može smatrati složenim traži od domaćih sudova da posebnu

pozornost obrate na to da obrana ima pravo saznati sve dokaze izvedene tijekom suđenja. Obrana na raspolaganju mora imati dovoljno vremena za pripremu svog odgovora, te mora imati mogućnost djelotvorno izložiti sudu sve mjerodavne argumente i time utjecati na ishod postupka. U konkretnome slučaju, Ustavni sud primjećuje da je sud obrani stavio na raspolaganje svu dokumentaciju nužnu za pripremu obrane tako što je od KPZ-a u Mostaru zatražio da se apelantovoj braniteljici omogući pristup potrebnoj dokumentaciji. S tim u vezi, KPZ Mostar je na zahtjev suda stavio na raspolaganje apelantovoj braniteljici traženi materijal. Dalje, Ustavni sud zapaža da je sud dao mogućnost apelantovoj braniteljici da uzme potrebno vrijeme za konzultaciju s apelantom u kojem će mu još jednom objasniti sva njegova prava koja proizlaze iz pojedinih odredaba ZKPFBiH, ali da ni apelant ni njegova braniteljica navedenu mogućnost nisu željeli koristiti. Također, vodeći računa o vremenu nužnom za pripremu obrane tijekom trajanja pojedinih ročišta, s obzirom na brojnost svjedoka i trajanje ročišta, sud je određivao odgovarajuće pauze kako bi se stranke i branitelj mogli odmoriti, dodatno komentirati i pripremiti za ispitivanje preostalih svjedoka. Općinski sud je ukazao na to da stranke i braniteljica nisu od suda tražile odgađanje ročišta zbog umora i pripreme obrane. Stoga, uzimajući u obzir cjelokupan kazneni postupak, Ustavni sud ne može zaključiti da apelantovoj obrani nije dano dovoljno vremena za proučavanje dokumenata i pripremu obrane, čime je zadovoljen zahtjev propisan odredbom članka 6. stavak 3. točka b. Europske konvencije, zbog čega su apelantovi navodi u pogledu navedenog neutemeljeni.

46. U odnosu na apelantove navode o kršenju proceduralnih garancija iz članka 6. stavak 3. točka d. Europske konvencije (pravo na ispitivanje svjedoka), Ustavni sud ukazuje na to da je to pravo tijesno povezano s pravom na jednakost strana u postupku. Opće načelo je da optuženim osobama mora biti dopušteno pozivati i ispitivati bilo kojeg svjedoka čije svjedočenje smatraju relevantnim za svoj predmet. Također, moraju biti u mogućnosti ispitati svakog svjedoka kojeg pozove ili na čije svjedočenje se oslanja tužitelj. Procedura pozivanja i saslušanja svjedoka mora biti ista za optužbu kao i za obranu i zahtijeva se jednakost sredstava. Svi dokazi na koje se oslanja optužnica trebaju biti izvedeni u prisustvu optuženog na javnoj raspravi s mogućnošću iznošenja kontraargumenata (vidi Europski sud, *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španjolske*, presuda od 6. prosinca 1988. godine, serija A, broj 146, stavak 78). U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je u okviru članka 6. stavak 1. utvrdio da je apelant u ovom postupku bio u ravnopravnom položaju s Tužiteljstvom. Apelantu je bilo omogućeno predlagati i ispitivati svjedoke, te je u diskreciji suda bilo da odbije odnosno ne prihvati izvođenje pojedinih dokaza obrane smatrajući da nisu relevantni za utvrđivanje činjeničnog stanja u kaznenom postupku. Također, apelant je imao mogućnost u tijeku cijelog postupka svoje argumente suprotstaviti argumentima optužbe. Zatim, odluka o apelantovoj kaznenoj odgovornosti je donesena

kao rezultat analize svih dokaza pojedinačno i njihovog dovođenja u vezu s apelantovom obranom. Stoga, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi i u ovom dijelu neutemeljeni.

47. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da pobijanim odlukama redovitih sudova nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 3. točke b. i d. Europske konvencije.

b) Pravo na djelotvoran pravni lijek

48. Članak 13. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima [...].

49. U vezi s apelantovim navodima o kršenju prava na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, Ustavni sud ukazuje na to da apelant nije eksplicitno naveo u vezi s kojim pravima smatra da postoji kršenje prava iz članka 13. Europske konvencije, ali da iz apelacije proizlazi da se navodi o kršenju tog prava dovode u vezu s pravom na pravično suđenje. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelant imao mogućnost i da je koristio pravni lijek koji mu je bio na raspolaganju, te da je Kantonalni sud razmotrio apelantove žalbene navode i obrazložio zašto oni u okolnostima konkretnog predmeta ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja kaznenopravne stvari. Stoga, činjenica da je Kantonalni sud donio odluku kojom apelant nije zadovoljan ne može voditi zaključku o tome da pravni lijekovi ne postoje ili da nisu djelotvorni. Zato, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje.

c) Pravo na nediskriminaciju

50. Članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu, osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

Članak 14. Europske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko

ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, sveza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

51. U biti, iz apelacije proizlazi da apelant smatra da mu je prekršeno i pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na to da postoji diskriminacija ako rezultira različitim tretmanom pojedinaca u sličnim pozicijama i ako taj tretman nema objektivno ili razumno opravdanje. Da bi bio opravdan, tretman mora težiti zakonitom cilju, te mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se treba ostvariti (vidi Europski sud, *Marckx protiv Belgije*, stavak 33). Stoga je potrebno u svakom konkretnom slučaju ustanoviti je li se prema apelantu postupalo drugačije nego prema drugima u istim ili sličnim situacijama. Svako različito postupanje se smatra diskriminacijskim ako nema razumno i objektivno opravdanje, tj. ako ne stremi legitimnom cilju ili ako nema razumnog odnosa.

52. U konkretnom slučaju, Ustavni sud primjećuje da apelant ukazuje na to da je diskriminiran u odnosu na svjedoke koji su kao davatelji dara također počinili kaznena djela, ali da protiv njih nije podignuta optužnica. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje na to da je kazneni postupak povodom optužnice Tužiteljstva vođen isključivo protiv apelanta koji je u tom postupku imao ulogu optuženog, a ne protiv osoba na koje on ukazuje, koje su u postupku imale ulogu svjedoka. U postupku se utvrđivala apelantova kaznenopravna odgovornost, te Ustavni sud ni na koji način ne može zaključiti da je apelant bio diskriminiran u odnosu na osobe na koje on ukazuje, budući da apelant i spomenute osobe nisu imale istu niti sličnu procesnu ulogu u ovom kaznenom postupku. Stoga, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o kršenju prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje neutemeljeni.

Ostali navodi

53. Ustavni sud smatra da, s obzirom na zaključke u vezi s člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. st. 1. i 3. točke b. i d. Europske konvencije, člankom 13. Europske konvencije, člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 14. Europske konvencije, nije potrebno posebno razmatrati apelantove navode o kršenju prava iz čl. 2-4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju i članka 10. Opće deklaracije o ljudskim pravima, budući da se, u biti, navodi o kršenju navedenih prava temelje na navodima o proizvoljnoj ocjeni dokaza, pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava, kao i kršenju prava na nediskriminaciju, o čemu je Ustavni sud već iznio svoj stav u prethodnim točkama ove odluke.

VIII. Zaključak

54. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 3. točke b. i d. Europske konvencije kada su redoviti sudovi u kaznenom postupku koji je vođen protiv apelanta utvrdili sve relevantne činjenice, brižljivo ocijenivši svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno, i iz kojih je nesumnjivo proistekao zaključak o apelantovoj kaznenopravnoj odgovornosti, te kada je apelantu omogućeno sudjelovanje u postupku pod istim uvjetima kao i Tužiteljstvu, kao i da su mu bile omogućene proceduralne garancije iz članka 6. stavak 3. točke b. i d. Europske konvencije.

55. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje budući da je apelant imao mogućnost i da je koristio pravni lijek koji mu je bio na raspolaganju u ovom postupku.

56. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja ni prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje, jer apelant nije ponudio argumente koji bi upućivali na njegovu diskriminaciju u postupku.

57. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

58. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 3280/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija R. D. podnesena protiv
presuda Suda Bosne i Hercegovine
br. S1 1 K 003420 12 Krž 7 od
21. februara 2013. godine i S1 1 K
003420 10 Kri (X-KR-09/684) od
1. juna 2012. godine

Odluka od 7. oktobra 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 3280/13**, rješavajući apelaciju **R. D.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav 2. tačka b), člana 59. st. 1, 2. i 3. i člana 62. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 22/14 i 57/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 7. oktobra 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija R. D.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Suda Bosne i Hercegovine broj S1 1 K 003420 12 Krž 7 od 21. februara 2013. godine u dijelu primjene materijalnog prava u odnosu na krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. tačke a) i b) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

Ukidanje Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 1 K 003420 12 Krž 7 od 21. februara 2013. godine u dijelu iz prethodnog stava ove odluke ni na koji način ne utječe na apelantovo lišavanje slobode, zadržavanje i pritvor, što je u isključivoj nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine.

Predmet se vraća Sudu Bosne i Hercegovine koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku prema standardima iz ove odluke, u skladu s članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Sudu Bosne i Hercegovine da, u skladu s članom 72. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se apelacija R. D. podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. S1 1 K 003420 12 Krž 7 od 21. februara 2013. godine i S1 1 K 003420 10 Kri (X-KR-09/684) od 1. juna 2012. godine u odnosu na ostale prigovore u vezi s kršenjem prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. R. D. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Trna kod Laktaša, kojeg zastupa Slobodan Perić, advokat iz Banje Luke, podnio je 22. jula 2013. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 1 K 003420 12 Krž 7 od 21. februara 2013. godine. Dopunom apelacije od 29. jula 2013. godine, koju je apelant naslovio kao „Podnesak aplikanta: Ispravak Apelacije”, apelant je osporio i prvostepenu Presudu Suda BiH broj S1 1 K 003420 10 Kri (X-KR-09/684) od 1. juna 2012. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) zatraženo je 30. jula 2014. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Sud BiH i Tužilaštvo BiH su odgovor na apelaciju dostavili 4. odnosno 7. augusta 2014. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Suda BiH broj S1 1 K 003420 10 Kri (X-KR-09/684) od 1. juna 2012. godine apelant je na osnovu izmijenjene optužnice od 22. marta 2012. godine proglašen krivim što je u vrijeme i na način pobliže opisan u tačkama od I do III izreke presude počinio krivična djela i to pod t. I-1, II-1, II-2, II-3 i II-4 krivično djelo zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) Krivičnog zakona BiH (u daljnjem tekstu: KZBiH), a pod tačkama od III-1 do III-14 krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZBiH, u vezi s čl. 29. i 180. stav 1. KZBiH, sve u vezi s članom 53. KZBiH. Sud BiH je primjenom odredbi članova 39, 42, 48, 49. i 50. KZBiH za krivično djelo iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi s tačkama a), f) i i), u vezi s čl. 29. i 180. stav 1. KZBiH apelantu utvrdio kaznu zatvora u trajanju od sedam (7) godina, a za krivično djelo iz člana 173. stav 1. tačka c) u vezi s čl. 29. i 180. stav 1. KZBiH kaznu zatvora u trajanju od devet (9) godina, pa je apelant primjenom odredbe člana 53. stav 2. tačka b) KZBiH osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 15 (petnaest) godina, u koju se, shodno članu 56. KZBiH, uračunava vrijeme provedeno u pritvoru od 21. januara 2010. godine pa nadalje, sve preciznije navedeno u izreci presude na str. od 2. do 8.

6. Istom presudom apelant je oslobođen optužbe da je radnjama pobliže opisanim na str. 8. izreke presude počinio krivično djelo zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi s tačkama a), f) i k) KZBiH, pri čemu je apelant oslobođen obaveze da naknadi troškove krivičnog postupka.

7. Iz iscrpnog obrazloženja Suda BiH, datog na str. od 9. do 142. prvostepene presude, između ostalog, proizlazi da je Optužnicom Tužilaštva BiH broj T20 0 KTRZ 0000150 05 od 10. juna 2010. godine apelantu i Draganu Rodiću zv. Šaula stavljeno na teret da su u periodu od maja 1992. godine do druge polovine 1995. godine na području Drvara u logorima organiziranim u školama počinili krivična djela kao u izreci presude. Dalje je utvrđeno da je optužnica potvrđena 15. juna 2010. godine, te da je pretres započeo 2. septembra 2010. godine čitanjem optužnice. Iz obrazloženja proizlazi da je Dragan Rodić zv. Šaula sa Tužilaštvom BiH 14. oktobra 2010. godine zaključio sporazum o priznavanju krivnje, nakon čega je Sud BiH donio rješenje o razdvajanju postupka u odnosu na Dragana Rodića, koji je potom u daljnjem postupku pravosnažno osuđen. Shodno navedenom, Tužilaštvo BiH je 23. marta 2012. godine, u smislu odredbe člana 275. Zakona o krivičnom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZKPBiH), izvršilo izmjenu optužbe, odnosno dostavilo izmijenjenu optužnicu u odnosu na apelanta. Iz obrazloženja proizlazi i da se izmijenjena optužnica

u odnosu na prethodnu razlikovala u tome što se ona odnosila isključivo na apelanta, na način da je takvom preciziranom optužnicom ispušteno terećenje apelanta po komandnoj odgovornosti, te je preciziran opći dio koji se odnosio na postojanje udruženog zločinačkog poduhvata. Kako iz obrazloženja proizlazi, apelantov branilac je prilikom izjašnjenja na dostavljenu optužnicu naveo da je preciziranom optužnicom njegov položaj pogoršan, te da ona nema uporište u izvedenim dokazima, pri čemu, kako stoji u obrazloženju, svoje navode nije precizirao, odnosno apelant nije naveo na čemu bazira argumentaciju o pogoršanju svoga položaja, pa je Sud BiH ovaj prigovor ocijenio paušalnim.

8. Na osnovu velikog broja izvedenih dokaza (uvidom u brojne materijalne dokaze, saslušanjem preživjelih zatočenika logora i drugih svjedoka, apelantovog iskaza, vještačenjem), prihvatajući Rješenjem broj X-KR-09/684 od 13. oktobra 2010. godine činjenice utvrđene presudom Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Tužilac protiv Radoslava Brđanina* kojima je definirano osnivanje Autonomne regije Krajina (u daljnjem tekstu: ARK) od maja 1992. godine do kraja 1995. godine (opširnije na str. 41. osporene presude), Sud BiH je nesporno utvrdio apelantovu odgovornost za krivična djela za koja je proglašen krivim (iscrpnije na str. od 48. do 128. obrazloženja presude, gdje je Sud BiH detaljno izložio i prema tačkama optužbe opisao događaje i krivičnopravne radnje koje je apelant kao upravnik zatočeničkih logora organiziranih u OŠ „Slavko Rodić” i OŠ „Kamenica” preduzeo u relevantnom periodu i za koje je konačno i proglašen krivim). Za Sud BiH su prilikom odlučivanja od posebne važnosti bili redosljed i vremenska povezanost događaja koji su obuhvaćeni optužnicom, kao i istovjetan način njihovog odvijanja. Zatim, iz obrazloženja proizlazi da su prilikom odlučivanja od naročitog značaja za sticanje prave i potpune slike o relevantnim događajima bili dokumentirani dokazi koji su dodatno upotpunjeni i pojašnjeni iskazima pojedinih svjedoka. Dalje je istaknuto da je ocjenu vjerodostojnosti dokumenata Sud BiH razmatrao u svjetlu svih ostalih izvedenih dokaza, kao što su drugi dokumentarni dokazi i iskazi svjedoka. Osim toga, iz obrazloženja proizlazi da Sud BiH, kada je bio uvjeren da je razmatrani dokument vjerodostojan, nije automatski prihvatao izjave sadržane u tim dokumentima već je u svakom slučaju ocijenio vjerodostojnost sadržaja.

9. Kada je u pitanju apelantova individualna odgovornost (Sud BiH se o tom iscrpno izjasnio na str. od 128. do 132. obrazloženja presude), odnosno radnje samog apelanta kojima je doprinio realizaciji cilja udruženog zločinačkog poduhvata koji se u početku vezuje za logor u OŠ „Slavko Rodić”, a nešto kasnije i za logor u OŠ „Kamenica”, istaknuto je da je apelant prilikom svog svjedočenja saglasno potvrdio praktično sve relevantne činjenice. U tom smislu je, između ostalog, istaknuto da je pored velikog broja dokaza Tužilaštva BiH i navoda svjedoka koje je predložilo Tužilaštvo BiH, i sam apelant u svom iskazu potvrdio da je u relevantnom periodu postojao jasan sistem komandiranja

i rukovođenja, odnosno, kako je sam apelant potvrdio, da je njegov pretpostavljeni bio Mikajlo Mitrović, načelnik organa za obavještajno-sigurnosne poslove (u daljnjem tekstu: OSP), što proizlazi i iz materijalnog dokaza Tužilaštva BiH (dokaz T-45), dok je apelant svakodnevno od vođa smjena, koji su ga zamjenjivali u njegovom odsustvu i koje je on postavio, dobijao informacije o stanju u logorima u proteklom periodu. U vezi s protokom informacija o stanju u zatočeničkim objektima, naglašeno je kako je sam apelant prilikom davanja iskaza potvrdio da je u vrijeme dovođenja pojedinih lica u zatočenički logor u Kamenicu komisija za razmjenu bila upoznata s brojnim stanjem zatočenika, odnosno imenima ljudi koji su se nalazili u tom logoru i to upravo preko OSP-a. Osim toga, u vezi sa samim apelantovim radnjama za koje se tereti, Sud BiH je posebno naglasio kako su tokom postupka prikupljeni brojni dokazi iz kojih je proizašlo da je i sam apelant učestvo-
vao u premlaćivanju pojedinih zatvorenika, kao i da je apelant lično ubio Fikreta Begića.

10. Na osnovu izvedenih dokaza Sud BiH je nesporno zaključio da su apelantove radnje koje je preduzimao u relevantnom periodu imale puno širi značaj od pukog izvršenja pojedinih zločina, čega je bio svjestan i sam apelant, odnosno njegove su radnje služile kao primjer ostalim stražarima. U tom smislu je posebno naglašeno da su brojni dokazi potvrdili da su određena lica, među kojima se najčešće spominje lice zv. Kinez, upravo u pratnji ili uz odobrenje samog apelanta, odlazila u Kamenicu i zlostavljala zatočenike. Zatim je utvrđeno da apelant kao upravnik logora nije preduzimao nikakve radnje na unapređenju uvjeta u njima (higijenski, medicinski, zdravstveni uvjeti u logorima su bili jako loši), a iz navoda samog apelanta je proizašlo da je, s ciljem prikazivanja boljeg stanja u spornim logorima, posjete članova MKCK organizirao na Pasjaku, dakle na drugim lokacijama. Kada je riječ o stanju apelantove svijesti, naglašeno je da je apelant, što je i sam potvrdio, od samog početka aktivno učestvovao u svim događajima na području općine Drvar, pa i šire, odnosno bio je svjestan konteksta u kojem je djelovao, odnosno od samog početka je bio svjestan da je zatvaranje civila i pripadnika Armije RBiH i HVO-a u logorima u suštini obuhvatalo njihovo uključivanje u sistem zlostavljanja, čija je svrha bila da se čine zločini nad zatočenim civilima i vojnicima, te je svojim radnjama demonstrirao svoj pristanak takvom sistemu djelovanja i njegovom daljnjem funkcioniranju.

11. U vezi s primjenom materijalnog prava, koju je apelant osporio, Sud BiH se iscrpno izjasnio u obrazloženju presude na str. od 29. do 34. Naime, Prvostepeno vijeće je u vezi s primjenom materijalnog prava, između ostalog, navelo da je tačno da krivično djelo ratnog zločina protiv čovječnosti nije bilo propisano u KZSFRJ, ali je naglašeno da primjena međunarodnih pravila tokom rata ima prioritet i da kršenje međunarodno zaštićenih vrijednosti povlači teške posljedice. Dalje je pojašnjeno da je Bosna i Hercegovina kao nasljednica SFRJ u relevantnom periodu bila strana potpisnica svih relevantnih međunarodnih konvencija o ljudskim pravima i međunarodnom humanitarnom

pravu, koje štite ljudska prava u ratu i miru, kao što su Konvencija o genocidu iz 1948. godine, Ženevska konvencija iz 1949. godine i sl. Naglašeno je, također, da su običajni status krivične odgovornosti za zločin protiv čovječnosti i ratni zločin protiv civilnog stanovništva, te pojedinačnu odgovornost za ratne zločine počinjene 1992. godine potvrdili i generalni sekretar UN-a (Izveštaj generalnog sekretara UN-a u skladu sa stavom 2. Rezolucije 808. Vijeća sigurnosti od 3. maja 1993. godine, dijelovi 34-35 i 47-48), zatim Komisija za međunarodno pravo, a potvrđeni su i u jurisprudenciji MKSJ i Međunarodnog krivičnog suda u Ruandi (MKSR). U tom smislu je dalje ukazano na to da navedene institucije smatraju da kažnjavanje zločina protiv čovječnosti predstavlja imperativ među standardima međunarodnog prava ili *ius cogens*. Konačno, Prvostepeno vijeće je prilikom primjene člana 172. KZBiH imalo u vidu i stav Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) iz predmeta *Šimšić protiv Bosne i Hercegovine*. Još je naglašeno da krivična djela zločina protiv čovječnosti i ratnog zločina protiv civilnog stanovništva treba svrstati u opće principe međunarodnog prava iz čl. 3. i 4 (a) KZBiH, da su kao takva predstavljala krivična djela u kritičnom periodu, te je zaključeno da je princip zakonitosti bio zadovoljen i u smislu *nullum crimen sine lege* i *nulla poene sine lege*. Odluku o kazni Sud BiH je detaljno obrazložio na str. od 136. do 142. osporene presude.

12. Presudom Vijeća Apelacionog odjeljenja Suda BiH broj S1 1 K 003420 12 Krž 7 od 21. februara 2013. godine djelimično je uvažena žalba apelantovog branioca, kao i žalba Tužilaštva BiH, te je prvostepena presuda preinačena u pogledu primjene krivičnog zakona na način što su radnje opisane u tačkama I-1, II-1, II-2, II-3 i II-4, te tačkama III-1, III-2, III-3 i III-4 izreke prvostepene presude za koje je apelant proglašen krivim pravno okvalificirane kao krivično djelo zločina protiv čovječnosti (progonom) iz člana 172. stav 1. tačka h) KZBiH, a radnje opisane u tačkama od III-5 do III-14 izreke prvostepene presude pravno su okvalificirane kao krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. tačke a) i b) KZBiH, sve u vezi s članom 180. stav 1. KZBiH, te u pogledu odluke o kazni na način da je primjenom navedenih odredbi i primjenom čl. 39, 42. i 48. KZBiH za krivično djelo iz člana 172. stav 1. tačka h) KZBiH izrečena kazna zatvora u trajanju od 10 (deset) godina, a za krivično djelo iz člana 175. tačke a) i b) KZBiH utvrđena kazna zatvora u trajanju od 10 (deset) godina, te ga je Apelaciono vijeće, primjenom člana 53. stav 2. tačka b) KZBiH, osudilo na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 18 (osamnaest) godina, dok je u ostalom dijelu prvostepena presuda potvrđena.

13. Osvrćući se na apelantove prigovore koji su suštinski identični navodima iz apelacije, Apelaciono vijeće je u obrazloženju presude na str. od 8. do 50. dalo iscrpne odgovore, pa će, zbog obimnosti materijala, prezentiranje osporene presude biti fokusirano samo na prigovore koje apelant ponavlja u apelaciji.

14. U vezi s apelantovim prigovorom kojim ukazuje na nerazumljivost i nepreciznost optužnice na način da je Tužilaštvo BiH odustalo od ranije potvrđene optužnice, a da nije dostavilo novu u kojoj bi bilo jasno naznačeno da se radi o izmijenjenoj optužnici, te u kojem dijelu i na koji način se mijenja ranija optužnica, Apelaciono vijeće se izjasnilo na str. od 14. do 16. osporene presude. Naime, Apelaciono vijeće je, između ostalog, istaklo da tužiočevo pravo da izmijeni optužnicu predstavlja njegovo diskreciono pravo, i to pod uvjetima navedenim u odredbama člana 275. ZKPBiH. Dalje je istaknuto da je izmijenjena optužnica podnesena formalno, u skladu s odredbama ZKPBiH, te da se i postupilo povodom te optužnice, u skladu s odredbama ZKPBiH. Apelaciono vijeće je istaklo da je u konkretnom slučaju tužilac podnio izmijenjenu optužnicu 22. marta 2012. godine, koju je dostavio apelantu, njegovom braniocu i sudu (na koju je apelant imao mogućnost da se izjasni, te da izvede i dodatne dokaze povodom izmijenjene optužnice), uz naznaku da je u uvodnom dijelu tužilac istakao da mijenja optužnicu, pa činjenica da na podnesku nije stavljeno „izmijenjena optužnica” već „mijenjam optužnicu” ne predstavlja povredu krivičnog postupka, s obzirom na to da ni zakon ne predviđa tačno propisan način za izmjenu, osim da to bude na glavnom pretresu. U vezi s tim je naglašeno da je podnošenjem izmijenjene optužnice, u skladu s odredbama ZKPBiH, ranija optužnica stavljena van snage, pa je od tog momenta sud bio vezan izmijenjenom optužnicom prema kojoj je prvostepeni sud i donio svoju odluku, što je vidljivo iz izreke i obrazloženja prvostepene presude. Imajući u vidu izneseno, Apelaciono vijeće je navedeni prigovor ocijenilo neosnovanim.

15. Apelantove prigovore kojima je ukazao na to da su u prvostepenoj presudi izostali odlučni razlozi o postojanju širokog i sistematičnog napada na području Drvara, te da Općina Drvar nikada nije ušla u sastav ARK, pri čemu se prigovori dovode i u kontekst pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, Apelaciono vijeće je ocijenilo neosnovanim (str. 11. i 12. osporene presude). Apelaciono vijeće je istaklo da je pitanje postojanja širokog i sistematičnog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva na području ARK Prvostepeno vijeće pravilno posmatralo u općem činjeničnom okviru, dakle u okviru događaja koji se vežu za provođenje strateškog plana rukovodstva bosanskih Srba s krajnjim ciljem da se stvori zasebna država bosanskih Srba iz koje će biti trajno uklonjena većina nesrba, pri čemu se plan odnosio na područje regije Krajina, koja se do svog raspuštanja zvala ARK, pa je u tom kontekstu posmatran i sam Drvar, a bio je opisan i u optužnici. Naglašeno je da se u vremenskom periodu na koji se optužnica odnosila u općini Drvar nije odvijao širok i sistematičan napad na način opisan u drugim općinama koje su ulazile u sastav ARK, ali da su se napadi i u drugim općinama koje su ulazile u sastav ARK izvršavali na razne načine, razaranjem domova nesrpskog stanovništva, otpuštanjem radnika, selektivnim razoružavanjem, preseljenjem stanovništva, formiranjem logora i sl. Još je posebno naglašeno da je u relevantnom periodu većinu stanovništva Drvara činilo

srpsko stanovništvo, pa u tom smislu nije ni mogao biti primijenjen isti obrazac napada usmjerenog protiv nesrpskog stanovništva. Osim toga, kako je istaklo Apelaciono vijeće, ono što je pravilno utvrđeno i u prvostepenoj presudi jeste činjenica da je na području Drvara formiran logor u koji su dovođeni stanovnici drugih općina ARK, a da je sam Drvar bio u sastavu ARK (Apelaciono vijeće se pozvalo na paragrafe 165. i 168. iz prvostepene Presude *Radoslav Brđanin* broj IT-99-36-T od 1. septembra 2001. godine). Dakle, kako je naglašeno u drugostepenoj presudi, u kontekstu cjelokupnog dešavanja na navedenom području, s ciljem provođenja spomenutog strateškog plana, Drvar se nije mogao posmatrati izolirano od drugih općina i mjesta već u cjelokupnom kontekstu dešavanja na području regije Krajina u inkriminiranom periodu, što je Prvostepeno vijeće pravilno ocijenilo.

16. U vezi s apelantovim prigovorima koji su se odnosili na primjenu materijalnog prava ukazivanjem na to da je u konkretnom slučaju trebalo primijeniti zakon koji je važio u relevantnom periodu, a to je KZSFRJ, koji je blaži, odnosno da je apelant proglašen krivim za krivično djelo zločina protiv čovječnosti koji nije bio propisan kao krivično djelo u relevantnom periodu, te da koncept udruženog zločinačkog poduhvata nije propisan ni u KZSFRJ niti u KZBiH, Apelaciono vijeće se iscrpno izjasnilo na str. od 23. do 44. obrazloženja presude.

17. U vezi s primjenom KZBiH u odnosu na krivično djelo zločina protiv čovječnosti iz člana 172. KZBiH, Apelaciono vijeće je, između ostalog, istaklo da se radi o krivičnom djelu koje kao takvo nije bilo propisano krivičnim zakonom koji je bio na snazi u relevantnom periodu, ali da se radi o inkriminaciji koja uključuje kršenje pravila međunarodnog prava, odnosno međunarodnog običajnog prava, pa je stoga Prvostepeno vijeće pravilno postupilo kada je primijenilo odredbe KZBiH. Apelaciono vijeće je u cijelosti prihvatilo stav Prvostepenog vijeća iznesen u obrazloženju osporene presude.

18. Međutim, Apelaciono vijeće je, primjenjujući odredbe člana 314. stav 1. ZKPBiH, preinačilo prvostepenu presudu nalazeći da je prvostepeni sud na pojedine radnje precizirane u tačkama II i III izreke prvostepene presude pravilno primijenio KZBiH, ali je to učinio uz pogrešnu pravnu kvalifikaciju krivičnog djela, tako da je prvostepena presuda morala biti preinačena uz primjenu odgovarajuće pravne kvalifikacije iz KZBiH. U tom kontekstu je dalje pojašnjeno da je Apelaciono vijeće sve radnje koje su se desile u okviru širokog i sistematičnog napada koje su bile učinjene prema civilima okvalificiralo kao zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZBiH. Apelaciono vijeće je, donoseći takav zaključak, imalo u vidu vremenski period za koji je apelant proglašen krivim (maj 1992. godine – druga polovina 1995. godine), te činjenicu da je prvostepenom presudom utvrđeno da je širok i sistematičan napad trajao do maja 1993. godine. Uz to je ponovo naglašeno da je bilo potrebno posmatrati opći činjenični okvir konkretnog predmeta, te, iako su se

radnje precizirane u tački III izreke presude formalno desile do maja 1993. godine, prema ocjeni Apelacionog vijeća, opisane radnje predstavljaju samo vremenski nastavak prethodnog perioda, a apelantove radnje predstavljaju dio toga. Naglašeno je da su sve radnje iz spomenutih tačaka izvršene prema istom obrascu ponašanja kao i one do maja 1993. godine, kao što je organizirano odvođenje civila iz njihovih kuća, njihovo nezakonito lišenje slobode, zatvaranje u bezuvjetnim prostorijama gdje su zatočenici izgladnjivani, te izloženi čestom premlaćivanju i psihičkom zlostavljanju, s istim ciljem progona usmjerenim protiv civilnog nesrpskog stanovništva. U tom kontekstu se Apelaciono vijeće pozvalo na stavove Suda BiH u pojedinim predmetima navedenog suda (predmeti *Kupreškić* i *Tadić*).

19. Apelaciono vijeće se posebno iscrpno izjasnilo u vezi s pravnom definicijom progona kao radnje izvršenja krivičnog djela iz člana 172. stav 1. tačka h) KZBiH (str. od 27. do 31. obrazloženja), navodeći sve elemente tog krivičnog djela, te obilježja djela odnosno radnje izvršenja koje se odnose na progon bilo koje grupe ljudi ili zajednice na političkom, rasnom, nacionalnom i drugom osnovu, koji je općeprihvaćen kao nedopušten prema međunarodnom pravu u vezi s bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana, bilo kojeg krivičnog djela i KZBiH ili bilo kojeg krivičnog djela u nadležnosti Suda BiH. Dalje je naglašeno da se djelo progona, u smislu člana 172. stav 1. tačka h) KZBiH, može učiniti svim radnjama koje, u cjelini, predstavljaju namjerno i teško, međunarodnom pravu suprotno uskraćivanje osnovnih prava zbog pripadnosti grupi ljudi ili zajednici. Zatim je Apelaciono vijeće ukazalo i na sudsku praksu MKSJ o radnji izvršenja (*actus reus*) progona koju je navedeno vijeće imalo u vidu prilikom odlučivanja. Dalje je naglašeno da progon predstavlja samostalno djelo, a osnov inkriminacije i pravne kvalifikacije jesu zločini protiv čovječnosti progonom. Stoga je, prema ocjeni Apelacionog vijeća, u pogledu jasnoće i preciznosti izreke dovoljno pozivanje na član 172. stav 1. tačka h) KZBiH uz opisno definiranje kako je taj progon učinjen (u konkretnom slučaju lišenjem drugih lica života, mučenjem i prisilnim nestankom). Imajući u vidu navedeno, Apelaciono vijeće je preinačilo prvostepenu presudu tako što je krivično djelo pravno kvalificirano kao zločin protiv čovječnosti progonom iz člana 172. stav 1. tačka h) KZBiH, dok ubistvo, mučenje i prisilni nestanak predstavljaju opisne radnje kojima je djelo progona učinjeno, koje i dalje stoje, ali se ne podvode pod odgovarajuće tačke iz člana 172. stav 1. tačke a), f) i i).

20. U vezi s primjenom KZBiH u odnosu na krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, Apelaciono vijeće se iscrpno izjasnilo na str. od 32. do 35. obrazloženja. U tom smislu, Apelaciono vijeće je razjasnilo da je radnje opisane u tačkama od III-5 do III-14 izreke, koje su izvršene prema pripadnicima Armije RBiH i HVO-a, pravno kvalificiralo kao ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. tačke a) i b) KZBiH, te je na taj način otklonjen propust Prvostepenog vijeća koje je sporne radnje kvalificiralo kao krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. U vezi s primjenom

KZBiH u odnosu na krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, Apelaciono vijeće je prilikom odlučivanja imalo u vidu odredbe čl. 3. i 4. KZBiH iz kojih proizlazi pravilo da se na učinioca krivičnog djela prvenstveno primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja djela (*tempus regit actum*), pri čemu se pitanje koji je zakon bio blaži za učinioca rješava *in concreto*, upoređivanjem starog i novog (novih) zakona u odnosu na svaki konkretan slučaj. Dalje je Apelaciono vijeće pojasnilo da i zakon koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja tog krivičnog djela i zakon koji je na snazi propisuju krivičnopravne radnje za koje je apelant proglašen krivim kao krivična djela, koje je navedeno vijeće citiralo (član 175. tačke a) i b) KZBiH, te član 144. KZSFRJ). Zatim je navedeno da se daljnja procjena blažeg zakona vrši upoređivanjem zapriječenih kazni. U tom smislu je dalje pojašnjeno da se uporednom analizom zapriječenih kazni u pogledu zakonskog minimuma ne bi moglo reći da je KZBiH povoljniji za apelanta, koji propisuje kaznu zatvora od najmanje 10 godina (KZSFRJ propisuje najmanju kaznu zatvora od pet godina). Međutim, Apelaciono vijeće je prilikom odlučivanja i primjene KZBiH imalo u vidu da je kaznu zatvora u trajanju od 10 godina moguće utvrditi prema oba zakona, pri čemu je imalo u vidu i potrebu da se izbjegne kombinacija zakona na istog optuženog, pa je sve navedeno opredijelilo Apelaciono vijeće da u konkretnom slučaju primijeni zakon koji je važio u vrijeme suđenja, pri čemu apelant, prema ocjeni Drugostepenog vijeća, nije doveden u teži položaj.

21. Konačno, u vezi s apelantovim prigovorima da koncept udruženog zločinačkog poduhvata (u daljnjem tekstu: UZP) kao oblik učešća izvršenja krivičnog djela nije propisan ni u KZSFRJ, niti u KZBiH, te da on nije postojao ni kao dio međunarodnog običajnog prava u inkriminirano vrijeme, pa da se time nije ni mogao primijeniti u konkretnom slučaju, Apelaciono vijeće se iscrpno izjasnilo u obrazloženju presude na str. od 36. do 44, ocijenivši prigovore neosnovanim.

22. Naglašeno je da UZP sam po sebi ne predstavlja krivično djelo već oblik učešća u izvršenju krivičnog djela, koji je ugrađen u KZBiH i to u član 180. stav 1. KZBiH, koji propisuje načine na koje lice postaje lično odgovorno za određena krivična djela iz Glave XVII KZBiH, uključujući zločin protiv čovječnosti i ratnih zarobljenika, koji u sebi sadrže nekoliko oblika radnji saizvršilaštva. Iz obrazloženja proizlazi i da je član 180. stav 1. KZBiH izveden iz člana 7.1. Statuta MKSJ i gotovo mu je identičan, a postao je dio KZBiH nakon stupanja na snagu člana 7.1. i nakon tumačenja MKSJ da on obuhvata, konkretno UZP, način saizvršenja kojim se stiče individualna krivična odgovornost. Apelaciono vijeće je prilikom ocjene ovog prigovora uzelo u obzir dosadašnju praksu MKSJ i vlastitu praksu koju je citiralo. Tako je pojašnjeno da je Žalbeno vijeće u predmetu *Tadić* (prvo vijeće MKSJ) identificiralo i definiralo tipove UZP-a koji su postojali u međunarodnom pravu u odgova-

rajućem periodu, dok je MKSJ naknadno identificirao tri tipa UZP-a i to opći ili osnovni, zatim sistemski (kao u konkretnom slučaju), te prošireni oblik. Apelaciono vijeće je istaklo da, bez obzira na to o kojem se tipu UZP-a radi, moraju biti ispunjena tri uvjeta da bi se utvrdilo da je optuženi učestvovao u njemu: učešće više lica, postojanje zajedničkog cilja (plana) koji mora odgovarati nekom od zločina predviđenih Statutom, odnosno krivičnim zakonom ili uključivati počinjenje takvog zločina, te mora biti potvrđeno učešće optuženog u tom zajedničkom cilju. Imajući u vidu navedeno, Apelaciono vijeće je stanovišta da je UZP u prvostepenoj presudi opisan i primijenjen na pravilan način.

23. U vezi s odlukom o visini kazne, Apelaciono vijeće je uvažilo žalbu Tužilaštva BiH nalazeći da je Prvostepeno vijeće prilikom odmjeravanja kazne procijenilo olakšavajuće okolnosti utvrdivši apelantu kazne ispod propisanog zakonskog minimuma, umanjivši jedinstvenu kaznu ispod zbira utvrđenih kazni. Naglašeno je i da Prvostepeno vijeće prilikom odmjeravanja kazne nije uzelo u obzir sistemski karakter krivičnih djela, kao ni stepen ugroženosti i dugi vremenski period teških kršenja prava zaštićenih lica, pri čemu je u obrazloženju presude izostao zaključak o individualnoj i specijalnoj prevenciji počinjenja krivičnih djela. Apelaciono vijeće je na kraju zaključilo da, prema njegovoj ocjeni, u konkretnom slučaju ne postoje osobito olakšavajuće okolnosti koje bi ukazale na to da se i s ublaženom kaznom može postići svrha određena članom 6. KZBiH.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

24. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Apelant suštinski ukazuje na proizvoljnu primjenu materijalnog i procesnog prava. Ukazuje na to da su osporene presude obuhvaćene nizom povreda odredaba ZKPBiH. Prije svega, smatra da je optužnica bila nerazumljiva, te da su na osnovu takve optužnice donesene sporne presude, čime su prekršene odredbe člana 148. st. 1, 2. i 3. ZKPBiH. Ističe da je na snazi bila Optužnica broj T20 0 KTZR 0000150 05 od 10. juna 2010. godine, koja je potvrđena 15. juna 2010. godine. Međutim, Tužilaštvo BiH je nakon okončanja dokaznog postupka Sudu BiH i odbrani dostavilo 22. marta 2012. godine podnesak koji nije bio označen nikakvim naslovom, niti je u njemu bilo navedeno da se ranija optužnica mijenja i u kojem dijelu ili da se stavlja van snage. Prema apelantovoj ocjeni, na ovakav način, bez preciziranja i stavljanja oznake da se radi o izmijenjenoj optužnici, došlo se u jednu procesnu situaciju da postoje dvije optužnice u krivičnom predmetu, što je nemoguće, odnosno da se postupak vodi bez potvrđene optužnice. Osim toga, apelant je doveden u

situaciju da ne zna od čega se brani. Dakle, suštinski se ukazuje na to da je Tužilaštvo BiH podneskom od 22. marta 2012. godine odustalo od ranije potvrđene optužnice, pri čemu nije dostavilo novu optužnicu, tako da se može zaključiti da je cijeli postupak vođen bez pravno valjane optužnice.

25. Dalje, apelant ukazuje na kršenje principa *in dubio pro reo* i principa zakonitosti. Navodi da Tužilaštvo BiH tokom postupka nije pokušalo dokazati ni širok ni sistematičan napad ni njegovo učešće u napadu kao bitnom elementu krivičnog djela zločina protiv čovječnosti, već je apelant morao dokazivati svoju nevinost. To je posebno izraženo u stavu Suda BiH da se širok i sistematični napad odvijao u ARK-u, iako je odbrana dokazala da Općina Drvar nikada nije ni vojno ni politički bila dio ARK, pa se apelantova krivnja ogleda u tome što je Općina Drvar trebala ući u sastav ARK. Apelant smatra da ovakav stav ne zadire u zakonsku odredbu o slobodnoj ocjeni dokaza, ukazujući na to da nije sporno da je zakon propisao slobodnu ocjenu dokaza, ali je ova sloboda ograničena upravo standardima koji su općeprihvaćeni u evropskim zemljama, koji obavezuju sud da se drži principa da je svako nevin dok mu se ne dokaže krivica, te principa presumpcije nevinosti, a ne na štetu optuženog.

26. Konačno, apelant osporava primjenu materijalnog prava ukazujući na to da su u relevantnom periodu (1992-1995) na snazi bili KZSFRJ i KZSRBiH. Smatra da je općeprihvaćen princip koji je unesen i u naše krivičnopravno zakonodavstvo, tj. da se primjenjuje zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela. Ta odredba sadržana je u članu 4. stav 1. KZBiH. Dalje, ukazuje i na odredbu člana 3. stav 2. KZBiH, koja propisuje da nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna. Ističe da je osporenom presudom prihvaćena teza Tužilaštva BiH o postojanju famoznog UZP-a, koji nije propisan ni u KZSFRJ, niti u KZBiH, koji je u konkretnom slučaju primijenjen, pa čak nije postojao ni kao dio međunarodnog običajnog prava u vrijeme kada je apelant, navodno, počinio djela koja su mu stavljena na teret. U vezi s krivičnim djelom zločina protiv čovječnosti, iako prema apelantovoj ocjeni tokom postupka nije dokazan, već je rezultat diskriminirajuće primjene zakona, apelant ističe da to krivično djelo nije bilo propisano zakonom koji je bio na snazi u relevantnom periodu. Uz to, imajući u vidu i najnoviju praksu Evropskog suda, nesporno je da je jedino mjerodavno pravo koje je u konkretnom slučaju trebalo primijeniti KZSFRJ. U prilog navedenom govori i činjenica, kako je istakao apelant, da navedenim zakonom nije bila propisana veća zatvorska kazna od 15 godina, pa se, bez obzira na kvalifikaciju djela, apelantu nije mogla izreći veća kazna. Primjenom strožeg propisa Sud BiH je, prema njegovoj ocjeni, proizvoljno primijenio materijalno pravo, čime mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje.

27. Apelant je predložio da se apelacija usvoji i utvrdi kršenje njegovog prava na pravično suđenje, te da se osporene presude izmijene na način da se optužba odbije zbog nepreciznosti u optužnici ili da se donese oslobađajuća presuda ili da se presude ukinu i predmet vrati na ponovno suđenje uz obaveznu primjenu KZSFRJ.

28. U dopuni apelacije od 29. jula 2013. godine apelant je proširio navode apelacije i u odnosu na prvostepenu presudu, koju je navedenim podneskom osporio.

b) Odgovor na apelaciju

29. Sud BiH je u odgovoru na apelaciju u svemu ostao pri stavu iznesenom u osporenim presudama uz naglasak da su u osporenim odlukama data jasna i detaljna obrazloženja, te da u postupku pred navedenim sudom nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje.

30. Tužilaštvo BiH je u iscrpnom odgovoru na apelaciju, između ostalog, istaklo da su apelantovi navodi neosnovani i neargumentirani jer nisu potkrijepljeni niti jednim dokazom, te da je navedeni organ prilikom postupanja proveo postupak u svemu u skladu s relevantnim zakonskim okvirom. Tužilaštvo BiH je u prilogu odgovora dostavilo na uvid optužnicu protiv apelanta i Dragana Rodića zv. Šaula od 10. juna 2010. godine, te izmijenjenu optužnicu od 22. marta 2012. godine.

V. Relevantni propisi

31. U **Zakonu o krivičnom postupku BiH** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) relevantne odredbe glase:

Član 3. stav 2.

Pretpostavka nevinosti i in dubio pro reo

(2) Sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, Sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.

Član 148. st. 1, 2. i 3.

Podnošenje i ispravljanje podnesaka

(1) Optužnica, prijedlozi, pravni lijekovi i druge izjave i saopćenja podnose se pismeno ili se daju usmeno na zapisnik.

(2) Podnesci iz stava 1. ovog člana moraju biti razumljivi i sadržavati sve što je potrebno da bi se po njima moglo postupati.

(3) *Ako u ovom zakonu nije drukčije određeno, Sud će podnositelja podneska koji je nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupati pozvati da podnesak ispravi, odnosno dopuni, a ako on to ne učini u određenom roku, Sud će podnesak odbaciti.*

Član 275.

Izmjena optužbe

Ako Tužitelj ocijeni da izvedeni dokazi ukazuju da se izmijenilo činjenično stanje izneseno u optužnici, on može na glavnom pretresu izmijeniti optužnicu. Radi pripremanja odbrane, glavni pretres se može odgoditi. U ovom slučaju ne vrši se potvrđivanje optužnice.

32. U **Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10 i 47/14) relevantne odredbe glase:

Član 3.

Načelo zakonitosti

(1) *Krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju se samo zakonom.*

(2) *Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.*

Član 4.

Vremensko važenje Krivičnog zakona

(1) *Na učinitelja krivičnog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela.*

(2) *Ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primijenit će se zakon koji je blaži za učinitelja.*

Član 4.a.

Suđenje ili kažnjavanje za krivična djela prema općim načelima međunarodnog prava

Članovi 3. i 4. ovog zakona ne sprečavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činj enje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu s općim načelima međunarodnog prava.

Član 53. st. 1. i 2. tačka b)

Sticaj krivičnih djela

(1) *Ako je počinitelj jednom radnjom ili s više radnji počinio više krivičnih djela za koja mu se istovremeno sudi, sud će najprije utvrditi kazne za svako od tih krivičnih djela,*

pa će za sva krivična djela izreći jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora, jedinstvenu kaznu zatvora ili jedinstvenu novčanu kaznu.

(2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći po ovim pravilima:

b) ako je za krivična djela u sticaju sud utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna zatvora mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih kazni niti preći dvadeset godina;

Član 172. stav 1. tačka h)
Zločini protiv čovječnosti

(1) Ko, kao dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog bilo protiv kojeg civilnog stanovništva, znajući za takav napad, učini koje od ovih djela:

h) progon bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu, u vezi s bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana, bilo kojim krivičnim djelom propisanim u ovom zakonu ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine;

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 175. tačke a) i b)
Ratni zločini protiv ratnih zarobljenika

Ko kršeći pravila međunarodnog prava, prema ratnim zarobljenicima naredi ili učini koje od ovih djela:

a) lišenja drugih osoba života (ubistva), namjerna nanošenja osobama snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje (mučenja), nečovječno postupanje, biološke, medicinske ili druge naučne eksperimente, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije;

b) nanošenje velikih patnji ili ozljeda tijela ili povreda zdravlja;

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Individualna i komandna odgovornost

Član 180. stav 1.

(1) Osoba koja planira, pokrene, naredi, učini ili podstrekava ili pomaže u planiranju, pripremanju ili učinjenju krivičnih djela iz člana 171. (Genocid), 172. (Zločini protiv čovječnosti), 173. (Ratni zločin protiv civilnog stanovništva), 174. (Ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika), 175. (Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika), 177. (Protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja), 178. (Protupravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na ratištu) i 179. (Povrede zakona ili običaja rata) ovog zakona, individualno

je odgovorna za to krivično djelo. Službeni položaj bilo kojeg okrivljenog, bilo da se radi o šefu države ili vlade, ili o odgovornoj službenoj osobi vlade, ne oslobađa takvu osobu krivične odgovornosti niti utiče na ublažavanje kazne.

33. U **Krivičnom zakonu SFRJ** („Službeni list SFRJ” br. 44/76, 36/77, 56/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90 i 45/90) relevantne odredbe glase:

Član 37. stav 2.

Smrtna kazna može se izreći samo za najteže slučajeve teških krivičnih dela za koje je zakonom propisana.

Član 38. st. 1, 2. i 3.

(1) Zatvor ne može biti kraći od petnaest dana ni duži od petnaest godina.

(2) Za krivična dela za koja je propisana smrtna kazna sud može izreći i zatvor od dvadeset godina.

(3) Ako je za krivično delo učinjeno sa umišljajem propisan zatvor u trajanju do petnaest godina, može se za teške oblike tog dela propisati i zatvor od dvadeset godina.

Član 48. st. 1. i 2. tačka 3)

Sticaj krivičnih dela

(1) Ako je učinilac jednom radnjom ili sa više radnji učinio više krivičnih dela za koja mu se istovremeno sudi, sud će prethodno utvrditi kazne za svako od tih dela, pa će za sva ta dela izreći jedinstvenu kaznu.

(2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći po sledećim pravilima:

3) ako je za krivična dela u sticaju utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne sme dostići zbir utvrđenih kazni niti preći petnaest godina zatvora.

Član 144.

Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika

Ko kršeći pravila međunarodnog prava naredi da se prema ratnim zarobljenicima vrše ubistva, mučenja, nečovečna postupanja, biološki, medicinski ili drugi naučni eksperimenti, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije, nanošenje velikih patnji ili povreda telesnog integriteta ili zdravlja, prisiljavanja na vršenje službe u oružanim snagama neprijatelja ili lišavanje prava na pravilno i nepristrasno suđenje ili ko izvrši neko od navedenih djela

kazniće se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

34. **Zakon o ustupanju predmeta od strane Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju Tužilaštvu Bosne i Hercegovine i korištenju dokaza pribavljenih od Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u postupcima pred sudovima u Bosni i Hercegovini** („Službeni glasnik BiH” br. 61/04, 46/06, 53/06 i 76/06; u daljnjem tekstu: Zakon o ustupanju predmeta) u relevantnom dijelu glasi:

Član 4.

Činjenice ustanovljene pravosnažnim odlukama MKSJ

Nakon saslušanja stranaka, sud može, na vlastitu inicijativu ili na prijedlog jedne od stranaka, odlučiti da prihvati kao dokazane činjenice koje su utvrđene pravosnažnom odlukom u drugom postupku pred MKSJ-om, ili da prihvati pismeni dokazni materijal iz postupaka pred MKSJ-om ako se odnosi na pitanja od značaja u tekućem postupku.

VI. Dopustivost

35. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

36. U skladu s članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

37. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Apelacionog vijeća broj S1 1 K 003420 12 Krž 7 od 21. februara 2013. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelantov punomoćnik je primio 31. maja 2013. godine, a apelacija je podnesena 22. jula 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

38. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

39. Apelant osporava navedene presude tvrdeći da su mu tim presudama povrijeđena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Također, iako to apelant eksplicitno nije naveo, iz navoda apelacije proizlazi da ukazuje i na kršenje člana 6. stav 2. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

40. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

41. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

2. Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

42. U konkretnom slučaju, postupak se odnosi na utvrđivanje osnovanosti krivične optužbe protiv apelanta u vezi s izvršenjem krivičnih djela zločina protiv čovječnosti i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, pa je član 6. Evropske konvencije svakako primjenjiv. Stoga, Ustavni sud mora preispitati da li je postupak pred redovnim sudovima bio pravičan onako kako zahtijeva član 6. Evropske konvencije.

43. U vezi s apelantovim navodima kojim suštinski ukazuje na pogrešno utvrđeno činjenično stanje, te pogrešnu primjenu prava, kako materijalnog tako i procesnog, Ustavni sud podsjeća na to da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog i procesnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, apelacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituira redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, apelacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna

prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

44. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise, kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i na to da je u više svojih odluka istakao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se apelacijom postavljaju, ispitati da li su osporene odluke zasnovane na pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju, odnosno na proizvoljnoj primjeni prava.

45. Ustavni sud podsjeća na to da je van njegove nadležnosti procjenjivanje kvaliteta zaključaka redovnih sudova u pogledu ocjene dokaza, ukoliko se ova ocjena ne doima očigledno proizvoljnom. Isto tako, Ustavni sud se neće miješati u način na koji su redovni sudovi usvojili dokaze kao dokaznu građu. Ustavni sud se neće miješati u situaciju kada redovni sudovi povjeruju dokazima jedne strane u postupku na osnovu slobodne sudijske ocjene. To je isključivo uloga redovnih sudova, čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom suprotne jedna drugoj (vidi Evropski sud, *Doorson protiv Holandije*, presuda od 6. marta 1996. godine, objavljena u Izvještajima broj 1996-II, stav 78).

46. U kontekstu navedenih stavova, Ustavni sud zapaža da je u apelantovom slučaju Prvostepeno vijeće Suda BiH, na osnovu izmijenjene optužnice, te na osnovu velikog broja provedenih dokaza, proglasilo apelanta odgovornim da je radnjama koje su detaljno opisane u tačkama od I do III izreke počinio krivična djela zločina protiv čovječnosti i ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, za što je apelantu primjenom odredaba o sticaju krivičnih djela izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 15 godina. Postupajući povodom žalbi apelanta i Tužilaštva BiH, Apelaciono vijeće je djelimično uvažilo žalbe i to apelantovu žalbu u pogledu primjene materijalnog prava, a žalbu Tužilaštva BiH u pogledu kazne. Iz obrazloženja proizlazi da je Apelaciono vijeće, uvažavajući apelantovu žalbu, zapravo pojedine radnje koje su opisane u tačkama od III-5 do III-14 izreke presude pravno kvalificiralo kao ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. tačke a) i b) KZBiH, budući da su sporne radnje bile usmjerene protiv zarobljenih pripadnika Armije RBiH i HVO-a, dok je sve ostale radnje koje su se dogodile u okviru širokog i sistematičnog napada, koje su bile usmjerene protiv civila, Apelaciono vijeće kvalificiralo kao zločin protiv čovječnosti (progonom) iz člana 172. stav 1. tačka h) KZBiH, o čemu

je Apelaciono vijeće u obrazloženju presude dalo detaljno obrazloženje. Ustavni sud, također, zapaža da je apelantu za navedena krivična djela konačno izrečena kazna zatvora u trajanju od po deset godina, a da mu je primjenom odredaba člana 53. st. 1. i 2. tačka b) ZKPBiH izrečena jedinstvena kazna u trajanju od 18 godina zatvora.

47. U vezi s apelantovim navodima kojim osporava način na koji je optužnica izmijenjena ukazujući, prije svega, na formalni propust Tužilaštva BiH koje na novom aktu nije jasno naznačilo da se radi o izmijenjenoj optužnici, dovodeći apelanta u nedoumicu o postojanju dva optužna akta, da ranija optužnica nije stavljena van snage, a da nova optužnica nije formalno potvrđena, da apelant u takvoj situaciji nije znao od čega se brani, ukazujući i na njenu nerazumljivost, Ustavni sud primjećuje da je identične prigovore apelant iznosio tokom postupka, te da su se oba vijeća Suda BiH bavila ovim pitanjem. Tako, Ustavni sud zapaža da je prvobitna optužnica teretila, osim apelanta, i Dragana Rodića zv. Šaula, koji je tokom postupka s Tužilaštvom BiH zaključio sporazum o priznanju krivnje, pa je Prvostepeno vijeće u odnosu na Dragana Rodića razdvojilo postupak. Upravo je navedena okolnost, kako proizlazi iz obrazloženja presuda, bila razlog što je Tužilaštvo BiH tokom glavnog pretresa, koristeći se svojim diskrecionim ovlaštenjem, izmijenilo optužnicu obuhvativši novom optužnicom samo radnje koje su se odnosile na apelanta, pri čemu je preciziran opći dio koji se odnosio na UZP, kojom je ispušteno terećenje apelanta po komandnoj odgovornosti. U vezi s navodnom nerazumljivošću izmijenjene optužnice na kojoj je apelant insistirao i tokom postupka, Ustavni sud zapaža da apelant tokom postupka ove navode nije konkretizirao, niti precizirao na jasan način, pa je Sud BiH ovaj prigovor ocijenio paušalnim.

48. U kontekstu navedenoga, Ustavni sud podsjeća na to da je pitanje izmjene optužnice regulirano odredbom člana 275. ZKPBiH. Citirana odredba omogućava tužiocu da izmijeni optužnicu ukoliko ocijeni da se činjenično stanje u optužnici izmijenilo, bez preciziranja na koji se to način radi. Dakle, iz citirane odredbe proizlazi da je neophodno da se izmjena optužnice izvrši na glavnom pretresu, uz mogućnost da se pretres odgodi zbog pripreme odbrane, te uz jasnu naznaku da se ta nova optužnica ne potvrđuje. Imajući u vidu sadržaj citirane odredbe, Ustavni sud ne može prihvatiti opravdanim apelantove navode o propustima Tužilaštva BiH prilikom izmjene optužnice u formalnom smislu, a posebno uzme li se u obzir da je Sud BiH postupao prema izmijenjenoj optužnici, da je izmijenjena optužnica dostavljena apelantu i njegovom braniocu 23. marta 2012. godine, da je apelant imao mogućnost da se u vezi s navodima izmijenjene optužnice izjasni, što je u konkretnom slučaju i učinio, ali na način da svoje prigovore nije konkretizirao da bi ih Sud BiH mogao razmotriti, što apelant u apelaciji i ne dovodi u sumnju. Stoga se i apelantovo pozivanje na nerazumljivost optužnice u kontekstu kršenja člana 148. ZKPBiH, u okolnostima kada apelant ni u apelaciji ove navode nije konkretizirao, niti

potkrijepio relevantnim dokazima, čini neosnovanim. Štaviše, upravo je Tužilaštvo BiH, a ne apelant, u prilogu odgovora na apelaciju dostavilo, prema apelantovim tvrdnjama, sporne optužnice, kako bi opovrgnulo apelantove navode usmjerene ka navodnom formalnom propustu prilikom izrade izmijenjene optužnice, odnosno njene nerazumljivosti, što samo po sebi dovoljno govori o neosnovanosti ovih apelantovih navoda.

49. U vezi s apelantovim prigovorom o kršenju principa iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije, koji dovodi u kontekst proizvoljnu ocjenu dokaza, te pogrešno utvrđeno činjenično stanje u vezi s postojanjem širokog i sistematičnog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva na području ARK, u čiji sastav Općina Drvar nikada nije ušla, te da se apelantova odgovornost zasniva isključivo na činjenici da je Drvar trebalo da uđe u sastav ARK, Ustavni sud zapaža da je apelant identičan prigovor iznio i tokom postupka pred vijećima Suda BiH, o kojem su se navedena vijeća iscrpno i detaljno izjasnila u obrazloženju presuda. Ustavni sud primjećuje da je prilikom odlučivanja Sud BiH koristio standarde i praksu iz predmeta MKSJ i vlastitu praksu, koja je iscrpno elaborirana u obrazloženjima presuda. Prije svega, uočljivo je da su za pitanje postojanja širokog i sistematičnog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva na području ARK, te u tom smislu provođenja strateškog plana rukovodstva bosanskih Srba, korištene i rješenjem prihvaćene utvrđene činjenice u predmetu MKSJ *Tužilac protiv Radoslava Brđanina* broj IT-99-36-T od 1. septembra 2001. godine, što je u skladu s članom 4. Zakona o ustupanju predmeta.

50. Ustavni sud primjećuje da je Apelaciono vijeće prilikom ocjene identičnog prigovora imalo u vidu, prije svega, vremenski okvir spornih događaja na području ARK usmjerenih prije svega na civilno stanovništvo tog područja, te opći okvir spornih događaja koji je bio usko vezan za provođenje strateškog plana tadašnjeg rukovodstva bosanskih Srba. U vezi s tim, Apelaciono vijeće je dalo osvrt i o samoj Općini Drvar, njenom položaju, strukturi stanovništva, uz naglasak da su u Drvaru formirani logori u koji su zatvarani stanovnici sa području ARK, što je zapravo ukazalo na to da se u relevantnom vremenskom periodu Drvar nikako nije mogao posmatrati izolirano od drugih općina u okruženju, već isključivo u kontekstu svih dešavanja na području ARK. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da obrazloženje analize svih provedenih dokaza u vezi s ovim spornim pitanjem ne ostavlja utisak proizvoljnosti, pa se time čini neosnovanim apelantovo pozivanje na kršenje principa iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije. Ustavni sud smatra da u osporenim presudama, suprotno apelantovim shvatanjima, nisu izostali razlozi u vezi s istaknutim spornim pitanjem, te da su u tom smislu oba vijeća Suda BiH dala jasna i argumentirana obrazloženja, koja su, između ostalog, zasnovali i na dokazima i činjenicama utvrđenim u predmetima MKSJ, pa u takvim okolnostima Ustavni sud u tom dijelu ne vidi bilo kakvu proizvoljnost Suda BiH. Naime, iz obrazloženja osporenih presuda ne proizlazi da je bilo koja činjenica ostala nerazjašnjena i nedokazana, što bi u suprotnom obavezivalo

redovne sudove da primijene princip *in dubio pro reo*, te stoga što je apelant upravo na podlozi tako utvrđenog činjeničnog stanja proglašen krivim. Stoga, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije povrijeđen princip iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije, pa je i u ovom dijelu apelacija neosnovana.

51. U vezi sa spornim pitanjem koje se tiče primjene materijalnog prava, Ustavni sud zapaža da ovo pitanje apelant, između ostalog, dovodi u kontekst činjenice da krivična djela zločina protiv čovječnosti, te UZP-a, kao vid učešća u izvršenju krivičnog djela, nisu bila propisana odredbama KZSFRJ.

52. U vezi s ovim apelantovim prigovorima, Ustavni sud podsjeća na to da je slično činjenično i pravno pitanje s aspekta primjene materijalnog prava razmatrao u predmetu broj *AP 2789/08* (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 2789/08* od 28. marta 2014. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba), u kojoj Ustavni sud nije našao proizvoljnost Suda BiH u primjeni KZBiH u odnosu na krivično djelo zločina protiv čovječnosti ni sa aspekta garancija člana 6. stav 1. Evropske konvencije, niti s aspekta člana 7. Evropske konvencije. Naime, Ustavni sud je u citiranoj odluci prilikom odlučivanja imao u vidu praksu Evropskog suda iz predmeta *Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine*, apelacije br. 2312/08 i 34179/08, 18. juli 2013. godine, kao i *Šimšić protiv Bosne i Hercegovine* (dec.), broj 51552/10, 10. april 2012. godine (koju je Sud BiH u konkretnom slučaju također imao u vidu prilikom odlučivanja). U citiranoj odluci je, između ostalog, naglašeno da je Evropski sud u odluci *Šimšić protiv Bosne i Hercegovine* smatrao irelevantnom činjenicu da zločini protiv čovječnosti nisu predstavljali krivično djelo prema domaćem zakonu tokom rata 1992-1995, s obzirom na to da su ta djela u vrijeme njihovog počinjenja predstavljala krivično djelo prema međunarodnom pravu.

53. Dovodeći navedene principe u vezu s konkretnim slučajem, Ustavni sud zapaža da je apelant za radnje opisane u tačkama od I do III (1-4), na osnovu detaljne analize provedenih dokaza, proglašen krivim da je u relevantnom periodu počinio krivično djelo zločina protiv čovječnosti (progonom) iz člana 172. stav 1. tačka h) KZBiH. Naime, oba vijeća Suda BiH su bila saglasna s tim da krivično djelo ratnog zločina protiv čovječnosti predstavlja krivično djelo prema međunarodnom običajnom pravu i da potpada pod opće principe međunarodnog prava koje ima u vidu odredba člana 4a. Zakona o izmjenama i dopunama KZBiH, pri čemu je Sud BiH imao u vidu praksu Evropskog suda iz predmeta *Šimšić protiv BiH* u kojem je Evropski sud raspravljao slično činjenično i pravno pitanje. Sud BiH je na osnovu svega iznesenog zaključio da je krivično djelo zločina protiv čovječnosti 1992. godine predstavljalo dio međunarodnog običajnog prava, te da njegova zakonska formalizacija u okviru domaćeg zakonodavstva kroz KZBiH i primjena navedenog zakona u okolnostima konkretnog slučaja ne predstavlja kršenje prava zagwarantiranih

Evropskom konvencijom. Dakle, iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da krivično djelo ratnog zločina protiv čovječnosti predstavlja inkriminaciju koja uključuje kršenje pravila međunarodnog prava, za što su data detaljna i jasna obrazloženja, koja u konačnici u cijelosti korespondiraju s praksom Evropskog suda i Ustavnog suda iz predmeta koji su pokretali identično pravno pitanje. Stoga, Ustavni sud u okolnostima konkretnog slučaja ne vidi razlog da u predmetnom slučaju izrazi drugačiji stav, pa, shodno navedenom, Ustavni sud smatra da je primjena materijalnog prava, konkretno KZBiH, u odnosu na krivično djelo zločina protiv čovječnosti, bila u skladu s garancijama koje pruža član 6. stav 1. Evropske konvencije.

54. U vezi s apelantovim prigovorima koji se tiču primjene koncepta UZP-a, Ustavni sud zapaža je Apelaciono vijeće Suda BiH ovom pitanju također posvetilo značajnu pažnju, te se u vezi s apelantovim identičnim prigovorima iznesenim u apelaciji detaljno izjasnilo u obrazloženju presude. Naime, Apelaciono vijeće je, između ostalog, pojasnilo da UZP predstavlja oblik učešća u izvršenju krivičnog djela, a ne krivično djelo, koji je inkorporiran u odredbe člana 180. KZBiH, koji je proistekao iz člana 7. stav 1. Statuta MKSJ, pri čemu je običajni status navedenog člana potvrđen u brojnim suđenjima za ratne zločine, počevši od onih iz Drugog svjetskog rata pa nadalje. Apelaciono vijeće je još pojasnilo da je član 7.1. dio Statuta MKSJ koji predstavlja međunarodni propis jer je izgrađen u skladu s ovlaštenjima Ujedinjenih nacija. Osim toga, iz obrazloženja proizlazi da je UZP bio dio međunarodnog običajnog prava, te da je u dosadašnjoj praksi MKSJ, kao i praksi Suda BiH, utvrđeno da je krivična odgovornost za UZP bila dio međunarodnog običajnog prava u vrijeme počinjenja krivičnih djela koja su se desila u periodu april 1992. godine – oktobar 1994. godine. Imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja i dato obrazloženje Suda BiH u kontekstu apelantovih prigovora, koji nisu potkrijepljeni niti jednim relevantnim argumentom, Ustavni sud u datim obrazloženjima zasnovanim na dosadašnjoj praksi MKSJ i Suda BiH ne vidi bilo kakvu proizvoljnost, te apelantove paušalne prigovore o tome smatra neosnovanim.

55. Konačno, u vezi s prigovorima kojima apelant kršenje prava na pravično suđenje dovodi u kontekst proizvoljne primjene odredaba KZBiH, te u odnosu na krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, kako je Apelaciono vijeće pravno okvalificiralo radnje opisane u tačkama od III-5 do III-14 izreke presude, koje su bile usmjerene protiv zarobljenih pripadnika Armije RBiH i HVO-a, Ustavni sud podsjeća na to da je u dosadašnjoj praksi razmatrao gotovo identično činjenično i pravno pitanje s aspekta kršenja člana 7. Evropske konvencije.

56. U vezi s navedenim, Ustavni sud podsjeća na to da je u predmetu *Z. Damjanović* (vidi Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 325/08 od 27. septembra 2013. godine,

dostupna na www.ustavisud.ba, tačke 46. i 51), razmatrajući slično činjenično i pravno pitanje u kontekstu primjene KZBiH u odnosu na krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, utvrdio kršenje člana 7. stav 1. Evropske konvencije, jer je postojala realna mogućnost da je retroaktivna primjena KZBiH bila na apelantovu štetu u pogledu izricanja kazne, što je protivno članu 7. Evropske konvencije.

57. Ustavni sud podsjeća na to da je takav stav zasnovao na praksi Evropskog suda iz već citiranog predmeta *Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine*. Naime, Evropski sud je u citiranoj odluci, raspravljajući pitanje primjene blažeg zakona u kontekstu kršenja člana 7. Evropske konvencije, analizirao visinu zapriječenih kazni s aspekta zakonskog minimuma prema KZBiH, koji je u tom slučaju primijenjen, te KZSFRJ koji je važio u relevantnom periodu u odnosu na krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

58. Dovodeći prethodno iznesene principe u vezu s konkretnim predmetom, Ustavni sud ukazuje na to da pitanje primjene materijalnog prava zavisi od okolnosti svakog predmeta pojedinačno. Ustavni sud naglašava da te okolnosti zavise od visine izrečene kazne i zapriječene kazne, odnosno od raspona propisanih kazni prema zakonu koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela i zakonu na osnovu kojeg je izrečena kazna (KZSFRJ odnosno KZBiH). U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na to da je krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika bilo definirano u oba zakona (KZSFRJ i KZBiH) na identičan način, ali da je raspon zapriječene kazne različit. Budući da je apelantu u konkretnom slučaju za krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika izrečena kazna zatvora u trajanju od 10 godina, koja prema KZBiH predstavlja zakonski minimum zapriječene kazne za to krivično djelo, Ustavni sud smatra da je i u ovom slučaju od posebne važnosti bilo da se utvrdi koji je zakon blaži (KZSFRJ ili KZBiH), odnosno povoljniji u pogledu propisane minimalne kazne. Osim toga, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju apelant proglašen krivim da je za radnje precizirane u izreci presude počinio dva krivična djela, te da mu je primjenom relevantnih odredaba o sticaju krivičnog djela KZBiH izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 18 godina zatvora. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud naglašava da je Apelaciono vijeće prilikom primjene materijalnog prava i utvrđivanja blažeg zakona trebalo da vodi računa i o odredbama o sticaju krivičnih djela, te da uporedi član 53. stav 2. tačka b) KZBiH i član 48. stav 2. tačka 3) KZSFRJ, kako bi dodatno i sa tog aspekta utvrdilo koji je zakon blaži za apelanta, što je Apelaciono vijeće u konkretnom slučaju propustilo učiniti.

59. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da je Apelaciono vijeće ispitalo i dalo obrazloženje zbog čega je u konkretnom slučaju primijenilo relevantne odredbe KZBiH i u

odnosu na krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika. Naime, Apelaciono vijeće je u tom smislu istaklo da se procjena blažeg zakona uvijek vrši na osnovu procjene okolnosti svakog slučaja pojedinačno, istaknuvši da u konkretnom slučaju, s obzirom na posebni zakonski minimum zapriječene kazne, KZBiH, kao zakon iz vremena suđenja, nije blaži za apelanta. Apelaciono vijeće je pojasnilo da preuzeti KZSFRJ propisuje kaznu zatvora od najmanje pet godina, a da KZBiH za isto krivično djelo propisuje kaznu zatvora od najmanje 10 godina, koja je apelantu u konkretnom slučaju izrečena. Međutim, Apelaciono vijeće je prilikom odmjeravanja kazne za konkretno krivično djelo imalo u vidu da je utvrđena kazna za ovo krivično djelo u trajanju od deset godina moguća prema oba zakona, pa, kako bi se izbjegla kombinacija dva zakona na istog optuženog i njegove radnje, navedeno vijeće je primijenilo zakon koji je važio u vrijeme suđenja, pri čemu apelant, prema ocjeni Apelacionog vijeća, nije doveden u teži položaj.

60. U vezi s datim obrazloženjem Apelacionog vijeća, Ustavni sud zapaža da navedeno vijeće nije ni tvrdilo da je KZBiH blaži za apelanta, imajući u vidu zakonski minimum zapriječene kazne. Naime, Ustavni sud zapaža da je Apelaciono vijeće uporedilo KZSFRJ i KZBiH s aspekta zakonskog minimuma zapriječene kazne, utvrdivši da KZBiH nije blaži za apelanta, imajući u vidu propisani zakonski minimum. Međutim, Ustavni sud isto tako zapaža da se Apelaciono vijeće u konkretnom slučaju opredijelilo za primjenu KZBiH da bi se izbjeglo kombiniranje starog i novog zakona, ocijenivši da se apelant na taj način nije našao u težoj poziciji, budući da je kaznu zatvora u trajanju od 10 godina moguće izreći i prema starom i prema novom zakonu. U vezi s datim obrazloženjem, Ustavni sud podsjeća na odredbu člana 4. stav 2. KZBiH koja obavezuje Sud BiH da prilikom odlučivanja primijeni zakon koji je blaži za učinioca, pa stoga dato obrazloženje Apelacionog vijeća suštinski ne korespondira s citiranom odredbom. Stoga, Ustavni sud smatra da je Apelaciono vijeće, shodno citiranom članu, prilikom primjene materijalnog prava, trebalo eksplicitno da utvrdi koji je zakon blaži za apelanta, u konkretnom slučaju s aspekta zakonskog minimuma zapriječene kazne, te u pogledu relevantnih odredaba o sticaju krivičnih djela, pa u skladu s nespornim utvrđenjem primijeniti blaži zakon. Ustavni sud zapaža da je izostao ovakav pristup Apelacionog vijeća, pri čemu je, u vezi s primjenom materijalnog prava iz člana 175. tačke a) i b) KZBiH, dato obrazloženje koje ne zadovoljava standarde iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

61. Ustavni sud zaključuje da je u okolnostima konkretnog slučaja proizvoljno obrazloženje Apelacionog vijeća vezano za primjenu člana 175. KZBiH na apelantove radnje koje su okvalificirane kao krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, te je stoga prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

62. Na kraju, Ustavni sud se poziva na svoj stav iz predmeta AP 556/12 (vidi, *op. cit.*, AP 556/12, tačka 60), koji se u cijelosti može primijeniti i na konkretan slučaj, u kojem je Ustavni sud posebno naglasio da ni u tom slučaju, kao i u nizu predmeta iz novije prakse u kojima je utvrdio povredu člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 7. stav 1. Evropske konvencije i ukinuo presude Suda BiH s nalogom da se donese nova odluka kojom će biti otklonjena utvrđena povreda, nije odlučivao o prekidu izdržavanja kazne zatvora i apelantovom eventualnom puštanju na slobodu, niti o proceduri prema kojoj će Sud BiH donijeti novu odluku. S obzirom na to, Ustavni sud je u citiranom predmetu još naglasio da je u tom slučaju apelant lišen slobode i upućen na izdržavanje kazne zatvora na osnovu osporene presude koja je tada ukinuta navedenom odlukom Ustavnog suda samo u odnosu na primjenu člana 7. Evropske konvencije, te da će o apelantovom lišavanju slobode, zadržavanju ili pritvoru odlučivati Sud BiH, u skladu sa svojim nadležnostima. U konkretnom slučaju, Ustavni sud iz priloženih dokaza ne raspolaže podatkom da li je apelant upućen na izdržavanje kazne zatvora, ali smatra neophodnim podsjetiti Sud BiH i na ovaj aspekt njegove nadležnosti.

VIII. Zaključak

63. Ustavni sud zaključuje da je Sud BiH prekršio apelantovo pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada je Apelaciono vijeće u vezi s primjenom člana 175. KZBiH dalo obrazloženje koje ne korespondira s članom 4. stav 2. KZBiH, te koje ne zadovoljava standarde iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

64. S druge strane, Ustavni sud zaključuje da nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 2. Evropske konvencije jer u okolnostima konkretnog slučaja nema ničega što bi uputilo na zaključak da je u ostalom dijelu osporenih odluka bilo proizvoljnosti Suda BiH u odnosu na ostale prigovore na koje je apelant neosnovano ukazao.

65. Na osnovu člana 59. st. 1, 2. i 3. i člana 62. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

66. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 1020/11

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Удружења Q за промоцију и заштиту културе, идентитета и људских права queer лица из Сарајева поднесена због пропуста јавних власти да предузму неопходне, разумне и одговарајуће правне и практичне мјере за заштиту и очување права заштићених Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода

Одлука од 25. септембра 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број АП 1020/11, рјешавајући апелацију Удружења Q за промоцију и заштиту културе, идентитета и људских права queer лица, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. 2 и 3 тач. д) и х), члана 57 став 2 тачка б), члана 59 ст. 1 и 2 и члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 22/14), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Tudor Pantiru, потпредсједник

Миодраг Симовић, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Constance Grewe, судија

Мирсад Ћеман, судија

Маргарита Цаца-Николовска, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 25. септембра 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација Удружења Q за промоцију и заштиту културе, идентитета и људских права queer лица.

Утврђује се повреда права из члана II/3и) Устава Босне и Херцеговине и члана 11 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине да Удружењу Q за промоцију и заштиту културе, идентитета и људских права queer лица, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, исплати износ од 3.000,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због утврђене повреде уставног права.

Налаже се Влади Кантона Сарајево да Удружењу Q за промоцију и заштиту културе, идентитета и људских права queer лица, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, исплати износ од 3.000,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због утврђене повреде уставног права.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине и Влади Кантона Сарајево да у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијесте Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука, у складу с чланом 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одбацује се као недопуштена апелација Удружења Q за промоцију и заштиту културе, идентитета и људских права queer лица због повреде права његових чланова и симпатизера из чл. II/36), ф) и и) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3, 8 и 11, појединачно и у вези с чл. 13 и 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, зато што ју је поднијело неовлашћено лице.

Одбацује се апелација Удружења Q за промоцију и заштиту културе, идентитета и људских права queer лица поднесена због повреде права из члана II/36) и ф) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3 и 8 појединачно и у вези с чл. 13 и 14 Европске конвенције због тога што је *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Удружење Q за промоцију и заштиту културе, идентитета и људских права queer лица из Сарајева (у даљњем тексту: апелант), које заступа Удружење Ваша права БиХ, и то извршни директор Емир Прцановић, дипл. правник, и Златан Терзић, адвокат Удружења Ваша права БиХ, поднијело је 2. марта 2011. године апелацију

Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због пропуста јавних власти да предузму неопходне, разумне и одговарајуће правне и практичне мјере за заштиту и очување права заштићених Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда („Службени гласник БиХ” бр. 60/05, 64/08 и 51/09) која су важила у вријеме предузимања наведених радњи, од Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево (у даљњем тексту: МУП) затражено је 18. и 19. новембра 2013. године да достави одговоре на апелацију.
3. МУП је одговоре на апелацију доставио 6. децембра 2013. године.
4. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Кантоналног тужилаштва Сарајево (у даљњем тексту: КТ) затражено је 28. априла 2014. године да достави одговор на апелацију.
5. КТ је доставило одговор на апелацију 12. маја 2014. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.
7. Апелант је невладина организација која се залаже за промоцију и заштиту културе, идентитета, људских права и пружања подршке LGTBIQ лицима, те уклањање свих облика дискриминације и неједнакости на основу пола, рода, сексуалне оријентације, полног идентитета, родног идентитета, родног изражавања, те интерполних карактеристика.
8. Апелант је организовао први Сарајево Queer фестивал (у даљњем тексту: Фестивал) у периоду од 24. до 28. августа 2008. године с циљем да кроз културно-умјетничку форму прикаже животне приче LGTBIQ лица, као и да се преиспитају хетеронормативне и патријархалне вриједности у контексту рода, пола и сексуалне оријентације. Програмом Фестивала било је планирано да се одрже трибине, дискусије, дружења, изложбе младих и неафирмисаних умјетника из региона, те да се приказују филмови и изводе позоришне представе на тачно одређеним локацијама предвиђеним за такве намјене.

9. Апелант је од почетка 2008. године интензивно радио на припреми и одржавању Фестивала. У марту 2008. године као датум одржавања Фестивала одређен је крај септембра. Током јула 2008. године апелант је постао свјестан да се планирано вријеме одржавања Фестивала поклапа с посљедњом четвртином рамазанског поста. И поред свијести о могућој погрешној интерпретацији, апелант је сматрао да је мјесец рамазана најмирнији мјесец у години и да поклапање ова два догађаја неће бити проблематично. Апелант је наставио с планираном и већ започетом јавном кампањом најаве Фестивала.

10. САФФ, седмичне новине, објавиле су 22. августа 2008. године, на насловној страни, чланак под насловом „Опасно поигравање са вјерским осјећањима Бошњака - Фестивал хомосексуалаца за вријеме рамазана”. „Дневни аваз”, дневне новине, објавио је 28. августа на насловној страни чланак под насловом „Бх. јавност против Queer фестивала у Сарајеву – провокативни гау догађај током рамазана”.

11. Апелант је 2. септембра 2008. године издао саопштење за јавност у поводу насиља усмјереног према Фестивалу, као и наведених новинских натписа. Истог дана дилем града су могли да се виде постери „Смрт педерима” и „Нећемо дозволити Гау фестивал”. Апелант је пријавио постере ПУ Центар и ПУ Ново Сарајево 4. септембра 2008. године.

12. Представница апеланта С. Ђ. обратила се ПУ Центар 4. септембра 2008. године интересујући се за процедуру најаве одржавања Фестивала.

13. Апелант је 8. септембра 2008. године најавио одржавање Фестивала ПУ Центар. У писменом обраћању указано је, поред осталог, да је ангажована заштитарска агенција чије ће особље бити на свим локацијама одржавања Фестивала, али да би требало подршку да пружи и припадници МУП-а, поготово на мјестима око локација одржавања Фестивала због могућих „сачекуша”, медијских реакција које доприносе дискриминацији и предрасудама према LGTBIQ популацији, плаката који могу да се виде у граду а који позивају на насиље према LGTBIQ лицима и који су већ пријављени и ПУ, насиља и дискриминација који се најављују преко различитих Интернет портала на којим се јавно позива на линч и изражава говор мржње. Такође, указано је да апелант и његови чланови интензивно примају пријетње од НН лица које користи наведени број телефона. Најзад апелант је, поред осталог, навео да за пет дана трајања Фестивала очекује око 300 посјетилаца.

14. У периоду од 3. до 9. септембра апелант се, поред осталих, писмено обратио Кабинету предсједавајућег Савјета министара БиХ, градоначелничку града Сарајева, агенцијама за равноправност полова у ФБиХ и РС-у, појединачно политичким лич-

ностима које су у то вријеме биле на високим државним функцијама, Федералном министарству унутрашњих послова, Кабинету потпредседника Федерације БиХ, Министарству правде БиХ, Министарству за људска права и избјеглице, свим члановима Председништва БиХ. У свим писмима упућен је апел да се огласе и осуде говор мржње, као и најављено насиље над LGTBIQ лицима и посјетиоцима Фестивала. У прилог овог апела указано је да је недопустиво да се у Сарајеву појављују плакати с натписом „Смрт педерима”, а на Интернет порталима и форумима дају коментари попут: „Па нису нормални, сви ће редом да изгину 100%!!! Бујрум нека изађу ал’ нек’ се не буне када их поломимо. Упозорени су. Сарајево – не спавај. Пробудите се људи, нађите организатора тога и ноге им поломите. Ваља опет бомбе куповати... Овај пут масакр на Ковачићима... Нису ни Карацић ни Младић довршили посао, сад ми морамо да довршавамо. Све их треба поклати... Морамо мало намазаније, а то значи допустити педерима да организују параду, а онда их намлатити бејзбол палицама, пољевати их бензином и запалити ужу групу организатора, а одређен дио педера и лезбејки убити код Вјечне ватре као опомену за све будуће генерације педера... Боље је бити фашиста него хомић. А то да ли их можемо терорисати ћеш да се увјериш кад их будемо газили и ми и полиција и хитна, баш као што је било у Београду” итд.

15. Апелант је 10. септембра 2008. године ПУ Центар поново пријавио исто НН лице које је упућивало пријетње с раније назначеног телефонског броја. Такође, пријављен је говор мржње, јавно позивање на линч и пријетње објављене на различитим форумима на Интернету. У прилогу су достављене и штампане верзије садржаја с три веб-странице, међу којим и групе на Facebooku: „Стоп гау паради у Сарајеву током рамазана”.

16. Апелант је 11. септембра 2008. године ПУ Центар поднио пријаву поводом пријетње упућене на апелантов e-mail, уз навођење садржаја и адресе с које је порука дошла. Пријављен је и А. М. који је на Facebook поставио оглас пријетећег садржаја, као и пријетње изречене на форуму Радио Сарајева. У свим случајевима поруке су, у суштини, биле да одржавање Фестивала треба да се спријечи употребом силе, а што је пропраћено увредљивим и понижавајућим коментарима на рачун LGTBIQ популације.

17. Пријаве запримљене од апеланта 10. и 11. септембра 2008. године, са службеним извјештајима, прослијеђене су на даљњу надлежност КТ.

18. На састанку одржаном у ПУ Центар 17. септембра 2008. године с представницима апеланта и заштитарске агенције коју је ангажовао апелант, утврђено је да ће се

активности Фестивала одржавати на подручју ПУ Центар и ПУ Ново Сарајево, те је апеланту наложено да достави званичну најаву одржавања скупа МУП-у Кантона. На састанку је договорено да ће обезбјеђење објеката споља преузети ПУ, а да је одржавање реда у самим објектима у којим ће се Фестивал одвијати у надлежности апеланта као организатора, односно заштитарске агенције коју је ангажовао.

19. ПУ Центар је 17. септембра 2008. године сачинила Оперативни план полиције за провођење мјера физичког, оперативног и КДЗ обезбјеђења Фестивала. Из Плана произилази, поред осталог, да је обезбјеђење простора око Академије ликовних умјетности, као мјеста на ком је заказано отварање Фестивала, планирано у два прстена, да је у првом планиран ангажман пет полицијских службеника у униформи, два полицијска службеника ОКП-а, те 10 полицајца ЈП, а у другом осам полицијских службеника у униформи, шест службеника ОКП-а, те 10 службеника ЈП у резерви. У оквиру оба прстена утврђене су и локације на којима би требало да буду распоређене ангазоване полицијске снаге.

20. ПУ је 17. септембра 2008. године запримила пријаву од радника обезбјеђења Академије ликовних умјетности да су телефоном добили дојаву о постављеној бомби. ПУ је обавијестила КТ, по чијем овлашћењу је извршен увиђај на лицу мјеста, те је утврђено да је дојава била лажна, након чега је поднесен и извјештај КТ.

21. Апелант се 18. септембра 2008. године писмено обратио најавом одржавања Фестивала МУП-у Кантона. Као и у писменом обраћању у поводу најаве Фестивала ПУ Центар, затражена је и подршка МУП-а из разлога који су наведени и у обраћању ПУ.

22. ПУ Центар су 18. септембра 2008. године обавијестили запосленици Радија „Зид” да су примили писмо пријетећег садржаја с потписом „Гњев ратних ветерана Сарајева”, а у вези с одржавањем Фестивала. О запримљеној пријави обавијештено је надлежно КТ, обављен је увиђај на лицу мјеста, те су извјештај и прикупљени материјали достављени КТ 22. септембра 2008. године.

23. ПУ Центар, представници апеланта и заштитарске агенције су 19. септембра 2008. године заједнички обишли објекте у којим је планирано одржавање Фестивала. Апеланту је наложено да ангажује редарску службу од 69 редара.

24. ПУ Центар је актом Министарства за људска права и избјеглице БиХ 22. септембра 2008. године обавијештена о писму пријетећег садржаја које је потписано с „Ратни ветерани Сарајева”, а које је упућено студентском „ФМ” радију. И овај документ је достављен надлежном КТ.

25. У допуни пријаве од 23. септембра 2008. године апелант је обавијестио МУП да су позивнице за Фестивал достављене путем е-маила, те је изразио бојазан да ће се, због неовлашћеног упада на апелантову веб-страницу, појавити и људи који имају намјеру да проузрокују проблем на самом отварању Фестивала. Указано је да су обрасци позивница, те акредитација, идентични и да имају на полеђини апелантов печат. Истог дана апелант је поднио и пријаву о неовлашћеном упаду на његову веб-страницу, крађи личних е-mail адреса његових чланица. Достављена је веб-страница на којој могу да се нађу подаци о лицу које је извршило неовлашћени упад и подаци о преузимању одговорности за то, као и за крађу е-mail адреса, пријетње и увреде, име, презиме и адреса лица, е-mail адреса коју користи, као и телефонски број.

26. У ноћи између 23. и 24. септембра 2008. године град је излијепљен плакатима с порукама које су хомосексуалност представљале као болест и пријетњу здравом друштву и универзалним моралним вриједностима, перверзију, криминал, те припаднике ове популације као предодређене убице.

27. Од почетка најаве Фестивала па до дана његовог одржавања у писаним медијима и јавним иступима неких од најуглашенијих политичких личности у БиХ, представници званичних државних институција, високи званичници вјерских заједница, познате личности из јавног живота, љекари и др. изражавали су ставове којима су потпуно негирали и понижавали LGTBIQ популацију, описујући их као болеснике којима треба медицинска помоћ, уз отворено изражавање негативног става према одржавању Фестивала као и било каквом јавном иступу и промоцији ове популације.

28. Апелант је 24. септембра 2008. године ПУ Центар пријавио организовање протеста противника Фестивала на Тргу Алије Изетбеговића у 17:00 часова с планираном шетњом до Академије ликовних умјетности, као мјеста гдје је требало да се одржи церемонија отварања Фестивала, заказана за исти дан. Такође, пријављено је да су претходне ноћи по граду лијепљени плакати увредљивог и пријетећег садржаја према Фестивалу и LGTBIQ лицима, што је извршено уз помоћ возила наведених регистарских ознака, те да су се на наведеној веб-адреси појавиле поруке истог садржаја. Указано је и да су на једном од портала изнесене пријетње оружјем. Запримљену пријаву са службеним забиљешкама ПУ је проследила истог дана КТ.

29. Церемонија отварања Фестивала заказана је за 24. септембар 2008. године с почетком у 20:00 часова у просторијама Академије ликовних умјетности. На церемонији је било присутно око 250 посјетилаца. Одмах након отпочињања церемоније отварања испред зграде Академије се окупило 50 до 70 грађана који су негодовали и протестовали против одржавања Фестивала, те узвикивали погрдне ријечи на рачун

учесника и посјетилаца Фестивала, присутних новинара, те полиције. Дошло је и до узвраћања погрдних ријечи противницима одржавања Фестивала, те ескалације сукоба. Полицијске снаге су ограниченом интервенцијом успјеле да разбију противнике Фестивала у мање групе које су се разбјежале по околним улицама.

30. ПУ је у поводу догађаја у и око одржавања Фестивала од 24. до 28. септембра сачинила службене забиљешке, узела изјаве и примила пријаве о: физичком нападу на новинаре П. К. и Е. И., у улици Чобанија, којом приликом је лишен слободе Е. Ф., а повреде су задобила два новинара - П. К. и Е. И.; физичком нападу на полицајца који је био на обезбјеђењу зграде Академије; службену забиљешку о физичком нападу на четири лица на паркингу Скендерија, међу којим и В. С., држављанина Латвије; о физичком нападу на М. Б., лишавању слободе потенцијално осумњиченог за напад, те лишавању слободе Ђ. Л. и А. Т. због уништења туђег возила испред зграде Амбасадe Републике Грчке; о физичком нападу на М. А. Р. Р., држављанина Шпаније; о физичком нападу на активисте Фестивала Х. Ц., А. С. и С. Д. и возача таксија испред сластичарне „Палма”, којом приликом су два лица задобила тешке физичке повреде.

31. ПУ је 25. септембра 2008. године КТ упутила Службени извјештај и записник о увиђају сачињен поводом извршеног кривичног дјела из чл. 172 и 362 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗФБиХ) над Х. Ц., А. С. и С. Д., активистима Фестивала.

32. На састанку одржаном у ПУ 25. септембра 2008. године, којем су присуствовали представници апеланта и заштитарске агенције, сви учесници су се сложили да је било одређених пропуста код организатора Фестивала, како у процјени броја посјетилаца тако и у самој реализацији раније договорених мјера. С тим у вези је указано да је најављено присуство око 300 лица за свих пет дана Фестивала, а да је већ првог дана било присутно више од 300 лица. Представник апеланта је истакао да је проблем с позивницама дјелимично настао зато што је дошло до неовлашћеног упада на апелантову веб-страницу, о чему је ПУ била обавијештена. Истог дана ПУ је сачинила Анекс Оперативног плана полиције за дане Фестивала 27. и 28. септембра 2008. године.

33. Апелант је 26. септембра 2008. године обавијестио ПУ Центар да отказује одржавање Фестивала заказано за 27. и 28. септембар 2008. године.

34. Апелант је 26. септембра ПУ Центар пријавио лице које данима шаље пријетње и заговара мржњу која је попримила и националистички карактер. Истог дана ПУ су пријављене и пријетеће СМС поруке примљене на апелантаов телефон. Такође,

пријаву је, у своје име, поднијела апелантова чланица С. Ђ., у којој је указала на веб-страницу на којој могу да се виде поруке увредљивог садржаја, видео клип с пријетњама упућеним њој лично, те одсијецањем њене главе, на имена, е-mail адресе, бројеве телефона с којих су упућене пријетње, поруке увредљивог садржаја, преузимање њених личних података, објављивање адресе становања њене мајке, хушкање под окриљем „Дневног аваза” против Фестивала и његових организатора, сумњу да се службени телефон у апелантовим просторијама прислушкује, те да се кретање чланова апеланта и организатора Фестивала прати. Појединачне пријаве о пријетњама и увредљивим порукама, као и бројевима телефона с којих су упућене, поднијеле су истог дана и још двије апелантове чланице/активисткиње. Пријављено је и да је праћен апелантов службени аутомобил, уз назнаку типа возила и регистарских ознака.

35. ПУ је 2. октобра 2008. године КТ упутила захтјев да се изда наредба Телекому за изузимање телефонских листинга за означене телефонске бројеве с којих су, према пријавама апелантових чланица од 27. септембра 2008. године, упућене пријетње.

36. ПУ је 2. октобра 2008. године Општинском суду у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) поднијела захтјев да се покрене прекршајни поступак против С. С, А. Ј., А. А. и А. Т. зато што су 24. септембра 2008. године у вријеме одржавања Фестивала нарушавали јавни ред и мир међусобном тучом, а због прекршаја из члана 8 став 5 тачка а) Закона о прекршајима против јавног реда и мира.

37. Апелант је 3. октобра 2008. године пријавио ПУ Сарајево да се пријетње наставаљају, да стижу и након отказивања Фестивала, уз назнаку имена и презимена појединаца, те правног лица, е-mail адресе, фиксних и мобилних телефона с којих су упућене.

38. Федерални МУП је 10. октобра посјетио апеланта да би преузео материјал ради истраживања пријетњи упућених путем Интернета и e-maila.

39. ПУ је 29. октобра 2008. године доставила КТ:

– Извјештај због постојања основа сумње да је Е. Џ. починио кривично дјело из члана 362 КЗФБиХ, над новинарима П. К. и Е. И.; - записник о узимању изјаве од полицајца Б. В. због постојања основа сумње да је НН лице починило кривично дјело из члана 359 став 2 КЗФБиХ; - записник о узимању изјаве и пријаву В. А., држављанина Латвије, због постојања основа сумње да је НН лице починило кривично дјело из члана 362 КЗФБиХ; - записник и пријем усмене пријаве од Т. Б., због постојања основа сумње да је НН лице починило кривично дјело из члана

362 став 1 КЗФБиХ; - извјештај с прилозима због постојања основа сумње да је С. Б. починио кривично дјело из члана 362 КЗБиХ на штету Е. З.; - записник о узимању усмене пријаве од чланице апеланта/организатора Фестивала Е. Т. због постојања основа сумње да је почињено кривично дјело из члана 182 КЗФБиХ (пријетеће поруке примљене на апелантов телефон и видео спот на ком се одсијеца глава чланице/организатора Фестивала С. Ђ.); записник о пријему усмене пријаве А. С., чланице/организатора Фестивала, због постојања основа сумње да је почињено кривично дјело из члана 183 КЗФБиХ (због пријетећих порука примљених на апелантов телефон, позива на линч изнесених на форумима Ислам Босна, Facebook, Радио Сарајево, праћења апелантовог службеног аутомобила); - записник о узимању усмене изјаве од чланице/организатора Фестивала М. Д. Х., због постојања основа сумње да је НН лице починило кривично дјело из члана 183 КЗФБиХ (да је на форуму Радио Сарајева вријеђана на националној основи, да се не осјећа безбједно); - записник и усмену пријаву чланице/организатора Фестивала С. Ђ., због постојања основа сумње да је НН извршилац починио кривично дјело из члана 183 КЗФБиХ (видео клип с одсијецањем главе, пријетње путем телефона, e-mail поруке упућене с наведене адресе и сазнања о лицу којем наведена адреса припада); - записник о пријему усмене пријаве и изјаву М. А. Р. Р., држављанина Шпаније, да је НН починилац починио кривично дјело из члана 362 КЗФБиХ; - извјештај с прилозима да су Б. Б., М. Б., Ј. Б., Е. С. М. и Н. Е. током мјесеца септембра 2008. године уочи, током отварања и након отказивања Фестивала, извршили кривична дјела из чл. 183 и 362 КЗФБиХ тако што су на форуму на апелантову веб-страницу упућивали апелантовим члановима озбиљне пријетње по живот и тијело, грубо их вријеђали, те позивали остале учеснике форума на насиље према организаторима Фестивала.

40. МУП је 31. октобра 2008. године апеланту доставио Информацију о до тада предузетим активностима. У Информацији је указано да је формиран оперативни тим у сарадњи с КТ који ради на разоткривању лица која су се насилнички понашала у вријеме отварања Фестивала, односно у периоду прије и након отварања Фестивала, те која су организаторима и апелантовим члановима угрозила безбједност. Затим, указано је да је ИП адреса с које је постављен видео спот на ком се одсијеца глава једне од организатора Фестивала лоцирана на територији друге државе. Утврђено је да је с ове адресе извршен и хакерски упад на веб-адресу коју користи апелант, као и да је с ове адресе упућен и значајан број пријетњи организаторима Фестивала и апелантовим члановима. Указано је да је Интерпол БиХ полицији државе на којој је адреса лоцирана упутио захтјев за идентификацију лица или лица која ту адресу користе, те да се очекују резултати провјера. Даље, указано је да је идентификовано седам лица која су се насилнички понашала у вријеме отварања Фестивала, те да

је, у сагласности с КТ, за сваког од њих сачињен службени извјештај због постојања основане сумње да су починили кривично дјело насилничког понашања, те да су извјештаји достављени КТ 29. октобра 2008. године. Затим, указано је да су идентификована четири лица која су учешћем на форуму на апелантовој веб-страници вријеђали чланове удружења. За сва та четири лица је по налогу КТ сачињен службени извјештај због постојања основа сумње да су починили кривично дјело угрожавања безбједности, и извјештаји су достављени КТ 29. октобра 2008. године. Даље, у Информацији је указано да је с апелантовим представницима одржан састанак 29. октобра 2008. године на којем су презентовани резултати мјера и радњи које су предузимане у припреми обезбјеђења Фестивала, током церемоније отварања, као и након одлуке о прекиду Фестивала, а том састанку су присуствовали и представници Хелсиншког комитета за људска права. Најзад, указано је да МУП не располаже информацијама да је према организаторима Фестивала, апелантовим члановима или активистима почињено кривично дјело повреде тајности писма и других пошиљки и неовлашћеног прислушкивања, као и да МУП остаје отворен за сваки вид сарадње којим би се могло доћи у посјед таквих информација.

41. ПУ је 17. новембра 2011. године КТ поднијела Извјештај с прилозима због постојања основа сумње да су М. Х. и М. М. починили кривично дјело из члана 362 КЗФБиХ, као учесници групе која је на дан отварања Фестивала покушала да насилу уђе у зграду Академије ликовних умјетности у чему су спријечени интервенцијом полиције.

42. ПУ је 17. новембра 2008. године покренула дисциплински поступак због основане сумње о тежој повреди службене дужности против четири полицијска службеника: полицијског службеника А. М. јер је наредио повлачење јединице према згради Академије ликовних умјетности па је простор на Скендерији остао незаштићен, којом приликом су физички нападнути Т. Б., Р. К. и А. В., држављанин Латвије; полицијског службеника Н. Ф. јер није, као дио обезбјеђења испред зграде Академије ликовних умјетности, предузео довољне мјере и радње како би се благовремено спријечили напади, те лица која су иницијатори нереда одмах идентификовали и процесуирали; полицијских службеника С. Ј. и Т. Т. зато што у Радићевој улици, гдје су били распоређени, нису благовремено предузели мјере и радње како би спријечили напад на М. А. Р. Р., држављанина Шпаније.

43. Дисциплинска комисија је рјешењем од 15. децембра 2008. године утврдила да су наведени полицијски службеници криви за тежу повреду службене дужности, те су им изречене новчане казне у износу 20% од мјесечне плате на период четири мјесеца.

44. Полицијски одбор Кантона Сарајево је рјешењем од 21. јануара 2009. године уважио жалбе полицијских службеника и ослободио их одговорности. У образложењу рјешења је, поред осталог, указано да из Информације упућене ОХР-у од 8. октобра 2010. године произилази да је апелант на састанку одржаном 17. септембра 2008. године тражио да прилаз Академији ликовних умјетности 24. септембра 2008. године у периоду од 20:00 до 22:00 часа остане слободан, да се не врши контрола лица која прилазе објекту, те најзад да апелант није ограничио круг лица која могу да приступе окупљању јер су провјеру вршили тек на улазу у објекат редари које је ангажовао апелант.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

45. Апелант тврди да су му због пропуста власти да предузме неопходне, разумне и одговарајуће правне и практичне мјере повријеђена права из члана II/36), ф) и и) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3, 8, 11, 13 и 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), као и из члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију. Апелант тврди да је, упркос свему што је предузео као удружење, јавна власт била и остала недјелотворна како у спречавању насиља над члановима и симпатизерима Удружења тако и у спровођењу дјелотворне истраге, откривања и санкционисања оних који су се говором мржње као и физичким насиљем обрачунали с апелантовим припадницима. Стога се „Удружење као апелант жали” на повреду наведених права.

46. У прилог тврдњи о повреди права из члана 3 Европске конвенције апелант је истакао да је изостала дјелотворна истрага, како у погледу пријетњи које су упућене њему тако и његовим члановима, ко су они који су пријетили члановима апеланта прије Фестивала, ко су они који су хаковали апелантову веб-страницу, ко су они који су напали апелантове чланове и симпатизере током одржавања Фестивала, односно да је изостало њихово извођење пред суд. Такође, апелант наводи да су надлежни органи пропустили да ефикасно обезбиједи скуп, односно Фестивал, због чега је дошло до физичког повређивања и насиља над апелантовим члановима и симпатизерима, као и да су пропустили да с тим у вези проведу ефикасну истрагу. Апелант указује да нико није одговарао за кривично дјело злоупотребе службеног положаја или овлашћења из члана 383, кривично дјело спречавања или ометања јавног окупљања из члана 190 став 1, кривично дјело насилничког понашања из члана 362, те кривично дјело оштећења компјутерских података или програма из члана 393 став 2 КЗФБиХ.

47. Затим, апелант је указао да се гаранције заштите сексуалног живота, односно сексуалне оријентације, које су обухваћене чланом 8 Европске конвенције, односе и на право сваког лица да буде дјелотворно заштићено од напада на његов одабрани друштвени идентитет, како у материјалном тако и у процедуралном смислу, што је у конкретном случају потпуно изостало.

48. Апелант тврди да му је повријеђено право на слободу окупљања и удруживања из члана 11 Европске конвенције јер је изостала заштита њега, његових чланова и симпатизера у остваривању њиховог права на мирно окупљање с обзиром да присутне полицијске снаге нису биле ни адекватне ни довољне да спријече насиље које се догодило, а због чега је дошло до повређивања његових чланова и симпатизера. Такође, указује да је насиље настављено и даљим прогоном организатора и учесника Фестивала, а да се полицијска заштита свела само на констатовање последица. Такође, апелант истиче и да је изостала дјелотворна истрага која мора да буде спроведена по службеној дужности, односно да до данас нису предузете одговарајуће мјере да се открије ко су били организатори и извршиоци напада на учеснике Фестивала, нити је против неког подигнута оптужница за кривично дјело спречавања или ометања јавног окупљања из члана 190 став 1 Кривичног закона ФБиХ, иако су медији објавили и слике и имена нападача.

49. У прилог тврдњи о повреди права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције апелант је истакао да је Парламентарна скупштина Савјета Европе донијела Резолуцију 1926 (2008) којом су осуђени дискриминација и насиље према организаторима и учесницима Сарајево Queer фестивала и којом су власти БиХ позване да „хитно и темељито истраже те нападе, те одговорне приведу правди”. Апелант тврди да су јавне власти пропустиле да то учине, те да му на располагању не стоји ефективно правно средство због повреде права из чл. 3, 8 и 11 Европске конвенције.

50. У вези с повредом права на забрану дискриминације из члана 14 Европске конвенције, у вези с правима из чл. 3, 8, 11 и 13, те права из члана 1 Протокола број 12, апелант је истакао да је главни разлог за пријетње члановима апеланта прије Фестивала, као и за напад током и након Фестивала, сексуална оријентација апелантових чланова и сексуални идентитет припадника LGTBIQ популације, као и велико јавно неодобравање њихове јавне презентације. У вези с тим је указано на медијске изјаве државних званичника и представника вјерских заједница о хомосексуализму као болести, приватној ствари која треба да се ограничи иза „четири зида” и другим предрасудама и непознавању LGTBIQ популације, јавно промовисање говора мржње на Интернету, што је редовно пријављивано и документовано надлеж-

ним органима који с тим у вези нису предузели никакве мјере. Све ово имало је за посљедицу даље стигматизовање апелантових чланова и LGTBIQ популације која је иначе стигматизована и обесправљена у бх. друштву. Апелант је закључио да је недјеловањем власти да открије, спријечи и санкционише оне који су само због сексуалне оријентације упутили пријетње, напали и повриједили апелантове чланове који су сви припадници LGTBIQ популације, дошло до повреде његових права из напријед цитираних чланова Конвенције.

51. Апелант је затражио да се обавезе надлежно тужилаштво да хитно предузме ефикасне мјере ради окончања истраге по свим поднесеним пријавама и да подигне оптужнице против одговорних лица по тим пријавама за одговарајућа кривична дјела, те да се Влада Федерације БиХ обавезе да апеланту, као представнику чланова и припадника LGTBIQ популације, исплати накнаду нематеријалне штете од 50.000 КМ због кршења наведених права.

б) Одговор на апелацију

52. Кантонално тужилаштво је у одговору на апелацију истакло:

– да је у предмету број КТ-2771/08 подигло оптужницу против оптуженог Е. Џ. ком је Општински суд у Сарајеву за кривично дјело насилничког понашања из члана 362 став 1 и кривичног дјела спречавања службеног лица у обављању службене радње из члана 358 став 3 у вези са ставом 1 КЗФБиХ изрекао казну затвора у трајању од једне године и истовремено одредио да се она неће извршавати уколико у року од двије године не почини ново кривично дјело;

– у предмету КТ-3144/08 донијело наредбу о неспровођењу истраге против Х. М., В. А., М. А. и Н. Х., те да су органи за провођење закона упућени да против наведених лица покрену прекршајни поступак због прекршаја из члана 8 став 2 тачка 2 Закона о прекршајима против јавног реда и мира, као и прекршаја предвиђених Законом о комуналној дјелатности;

– у предмету број КТ-3144/08 који је вођен против Б. Б., М. Б., Л. Б., Е. С. М. и Н. Е. донесена је наредба о неспровођењу истраге јер је утврђено да се ради о прекршају;

– у предмету број КТ-3142/08 донесена је наредба о неспровођењу истраге против С. Б. јер није доказано да је починио кривично дјело насилничког понашања из члана 362 став 1 КЗФБиХ већ да се ради о прекршају из члана 8 став 2 тачка а) Закона о прекршајима против јавног реда и мира;

– у предмету број КТ-3367/08 подигнута је оптужница против С. П. због кривичног дјела насилничког понашања из члана 362 став 1 КЗФБиХ. Општински суд је донио ослобађајућу пресуду 26. јануара 2010. године, а жалба КТ на ову пресуду је одбијена пресудом Кантоналног суда у Сарајеву од 30. маја 2011. године;

– у предмету број КТ 3368/08 против М. Х. и М. М. донесена је наредба о неспровођењу истраге 26. јуна 2009. године с упутством МУП-у Кантона Сарајево да покрене прекршајни поступак против ових лица због прекршаја из члана 8 став 2 тачка а) Закона о прекршајима против јавног реда и мира;

– у предмету број КТ-2758/08 подигнута је оптужница против А. Т. због кривичног дјела насилничког понашања из члана 362 став 1 КЗФБиХ. Општински суд је изрекао пресуду 2. октобра 2010. године, изрекавши му условну осуду - казну затвора од пет мјесеци с роком провјере од једне године;

– у предмету број КТМ-225/08 против Ђ. Ј. 26. маја 2011. године због кривичног дјела оштећења туђе ствари донесена је наредба о неспровођењу истраге;

– поступано је и у предметима КТА-2773/08, КТА-3094/08 и другим предметима означеним као КТН.

53. КТ је закључило да је предузимало радње с циљем да процесуира одговорне за дешавања наведена у апелацији, а по пријавама које је поднио апелант, као што су то учинили и МУП КС, те Општински суд.

54. МУП КС је у одговору на апелацију изнио хронологију догађаја прије, за вријеме и након окончања Фестивала, те детаљно описао мјере и радње које је предузимао у вези с пријавама које је подносио апелант, те појединачним пријавама које су подносили његови чланови, као и трећа лица. Затим, указано је да је у релевантном периоду вршена размјена информација и оперативних сазнања с другим агенцијама за спровођење закона, како у погледу безбједносних процјена прије одржавања Фестивала тако и откривања починилаца дјела за вријеме и након одржавања Фестивала. У прилог ових тврдњи предочени су појединачни акти из овог периода. Указано је и да је на дан отварања Фестивала дошло до инцидента због апелантовог пропуста да обезбиједи ефикасну заштиту позивница учесницима, које је, како је обавијестио у својој пријави, упућивао путем Интернета и да је веб-страница хакована. Због тога није било могуће да се успостави контрола на спољашњем прстену обезбјеђења, тако да је организатор мјере контроле успоставио тек на улазу у објекат. Тиме је омогућен долазак и групе 50 до 70 лица који су се представљали као посјетиоци Фестивала. Кад је утврђено да немају позивнице и акредитације, полицијски службеници су извршили потпуну блокаду зграде Академије, пропуштајући само оне који

су имали позивнице, те тако осигурали безбједност у згради Академије и несметано одвијање церемоније отварања.

55. Даље, МУП је указао да:

– оперативним радом на терену није успио да дође до сазнања ко су лица која су поставила плакате по граду, а које је апелантова чланица С. Ђ. пријавила 4. септембра 2008. године;

– КТ је 30. јуна 2009. године обавијестило ПУ да је донијело наредбу о неспровођењу истраге против Б. Б., М. Б., Л. Б., Е. С. М и Н. Е. због постојања основа сумње да су на штету апелантових чланова починили кривична дјела из чл. 362 и 183 КЗФБиХ, јер се у радњама наведених лица стичу обиљежја прекршаја. ПУ је 18. августа 2009. године покренула прекршајни поступак пред Општинским судом који је рјешењем од 15. децембра 2010. године поступак обуставио због наступања застарјелости;

– КТ је 26. јуна 2009. године обавијестило ПУ да је донијело наредбу о неспровођењу истраге због постојања основа сумње да су М. Х. и М. М. починили кривично дјело из члана 362 КЗФБиХ јер се ради о прекршају. ПУ је 18. августа 2009. године покренула прекршајни поступак, а Општински суд је 16. децембра 2009. године донио рјешење којим је М. Х. и М. М. прогласио одговорним за прекршај из члана 8 став 2 тачка а) Закона о прекршајима против јавног реда и мира;

– КТ је обавијестило ПУ да је 1. јула 2009. године донијело наредбу о неспровођењу истраге против М. Х., В. А., М. А. и Н. Х. због кривичног дјела из члана 183 КЗФБиХ јер се ради о прекршају. ПУ је покренула прекршајни поступак 18. августа 2009. године. Општински суд је рјешењем од 24. децембра 2009. године обуставио поступак због наступања апсолутне застарјелости;

– против четири полицијска службеника 17. новембра 2008. године је покренут дисциплински поступак због основане сумње о тежој повреди службене дужности, а одлуком Дисциплинске комисије проглашени су одговорним и изречене су им санкције, те је Полицијски одбор уважио њихове жалбе и ослободио их одговорности.

56. МУП КС је закључио да су неосновани апелантови наводи да је пропуштено предузимање адекватних мјера с циљем да се обезбиједи Фестивал, као и радње и мјере на откривању и кажњавању оних који су нарушили јавни ред и мир у току одржавања Фестивала, те кажњавање полицијских службеника који су починили теже повреде службене дужности.

V. Релевантни прописи

57. **Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине** („Службене новине ФБиХ” бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05) у релевантном дијелу гласи:

Члан 190.

Спречавање или ометање јавног окупљања

(1) *Ко ускрати или омете право грађана на јавно окупљање, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.*

(2) *Службено лице које кривично дјело из става 1. овог члана почини злоупотребом свог положаја или овлаштења,*

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

58. **Закон о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине** („Службене новине ФБиХ” бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10 и 8/13) у релевантном дијелу гласи:

Члан 45.

Права и дужности

(1) *Основно право и основна дужност тужиоца је откривање и гоњење починилаца кривичних дјела која су у надлежности суда.*

(2) *Тужилац има право и дужан је да:*

а) одмах по сазнању да постоји основана сумња да је почињено кривично дјело предузме потребне мјере с циљем његовог откривања и провођења истраге, проналажења осумњиченог, руковођења и надзора над истрагом, као и ради управљања активностима овлашћених службених лица везаних за проналажење осумњиченог и прикупљање изјава и доказа,

б) проведе истрагу у складу са овим законом,

(...)

Члан 233. став 3.

Надзор тужиоца над радом овлашћених службених лица

(3) *Ако постоји основана сумња да је извршено кривично дјело за које је законом прописана казна затвора до пет година, овлаштено службено лице је дужно да обавијести тужиоца о свим расположивим информацијама, радњама и мјерама које је предузела најкасније седам дана од дана сазнања о постојању основане сумње да је кривично дјело почињено.*

59. **Закон о јавном окупљању** („Службене новине КС” број 17/01) у релевантном дијелу гласи:

Члан 2. став 1.

Грађани имају право на мирно окупљање и јавни протест (у даљем тексту: јавно окупљање) под условима прописаним овим законом.

Члан 9.

Организатор јавног окупљања одређује водитеља.

Организатор и водитељи, устројавају редарску службу и одређују редаре који су дужни одржавати ред и мир у складу с утврђеним мјерама осигурања.

Ако мјере осигурања које је утврдио организатор нису довољне, Полицијска управа налаже организатору провођење додатних мјера осигурања.

Ако организатор не поступи у складу са налогом Полицијске управе, Полицијска управа може забранити јавно окупљање.

Члан 16.

Новчаном казном од 500 до 5.000 КМ казнит ће се за прекршај организатор јавног окупљања-правно лице:

(...)

5. ако поступи супротно одредбама члана 9. овог закона.

60. **Закон о унутрашњим пословима Кантона Сарајево** („Службене новине КС” бр. 22/00, 15/02, 18/02 и 28/02) у релевантном дијелу гласи:

Члан 2.

Унутрашњи послови из надлежности Кантона су:

(...)

6. Послови и задаци у вези са: одржавањем јавних скупова, (...)

Члан 30.

Полиција врши управне, стручне и друге послове и задатке који се односе нарочито на: заштиту живота и личне сигурности људи, заштиту имовине, спрјечавање и откривање кривичних дјела, проналажење и хватање починилаца кривичних дјела и њихово привођење надлежним органима у случајевима када то није у надлежности судске полиције, одржавање јавног реда и мира, вршење криминалистичко-техничких послова, сигурност, контролу и регулисање саобраћаја на путевима, и заштиту одређених лица.

61. **Закон о прекршајима против јавног реда и мира** („Службене новине РС” бр. 18/07 и 7/08) у релевантном дијелу гласи:

Члан 8.

(Прекршаји и новчане казне за физичка лица)

(1) Новчаном казном од 100,00 КМ ће се казнити за прекршај:

а) ко на јавном мјесту нарушава јавни ред и мир свађом, виком, непристојним или дрским понашањем,

(...)

(2) Новчаном казном од 200,00 до 600,00 КМ ће се казнити за прекршај:

а) ко на јавном мјесту нарушава јавни ред и мир нарочито дрским понашањем, грубим вријеђањем другог лица или другим безобзирним понашањем угрожава сигурност људи или изазива осјећање физичке угрожености, узнемирености или негодовања лица,

(...)

VI. Допустивост

62. У складу с чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

63. У складу с чланом 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

Неовлашћено лице

64. Апелант тврди да су због пропуста јавних власти да обезбиједи скуп, као и да спроведу ефективну истрагу у откривању и процесуирању организатора и иницијатора насиља које се догодило, његовим члановима и симпатизерима повријеђена сљедећа права: право лица да не буде подвргнуто мучењу нити нечовјечном или понижавајућем третману или казни из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције, право на приватни живот из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, право на слободу мирног окупљања и слободу удруживања из члана III/3и) Устава Босне и Херцеговине и члана 11 Евро-

пске конвенције, појединачно и у вези с правом на ефективни правни лијек из члана 13 Европске конвенције и забрану дискриминације из члана 14 Европске конвенције.

65. При испитивању допустивости апелације у овом дијелу Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, и члана 18 став 3 тачка д) Правила Уставног суда.

66. Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.

67. Члан 18 став 3 тачка д) Правила Уставног суда у релевантном дијелу гласи:

(3) Апелација није допуштена ако постоји неки од следећих случајева:

д) апелацију је поднијело овлашћено лице;

68. Уставни суд примјећује да је апелант правно лице, неваљина организација која се, како је у апелацији и наведено, залаже за промоцију и заштиту културе, идентитета, људских права и пружања подршке LGTBIQ лицима, те уклањање свих облика дискриминације и неједнакости на основу пола, рода, сексуалне оријентације, полног идентитета, родног идентитета, родног изражавања, интерполних карактеристика. Такође, апелант је истакао да је, упркос свему што је предузео као удружење, јавна власт била и остала неефикасна како у спречавању насиља над њим, члановима и симпатизерима Удружења, тако и у спровођењу дјелотворне истраге, откривања и санкционисања оних који су се говором мржње као и физичким насиљем обрачунали с апелантовим припадницима. Стога се „Удружење као апелант жали” на повреду наведених права.

69. Уставни суд подсјећа да Европски суд одбија да прихвати као апликанте неваљине организације које су успостављене једино са сврхом да штите права наводних жртава (види Европски суд, *Smits, Kleyn, Mettler Toledo B.V. al., Raymakers, Vereniging Landelijk Overleg Betuweroute i Van Helden против Холандије* (дец.), апликације бр. 39032/97, 39343/98, 39651/98, 43147/98, 46664/99 и 61707/00, 3. мај 2001. године, у погледу апликанта *Vereniging Landelijk Overleg Betuweroute; Stichting Mothers of Сребреница и други против Холандије*, апликација број 65542/12, 11. јун 2013. године, став 116), као и неваљине организације чија је потпуна сврха заштита људских права (види Европски суд, *Van Melle and Others против Холандије* (дец.), апликација број 19221/08, 29. септембар 2009. године, у погледу апликанта *Liga voor de Rechten van de Mens*).

70. Даље, према становишту Европског суда, правно лице може да се позива само на повреду својих сопствених права, али не и на повреду права својих чланова, јер члан 35 Конвенције појединцима не обезбјеђује покретање једне врсте *actio popularis* за интерпретирање Конвенције (види Европски суд, *Ada Rossi и други против Италије* (дец.), апликације број 55185/08, 55483/08, 55516/08, 55519/08, 56010/08, 56278/08, 58420/08 и 58424/08, ЕCHR 2008–...).

71. Најзад, у предмету *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu protiv Румуније* (види Европски суд, пресуда од 17. јула 2014. године, доступна на <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-145577>) и указао:

„102. (...) Када апликант изабере, у складу са чланом 36. став 1. Правила да апликацију уложи путем представника а не лично, члан 45. Правила захтјева од њега да изда писмену пуномоћ која је потписана. Неопходно је да представник покаже да је добио одређене и изричите упуте од наводне жртве у смислу члана 34. Европске конвенције а у чијем интересу ће поступати пред Судом (види, *Post против Холандије* (дец), апликација број 21717/08 од 20. јануара 2009. године, у вези са валидношћу пуномоћи, види *Aliiev против Грузије*, апликација број 522/04, §§ 44-49, 13. јануар 2009. године).

103. Међутим, Европски суд сматра да могу постојати посебни разлози у случају жртава наводних повреда права из чл. 2., 3. и 8. Европске конвенције.

При том, посебна пажња поклоњена је рањивости жртве с обзиром на године, пол или неспособност, а што их је учинило неспособним да уложе апликацију Суду, те везама између лица које је уложило апликацију и жртве (види, *mutatis mutandis*, Европски суд, *İlhan против Турске*, [GC], по. 22277/93, став 55., ЕCHR 2000-VII у ком је апликант уложио апликацију у име свог брата с којим се лоше поступало; *Y. F. против Турске*, апликација број 24209/94, став 29, ЕCHR 2003-IX у ком се супруг жалио да је његова супруга била принуђена да прође гинеколошки преглед; *С. П., Д. П. и А. Т. против Уједињеног Краљевства*, апликација број 23715/94, Одлука Комисије од 20. маја 1996. године, у ком је апликација била поднесена адвоката у име дјетца коју је представљао у поступку пред домаћим судовима у ком је био именован од њиховог старатеља ког је одредио суд).

Насупрот томе, у предмету *Nencheva i Ostali против Бугарске* (апликација број 48609/06, 18. јун 2013. године), Европски суд није признао статус жртве апликанту, невладиној организацији, која је дјеловала у име директних жртава

кршења права из чл. 2., 3. и 13. Европске конвенције, указујући да НГО није водила поступак пред домаћим судовима, као и да чињенице на које се жалила нису имале учинак на њен рад, обзиром да је наставила радити у складу са циљевима због којих је основана. Признајући родбини неких од жртава да се могу појавити као апликанти, Суд је ипак оставио отвореним питање заступања жртава које нису биле у стању да дјелују у властито име пред њим, прихватајући да посебне околности могу захтијевати посебне мјере.”

72. Наиме, наведени предмет тицао се изузетно рањивог лица без блиских рођака, г. Сâмреану, младог Рома с озбиљним менталним сметњама, који је био оболио од ХИВ-а, који је цијели живот провео у установама под државним надзором и који је умро у болници, наводно, због небриге. Након његове смрти, иако није имала никакав контакт с њим док је био жив, као ни било какво овлашћење или упутство од њега или друга овлашћена лица, невладина организација Centre for Legal Resources (у даљњем тексту: CLR) је поднијела апликацију Европском суду због повреде права из члана 2, 3, 5, 8, 13 и 14 Европске конвенције.

73. Европски суд је CLR прихватио као *de facto* представника г. Сâмреану, указујући: да је господин Сâмреану, у смислу члана 34 Европске конвенције, директна жртва околности које су довеле до његове смрти, а што чини суштину навода који су истакнути пред судом у вези с чланом 2 (став 106); да CLR не може да се сматра индиректном жртвом јер није показао довољно „блиску везу” с директном жртвом нити је доказао да има „лични интерес”, имајући у виду како су они дефинисани у пракси суда (став 107); да г. Сâмреану, с обзиром на његову изузетну рањивост, за вријеме живота није био у стању да покрене било какав поступак пред домаћим органима без одговарајуће правне подршке и савјета (став 108); да је CLR након његове смрти покренуо поступке пред домаћим органима с циљем да расвијетли околности његове смрти, те након што је закључена истрага у којој је утврђено да нема криминалних радњи у вези са смрћу г. Сâмреану, поднио апликацију Суду (став 109); да домаће власти нису оспоравале и доводиле у питање дјеловање CLR пред здравственим и судским органима у поступцима које је покренуо, иако се радило о дјеловању које би иначе требало да предузме старалац или представник (став 110); да г. Сâмреану у тренутку смрти није имао блиске рођаке као ни да му, због пропуста јавних власти, није био именован старалац иако је то била законска обавеза, да је CLR укључен у његов случај као представник на националном нивоу непосредно након његове смрти када он очигледно више није могао да изрази било какву жељу у вези са својим потребама и интересима и да захтијева било какве правне лијекове, те да суштину жалбе чине наводи о повреди члана 2 које он као директна жртва због смрти више не може да покрене (став 111); да, с обзиром на изузетне околности

случаја и озбиљну природу повреда, CLR треба да буде омогућено да дјелује као представник иако нема пуномоћ коју је издао г. Сâмреану да може да дјелује у његово име, те иако је апликација поднесена након његове смрти јер у супротном озбиљне повреде Конвенције не би могле да буду испитане на међународном нивоу с ризиком да држава избјегне одговорност, а као резултат њеног пропуста да именује, у складу са законом, правног заступника (став 112); те, најзад, да је прихватање CLR као представника г. Сâмреану у складу с приступом који се примјењује у вези с правом на жалбу суду у смислу члана 5 став 4 Европске конвенције у случајевима ментално обољелих лица (члан 5 став 1e)), те осигурања приступа суду овим лицима било лично било кроз одређену форму заступања (став 113).

74. Уставни суд сматра да при оцјени допустивости овог дијела апелације у цјелини може да се руководи наведеним принципима Европског суда.

75. У том контексту Уставни суд запажа да је апелант невладина организација, правно лице које се бави промоцијом и заштитом људских права, те које се жали на повреду напријед побројаних права својих чланова. Затим, апелант уз апелацију није предочио пуномоћ за заступање нити једног од својих чланова, припадника и симпатизера којим су, како тврди, наведена права повријеђена, сходно члану 21 став 2 Правила Уставног суда, нити је учинио да је могуће или вјероватно да они то нису у стању и да учине, односно да су јавне власти пропустиле да у складу са законом овим лицима именују стараоца или представника. Даље, а како произилази из чињеница предмета, апелантови чланови и симпатизери, а не апелант, су у вези с увредама, малтретирањем и физичким нападима којим су били изложени прије, за вријеме и након одржавања Фестивала, лично поднијели пријаве надлежним органима по којим су они и поступали, односно ова лица, а не апелант иницирали су поступке пред надлежним органима чија неефикасност у погледу истраге и процесуирања чини суштину апелантових навода у вези с повредом права његових чланова. Апелант у апелацији не наводи нити је на било који начин учинио могућим или вјероватним да су ова лица на било који начин била онемогућена или да им је ускраћено да се у вези с поднесеним пријавама обраћају надлежним органима, односно да се и сами обрате Уставном суду због кршења наведених права, при том посебно имајући у виду да су права из члана 3 и 8 Европске конвенције непреносива права (види напријед цитирану, *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu*, став 100). Најзад, из обимне документације која је предочена Уставном суду не може се закључити да је због повреде права његових чланова и симпатизера, односно чињеница на које се жали, апелант престао да ради у складу с циљевима због којих је основан.

76. Доводећи у везу специфичне околности конкретног случаја с наведеним принципима Европског суда, Уставни суд сматра да је апелацију у овом дијелу поднијело неовлашћено лице.

77. С обзиром на све наведено, Уставни суд закључује да је, у смислу члана 18 став 3 тачка д) Правила Уставног суда, апелација у дијелу који се тиче повреде наведених права апелантових чланова и симпатизера недопустива јер ју је поднијело неовлашћено лице.

Ratione materiae

78. Апелант тврди да су због пропуста јавних власти да обезбиједи скуп и да спроведе ефективну истрагу у откривању и процесуирању организатора и иницијатора насиља које се догодило повријеђено његово право да не буде подвргнут мучењу нити нечовјечном или понижавајућем третману или казни из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције, право на приватни живот из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, појединачно и у вези с правом на ефективни правни лијек из члана 13 Европске конвенције и правом на недискриминацију из члана 14 Европске конвенције.

79. При испитивању допустивости апелације у овом дијелу Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, те члана 18 став 3 тачка х) Правила Уставног суда.

80. Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.

81. Члан 18 став 3 тачка х) Правила Уставног суда у релевантном дијелу гласи:

(3) Апелација није допустива ако постоји неки од сљедећих случајева:

х) апелација је ratione materiae инкомпатибилна с Уставом;

а) У односу на члан II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члан 3 Европске конвенције

82. У конкретном случају апелант, невладина организација, тврди да су повријеђена његова права из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције.

83. С тим у вези Уставни суд подсјећа да према становишту Европског суда израз „жртва” у смислу члана 34 Конвенције мора да се тумачи аутономно и независно од домаћег концепта као што је интерес да се узме учешће у поступку или способност да се то учини. Сходно ставу Европског суда, да би апликант био у позицији да тврди да је жртва кршења једног или више права и слобода гарантованих Конвенцијом и њеним протоколима, треба да постоји довољно директна веза између апликанта и штете коју тврди да је претрпио као резултат наводне повреде (види, поред осталих, Европски суд, *Association des amis de Saint-Raphaël et de Fréjus против Француске* (дец.), апликација број 45053/98, 29. фебруар 2000. године). Такође, а како је већ указано у овој одлуци, према становишту Европског суда, правно лице може да се позива само на повреду својих сопствених права али не и на повреду права својих чланова.

84. Уставни суд указује да се права гарантована чланом 3 односе на људска бића, али не и на друга правна лица, и према становишту Европског суда, по својој суштини то не могу да буду права која могу да уживају правна лица попут приватних удружења (види напријед цитирану, *Verein „Kontakt-Information-Therapie” (KIT) против Аустрије*, одлука о допустивости од 12. октобра 1988. године).

85. С обзиром да је апелант невладина организација, правно лице, као и да се суштина његових навода у овом дијелу односи на повреду права његових чланова и симпатизера, као и да ово није довело до престанка апелантовог рада ради остваривања циља због ког је основан, те најзад, имајући у виду да се гаранције установљене чланом 3 односе на људска бића али не и на правна лица, Уставни суд сматра да апелант, као правно лице, не може да ужива гаранције из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције.

б) У односу на право из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције

86. Затим, апелант се позвао на повреду члана 8 Европске конвенције.

87. Уставни суд подсјећа да члан 8 Европске конвенције штити четири вриједности: породични живот, дом, преписку и приватност. Када су у питању правна лица као жртве повреде права из овог члана, Европски суд је заузео став да правна лица уживају заштиту права на „дом” у смислу члана 8 Европске конвенције (види Европски суд, *Société Colas Est и други против Француске*, апликација број 37971/97, став 41 ECHR 2002-III; *Buck против Њемачке*, апликација број 41604/98, став 31, 28. април 2005. године и *Kent Pharmaceuticals Limited и други против Уједињеног Краљевства*

(дец.), апликација број 9355/03, 11. октобар 2005. године). Затим, преписка и други облици комуникације - правна лица уживају гаранције „преписке” у смислу члана 8 Европске конвенције (види Европски суд, *Halford против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 25. јуна 1997. године, п. 1016, став 44; *Aaltoes и други против Холандије* (дец.), апликација број 16269/02, 25. новембар 2004. године). Најзад, према становишту Европског суда, правна лица могу да буду жртве тајног надзора (види Европски суд, *Mersch и други против Луксембурга*, апликације бр. 10439-41/83, 10452/83, 10512/83 и 10513/83, Одлука Комисије од 10. маја 1985. године, Одлуке и извјештаји (ДР) 43, п. 34, на стр. 113-14). У досадашњој пракси, Европски суд је оставио отворено питање да ли правно лице може да има „приватни живот” у смислу члана 8 Европске конвенције (види Европски суд, *Case of The Association for European Integration and Human Rights and Ekimdzhiiev против Бугарске*, пресуда од 28. јуна 2007. године, став 60).

88. Уставни суд подсјећа да идентификација пола, сексуална оријентација и полни живот спадају у приватни живот заштићен чланом 8 Европске конвенције и кроз њих се штити најинтимнија сфера живота сваког људског бића (види Европски суд, *Dudgeon против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 22. октобра 1981. године, ст. 41 и 52, Серија А бр. 45; *Laskey, Jaggard и Brown против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 19. фебруара 1997. године, став 36, Извјештаји о пресудама и одлукама 1997-1).

89. У конкретном случају апелант тврди да му је право из члана 8 Европске конвенције повријеђено јер се гаранција заштите сексуалног живота, односно оријентације, обухваћена овим чланом односи и на право сваког лица да буде дјелотворно заштићено од напада на његов одабрани друштвени идентитет, а што је у конкретном случају, како тврди, потпуно изостало.

90. Уставни суд примјећује да је апелант невладина организација која се залаже за промоцију и заштиту културе, идентитета, људских права и пружања подршке ЛГТБИQ лицима, те уклањање свих облика дискриминације и неједнакости на основу пола, рода, сексуалне оријентације, полног идентитета, родног идентитета, родног изражавања, интерполних карактеристика, а у чему се огледа и његов друштвени идентитет. Затим, а како произилази из напријед цитираног става Европског суда, сексуални живот односно оријентација представља вриједности које су инхерентне људском бићу, физичким лицима, па у том смислу не могу да чине дио друштвеног идентитета правног лица чак и кад се он огледа у промоцији и заштити права специфичне групе као и отклањања свих облика неједнакости и дискриминације у области сексуалног живота односно оријентације. Стога Уставни суд сматра да, и поред

чињенице да је Европски суд још увијек оставио отворено питање да ли правно лице може да има „приватни живот” у смислу члана 8 Европске конвенције, сексуални живот односно оријентација, као вриједности инхерентне људском бићу, не могу да буду вриједности које се гарантују правном лицу у сфери приватног живота из члана 8 Европске конвенције, а што је суштина апелантових навода у овом дијелу.

91. Сходно наведеном произилази да апелант, као правно лице, не може да ужива право на приватни живот у сфери идентификације пола, сексуалне оријентације и полног живота из члана 8 Европске конвенције.

92. Уставни суд закључује да је апелација у дијелу који се односи на повреду наведених апелантових права, у складу с чланом 18 став 3х) Правила Уставног суда, *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом Босне и Херцеговине.

93. Сходно наведеном, а с обзиром на акцесорну природу права на ефективни правни лијек из члана 13 и права на забрану дискриминације из члана 14 Европске конвенције, то је апелација у дијелу о кршењу ових права у вези с напријед наведеним правима у смислу члана 18 став 3 тачка х) Правила Уставног суда *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом Босне и Херцеговине.

Допустивост у односу на члан П/3и) Устава Босне и Херцеговине и члан 11 Европске конвенције појединачно и у вези с чл. 13 и 14 Европске конвенције, те чланом 1 Протокола број 12

94. Апелант тврди да му је повријеђено право на слободу окупљања јер полицијске снаге нису биле довољне и адекватне да осигурају безбједност њега, његових симпатизера, чланова и учесника Фестивала, као и да су јавне власти пропустиле да спроведу адекватну истрагу и казне починиоце насиља.

95. Уставни суд подсјећа да је чланом 11 Европске конвенције право на слободу окупљања гарантовано свима који имају намјеру да организују мирно окупљање. Затим, према становишту Европског суда, гаранције установљене овим чланом покривају како приватна тако и јавна окупљања. Најзад, гаранције установљене овим чланом односе се на организатора окупљања, чак и кад се у улози организатора појављује удружење (види Европски суд, *Christians Against Racism and Fascism против Уједињеног Краљевства*, одлука о допустивости од 16. јула 1980. године; *Rassemblement jurassien and Unité jurassienne против Швајцарске*, одлука о допустивости од 10. октобра 1979. ДР 17, п. 93 и п. 119).

96. У конкретном случају апелант је имао улогу организатора Фестивала којег су, као мирно окупљање, што и јесте један од законом прописаних услова за издавање дозволе, одобриле јавне власти. Сходно наведеном, апелант може да се позива на гаранције утврђене чланом 11 Европске конвенције.

97. Даље, с обзиром да апелант ужива гаранције из члана 11 Европске конвенције, ужива и гаранције из чл. 13 и 14 Европске конвенције у погледу осигурања ефективног правног средства за заштиту и остваривање овог свог права, као и да у свом уживању и заштити не буде дискриминисан.

98. С обзиром да у складу с чланом 18 став 2 Правила Уставног суда Уставни суд може изузетно да разматра апелацију и када нема мериторне одлуке надлежног суда, уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити Устав Босне и Херцеговине или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини, апелација је у овом дијелу допуштима.

99. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, те члана 18 ст. 2, 3 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација у овом дијелу испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

100. Апелант тврди да му је повријеђено право из члана 11 Европске конвенције јер су јавне власти пропустиле да предузму потребне мјере и радње и да адекватно осигурају безбједно одвијање Фестивала, као и да су пропустиле да спроведу ефективну истрагу, те открију и санкционишу лица која су изазвала насиље.

Право на слободу мирног окупљања и удруживања

101. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

и) Слободу мирног окупљања и слободу удруживања с другима.

102. Члан 11 Европске конвенције гласи:

1. Свако има право на слободу мирног окупљања и удруживања с другима, укључујући и право оснивања синдиката и придруживања синдикатима због заштите својих интереса.

2. Ова права неће бити ограничена изузев на начин прописан законом и који је неопходан у демократском друштву у интересу националне сигурности или јавне сигурности, у циљу спречавања нереда или злочина, заштите здравља или морала или заштите права и слобода других. Овим чланом се не забрањује увођење законитих ограничења на она права која уживају припадници оружаних снага, полиције или државне администрације.

103. У конкретном случају апелант се жали да му је повријеђена слобода окупљања јер су јавне власти пропустиле да на адекватан начин обезбиједе скуп, односно да су пропустиле с тим у вези да предузму неопходне мјере. Такође, апелант тврди да су јавне власти пропустиле да предузму ефективну истрагу у откривању и процесуирању организатора и иницијатора насиља које се догодило.

104. Право на слободу окупљања представља фундаментално право у демократском друштву и, као и право на слободу изражавања, једно је од основа таквог друштва (види Европски суд, *Г против Немачке*, апликација број 13079/87, одлука о допустивости од 6. марта 1989. године; *Рај и други против Уједињеног Краљевства*, апликација број 25522/94, одлука о допустивости од 6. априла 1995. године). Уставни суд подсјећа да члан 11 Европске конвенције јавним властима намеће обавезу да се уздрже од арбитарног мијешања у право на слободу удруживања и окупљања. Међутим, истинска и ефективна слобода окупљања и удруживања не може да се ограничи само на обавезу државе да се не мијеша, јер чисто негативни концепт не би био у складу са сврхом и циљем овог члана нити с конвенцијом уопште. Због тога постоји позитивна обавеза државе да обезбиједи ефективно уживање права на слободу окупљања (види Европски суд, *Wilson, National Union of Journalists и остали против Уједињеног Краљевства*, апликације бр. 30668/96, 30671/96 и 30678/96, став 41, ЕCHR 2002-V) чак и у односима између појединаца (види *Plattform „Ärzte für das Leben“ против Аустрије*, пресуда од 21. јуна 1988. године, Серија А no. 139, п. 12, став 32). Стога је на јавним властима обавеза да обезбиједе истинско функционисање удружења и политичких партија чак и онда када љуте или вријеђају лица која се противе законитим идејама и захтјевима које удружење или партија настоји да промовише. Затим, њихови чланови морају да буду у стању да одржавају скупове без страха да ће бити објекат физичког напада њихових противника. Овај страх може да обесхрабри удружење или другу групу која подржава заједничке идеје или интересе од отвореног изражавања мишљења о контроверзним питањима која се тичу заједнице. Најзад, у демократском друштву, право на контрадемонстрације не може да се прошири на спречавање права на слободу окупљања (види Европски суд, *Ouranio Toxo и други против Грчке*, пресуда од 20. октобра 2005. године, став 37 с референцама на наведену праксу Европског суда).

105. Уставни суд указује да су у одговору на апелантове тврдње да нису предузете адекватне мјере заштите у сврху обезбјеђења скупа, МУП односно ПУ, истакли да је до ескалације насиља на дан отварања Фестивала дошло због апелантовог пропуста да спроведе мјере које су му наложене, чињенице да су позивнице дијељење путем е-mailа иако је апелантова веб-страница већ била „хакована”, те најзад апелантове погрешне процјене о броју посјетилаца јер је, за свих пет дана Фестивала, најавио око 300 посјетилаца а већ први дан се појавило око 250 људи.

106. Уставни суд подсјећа да је обавеза јавних власти да предузму разумне и прикладне мјере да омогуће да се дозвољени протести одвијају мирно. Међутим, оне то не могу и апсолутно да гарантују, и имају широка дискрециона права у избору средстава која ће користити (видјети, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Abdulaziz, Cabales u Balkandali* од 28. маја 1985. године, Серија А бр. 94, стр. 33 и 34, став 67, и *Rees* од 17. октобра 1986. године, Серија А, бр. 106, стр. 14 и 15, ст. 35 до 37). У овој области обавеза коју преузимају јавне власти у складу с чланом 11 Конвенције је обавеза у погледу мјера које ће бити предузете, а не резултата који ће бити постигнути. У том смислу, Европски суд не испитује правовременост и тактику полиције већ само испитује да ли је основана тврдња да нису предузете неопходне мјере (види, напријед цитирану, *Plattform „Ärzte für das Leben”*, став 36).

107. Уставни суд примјећује да се, као организатор Фестивала, сходно Закону о јавном окупљању грађана, обратио надлежној ПУ односно МУП-у за издавање дозволе, коју је и добио, поред осталог, јер је испунио и законски услов да се ради о одржавању мирног скупа. Из докумената које су Уставном суду предочили апелант и ПУ произилази да је организација Фестивала, у дијелу који се тичао безбједног одвијања, у потпуности урађена у сарадњи и координацији између ПУ и апеланта. ПУ је након одржаног састанка и договора с апелантом сачинила Оперативни план у ком је, поред осталог, назначен и број полицајаца који треба да буду ангажовани на осигурању локалитета на ком је било одређено отварање Фестивала и који су, како је наведено у овом плану, требали да буду распоређени у два прстена. У одговору на наводе из апелације ПУ се није изјашњавала којем броју посјетилаца и учесника Фестивала би био адекватан број ангажованих полицајаца. Такође, у складу с овлашћењима која има, ПУ је апеланту наложила да предузме одређене мјере обезбјеђења. Уставни суд запажа да из предочених документа није могуће закључити да апелант ову обавезу није и испунио, с обзиром да би то, у складу с чланом 9 Закона о окупљању грађана, узроковало забрану скупа а што нису околности конкретног случаја. Затим, ПУ је већ била упозната с пријетњама и најавима насиља које су биле усмјерене према апеланту, самом Фестивалу, као и некима од оних који

су ову манифестацију подржали јавним иступом. Такође, општа ситуација настала у поводу одржавања Фестивала, медијска пажња и плакати који су лијеplени по граду с порукама увредљивог садржаја и позивањем на насиље, као и јавни позив о организовању контра-скупа на дан отварања Фестивала о којем га је апелант такође обавијестио, а чији учесници су позвани да дођу пред Академију и спријече отварање Фестивала, били су довољан сигнал да у конкретном случају морају да се примијене појачане мјере заштите. У том смислу Уставни суд сматра да апелантов евентуални пропуст у погледу достављања позивница е-mailом, у ситуацији када је његова веб-страница већ била „хакована”, не може да буде одлучујућег значаја за изазивање насиља до ког је дошло, с обзиром да је и о неовлашћеном упаду на веб-страницу ПУ већ била обавијештена, као и с проблемима с којим се апелант суочио због тога у дистрибуцији позива. Затим, ПУ је истакла да је дошло до насиља јер апелант није у потпуности испоштовао мјере које су му наложене не изјашњавајући се при том о каквим мјерама се ради и како би оне у конкретном случају спријечиле насиље које се догодило. При том, Уставни суд запажа да је, како наводи и сама ПУ, апелант био обавезан да осигура безбједност унутар објеката у којим су се одржавале планиране манифестације, а полицијске снаге око и ван њих. Такође, апелант је још у току припрема за Фестивал ангажовао специјализовану заштитарску агенцију која је требала да обезбједи редарску службу на скупу, што је и била законска обавеза апеланта као организатора скупа, те је уз апелацију предочио и План обезбјеђења физичке заштите отварања манифестације који је ова агенција сачинила и који је, уз најаву скупа, достављен и ПУ. Најзад, Уставни суд запажа да је апелант још у пријави најаве скупа, образлажући разлоге због којих сматра да је потребно да обезбјеђење скупа осигура и полиција, поред осталог истакао да сматра да је то потребно посебно на мјестима око локација одржавања Фестивала због могућих „сачекуша”. На дан отварања Фестивала, поред инцидента који се догодио између присталица и противника Фестивала пред Академијом ликовних умјетности, у којој је одржана церемонија отварања, произилази да је седам лица учесника/посјетилаца Фестивала нападнуто и том приликом задобило лакше и теже физичке повреде управо у „сачекушама”. С тим у вези Уставни суд примјеђује да је ПУ водила и дисциплинске поступке против појединих полицијских службеника који су управо били распоређени на обезбјеђењу мјеста на којим су се напади догодили. Најзад, из одговора КТ као ни МУП-а на наводе из апелације не произилази да су, било против лица које је апелант означио као организатора Фестивала, било против заштитарске агенције коју је ангажовао, због евентуалних пропуста, вођени поступци у смислу Закона о јавном окупљању.

108. Уставни суд примјећује да је КЗФБиХ у релевантном периоду, у складу с позитивном обавезом јавних власти да заштите мирне демонстрације, прописивао као кривично дјело спречавање и ометање јавног окупљања (члан 190). Међутим, када се имају у виду околности конкретног случаја произилази да су јавне власти пропустиле да предузму разумне и прикладне мјере како би спријечиле сукоб између присталица и противника Фестивала, као и појединачне нападе на учеснике Фестивала који су услједили након тога.

109. Затим, у конкретном случају се намеће питање и да ли је и сам однос јавних власти према организовању и одржавању Фестивала допринио избијању насиља које се десило на дан његовог отварања.

110. Уставни суд примјећује да је Фестивал организован с циљем да представи животне приче LGTBIQ лица – њихов свакодневни живот, љубави, везе, пријатељства, породице, активности, страхове и друга животна питања с којим се сусрећу у својој свакодневници, те да се радило о првом таквом догађају на просторима БиХ. Истицање припадности, као што је и припадности LGTBIQ популацији, те заштита и развој њеног идентитета и вриједности, не може да представља пријетњу „демократском друштву” чак и кад може да буде узрок за тензије (види, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Sidiropoulos и други против Грчке*, пресуда од 10. јула 1998. године, Извјештаји 1998-IV, пп. 1615, став 41). Наиме, настанак тензија једна је од неизбјежних посљедица у плурализму када се слободно расправља о различитим идејама. У таквим околностима улога јавне власти није да узрок тензија отклони елиминишући плурализам, него да обезбједи да супротстављене групе толеришу једна другу (види напријед цитирану, *Plattform „Ärzte für das Leben”*, п. 12, став 32 и *Serif против Грчке*, апликација број 38178/97, став 53, ECHR 1999-IX). При том, од суштинске важности је и да политичари у јавним иступима избјегавају нетолеранцију (види Европски суд, *Erbakan против Турске*, апликација број 59405/00, 6. јул 2006. године, став 64).

111. Уставни суд указује да је апелант уз апелацију предочио и писмена обраћања низу институција на свим нивоима власти у БиХ, као и, у то вријеме, личностима и политичарима који су вршили важне јавне функције. У свим овим обраћањима, поред осталог, упућен је апел за јавни иступ којим би се спријечило и осудило најављено насиље и говор мржње, а што је у писмима било илустровано порукама и пријетњама које су упућене апеланту. Исход ових обраћања су била саопштења само двије институције, те састанци с два званичника, односно њиховим представницима, у поводу којих званичници нису издали било какво јавно саопштење. При том, из документације која је предочена Уставном суду произилази да су у јавним иступима

у средствима информисања и неки политичари износили ставове који су упућивали на негирање LGTBІQ популације, изражавајући негативан став према Фестивалу, као и било ком облику јавне презентације овог дијела популације.

112. Уставни суд подсјећа да је улога јавне власти да штити и промовише плурализам, толеранцију и друштвену кохезију као вриједности инхерентне демократском друштву. У том смислу, у околностима конкретног случаја, на јавним властима је било да се, у складу с наведеним вриједностима, залажу за помирљиве ставове а не да доприносе даљњој конфронтацији коју је изазвало организовање једног оваквог догађаја (види, *mutatis mutandis*, напријед цитирану, *Ouranio Toxo*, став 42). Стога је, по мишљењу Уставног суда, и игнорантски однос јавних власти, односно став изражен у јавним иступима појединих званичника, очигледно допринио насиљу које се догодило на дан отварања Фестивала.

113. Затим, апелант тврди да је у конкретном случају изостала ефективна истрага у откривању и кажњавању организатора и лица која су иницирала насиље које се догодило иако су и медији објавили имена ових лица као и њихове фотографије, односно да до данас нико није одговарао за кривично дјело спречавања или ометања јавног окупљања из члана 190 КЗФБиХ. У одговору на овај дио навода из апелације и МУП и КТ су истакли да су у конкретном случају предузете мјере и радње и на откривању и санкционисању лица која су учествовала у насиљу које се догодило, односно да су нека од ових лица кривично и прекршајно и процесуирана и кажњена.

114. Уставни суд подсјећа да позитивна обавеза државе подразумијева и предузимање радњи на ефективном спровођењу истраге и, кад је то неопходно, осигурање заштите од незаконитих аката који укључују насиље. Обим ове обавезе зависи од конкретних прилика које владају у земљи, као и тешкоћа с којим се јавне власти суочавају у управљању модерним друштвима и избора који морају да буду направљени у погледу приоритета и ресурса. Најзад, ова обавеза не може да се схвати тако да намеће немогућ или непропорционалан терет јавним властима (види Европски суд, *Özgür Gündem против Турске*, пресуда од 16. марта 2000. године, ст. 43 и 45).

115. Уставни суд примјећује да је од тренутка најаве одржавања Фестивала апелант као његов организатор био изложен нападима, вријеђању и отвореним најавама насиља против њега, његових чланова, као и LGTBІQ популације уопште. Такође, како произилази из докумената који су предочени Уставном суду, све ово није остало непознато ни надлежном МУП-у односно ПУ којем је апелант од почетка најаве Фестивала и у периоду припрема за отварање подносио пријаве, које су биле поткријељене подацима и сазнањима којим је располагао, које су могле да

послуже у сврху откривања и спречавања појединаца и група од којих су пријетње и увреде долазиле. Све пријаве такође су прослијеђене и КТ. Осим тога, ове чињенице МУП-у, као ни КТ нису могле да остану непознате, с обзиром на кампању која је вођена у медијима и уопште интерес који је изазвало организовање оваквог догађаја, као и плакати и леци с увредљивим порукама и позивима на насиље који су били постављени на видним и фреквентним мјестима у граду. Најзад, из докумената који су предочени Уставном суду произилази да су МУП односно КТ били упознати и с пријетњама које су упућене и онима који су јавно изразили подршку Фестивалу. Међутим, Уставни суд примјећује да до дана отварања Фестивала, тј. 24. августа 2008. године, ни МУП ни КТ нису предузели нити једну радњу у сврху истраживања и, евентуалног, откривања појединаца од којих су пријетње, увреде и позиви на насиље и долазили. У том смислу истрага, која је покренута након што се инцидент десио и који је резултирао отказивањем Фестивала, у ситуацији када надлежни органи, иако упознати с пријетњама, нису предузели ништа да их истраже и тако спријече да до насиља дође, не може да се прихвати као испуњење позитивне обавезе јавних власти да дјелују превентивно и да спроведу ефективну истрагу.

116. Затим Уставни суд примјећује, имајући у виду да је за пласирање пријетњи, увреда као и позива на насиље у највећем броју случајева коришћен Интернет, да из предоченог није могуће закључити да су предузимане било какве мјере и радње према имаоцима веб-страница на којим су објављивани овакви садржаји, односно према имаоцима веб-страница на чијим форумима су остављали поруке њихови посјетиоци, а како би се зауставило и спријечило даље ширење оваквих материјала. Ово тим прије што, како произилази, приступ овим страницама и њиховим садржајима није био ничим ограничен. Такође, до дана отварања Фестивала није предузето ништа ни у погледу апелантових пријава о неовлашћеним упадима на његову веб-страницу, пријетећим и увредљивим порукама које су упућене на његову e-mail адресу, као и злоупотребама ових података, а до чега је дошло и поред, како произилази из докумената предочених Уставном суду, апелантових властитих настојања да се од њих заштити и да их спријечи. У обимној документацији која је приложена уз апелацију документован је садржај порука које су пристизале на његову адресу, које су остављане на форуму на његовој веб-страници, на форумима ималаца других веб-страница, те најзад садржај текстова који су имаоци појединих веб-страница објављивали, као и да је ове документе предочио уз своје пријаве надлежној ПУ. Из наведених материјала произилази да је хомосексуалност означена као болест и пошаст савременог друштва, као зло против ког се треба борити, као кривац за АИДС и ХИВ, да је изједначена с педофилијом, да је противна односно да уништава морал друштва и др. Такође, у овим текстовима не мали број је и оних који позивају

на отворено насиље, сугеришу најгрубља и свирепа средства која при том треба примијенити и мјере које треба предузети према организаторима и учесницима Фестивала, те LGTBIQ популацији уопште.

117. Уставни суд примјећује да Интернет представља специфичан начин комуникације и један од његових фундаменталних принципа је високи степен анонимности који гарантује својим корисницима. Захваљујући томе, Интернет охрабрује слободу говора, те изражавање и размјену најразличитијих идеја. Међутим, због високог степена анонимности Интернет представља и моћно средство, поред осталог, за вријећање и пријетње, те кршење права других. Насупрот традиционалним медијима, жртва не може лако да идентификује лице или групу која је упутила увреде и пријетње због чињенице да је могуће да се сакрије из псеудонима или чак да користи лажни идентитет. Због тога и истраживање и откривање лица или лица која овакве радње предузимају, односно онемогућавање или праћење оваквих порука, може да буде отежано или чак и немогуће и поред расположивих техничких средстава као и мјера и радњи које жртва може да користи како би спријечила или онемогућила пријем оваквих порука. Стога је обавеза законодавца да обезбиди оквир у ком ће помирити различите интересе који се очигледно натјечу за заштиту у овом контексту (види Европски суд, *К.У. против Финске*, пресуда од 2. децембра 2008. године, ст. 34 и 49).

118. Уставни суд примјећује да је у релевантном периоду у оквиру Федералног МУП-а већ постојао специјализовани Одјел за истраживање кибернетичког криминала. Међутим, како произилази из предочених докумената, овај одјел је предузео радње на истраживању и откривању лица која су упутила пријетње и увреде апеланту, те појединим од његових чланова лично, тек након пријава које су поднесене 27. септембра 2008. године, односно кад се насиље већ догодило. Уставни суд указује да се у одговору на наводе из апелације МУП односно КТ нису изјашњавали због чега овај одјел није ангажован раније, с обзиром да је апелант пријаве о пријетњама и увредама упућеним путем Интернета достављао још од 10. септембра, да их је документовао како у погледу садржаја, тако и, у не малом броју случајева, именима лица која су их упућивала или бар подацима који су могли да буду од користи да се ова лица идентификују, те најзад да је МУП све пријаве просљеђивао КТ по чијем налогу овај специјализовани одјел може да буде и ангажован. Уставни суд примјећује да чињеница да је истрага у овом дијелу дала одређене резултате, те да су нека од ових лица идентификована и да су против њих вођени прекршајни поступци, упућује на закључак да предузимање истражних радњи у овом дијелу не може да буде означено као претјеран терет за јавне власти да истраже и спријече незаконите

радње које су укључивале насиље које се догодило. Међутим, Уставни суд запажа да су ове радње предузете тек након што се насиље већ догодило и Фестивал отказан, иако су надлежни органи били упознати с пријетњама, па због тога не могу да се прихвате као испуњење позитивне обавезе јавних власти да дјелују превентивно и да проведу ефективну истрагу.

119. Затим, Уставни суд подсјећа да према становишту Европског суда толеранција и поштовање једнаког достојанства свих људских бића представљају темеље демократског и плуралистичког друштва. Због тога, у принципу, у одређеним демократским друштвима може да се сматра неопходним да се санкционишу или чак спријече сви облици изражавања који шире, подстичу, промовишу или оправдавају мржњу на основу нетрпељивости, ако се обезбиједи да су „формалности”, „услови”, „ограничења” или „казне” пропорционалне легитимном циљу којем се тежи (види Европски суд, *Erbakan против Турске*, пресуда од 6. јула 2006. године, став 56). Даље, према становишту Европског суда, подстицање мржње не мора да подразумеје и чин насиља или друга кривична дјела. Међутим, и сами напади на лица почињени вријеђањем, исмијавањем и клеветањем посебне групе или дијела становништва могу да буду довољни за власт да фаворизује борбу против расистичке мржње у виду слободе изражавања кад се она врши на неодговоран начин (види Европски суд, *Féret против Белгије*, апликација број 15615/07, став 73, 16. јул 2009. године). При том, Европски суд посебно наглашава да је дискриминација заснована на сексуалној основи једнако озбиљна као и дискриминација заснована на „раси, поријеклу и боји” (види, *inter alia*, Европски суд, *Smith и Grady против Уједињеног Краљевства*, апликације бр. 33985/96 и 33986/96, став 97, ЕCHR 1999-VI). Изрази који конституишу говор мржње не уживају заштиту члана 10 Европске конвенције (види напријед цитирану, *Gündüz*, став 41). Најзад, ефективна превенција тешких дјела када се доводе у питање битни аспекти и суштина права које се гарантује, јавним властима може да наметне обавезу креирања ефикасне одредбе кривичног права која ће кроз ефективну истрагу и кривично гоњење одвратити од почињења таквих дјела (види, *mutatis mutandis*, напријед цитирану *X и Y*, ст. 23-24 и 27; *Аугуст против Уједињеног Краљевства*, (дец.), апликација број 36505/02, 21. јануар 2003. године и *М. Ц. против Бугарске*, апликација број 39272/98, став 150, ЕCHR 2003-XII).

120. Уставни суд примјећује да је у релевантном периоду (2008. година) држава Босна и Херцеговина већ била ратификовала Конвенцију о кибернетичком криминалу, као и Додатни протокол Конвенције о кибернетичком криминалу, а у вези с кажњавањем дјела расистичке и ксенофобичне природе учињених путем компјутерских система („Службени гласник БиХ – Међународни уговори” број 6/06). Додатним протоколом

обухваћена је и криминализација дјела расистичке и ксенофобичне природе почињених преко компјутерских система, као што су, поред осталог: ширење расистичког и ксенофобичног материјала путем компјутерских система, пријетња с расистичком и ксенофобичном мотивацијом, увреда с расистичком и ксенофобичном мотивацијом. Даље, у релевантном периоду КЗФБиХ је у Глави XXXII прописивао кривична дјела против система електронске обраде података што одговара обавезама које су преузете Конвенцијом о кибернетичком криминалу. Међутим, обавезе преузете и Додатним протоколом нису се одразиле на садржај ове главе, као ни неки други дио КЗФБиХ. Затим, КЗФБиХ ни у релевантном периоду као ни данас не регулише злочин из мржње као свако кривично дјело које је учињено због расне припадности, боје коже, вјероисповијести, националног или етничког поријекла, инвалидитета, пола, полног опредјељења или родног идентитета другог лица. Такође, у релевантном периоду, као ни данас, у Босни и Херцеговини не постоји пропис којим је регулисано објављивање садржаја на Интернету којим би се заштитила права грађана, када је ријеч о садржајима који се публикују на веб-страницама, као и објавама на различитим веб-порталима и друштвеним мрежама. Исто вриједи и у погледу Закона о комуникацијама, који као државни закон регулише, поред осталог, област телекомуникација. Наиме, Регулаторна агенција за телекомуникације не поступа по притужбама грађана у вези с објавама на веб-порталима и друштвеним мрежама, већ их просљеђује Вијећу за штампу БиХ. Вијеће за штампу БиХ је саморегулаторно тијело успостављено као израз добре воље медијске индустрије да примијени саморегулаторни систем у штампи и online медијима. Вијеће поступа у складу с Кодексом за штампу и online медије у БиХ, као властитим прописом чији је циљ да постави основе система самоуређивања у штампи и online медијима, који ће бити сматран морално обавезујућим за новинаре, уреднике, власнике и издаваче принтаних и online медија. Вијећу могу да се поднесу притужбе због садржаја који је публикован на веб-страници неке медијске куће, поред осталог и када такав садржај може да се квалификује као говор мржње. Међутим, одлуке Вијећа су деклараторног карактера и оно нема ауторитет да кажњава прекршиоца Кодекса.

121. У конкретном случају увреде, клевете и пријетње апеланту, те позиви на насиље су у највећој мјери упућени путем Интернета. Све ово се догађало у периоду (2008. година) када је већ било добро познато да Интернет, због високог степена анонимности, охрабрује слободу говора, те изражавање и размјену најразличитијих идеја, али да због своје анонимности представља и моћно средство у вријећању и пријетњама те кршењу права других. Затим, у релевантном периоду био је ратификован и Додатни протокол Конвенције о кибернетичком криминалу, према којем су државе потписнице преузеле обавезу да криминализују дјела расистичке и ксе-

нофобичне природе почињена преко компјутерских система. Сходно наведеном произилази да је постојала обавеза јавних власти да обезбиједи правни оквир у коме ће помирити различите интересе који се очигледно натјечу за заштиту у овом контексту. Наиме, како је већ указано у овој одлуци, према становишту Европског суда, у одређеним демократским друштвима може да се сматра неопходним да се санкционишу или чак спријече сви облици изражавања који шире, подстичу, промовишу или оправдавају мржњу на основу нетрпељивости, ако се обезбиједи да су „формалности”, „услови”, „ограничења” или „казне” пропорционалне легитимном циљу коме се тежи. Изрази и коментари: „Смрт педерима” „па нису нормални, сви ће редом да изгину 100%!!! Бујрум нека изађу ал’ нек’ се не буне када их положимо. Упозорени су. Сарајево – не спавај. Пробудите се људи, нађите организатора тога и ноге им поломите. Ваља опет бомбе куповати... Овај пут масакр на Ковачићима... Нису ни Карацић ни Младић довршили посао, сад ми морамо да довршавамо. Све их треба поклати... Морамо мало намазаније, а то значи допустити педерима да организују параду, а онда их намлатити бејзбол палицама, пољевати их бензином и запалити ужу групу организатора, а одређен дио педера и лезбејки убити код Вјечне ватре као опомену за све будуће генерације педера... Боље је бити фашиста него хомић. А то да ли их можемо терорисати ћеш да се увјериш кад их будемо газили и ми и полиција и хитна, баш као што је било у Београду”, упућују на за-кључак да су мотивисани прије свега начином на који LGTBIQ популација изражава своју сексуалну и родну припадност и сексуално одређење. С обзиром на на-чин на који су, углавном, пласиране, тј. путем Интернета, имајући у виду његову распрострањеност и доступност, несумњиво је и да су имале карактер јавног изражавања. У том смислу, представљају „говор мржње” који у најширем смислу под-разумијева јавно изражавање или проузроковање мржње према одређеној групи или појединцу због неког њеног одређења у сврху стварања нетрпељивости, раздора, дискриминације и насиља и/или распиривања већ постојеће мржње, с тиме што се она кроз јавни говор мржње развија, јача и продубљује. Међутим, у релевантном периоду као ни данас, у КЗФБиХ није регулисан злочин из мржње као свако кривично дјело које је учињено због расне припадности, боје коже, вјероисповијести, националног или етничког поријекла, инвалидитета, пола, полног одређења или родног идентитета другог лица. Стога, пропустом јавних власти да обезбиједи јасан правни оквир у ком ће помирити различите интересе који се очигледно натјечу за заштиту у овом контексту у сврху превентивног дјеловања и одвраћања од чињења истих или сличних дјела, којим би било онемогућено ширење увреда, клевета и пријетњи према апеланту и његовим члановима и симпатизерима због организације Фестивала посвећеног једном легитимном питању, у апелантовом случају, резултирало је физичким насиљем на дан отварања Фестивала и узроковало

да апелант одустане од даљњег одржавања, чиме је апеланту ускраћено ефективно уживање права на слободу окупљања.

122. Уставни суд закључује да је у околностима конкретног случаја повријеђено апелантово право из члана II/3и) Устава Босне и Херцеговине и члана 11 Европске конвенције.

Питање накнаде нематеријалне штете

123. Апелант је затражио да се Влада Федерације БиХ обавезе да му, „као представнику чланова и припадника LGTBIQ популације”, досуди износ од 50.000 КМ на име накнаде нематеријалне штете због кршења свих наведених права.

124. Уставни суд подсјећа да, у складу с чланом 74 Правила Уставног суда, Уставни суд може у одлуци којом усваја апелацију одредити накнаду за нематеријалну штету. Ставом 2 овог члана одређено је да, у случају када додјељује новчану накнаду, Уставни суд њен износ одређује на основу праведности, узимајући у обзир стандарде који произилазе из праксе Уставног суда.

125. У конкретном случају Уставни суд примјећује да апелант тражи да му се „као представнику LGTBIQ популације” досуди означени новчани износ на име накнаде штете „због кршења свих наведених права”. С тим у вези, Уставни суд указује да је у овој одлуци већ закључено да апелација није допустива у дијелу у ком се апелант позвао на повреду права његових чланова и симпатизера јер ју је поднијело неовлашћено лице. Даље, Уставни суд је закључио да је апелација у дијелу којим је апелант тврдио да су му повријеђена права из члана II/3б) и ф) Устава БиХ, те чл. 3 и 8 Европске конвенције појединачно и у вези с чл. 13 и 14 Европске конвенције, *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом БиХ.

126. У конкретном случају апелација је усвојена у дијелу у ком се апелант жалио да му је повријеђено право из члана II/3и) Устава БиХ и члана 11 Европске конвенције. Уставни суд је утврдио да су јавне власти пропустиле да предузму позитивне мјере и обезбиједи ефективну заштиту овог апелантовог права. С обзиром на сложену уставну структуру ФБиХ овај пропуст се приписује властима на нивоу кантона, тј. МУП-у КС, који је пропустио да адекватно обезбиједи скуп, односно МУП-у КС и КТ који су пропустили да спроведу ефективну истрагу у погледу пријетњи и најаве насиља које се на крају и догодило, те властима на нивоу ФБиХ, односно законодавном органу који је попустио да обезбиједи правни оквир којим би било онемогућено ширење увреда, клевета и пријетњи апеланту и његовим члановима

и симпатизерима, а кроз који би такво понашање било и санкционисано у сврху превентивног дјеловања и одвраћања од чињења истих или сличних дјела.

127. С обзиром на утврђену повреду апелантовог права из члана II/3и) Устава БиХ и члана 11 Европске конвенције, Уставни суд на име накнаде нематеријалне штете апеланту одређује накнаду у укупном износу од 6.000,00 КМ, који су апеланту дужни да исплате Влада Федерације БиХ у износу од 3.000,00 КМ и Влада Кантона Сарајево у износу од 3.000,00 КМ.

Остали наводи

128. С обзиром на закључак о повреди права из члана II/3и) Устава Босне и Херцеговине и члана 11 Европске конвенције, Уставни суд сматра да нема потребе да посебно испитује и апелантове наводе о повреди права из чл. 13 и 14 Европске конвенције у вези с чланом 11 Европске конвенције, те права из члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

129. Уставни суд закључује да постоји повреда права на слободу окупљања из члана II/3и) Устава Босне и Херцеговине и члана 11 Европске конвенције када су јавне власти, у складу с позитивном обавезом која произилази из овог члана, пропустиле да предузму неопходне мјере ради осигурања мирног окупљања организованог у складу са законом, због чега је дошло до насиља између супротстављених страна, те када су пропустиле да обезбиједи јасан правни оквир како би превентивно дјеловале у његовом спречавању и одвраћању од чињења истих или сличних дјела.

130. На основу члана 18 ст. 2 и 3 тач. д) и х), члана 59 ст. 1 и 2 и члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

131. Анекс ове одлуке у смислу члана 43 Правила Уставног суда чине издвојена мишљења супротна одлуци судија Мирсада Темана и Маргарите Цаце-Николовске.

132. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Дјелимично издвојено мишљење судије Маргарите Цаце-Николовске о неслагању

Имајући у виду извучене закључке у самој одлуци, има неколико важних елемената који заслужују да буду елаборирани кад је у питању одбацивање апелантове апелације због повреда права његових чланова и симпатизера из члана П/3б), ф) и и) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3, 8 и 11 појединачно и у вези с чл. 13 и 14 Европске конвенције зато што ју је поднијело неовлашћено лице и због одбацивања апелантове апелације поднесене због повреде права из члана П/3б) и ф) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3 и 8 појединачно и у вези с чл. 13 и 14 Европске конвенције због тога што је *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом Босне и Херцеговине. Иако се апелант позива и на чл. 1 Протокола број 12, нема никаквог разлога за овај навод.

Битан елемент за донесену одлуку је да је циљ због ког је основана организација (апелант) да то буде искључиво за заступање наводне жртве повреде људских права.

У чињеничном стању одлуке је утврђено да је апелант невладина организација која има више циљева (тач. 7 и 8 текста одлуке) и да је Фестивал организован с циљем да се кроз културно-умјетничку форму прикажу животне приче LGBTQ лица, као и да се преиспитају хетеронормативне и патријархалне вриједности у контексту рода, пола и сексуалне оријентације. Програм Фестивала није био заступање наводне жртве повреда људских права.

Елемент постојања организације (апеланта) или евентуално њеног гашења није било предмет испитивања.

Није утврђено да ли апелантов статут дозвољава да апелант заступа своје чланове и у ком обиму је то евентуално заступање. Кад то није утврђено како је могуће да се констатује да нема пуномоћје за сваког члана те организације? Уз све ово од апеланта није тражено да та евентуална пуномоћја достави суду. Прихваћено да је било потребно да се пуномоћја доставе заједно с апелацијом било би примјена ексцесивног формализма, а то није сагласно принципима и стандарду примјене Европске конвенције.

Питање директне или индиректне жртве и њихова повезаност није било предмет испитивања. Статус жртве треба да се третира имајући у виду сензибилност и рањивост LGBTQ групе и законе који су им били упућивани, као и страх због тих закона да се чланови организације својим именом идентификују.

У разјашњавању питања овлашћеног лица треба да се има у виду и околност да у већини правних система правно лице може да буде подложно кривичној одговорности, значи може да буде и кажњено као мјера ограничавања, а нема могућност да се бори за своја права да не буде објекат нехуманог, понижавајућег поступања или кажњавања, да има право на приватност или забрану дискриминације јер се она не односи и на правна лица. Да ли је могуће да се ограниче (члан 8 и члан 11 став 2) права и слободе а да се не обезбиједи и њихово уживање, остваривање и заштита?

Члан 1 Европске конвенције обавезује све одговорне стране да свима под њиховом јурисдикцијом обезбиједи испуњење права и слобода предвиђених у Европској конвенцији.

Свакако да је у датој ситуацији потребно да се има у виду и члан 34 Европске конвенције који дозвољава и правним лицима да и у своје име поднесу апликацију пред Европски суд, а да би случај био прихватљив то правно лице, како је већ речено, мора се квалификује као жртва. Ово значи да то правно лице мора директно да буде погођено или достигнуто актом или пропустом, у зависност која је интервенција у том одређеном праву направљена (*Ernewein v. Germany*, рјешење од 12. маја 2009. апл. 14840/08 и *NBTK and Swig Group Inc. v. Russia*, рјешење од 23. марта 2006, апл. 307/02). У датој ситуацији фестивал који је апелант планирао није био одржан, не због његове кривице (интервенција у дато право је утврђена у чињеничном стању одлуке).

Мислим да је релевантно за овај предмет да се напомене већ позната пракса Европског суда, што је и принцип тумачења, да је Европска конвенција „живи инструмент” који мора да се тумачи у свјетлу данашњих услова.

Хтјела бих да нагласим да чињенично стање није спорно што се тиче циљева оснивања организације, а поменута пракса Европског суда као аргуменат за одлуку није у том дијелу сасвим релевантна. Није организација имала један једини циљ и није утврђено да она више не постоји да би се, између осталог, поменута пракса примијенила на дати случај.

С обзиром на горе изнесено ја се не слажем с одлуком да се апелација у том дијелу одбаци. С обзиром на овакво моје мишљење нисам у могућност да прихватим и мишљење да апелација треба да се одбаци за члан 13 Европске конвенције због тога што питање акцесорности овог члана зависи од мериторног одлучивања за дио који је одбачен. Све друге анализе биле би у сфери спекулације, а то свакако не доводи до правилне примјене и тумачења Европске конвенције.

Издвојено мишљење о дјелимичном неслагању судије Мирсада Ђемана

Уставни суд је дјелимично усвојио апелацију и утврдио повреду апелантових права из члана II/3и) Устава Босне и Херцеговине и члана 11 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода закључивши (тачка 129) да постоји повреда права на слободу окупљања из члана II/3и) Устава Босне и Херцеговине и члана 11 Европске конвенције кад су јавне власти, у складу с *позитивном обавезом* која произилази из овог члана, пропустиле да предузму неопходне мјере *ради осигурања мирног окупљања* организованог у складу са законом, а због чега је дошло до насиља између супротстављених страна, те када су пропустиле *да осигурају јасан правни оквир* како би превентивно дјеловале у његовом спречавању и одвраћању од чињења истих или сличних дјела.

Дакле, Уставни суд је нашао да су јавне власти:

– пропустиле да предузму неопходне мјере („...разумне и прикладне мјере како би спријечиле сукоб између присталица и противника Фестивала...” - тачка 108) ради обезбјеђења мирног окупљања организованог у складу са законом, а због чега је дошло до насиља између супротстављених страна, што се примарно адресира на МУП Кантона Сарајево;

– пропустиле да обезбиједи јасан правни оквир како би превентивно дјеловале у спречавању и одвраћању од чињења дјела усмјерених против мирног окупљања грађана, за што се сматра одговорним законодавно тијело Федерације БиХ.

Међутим, према мом мишљењу, чињенице предочене Уставном суду, ипак, не упућују на такав закључак. Поготово не и једнако у оба аспекта.

Наиме, из коректно предочених чињеница (тачке 7-44, те 54 и 55) очигледно је да јавне власти, тј. надлежни полицијски и други органи, нису биле пасивне како то тврди апелант, а већина у Уставном суду прихвата, нити су пропустиле да предузму неопходне мјере да би обезбиједиле мирно окупљање организовано у складу са законом, почев од тога:

– да је благовремено издата дозвола за одржавање манифестације (Први Сарајево *queer* фестивал) као мирног јавног скупа у апелантовој организацији (тачка 107);

– да су уз интензивну сарадњу и укљученост апеланта као организатора (тачке 18 и 19) договорили све неопходне мјере физичког, оперативног и КДЗ обезбјеђења

за мирно одржавање манифестације (Оперативни план полиције провођења мјера физичког, оперативног и КДЗ обезбјеђења Фестивала, итд.);

– да је, неспорно, било одређених пропуста организатора Фестивала, како у процјени броја посјетилаца тако и у самој реализацији раније договорених мјера (заједничка констатација, тачка 32).

– да су јавне власти, у цјелини посматрано, спровеле низ поступака и мјера организационе, оперативне и безбједносне природе за мирно одржавање манифестације, те спровеле прекршајне односно кривично-правне поступке с циљем да разоткрију и санкционишу лица која су се понашала насилнички у вријеме отварања, односно у периоду прије и након отварања Фестивала (тачка 40);

– да је против једног броја полицијских службеника вођен дисциплински поступак (тачке 43 и 44);

– итд..., као што је то у чињеничном супстрату наведено.

Није спорно, на то и Уставни суд с правом подсјећа, да позитивна обавеза државе (дакле јавних власти) подразумијева и да се предузму радње на ефективном спровођењу истраге и, кад је то неопходно, осигура заштита од незаконитих аката који укључују насиље. Али и Уставни суд констатује да оне, дакле јавне власти, „... то не могу и апсолутно да гарантују, и имају широка дискрециона права у избору средстава које ће користити.....” те да је „...обавеза коју преузимају јавне власти у складу с чланом 11 Конвенције (је) обавеза у погледу мјера које ће бити предузете, а не резултата који ће бити постигнути”. У том смислу, Европски суд не испитује правовременост и тактику полиције већ само испитује да ли је основана тврдња да нису предузете неопходне мјере (тачка 106).

Иако, дакле, предузете мјере очигледно нису биле „*апсолутна гаранција*” мирног одржавања манифестације, како то закон и други прописи гарантују свим грађанима, ја имам утисак да Уставни суд (заправо већина), утврђујући повреду апелантових права, *на недовољно утемељен начин* шаље очигледно ипак потребну поруку да је гарант остваривања слобода и права грађана у складу с Уставом БиХ и Европском конвенцијом. Наиме, иако Уставни суд кроз своје одлуке, заједно с другим органима у оквиру њихове надлежности, мора не само да охрабрује него и да гарантује ефективну примјену широке лепезе уставних слобода и права свих грађана Босне и Херцеговине, *његове конкретне одлуке морају да буду засноване на непристрасној оцјени и примјени како уставних норми и одредаба Европске конвенције тако и чињеница на којима се те одлуке заснивају*. Какве год оне биле и на кога год се оне односиле. У овом случају Уставни суд, заправо већина, уз дужно

поштовање, ипак је био „строг судија”. Без обзира, ваља и то нагласити, што је понашање и дјеловање једног броја противника Queer фестивала (а противљење „филозофији” LGBTIQ популације је, такође, легитиман грађански став али, као и сваки други, може и мора да се манифестује без насиља, вријеђања и угрожавања било чије безбједности и сл.), у одређеној мјери било супротно Закону о јавном окупљању и другим прописима. *Чињенице показују да су насилничко понашање као такво јавне власти санкционисале. Дакле, јавне власти су дјеловале.*

Није, наравно, на Уставном суду, нити је моја намјера да у конкретном случају процјењујем у којој мјери је датум одржавања Queer фестивала утицао на реакцију противника не само Фестивала него и LGBTIQ популације генерално, ипак ваља приметијети да апелантова констатација (тачка 9) да је „сматрао да је мјесец рамазана најмирнији мјесец у години и да поклапање ова два догађаја неће бити проблематично”, ипак дјелује неувјерљиво. Без обзира што би, највјероватније, реакција била слична да је одабран и неки други датум (потврђују то искуства у земљама региона, па и шире). Стога, *конкретно али и генерално посматрано*, колико год некима то било тешко схватити и/или прихватити, чињеница да су у традиционални образац мултикултуралности бх. друштва унесени нови културолошки и други елементи (изражени кроз важећи уставни модел људских права и слобода) с којима досадашње искуство и традиционални обрасци у одређеној мјери не кореспондирају, *обавезује све оне који се „натјечу за заштиту” својих права и слобода на више разумијевања и сензибилитета*. Тако ће се и реалне „напетости” између супротстављених културолошких модела и концепата (традиционалних али и нових) па и њихова промоција као израз и одраз легитимних права на различитост, разрјешавати на миран и толерантан начин, у складу са законом. *Преферирање, са становишта модерности или традиционалности, заправо може значити пристрасност. Уставни суд у таквим случајевима, а ово је један од таквих, мора да буде веома опрезан.*

Затим, апелант тврди а и Уставни суд налази да је основана тврдња да су јавне власти пропустиле да обезбиједи јасан правни оквир како би превентивно дјеловале у његовом спречавању и одвраћању од чињења истих или сличних дјела.

Није се тешко сложити са ставом да мора да постоји конзистентан, а то значи и јасан правни оквир како би јавне власти, не само у овој области, дјеловале превентивно али и генерално ефикасно у заштити гарантованих слобода, права и интереса свих грађана „мирећи” различите интересе који се очигледно и у овом конкретном случају натјечу за заштиту. Ипак, цитиране одредбе релевантних прописа (тачке 57-

61), према мом мишљењу, упућују да су ова два нивоа јавне власти (Федерација БиХ и Кантон Сарајево) у оквиру својих овлашћења обезбиједиле довољан правни оквир који им омогућава оперативно дјеловање и санкционисање прекршиоца. Иако постоји потреба па и обавеза (Конвенција о кибернетичком криминалу те Додатни протокол на ову конвенцију, које је БиХ ратификовала) да се специфична област тзв. сајбер криминала (*Cyber crime*) додатно правно уреди, презентоване чињенице указују да то, само по себи, није одлучујуће утицало на ниво гаранција и ефективне заштите. То на одређен начин сугерише и апелантово указивање Уставном суду да нико није одговарао за, између осталог, кривично дјело оштећења рачунарских података или програма из члана 393 став 2 КЗФБиХ, што ће рећи да постојећи правни оквир, уз све евентуалне недостатке, пружа правни основ и оквир за интервенцију. Па и у оквирима које заговара апелант уколико то на релевантним чињеницама може да се заснива. *Дакле, можда се у суштини случај своди на разумијевање чињеница и објективну валоризацију мјера које су јавне власти предузеле како би спријечиле у знатној мјери и очигледно незаконите облике испољавања друкчијег става према LGBTIQ популацији генерално.*

У овом сегменту, тј. да ли постоји јасан правни оквир, треба да се има у виду и надлежност различитих нивоа власти у Босни и Херцеговини о питању регулисања и санкционисања тзв. сајбер криминала (*Cyber crime*).

И на крају, иако дијелим гледишта већине у Уставном суду у вези с питањем допустивости апелације (тј. у дијелу којим је апелација одбачена као недопустива зато што ју је поднијело неовлаштено лице, односно зато што је у другом дијелу *ratione materiae* неоснована) нисам могао да подржим одлуку у цјелини због тога што ју је, према мом мишљењу, у дијелу у ком је апелација допустива, *требало одбити као неосновану.*

Predmet broj AP 3821/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Miloša Kovačevića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118 0 P 000147 09 Rev od 31. kolovoza 2011. godine

Odluka od 18. studenog 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 3821/11**, rješavajući apelaciju **Miloša Kovačevića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 22/14 i 57/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 18. studenog 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Miloša Kovačevića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118 0 P 000147 09 Rev od 31. kolovoza 2011. godine.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Miloš Kovačević (u daljnjem tekstu: apelant) iz Nevesinja, kojega zastupa Branko Simović, odvjetnik iz Podgorice, Republika Crna Gora, podnio je 28. rujna 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 118 0 P 000147 09 Rev od 31. kolovoza 2011. godine. Apelant je 3. srpnja 2013. godine podnio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom će Ustavni sud zabraniti tuženim „Nevesinjputevi” AD Nevesinje, Bojanu Bratiću, Milki Bratić i Tanji Stanišić rođenoj Bratić (u daljnjem tekstu: tuženi i redom kako slijedi: prvotuženi, drugotuženi, trećetužena i četvrtetužena) prodaju dionica u prvotuženom do okončanja postupka pred Ustavnim sudom.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je Odlukom o privremenoj mjeri broj *AP 3821/II* od 9. listopada 2013. godine (dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) odbio apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

3. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i od tuženih zatraženo je 16. srpnja 2014. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Vrhovni sud je odgovor na apelaciju dostavio 23. srpnja 2014. godine, a tuženi 8. kolovoza 2014. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Osnovnog suda Trebinje, Odjeljenje Nevesinje (u daljnjem tekstu: Osnovni sud), broj 095-1-P-07-000 061 od 12. veljače 2009. godine djelomično je usvojen apelantov tužbeni zahtjev protiv tuženih-protutužitelja, te je utvrđeno da je apelant s pokojnim Radovanom Bratićem 10. svibnja 2002. godine kupio 30% državnog kapitala od prvotuženog (stavak 1. izreke presude). Dio tužbenog zahtjeva kojim je apelant tražio da se drugotuženi, trećetužena i četvrtotužena obvežu da priznaju da je apelant vlasnik 15% državnog kapitala kod prvotuženog i dopuste mu da se u odgovarajućem registarskom ulošku Osnovnog suda u Trebinju upiše kao vlasnik 15% državnog kapitala kod prvotuženog, te da mu naknade troškove parničnoga postupka, odbijen je kao neutemeljen (stavak 2. izreke presude). Protutužbeni zahtjev tuženih kojim su tražili da se utvrdi da je ortački ugovor zaključen 15. svibnja 2002. godine između apelanta i pokojnog Radovana Bratića protivan pozitivnim zakonskim propisima odbijen je kao neutemeljen (stavak 3. izreke presude). Navedenom presudom odlučeno je da svaka stranka snosi troškove postupka (stavak 4. izreke presude).

7. U obrazloženju presude Osnovni sud je naveo da je apelant u konkretnom postupku zahtijevao da se utvrdi da je on zajedno s Radovanom Bratićem kupio 30% državnog kapitala kod prvotuženog, te da se slijedom toga obvežu drugotuženi, trećetužena i četvrtotužena (kao nasljednici Radovana Bratića) da to priznaju i dopuste upis njegovog udjela od 15% u odgovarajućim javnim evidencijama, temeljeći svoj zahtjev na odredbama ortačkog ugovora koji je s Radovanom Bratićem zaključio 15. svibnja 2002. godine. Tuženi su se protivili takvom zahtjevu, te su protutužbom pobijali valjanost ortačkog ugovora zahtijevajući utvrđenje njegove ništavnosti. U dokaznom postupku Osnovni sud je utvr-

dio da su apelant i Radovan Bratić otkupljivali staru deviznu štednju od građana u svrhu pribavljanja sredstava za kupnju državnog kapitala u poduzećima. Dalje je utvrđeno da se na tender od 30. travnja 2002. godine, koji je raspisan i proveden povodom prodaje državnog kapitala kod prvotuzenog, prijavio Radovan Bratić (ne i apelant), čija je ponuda ocijenjena najboljom. Slijedom toga je Radovan Bratić s Direkcijom za privatizaciju u Republici Srpskoj 10. svibnja 2002. godine zaključio ugovor o prodaji na temelju kojeg je kupio 30% državnog kapitala prvotuzenog. Na temelju navedenog ugovora u odgovarajućem registarskom ulošku registarskog suda 28. svibnja 2002. godine upisan je udio Radovana Bratića u kapitalu prvotuzenog u iznosu od 30%, što čini 122.669 dionica. Dalje je utvrđeno da su apelant i Radovan Bratić 15. svibnja 2002. godine zaključili ortački ugovor kojim su suglasno konstatirali da su kupili 30% državnog kapitala prvotuzenog i to svaka od ugovornih strana po 15% vrijednosti, pa su suglasno tim procentima i uredili svoja prava i obveze. Radovan Bratić je u međuvremenu umro, te je apelant kao tužene označio njegove nasljednike kao univerzalne sukcesore. Utvrdivši da navedeni ortački ugovor predstavlja osnovu za stjecanje udjela u državnom kapitalu prvotuzenog, Osnovni sud je djelomično usvojio apelantov tužbeni zahtjev i utvrdio da je apelant zajedno s Radovanom Bratićem kupio 30% državnog kapitala kod prvotuzenog, a u preostalom dijelu tužbeni zahtjev je odbijen jer drugotuženi, trećetužena i četvrtotužena kao pravni sljednici nisu pasivno legitimirani u konkretnom sporu, budući da ugovorom o ortakluku u odnosu na njih niti u odnosu na prvotuzenog nisu ugovorena nikakva prava i obveze.

8. Obje parnične stranke su se žalile protiv prvostupanske presude Okružnom sudu u Trebinju (u daljnjem tekstu: Okružni sud). Okružni sud je Presudom broj 015-0-Gž-09-000 071 od 25. kolovoza 2009. godine usvojio apelantovu žalbu i prvostupansku presudu u stavku 2. izreke preinačio tako što je usvojio apelantov tužbeni zahtjev i obvezao drugotuženog, trećetuženu i četvrtotuženu da priznaju apelantu da je vlasnik 15% državnog kapitala kod prvotuzenog i dopuste mu da se u odgovarajućem registarskom ulošku upiše kao vlasnik navedenog kapitala. Istom presudom je odlučeno da su tuženi dužni apelantu naknaditi troškove postupka u preciziranom iznosu. Žalba tuženih je odbijena kao neutemeljena. U obrazloženju presude Okružni sud je naveo da su drugotuženi, trećetužena i četvrtotužena zakonski nasljednici Radovana Bratića, slijedom čega je njegovom smrću njegov udio kod prvotuzenog po sili zakona (članak 133. Zakona o nasljeđivanju) prešao na njih, što im daje legitimaciju u konkretnom sporu.

9. Tuženi su protiv navedene odluke Okružnog suda podnijeli reviziju Vrhovnom sudu. Odlučujući o reviziji, Vrhovni sud je donio Presudu broj 118 0 P 000147 09 Rev od 31. kolovoza 2011. godine, kojom je reviziju tuženih djelomično usvojio i obje nižestupanske presude preinačio u dijelu kojim je odlučeno o apelantovom tužbenom zahtjevu na taj

način što je odbio njegov zahtjev da se utvrdi da je on zajedno s pokojnim Radovanom Bratićem 10. svibnja 2002. godine kupio 30% državnog kapitala od prvotuženog, te da se obvežu drugotuženi, trećetužena i četvrtetužena da priznaju da je apelant vlasnik 15% državnog kapitala kod prvotuženog i dopuste mu da se u odgovarajućem registarskom ulošku registarskog suda upiše kao vlasnik 15% državnog kapitala kod prvotuženog. U preostalom dijelu u pogledu odluke o protutužbenom zahtjevu kojim je odbijen zahtjev tuženih za utvrđivanje ništavnosti ugovora o ortakluku zaključenog 15. svibnja 2002. godine između apelanta i pokojnog Radovana Bratića, Vrhovni sud je reviziju odbio kao neutemeljenu. Istom presudom Vrhovni sud je odlučio da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

10. Vrhovni sud je utvrdio da su odluke nižestupanijskih sudova utemeljene na pogrešnoj primjeni materijalnog prava u dijelu kojim je odlučeno o tužbenom zahtjevu. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo da, imajući u vidu čl. 1. i 2. Zakona o privatizaciji državnog kapitala u poduzećima, pravna ili fizička osoba koja sudjeluje u postupku privatizacije ne može za nekog trećeg nepoznatog ugovarati prava i obveze kupnjom državnog kapitala u određenom poduzeću, jer to ne odgovara prirodi ugovora kojim se vrši kupnja državnog kapitala (privatizacija). Naime, takvi ugovori sadrže niz odredaba koje stvaraju obveze za kupca (u pogledu statusa uposlenih djelatnika u poduzeću čiji se državni kapital prodaje ili na drugi način prenosi, u pogledu djelatnosti koje to poduzeće obavlja i promjene te djelatnosti, u pogledu ograničenja u vezi s eventualnim prometovanjem dionica stečenih privatizacijom i slično), kao i sankcije u slučaju nepoštivanja tih obveza. Vrhovni sud je utvrdio da su tako i spomenutim ugovorom o prodaji koji je pokojni Radovan Bratić 10. svibnja 2002. godine zaključio s Direkcijom za privatizaciju povodom kupnje državnog kapitala prvotuženog za njega propisane određene obveze i sankcije za njihovo neispunjenje (članak 6. ugovora), te određene zabrane (članak 8. ugovora). Vrhovni sud je, dalje, naveo da je tender reguliran Pravilima tenderske prodaje koja propisuju načelo javnosti i obvezu da se ugovor o prodaji državnog kapitala u poduzeću zaključi s točno određenom i jasno identificiranom osobom. Vrhovni sud je utvrdio da je Radovan Bratić u Registru Osnovnog suda u Trebinju rješenjem tog suda od 28. svibnja 2002. godine u odgovarajućem registarskom ulošku upisan kao osnivač prvotuženog s ulogom od 30% u osnovnom kapitalu prvotuženog i s brojem dionica od 122.669. Suglasno navedenom, Vrhovni sud je utvrdio da, s obzirom na to da se apelantovo ime nigdje ne navodi niti spominje, odnosno da prilikom tenderske prodaje državnog kapitala prvotuženog apelant nije bio kupac, niti je u Registru upisan kao osnivač, odnosno vlasnik udjela u kapitalu prvotuženog, nije bilo mjesta ni načina da se udovolji apelantovom tužbenom zahtjevu, bez obzira na eventualnu točnost činjenice da je apelant pokojnom Radovanu Bratiću dao polovinu sredstava kojim je on isplatio ugovorenu kupoprodajnu cijenu na ime vrijednosti otkupljenog državnog kapitala kod prvotuženog. Vrhovni sud je utvrdio da se apelantu

ni odredbama ortačkog ugovora nije moglo konstituirati pravo čije je utvrđenje tražio tužbenim zahtjevom.

11. S druge strane, Vrhovni sud je utvrdio da sporni ugovor o ortakluku nije ništavan, kako tvrde tuženi. Tim ugovorom su apelant i pokojni Radovan Bratić svojom voljom uredili svoje međusobne odnose, ali taj ugovor ne utječe na položaj i vlasničku strukturu kapitala kod prvotuženog koji i nije sudjelovao u zaključenju tog ugovora. Njegovim se odredbama Radovan Bratić kao vlasnik udjela kod prvotuženog, odnosno vlasnik dionica, obvezao da će svoja prava i obveze koji su utemeljeni na tim dionicama ostvarivati na način i prema pravilima koja su regulirana ortačkim ugovorom, to jeste uz apelantovu suglasnost. Ortačkim ugovorom su nastala prava i obveze samo za ugovarače, odnosno za njihove pravne sljednike, koji nisu protivni prinudnim propisima, javnom poretku ili dobrim običajima, što bi ga učinilo ništavnim, u smislu članka 103. stavak 1. Zakona o obligacijskim odnosima. Predmetne dionice su, prema Zakonu o hartijama od vrijednosti, hartije od vrijednosti, imaju određenu novčanu vrijednost i predstavljaju imovinu njihovog imatelja. U slučaju smrti imatelja dionica one ulaze u njegovu zaostavštinu. Zaostavština Radovana Bratića, kako je naveo Vrhovni sud, u trenutku njegove smrti je po sili zakona prešla na njegove nasljednike. Stoga su drugotuženi, trećetužena i četvrtetužena kao zakonski nasljednici pokojnog Radovana Bratića, a suprotno njihovim tvrdnjama, legitimirani da sudjeluju u konkretnoj parnici u kojoj imaju položaj jedinstvenih suparničara.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant smatra da su mu pobijanom odlukom povrijeđeni pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), zatim pravo iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, kao i pravo iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije. Povredu navedenih prava apelant vidi u tome što je u tijeku postupka pred Vrhovnim sudom proizvoljno primijenjeno materijalno pravo na njegovu štetu. U vezi s tim, ističe da u Zakonu o privatizaciji državnog kapitala u poduzećima nigdje nije isključeno, što znači da je dopušteno, udruživanje novčanih sredstava u svrhu kupnje državnog kapitala. Pravilnim tumačenjem navedenih zakonskih odredaba, kako je apelant naveo, nije bila njegova obveza pojaviti se na provedenom tenderu kao kupac 30% državnog kapitala prvotuženog s Radovanom Bratićem. Apelant je dao usmenu ovlast Radovanu Bratiću da se on pojavi kao kupac 30% državnog kapitala, s tim što su zajedno išli uplatiti po jednu polovinu (15%) kupljenog državnog kapitala. Apelant smatra da je Vrhovni sud

pogrešno zaključio da on nije postao vlasnik 15% predmetnog državnog kapitala. Apelant je predložio da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom će zabraniti tuženim prodaju dionica u prvotuženom do okončanja postupka pred Ustavnim sudom, a kako bi se spriječio nastanak štete za njega.

b) Odgovor na apelaciju

13. Vrhovni sud je u odgovoru naveo da je pobijana odluka tog suda sukladna domaćem procesnom i materijalnom zakonu, kao i Europskoj konvenciji, te su stoga apelantovi navodi neutemeljeni. Navedeno je da je apelanta u postupku zastupao ovlašteni kvalificirani punomoćnik koji je prisustvovao ročištima i u nekoliko navrata obrazlagao sve apelantove navode i tvrdnje, predlagao i izvodio dokaze, očitovao se na navode druge strane, a iskoristio je i mogućnost ulaganja pravnih lijekova. Dakle, imao je mogućnost, koju je iskoristio, iznijeti pred sud sve što je smatrao relevantnim za donošenje odluke u konkretnoj pravnoj stvari i očitovati se na navode i dokaze suprotne strane. Vrhovni sud je istakao da apelant nije ni naveo razloge zbog kojih smatra da je nejednako tretiran u postupku i kako i prema kojoj osnovi je diskriminiran. Činjenica da apelant nije u cjelini uspio u konkretnom sporu, kako je istaknuto, sama za sebe ne dokazuje da su mu povrijeđeni pravo na pravično i fer suđenje i pravo na nediskriminaciju. Također, nisu utemeljeni apelantovi navodi o tome da je materijalno pravo pogrešno i proizvoljno primijenjeno. Vrhovni sud je naveo da apelantu nitko ne spori da je pravnom predniku tuženih dao dio sredstava za kupnju dijela državnog kapitala u prvotuženom, ali je privatizacija izvršena na takav način da suglasno odredbama Zakona o privatizaciji državnog kapitala u poduzećima, Programa privatizacije, Pravila tenderske prodaje, Zakona o upisu u sudski registar, Uredbe o upisu u sudski registar, Zakona o poduzećima, Zakona o hartijama od vrijednosti i Zakona o tržištu hartija od vrijednosti nije dovela do stjecanja prava vlasništva na dionicama privatiziranog poduzeća (kakvo utvrđenje je tražio apelant). U tom smislu, kako je naveo Vrhovni sud, u pobijanoj odluci je dano iscrpno i svestrano obrazloženje u kojem se Sud izjasnio i o spornim pitanjima koja je apelant naveo u apelaciji.

14. U odgovoru na apelaciju tuženi su naveli da su apelantovi navodi o povredi prava na koja se pozvao neutemeljeni, te je predloženo da se apelacija odbije.

V. Relevantni propisi

15. U **Zakonu o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 24/98, 62/02, 38/03, 65/03, 109/05 i 54/05) relevantne odredbe glase:

Član 1. stav 1.

Ovim zakonom uređuju se uslovi i postupak za privatizaciju i prenošenje državnog kapitala u preduzećima Republike Srpske u svojini domaćih i stranih fizičkih i pravnih lica (...).

Član 2.

Osnovni principi privatizacije su javno učešće pod jednakim uslovima za sve učesnike i pravo učesnika na izbor određenih preduzeća u koja će investirati vaučere, kupone i novac.

16. U **Pravilima tenderske prodaje** („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 33/98) relevantne odredbe glase:

Član 19. stav 1.

Dokumenta za identifikaciju iz stava 3. prethodnog člana, za fizička lica su ovjerene kopije lične karte ili pasoša i punomoć (...).

Član 29.

Direkcija zaključuje ugovor sa kupcem, čija je ponuda na prvom mjestu tender liste u roku od 7 dana od dana isteka roka iz člana 28. ovih pravila.

VI. Dopustivost

17. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

19. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 118 0 P 000147 09 Rev od 31. kolovoza 2011. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelant je primio 15. rujna 2011. godine, a apelacija je podnesena 28. rujna 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer nije očito

(*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopuštena.

20. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

21. Apelant pobija navedenu presudu tvrdeći da su mu tom presudom povrijeđena prava iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, kao i pravo na zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

22. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

23. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

24. Apelant smatra da je Vrhovni sud pri odlučivanju o konkretnoj pravnoj stvari pogrešno i proizvoljno primijenio pozitivno pravo.

25. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadaća tih sudova nije preispitivanje zaključaka redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je ispitati

jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

26. Ustavni sud se, dakle, prema navedenim stavovima, može izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redoviti sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. travnja 2005. godine, stavak 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenoga, Ustavni sud podsjeća i na to da je u više svojih odluka istakao da očita proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant problematizira, ispitati je li pobijana odluka utemeljena na proizvoljnoj primjeni pozitivnopravnih propisa.

27. U konkretnome slučaju, Ustavni sud zapaža da je pobijanom odlukom Vrhovnog suda u konačnici odbijen apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi njegov suvlasnički dio u dijelu državnog kapitala prvotuženog, te s tim u vezi i pravo da se upiše kao vlasnik navedenog kapitala. Ustavni sud opaža da je Vrhovni sud u pobijanoj odluci dao detaljna i argumentirana obrazloženja zašto je utvrdio da je navedeni apelantov zahtjev neutemeljen. Ustavni sud smatra da se ne mogu prihvatiti apelantovi navodi o proizvoljnosti u primjeni materijalnog prava, posebno zato što apelant za takvu svoju tvrdnju nije ponudio bilo kakvu argumentaciju. Ustavni sud smatra da je Vrhovni sud u pobijanoj odluci detaljno obrazložio na kojim je sve relevantnim propisima utemeljio pobijanu odluku, te da je o tome dao detaljna i jasna obrazloženja koja se ne mogu smatrati proizvoljnim ili suprotnim pravu na obrazloženu odluku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

28. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da iz činjenica predmeta ne proizlazi proizvoljnost u načinu na koji je Vrhovni sud primijenio materijalne propise, niti je apelant svojim navodima doveo u pitanje takvo postupanje suda. Slijedom navedenoga, Ustavni sud smatra apelantove navode o kršenju prava na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine neutemeljenim.

Pravo na zabranu diskriminacije

29. Članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu, osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini

bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

Članak 14. Europske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, sveza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

30. Prema praksi Europskog suda, pravo na nediskriminaciju iz članka 14. Europske konvencije je akcesorno pravo. To znači da taj članak ne osigurava neovisno i samostalno pravo na nediskriminaciju, već se, prema tom članku, na diskriminaciju može pozvati samo u vezi s uživanjem prava i sloboda garantiranih Europskom konvencijom. Ustavni sud podsjeća na praksu Europskog suda, prema kojoj diskriminacija postoji samo ako se osoba ili skupina osoba u istoj situaciji različito tretiraju, a ne postoji neko objektivno i razumno opravdanje za različit tretman (vidi Europski sud, *Belgijski predmet o jezicima*, presuda od 23. srpnja 1968, serija A, broj 6).

31. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da se apelant žali na diskriminaciju u vezi s pravom na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije. S tim u vezi, u kontekstu elaboracije iz prethodnih točaka ove odluke i zaključka Ustavnoг suda da nije prekršeno pravo na pravično suđenje, te budući da apelant, osim tvrdnji o diskriminaciji, nije dostavio bilo kakve dokaze koji bi ukazivali na to da je različito tretiran u odnosu na druge osobe u istoj situaciji, a da iz činjenica konkretnoga predmeta nije vidljivo da je apelant diskriminiran prema bilo kojoj osnovi, Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o kršenju prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje, također, neutemeljeni.

Ostali navodi

32. U pogledu apelantovih navoda da mu je povrijeđeno pravo na imovinu, Ustavni sud zapaža da apelant kršenje navedenog prava u biti vezuje za navode o kršenju prava na pravično suđenje, koje je Ustavni sud već razmatrao u prethodnim točkama ove odluke. S obzirom na navedeno, kao i na elaboraciju iz prethodnih točaka u kojima nije utvrđeno kršenje prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno ispitivati navodne povrede članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

33. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine kada je redoviti sud na temelju činjenica utvrđenih u postupku, a koje ničim nisu dovedene u pitanje, za svoju odluku dao obrazloženje koje se ne može smatrati proizvoljnim niti suprotnim standardima ustavnih prava na pravično suđenje.

34. Ustavni sud, također, zaključuje da nema kršenja prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada je Ustavni sud utvrdio da nije prekršeno pravo na pravično suđenje, a iz činjenica konkretnoga predmeta nije vidljivo da je apelant diskriminiran prema bilo kojoj osnovi.

35. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 2276/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Jusufa Šabića podnesena
protiv Presude Vrhovnog suda Repu-
blike Srpske broj 83 0 P 001064 09 Gz
od 3. marta 2011. godine

Odluka od 9. decembra 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2276/11**, rješavajući apelaciju **Jusufa Šabića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 22/14 i 57/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 9. decembra 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Jusufa Šabića.

Utvrđuje se povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj 83 0 P 001064 09 Gz od 3. marta 2011. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske, koji je dužan da, po hitnom postupku, donese novu odluku, u skladu s članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Republike Srpske da, u skladu s članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Jusuf Šabić (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Nedžad Imamović, advokat iz Tuzle, podnio je 31. maja 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 83 0 P 001064 09 Gz od 3. marta 2011. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i Pravobranilaštva Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Pravobranilaštvo), koje zastupa tužene Republiku Srpsku, Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, i Općinu Zvornik (u daljnjem tekstu: prvotužena i drugotužena ili tužene), zatraženo je 14. jula 2014. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Pravobranilaštvo je odgovor na apelaciju dostavilo 24. jula 2014. godine, a Vrhovni sud 8. augusta 2014. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Apelant je 30. oktobra 2006. godine protiv tuženih podnio tužbu Osnovnom sudu kojom je tražio predaju u posjed pokretnih stvari ili naknadu vrijednosti otuđenih stvari.

6. Presudom Osnovnog suda u Zvorniku (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 83 0 P 001064 06 P od 28. marta 2009. godine djelimično je usvojen apelantov tužbeni zahtjev, pa su tužene obavezane da apelantu vrate pokretne stvari поближе navedene u stavu 1. izreke presude, ili da nadoknade vrijednost otuđenih stvari u iznosu od 9.730,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 28. maja 2009. godine kao dana presuđivanja pa do isplate, te da naknade troškove parničnog postupka u iznosu od 1.567,50 KM.

7. Prema činjeničnom utvrđenju Osnovnog suda, koje nije bilo sporno, proizlazi da je apelant bio nosilac stanarskog prava na stanu u Zvorniku, koji je koristio do izbijanja ratnih sukoba u Bosni i Hercegovini, te da je tada napustio stan i u njemu ostavio pokretne stvari navedene u petitu tužbe. Tužene su, prema zapisniku od 3. februara 1999. godine, u prisustvu ovlaštenog radnika Općine Zvornik i Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Općine Zvornik (Napomena: apelant je uz apelaciju dostavio kopiju zapisnika od 3. februara 1999. godine u čijem je zaglavlju navedena Općina Zvornik – Općinska uprava za geodetske poslove i katastar nekretnina, a i iz nejasnog otiska se čini da je zapisnik ovjeren pečatom Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske – Odsjek Zvornik. U zapisnik je unesena napomena: „Ministarstvo izvuče stvari u magacin”, te je sačinjen spisak izuzetih stvari) iz stana izuzele pokretne stvari navedene u stavu 1. izreke presude i smjestile ih u magacin, te da vrijednost tih stvari iznosi 9.730,00 KM. Apelantu je predmetni stan, prema zapisniku Općine Zvornik od 23. aprila 2002. godine, vraćen u posjed i tada u njemu nije zatekao svoje pokretne stvari.

8. Polazeći od navedenog činjeničnog utvrđenja, Osnovni sud je zaključio da je u odnosu na obje tužene osnovan apelantov tužbeni zahtjev za vraćanje u posjed pokretnih stvari označenih u stavu 1. izreke presude ili isplatu njihove novčane protivvrijednosti u iznosu od 9.730,00 KM, pa je u tom dijelu usvojio tužbeni zahtjev na osnovu odredbe člana 37. Zakona o osnovnim vlasničkim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOVPO).

9. Osnovni sud je smatrao da je neosnovan prigovor nedostatka pasivne legitimacije tuženih navodeći da je nesporno da je stanom i stvarima u njemu raspolagala Republika Srpska preko Ministarstva za izbjegla i raseljena lica i općinskih organa Općine Zvornik i to kao s napuštenom imovinom, u smislu člana 3. Zakona o korištenju napuštene imovine, što proizlazi iz zapisnika o predaji u posjed spornog stana apelantu, te zapisnika općinskog organa Općine Zvornik i Ministarstva za izbjegla i raseljena lica, Odsjek Zvornik, od 3. februara 1999. godine o izuzimanju stvari iz navedenog stana.

10. Vezano za prigovor tuženih da apelant nije ponudio dokaze o tome koji su to propusti tuženih u vezi s nastalom štetom, Osnovni sud je istakao da apelant te propuste nije morao ni dokazivati. Naime, prema ocjeni Osnovnog suda, nesporno je utvrđeno da je Republika Srpska raspolagala spornim stanom i stvarima u stanu preko svojih organa i da su ti organi izuzeli sporne stvari, što proizlazi iz provedenih materijalnih dokaza, tj. zapisnika od 3. februara 1999. godine, dakle postoje štetna radnja, šteta i uzročna veza između štetne radnje, koja je protivpravna jer izuzete stvari nije vratila apelantu već ih je zadržala.

11. Također je istaknuto da se tužene neosnovano pozivaju na to da se u konkretnom slučaju ne može primijeniti član 37. ZOVPO-a već odredbe ZOO-a prema kojima je ape-

lantovo potraživanje zastarjelo. Naime, apelant je prvenstveno tražio povrat stvari, a alternativni zahtjev je postavio u skladu s članom 178. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), jer je nesporno da se sporne stvari bliže označene u stavu 1. izreke presude nalaze kod tužene.

12. Drugostepenom Presudom Okružnog suda u Bijeljini (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 83 0 P 001064 09 Gž od 17. septembra 2009. godine žalbe stranaka su odbijene i potvrđena je prvostepena Presuda Osnovnog suda broj 83 0 P 001064 06 P od 28. marta 2009. godine.

13. Odlučujući o žalbama stranaka izjavljenim protiv prvostepene presude, Okružni sud je prihvatio kao pravilna činjenična utvrđenja i pravni stav Osnovnog suda, pa je žalbe odbio i potvrdio prvostepenu presudu.

14. Obrazlažući zbog čega smatra da je neosnovana apelantova žalba izjavljena protiv odbijajućeg dijela prvostepene presude, Okružni sud je istakao da vlasnik od posjednika tužbom može tražiti povrat individualno određene stvari, ali mora dokazati da na stvar čiji povrat traži ima pravo vlasništva, kao i da se stvar nalazi u faktičkom posjedu tuženih, pa su bez utjecaja na drugačiju odluku suda apelantovi žalbeni navodi da je tužena, shodno zakonskim ovlaštenjima, mogla kontrolirati način upravljanja njegovim pokretnim stvarima, te da je sud pogrešnom primjenom materijalnog prava odlučio na apelantovu štetu kada je odbio tužbeni zahtjev u stavu 2. izreke presude.

15. Također je istaknuto da su tačne žalbene tvrdnje tuženih da se može tražiti samo povrat individualno određene pokretne stvari, ali, kako su zapisnikom tuženih pobliže označene stvari koje su one izuzele iz apelantovog stana, apelantovom zahtjevu je upravo udovoljeno u skladu s navodima iz tog zapisnika, zbog čega je Okružni sud taj žalbeni prigovor ocijenio irelevantnim.

16. Konačno, Okružni sud je istakao da je neosnovan žalbeni prigovor tuženih da je apelantovo potraživanje zastarjelo jer alternativni tužbeni zahtjev ima pravni osnov u pravilima imovinskog prava (predaja stvari ili plaćanje novčane protivvrijednosti), u kojem slučaju tužene imaju pravo izbora jedne od alternativno utvrđenih obaveza kako u parničnom tako i u izvršnom postupku, u skladu s članom 178. ZPP.

17. Tužene su izjavile reviziju Vrhovnom sudu protiv drugostepene presude.

18. Vrhovni sud je dopustio reviziju koristeći ovlaštenje iz odredbe člana 237. stav 3. ZPP smatrajući da bi pravno shvatanje iz konkretnog spora bilo značajno za primjenu prava u drugim sličnim slučajevima, te je donio Presudu broj 83 0 P 001064 09 Gz od 3. marta 2011. godine, kojom je usvojio reviziju tuženih, preinačio presudu Okružnog suda

i sudio tako što je usvojio žalbu tuženih, preinačio prvostepenu presudu u dosuđujućem dijelu (stav 1. izreke) tako što je odbio tužbeni zahtjev u cijelosti.

19. Prema ocjeni Vrhovnog suda, odluka Okružnog suda je zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

20. Vrhovni sud je istakao da, prema odredbi člana 37. ZOVPO-a, za uspješnu stvarnu zaštitu, tužbom koju vlasnik neposjednik pokreće protiv posjednika nevlasnika za predaju u posjed individualno određene stvari, mora dokazati da je vlasnik stvari čiju predaju u posjed traži tužbom, da se ta stvar nalazi u faktičkoj vlasti tuženog (član 70. ZOVPO-a) i njen identitet (čl. 1. i 2. ZOVPO-a), jer može tražiti samo individualno određene stvari.

21. Dalje je istaknuto da je u konkretnoj pravnoj stvari apelant jasno identificirao pokretne stvari čiji povrat traži. Prema zapisniku Općinske uprave za geodetske poslove i katastar nekretnina Općine Zvornik od 3. februara 1999. godine, dio pokretnih stvari iz stana u Zvorniku koje su označene u stavu 1. izreke prvostepene presude, iz stana na kojem je apelant bio nosilac stanarskog prava, izuzete su i smještene u magacin. Prema mišljenju Vrhovnog suda, tužene su osnovano ukazale na to da tokom postupka apelant nije dokazao da se te stvari nalaze u faktičkoj vlasti jedne od tuženih, kao i da je nemoguće da se nalaze u posjedu obiju tuženih, kako su, prema ocjeni Vrhovnog suda, pogrešno zaključili nižestepeni sudovi u osporavanim odlukama. Naime, zapisnik od 3. februara 1999. godine, na koji su se pozvali nižestepeni sudovi kada su zaključili da su sporne pokretne stvari u posjedu tuženih, nije dokaz da su one bile u posjedu jedne od tuženih u vrijeme podnošenja tužbe sudu 30. oktobra 2006. godine i u vrijeme glavnog pretresa u toj parnici 28. maja 2009. godine. Stoga, prema ocjeni Vrhovnog suda, tokom postupka nije utvrđeno da se stvari navedene u prvom stavu izreke prvostepene presude nalaze kod tuženih, pa nedostaje jedna od pretpostavki uspješne stvarnopravne zaštite iz odredbe člana 37. ZOVPO-a. Naime, pravilo sadržano u navedenoj zakonskoj odredbi propisuje da se predaja stvari može tražiti i dosuditi prema onome koji stvari drži u posjedu. Zato, prema ocjeni Vrhovnog suda, nije osnovan apelantov tužbeni zahtjev da mu tužene vrate stvari koje nisu zamjenjive i koje faktički ne mogu biti u posjedu obiju tuženih, a izvedenim dokazima nije utvrđeno da se nalaze u posjedu niti jedne od tuženih u parnici.

22. Vrhovni sud je, dalje, u obrazloženju presude naveo da je apelant uz zahtjev za predaju u posjed pokretnih stvari tužbom podnio i alternativni zahtjev da mu tužene isplate njihovu novčanu protivvrijednost (član 55. ZPP). Međutim, kako smatra Vrhovni sud, u toj parnici, prema materijalnom pravu, alternativni zahtjev nije moguć zbog toga što se ne traži ispunjenje obaveze iz alternativne obligacije. S tim u vezi je istaknuto da je Okružni sud u obrazloženju drugostepene presude pošao od činjenice da je apelant pod-

nio i alternativni zahtjev, ali ga je pogrešno poistovjetio s procesnom *facultas alternativa* koju propisuje odredba člana 178. ZPP, koja nije isticanje drugog tužbenog zahtjeva već prepuštanje tuženom još jednog načina oslobađanja od obaveze, i u tom slučaju se smatra da ne postoji kumulacija zahtjeva. Vlasnik stvari je ovlašten da od lica koje drži stvari u posjedu prvenstveno traži vraćanje stvari, a njenu novčanu protivvrijednost ako njen povrat više nije moguć. Prema činjeničnim navodima tužbe, apelant je nakon povrata stana i imovine u posjed 23. aprila 2002. godine ustanovio da je imovina djelimično oštećena, a da su jedan dio stvari domaćinstva i ostala pokretna imovina smješteni u magacin resornog ministarstva, iako u zapisniku Općinske uprave za geodetske poslove i katastar nekretnina Općine Zvornik od 3. februara 1999. godine nije konstatirano u čiji magacin su izmještene pokretne stvari iz predmetnog stana. Stoga je, prema mišljenju Vrhovnog suda, revizija osnovano ukazala na to da nema osnova za apelantov zahtjev da mu tužene nadoknade protivvrijednost pokretnih stvari označenih u prvom stavu izreke prvostepene presude u iznosu od 9.730,00 KM, za koje apelant nije dokazao da su bile u posjedu tuženih, pa time i da njihov povrat više nije moguć, kao zakonski uvjet za naknadu njihove novčane protivvrijednosti, koju bi u tom slučaju bilo dužno platiti lica koje ih je držalo u posjedu. Stoga je Vrhovni sud zaključio da je i u ovom dijelu trebalo odbiti apelantov tužbeni zahtjev kao neosnovan.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

23. Apelant smatra da su mu osporenim odlukama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

24. Ističe da je pogrešan zaključak Vrhovnog suda da nije dokazao da se dio pokretnih stvari navedenih u stavu 1. izreke presude Osnovnog suda nalazi kod tuženih, kako su to, prema njegovom mišljenju, u svojim odlukama pravilno zaključila oba nižestepena suda. Naime, nadležni organi tuženih su imali zakonsku obavezu, shodno Zakonu o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine, da od privremenih korisnika preuzmu pokretne stvari i predaju ih vlasniku, odnosno da protiv tih korisnika preduzmu mjere krivičnog gonjenja i postupak obeštećenja. Apelant smatra da u takvoj činjeničnoj i pravnoj situaciji, imajući u vidu da ZOVPO ne razlikuje neposredan i posredan posjed stvari, on ne može snositi bilo kakve posljedice, a nepostupanje nadležnih organa tuženih u osiguranju

kontrole pokretnih stvari i u predaji ranijem vlasniku, nakon što su apelantove stvari izuzeli i stavili u svoj magacin, mora imati za posljedicu odgovornost tuženih za povrat tih stvari apelantu, ili pak nadoknadu njihove vrijednosti. U suprotnom bi na apelanta bio stavljen pretjeran teret u odnosu na javne vlasti, a princip proporcionalnosti bi bio narušen i suprotan neophodnom javnom interesu.

b) Odgovor na apelaciju

25. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju naveo da u postupku pred navedenim sudom nije bilo kršenja apelantovih prava na koja se neosnovano pozvao, te je predložio da se apelacija odbije kao neosnovana.

26. Pravobranilaštvo je također istaklo da je apelacija neosnovana i podržalo je odluku Vrhovnog suda.

V. Relevantni propisi

27. **Zakon o parničnom postupku** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 2.

U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.

Sud u postupku primjenjuje materijalno pravo po vlastitoj ocjeni i nije vezan za navode stranaka u pogledu materijalnog prava.

Član 7. stav 1.

Stranke su dužne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i da izvode dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Član 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno.

Član 55. stav 4.

Tužilac može dva ili više tužbenih zahtjeva koji su u međusobnoj vezi istaći u jednoj tužbi, i tražiti da sud usvoji sljedeći od tih zahtjeva ako nađe da onaj koji je u tužbi istaknut ispred njega nije osnovan.

Član 102. stav 1.

Svaka stranka treba u svojim izlaganjima da iznese sve činjenice potrebne za obrazloženje svojih prijedloga, da ponudi dokaze potrebne za utvrđivanje svojih navoda, kao i da se izjasni o navodima i ponuđenim dokazima protivne stranke.

Član 123.

Svaka stranka dužna je da dokaže činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev.

Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na osnovu kojih će donijeti odluku.

Član 126.

Ako sud na osnovu ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću da utvrdi neku činjenicu, o postojanju ove činjenice zaključiče primjenom pravila o teretu dokazivanja.

Član 178.

Ako je tužilac u tužbi tražio da mu se dosudi određena stvar, a istovremeno je u tužbi ili do zaključenja glavne rasprave izjavio da je voljan umjesto stvari primiti određeni novčani iznos, sud će, ako usvoji tužbeni zahtjev, izreći u presudi da se tuženi može osloboditi od davanja stvari ako plati taj novčani iznos.

28. Zakon o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima („Službeni list SFRJ” br. 6/80 i 36/90 i „Službeni glasnik Republike Srpske” broj 38/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 37.

Vlasnik može tužbom zahtijevati od posjednika povraćaj individualno određene stvari.

Vlasnik mora dokazati da na stvar čiji povraćaj traži ima pravo svojine, kao i da se stvar nalazi u faktičkoj vlasti tuženog.

Pravo na podnošenje tužbe iz stava 1. ovog člana ne zastarijeva.

Član 39. stav 3.

Nesavjestan posjednik dužan je naknaditi štetu nastalu pogoršanjem i propašću stvari, osim ako bi ta šteta nastala i kad bi se stvar nalazila kod vlasnika.

Član 70.

Posjed stvari ima svako lice koje neposredno vrši faktičku vlast na stvari (neposredan posjed).

Posjed stvari ima i lice koje faktičku vlast vrši preko drugog lica, kome je po osnovu plodouživanja, ugovora o korištenju stana, zakupa, čuvanja, posluge ili drugog pravnog posla dalo stvar u neposredni posjed (posredan posjed).

VI. Dopustivost

29. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

30. U skladu s članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

31. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 83 0 P 001064 09 Rev od 3. marta 2011. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 1. aprila 2011. godine, a apelacija je podnesena 31. maja 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

32. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

33. Apelant osporava navedene odluke tvrdeći da su mu tim odlukama povrijeđeni pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na imovinu

34. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) Pravo na imovinu.

35. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju u relevantnom dijelu glasi:

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

36. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavu dva tog člana, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine u skladu s općim interesom. Ova tri pravila nisu različita, u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A, broj 52, stav 61).

37. U vezi s apelantovim navodima da mu je osporenom presudom povrijeđeno pravo na imovinu, Ustavni sud prvo mora utvrditi da li je apelant imao imovinu koja je zaštićena članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje na konzistentnu praksu Evropskog suda za ljudska prava i vlastitu jurisprudenciju, prema kojima imovina, u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, može biti „postojeća imovina” ili „dobra”, uključujući i potraživanja u odnosu na koja lice ima bar „legitimno očekivanje” da će ih realizirati (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Jantner protiv Slovačke*, presuda od 4. marta 2003. godine, aplikacija broj 39050/97, stav 27). Ustavni sud podsjeća i na to da pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju ne garantira pravo na sticanje imovine (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Van der Musselle protiv Belgije*, presuda od 23. novembra 1983. godine, serija A, broj 70, stav 48), niti se može tumačiti kao ograničenje državi da zakonima uredi pitanje uvjeta pod kojima određena lica mogu ostvarivati određena imovinska prava.

38. U postupku okončanom osporenim presudom Vrhovnog suda među strankama nije bila sporna činjenica da je apelant vlasnik stvari koje su bile izuzete prema zapisniku koji su sačinili ovlašteni službenici tuženih. Stoga je, prema mišljenju Ustavnog suda, nesporno da predmetne stvari predstavljaju apelantovu imovinu zaštićenu članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

39. S obzirom na navedeno, apelantu pripada pravo na podnošenje tužbe radi restitucije imovine, te ukoliko povrat takve imovine ne bude moguć, apelant ima „legitimno očekivanje” da će ostvariti pravo na isplatu njene protivvrijednosti.

40. Dalje, Ustavni sud treba utvrditi da li se umiješalo u apelantovu imovinu, da li je to miješanje bilo u skladu sa zakonom i u javnom interesu i da li je bilo proporcionalno legitimnom cilju, dakle uspostavlja li pravičnu ravnotežu između apelantovog prava i općeg interesa.

41. Ustavni sud zapaža da je osporena presuda Vrhovnog suda donesena u postupku povodom apelantove tužbe protiv tuženih radi predaje u posjed pokretnih stvari, ili, u nemogućnosti predaje, isplate njihove novčane protivvrijednosti. S obzirom na to da se radi o apelantovoj imovini, proizlazi da je osporenom odlukom kojom je apelantu odbijen tužbeni zahtjev za predaju u posjed pokretnih stvari, odnosno isplatu njihove protivvrijednosti, došlo do miješanja u apelantovu imovinu.

42. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud treba da odgovori jeste da li je miješanje u apelantovo pravo na imovinu bilo u skladu sa zakonom. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelant protiv tuženih podnio vlasničku tužbu kojom je tražio vraćanje u posjed pokretnih stvari ili da mu se naknadi vrijednost otuđenih stvari. Tvrdnju da je vlasnik tih stvari (što u postupku nije ni bilo sporno) i da se stvari nalaze u posjedu tuženih (što je bilo sporno) apelant je zasnivao na zapisniku od 3. februara 1999. godine, koji su sačinili ovlašteni službenici organa tuženih, u kojem je navedeno da su stvari izuzete i smještene u magacin. Osnovni i Okružni sud su udovoljili apelantovom tužbenom zahtjevu smatrajući da njegov alternativni tužbeni zahtjev za isplatu naknade za otuđene stvari ima pravni osnov u pravilima imovinskog prava, i u tom slučaju tužene imaju pravo izbora jedne od alternativno utvrđenih obaveza. Nasuprot tome, Vrhovni sud je smatrao da na osnovu provedenih dokaza nije utvrđeno da se pokretne stvari nalaze u državini (posjedu) tuženih, te da stoga nema osnova za zahtjev da tužene apelantu nadoknade protivvrijednost pokretnih stvari, odnosno da prema materijalnom pravu u ovoj parnici alternativni zahtjev nije moguće postaviti zbog toga što se ne traži ispunjenje obaveze iz alternativne obligacije.

43. U kontekstu navedenog, Ustavni sud smatra da miješanje u apelantovo pravo na imovinu nije bilo zasnovano na zakonu. Naime, Vrhovni sud je arbitrarno teret dokazivanja prebacio na apelanta zahtijevajući od njega da dokaže da li se izuzete stvari nalaze kod tuženih (uprkos postojanju zapisnika od 3. februara 1999. godine prema kojem su izuzimanje vršile tužene). U tom smislu, Ustavni sud primjećuje da se apelant vlasničkom tužbom obratio onom ko je izuzeo (uzeo) njegove stvari, a dokaz za to je zapisnik o izuzimanju, te ako tužene tvrde da stvari nisu kod njih, onda su bile dužne da to dokažu, odnosno da navedu gdje su, imajući u vidu odredbu člana 102. stav 1. ZPP, prema kojem

svaka stranka treba u svojim izlaganjima iznijeti sve činjenice potrebne za obrazloženje svojih prijedloga, ponuditi dokaze potrebne za utvrđivanje svojih navoda, te se izjasniti o navodima i ponuđenim dokazima protivne stranke. S obzirom na to da su tužene tvrdile da nisu u posjedu predmetnih stvari, onda su, imajući u vidu citiranu zakonsku odredbu, one bile i obavezne da ponude dokaze potrebne za utvrđivanje svojih navoda, tj. dokaze o tome gdje se stvari nalaze ukoliko tvrde da više nisu kod njih, budući da su ovlašteni radnici tuženih sačinili zapisnik o izuzimanju predmetnih stvari, u kojem je eksplicitno navedeno: „Ministarstvo izvuče stvari u magacin”.

44. Međutim, Ustavni sud zapaža da tužene tokom čitavog postupka pred redovnim sudovima nisu ponudile dokaz za svoju tvrdnju (uprkos postojanju materijalnog dokaza da su stvari izuzete), a Vrhovni sud je njihovu tvrdnju prihvatio kao dokazanu uprkos postojanju zapisnika da su izuzele apelantove stvari. Kao što je prethodno navedeno, svaka strana za svoje tvrdnje mora dati dokaze. Apelant je svoju tvrdnju da se stvari nalaze kod tuženih potkrijepio zapisnikom o izuzimanju stvari, dakle potkrijepio ju je dokumentom tuženih. Stoga je zaista nejasno šta bi apelant u toj situaciji mogao i trebao dalje dokazivati, pogotovo što su tužene samo tvrdile da stvari nisu kod njih i ništa više, a prema zapisniku od 3. februara 1999. godine proizlazi da su stvari kod njih. Imajući u vidu nedvosmislen zahtjev ZPP (član 7. stav 2) da sud svoju odluku o tužbenom zahtjevu ili prigovorima stranaka istaknutim u postupku ne može zasnovati na činjenicama koje stranke nisu iznijele, a stranke, tj. tužene, osim tvrdnji da apelant nije dokazao da se stvari ne nalaze u njihovom posjedu, nisu ponudile bilo kakve dokaze uprkos postojanju suprotnog dokaza koji ukazuje na to da se stvari nalaze kod njih, proizlazi da je osporena odluka Vrhovnog suda zasnovana na proizvoljnoj primjeni prava.

45. Također je arbitraran i zaključak Vrhovnog suda da zahtjev za novčanu naknadu apelant nije mogao postaviti kao alternativni zahtjev u konkretnom slučaju. Apelant je, uz zahtjev za restituciju stvari, podnio i alternativni zahtjev za novčanu nadoknadu jer je osnovano mogao pretpostaviti da mu tužene neće vratiti predmetne stvari, ali mu u tom slučaju moraju naknaditi njihovu novčanu protivvrijednost. Zbog toga je apelant i postavio ovakav tužbeni zahtjev, tj. da mu se vrate stvari, ili, ako to ne bude moguće, da se isplati njihova novčana protivvrijednost.

46. S obzirom na to da miješanje u apelantovu imovinu nije izvršeno u skladu sa zakonom, nema potrebe ispitivati da li je miješanje bilo u javnom interesu i da li je proporcionalno.

47. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

48. S obzirom na zaključak o povredi prava na imovinu, Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno ispituje apelantove navode u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

49. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada je odbijanje apelantove vlasničke tužbe zasnovano na proizvoljnoj primjeni pozitivnih propisa.

50. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

51. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Предмет број АП 3555/13

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Амиле Цвијетић Колцо
поднесена против Пресуде Врховног
суда Федерације Босне и Херцеговине
број 09 0 К 011318 12 КЖ од 16. маја
2013. године и Пресуде Кантоналног
суда у Сарајеву број 09 0 К 011318 11
К од 1. фебруара 2012. године

Одлука од 9. децембра 2014. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 3555/13**, рјешавајући апелацију **Амиле Цвијетић Колцо**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 22/14 и 57/14), у саставу:

Валерија Галић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Сеада Палаврић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Мирсад Ћеман, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 9. децембра 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Амиле Цвијетић Колцо**, поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број **09 0 К 011318 12 КЖ** од 16. маја 2013. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број **09 0 К 011318 11 К** од 1. фебруара 2012. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. **Амила Цвијетић Колцо** (у даљњем тексту: апеланткиња), коју заступа Мидхат Кочо, поднијела је 13. августа 2013. године (путем поште) и 16. августа 2013. године исту апелацију (адвокат лично) Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број **09 0 К 011318 12 Кж** од 16. маја

2013. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 09 0 К 011318 11 К од 1. фебруара 2012. године. Апелација је у Уставном суду евидентирана као АП 3555/13.

2. Апеланткиња, коју заступа Недим Адемовић, адвокат из Сарајева, против оспорених пресуда Врховног суда и Кантоналног суда поднијела је апелацију Уставном суду 14. августа 2013. године. Апелација је такође регистрована под бројем АП 3555/13.

3. Апеланткиња је 23. јануара и 4. септембра 2014. године тражила да се предмет хитно рјешава.

II. Поступак пред Уставним судом

4. На основу члана 25 став 3 Правила Уставног суда, 4. септембра 2014. године је одлучено да се предмет рјешава приоритетно.

5. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Кантоналног суда, Федералног тужилаштва (у даљњем тексту: Федерално тужилаштво) и Кантоналног тужилаштва Сарајево (у даљњем тексту: Тужилаштво) затражено је 9. септембра и 16. октобра 2014. године да доставе одговор на апелацију.

6. Врховни суд је одговор на апелацију доставио 22. септембра 2014, Кантонални суд 11. септембра 2014. године, Тужилаштво 26. септембра 2014. године, а Федерално тужилаштво 10. новембра 2014. године.

III. Чињенично стање

7. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

Први сет кривичног поступка против апеланткиње

8. Општински суд у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) је донио Пресуду број 65 0 К 056074 08 К од 10. јула 2009. године којом се, на основу члана 298 тачка а) Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗКП), одбија оптужба да је апеланткиња, на начин детаљно описан у пресуди, у својству доктора–специјалисте за анестезију примијенила тзв. епидуралну аналгезију, због чега је дошло до пробијања задесне дуре код пацијенткиње Свјетлане Зукић (у даљњем тексту: оштећена), након чега је оштећена пуштена кући иако је требало да због компликација буде задржана у болници. Апеланткиња је након тога, због

компликација које су се појавиле код оштећене, самоиницијативно, без консултације с другим љекарима, супротно правилима добре љекарске праксе, у више наврата посјећивала оштећену код куће и пружала јој љекарску помоћ. У тим приликама је примјењивала неадекватна средства и начине лијечења, те јој је у два наврата на клиници давала „крвну закрпу”. Након тога је оштећену отпуштала на кућно лијечење иако је морала да препозна њено тешко здравствено стање и да предложи болничко лијечење ради предузимања одговарајућих дијагностичких мјера с циљем да се пронађе узрок таквог стања и врши надзор над оштећеном. Код оштећене је 17. августа 2007. године наступила природна смрт, чиме је починила тешко кривично дјело против здравља људи из члана 240 став 2 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗ) у вези с чланом 229 став 1 КЗ.

9. У образложењу пресуде Општински суд је детаљно описао елементе кривичног дјела несавјесног лијечења из члана 229 став 1 КЗ, као и могуће посљедице због несавјесног лијечења. Суд је истакао да је Тужилаштво радње описане у оптужници, које се апеланткињи стављају на терет, оквалификовао као кривично дјело несавјесног лијечења из члана 229 став 1 КЗ, иако је у оптужници наведено да се пацијенткињино здравствено стање стално погоршавало, што је апеланткиња морала да препозна, и да је коначно 17. августа 2007. године код оштећене наступила смрт. На основу наведеног Општински суд је закључио да је посљедица несавјесног лијечења смрт оштећене, а не погоршање здравственог стања. Општински суд је навео да је смрт која је наступила због несавјесног лијечења тежа посљедица која основно кривично дјело квалификује као ново кривично дјело, и то тешко кривично дјело против живота и здравља људи из члана 240 став 2 КЗ. Имајући у виду несклад између чињеничног описа кривичног дјела у оптужници и правне оцјене дјела, суд је апеланткињине радње дате у чињеничном опису дјела у оптужници оквалификовао као тешка кривична дјела против здравља људи из члана 240 став 2 КЗ у вези с чланом 229 став 1 истог закона. Имајући у виду висину запријећене казне за кривично дјело из члана 240 став 2 КЗ (казна затвора од 1 до 12 година), Општински суд је закључио да није стварно надлежан па је на основу члана 298. тачка а) донио пресуду којом се оптужба одбија.

10. Против првостепене пресуде Тужилаштво је изјавило жалбу, коју је Кантонални суд Пресудом број 65 0 К 056074 09 Кж, од 19. октобра 2010. године одбио као неосновану и потврдио пресуду Општинског суда.

11. У образложењу пресуде Кантонални суд је навео да се слаже с образложењем првостепеног суда, јер чињенични опис оптужнице не одговара правној квалификацији дјела из члана 229 став 1 КЗ, које је измијењеном оптужницом апеланткињи

стављено на терет. Како суд није везан оптужницом за правну оцјену дјела, а надлежност се цијени на основу чињеничног описа датог у оптужници, то је према мишљењу Кантоналног суда првостепени суд правилно поступио када је због ненадлежности донио одбијајућу пресуду.

Други сет поступка против апеланткиње

12. Кантонални суд је донио Рјешење број 09 0 К 011318 11КПС од 14. јануара 2011. године, којим је одбио Оптужницу Тужилаштва број КТ-4131/07 од 6. јануара 2011. године, подигнуту против апеланткиње због кривичног дјела из члана 240 став 2 у вези с чланом 229 став 1 КЗ.

13. У образложењу рјешења судија за претходно саслушање је навео да је пред Општинским судом подигнута оптужница против апеланткиње којом јој је стављено на терет извршење кривичног дјела из члана 229 став 1 КЗ, која је била потврђена пред судом и суд је, пазећи на своју стварну надлежност, у току поступка утврдио да се ради о кривичном дјелу из члана 240 став 2 у вези с чланом 229 став 1 КЗ за које је стварно надлежан Кантонални суд. Полазећи од одредби ЗКП као и члана 4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), суд је закључио да је подигнута оптужница у супротности с принципом из кривичног поступка (*res iudicata*) и члана 241 ЗКП, као и принципом из наведеног Протокола 7. Сходно мишљењу суда, то значи да је претходно мериторно одлучено пред судом о истој ствари због чега није могуће водити нови кривични поступак без обзира на разлоге доношења претходне судске одлуке. Тужилаштво је, како је суд навео, пропустило да оцијени стварну надлежност суда прије достављања оптужнице и на тај начин преузело ризик претходног исхода судске одлуке. Према ставу суда, није могуће да се исправи претходни пропуст Тужилаштва као и судије за претходни поступак Општинског суда подизањем исте оптужнице с истим доказима пред стварно надлежним судом, јер су наступиле последице које не могу да се промијене.

14. Против рјешења Тужилаштво је изјавило жалбу, коју је Кантонални суд Рјешењем број 09 0 К 011318 11Кпс 2 од 16. марта 2011. године уважио, па је рјешење суда од 14. јануара 2011. године укинуо и предмет вратио судији за претходно саслушање на поновно одлучивање о оптужници.

15. У образложењу рјешења Кантонални суд је навео да је судија за претходно саслушање погрешно примимијенио материјално право, одредбе члана 4 ЗКП и Европске конвенције. Кантонални суд је навео да се ради о процедуралној одлуци којом се није утврђивала апеланткињина кривична одговорност, већ се одлучивало о

стварној надлежности суда, те у том смислу кривично дјело може да буде предмет пресуђења пред стварно надлежним судом, јер се не ради о пресуђеној ствари. Против апеланткиње, сходно закључку Кантоналног суда, може да се подигне нова оптужница пред стварно надлежним судом.

16. Кантонални суд је у поновном поступку донио Рјешење број 090 К 0011318 11 Кпс 2 од 1. фебруара 2011. године којим је потврдио Оптужницу број КТ-4131/07 од 6. јануара 2011. године против апеланткиње којој се ставља на терет тешко кривично дјело против здравља људи из члана 240 став 2 КЗ у вези са ставом 1 и у вези с чланом 229 став 1 КЗ. Оптужница је потврђена с 1. фебруаром 2011. године.

17. Апеланткиња је изјавила приговор против оптужнице, који је Кантонални суд Рјешењем број 090 0 К 011318 11Кпс 2 од 16. марта 2011. године одбио као неоснован.

18. У образложењу је наведено да је, испитујући апеланткињин приговор у вези с чланом 248 ЗКП-а, суд нашао да су приговори неосновани, односно да нису испуњени законски разлози за прихватање приговора јер нису присутни недостаци у оптужници, с обзиром да је она према оцјени суда сачињена у смислу члана 242 ЗКП, те нема формалних недостатака, нити је повријеђен принцип *in dubio pro reo*. Суд је навео да је прихватио оптужницу, прихватајући на тај начин да је у конкретном случају присутна основана сумња за подизање оптужнице против апеланткиње за конкретно кривично дјело.

19. Кантонални суд је донио Пресуду број 09 0 К 011318 11 К од 1. фебруара 2011. године, која је исправљена рјешењем исти број од 28. марта 2012. године тако што је исправљена грешка у меморандуму и преамбули, навођењем да је датум доношења и објављивања пресуде 1. фебруар 2012. године (а не 2011. године), којом је апеланткиња проглашена кривом да је на начин детаљно описан у пресуди починила тешко кривично дјело против здравља људи из члана 240 став 2 у вези са ставом 1 КЗ, а у вези с кривичним дјелом несавјесног лијечења из члана 229 став 1 КЗ, те је суд осудио на казну затвора у трајању од три године и шест мјесеци.

20. У образложењу пресуде суд је навео доказе које је извело Тужилаштво (аслушање свједока, породице оштећене, апеланткињиних колега с посла, вјештака који су износили своје налазе и мишљења, увид у медицинску и другу документацију) као и доказе одбране (изјаве апеланткиње и др Идризбеговић, те извод из протокола) те је презентирао садржај проведених доказа. На околност ангажовања вјештака Судског медицинског одбора Медицинског факултета у Новом Саду (у даљњем тексту: Судски медицински одбор) суд је прочитао и извршио увод у Наредбу Тужилаштва КТ-4131/07 од 3. априла 2008. године, Допис Тужилаштва број КТ-4131/07 од 4. априла

2008. године и Одлуку Судског медицинског одбора од 15. јула 2008. године. Иако је одбрана оспоравала законитост овог доказа, односно начина на који је Тужилаштво дошло до споменутог налаза, суд је закључио да налаз није незаконит. Наиме, одбрана је оспоравала доказ због чињенице да он није прибављен замолбеним путем, у складу с Међународним уговором између Босне и Херцеговине и Србије и Црне Горе о правној помоћи у кривичним и грађанским правима, али је овај приговор оцијјењен као неоснован. Суд је навео да прибављањем наведеног налаза без замолнице није дошло до кршења апеланткињиних људских права и слобода, јер се овим уговором о међусобној сарадњи не прописују *prima facie* људска права и слободе већ се ради о инструментима који регулишу сарадњу држава. Суд је закључио да не може да се тврди да би апеланткиња била у бољој или другачијој позицији да је налаз прибављен путем Министарства правде, у ситуацији када Тужилаштво слободно диспонира вољом којег ће вјештака ангажовати. Кршење ових инструмената, према мишљењу суда, огледа се само у одабиру учесника у проведеним активностима, а не у нечему што би могло да доведе у питање изворну аутентичност или законитост тих доказа. Дакле, налаз Судског медицинског одбора прибављан на овај начин, према закључку суда, није незаконит у складу с чланом 11 ЗКП-а, односно није заснован на повредама људских права и слобода, нити битним повредама одредби ЗКП-а. Суд је такође навео да је, након тражења Тужилаштва, Судски медицински одбор у складу са својим правилима одредио комисију у саставу од анестезиолога, неурохирурга, фармаколога и специјалиста судске медицине, те су они на основу увида у документацију која им је достављена проучили предмет и на основу налаза донијели своје мишљење које су изложили на сједници Судског медицинског одбора, то мишљење је једногласно прихваћено и донесена је одлука да се извјештај комисије прихвата и представља налаз и мишљење Судског медицинског одбора.

21. Суд је истакао да је испитао љекаре с клинике, па је навео да су др Мулалић, др Диздаревић Стојкановић, др Имширија Галијашевић и др Дурић, запослене гдје и апеланткиња и да су биле посредно или непосредно укључене у случај, те су избјегавале директне одговоре, чак је др Диздаревић Стојкановић (која је водила већи дио трудноћу оштећене) навела да није знала ништа о пробијању дуре јер је анестезиолог није обавијестио, док је др Мулалић (апеланткињин шеф) тврдила да је била на одмору у то вријеме (што је суд утврдио да није тачно). Међутим, суд је цијенио да су изјаве ових свједока у одлучним дијеловима сагласне, а у потпуности је вјеровао исказу др Катице, која је давала јасне и одређене одговоре, а која ради исти посао као апеланткиња.

22. Кантонални суд је навео да је након проведеног доказног поступка у ком је учествовала апеланткиња коју је заступао адвокат и Тужилаштво „на сигуран и поуздан

начин, ван сваке разумне сумње” доказало да је апеланткиња на начин описан у диспозитиву пресуде починила тешко кривично дјело против здравља људи у вези с кривичним дјелом несавјесног лијечења. Сходно мишљењу суда доказано је да је апеланткиња у временском периоду од 16. јула 2007. године до 17. августа 2007. године у Сарајеву, у својству доктора специјалисте анестезиолога на оштећеној, која је 16. јула 2007. године примљена ради порођаја, примијенила епидуралну аналгезију коју је пратила компликација задесног пробијања дуре, што је констатовано у обрасцу за праћење порођаја у епидуралној аналгезији на мјесту „техничке потешкоће”. Пацијенткиња је с клинике отпуштена 17. јула 2007. године, иако је требало да због настале компликације у складу с добром љекарском праксом буде задржана у болници дуже од 24 часа (како је суд утврдио из изјава саслушаних љекара, поготово др Катице), а није задржана због тога што апеланткиња о инцидентном догађају није обавијестила шефа Одјела нити дежурног гинеколога, као ни друге докторе на Клиници за гинекологију и акушерство ради регистравања те компликације у „температурну листу”. Према налажењу Кантоналног суда, знајући за компликацију која је настала код оштећене, апеланткиња је с њом остала у контакту и пружала јој је љекарску помоћ у стану пацијенткиње, што није било у складу с добром љекарском праксом јер, и поред трајања тегоба и сталног погоршања пацијенткињиног здравственог стања, апеланткиња није предузела одговарајуће дијагностичке мјере с циљем да пронађе узроке таквог стања, није консултовала друге љекаре, нити је о пацијенткињиним здравственим проблемима обавијестила претпостављене. Апеланткиња је, како је закључио Кантонални суд, примјењивала неприкладан начин лијечења. Суд је даље утврдио да је апеланткиња у више наврата у кућним условима примјењивала терапије у виду давања инфузија у које је укључивала лијек Пропофол 1% (емулзија бијеле боје) који мора да се даје под контролисаним медицинским условима и уз подршку респираторне и кардиоваскуларне функције уз одговарајућу медицинску опрему, те је пацијенткињу скоро мјесец дана након пробијања дуре наручивала и примала на Одјел клинике за анестезију и реанимацију КЦУ Сарајеву, за вријеме своје дежуре, без било какве процедуре и договора с претпостављеним, и то 12. августа и 14. августа 2007. године, којом приликом јој је самоиницијативно дала „крвну закрпу” која се у пракси примјењује у болничком третману 48 часова након настале компликације уз тимску љекарску консултацију.

23. Суд је закључио да апеланткиња није препознала, а као доктор је морала да препозна опште стање оштећене које се погоршавало још прије и у вријеме давања „крвних закрпа”, које се прогресивно развијало и морало да се манифестује одређеном клиничком сликом, па је оштећену отпуштала на кућно лијечење, те јој је 14. августа 2007. године оставила епидурални катетер у леђима за касније потребе лијечења,

да би код пацијенткиње 17. августа 2007. године наступила природна смрт услијед угушења, што је посљедица крварења испод тврде можданице са сљественим отоком мозга и притиска на мождане центре и центре у продуженој кичменој мождини, а крварење је посљедица патолошких промјена на јетри, односно преосјетљивости организма на лијекове с посљедицама склоности ка крварењу.

24. Доносећи своју одлуку у погледу постојања кривичног дјела и кривичне одговорности суд је навео да је имао у виду да здравље људи представља једну од основних вриједности човјека, а право на здравствену заштиту је једно од основних права. Даље, суд је утврдио да је апеланткиња доктор медицине, те је суд у складу с елементима кривичног дјела из члана 229 КЗ (несавјесно лијечење) утврђивао да ли је апеланткиња примијенила очито неприкладан начин лијечења и тиме проузроковала погоршање пацијенткињиног здравственог стања. Суд је закључио да је апеланткиња поступала супротно правилима струке, односно да је знатно одступила од општеприхваћених правила струке, љекарске праксе и науке, јер је предузела више радњи, односно пропустила да предузме потребне радње на које је била обавезна као доктор медицине у више сегмената. Тако пацијенткиња због пробијања дуре није задржана у болници дуже од 24 часа што би било у складу с добром љекарском праксом, а због тога што апеланткиња о томе није обавијестила шефа Одјела, нити дежурног гинеколога, нити друге лијечнике ради евиденције настале компликације. Затим, апеланткиња је пацијенткињи пружала љекарску помоћ у стану, што није било у складу с правилима љекарске праксе, јер је суд неспорно утврдио да упркос трајању тегоба код пацијенткиње и сталног погоршања њеног здравственог стања није предузела одговарајуће дијагностичке мјере с циљем да се пронађе узрок таквог стања, није се консултовала с љекарима других медицинских специјалности и није о постпарталним проблемима са здрављем своје пацијенткиње обавијестила своје претпостављене. Осим тога, суд је утврдио очигледно неприкладан начин лијечења јер је апеланткиња на пацијенткињи у кућним условима у више наврата примјењивала терапије у виду давања инфузије у коју је укључивала лијек Пропофол 1% емулзија за који је утврђено да се даје у контролисаним медицинским условима уз подршку респираторне и кардиоваскуларне функције уз одговарајућу медицинску опрему, те је пацијенткињу наручивала и примала на одјел клинике за вријеме својих дежурних, те јој у два наврата дала „крвну закрпу” која се примјењује у болничком третману у року од 48 часова од настанка компликација уз тимску љекарску консултацију.

25. Суд је даље навео да је утврдио везу између радњи које је апеланткиња предузимала и наступања здравствених оштећења код пацијенткиње којој је указивала помоћ, односно да је због радњи које је апеланткиња предузимала дошло до погоршања пацијенткињиног здравственог стања. С тим у вези суд је навео да је оште-

ћена као здрава особа од 40 година примљена ради порођаја, трудноћа јој је била уредна, без проблема, а што је суд утврдио на основу налаза и мишљења Судског медицинског одбора, медицинске документације и свједока (супруга и сестре оштећене, те докторице која је водила трудноћу), па је након насталих компликација оштећена за мање од 24 часа пуштена кући. Оштећена је имала главобоље о којима је апеланткиња била упозната, које нису престајале, а клинички утисак о њеном јако лошем стању морао је одавати њено веома тешко стање и то само на основу разговора, контакта и њеног физичког изгледа, а с обзиром на њену доб и чињеницу да није имала никаквих раније откривених обољења и патолошких стања, а није се опорављала, што је суд закључио на основу налаза и мишљења Судског медицинског одбора и исказа др Колак. Затим, на основу исказа свједока (супруга, сестре и пријатељица оштећене) њено стање је сваким даном бивало све горе, па више није могла самостално да се креће, била је везана за постељу, а о чему је апеланткиња била упозната јер јој је долазила кући. Суд је цијенио ове околности у вези с мишљењем које су дали Судски медицински одбор и др Колак, а из ког произилази да је због компликација пробијања дуре, које се дешавају, пацијенткиња морала да буде под већом пажњом да се види да ли ће тегобе престати и да се стање прати да се не би десио нежељени ток лијечења, због чега је суд закључио да постоји узрочно-последична веза између апеланткињиних радњи и погоршања здравственог стања оштећене. Даље, на основу налаза вјештака судске медицине и вјештака патолога, које је суд довео у везу с налазом Судског медицинског одбора, суд је утврдио да је код оштећене дошло до природне смрти због угушења које је последица крварења испод тврде можданице са сљедственим притиском мозга и притиска на мождане центре и центре у продуженој кичменој мождини, а крварење је последица патолошких промјена на јетри односно преосјетљивости организма на лијекове с последицама склоности ка крварењу. Суд је утврдио да је смрт оштећене проузрокована апеланткињиним радњама у којима су се стекла сва обиљежја кривичног дјела несавјесног лијечења из члана 229 став 1 КЗ, дакле, доказано је да је апеланткиња починила кривично дјело из члана 240 став 2 КЗ у вези са ставом 1 и у вези са чланом 229 став 1 КЗ.

26. На основу налаза и мишљења Судског медицинског одбора и свједока др Колак, суд је закључио да је апеланткиња пацијенткињу отпуштала с клинике на кућно лијечење, остављајући јој епидурални катетер у леђима за касније потребе лијечења, а нема података да је и тада, три дана прије смрти, апеланткиња препознала њено тешко опште стање, да је консултовала љекаре неопходне специјализације који би планирали испробавање неопходне дијагностичке процедуре, да је предложила хоспитализацију и обавијестила претпостављене у складу с правилима љекарске струке

о оштећеној која је порођена на њиховој клиници и добила епидуралну анестезију. Осим тога, апеланткиња је на оштећеној примијенила очигледно неприкладан начин лијечења (начин укључивања лијека Пропофол 1% емулзија и начин и вријеме давања „крвне закрпе“) иако је морала да препозна изразито тешко стање оштећене и у вријеме давања „крвних закрпа“ а које се прогресивно развијало и морало да се манифестује одређеном клиничком сликом. Дакле, и из налаза Судског медицинског одбора и из налаза вјештака судске медицине, односно патолога, произилази да је механизам умирања оштећене морао да траје више дана и да је љекар морао да препозна такво изразито тешко стање оштећене, које се развијало.

27. Затим, суд је цијенио и налаз патолога др Селака и др Радовић, као и др Колак, те је закључио да је апеланткиња морала да препозна изузетно тешко опште стање оштећене које се прогресивно развијало и морало да се манифестује одређеном клиничком сликом коју је она као доктор медицине морала да препозна. Суд је утврдио да је апеланткиња оштећену видјела и била с њом у контакту 15. августа 2007. године ујутро, када јој је радила другу „крвну закрпу“ и вратила је на кућно лијечење, остављајући јој епидурални катетер у леђима за касније потребе лијечења, а код оштећене је наступила смрт 17. августа 2007. године ујутро. Суд је навео да из закључка Судског медицинског одбора произилази да благовремена дијагноза и третман односно лијечење у болници пружа пацијенту шансу да преживи, а нема података да је апеланткиња и тада, три дана прије смрти оштећене, препознала њено тешко опште стање, да је консултовала љекаре неопходне специјализације који би планирали испробавање неопходне дијагностичке процедуре, да је предложила хоспитализацију и обавијестила претпостављене у складу с правилима добре љекарске струке о стању болеснице која је порођена на њиховој клиници и добила епидуралну анестезију.

28. Због свега наведеног суд је закључио да је смрт оштећене проузрокована апеланткињиним несавјесним лијечењем, односно последица је несавјесног лијечења, јер апеланткиња није препознала погоршање, а морала је да га препозна, што је довело до смрти. У односу на виност, суд је утврдио да је у односу на основно кривично дјело (члан 229 став 1 КЗ) апеланткиња поступала с умишљајем, док је у односу на тешко кривично дјело против здравља људи поступала из нехата. Суд је закључио да је апеланткиња, као доктор медицине, била свјесна да због радњи које је предузимала може да наступи погоршање здравственог стања, али је очигледно пристала на наступање забрањене последице, те да је била свјесна да се здравствено стање погоршава и да може да дође до смрти, али је оштећену отпуштала на кућно лијечење, остављајући јој епидурални катетер у леђима за касније потребе лијечења и олако држећи да до смрти неће доћи.

29. Кантонални суд је навео да апеланткињина свједочења немају упориште у осталим provedеним доказима и дати су, по оцјени суда, с намјером да избјегне кривичну одговорност. Суд је оцијенио њене наводе о пропустима у организационом дијелу на Гинеколошко-акушерској клиници као неосноване. Такође, апеланткињини наводи да оштећена не би била примљена у болницу због главобоља, да крвна закрпа може да се да у амбуланти и без сагласности претпостављеног, су супротни мишљењу Судског медицинског одбора, а и навод да о кућним посјетама оштећене није упознала претпостављеног јер је била на одмору је нетачан, јер је др Мулалић тада радила и на одмор је отишла половином августа. Такође, суд је одбацио као неувјерљиве и остале апеланткињине наводе – да је оштећеној у два наврата заказивала да дође на клинику што је она одбила, као и да је сестра оштећеној куповала по свом нахођењу Аналгин, иако јој је апеланткиња препоручила Кафетин. Као доказ одбране provedено је и саслушање др Идризбеговића, гинеколога ком се оштећена обраћала, како је суд закључио, након порођаја због проблема с дојењем. Свједок је навео да је гинеколошки налаз оштећене био уредан, али је оштећена рекла да има главобоље, те питала да ли смије да узима аналгетике. Овај свједок наводи да је оштећену упутио неурологу ради тражења узрока главобоља. Свједок је навео да је преглед протоколисан и одбрана је у том правцу доставила извод из протокола као доказ, који је Тужилаштво оспорило. Извод је у форми фотокопије, неовјерен је, а одбрана није понудила доказ да се обраћала Клиници ради добијања оригинала, нити је предложила да то уради суд. Због наведеног суд је оцијенио извод из протокола као незаконит доказ. Затим, свједочење др Идризбеговића суд је оцијенио као нерелевантно у дијелу око дојења, док је у дијелу у ком је изјавио да се оштећена жалила на главобоље и да је упутио да мирује суд навео да он није поткријељен другим доказима и да није увјерљив, те да не може да утиче на другачије одлучење суда.

30. Приликом одлучивања о врсти и висини санкције суд је код апеланткиње као олакшавајуће околности цијенио да је породична и није раније осуђивана, а као отежавајуће околности је посебно цијенио околности под којима је кривично дјело извршено, као и да је апеланткиња знала да је оштећена мајка двоје дјеце, од којих је једно тек рођено, као и њено држање након извршења кривичног дјела, па је апеланткињу осудио на три године и шест мјесеци.

31. Врховни суд је, одлучујући о апеланткињиној жалби (коју је изјавио њен адвокат, као и она лично), донио Пресуду број 09 0 К 011318 12 Кж од 16. маја 2013. године којом је њену жалбу дјелимично уважио и одлуку о казни преиначио тако што је апеланткињу за наведено кривично дјело, за које је проглашена кривом, осудио на казну затвора у трајању од три године. У осталом дијелу првостепена пресуда је остала неизмијењена.

32. У образложењу пресуде суд је прије свега утврдио да је неоснован навод апеланткињине одбране о повреди члана 4 ЗКП и принципа *ne bis in idem* из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију. Испитујући овај навод суд је оцијенио да он није основан и да није дошло до повреде одредби кривичног поступка из члана 312 став 2 у вези с чланом 4 ЗКП. Суд је навео да је пресуда Општинског суда процесна пресуда, а не мериторна одлука па у тој ситуацији, због чињенице да је она постала правоснажна, не може да се сматра да се ради о пресуђеној ствари. Врховни суд је навео да Општински суд није дао никакву оцјену предметног случаја тако да не може да се прихвати да је ријешен потпуно истовјетан чињенични опис кривичноправних радњи које су апеланткињи стављене на терет, због чега не може да се закључи да се ради о пресуђеној ствари. Процесна одлука, према мишљењу Врховног суда, није представљала препреку за вођење кривичног поступка пред Кантоналним судом, како је правилно утврдио Кантонални суд у својој пресуди, за шта је дао ваљане разлоге. Према мишљењу Врховног суда, а које је базирано на одлукама Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), произилази да одлука која не садржава никакву оцјену чињеница о меритуму случаја, односно предмета случаја, не улази у подручје примјене члана 4 ЗКП односно принципа *ne bis in idem*, а прихватање другачијег става било би одустајање од незаконитог понашања што би било супротно циљу успостављања и развијања простора слободe, сигурности и правде.

33. Врховни суд је размотрио навод апеланткињине одбране да је дошло до битних повреда одредби кривичног поступка из члана 312 став 2 ЗКП у вези с чл. 428 и 429, а све у вези с чланом 11 ЗКП да је пресуда заснована на незаконито прибављеном доказу - налаз и мишљење Судског медицинског одбора, што пресуду чини незаконитом јер су прекршене одредбе из Споразума о пружању међународне помоћи у кривичним стварима и није испоштована законом предвиђена процедура приликом прибављања налаза Судског медицинског одбора, као и да тужилац није навео да постоји налаз и мишљење о обдукцији, у којим је наведен узрок смрти, а који би, према наводима одбране, довео до другачијег налаза. Врховни суд је навео да је тачно да је изостала дипломатска процедура као један од облика међународне правне помоћи и да нису испоштоване одредбе чл. 428 и 429 ЗКП, али да се не ради о незаконитом доказу у смислу члана 11 ЗКП. Врховни суд је истакао да прибављањем овог налаза између двије државе није дошло до кршења апеланткињиних људских права и слобода, нити је дошло до битне повреде одредби ЗКП. Наиме, инструменти међународне сарадње, укључујући и наведени међународни уговор, представљају механизме којима се штити суверенитет држава успостављањем протоколарног обраћања, па се не ради о међународним актима такве природе чије би кршење аутоматски значило и повреду индивидуалних права и слобода. Осим тога, суд је навео да тужилац има

право да ангажује вјештаке и институте из страних држава како то прописује Закон о вјештацима ФБиХ. Слиједом наведеног, Врховни суд је закључио да тиме што је изостала дипломатска комуникација између Србије и Босне и Херцеговине није дошло до кршења апеланткињиних индивидуалних права и слобода, због чега је сматрао да су ови жалбени наводи неосновани. Осим тога, наводе одбране да је већ био урађен записник о обдукцији тијела оштећене, у ком су вјештаци навели узрок смрти, што би тужилац (да се слало по протоколу) морао да наведе, суд је оцијенио такође као нешто што не представља забрану прибављања конкретног доказа.

34. Даље, суд је разматрао и навод одбране да је првостепени суд починио битну повреду одредби члана 312 став 2 ЗКП-а у вези с чланом 296 ЗКП-а, јер изведене доказе није цијенио како је био дужан да их цијени (у складу са чланом 296 ЗКП), већ фрагментарно, ван стварног контекста изведених доказа и чињеница како би *a priori* поткријепио закључке о одлучним чињеницама. При томе је одбрана приговарала да је у побијаној пресуди изостала оцјена доказа о узрочно-последичној вези радње или пропуста апеланткиње с насталом последицом - погоршање здравственог стања оштећене, те њена смрт. Такође, суд је истакао да је одбрана изнијела другачију оцјену доказа од оне коју је првостепени суд дао у образложењу, наводећи налаз вјештака судске медицине, налаз вјештака патолога као и њихове исказе с главног претреса, из којих према наводима одбране не произилази никаква веза између инкриминисаних апеланткињиних радњи и смрти оштећене. Врховни суд је такође истакао да ће ове наводе цијенити као наводе о погрешно утврђеном чињеничном стању. С тим у вези, суд је навео да је првостепени суд утврдио одлучне чињенице на основу којих је закључио да је апеланткиња на оштећену примјењивала очигледно неприкладан начин лијечења, што је довело до погоршања здравственог стања а касније и смрти оштећене. Због тога је неоснован апеланткињин навод да је суд само претпоставио да је дошло до погоршања здравственог стања и смрти. Даље, полазећи од утврђења првостепеног суда, које детаљно наводи у пресуди (да је апеланткиња имала својство доктора специјалисте анестезиолога, епидурална аналгезија код оштећене, задесно пробијање дуре, кућно лијечење и погоршавање стања оштећене, давање лијека Пропофол, „крвне закрпе”) Врховни суд је оцијенио радње које је апеланткиња предузимала (односно није предузела, а морала је), а које нису биле у складу с правилима добре љекарске праксе биле су у узрочно-последичној вези с погоршањем здравственог стања оштећене и њеном смрћу. Врховни суд је посебно истакао да је погоршање здравља оштећене налагало апеланткињи, као љекару специјалисти, да оштећену упуги на болничко лијечење, односно оштећеној и њеним укућанима предочи да је потребно да се предузму одговарајуће дијагностичке мјере с циљем да се пронађе узрок погоршања њеног стања, да упозна остале док-

торе других медицинских специјалности о стању оштећене ради консултација и предузимања одговарајућег лијечења, а што је апеланткиња пропустила да уради. Осим тога, суд је цијенио и навод оштећене да она није могла да упути оштећену на болничко лијечење као неоснован, поготово ако се доведе у везу с чињеницом (утврђена из исказа свједока - супруга и сестре оштећене) да су у апеланткињу имали велико повјерење, као и да им је апеланткиња за постпорођајно стање оштећене (због пробијања дуре приликом епидуралне анестезије) говорила да је нормално, те да је главобоља пропратна појава која ће проћи и да ће се оштећена опоравити. Због свега наведеног, Врховни суд је сматрао да су неосновани жалбени наводи да не постоји узрочно-последична веза.

35. Врховни суд је навео да је жалба истакла да је суд цијенио налаз и мишљење Судског медицинског одбора, док је у недовољној мјери цијенио записник о обдукцији с мишљењем вјештака патолога. Врховни суд је навео да је првостепени суд у довољној мјери цијенио све изведене доказе, како појединачно тако у њиховој међусобној вези, и дао им одговарајући значај који им припада, наводећи којим доказима вјерује и зашто. Врховни суд је истакао да је неоснован жалбени навод да налаз и мишљење Судског медицинског одбора представља надвјештачење, а што је појаснио чињеницом да се ради о два сасвим различита вјештачења с различитим задацима. Осим тога, суд је навео да је апеланткињина одбрана налаз и мишљење Судског медицинског одбора цијенила као налаз који је неодређен и крајње хипотетички, поготово у дијелу у ком је наведено: „Да је све предузето вјероватно би дало шансу преживљавања пацијента”, као и да је одбрана истицала да је овом налазу дата изузетна пажња приликом оцјене доказа. Даље је суд навео да се одбрана позивала на налаз, односно закључак из записника с обдукције који су дали вјештак судске медицине и вјештаци патолози, а гдје су констатовани узроци због којих је дошло до смртног исхода, што представља одлучне чињенице. Дакле, смрт оштећене је примарно наступила због масивне нарकोзе јетре - могући узрок масивне нарकोзе јетре је посљедица неконтролисане употребе неког лијека или алергичности пацијента на лијек, при чему је наведено да није извршено токсиколошко вјештачење које би то утврдило као примарни узрок смртног исхода масивне нарकोзе јетре. Осим тога, одбрана је указивала на исказ вјештака о времену трајања развоја обољења (од неколико часова до неколико дана и више), те је наведено да на пацијенту нису морали да буду видљиви знакови наступања нарकोзе јетре. Дакле, одбрана је закључила да из наведеног налаза произилази закључак да првостепени суд није имао основа да правилном оцјеном овог доказа утврди да је било којом апеланткињиним радњом наступило погоршање здравља оштећене, а поготово не смртни исход као квалификовани облик основног кривичног дјела. Међутим, Врховни суд је оцијенио

да је првостепени суд утврдио све одлучне чињенице које је навео у образложењу пресуде, које апеланткињиним жалбеним приговорима нису доведене у питање. Врховни суд је с тим у вези истакао да наводи из апеланткињине жалбе у којима је навела податке о својој стручности те хронологији поступања према оштећеној с медицинским појашњењима у погледу радњи које је предузимала као и терапијом коју је примијенила нису довели у питање закључак суда. Апеланткињин навод да анестезиолог нема овлашћења да прима пацијенте у болницу, нити да отпусти са свог одјела или неког другог, према мишљењу суда су дјелимично тачни. Међутим, суд је као битно истакао чињеницу да у конкретној ситуацији када је оштећена примљена ради порођаја, те јој апеланткиња урадила епидуралну аналгезију приликом које је дошло до задесног пробијања дуре, што је саопштила оштећеној, није довољно да се то констатује у обрасцу за праћење порођаја у епидуралној анестезији који се налази на другом одјелу, а не на одјелу на ком је оштећена. Чињеница да на температурној листи оштећене, која је закачена за кревет оштећене, задес није констатован била је повод за даље пропусте и неправилности. Чињеница је такође да апеланткиња није отпустила оштећену из болнице и није консултована, али само зато што се за задес није знало, јер апеланткиња, иако је била дужна, није о томе обавијестила претпостављене нити је то евидентирано на температурној листи како би се пратило стање пацијенткиње. У противном, да се знало за задес, оштећена не би ни била пуштена из болнице. О задесу се није расправљало ни на конзилију љекара у који су укључени љекари разних области у настојању да се успоставе правилна дијагноза и третман, а што би све било у складу с добром љекарском праксом, како је навео Врховни суд. Врховни суд је такође цијенио да је неоснован и недоказан навод да је оштећена одбила да дође у болницу због чега јој је апеланткиња одлазила кући, поготово када се има у виду да је оштећена у два наврата, у знатно тежем стању, долазила у болницу ради примања „крвне закрпе”.

36. Суд се читовао и на навод жалбе да погоршања здравственог стања није било код оштећене, као и коришћене термине у вези са здравственим стањем и предузетим радњама апеланткиње. Врховни суд је цијенио околност да је оштећена била млада жена с непуних 40 година, без евидентираних болести у картону, те да је након отпуштања из болнице, након што је дошло до задесног пробијања дуре (која није зарасла и чега је апеланткиња била свјесна), апеланткиња знала какву терапију треба да примијени с обзиром на своју специјалност. Осим тога, суд је јасно истакао да се радило о задесу апеланткиње, па када су код оштећене као пропратна појава наступиле главобоље које су постале јаче, па када су погоршање здравственог стања оштећене примијетили муж, сестра и пријатељице оштећене, то је према мишљењу суда посебно морала да примијети апеланткиња, као љекар специјалиста. Суд је

јасно истакао да апеланткиња није морала да препозна наркозу јетре, као љекар анестезиолог, али је морала да препозна очигледно погоршавање здравственог стања оштећене. Врховни суд је навео да су неосновани и апеланткињини наводи да нити један лијек који је давала није хепатоксичан, што је суд оцијенио као настојање да се докаже да није било узрочно-последичне везе између апеланткињиних радњи и последице и није могао да их уважи из наведених разлога о постојању такве везе. Даље, суд је навео да медицинско појашњење о броју хепатоксичних супстанци лијекова указује на потребан опрез у поступању које је тешко водити и пратити у кућним условима лијечења, те је и из тих разлога била потребна хоспитализација оштећене. Суд је цијенио као неосноване и ирелевантне наводе одбране о томе на који би одјел требало да оштећена буде упућена, или би по мишљењу суда могли да се тумаче као потреба за укључивањем љекара одговарајућих специјалности ради откривања узрока очигледног погоршања здравственог стања оштећене што апеланткиња није предузела. Истакао је да кућно лијечење оштећене апеланткиња није предузимала због тога што је мотивисана љекарском свијешћу, већ се радило о прикривању пропуста у њеној радњи - задеса пробијања дуре, што је био разлог да се не евидентира и да се не обавијесте претпостављени и други љекари, а што је морало да буде урађено и од значајног утицаја на лијечење оштећене због чега је пропуштено да то буде у складу с добром љекарском праксом и задржавањем у болници оштећене дуже од 24 часа. Из свега наведеног суд је закључио да је чињенично стање у првостепеној пресуди правилно утврђено и да супротни жалбени приговори у том правцу нису могли да буду уважени. Такође, суд је утврдио да је првостепени суд дао јасне разлоге у прилог правне оцјене кривичног дјела, који нису конфузни и којим није дошло до повреде утврђених одредби кривичног закона.

37. Испитујући одлуку о казни суд је нашао да је жалба основана те је, цијенећи олакшавајуће околности које је утврдио првостепени суд код апеланткиње, у изостанку отежавајућих, те имајући у виду све околности под којим је учињено кривично дјело, дјелимично уважио жалбу и изрекао апеланткињи казну затвора у трајању од три године.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

38. Апеланткиња наводи (обухваћени наводи из обје апелације) да јој је повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1, 2 и 3д. Европске конвенције, као и право на забрану поновног суђења за исто дјело из члана 4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију и члана 14 став 3 тачка д.

Међународног пакта о грађанским и политичким правима (у даљњем тексту: Међународни пакт). Апеланткиња у веома опсежним апелацијама оспорава наведене пресуде, те при томе истиче да није имала правично суђење јер је суд прије свега донио пресуду, односно прогласио је кривом иако није ван сваке сумње доказано да је починила кривично дјело за које се терети, да је примјена материјалног и процесног права била погрешна, као и да је повријеђен принцип *in dubio pro reo*. Апеланткиња оспорава начин на који су судови извели закључке, односно оцијенили доказе, при томе посебно апострофирајући да су налаз и мишљење Одбора прибављени супротно законом прописаној процедури, да је Одбор био састављен од лица која нису била стручна за оцјену (с обзиром на специјализацију чланова Одбора), као и да није Одбору предочен обдукциони налаз који је већ био састављен, те да је налаз погрешан и базиран на непотпуно утврђеном чињеничном стању. Апеланткиња мишљење и налаз Одбора сматра нестручним и необјективним, те детаљно анализира налаз наводећи пропусте за које сматра да су у њему учињени. Апеланткиња упућује да је суд покушао да конвалидира незаконито прибављен доказ, односно да је прихватањем овог налаза дошло до битне повреде одредби ЗКП-а као и апеланткињиних људских права и слобода. Апеланткиња наводи да се налаз базира и на изјави супруга и сестре оштећене, као и да се није имала у виду чињеница које је све лијекове оштећена узимала (самоиницијативно), да је дошла на крвну закрпу „на својим ногама” и друге околности у вези с налазом. Осим тога, апеланткиња наводи да је налаз базиран на доказима прибављеним у истрази, а само један дио тих доказа је презентирани на главном претресу. Апеланткиња детаљно „сецира” пресуду у односу на радње које је она предузела односно које није предузела и узрочно-последичном везом с посљедицом - погоршањем здравља оштећене, односно смртним исходом. Апеланткиња упућује на налаз вјештака судске медицине и патолога, те обдукциони налаз из којих не произилази било какав закључак о узрочној вези између апеланткињиних радњи и посљедице. Супротно овом, апеланткиња наводи да је суд пресуде базирао на претпоставкама, па је закључено да је узрок наркозе јетре преосјетљивост организма на лијекове, што никако не произилази из доказа који су спроведени јер је то само један од могућих узрока, а што су потврдили и саслушани вјештаци. Осим тога, апеланткиња наводи симптоме наркозе јетре, трајања – манифестације симптома, на начин како су их презентирали вјештаци, те упућује да чак и кад се узме као правилан закључак суда о узроку смрти апеланткиња није могла да види симптоме јер није оштећену видјела два дана прије смрти. Апеланткиња истиче да, уколико се не зна тачан узрок смрти, што је овдје случај, нико не може да буде осуђен. Она детаљно наводи да нити један лијек који је дала или метод који је примијенила нису токсични. Осим тога, апеланткиња наводи да је оштећена узимала и друге лијекове, да није утврђено

које, па је упитан и стварни узрок смрти. У том правцу апеланткиња истиче да је супруг оштећене куповао лијекове без рецепта, да је сестра оштећеној сугерисала неагресивну методу (кафа и кола), а што суд као изузетно битно није оцијенио и утврдио на несумњив начин. Осим тога, апеланткиња оспорава и закључке суда да није рекла за пробијање дуре, те самим тим оспорава изјаву др Катице (чак упућује да је она кривично одговорна за конкретно дјело) саслушане као свједока, те наводи чињеницу да оштећена по њеном упутству није рекла гинекологу за пробијање дуре и остале околности које не могу да јој се ставе на терет. Апеланткиња проблематизује и начин на који је суд вјеровао др Катици. Апеланткиња наводи да она није пустила из болнице оштећену кући и да није консултована у вези с тим, јер је ту био тим љекара задужених за отпуст (апеланткиња је предала смјену). Апеланткиња опет упућује да остали саслушани љекари нису изјављивали да им је оштећена спомињала пробијање дуре, те да очигледно оштећена није детаљно обавјештавала докторе о стварном стању тегоба и здравља. Осим тога, апеланткиња наводи да је суд парцијално узимао изјаве свједока, како би поткријепио оптужницу те да и искази свједока (супруг, сестра и пријатељи оштећене) нису сагласни у одлучним дијеловима (лијекови, кад су је видјели, кад је рекла за симптоме први пут), као и искази доктора којима је дјелимично вјеровао (око вођења апеланткињине трудноће, симптома болести, упућивање да се јаве одређеном љекару специјалисти и друго). Осим тога, апеланткиња наводи да суд није цијенио као релевантан, а требало је, исказ др Идризбеговића, јер овај доказ није у супротности нити с једним доказом одбране или оптужбе. Произвољност пресуде Кантоналног суда апеланткиња види и у начину одмјеравања казне апеланткињи, односно „отежавајуће” околности које је суд цијенио. Апеланткиња се у односу на своје наводе о повреди права на правично суђење позвала на праксу Уставног суда, као и Дома за људска права. У односу на члан 4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију апеланткиња истиче да је два пута донесена пресуда за исто дјело, исте радње које су обухваћене пресудом којом се оптужба одбија су обухваћене и пресудом којом је проглашена кривом. Апеланткиња упућује на праксу Европског суда у предмету *Zolotukhin protiv Русије*, те напомиње да је у њеном случају донесена правоснажна пресуда, а опет је вођен поступак и осуђена је за исто кривично дјело, чиме је повријеђен принцип *ne bis in idem* и то загарантован одредбама ЗКП, као и Протоколом уз Европску конвенцију. Апеланткиња истиче да Европски суд забрањује и двоструку истрагу, чак и у ситуацији када претходни кривични поступак није резултирао истрагом, из било ког разлога, због чега је апеланткињин предмет још радикалнији. Апеланткиња наводи да је првобитна одлука (којом се оптужба одбија) стекла материјалну правоснажност, а она је посљедица грешке тужиоца који је чињенични опис подвео „под погрешну материјално-правну норму”. У вези с тим апеланткиња истиче да се гаранције члана

4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију не односе на „квалификацију дјела или врсту одлуке”, већ на „исте чињенице и вођење кривичног поступка”, а што се десило у конкретном предмету.

б) Одговор на апелацију

39. Врховни суд је навео да је разлоге за своје одлучење изнио у својој пресуди.

40. Кантонални суд је навео да је разлоге за своје одлучење изнио у својој пресуди.

41. Федерално тужилаштво је предложило да се апелација одбије као неоснована јер је побијана пресуда Врховног суда донесена правилном примјеном материјалног права и поштивањем гаранција из Европске конвенције, те да нису учињене повреде које апеланткиња наводи.

42. Тужилаштво је навело да је за одлучење да није дошло до повреде принципа *ne bis in idem* Кантонални суд, а затим Врховни суд у разним фазама поступка, дао разлоге због којих се не ради о повреди овог принципа. Такође, Тужилаштво наводи да су се судови јасно очитовали на приговор одбране о начину прибављања доказа - налаза и мишљења Одбора, оцијенио га неоснованим, а исти наводи се понављају и у апелацији. Такође, Тужилаштво је навело да није дошло до повреде права на правично суђење због произвољности у одлучивању и повреде принципа *in dubio pro reo*, јер је суд цијенио све доказе појединачно и у међусобној вези и закључио да је апеланткиња заиста и починила кривично дјело које јој је стављено на терет те је на јасан начин описана узрочна веза, односно да је смрт оштећене проузрокована несавјесним лијечењем, а наводи изнесени у апелацији, према мишљењу Тужилаштва, „су изван конкретне кривичне ствари”. Тужилаштво је предложило да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

43. **Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине** („Службени гласник Федерације Босне и Херцеговине” бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11) у релевантном дијелу гласи:

Члан 229.

Несавјесно лијечење

(1) Доктор медицине или доктор стоматологије који обављајући своју активност примијени очито неприкладно средство или очито неприкладан начин лијечења или не примијени одговарајуће хигијенске мјере, на тиме проузрокује погоршање здравственог стања неке особе, казниће се казном затвора до три године.

Члан 240.

Тешка кривична дјела против здравља људи

(1) Ако је кривичним дјелом из члана 225. (Преношење заразне болести) став 1. и 2.; члана 228. (Запошљавање лица обољелих од заразне болести) став 1.; члана 229. (Несавјесно лијечење) став 1. и 2.; члана 233. (Надриљекарство); 234. (Производња и стављање у промет штетних живежних намирница) став 1.; члана 235. (Несавјесан преглед меса за прехрану) став 1. и члана 236. (Загађивање воде за пиће и живежних намирница) става 1. овог закона проузрокована тешка физичка повреда неког лица, или му је здравље тешко нарушено, или постојећа болест знатно погоршана, починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.

(2) Ако је кривичним дјелом наведеним у ставу 1. овог члана проузрокована смрт једног или више лица, починилац ће се казнити казном затвора од једне до дванаест година.

44. У Закону о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10 и 8/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 3.

Претпоставка невиности и in dubio pro reo

(1) Свако се сматра невиним за кривично дјело док се правоснажном пресудом суда не утврди његова кривица.

(2) Сумњу у погледу постојања чињеница које чине обиљежја кривичног дјела или о којима зависи примјена неке одредбе кривичног законодавства, суд рјешава пресудом на начин који је повољнији за оптуженог.

Члан 11.

Законитост доказа

(1) Забрањено је од осумњиченог, оптуженог или било којег другог лица које учествује у поступку изнуђивати признање или какву другу изјаву.

(2) Суд не може засновати своју одлуку на доказима прибављеним повредама људских права и слобода прописаних уставом и међународним уговорима које је Босна и Херцеговина ратификовала, нити на доказима који су прибављени битним повредама овог закона.

(3) Суд не може заснивати своју одлуку на доказима који су добијени на основу доказа из става 2. овог члана.

Члан 15.

Једнакост у поступању

(1) Суд је дужан странке и браниоце третирати на једнак начин и свакој страни пружити једнаке могућности у погледу приступа доказима и њиховом извођењу на главној расправи.

(2) Суд, тужилац и други органи који учествују у поступку дужни су с једнаком пажњом да испитују и утврђују како чињенице које терете осумњиченог односно оптуженог, тако и оне које им иду у корист.

Члан 16.

Слободна оцјена доказа

Право суда, тужиоца и других органа који учествују у кривичном поступку да оцјењују постојање или непостојање чињеница није везано ни ограничено посебним формалним доказним правилима.

Члан 36.

Посљедице ненадлежности

(1) Суд је дужан да пази на своју стварну и мјесну надлежност и чим примијети да није надлежан прогласиће се ненадлежним и по правоснажности рјешења упутиће предмет надлежном суду.

(2) Ако у току главног претреса суд установи да је за суђење надлежан нижи суд неће доставити предмет том суду, него ће сам провести поступак и донијети одлуку.

(3) Након потврђивања оптужнице суд се не може прогласити мјесно ненадлежним нити странке могу истицати приговор мјесне ненадлежности.

(4) Ненадлежан суд је дужан предузети оне радње у поступку за које постоји опасност од одгађања.

Члан 297.

Мериторне и процесне пресуде

(1) Пресудом се оптужба одбија или се оптужени ослобађа од оптужбе или се проглашава кривим.

(2) Ако оптужба обухвата више кривичних дијела у пресуди ће се изрећи да ли се и за које дјело оптужба одбија или се оптужени ослобађа од оптужбе или се проглашава кривим.

Члан 298.

Пресуда којом се оптужба одбија

Пресуду којом се оптужба одбија суд ће изрећи:

а) ако за пресуђивање суд није стварно надлежан;

VI. Допустивост

45. У складу с чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она поста- ну предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

46. У складу с чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да раз- матра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

47. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је пресуда Врховног суда против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланткиња је примила 16. јуна 2013. године а апелација је поднесена 13. и 14. августа 2013. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због ког апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

48. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, те члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

49. Апеланткиња побија наведене пресуде тврдећи да су тим пресудама повријеђена њена права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1, 2 и 3д. Европске конвенције, право из члана 4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију, као и право из члана 14 став 3ц) Међународног пакта.

Право на правично суђење

50. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

Члан 6 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристраним, законом установљеним судом. [...]

2. Свако ко је оптужен за кривично дјело сматра се невиним док се његова кривица по закону не докаже.

3. Свако ко је оптужен за кривично дјело има сљедећа минимална права:
[...]

д. да сам испитује или захтијева испитивање свједока оптужбе и да се присуство и саслушање свједока одбране одобри под условима који важе и за свједока оптужбе.

51. У конкретном случају поступак се односи на утврђивање основаности кривичне оптужбе против апеланткиње па су члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 Европске конвенције примјениви. Сходно томе, Уставни суд мора да преиспита да ли је поступак пред редовним судовима био правичан онако како то захтијевају наведене одредбе.

52. Уставни суд запажа да апеланткиња кршење права на правично суђење види у наводно погрешно утврђеном чињеничном стању и произвољној примјени материјалног права, базирању пресуде на незаконито прибављеном доказу и погрешној и произвољној оцјени доказа у цјелини и повреди принципа *in dubio pro reo*.

53. У вези с апеланткињиним наводима којим указује на погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање Уставни суд подсјећа да, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10.

маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминаторска.

54. Уставни суд ће се, дакле, изузетно упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивно-правне прописе, када је очигледно да је у одређеном поступку дошло до произвољног поступања редовног суда, како у поступку утврђивања чињеница, тако и примјене релевантних позитивно-правних прописа (види Уставни суд, Одлука број АП 311/04 од 22. априла 2005. године, став 26). У контексту наведеног, Уставни суд подсећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може да води ка једном правичном поступку (види Уставни суд, Одлука број АП 1293/05 од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље). Имајући у виду наведено Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која се постављају, испитати да ли су оспорене одлуке засноване на произвољној примјени материјалног и процесног права.

55. Затим, Уставни суд, у погледу апеланткињиних навода којим указује да је у конкретном случају изостала правилна оцјена доказа, прије свега, подсећа да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака судова у погледу оцјене доказа, уколико се ова оцјена не доима очигледно произвољном. Исто тако, Уставни суд се неће мијешати у начин на који су редовни судови усвојили доказе као доказну грађу. Уставни суд се неће мијешати у ситуацију када редовни судови повјерују доказима једне стране у поступку на основу слободне судијске оцјене. То је искључиво улога редовних судова, чак и када су изјаве свједока на јавној расправи и под заклетвом супротне једна другој (види Европски суд, *Doorson против Холандије*, пресуда од 6. марта 1996. године, објављена у Извјештајима, број 1996-II, став 78).

56. Доводећи претходно изнесене ставове у везу с конкретним случајем, Уставни суд запажа да је апеланткиња идентичне приговоре као у апелацији износила и током поступка пред редовним судовима, о чему су се Врховни и Кантонални суд довољно јасно, прецизно и аргументовано изјаснили. У том контексту Уставни суд запажа да је у поступку проведен велики број доказа које су предложили одбрана и Тужилаштво. Апеланткиња оспорава закључке суда, при томе дајући своје субјективно мишљење и закључак у односу на проведене доказе, при томе посебно анализирајући налаз и мишљење Судског медицинског одбора, као и налаз вјештака судске медицине и патолога, на начин који је повољнији за њу. Осим тога, суштина апелационих навода се своди на чињеницу да изведених

доказа није утврђена узрочно-последична веза између апеланткињиних радњи и последица које су наступиле код оштећене. Међутим, супротно апеланткињиним наводима Уставни суд примјећује да је Кантонални суд, а затим и Врховни суд, јасно описао апеланткињине радње (чињење и нечињење), и то од давања епидуралне анелгезије приликом које је дошло до задесног пробијања дуре па све до два дана пред смрт оштећене, које су јасно описали и дефинисали, а које су према закључку суда представљале очигледно неприкладан начин лијечења, који није у складу с добром лџкарском праксом, поготово ако се има у виду пропуст апеланткиње да обавијести претпостављене и дежурног гинеколога о задесу пробијања дуре, јер би се у таквој ситуацији обратила посебна пажња оштећеној и настојањима да се санира задес, а како не би дошло до даљих компликација, па даље лијечење апеланткиње у кућним условима и давање лијека Пропофол 1% емулзија, као и давање „крвних закрпа” (протеком скоро мјесец дана од задеса пробијања дуре) у болници у вријеме апеланткињиног дежурства, па затим отпуштање оштећене кући, и уз све то погоршавање здравственог стања оштећене, које је морала да примијети с обзиром на манифестацију и трајање симптома, биле у узрочно-последичној вези с погоршањем здравственог стања оштећене, које је довело и до њене смрти. Затим, судови су се очитовали на апеланткињине наводе којима је указивала на одређене организационе пропусте на клиници, као и наводе о кућним посјетама, наводе да лијекови и методе које је давала нису били токсични и остало, чиме је хтјела да избјегне кривичну одговорност, а Кантонални суд а затим Врховни суд су за сваки апеланткињин навод дали своје одлучење које не оставља утисак произвољности.

57. Имајући у виду чињеницу да апеланткиња оспорава законитост доказа - налаза и мишљења Судског медицинског одбора, а због чињенице (прије свега) да није испоштована процедура, односно Уговор између Босне и Херцеговине и Србије о пружању међународне помоћи у кривичним и грађанским стварима, Уставни суд подсјећа да је, када се утврђује да ли је поступак у цјелини био правичан, потребно узети у обзир и да ли су поштована права одбране. Посебно мора да се испита да ли је апеланту пружена прилика да оспори вјеродостојност доказа и да се успротиви његовој употреби. Осим тога, мора да се узме у обзир и квалитет доказа, између осталог и да ли је, због околности у којима је доказ прибављен, доведена у питање његова поузданост или тачност (види Европски суд за људска права, *Вуков против Русије*, пресуда од 10. марта 2009 године [ГЦ], захтјев број 4378/02, став 90, и Европски суд за људска права, *Лисица против Хрватске*, пресуда од 25. фебруара 2010 године, захтјев број 20100/06, став 49).

58. Даље, Уставни суд указује и на праксу Европског суда да прихватање незаконито добијених доказа не представља само по себи кршење члана 6 Европске конвенције,

али је Европски суд у предмету *Schenk против Швајцарске* истакао да то може да доведе до неправичности, зависно од чињеница конкретног предмета (види Европски суд, *Schenk против Швајцарске*, пресуда од 12. јула 1988. године, број представке 1086/84, серија А-140, став 49). У овој одлуци Европски суд је заузео став да члан 6 Европске конвенције не садржи нити једно правило које регулише питање прихватљивости доказа него да је то питање у искључивој надлежности домаћег законодавства, да према наведеном прихватање незаконитих доказа не значи само по себи повреду члана 6 Европске конвенције, да Европски суд испитује поступак као цјелину, односно да ли су судови коришћењем тог незаконитог доказа особу лишили права на правично суђење, те да се посебно цијени да ли је тај незаконити доказ био једини доказ на ком су судови засновали своју одлуку.

59. У конкретном случају апеланткиња је осуђена, између осталог, и на основу доказа, налаза и мишљења Судског медицинског одбора који је прибављен по захтјеву Кантоналног тужилаштва. Затим, Уставни суд примјећује да су редовни судови испитали идентичне приговоре одбране у току поступка те су утврдили да они нису основани, за шта су дали своје разлоге, посебно наводећи да оваквим „директним” приступом нису повријеђена апеланткињина права, поготово када се има у виду да се гаранцијама из тог уговора више штити суверенитет држава него права појединаца. Осим тога, суд је навео да због чињенице да вјештачење није затражено преко Министарства правде не значи да би налаз био другачији или повољнији за апеланткињу. Уставни суд не налази никакву произвољност ни нелогичност у оваквом образложењу суда, поготово када се има у виду досадашња пракса Уставног суда у којој је разматрао слично правно питање (види Одлука Уставног суда *АП 2131/09*, од 10. октобра 2012. године, доступна на www.ustavnisud.ba, тач. 52-55 Одлуке о допустивости и меритуму) у контексту апелантове тврдње у том предмету о незаконитости - налазу ДНК анализе, који је прибављен „мимо” протокола. У наведеној одлуци Уставни суд је закључио да је апелант имао могућност да оспори наведени доказ, што је и учинио у поступку, као и да су редовни судови разматрали апелантове приговоре о „незаконитости” налаза и мишљења Биолошког факултета о ДНК анализи, те су закључили да су проведени докази законити јер су за њихово провођење постојале наредбе Окружног тужилаштва и Специјалног тужилаштва, а мјесто гдје је вјештачење извршено (ван територије БиХ), не представља пропуст који би урађеном налазу дао карактер незаконитог доказа. Стога, Уставни суд сматра да су редовни судови у оспореним пресудама у конкретном предмету детаљно одговорили на апеланткињине приговоре у вези са законитошћу доказа налаза и мишљења Судског медицинског одбора, наводећи да није ријеч о незаконитом доказу, а Уставни суд не налази произвољност у оспореним одлукама нити може да нађе елементе који би упућивали на било који начин да се ради о „незаконитом” доказу.

60. У вези с наведеним је и апеланткињина изјава да је налаз базиран „на доказима из истражног поступка”, од којих су само неки provedени на суду. Међутим, с обзиром на претходно споменуте принципе из предмета *Вуков против Русије*, Уставни суд примјећује да је апеланткиња имала могућност да оспори наведени доказ-налаз у току поступка, што је и покушала да учини у поступку пред првостепеним судом, а касније и у жалбеним наводима. Уставни суд запажа да су редовни судови разматрали апеланткињине приговоре о „незаконитости” налаза и мишљења, те су их одбили као неосноване, али и друге приговоре у односу на овај доказ, које су такође оцијенили као неосноване, поготово у дијелу у ком апеланткиња субјективно и тенденциозно покушава да доведе закључке налаза у сумњу, а како би побољшала своју процесну позицију. Даље, Уставни суд примјећује да је Врховни суд одговорио наводима из жалбе како чињеница да Судском медицинском одбору није достављен обдукциони налаз не чини овај налаз незаконитим и да се не ради о надвјештачењу. Стога, Уставни суд сматра да су редовни судови у оспореним пресудама детаљно одговорили на апеланткињине приговоре у вези са законитошћу овог доказа, наглашавајући да није ријеч о незаконитом доказу.

61. У односу на апеланткињин навод да су и остали докази оцијењени фрагментовано и у намјери да иду у прилог оптужници, Уставни суд примјећује да је Кантонални суд на главном претресу провео све предложене доказе странака у поступку. Нарочито, Уставни суд запажа да је Кантонални суд извршио оцјену и других налаза и мишљења, те да је, супротно апеланткињиним наводима, детаљно анализирао доказе одбране и оптужбе и довео их у међусобну везу, те дао образложене и детаљне разлоге зашто прихвата или не прихвата одређене доказе, па након тога извео закључак о апеланткињиној кривично-правној одговорности за почињено кривичног дјело, односно о узрочно-последичној вези између радњи (и нечињења) и последице која је због тога наступила. Стога, Уставни суд сматра да и из образложења оспорених пресуда произилази закључак да и остали provedени докази којима је суд вјеровао, несумњиво упућују на закључак да је апеланткиња починила кривично дјело за које је оптужена, односно да су оспорене пресуде резултат опсежног и детаљног поступка.

62. Поред тога, Уставни суд запажа и да апеланткињи није ни на који начин било ускраћено право да проводи своје доказе. Уставни суд примјећује да је апеланткиња у току цијелог поступка имала браниоца, користила се могућношћу да изнесе коментаре на предочене материјалне доказе употријебљене у поступку, као и на изјаве свједока, те да оспорава наводе и доказе Тужилаштва што је и чинила, а имала је и могућност да предлаже доказе за своје тврдње као и доказе којим би оспорила доказе Тужилаштва. Чињеница да докази које је апеланткиња предлагала (поготово њена изјава и изјава др Идризбеговића) нису прихваћени у доказном поступку, односно

нису довели до закључка суда о апеланткињиној невиности, само по себи, када је суд дао образложење које није произвољно, не може да утиче на повреду права на правично суђење. Даље, Уставни суд запажа да је из одлуке Врховног суда евидентно да је тај суд размотрио све апеланткињине жалбене наводе, које апеланткиња понавља у апелацији, те дао исцрпно образложење зашто их је оцијенио неоснованим и зашто је потврдио првостепену пресуду (уз измијењену одлуку о висини казне, прихватајући жалбени приговор одбране о „отежавајућим околностима” на начин на који их је цијенио првостепени суд, а није требао). Уставни суд такође напомиње да остаје код принципа да је слободна оцјена доказа ослобођена правних правила која би *a priori* одређивала вриједност појединих доказа (како је утврђено у Одлуци АП 1603/05, од 21. децембра 2005. године, доступна на www.ustavnisud.ba, на који се позива апеланткиња). Ова слободна оцјена доказа захтијева образложење како сваког доказа појединачно, тако и свих доказа заједно, те довођење свих проведених доказа у узајамну логичну везу. Принцип слободне процјене доказа не представља апсолутну слободу. Та слобода је ограничена општим правилима и законитостима људског мишљења, логике и искуства. Због тога је обавеза редовног суда да у образложењу пресуде опише процес појединачне оцјене доказа, довођења сваког оцијењеног доказа у везу с другим доказима и извођења закључка о доказаности одређене чињенице. Међутим, за разлику од цитираног предмета АП 1603/05 (гдје је Уставни суд утврдио повреду права на правично суђење јер су судови паушално цијенили изјаве свједока, као и дали личну оцјену правне ваљаности акта који су користили као доказ, на основу ког су извели закључак о кривици), судови у конкретном случају су јасно навели разлоге за своје одлучење, дајући анализу доказа која се не чини паушалном нити произвољном. Такође, Уставни суд напомиње да је у овом дијелу испитао и апеланткињине наводе којима се позвала на досадашњу праксу Уставног суда, те да остаје код својих утврђених општих ставова, али околности конкретног случаја не упућују на произвољност у апеланткињином предмету.

63. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да образложење оспорене одлуке не оставља утисак било какве произвољности у одлучивању већ садржи јасне и конзистентне разлоге за закључак да је апеланткиња починила предметно кривично дјело. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да образложење редовних судова с аспекта члана 6 став 1 Европске конвенције испуњава стандарде које је поставио тај члан Европске конвенције.

64. У вези с апеланткињиним наводима да је редовни суд повриједио принцип *in dubio pro reo*, Уставни суд наглашава да је принцип *in dubio pro reo* гарантован чланом 6 став 2 Европске конвенције. Према том принципу, свако се сматра невиним док се његова кривица не докаже према закону. У том погледу, уколико постоји

одређена сумња да је одређена особа извршила кривично дјело које јој се ставља на терет, таква сумња треба да иде у корист оптуженом. Међутим, према мишљењу Уставног суда, позивање на принцип *in dubio pro reo* може да буде доведено у питање уколико изостане цјеловита анализа свих проведених доказа у образложењу судске одлуке која такву евентуалну сумњу отклања. У претходном дијелу ове одлуке Уставни суд је већ закључио да анализа проведених доказа нити у једном сегменту није изостала, тј. образложење побијане пресуде не оставља никакву сумњу у закључак редовних судова да је апеланткиња, на начин описан у изреци пресуде, починила предметно кривично дјело. Стога, Уставни суд сматра да су у конкретном случају апеланткињини наводи о повреди принципа *in dubio pro reo* из члана 6 став 2 Европске конвенције такође неосновани.

65. У односу на апеланткињине наводе о кршењу процедуралних гаранција из члана 6 став 3 тачка д. Европске конвенције (право на испитивање свједока), Уставни суд указује да је ово право тјесно повезано с правом на једнакост страна у поступку. Општи принцип је да оптуженим особама мора да буде допуштено да позивају и испитују било ког свједока чије свједочење сматрају релевантним за свој предмет. Такође, морају да буду у могућности да испитају сваког свједока којег позове или на чије свједочење се ослања тужилац. Процедура позивања и саслушања свједока мора да буде иста за оптужбу као и за одбрану и захтијева се једнакост средстава. Сви докази на које се ослања оптужница треба да буду изведени у присуству оптуженог на јавној расправи с могућношћу изношења контрааргумената (види Европски суд за људска права, *Barbera, Messeque u Jabardo против Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А број 146, став 78). У вези с апелационим наводима у односу на овај дио, Уставни суд не може да закључи које евентуалне пропусте је урадио суд у односу на гаранције члана 6 став 3 тачка д. Европске конвенције јер апеланткиња није навела које то свједоке суд по њеном приједлогу није саслушао. Наиме, из оспорених пресуда произилази да је апеланткиња у току цијелог поступка била присутна на главном претресу приликом извођења доказа, да је имала адвоката као и да се користила законским правом да испита и оспори доказе Тужилаштва, као и да изведе своје доказе, због чега се ови наводи чине паушалним. Само чињеница да одређени докази које је апеланткиња предложила, а суд провео, али им није вјеровао, за шта је дао своје разлоге (као у случају др Идризбеговића или исказ саме апеланткиње) не утиче на повреду овог права, о чему је Уставни суд расправио у претходним тачкама одлуке.

66. На основу утврђеног, Уставни суд закључује да није дошло до повреде апеланткињиног права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 и став 3 тачка д. Европске конвенције.

Право да се не буде суђен или кажњен два пута по истом предмету

67. Члан 4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију гласи:

1. Никоме се не може судити нити се може поново казнити у казненом поступку у надлежности исте државе за дјело због којег је већ био правоснажно ослобођен или осуђен сукладно закону и казненом поступку те државе.

2. Одредбе претходног става не спречавају обнову поступка сукладно закону и казним поступком дате државе, ако постоје докази о новим или новооткривеним чињеницама, или ако је у ранијем поступку дошло до битне повреде која је могла да утиче на његов исход.

3. Овај се члан не може ставити ван снаге на темељу члана 15. Конвенције.

68. У конкретном случају апеланткиња истиче како је кривични поступак вођен након правоснажне Пресуде број 65 0 К 056074 08 К, од 10. јула 2009. године, за „исто кривично дјело”, односно дјела која произилазе из истог чињенично-правног супстрата оптужнице, чиме је повријеђено начело *ne bis in idem*.

69. Уставни суд подсјећа да су се пракса и ставови Европског суда у вези с примјеном и принципа из става 1 члана 4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију мијењали и еволуирали. С тим у вези, Уставни суд посебно наглашава да је Европски суд јасно навео да члан 4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију у првом ставу садржи забрану *ne bis in idem* (не два пута о истом), док у другом ставу предвиђа изузетке од овог правила под „контролираним” условима. Такође, Уставни суд примјеђује да појам *bis* поставља питање које врсте судских одлука активирају примјену овог начела, док појам *idem*, посебно развијен у предмету *Sergey Zolotukhin против Русије* (види Европски суд, [ГЦ] апликација број 14939/03 пресуда од 10. фебруара 2009. године) полази од идентитета правних квалификација, односно одређења да се ради „о истом”. Тако је у наведеној одлуци утврђено да се забрањује прогон или суђење за „исто кривично дјело” односно дјело које произилази из истих чињеница или чињеница које су у бити исте. Такође, Европски суд је јасно утврдио да се поступак принципа из члана 4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију „активира” када је претходна ослобађајућа или осуђујућа пресуда стекла својство *res iudicata* (пресуђена ствар), а што је даље дефинисано да нема редовног правног лијека у складу с домаћим законима, да је искоришћен или да је истекао рок за изјављивање правног лијека.

70. Стога ће Уставни суд апеланткињине наводе о двоструком суђењу за исто кривично дјело испитати у складу с наведеним ставовима Европског суда. Дакле, Уставни суд прије свега подсјећа да је за примјењивост члана 4 Протокола 7 уз Европску конвенцију потребно да постоји кривични поступак окончан правоснажном пресудом,

да постоји други поступак и да постоји правоснажна осуђујућа или ослобађајућа пресуда. Дакле, за примјенљивост није довољно да одлука има снагу *res iudicata*, већ је потребно да она буде ослобађајућа или осуђујућа.

71. У конкретном случају пресуда Општинског суда од 10. јула 2009. године, потврђена Пресудом Кантоналног суда 65 0 К 056074 09 Кж, од 19. октобра 2010. године, којом се оптужба против апеланткиње одбија, стекла је формалну правоснажност. Затим је неспорно да је након поступка који је проведен пред Кантоналним судом, као првостепеним судом, апеланткиња проглашена кривом за „исто кривично дјело” за које је у поступку који је вођен пред Општинским судом *оптужба одбијена*. Међутим, у конкретном случају Уставни суд мора да одговори на питање да ли Пресуда Општинског суда број 65 0 К 056074 08 К, од 10. јула 2009. године, којом се према апеланткињи *оптужба одбија*, по свом карактеру представља услов за примјенљивост члана 4 Протокола 7.

72. Уставни суд примјећује да ЗКП предвиђа двије врсте одлука - процесне и мериторне. У процесне, између осталих, спада и одлука којом се оптужница одбија због ненадлежности суда. У конкретном случају, на основу чињеничног описа кривично-правних радњи које су апеланткињи стављене на терет, суд, који није везан правном квалификацијом дјела, утврдио је да из описа радњи које су апеланткињи стављене на терет произилази тежи облик кривичног дјела који је у стварној надлежности Кантоналног суда. У складу са законским одредбама, с обзиром на фазу поступка - главни претрес, суд је донио пресуду. Уставни суд, прије свега с аспекта домаћег права, примјећује да је ЗКП јасно прописао да се након потврђивања оптужнице суд не може прогласити ненадлежним рјешењем и упутити надлежном суду (што може у ранијим фазама), већ мора да донесе пресуду којом се оптужба одбија.

73. Уставни суд даље примјећује да су судови у својим одлукама дали разлоге због којих сматрају да се не ради о ситуацији *ne bis in idem* па су истицали да се ради о *процесној* одлуци у којој није рјешавано о меритуму кривичне ствари, односно о апеланткињиној кривичној одговорности. У том контексту Уставни суд запажа да редовни судови, у поступку који је првобитно вођен пред Општинским судом (дакле Општинског суда и Кантоналног суда у жалбеном поступку) нису испитивали било коју радњу у односу на апеланткињу, већ се пошло од простог описа *радњи* које су апеланткињи стављене на терет, као елемента кривичног дјела за које је оптужена. Даље, у односу на утврђене елементе кривичног дјела и радње које су стављене апеланткињи на терет, суд се бавио „собом” односно нашао да за наведене радње, односно кривично дјело које из њих произилази, није надлежан. Дакле, из описа пресуде којом се оптужница одбија не произилази нити једна чињеница која упућује

да је на било који начин утврђивана апеланткињина кривична одговорност. Чак и рестриктивним тумачењем пресуде Општинског суда којом се одбија оптужба, Уставни суд не може да изведе закључак да је у питању „ослобађајућа” или „осуђујућа” правоснажна пресуда, односно да је она ријешила питање коначног ослобађања или осуде апеланткиње након оцјењивања чињеница предмета и утврђивања апеланткињине кривичне одговорности (или невиности).

74. Због наведеног, Уставни суд закључује да није дошло до повреде члана 4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију.

Остали наводи

75. Апеланткиња се такође позвала и на повреду члана 14 став 3д) Међународног пакта који пружа идентичне гаранције као право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 3ц. Европске конвенције. Међутим, Уставни суд примјећује да из навода апелације не произилази да је наведено право, односно гаранције које пружа наведени члан, уопште примјењиво на конкретну ситуацију будући да је цијело вријеме поступка пред редовним судовима апеланткиња имала адвоката, чије заступање апеланткиња не доводи у питање, због чега Уставни суд сматра да није потребно да посебно разматра ове наводе.

VIII. Закључак

76. Уставни суд закључује да није дошло до повреде члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције када је оспорена пресуда резултат опсежног поступка у ком је суд оцијенио доказе и дао ваљане разлоге за своје одлучење поштујући принципе, односно гаранције права на правично суђење.

77. Уставни суд налази да нема повреде члана 4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију јер правоснажна пресуда којом је због стварне (не)надлежности суда оптужба против апеланткиње одбијена није садржавала одлуку о „ослобађању” односно „осуди” апеланткиње.

78. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

79. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић

Predmet broj AP 4989/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Udruženja građana „Bosanskohercegovački auto-moto klub Sarajevo” podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 58 0 Ps 901094 11 Rev od 6. rujna 2011. godine, Presude Kantonalnog suda Mostar broj 58 0 Ps 901094 10 Pž 2 od 21. prosinca 2010. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 07 58 Ps 901094 99 Ps od 23. veljače 2010. godine

Odluka od 18. prosinca 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4989/11**, rješavajući apelaciju **Udruženja građana „Bosanskohercegovački auto-moto klub Sarajevo”**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 22/14 i 57/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 18. prosinca 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Udruženja građana „Bosanskohercegovački auto-moto klub Sarajevo” podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 58 0 Ps 901094 11 Rev od 6. rujna 2011. godine, Presude Kantonalnog suda Mostar broj 58 0 Ps 901094 10 Pž 2 od 21. prosinca 2010. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 07 58 Ps 901094 99 Ps od 23. veljače 2010. godine.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Udruženje građana „Bosanskohercegovački auto-moto klub Sarajevo” (u daljnjem tekstu: apelant), koje zastupaju Ekrem Galijatović, Alija Galijatović, Maida Galijatović i Nerma Bavčić, advokati iz Sarajeva, podnijelo je 26. prosinca 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 58 0 Ps 901094 11 Rev od 6. rujna 2011. godine, Presude Kantonalnog suda Mostar (u daljnjem tekstu:

Kantonalni sud) broj 58 0 Ps 901094 10 Pž 2 od 21. prosinca 2010. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 07 58 Ps 901094 99 Ps od 23. veljače 2010. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda i Općinskog suda, te od Asocijacije auto-moto klubova BiH, AAMKBiH Mostar (u daljnjem tekstu: tuženi), zatraženo je 25. srpnja 2014. godine da dostave odgovore na apelaciju.
3. Vrhovni sud, Kantonalni sud, Općinski sud i tuženi dostavili su odgovore u razdoblju od 1. do 22. kolovoza 2014. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
5. Presudom Općinskog suda broj 07 58 Ps 901094 99 Ps od 23. veljače 2010. godine odbijen je kao neutemeljen apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da je u odnosu na tuženog (kao pravnom sljedniku Automobil kluba „Herceg-Bosna” Mostar) izvršen pogrešan upis u „C2” teretnom listu zk. ul. broj 813 KO Gradac Zemljišnoknjižnog ureda Općinskog suda Čapljina, koji je izvršen na temelju suglasnosti Općinskog poglavarstva Neum (načelnika) broj 01-2-925/95 od 28. studenog 1995. godine i to Rješenjem Zemljišnoknjižnog ureda istog suda broj DN-429/97 od 21. srpnja 1997. godine, a kojim je prednik tuženog uknjižen kao nositelj prava korištenja nekretnina označenih kao k. č. br. 1759/5, 1759/9 i 1759/15 (u daljnjem tekstu: sporne nekretnine). Apelant je tužbenim zahtjevom tražio da se dosljedno navedenom utvrđenju briše pogrešan upis u „C” teretnom listu, da se uspostavi ranije zemljišnoknjižno stanje, dakle stanje prije upisa, da se na predmetnim nekretninama upiše pravo korištenja u korist apelantovog prednika (Auto-moto saveza BiH, AMSBiH), te da se nakon izvršene ispravke upisa i uspostave ranijeg zemljišnoknjižnog stanja na predmetnim nekretninama apelant upiše kao nositelj prava korištenja, sve pod prijetnjom prinudnog izvršenja i uz naknadu troškova parničnog postupka (stavak I izreke presude). Navedenom presudom apelant je obvezan tuženom naknaditi troškove parničnog postupka u preciziranom iznosu (stavak II izreke).
6. U provedenom dokaznom postupku Općinski sud je utvrdio da se Auto-moto savez BiH kao apelantov pravni prednik 1965. godine obratio Općini Čapljina da mu dodijeli zemljište radi izgradnje autokampa, zatim da je Općina Čapljina udovoljila tom zahtjevu i na temelju Rješenja broj 04/III-13/1-1965 od 19. studenog 1965. godine u navedenu

svrhu na trajno korištenje mu dodijelila građevinsko zemljište u društvenom vlasništvu u Neumu, i to k. č. kako su precizirane u obrazloženju rješenja (pored spornih i druge nekretnine), uz novčanu naknadu, nakon čega su izvršeni uknjižba i upis prava korištenja na apelantovog prednika. Općinski sud je utvrdio da je na temelju pravomoćnog rješenja Općine Čapljina od 19. studenog 1965. godine Općinski sud Čapljina donio Rješenje broj DN-239/68 od 29. rujna 1970. godine, kojim je dopustio otpis navedenih nekretnina iz rješenja o dodjeli označenih kao k. č. iz „A” lista broj 661 KO Gradac, te njihov upis u „A” list novog zk. ul. broj 707 iste KO Gradac u društvenom vlasništvu, te dopustio uknjižbu prava korištenja u zk. ul. broj 707 KO Gradac na nekretninama iz „A” lista u korist apelantovog prednika. Iz obrazloženja Rješenja Općinskog suda Čapljina broj DN-239/68 od 29. rujna 1970. godine Općinski sud je utvrdio da navedenim rješenjem nisu bili dopušteni otpis i upis sporne k. č. 1759/5 (zemljište u površini od 12.340 kvadratnih metara), jer su postojale nesuglasnosti u pogledu površine sporne čestice u zemljišnim knjigama i u rješenju o dodjeli od 19. studenog 1965. godine, zbog čega navedena k. č. nije bila upisana na apelantovog prednika s pravom korištenja. Općinski sud je naveo da apelant u tijeku postupka nije dokazao da je predmetna k. č. eventualno cijepana, da je usuglasio površinu te parcele u zemljišnim knjigama i u katastru, niti je predlagao da vještak geodetske struke obavi vještačenje s ciljem njezine identifikacije, zbog čega je navedena k. č. ostala upisana s pravom korištenja na Općini Čapljina – Neum. Dalje je utvrđeno da je 28. ožujka 1977. godine apelantov prednik ugovorom o prijenosu prava korištenja parcelu k. č. broj 1759/9 prenio uz naknadu na Općinu Neum – prodao ju je s pravom korištenja u korist Općine Neum. Rješenjem broj DN-364/77 od 13. ožujka 1979. godine ta parcela je otpisana u korist navedene općine, te je u izvršenju navedenog ugovora dopušten otpis iz zk. ul. broj 707 KO Gradac u novi zk. ul. broj 813 KO Gradac. Zatim je utvrđeno da je prema rješenju od 22. siječnja 1991. godine Općina Čapljina u postupku eksproprijacije, uz suglasnost apelantovog prednika (da se određene nekretnine s pravom korištenja prenesu na Općinu Neum), prenijela u korist Općine Neum k. č. broj 1759/15 i k. č. broj 1759/5 u površini iz zk. ul. broj 813 KO Gradac. Iz obrazloženja navedenog rješenja proizlazi da su na održanoj raspravi u tijelu uprave prisustvovali u ime apelantovog prednika ovlašteni punomoćnik i javni pravobranitelj u ime Općine Neum, te da su dali suglasnost za prijenos navedenih nekretnina. Osim toga, Općinski sud je utvrdio da u odnosu na parcelu k. č. 1759/15 apelant nije dokazao da na njoj ima pravo korištenja, da je u stvarnom posjedu zemljišta ili da je legalno izgradio objekte (u konkretnom slučaju radi se o neizgrađenom građevinskom zemljištu). Općinski sud je istakao da apelant nije jedini pravni sljednik AMSBiH, jer su u razdoblju od 1992. do 1996. godine paralelno registrirani i apelant i prednik tuženog, sukladno tada važećim propisima Zakona o upisu u sudski registar udruženja građana, te su vršili usuglašavanje s tim zakonom, a nakon ustanovljenja Federacije BiH krajem 1995. godine nastavili su djelovati na području

Federacije BiH, tako da postoji pravno predništvo i pravno sljedništvo i apelanta i tuženog u odnosu na AMSBiH.

7. Odlučujući o apelantovoj žalbi protiv prvostupanjske presude, Kantonalni sud je donio Presudu broj 58 0 Ps 901094 10 Pž 2 od 21. prosinca 2010. godine, kojom je apelantovu žalbu odbio kao neutemeljenu i potvrdio prvostupanjsku presudu.

8. Kantonalni sud je u obrazloženju istakao da prema pravilima imovinskog prava (paragrafi 21, 26. i 27. Zakona o zemljišnim knjigama) proizlazi da zemljišnoknjižni sud ispituje samo formalnu stranu za upis, te nije ovlašten za provjeravanje materijalnopravnih pretpostavki u pogledu valjanosti pravne osnove. S tim u vezi, Kantonalni sud je zaključio da u konkretnom slučaju Zemljišnoknjižni sud nije bio ovlašten utvrđivati je li ugovor o prijenosu nekretnina bio pravno valjan, je li rješenje Općine Neum bilo zakonito i je li načelnik Općine Neum imao ovlasti davati svoju suglasnost za prijenos prava korištenja. Dalje je navedeno da iz stanja spisa proizlazi da su sporne nekretnine ranije prešle na Općinu Neum Rješenjem br. DN-304/96 i DN-364/77, tako da i nije bilo potrebno da načelnik daje suglasnost za prijenos s apelanta na tuženog, jer su to već bile nekretnine Općine Neum. Kantonalni sud je, također, naveo da je u konkretnom slučaju teret dokazivanja da predmetne nekretnine nisu ranije prešle na Općinu Neum bio na apelantu, da on to nije dokazao, a da stanje spisa ukazuje na suprotno.

9. Apelant je protiv drugostupanjske presude izjavio reviziju Vrhovnom sudu, koji je Presudom broj 58 0 Ps 901094 11 Rev od 6. rujna 2011. godine apelantovu reviziju odbio kao neutemeljenu.

10. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo da nisu utemeljeni apelantovi prigovori o pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Istaknuto je da se apelant u reviziji pozvao na odredbe članka 60. stavak 1. Zakona o zemljišnim knjigama FBiH, a prema pravilima imovinskog prava i na paragraf 21. Zakona o zemljišnim knjigama. Dalje je istaknuto da je apelant u reviziji tvrdio da iz provedenih dokaza proizlazi da je sporni upis izvršen na temelju rješenja Općine Neum – općinskog načelnika od 28. studenog 1995. godine, te da je upis čije se brisanje traži neispravan zbog odgovornosti Zemljišnoknjižnog ureda, koji je udovoljio zahtjevu u kojem je navedeno da se prilaže rješenje, ali da je suprotno tome priložena suglasnost općinskog načelnika. Osim toga, kako je dalje navedeno, apelant je tvrdio da općinski načelnik, u smislu članka 13. Zakona o pravima i dužnostima općina i ustrojstvu vlasti u općinama HRHB, nije imao navedenu ovlast.

11. Vrhovni sud se u obrazloženju pozvao na odredbu članka 87. Zakona o zemljišnim knjigama FBiH kojim je propisan način prelaska na novo pravo. Istakao je da je stavkom 1. toga članka propisano da zemljišne knjige vođene prema pravnim pravilima zemljiš-

noknjižnog prava ne postaju tim zakonom nevažeće, a stavkom 2. da postojeći upisi u zemljišnim knjigama prilikom stupanja na snagu tog zakona nastavljaju postojati u svom pravnom sadržaju. Imajući u vidu navedenu odredbu, Vrhovni sud je smatrao da je drugostupanjski sud pravilno zaključio da je konkretni upis nastavio postojati prema svom pravnom sadržaju.

12. Vrhovni sud je u obrazloženju istakao da je u provedenom postupku utvrđeno da je apelantov prednik na temelju ugovora o prijenosu prava korištenja spornu nekretninu k. č. broj 1759/9 prenio uz naknadu na Općinu Neum, tj. prodao s pravom korištenja u korist Općine Neum, kada je Rješenjem broj DN-364/77 od 13. ožujka 1979. godine ta parcela otpisana u korist Općine. Zatim je naveo da je u postupku eksproprijacije u općinskom tijelu Općine Čapljina apelantov prednik dao svoju suglasnost da se iz zk. ul. broj 813 KO Gradac (kojem su odgovarale sporne parcele k. č. 1795/15 i 1795/5, koja i nije bila upisana na apelantovom predniku s pravom korištenja) nekretnine s pravom njegovog korištenja prenesu u korist Općine Neum, kao i da je dao posebnu suglasnost za taj prijenos 25. prosinca 1990. godine, nakon čega su u Zemljišnoknjižnom uredu izvršeni otpis i upis tih parcela na temelju Rješenja broj DN-304/96 na Općinu Neum. Vrhovni sud je zaključio da iz navedenog proizlazi da su parcele prije spornog upisa prešle na Općinu Neum kao neizgrađeno građevinsko zemljište. Vrhovni sud je utvrdio da je drugostupanjski sud izveo valjan pravni zaključak da nije ni bilo potrebno da načelnik daje suglasnost za prijenos tih nekretnina s apelantovog prednika na prednika tuženog, jer su već tada sporne parcele prešle na Općinu Neum, pa je Općina mogla njima upravljati i raspolagati sukladno ovlastima sadržanim u Zakonu o građevinskom zemljištu. Vrhovni sud je pri tome naglasio da je imao u vidu i to da apelant nije dokazao (članak 123. ZPP) da je u posjedu spornog zemljišta ili da je na njemu legalno izgradio neki objekt. Dalje je istaknuto da apelant pogrešan upis u zemljišnoj knjizi temelji i na Rješenju Zemljišnoknjižnog ureda broj DN-429/97 (kako to stoji u preciziranom tužbenom zahtjevu), te, s obzirom na to da navedeno rješenje kao dokaz nije proveo u tijeku postupka pa da bi se iz njegovog sadržaja utvrdilo na temelju čega je izvršen upis, prema ocjeni Vrhovnog suda, apelant nije dokazao postojanje okolnosti iz članka 60. stavak 1. Zakona o zemljišnim knjigama FBiH koje bi upućivale na osnovanost tužbenog zahtjeva.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra da su mu pobijanim odlukama povrijeđeni pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu:

Europska konvencija), kao i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelant prigovara utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljnoj primjeni pozitivnopravnih propisa. U opširnim apelacijskim navodima apelant je naveo kronološki tijek događaja u postupku, ističući da su redoviti sudovi pogrešno ocijenili materijalne dokaze i s tim u vezi pogrešno primijenili materijalno pravo. Apelant je istakao da su redoviti sudovi pogrešno utvrdili da je Zemljišnoknjižni ured imao svu potrebnu dokumentaciju i da se nije mogao upuštati u ocjenu njezine zakonitosti pri, prema apelantovom mišljenju, nespornoj činjenici da ne postoji ugovor o prijenosu prava korištenja, ne postoji rješenje Općine Neum, već suglasnost općinskog načelnika. Također, apelant smatra da su redoviti sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje u vezi s davanjem suglasnosti apelantovog prednika za prijenos predmetnih nekretnina na Općinu Neum i da te nekretnine prije spornog upisa nisu bile prešle na Općinu Neum, te da je Vrhovni sud izveo pogrešne zaključke.

b) Odgovor na apelaciju

14. Vrhovni sud je u odgovoru naveo da, suprotno apelantovom stajalištu, donošenjem pobijane odluke taj sud nije prekršio apelantova prava na koja se poziva u apelaciji, niti je primjena prava u pobijanoj odluci bila proizvoljna.

15. Kantonalni sud je u odgovoru na apelaciju naveo da pobijanom odlukom tog suda nisu povrijeđena apelantova prava na koja se pozvao u apelaciji, te je predložio da se apelacija odbije kao neutemeljena.

16. U odgovoru na apelaciju Općinski sud je naveo da tijekom prvostupanjskog postupka pred tim sudom nisu povrijeđena apelantova prava na koja se u apelaciji poziva, jer mu je u potpunosti omogućeno isticanje svih zahtjeva, isticanje prigovora, a u prvostupanjskom postupku taj sud nije proizvoljno primijenio zakon. Apelant je sva svoja prava procesne i materijalne prirode predlagao i iskoristio isticanjem prigovora tijekom postupka, kao i izjavljivanjem pravnih lijekova, a što potvrđuju odluke Kantonalnog i Vrhovnog suda. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena.

17. Tuženi je u odgovoru naveo da su redoviti sudovi u postupku donijeli pravilne i zakonite odluke kojima ni na koji način nisu povrijedili apelantova prava na koja se pozvao u apelaciji.

V. Relevantni propisi

18. U **Zakonu o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije BiH” br. 58/02, 19/03 i 54/04) relevantne odredbe glase:

*Članak 60.
Neispravan upis*

(1) Ukoliko se ispostavi da je upis u zemljišnoknjižnom ulošku neispravan, zbog odgovornosti zemljišnoknjižnog ureda, tada će zemljišnoknjižni ured neodložno upisati zabilježbu pored pogrešnog upisa u datom zemljišnoknjižnom ulošku.

(2) Ukoliko se ispostavi da je upis u zemljišnoknjižnom ulošku neispravan iz drugih razloga osim navedenih u stavku 1. ovog članka, tada će zemljišnoknjižni ured po odobrenju upisane osobe upisati zabilježbu pored pogrešnog upisa u datom zemljišnoknjižnom ulošku.

(3) Ukoliko upisana osoba nije dala odobrenje na pomenuti upis iz stavka 2. ovog članka, zainteresirana osoba može podići tužbu za davanje odobrenja.

(4) Ispravka zemljišne knjige se vrši na temelju odobrenja upisane osobe ili sudske odluke.

(5) Ako zemljišnoknjižni ured sazna za slučaj neispravnosti upisa iz stavka 1. ovog članka, obavijestit će o tome ministra pravosuđa.

*Članak 87.
Način prelaska na novo pravo*

(1) Zemljišne knjige vođene prema pravnim pravilima zemljišnoknjižnog prava ne postaju ovim zakonom nevažeće. Na njih se primjenjuju sve odredbe ovog zakona a posebno propisi o zabilježbi protiv tačnosti i propisi o ispravci upisa u zemljišnoj knjizi, o novom uspostavljanju, zamjeni i zatvaranju zemljišne knjige, kao i o postupku uspostavljanja.

(2) Postojeći upisi u zemljišnim knjigama prilikom stupanja na snagu ovog zakona nastavljaju postojati u svom pravnom sadržaju.

(3) Nakon stupanja na snagu ovog zakona upisi u zemljišnu knjigu se vrše prema pravilima ovog zakona. Zahtjevi za upis koji su podneseni prije stupanja na snagu ovog zakona obrađuju se prema dosadašnjim pravnim pravilima zemljišnoknjižnog prava, ako se strana koja je time oštećena ne usprotivi obradi prema dosadašnjem pravu.

VI. Dopustivost

19. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od

dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

21. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 58 0 Ps 901094 11 Rev od 6. rujna 2011. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelant je primio 28. listopada 2011. godine, a apelacija je podnesena 26. prosinca 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopuštena.

22. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su mu tim presudama povrijeđena prava iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, kao i pravo iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

24. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

25. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

26. Apelant smatra da su redoviti sudovi pri odlučivanju o konkretnoj pravnoj stvari pogrešno utvrdili činjenično stanje i proizvoljno primijenili pozitivno pravo.

27. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova

nije preispitivanje zaključaka redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

28. Ustavni sud se, dakle, prema navedenim stavovima, može izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redoviti sud proizvoljno postupao u utvrđivanju činjenica, ali i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenoga, Ustavni sud podsjeća i na to da je u više svojih odluka istakao da očita proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant problematizira, ispitati jesu li pobijane odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni pozitivnopravnih propisa.

29. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi na tri instance dovoljno jasno i argumentirano obrazložili svoje odluke, dajući za svoj stav jasna obrazloženja koja se niti u jednom segmentu ne doimaju proizvoljnim. Naime, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju ne mogu prihvatiti apelantovi navodi o proizvoljnosti u primjeni prava, posebno zato što apelant osim ponavljanja žalbenih i revizijskih navoda koje su sudovi ispitali u pobijanim presudama i obrazložili zašto oni ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari nije ponudio bilo kakvu drugu argumentaciju. Naime, Ustavni sud zapaža da apelant i u apelaciji ponavlja svoju tvrdnju o tome da su sudovi neutemeljeno odbili njegov zahtjev za utvrđenje da je u zemljišnim knjigama Općinskog suda u Čapljini izvršen pogrešan upis na spornim nekretninama. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da su redoviti sudovi, polazeći od odredaba članka 87. Zakona o zemljišnim knjigama FBiH i utvrđenog činjeničnog stanja, zaključili da, suprotno apelantovim žalbenim i revizijskim navodima, apelant nije dokazao svoje tvrdnje da je u konkretnom slučaju u odnosu na tuženog izvršen pogrešan upis prava korištenja na spornim nekretninama. Ustavni sud smatra da se ne mogu prihvatiti apelantovi navodi o proizvoljnosti u primjeni prava, posebno zato što apelant za takvu svoju tvrdnju nije ponudio bilo

kakvu argumentaciju. Također, Ustavni sud smatra da su sudovi u pobijanim odlukama detaljno obrazložili na kojim su sve relevantnim propisima utemeljili pobijane odluke, te da su o tome dali detaljna i jasna obrazloženja koja se ne mogu smatrati proizvoljnim ili suprotnim pravu na obrazloženu odluku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

30. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da iz činjenica predmeta ne proizlazi proizvoljnost u načinu na koji su redoviti sudovi primijenili materijalne propise, niti je apelant svojim navodima doveo u pitanje njihovo postupanje. Slijedom navedenoga, Ustavni sud smatra neutemeljenim apelantove navode o kršenju prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ostali navodi

31. U pogledu apelantovih navoda da mu je povrijeđeno pravo na imovinu, Ustavni sud zapaža da apelant kršenje tog prava vezuje za navode o kršenju prava na pravično suđenje, koje je Ustavni sud već razmatrao u prethodnim tačkama ove odluke. S obzirom na navedeno, kao i na elaboraciju iz prethodnih tačaka u kojima nije utvrđeno kršenje prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno ispitivati navodne povrede članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

32. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine kada su redoviti sudovi na temelju činjenica utvrđenih u postupku, a koje ničim nisu dovedene u pitanje, odluke kojim je odbijen apelantov zahtjev za utvrđenje da je izvršen pogrešan upis u zemljišnim knjigama donijeli sukladno relevantnim odredbama Zakona o zemljišnim knjigama FBiH.

33. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

34. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

Predmet broj AP 4319/14

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Gorana Zupca podnesena zbog navodnog kršenja prava na pretpostavku nevinosti u postupku utvrđivanja „krivične optužbe” u vezi s izjavama javnih zvaničnika

Odluka od 18. decembra 2014. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4319/14**, rješavajući apelaciju **Gorana Zupca**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. stav (2) i stav (3) tačka 1), člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 22/14 i 57/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 18. decembra 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija Gorana Zupca.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u postupku utvrđivanja „krivične optužbe” u vezi s izjavama javnih zvaničnika:

- Dragana Lukača, direktora Federalne uprave policije, koji je u centralnom dnevniku „Face” televizije od 16. februara 2014. godine, na pitanje novinara: „Smatrate da je Goran Zubac odgovoran?”, odgovorio: „Apsolutno, apsolutno. Čak ja mislim da tu ima i krivične odgovornosti.”

- Šemsudina Mehmedovića, poslanika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, čiju izjavu je objavio sedmični magazin „Dani” 27. februara 2014. godine: „Ukoliko bude pravde u BiH, Zubac će završiti u zatvoru.”

- Bakira Izetbegovića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, čiju izjavu je objavio dnevni list „Oslobođenje” 27. augusta 2014. godine: „Govoreći o potrebnom jačanju državnih institucija, naveo je da SIPA,

odnosno njen čelnik Goran Zubac, nije adekvatno reagovao kad je prilikom građanskog bunta u februaru gorjela zgrada državnog Predsjedništva. Mi ćemo njega poslati vjerovatno u zatvor kao što smo smijenili ‘ministra za (ne)sigurnost’.”

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Gorana Zupca, podnesena u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zato što je preuranjena.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Goran Zubac (u daljnjem tekstu: apelant) iz Trebinja podnio je 29. septembra 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog navodnog kršenja prava na pretpostavku nevinosti u postupku utvrđivanja „krivične optužbe” u vezi s izjavama javnih zvaničnika.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) zatraženo je 15. oktobra 2014. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Sud BiH je dostavio 24. oktobra 2014. godine, dok Tužilaštvo BiH nije u ostavljenom roku dostavilo odgovor.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Tužilaštvo BiH je podiglo Optužnicu broj T20 0 KTK 0008435 14 od 26. maja 2014. godine protiv apelanta u kojoj je navedeno da postoji osnovana sumnja da je 7. februara

2014. godine u Sarajevu, u vrijeme održavanja demonstracija građana, tokom kojih su zahtijevane nasilne promjene ustavnog poretka Bosne i Hercegovine, ispred zgrade Predsjedništva Bosne i Hercegovine u Titovoj ulici u kojoj su, pored Predsjedništva Bosne i Hercegovine, smještene i druge institucije Bosne i Hercegovine, te Federacije Bosne i Hercegovine, radeći u svojstvu direktora Državne agencije za istrage i zaštitu, protivno članu 8. stav 1. tač. c) i e) u vezi s članom 3. stav 1. tačka 1) Zakona o državnoj agenciji za istrage i zaštitu i članu 11. Zakona o direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi Bosne i Hercegovine, odbio pružiti traženu pomoć Direkciji za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine u zaštiti objekta Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i Arhiva Bosne i Hercegovine. Da je, i pored prethodnog saznanja da su oko 15:00 sati agresivni demonstranti napali, a kasnije zapalili zgradu Predsjedništva Bosne i Hercegovine, svjesno ignorišući višekratne pozive policijskih službenika, ministra Ministarstva bezbjednosti Bosne i Hercegovine i dežurnog tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine koji su ga zvali tražeći informacije u vezi s angažovanjem Jedinice za specijalnu podršku Državne agencije za istrage i zaštitu, a dežurnom zaposleniku Operativnog centra Državne agencije za istrage i zaštitu, koji ga je obavijestio o zahtjevima za angažovanje Jedinice za specijalnu podršku, zabranio da ga ponovo zove „po istom pitanju” i da neće dozvoliti upotrebu te jedinice u tražene svrhe, dok je istovremeno izdao usmenu naredbu zapovjedniku Jedinice za specijalnu podršku da ta jedinica bude pripravna ukoliko se demonstracije prošire prema Ambasadi Sjedinjenih Američkih Država, ustrajavajući u odbijanju da angažuje Jedinicu za specijalnu podršku, i pored urgentnog pisanog zahtjeva direktora Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, iako je ta jedinica, u skladu s članom 18. stav 2. Zakona o državnoj agenciji za istrage osposobljena da obavlja najzahtjevnije i najsloženije taktičke i operativno-tehničke policijske radnje, primjenjujući policijske ovlasti u visoko rizičnim situacijama, te u skladu s članom 29. Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Državne agencije za istrage i zaštitu obučena i opremljena za samostalno djelovanje protiv raznih oblika terorizma, protiv svih vidova kriminala i u situacijama kada nije dovoljna ili je nepouzdana upotreba osnovnih policijskih i kriminalističkih snaga u bezbjednosnom, kriminalno-taktičkom i materijalno-tehničkom smislu. To je situacija u kojoj se malobrojni, i za suprotstavljanje nasilnim demonstrantima neopremljeni pripadnici Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, nisu mogli uspješno suprotstaviti agresivnim demonstrantima koji su kamenjem i zapaljivim smjesama (tzv. Molotovljevimi koktelima) gađali zgradu Predsjedništva Bosne i Hercegovine i prouzrokovali požar u Arhivu Bosne i Hercegovine i na vozilima direkcije, kao i brojna materijalna oštećenja na zgradi i tehničkoj opremi, inventaru i dokumentaciji u institucijama Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i

Hercegovine, odnosno nastupanje štete u ukupnom iznosu od 398.365,18 KM. Dakle, da je apelant kao službena osoba u institucijama Bosne i Hercegovine, svjesnim kršenjem zakona i drugih propisa, očigledno nesavjesno postupio u vršenju dužnosti, uslijed čega je došlo do nastupanja materijalne štete koja prelazi iznos od 10.000,00 KM, čime je učinio krivično djelo nesavjesnog rada u službi iz člana 224. stav 2. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH).

6. Sud BiH je 16. juna 2014. godine potvrdio optužnicu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

7. Apelant smatra da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te da je došlo do kršenja člana 18. Evropske konvencije u vezi s čl. 6. i 17. Evropske konvencije.

8. Apelant navodi da je Sud BiH 16. juna 2014. godine potvrdio Optužnicu Tužilaštva BiH broj T20 0 KTK 0008435 14 od 26. maja 2014. godine kojom se apelanta tereti da je počinio krivično djelo nesavjesnog rada u službi iz člana 224. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZBiH. Apelant navodi da je ta optužnica rezultat neprimjerene političke i medijske kampanje koju su protiv njega započeli odmah nakon što je postao direktor Državne agencije za istrage i zaštitu predstavnici jedne političke stranke ili pojedinci u toj stranci, sve s ciljem njegovog uklanjanja s mjesta direktora Državne agencije za istrage i zaštitu. Naime, apelant navodi da su pripadnici Državne agencije za istrage i zaštitu vršili istragu krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva na području Tešnja kojom je, kao jedan od osumnjičenih, obuhvaćen i Šemsudin Mehmedović, poslanik Stranke demokratske akcije (u daljnjem tekstu: SDA) u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Apelant navodi da je zatim uslijedio njegov „progon” od visokih javnih zvaničnika, čije izjave su putem medija i drugih dostupnih sredstava prenesene širokoj javnosti, sve s ciljem njegovog uklanjanja s mjesta direktora Državne agencije za istrage i zaštitu. U vezi s tim, apelant navodi da je Šemsudin Mehmedović, nakon što je na neki način saznao da je predmet istrage, putem poslaničkih pitanja od 14. marta i 5. decembra 2013. godine (koja se odnose na to da li je apelant bio predmet sigurnosnih provjera u skladu s postupkom za izdavanje dozvole za pristup tajnim podacima određenog stepena tajnosti, kao i po čijem zahtjevu je vršena sigurnosna provjera za apelanta, tražeći da mu se dostavi broj sigurnosne dozvole za pristup podacima stepena „vrlo tajno”) počeo da dovodi u pitanje apelantov integritet. Apelant navodi da je portal „Klix.ba”, u okviru vijesti 22.

jula 2013. godine, objavio izjavu tadašnjeg predsjednika SDA Sulejmana Tihića: „Kada je u pitanju hapšenje, zaključili smo da zahtijevamo parlamentarnu istragu i odgovornost direktora SIPA-e Gorana Zupca zbog zloupotrebe položaja prilikom nezakonitog hapšenja državnog poslanika Šemsudina Mehmedovića. Zloupotreba položaja direktora SIPA-e je očita jer je hapšenje bilo bez naloga i uz protivljenje tužioca. Tražimo suspenziju direktora SIPA-e.” Apelant navodi da je portal „Vijesti.ba” (za agenciju Anadoluja) 24. jula 2013. godine objavio da je Šemsudin Mehmedović izjavio da će podnijeti tužbu protiv direktora Agencije za istrage i zaštitu, te „nema sumnje da će on završiti upravo onako kako je želio da ja završim”, te „mi ćemo iskoristiti sve zakonom predviđene mogućnosti da tražimo suspenziju Zupca, SDA je to već zatražila, jer će on i dalje ometati istragu i u ovom pitanju nelegalnog hapšenja zastupnika države BiH”. Također, apelant navodi da su dnevne novine „Dnevni avaz” 25. jula 2013. godine objavile, između ostalog, da je Asim Sarajlić, šef Kluba poslanika SDA u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH, uputio poslaničko pitanje Vijeću ministara i Ministarstvu sigurnosti BiH da li će smijeniti Gorana Zupca, direktora SIPA-e, zbog, kako je kazao, nezakonitog hapšenja Šemsudina Mehmedovića. U očekivanju odgovora, kako je kazao Sarajlić, SDA očekuje suspenziju Gorana Zupca sa sadašnje pozicije.

9. Apelant dalje navodi da je nakon dešavanja tokom protesta građana u Sarajevu od 7. februara 2014. godine, koje su i predstavnici SDA okarakterisali kao opravdane, Tužilaštvo BiH pokrenulo istragu s obzirom da je za vrijeme protesta oštećena zgrada Predsjedništva BiH. Apelant navodi da je Tužilaštvo BiH radnje koje su izvršili učesnici protesta okvalifikovalo kao terorizam, s isključivim ciljem da pokušaju zasnovati apelantovu odgovornost za nastalu štetu, te kako je to isforsirana pravna kvalifikacija najbolje govori činjenica da su navodni „teroristi” identifikovani prije više mjeseci (od kojih su dva lica bila lišena slobode), ali da do tog trenutka nisu procesuirani. Apelant navodi da je indikativno da je i u tom predmetu, kao i njegovom predmetu, istražne radnje provodilo Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova, Federalna uprava policije, čiji je direktor Dragan Lukač, a ne Državna agencija za istrage i zaštitu iako se radi o krivičnim djelima iz nadležnosti Suda BiH. Apelant navodi da je u centralnom dnevniku „Face” televizije od 16. februara 2014. godine Dragan Lukač, direktor Federalne uprave policije, izjavio: „Ovo što je bilo nije dobro, nije dobro. Imali smo pokušaj državnog udara... Konkretno maloprije smo govorili o SIPA-e, znači čelni čovjek ili čelni ljudi u Agenciji.” Novinar: „Smatrate da je Goran Zubac odgovoran?” Lukač: „Apsolutno, apsolutno. Čak ja mislim da tu ima i krivične odgovornosti. Znače, mi moramo se, pravna država mora imati mehanizme kojim se štiti, to je jedna dimenzija. Druga dimenzija, pravna država mora dovesti pitanja odgovornosti onih ili onoga u vezi sa djelima kojima je ta država ugrožena.” Apelant dalje navodi da je novinska agencija „Patria” 22. februara 2014. godine objavila izjavu Šemsudina

Mehmedovića: „Očigledno je da je Zubac dio tog tala i u najmanju ruku nije mu mrsko što je Predsjedništvo BiH zapaljeno.” Također, sedmični magazin „Dani” je 27. februara 2014. godine objavio izjavu Šemsudina Mehmedovića: „Protiv Zupca postoji nekoliko ozbiljnih krivičnih prijava i da ima minimum moralne odgovornosti do sada bi podnio ostavku. Očigledno je došao na poziciju kako bi u ime određenih političkih centara moći odradio posao i da bi nakon toga bio unaprijeđen/premješten u neki drugi dio BiH. Klub poslanika SDA u državnom Parlamentu 13. februara je uputio inicijativu da se po hitnom postupku sazove komisija za odbranu i sigurnost, koja je kontrolni organ SIPA-e, da se ispituju sve okolnosti do kojih je došlo tokom opravdanog protesta građana BiH i zbog čega je povrijeđen toliki broj ljudi, ko je djelovao, ko nije djelovao, zbog čega je došlo do napada na Predsjedništvo BiH i zbog čega su zapaljene zastave BiH. Očekujemo cjelovitu informaciju o (ne)djelovanju određenih agencija za provođenje zakona, nakon čega možemo donositi zaključke. Ukoliko bude pravde u BiH, Zubac će završiti u zatvoru.”

10. Zatim, apelant navodi da su tokom samog postupka istrage i podizanja optužnice, te nakon potvrđivanja optužnice protiv apelanta, brojni zvaničnici dali ogroman broj izjava za javnost, kojima su opštu javnost u Bosni i Hercegovini, ali i šire, informisali o svojim stavovima o apelantovom predmetu. Apelant navodi da ono što je mnogo bitnije jeste da je javnost, koja je na taj način upoznata s viđenjem dokaza, situacije, pa i pravnih propisa koji se tiču događaja za koji se apelanta tereti, uključila i sudije koje trebaju nepristrasno suditi u apelantovom predmetu. U vezi s tim, apelant navodi da je portal „Klix.ba” 6. juna 2014. godine objavio izjavu Šefika Džaferovića: „Nakon donošenja optužnice i nakon što ona eventualno bude potvrđena, smatram da će Zubac morati biti suspendiran. To je okolnost kada, prije svega, treba reagirati SIPA. Samim nastupanjem okolnosti koje se vežu za direktora, on praktično prestaje biti direktor. To je zakonska materija.” Apelant navodi da je novinska agencija „Patria” 16. juna 2014. godine prenijela da je press služba nezavisnog kandidata za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine Mustafe Cerića saopštila: „Ukoliko domaće institucije i nosioci vlasti neće ili nemaju hrabrosti to učiniti, onda pozivamo međunarodnu zajednicu i visokog predstavnika da ispune svoju obavezu i spriječe optuženog Zupca da i dalje rukovodi najvažnijom policijskom agencijom.” Apelant navodi da je 19. juna 2014. godine u televizijskoj emisiji TV info, OBN televizije, Šefik Džaferović izjavio: „Radi se o situaciji kada je najviši policijski službenik, dakle rukovodeća osoba u situaciji da se protiv te osobe vodi istraga i ne samo da se vodi istraga, nego je podnesena i optužnica. U takvim situacijama mora doći do suspendacije.” Apelant dalje navodi da su dnevne novine „Nezavisne novine” 21. jula 2014. godine objavile da je glavni tužilac Tužilaštva BiH Goran Salihović izjavio: „Ne bi trebalo da ima pravo pristupa tajnim podacima jer se radi na predmetima ratnih zločina, korupcije i samo podizanje optužnice dovodi ga da je u sukobu interesa.” Apelant navodi da su dnevne

novine „Glas Srpske” 23. jula 2014. godine objavile izjavu Šemsudina Mehmedovića: „Protiv njega je podignuta optužnica i kao takav prema zakonskim propisima ne bi smio da bude na čelu ove institucije. Ne samo da je Nezavisni odbor prekršio zakon, već je doveo u pitanje bezbjednosni sistem BiH. Očigledno je da se Nezavisni odbor stavio u njegovu političku zaštitu i neko će zbog toga morati snositi odgovornost.”

11. Apelant navodi da su, osim toga, uslijed uticaja i pritiska koji je SDA ostvarila na Tužilaštvo BiH, narušeni odnosi između SIPA-e i Tužilaštva BiH, te da se narušeni odnosi mogu isključivo dovesti u vezu sa situacijom koja se tiče istrage za ratne zločine protiv Šemsudina Mehmedovića i njegovo lišenje slobode. U vezi s tim, apelant navodi da je SIPA, odnosno apelant dopisima od 2. decembra 2013. godine i 15. januara 2014. godine, pokušala riješiti tu situaciju, radi nastavka do tada izuzetno uspješne saradnje. Apelant navodi da je Tužilaštvo BiH odgovorilo samo na jedan poziv, i to tako što je obavijestilo SIPA-u da ne prihvataju tražene radne sastanke iz, kako oni kažu, razloga da Tužilaštvo BiH vodi „ozbiljne” istrage, što implicira da se SIPA bavi nevažnim stvarima. Apelant navodi da ako Tužilaštvo BiH, a posebno glavni tužilac, ne skrivajući svoj lični animozitet prema apelantu, nije u stanju da s njim kao direktorom Agencije za istrage i zaštitu, od koje direktno zavisi i rad Tužilaštva BiH, riješi probleme koji su, očito, nastali hapšenjem i istragom protiv Šemsudina Mehmedovića, kako onda očekivati da to tužilaštvo ispuni prema apelantu zahtjeve iz člana 14. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPBiH). Pri tome, apelant navodi da istražna komisija Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine nije došla do zaključka da su pripadnici SIPA-e prilikom istrage i lišenja slobode Šemsudina Mehmedovića prekršili zakonske odredbe ili ovlaštenja, što očito nije odobrovoljilo glavnog tužioca da u razgovoru s apelantom nađe rješenje „iskonstruisanog” problema.

12. Apelant navodi da se opšta atmosfera kakva je kreirana u odnosu na njegovo suđenje najbolje vidi iz načina na koji je Federalna radio-televizija u svom „Dnevniku 1” od 21. augusta 2014. godine prenijela javnosti činjenicu da je taj dan u Sudu BiH održano ročište za izjašnjavaње o apelantovoj krivici, u kojem prilogu ta televizija zna da će svjedoci Tužilaštva BiH potvrditi da je apelant kriv i da će biti smijenjen s mjesta direktora SIPA-e. Apelant navodi da je najočitija i vrlo eksplicitna potvrda njegovih tvrdnji intervju s članom Predsjedništva Bosne i Hercegovine i zamjenikom predsjednika SDA Bakirom Izetbegovićem, objavljen u dnevnom listu „Oslobođenje” od 27. augusta 2014. godine, gdje se navodi: „Govoreći o potrebnom jačanju državnih institucija, naveo je da SIPA, odnosno njen čelnik Goran Zubac, nije adekvatno reagovao kad je prilikom građanskog bunta u februaru gorjela zgrada državnog Predsjedništva. Mi ćemo njega poslati vjerovatno u zatvor kao što smo smijenili ‘ministra za (ne)sigurnost’.” U vezi s tim, apelant navodi

da se pažljivom analizom navedene izjave lako dolazi do zaključka da član Predsjedništva Bosne i Hercegovine zna ishod postupka protiv apelanta. Apelant navodi da se u zatvor ne ide s oslobađajućom presudom, dakle, apelant je kriv, biće osuđen, a samim tim i smijenjen. Također, apelant navodi da je 20. augusta 2014. godine upućena prijava/žalba građana Bosne i Hercegovine zabrinutih za svoju sigurnost i to visokom predstavniku u Bosni i Hercegovini, Tužilaštvu BiH, Odboru za žalbe građana na rad policijskih službenika u policijskim tijelima Bosne i Hercegovine, Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i ministru/zamjeniku ministra bezbjednosti Bosne i Hercegovine. Apelant navodi da je taj dokument sastavljen s istim ciljem i s istog mjesta, možda i od nekih spomenutih lica u apelaciji, te da je cijeli dokument usmjeren na uklanjanje apelanta s pozicije direktora Državne agencije za istrage i zaštitu. Apelant navodi da pravo na pravično suđenje garantuje i pravo na ravnopravan tretman stranaka, te da, također, uključuje pravo na kontradiktornost postupka. U vezi s tim, apelant navodi da se postavlja pitanje kakva je uopšte svrha krivičnog postupka i njegovog pojavljivanja pred Sudom BiH. Naime, apelant navodi da je, ako član Predsjedništva Bosne i Hercegovine i zamjenik predsjednika jedne od najjačih političkih stranaka u Bosni i Hercegovini javno kaže da će apelant završiti u zatvoru, iluzorno očekivati da će Sud BiH, sa svojom trenutnom nacionalnom strukturom i organizacijom po principu „kadija te tuži, kadija ti sudi”, ispoštovati navedena načela prava na pravično suđenje i omogućiti apelantu jednakost oružja koja bi dovela do toga da Sud BiH donese odluku povoljnu za apelanta, a kojom bi bio narušen dignitet i kredibilitet člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

13. U vezi s navedenim apelant se poziva, između ostalih, na presudu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) u predmetu *Alenet de Ribemont protiv Francuske* u kojoj je navedeno: „Sud primjećuje da je u ovom slučaju jedan od najviših rangiranih zvaničnika francuske policije govorio o g. Alenet de Ribemontu, bez ikakvih kvalifikacija ili rezervi, kao o podstrekaču ubistva i stoga kao o saučesniku u ubistvu... Ovo je jasno bilo izjašnjenje o krivici podnosioca predstavke koja je, kao prvo, ohrabрила javnost da vjeruje da je kriv i, drugo, prejudicirala ocjenu činjenica od strane kompetentnih sudskih vlasti. Stoga je došlo do kršenja člana 6. stav 2.” (Presuda od 10. februara 1995. godine, stav 41). Apelant se dalje poziva na presudu Evropskog suda u predmetu *Peša protiv Hrvatske* u kojoj je navedeno: „Sud smatra da su ove izjave javnih funkcionera predstavljale izjavu o krivici podnosioca predstavke i prejudicirale ocjenu činjenica sudske vlasti. S obzirom da su funkcioneri o kojima je riječ bili na visokim položajima, oni su trebali postupati s posebnim oprezom u svom izboru riječi za opisivanje krivičnog postupka protiv podnosioca predstavke koji je u toku. Međutim, s obzirom na sadržaj njihovih izjava, kako je to podvučeno u prednjem tekstu, Sud nalazi da su njihove

izjave sigurno ohrabrile javnost da vjeruje da je podnositelj zahtjeva kriv prije nego mu je krivica dokazana u skladu sa zakonom. U skladu sa navedenim, Sud nalazi da je došlo do povrede prava podnosioca predstavke da se smatra nevinim. Stoga je došlo do povrede člana 6. stav 2. Konvencije (presuda od 8. aprila 2010. godine, st. 150. i 151).” Imajući u vidu navedeno, apelant smatra da je uslijed izjava zvaničnika, uključujući i glavnog tužioca Tužilaštva BiH, cjelokupna javnost u Bosni i Hercegovini izvrgnuta konstantnom ubjeđivanju u činjenicu da je apelant osoba koja je izvršila krivično djelo, te da, s obzirom na utisak koji se stvara u javnosti u odnosu na njega, više ne može imati pravično suđenje. Na kraju, apelant smatra da je obrazac političkog i medijskog progona, čiji je dio i optužnica Tužilaštva BiH, imala druge, a ne pravne motive. Naime, apelant smatra da je optužnica, koja je potvrđena protiv njega, pripremljena u svrhu odmazde jer je Državna agencija za istrage i zaštitu, na čijem je čelu apelant, lišila slobode visokopozicioniranog zvaničnika SDA Šemsudina Mehmedovića, kao i u svrhu sprečavanja drugih istraga koje provodi Državna agencija za istrage i zaštitu. U vezi s tim, apelant smatra da su povrijeđene odredbe člana 18. Evropske konvencije u vezi s čl. 6. i 17. Evropske konvencije. Stoga, apelant traži od Ustavnog suda da utvrdi kršenje navedenih prava, da odluči o meritumu slučaja i o tome obavijesti Sud BiH, te da apelantu dosudi odštetu u pravičnom iznosu. Apelant je u prilogu apelacije dostavio video snimke i fotokopije novinskih članaka na koje je ukazao u apelaciji.

b) Odgovor na apelaciju

14. Sud BiH je naveo da je pred tim sudom u toku krivični postupak protiv apelanta zbog krivičnog djela nesavjesnog rada u službi iz člana 224. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZBiH. Sud BiH je naveo da se predmetni postupak vodi po Optužnici Tužilaštva BiH broj T20 0 KTK 0008435 14 od 26. maja 2014. godine, koja je potvrđena 16. juna 2014. godine, te da se postupak nalazi u fazi glavnog pretresa. U vezi s tim, Sud BiH je naveo da je sudija za prethodno saslušanje tog suda, postupajući u skladu s odredbama člana 228. ZKPBiH, nakon proučavanja činjeničnog opisa optužnice i dokaza dostavljenih uz nju, utvrdio da postoji osnovana sumnja za krivično djelo nesavjesnog rada u službi iz člana 224. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZBiH, slijedom čega je optužnica potvrđena. Sud BiH je naveo da se, suprotno apelantovim navodima, postupak protiv apelanta vodi uz poštovanje svih procesnih garancija, te prava i sloboda koje mu kao optuženom pripadaju, uz poštovanje načela pravičnosti krivičnog postupka u skladu sa ZKPBiH, Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom. Slijedom navedenog, Sud BiH predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana, odnosno da se odbaci kao preuranjena.

V. Relevantni propisi

15. U **Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) relevantne odredbe glase:

Član 3. stav 1.

(1) Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom ne utvrdi njegova krivica.

Član 14.

(1) Sud je dužan da stranke i branioca tretira na jednak način i da svakoj od strana pruži jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnom pretresu.

(2) Sud, Tužitelj i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su s jednakom pažnjom da ispituju i utvrđuju kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

VI. Dopustivost

16. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu s članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

18. U skladu s članom 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

Dopustivost u odnosu na član 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije

19. U pogledu apelantovih navoda o kršenju prava iz člana 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje da je krivični postupak protiv apelanta u toku pred Sudom BiH. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da će apelant imati mogućnost da svoje

navode u vezi s pravima koja garantuju st. 1. i 3. člana 6. Evropske konvencije ističe u predmetnom sudskom postupku, te u eventualno podnesenoj apelaciji protiv odluka Suda BiH, ukoliko budu nepovoljne za apelanta. S obzirom na to, Ustavni sud zaključuje da je apelacija u odnosu na navode o kršenju prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije preuranjena (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj AP 580/07 od 24. juna 2009. godine, tač. 19. i 20; dostupna na internet stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

20. Imajući u vidu odredbu člana 18. stav (3) tačka l) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je preuranjena, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

Dopustivost u odnosu na član 6. stav 2. Evropske konvencije

21. U pogledu apelantovih navoda o kršenju člana 6. stav 2. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje da se član 6. stav 2. Evropske konvencije ne primjenjuje samo na krivične postupke u njihovoj cijelosti, već i na prepretresni postupak i na vrijeme po okončanju krivičnog postupka, i to bez obzira na fazu postupka, pa čak bez obzira i na njihov ishod (vidi Evropski sud, *Minelli protiv Švajcarske*, presuda od 25. marta 1983. godine, Serija A broj 62, st. 25-41; vidi Ustavni sud, *inter alia*, Odluka o dopustivosti broj AP 580/07 od 24. juna 2009. godine i Odluka o dopustivosti broj AP 3715/09 od 11. februara 2010. godine; dostupne na internet stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Pri tome, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u svojoj praksi ispitivao dopustivost predstavki u kojima su podnosioci predstavki tvrdili da je uslijed izjava javnih zvaničnika, koje su date u toku krivičnog postupka protiv podnosioca predstavke ili prije nego što je podnosilac predstavke uhapšen i formalno optužen za krivično djelo, te koje su objavljene u medijima, došlo do kršenja njihovog prava na pretpostavku nevinosti. Tako je Evropski sud u presudi *Peša protiv Hrvatske*, prilikom ispitivanja dopustivosti predstavke u odnosu na član 6. stav 2. Evropske konvencije, kada je Vlada tvrdila da su prigovori podnosioca predstavke na temelju člana 6. stav 2. Evropske konvencije preuranjeni jer je krivični postupak protiv podnosioca predstavke još uvijek u toku i on može istaknuti iste prigovore koristeći razna pravna sredstva predviđena domaćim pravom, ukazao da se pravna sredstva, koja su dostupna podnosiocu predstavke u kontekstu krivičnog postupka protiv njega, mogu koristiti u odnosu na presude i druge odluke donesene u tom postupku, a ne u odnosu na izjave koje su dali javni zvaničnici u medijima, pa je predstavku u odnosu na član 6. stav 2. Evropske konvencije proglasio dopustivom (vidi Evropski sud, *Peša protiv Hrvatske*, predstavka broj 40523/08, presuda od 8. aprila 2010. godine, stav 132). Također, Ustavni sud ukazuje da je Evropski sud u predmetu *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana* zaklju-

čio da je član 6. stav 2. Evropske konvencije primjenjiv u odnosu na zajedničku izjavu za štampu Ureda Tužilaštva i Ministarstva unutrašnjih poslova koja je objavljena prije nego što je podnosilac predstavke uhapšen i formalno optužen za krivična djela, budući da je jasno da su navodi u izjavi u direktnoj vezi s krivičnom istragom pokrenutom protiv podnosioca predstavke i drugih lica u vezi s Ismayilli događajima (vidi Evropski sud, *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana*, predstavka broj 15172/13, presuda od 22. maja 2014. godine, stav 121). Dovodeći u vezu navedeno s konkretnim predmetom, Ustavni sud zaključuje da je apelacija u odnosu na član 6. stav 2. Evropske konvencije dopustiva.

22. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 18. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija u ovom dijelu ispunjava uslove u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelant smatra da mu je, uslijed citiranih izjava javnih zvaničnika, povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 2. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje – pretpostavka nevinosti

24. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

25. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

[...]

2) Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

[...]

26. Apelant smatra da je uslijed izjava javnih zvaničnika, koje su objavljene u medijima, kod javnosti u Bosni i Hercegovini formirano predubjeđenje o njegovoj krivici, čime mu je prekršeno pravo na pretpostavku nevinosti.

27. Ustavni sud, prije svega, ukazuje da član 6. stav 2. Evropske konvencije garantuje da se svako ko je optužen za krivično djelo smatra nevinim dok se njegova krivica po

zakonu ne dokaže. Ustavni sud ukazuje da nisu samo sudovi, već su i ostali državni organi obavezni da poštuju načelo pretpostavke nevinosti. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u predmetu *Allet de Ribemont protiv Francuske*, na koji se pozvao i apelant, ukazao da je jedan visoki policijski zvaničnik na konferenciji za štampu, održanoj dok je podnosilac predstavke bio u policijskom pritvoru, ukazao na njega kao na podstrekača ubistva. Evropski sud je smatrao da član 6. stav 2. Evropske konvencije nije važio samo za sudove, već i za druge javne vlasti i to od trenutka kad je podnosilac predstavke bio optužen za krivično djelo. Izjava o krivici koju je dao policajac bez ikakvih kvalifikacija ili rezervi podstakla je javnost da povjeruje da je podnosilac predstavke kriv i prije nego što je nadležni sud procijenio sve činjenice. Utvrđeno je da je time prekršeno načelo pretpostavke nevinosti i da to nije moglo biti ispravljeno činjenicom da je sudija kasnije oslobodio podnosioca predstavke zbog nedostatka dokaza (vidi Evropski sud, *Allet de Ribemont protiv Francuske*, predstavka broj 15175/89, presuda od 10. februara 1995. godine).

28. Ustavni sud dalje podsjeća da je Evropski sud u predmetu *Matijašević protiv Srbije* ukazao da će pretpostavka nevinosti po članu 6. stav 2. Evropske konvencije biti povrijeđena ako sudska odluka ili, čak, izjava zvaničnika koja se odnosi na lice koje je optuženo za krivično djelo, odražava mišljenje da je krivo prije nego što se njegova krivica dokaže po zakonu. Dovoljno je da, u odsustvu zvanične odluke, postoji određeno mišljenje koje ukazuje da sud ili zvaničnik koji je u pitanju smatra optuženog krivim (vidi Evropski sud, *Matijašević protiv Srbije*, predstavka broj 23037/04, presuda od 19. septembra 2006. godine, stav 45). Pri tome, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud ukazao da „javni zvaničnik” ne mora biti već izabrani predstavnik ili službenik državnih organa u tom vremenu. Taj pojam može obuhvatiti i lica koja imaju poznat i priznat položaj u javnosti, bilo da su na nekom važnom javnom položaju ili da su imali takav položaj, ili da se kandiduju za dužnost izabranog predstavnika (vidi Evropski sud, *Kouzmin protiv Rusije*, predstavka broj 58939/00, presuda od 18. marta 2010. godine, st. 59-69).

29. Ustavni sud dalje podsjeća da je Evropski sud u presudi *Peša protiv Hrvatske*, na koju se pozvao i apelant, u st. 138-141. ukazao na osnovne principe prava na pretpostavku nevinosti iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije. Naime, Evropski sud je ukazao, između ostalog, da član 6. stav 2. Evropske konvencije u svom relevantnom aspektu ima za cilj spriječiti podrivanje pravičnog suđenja izjavama koje prejudiciraju, a koje su date u bliskoj vezi s postupkom. Njime se zabranjuje samom sudu da preuranjeno izražava mišljenje da je osoba „optužena za krivično djelo” kriva prije nego što joj je to dokazano prema zakonu, ali također obuhvata i izjave državnih zvaničnika koje ohrabruju javnost da vjeruje da je osumnjičeni kriv i prejudiciraju ocjenu činjenica nadležne sudske vlasti

(vidi naprijed citirani predmet *Alenet de Ribemont*, stav 41. i predmete *Daktaras protiv Litvanije*, broj 42095/98, st. 41-43, ECHR 2000-X i *Butkevičius protiv Litvanije*, broj 48297/99, stav 49, ECHR 2002-II). Evropski sud je dalje ukazao da sloboda izražavanja, zajamčena članom 10. Evropske konvencije, uključuje slobodu da se primaju i daju informacije. Stoga, član 6. stav 2. ne može spriječiti vlasti da informišu javnost o krivičnim istragama koje su u toku, ali traži da to čine uz svu potrebnu diskreciju i oprez, ako će biti poštovana pretpostavka nevinosti (vidi naprijed citirani predmet *Alenet de Ribemont* stav 38. i predmet *Karakaş i Yeşilirmak protiv Turske*, broj 43925/98, stav 50, 28. juni 2005).

30. Također, Evropski sud je ukazao da treba učiniti temeljno razlikovanje između izjave da je neko tek osumnjičen da je počinio krivično djelo i jasne izjave, dok nema pravosnažne osude, da je pojedinac počinio krivično djelo o kojem je riječ. Evropski sud je naveo da je dosljedno naglašavao važnost biranja riječi javnih zvaničnika u njihovim izjavama prije nego što je nekoj osobi suđeno i ta osoba proglašena krivom za neko određeno krivično djelo (vidi naprijed citirani predmet *Daktaras* i predmete *Böhmer protiv Njemačke*, broj 37568/97, st. 54. i 56, 3. oktobra 2002. i *Nešćák protiv Slovačke*, broj 65559/01, st. 88. i 89, 27. februar 2007). Također je naglasio važnost da državni zvaničnici poštuju pretpostavku nevinosti tokom konferencije za štampu (vidi naprijed citirani predmet *Butkevičius*, st. 50-52. i predmete *Lavents protiv Letonije*, broj 58442/00, stav 122, 28. novembar 2002. i *Y. B. i drugi protiv Turske*, br. 48173/99 i 48319/99, st. 49. i 51, 28. oktobar 2004). Evropski sud je ukazao da, ipak, pitanje predstavlja li neka izjava javnog dužnosnika povredu načela pretpostavke nevinosti mora biti utvrđeno u kontekstu konkretnih okolnosti u kojima je data pobijana izjava (vidi predmet *Adolf protiv Austrije*, 26. mart 1982, st. 36-41, Serija A broj 49). Evropski sud je ukazao da, u svakom slučaju, izražena mišljenja ne mogu predstavljati izjave javnog zvaničnika o tome da je podnosilac predstavke kriv, što bi ohrabrilo javnost da vjeruje da je on ili ona kriv i prejudiciralo ocjenu činjenica od nadležne sudske vlasti (vidi naprijed citirani predmet *Butkevičius*, stav 53).

31. Ustavni sud zapaža da je Evropski sud, primjenjujući navedene principe na predmet podnosioca predstavke, zaključio da su izjave koje su dali javni zvaničnici (direktor policije, glavni državni odvjetnik, predsjednik Vlade i predsjednik Republike) predstavljale izjavu o krivici podnosioca predstavke i prejudicirale ocjenu činjenica od nadležne sudske vlasti. Evropski sud je naveo da su, budući da su zvaničnici o kojima je riječ bili na visokim položajima, oni trebali postupati s posebnim oprezom u svom izboru riječi za opisivanje krivičnog postupka protiv podnosioca predstavke koji je u toku. Međutim, s obzirom na sadržaj njihovih izjava, kako je to naglašeno u prednjem tekstu (st. 145-149), Evropski sud je zaključio da su njihove izjave sigurno ohrabrile javnost da vjeruje da je podnosilac predstavke kriv prije nego što mu je krivica dokazana u skladu sa zakonom. U skladu s

navedenim Evropski sud je zaključio da je došlo do povrede prava podnosioca predstavke da se smatra nevinim, te je stoga došlo do povrede člana 6. stav 2. Evropske konvencije (st. 150. i 151. presuda *Peša protiv Hrvatske*).

32. Također, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u citiranoj presudi *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana* ukazao da u tom predmetu osporeni navodi nisu dati unutar okvira krivičnog postupka, nego kao dio zajedničke izjave za štampu Tužilaštva i Ministarstva unutrašnjih poslova namijenjene javnosti. Evropski sud je naveo da je uzeo u obzir podnesak Vlade da je svrha osporene izjave da informiše javnost o koracima koje su poduzele vlasti u vezi sa Ismayilli događajima, a naročito da je njihova namjera da istraže umiješanost podnosioca predstavke u te događaje. Međutim, po mišljenju Evropskog suda, izjava, uzeta u cjelini, nije data s neophodnom diskrecijom i pažnjom. Naime, iako su vlasti na kraju relevantnog stava navele da će radnje podnosioca predstavke biti detaljno istražene i biti pravno okvalifikovane ta je izjava negirana prethodnom jasnom izjavom, u istoj rečenici, da su te radnje podnosioca predstavke bile nezakonite. Zatim, navodeći u istom stavu da je utvrđeno da je podnosilac predstavke apelirao na lokalne stanovnike kao što su pozivi da se odupiru policiji, da ne poštuju službena lica i blokiraju ceste, Evropski sud je ukazao da su time vlasti u suštini prejudicirale sudsku ocjenu činjenica. Evropski sud je zaključio da je kao takva osporena izjava samo mogla uvjeriti javnost da je podnosilac predstavke kriv prije nego što je i dokazana njegova krivica prema zakonu, te da je stoga došlo do povrede člana 6. stav 2. Evropske konvencije (st. 127. i 128. presuda *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana*).

33. Imajući u vidu navedenu praksu Evropskog suda, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, primjenjujući osnovne principe prava na pretpostavku nevinosti iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije, ispitati da li je uslijed izjava javnih zvaničnika, na koje apelant ukazuje u apelaciji, došlo do kršenja apelantovog prava garantovanog članom 6. stav 2. Evropske konvencije. Ustavni sud zapaža da su nakon događaja od 7. februara 2014. godine u Sarajevu (kada je zapaljena zgrada Predsjedništva Bosne i Hercegovine, a povodom kojeg događaja se trenutno vodi krivični postupak protiv apelanta pred Sudom BiH zbog krivičnog djela nesavjesnog rada u službi iz člana 224. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZBiH), pojedini javni zvaničnici davali izjave u medijima koje su se odnosile na apelanta.

34. Ustavni sud, prije svega, ukazuje da je apelant u prilogu apelacije dostavio video snimke i fotokopije novinskih članaka na koje je ukazao u apelaciji, te u koje je Ustavni sud, prilikom razmatranja apelacionih navoda, izvršio uvid. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je Dragan Lukač, direktor Federalne uprave policije, u centralnom dnevniku „Face” televizije od 16. februara 2014. godine, na pitanje novinara: „Smatrate

da je Goran Zubac odgovoran?”, odgovorio: „Apsolutno, apsolutno. Čak ja mislim da tu ima i krivične odgovornosti.” U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je, u smislu prakse Evropskog suda, potrebno da se, čak i prije nego što je pokrenut krivični postupak protiv određene osobe, ne daju nikakvi javni navodi koji bi se mogli tumačiti kao da, po mišljenju određenih važnih javnih zvaničnika, potvrđuju krivicu tog lica (vidi, *mutatis mutandis*, naprijed citirani predmet *Butkevičius*, stav 51). Međutim, iz navedene izjave Dragana Lukača, direktora Federalne uprave policije, proizlazi da je apelant „krivično odgovoran” u vezi s predmetnim događajem, iako u tom trenutku nije bio ni pokrenut krivični postupak protiv apelanta, čime je prejudicirao ocjenu činjenica nadležne sudske vlasti u vezi s događajem. Ustavni sud dalje zapaža da je sedmični magazin „Dani” 27. februara 2014. godine objavio izjavu Šemsudina Mehmedovića, poslanika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, u kojoj je, između ostalog, navedeno: „Ukoliko bude pravde u BiH, Zubac će završiti u zatvoru.” Ustavni sud ukazuje da iz navedene izjave proizlazi da je davalac izjave siguran da je apelant kriv, te da će kao takav završiti u zatvoru „ukoliko bude pravde”. Po mišljenju Ustavnog suda, navedena izjava nesumnjivo predstavlja izjavu o apelantovoj „krivici” u vezi s predmetnim događajem, koja je prejudicirala ocjenu „apelantove krivične odgovornosti” od nadležne sudske vlasti. Također, Ustavni sud zapaža da je dnevni list „Oslobođenje” 27. augusta 2014. godine objavio tekst u vezi s Bakrom Izetbegovićem, članom Predsjedništva Bosne i Hercegovine, kako slijedi: „Govoreći o potrebnom jačanju državnih institucija, naveo je da SIPA, odnosno njen čelnik Goran Zubac, nije adekvatno reagovao kad je prilikom građanskog bunta u februaru gorjela zgrada državnog Predsjedništva. ‘Mi ćemo njega poslati vjerovatno u zatvor kao što smo smijenili „ministra za (ne)sigurnost” - rekao je.” U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da iz navedenog proizlazi da davalac izjave smatra da apelant „nije adekvatno reagovao” u toj situaciji, iako o tome tek treba da odluči nadležni sud u krivičnom postupku koji se vodi protiv apelanta, čime je prejudicirao ocjenu činjenica od nadležnog suda. Također, Ustavni sud ukazuje da iz izjave „Mi ćemo njega poslati vjerovatno u zatvor kao što smo smijenili ‘ministra za (ne)sigurnost’,” proizlazi da je apelant „vjerovatno kriv”, što opet predstavlja prejudiciranje ocjene nadležnog suda u pogledu apelantove „krivične odgovornosti”.

35. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su navedene izjave Dragana Lukača - direktora Federalne uprave policije, Šemsudina Mehmedovića - poslanika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i Bakira Izetbegovića - člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, predstavljale izjavu o apelantovoj „krivici”, te da su kao takve prejudicirale ocjenu činjenica od nadležne sudske vlasti. Ustavni sud, podržavajući praksu Evropskog suda povodom tog pitanja, smatra da su navedeni javni zvaničnici, prilikom davanja svojih izjava, trebali postupati s posebnim oprezom u svom izboru riječi za opisivanje apelantove

krivične odgovornosti u vezi s predmetnim događajem. Međutim, s obzirom na sadržaj njihovih izjava, Ustavni sud smatra da su te izjave, kako to osnovano navodi i apelant, ohrabrine javnost da vjeruje da je apelant kriv prije nego što je i dokazana njegova krivica u skladu sa zakonom. Stoga, Ustavni sud smatra da je, uslijed izjava navedenih javnih zvaničnika, došlo do povrede apelantovog prava iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije.

36. S druge strane, Ustavni sud smatra da sve ostale izjave javnih zvaničnika, na koje je apelant ukazao u apelaciji, s obzirom na njihov sadržaj ne predstavljaju izjave o apelantovoj „krivici”, te da kao takve ne dovode u pitanje poštovanje garancija iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije.

Ostali navodi

37. Apelant smatra da je optužnica, koja je potvrđena protiv njega, pripremljena u svrhu odmazde jer je Državna agencija za istrage i zaštitu, na čijem je čelu apelant, lišila slobode visokopozicioniranog zvaničnika SDA Šemsudina Mehmedovića, kao i u svrhu sprečavanja drugih istraga koje provodi Državna agencija za istrage i zaštitu. Stoga, apelant smatra da je došlo do kršenja člana 18. u vezi s čl. 6. i 17. Evropske konvencije. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da apelant, osim iznošenja svog mišljenja u tom pogledu, nije ponudio odgovarajuće argumente i dokaze u prilog takvim tvrdnjama, tako da se Ustavni sud neće posebno baviti ispitivanjem navodne povrede člana 18. u vezi s čl. 6. i 17. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

38. U smislu člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može u odluci kojom usvaja apelaciju odrediti naknadu nematerijalne štete, koja se, u smislu stava 2. navedenog člana, određuje na osnovu pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda. Međutim, određivanje naknade nematerijalne štete zbog utvrđene povrede određenih ustavnih prava predstavlja izuzetak a ne pravilo, te imajući u vidu da Ustavni sud za razliku od postupka pred redovnim sudovima naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju za apelanta adekvatna satisfakcija utvrđivanje kršenja ustavnog prava i to u fazi kada krivični postupak protiv njega još uvijek traje odnosno nije okončan, čime je blagovremeno ukazano na kršenje apelantovog prava na pretpostavku nevinosti, te spriječene eventualne negativne posljedice kršenja navedenoga prava.

VIII. Zaključak

39. Ustavni sud zaključuje kako postoji kršenje prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 2. Evropske konvencije u odnosu na izjave javnih zvaničnika Dragana Lukača - direktora Federalne uprave policije, Šemsudina Mehmedovića - poslanika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i Bakira Izetbegovića - člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, jer su predstavljale izjavu o apelantovoj „krivici”, te su kao takve prejudicirale ocjenu činjenica od nadležne sudske vlasti i ohrabrile javnost da vjeruje kako je apelant kriv prije nego što je i dokazana njegova krivica u skladu sa zakonom.

40. Na osnovu člana 18. stav (3) tačka 1), člana 59. st. (1) i (2) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić

REGISTRI ODLUKA

РЕГИСТРИ ОДЛУКА

Registar odluka po nadležnosti

1. Članak IV/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine

1.1. Predmet broj U 10/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 4. srpnja 2014. godine

Zahtjev Bakira Izetbegovića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedatelja Predsjedništva Bosne i Hercegovine, i Željka Komšića, u vrijeme podnošenja zahtjeva člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, da se utvrdi da je Odluka Vlade Republike Srpske o vršenju provjere točnosti i istinitosti podataka prilikom prijave prebivališta na teritoriju Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 31/14) u suprotnosti sa odredbama Ustava Bosne i Hercegovine

stranica 19

1.2. Predmet broj U 13/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 4. srpnja 2014. godine

Zahtjev trideset četiri (34) poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti Zakona o pravima povratnika u prijeratno mjesto prebivališta u entitetu Republika Srpska i Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 35/14)

stranica 57

1.3. Predmet broj U 17/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 24. rujna 2014. godine

Zahtjev Željka Komšića, u vrijeme podnošenja zahtjeva člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti članka 3. Zakona o prijevremenom povoljnijem penzionisanju branilaca odbrambeno-oslobodilačkog rata („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 41/13)

stranica 89

1.4. Predmet broj U 19/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 24. rujna 2014. godine

Zahtjev deset delegata Vijeća naroda Republike Srpske za ocjenu ustavnosti člana 6. stavak 1. toč. a), b) i e), čl. 13. i 16. Zakona o grobljima i pogrebnoj djelatnosti („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 31/13 i 6/14)

stranica 105

2. Članak VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine

2.1. Predmet broj U 29/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 28. ožujka 2014. godine

Zahtjev Suda Bosne i Hercegovine (sutkinje Medihe Pašić) za ocjenu kompatibilnosti Zakona o plaćama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 90/05 i 32/07) s odredbama čl. I/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi s člankom 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, člankom 1. st. 1. i 2. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju,

kao i člankom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, te određenim međunarodnim instrumentima

stranica 135

2.2. Predmet broj U 22/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 4. prosinca 2014. godine

Zahtjev Općinskog suda u Gračanici (sudija Općinskog suda u Gračanici Husejin Šerbečić) za „ocjenu ustavnosti i zakonitosti” članka 330. stavak 1. točka b) Zakona o kaznenom postupku („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14) u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te usklađenosti istog članka sa čl. 11. st. 2. i 3, 14. stavak 1. i 276. st. 1. i 2. ZKPFBiH

stranica 161

3. Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine

3.1. Predmet broj AP 4698/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 23. siječnja 2014. godine

Apelacija Dragice Dragičević podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 347422 13 Rsž od 25. listopada 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 347422 13 Rs od 4. rujna 2013. godine

stranica 177

3.2. Predmet broj AP 2860/12

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 24. travnja 2014. godine

Apelacija Akcionarskog društva za ugostiteljstvo i turizam „Sava” Gradiška podnesena protiv rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 I 007659 11 Gž od 25. travnja 2012. godine

Apelacija Nadežda Davidovića podnesena protiv Rješenja Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 I 002715 12 Gž od 17. svibnja 2012. godine

Apelacija Ante Popovića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 I 074882 10 Gž od 30. svibnja 2012. godine

Apelacija Emira Tepića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 36 0 I 015145 11 Gž od 29. kolovoza 2012. godine

stranica 187

3.3. Predmet broj AP 4926/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 24. travnja 2014. godine

Apelacija Fadila Kozlića i drugih podnesena protiv više rješenja Kantonalnog suda u Zenici

stranica 195

3.4. Predmet broj AP 1962/12

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 10. lipnja 2014. godine

Apelacija „Konzuma” d.o.o. Sarajevo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 04 0 Dn 004042 11 Gž od 14. svibnja 2012. godine

stranica 213

3.5. Predmet broj AP 157/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 7. listopada 2014. godine

Apelacija „Mikroelektronike” a.d. Banja Luka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 047860 11 Rev od 18. listopada 2012. godine

stranica 219

3.6. Predmet broj AP 839/12

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 21. listopada 2014. godine

Apelacija Abdurahmana Redžića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 120095 10 Gz od 23. studenog 2011. godine

stranica 225

3.7. Predmet broj AP 3744/09

RJEŠENJE O NEIZVRŠENJU od 12. veljače 2014. godine

Rješenje o neizvršenju Odluke broj AP 3744/09 od 6. prosinca 2012. godine kojom je usvojena apelacija Nermina Dizdara i utvrđena povreda članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

stranica 231

3.8. Predmet broj AP 5657/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. siječnja 2014. godine

Apelacija „INA” d.d. Zagreb, Republika Hrvatska, podnesena protiv rješenja Višeg privrednog suda u Banjoj Luci br. 57 0 Ps 007 058 10 Pž od 12. studenog 2010. godine, 57 0 Ps 007 807 10 Pž od 15. studenog 2010. godine i 57 0 Ps 002 233 10 Pž od 30. prosinca 2010. godine, 57 0 Ps 002 318 10 Pž od 28. siječnja 2011. godine, 57 0 Ps 003 275 11 Pž od 10. veljače 2011. godine i rješenja Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci br. 57 0 Ps 007 058 05 Ps od 17. rujna 2010. godine, 57 0 Ps 007 807 06 Ps od 20. rujna 2010. godine i 57 0 Ps 002 318 05 Ps od 27. kolovoza 2010. godine, 57 0 Ps 002 233 05 Ps od 13. rujna 2010. godine i 57 0 Ps 003 275 05 Ps od 8. studenog 2010. godine

stranica 237

3.9. Predmet broj AP 5746/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. siječnja 2014. godine

Apelacija Ante Tomasa podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. X-KŽ-08/566-1 od 11. studenog 2010. godine i br. X-K-/08/566-1 od 17. ožujka 2010. godine

stranica 249

3.10. Predmet broj AP 4340/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. siječnja 2014. godine

Apelacija Radenka Pejovića podnesena zbog neokončavanja istrage u razumnom roku

stranica 277

3.11. Predmet broj AP 4196/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. siječnja 2014. godine

Apelacija Ešrefa Lekića podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 01 2674 13 Kv 2 od 4. listopada 2013. godine i S1 2 K 01 2674 13 Krn 29 od 26. rujna 2013. godine

stranica 291

3.12. Predmet broj AP 3364/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. veljače 2014. godine

Apelacija Nebojše Janjića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 14 0 K 000195 10 Kž od 20. svibnja 2010. godine i Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 14 0 K 000195 08 K od 7. prosinca 2009. godine

stranica 307

3.13. Predmet broj AP 5595/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. veljače 2014. godine

Apelacija Boška Govedarice podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine

stranica 329

3.14. Predmet broj AP 2840/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. veljače 2014. godine

Apelacija Kantona Sarajevo podnesena protiv presuda Kantonalnog suda u Gorazdu br. 05 0 Rs 000500 13 Rsž od 30. listopada 2013. godine, 05 0 Rs 000456 13 Rsž od 7. lipnja 2013. godine, 05 0 RS 000445 13 Rsž od 21. svibnja 2013. godine, 05 0 Rs 000452 13 Rsž od 30. svibnja 2013. godine, 05 0 Rs 000455 13 Rsž od 7. lipnja 2013. godine, 05 0 Rs 000459 13 Rsž od 11. lipnja 2013. godine, 45 0 Rs 024422 13 Rsž od 6. lipnja 2013. godine, 05 0 Rs 000450 13 Rsž od 24. svibnja 2013. godine, 05 0 Rs 000453 13 Rsž od 30. svibnja 2013. godine, 45 0 Rs 023795 13 Rsž od 7. lipnja 2013. godine, 05 0 Rs 000458 13 Rsž od 12. lipnja 2013. godine, 05 0 Rs 000494 13 Rsž od 19. rujna 2013. godine, 05 0 Rs 000496 13 Rsž od 1. listopada 2013. godine, 05 0 Rs 000468 13 Rsž od 15. kolovoza 2013. godine, 05 0 Rs 000471 13 Rsž od 13. kolovoza 2013. godine, 05 0 Rs 000472 13 Rsž od 15. kolovoza 2013. godine, 05 0 Rs 000464 13 Rsž od 13. kolovoza 2013. godine, 05 0 Rs 000474 13 Rsž od 16. kolovoza 2013. godine, 05 0 Rs 000481 13 Rsž od 23. kolovoza 2013. godine, 05 0 Rs 000490 13 Rsž od 5. rujna 2013. godine, 05 0 Rs 000484 13 Rsž od 29. kolovoza 2013. godine, 05 0 Rs 000482 13 Rsž od 29. kolovoza 2013. godine, 05 0 Rs 000492 13 Rsž od 11. rujna 2013. godine, 05 0 Rs 000491 13 Rsž od 11. rujna 2013. godine, 05 0 Rs 000501 13 Rsž od 30. listopada 2013. godine i 05 0 Rs 000497 13 Rsž od 2. listopada 2013. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 263733 13 Rsž od 5. lipnja 2013. godine

stranica 343

3.15. Predmet broj AP 993/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. ožujka 2014. godine

Apelacija JP „Elektroprivreda BiH” d.d. Zavisno društvo Rudnik mrkog uglja „Kakanj” d.o.o. podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj 36 0 Mal 000169 09 Gž od 5. siječnja 2010. godine i Presude Općinskog suda u Kaknju broj 36 0 Mal 000169 08 Mal od 24. travnja 2009. godine

stranica 361

3.16. Predmet broj AP 5957/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. ožujka 2014. godine

Apelacija ZIF „Big Investiciona grupa” d.d. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-10-000777 od 23. rujna 2010. godine

stranica 373

3.17. Predmet broj AP 4771/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. ožujka 2014. godine

Apelacija Drage Vukovića iz Gradiške podneta protiv više presuda Kantonalnog suda u Bijaću donesenih u periodu od 10. rujna 2013. godine do 28. listopada 2013. godine, te protiv presuda Općinskog suda u Bosanskoj Krupi br.: 18 0 P 002849 09 P od 27. prosinca 2012. godine; 18 0 P 004018 09 P od 28. veljače 2013. godine; 18 0 Rs 005682 10 Rs od 22. ožujka 2011. godine; 18 0 Rs 005139 10 Rs od 25. travnja 2013. godine; 18 0 Rs 007616 10 Rs od 6. lipnja 2013. godine; 18 0 Rs 006682 10 Rs od 15. veljače 2013. godine; 18 0 Rs 013701 11 Rs od 15. veljače 2013. godine; 18 0 P 004167 09 P od 25. travnja 2013. godine; 18 0 P 001037 08 P od 28. veljače 2013. godine; 18 0 P 002067 09 P od 25. travnja 2013. godine; 18 0 P 001034 08 P od 6. lipnja 2013. godine i 18 0 P 002900 09 P od 28. veljače 2013. godine

stranica 387

3.18. Predmet broj AP 4606/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 28. ožujka 2014. godine

Apelacija Željka Ivanovića podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine - Apelaciono odjeljenje broj S1 1 K 003442 12 Kžk od 17. lipnja 2013. godine

stranica 407

3.19. Predmet broj AP 1092/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. travnja 2014. godine

Apelacija Zehrida Hasanovića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 062748 09 Gž od 17. prosinca 2010. godine

stranica 447

3.20. Predmet broj AP 2143/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 24. travnja 2014. godine

Apelacija Ratka Bundala i Neđe Zeljaje podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ-07/419 od 28. siječnja 2011. godine i broj X-KR-07/419 od 21. prosinca 2009. godine

stranica 461

3.21. Predmet broj AP 2400/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 24. travnja 2014. godine

Apelacija Dejana Miloševića podnesena protiv presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj 12 0 K 000427 11 Kžž od 26. travnja 2011. godine i broj 12 0 K 000427 10 Kžk od 14. listopada 2010. godine

stranica 493

3.22. Predmet broj AP 1245/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. svibnja 2014. godine

Apelacija AROX-a d.o.o. Ljubuški podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 005664 10 Gž od 10. siječnja 2011. godine i Rješenja Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 005664 09 P od 8. listopada 2010. godine

stranica 511

3.23. Predmet broj AP 1730/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. svibnja 2014. godine

Apelacija Dobroslava Borasa i Mate Smoljana podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000475 11 Rev od 17. veljače 2011. godine, Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 008-0-Gž-06-000336 od 21. rujna 2006. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 063-0-P-06-000111 od 29. svibnja 2006. godine

stranica 521

3.24. Predmet broj AP 2185/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. svibnja 2014. godine

Apelacija Zvonimira Bošnjaka podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj Gž-2516/05 od 13. veljače 2007. godine

stranica 537

3.25. Predmet broj AP 2303/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. svibnja 2014. godine

Apelacija Kenana Hodžića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 R 000319 09 Rev od 8. ožujka 2011. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 009 0 Gž 08 003101 od 28. siječnja 2009. godine

stranica 547

3.26. Predmet broj AP 1623/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. svibnja 2014. godine

Apelacija Drage Vukovića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 01 0 Rs 002871 09 Rsž od 25. veljače 2013. godine i Presude Općinskog suda u Bosanskoj Krupi broj 018-0-P-08-000076 od 27. studenog 2008. godine

stranica 563

3.27. Predmet broj AP 5070/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. svibnja 2014. godine

Apelacija Sabahe Uščuplić i Šuhrete Babić podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118 0 P 000525 09 Rev od 26. kolovoza 2010. godine i Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 014-0-GŽ-08-000 091 od 18. lipnja 2009. godine

stranica 573

3.28. Predmet broj AP 5582/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. svibnja 2014. godine

Apelacija Ljubiše Markovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-09-000749 od 18. studenog 2010. godine

stranica 599

3.29. Predmet broj AP 373/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. lipnja 2014. godine

Apelacija Amera Grcića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 V 053924 10 Gz od 22. listopada 2010. godine

stranica 619

3.30. Predmet broj AP 1853/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 10. lipnja 2014. godine*

Apelacija Adema Ibrahimpašića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 07 0 P 000062 10 Rev od 27. siječnja 2011. godine i Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 06 0 P 002153 09 Gž od 26. svibnja 2010. godine

stranica 635

3.31. Predmet broj AP 2414/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 10. lipnja 2014. godine*

Apelacija Dragomira Juroševića podnesena protiv presuda Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine br. 97 0 P 000409 10 Rev od 28. travnja 2011. godine i 097 0 Gž 10 000095 od 15. rujna 2010. godine i Presude Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 096 0 P 07 000517 od 17. studenog 2009. godine

stranica 653

3.32. Predmet broj AP 2451/12

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 10. lipnja 2014. godine*

Apelacija Slavka Mihajlovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 049146 11 Rev od 6. travnja 2012. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 049146 10 Gž od 28. veljače 2011. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 049146 06 P od 12. travnja 2010. godine

stranica 665

3.33. Predmet broj AP 1655/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 25. lipnja 2014. godine*

Apelacija Saliha Alibašića i Đulzare Hozanović podnesena protiv Presude Apelacionog vijeća Suda Bosne i Hercegovine broj X-KŽ-07/436 od 16. prosinca 2010. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-K-07/436 od 10. svibnja 2010. godine

stranica 681

3.34. Predmet broj AP 2699/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 25. lipnja 2014. godine*

Apelacija Nedžada Delića podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj KT-51/10

stranica 707

3.35. Predmet broj AP 4007/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 25. lipnja 2014. godine*

Apelacija Damira Dedića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 K 000380 10 Kžk od 18. srpnja 2011. godine

stranica 747

3.36. Predmet broj AP 4064/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 25. lipnja 2014. godine*

Apelacija Z. K. H. A. podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 U 013166 13 Uvp od 27. srpnja 2013. godine i broj S1 3 U 013166 13 U od 13. lipnja 2013. godine

stranica 769

3.37. Predmet broj AP 1560/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. lipnja 2014. godine

Apelacija Adina Subašića podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 014155 14 Krn 8 od 28. ožujka 2014. godine i S1 2 K 014155 14 Kv od 2. travnja 2014. godine

stranica 795

3.38. Predmet broj AP 1591/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. srpnja 2014. godine

Apelacija Privatizacijskog investicionog fonda „Mi-Group” d.d. Sarajevo podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 51 0 Ps 005815 10 Rev od 14. prosinca 2010. godine, Presude Kantonalnog suda Novi Travnik broj 51 0 Ps 005815 08 Pž od 24. prosinca 2009. godine i Presude Općinskog suda Travnik broj 51 0 Ps 005815 05 Ps od 19. svibnja 2008. godine

stranica 813

3.39. Predmet broj AP 2062/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. srpnja 2014. godine

Apelacija S. B. i S. H. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 K 002471 10 Kž od 10. veljače 2011. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 002471 08 K od 23. studenog 2009. godine

stranica 827

3.40. Predmet broj AP 2486/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. srpnja 2014. godine

Apelacija S. Š. podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 K 088309 11 Kž od 22. travnja 2011. godine i Rješenja Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 K 088309 11 K od 12. travnja 2011. godine

stranica 845

3.41. Predmet broj AP 4161/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. srpnja 2014. godine

Apelacija Milovana Žugića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 001320 10 Rev od 4. kolovoza 2011. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 P 008970 07 Gž od 22. srpnja 2010. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj P-3685/04 od 21. kolovoza 2006. godine

stranica 861

3.42. Predmet broj AP 501/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. srpnja 2014. godine

Apelacija Zdravke Vučićević podnesena protiv Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 89 0 Mal 017281 12 Gž od 9. studenog 2012. godine i Presude Osnovnog suda u Sokocu broj 89 0 I 017281 10 Mal od 3. listopada 2011. godine

stranica 875

3.43. Predmet broj AP 1381/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. rujna 2014. godine

Apelacija Milorada Dušanića, Boška Gvozdencića, Borislava Kičića, Milorada Maleševića

i Gostimira Kneževića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 044 154 09 Rev od 25. siječnja 2011. godine

stranica 895

3.44. Predmet broj AP 4393/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 17. rujna 2014. godine*

Apelacija Zorana Bašića iz Posušja podnesena protiv Presude Apelacionog odjeljenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-Kž-08/596-1 od 25. kolovoza 2011. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-K/08/596-1 od 7. travnja 2010. godine

stranica 909

3.45. Predmet broj AP 1971/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 17. rujna 2014. godine*

Apelacija Robina Mujačića podnesena protiv rješenja Kantonalnog suda u Tuzli br. 03 0 K 012278 14 Kv od 23. travnja 2014. godine i 03 0 K 012278 14 Kpp 5 od 17. travnja 2014. godine

stranica 933

3.46. Predmet broj AP 4810/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 7. listopada 2014. godine*

Apelacija I. K. podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 K 061390 11 Kž od 29. studenog 2011. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 K 061390 10 K od 22. studenog 2010. godine

stranica 949

3.47. Predmet broj AP 3280/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 7. listopada 2014. godine*

Apelacija R. D. podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. S1 1 K 003420 12 Krž 7 od 21. veljače 2013. godine i S1 1 K 003420 10 Kri (X-KR-09/684) od 1. lipnja 2012. godine

stranica 969

3.48. Predmet broj AP 1020/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 25. rujna 2014. godine*

Apelacija Udruženja Q za promociju i zaštitu kulture, identiteta i ljudskih prava queer osoba iz Sarajeva podnesena zbog propusta javnih vlasti da preduzmu neophodne, razumne i odgovarajuće pravne i praktične mjere za zaštitu i očuvanje prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

stranica 997

3.49. Predmet broj AP 3821/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 18. studenog 2014. godine*

Apelacija Miloša Kovačevića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118 0 P 000147 09 Rev od 31. kolovoza 2011. godine

stranica 1045

3.50. Predmet broj AP 2276/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 9. prosinca 2014. godine*

Apelacija Jusufa Šabića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 83 0 P 001064 09 Gz od 3. ožujka 2011. godine

stranica 1059

3.51. Predmet broj AP 3555/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 9. prosinca 2014. godine*

Apelacija Amile Cvijetić Koldžo podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 K 011318 12 KŽ od 16. svibnja 2013. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 011318 11 K od 1. veljače 2012. godine

stranica 1075

3.52. Predmet broj AP 4989/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 18. prosinca 2014. godine*

Apelacija Udruženja građana „Bosanskohercegovački auto-moto klub Sarajevo” podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 58 0 Ps 901094 11 Rev od 6. rujna 2011. godine, Presude Kantonalnog suda Mostar broj 58 0 Ps 901094 10 Pž 2 od 21. prosinca 2010. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 07 58 Ps 901094 99 Ps od 23. veljače 2010. godine

stranica 1109

3.53. Predmet broj AP 4319/19

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 18. prosinca 2014. godine*

Apelacija Gorana Zupca podnesena zbog navodnog kršenja prava na pretpostavku nevinosti u postupku utvrđivanja „krivične optužbe” u vezi s izjavama javnih zvaničnika

stranica 1121

Registar odluka po kriterijima dopustivosti

1. Član 16. stav 4. tačka 8. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine¹ IZMIJENJENE PRAVNE OKOLNOSTI

1.1. Predmet broj AP 5657/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. januara 2014. godine

Apelacija „INA” d.d. Zagreb, Republika Hrvatska, podnesena protiv rješenja Višeg privrednog suda u Banjoj Luci br. 57 0 Ps 007 058 10 Pž od 12. novembra 2010. godine, 57 0 Ps 007 807 10 Pž od 15. novembra 2010. godine i 57 0 Ps 002 233 10 Pž od 30. decembra 2010. godine, 57 0 Ps 002 318 10 Pž od 28. januara 2011. godine, 57 0 Ps 003 275 11 Pž od 10. februara 2011. godine i rješenja Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci br. 57 0 Ps 007 058 05 Ps od 17. septembra 2010. godine, 57 0 Ps 007 807 06 Ps od 20. septembra 2010. godine i 57 0 Ps 002 318 05 Ps od 27. augusta 2010. godine, 57 0 Ps 002 233 05 Ps od 13. septembra 2010. godine i 57 0 Ps 003 275 05 Ps od 8. novembra 2010. godine

stranica 237

2. Član 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine² APELACIJA JE *ratione materiae* INKOMPATIBILNA S USTAVOM

2.1. Predmet broj AP 4698/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 23. januara 2014. godine

Apelacija Dragice Dragičević podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 347422 13 Rsž od 25. oktobra 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 347422 13 Rs od 4. septembra 2013. godine

stranica 177

3. Član 18. stav 3. tačka d) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine³ APELACIJU JE PODNIJELO NEOVLAŠTENO LICE

3.1. Predmet broj AP 1020/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. septembra 2014. godine

Apelacija Udruženja Q za promociju i zaštitu kulture, identiteta i ljudskih prava queer osoba iz Sarajeva podnesena zbog propusta javnih vlasti da preduzmu neophodne, razumne i odgovarajuće pravne i praktične mjere za zaštitu i očuvanje prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

stranica 997

1 U skladu sa Pravilima Ustavnog suda BiH („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09) koja su važila do stupanja na snagu novih Pravila u aprilu 2014. godine.

2 *Ibid.*

3 U skladu sa novim Pravilima Ustavnog suda BiH koja su stupila na snagu 1. aprila 2014. godine.

4. Član 18. stav 3. tačka h) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine⁴
APELACIJA JE *ratione materiae* INKOMPATIBILNA S USTAVOM

4.1. Predmet broj AP 2486/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. jula 2014. godine

Apelacija S. Š. podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 K 088309
11 Kž od 22. aprila 2011. godine i Rješenja Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 K 088309
11 K od 12. aprila 2011. godine

stranica 845

4.2. Predmet broj AP 839/12

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 21. oktobra 2014. godine

Apelacija Abdurahmana Redžića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu
broj 65 0 P 120095 10 Gz od 23. novembra 2011. godine

stranica 225

4.3. Predmet broj AP 1020/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. septembra 2014. godine

Apelacija Udruženja Q za promociju i zaštitu kulture, identiteta i ljudskih prava queer osoba
iz Sarajeva podnesena zbog propusta javnih vlasti da preduzmu neophodne, razumne i
odgovarajuće pravne i praktične mjere za zaštitu i očuvanje prava zaštićenih Ustavom Bosne
i Hercegovine i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

stranica 997

5. Član 18. stav 3. tačka l. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine⁵
APELACIJA JE PREURANJENA

5.1. Predmet broj AP 2451/12

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. juna 2014. godine

Apelacija Slavka Mihajlovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske
broj 71 0 P 049146 11 Rev od 6. aprila 2012. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci
broj 71 0 P 049146 10 Gž od 28. februara 2011. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj
Luci broj 71 0 P 049146 06 P od 12. aprila 2010. godine

stranica 665

5.2. Predmet broj AP 1560/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. juna 2014. godine

Apelacija Adina Subašića podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K
014155 14 Krn 8 od 28. marta 2014. godine i S1 2 K 014155 14 Kv od 2. aprila 2014. godine

stranica 795

5.3. Predmet broj AP 1971/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. septembra 2014. godine

Apelacija Robina Mujačića podnesena protiv rješenja Kantonalnog suda u Tuzli br. 03 0 K
012278 14 Kv od 23. aprila 2014. godine i 03 0 K 012278 14 Kpp 5 od 17. aprila 2014. godine

stranica 933

⁴ *Ibid.*

⁵ *Ibid.*

5.4. Predmet broj AP 4319/19

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 18. decembra 2014. godine

Apelacija Gorana Zupca podnesena zbog navodnog kršenja prava na pretpostavku nevinosti u postupku utvrđivanja „krivične optužbe” u vezi s izjavama javnih zvaničnika

stranica 1121

6. Član 18. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine⁶

APELACIJA JE OČIGLEDNO (*prima facie*) **NEOSNOVANA**

6.1. Predmet broj AP 2860/12

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 24. aprila 2014. godine

Apelacija Akcionarskog društva za ugostiteljstvo i turizam „Sava” Gradiška podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 I 007659 11 Gž od 25. aprila 2012. godine

Apelacija Nadežda Davidovića podnesena protiv Rješenja Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 I 002715 12 Gž od 17. maja 2012. godine

Apelacija Ante Popovića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 I 074882 10 Gž od 30. maja 2012. godine

Apelacija Emira Tepića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 36 0 I 015145 11 Gž od 29. augusta 2012. godine

stranica 187

6.2. Predmet broj AP 4926/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 24. aprila 2014. godine

Apelacija Fadila Kozlića i drugih podnesena protiv više rješenjâ Kantonalnog suda u Zenici

stranica 195

6.3. Predmet broj AP 157/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 7. oktobra 2014. godine

Apelacija „Mikroelektronike” a.d. Banja Luka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 047860 11 Rev od 18. oktobra 2012. godine

stranica 219

7. Član 18. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine⁷

APELANT NIJE PRETRPIO ZNAČAJNIJU ŠTETU

7.1. Predmet broj AP 1962/12

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 10. juna 2014. godine

Apelacija „Konzuma” d.o.o. Sarajevo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 04 0 Dn 004042 11 Gž od 14. maja 2012. godine

stranica 213

---

6 *Ibid.*

7 *Ibid.*

8. Član 19. tačka a) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine⁸

NENADLEŽNOST ZA ODLUČIVANJE

8.1. Predmet broj U 22/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 4. decembra 2014. godine

Zahtjev Općinskog suda u Gračanici (sudija Općinskog suda u Gračanici Husejin Šerbečić) za „ocjenu ustavnosti i zakonitosti” člana 330. stav 1. tačka b) Zakona o krivičnom postupku („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14) u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te usklađenosti istog člana sa čl. 11. st. 2. i 3, 14. stav 1. i 276. st. 1. i 2. ZKPFBiH

stranica 161

9. Član 63. stav 1. tačka c) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine⁹

OBUSTAVA POSTUPKA – APELANT UMRO

9.1. Predmet broj AP 1730/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. maja 2014. godine

Apelacija Dobroslava Borasa i Mate Smoljana podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000475 11 Rev od 17. februara 2011. godine, Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 008-0-Gž-06-000336 od 21. septembra 2006. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 063-0-P-06-000111 od 29. maja 2006. godine

stranica 521

---

8 *Ibid.*

9 *Ibid.*

Регистар одлука по каталогу права

1. Члан II(3д) Устава Босне и Херцеговине
члан 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
ПРАВО НА СЛОБОДУ И БЕЗБЈЕДНОСТ

1.1. Предмет број АП 4196/13

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. јануара 2014. године

Апелација Ешрефа Лекића поднесена против Рјешења Суда Босне и Херцеговине бр. С1 2 К 01 2674 13 Кв 2 од 4. октобра 2013. године и С1 2 К 01 2674 13 Крн 29 од 26. септембра 2013. године

страница 291

1.2. Предмет број АП 4064/13

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. јуна 2014. године

Апелација З. К. Х. А. поднесена против пресуда Суда Босне и Херцеговине број С1 3 У 013166 13 Увп од 27. јула 2013. године и број С1 3 У 013166 13 У од 13. јуна 2013. године

страница 769

1.3. Предмет број АП 1560/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. јуна 2014. године

Апелација Адина Субашића поднесена против рјешења Суда Босне и Херцеговине бр. С1 2 К 014155 14 Крн 8 од 28. марта 2014. године и С1 2 К 014155 14 Кв од 2. априла 2014. године

страница 795

1.4. Предмет број АП 1971/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. септембра 2014. године

Апелација Робина Мујачића поднесена против рјешења Кантоналног суда у Тузли бр. 03 0 К 012278 14 Кв од 23. априла 2014. године и 03 0 К 012278 14 Кпп 5 од 17. априла 2014. године

страница 933

2. Члан II(3е) Устава Босне и Херцеговине
члан 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

2.1. Предмет број АП 5657/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. јануара 2014. године

Апелација „ИНА” д.д. Загреб, Република Хрватска, поднесена против рјешења Вишег привредног суда у Бањалуци бр. 57 0 Пс 007 058 10 Пж од 12. новембра 2010. године, 57 0 Пс 007 807 10 Пж од 15. новембра 2010. године и 57 0 Пс 002 233 10 Пж од 30. децембра 2010. године, 57 0 Пс 002 318 10 Пж од 28. јануара 2011. године, 57 0 Пс 003 275 11 Пж од 10. фебруара 2011. године и рјешења Окружног привредног суда у Бањалуци бр. 57 0 Пс 007 058 05 Пс од 17. септембра 2010. године, 57 0 Пс 007 807 06 Пс од 20. септембра 2010. године и 57 0 Пс 002 318 05 Пс од 27. августа 2010. године,

57 0 Пс 002 233 05 Пс од 13. септембра 2010. године и 57 0 Пс 003 275 05 Пс од 8. новембра 2010. године

страница 237

2.2. Предмет број АП 5746/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. јануара 2014. године
Апелација Анте Томаса поднесена против пресуда Суда Босне и Херцеговине бр. Х-КЖ-08/566-1 од 11. новембра 2010. године и бр. Х-К-/08/566-1 од 17. марта 2010. године.

страница 249

2.3. Предмет број АП 4340/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. јануара 2014. године
Апелација Раденка Пејовића поднесена због неокончавања истраге у разумном року

страница 277

2.4. Предмет број АП 3364/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. фебруара 2014. године
Апелација Небојше Јањића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 14 0 К 000195 10 Кж од 20. маја 2010. године и Пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву број 14 0 К 000195 08 К од 7. децембра 2009. године

страница 307

2.5. Предмет број АП 5595/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. фебруара 2014. године
Апелација Бошка Говедарице поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине

страница 329

2.6. Предмет број АП 2840/13

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. фебруара 2014. године
Апелација Кантона Сарајево поднесена против пресуда Кантоналног суда у Горажду бр. 05 0 Рс 000500 13 Рсж од 30. октобра 2013. године, 05 0 Рс 000456 13 Рсж од 7. јуна 2013. године, 05 0 РС 000445 13 Рсж од 21. маја 2013. године, 05 0 Рс 000452 13 Рсж од 30. маја 2013. године, 05 0 Рс 000455 13 Рсж од 7. јуна 2013. године, 05 0 Рс 000459 13 Рсж од 11. јуна 2013. године, 45 0 Рс 024422 13 Рсж од 6. јуна 2013. године, 05 0 Рс 000450 13 Рсж од 24. маја 2013. године, 05 0 Рс 000453 13 Рсж од 30. маја 2013. године, 45 0 Рс 023795 13 Рсж од 7. јуна 2013. године, 05 0 Рс 000458 13 Рсж од 12. јуна 2013. године, 05 0 Рс 000494 13 Рсж од 19. септембра 2013. године, 05 0 Рс 000496 13 Рсж од 1. октобра 2013. године, 05 0 Рс 000468 13 Рсж од 15. августа 2013. године, 05 0 Рс 000471 13 Рсж од 13. августа 2013. године, 05 0 Рс 000472 13 Рсж од 15. августа 2013. године, 05 0 Рс 000464 13 Рсж од 13. августа 2013. године, 05 0 Рс 000474 13 Рсж од 16. августа 2013. године, 05 0 Рс 000481 13 Рсж од 23. августа 2013. године, 05 0 Рс 000490 13 Рсж од 5. септембра 2013. године, 05 0 Рс 000484 13 Рсж од 29. августа 2013. године, 05 0 Рс 000482 13 Рсж од 29. августа 2013. године, 05 0 Рс 000492 13 Рсж од 11. септембра 2013. године, 05 0 Рс 000491 13 Рсж од 11. септембра 2013. године, 05 0 Рс 000501 13 Рсж од 30. октобра 2013. године и 05 0 Рс 000497 13 Рсж од 2. октобра 2013.

године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 Рс 263733 13 Рсж од 5. јуна 2013. године

страница 343

2.7. Предмет број АП 993/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. марта 2014. године

Апелација ЈП „Електропривреда БиХ” д.д. Зависно друштво Рудник мрког угља „Какањ” д.о.о. поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Зеници број 36 0 Мал 000169 09 Гж од 5. јануара 2010. године и Пресуде Општинског суда у Какњу број 36 0 Мал 000169 08 Мал од 24. априла 2009. године

страница 361

2.8. Предмет број АП 5957/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. марта 2014. године

Апелација ЗИФ „Биг Инвестициона група” д.д. поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-10-000777 од 23. септембра 2010. године

страница 373

2.9. Предмет број АП 4771/13

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. марта 2014. године

Апелација Драге Вуковића из Градишке поднесена против више пресуда Кантоналног суда у Бихаћу донесених у периоду од 10. септембра 2013. године до 28. октобра 2013. године, те против пресуда Општинског суда у Босанској Крупи бр.: 18 0 П 002849 09 П од 27. децембра 2012. године; 18 0 П 004018 09 П од 28. фебруара 2013. године; 18 0 Рс 005682 10 Рс од 22. марта 2011. године; 18 0 Рс 005139 10 Рс од 25. априла 2013. године; 18 0 Рс 007616 10 Рс од 6. јуна 2013. године; 18 0 Рс 006682 10 Рс од 15. фебруара 2013. године; 18 0 Рс 013701 11 Рс од 15. фебруара 2013. године; 18 0 П 004167 09 П од 25. априла 2013. године; 18 0 П 001037 08 П од 28. фебруара 2013. године; 18 0 П 002067 09 П од 25. априла 2013. године; 18 0 П 001034 08 П од 6. јуна 2013. године и 18 0 П 002900 09 П од 28. фебруара 2013. године

страница 387

2.10. Предмет број АП 4606/13

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. марта 2014. године

Апелација Жељка Ивановића поднесена против Пресуде Суда Босне и Херцеговине - Апелационо одјељење број С1 1 К 003442 12 Кжк од 17. јуна 2013. године

страница 407

2.11. Предмет број АП 1092/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. априла 2014. године

Апелација Зехрида Хасановића поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 П 062748 09 Гж од 17. децембра 2010. године

страница 447

2.12. Предмет број АП 2143/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. априла 2014. године

Апелација Ратка Бундала и Неђе Зељаје поднесена против пресуда Суда Босне и

Херцеговине број Х-КРЖ-07/419 од 28. јануара 2011. године и број Х-КР-07/419 од 21. децембра 2009. године

страница 461

2.13. Предмет број АП 2400/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. априла 2014. године

Апелација Дејана Милошевића поднесена против пресуда Врховног суда Републике Српске број 12 0 К 000427 11 Кжж од 26. априла 2011. године и број 12 0 К 000427 10 Кжж од 14. октобра 2010. године

страница 493

2.14. Предмет број АП 1245/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. маја 2014. године

Апелација АРОХ-а д.о.о. Љубушки поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Широком Бријегу број 63 0 П 005664 10 Гж од 10. јануара 2011. године и Рјешења Општинског суда у Љубушком број 63 0 П 005664 09 П од 8. октобра 2010. године

страница 511

2.15. Предмет број АП 2185/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. маја 2014. године

Апелација Звонимира Бошњака поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број Гж-2516/05 од 13. фебруара 2007. године

страница 537

2.16. Предмет број АП 2303/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. маја 2014. године

Апелација Кенана Хоџића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 70 0 Р 000319 09 Рев од 8. марта 2011. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 009 0 Гж 08 003101 од 28. јануара 2009. године

страница 547

2.17. Предмет број АП 1623/13

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. маја 2014. године

Апелација Драге Вуковића поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Бихаћу број 01 0 Рс 002871 09 Рсж од 25. фебруара 2013. године и Пресуде Општинског суда у Босанској Крупи број 018-0-П-08-000076 од 27. новембра 2008. године

страница 563

2.18. Предмет број АП 5582/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. маја 2014. године

Апелација Љубише Марковића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-09-000749 од 18. новембра 2010. године

страница 599

2.19. Предмет број АП 373/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. јуна 2014. године

Апелација Амера Грџића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 В 053924 10 Гз од 22. октобра 2010. године

страница 619

2.20. Предмет број АП 1853/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. јуна 2014. године

Апелација Адема Ибрахимпашића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 07 0 П 000062 10 Рев од 27. јануара 2011. године и Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику број 06 0 П 002153 09 Гж од 26. маја 2010. године

страница 635

2.21. Предмет број АП 2414/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. јуна 2014. године

Апелација Драгомира Јурошевића поднесена против пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине бр. 97 0 П 000409 10 Рев од 28. априла 2011. године и 097 0 Гж 10 000095 од 15. септембра 2010. године и Пресуде Основног суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 096 0 П 07 000517 од 17. новембра 2009. године

страница 653

2.22. Предмет број АП 2451/12

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. јуна 2014. године

Апелација Славка Михајловића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 71 0 П 049146 11 Рев од 6. априла 2012. године, Пресуде Окружног суда у Бањалуци број 71 0 П 049146 10 Гж од 28. фебруара 2011. године и Пресуде Основног суда у Бањалуци број 71 0 П 049146 06 П од 12. априла 2010. године

страница 6615

2.23. Предмет број АП 1655/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. јуна 2014. године

Апелација Салиха Алибашића и Ђулзаре Хозановић поднесена против Пресуде Апелационог вијећа Суда Босне и Херцеговине број Х-КЖ-07/436 од 16. децембра 2010. године и Пресуде Суда Босне и Херцеговине број Х-К-07/436 од 10. маја 2010. године

страница 681

2.24. Предмет број АП 2699/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. јуна 2014. године

Апелација Неада Делића поднесена због недоношења одлуке у разумном року у предмету Тужилаштва Босне и Херцеговине број КТ-51/10

страница 707

2.25. Предмет број АП 4007/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. јуна 2014. године

Апелација Дамира Дедића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 09 0 К 000380 10 Кжж од 18. јула 2011. године

страница 747

2.26. Предмет број АП 1591/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. јула 2014. године

Апелација Приватизацијског инвестиционог фонда „Ми-Гроуп” д.д. Сарајево поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације БиХ број 51 0 Пс 005815 10 Рев

од 14. децембра 2010. године, Пресуде Кантоналног суда Нови Травник број 51 0 Пс 005815 08 Пж од 24. децембра 2009. године и Пресуде Општинског суда Травник број 51 0 Пс 005815 05 Пс од 19. маја 2008. године

страница 813

2.27. Предмет број АП 2062/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. јула 2014. године

Апелација С. Б. и С. Х. поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 09 0 К 002471 10 Кж од 10. фебруара 2011. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 К 002471 08 К од 23. новембра 2009. године

страница 827

2.28. Предмет број АП 4161/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. јула 2014. године

Апелација Милована Жугића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 70 0 П 001320 10 Рев од 4. августа 2011. године, Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 П 008970 07 Гж од 22. јула 2010. године и Пресуде Општинског суда у Сарајеву број П-3685/04 од 21. августа 2006. године

страница 861

2.29. Предмет број АП 501/13

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. јула 2014. године

Апелација Здравке Вучичевић поднесена против Пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву број 89 0 Мал 017281 12 Гж од 9. новембра 2012. године и Пресуде Основног суда у Сокоцу број 89 0 И 017281 10 Мал од 3. октобра 2011. године

страница 875

2.30. Предмет број АП 1381/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. септембра 2014. године

Апелација Милорада Душанића, Бошка Гвозденовића, Борислава Кичића, Милорада Малешевића и Гостимира Кнежевића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 71 0 П 044 154 09 Рев од 25. јануара 2011. године

страница 895

2.31. Предмет број АП 4393/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. септембра 2014. године

Апелација Зорана Башића из Посушја поднесена против Пресуде Апелационог одјељења Суда Босне и Херцеговине број Х-Кж-08/596-1 од 25. августа 2011. године и Пресуде Суда Босне и Херцеговине број Х-К/08/596-1 од 7. априла 2010. године

страница 909

2.32. Предмет број АП 4810/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 7. октобра 2014. године

Апелација И. К. поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Мостару број 58 0 К 061390 11 Кж од 29. новембра 2011. године и Пресуде Општинског суда у Мостару број 58 0 К 061390 10 К од 22. новембра 2010. године

страница 949

2.33. Предмет број АП 3280/13

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 7. октобра 2014. године

Апелација Р. Д. поднесена против пресуда Суда Босне и Херцеговине бр. С1 1 К 003420 12 Крж 7 од 21. фебруара 2013. године и С1 1 К 003420 10 Кри (Х-КР-09/684) од 1. јуна 2012. године

страница 969

2.34. Предмет број АП 3821/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 18. новембра 2014. године

Апелација Милоша Ковачевића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118 0 П 000147 09 Рев од 31. августа 2011. године

страница 1045

2.35. Предмет број АП 3555/13

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. децембра 2014. године

Апелација Амиле Цвијетић Колцо поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 09 0 К 011318 12 КЖ од 16. маја 2013. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 К 011318 11 К од 1. фебруара 2012. године

страница 1075

2.36. Предмет број АП 4989/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 18. децембра 2014. године

Апелација Удружења грађана „Босанскохерцеговачки ауто-мото клуб Сарајево” поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације БиХ број 58 0 Пс 901094 11 Рев од 6. септембра 2011. године, Пресуде Кантоналног суда Мостар број 58 0 Пс 901094 10 Пж 2 од 21. децембра 2010. године и Пресуде Општинског суда у Мостару број 07 58 Пс 901094 99 Пс од 23. фебруара 2010. године

страница 1109

2.37. Предмет број АП 4319/19

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 18. децембра 2014. године

Апелација Горана Зупца поднесена због наводног кршења права на претпоставку невиности у поступку утврђивања „кривичне оптужбе” у вези с изјавама јавних званичника

страница 1121

2.38. Предмет број У 17/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. септембра 2014. године

Захтјев Жељка Комшића, у вријеме подношења захтјева члана Предсједништва Босне и Херцеговине, за оцјену уставности члана 3. Закона о пријевременом повољнијем пензионисању бранилаца одбрамбено-ослободилачког рата („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 41/13)

страница 89

2.39. Предмет број У 22/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 4. децембра 2014. године

Захтјев Општинског суда у Грачаници (судија Општинског суда у Грачаници Хусејин

Шербечић) за „оцјену уставности и законитости” члана 330 став 1 тачка б) Закона о кривичном поступку („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14) у односу на члан ИИ/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те усклађености истог члана са чл. 11 ст. 2 и 3, 14 став 1 и 276 ст. 1 и 2 ЗКПФБиХ

страница 161

3. Члан II/3ф) Устава Босне и Херцеговине

члан 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
ПРАВО НА ПОШТОВАЊЕ ПРИВАТНОГ И ПОРОДИЧНОГ ЖИВОТА

3.1. Предмет број АП 373/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. јуна 2014. године

Апелација Амера Грчића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 В 053924 10 Гз од 22. октобра 2010. године

страница 619

3.2. Предмет број АП 1655/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. јуна 2014. године

Апелација Салиха Алибашића и Ђулзаре Хозановић поднесена против Пресуде Апелационог вијећа Суда Босне и Херцеговине број Х-КЖ-07/436 од 16. децембра 2010. године и Пресуде Суда Босне и Херцеговине број Х-К-07/436 од 10. маја 2010. године

страница 681

4. Члан II/3г) Устава Босне и Херцеговине

члан 9 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
СЛОБОДА МИСЛИ, САВЈЕСТИ И ВЈЕРЕ

4.1. Предмет број У 19/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. септембра 2014. године

Захтјев десет делегата Вијећа народа Републике Српске за оцјену уставности члана 6 став 1 тач. а), б) и е), чл. 13 и 16 Закона о гробљима и погребној дјелатности („Службени гласник Републике Српске” бр. 31/13 и 6/14)

страница 105

5. Члан II/3х) Устава Босне и Херцеговине

члан 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
СЛОБОДА ИЗРАЖАВАЊА

5.1. Предмет број АП 2486/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. јула 2014. године

Апелација С. Ш. поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Мостару број 58 0 К 088309 11 Кж од 22. априла 2011. године и Рјешења Општинског суда у Мостару број 58 0 К 088309 11 К од 12. априла 2011. године

страница 845

6. Члан II(3и) Устава Босне и Херцеговине

**члан 11. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
СЛОБОДА ОКУПЉАЊА И УДРУЖИВАЊА**

6.1. Предмет број АП 1020/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. септембра 2014. године

Апелација Удружења Q за промоцију и заштиту културе, идентитета и људских права џеег особа из Сарајева поднесена због пропуста јавних власти да предузму неопходне, разумне и одговарајуће правне и практичне мјере за заштиту и очување права заштићених Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода

страница 997

7. Члан II(3к) Устава Босне и Херцеговине

члан 1 Протокола 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода

ЗАШТИТА ИМОВИНЕ

7.1. Предмет број АП 5957/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. марта 2014. године

Апелација ЗИФ „Биг Инвестициона група” д.д. поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-10-000777 од 23. септембра 2010. године

страница 373

7.2. Предмет број АП 1245/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. маја 2014. године

Апелација АРОХ-а д.о.о. Љубушки поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Широком Бријегу број 63 0 П 005664 10 Гж од 10. јануара 2011. године и Рјешења Општинског суда у Љубушком број 63 0 П 005664 09 П од 8. октобра 2010. године

страница 511

7.3. Предмет број АП 1730/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. маја 2014. године

Апелација Доброслава Бораса и Мате Смољана поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 70 0 П 000475 11 Рев од 17. фебруара 2011. године, Пресуде Кантоналног суда у Широком Бријегу број 008-0-Гж-06-000336 од 21. септембра 2006. године и Пресуде Општинског суда у Љубушком број 063-0-П-06-000111 од 29. маја 2006. године

страница 521

7.4. Предмет број АП 2303/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. маја 2014. године

Апелација Кенана Хоџића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 70 0 Р 000319 09 Рев од 8. марта 2011. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 009 0 Гж 08 003101 од 28. јануара 2009. године

страница 547

7.5. Предмет број АП 5070/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. маја 2014. године

Апелација Сабахе Ушчуплић и Шухрете Бабић поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118 0 П 000525 09 Рев од 26. августа 2010. године и Пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву број 014-0-ГЖ-08-000 091 од 18. јуна 2009. године

страница 573

7.6. Предмет број АП 1853/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. јуна 2014. године

Апелација Адема Ибрахимпашића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 07 0 П 000062 10 Рев од 27. јануара 2011. године и Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику број 06 0 П 002153 09 Гж од 26. маја 2010. године

страница 635

7.7. Предмет број АП 2414/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. јуна 2014. године

Апелација Драгомира Јурошевића поднесена против пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине бр. 97 0 П 000409 10 Рев од 28. априла 2011. године и 097 0 Гж 10 000095 од 15. септембра 2010. године и Пресуде Основног суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 096 0 П 07 000517 од 17. новембра 2009. године

страница 653

7.8. Предмет број АП 2699/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. јуна 2014. године

Апелација Неада Делића поднесена због недоношења одлуке у разумном року у предмету Тужилаштва Босне и Херцеговине број КТ-51/10

страница 707

7.9. Предмет број АП 1591/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. јула 2014. године

Апелација Приватизацијског инвестиционог фонда „Ми-Гроуп” д.д. Сарајево поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације БиХ број 51 0 Пс 005815 10 Рев од 14. децембра 2010. године, Пресуде Кантоналног суда Нови Травник број 51 0 Пс 005815 08 Пж од 24. децембра 2009. године и Пресуде Општинског суда Травник број 51 0 Пс 005815 05 Пс од 19. маја 2008. године

страница 813

7.10. Предмет број АП 4161/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. јула 2014. године

Апелација Милована Жугића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 70 0 П 001320 10 Рев од 4. августа 2011. године, Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 П 008970 07 Гж од 22. јула 2010. године и Пресуде Општинског суда у Сарајеву број П-3685/04 од 21. августа 2006. године

страница 861

7.11. Предмет број АП 1381/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. септембра 2014. године
Апелација Милорада Душанића, Бошка Гвозденовића, Борислава Кичића, Милорада Малешевића и Гостимира Кнежевића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 71 0 П 044 154 09 Рев од 25. јануара 2011. године

страница 895

7.12. Предмет број АП 2276/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. децембра 2014. године
Апелација Јусуфа Шабића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 83 0 П 001064 09 Гз од 3. марта 2011. године

страница 1059

7.13. Предмет број У 17/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. септембра 2014. године
Захтјев Жељка Комшића, у вријеме подношења захтјева члана Предсједништва Босне и Херцеговине за оцјену уставности члана 3 Закона о пријевременом повољнијем пензионисању бранилаца одбрамбено-ослободилачког рата („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 41/13)

страница 89

7.14. Предмет број У 19/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. септембра 2014. године
Захтјев десет делегата Вијећа народа Републике Српске за оцјену уставности члана 6 став 1 тач. а), б) и е), чл. 13 и 16 Закона о гробљима и погребној дјелатности („Службени гласник Републике Српске” бр. 31/13 и 6/14)

страница 105

8. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине

члан 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

8.1. Предмет број АП 2451/12

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. јуна 2014. године
Апелација Славка Михајловића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 71 0 П 049146 11 Рев од 6. априла 2012. године, Пресуде Окружног суда у Бањалуци број 71 0 П 049146 10 Гж од 28. фебруара 2011. године и Пресуде Основног суда у Бањалуци број 71 0 П 049146 06 П од 12. априла 2010. године

страница 665

8.2. Предмет број АП 373/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. јуна 2014. године
Апелација Амера Грцића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 В 053924 10 Гз од 22. октобра 2010. године

страница 619

8.3. Предмет број АП 1560/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. јуна 2014. године

Апелација Адина Субашића поднесена против рјешења Суда Босне и Херцеговине бр. С1 2 К 014155 14 Крн 8 од 28. марта 2014. године и С1 2 К 014155 14 Кв од 2. априла 2014. године

страница 795

8.4. Предмет број АП 4810/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 7. октобра 2014. године

Апелација И. К. поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Мостару број 58 0 К 061390 11 Кж од 29. новембра 2011. године и Пресуде Општинског суда у Мостару број 58 0 К 061390 10 К од 22. новембра 2010. године

страница 949

8.5. Предмет број АП 3821/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 18. новембра 2014. године

Апелација Милоша Ковачевића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118 0 П 000147 09 Рев од 31. августа 2011. године

страница 1045

8.6. Предмет број У 17/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. септембра 2014. године

Захтјев Жељка Комшића, у вријеме подношења захтјева члана Предсједништва Босне и Херцеговине за оцјену уставности члана 3 Закона о пријевременом дозвољнијем пензионисању бранилаца одбрамбено-ослободилачког рата („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 41/13)

страница 89

8.7. Предмет број У 29/13

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. марта 2014. године

Захтјев Суда Босне и Херцеговине (суткиње Медихе Пашић) за оцјену компатибилности Закона о плаћама и другим накнадама у судским и тужилачким институцијама на нивоу Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 90/05 и 32/07) с одредбама чл. I/2 и II/4. Устава Босне и Херцеговине, у вези с чланом 14. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, чланом 1 ст. 1 и 2 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, као и чланом 26. Међународног пакта о грађанским и политичким правима, те одређеним међународним инструментима

страница 135

**9. Члан 7 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
КАЖЊАВАЊЕ САМО НА ОСНОВУ ЗАКОНА**

9.1. Предмет број АП 2143/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. априла 2014. године

Апелација Ратка Бундала и Неђе Зељаје поднесена против пресуда Суда Босне и Херцеговине број Х-КРЖ-07/419 од 28. јануара 2011. године и број Х-КР-07/419 од 21. децембра 2009. године

страница 461

**10. Члан 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
ПРАВО НА ДЈЕЛОТВОРАН ПРАВНИ ЛИЈЕК**

10.1. Предмет број АП 2143/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. априла 2014. године
Апелација Ратка Бундала и Неђе Зељаје поднесена против пресуда Суда Босне и
Херцеговине број Х-КРЖ-07/419 од 28. јануара 2011. године и број Х-КР-07/419 од 21.
децембра 2009. године

страница 461

10.2. Предмет број АП 1560/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. јуна 2014. године
Апелација Адина Субашића поднесена против рјешења Суда Босне и Херцеговине бр.
С1 2 К 014155 14 Крн 8 од 28. марта 2014. године и С1 2 К 014155 14 Кв од 2. априла
2014. године

страница 795

10.3. Предмет број АП 4810/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 7. октобра 2014. године
Апелација И. К. поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Мостару број 58 0 К
061390 11 Кж од 29. новембра 2011. године и Пресуде Општинског суда у Мостару
број 58 0 К 061390 10 К од 22. новембра 2010. године

страница 949

**11. Члан 4 Протокола број 7 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и
основних слобода**

ПРАВО ДА СЕ НЕ БУДЕ СУЂЕН ИЛИ КАЖЊЕН ДВАПУТ ПО ИСТОМ ПРЕДМЕТУ

11.1. Предмет број АП 2143/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. априла 2014. године
Апелација Ратка Бундала и Неђе Зељаје поднесена против пресуда Суда Босне и
Херцеговине број Х-КРЖ-07/419 од 28. јануара 2011. године и број Х-КР-07/419 од 21.
децембра 2009. године

страница 461

11.2. Предмет број АП 2276/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. децембра 2014. године
Апелација Јусуфа Шабић поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске
број 83 0 П 001064 09 Гз од 3. марта 2011. године

страница 1059

**12. Члан 1. Протокола број 12 уз Европску конвенцију за заштиту људских права
и основних слобода**

ОПШТА ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

12.1. Предмет број У 17/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. септембра 2014. године
Захтјев Жељка Комшића, у вријеме подношења захтјева члана Предсједништва Босне

и Херцеговине за оцјену уставности члана 3 Закона о пријевременом повољнијем пензионисању бранилаца одбрамбено-ослободилачког рата („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 41/13)

страница 89

12.2. Предмет број У 29/13

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. марта 2014. године

Захтјев Суда Босне и Херцеговине (суткиње Медихе Пашић) за оцјену компатибилности Закона о плаћама и другим накнадама у судским и тужилачким институцијама на нивоу Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 90/05 и 32/07) с одредбама чл. I/2 и II/4 Устава Босне и Херцеговине, у вези с чланом 14. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, чланом 1 ст. 1 и 2 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, као и чланом 26 Међународног пакта о грађанским и политичким правима, те одређеним међународним инструментима

страница 135

**ABECEDNI INDEKS KLJUČNIH
POJMOVA**

**АЗБУЧНИ ИНДЕКС КЉУЧНИХ
ПОЈМОВА**

A

Adekvatno vrijeme i uvjeti za pripremu obrane

AP 4810/11 949

Aktivna legitimacija

AP 501/13 875

C

Crkva

U 19/14 105

D

Dionice

AP 5957/10 373

AP 1853/11 635

Diskriminacija

AP 373/11 619

AP 2451/12 665

AP 1560/14 795

AP 4810/11 949

AP 3821/11 1045

Djelotvoran pravni lijek

AP 1560/14 795

AP 4810/11 949

Dokaz

AP 5746/10 249

Dokazni postupak

AP 4606/13 407

G

Gradanski postupak

AP 157/13 219

AP 2185/11 537

AP 2303/11 547

AP 1623/13 563

AP 4161/11 861

I

Informant

AP 5746/10 249

Imovina

AP 1730/11 521

AP 2276/11 1059

In dubio pro reo

AP 5746/10 249

AP 2143/11 461

AP 3280/13 969

AP 3555/13 1075

Istraga

AP 4340/10 277

AP 2699/11 707

Izvanparnični postupak

AP 373/11 619

Izvršni postupak

AP 4926/13 195

J

Jednakost oružja

AP 5746/10 249

AP 4606/13 407

AP 1655/11 681

AP 1591/11 813

AP 4810/11 949

Jamstvo

AP 501/13 875

K

Kleveta

AP 5582/10 599

Kazneni postupak

AP 4340/10 277

AP 4196/13 291

AP 3364/10 307

AP 4606/13 407

AP 2143/11 461

AP 2400/11 493

AP 1655/11 681

AP 2699/11 707

AP 4007/11 747

AP 1560/14 795

AP 2062/11 827

AP 4393/11	909
AP 1971/14	933
AP 4810/11	949
AP 3280/13	969
AP 3555/13	1075
AP 4319/14	1121

M

Materijalna šteta

AP 993/10	361
AP 2303/11	547
AP 5070/10	573

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima

U 29/13	135
---------------	-----

Miješanje u imovinu

AP 1730/11	521
AP 5070/10	573
AP 2276/11	1059

Mirovina

U 17/14	89
AP 993/10	361

N

Nadležnost suda

AP 1245/11	511
------------------	-----

Naknada

U 29/13	135
AP 2840/13	343

Naknada štete

AP 2303/11	547
AP 5070/10	573
AP 5582/10	599
AP 2414/11	653
AP 2451/12	665
AP 1591/11	813

Ne bis in idem

AP 3555/13	1075
------------------	------

Nekretnina

AP 5657/10	237
------------------	-----

Nematerijalna šteta

AP 5582/10	599
AP 2451/12	665

Nužna mjera u demokratskom društvu

AP 2486/11	845
------------------	-----

Nepristran sud

U 22/14	161
AP 1655/11	681
AP 4007/11	747

Neovisan sud

U 22/14	161
AP 1655/11	677

Ništavnost

AP 4161/11	861
AP 3821/11	1045

Novčana kazna

AP 2486/11	845
------------------	-----

O

Obligacijskopравни odnosi

AP 1853/11	635
------------------	-----

Obrazložena presuda

AP 5957/10	373
AP 4606/13	407
AP 2143/11	461
AP 2185/11	537
AP 2303/11	547
AP 1853/11	635
AP 2451/12	665
AP 1655/11	681
AP 4007/11	747
AP 1381/11	895
AP 4393/11	909
AP 4810/11	949
AP 3280/13	969
AP 3555/13	1075

Određivanje mjere osiguranja

AP 4698/13	177
------------------	-----

Oduzimanje imovinske koristi

AP 2062/11	827
------------------	-----

Opravdana sumnja da je učinjeno kazneno djelo u kontekstu članka 5.

Europske konvencije

AP 1971/14 933

Otpremnina

AP 157/13 219

P

Pasivna legitimacija

AP 5070/10 573

AP 5582/10 599

Plaće

U 29/13 135

Porez

AP 1245/11 511

Poslovni udjeli

AP 5957/10 373

AP 1730/11 521

Povratnici

U 13/14 57

Prava iz radnog odnosa

AP 2840/13 343

AP 2860/12 187

AP 4771/13 387

AP 2185/11 537

AP 1623/13 563

AP 1381/11 895

Pravo na pravnu sigurnost

AP 1853/11 635

Pozitivna obveza države

AP 1020/11 997

Prebivalište

U 10/14 19

U 13/14 57

Pretpostavka nevinosti

AP 2143/11 461

AP 3280/13 969

AP 4319/14 1121

Primjena zakona i utvrđivanje činjenica

AP 5746/10 249

AP 5595/10 329

AP 2840/13 343

AP 993/10 361

AP 5957/10 373

AP 4771/13 387

AP 4606/13 407

AP 2400/11 493

AP 1245/11 511

AP 2303/11 547

AP 5582/10 599

AP 373/11 619

AP 2414/11 653

AP 2451/12 665

AP 1655/11 681

AP 4007/11 747

AP 1591/11 813

AP 4161/11 861

AP 501/13 875

AP 1381/11 895

AP 3821/11 1045

AP 2276/11 1059

AP 4989/11 1109

Pristup sudu

AP 5657/10 237

AP 1092/11 447

AP 2062/11 827

Pritvor

AP 4196/13 291

AP 2414/11 653

AP 1560/14 795

AP 1971/14 933

Pritvorski razlozi

AP 1560/14 795

AP 1971/14 933

Privatizacija

AP 1591/11 813

AP 3821/11 1045

Proporcionalnost u kontekstu članka 8.

Europske konvencije

AP 373/11 619

Protjerivanje stranca

AP 4064/13 769

R

Radni spor

AP 2840/13 343

AP 2860/12 187

AP 157/13 219

AP 4771/13 387

AP 2185/11 537

AP 1623/13 563

AP 1381/11 895

Ratni zločin

AP 4606/13 407

AP 2143/11 461

AP 3280/13 969

Razuman rok

AP 4340/10 277

AP 2699/11 707

Retroaktivna primjena zakona

AP 4606/13 407

AP 2143/11 461

AP 3280/13 969

Roditeljska skrb

AP 373/11 619

S

Sloboda okupljanja

AP 1020/11 997

Stanarsko pravo

AP 5595/10 329

Stečaj

AP 2699/11 707

Sudsko preispitivanje zakonitosti

lišenja slobode

AP 4196/13 291

Sukcesija

AP 5657/10 237

Suvlasništvo

AP 3821/11 1045

T

Trajanje pritvora

AP 1560/14 795

Troškovi postupka

AP 1092/11 447

U

Upis u sudski registar

AP 1730/11 521

Upis u zemljišne knjige

AP 4989/11 1109

V

Vlasničkopravni odnosi

AP 2276/11 1059

Z

Zakonitost dokaza

AP 3364/10 307

AP 2400/11 493

AP 1655/11 681

AP 4007/11 747

AP 4393/11 909

Zastara

AP 5070/10 573

Ž

Žalba

AP 1092/11 447

A

Adekvatno vrijeme i uvjeti za pripremu odbrane

AP 4810/11 949

Aktivna legitimacija

AP 501/13 875

C

Crkva

U 19/14 105

D

Dionice

AP 5957/10 373

AP 1853/11 635

Diskriminacija

AP 373/11 619

AP 2451/12 665

AP 1560/14 795

AP 4810/11 949

AP 3821/11 1045

Djelotvoran pravni lijek

AP 1560/14 795

AP 4810/11 949

Dokaz

AP 5746/10 249

Dokazni postupak

AP 4606/13 407

G

Gradanski postupak

AP 157/13 219

AP 2185/11 537

AP 2303/11 547

AP 1623/13 563

AP 4161/11 861

I

Informant

AP 5746/10 249

Imovina

AP 1730/11 521

AP 2276/11 1059

In dubio pro reo

AP 5746/10 249

AP 2143/11 461

AP 3280/13 969

AP 3555/13 1075

Istraga

AP 4340/10 277

AP 2699/11 707

Izvršni postupak

AP 4926/13 195

J

Jednakost oružja

AP 5746/10 249

AP 4606/13 407

AP 1655/11 681

AP 1591/11 813

AP 4810/11 949

Jamstvo

AP 501/13 875

K

Kleveta

AP 5582/10 599

Krivični postupak

AP 4340/10 277

AP 4196/13 291

AP 3364/10 307

AP 4606/13 407

AP 2143/11 461

AP 2400/11 493

AP 1655/11 681

AP 2699/11 707

AP 4007/11 747

AP 1560/14 795

AP 2062/11 827

AP 4393/11 909

AP 1971/14 933

AP 4810/11	949
AP 3280/13	969
AP 3555/13	1075
AP 4319/14	1121

M

Materijalna šteta

AP 993/10	361
AP 2303/11	547
AP 5070/10	573

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima

U 29/13	135
---------------	-----

Miješanje u imovinu

AP 1730/11	521
AP 5070/10	573
AP 2276/11	1059

N

Nadležnost suda

AP 1245/11	511
------------------	-----

Naknada

U 29/13	135
AP 2840/13	343

Naknada štete

AP 2303/11	547
AP 5070/10	573
AP 5582/10	599
AP 2414/11	653
AP 2451/12	665
AP 1591/11	813

Ne bis in idem

AP 3555/13	1075
------------------	------

Nekretnina

AP 5657/10	237
------------------	-----

Nematerijalna šteta

AP 5582/10	599
AP 2451/12	665

Neophodna mjera u demokratskom društvu

AP 2486/11	845
------------------	-----

Nepristran sud

U 22/14	161
AP 1655/11	681
AP 4007/11	747

Nezavisan sud

U 22/14	161
AP 1655/11	681

Ništavnost

AP 4161/11	861
AP 3821/11	1045

Novčana kazna

AP 2486/11	845
------------------	-----

O

Obligacionopravni odnosi

AP 1853/11	635
------------------	-----

Obrazložena presuda

AP 5957/10	373
AP 4606/13	407
AP 2143/11	461
AP 2185/11	537
AP 2303/11	547
AP 1853/11	635
AP 2451/12	665
AP 1655/11	681
AP 4007/11	747
AP 1381/11	895
AP 4393/11	909
AP 4810/11	949
AP 3280/13	969
AP 3555/13	1075

Određivanje mjere osiguranja

AP 4698/13	177
------------------	-----

Oduzimanje imovinske koristi

AP 2062/11	827
------------------	-----

Opravdana sumnja da je učinjeno krivično djelo u kontekstu člana 5.

Evropske konvencije

AP 1971/14	933
------------------	-----

Otpremnina

AP 157/13	219
-----------------	-----

P

Pasivna legitimacija

AP 5070/10	573
AP 5582/10	599

Penzija

U 17/14	89
AP 993/10	361

Plaće

U 29/13	135
---------------	-----

Porez

AP 1245/11	511
------------------	-----

Poslovni udjeli

AP 5957/10	373
AP 1730/11	521

Povratnici

U 13/14	57
---------------	----

Prava iz radnog odnosa

AP 2840/13	343
AP 2860/12	187
AP 4771/13	387
AP 2185/11	537
AP 1623/13	563
AP 1381/11	895

Pravo na pravnu sigurnost

AP 1853/11	635
------------------	-----

Positivna obaveza države

AP 1020/11	997
------------------	-----

Prebivalište

U 10/14	19
U 13/14	57

Pretpostavka nevinosti

AP 2143/11	461
AP 3280/13	969
AP 4319/14	1121

Primjena zakona i utvrđivanje činjenica

AP 5746/10	249
AP 5595/10	329
AP 2840/13	343

AP 993/10	361
-----------------	-----

AP 5957/10	373
------------------	-----

AP 4771/13	387
------------------	-----

AP 4606/13	407
------------------	-----

AP 2400/11	493
------------------	-----

AP 1245/11	511
------------------	-----

AP 2303/11	547
------------------	-----

AP 5582/10	599
------------------	-----

AP 373/11	619
-----------------	-----

AP 2414/11	653
------------------	-----

AP 2451/12	665
------------------	-----

AP 1655/11	681
------------------	-----

AP 4007/11	747
------------------	-----

AP 1591/11	813
------------------	-----

AP 4161/11	861
------------------	-----

AP 501/13	875
-----------------	-----

AP 1381/11	895
------------------	-----

AP 3821/11	1045
------------------	------

AP 2276/11	1059
------------------	------

AP 4989/11	1109
------------------	------

Pristup sudu

AP 5657/10	237
------------------	-----

AP 1092/11	447
------------------	-----

AP 2062/11	827
------------------	-----

Pritvor

AP 4196/13	291
------------------	-----

AP 2414/11	653
------------------	-----

AP 1560/14	795
------------------	-----

AP 1971/14	933
------------------	-----

Pritvorski razlozi

AP 1560/14	795
------------------	-----

AP 1971/14	933
------------------	-----

Privatizacija

AP 1591/11	813
------------------	-----

AP 3821/11	1045
------------------	------

Proporcionalnost u kontekstu člana 8.

Evropske konvencije

AP 373/11	619
-----------------	-----

Protjerivanje stranca

AP 4064/13	769
------------------	-----

R

Radni spor

AP 2840/13	343
AP 2860/12	187
AP 157/13	219
AP 4771/13	387
AP 2185/11	537
AP 1623/13	563
AP 1381/11	895

Ratni zločin

AP 4606/13	407
AP 2143/11	461
AP 3280/13	969

Razuman rok

AP 4340/10	277
AP 2699/11	707

Retroaktivna primjena zakona

AP 4606/13	407
AP 2143/11	461
AP 3280/13	969

Roditeljsko staranje

AP 373/11	619
-----------------	-----

S

Sloboda okupljanja

AP 1020/11	997
------------------	-----

Stanarsko pravo

AP 5595/10	329
------------------	-----

Stečaj

AP 2699/11	707
------------------	-----

Sudsko preispitivanje zakonitosti lišenja slobode

AP 4196/13	291
------------------	-----

Sukcesija

AP 5657/10	237
------------------	-----

Suvlasništvo

AP 3821/11	1045
------------------	------

T

Trajanje pritvora

AP 1560/14	795
------------------	-----

Troškovi postupka

AP 1092/11	447
------------------	-----

U

Upis u sudski registar

AP 1730/11	521
------------------	-----

Upis u zemljišne knjige

AP 4989/11	1109
------------------	------

V

Vlasničkopravni odnosi

AP 2276/11	1059
------------------	------

Vanparnični postupak

AP 373/11	619
-----------------	-----

Z

Zakonitost dokaza

AP 3364/10	307
AP 2400/11	493
AP 1655/11	681
AP 4007/11	747
AP 4393/11	909

Zastara

AP 5070/10	573
------------------	-----

Ž

Žalba

AP 1092/11	447
------------------	-----

А

Адекватно вријеме и услови за припрему одбране

АП 4810/11 975

Активна легитимација

АП 501/13 875

Акције

АП 5957/10 373

АП 1853/11 635

В

Ванпарнични поступак

АП 373/11 619

Г

Грађански поступак

АП 157/13 219

АП 2185/11 537

АП 2303/11 547

АП 1623/13 563

АП 4161/11 861

Д

Дискриминација

АП 373/11 619

АП 2451/12 665

АП 1560/14 795

АП 4810/11 949

АП 3821/11 1045

Дјелотворан правни лијек

АП 1560/14 795

АП 4810/11 949

Доказ

АП 5746/10 249

Доказни поступак

АП 4606/13 407

Ж

Жалба

АП 1092/11 447

З

Законитост доказа

АП 3364/10 307

АП 2400/11 493

АП 1655/11 681

АП 4007/11 747

АП 4393/11 909

Застара

АП 5070/10 573

И

Извршни поступак

АП 4926/13 195

Информант

АП 5746/10 249

Имовина

АП 1730/11 521

АП 2276/11 1059

In dubio pro reo

АП 5746/10 249

АП 2143/11 461

АП 3280/13 969

АП 3555/13 1075

Истрага

АП 4340/10 277

АП 2699/11 707

Ј

Једнакост оружја

АП 5746/10 249

АП 4606/13 407

АП 1655/11 681

АП 1591/11 813

АП 4810/11 949

Јемство

АП 501/13 875

К

Клевета

АП 5582/10 599

Кривични поступак

АП 4340/10	277
АП 4196/13	291
АП 3364/10	307
АП 4606/13	407
АП 2143/11	461
АП 2400/11	493
АП 1655/11	681
АП 2699/11	707
АП 4007/11	747
АП 1560/14	795
АП 2062/11	827
АП 4393/11	909
АП 1971/14	933
АП 4810/11	949
АП 3280/13	969
АП 3555/13	1075
АП 4319/14	1121

М

Материјална штета

АП 993/10	361
АП 2303/11	547
АП 5070/10	573

Међународни пакт о грађанским и политичким правима

У 29/13	135
---------------	-----

Мијешање у имовину

АП 1730/11	521
АП 5070/10	573
АП 2276/11	1059

Н

Надлежност суда

АП 1245/11	513
------------------	-----

Накнада

У 29/13	135
АП 2840/13	343

Накнада штете

АП 2303/11	547
АП 5070/10	573

АП 5582/10	599
АП 2414/11	653
АП 2451/12	665
АП 1591/11	813

Ne bis in idem

АП 3555/13	1075
------------------	------

Независан суд

У 22/14	161
АП 1655/11	681

Нематеријална штета

АП 5582/10	599
АП 2451/12	665

Неопходна мјера у демократском друштву

АП 2486/11	845
------------------	-----

Непокретност

АП 5657/10	237
------------------	-----

Непристрасан суд

У 22/14	161
АП 1655/11	681
АП 4007/11	747

Ништавост

АП 4161/11	861
АП 3821/11	1045

Новчана казна

АП 2486/11	845
------------------	-----

О

Облигационоправни односи

АП 1853/11	635
------------------	-----

Образложена пресуда

АП 5957/10	373
АП 4606/13	407
АП 2143/11	461
АП 2185/11	537
АП 2303/11	547
АП 1853/11	635
АП 2451/12	665
АП 1655/11	681
АП 4007/11	747

АП 1381/11	895
АП 4393/11	911
АП 4810/11	949
АП 3280/13	969
АП 3555/13	1075

Одређивање мјере обезбјеђења

АП 4698/13	177
------------------	-----

Одузимање имовинске користи

АП 2062/11	827
------------------	-----

Оправдана сумња да је учињено кривично дјело у контексту члана 5

Европске конвенције

АП 1971/14	933
------------------	-----

Отпремнина

АП 157/13	219
-----------------	-----

П

Пасивна легитимација

АП 5070/10	573
------------------	-----

АП 5582/10	599
------------------	-----

Пензија

У 17/14	89
---------------	----

АП 993/10	361
-----------------	-----

Плате

У 29/13	135
---------------	-----

Повратници

У 13/14	57
---------------	----

Порез

АП 1245/11	511
------------------	-----

Пословни удјели

АП 5957/10	373
------------------	-----

АП 1730/11	521
------------------	-----

Права из радног односа

АП 2840/13	343
------------------	-----

АП 2860/12	187
------------------	-----

АП 4771/13	387
------------------	-----

АП 2185/11	537
------------------	-----

АП 1623/13	563
------------------	-----

АП 1381/11	895
------------------	-----

Право на правну сигурност

АП 1853/11	635
------------------	-----

Позитивна обавеза државе

АП 1020/11	997
------------------	-----

Пребивалиште

У 10/14	19
---------------	----

У 13/14	57
---------------	----

Претпоставка невиности

АП 2143/11	461
------------------	-----

АП 3280/13	969
------------------	-----

АП 4319/14	1121
------------------	------

Приватизација

АП 1591/11	813
------------------	-----

АП 3821/11	1045
------------------	------

Примјена закона и утврђивање

чињеница

АП 5746/10	249
------------------	-----

АП 5595/10	329
------------------	-----

АП 2840/13	343
------------------	-----

АП 993/10	361
-----------------	-----

АП 5957/10	373
------------------	-----

АП 4771/13	387
------------------	-----

АП 4606/13	407
------------------	-----

АП 2400/11	493
------------------	-----

АП 1245/11	511
------------------	-----

АП 2303/11	547
------------------	-----

АП 5582/10	599
------------------	-----

АП 373/11	619
-----------------	-----

АП 2414/11	653
------------------	-----

АП 2451/12	665
------------------	-----

АП 1655/11	681
------------------	-----

АП 4007/11	747
------------------	-----

АП 1591/11	813
------------------	-----

АП 4161/11	861
------------------	-----

АП 501/13	875
-----------------	-----

АП 1381/11	895
------------------	-----

АП 3821/11	1045
------------------	------

АП 2276/11	1059
------------------	------

АП 4989/11	1109
------------------	------

Пристап суду

АП 5657/10	237
------------------	-----

АП 1092/11	447
АП 2062/11	827

Притвор

АП 4196/13	291
АП 2414/11	653
АП 1560/14	795
АП 1971/14	933

Притворски разлози

АП 1560/14	795
АП 1971/14	933

Пропорционалност у контексту члана 8 Европске конвенције

АП 373/11	619
-----------------	-----

Протјеривање странца

АП 4064/13	769
------------------	-----

Р

Радни спор

АП 2840/13	343
АП 2860/12	187
АП 157/13	219
АП 4771/13	387
АП 2185/11	537
АП 1623/13	563
АП 1381/11	895

Разуман рок

АП 4340/10	277
АП 2699/11	707

Ратни злочин

АП 4606/13	407
АП 2143/11	461
АП 3280/13	969

Ретроактивна примјена закона

АП 4606/13	407
АП 2143/11	461
АП 3280/13	969

Родитељско старање

АП 373/11	619
-----------------	-----

С

Својинскоправни односи

АП 2276/11	1059
------------------	------

Слобода окупљања

АП 1020/11	997
------------------	-----

Станарско право

АП 5595/10	329
------------------	-----

Стечај

АП 2699/11	707
------------------	-----

Сувласништво

АП 3821/11	1045
------------------	------

Судско преиспитивање законитости лишења слободе

АП 4196/13	291
------------------	-----

Сукцесија

АП 5657/10	237
------------------	-----

Т

Трајање притвора

АП 1560/14	795
------------------	-----

Трошкови поступка

АП 1092/11	447
------------------	-----

У

Упис у земљишне књиге

АП 4989/11	1109
------------------	------

Упис у судски регист

АП 1730/11	521
------------------	-----

Ц

Црква

У 19/14	105
---------------	-----